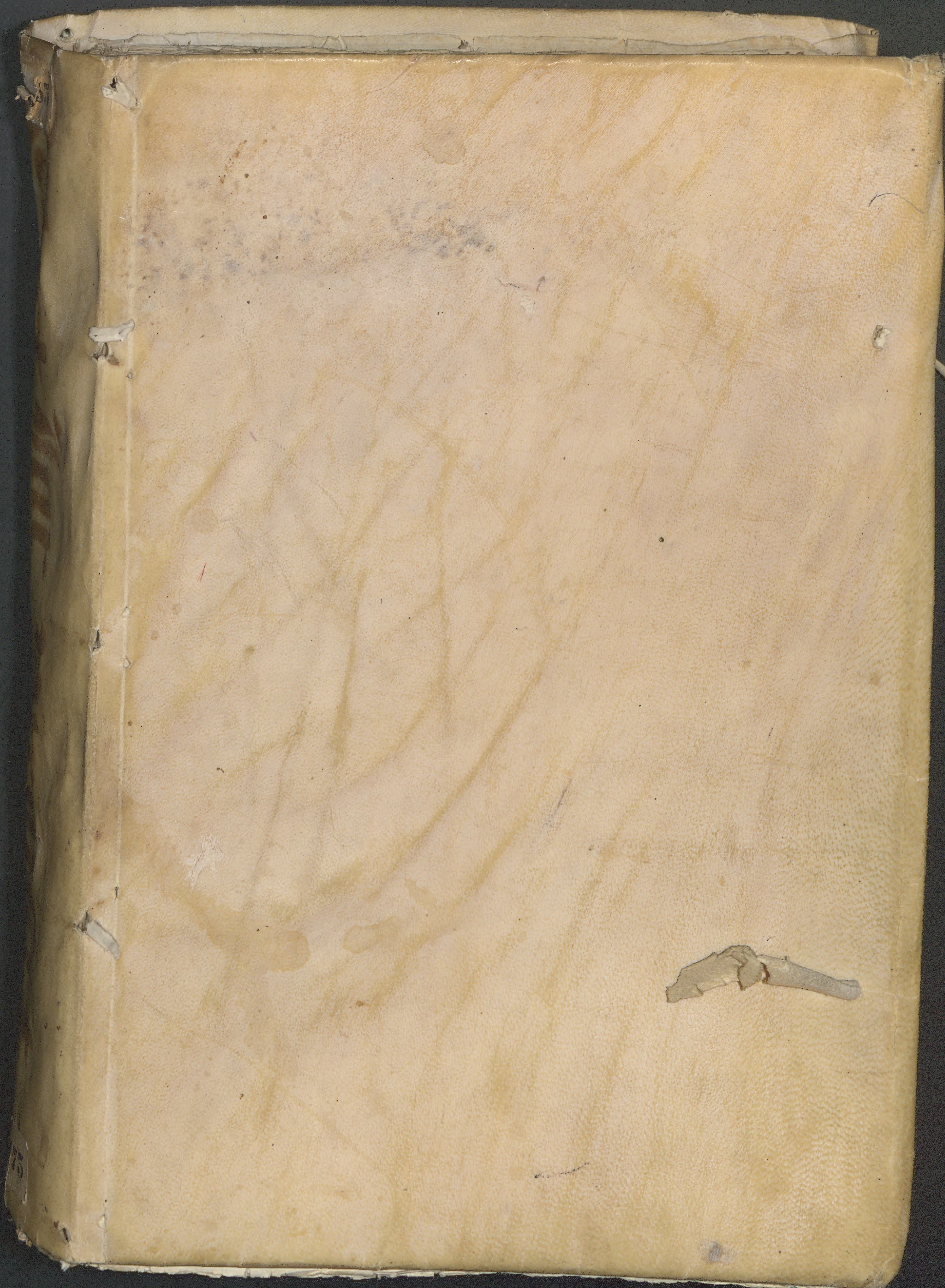

N
bien
ver
n.
na

folio

Yndice deste libro/.

Folio

14... Vitre Varij Casus. de foro competenti, de clericis non residentib.; de libelli oblatione, et lite non contestata, de donationib. = apuntacion. y tratadillos = Anonimus. ordo = f. 225.

{ Debe advertirse q. son de distinta letra que los antecedentes; y que una cifra D. M. D. T. q. suelen tener no es nombre de Autor sino Dom. Ma. Ptl. Thomas; segun parece fol. 237. y otros.

15... Brevis et metodica expositio ad tt. de gradib. cognationum spirit. Anonimus. ad tt. de consanguin. et affinit. in decretal. et in 6. Juncto Concil. trid. Ses. 24. de reform { Anonimus. = letra antig. — 267.

16... De causis quarum cognitio delegari potest ad tt. de officio Delegati = Anonimus. — 271.

17... Acutus tractatus de beneficijs vacantibus in curia Romana Anonimus. — 277

18... Un tratado de locatione et conductione q. parece imperfecto; teniendo solo = Cap. 3. de personis quæ locare et conducere possunt vel non = fol. 281. = Cap. 4. Quibus modis locatio et conductio transeat ad Successores fol. 280. buelto { Anonimus — 281

19... Prælectio ad cap. 1. de cohabitacon. Clericor. et mulierum = in petitione Cathedræ prim. anno. 1651 = Anonimus. — 289

{ Esta es la misma letra y autor de quien se habló en el numero 2.

20... Extemporalis repetitio ad cap. examinata de confirmatione utili vel inutili in petitione Cathedræ Primæ. Iur. Pontif. Univ. Salm. — 296.

Auctore D. Petro Baro Vinoyo
de q. se habló ya.

13

folio

21 .. Relectio ad c. 3. de Bigamis non ordinandis dic. 3. novemb. an. 1650. in petitione Cathed. Despectiz — Anonymo — 305.

{ es la misma letra y Autor de q.n se habló ~~numero~~ 2. vacó p.r ascenso de D.n Alfonso de la Riva a Fiscal de Valladolid. Le dieron al autor en 2.o del mismo mes la de Sexto. Debe advertirse q. sin embargo de ser la portada de la dha letra, todo lo interior es de la letra del D.r Bap.o Varo yo ó la que tienen sus lecciones //.

22 .. Otro Papel suelto, aunq. foliado, sobre lo mismo = Anonymo — 312

{ es de otra letra; pero tiene al fin algunas apuntaciones de la misma q. la portada del antecedente

23 .. De Homicidio Casuali et voluntario = Anonymo — 318

24 ... Ad cap. quamvis pactum de pactis in Septo — Anonymo — 330.

25 .. De Degradatione Clerici, et traditione Curiae Seculari, et perpetuo carcere in c. 4. de Haereticis in 6. — Anonymo. 336.

26 ... Ad c. 1. de officio Delegati in 6. = Anonymo. 342.

27 ... Ad cap. 2. de praebendis in 6 = Anonymo — 344.

28 ... Relectio ad cap. 3. de praebendis in 6 = Mense Martio an. 1645. — 350

{ La letra de la portada y algunas notas y pedazos del centro es del Autor citado en el ~~numero~~ 2.

29 ... Ad capp. 10. 34 de electione in 6. = Anonymo — 356.

30 ... Academica repetitio ad c. 2. de sententia et re iudicata in 6. = Anonymo — 362

31 ... Ad cap. 7. de praebendis in 6 = Anonymo — 378

~~366~~

folios

14 = Una relacion de meritos en dos opos castellanas Anonimo f. = 133

Este papel es dela misma letra q. el del Anonimo del mancapto D. q cotejados todos los meritos y lecciones de oposicion que cita, convienen con las anotadas en dho manuscrito y en este. Las oposiciones y meritos que conciernen à los papeles de estos mancaptos y pueden dar luz van notadas al margen; y trasladado algo cuya letra por menuda y apresurada estaba muy dificil. //

15 = Si Ecclesia Regularis in Secularem vel è contra erigatur = Anonimo = Parece sacado de Rebuffo — 135.

16 = Repetitio ad cap. unicum de his quae vi metusve causa in 6°. = Anonimo = incompleto — 137.

Se hizo en oposicion à Cath.ª de Decreto en 30. de Oct.bre de 1645.

17... Leccion de oposicion sobre el cap. 20. 16 q. 1. = Anonima — 139.

No tiene titulo, pero el principio consta haver sido con puntos: = La letra dela mitad posterior y de algunas notas marginales es del antecitado mancapto 2.

18... Disputatio de immunitate Personarum = Anonimo incompleto — 144

19... Apuntaciones y especies sobre varios capitulos y titulos sueltos = Anonimas. — 146

Estan las mas escritas en reveses de cartas y los membretes dicen todos: à D.n Andres Zapata dela Correa, por lo que este puede ser su autor

20... Algunos papeles sueltos sobre de prescripciones, locacion y conduccion, translacion de Obispos &c. = Anonimos — 158. &c.

Antinomiæ inter textus et singulos §§ primi libri instit. iustin.

Ad § Iustitia est constans

1 Dominus noster Iustinianus observare mandasse ex psalmo 10. et Matthei lib. 3 cap. 1 et [illegible] et Proverb. cap. [illegible] defendit Salzedo de lege politica lib. 1. cap. 7. n. 31. et varia exempla refert n. 45. Circa cuius definitionem vide Anton. Contium Quaestion. de Iust. et Iure cap. 2. Gelius lib. 14. noct. attic. cap. 4. Fab. in Iurisp. tit. 1. princ. 3. et in ration. ad tx. in lege 10. ff. hoc tit. Donel. lib. 2. cap. 1. ubi Oualla. obstat lege 2. ff. de re iudic. vide Donell. lib. 27. in d. lege 2. obstat lege [illegible] 65. § ag Praetor. ff. ad Trebell. vide Fab. in Iurisp. tit. 1. princ. 4. illat. 1. et 2. et sic intellige lege 11. § Praetor. ff. h. tit. ubi Fab. in ration. et soluitur etiam cum lege 15. ff. de iustit. et [illegible] et lege bona fides 31. ff. deposit. et [illegible] vide Iuli. Pacii ad tit. de Iust. et Iure cent. 1. q. 4. et 1.

Ad § Iurisprudentia est diuinarum

2. Vide Fab. in Iurisp. tit. 1. princ. 1. illat. 1. et 2. et Boeti. ad d. § iurisprudentia, qui eum explicat pulcre.

Ad § huius studii duæ sunt

3. Donell. lib. 1. cap. 8. usque ad 13. et vide in eius [illegible] Oualla. Cuiac. ad tit. de Iust. et Iure. in lege 1. § huius studii eodem tit. ubi Fab. in ration. [illegible] Fab. in Iurisp. tit. 1. princ. 5. Conan. lib. 5. cap. 5. n. 3. et lib. 1. cap. 17. n. 1. Cuiac. lib. 27. obser. cap. 36. et lib. 1. [illegible] Papi. in lege 38. ff. de pactis. obstat lege fin. ff. de [illegible] vide Ramirez in thesauro [illegible] in ead. lege et Fab. in ration. ad eund. tex.

Ad § Iuris præcepta sunt hæc

4. Vide Donel. lib. 2. cap. 1. ubi Oualla. Cuiac. in tit. Donell. in lege 10. ff. h. tit. obstat lege peculium 9. § si ipse seruus ff. de peculio. ubi Fab. in ration. ad d. tex. obstat nouitas et peculiare lege 1. § quæ [illegible] ff. quorum rerum actio detur. ubi [illegible] vide Cuiac. lib. 16. obser. cap. 8. secutus ab Oualla. lib. 16. cap. 22. D. d. lege 9. ff. de peculio. vide lege 13. ff. de [illegible]. obstat etiam quod facere [illegible] per [illegible] quod ita facientes non puniuntur ut dicitur in lege 17. § [illegible] ff. de [illegible] et lege [illegible] ff. de usufructu [illegible] et lege 3. § [illegible] ff. de sepulc. viol. [illegible] honeste viuere, respondet quod in dictis iurib. [illegible] illicite viuentes, [illegible] non honeste, vide Cuiac. lib. 24. obs. cap. 20. vide [illegible] lib. 1. [illegible] cap. 35. [illegible] in lege 1. ff. de Iust. et Iur. Cuiac. lib. 16. [illegible] Pacii in [illegible] maxime 5. ff. de seruit. [illegible] Fab. in Iurisp. tit. 1. princ. 1. illat. 1.

Adde Ioann. post [illegible] Cassiodori [illegible] in materia [illegible] art. 1. n. 36 [illegible] ita [illegible] nobis [illegible] et [illegible] honestus [illegible] Princeps [illegible] [illegible] n. 35 et 36.

† [illegible] iuris [illegible] honestæ

Ad § Ius naturale est quod natura [illegible]

5. Cuiac. in lege 1 et 2. ff. de Iust. et Iur. et Fab. in ration. obstat Authentica in [illegible] de incestis nupt. vide Valentia tom. 3. [illegible] cap. 1. n. 2. Fab. in [illegible] tit. 2. princ. 1. Decius in lege iura ff. de reg. iur. in [illegible] matrimonii = Cuiac. [illegible] ff. de ritu nupt. vide lege [illegible] ff. de Iust. et Iur. [illegible]

2.

2. cap. 34. et 5. obstat lg. itg. si pretio. 22. §. ult. ff. locati. et lg. in ca. 16. §. i dg Pompo. ff. de minor. vide Fab. in Pap. tit. 2. prio. 2.

§. Jus autg civile a jure gentiu.

6. Differ. inter Jus civile ~~a jure gentiu~~ et Jus civitis obserua, et sumitur ex Julio lib. 1. officiorg. Jus civile aliqo vocatr duodecim tabularg. Cujac. in lg. 2 ff. de tu telis. vide Fab. in rati. ad tx. in lg. oes populi. 9. ff. h. tt. et lg. 6. ff. eod. ubi Cujac. = obstat lg. Antioquensiu. 20. ff. de Priuilegio Creditorg. adde ff. qqq ex causis in possess. eatr. Cujac. lib. 10. resp. Papi in ead. lg.

§. Juris autg gentiu humani.

7. Vide Fab. in rati. ad tx. in lg. ut vig. 3. ff. de Just. et Jur. et ad tx. in lg. 5. ff. eod. et in Pap. tit. 2. de Jure nati. prio 4. usq. ad Decimug 1. Cujac. in lg. 5. h. tt. et in lg. Jus gent. 7. ff. de Pactis. Duaren. ad tit. de Pactis. cap. 1. Conang lib. 1. cap. 5. et 6. obstat lg. 1. §. furtg. ff. de furt. vide Pichar. ad tit. de obl. quae ex delicto §. furtg. obst. lg. 42. ff. de V. S. vide Cujac. ad eod. tit. obstat lg. 1. §. cg arietes. ff. si quadrupes. vide Jull. Pac. ad tit. de Just. et Jur. cent. 1. vide lg. 1. §. 2. ff. h. tt. et Fab. in pap. ibidg.

§. Constat autg Jus nostrg.

8. Cujac. in tit. Comment. ad tx. in lg. 2. ff. de orig. Jur. Donell. lib. 1. cap. 5. et 6.

§. lex e, qd populg.

9. De legis deffoe Conang lib. 1. Com. cap. 8. an ante promulgaog obliget, Setg. lib. 2. cap. 22. dubit. 13, an ea teneatr Princeps, late Menchaca, lib. 1. illust. cap. 1. de modo ferendi eas, Alciatg in lg. 102. de V. S. casolg in publico scriptas fuisse Cujac. in lib. 10. qqq Pap. in lg. 7. de Juris et fac. ign. et lib. 7. obser. cap. 29. ad hg §. in lg. 7. ff. de reg. Juris. obstat lg. 1. ff. de rebg eorg, qs sub tutela. cg Duaren. de legibg cap. 3. nisi adiungatr necessitg n e lex Cujac. in lg. fin. ff. de his qui not. in fam. obstat lg Gallg. de lib. et Posth. solutr cg lg. pen. ff. de legib. 1.

§. Plebis citg e, qd Plebs.

10. Cujac. et Fab. in lg. 2. §. ex inde. de orig. Jur. idg in lg. 238. de V. S. lex plebiscita venitr in lg. §. fin. ad lg. Aquil. Conang. lib. 1. Com. cap. 4. de lg. hortens. vide et Concig in notis additg. in h. §. Gobeang lib. 1. var. cap. 22.

§. Senatg Consultg. vide fabrg et Cujac. ubi supra et fabrg

11. In Pap. tit. 2. de Jur. nati. prio. 6. usq. ad illat. 5. ubi Fab. late de historia et Juris scripti agit. vide ~~Fab. et Cujac. ubi sup.~~

§. Sed et qd Principi.

12. Donellg lib. 1. cap. 9. Cujac. Duaren. et Fab. ad tit. de Const. Principg, an tene Princeps proferre leges in scriptis. Cujac. lib. 12. obs. cap. 31. et idg Cujac. lib. 2 cap. 26. Amaya. lib. 1. obs. cap. 1. obstat lg. 1. §. si Coheredis. ff. ad lg. falc et post eg hic ponderari tx. in lg. 1. de rebg eorg.

§. Praetorg quoq. Edicta.

13. Olg fuisse Consulg appellatg, tradit Fab. lib. 8. Conject. cap. 26. et lib. 9. cap. 14 praetore peregrino agit Fab. lib. 20. Conject. cap. 5. de praetore Urbano tenet Lib

lib. 1. Var. cap. 19. eius officium fuisse mitigare ius civile. Conan. lib. 1. cap. 15. de eorum Edictis. Goveanus in leg. 7. de Iurisdict. Cujac. ad tit. C. de lib. causa non posse facere leges, nec derivare, vide §. quor. instit. de Bonor. possess. et Faquinaeus lib. 13. Controvers. cap. 29. obstat leg. 31. de Pactis. ubi Osuald. lib. 18. com. cap. 1. lit. B.

14. leg. 38. ait praetor ff. de pactis obstat leg. 2

§. Responsa Prudentum.

Osualdus lib. 13. com. cap. 8. lit. K. vide leg. 13. ff. de servit. urb. praed. et in ea Duaren. et idem lib. 2. disp. cap. 28. Cujac. lib. 18. obs. cap. 38. leg. 27. ff. qui testam. fac. poss. Osuald. lib. 6. cap. 13. lit. C. leg. 17. § pactum de pactis. ubi Cujac. et leg. 11. §. [illegible] de leg. 3. obstat leg. 2. §. eodem his legibus ff. de orig. jur. Ant. Fab. in pars. tit. 2. de iure nat. princ. 9.

15.

§. Sine scripto ius venit.

Donellus lib. 1. cap. 10. ubi Osuald. Cujac. lib. 1. qq. Pap. in leg. 37. ff. de leg. et in leg. 9. ff. de Iust. et Iure. et in tit. Iuliani in leg. de qq. ff. de [illegible]. Fab. in ration. ad d. leg. et in leg. Venditor. 13. §. si obstat. ff. com. praed. obstat leg. 1. ff. de procurat. furios. ubi Govean. in leg. 2. de vulg. Cujac. ad tit. C. quae sit longa consuetudo. in leg. 2. Duarenus [illegible] nam probat [illegible] in leg. 2. de vulg. leg. 1. ff. de donat. leg. more ff. de Iurisd. [illegible] tio. 9. ff. ad leg. Rodiam. obstat leg. 3. §. divus. ff. de sepulc. viol. leg. 12. de offic. praesid. obstat leg. libertinus 8. de ritu nupt. ubi Fab. in ration. ~~[illegible]~~ leg. 3. C. de Episcop. Audientia. §. ult. in fin. ubi Cujac. lib. 20. obs. cap. 1. Fab. in Pap. tit. 2. de Iur. nat. princ. 11. Iulius Pacius ad tit. de legib. cent. 1.

16.

§. Sed naturalia quidem iura.

leg. 8. de cap. minutis. ubi Fab. in ration. Cujac. in leg. 1. ff. de Iust. et Iur. Donell. lib. 1. cap. 12. ubi [illegible] obstat leg. 10. de Iust. et Iur. Cujac. in leg. 1. eod. §. huius studii. Iust. [illegible] de Iust. et Iur. Cent. 1. q. 2. leg. 64. de Edict. indebiti ubi Fab. in ration. [illegible] rari [illegible] nos. de [illegible] §. si miles ff. de milit. testam. Ant. Gom. lib. 1. var. cap. 10. n. 11. Amaia ad tit. C. de venat. ferar.

§. Omne autem ius, quo utimur, et §. summa.

Donellus lib. 2. cap. 2. Connan. 2. com. cap. 1. Osuald. lib. 2. cap. 1. Fab. in Pap. tit. 3. princ. 1. an obligationes ad personas pertineant. Donell. lib. 1. cap. 6. et lib. 17. cap. 9. obstat leg. moris. §. ff. de poenis. §. ult. et leg. statu liber. 14. ff. de quibus. solvuntur leg. leg. statu liberum. 11. de princ. 1. Donellus lib. 2. cap. 9. ubi Osuald. Fab. in Pap. tit. 3. princ. 1. illat. 1 Donellus lib. 2. cap. 9. ubi Osuald. Fab. in Pap. tit. 2. princ. 1. cap. 85.

18

§. Et libertas quidem ex qua etiam [illegible].

Donellus lib. 2. cap. 9. ubi Osuald. Fab. in Pap. tit. 3. princ. 2. obstat leg. 2. de [illegible].

19.

§. Servitus autem est constitutio.

Donellus et Osuald. ubi sup. Fab. ubi sup. princ. 3. obstat leg. in eo §. [illegible] ubi Fab. in ration. ad hanc leg. Iulius Pacius Cent. 1. q. 20.

§. Servi autem ex eo appellati.

20. Duarenus et Donellus lib. 2. cap. 9. lit. A. et in toto. Fab. in Pap. tit. 3. princ. 4. ill. 3. obstat leg. si filio. 31. §. filiosenatus de [illegible] ubi Amaia 1. obs. cap. 6. obstat leg. quidam 14. de poenis. Osuald. leg. ab omni. 11. de re milit. obstat 54. §. 3. de acq. rer. domin. ubi in toto decos emerimus. obstat leg. [illegible]

4

dictat. ꝺ stip. serv. solvit cum liber ho. ꝛo ff. eod. ob. tat l. si usufructus 23. §. in sym̄a ꝺ. iu. cau. ubi Cujac. in hoc. §. et lib. 5. Paul. ad Edict. in hoc Tit. vide illum [illegible] recitare. l. 14. et seq. ꝺ lib. ca. obstat l. 27. §. 12. ꝺ Edil. Edicto. Ro. Osvald. ubi sup. lib. 6. et Olano lib. 1. Paralipom. Jur. cap. n. 23. obstant dicit se l. Liberti. 7. ꝺ lib. cau. §. Dico, cum l. fin. ff. qui a. liber. [illegible] Cujac. in tit. Cm. ad [illegible] in l. Iniquum. 5. ꝺ Jur. et fac. ign. pag. 776. et alij modis, quibus Jure civili fiunt servi. vide Donell. et Osvald. ubi sup.

§. [illegible] nullae.

21. Hoc ponderavi [illegible] in l. si sig. 15. 84. ꝺ Verb. signif. §. ult. ꝺ Edili. Edicto. ubi [illegible] [illegible] Fac. Cent. 1. q. 22. Donell. lib. 2. cap. 9. ubi Osvald. in totum.

§. [illegible] [illegible] status [illegible].

22. Donell. lib. 2. cap. 10. Osvald. lit. B. [illegible] cap. 4. dat. in Paso. tit. [illegible] usus ad tit. 5. vide l. 18. ꝺ statu hom. l. 26. §. 2. ꝺ fid. [illegible] libert. §. 1. §. 1. ꝺ Jur. et leg. hoe. l. 10. §. 9. ꝺ in Jus vocan. obstat l. cum ꝺ liber. 77. §. cum [illegible] libertor. 28. ꝺ [illegible] 2. obstat l. 2. et l. fin. C. ꝺ libert. et eor. liber. [illegible] 2. obs. cap. 6. n. 43. Cujac. ad tit. C. eod. l. 14. C. ꝺ fidei com. libert. obstat l. fin. ff. ꝺ sent. passis. obstat l. 19. et 24. ꝺ statu hom. l. 5. §. 2. eod. l. 2. ꝺ statu defunct. l. 7. C. eod. Cujac. 14. obs. cap. [illegible] Cujac. 1. obs. cap. 23. in l. q. Rom. §. Flavius ꝺ V. O. obstat l. 9. C. ꝺ decur. lib. 10. [illegible] C. ꝺ [illegible] cau. l. 53. versic. sit de fidei com. libert. l. [illegible] libera [illegible] ꝺ statu liber. l. 11. ff. et C. ꝺ his qui ut indig. obstat l. 2. in prin. versic. fin. ff. ꝺ [illegible] nati. l. 5. ꝺ in Jus vocand. l. 2. C. ꝺ Jure aureo. l. 25. ꝺ statulib. l. Aro[illegible] sa. 16. eod. l. 2. C. qui ad libertatem. Cujac. ad d. tit. et ad omnes quos in d. [illegible] citantur. l. 19. ꝺ man. vind. ꝺ [illegible] quibus fiunt ingenui Jure civili. vide Do[illegible] nel. Osvald. et Fab. ubi sup.

§. Quaedam Ingenuus.

23. Donell. lib. 2. Cap. 11. ubi Osvald. Fab. in Pap. tit. 4. prin. 4. [illegible] Cent. 1 q. 26. obstat l. si servus. 34. ꝺ stip. servi. Cuja. ad tit. C. ꝺ ingen. manu.

§. Libertini. [illegible]

24. Donell. lib. 2. cap. 11. usque ad 16. ubi Osval. in [illegible] Fab. in pap. tit. 5. prin. 1. [illegible] ad illat. 38. prin. 2. obstat l. 2. ꝺ offic. procons. [illegible] l. 14. [illegible] cap. 7. [illegible] tat l. 2. C. ꝺ Patre, qui filios suos. obstat l. Partu. 40. ꝺ [illegible] intelli[illegible] [illegible] libertino. ꝺ statu hom. l. qui absenti. 38. ꝺ acq. poss. Cujac. [illegible] Ulp. in fragm. tit. ꝺ libert. §. 1. cum seqq. Bald. in d. §.

§. Libertinorum autem.

25. Cujac. ad tit. C. ꝺ lat. libert. tollen. C. ꝺ dedit. libert. [illegible] 13. [illegible] 3. et lib. 4. cap. 5. Silviat. in l. 172. ꝺ [illegible] [illegible] in orbe ꝺ [illegible] tu hom. Donell. lib. 2. cap. 16. ubi Osvald. l. fratres. 93. ꝺ poenis. ubi Cuja[illegible] lib. 2. [illegible] l. 7. ff. ꝺ servo [illegible] Olano. lib. 4. paralip. Jur. cap. 4. Ulp. in fragm. tit. 4. ꝺ Latinis. §. 1. cum seqq. et tit. 2. ꝺ libertis.

26. §. Non autem [illegible]

Donell. lib. 2. cap. 13. cum seqq. Cujac. tract. ad Afric. in l. [illegible] 8. ff. q[illegible]

in lg. fraudi. 45. de iure fisci. idem ad tit. C. de testam. manu. et ad tit. qui manu mittere poss. idem lib. 63. ad tit. Juliani in lg. ex 4. de iure codicil. illat. ~~obstat lg. si silem~~ et lib. 17 obs. cap. ult. Fab. in Pap. tit. 6. princ. 2. usque ad illat. princ. 3. obstat lg. si sciens. de Pal. h. empt. obstat lg. servus filii. 44. §. idem servus de legis. 1. obstat lg. sique. 37. ff. de cond. et dem. cum lg. sique. 31. de leg. 2. ~~obstat lg. [illegible]. 37.~~ Donellus lib. 8. cap. 16. obstat lg. Pap. 8. §. de inofficioso. ff. de inoff. testam. ubi Santolaria. obstat lg. cum falsi. 44. per totum de manumiss. testam. ubi Cujac. 6. quaest. Pap. obstat lg. 2. cum sequenti C. de servo pignoris dato. cum lg. 4. 26. et 27. ff. qui et a quib. Cujacius ad tit. C. de servo pig. dato. obstat lg. facta. 63. §. admonendi. ff. ad Trebellian. obstat lg. apud. 11. §. utrum. ff. eod. obstat lg. quidam. 25. §. sique. ad Trebel. obstat lg. si heres. 30. §. 1. eod. obstat lg. qui. 3. §. 3. de alien. iudic. ubi Faber in ration. obstat lg. Lucius. 41. §. idem. de milit. testam. obstat singulariter lg. ait. 10. §. sique. ff. in fraudem. ibi: idem est in servo necessario. obstat lg. si non ex. 83. de hered. instit. lg. q. 88. ff. eod. lg. ne. 53. ff. ad Trebel.

§. Idem iuris.

27. Donel. Cujac. et Fab. ubi sup.; obstat lg. in fraudem. 25. ff. qui et a quib. cum lg. sique. 15. ff. quae in fraudem. Cujac. 49. ff. Juli. in hac lg. et lib. 5. resp. Papi. in dict. lg. in fraudem. obstat lg. 4. de iure codic. Cujac. in ea ubi sup. obstat lg. 8. ff. qui et a quib. obstat lg. 1. gradu. 23. in fin. ff. quae in fraudem cred. obstat lg. si pariter. 9. §. fin. ff. de lib. cau. Vivaldi lib. 25. cap. 4. lit. L. obstat lg. qui habebat. §. 1. de manum. testam.+ lg. fin. C. qui manumittere non poss. ubi Cujac. lg. seq. 23. ff. qui et a quib.

+ leg. heres 28 ff. qui et a quib. obstat leg. servus 8 de manum. testam.

§. Eadem ex contraria sententia.

28. Lex 1a ff. de manumissionib. lg. 20. eod. lg. 20. de manum. vindic. obstat lg. qui filius 24. in fin. ad Trebel. lg. unica. de officio Consul. ubi Fab. in ration. Julius Pacius cent. 1. q. 44. lg. 1. C. de testam. manum. cum lg. 2. §. codicillorum. ff. de iur. codic. obstat lg. fundus. 3. ff. de fundo instruc. ubi Cujac. 8. resp. Pap. et in lg. 105. de reg. iur. lib. 1. Pauli ad Edictum. et lato calamo Fab. in Pap. tit. 6. princ. 2. usque ad 9. Donel. lib. 2. cap. 13. lg. verum. 11. §. quod si minor. 1. de minor. lg. si ex cau. 9. §. item. de minor.

§. Iustae autem causae.

29. Idem Fab. ubi sup. = obstat lg. 50 q. 7. §. pupill. et §. Pupillus de institor. acti. obstat lg. ~~si minor.~~ 51. ff. de procurator. ubi Fab. in ration. cum lg. 1. §. initium de postulando. ubi Fab. in ration. obstat lg. si minor. 102. de leg. 1. lg. q. Dom. §. qui confidenter. ff. eod. lg. si minor. de servis exportan. lg. 13. de man. vind. lg. minor. 20. eod. Julius Pac. cent. 2. q. 16. §. expendi. C. de procurator. lg. si rogatus 20. §. 1. de si de manum. vindict. lg. 15. eod. Cujac. in lg. ad mandatum de min. lib. 11. Pauli ad Edict.

§. Neminem autem [illegible].

30. Obstat lex 8. §. cum sequenti, de inoffic. testam. Fab. in Pap. tit. 5. princ. 1. illat. 3. et Cujac. ad tit. de inofficioso. obstat lg. 10. §. Aristo. ff. qui et a quib. Fab. in Pap. tit. 6. princ. 2. illat. 9. lg. cum ex falsis de manu. testam. Cujac. 6. quaest. Pap. obstat singulariter lex in lg. 9. §. idem Pompon. Deo quod mero [illegible]. Fab. in ration. lg. 10. in fin. cum lg. 11. de minor. ubi Cujac. 11. Pauli ad Edictum.

§. Cum quo certum.

31. Donellus lib. 2. cap. 13. ubi studiose [illegible] §. et Fab. ubi sup.

§. Lege Fufia Caninia cauto.

32. Faber in pap. tit. 6. prin. 2. illat. 1. Cujac. lib. 15. obs. cap. 17. Donell. lib. 2. cap. 18. idq Cujac. ad tit. C. de leg. Fufia Caninia. leg. si libertus. 10. §. fin. de iure patronat. obstat leg. si collectaneus. 13. de manu. vind. obstat leg. sigs. de C. eodem. leg. leg. sigs 31. de leg. 2. soluitur cum leg. sigs. 17. eod. tit. Cujac. eod. tit. obstat leg. 8. §. quarta versic. dan. e libertates de inofficioso; cum d. adh. tit. leg. Fufia. 3. §. tutelae de legati mis tutoribus leg. testamento. 51. de man. testam. cum leg. si a milite. 29. §. 1. ff. de testa. militar. leg. ultam. ff. de reb. auctor. obstat Ulp. in fragmentis. tit. 1. et ibid. §. 2. Otsano, lib. 2. cap. 10. leg. 28. C. Theodosiano. de Iudaeis. leg. pater. 35. §. filia. de leg. 3.

§. in potest. itaq. conseqm.

33. Donell. lib. 2. cap. 9. ubi Osuald. Fab. in pap. tit. 7. prin. 1. Cujac. tit. 8. obstat leg. si usufructus 23. de lib. caus. Cujac. 50. Pauli ad edict. in leg. 75. de V. S. leg. quemadmodum. 38. §. 1. de noxalib. action. leg. 3. de peculio. Faber in ration. Ulp. in fragm. tit. 2. de libertis. §. 1. et leg. quoties. in fin. de hered. instit. leg. 2. de manu. vind. Julius Paulus Cent. 1. q. 21. leg. Communia. de manumiss. ubi Cujac. in leg. qui et. 53. §. si heres. 3. de leg. tit. 1. Cujac. adh. tit. leg. 2. ad leg. Aquil. leg. 3. eod. Fab. in ration. leg. Fures ad leg. Cornel. de sicarijs. leg. cohaeredi. 53. de C. e D. leg. qui servus 34. de acq. poss. Julius Paulus Cent. 1. q. 28. versic. Dein maior.

Ad versicul. Dein maior asperitas.

34. Fab. ubi sup. et in ration. ad tx. in leg. 1. et 2. de his qui sui vel alieni iuris. obstat leg. Locy. 17. §. 1. de usufruc. leg. si instante. 24. §. si marito. solut. matr. Julius Paulus cent. 1. q. 29. leg. si de his. ff. ad leg. Iul. maiesta. leg. unica. C. de his qui ad statuas confugiunt. leg. Capitoliz. §. ad statuas. ff. de poenis.

Ad Principium et fin. huius tit. De patria potest.

35. Donel. lib. 2. cap. 10. ubi Osuald. lib. 13. cap. 18. tit. B. Valent. lib. 3. illustr. cap. 1. tract. et d. lib. et port. cap. 2. Cujac. 41. Pauli ad Edict. in leg. illud. 4. §. 1. de bon. poss. et tab. obstat leg. qui libertinus. §. amici. ff. de oper. libert. obstat leg. 1. §. 1. ff. de suis, et leg. obstat leg. cuius filius. 38. de C. et D. Cujac. adh. tit. C. de fidei commis. liber. colum. 3. obstat leg. cuius filius. 38. de C. et D. ubi Cujac. lib. 12. resp. Pauli. Larrea decis. lib. 7. cap. 4. cum leg. 5. de in ius vocan. leg. 19. 23. et 24. ff. de stat. hom. obstat leg. 6. de in ius voc. Fab. in ration. leg. 7. de Decurion. Cujac. ibi. lib. 11. C. de quaest. Cujac. ibi. colum. 5. cum leg. 2. §. in anno. de Decurion. et leg. emancipatus. 7. §. sigs. de senator. leg. 1. de offic. praetor. Fab. in ration. leg. 2. de muneribus et honoribus leg. Patris. 20. cum seqn. ad leg. Iul. de adult. leg. si filius. de V. O. et Donel. adh. tit. obstat leg. pronuntiatio. 195. de V. S. Cujac. adh. tit. leg. §. ult. cum leg. 2. de lib. exhib. leg. liber homo. 43. de acq. rer. domin. leg. ex venditione 24. de fid. comm. Cujac. adh. tit. leg. Imperatoris. §. ult. de procur. leg. filius. 6. de his qui sui. Fab. in ration. Cujac. adh. tx. in leg. 2. §. et leg. statuisset. de orig. iur. leg. filius. §. 2. de leg. tit. 1. Cujac. adh. tit. leg. divus Adrian. ad leg. Pompey. de parricid. leg. 1. §. divus Adrian. et leg. in auditu. ff. ad leg. Cornel. de sicar. leg. unica. de ingratis. liberis. Fab. in pap. tit. 8. prin. 2. et toto tit. de patria potest. leg. filius. 14. de stat. hom. cum leg. qui. 135. de V. S. ubi Cujac. adh. tit. et Iul. Paul. cent. 1. q. 25. leg. 1. §. q. operas, ad Trebelian. leg. ult. C. de patria potest. cum leg. 3. C. eod. leg. 87. de acq. hered.

Iustas autem nuptias contrahe.

36. Donellus lib. 2. cap. 20. ubi Osuald. idq Donel. 13. cap. 18. et seqq. ubi Osuald. in ... Amaya lib. 1. obs. cap. 4. Fab. in pap. tot. tit. de nuptiis. Cujac. 35. Pauli ad Edic. in leg. ... de ritu nupt. et in leg. oratio. ff. eod. lib. idq 26. ff. Iuliani in leg. nuptiae. de ritu nupt. idq 4. et 6. Resp. Pap. in leg. generali. 34. cum seqq. ff. eod. idq. 10. quaest. Pap. in leg. ... et ff. Iul. in leg. filius. 11. de rit. nupt. et Vinn. ad tit. inst. de inoffic. testam. ...

lg. Senatus 17. C. de nuptijs cu lg. 2. C. de infantib. exposit. lg. in Bello. 12. §. medio. ff. de captivis. obstat lg. si ita 45. §. si pater. ult. de legit. 2. Cujac. ad h. 35. obstat lg. si uxor. 13. §. plane. ad lg. Jul. de adult. et Paulus 2. sent. tit. 191. §. 10. de statu hom. Amaya ubi sup. obstat lg. filius 28. §. sign. ult. de lib. et post. obstat lg. 5. de Bonis damnat. lg. Prius. de castr. pecul. Cujac. 16. quaest. Pap. obstat lg. 4. si luto matre. lg. 8. de pactis dot. lg. 38. de jure dot. Julius Paul. Cent. 5. q. 45. cu seqq. lg. 19. et 22. de ritu nupt.

§. ergo si omnes, cu duobus seqq.

37. Donell. Osuald. et Faber ubi sup. Cujac. ad Nobel. 12. Gomez in lg. 8. Tauri. Cujac. 11. quaest. Pap. in lg. ult. de condict. sine causa. lg. si adulterium. §. stuprum. ad lg. Jul. de adult. Cujac. 36. quaest. Pap. obstat lg. sign. 3. §. 1. cu ult. de lib. et post. ubi vide Petr. Fab. Semestr. cap. 123. n. 23. obstat lg. miles. 11. §. miles. ff. de adult. Ulp. in frag. tit. 6. de liber. ex injusto matrim. §. 1. Cujac. in d. lg. ult. de condict. sine ca.

§. Affinitatis quoque veneratione.

38. Faber ubi sup. tit. de nupt. in lg. 14. §. nunc videamus. de ritu nupt. Cujac. 35. Pauli ad Edict. in lg. Generum 8. de his qui notantur infam. Fab. in ration. et Osuald. 18. cap. 7. lg. 6. C. de incestis. lg. Cu tecum dic. §. quoniam ff. de his qui ut indig. Cujac. 8. resp. Pap. et 4. in lg. 5. de rit. nupt. obstat lg. ult. §. ult. de condict. sine ca. cu lg. 1. ob turpem. et lg. 3. et pen. de condict. ob turpem. lg. Cogitationis. 18. de poenis. Cujac. 11. quaest. Pap. lg. 13. §. divi ad lg. Jul. de adulterijs.

§. Serviles quoque cognationes.

39. lg. Adoptivus. §. 1. et 2. de ritu nupt. ubi Cujac. 35. Pauli ad Edict. obstat lg. si q. ff. unde cognati. obstat lg. 1. §. praeterea ff. eod. cu lg. 10. §. 5. pater mei ff. de gradib. lg. inter liberas. 6. ad lg. Jul. de adulter.

§. si adversus ea quae diximus.

40. Donel. lib. 2. cap. 20. ubi Osuald. idem Donel. 13. cap. 19. Cujac. ad tit. C. de incestis nuptijs. et ad tit. C. de nupt. et ad tit. C. de interdict. matrim. idem 4. Pauli ad Edict. in lg. 3. de in jus vocando. Fab. in Pap. tit. de nupt. post. Amaya 1. obs. cap. 4. n. 4. Polet. 2. opusc. cap. 9. n. 6. Cujac. in lg. si adulterium 38. post. lib. 36. Pap. obstat lg. si uxor. 13. §. plane. ad lg. Jul. de adult. Amaya[+] lg. 3. §. 1. de eman- cipatis. Oinot. de Bon. poss. Dn. Fab. cu lg. Paulus 11. de statu hom. lg. cum inculo qui. de condict. sine ca. obstat lg. q. in provincia 57. §. 1. de ritu nupt. Cujac. 32. ad Sabin. lg. Claudius. 13. de his qui ut indig. obstat lg. fin. de legit. 1. Cujac. ad h. tit. lg. Uxori. 27. de usufr. legat. Cujac. 2. resp. cu sequentib.

[+] ubi supra leg. filius 28 §. ult. de lib. et posth. obstat leg. 3o.

§. aliquando evenit.

41. Donel lib. 2. cap. 21. ubi Osuald. Amaya in lg. 4. C. de jure Fisci lib. 10. Cujac. ad tit. C. de naturalib. liberis. et Fab. in 6. tit. 9. pro. 2. illat. 1. obstat lg. Carboniani 3. §. si mater. de Carb. Edict. obstat lg. 1. §. 1. de suis et leg. hered.

~~Ad tit. de Adoptionib.~~ §. adoptivus.

42. Donel. lib. 2. cap. 22. et 23. ubi Osuald. et Fab. in pr. tit. 1. de adopt. post. et in ration. ad tit. in lg. 1. cu seqq. de adopt. Cujac. 31. quaest. Pap. in lg. si nunquam 31. h. tit. idem lib. 11. quaest. Pauli in lg. si tibi 34. eod. tit. obstat lg. 6. §. 1. de Senat. ubi Fab. in ration.[+] obstat lg. q. in adeundo 6. §. interdum cu seqq. cu seqq. de acq. hered.[+] cu lg. filius 42. de bon. libert.[+] ~~obstat lg. [illegible] de lib. et post.~~ obstat lg. in adrogatore. 42. ff. de peculio. Fab. in ration. onera. 45. de adopt. obstat lg. ult. unde cognati. Cujac. 11. Resp. Pap.

[+] obstat leg. cernere 38 §. ult. de acq. hered. institit. in leg. 20 de lib. et posth.

[+] obstat leg. in adrogatore 42 de peculio Fab. in rati. cu leg. onera 45 de adoptio. obstat leg. ult. unde cognati. Cujac. 11 respons. Pauli leg. 14 §. ult. de bonor. poss. 9. lib. Cuiac.

14. §. ult. de bon. poss. contra tab. Cujac. tract. 7. ad Affric. obstat leg. 3. §. si Pater de bon. poss. contra tab. et leg. Sufficienter. 8. §. si post factum ff. de jur. codic. ... cap. 22. n. 17. et 19. leg. sime. 13. de captiv. et postl. revers. leg. ... §. testam. de bon. poss. ... tab. leg. ... 38. de ... Cujac. tract. 8. ad Affric. leg. ... 44. de vulgar. Cujac. 23. ... obstat leg. 3. §. ... de minor. ... leg. si ex cau. 9. §. ... eod. tit. ... Fab. in ration. obstat leg. 2. §. ... ad Tertullian. obstat leg. 1. §. in ... ad Syllanian. obstat leg. ... §. ... leg. 51. §. ult. de ... Cujac. ...

43. §. Rhodie et ...

Donel. et Ostuald. ubi sup. obstat leg. post adoptionem 35. de adopt. ... 6. §. 1. de senat. ... et leg. in omni. 13. de adopt. Cujac. lib. 36. ... Pap.

44. §. Cum autem impubes.

Donel. lib. 2. cap. 23. ubi Ostuald. Fab. in ration. ad ... si Pater 15. §. in adrogationibus ff. de adoption. ... in Pap. tit. 1. prio. 1. illat. 9. 10. et ... cent. 1. ... 33. Fab. in ration. ad ... leg. 17. ... de adopt. obstat leg. 2. §. ... si forte ... ad Tertullian. leg. si forte C. de fideicom. Cujac. ad ... leg. 28. ff. de ... hi. ... ff. de cap. demin. leg. cau. 40. ff. de vulg. Cujac. 20. ... Pap. leg. 8. §. ... de inoffic. testam. et Fab. in ration. obstat leg. 1. §. nepos ff. si a parente ... erit manumissus. obstat leg. 2. §. si 4a. famil. erciscu. Fab. in ration.

45. §. ... autem ...

Donel. lib. 2. cap. 22. ubi Ostuald. obstat leg. filio. 23. de lib. et post. Cujac. ... Pap. ... leg. si Pater 41. ff. de adopt.

46. §. ... si loco nepotis.

Donel. Ostuald. et Fab. in pap. ... huius tit. obstat de leg. filio. 23. §. ... de liberis et post. Cujac. ubi sup. obstat leg. 3. §. ... de bon. poss. contra tab. leg. ult. §. ult. eod. tit. Cujac. ad huius tit.

47. §. ... plurimis ... causis.

leg. si ita 53. §. ult. de ... 2. Cujac. ... tit. leg. ... ff. de ... Cujac. lib. ... Pap. leg. 2. §. ... de vacatione muneris.

48. §. Feminae quoque adoptare.

Donel. Ostuald. et Fab. ubi sup. obstat leg. 5. §. 1. C. de ... incerti ... in ... matri ... leg. 55. de fideicom. libert. ibi: ... matri ... Vendic. et Fab. in ration. obstat leg. ... 75. §. ult. ad Trebel. ... tit. Valentia ad tit. de acq. hered. trac. 2. n. 2. obstat leg. 3. §. ... obstat leg. 33. de vulg. Cujac. trac. 7. ad Affric. obstat leg. si Pater. 4. ... ad leg. Cornel. de falcid. ... filius 24. de inoffic. testam. obstat ... nulla 13. de ... leg. ... cap. seqq. de ... leg. 55. de fid. ... libert. Cujac. 62. Pauli ad ... leg. 28. de inoffic. testam. leg. 1. de senator. ubi Fab. in ration. obstat leg. ... §. mater de ... 2. Cujac. ... tit. Gomez lib. 1. var. cap. 3. et Fab. in pap. tit. 5. prio. ... 22. obstat leg. ... 7. §. ult. de oper. libert.

49. §. Et illud proprie adoptionis.

hic possunt ponderari omnia iura in prio. h. tit. ponderata.

50. §. Cum autem is qui ob aliquid.

Donel. ... cap. 26. ... lib. 6. cap. 11. et in omnibus ... Cujac. ... Pap. in ... de ... lib. 6. obs. cap. 39. ... 16. ... Pap. ... Pauli ... ult. eod. tit. ... in ... tract. de ... 1. ... seqq. ... 10. obs. cap. 11. obstat leg. ... de ... Cujac. ... tit. ...

§. de his q. n. scribi. hentr. obstat l. in re certis. 15. de inter dictis et releg. obstat l. cognitionum 5. §. divinit. de var. et extraord. cognit. l. 1. §. 2. de legit. 3. obstat l. si de sortatis 7. ff. eod. Veter. ubi sup. l. 1. C. de hered. inst. Cujac. ad h. tit. l. lec. 103. de l. 5. eius Cujac. obstat l. 1. §. capitis. et §. q. operas. ad Tertul. cu l. a libertino 37. de operis libert. et l. 3. de his q. not. infam. obstat l. id si mori 13. de donat. inter. cu l. sig. 53. solut. matrim. obstat l. ex facto. et §. sig. rogatus. ad Trebel. Amaya ubi sup. obstat l. inter dit. 59. de C. et D. l. 55. eod. obstat l. 1. l. 4. de assign. libert. obstat l. inter 26. de pact. dota. Cujac. 4. resp. Pap. obstat l. 24. soluto matrim. obstat l. si debitori 47. de fideiussor. cu l. ult. de duob. reis. et l. in fraude 45. §. si principalis. ff. de iur. fisci. Cujac. ad h. tit. et integr. tit. ff. et C. de senta. passis. obstat l. eas 121. §. in insulis. de V. O. ubi Cujac. et Donel. ad h. tit. l. 3. §. fin. ad Trebel. l. 5. §. idem si de bon. damnat. l. actiones. 66. §. publiciane de actio. l. 4. sig. cautionibus. l. fin. C. de captiu. l. 3. C. de malefic. et l. 5. de inter dic. et releg.

§. Poenae servus.

51. Donel. Fab. et Cujac. ubi sup. eius Cujac. 2. qq. Pap. in l. fratres. 33. de poenis et lib. 16. resp. Pap. in l. servus 34. eod. tit. obstat l. in metallis. ult. de senta. passis. Cujac. 17. qq. Pauli. obstat l. his 11. de adim. leg. Cujac. 10. qq. Pau. obstat l. q. libertus 37. §. nisi ff. de oper. liber. cu l. ius iurandum. eod. l. fin. de liber. ca. et q. ad notari, l. 1. §. sig. operas. ff. ad Tertull. et l. 1. de postul.

§. Filio famil. et Reliqua.

52. Donel. Osuald. et Fab. ubi sup. l. 1. C. de Consul. Amaya ibid. de Decurion. lib. 11. l. 1. §. in filio. Ad Maced. ubi Fab. in ration. obstat l. 1. §. alienao. cu seqq. ff. q. actio de peculio annalis sit. obstat l. 44. de milit. testam. Cuj. 6. resp. Pap.

§. Si ab hostibus capti fuerit.

53. Cujac. ad tit. C. de captiu. et Fab. in Pap. tit. 11. actio 7. cu seqq. et lib. 10. Dicet. cap. 9. Valen. 1. illustr. trac. 3. cap. 5. cu seqq. Osuald. ad Donel. 2. cap. 26. lit. B. Amaya. lib. 2. cap. 1. et 2. Cujac. 3. qq. Pap. in l. deniq. ff. ex qq. causis maior. obstat l. si. 15. de usucap. l. in bello 12. §. facto. de captiu. obstat l. si uxores. 6. de divorti. obstat l. 8. et l. 14. de captiu. l. si ab hostibus 11. soluto matrim. l. ista. 31. §. 1. de hered. instit. l. sig. 9. §. filius de lib. et post. obstat l. in eo. 45. §. fin. de rit. nupt. l. 1. de divort. obstat l. Pater. 10. de captiu. Valen. ubi sup. l. 15. de iniusto rup. et irrito testamen. obstat l. si Patronus 44. §. si ex bonis. de oper. liber. Cujac. 5. qq. Pauli. obstat l. servi. 42. ad l. falc. Govean. ad h. tit. obstat l. ult. §. 1. C. de sent. passis. cu l. 2. §. sig. praecesserit ff. unde legitimi. l. 1. §. 1. ad Tertul. obstat l. atq. 19. §. ult. de neg. gest. l. 4. §. 1. cu seqq. de bon. liber. Cujac. 12. Pauli ad Falc. l. si Pater 1. ff. ad Sylan. l. si 20. ff. de neg. gest. l. sig. 6. §. si n. fuisset. l. ad uxorem 15. de iniur. rup. obstat l. successori. 12. de neg. gest. Fab. in ration. l. Primus 9. de captiu. obstat l. Paulus 29. §. videamus. de lib. et post. obstat l. Cornelia 28. cu seqq. de vulg. Amaya et Valen. ubi sup. l. qd si filius 11. de captiu. q. obscura difficilia volueris videat Amaya. et Valent. ubi sup. q. haec omnia notant. lib. 1. tract. 3. cap. 11. et Pr. Veter. lib. 1. cap. 12 fol. 61.

§. Emancipatione.

54. Donel. lib. 2. cap. 24. cu seqq. ubi Osuald. Cujac. ad tit. C. de emancip. liberor. Veter. lib. 1. cap. 21. n. 5. et Fab. in pap. prio. 10. p. tot. l. sicut. 91. de C. et A. Afflictis 4. sent. tit. 13. §. 1. l. iadstatus liberis et leg. obstat l. vero. 69. §. fin. de leg. 1. ubi Cujac. l. pronuntiatio. 135. de V. S. l. 114. §. cu pater. eod. l. idem si. de leg. 1. obstat l. n. e. 66. de ritu nupt. obstat l. cu. qr. 33. de solut. obstat l. 56. §. quid si. de V. O. ubi Cujac. et Donel. ad h. tit. obstat l. illud. 4. §. ad testa. de bonor. poss. Fab. obstat l. 3. §. si qui filio. cu seqq. eod. obstat l. 1. e

d. alio liber. §. dati instit. eod. tit. d. actione liber. obstat lg. Vero. ff. eod. obstat lg. miles. 22. lg. Seqti. ff. d. milit. testam. ubi Ouald. ad Donel. lib. 6. cap. 28. d. lit. D. obstat lg. sig. §. fin. d. iniusto rupto. lg. liberorum. 13. §. 2. d. capite minut. obstat lg. certy 8. §. 1. d. iniusto rupto. Vlp. in frag. tit. 11. §. 1. obstat lg. filij. 20. §. sig. fin. d. bon. poss. 2. tab. lg. 2. d. ofi. p. cons. lg. 1. §. aliena. ff. qd. cuto. e peculio. lg. 3. §. 1. d. cap. minutis. lg. unica. C. d. inorat. lib. lg. Itabu liberi. 20. §. Quintus, et Contrarij. §. Vricelan. cap. 3. lg. Gallg. 29. §. et tandem. d. lib. et post. Vlp. in frag. tit. 24. §. agnoscer. lg. si cognatis. 20. d. reb. dub. lg. falsa. 37. §. d. [illegible] d. C. [illegible] lg. 1. §. filia. d. suis et legt. lg. fin. §. fin. C. d. sentg pattis. Paulg 2. sent. tit. 25. §. fin. lg. filig. 7. ff. inde liberi. lg. fin. ff. d. testam. manum. Paulg 4. sent. tit. 13. lg. sig. 11. d. [illegible] dit. instit. Cujac. 20. ff. Juliani.

§. Donec ti Pater, usque ad ult.

55. Donel. et Ouald. ubi sup. et Fab. p. tit. hic ponderavit plura Iura, q. in §. 1. et 2. d. adopt. nuper dicta ad notata.

Ad tit. d. tutelis. §. dantis.

56. Donel. 3. cap. 2. ubi Ouald. et faber in Pasp. tit. 11. princ. 3. Cujac. 21. obs. cap. 23. Amaya 1. obs. cap. 7. Cujac. 38. Pauli ad Edic. in lg. 1. d. tutelis. obstat lg. fin. §. si autem. d. bonis qg liber. obstat lg. filius. 11. §. quemq. ff. q. falso tutore. lg. 1. lg. 5. 11. d. tutelis. lg. 63. §. nuptijs. d. iure doti. §. impubes. instit. d. Atiliano tutore. lg. ult. §. 2. C. d. sentg pattis. obstat lg. 7. §. hinc d. postul. lg. 6. d. offim. tutore. Cujac. 5. resp. Papi. obstat lg. fin. §. Pupillo. d. V. O. Donel. et Cujac. ad h. tit. lg. si tutores. 7. C. d. testam. tutela. Vlp. in frag. tit. 1. d. tutelis in princ. obstat lg. 1. C. d. patria potestate. Cujac. ad h. tit. lg. etiam. 10. d. tutelis. Cujacius cent. 5. q. 71. obstat lg. Pater. 101. §. [illegible] d. C. [illegible] Cujac. 8. resp. Papi. lg. infantis. C. qui admittunt ad bon. poss. lg. 2. §. et si forte. [illegible] ad Tertili. lg. ult. qd falso tutore. obstat lg. 24. §. [illegible] d. excusatiob. tutorg. vel curat.

§. Permissum est itaque.

57. Donelg 3. cap. 24. ubi Ouald. et Fab. ubi sup. lg. 3. §. lg. Pollidy ff. d. vsuris. lg. 1. C. d. testam. tutela. lg. si impubere. 13. d. tutor. et curat. datis. Cujac. 11. qq. Papi. lg. filig. 28. d. militari testam. lg. ult. §. minores. C. d. sentg pattis. lg. postumorum. 24. lg. Seqti. ff. d. tutelg et ratiob. distrah. lg. si mater. ff. d. vulg. et pupil. lg. liberis. 11. §. Si filij d. testam. tute. lg. iurisperito. 32. §. patronos fin. d. excu. tutorg. Cujac. 5. resp. Papi. lg. cum post. 69. §. nuptijs d. iure doti. lg. fin. §. pupilli. d. V. O. Donell. et Cujac. ad h. tit. lg. in filio 6. d. offim. tutore. lg. furioso. ff. d. cur. ff. furios. lg. 6. C. d. petit. hered. lg. sedeit. 55. §. sedeti. d. [illegible] lg. Epistolg 75. §. mulier. ad Trebel. lg. ubi ouare. §. nemo. d. reg. Jur. Cujac. et [illegible] Fab. ad h. tit. [illegible] Cujac. 1. obs. cap. 28.

de patria potestate Cujac. ad h. tit. lg. 3. §. qd hic de administ. tutor. lege 3. cod. de testament. tutela

+ 19 eodg tit. lex ex sententia 29 codg leg. pater 4 codg cug leg. quo tutela 73 §. nemo

§. Cum autem et fin.

58. Donel. et Ouald. et Fab. ubi sup. [illegible] Donel. lib. 3. cap. 5.

Ad tit. qui testam. tutores dari possunt. in §. dari. usque ad §. furiosus.

59. Donel. 3. cap. 4. ubi Ouald. Amaya. lib. 1. obs. cap. 7. et 15. ex n. 15. d. lib. cap. 8. [illegible] generaliter. 24. §. sig. tutore. d. fidei com. libert. lg. in [illegible] 10. §. fin. d. testam. tutela. Cujac. 33. resp. Pauli. in lg. quero. 32. §. fin. eod. lg. interdictis. 58. d. C. [illegible] testamto. 22. d. testam. tutela. lg. oen. d. tutelis.

Ad §. certe. [illegible]

60. Donel. et Ouald. ubi sup. [illegible] Fab. et Cujac. in [illegible] 12. §. Cum tutor. d. admin. tutor. Cujac. 5. Pauli ad [illegible]

de appellat. l. 2. §. 1. de si forte. pen. ad Tertul. Fab. in Iurispr. tit. 12. prin. 4. illat. 18. l. sicut mihi. 25. §. tutorem de acq. hered. l. fin. de off. proc. l. 1. ad l. 51. ... Cujac. adh. tit.

§. [illegible]

61. Donel. et Ovald. ubi sup. Cujac. adh. tit. de V. S. in l. liberor. 120. eod. tit. et Fab. in Iurispr. tit. 2. princ. 2. illat. 36. Cujac. ad tit. C. de legit. 2. in l. sicut scriptis. 45. eod.

62. ## Ad tit. de leg. agnat. tutela. §. quib.

Donel. 3. cap. 6. ubi Ovaldus, et Fab. in Iurispr. adh. tit. tit. 15. princ. 1. per tot. Cujac. 38. Pauli ad edict. in l. in testamento. 6. de legit. tutor. obstat l. tutelas. 7. de capit. dimin. Cujac. 11. ... Papi. in l. si scripto. 6. unde liberi. Cujac. 16. ... Papi. l. ... Pater. 77. §. ... inter libertos. 28. de ... 2. Cujac. adh. tit. l. ... 69. §. fratre ... et §. mater. de legit. 2. l. Epistola. 75. §. mulier. ad Trebel. ... ubi pure ... Amaya. l. 29. C. de decurion. l. scripto. 7. versic. aliaque ff. si tabulae testamenti. Julius Pacius cent. 1. q. 70.

63. ## Ad tit. de Capitis diminut.

Donel. 21. cap. 5. ubi Ovald. Fab. in Iurispr. tit. 16. princ. 1. per tot. Cujac. resp. Papi. in l. si debitori. 41. de fideiuss. idem 28. ... Julian. in l. si servus de act. empti. obstat l. 1. fere per tot. ad Trebel. Goveanus 2. var. cap. 11. Ovald. ad Donel. lib. 6. cap. 7. lit. F. l. 2. §. huius. q. ff. de cap. minutis. §. 5. §. fin. eod. l. et sicut versic. dixeris. ff. ... Cautiones. Duaren. 2. disp. cap. 9. l. 1. §. ult. ... usufru. amitt. ubi Cujac. 17. ... Papi. l. 1. fere per tot. ff. de postul. Fab. in ration. l. liberos. 3. §. 1. de capit. mi. Cujac. 11. Pauli ad edict. l. tutelas. 11. eod. l. ... 38. l. si eadem ff. de solut. ... l. si Stichus. 95. §. ususfruct. eod. tit. l. ... 56. §. ... ubi de V. O. Julius Pacius. Cent. 8. q. 93. idem Cent. 3. q. 9. an servus caput habeat, vide supra quae exponenda in §. ... ubi. inst. a quibus ... vide etiam §. aut ... tegi et §. propterea. inst. ... Jus patriae potestatis solvit. ubi plura ad hanc ... invenies. nos autem brevitatis omittimus; vide autem aliqua, quae in §. finit. inst. de usufruct. sunt notata.

64. §. quib.

Omnes ubi sup. l. 13. de adsert. Cujac. 36. ... Papi.

65. §. quibus autem.

Omnes ubi sup. obstat l. ... 20. de reb. dub. Iulius Pacius cent. 2. q. 95. l. liberto. 43. de oper. libertor.

66. ## Ad tit. de legitima patronorum tutela.

Donel. et Ovald. ubi sup. Fab. in Iurispr. tit. 12. princ. 2. illat. 2. l. 3. per tot. de legit. tutela. l. si impuberi. 13. de tutor. et curat. Cujac. 11. ... Papi. Govean. ad tit. in l. 9. de iurisdict. n. ult. et ad tit. de ... n. 8. Ovald. ad Donel. 3. ... cap. 13. l. ... de in ius vocando. l. liberto. de bon. libertor. l. fin. de statu hom. l. 1. §. nepos. ff. si quis a parente fuerit manumiss. l. Caius. 12. de ... l. sciendum. 32. de ritu nupt. l. si Pater. 15. §. fin. de adopt. l. 3. l. 8. C. eod.

67. ## Ad tit. de legitima parentum tutela.

Omnes ubi sup. Ovald. ad Donel. lib. 15. cap. 19. lit. B. et 21. lit. ... Cujac. ... ... in Iurispr. tit. 12. de tutel. ... de auctorit. ... cap. 5. ... 1. cap. 7. per tot. ubi late. obstat l. ... 36. de excus. tutor. l. spadonem. 15. §. ... et ... l. si quis. eod. ... in Iurispr. tit. 12. de tutel. §. 4.

Ad tit. de Fiduciaria tutela.

68. Omnes ubi sup. et precipue Vetes. et Cujac. ad tit. C. de legitima tutela. leg. fratres. 4. C. eod. leg. qd defuncto. 4. C. de Curat. furiosi. leg. 4. de leg. tutelis leg. nec lucrum. 9. C. de jure jurando. leg. 1. ff. unde legitimi. leg. 1. §. liberos. ff. siqs a Parente. Donellus. 3. cap. 6. leg. filius. 33. de fidei comm. libert. leg. ult. C. de legit. heredib. Osuald. ad Donellum. lib. 3. cap. 3. lit. A.

Ad tit. de Atiliano Tutore.

69. Donel. 3. cap. 3. ubi Osuald. Fab. in Papin. tit. 12. princ. 1. Cujac. 5. resp. Papi. leg. tutores. 39. §. tutores ff. de admin. tutor. leg. mutua 6. §. 1. et 2. de tutelis. Cujac. et Fab. in leg. actus legitimi. de R. J. obstat leg. ne mandante. 8. de tutor. et Curat. Cujac. 11. qq. Papi. in d. leg. si impubes. 13. eod. leg. ubi. 19. eod. Revardus 1. Variar. cap. 16. leg. 3. in princ. de minor. Fab. in ration. leg. Semel. de offic. procon. Julius Pacius. Cent. 1. q. 50. resp. Ungrag. tit. 11. de tutelis §. 18. et ibi, Cujac. et Fab. in Papin. tit. 12. princ. 1. illat. 12. leg. 1. de Jurisdict. Julius Pac. Cent. 5. q. 69. et in leg. 5. de confirmando tutore. Cujac. 12. qq. Papin. leg. siqs. suo. dict. 11. de testam. tut. Cujac. 9. resp. Pauli, in leg. Dr. de tutor. et Curat. leg. siqs. 15. de tutelis. Gomes 1. var. cap. 35. Osuald. 17. Cap. 9. lit. B.

Ad tit. de autorit. tutor.

70. Donel. 3. cap. 18. ubi Osualdus. Fab. in Papin. tit. 21. princ. 1. per tot. leg. 1. §. 1. de acq. p. ubi Donellus 5. cap. 11. Valen. tom. 1. tract. 2. cap. 6. et . . . obstat leg. lex. 3. §. . . . ui. de peculio. leg. contradictionibus. 5. de C. et D. cum leg. Pupillus de dolict. instit. leg. . . . §. Pupillus de V. O. Donel. et Cujac. ad h. tit. leg. si falso. 10. ff. qd fals. tut. solui . . . cum leg. 1. §. ult. eod. leg. 34. et §. qq. ex causis in poss. eatr. leg. bonorum. C. qd . . . leg. ex contractu. 44. de re judicato. leg. fin. §. fin. de liber. Cau. leg. servo. 65. §. 1. . . . pillo. ad Trebel. leg. impubes. 33. de furtis. leg. fistulas. §. fundus. de contrah. empt. Fab. in ration. leg. 17. §. coram de adoptl. idem Fab. leg. 7. de peculio. Farreatus. 1. . . . Cap. 1. Cujac. 2. obs. cap. 16. et Costa select. cap. 3. Gouenus 1. var. cap. 25. leg. . . . vare. §. pupillus. de novat. Cujac. 72. Pauli ad Edict. idem. 25. obs. cap. 28. leg. si . . . 7. §. Pupillus cum seqq. de rescind. vend. Cujac. 5. qq. Pauli. leg. Curatorum. 19. leg. . . . fendente. 21. de aut. tutor. leg. 4. eod. cum leg. qd si forte. 14. §. . . . 1. de solut. leg. . . . 6. ff. rem pupilli salve fore. leg. 3. C. de acq. poss. cum leg. 1. §. 1. et leg. quaquis. 32. §. in . . . ff. eod. Cujac. ad h. tit. leg. ex contractu. 42. de re judic. leg. de pupillo. 5. de novi ope . . . nunti at. leg. Stichum. 95. §. additio de solut. Cujac. 18. qq. Pauli. leg. si ex . . . 15. §. idem. cum leg. seqq. de condict. indeb. leg. ult. §. si Pupillus. de precario. leg. neq. . . . 8. cum seqq. de inst. act. leg. heredib. §. item cum duabus legibus seqq. de dolo. leg. si . . . 56. §. Pupillo. fin. de evict. leg. Dolia. C. de his, qq. ut indign. leg. 4. §. siqs. . . . ff. de Doli mali. leg. si Pupillus. 126. de V. O. ubi Donel. et Cujac. ad h. tit. cum leg. 1. §. . . . novat. leg. ait. 3. §. Pupillus. de neg. gest. Fab. in ration. leg. tutor. 69. de fideius. . . . Jus Jurandum. 17. de Jure Jurand. leg. 2. §. si a Pupillo. pro emptore. leg. si tutores. . . . qd jussu. Cujac. 30. Pauli ad Edic. Donell. 16. cap. 10. ubi Osuald. et . . . staui in §. 3. cum seqq. instit. qq. alienare lic. vel n.

§. nec tamen.

71. Donellus ubi sup. et 7. cap. 9. ubi Osuald. leg. 34. et §. qq. ex causis in poss. eatr. . . . pillus. 26. de condict. indeb. cum leg. 5. de C. et D. Cujac. 20. obs. cap. 16. leg. duos. 10. de dub. Donel. ad h. tit. leg. Pupillus. 19. de acq. hered. leg. tutor. 8. leg. si Pupillo. 11. de boni . . . leg. servo. 65. §. si Pupillo ad Trebel. leg. ita dubitare. §. 1. de hered. inst.

§. tutor autem.

72. Donell. et Osuald. ubi sup. Osuald. 3. cap. 15. lit. . . . obstat leg. siqs. 25. §. . . .

7

§. Si inter.

73. Donell. ubi sup. lg. 6. de fideicom. lg. videamus. de in lite iuran. Donel. 16. cap. 8. lg. 8. C. de reb. cred. Donel. 24. cap. 11. lg. 69. §. nuptijs. de iure dot. lg. 45. §. tutor. de appellat. lg. 24. de testam. tutela. lg. 3. §. si pupillus de tutelis. lg. 1. §. fuit quesitum. ad Trebel. lg. tutor. rerum de admin. tutor.

Ad tit. quibus mod. tutela finit.

74. Donel. 3. cap. 14. ubi Osuald. Rebuff. 4. Var. cap. 10. Gomez 1. var. cap. 7. n. 7. Othom. in frag. §. ult. et Cujac. et Fab. in Cod. tit. 22. princ. 2. Leg. Menoch. 2. de vulg. lg. qua etate. 5. ff. qui testam. lg. minor. 32. de minor. Fab. in ration. lg. 3. C. si minor se maior dixerit. lg. adrogato. 40. §. si tn. de adopt. lg. mella, ait. 14. §. 1. de alimen. legat. lg. 9. §. minores. de minor. lg. quæque. 53. de re iudic. lg. 1. §. initium. de ost. qui. de postul. lg. si ita. 21. ff. de vulg. Cujac. 6. resp. Pap. in lg. verbis. 7. de eod. lg. ult. de C. eod. tit. lg. sigi. 53. ff. eod. cum lg. si dies. 21. ff. quando dies legat. cedat. lg. 1. C. de in lite dando tutore, Cujac. eod. tit. lg. in ult. 18. de testam. lg. 2. de accusat. lg. 4. C. de leg. hered. lg. 41. in fin. de minor. lg. 4. in fin. de in lite iuran. Osual. 3. cap. 21. lg. qui negoc. 58. de adm. tutor. Alex. 4. consil. pag. 446. lg. libertos. 5. C. de excus. tutor. et Paulus. 2. sent. tit. 29. lg. 9. §. ult. de liber. exhib. lg. 13. §. ult. de tutor. datis. Otho. in frag. tit. 11. §. 1. et ult. et tit. 29. §. 3. lg. filius. 51. de legat. 3. lg. cum filio. 50. ff. eod. lg. qui pupillus. 30. ff. quando dies legati ced. cum notatis a Gla. in d. lg. lg. orsibus. C. de impuberum. lg. qui dicit 39. ff. de milit. testam.

Ad §. item finit.

75. Donel. et Osuald. ubi sup. Cujac. 1. quæst. Pauli. in lg. minor. 32. de minor. et 11. Pauli. ad Edictum in lg. qui eius. 14. de dolo et 6. resp. Pap. in lg. fin. de iuri et fac. ignor. et omnia quæ notavi ad tit. de capitis dimin. possunt hic ponderari.

§. Simili.

76. Omnes ubi sup. obstat lg. tutor. de appellat.

§. Sed et capitis.

77. Donellus et Osuald. ubi sup. lg. amissione. 5. §. qui deficiunt de cap. minutis. lg. postliminium. 19. §. transfuga. ff. eod. cum lg. sigr. tutor. 15. de tutelis. Osuald. 3. cap. 14. lit. f. Otho. in frag. tit. 11. de tutel. §. 16. et ibi Cujac. lg. 1. §. bestias cum legibus. de postulando. lg. si cognatis. 20. de reb. dub. lg. falsus. 4. ad falso tutore. lg. dotis. 69. §. nuptijs. de iure dotium. et cetera, quæ ad tit. de capitis dimin. notavi, hic notari possunt.

Ad tit. de Curatoribus. §. masculi.

78. Donel. 3. cap. 17. usque ad 23. ubi Osuald. Fab. in Cod. tit. 23. princ. 1. et 2. lg. 3. §. minores. de minor. Fab. in ration. Otho. in frag. tit. 12. de tutelis. §. 1. lg. quero. de iure dot.

§. Inviti.

79. Donel. 3. cap. 7. ubi Osuald. Gomez in lg. 76. tauri, n. 8. lg. 3. C. qui ne tutores fieri. Osuald. 4. cap. 12. lit. D. Gomez 3. var. cap. 1. lg. 27. C. de Episcop. audi. Osuald. 3. cap. 19. lit. D. lg. 6. §. gen. de Confess. Osuald. 11. cap. 4. lit. N.

§. Item inviti.

80. Donel. ubi sup. Osuald. 3. cap. 18. lit. g. et Fab. in Cod. tit. 23. princ. 3. Cujac. ad tit. de minor. lg. 1. §. ult. et Fab. in ration. ad tit. Amaya. 1. obs. cap. 9. lg. 17. C. de procurator. lg. 1. C. de in integr. restitut. lg. quærent. 3. §. 1. Pupillus. lg. Puberes. 101. de V. O. et Donel. et Cujac. ad h. tit. lg. ait Praetor. 1. §. qui minor. de minor. Fab. in ration. lg. acta. 45. §. 1. de re iudic. lg. 4. C. si adversus rem iudic. lg. fin. §. pupillus de V. O. Donel. et Cujac. ad h. tit. lg. fin. de C. eod. lg. 5. de reb. auctorit. iudic. lg. 2. de solicit. Cujac. 2. obs. cap. 23. lg. 4. C. de authorit. præst. notando verbo sancimus. quod denotat dispositum. lg. 7. C. de Dh. stioni. lg. 1. §. fuit. ad Trebel. lg. 1. qui petant tutores. lg. 3. aut 5. C. si tutor vel curator reipublicæ creditur.

81. Donell. et Otuald. ubi sup. §. furiosus.

§. Interdum.

82. Donellus et Otuald. 3. cap. 2. obstat lg. 3. §. sigs. de suspect. tutor. lg. qui sitz. 12. de tutelis. lg. 5. C. de Curat. fur. lg. in eos. 15. de tutor. et Curat. datis. Cujac. 2. Pauli ad Edictum. lg. si qd. 35. de tutelis. Fab. in Papin. tit. 12. princ. 1. illat. 7. cum sequentib. lg. frater. 101. §. dalictios. ff. de C. et D. Otano. cap. 15. n. 57.

§. ad tit. de satisdatione tutorum.

83. Donellus et Otualdus. 3. cap. 10. et sequenti. ubi omnia cumulat, et qui clariora et volueris vid. Fab. in Papin. tit. 12. princ. 8. illat. 35. cum sequentib. Cujac. in lg. 1. C. de divid. tutela. lg. 10. §. ult. de appellat. lg. properandum in fin. C. de Iudiis.

§. ad tit. de excusatione tutorum.

84. Donellus et Otuald. 3. cap. 9. et 15. Relative. quod dixerit cont. Fab. in Papin. tit. 24. princ. 1. obstat lg. obstat lg. 1. C. qui n. liberorum. ubi Cujac. ad h. tit. idq §. resp. Papin. lg. libertus. 24. ff. de operis libert. Amaya in lg. unica. C. de Attiliano tutore. n. 19. et in lg. 2. C. de Curat. n. 65. et in lg. 1. C. eod. n. 33. Govean. 2. var. cap. 12. Otuald. 2. cap. 5. lit. C. ibi: muneris publicis. obstat lg. spadones. 17. §. qui accepit. obstat lg. si duas. 6. alias Athletis. §. tutela. de excusat. Otuald. 3. cap. 5. lit. A. lg. fin. princ. de muner. et honor. lg. 12. de sent. rone appellatione. lg. qui testamento. 40. ff. h. tit. et ibi Cujac. 2. resp. Scaevola. lg. qui libertinus. 37. §. amisit. ff. de oper. libert. lg. 1. C. de iure deliber. lg. fin. C. qui numeribus. lg. 10. §. aut de vacatione muneris. obscura. in lg. qui duos. §. in bello. de reb. dubiis. lg. 29. de testam. tutela.

§. Item divus.

85. Late omnes ubi sup. Cujac. 18. quaest. Papin. in lg. cum tales. 71. §. tutius. verum qd. qui ff. de C. et D.

§. Item qui.

86. Oes ubi sup. lg. qd si forte. 14. 1. et 17. ff. de solut. lg. qui sitz. 10. ff. de tutel. lg. tutoribus. ff. de tutor. dat.

§. Et qui.

87. Oes ubi sup. lg. 11. §. ex facto de minor. et Fab. in ratiom.

§. Item Divi.

88. Oes ubi sup. Duaren. ad tit. ff. quae ex causis maior. ff. 1. c. de collat. 1.

§. Item Maior.

89. Oes ubi sup. lg. ult. C. qui aetate. et ibi Cujac. ad h. tit. Amaya in lg. 2. C. de Curator. lg. 74. §. in ff. ad Trebell.

§. ibidem.

90. Oes ubi sup. lg. 8. C. de legatis.

§. qui autem.

91. Oes ubi sup. Amay. in d. lg. 2. C. de Curator. Duaren. lib. 1. disp. cap. 6.

§. final.

92. Oes ubi sup. lg. verum de curat. fur. et Donel. lib. 3. cap. 20.

Ad tit. de suspectis tutoribus.

93. Donel. 3. cap. 10. et cap. 16. ubi Otuald. Fab. in Papin. latiss. tit. 25. princ. 1. per totum. Dacius cent. 5. q. 40. Cujac. ad tit. de suspectis tutoribus. obstat lg. cum tutor. 18. de tutelis. et rationibus distrah. Cujac. 15. quaest. Papin. obstat lg. ex dicto. 29. ff. de testam. tutela. et 4. h. tit. Cujac. 20. quaest. Papin. C. h. tit. obstat lg. Decori. 18. §. 1. ad leg. Corneliam de falsis.

§. Suspectus. 4.

94. Oes ubi sup. Cujac. 8. resp. Pap. in lg. post. 11. h. tit.

§. Suspectus. 5.

95. Oes ubi sup. Donel. 16. cap. 7. ubi Otuald. lit. X. lg. 1. de his qui notantur infam. lg. 42. de V. S. Cujac. ad h. tit. lg. in his. C. mandati. Donel. 18. cap. 8. lg. qd nervia. ad

lg. 1. C. de tutoribus vel Curat. Cujac. eod. tit. lg. testamento 11. de testam. tutela.

96. § Si qs. autem.

Cujac. 12. obs. cap. in lg. decreto. h. tit.

97. § Sed si quis.

omnes ubi sup. lg. 1. ff. de offic. Praefecti urbis. et tab. in ration.

Explicit libri 1. Institutionum.

Antinomiae libri 2. Institutionum Justiniani.

Conciliantur § certe. inst. de rer. div. junct. lg. si servus. 27. § si plures. ff. ad lg. Aquil. cum lg. si a Patre. 39. ff. de petitione hered.

1. Qui aedificat in alieno solo ex sua materia si aedificium a domino soli petatur, non potest exceptione doli, et impensas retinere, quamvis dum potest a praedone in colligendis fructibus aliquo donandi videtur, factum fuisse, et ideo de tentione locus non est. Sed obstat obscurus tex. in d. lg. si a Patre. § fin. ubi expensas factas ~~si domini solutionibus~~ a praedone in colligendis fructibus retineri posse Jurisc. scribit. Sed omissis solutionibus Accursii ibi; vere dicendum est in d. § fin. procedere in eo, quod antea possidebat fundum alienum, quo casu nomine possessionis quod habebat incumbebat ei fundum colere, ne alias de fructibus percipiendis teneretur, unde cum necessitate id faciat, non intelligitur id fecisse; ut sumptus donet, cum in necessitatibus nemo liberalis existat; unde tanquam invitus poterit eos retinere. secus vero in d. § si plures. ubi praedo non possidebat antea, sed in colligendis vobis maturis expensas facit, quo casu donasse videtur. ita Donel. lib. 20. Com. cap. 7. et licet in d. § certe. qui aedificavit, possidebat, procedit ea ratione, cum necessitate non fuerunt expensae, unde eas donare videtur.

videat Henestrosa de impensis

2. Conciliantur tex. in d. § certe. cum lg. plane. 38. ff. de petitione hered.

Henestrosa de impensis

Mali fidei possessor expensas utiles retinere ex communi non potest. d. § certe. lg. 8. C. de rescind. vend. lg. Domum. 5. C. eod. Sed obstat tex. in d. lg. plane. 38. ubi contrarium dicitur. Sed omissis similibus solutionibus Accursii ibi. alia Duaren. lib. 1. disp. cap. 51. alia Doneli lib. 20. Com. cap. 7. versic. utiles. vero. adscribe in fin. alia Cujac. lib. 20. Pauli ad Edict. ibi. vere dicendum est, d. versiculum esse ex ratione sequenti. ibi. non enim debet petitor ex aliena jactura lucrum facere, quare dicitur, sed utiles referre non posse. aut hoc tolli possunt. lg. utiles. 42. in fin. de petit. hered. d. lg. Julianus. 38. in qua nulla fuit causa a jure veteri. ita sentit, Jac. lib. 2. Dicit. cap. 7.

sed benignius ind. lg. plane ad naria tantum expensas referendum esse

3. Conciliantur tex. in § si qs. a non domino. junct. lg. ait, Praetor. 10. § praeterea. ff. quae in fraud. cred. cum lg. fin. § si procurator. versic. si solus ff. eod. tit.

Quaeritur utrum mali fidei possessor faciat fructus suos? respondet, male fidei possessor nullo est jure faciendos fructus. d. § sigs. Non obstat, quod in fraudem lit. ad faciendum fundum mercator, est mali fidei possessor dicitur. Vega quidem. de reg. jur. in 6. lg. fug. ad min. C. de agric. et censit. lib. 11. et tamen ad fructuum restitutionem non tenetur. d. lg. fin. in versic. si solus. ff. quae in fraudem ibi: medio autem tempore perceptos in restitutionem non venire. Cum ex diametro opponitur tex. in dice cadem in d. lg. ait Praetor 10. § praeterea. 2. et fin. § si hoc. eadem lg. et tit. Dominus

8

pluribus solutionibus Accursii ibi. Petri Fab. in lg. fraudes. 77. de reg. iur. alia quoque in simul
Otualdus lib. 4. Dom. cap. 24. lit. D. Verè dicendum est, dictum versic. procedere in eo, qui fraude par-
ticeps non fuit, unde ad medii temporis fructus restituendos non tenebitur. ut constat ex §. si procura-
tor. in princ. sequenti vero in d. §. praeterea. quia particeps fuit fraudis emptor, quo casu revo-
catur alienatio contra reg. tex. in d. lg. ait Praetor. §. ait praetor. ibi. quaquis ad eos pervenerit
Id d. §. ait praetor procedere in tutore, cuius fraus magis Pupillo nocet, quam procuratoris
Dno. arg. tex. in lg. 4. §. sig. non tutor. de doli except. de cuius antinomia, cum lg. 2. de eo qui
pro tutore. vide Cujac. lib. 15. obs. cap. 32. Robertus lib. 1. recept. lect. cap. 7. et lib. 1.
animadv. cap. 24. de Iura inter praestanti nec contraria esse probo. ut cum Fab. sup.

Pugnantia videntur Iura in §. inter Rustic. inst. de servit. cum lg. mella. 14.
§. fin. versic. neque etiam. ff. de alim. et cibariis legatis. alias contraria.

4. Quaeritur, utrum aquae haustus, pecoris ad aquam appulsus rustica, et temporalis servitus sit: respondeo
servitutes rusticas, et praediales esse. lg. similiter. 20. §. fin. de servit. id gravitur obstat in contrario
videtur tex. in d. lg. mella. 14. §. fin. versic. neque etiam si haustus, ibi: neque enim si haustus aquae, ut pecoribus
ad aquam appulsus est servitus personae, tamen ei, qui vicinus non est inutiliter, relinquitur. cui dissolvendo con-
trarietati solution. pluribus Accursii ibi; alia emendatione Cujac. in lg. 1. de servit. rustic. et lib.
qq. Pap. ad d. lg. 4. eod. tit. quem sequitur Donel. lib. 11. Com. cap. 7. dicentes in d. versic. neque enim
haustus. legendum esse ibi: neque et si haustus aquae, ut pecudis ad aquam appulsus est servitus, et tamen
inter punctione posita legi; personae tamen, qui vicinus non est, non inutiliter relinquitur. alia subtili se ob-
ad tit. de servit. 63. n. 37. alia Longavallii ad tit. de furis dict. aliis emendationibus consul-
ad Donel. cap. lit. L. alia Malet. tit. 6. n. 95. Conando literam vulgarem, prout iacet, in
illa emendatione, neque punctione, nec verbis substinere posse, ita ut verè sit, praedictus servitus
praedialis esse, ex d. legibus. neque obstare tex. in d. versic. neque et si. ibi est; consultus agit de
ut obiectio et facta redarguat; verum aliquod concedo, amplius opere largiar; quae dicta
ibi intendam. postea vero id suo proposito si adversari probent. ut sensu sit. si ideo in
le fidei commissum, de quo ibi; quia ut servitus praedii vicina posse exigat. longior quidem hoc
Vtfo. imo plus sponte concedo, haustus aquae etiam hic cum proxima servitus, noce; certo in tuitu
neque, vel domini ex voluntate testantis relinquitur; quo casu aquae haustus servitus personalis est
4. de servit. rustic. vicini tamen adhuc exigere, non ead. ca esse tunc verba generalia, ubi dicitur
verum haec nihil ad meam impediunt, hic enim aqua personae relinquitur. ut Vtfo. in fin. subsequenti
id est, non servitus est aliqua, sed personale debitum alimentorum. de quo ibi consultus agebat, quod ut
prius demonstraret, illud in fin. sub regula obiectioni, respondens; quo casu ex nimis illius
stabilir, vel aqua si perit, velintre est. quod aquae comparatus legatarius est, ita subtiliter et
vere consideravit Otuald. sup.

Pugnantia videntur tex in §. fin. inst. de usu fructu. cum lg. generali. 32. §. filios. ex
sexo. ff. de usu fructu legato.

5. Morte usufructuarii finitur usufructus. de §. fin. lg. 3. §. fin. ff. quibus modis usufruc. amittat.
absque amicitiae spe contra hoc principium pugnat de lg. generali. 32. §. filios. ex sexo ff. de usu
legato. ubi testatrix instituit heredes filios suos ex uno matrimonio et filii ex alio
portionibus et eius matri filiorum avie legavit usum fructum; mortua testatrice filii de
adita hereditate decesserunt, et e medio sublata fuit usufructuaria, quaesitum an ius in
usufructu permaneat, respondit I.C. quod ad eos pertinet, apud quos proprietas tunc, valeret. et
verum esse legatum usufructum a matre in locum portionum, obstavit versic. Claudius
vide Ant. Fab. lib. 1. Coniect. cap. 11. de alio agente. et de solut. cogita, quae enim non innuem

Pugnantia videntur tex in princ. inst. de usu et habitatione iunct. lg. 5. de operis ser
cum lg. 2. eod. tit.

6. Quaeritur, quare morte usufructuarii amittatur, et inter ipsas quibus usufruc. lg. 1. de usu et habit.
lg. eod. tit. unde operis servorum legatis usus legatum censetur. de lg. 5. de oper. servu. et morte
legatarii tale legatum finitur. lg. 5. in fin. cum lg. legati. usus fructuar. quemadmodum caveat. ex
diametro obstat. de lg. 2. de operis servu. et lg. 2. de usu fr. legato. ubi in eadem specie to-
tius obr. sed pluribus solutionibus omissis Accursii in d. iuribus. Govean. lib. 1. var. cap. 5.
tis ab Otualdo ad Donel. lib. 10. Com. cap. 21. lit. B. Costa 1. quaest. cap. 50. vere a

dixe, qd aliqd legatus servi operis, usus censetur eo vsq, qa sit usus individuus, et ita operae in dividuae sint. lg. usus pars. 19. ff. de usu et hab. lg. 1. §. si usus fruct. ad lg. falcid. de lg. 7. de oper. serv. aliqd vero ex legato, quasi usus fruct. legatus videtur eo qa usufructuarius possit usus fruct. locare. d. lg. 2. de usufruc. lgto. ita et legatarius operas. d. lg. 2. lg. 4. de operis serv. tn aliquis neq usus fruct., neq usus ex legato operar. continetur, quoniam usus, et usus fructus capitis diminutione et morte finiuntur usufructuarii, secus vero in legato operarum. d. lg. 2. de usufru. lgto. d. lg. 1. §. si usus fruct. ff. ad lg. falc. qd ea ratione procedit, qa operae consistunt in facto servi, unde nisi eius morte non finitur id legatum. lg. 1. de oper. serv. usus fructus et usus in facto usufructuarii et usuarii consistunt et ita eorum mors spectatur. ita Cujac. lib. 2. Pauli ad Edic. ad lg. 2. de operis libert. Donell. et Castillo. hic. cap. 6. de usufruct. ille lib. 16. Com. cap. 20. et ita componet omnia praedicta sup invicem pugnantia.

7. Conciliantur tex. in princ. inst. de usucapioni. cum lg. 3. ff. pro donato. lg. si etsi. 25. ff. de donat. inter virum et uxorem.

Quaeritur utrum in usucapionibus bona fides desideretur; recte necessario desiderari. lg. unic. cum suis. C. de usucap. transform. de princ. de usucap. contra stat lg. 3. pro donato. de lg. si etsi. 25. ubi uxor rem alienam intelligens donavit viro, et tamen ab eo usucapitur. Pro pluribus omissis dicendum est, virum ignorasse rem alienam esse, imo eius existimabat; neque obstat tunc eum usucapere minime posse, cum in iure errasset, existimans donationem valere. contra lg. 1. de donat. inter. argum. tex. in lg. nunquam. 31. ff. de usucap. nam cum res donata alienasset, donatio valebat, cum uxor pauperior non redderetur, et tn vir existimaverit, uxoris esse, plus valet hic, qd in veritate est, quam qd in opinione. erroremque ille in causa et genere, non in specie fuit, quasi rectum ab errore deductum. ita Ant. Fab. lib. 7. Iiect. cap. 13. Osuald. ad Donel. lib. 5. cap. 6. lit. Z.

Conciliantur tex. in §. aliquando. inst. de usucap. cum lg. 4. §. si rem eod. tit. cum lg. fin. ff. de usucap. aliud pro soluto.

8. Quaeritur, utrum vitio purgato cum res redditur in domini potestatem usucapio procedat. respondeo perfecto iure procedere. ita vult lex. 24. §. 1. h. tit. §. aliquando eod. contra obstat d. lg. fin. ubi si res pignorata furto ablata sit a domino, quo ad usucapionem non sufficit si in potestatem domini perveniat. sed in creditoris potestate requiritur. Cui ex diametro obstat tex. in eadem specie in d. lg. 4. §. si rem. ubi si in potestatem creditoris res devenerit, expresse cavetur. Pro pluribus solutionibus omissis, dicendum est tex. in d. lg. fin. procedere. qdo res pignore data a debitore domino, subrepta distracta ab eo non fuit, quo casu, qa evinci ei potest non videtur in domini potestatem pervenisse. arg. tex. in lg. 4. §. tunc. de usucap. tex. vero in d. §. si rem procedere, debitor subscribit rem, et eam distraxit, quo casu cum evinci non potest, purgatum est vitium; et usucapio procedit. §. tunc. ita Donell. lib. 5. Com. cap. 28. ubi Osuald. plures refert alia tradentes. lit. B. nec obstat tex. in lg. 6. C. pro emptore; procedit enim in hypoteca, non in pignore in qua ipsa vendit. commissum furtum amplius nunquam res ad dominum debitorem pervenit, ita Pacius sent. 6. q. 98.

9. Conciliantur tex. in §. inter venditorem. de usucap. cum lg. Pomp. 13. §. quaesitum. ff. de acq. poss.

Dicta in §. inter venditorem. de usucap. tempora inter emptorem, et venditorem coniungi. contra obstat d. lg. Pomp. 13. §. quaesitum. ubi dicitur in emptoribus possessionem interrumpi. Cui difficultati occurri. ibi, qd si alius possideat rem venditam post venditorem, de quo casu debet intelligi. d. lg. non continuatur tempus. sed quaere alias solutiones, qa hae diminuant.

10. Conciliantur tex. in princ. inst. quibus alienare licet. cum lg. 4. C. in quibus causis pign. lg. 1. C. de privileg. fisci.

Quaeritur, utrum bona dotalia, consentiente uxore obligari possint. respondeo minime posse; ex sententia vero lg. Julia, quibus alien. lic. contra obstat d. lg. 4. ubi pro donatione mariti bona dotalia fisco applicantur. Pro responsione est; in illis iuribus specialiter favore fisci, retentionem fisco de illis concedi. Pro nunc acrius obstat d. lg. 1. ubi in administratione nomine obligari bona uxoris non patiuntur obligari. Pro responsione dic: qd procedit in bonis.

nis paraphernalib. ut constat ex tex. ibi: res, quas tuas ee, ligião probaveris quae oia c̃valet. ad tomel. lib. 15. Dm. cap. fin. et Scobar de ratio sinis. cap. 39.
nec pobligatoe primi pillari obligata in telliguntr. Covar. lib. 1. var. cap. 16.

11. Resistantr tex in §. ex contrio. inst. qq. alienare lic. Cy lq. si stipulatus 11. ff. de solution.

Queritr. utrq pupillo soluti legitime possit absq. tutoris autoritate. respe n posse q. n liberatr. de §. ex contrio. Nec obstat de lq. si stipulatus 11. ubi debitor absq tutoris autoritate solvens pupillo liberatr. respe, qa in his, qe ca pupillo geruntr, n absq tutoris ... vel damnu, sed ad alterius adulti, qa hoc ... n requir autoritas tutoris ... 11. de instit. act. ... de utilis eis n fiat predicta solutio. §. plane ... de in utilio ..., et cu promissor solutione ex stipulatoribus liberetr. lq. 3. §. in qnt. ff. de auob. reis. merito dicit J.C. in d. lq. si stipulatus, n requi tutoris autoritatē; sequitur sad eis utilis respicit. lq. si servus 66. de solut. ita Castrensis. in d. lq. 11. ... aliqs ex tex in lq. 25. et 27. ff. de adm. tutor. ee in hu speciale in redditibq

12. Resistantr tex in prio. et. de his. et §. idq placet. inst. pq. quas qs. Cy lq. debiti 25. § si duos ... lq. si alieno 19. ff. de stip. servi.

Queritr utrq p servu alienu bonafide posessu aliqs bonq fidei posessori aqratr. respe acqri, idq. ex rei pria posessoris servus acquiritr. de francis. de §. de his. de d. §. idq placet. sed obstat tex in d. §. de d. sti. 25. § si duos. ubi in ede specie servus q stipulatus e ex re bonq fidei posessoris, ... acquirerei, cuius re stipulatus fuerat ex ... Scaevola. Cui ex diametro obstat, in eod. casu contriu dixisse eius, ... in lq. si alieno 19. ff. de stip. servi. lq. q bona 23. §. dqs. 3. ff. de acq. rer. Dom. ... omissa emendaoe Cujac. lib. de obs. cap. ... lib. 4. ... dicentis, agendi ee ... in solidu. in d. §. si duos. qq ... ex d. lq. si alieno. vere dicendu e, in d. §. si duos. Ulpianu Scaevolae opinioq lib. 2. qq ... referre dicentis, vulgo illud creditu ee, n ... probare; ide ... Scaevola contriu tenuit opinioq ... in scripta specie in solidu queri bonq fidei posessori, qd servus bona fide possessus ex re eius acquiritr e. qq opinio probatr ab eod. Scaevola. lib. 19. ... de ... Scaevolae opinioq ... in fin. ita Donel. sup. in d. lq. si alieno.

13. Resistantr tex in §. ex his inst. p quas ps mas. Cy lq. res ex mandato 59. ff. de acq. rer. Dom.

Queritr, utrq p procuratore nobis ignorantibq aliqd acqratr. respe: Dominiu et posesse ... §. ex his. lq. si procurator. 10. de acq. rer. Dom. Nec obstat lq. res. cog. tit. ubi: ut acqratr in specie scripta traditio requirtr. respondet procedere in ca. qu noe procuratoris res empta, et tradita fuit. ... Dni mandato. tex ... in d. §. ex his. et in d. lq. si procurator noe Dni rs emit, in eis noe tradita fuit, ... tunc ignoranti sine traditione acqratr ita Donelq lib. 5. Dm.

14. Resistantr tex in prio. inst. de testam. ~~...~~ Cy lq. 1. ff. de test. ... et ... heres. 13. ff. de acq. heredit.

Testamentu dicitur mentis e. de prio. inst. de testam. lq. 1. ff. eod. ubi vocatr voluntatis nre sta. obid vitiosa e institutio sta; quos titius voluerit. lq. illa institutio ... ff. de hered. inst. qa pendet ex alieno arbitrio. = qd videtr destruere hec oia. tex in lq. 1. ff. de cond. et dem. ibi: in alterius arbitriu conferri ... veluti conditio ... qd ... si titius in capitoliu ascenderit, ansi vo uerit. Nec aigne intr arbitriu ... et arbitriu boni viri; ... tex, q dicunt in arbitriu alterius conferri n posse ... loquuntr de arbitrio libero, et expresso: at ... posse, debent intelligi de arbitrio, tanquq boni viri, et tacito. Convincitr hec solutio. ex lq. n nunquq de condict. et demonstr. ... hanc solutioe facit ... in ... tex. in lq. 15. heres. 13. ff. de acq. hered. ubi heres institutus sub conditione ... conditioq im plectu, e dicit tex, qualis qualis sit conditio. e si in arbitriu collata sit. ecce ... ~~...~~ conditio, in e arbitriu; q e liberu, qa alias n spectari ...

tr. ex txt in d. lg. 1. d. lgtis. 2. in 2a. pte. et expressus qa. declarari debet. vide in mea decade. cap. 2.

Obstante txt in princ. et §. postumi. inst. de exheredat. liber. cum lg. Posthumus. 12. ff. de injus. rup. irrit. lg. 15. eod. tit. lg. bona. 22. §. fin. de captiu. lg. si Primo. 8. ff. de lib. et post.

15. Queritur, utrum testamentum, in quo filius, vel postumus est preteritus, si qui vivo testatore decessit, eius morte valescat. respe. minime valescere. de prio. versic. adeo. de §. postumi. vers. Non obstat txt in d. lg. postumus. 12. ubi in eadem specie ex diametro contrarium probatur. Si quis pluribus omissis solutionibus Accursij ibi; quas alij sequuntur ibi, alia Alciati. lib. 3 paradox. cap. 8. alia Doneli lib. 6. com. cap. 16. relati ab Osualdo ibi. lit. P. dicendum est testamentum agnatione Posthumi irritum Jure civili valescere Jure pretorio, constituto quadari bonor. poss. qa. hunc sine re appellatur, quod precedit, sive Posthumus decedit, sive non. Ex qua te tamen Imperator D. Adrianus bonor. potest, qua pretorio Jure sine re erat, ad effectum perducit. dum tn Posthumus inde conventi sit mortuus, cum ea constitutione, heres scriptus qui scrupulo sitate nimius Juris civilis commodum hereditatis habeat ad legatorum pres. taq. testamento relictum compelli. tt. d. lg. Posthumus. ad e. qa. institutus testamentus, procedit, in quo filius iam natus preteritus est, si bonorum possessio ~~contra tabulas si rescriptis~~ data fuit ei, q ab intestato res auferri posset. d. lg. Post. ita est qa. qd non incontinet eo in casu, ut in 1o. d. lg. Posthumus testamentum valescat ex d. hadriani constitut. bonorum possessio contra tabulas si rescripto heredi data est, si omnes ut legata eo casu prestanda sint, qs in testamento nullo non esset, neque legitimus heres scriptus, in quo nihil contrariatur txt. in d. prio. versic. adeo, ex eo liberis ponitur autem in d. versic. itaque est qa. bonor. possessio datus fuisse non contra tabulas Jure legitimo illi, q ab intestato res auferre poterat. ita sent. Fab. lib. 9. coniect. cap. 10. nec obstat txt difficilis in d. lg. si Po. 8. in fin. de lib. et post. nam omissa interpretatione, Fab. lib. 8. coniect. cap. fin. a lia Cujacij tract. 4. ad Afric. in lg. Posthumi. eod. q pro verbo illo vivo Patre, reponit vivo Po. ceterutro, dum meliora occurrunt, idem cum principijs ibi, respexisse ad regam Juris ~~tam~~ communem, qua testamentum, in quo Posthumus preteritus, omni iure eius agnatione rumpitur, non attenta D. Adriani constitutione qa. vel adhuc suo tpore non vigebat, vel qa. tum ceto Juris rigore illud procedere facitasset, et ita cessitantis praedicta dura.

Obstante txt in §. hereditas. de her. inst. cum lg. 22. ff. de adoption.

16. Jus nostrum non patitur, eundem in paganis, et testatum et intestatum decesisse de §. hereditas. lg. Jus nostrum. §. de reg. Jur. Non obstat lg. si ad rogator. 22. ff. de adoption. vide Richardum n. 13. sub tit. inst. de adopt.

Pugnat vrz. instit. de Vulgari. cum lg. si libertus. 22. de Bonis liber.

17. Queritur, utrum instituti, et substituti, vulgaris cursus detr. respe. minime dari qa. substitutus vulgaris non admittitur, nisi institutus heres non sit. lg. quandiu. 68. ff. de acq. hereditat. de prio de vulgari. Non obstat txt in d. lg. libertus in fin. ubi ex diametro contrarium probatur. pluribus tn omissis, dicendum est mero Jure procedere non posse ex ttu in d. lg. libertus ex nro txtu. lg. 1. et 2a. de acq. hered. ex lg. si ita q. 79. eod. tit. decreto tn et Equitate pretoria, ita interpretatur, ut substitutus portionem habeat favore libertis non loca se Dnus servum male meritus manumittere, suam portionem repudiare, consensu ad substitutionem referre. ita Cujac. lib. 12. qqa. Pap. ibi.

Pugnat §. fin. inst. de vulgari. cum lg. Pater. 40. de hered. instit.

18. Queritur. utrum si quis servo alieno instituto herede, quem statum fam. testator existimabat, substitutus sit, aliqd adeo pertineat. respe. dimidiam partem ad substitutum hereditatis, dimidiam ad Dnum servi pertinere de §. fin. Non obstat d. lg. Pater. ubi in ead. specie servus tn ad viduit, ut unicuique quadrans prestet. Si pluribus solutionibus omissis Accursij ibi; alia Conani lib. 10. com. cap. 7. n. 5. emendatione Cujac. lib. 10. obs. cap. 21. q pro verbo alterutrius reponit alterius, et aliorum quos refert Osuald. ad Donel. lib. 6. com. cap. 24. lit. L. q novum est minus leuis assignat, verum qualis; dicendum est in specie dict. Pater. substitutus coheredis quorum fuisse ut cuncti ex verbo coheredis qui scriptus est in vulgari [illegible]

dicitur apparet, licet in Florentinis abiit, unde ex institutione, et hoc heres semis se habebit, altera vero ex reliqua duorum inter eos substitutus, et ideo semis dividitur quo modo facienda est divisio, de qua in lege et hoc 41. de hered. inst. ita Alciatus lib. 6. disp. cap. 7. Donel. sup. Bacovius lib. declarat. cap. 5. Govean. lib. 1. var. ibi:

Pugnat princ. tituli, de pupilari. cum lege si mater ita 33. de vulg. et pupil.

19. Queritur quomodo possit substitutio pupilaris fieri respectu libera est innocuerit eos quos in potestate habet. lege 2. de vulg. lege precibus c. de impub. et aliis etc. lib. 2. de gno. inst. de pupilari. Sed maxime obstat de lege si mater. 33. ibi mater, quae filios in potestate non habet, potest pupilariter substituere. Sed pluribus omissis, emendatione lati relati de substit. cap. de substit. pupil. n. 27. qui pro verbo si mater. reponit si pater. aliis aliorum, quos refert Osualdus ad Donel. lib. 6. Dom. lit. L. dicendum est in ea lege pupilares tabulas nuncupari dicitur a matre post similitudinem quam lex eis habet. Cum si filius intra pubertatem decedat, existat dicto substitutioni, de qua ibi; et in casu mortis filii impuberis, antequam in suam tutelam veniat, sic principium. ita Cujac. lib. 2. ad Afric. ibi: Osuald. sup. vide Richard. in princ. in tit. ibi. ex n. 43. usque ad 58.

Pugnat §. liberis. de pupilari. cum lege 2. §. princ. inst. ff. de vulg. et pupil.

20. Queritur utrum pater pupilariter substituens, prius heredem sibi facere debeat, deinde filio respectu, patrem ordinem predictum servare debere de lege 2. §. princ. de vulg. de §. liberis. inst. eod. Sed obstat lege 10. in fin. ubi in eadem specie dicitur patr. Sed pluribus reiectis solutionibus Accursii, emendatione Goveani lib. 1. var. cap. 8. quam reprehendit Robertus lib. 1. recept. lect. cap. 8. alia Pacii cent. 5. q. 92. alia Donelli lib. 6. Dom. cap. 20. aliis aliorum, quos refert Osualdus lit. R. dicendum est, in princ. de §. si prius regulam generalem poni, de qua in nostro tex. in de versic. Sed ejus limitari, ut non precedat, quoties pupilare in eadem substitutione instituitur heredis, quia in diunctionibus ordo scripturae non attenditur. lege quadam 14. de oculto lege lege 38. §. 1. de hered. instit. secus vero si ex intervallo. ita Duarenus ad h. tit. cap. 14. Costa in cap. si pater. versic. adjiciens 12. de testam. in 6.

Desiliant tex in §. posteriore. inst. quomodo testamenta infirm. cum lege

21. Cum quadam 12. de his quae ut indig. lege hereditas. 4 c. eod.

Testamentum quod iure factum de §. posteriore. Sed obstat tex. in lege cum quadam 12. ubi 2.o testamento incapaces fuerunt heredes scripti, et in iure non facto testamento; nec instituti testamento 1.o iure facto a fisco aufertur, ut indignis hereditas. Sed pluribus omissis Accursii ibi, et DD. dicendum est, hunc heredibus a fisco sublatam fuisse hereditatem in de lege cum quadam quia licet ruptum non sit testamentum, esse indigni iudicantur quia voluntatem defuncti posteriorem non habuerunt instituti 2.o testamento incapaci. ita Cujac. lib. 6. quaest. Pap. non tam videri ruptum testamentum omnino valere, denotat, nec aliud est, tanquam ab indigno aliquid auferre, quia si ratum, a ius in bona vacantia venire, hoc solvo colligitur ex lege hereditas 4. c. de his quae ut indignis. quae ex dictis sup. recipit declarationem.

Desiliant tex in §. ne autem. inst. de inoffic. testam. cum lege unica 45.

22. versic. si ejusdem etatis. ff. de vulg. et pupil.

Beneficium querele inoffic. testamenti petit, tam naturalis, quam adoptivus filius, nec non legitimus, quia naturalis tantum cum civitatis iura non habent, ab intestato, vel de testamento non succedunt. toto tit. c. de naturalibus liberis. etiam cum querela testamentum parentum rescindatur eis non competit de §. tam autem quam sic debet intelligi. Sed obstat de iure dificillimum tex. in de lege unica 45. de vulg. ubi naturalis filius potest substitui pupilariter, si sint ejusdem etatis invicem substitui in dicto versic. si ejusdem etatis. Respondeo hoc dificultas, quod vel utique auctor mutat speciem et agit ibi de filiis legitimis. pro legitimis aliud agens, et sentiens, a cujus opinione caveo in hoc, ...
in princ. inst. de pupilari. n. 38.

Desiliant tex in princ. inst. de hered. qual. et diff. cum lege etiam 7. §. ...
Pap. ff. de minor. lege in substit. 37. ff. de vulg. et pupil. lege cum 21.
§. idem respondit. fin. ff. de inoffic. testam.

Servi

23. Servus heres institutus et liber et heres est necessarius dominus. de quo inst. de hered. qualit. et differ. quod intelligi debet, si alius existere heres non potest. §. inst. quod fugg. Non obstat der filii etc. in leg. et si sine. 1. §. Non quod Dao. ubi servus Bar. dicentibus, quod in casum, quo filius minor fuit institutus, et si servus substitutus repudiabit hereditatem filius nunc est servus; si vero adeunt, et postea fuerit restitutus, et abstentus, iure minoris non debet intrare substitutus. restringitur ad casum, in quo hereditas soluendo non est, nam tunc post restitutionem admi... servus, et heres, et liber fit. quod quod heres existit aliquis, potest etiam servus heres substitui. Non repugnat ubi, pro restitutionem quasi nunquam dixisset heres minor debere intelligi, atque adita non est hereditas. Non replicari potest dictum h. solutionem ex decisione in d. leg. ex q. §. fin. ff. de inoff. testam. ubi dicitur, quod post rescissum testamentum inofficiosi querela remanet, ac si non esset hereditas adita. attamen videamus, quod rescisso testamento propter querelam et nomen et emolumentum heredis retinet, quod prius fuit heres, in d. fili. leg. in decostitutione 31. et Vulg. quod iura dicte et pro solutione logita quo pro nunc, non invenio.

Consiliantur tex in §. necessarius. de hered. qual. cum leg. nec emere. C. de iur. delib.

24. Servus sive velit, sive nolit, heres est dominus. de §. necessarius. Non obstat de leg. nec emere. ubi generaliter nec emere, nec vendere, nec agnoscere quasi hereditatis consultis admittere, Non pluribus omissis Accursii, ibi, vere, multos necessarios heredes esse, qui inviti onera hereditaria amplectuntur non tamen inviti adire tenentur, hoc est verba solemnia Cretionis proferre, hoc hereditatis adeo, et ita intelligendus est tex in d. leg. nec emere. Oinalo. ad Donel. lib. 6. dom. cap. 1. lit. C.

Consiliantur tex in §. 1. inst. de leg. iuncta leg. pro servus ~~ff. de opt. leg. iuncta~~ ~~leg.~~ 37. §. 1. vers. si vero. de acq. rer. dom. cum leg. si Eros servus. ff. de opt. leg. iuncta leg. 64. §. si servus. ff. pro socio. leg. Plautius. 49. ad leg. Falc.

25. Quaeritur quod sit, etiam respectu, dominus a defuncto relicta ab herede prestanda, de §. 1. de leg. Non obstat de leg. si Eros. in vers. nam et ubi, si servus coi alter ex sociis legaverit, ad socios superstites solus pertinet, cui si datus esset ab uno ex sociis datus coe esset, de leg. pro servus 37. §. si servus. si vero de acq. rer. dom. quod donatio non est legatum. Non plurimis omissis, breviter dicendum est, legatum semel relictum ab uno ex sociis, in solidum socio prestandum, nec cum herede socii communicandum. de leg. si Eros. leg. servus. 54. §. si coe. ff. pro socio. quod tempore, quo dies legati cedit, ad socium superstitem servus in solidum pertinet, nec cum herede communicatur ante aditam hereditatem de leg. si Eros. ff. leg. Plautius 49. ad leg. Falc. secus vero in donatione servo coi ab uno ex sociis facta inter vivos, quod tempore, quo perficitur donatio, hoc est, traditionis, servus coi est socii donantis, et alterius contra communicatur in leg. pro servus. ita Cuiac. lib. 33. ff. Salicetus in d. leg. si Eros. et lib. 44. ff. in d. leg. pro servus. ita Cinalo. ad Donel. lib. 8. dom. cap. 6. lit. M. cum sequentia, et ideo ad specialem rationem in specie proposita legatum non est donatio, seu iuris effectus nihil.

Consiliantur tex in §. Non nusquam. de legat. cum leg. ex. leis dom. 85. ff. de leg. 3.

26. Quaeritur, utrum legata fidei commissis exequentur, vetere nova Iustiniani constitutione pro qua exequantur. leg. 2. C. comm. de leg. et dicto §. Non nusquam. obstat de leg. et fidei commissis 85. ubi ex iure antiquo ante Iustiniani constitutionem, legati nomine fidei commissum continebatur. Non pluribus omissis, dicendum est, textum illum inspecie, quod de leg. Iul. et Papia legati ac relatione ad fidei commissum pertinere, hoc est, ut si illius legati commodum sentire non possent intra centesimum diem Cretionis matrimonii obstringeret, ut constat ex Ulpiano in frag. tit. 17. ita neque fidei commisso eodem modo pertinet. de leg. 85. itaque prestanda, et servanda, ut advertit Balduinus ad leg. Papiam pag. 89. et alias restringit Vulgo, cum Ribardo. lib. 13. var. cap. 4. decis. tex. in leg. 1. de legat. 1. et inscript. ad int. dictum ad legatum.

Consiliantur tex in §. si res aliena. inst. de legat. iuncta leg. Mevius. 68. §. Duorum. de legat. 2. cum leg. quae. 72. §. Ariq. de solution.

27. Quaeritur utrum duas causas lucrativas concurrere possint circa eandem rem et eundem hominem. vetere minime. ex d. §. si res. cum vulgatis. ubi si duobus testamentis vel simulatione duorum generaliter hoc legatum vel promissum, et ex uno legato, aut promissore solutione pretium ex altero dicit, vindicare non potest. quia iam alienatum esset a legatario eo tempore, quo prestatur ex uno. tex est in

Le

. Libri ratione decidendi, dicto §. duorum. Non obstat ex diametro d. l. quidem. 72. §. stichum. de solution. ubi d. verba in eadem specie decidit. idem in d. l. si quis duos. 67. eod. tit. Non pluribus omissis Acursij ibi; emendatione Cujac. lib. 17. qq. Pap. in d. §. duorum et in d. §. stichum. ex eo quia legit unum eorum. reponit neutrum eorum. alia Ant. Fab. lib. 2. conject. cap. 15. dicentis, verba illa in d. §. duorum. Eadem est ratio stipulationis, imperiti interpretis esse; non Papi. interdum meliora occurrant, tentari possit. cum Acursio in dd. ll. verbo; Sed in d. §. stichum procedere. quod ex una causa stipulationis tantum homo veraciter debeatur. quo casu si tempore solutionis Stichus alienus erat, et solvat quem sub stipulatione proprium liberatio contingat; quia tunc duae causae lucrativae d. stichum non occurrunt. et ita ut iniquam, et sensum ibi, eorum duarum stipulationum est; quod eius non erant. Non solutione liberatio contingit, ex peculiari ratione. quam tradit Faber ibi. et versic. in d. §. duorum procedit. quoties duobus testamentis vel duorum stipulatione ex causa lucrativa homo promissus, vel legatus est; quo casu quia duae causae lucrativae circa eundem hominem concurrunt. illius desitis procedit. vel ratione, de qua ibi. nec obstat d. l. si quis duos. 67. nam ibi clare satisfacit. Cujac. sup. et Paul. de Castro. ibi.

Conciliantur tex. in §. si eadem res juncta l. Cum liberto. 24. de bonis libert. Cum l. si duo 13. de jure jur.

28. Quaerit, utrum partes deficientium adeuntibus accrescant. resp. jure accrescendi accrescere. d. §. Eadem res. cum vulg. sed si alter ex duobus Patronis Cum liberto jusjurandum exegerit ne uxorem ducat, sive liberto decesserit, quod extra hujus culpam fuerit, vel supervixerit, pars debitorum bonorum possessionis solus habebit, d. l. Cum et ad rem, pluribus omissis. tex. in d. l. cum. ... cedere. cum unus ex patronis cecidit bon. possess. quia jure jurando coegit libertum, ne duceret uxorem. arg. leg. qui d. 15. ff. de jur. patron. quo casu deficiens alteri accrescit. tex. vero in d. l. si duo. eadem specie de quo altero deferente libertus juravit uni eius solus libertus est, verum enim v. cum jus jurandum alterius alteri nec prosit, nec noceat l. 7. de jur. jur. nullius Patroni pars eo jure jurando deficit; et ideo alteri non accrescit. ita Doneg. lib. 1. de jure accresc. cap. 11.

Conciliantur tex. in §. si quis rem sug. inst. de legat. cum l. is qui putat 15. et similibus de acq. hered.

Sed obst. d. l. si duo 13. de jure jur. ubi totum contrarium

29. Quaerit utrum veritas opinioni praevaleat. resp. plus esse jure et veritate quam opinione. d. §. si rem. l. 2. §. si a pupillo. §. si vulg. edict. ff. de emptore. l. illicitas. §. veritas. de offic. praesid. l. regula. 9. ff. de juris et facti ign. l. liber homo. 13. de acq. rer. dom. l. inter omnes. 46. §. recte. in fin. de furtis. l. si pupilli. 6. §. si quis. 4. de neg. gest. l. eum qui. §. quamvis vero. de injurijs integer tex. plus valere, quod agitur, quam quod simulate concipitur. l. si eum. l. fin. ff. de crimine expilatae hereditatis. cap. perpetuas. 12. qui filij sint legitimi. cap. significantibus. 2. de renunciatione canon. cap. fraternitatis. de frig. et malef. cap. quicumque. cap. veritate. 8. distinct. Non obstat d. l. is qui putat, ubi opinio praevalet veritati. idem in l. Vulgaris. 21. §. ideo. de furtis. l. is qui 10. qq. mis. usufructu amittatur. l. eum qui. §. fin. de injurijs. l. 3. ad Sen. maced. l. in summa. 65. §. quod quisque. de condict. indeb. l. cum qui ag. 30. §. ad dicit. 2. de ... de acq. hered. l. 13. quod Labeonis. §. interdum. de injurijs. §. si solus v. ibi. tit. ... circumlocution. cap. cum inter. 2. qui filij sint legitimi. cap. cum bonis. de spon. ... cap. nupt. ... cap. querelam. 24. de elect. cap. licet. a Simoniacis. 1. q. 1. Non pluribus omissis quos ... ta in Emporio. 1. p. tit. 2. q. cap. n. 8. ~~dicendum est in actibus~~ ~~cap. ... de jure patron.~~ ~~cap. infames. §. verum 3. q. 7.~~ dicendum est in actibus dependentibus in mera voluntate, sicuti in adit. hereditatis et similibus. l. qui superiore. 20. §. Pap. l. Gerit. 88. de acq. hered. veritatem opinionem anteponendam; cum voluntas eo casu causa efficiens sit. ita intelligunt. Jura. supra relata pro 2a opinione; secus vero in illis actibus, qui non solum a voluntate dependent. In leg. ... veritas praevalet opinioni, et ita intelligenti Jura pro 1a opinione. ... ex doctrina Bart. in d. l. is qui sup.

Cap. consolationis de jure patron. cap. in fames § verum 3. q. 7.

Conciliantur tex. in §. si generaliter. 22. inst. de legat. cum l. si a creditore. 45. §. 1. cum similibus de legat. 1.

30. Quaerit, si generaliter servus legetur, cuius erit electio legatarij, an heredis. resp. legatarij. §. si generaliter. cum similibus. sive in legato alternativo relicto. l. Titiana 17. §. pen. de l. 1. Non obstat d. l. si a creditore 45. §. 1. ubi legato generi ...

in l. sicca relicty. 43. §. fin. ff. d. legat. 2. ubi in legato alternati relicto, electio heredis admittitur. sed pluribus omissis, dicendum est distinguendum esse, utrum legatum per certos relictum sit, an per dignandos, ut 1º casu electio utrique, qui legatarii, vel a relatas ad legatarium, secus in legato designandos. ita Pacij. cent. 6. q. 16. Ant. Fab. lib. 6. Diect. cap. 1. Donel. lib. 6. Com. cap. 19. Quaeren. in lg. 5. d. legat. 2. quae a fra adhuc durat post decisiones tx. in d. lg. 2. C. Com. d. legat. ex eleganti Fabri ratio, quam videas, qui bene perfecit materiam.

Iustinianus tx. in §. optionis. 23. d. leg. is lg. fin. C. Com. d. legatis.

31. Quaeritur, utrum optionis legatum ad heredes transmittatur. Resp. minime, quia conditionale est, licet hodie possit. Sed gravius obstat d. lg. fin. ubi dubitabatur inter veteres, si inter legatarios, vel heredes legatarij fuerit certatum; ex quo patet iure veteri legatum optionis, de quo ibi, ad heredes transire. Sed omissa optione Fab. lib. 6. Diect. cap. 1. in fin. dicentis, iure veteri, hac desisti lege, optionis legatum conditionale non esse. dicendum est distinguendum esse; an optio expresse relicta fuerit, an tacite, velut legato generaliter, vel alternative relicto, ut 1º casu ante Iustinianum conditionale esset, nec ad heredes transmitteretur. 2º vero minime. iuncta lg. legato. 37. d. legat. 1. lg. nec semel. §. pen. quando dies leg. ced. sic interpretandus est tx. in lg. fin. ubi optio relicta non expresse, sed tacite intelligitur. male quidem codices habent d. §. optionis here, inserentes dictionem tacitum, abest enim in recentioribus, iure lex illud tacitum. ita Cujac. ad d. lg. fin.

Iustinianus tx. in §. huic proxima. Cum legati. inst. d. legat. Cum lg. 1. §. adeo. ff. d. dote praelega. lg. lucius. 88. §. quaesitum. 3. ff. d. legatis. 2.

32. Quaeritur, utrum falsa demonstratio legatum vitiet. Resp. minime vitiare legatum. Sed obstat d. lg. 1. §. adeo. 5. ubi dicitur centum quae in cista habet vel apud eum deposita sunt, legaverit sciens nec illa sint, inutile esse legatum, et reddit, nam decem ita legat, decem quae apud me deposuit. non quantitate, sed corpus quidem exstat, legatur; lg. si servus. 108. §. quod. 10. d. legat. 1. sed adhuc obstat tx. difficilis in d. lg. lucius. §. quaesitum. ubi in ead. specie fideicommissum valere dicitur. Sed omissa solutione Pacij. cent. 6. q. 32. dicendum est, fideicommissum valere dici ibi, quia una vice deposita fuere quae non negatur, et altera vice quae ut debitor legavit, quae etsi debita non fuerint, ex fideicommisso tamen petere potest ex mente testatoris, non vero ex debito in d. lg. si fundus. 81. §. 5. d. legat. 1. ita Donel. lib. 6. C. Com. cap. 18. ubi ... nec obstat hic tx. in lg. legavi. 25. d. liber. leg. cui satisfacit Fab. videndus lib. 8. Coniec. cap. 2.

[margin:] ... et pluribus omissis dicendum est, ibi non falsa demonstratione, sed quia res legata non est, inutile est legatum.

Iustinianus tx. in §. fin. d. legat. quae est in §. fin. 13. ff. quando dies leg. ced. et ... lg. 1. ff. d. his, quae poenae nomine relinquuntur.

33. Quaeritur, utrum legatum poenae nomine relictum valeat. Resp. antea iure Pandectarum inutile erat, post Iustinianum Constitutionem lg. unica. C. d. his, quae poenae nomine. d. §. fin. Sed obstat d. lg. ... ne. Sed pluribus reiectis dicendum est ibi non heredis odio relictum, sed potius legatarij favore ... ratione legati. ita Donel. lib. 8. Com. cap. 16. Sed tunc obstat inexplicabilis tx. in d. §. fin. d. his quae poenae nomine. ubi post Iustinian. illius decisionem auctor non valere legatum poenae illicitis ... probrosis relictum quae si non probrosis valebit. Sed pluribus reiectis ... ibi ... Donelli sup. alij ... dicentes Iustiniani esse verba illa ibi illicitis vel probrosis non ... Sed intelligendum esse de legato poenae nomine relicto, ut inutile, ut illi in ... ex ... iure antiquo erat, nisi non odio ... heredis relinqueret, ut in specie d. lg. ... in testamento. 37. ... in Cambium ... erit, cum ... crimine, in d. lg. 1. ... illud illicitis et probrosis ... Donel. lib. 8. Com. cap. 16.

Iustinianus tx. in §. fin. d. ademptione legatorum iuncta lg. si sic locutus. 13. ff. d. legat. 3. Cum lg. si servus. 108. §. si ita. 7. ff. d. legat. 1.

34. Quaeritur, utrum legatum uni datum, si postea alij relinquatur, videatur 1º legatario ademptum. Resp. ... transferri videri, d. §. fin. verbis si Titio fundum legaverit, Sempronio ... Sempronio ... ademptum quasi a Titio in eum translatum, etc. d. lg. si sic locutus. 13. ... Sed ... obstat d. lg. si servus. 108. §. si ita. d. legat. 1. ubi ... ... mil.

omissa solutione Cujac. d. tit. S. ad Afric. in d. §. si ita decr. melius intret, utrumque illud
amplius ad res, an vero ad personas, ad legatarios referatur. ut 1°. casu repetitio in diccat
et pars fundi ex presumpta testantis voluntate alteri legatario accrescat. 2°. i. 2°.
casu, minime. ita Pacius cent. 7. q. 26. ubi ex hiis alia interpretationes [illegible] dura.

35. Conciliantur tex. in §. et cum quesitum. ad leg. Falcid. iuncta leg. qui in alterius
vero. 78 in fin. cum leg. si coheredi. versic. si et Divus ff. ad leg. Falcid.

Queritur, utrum portionis ex heredibus pluribus legatis exhausta, legi Falcidie locus sit? Resp.
locum habere Falcidiam. d. §. et cum quesitum. adeo, ut etsi is suam portionem repudiet, et alteri accrescat
cuius pars onerata non est, ipse Falcidiam deducere possit. d. leg. qui si alterutro. ff. ad leg. Falc. sed d.
cit. tex. in versic. sed et Divus. ubi has partes in suo dicta specie consultus docet commiscendas esse ita, ut
legatarii nec querelam deducat quod sit. sed omissa emendatione Fab. lib. 4. Dicc. cap. 13. dicentis
ubi illius loco commiscendas, reponendum esse non miscendas. quem secutus est Cujac. lib. 4. obs.
cap. 25, alia eiusdem Cujac. lib. 25. obs. cap. 29. aliisque tribus, Osuald. ad Donel. lib. 8. cap. 2
lit. St. dicendum Paulus ibi de Proculi et Cassii opinione, Paulus vero Imperatoris opinionem
ferentes. ita Ant. Fab. sup. Cujac. d. cap. 25. quod tres diversas habuit opiniones. Duar. ad h.
cap. 8. sed adhuc obstat is difficilis tex. in leg. qui funam. 87. §. filius. ff. h. tit. ubi contrarius ex diametro;
sed procedit ibi, quia filius, cuius pars defecta fuit, vivo testatore, decessit, ut constat ex
textu ibi: in fin. et ratione Donel. lib. 8. Com. cap. 23.

Conciliantur tex. in §. quantitas autem. ad leg. Falcid. cum leg. si Creditor. 83.
eod. tit. leg. eo tempore. 50. §. si Creditor. ff. de peculio.

36. Queritur utrum in componenda legis Falcidie ratione patrimonii considerandum sit tempore mortis, an
additionis hereditatis? Resp. mortis tempus spectandum esse. d. §. quantitas. leg. si quantitate 73. ad
leg. Falcid. sed obstat d. leg. si Creditor. ubi adite hereditatis tempus spectatur, cui ex diametro
in eadem specie obstat tex. in d. leg. eo tempore. 50. §. si Creditor. de peculio. sed pluribus [illegible]
tis, dicendum est, quod si peculium actum sit post mortem creditoris, tempus adite hereditatis inspiciendum
esse. d. leg. si Creditor, secus si diminutum. d. §. si Creditor. que interpretatio constat expresse
in leg. cum quo. 56. ad leg. Falcid. ubi in terminis adhibita proponitur a Marcello talis dis[tin]-
ctio, ex qua ratio ipsius traditur a Donello lib. 8. Com. cap. 26. Cujac. lib. 2. obs. cap. 30. Pa-
cius cent. 4. q. 64. Gouean. in d. leg. si Creditor.

37. Conciliantur tex. in §. fin. ad leg. Falc. cum leg. 1. §. fin. eod. tit.
Queritur, utrum impensa prius detrahenda sit, quam Falcidia? Resp. prius detrahendam esse,
d. §. fin. sed obstat d. leg. 1. §. fin. eod. tit. ubi id quod erogatum fuisset ad instructionem monumenti
non deducitur ante Falcid. sed dicendum, huiusmodi non solum funeris causa factum fuisse. leg. funeris
87. ff. de relig. et sumpt. fun. dicendum tamen est, in d. leg. 1. procedere quando monumentum [illegible]
non fuit, quia quod ornatus causa erogatur, id minime tanquam funeris expensa deducitur, in
d. §. fin. nisi familie et persone dignitas id expostulet. ita Donel. lib. 8. Com. cap. 21

Conciliantur tex. in §. qui autem. inst. de sing. reb. per fideicom. rel. cum leg. sed si hac. 10. ff. qui a in lib.
38. Queritur, utrum ille, cui libertas directo relinquitur, libertus sit heredis? Resp. minime [illegible]
nime. sed Orcinus, et quasi sine patrono, seu nullius libertus esse; secus si per fideicommissum, quo
casu ipsius heredis libertus efficitur. d. §. qui autem. sed obstat tex. in d. leg. sed etsi, ubi ille, qui ven-
ditus fuit, ut manumittatur, ex constitutione D. Marci ipso iure pervenit directo ad liber-
tatem, et nihilominus libertus emptoris efficitur. sed omissa excogitantis Cujac. Pap. lib. 9. in
leg. gen. ff. qui sine manumiss. ad lib. pervenit. dicentis, miraculum esse, quod traditur in d. leg.
sed etsi. dicendum est, adeo libertum, quem effici ex ratione libertatis, et manumissione. ut [...]
solum qui manumittit, sed et qui causam manumissioni dedit, ut emptor in d. leg. 10. ita intelli-
genda [illegible] Fabri in Pap. tit. 5. princ. 2. qui late agit. vide Donel. lib. 11. Com. cap. 9.

Conciliantur tex. in princ. de fid. com. hered. cum leg. deportatos. 15. §. fin. ff. de iniusto, et irrito
39. Queritur, ad quid introducta fuerunt fideicommissa? Resp. ut in capacibus relinquerentur, ut
si deportatis. leg. 1. C. de her. inst. et fidei hered. quod directo relinqui non poterat. sed ob[stat]
tex. in d. §. fin. ubi ex diametro contrarium. sed procedit quoties a preside deportatus qui e[st]

+

Elaboratio ad titulum De Usufructu.

Los folios que faltan desde 12. a 17. estaban blancos.

~~4~~

Elaboratio ad Titulum De Vsufructu, Et quemadmodum amittatur.

Caput. 1.

Definitionis Explanatio, et explicatio.

Acturi de vsufructu in primis ab eius definitione incipere curavimus, quoniam omnis, quae a ratione suscipitur, de aliqua re institutio, debet a definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit de quo disputatur, Cicero, offic. lib. 1. in princ. hanc regulam secutus Iustinianus in princ. inst. de vsufructu. talem tradit definitionem; vsusfructus est, Ius alienis rebus utendi, et fruendi, salva rerum substantia. eodemque modo refertur in Pandectis a I. C. Paulo in leg. 1. ff. de vsufr. dicitur Ius, idest, potestas Iure tributa; ut usurpari hoc verbum a Iuris autoribus solet in definitionibus rerum incorporalium, ut cum dicitur iter esse Ius eundi, actus agendi, et sic de aliis. leg. 1. ff. de servitutibus rust. praed. illud cavendum, ne cum Accursio, et vulgo interpretibus sic accipiamus Ius, ut sit servitus, repugnat enim significatione talis verbi; licet enim sit servitus Ius, et usufructus servitus, at non e diverso Ius est servitus; quia multa enim Iura, quae non sunt servitutes, ut dominium, actio, Ius superficiarium, et emphytheuticum, et alia innumera: denique Ius generis nomen est, huius generis species servitus, nam quando generis nomen sic accipitur ut unius certae speciei significationem, hoc est animal hominem significat, possit enim esse brutum: iter est servitus, at non de servitus signat iter, cum sint aliae servitutes innumerae. hac ratione vsusfructus et si dicatur, non tamen ideo Ius interpretabimur servitutem, cum sint innumera Iura, quae non sint servitutes.

Dicitur alienis rebus. quia vsusfructus est servitus personalis. leg. 1. ff. de servitutibus. nulla autem servitus nisi in re aliena, cum res sua nulli serviat. leg. uti frui. 5. ff. si vsusfructus pet. leg. in re com. 26. ff. de servitutibus urb. praed. ex hac parte natum est illud axioma: vsusfructus pars Dominii non esse. leg. recte. 25. ff. de V. S. si enim vsusfructus pars dominii esset verificaretur in re propria, non in aliena; Dominium autem semper in re nostra, et dominii pars omnis quoniam quod in toto et pars continetur. leg. in toto. ff. de reg. Iur. contra hanc partem non nihil difficultatis parit decisio text. in leg. vsusfructus. 4. ff. de vsufruc. ubi I. Cons. Paulus asserit ita: vsusfructus in multis casibus pars dominii est, et extat, quod vel praesens vel ex die dari potest. ex quibus verbis manifeste deducitur, vsumfructum aliquando esse partem dominii quo constituto, eum posse verificari in re propria. hunc nodum varie dissolvere conantur interpretes, ut refert Castillo. lib. 1. de vsufr. cap. 82. cuius tamen interpretatio, quam veriorem profitetur esse, Donellus. lib. 10. Com. cap. 17. ea est: text. in dicta leg. 4. loquitur de vsufruct. causali. quem partem dominii esse, nemo dubitat, ut potest cum proprietate Quincto; nos vero loquimur de vsufructu formali a proprietate separato, quem partem dominii non esse, evidenter colligitur ex dicta leg. recte dicimus. 25. ff. de V. S. contra hanc solutionem repugnat manifeste intellectui, dictae leg. 42. 1. quia rationem totius illius tituli, loquitur de vsufr. formali. 2.do quia vsusfructus absolute prolatus semper intelligitur de vsufr. formali. et probatur ex nominibus aliarum servitutum; quia dicit iter semper intelligit servitutem itineris, non Ius eundi, competens domino fundi. et sic de caeteris; ulterius quia ibi agitur de vsufr. qui constituitur ex die vel ad praesens, vel sub conditione. quae omnia propria sunt vsusfructus formalis, non vero causalis.

Quare reiecta hac interpretatione mihi semper placuit in hoc artic. quod ipsa sentit, in dicta leg. 4. illud enim, quod vsusfructus proprie non sit, nec dici possit pars Do-

minii

minij; nec impediat quod Proprietarius dicatur dominus rei, ut scribitur in d. l. recte dicimus, dicatur pars Dominij in multis, id est habeat similitudinem et speciem Dominij in multis, quia vere multa usufructuario conceduntur, quae regulariter domino competunt, nec videntur, nisi domino rei competere. hinc videmus, quod usufructus particeps est Dominij, et ijsdem Juribus censetur, quia ex die, et in diem, et in diviso constitui potest quod reliquis servitutibus; unde venit in vendita bonorum. l. in venditione. 8. ff. de rebus autorit. Jud. possid. ibi: *appellatione Domini fructuarius continetur.* hinc etiam dicitur, usufructum posse amitti, et lege falcidia minui. l. 5. ff. de usufr. in alijs tamen usufructus non est similis Domino, ut constat ex l. si Titio. 33. §. 1. ff. h. t. hanc solutionem ut verissimam, et ut multas difficultates legum fugantem tenet D. Joannes del Castillo, huius Complutensis Academiae Primarius Antecessor, in tract. de usufructu. lib. 1. cap. 32. n. 12.

Neque obstabit praedictae solutioni subtilis, et ingeniosa dicendi ratio, quod J. C. utitur verbo *est*. et quod verbum *est* magis significat substantiam, et existentiam quam similitudinem, quare verum dixit distinguendum est, cum subiecta materia, nam licet verbum *est*. regulariter ex sui natura denotet existentiam, et veritatem expressius, tamen si subiecta materia non patiatur, nisi similitudinem, eam tantum signabit, quia J. C. plus respiciunt mentem, quam verba. l. non aliter. ff. de V. S. l. scire leges. 16. ff. de legibus. haec solutio potest confirmari ex textu in l. bonae fidei. 48. ff. de acq. rer. dom. ibi enim dicit J. C. quod *bonae fidei possessor quoad percipiendos fructus loco Domini pene est*: nemo autem hucusque dixit, verbum illud *est*, existentiam Dominij significare, sed similitudinem: ergo sic etiam in d. l. 4.

Sed licet ex dictis iam remeat intellectus textus in d. l. 4. quatenus asserit usumfructum partem Dominij esse, non tamen quatenus affirmat constitui posse ex die, vel ad diem, vel sub conditione, cui consonat leg. Cepto. 16. §. usufruct. 2. ff. fam. ercisc. nam haec decisio redditur difficilis propter l. 4. ff. de servitut. ubi J. C. Papinianus expresse asserit, servitutes neque ex tempore, neque ad tempus, neque sub conditione constitui posse. quia usufructus, ut servitus personalis, non poterit etiam ex die constitui. verum pro huius difficultatis explicatione constituendum erit. 1.º verum esse ipso jure, id est civili, nec a die, vel a conditione incipere, neque finiri servitutes posse; jure autem praetorio posse, ut constat ex d. l. 4. ff. de servitutibus; diversum tamen esse in usufructu, nam hae servitutes recte constituuntur ex die. d. l. 4. ff. de usufr. quae autem sit ratio differentiae harum servitutum, dubium est maximum: rejectis quorundam opinionibus, verior mihi semper placuit domini Cujacij, qui lectura, intellectu, et resolutione caeteros antecellit atque eruditione, extat textus in d. l. 4. ff. de servit. in lectura eiusdem, quam habuit recitationibus solemnibus in lib. ff. subtitulo. ff. de servitut. ibi enim dicit, discriminis rationem esse, inter usumfructum, et servitutes, quia usus, et usufructus sunt jura hominum, nihil autem vetat, homini dari haec jura ex tempore, vel ad tempus; servitutes autem sunt qualitates rerum, vel praediorum; qualitates autem rebus imprimi non possunt ex die, vel ad diem, quia in subiecto existunt, et apparent, taliter ut ratione servitutis dicantur praedia qualiter se habere, ut eleganter dicit Celsus in l. quid aliud. 86. de V. S. ibi: *quid aliud sunt jura praediorum, quam praedia ipsa qualiter se habentia, ut bonitas, salubritas, amplitudo.* in hoc autem differt usufructus ab alijs servitutibus, non enim ita cohaeret fundo, ut eius qualitas dici possint, sed personae debetur; hanc solutionem amplectitur Castillo, lib. 1. cap. 11. n. 13.

Posset etiam hic disputari altercatio alia, scilicet; utrum sit nomen Domini usufructuario conveniat, et licet dubia quaestio videatur propter pugnantia J. C. responsa. tamen resolvendum est, usufructuarium nullo modo esse Dominum; haec assertio probatur, ex l. falsus. 43. §. fin. ff. de furtis. ibi: *quia fructuarius Dominus non est.* ulterius, quia usufructus est res incorporalis, rerum incorporalium nulla possessio, neque Dominium. l. servitutes. 14. et l. fin. ff. de servitutibus; et probatur ex definitione Dominij: *jus de re corporali.* &c. Licet haec veritas sit, tamen in multis casibus appellatione Dominij fructuarius continetur, sed hoc improprie. et ita interpretandi sunt textus in l. in venditione. 8. ff. de rebus autorit. jud. possid. l. qui usumfruct. 3. ff. si usufruct. petatur. l. si quis. 15. §. ult. 8. ff. qui, aut cui, et omnes, qui dicant usufructuarium appellatione Domini contineri. Ad hunc quoque difficultatem faciunt, quamplurima Jura, in quibus dicitur, quod legato usufructu, intelligitur legata proprietas, et licet haec quaestio latissimam materiam comprehendat, attamen breviter examinabitur; sit primus casus, in l. species. 15. ff. de auro et arg. leg. ubi Jurisconsultus Scaevola dicit, quod si uxori suae legata fuisset species auri, et argenti cum onere fideicommissi, et adiectis verbis his; *quarum vero usumfructum dum vives tibi sufficiet*: dubitatur, utrum proprietas, an usufructus legatariae debeatur, et respondit ibi illi, legatam proprietatem ~~debitam deveri~~ videri; ex quo manifeste colligitur, usufructuarium Dominum esse, cum aliter Dominium non intelligeretur, comprehensum in legato usufructus.

Sed breviter, et resolutive dicendum est, quod in hoc casu, ideo proprietas legata videtur, cui legatus est usufructus, quia is legatus est addito onere fidei commissi; quoties autem is, cui legatur usufructus post mortem, rogatur alteri rem ipsam restituere, proprietas ei legata videtur, quoniam non potest aliter rem ipsam restituere, nisi prius ea donetur, propter

usus

usus fructus morte extinguitur, in de proprietate ? as videtur legata: haec solutio magis videtur
atque deducitur ex J. C. Marciani responso. in lg. fin. ff. de usufr. ear. rer. ubi dicitur,
quod si alicui certae pecuniae erat usus relictus, ita, ut post mortem eius ad meum rediret,
proprietatem ei legatam esse, etiam usus mentione facta, addita hac ratione: quia erat restituenda
ab eo pecunia post mortem eius. quod sic similiter in nostro casu, quia species auri restituenda
erat, videtur legata proprietas; et confirmatur ex lg. filios. 39. ff. de usufr. lgto. ubi testator uxo
ri vestes, et alias res legaverat, et adiecit, proprietatem autem earum reverti volo ad filias.
ex quibus verbis intelligitur legatum fuisse proprietatis, non alia ratione, nisi quia voluit post mortem
eius eas restitui filiabus: haec doctrina amplectuntur Cujac. in lib. 73, ad lg. generali.
32. ff. de usufr. lgto, et ut veriorem D. Ioannes del castillo. lib. 1. cap. 3. n. 22. alios re
ferens. eadem ratio datur ad lg. titia. 34. §. ult. ff. de lgtis 2. 2us vero casus quo proprietas
legata censetur, etiamsi solius ususfructus mentio fiat, refertur in lg. Proculus. 19. ff. de usufr.
ubi J. C. Pomponius dicit, insulam ita posse legari, ut ei servitus imponatur ab eo, a quo
legatum eius insulae est ususfructus; ex quibus verbis ad notare solent omnes interpretes comm.,
quod si testator legat alicui usumfructum domus, adiecto honore, seu modo, ne domus altius to
llatur, proprietas intelligitur legata; his rationibus, quia servitutem altius non tollendi debere
alius, quam proprietarius non potest, lg. 2. §. [struck through] si servitus vindicetur. ususfructuarius
non potest, quia nec eam acquirere, neque deteriorem proprietarii facere conditionem. lg. sed si quid. 15. §. ??.
pen. lg. si cuius rei. 13. §. fructuarius. ff. de usufr. atque in hoc casu constitueret servitutem
ususfructuarius altius tollendi: quod proprietas ei videtur legata ne sequatur hoc inconveniens.

Ulterius et alia ratione convincitur; quia si usus fructuarius non esset
proprietarius in hoc casu, heres deberet esse, at quod possit, quia sequeretur, quod res sua here
ditaria sibi ipsi serviret, contra lg. uti frui. 5. ff. si ususfructus pet. lg. in iure communi ff. de
servitutibus urb. praed. quod proprietas videtur legata usufructuario. his igitur rationibus
Cujac. ad lg. generali. 32. ff. de usufr. lgto. tenet in hoc casu, quod usufructu lgto
legata videtur proprietas ex tacita voluntate defuncti, quod colligitur ex eo, quod prohibuit lega
tarius altius tollere, et aedificare quod omnis servitutis impositio non convenit usufructuario, ideo
ne verba remeant sine effectu, et suo fine, erit ita reendum. et haec sufficiant pro ex
plicatione illorum verborum definitionis, alienis rebus. nunc tranceamus ad illud verbum utendi.
[struck through] in quo licet aliquantulum possem immorari, tamen brevitati dicendum est, nihil aliud significare
quam usufructuarium tractare debere rem ad usum, ad quam a natura parata est res, et ad
quam consuetudo eius, qui usumfructum dedit, quam doctrinam ex visceribus multorum iuris
eruditissime deduxit Conanus, citatus a Castillo. lib. 1. cap. 22. n. 4. inter alia
expendit textum in lg. itm. 9. §. fin. ff. de usufr. ibi: unde in fundum, cuius ususfructus
legatus est, solebat paterfam. vel palo uti, vel salice, vel arundine, puto fructu
arium hactenus uti posse. ex his verbis, et superiori doctrina deducitur, quod usufructuarius qui in
rebus fructuariis se habuerit eo modo, quo dominus se habebat, videtur uti arbitrio boni viri, nec
res deteriora esse, textus optimus in lg. sempronio. 33. §. codicillis. ff. de usufructu lgto. ibi:
respondit verbis, quibus proponerentur, id petitum, ut ad eum modum paterentur heredes eos, esse, ad quem
vivus ipsa patiebatur. lg. agnas esto. 15. §. 1. ff. de usufr. lgto, ibi: haec fructuaria in agris servetur,
quae vivo testatore obtinuerit. ex his etiam inferendum est, usumfructuarium incidentem arbo
res fructiferas amittere ius ususfructus, quia tunc abutitur, cum ei non sit hoc permissum. lg. lg.
simus. 13. §. fructuarius. ff. de usufr. limitatur, nisi ususfructus silvae caeduae legatus sit, quia
silva caedua in fructu est. poterit quod usufructuarius caedere silvam, etiamsi in eum pertinuerit,
non solum ad suum usum, sed etiam ut possit vendere, et cum eius agere pro suo libito. lg. si absentes.
48. §. 1. ff. de usufr. sed huic videtur obstare textus, in lg. ex sylva. 10. ff. de usufr. ubi solum
permittitur usufructuario ex sylva caedua ramos, et pro edamenta sumere, quod non
permittitur ei ad libitum. et idem videtur dicere. lg. diuus. 25. ff. de usu et habit. sed his verbis
recte constituendo discrimen, an ususfructus silvae caeduae principaliter legetur, quo
casu procedit textus in lg. 48. §. 1. et ut possit fructuarius totam silvam caedere,
aut vendere; an vero principaliter fundus, et accessorie sylva; tunc enim confugien
dum ad morem, et consuetudinem testatoris, ut textus cum arborum incisio fieri debeat
quod si de ea, non appareat, poterit ramos caedere, et pedamenta, et ita est accipiendus

qx.

tex. in l. ex sylua. 10. q. text. debet iungi, cum §. fin. l. antiq. ubi disquit I. C. legatum sylue, alegato fundi, cui sylua accedit, eodemque modo intelligendus est tex. in l. dig. 23. ff. de usu, et hab. teneat hic solutio D. Joan. del Castillo. cap. 25. in trac. de usufr.

Dicitur etiam in definitione fruendi. quae verba denotant differentiam inter usuarium, et fructuarium, ille solum utitur fructibus ad usum cotidianum, fructuarius ad libitum, quia enim usum habet, non habet fructum. quia usui fructus deest. qui autem usumfructum habent, et usum habent, quia fructui et usus inest. Denique si usufructus sit legatus, deducto usu, legatus inutilem, l. proprietas. 14. §. 1. ff. de usu, et hab. Ad in contrarium fortiter urget tex. in §. dicti fructus. eiusdem legis. quod contrarium fortiter urget, tex. in d. §. si fruct. expresse dicit, ex quo duo deducuntur. Primum quod si legatus est usufructus, et postea usus adimitur, valet ademptio, quod repugnat versic. denique. 2. in quo dicit, quod potest esse fructus sine usu quod confirmatur ex §. poterit. unde usumfructum non his utendi et fruendi, contra ea, quae superius dicta sunt. in quo tamen difficultate, licet multi expresse antinomiam, et repugnantiam dicant ea iura continere. sed nos nequaquam contradicere, cum contrarium in nostro iure haud inveniri posset, teste Justiniano, in l. 2. C. de veteri iure enucl. §. 16. itaque hae conciliari possunt, animadvertendum est, usum dupliciter sumi posse, ut animadvertit Castillo. cap. 28. n. 9. aliquando sumitur pro servitute usus, ut in tit. ff. de usu, et habit. aliquando vero sumitur pro commoditate et facultate utendi, ut observant dei interpretes. in l. usus, 20. ff. de usufr. quo reposito, intelligendus est ulp. in d. §. 1. ubi dicit, usumfructum sine usu esse non posse, loquitur de usu, quatenus commoditas est et emolumentum; cum enim is, qui usumfructum habet ius utendi habeat, possibile est, quod habeat usumfructum sine usu, quia frui non potest, quod refutatur, quod vero dicit in d. §. si fructus, usumfructum posse esse sine usu intelligendus est, loquitur de usu, quatenus est servitus, tunc enim cum sint servitutes distinctae usufructus et usus, usufructus erit sine usu, quia eo modo nunquam usus potest esse cum usufr. nam si inesset, careret servitus servituti, quod non potest admitti. ex l. 1. ff. de usu fr. legato. hunc intellectum legitur Ant. Gomez. tom. 2. var. cap. 10. n. 10. Castillo. cap. 28. n. 1.

Aliter etiam explicari poterit quomodo intelligendus est d. l. proprietas. 14. in versic. denique. cui repugnare videtur lex. huic stipulationi. 5. §. 1. ff. de usufr. quo loco supponere videtur I. C. legatum usumfructum, adempto usu, validum, et utile esse. ibi quia etsi proprietas sine usu obligaverit stipulatio locum habebit. et tamen contrarius dicit expresse in d. versic. denique. inutile namque esse legatum usufructus, deducto usu, legatumque, et dicendum est, legatum fructus deducto usu, id est, commoditate et facultate utendi, inutile esse, ut in d. versic. denique. decidit. et vero verbis ulp. in d. l. huic stipulationi servitute usus accipiendum est, potest enim fructus sine servitute usus consistere et sic nil mirum, quod auctio de usufructu detur in de usu. et sic solvitur difficultas a D. Joan. del Castillo. de loco supra citato. Vemet ipse firmum usumfructuarium habere ius utendi, est, et quod legatus fructuum alicuius rei est legatus usufructus, quia et in fructu usus inest. d. l. proprietas. 14. §. 1. ff. de usu, et hab. itaque dicendum est, qui legant fructum fundi annuum, vel ad usum. l. si quis ita. 20. ff. de usu fr. leg. si ita. 41. ff. de usu, et hab. fr. legato. aliud dicendum esset, si legatus fuisset alterius rei in singulos annos, quia licet simile videatur legato usufructui, tamen non esset usufructus. l. in annos. 8. ff. de annuis legatis. ut adverterunt Cujac. ad d. l. et Castillo. cap. 99. n. 9.

Nec supradictis obstant tex. in l. patrimonii. 22. l. fundi 38. ff. de usu, et usufr. legato. ubi reditus fundi legati non inducunt legatum usufructus, sed legatum annui, quia respondendum est, differentiam inter sit parum, an fructus annui reditus, vel usufructus legentur, in tantum multum tamen, quae verba relinquatur, directis, an precariis; nam si verba directa sunt, legatum erit usufructus, si vero precaria erit legatum annuum; et ita intelligendi sunt tex. in d. l. patrimonii. 22. et fundi. 38. ff. de usufr. legato. Nec etiam videtur obstare tex. in l. defuncta. 58. §. communis. ff. de usufr. ubi ex reditu fructuum olearum, et porcina legato, non inducitur legatum usufructus, sed annui vel potius. vera enim huius tex. ratio, ea est, quod in casu proposito distribui debuit usufructus, cum natura ut omnes fructus faciat suos usufructuarius, non certam speciem oleum et porcinam. l. et ideo. 9. l. usufructu. 7. ff. de usufr. sicut in hoc casu testator voluit, ut tenet Castillo. d. cap. 99. n. 25. quo constituto, ne utique ferendae eorum sententiae, qui dicunt, ideo non hic esse legatum usufructus, quia in proprietate non consistit, quod est falsum, quia licet usui proprietas non possit [illegible], quod recte. l. usufructuar. ff. de usu, et hab. Ex quo venit declaranda illa celebris contentio. usufructus ad aliis doctoribus, nam si dividuus est, aliae servitutes individuae; quod ut intelligatur, sciendum est, quod dicitur et individuum sit, dividuum dicebat propter divisionem, id est, quod natura sua propriis partibus recipit

ubque iter, fundusque individuus denotat praedictos potentiae divisionis, id est, quod nam realis partium praestationem non recipit, sed in totum, et simul praestari fieri debet, ut via, iter, aquaeductus, homo, ut patet ex lege 2. §. Ceterarum. leg. stipulationes non dividuntur. 72. ff. de V. O. hoc supposito dicendum est, diversa ratione esse, quam tradit I. C. in leg. usus. 17. ff. de servit. dum dicit ibi: quod usus fructus [illegible] in dividuus, servitutes, cum sint incorporales consideratur cum utilitas et commoditas quas praestant; commoditas autem, et utilitas in usu tantum consistit; ideo cum usus servitutis individuus sit, ut dicit I. C. in dicta leg. usus. 17. erunt individuae; et certum est, neque enim servitus viae, vel itineris, non potest actus ita separare, ut partim ire, et partim stare videatur, quando uti potest non possumus. leg. usus pars. 19. ff. de usu, et habit. quod autem ita non procedunt in usufructu, neque is dividi potest. de leg. usus pars. et leg. 1. §. si usus fructus. ff. ad leg. Falcid. leg. 5. ff. de usufr. ratio autem diversitatis est, quia cum ceterarum servitutum utilitas in solo usu est, usus fructus non terminatur solo usu fructuario; quia cum ceterarum servitutum utilitas in solo usu est, usus fructus non terminatur in usu tantum, sed in fructibus etiam, et corporibus positum consistit; unde sive utilitas ejus non terminatur in usu tantum, sed in fructibus etiam, et corporibus positum consistit; unde cum fructus dividui sint, et partes recipiant, usus fructus iudicatur dividuus, et hoc sequuntur Lucas [illegible] Castillo. cap. 31.

Alud videntur obstare: 1.º usus itineris in usufructu, ab quo usus est individuus: quod est usus fructus per ea, quae ei adjungitur usus: sed dicendum, quod dictum est, facilius usus est individuus: quod est usus fructus per ea, quae cui adjungitur usus: sed dicendum, quod dictum est, facilius recte dicendo, usus itineris in usufructu non ut usus est servitus, sed commoditas, quo attento, usus est dividuus, ut tenet Ant. Gomez. tom. 2. cap. 10. n. 18. et alii. 2.º urgetur: quia operis servi legatis, legatur usus fructus, quia fructus hominis in operis consistit, et retro in fructu hominis operae sunt. leg. 4. ff. de oper. serv. sed operae sunt individuae, ut constat ex leg. stipulationes. 72. ff. de V. O. ergo et usus fructus. Ad huius difficultatis rationem est, diversum esse legatum operarum a legato usus fructus, licet in multis similes sint. 1.º differunt, quia usus fructus est servitus personalis, operae neutiquam. leg. Caius. ff. de annuis legatis; ideo dicitur, legatarius operarum fructuarius non est. leg. 2. ff. de usufr. leg. deinde, quia in legato operarum solum continentur operae servi; in usufructu operae, et aliquid amplius, ut insinuat I. C. in leg. 3. ff. de oper. serv. ibi: in hominis usufructu operae sunt, et ob operas mercedes. sicut denique usufructuario acquirere servus quod ex re sua ultra operas acquirit: leg. pen. ff. de stipul. serv. et si heres institutus sit servus contemplatione fructuarii, vel acquirere hereditatem. leg. si servus. 25. cum leg. sequentibus. ff. de usufructu. non enim obstat, addicit illa lex 4. quod in fructu hominis operae sunt, nec enim inde operas esse usus fructus, sed [illegible], quod operae sunt fructus hominis, ut observavit Castillo. cap. 50. n. 5.

Restant explicanda verba illa, salva rerum substantia. quae duo denotant, usufructuarium scilicet ita uti, et frui debere, ut neque consumat rem, neque mutet in aliam formam; nam qui usum fructum habet, sic regere debet, ut ne consumat, ut puta ovium usus fructus qui habet non occidet, ut carne vescatur; repugnat enim naturae usus fructus rem consumi; haec ratione removentur ab usufructu res, quae usu consumuntur; nam hic nec civili, nec naturali ratione in usufructu dari potest. sed nec fructuarius rem transformabit, sed salvam, vel cultam, et illaesam conservabit. ut aedium usufructu legato, non aedificabit de novo, non diruet. quia neque ampliare, neque in usu detrahere potest, quamvis melior conditio sit. leg. haeres. 7. in fin. cum leg. sequenti. ff. de usufr. et idem [illegible] in leg. usufructuarius. 44. cap. 61. ff. de usufr. ibi: usufructuarius novum tectorium parietibus, quae rudes fuissent, imponere non potest, quia tametsi meliorem excolendo fecit, domini causa facturus esset, non tamen iure suo facere potest. ita etiam ex leg. Egregium. 13. cum §§. sequentibus. et leg. sequenti. ipsa ratio, illo denegante fructuario, quia si faceret, et innovaret [illegible] usus fructus, mutata forma rei. leg. repeti. §. rei mutatione. ff. quibus modis usus fructus amittitur. [illegible] interpretationem [illegible] in leg. usufructuarius. 61. ff. de usufr. ibi: [illegible] incohatum fructuarium consummare non posse placet. [illegible] Castillo. cap. 33. n. 19. dicens [illegible] [illegible] diversitatem, quod usus fructus aedificii [illegible] [illegible] fuerit hoc, ut a consummatione aedificii usus fructus incipiat, etiam [illegible] in favorem heredis [illegible]. leg. [illegible] 17. ff. de rep. iur. [illegible] illum abbreviare legatarius.

Ergo omnino [illegible] usufructuarius formam mutare [illegible] rei, est in melius ex dictis iuribus [illegible] leg. Egregium. 13. §. inde. 3. ff. de usufr. ubi usufructuario permittit lapidicinas [illegible]

et oliveta, et vites excidere, si plus reditus sit in uno, quam in altero, et contra mutare fructuarius; in illis verbis: *etsi forte in hoc, quod instituit plus reditus sit quam in vineis, vel arbustis, vel olivetis, quae fuerunt forsitan, etiam haec deiicere poterit*; siquidem ei permittitur meliorare proprietatem quibus verbis reliqua iura destruere videtur J.C. quare, vel veri, potest cum Acursio, dicendo, posse fructuarius in ea specie mutare formam praedii, et lapidicinas instituere ex voluntate domini, quod ipse dominus lapidicinas instituerat, quae post mortem fuerunt perfectae; quae interpretatio suadetur ex illis verbis, *vel quas dominus [illegible] instituit, exercere poterit*. vel dici potest cum Castillo de cap. 33. n. 26. usufructuarius meliorem conditionem facere posse proprietatis, deteriorem non posse. de lege [illegible] numero 13. §. fructuarius. ff. de usufr. etiam mutata forma, dummodo non substantiali; neque obstat §. etsi forte, ubi non potest fructuarius praedium voluptarium in meliorem statum transformare, tandem neque excidere arbores infructiferas, vel deambulationes amenas, quia recte, ibi non erit meliorem conditionem proprietatis, propterea quod praedium illud non ad utilitatem, sive ad redditus, sed ad delectationem, et amenitatem fuerit destinatum, et haec sufficiant pro explicatione definitionis, sed quia vitiosa reddi videtur duabus considerationibus, breviter eas diluamus; omnis vitiosa est definitio, quae aut non continet omnia, quae sunt definiti, aut continet plura, quam definitum; illic angustior definitio, hic latior et utrumque vitium inest in hac definitione, ut multa probare videntur. 1°, non omnis usus fructus continetur in definitione; nam usus fructus causalis non est ius utendi alienis rebus, etc. directe, quibus definitur usus fructus formalis, ut servitus est, in alienis rebus consistens, nec ideo excluditur causalis, qui cum proprietate coniungitur, nec speciali, aut particulari, definitione demonstrari debuit, cum non sit res a proprietate separata, et ita tenet Castillo. cap. 1. n. 35. 2°. urget, quod haec definitio convenit alii a definito, emphyteuta scilicet. superficiario, et conductori nam hi omnes habent ius utendi, et fruendi; sed recte definitioni superiori usus fructus, hae personae non comprehendi, neque alius propter usufructuarium: emphyteuta enim non habet ius in aliena re, sed in propria, nam is dominium utile videtur habere; ulterius potest res in emphyteusim datas alienare, et transformare tot. tit. C. de iure emphyteutico. et idem procedit in superficiario; colonus etiam non comprehenditur in definitione. quia nullum habet ius, ut eleganter observavit Donellus lib. 10 com. cap. 2. et probatur evidenti ratione; si enim ius haberet, eo invito non auferretur. lege [illegible] [illegible] 7. ff. de reg. iur. at quia dominus potest eum expellere, vendito fundo, vel [illegible] lege emptorem. C. de locato et conducto. quia nullum habet ius.

Caput. 2.

De divisione usus fructus.

An detur usus usus fructus, an duplex, causalis et formalis dubitatur, in praesenti capite. sed breviter, et resolutive est dicendum; J.C. facilioris doctrinae et [illegible] [illegible] gratia, duplicem usum fructum constituere. causalis dicitur is, quem quilibet dominus habet in re propria, et sic qui coniunctus est cum proprietate; definitur a Castillo. cap. 1. n. 35. in fin. *ius utendi, et fruendi ad libitum disponendi*. formalis usus fructus dicitur, qui separatus est a proprietate, nec potest ipsa, et definitur; ius alienis rebus utendi etc. usus fructus autem utriusque causalis, et formalis, [illegible] reperiuntur apud J.C. signa et testimonia, quae nostra clarior, et verior doctrina [illegible]: inter alia tria 1°. probatur ex textu in lege si stipulatus. 126. §. 1. ff. de V.O. quae usus fructus ad hominem dicitur esse meliori iure. Marianus Socinus, citatus a Castillo. de cap. 1. n. 8. nam illis verbis: *et minime in eo usufructu quem ipse quis promisit*. de usufructu formali agitur. et de causali, in illis verbis: *quem in eo proprietatis comitatur*. 2°. probatur, ex textu in lege Sempronius. Attalus. 26. §. *sed his casibus*. ff. de usu [illegible]. ibi: *sed his casibus dicta testatoris quae rena [illegible]; quod utique de eo usufructu detrahendo [illegible] qui coniunctus esset [illegible] personis*. 3°. est textus expresse. ex lege fundi. 4. ff. si usus fructus petatur. *dixi*. inter eius cum proprietate usus fructus esse: possem etiam plura iura adducere. sed sufficiant [illegible] pro corroboratione nostra [illegible], quam amplectuntur Donellus lib. 10. com. cap. 2. Ant. Gomez tom. Var. cap. 15. n. 2. et D. Joannes de Castillo, plures referens. de cap. 1. n. 16.

Neque obstant argumenta, quae pro alia parte fortiter adducuntur. nam [illegible]

ex l. uti frui. 5. ff. si vsus fr. petatr. qd Dnus proprietatis nullus vsus het. nec here pt in re ipso; q. dnus het proprietatis vtendi, et fruendi, sus separatus n het. et ad hoc reducuntur alia nempe vsusfructus ee servitus personalis, et sus alienis rebus &c. et cum nihil horum reus, quae deest vsusfructui Causali, n debet admitti talis distinctio, quare recondus e, etsi hinc Dominus alicuius rei here supremus sus, sive potests; n in ideo dnus desinit here vsusfructus Causalis, q e extra dnius, sed potius pars dnii; et illius occasione Causatus; nec implicat dictio, qd q sit dnus eius rei, et in ead plene et integre vsusfructus recognatur; cum in rerum ordine ex eo, qd sit dnus, vsusfructus causetr. et in d. l. uti frui. 5. debet intelligi de vsufructu formali separato a propriet. ut suadent vba illa; l. C. ibi: q. dnus het proprietatis vtendi fruendi sus separatus n het. nec obstat, qd vsusfructus definiatr, sus alienis rebus &c. qd vsusfructus causalis e in re propria; nam ibi solus definitur vsusfructus formalis, ut servitus personalis e, et debet verificari in aliena re, ex natura eius servitutis, et ipsa defio n excluditr vsusfructus Causalis.

Non obstat dy. ex l. q. n. 63. ff. de vsufr. quatenus dicit, qd qui dnium het, idem, fundi, n het vsusfructus; nam etiam debet intelligi de vsufructu formali. n obstat dy. ex tx. in l. cum in fundo. 78. ff. de iure dotium ibi: maritus n vsusfructum n het, sed suo fundo quasi dnus vtitr. ad quam l. nullus interpretatis satisfacit, ut docet Castillo. de cap. 1. de q vera eius interpretaoe annotandum e. l. C. ibi nihil dicere Dnos, nam alia fuit mens tryphonii: dicit enim, qd si mulier dederit marito in dote vsusfructus quem in fundo mariti hebat, licet mulier amittat vsusfructus cedendo proprietario, maritus tn vsusfructus n het, sed suo fundo, quasi dnus vtitr. hoc e, n het vsusfructus formalem; Causalem vero hebet, utpote Dnius cum proprietate, et ita tenet gloa: et revera Adnot. n d. Bartolo Francisci Conanidi ibi desiderat in huc mii; nam si ea commoditas, quam dnus in fruenda re sua het, Causalis vsusfructus dicitr, q. ea accomodicat. quomo appellabimus vsusfructus, quem hent possessores bonae, et malae fidei; aut commodatarii, Coloni et alii similes: Licet nullus huius responsum praesuerit huic argumentao, n erit difficile respondere; nam in primis malae fidei possessor nullum vsusfructus het, q. omnes fructus tenetr restituere, et nullos facit suos. § si quis autem an Dno. inst. de rer. div. in possessore bonae fidei vsusfructus Causalis reperitr, q. is, quo ad percipiendos fructus loco Dnii e. l. bonae fidei. 48. ff. de acq. rer. dom. l. qui sit. 25. § bonae fidei. ff. de vsuris. in commodatariis, coloniis, et similibus idem similiter, q. hi fructus quos percipiunt volunte Dnii acquirunt, qd idem e, ac si Dni eent, et ita tenet Castillo, de cap. 1. n. 39.

Caput. 3.

De Amissione vsusfructus per mortem vsufructuarii.

Vsusfructus variis modis amittitr, constat, inter eos praecipuus obtinet locus mors vsufructuarii. quare de eius amissione dicendum e in hoc cap. et absque explicaoe sciendum e, vsusfructus morte fructuarii, ut patet ex §. finitr. inst. de vsufr. l. 3. §. fin. ff. quibus modis vsusfr. amit. ratio autem, quare vsusfructuarii morte extinguatr, duplex e potest. 1a q. cum vsusfructus sit sus personale. l. 1. ff. de servit. cum persona ipsa extingui debet, nec in heredem transire potest. l. n solum. 3. §. tale. ff. de lib. lega. l. mortuo. 68. ff. de reg. iur. 2a qe ex verbis Justiniani colligitr in §. finitr, ne inutiles eent proprietates semper abscendente vsufr. l. 3. versic. ne tn. ff. de vsufructu.

Sed 1o. obstat tx. in l. 4. ff. de novation. ubi dicitr, qd si qs creditori suo delegaverit vsusfructus sibi debitum, n finitr morte delegatoris vsufructuarii, sed delegatarii, cui delegatus fuit vsusfructus: ergo n finitr morte vsufructuarii. Ad dicendum e, qd in eo tx n loquitr. l. C. de vsufructuario eo constituto ab legante vsusfructus, sed de eo, cui debetr vsusfructus ut recte ibi percipiunt Cujac. et Castillo. cap. 62. n. 4. quam ptis nihil mirum, qd n extinguatr vsusfructus nisi morte Creditoris, cui delegatus e, q. alter nunquam fuit vsufructuarius, sed solus nam... vsusfructus. Aliud tn sit similiter vsufructui, ad hoc ut n posset... testamento,

ut colligunt oes. ex txu in lg. corruptioq. Cº de usufr. tūqª certa fuit ex dcenfu … tarij valet, qd intelligitr, ipsu cstituere usū fructū; qd ibi adfuit cceutio … pet ex naa delegaois, qq debet fieri aq cgeu debitoris. ex lg. 1. Cº de novation. … J.C. loquatr de usu fructu, n aq cstituto, sd debito. pet etq, qª delegatq fuit … n é debitq, n é delegatio; qª delegare é vice sua aliq req creditori dare. lg. de … gare. 11. ff. de novation. et expresiq cfratr ex vbq illq: si usq fructq debitorq delegavero … &cª.

Obstat 2º dificultq tx in lg. fin. Cº de usufr.: ubi dic… qd usq fructq relictq filio fam. acqritr patri, et qd mortuo patre n extinguitr, sd intac… mēt apud filiq; neqq filio defuncto extinguitr, sd re mēt apud patrq: ex quo txu sic … sumitr. aut usq fructq relictq filio transit in patrq, aut remet penes filiq, si quaeri… patri, n extinguitr morte patriq; si quq vitr filio, n extinguitr morte filij: qd mortuo usu… fructuario, n extinguitr usq fructq. huiq tx tanta é difficultas, (ut colligere licebit ex hiq, q… erudite cgerit Castillo. cap. 69) ut insuperabilq, et indisolubilq videatr. Sd nos, rei… aliq opinionibq, sic posse dirui defendemq, si advertamq, usq fructq aliq é cventiona… aliq legalq, ut erudite observarunt Castillo. Ant. Gomez et alij abeo relati. lib. 1. c… 2. usq fructq cventionalis é, aut causalq, aut formalq, ut sup docuimq. usq fructq vº le… lq dicitr is, q ex legis dispositne inducitr, qualq é usq fructq cpetens mulieri in bonq ma… qd transit ad 2as nuptias, ut cstat ex lg. feminq. Cº de secund. nupti. etq usq fructq cpetens patri in bonis filij adventitijs. ex dispositne legis, lg oportet. Cº de bon. qq liber… dicitr legalq, ut adnotarunt Baldq. Ant. Gom. Castillo. cap. 2. n. 24. plures alios … ferens: hoc suppº dicendq é, usq fructq relictq filio fam. apud filiq remere, quoad for… apud patrq vº eé, tanquq legalq; ido qd mortuo filio, extinguitr usq fructq formalq, sd … pud patrq remet usq fructq legalis intactq; cuiq naa é, ut semel acqsitq n finiatr, etq m… tuo filio. lg. fin. Cº ad Tertullianq. mortuo vº patre e cª extinguitr usq fructq legalq. … remet apud filiq usq fructq formalq, cuiq naa etq é, ut n finiatr, nisi morte usufructuarij.

(Neqq adversatr huic solutioi elegans cviderao; n pest dari fructq usq fructq, sicut nec servitq servitutq; sd in hoc casu daretr usq fructq usqfructq: qd é admitenda predicta distio, sd huic solutioi facilimo negotio pot veri, dicendo, qd usq f… legalq n é servitq, sd bervq afroali. qd ptr. ex eo, qd pater n tenetr de cautioq, ut in … lg oportet, dicitr. qd cª é in usufructuario formali, nq is tenetr. n obstat tx in lg. … tigtas. 14. Cº de usufr. ubi cstituit Impr. usq fructq transire in hpredq, si relictq f… sit alicui ex hpredibq: qd morte usufructuarij n finitr. sd ibi vcendq é, dicendo, ex voluntº testatoris pest alterari naa usq fructq: cq fuisset sua voluntas, ut tra… ferti in hpredq; ido ad hq etiq p tinet, sdq hoc tperamto, ut n idq usq fructq, sd aliq nov… in psona hpredis cstituatr. ex quo n obstat predictq argutq; nq potiq cfrat, morte usu… fructuarij extingui usq fructq.

Caput. 4q.

An equaliter usq fructq amittatr capitis diminutionibq.

Olim oibq diminutioibq extinguebatr usqfructq: hodie ex … stitutioe Impris Justinº. duabq tm maxima sc, et media. lg. Corruptioq. 16. §. sed nos. … Cº de usufr. §. finitr. inst. de usufr. sd hqc ita intelligenda st, si usq fructq iq sit cstitutq, vel debeatr; si autq qs capite minuatr ante aditq hpreditq (quo tpore diesq legati usq… fructq cedit, ut cstat ex lg. unica. §. diq. 2. ff. qdo dies legati ususfr. ced.) tunc n amittitr us… fructq. lg. 1. §. 1. ff. qqq mis usq fructq amittr. et si in singulos annos usq fructq legatq sit, … demq amittitr usq fructq, q iq pcessit, aliq n amittitr. de lg. 1. §. ult. ff. qqq mis ususfr. amitt.

Obiicitr obstare tx in lg. 1. in finalibq verq. ff. de usufr. legat. ibi: vel capite minutq fuerit ex magna causa. qqvbª renotare videntr etiam ante … ra Justiniani minima capitq diminutione usq fructq n amitti; qª vetr, qd subillq v… ex magna causa. etq ctinetr minima capitq diminutio, ex sta qte. qd dicitr etiq capit… diminutio ex magna causa; qª p eq mutabatr familia, et statq, ut in §. minima, et … sentit Castillo. cap. 67. n. 15. sd ni fallor, vergsensq illiq tx é; ibi posse dici, usq fructq n interire, nisi ex magna causa, qª sub illa dictne fuit cstitutq; ut adnotant vbª illa…

Dec…

Constituatur sub hac cautione, ut si decesserit legatarius vel capite diminutus fuerit ex magna causa restituatur. quod dictio potest apponi, sicut potest ususfructus capitis diminutione amissus legari, et repetti. lg. sicut. 3. cum §§. seqq. ff. quibus modis usufr. amitt.

Haec omnia videntur hodie supervacua ex decisione text. in autentica. sed hodie. C. de donation. inter vir. et uxor. ubi dispositum est, nullum ingenuum ex ista servum fieri: quod non potest dari casus, quo quis amittat ususfructus duabus capitis diminutionibus. quare omissis quorundam interpretum opinionibus, dicendum est non cessare dispositiones textuum propter d. autenticam. si advertamus, quod ratio, ob quam ususfructus capitis diminutione perit, principaliter in bonorum amissione fundatur, non in amissione d. autenticae, sed hodie. sed advertendum est, quod quoties bona alicuius publicantur per fiscum, ususfructus non extinguitur (nisi aliqua capitis diminutio interveniat ex superioribus) sed commoditas ad fiscum pertinebit, et ita intelliges, text. in lg. si postulaverit. 27. §. iubet. ff. ad lg. Iul. de adulter. quod tamen limitatur in patre, nam confiscatis bonis patris, ususfructus ei acquisitus ad fiscum non pertinet, neque commoditas eius; sed ad filium, ex decis. text. in lg. cum. ff. ad lg. Iul. maiest. et lg. 7. ff. de bonis damnatorum.

Caput. 5.

Qualiter ususfructus non utendo amittatur.

Ususfructus dupliciter non utendo amittitur; aut non utendo per tempus; aut per modum, ut dispositum est, in lg. corruptionem. C. de usufr. hinc amittitur tempore quoties decennium, inter praesentes, vigintiquinque inter absentes transactum est, ex lg. ult. C. de praescrip. longi temporis. Haec ita intelligenda sunt, si adsit bona fides, et iustus titulus. ut constat ex d. lg. ult. aliter 30. annorum praescriptio requiritur, talis enim exceptio debet opponi fructuario, quae excluderet proprietarium. d. lg. corruptionem. C. de usufr. ubi dicendum est hodie in actione ususfructus statuit, licet olim aliud observaretur, ut observare liquet in lg. si quis. 12. ff. quemadmodum servitutes amittuntur. neque obstat text. in lg. sicut. C. de praescript. 30. vel 40. annorum. ubi dicitur actiones minori tempore quam 30. annorum spatio non praescribi, quia requiritur; illum textum procedere debere in praescriptione actionum cum mala fide; text. vero noster cum bona et cum; ita non solum actio ad ususfructum, sed etiam omnes servitutes longo tempore capiuntur. d. lg. fin. §. fin. C. de praescript. longi temporis.

Atque omnibus sequentia fortiter advertantur. ususfructus est res incorporalis: rerum incorporalium nulla est usucapio, neque traditio, neque possessio, ex lg. servitutes. 14. ff. de servitutibus. lg. servus. 43. §. incorporales. ff. de acq. rer. dom. quomodo ususfructus non utendo, non potest amitti: sed dicendum lg. Scribonia prohibitum fuisse, usucapiones rerum incorporalium, ut dicit text. in lg. 4. §. ult. ff. de usucapionibus. sed tamen placebat, longo usu posse acquiri, idem, praescribi; lg. si quis diuturno ff. si serv. vind. et aequius constitutum est a Iustinian. in d. lg. fin. C. de praescript. long. temp. neque haec pugnant inter se; nam usucapio prohibita ab illis legibus intelligitur de acquisitione per annium; praescriptio autem per longum tempus; sed quomodo praescribi potest servitus, quis longo tempore quasi fatemur possideri non posse: cum certum sit non magis sine possessione vincere posse praescriptionem quam usucapionem. lg. 2. C. de praescript. long. temp. nam recendum est, cum Donello lib. 5. com. cap. 22. nullum patientiam servitutis esse posse, verum quandoque quasi possidere posse. text. in lg. quoties. ff. de servit. quae tamen omnes verum possessionem tribuit.

Non utendo per modum ususfructus amittitur, ut omnis servitus aquaeductus, quando cedatur, ut nocte conveniatur, et hodie faciat. lg. 2. ff. de aqu. cotid. et aestiv. vel si aedium ususfructus legatus sit, ut in hieme eas habitaret, et aestate habitet. lg. si sic. 7. ff. quemadmodum serv. amittuntur. non utitur, quae per se, neque per alios utitur. lg. non utitur. 38. ff. de usufr. quod vero si neque alter utatur, et in hoc nullus interest, an emptor ususfructus sit, vel donatarius, nam casu, quo emptor non utatur, ususfructus retinet, quia ususfructuarius mercede utitur. d. lg. non utitur. §. 1. si vero donatarius non utatur, amittitur ususfructus. lg. quod si. 40. ff. de usufr. sed videtur

Obviaretur obstare text. in lg. Pomponius. 26. ff. quibus modis usufr. amit. ubi dicitur, quod si domino proprietatis ususfructus vendatur, et proprietarius deinde extraneo vendat, et extraneus non utatur, amittitur ususfructus: quod etiam si venditus sit ususfructus, amittitur ususfructus, si alter non utatur. sed huic difficultati respondet Donel. d. loco supra citato. di

cendo, multis intrec, an usus fructus vendatur extraneo, an dño proprietatis. si dño proprietatis vendi[tur] [ve]l alteri, eius vendat, amittitur usus fructus non utendo, quia emptor nec proprietarius, nec usufructuarius [no]mine utitur, sed suo; quod non accidit in usufructu vendito extraneo; nam si extraneus non utatur, non amit[titur] quia qui usus fructus emit, aut conducit, non possidet, nec tenet ab initio, nisi fructuarii nomine a quo accipi[t] ... licet res alteri vendat suo nomine, non tamen efficiet ut videatur suo nomine possidere, quod primus non possi[de]bat, et ita intelligit Donell. hic tex. quod diximus de amissione usus fructus, quae contingit non uten[do] per totum, idem placet in prae[cedenti] leg. placet. ff. quibus modis ususfr. amit. cui potest adiungi tex. in lege. is qui usus[fructus] 20. ff. eodem. limitatur in usufructu alternis annis relicto, quo casu non amittitur non utendo. d. leg. [usus]fructus. 28. ff. quibus modis ususfr. amit. et assignat rationem quia plura sint legata.

Caput. 6um.

Qualiter usus fructus amittatur per Cessionem.

Post absolutam huius capitis explicationem, distinguendum est in pri[mis] [qu]od usus fructus finitur etiam cessione in iure. Cessio autem in iure vetus et proprium genus erat alienandi, quod fiebat [a]pud Praetorem, qua per id agebatur, ut a cedente omne ius, quod habebat, penitus abiret et transferretur i[n] eum, cui cedebatur, ut meminit Cicero. in topicis. Ulpian. in frag. tit. 11. et 19. haec cessio dupliciter [ope]rat fieri, aut enim dño proprietatis, aut extraneo; si dño proprietatis cedat usus fructuarius, indu[]bitati iuris est, finiri usus fructum per tex. in §. finitur. inst. de usufr. leg. si usus fructus. 66. ff. de iure do[t.] ibi: <u>quoniam diximus usus fructum a fructuario cedi non posse nisi dño proprietatis.</u> leg. unica. §. si autem. C. [com]munia. de manumiss. ibi: <u>sin autem hoc modo; et usus fructus cedat proprietario:</u> et in hoc conveniunt omnes [inter]pretes; ut videri poterint citati a Castillo. cap. 69. n. 1. et 2. sed si extraneo usus fructus cedatur, dubium [est] non leve, an amittatur usus fructus, an consolidetur cum proprietate, an vero remaneat penes cedentem; et utraque [pars] gravissima extent iuris fundamenta, et doctores, sed tamen mihi semper verior apparuit opinio eorum dicen[tium] quod usus fructuarius cedens extraneo amittat usum fructum, per tex. expressum in leg. si usus fr. 66. ff. de iure [dot.] ubi dicit in hunc modum: <u>et si extraneo cedat. idem est, quia proprietarius non habeat, nihil ad eum transire, sed ad [dñum]</u> <u>proprietatis reversurum usum fructum.</u> et ita tenent Donell. lib. 10. com. cap. 19. Covarr. lib. 1. var. cap. 8. n. 7. ... [Mo]lorzano, de iure in d. tom. 2. cap. 14. a n. 32. Ant. Fom. tom. 2. var. cap. 15. n. 15. Cujac. Greg. Lop[ez] et alii citati a D. D. Alfonso de Olea. in suo doctissimo tract. de cess. iurium et actionum. tit. 2. q. 5. qu[ae] hodie de iure est indubitabilis ex tex. in leg. 24. tit. 31. par. 3. ut refert P. Sanchez de statu rel[ig.] lib. 7. cap. 13. a n. 20. potest ad hoc expendi tex. optimus et singularis a paucis relatus in cap. [imperialem] calidus. de prohib. feud. alien. per Friden. ibi: <u>ut venditor, et emptor, qui tam illicitam alienationem reper[ti]</u> <u>fuerint contraxisse, feudum amittant, et ad dñum libere revertatur: Scriba vero qui hoc instrumentum sciens</u> <u>conscripserit post amissionem officii, cum infamiae periculo manum amittat.</u>

Sed forsitan obstare videtur tex. in leg. usufructu. 57. §. quod si fundi. ve[r]sic. ff. solut. matr. ubi dicit I. C. quod si extraneus qui dederit usus fructum fundi sui dederit in dotem marit[o] mulieris iussu, et divortium subsequatur, quo modo restitutio debeat fieri, ut consulatur mulieri; et huic dubitationi respondet, quod potest autem vel cautionibus interpositis; <u>ut sicut potest vir iure suo cedat mulieri</u> ... huic difficultati occurrerunt recentiores interpretes, et praecipue Ant. Fom. de loco supra citato. D. Joseph. de Ret[es] lib. 1. opusc. cap. 19. verba illa: <u>ut sicut potest vir iure suo cedat mulieri;</u> ita intelligenda esse ... sensu, et voluntate extranei, quia tunc intelligitur novus usus fructus constitutus; et ita expendi possunt verba ill[a] <u>vel si volente dño proprietatis mulieri constituatur usus fructus.</u> sed haec interpretatio dura videtur, nam I. C. ib[i] loquitur de casu diverso, ut denotat disiunctio illa <u>vel.</u> quae non potest admitti talem sensum; quare verius ... [cum] Dom. inst. ad §. finitur. ita intelligunt praedicta verba; <u>ut cedere.</u> ibi non significet cessionem in iure, sed ... patiatur tantum maritus, mulierem uti frui, quam explicationem suadet exemplum verbis sequentibus: <u>frui eam patiatur.</u> et eo ... modo intelligitur tex. in leg. cum antiquitas. 15. §. et si. verric. <u>quod enim.</u> C. de usufr. ibi: <u>sive ipse legatarius ...</u> <u>sive alii cedat, ut mercedem accipiat;</u> ubi verbum <u>cedat</u>, insumitur ibi pro cedere in iure, sed tantum pro ... commoditas quae sola permittitur ei, qui habitationem habet.

Neque obstat 2º. cessionem factam extraneo nullius esse momenti, ut testatur Iustin[ianus]: <u>nam cedendo extraneo nihil agitur.</u> quod nullum debet praestare impedimentum, cum de iure non sortiatur effectum ... non praestat. de reg. iur. in 6. nam receptum est, quod novum non est, ut quae de iure non sortiantur effectum, ut aliis noceant, noceant tamen ei, qui fecit: sicut in fraudem creditorum manumittit ex leg. Aelia Sentia nihil agit. leg. in fraud[em] 27. ff. qui et a quib. quia creditoribus non potest nocere; attamen in sui ipsius aliquid facit, quia ipse non potest revocare libe[r]tatem. leg. si creditoribus. 5. C. de servo pign. dato man. facit ultra, quod licet cessio iuris patronatus sine licen[tia] Epi. laici favore facta sit nulla. cap. unico. de iur. patronatus. lib. 6. tamen ex ea cessione Patronatus ius patronatus amittit, ut refert Olea. de loco sup. citato, eadem opinionem adiuvat, Notarius, qui falsum instrum[entum] conficit, poenam falsi incurrere, licet instrumentum nullum sit. in idem facit, quod matrimonium nullum contrahentes in[ci]dunt in poenas, ac si validum, ac solemne contraxissent. sic translatio legati vel ademptio inutilis revocati[onem] inducit, ~~extraneo, amittis~~. leg. plane. 34. ff. de leg. 1. quare etiam cessio, licet inutilis sit facta extraneo, amis[sionem] debet inducere.

Neq.

Neque iterum obstat, poenam non posse committi ex actu nullo, ut arnotarunt Dd. ad l. non putauit. 8. §. nequum. ff. de bon. poss. Quia tab. non disquirendum est an nullitas cessionis vel alterius actus veniat ex lege, quae actum aut cessionem prohibet, et inficit, an vero nullitas aliunde est, quae de lege non sit modo in poenam incurri certum, quia alias lex, vel statutum superuacuum, et inefficax esset. sic vero dominus, cedens iure suo non grauabit. ex hac distinctione possunt omnia componi. Ulterius de loco supra citato. sed licet vsufructuarius non possit cedere in iure, bene potest vendere, alienare, et locare vsumfructum, quia tunc non transfert superpersonalitatem, et probatur ex text. in l. arboribus. 12. §. vsufructuarius. l. non utitur. 38. §. 1. cum legibus sequentibus ff. de vsufr. l. cui vsusfructus. 65. ff. eod. sed tandiu emptor habebit fructus, quamdiu viuet vsufructuarius. eo enim mortuo nullum commodum posset praetendere. l. nauis. 8. §. fin. ff. de per. et commod. rei vendit. et empt. Probare videtur text. in l. vsusfructus. C. de vsufr. in illis verbis: vsufructu matri suae praediorum et mancipiorum relicto tam alienao, quam manumissio interdictae. ex quo constat, vsufructuario permissum non esse alienationem, sicut neque cessionem. nam breuiter dicendum est, in eo textu agi de vsufructuario alienante vsumfructum et proprietatem, ut constant verba illa: manumissio interdictae, quae non solum vsumfructum, sed proprietatem comprehendit. et ita tenet Castillo lib. 1. cap. 69. ego vero dicerem posse, praedictam alienationem referri non ad vsumfructuarium matrem, sed ad filium; qui enim non poterit alienare, ex text. in l. res, quae. 17. C. de iur. dot. sicut nec manumittere, sed hunc serbabitur et istud text. in l. unica. C. comm. de manumiss.

Caput. 7um.

An et qualiter vsusfructus rei mutatione amittatur.

Pro absoluta huius capitis explicatione constituendum erit in primis, vsumfructum mutatione rei extingui. l. repeti. 5. §. rei mutatione. ff. quibus modis vsusfr. amittatur. Sed sciendum est, non quamuis mutatione vsumfructum amitti, sed ea, qua forma, et species rei interior, et ex qua res subsistebat, mutata est. hoc igitur videndum, quae forma, seu species prior mutata intelligi debeat, et de eo statuendum est, ita: si talis mutatio inciderit, ut res in aliud nomen transeat, et prius amittat, formam esse rei mutatam censeri, et vsumfructum interire. Quando vero quaecumque mutatio inciderit in re aliqua; dummodo res nomen vetus, seu proprium retineat, nec videtur res mutata, neque vsusfructus extinguitur. non sane quia nomen pertineat ad substantiam rei, sed quia ex ea forma, quam est res, nomen accipit, eaque mutata iterum amittitur; idque est quod dicitur, per nomina cognoscere, et dignoscere rerum naturam. ex qua ratione processit; veluti si in aedibus superficies corruerit, ut iam non aedes, sed sola area nominetur, vsusfructus extinguetur, ut neque areae debeatur. de l. repeti. 5. §. rei mutatione. ff. quibus modis vsusfr. amittitur. quae potest notandum est, hoc exigi, ut totae aedes corruerint, caeterum in aedibus vsufructu legato, quamdiu quaelibet portio eius insulae manebit, placet totius soli vsumfructum retineri. l. si cui. in hel. 53. ff. de vsufructu. ex eadem ratione, si areae fructuariae impositum sit aedificium, ut iam totum id corpus non area, sed aedes dicatur. si ex agro stagnum; et ex ~~stagno~~ stagno e contrario ager factus sit; si ex massa cyphus, si ex chypho massa conflata, si ex quadriga vnus equus perierit, ut iam non possit dici quadriga, quae ex quatuor equis iugalibus nomen habet; quae et similia ex eadem ratione proponuntur in d. l. repeti. 5. §. pen. et ult. l. quod non. 10. §. agri et de incept. ff. quibus modis vsusfr. amitti.

Quia quoque hoc valere reperietur, ut quamuis magna mutatio in re facta sit. tamen si res nomen prius retinet, nec mutari tota intelligitur, nec vsusfructus qui in ea est, interijt. ex qua ratione, vsusfructus fundi, cuius postea villa diruta sit, placet hic non extingui vsumfructum, siue villa sit accessio fundi, siue fundus accessio villae. l. fundi. 8. cum legibus sequentibus. et l. quod tamen. 10. ff. quibus modis vsusfr. amitti; hoc ideo, quia villa diruta, nihilominus fundi nomen manet. Donellus. lib. 10. comm. cap. 18. constituendum est igitur vsumfructum rei mutatione, taliter amitti, ut quamuis post mutationem plerumque partes maneant, tamen vsusfructus intereat, ut nec etiam illius partis reliquae vsusfructus relinquatur.

Sed huic tamen multa aduersantur. In regula iuris, in toto et pars continetur. l. in toto. et pars. 113. de reg. iur. quare qui vsumfructum aedium, et aliarum rerum in totum constituit, eiusdem, et in omnibus partibus earum rerum constituisse putandus est; et hoc multarum rerum exemplis iuris ciuilis constant, veluti pignus, seruitutes, grex legatus. domus pignori est obligata, superficie sublata, nihilominus area pignori manet obligata. l. Paulus. 29. §. domus. 21. ff. de pign. act. etiam in seruitute stillicidij. l. seruitutes. 25. §. si sublata

bus. ff. de servit. urb. praed. grex quoque legatus si oves perierint, una tantum remanente
quae superest, potest vindicari. leg. grege. 22. ff. de legat. 1. Sed licet cum Donello possemus dicere
quod pars, quae remanet, usufructu legato a toto rei, ex supra dictis non est pars totius dicenda,
nam cum soluta sit iam a toto, amplius dici pars non potest. tamen cum Vinnio dicendum est, explanata
omnia supra posita procedere in legato proprietatis, aliud enim est in usufructu legato ex
ratione diversitatis, quia incidente ea mutatione res amplius eum usum praestare, aut potius posse
quem fuit tempore facti testamenti, et quem solum testator legasse censeri debet, non alius, quem aliquis
rei mutata afferre posset, atque omnino finito eo usu, quem res habebat, tunc finitur usus
fructus ex his, quae dicta sunt in explicatione illius particulae utendi. supra in definitione. Cum vero res
ipsa, aut proprietas rei legatae, nihil enim est in re legata, aut ex ea, quod dici possit legato non
contineri; proprietas unius enim est, eadem totius, et singularis partibus, unde et toto dissoluto
aut mutato partibus, quae supersunt, proprietas manet, eadem quae est ratio pignoris, ut Molina de
primog. lib. 1. cap. 19. n. 22. et Castillo, aliquis in pignore dent rationem discriminis, quia servitutes
reales charatherem imprimunt, et cum usus fructus sit servitus personalis non in hypotheca
rei, sed personae. ex leg. 8. § ult. ff. quibus modis ususfr. amit. haec omnia intelligenda in legato
particulari usus fructus, secus in legato universorum bonorum quo casu etiam sublato aedificio
in area remanet usus fructus. leg. quoties. 34. § ult. ff. de usufr. ratio veritatis est, quia is, qui legat
vel usum fructum, legat omnium substantiam bonorum, et area in substantia bonorum esse dicitur. Castillo. cap. 32. n. 11.

Pro complemento huius quaestionis investigandum est, quid dicendum,
si res mutata postea in veterem formam, et speciem restituatur, an debeatur usus fructus. de quo
varie responsum est a veteribus; sed recte pro distinctione rerum restitutarum; ea namque, si res restituta
nova est, non restituitur; si vetus et eadem restituatur: utrique proprie explanata haec sit, usufructu
aedium legato, si superficies corruit, usus fructus interire diximus, quod si talis fuerit restituta, fuit
et usus fructus semel amissus non restitui; idemque placet in navis usufructu legato, si dissoluta
sit navis, deinde restituta, quamvis ex iisdem tabulis. leg. quod tamen. 10. § 1. et § in navis
ff. quibus modis ususfr. amit. et hoc ideo, quia domus et navis restituta alia domus et alia navis
quia placuit in his causis, si areae sit usus fructus legatus, et in ea aedificium sit positum, usus fructus
extinguitur rei mutatione. leg. repeti. 5. § si areae. pen. ff. quibus modis ususfr. amit. si tamen postea
sublata sit superficies, placet, usum fructum areae restitui. leg. quod usus fructus. 36. leg. si
in area. 11. ff. de usufr. hoc ideo, quia area non est nova, sed vetus, quae semper eadem mansit; idemque
placet in agro inundato, namque si postea flumen eodem impetu discesserit, usus fructus restituitur,
quia idem ager est. leg. si ager. 23. ff. quibus modis ususfr. amit. et idem procedit in agro capto ab
hostibus; namque si postea recuperetur, iure postliminii restituitur; quia idem ager est. leg. si ager.
26. ff. quibus modis ususfr. amit. et ita tenet Donel. de loco supra citato.

Caput. Ultimum.

De Usufructu accrescendo.

Pro absoluta huius capitis explicatione statuendum est, ius accrescendi tunc locum habere in usufructu, quoties legatarii inter se coniuncti sunt; ceterum si separatim unicuique partis usus fructus sit relictus, sine dubio ius accrescendi cessat. leg. 1. ff. de usufr. accresc. Coniuncti tunc dicuntur, cum una ex triplici relata coniunctione coniuncti sunt. in leg. triplici. 142. ff. de V. S. leg. re coniuncti. 89. ff. de legat. 3. quod idem accidit in proprietate legata ex doctrina § si eadem res. inst. de legatis. Sed quia propria quaedam sit usus fructus, nunc breviter exequar. Tria igitur sunt de quibus in usufructu accrescendo moneri oporteat. 1um est, in parte usus fructus deficiente, et accrescente, 2um in persona eius, cui accrescit, 3um, in coniunctionis modo.

Circa

Circa ius hoc singulare est in usufructu; nam in ceteris rebus, cum eadem res pluribus relicta est, numquam portio unius cuique accrescere potest, nisi cum agnita non fuit, vel quia noluit eam ad se pertinere, vel quia non potuit. l. q. ex duabus. 53. §. ult. ff. de acq. hered. l. si ex pluribus. 9. ff. de suis et legitimis. in usufructu hoc proprium esse traditur, in l. 1. § inter eos. ff. de usufr. accresc. quod constitutus et postea amissus nihilominus ius accrescendi admittit: finge, legatum fuisse usumfructum Titio, et Sempronio, et utrumque agnovisse legatum, et Titium postea suam portionem amisisse constat, Sempronium totum usumfructum iure accrescendi habiturum. addita est ibidem ratio Celsi, et Iuliani, usumfructum aiunt quotidie constitui, et legari, non ut proprietas eo solo tempore, quo vindicatur, cum ius itaque non inveniet alterum, qui sibi concurrat, solus utetur in totum: haec ratio hoc loco, et collationem continet ius accrescendi tunc habet locum, cum ambo vocati sunt ad eandem rem, et concurrere habent potest. l. 3. ff. de usufr. accresc. at proprietas legata eo solo tempore legatur, quo vindicatur, seu vindicari potest, idest, quo non est quaesita; quod semel vindicata dici non potest, alter utri legari, quia potius unius duorum factum nec utri legetur, in solidum; quare si portio proprietatis semel quaesita, postea amittatur, non accrescet coniuncto, cui amplius non legatur. at usufructus cum legatur non solum ab initio, cum vindicatur, verum et postea cum amittitur, legatur utrique in solidum, quia quotidie constituitur, etc. Ad cuius potius usumfructum dicitur, legari quotidie, quam proprietas; quia unius rei proprietas, est ipsa una est; ususfructus autem non est unus, sed multiplex, consistit enim in facto utendi fruendi, ut non prius constituatur, re vera, quam quis uti frui potest; singulorum autem dierum est, ut quis dici possit unoquoque die incipiente frui posse; quo circa quot sunt dies, tot sunt usufructus, qui si legantur, sequitur, ut ususfructus quotidie legetur: Donel. lib. 10. com. cap. 23.

Ius alterum singulare est in usufructu, quod in ceteris rebus, numquam deficientis portio alteri accrescit, nisi ei, qui suam partem agnovit, et agnitam habet. l. si ex pluribus. 9. ff. de suis, et legit. usufructuario autem etiam non habenti partem suam sed amittenti accrescit. l. inter eos. 10. ff. de usufr. accresc. unde illud axioma est in iure accrescendi portionem fundi, velle ad unicos portionem; usumfructum autem personae accrescere. l. si Titio. 33. § 1 ff. de usufr.

Illud quod spectandum est, versatur in coniunctionibus modo, quae locum faciendum est, ad ius accrescendi easdem coniunctiones quae in ceteris rebus, desiderari in usufr. ubi non intervenerit coniunctio, una ex triplici illa relata, in l. triplici. ff. de V. S. non dabitur ius accrescendi. sed coniunctis re tantum dubitat multum an inter eos sit ius accrescendi propter textum expressum in l. pen. ff. de usufr. accresc. ubi dicitur, quod si duobus aequis portionibus unus fructus legatus sit, separati sunt, unde inter eos non dari ius accrescendi; sed recte, ibi non dari ius accrescendi, quia non sunt coniuncti, cum a diversis heredibus usufructus sit relictus, ut constat ex l. legati; quo casu heredes cum ab initio portiones suas teneant divisas. ex l. quoties. 9. § heredes. ff. de hered. inst. non concurrunt, sed circo inter eos non est ius accrescendi. de l. 3. de usufr. accresc. et idem dicendum est, ad l. 1. § ult. et l. 2. ff. eod.

Sed prae omnibus valde obstat difficultas in l. mulieri, et Titio. 74. ff. de cond. et dem. ubi dicitur, quod si mulieri et Titio ususfructus relictus sit, si non nupserit, et Titius suam partem amiserit, quia conditione defectus fuit, vel quia eam repudiaverit, non admittitur mulier ad portionem vacantem ex iure accrescendi; quia non accrescit portio eius inter coniunctos. Sed huic difficultati occurrendum est

Imo

Mulierē in ea tx̄ specie ideo ñ admitti, ppreā qd mulier ipsa ad p̄ſtdiuā benef
legis admittr, hoc ē, quasi ꝯdictioñ paruerit et ñ nupserit, et ꝯ.ª v.º si peteret port
onē filij, ex illa raōe eo pretenderet qd ꝯdictioñ paruerit et ñ nupserit, et
tanquā ꝯ.ª viā allegans ñ eēt admittenda; ñ dicuły ergo ē, eā nō et ut viduā, et
nuptā admitti, lg. si tita. 100. ff. d ꝯdict. et demonstr. et hāc solutiōē tenent
Joannes del Castillo. cap. 48. n. 10. et Praeceptor cōij Richard. ad §. si ead
res duobꝯ.

Absolutus e hic de Usufructo
tractatus

+

Solemnis Academica Elucidatio Ad Imperatorem Iustinianum in §§. an Servus. 32. et ex diverso. 33. instituta De Legatis.

Per D. D. Antonium de Arguelles.

[illegible]

Duplici oportet quaestione [illegible] summa [illegible] in his duobus §§. [illegible] Imperator Iustinianus [illegible]

[illegible]

Duas quaestiones ab Imperatore Iustiniano [illegible]

§§. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Cap. 5. qd mihi apperte probant multa Juris testimonia in ... folio 25. l. g. lib. 97. ff. de legat. 1. et in l. cum ie. no. 17. ff. qd. dies legat. cedat. tenebo Cujac. in solemni recitatione ad eod. lg. a folio 25 et lib. 3. ... de l. 36. ff. eod. Julli. ad d. l. cum legato 17, et in expugnabili ratione Juris effic... sime persuadet; etenim, ut servus domino invito, et ignoranti quaerit, ...
nis fonte dimanat inutilitas legati servo heredi relicti, ut in d. l. ... utiles 32. ff. de acq. rer. dom. l. ... servus verante, 62. ff. ... similiter patri inscio, et reluctanti filius fam. acquirit, ut ... l. placet. 79. ff. de acq. hered. l. 4. ff. ... Parente ... d. l. 10. ff. de acq. rer. dom. et in §. 1. ... per quas person. nobis acquir. ... cat D. Melchior de Valentia lib. 3. Illustr. tract. 2. de acq. ... probat mihi diversum, et elegan... in l. filius fam. 22. ff. de solution.

Ratio autem quare a domino, et Patre heredibus ... Ejus filio fam. et servo inutiliter pure legatur, ea ab omnibus ... recepta est, ... Pater, aut dominus simul heres, et legatarius esset. quod Jus ... nimirum a semetipso legatum relinqui valet, l. ... §. 18. l. ... 34. §. ... l. legatum 116. §. 1. cum ... lib. ff. de legat. 1. Item et ne ... sub subito concurreret, cui Juris dispositio resistit. l. ... 56. §. ... l. 1. l. gradus 71. ff. de fideiussorib. quae omnia Juris absurda ... procul... concurgerent, si legatum a Patre, et Domino heredibus instituti filio fam. ... pure relictum validum esset: etenim cum ratione identitatis inter patrem et filium fam. procedentis, et vigore dominicae potestatis, quod quod filius, et servus acquirunt, ... et domino invitis, et ignorantibus quaerant, ... uno temporis instanti ... patri res esse acquisita, d. l. placet. 79. ff. de acq. hered. ... ff. de acq. rer. dom. et d. l. filius fam. 22. ff. de solution. cum ... Valent. de lib. 3. tract. 2. cap. 1. ... plures ... tam et domini heredes scriptos absque dubio cederet, tanquam ... mediate foret relictum, unde heres, et legatarius ... simul existeret ... concurrente ... creditoris, et creditoris in ... simul ... Quamvis tempore mortis testatoris, non ... filius, et servus ... in Patris, vel domini potestate, sed sui iuris ... veniat; quoniam fuit ab initio inutile, regula enim catoniana omnia ... semper invalida reddit, quae si statim post testamentum factum ... inutilia forent. l. 1. ff. de regula catoniana ... 41. ... ff. de legat. 1. docent Cujac. in recitat. ... folio 25. ... 1. Amaya lib. 1. obs. cap. 14. Pinel. lib. 2. select. ... 13. ... Aspicilla ... cap. 2. ... 4.

At diverso autem a filio fam. et servo heredibus ... Patri, vel domino non solum ab initio, sed recte pure legari potest, ... in hoc Casu nullum ... illud absurdum quod in ante Casu legati va... impugnat. Inprimis etenim ... heredes, et legatarii in Patre aut domino ... nullo ... quoniam Pater, et dominus ... legatarii ...

Quovsque (?) iure illorum interveniente, filii aut servus heredit. [illegible] alie-
na. 6. in princ. l. si quis mihi bona. 25. in princ. et in §. iussu. ff. de acq. hered. §. itē vobis. 3. per quas personas nobis acq. ut elegans in l. cum ff.
l.o. 11. ff. de leg. 1. iuncto illi Cujac. lib. 7. [illegible] Papi. [illegible] plane [illegible]
te testatoris nequeunt accidere: quippe iussus Patris [illegible] aditione hereditatis
[illegible] praecedere debet, de l. si quis mihi bona. 25. §. iussus. 4. ff. de acq. hered. [illegible]
[illegible] lib. 1. dem. cap. 6. [illegible] Osuald. [illegible] Ant. Fab. in iurisp. tit. 8. princ.
3. illat. 3. [illegible] 9. princ. 1. illat. 3. Duaren. ad tit. de acq. hered. cap. 4. Valentia
lib. 3. illustr. tract. 2. de adqu. heredit. [illegible] 1. n. 36.

5. Aperitur ratio [illegible] quaestionis.

Deinde ex hac ratione, [illegible] heredis et legatarii
in Patre [illegible] simul [illegible] concurrere [illegible] infert [illegible] vel Domini, [illegible]
ditoris [illegible] et simul esse non posse: etenim cum Pater, aut Dominus [illegible] filii
vel fam., vel servus antequam illius iussu adeat [illegible] requiritur, necesse est Patris vel
Domini, ut creditoris [illegible] filius vel fam. aut servus [illegible] debitore [illegible]
[illegible] Patris, vel Domini [illegible] ad [illegible] intercedat filius [illegible]
emanciparet, [illegible] servus manumitteret, aut [illegible] Pater vel Dominus legati [illegible]
[illegible] haberet, filius autem aut servus, vel [illegible] heredis [illegible]
ius heredis, aut legatarii debitoris, vel creditoris in Patre, aut Domino [illegible]
[illegible] valescere posset. inde [illegible] legat. hoc [illegible] cedat; [illegible]
[illegible] hereditas ad Patrem vel Dominum [illegible] ad [illegible] aditionem post [illegible]
[illegible] cedente [illegible] iussu intervenire necesse est; deducitur regula [illegible]
[illegible] : [illegible] filius [illegible] servus [illegible] emancipato, vel manumisso [illegible]
[illegible] l. cum legato. 17. ff. quando dies leg. ced. l. [illegible] 20. ff. [illegible]
[illegible] servus [illegible] ut et ius [illegible] obtemperare [illegible]
[illegible] hereditas [illegible] l. [illegible] de [illegible]
l. [illegible] 11. [illegible] de [illegible] iuncto [illegible] lib. 1. [illegible] cap. [illegible]
[illegible] lib. 1. de [illegible] cap. [illegible] n. 8. [illegible]

6. Ostenditur casus, quo locum habet 2.a quaestio et exponitur sine emendatione; [illegible] in [illegible] tit. 24. §. 23.

Ceterum si tempore aditae hereditatis filius, et servus sunt in
potestate Patris, vel Domini [illegible] adeant, tunc legatum ex eventu [illegible]
inutile [illegible]. [illegible] iura illa heredis, et legatarii debitoris et
creditoris in Patre, et Domino simul concurrere: [illegible] Patri et Domino [illegible]
[illegible] hereditas [illegible]
[illegible] Patris vel Domini [illegible] l. [illegible] 25. in [illegible] de leg. 1. l. [illegible] 11.
ff. ad [illegible] Cujac. [illegible] l. [illegible] 25. [illegible]
[illegible]
[illegible] legatum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] l. [illegible] 25. ff. de leg. 1. [illegible]

[illegible] tt. [illegible] cum nup.ˢᵗⁱᵐᵒ [illegible] tunc [illegible] emen-
tioni, [illegible] [illegible] [illegible] valde [illegible]
[illegible] [illegible] sing. [illegible] seu in [illegible] 24. [illegible] §. ei cuj
potestate. 23. [illegible] ei, cuj in [illegible], manu, [illegible] [illegible]
to, legari [illegible], seu in emendationi [illegible] facile [illegible]
[illegible] a [illegible]. 25. ff. de leg. 1. et lib. 6. obs. cap. 3). et [illegible]
[illegible] cap. [illegible] n. 1. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Patri, vel Dno heredis instituti re [illegible] initio [illegible] [illegible]
[illegible] legata ex [illegible] inutile [illegible] recte [illegible]
[illegible] Dno [illegible] legari [illegible] posse.

7. [illegible] ad [illegible] utraque [illegible].

[illegible]
heredis instituti relicta, ideo inutilia esse, quia apud ipsum met Patrem, vel Dnum heredis instituti inutiliter cedant; et e diverso ideo legata Patri aut Dno [illegible] relicta valida esse, quia apud ipsos Patrem et Dnum, adhuc vere legatarios inutiliter cedunt. Cujus diversi juris ea [illegible] veritas ratio; quia [illegible] et legata promptius, et celerius Patri, et Dno per servum, vel filium fam. acquiruntur, hereditas [illegible] tardius servi ad Patrem, vel Dnum incipit per filium fam. aut servum pertinere. Legata enim illico a tempore mortis, Patri et Dno statim acquiruntur, hereditas [illegible] tempore, quo jussu eorum filius, et servus adierit, incipit adipisci pertinere. [illegible] legata filio fam. aut servo heredi instituto relicta Patri [illegible] statim acquiruntur, quo tempore ipsi heredes inveniuntur; quippe [illegible] videtur ab instanti mortis acquisita. l. heres quandocunque. 54. ff. de acq. hered. si ex re. 28. §. ult. ff. de stipulat. servo. l. omnis hereditas. 138. l. omnia ff. de r. jur. Attingere negat. ut prius legata quam hereditas adipiscatur pertinere incipiant: unde precise apud ipsos ipsos heredes inutiliter cedere necesse est. At filio fam. et servo heredibus institutis legata Patri, et Dno relicta utiliter sunt: nam illico a tempore mortis ejus, acquiruntur; et hereditas non ante ad eos [illegible] ctet, quam jussu illorum a filio, vel servo adita fuerit; nulla ideo juris [illegible] [illegible] cessioni valet officere, ut recte observat [illegible] [illegible] Vol. lib. [illegible] [illegible] juris, cap. 3. n. 2.

8. Validior [illegible] ratio [illegible] [illegible].

[illegible], seu doctrinae nup. traditae [illegible], quod hereditas tardius, legata vero citius ad Patrem, et Dnum per servum, vel filium fam. incipit [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] §. 1. [illegible] 36. ff. de leg. 2. l. [illegible] 116. ff. [illegible]
1. [illegible], et [illegible] l. [illegible]
32. ff. [illegible]. l. filio. 87. ff. de leg. 1. l. [illegible] 76. §. 1. ff. de leg.
l. in bello. 12. §. 1. ff. de capt. [illegible] l. ult. c. de hered. [illegible]
[illegible] lib. 13. [illegible] l. [illegible] 87. [illegible]
[illegible] 76. §. 1. et in [illegible] ll. [illegible] 116. [illegible] lib. 8. [illegible]
cap. 1. ubi [illegible] Ant. Fab. lib. 6. [illegible]

cap. 7. Pichard. in lectur. ad eundem tit. cap. 2. ubi de legatis, cuius nulla est utilitas ridiculum appellatur a Paulo in leg. si fundus. 65. ff. ad leg. Falcid. de cuius vera intelligentia consulendi sunt Valenc. d. cap. 2. n. 43. et Diego de Mendoza, lib. 2. var. cap. 8. n. 11. et inutile ab Imperatore Justiniano in §. at ex contrario. 14. supra h. tit. de quibus consulendus in leg. si debitor. 11. et in leg. legavi. 25. ff. de lib. lega. Quare si legatum filio fam. vel servo relictum est, purum statim a morte, vel tempore mortis testatoris patri, et domino etiam invitis et ignorantibus acquiritur, ut omnes ex vulgari regula leg. placet. 79. ff. de acq. hered. leg. etiam 32. ff. de acq. rer. dom. leg. filius. 22. ff. de solut. et ex aliis iuribus, quae adducit Oroz lib. 1. cap. 2. n. 12. et 17. et cap. 3. n. 3. in fin. Quare quando nullus inde metus in legato timeri valet, nulla causa mora adeo potest, cur non illico a tempore mortis testatoris ad patrem, vel dominum pertinere incipiat legatum filio fam., aut servo relictum. Praeterea patre, et domino heredibus institutis, dicti legati servo, aut filio relicti apud ipsius patrem, vel dominum, cui statim quaeritur inutiliter cedere, necesse est; et consequenter invalidum, inefficax, et prorsus inutile fit per regulam Cattonianam, ut constat ex iuribus supra n. 1. et 2. relatis.

9 Praeterea eadem ratio circa hereditatem filio fam. vel servo relictam.

Hereditas vero tamen si donum, et liberalitas sit frequenter existendam (nolli dicere quod semper est liberalitas, ut in considerate meo iudicio sentit D. Alderon. de Oroz, lib. 1. de apicib. iur. cap. 3. n. 5. quoniam casu, quo servus heres instituitur eo animo, seu ad eum dumtaxat finem, ne scilet fama domini testatoris tali ... hac ... nota ... et afficiatur, certe non ex eo, quomodo seu quoniam ... hereditatis datio liberalitas dici poterit, quippe libertatis ... non ... ex hereditate, quod idem in institutione filii fam. a patre ad eundem finem facta contingit, et a fortiori quadam ratione; namque filius nihil aliud directe vel indirecte ... hereditatis consequitur) excepto tamen heredibus accipientibus purum donum, seu mera liberalitas appellari non valet. Etenim heres adeundo hereditatem creditoribus defuncti et legatariis obstringitur, oneribus ad hereditariis implicatur. §. heres. 5. infra. de oblig. quae ex quasi contractu. leg. more. 8. ff. de acq. her. leg. bona. 3. ff. de bon. rer. leg. apud Iulianum 3. §. ult. ff. quae ex causis in possess. eatur. leg. non enim. 58. ff. ad Trebel. leg. hereditatis. 119. ff. de V. S. Donell. lib. 8. com. cap. ult. ubi Osualdus. lit. A. et lib. 15. cap. 14. et ubi Osualdo. lit. B. et D. D. Alderon. de Oroz, plures referens lib. 1. de apicibus iur. cap. 3. n. 5. ... Vetes lib. 7. opusc. cap. 6. n. 3. Ex quibus omnibus, optime advertit Oroz, ubi sup. recte colligere Papinianum, in leg. hereditatem. 28. ff. de donation. hereditatem non posse meram donationem effici, quia eo ipso, quod donatur hereditas, ultro citroque obligationes transferuntur. leg. si filia. 20. §. si Pater. 3. ff. famil. ercisc. ubi ... Faber in rationali. Ubi cum enim nomen hereditatis est, ibi species contractus, seu quasi contractus est per aditionem hereditatis cum creditoribus, et debitoribus hereditariis ... celebrati. et licet titulus hereditatis de quo plurimis ... lucrativus esse dicatur eo quod hereditas ... invenit ... argumentum. leg. ... 3. ff. ad leg. Falcid. leg. libertis. 36. ff. de bon. libert. Quae omnia tenet D. Vetes lib. 7. cap. 6. n. 3. et 4.

10 Adhuc praeterea eadem ratio circa hereditatem servo, vel filio fam. relictam.

Longe tamen verius, et omnibus principiis iuris plus consentanea

oppositum Credo Ego; quoniam tamen si innumeras in locupletissimas hereditates et quo ea illi, qui heredes inveniunt, lucrosas estimantur, ex hoc non recte infertur hereditatem esse donum, seu meram liberalitatem esse, nec jurem hereditatis titulum esse lucrativum esse: nam experientia quod adeo grande solet in hereditatibus latere aes alienum, quod ipsarum vires superat, et ultra illarum facultates longe valet, et potius; ut datio hereditatis mera liberalitas dici non valeat, neque purum donum in se. praeterea sufficit illa obligationum procreatio, quae illico facta aditione adversus heredem insurgit; et quamvis [illegible] Heres ubi supra n. 4. existimet onera, et incommoda hereditatis non directo, et immediate, sed per accidens, et oblique ex natura causae repraesentationis et successionis ad heredem pertinere, venia tanti Praeceptoris, ut similiter, et aeternae veritatis Credo, onera hereditatis, et incommoda eius propria esse, ac illius commoda lucra ad heredem spectare, ex ipsa aditionis instanti quoniam statim, ac per aditionem quis heres efficitur eodem momento omnibus activis, et passivis actionibus tenetur [illegible] l. more. 8. ff. de acq. hered. cum aliis n. proxime ante relatis. ita pro certo, et constanti habeo, neque hereditatem purum donum, seu meram liberalitatem dici posse, neque titulum vere lucrativum esse. Et propterea legum latoribus visum videtur, filiusfam. et servus heredes instituti non posse hereditatem adire, quin prius Patri, vel Domino jussu ad illam adeundam procederet, ne aliter eos invitos et ignorantes oneribus hereditariis implicarent. d. l. siquis in aliena. 6. l. siquis mihi bona. 25. §. Julia l. filius fam. 32. l. Pater. 93. ff. de acq. hered. Richard. de acq. hered. cap. 14 Valent. lib. 3. Illustr. tract. 2. de acq. hered. parte 1. a n. 40. Oroz. de lib. 1. de apicibus Jur. cap. 3. n. 5. in fin.

11. Et negare diximus, et ostendimus heredis ins[titutionem] in persona filiifam. et servi consistere.

Quare cum servus et filius fam. heredes instituti non prius Patri, vel Domino hereditatem quaerere possint, quam eorum jussu procedente ad illam adeundam; inferri legitime, hereditatem filio fam. vel servo relictam in eorum persona consistere, neque ad Patrem vel Dominum transferri posse, donec a filio, vel servo adita fuerit: Etenim quamvis emolumentum acquisitionis acto jam exercitio a servo, vel filiusfam. ad Patrem vel Dominum illico transferatur, ipsa vero acquirendi potestas sine facto servi, vel filiifam. ad eos transire nequit. acta enim aditionis constituta est, et in facto consistit, propterea quod apud filium fam. et servum consistere, et residere, et absque vere expediri, exerceri que valet. l. quesitum. 91. §. duobus. 92. ff. [illegible] l. Debitor. 82. §. ult. ff. ad l. falc. Cujac. lib. 16. quaest. Papin. in d. l. et in maxime. 5. et lib. 10. quaest. Pauli, in d. l. Debitor. 82. §. ult. Amaya, lib. 1. obs. cap. 14. n. 8. Heres de leg. praestandis. cap. 8. n. 5. Bened. Pinel. lib. 2. elect. [illegible] 13. Chessius [illegible] 2. interpret. Jur. cap. 16. Gotofred. lib. sing. animadu. Jur. cap. 19. Oroz. lib. 1. apicibus Jur. cap. 3. n. penult. et fin: Quippe cum quae Juris natura sit, et in facto consistunt non solum filiusfam. sed etiam capax est servus, [illegible] §. 4. qui 6. l. [illegible] pupillatus fuerit. 16. l. quod dicitur. 110. ff. de V. O. §. idem. [illegible] factus. 2. infra de [illegible] stipulatione serv. cum vulgatis.

12. [illegible] magis fundatur ead. ratio.

Adeo autem verum est dicere, heredis institutionem in persona fil[ii]

[illegible] vel [illegible], vel [illegible], cum ex [illegible]
[illegible] vel dni [illegible] pendet, ita ut proximo [illegible] ex [illegible]
[illegible] a [illegible] ex eorum potius, quam ex patris, vel dni volu [illegible]
[illegible] videtur lg. qui in aliena 6. §. ult. lg. is qui ex. 13. §. fin. ff. de [illegible]
[illegible] lg. 1. §. [illegible] 3. [illegible] omissa causa testam. [illegible]
[illegible], et [illegible] testatoris [illegible]
[illegible]; [illegible] vel dni [illegible] testatoris, [illegible]
vero intelliguntur, et [illegible], optime text. in lg. qui liberis. 8. §. ult. ff. de [illegible]
[illegible] §. [illegible]). [illegible] de [illegible]
[illegible] 140 ff. de [illegible] facta additione [illegible]
[illegible]. lg. 1. §. [illegible] 3. ff. [illegible] causa testam. [illegible]
3. [illegible] lg. [illegible] C. de iure delib. [illegible] inter [illegible]
[illegible] legatus [illegible]
[illegible]
[illegible] vel [illegible] unde [illegible]
[illegible] heredis instituti [illegible]
[illegible] heredis instituti [illegible].

13. Opponitur text. in lg. non potest. 52. de leg. 2.

S[illegible]
[illegible] in [illegible]
in hac [illegible] [illegible]
[illegible] legatum [illegible] pertineat. [illegible] servus
heredis instituti velutque non posse ex eo inutile effici, quod pater, et dominus (qui si validus est, vigore pa-
tris, et dominice potestatis absque dubio quaereretur) virtute institutionis ad illud acquirendum incapaces,
seu potius impediti saltem inveniuntur, ea ulti ratione, ne sui heredis, et legatarii, debitoris, et
creditoris contra iuris regulas in eis simul concurreret, quod effectu distingere, utili remanente
legato, supra n. 3. ostendebamus. Itaque capacitas heredis, vel legatarii eo demum tempore inspi-
ciatur, quo de acquisitione tractari potest, et hereditas, vel legatum non incipiant ad heredem, aut lega-
tarium pertinere, usque dum delata sint. lg. delata. 151. ff. de V. S. lg. is qui heres. 13. ff. de acq.
hered. lg. legatum. 2. ff. de leg. 1. lg. 1. §. decretatum. 2. ff. de successor. edic. lg. 1. C. quando adm.
ad bon. poss. neque deferantur, donec mors testatoris sequatur. lg. omnia. 193. ff. de reg. iur.
lg. 1. ff. qui testamenta fac. poss. Heres enim non per institutionem fit, sed per aditionem. lg. heres. 4.
ff. de acq. hered. lg. ei qui solvendo. 88. ff. de hered. inst. Donel. in rubr. C. de testa.
Ant. Fab. in iurisp. Papin. tit. 2 princ. 5. illat. 3. ver. ad hac illationes. et solutes [illegible]
Osualdo lib. 6. Donell. cap. 4. lit. [illegible] Gloss. [illegible] 1. de [illegible] iur. cap. 2. n. 3. [illegible]
[illegible] non posse inutile legatum filio fam. vel servo heredis in-
stituti, cum non incipiat ad patrem, vel dominum pertinere usque ad cessionem diei, lg. [illegible]
quando dies leg. ced. si ult. ante mortem testatoris (quo tempore cessionis legati prius; lg. [illegible] post die
§. 1. ff. quando dies leg. ced.) servus alienetur, vel manumittatur, et filius emancipetur. [illegible]
facit optime text. in lg. ex castrensi. 18. in princ. et in §. 1. ff. de castren. pecul. [illegible] quo [illegible]
gatum ad filium, vel servum pertinere, et de acquisitione tractari potest filius, et servus, si a vinculis pa-
triae potestatis liberi existant, ubi quod optime sibi legatum quaerere, et tandem si [illegible]
servus alienatus inveniatur, illud novo domino, [illegible] acquirere valeat.

14
Obijcit tx in lg. debitor. 82. §. ult. ff. de legat. 2.

Crescit, valdeq. augetur difficultas, ex veratissimo, et legi obscuro Pauli testimonio in lg. debitor. 82. §. ult. ff. de legat. 2: ubi docet Paulus, quod dni, quod dno pure debetur, seruo alieno recte legari posse; ea praedicta ratione, quia cum seruo alieno aliquid in testamento damus, dni persona ad hoc tm ius percipit ut sit cum eo testamenti factio, caeterum ex persona serui constitit legatum. et ex sta Iulliani definit; id dnum seruo alieno legari posse, quod ipse liber factus capere posset. Unde ex Paulli mente, et ex illius verbis recte inferunt, et secure docent Interpretes, tale legatum efficax esse, efficique herede, si ante illius cessionem seruus alienetur, vel manumittatur. Cujac. lib. 16. qq. Pap. in lg. et si maxime 5. ff. de seruit. legata. Bened. Vinel. lib. 2. select. cap. 13. n. 2. D. Franc. de Amaya lib. 1. obs. cap. 14. n. 8. Jacob. Gotofred. lib. sing. animadu. Iur. ciuil. cap. 19. Chessius lib. 2. Interpret. cap. 16. Valent. lib. 2. Illustr. tract. 4. de acq. hered. cap. 1. n. 19. ex qua difficult. praecl. decisionem Iustinianus argumentum efformo. Quemadmodum heredi a semet ipso legari non potest. lg. et ideo 18. lg. legatum 116. ff. de legat. 1. nec stet actio, et passio, hoc est, ius debitoris, et creditoris, in eodem subiecto concurrat. lg. Granius 21. ff. de fideiussorib. de cuius vera expositione videndus est Valent. lib. 1. Illustr. tract. 4; ita similiter nemini res sua propria legari valet. lg. caetera. 41. §. tractari. 2. ff. de legat. 1. lg. proprias. 13. C. de legat. quia neque dno obligatio de re sua acquiri, cum quod eius nostrum est, amplius nostrum fieri non possit, §. sic itaque discrete 14. infra. de action. At hoc impedimento non obstante, si seruo alieno rem dni, vel quod dno pure debetur, (quod etiam ipsi dno legari nequit, §. at ex diuerso 14. sup. h. tit. lg. si aut 29. ff. de legat. 1.) legata fuerit, validum esse legatum affirmat Paulus, quia si seruus alienetur, vel manumittatur, cessat acquisitio rei dni, quae erat ratio prohibitiua legati in persona illius cui partim legatum, quod seruo, vel filio fam. heredis instituti relinquitur, utile debet esse, quando filio emancipato, et seruo alienato, vel manumisso, ante cessionem legati, concursus debitoris, et creditoris in persona patris vel dni timeri non potest. et consequenter quemadmodum illud legatum non infringit, nec huic valebit obesse regula Catoniana.

15
Opponit tx in lg. si optio 13. ff. de opt. lega.

Deinde Iustiniani decisionem, et quae per ea elucidandam tradidimus doctrinam, fortiter impugnat difficultas alia Pauli tx, in lg. si optio. 13. ff. de opt. legata, ubi ita inquit, si optio serui data mihi fuerit, et Sthicho aliquid testator sine libertate legauerit, tunc sequens legatum consistit, cum tota familia ad unum idem, Sthicum reciderit; ut quasi pure legato utiliter sit legatum. nec aduersari regulam Catonianam, si voluntarius heres institutus sit: quia potest ante aditam hereditatem exigi, et totam decesserit familiam, minui; quod si necessarius heres institutus sit sequens legatum propter Catonianam inutile esse. Ergo ex verbis sic argumentor, ut locum habeat, vel non habeat regula Catoniana ex sta Pauli, solum attenditur, quinam heres sit institutus, necessariusne, an voluntarius: etenim si necessarius heres scriptus sit, quia illico a morte testatoris heres esse incipit, legatum Sthico sine libertate relictum regula catoniana inutile reddit; si vero voluntarius heres sit institutus, quia potest ante aditam hereditatem tota familia ad unum Sthicum recidere, ita ut quasi pure, et specialiter legatum intelligatur, validum est legatum ei sine libertate relictum, nec illud infringit regula Catoniana. In hypothesi Imperatoris Iustiniani et in quaestione quam versamus, nempe quod legatum seruo vel filio fam. heredis instituti relictum est, agitur de herede extraneo, qui ideo voluntarius est, et quia antequam fiat ab illis aditio hereditatis, possunt filius et seruus a nexibus patris et dni potestatis liberi euadere, et sic capaces sint acquirendi, ut tunc inueniri legatum eis relictum utile debet esse, quin illud possit infringere regula Catoniana.

Vlter.

16.

Obijcientur tx in lg. quesitu. 31. §. 1. ff. d. legat. 1. et in lg. Julian. 86. vt. cys. ff. d. C. et d.

Verum Justiniani decisione per eadem fere gravius opponitur tex. in lg. quesitum 31. §. proventi 1. ff. de legat. 1. et in lg. Julianus 86. vt. cys. ff. de C. et d. in quo docent Julianus, et Mecianus, quod si libertas servo sub conditione relinquatur, aliquid vero illi, aliquid inutiliter et pure legabitur. Nam si ea conditio libertatis fuerit, quae patre familias mortuo, possit ante aditam hereditatem existere, veluti: si quis ei decem dederit, vel si Capitolium ascenderit, liber esto, utile legatum est; quod si huiusmodi sint conditiones, quae nisi post aditam hereditatem impleri possunt, veluti si heredi decem dederit, si post aditam hereditatem Capitolium ascenderit, inutile legatum efficiunt. Necessario autem ingredientes ... conditionem, quae ante aditam hereditatem impleri possunt, ~~...~~ inutile fecerint ...

Ex quo facilime in hunc modum confiatur argumentum in nuper relatis Juliani, et Meciani testimonijs, ideo legatum pure servo relictum, cui libertas sub conditione data fuit, ... per regulam Catonianam, extraneo herede instituto, quia cum possit ante aditam hereditatem ... libertatis existere, et sic legati capax tunc servus inveniri, regula Catoniana propter ... conditionis additionis ad illud legatum pertinere nequit. At in nostra specie, scilicet quod filius familias vel servo heredibus institutis relinquitur legatum, dato herede extraneo instituto, propterea quod inest praesentanea dilatio additionis, antequam potest filius emancipari, servus quod manumitti, et sic capax videtur quae acquisitione legati inveniri tempore faciendae additionis: ergo quemadmodum in casu Juliani et Meciani validum est legatum, nec offenditur per regulam Catonianam, pariter in nostro casu ... per eandem rationem utile debet esse legatum, quod regula Catoniana ... non efficiet.

17.

Opponitur difficilior tx. in lg. in ratione 30. §. cum lex. pen. ff. ad lg. falcid.

Tandem Justiniani nostri decisione nec non doctrinas illius illustrationes projectas extremis, et acriter impugnat longe difficilior alius Meciani tex in lg. in ratione 30. §. cum lex pen. ff. ad lg. falcid. ubi ita Mecianus ait: cum lex falcidia intervenit, idem, quod quartam legatorum detrahit heres lg. 1. ff. ad lg. falcid. proinde in eod. tit. hi inveniuntur in contributione, quae igitur heredi a semetipso, vel servo eius legatum fidei commissa vero sunt, ea videlicet ratione, quia predicta legata, ut supra diximus inutilia sunt, prosequitur Mecianus, dicit: aliud causae esse, quae in diem certum danti, nam si libertatis dies cum coeperit cedere, ei deberi et in contributione veniunt. Ex quo vero fortissimum conficitur argumentum. Dixerat Mecianus in verbis extremis antibus, legatum servo heredis instituti relictum non venire in contributione legis falcidiae quia inutile est; et in hoc vero adstruit, legatum, quod servo heredis in diem certum relinquitur, validum esse, propterea quod ei deberi, et legis falcidiae contributionem pati. Tunc sic argumentor: legatum in diem certum quod ponitur a testatore, purum legatum est, eiusque dies cedit a morte testatoris, lg. si post diem. §. 1. lg. si dies. 21. ff. quando dies leg. ced. lg. unica. §. cum igitur 1. et §. in novissimo. §. C. de cadu. toll. lg. Aufidius. 56. ff. de condit. et demonst. Cujac. ad d. lg. unicam in dd. §§. 1. et 5. lib. 15. qq. Pap. in lg. Catoniana 3. ff. de reg. Catoni. et lib. 28. in lg. nec si forte 2. ff. ut legatorum. Vitr. lib. 1. de specialib. Jur. cap. 2. n. 5. Sed legatum servo heredis instituti in diem certum relictum ei deberi ex ratione Meciani ... in contributione legis falcidiae venit: ergo legatum servo heredis pure relictum utile est, nec regula Catoniana offendi potest. Nec in ... argumenti districto discrimine ... legata pura, et quae in diem certum data sunt, itaque vero ad illa pertineat regula Catoniana ... ad haec vero non spectet. Etenim vulgatissimum in regula Catoniana principium est, et vel ... consortio nostrum regulae Catonianae ad omnia ea legata pertinere, quorum dies a morte testatoris solent cedere. Disertus tex in lg. Catoniana 3. ff. de regula Catoniana, ... vera expositione ... nt praeter Cujac. ibi lib. 15. qq. Pap. Cher...

Interpretation. Iur. cap. 3. n. 12. Otot lib. 1. de apicib. Iur. cap. 9. n. 3. et ... ad leg. q. fideicom. 11. §. ult. ff. de legat. 1. n. 8. at legata in die certo relicta a morte testatoris cedunt. de leg. si post diem. 5. §. 1. cum aliis nuper relatis. ff. quando dies leg. ced. Pariter quod ad legata in die certo relicta, ac ad legata pure data regula Catoniana spectat. ideo ... Mucianii illa non vitiat: quod nec ista infringere poterit.

18\. Interpretatur textus in d. leg. non oportet. 52. ff. de legat. 2.

Sed enim ... tempus est, ut sustineamus nostrae decisionis ab oppositis dubiis illibatam vindicemus: quare singulis suo ordine satisfacere necesse. Non obstat igitur primum argumentum deductum ex Terentio Clemente in leg. non oportet. 52. ff. de legat. 2. ubi ita aiebat; non oportet prius de conditione cuiusque quaeri, quam hereditas legatumve ad eum pertineat. Etenim pro certo supponendum est, affirmandumque est, Terentium Clementem in leg. simpliciter, et absolute de quacumque conditione heredis, ut legatarii, ut sonant verba, non strictius exaudiendum esse de conditione caelibatus, vel orbitatis, ut vel ipsa inscriptio textus satis aperte probat, quae ita habet, Terentius Clemens lib. 3. ad leg. Iul. et Pap. ... interpretantur Cujac. in comm. ad leg. si cognatus. 19. ff. de reb. dub. et lib. 1. quaest. ... in leg. si idquod. 10. ff. si quid in fraudem patroni. Balduinus ad d. leg. Iul. et Pap. pag. 99. Otot. ... lib. 1. de apic. Iur. cap. 2. n. 4. vel potius intelligendum esse de conditione latinitatis, ut melius, et longe subtilius existimarunt ... Ramos ad leg. Iul. et Pap. 3. parte cap. 1. n. 4. et D. Retes lib. 3. de inter dictis ... excursu n. 30. ex fortissima, et eleganti ducta ratione ... quia conditio idem est, ac status, ut patet; sed in caelibe, et orbo semper est idem status, quoniam semper est civis Romanus, in latino autem non est semper idem status, quia civitate caret, quam postea ... post plurimos modos relatos ab Ulpiano in fragmentis tit. de latinis. §. liberis. 3. ubi docet Cujac. et alii in comm. ad leg. verbis appellatio. 2. ff. de V. S. igitur verba illa Terentii Clementis, non oportet prius de conditione cuiusque quaeri &c. orbo, vel caelibi non recte accommodantur. latino vero proprie conveniunt. Deinde eius dictum probant ... Ramos ex illis verbis: de leg. non oportet. 52. ibi: hereditas, legatumve ad eum pertineat, quae aptime Latino Iuniano convenire, et nullatenus orbo, et caelibi adaptari posse, ... fundamento evincit. Videlicet, quia Latinus Iunianus tametsi propter conditionem suam hereditatem, vel legatum capere non poterat, fideicommissum tamen acquirere valebat. Ulp. in fragm. tit. 22. qui heredes instituti possunt, §. cum quo 3. vers. quod si latinus. et tit. 25. de fideicommis. §. latini. 7. Caelibes vero, et orbi non tantum hereditatem, aut legatum, sed et bonorum possessionem, fideicommissum, et mortis causa donationem capere prohibebantur, ut lib. 4. et 6. ad leg. Iul. et Pap. docet ... in leg. et fideicommiss. 87. ff. de legat. 3. leg. senatus. 35. ff. de mortis causa donationibus et in leg. hereditatis. 138. ff. de V. S. quas leges ad hunc sensum ita vulgo accipiunt ... antiquiores. Cujac. in d. leg. 138. Richard. in Rubr. inst. de fideicomm. hered. n. 7. et in Rubr. de bonor. poss. n. 8. Pareja in otio quadrimestri 2. parte ad leg. Iul. et Pap. n. 12. cum seqq. ... in spec. ... 23. ... n. 48.

19\. Nihilominus difficultas superest deducta ex d. leg. non oportet. 52. ff. de legat. 2. et ... interpretatur textus in leg. ult. ff. de regula Caton.

19 His praehabitis, ut suppositis facile iam apparet verus sensus d. leg. non oportet. 52. quae sic est perpendenda, ut si legatum, vel hereditas Latino Iuniano relinquatur, non oporteat prius de conditione illius, quoad capacitatem legati, hereditatisve, disputare, quam hereditas, vel legatum ... aditione, vel agnitione ad eum pertineat: tunc enim, et non antea hereditas, aut legatum ad eum pertinere proprie videtur. leg. ...

Sciendy. 10. §. ult. lg. ubi. 181. ff. de V. S.) etenim q testamti, et mortis tpore latinus fuit, post ex lg. Iunia Norbana hereditz, vel legatu cu effectu capere, si intra 100. dies cretionis, vel aditionis ius quiritiu consequtus fuerit, cuiqz Romanus in venialis, docet Vlp.s in fragm. tit. 17. de caducis §. 1. et de tit. 22. q heredes instituti po sit. §. 2. Vl.s qd si aliquis latinus. Eo sensu Vlp.s tit. 22. ad Sabinum in lg. ult. ff. de rega Catonia respiciens ad lg. Iuniam Norbanam in latino, et ad lg. Iul. et Papp. in cælibe, et orbo, quas vtu Antiquiori legis 12. tab. novas appellans leges, scripsit, regula Catonianam ad eas non pertinere. Cum enim reg.a Catoniana legatu testamti tpore inutile convalescere non patiatr, ut exponunt omnes interpretes, seu, ut exa d. Consul tor. stilu, et magis proprie loquar, legatu, qd statu decedente testatore inutile fo ret, valere non permittat, ut docet Cujac. in lg. 1. ff. de reg.a Caton.a in latino tn cælibe, et orbo, non hēt locu, de lg. ult. ff. de reg.a Caton.a nempe q.a et si testamti tpo re, vel moriente testatore latinus, cælebs, vel orbus capere non potuisset, post tn intra diem cretionis, vel aditionis ex lg. Iunia Norbana, Iulia, et Papia capax fieri, et sic legatu acquirere, qa dispositione regulæ Catonianæ, qs obid ad predictas leges dicitr non pertinere, in de lg. ult. observat hæc interpretaoē ex Rebardo in lg. pen. de tit. 1. et ex aliis, illustriss. Ramos ubi sa de n. 4., eaqz aliis in supra ha bitu, melius accomodari, magisqz proprie convenire existimat, de lg. ult. ff. de reg.a Cat.

10.
Dubitr de verit. interpretaois nup allats.

Cæterum licet hæc interpretao tradita, ad lg. ult. ff. de rega Caton.a pexpont.e de lg. non oportet. 52. optima sit, mihi tn, nisi fallitr ani mus, obscura, ne dicam diminuta videtr, neqz ut persuadeat, regulam Catonianam ad novas leges non pertinere, idē, ad lg. Iuniam Norbanam, Iuliam, et Papiam, eam duntaxat raoē assignat, vlt, qd et si latinus, cælebs, et orbus testamti, et mortis tpore capere non possint, si tn intra diem cretionis, vel aditionis latinus ius quiritiu consequatr, cælebs qz et orbus legi paruerint, acquirendæ hereditatis, et consequendi legati ex hiis legibus capaces efficiuntr. Vlp.s de tit. 17. de caducis §. 1. qs profecto nec qs satis explicare, nec oppo sitæ difficultatis radices funditus evuere videtr. Etenim si hæc raō aliquid probaret, proba ret utiqz, ideo regulam Catonianam non pertinere ad ea, qs latino, cælibi, et orbo relinquuntr, q.a licet hæc, inspecto testamti tpore, effectu capacitatis subsistere non possint: post tn ex post facto, cu effectu eis acqri, si intra diem cretionis, vel aditionis latinus civis Romanus efficiatr, cælebs uxorem ducat, orbus qz liberos suscipiat; at hæc raō negat excludere regulam Catonianam, qs præsens testamti tpus attendit, et futurus nullatenus intuetr, statuens, nunqz valere posse ea legata, qs illico post factum testamentum, mortuo testatore, inutilia foret orbo, inspecto testamti tpore, inutilia sint, ea ex post facto convalescere regula Catoniana non permittit, qs futurum tpus non attendit, et capacitatē postea emergentem spernit. Sic de inde capacitatē postea supervenientē utile legatu reddere non posse, et vel ea sola iuris raō, mihi efficaciter probat. neqz ē q.a si validitas ex post facto emergens legatu convenire posset, valeret utiqz legatu rei propriæ legatarii, vel marmoris, et columnæ ædibus iunctis, si ante diem cre tionis, vel aditionis res alienata sit, marmora qz, et columnæ ab ædibus separatæ existant, quoniam eadē prorsus raō capacitatis de novo emergentis, quæ adest

ad illud legati defendendi, ad hoc servandi pariter versatur, ut pro. de legatis ... proprie legatarij, ijsq marmoris, et columnae aedibus iunctae adeo inutile est per regulam Catonianam, ut nequeat convalescere, etiam si res alienetur, marmora quae et columnae ... non solum ante diem cretionis, vel aditionis, verum nec ante diem cessionis ipsius legati, idem, ante mortem testatoris, ut probat expresse textus in leg. cetera. 41. §. 1. et 2. ff. de legatis 1. et in §. sed si res 10. Instit. h. tit. ubi notant communiter Interpretes, et docent Cujacius in recitatione ad dictam leg. cetera. 41. in dictis §§. 1. et 2. Hieronym. ... Papon. in leg. 3. ff. de regula Catoniana Donel. lib. 8. Comm. cap. 11. Alibi Oualdus, Otto, lib. 1. de apicibus juris cap. 2. n. 1. et cap. 4. n. 12. Chesius lib. 1. Interpretationum Iur. cap. 3. n. 1. cum duobus sequentibus et lib. 2. cap. 16. n. 1. 2. et 3. Bened. Pinelus lib. 2. select. cap. 13. ... Ideo quemadmodum non sufficit capacitas post testamentum superveniens ad impediendum fluxum regulae Catonianae in legato rei proprie legatarij, marmoris, et columnae aedibus iunctae; ita pariter nec satis erit capacitas ante diem cretionis, vel aditionis de novo emergens ad excludendam regulam Catonianam a legato Latino, caelibi, et orbo relicto. Quippe regula Catoniana futurum tempus non curat, nec supervenientem habilitatem attendit.

21.

Magis explicata traditur interpretatio supra assignata.

Quare existimabam, praedictos Interpretes Al... vari, qui tuetur ... Ramos, ad leg. Iul. et Papiam 3. parte cap. 1. n. 4. maiori claritate exposuit in digere, de alia in supra ... here, ut res ... explicare ... Ego autem malam, sic excludendam esse. Tolo scilicet legata, de alia, quae Latino, caelibi, et orbo relicta sunt, valida esse, si intra diem cretionis, vel aditionis ... ius Quiritium ... caelebs uxorem ducat, et orbus liberos suscipiat, quia regula Catoniana capacit infringere; quia licet capacitas post testamentum superveniens non ... se, et simpliciter sufficiens fundamentum ad excludendam regulam Catonianam, quae cum praesenti vires suas exerit, et futurum tempus non curat, nec habilitatem de novo postea emergentem attendit, de leg. cetera. 41. § tractari. 2. ff. de legatis 1. de leg. 1. ff. de regula Catoniana. §. de si res. 10. Instit. h. tit., fuit tamen sufficiens causa, ut leges Iunia Norbana, Iulia, et Papia regulae Catonianae derogarent in hac parte, statuentes, ut cum haerede non posse in his, quae Latino caelibi, et orbo relinquuntur, si ante diem cretionis, vel aditionis, ille ius Quiritium sit consecutus, et hi legi paruerint. Quod ... leges Iunia Norbana, Iulia et Papia, regulae Catonianae in hac parte derogaverint praeterquam quod uno ore fatentur Interpretes, expresse testatur Ulpianus in leg. relat. ff. de regula Catoniana. sic communiter ab omnibus intellecta. Iis deas hoc efficere potuisse ex hoc satis aperte probatur, quia posteriores sunt regula Catoniana; nam regula Catoniana inventa fuit a Marco Portio Catone anno ab Urbe condita. 555. ... ex Carolo Sigonio in fastis consularibus refert Otto lib. 1. de apic. Iur. cap. n. 1, leges vero Iunia Norbana, Iulia, et Papia duobus postea saeculis Augusti temporibus latae fuerunt, ut de leges Iulia, et Papia ex pluribus docet ... Ramos ad praedictas leges parte 1. cap. 1. n. 2. et 3. et de leg. Iunia Norbana affirmat Cujac. in Comm. ad tit. Cod. de dedititia libertate tollenda. Unde cum valde frequens in iure nostro sit, quod posteriores leges priores in totum abrogarent, vel in aliquo ... ijs illis derogarent, ut constat ex leg. 1. ff. ad leg. Aquiliam, ex leg. 1. ff. ad leg. Falcid. ex leg. 1. §. si servus. 19. ff. de quaestionibus; de qua quis sensus accipiendi sint textus in ...

non est novum 26. cum duobus sequentibus, ff. de legibus. et in l. ult. ff. de constitutionibus Principum; minimum videri non debet, quod hae leges, ut pote noviores, et posteriores regulam Catonianam in hac parte derogassent.

22.

Assignatur vera interpretatio ad d. l. non oportet. 52. ff. de legat. 2. cuius difficultas dissolvitur, et ad d. l. ult. de rega Catoniana

Sed quia veritas huius interpretationis, tametsi longe clarior et expeditior tradita sit, in dubium adhuc vocari potest, inquirendo, cur scilicet leges Iunia Norbana, Iulia et Papia excluserint regulam Catonianam a relictis Latino, Caelibi, et Orbo, statuentes non tempus praesens testamenti, ut regulare est in his attendi, sed futurum inspici, hoc est, necessarium non esse capacitatem acquirendi in Latino, Caelibe, et Orbo tempore testamenti, sed sufficere ante diem Cretionis, vel additionis quae notissima principia institutionis pure factae, et legati pure relicti. Cui difficili interrogationi nullum responsum praestat, nec offert quisquam praedicta interpretatio; ideo ad sui perfectionem, ut quod nullis deinceps obiectionibus nutari valeat, alterius rationis auxilio indiget praecise. Itaque videbatur, quod si praedictae interpretationi Revardi, cui adstipulati sunt plurimi tamen, connectatur alia interpretatio Cujac. ad l. unicam. C. de cad. tol. § cum igitur. vel. excipiuntur &c.; et lib. 4. obs. cap. 4. Donelli lib. 8. com. cap. 13. ubi Arvaldus lit. S. Pareja, in otio quadrimestri. 1. parte de rega Catoniana. cap. 6. et Fornerius lib. 3. rer. quotid.; ex illis duabus coniunctis, et coadunatis optima et perfecta interpretatio efformari, et in publicum elici posse, dicendo, ob id regulam Catonianam ad relicta Latino, Caelibi, et Orbo non pertinere, quoniam leges Iunia Norbana, Iulia et Papia praestrictae quod statuerunt, posse haec omnia Latinum, Caelibem et Orbum cum effectu capere, si intra diem Cretionis, vel additionis ille ius Quiritium consecutus fuerit, et hi legi paruerint; stabilierunt in super ea, quae Latino, Caelibi, et Orbo relinquerentur, non a die mortis, ut regulare est in omnibus pure relictis, sed ab apertura tabularum cedere, de l. unica. § cum igitur 1. C. de Cadu. tol. docent Cujac. Donel. et alii, & relatis; cum quod regula Catoniana ad ea legata non pertineat, quorum dies mortis tempore non cedit. l. Catoniana 3. ff. de rega Caton. ubi docet Cujac. lib. 15. quaest. Papin. de cuius vero expositione videndi sunt Chessius lib. 1. interpretationum Iur. cap. 3. n. 25. et 28. Nos lib. 1. de Opic. Iur. cap. 3. a n. 3. Pereg. Barbo. ad l. qui filiabus 17. § ult. ff. de legat. 1. n. 8; optime sane ratione a relictis Latino, Caelibi, et Orbo hae leges regulam Catonianam excludere, quoniam hic casus suppositionis cessionis ab apertura Tabularum, ut pote extraneus, et longe distans a terminis regulae Catonianae sub illius iurisdictione comprehendi non potuit. Quo me Hercle sensu, in l. ult. ff. de rega Caton. dicitur, regulam Catonianam ad novas leges non pertinere; et asseritur in l. non oportet. 52. de legat. 2. non oportere prius de Latini Iuniani conditione quaeri, quam hereditas, legatumve ad eum pertineat, id est, priusquam tabulae testamenti aperiantur, quippe ex lege Iunia Norbana, capacitatem acquirendi in eo tunc inveniri sufficere et relicta cum effectu capere posse, quia regula Catoniana ex [illegible] in tempore [illegible] die mortis quod ipsa exigit, sed ab apertura tabularum cedant. Cuius veritas interpretationis perspicua cum ratione donatur &c, in d. l. non oportet. 52. ff. de legat. 2. Nec ad eius intelligentiam necesse est asserere cum Ant. Fabro in Iurisp. Pap. tit. 12. [illegible] [illegible] potestatis [illegible] pro 3. illat. 2, [illegible] accipi debere de conditionalibus dispositionibus, in quibus praesens, de existentia conditionis tempus attenditur, [illegible]

15

23

Sternitur via ad interpretationem text. in l. ex Castrensi 18. § 1. ff. de castr. pecul.

cum quaerit, an quis capere possit, quod id sen[tit] Cujac. lib. 12. resp. ... in l. do-
tiones. 31. ff. de donation. quos ob id merito carpit Vaz. lib. 1. de opin. ...
cap. 1. n. 4. in fine.

Neque aliquid obest pro his, quae probavi, nunc solutio ...
facultates adducit in l. ex Castrensi 18. § et in summa 1. ff. de castr. pec. ...
dispositio Patris facta de aliqua re peculii castrensis sui filiifam., dicitur pende-
re ex futuro eventu, ita ut valida sit, si filius fam. suo privilegio utens testa-
mentum fecerit. ex quo similiter dicendum videbatur in legatis, servo, aut filio fam.
haeredis instituti relictis non pro vero testamenti, ad futurum mortis testatoris tempus
pendere, ita ut valida sint, si ante mortem testatoris eveniat casus
emancipationis filii, vel manumissionis, aut alienationis servi. Eodem tempore ...
posse Patrem disponere de rebus castrensis peculii filii sui fam., quoniam casus ...
dominium est, quod peculii castrensis dominium penes Patrem residet, l. si filius fam. 3. C. ...
de bonis praescript. l. 1. § si ita quis bona. 22. ff. de collat. bon. l. de haered. 19. ...
Pater. 3. in fin. ff. de castren. pec. docent Cujac. in recit. ad l. servum ...
44. in princ. ff. de leg. 1. et ibi Duarenus, et pluribus relatis, late fundat ...
Retes. lib. 5. opusc. cap. 6. per totum. Caeterum quia Imperiales constitutiones supp. in ...
solo rigore Patriae potestatis, quae perfecto durat, quamvis filius fam. in militum numero
sit relatus. § filius fam. sane quibus modis jus patr. potes. solv. l. errat. 3. C. de ...
pecul. militum. lib. 12. de l. si filius 3. C. de bon. praescript. liberum castrensis pe-
cul. dispositionem filio fam. militi in favorem militiae concesserunt. l. miles. 4. § 1. ff.
castren. pec. l. filius fam. 2. C. de castrenc. pec. militum. lib. 12. de l. 1. § si ita quis bon.
22. ff. de collat. bon. l. ult. ff. ad S.C. Tertul. l. si tenuis cois. 18. ff. de stip. ...
dominium Patris in suspenso est, dum vivit filius, neque se exerit, aut vires suas exer-
cet, quodammodo sine effectu videtur existere; quare vivente filio res alienationes,
omnes actus, qui ad praesens tempus respiciunt, Patri interdicuntur, quoniam eo tempore ...
est dormiens, seu, ut Tryphoninus scribit, cessat Patris dominium, l. de haered.
19. § Pater 3. ff. de castr. pec., et ad quem sensum aiunt scribi, et Imperatores
vivente filio fam. milite, nihil ad Patrem ex peculio castrensi pertinere, in l. ...
ex nota. 10. ff. de castr. pec. l. errat. 3. C. de castr. pec. militum. lib. 12. l. ...
oportet. 6. in fine princ. C. de bon. quae lib. et in § igitur. 1. Inst. per quas personas nob.
Ex quo principio, recte inferunt, et secure docent, vivente filiofam. milite, non posse
Patrem quippe eo invito de bonis castrensibus alienare. l. filius fam. 2. de l. errat. 3.
de castren. pec. militum. lib. 12. neque servum peculiarem manumittere. l. servi. 17. ...
manumission.; neque pro pretio emancipationis aliquid ab eo extorquere. l. Pater. 12. ff. de
castren. pec., neque re peculii castrensis proprio creditori solvere. l. qui res 98. § 93.
ff. de solution. neque praediis peculii castrensis usumfructum, vel servitutem imponere. l.
ex castrensi 18. § servos 3. ff. de castr. pec. et e converso ad eundem sensum conten-
afirmant, posse filium fam. militem de peculio castrensi libere disponere, et ...
se tanquam verum dominum pro arbitrio gerere, quin Patria potestas aliquid ei possit ob ...
quippe in peculio castrensi vice Patris fam. fungitur. l. usque 2. ff. ad S.C. Maced. ...

...

pluribus adductis, expensis q. pluribus, lata manu prosequitur Dnus Pater, lib. 5. oppr. Cap. 3. per tot.; et cap. 6. n. 7. et 8, quos obsecro addeas.

24.
Proseq. tur interpretatio d. leg. 18. § 1. ff. de Castrensi peculio.

Sed enim vero licet omnes actus, qui praesens tempus respiciunt, et in eunt in peculio castrense, vivente filio familias milite, patri prohibeantur; illi tamen actus, qui in futurum tempus, idest, post mortem testatoris conferuntur, quales sunt dispositiones testamento factae leg. 1. ff. qui test. facere poss. leg. 1. cod. de sacros. ecclesijs, etiam vivente filio milite, patri conceduntur, permissique sunt. Cuius diversi iuris ea certe est elegans ratio, quod alienationes, et actus, qui ad praesens tempus referuntur, illico tenent, consistunt, et perficiuntur; cum quo eo tempore pater non sit dominus peculij castrensis, quod vivente filio illius dominium sopitum, et quasi demortuum est, seu cessare intelligitur, ut aiebat Triphoninus in d. leg. hereditate 19 § pater 3. ff. de castrens. peculio, omnes hi actus, ut pote in radice vitiosi ex defectu dominij, optima ratione patri prohibiti sunt: itaque donatio, manumissio, solutio rei peculij castrensis, quoniam praesens tempus respiciunt, patri dum vivit filius interdicuntur: at vero actus, qui in futurum tempus, hoc est, post mortem testatoris conferuntur, quales sunt testamentariae dispositiones, quae eo tempore, quo celebrantur, nec valent, nec perficiuntur, cum initium earum perfectionis non emergit priusquam testator moriatur leg. 1. ff. qui testam. facere poss. iuncta leg. si nemo 9. ff. de testam. tutel. leg. si nemo 181. ff. de regul. iur. ea sunt traditi in leg. legatum 60. ff. de adimend. legat. leg. quibus 40. § quidam 2. ff. de cond. et de monstr. leg. quod pure 6. ff. quando dies legat. cedat docent Accurs. et Bart. in d. leg. legat. 60. et in d. leg. quibus 4. § quidam 2. etiam vivente filio milite patri permissi sunt, qui porro validi, utiles et efficaces reputantur, et consistunt: si filius miles vivo patre intestatus decedat; quoniam licet bene verum sit, quod nisi. [illegible] milites imperialium constitutionum privilegio utens de castrensi peculio disposuerit, dominium patri adimit leg. 1. § si is qui bona 22. ff. de collat. bonor. leg. proponebatur 9. ff. de castrens. pecul.; si tamen intestatus, vivo patre, moriatur, tunc castrensia bona iure proprio occupat, et ut propria vindicat pater; quod non disponente filio dominium castrensis peculij patri ex constitutionibus non auferatur, quare retro dominus semper fuisse creditur, propterea quod dominium, potius non demum, quod ei de novo acquisitum dicitur in d. § si is qui bona 22, et in d. leg. proponebatur 9; et peculium castrense iure et modo peculij paganici, seu profectitij, cuius semper dominus est § 1. Supra per quas personas nobis acquiritur; ei defferri asseritur ab Ulpiano in leg. sed filius familias 2. ff. de castr. pecul. et pristino iure apud patrem remanere, inquit Papin. in leg. filio 14. § 1. in fin. ff. de castr. pecul.: vel ut longe elegantius loquitur Triphoninus in leg. de hereditate 19 § pater 3. in fin. ff. de cas-

peculio

si filius intestatus decesserit per liminii cuiusdam similitudine Pater antequam iure peculii, retroque videtur habuisse verum dominium.

25. Dissolvitur difficultas deducta ex l. 18. §. 1. ff. de castr. pecu.

Unde si Pater, vivente filio fam. milite, servum aliquem peculii castrensis legaverit per damnationem, aut per vindicationem utile est legatum; valet enim absque dubio hoc legatum, etiam per vindicationem relictum, ut recte docent Cujac. in recit. ad l. servum filii 44. ff. de legat. 1. et D. Retes lib. 5. opusc. cap. 6. n. 15. et aperte probatur ex d. l. servum filii 44. ubi ad valorem legati, Patrem non disponente filio, pro domino servi fuisse, quasi necessarium fundamentum a Iurisconsulto Ulpiano, quod precise indicat, imo clare demonstrat, legatum, de quo agit Ulp. fuisse vindicationis, quippe dominium disponere, et exigere ad valorem legati damnationis incivile esset. §. non solum. 5. Inst. h. tit. Unum ex familia. 67. §. si rem 8. cum vulgatis ff. de legat. 2. quoniam filio ante Patrem intestato decedente, dominium servi legati semper fuisse Patris intelligitur. d. l. servum filii 44 ff. de legat. 1. quod tamen obiter, animadvertatur, non stringere virtute alicuius fictionis retro [illegible] ut plures classici existimabant, de iure postliminii, hoc est, vere veri domini in peculio castrensi, ab instanti acquisitionis Patri quaesiti, ut cum Iudicio observat D. Retes ubi sup. d. n. 14: Quare legatum servi peculii castrensis a Patre per vindicationem relictum, regula Catoniana nequit infringere (exemplum aperui in legato vindicationis, quia casus difficultatem detinet, non in legato damnationis, de cuius validitate dubitare nemo potest eo genere legati, quaecumque res aliena relinqui possint. §. non solum. 5. sup. h. tit. et l. quae ut nunc dicebamus, legati Ulp. in d. l. servum filii 44.) quippe non disponente filio, dominium utroque tempore eius fuisse Patris intelligitur, unde licet eo tempore, quo Pater testamentum fecit, illius dominium quia vivente filio, sopitum et quasi demortuum esset; quia tamen filio postea, ante Patrem, intestato decedente, dominium rerum peculii castrensis iure proprio, iure proprio, et iure peculii profectitii ad patrem redditur imo apud eum remansisse, videtur, non disponente filio, peculium postea non ademptum, quod de novo acquisitum creditur nullo modo potest regula Catoniana legatum hoc vitiare, quoniam utroque tempore testamenti, et mortis eius aeque habile ad illius validitatem occurrit. Docent licet non ita explicent D. Retes lib. 5. opusc. cap. 6. n. 15. et 14. Cujac. et Duaren. ad d. l. servum filii 44. Pichard. in §. non solum 5. Inst. h. tit. n. 23. et 24.

26. Evertitur tradita interpretatio ad d. l. 18. §. 1. et ad d. l. 44.

Sed adhuc hac interpretatione, tametsi firmissimo veritatis fulcro sedulo munita, de illius tuta in dubium vocari, uno acriter instari potest etenim quia videlicet Catoniana regula omnia pura legata, sine discrimine vitiat, quae testatore post factum testamentum illico decedente inutilia forent. l. 1. ff. de reg. Catoniana, separata tamen eorum validitate, et existentia ab initio, quippe ad ea legata, quae in medio vitiosa sunt, et ab initio non subsistunt Catoniana regula pertinere, [illegible] fieri per regulam, quod ab initio, quae iacet in l. quod ab initio. 29. in l. quae ab initio. 210. ff. de reg. iur. ut longe veriorem, et antiquiorem nostri conformem credimus, cum sectatoribus Fabro, lib. 12. coniect. cap. 19. Osuald. lib. 8. Donelli. cap. 13. lit. C. et Cuesio lib. 1. interpret. iur. cap. 3. n. 32. et 34. licet reclamet, et variis pluribus fundamentis adstruere conetur, Noel lib. 1. de apic. iur. cap. 4. et 9. cuius sententiae adhaerere videtur D. Retes, d. lib. 5. cap. 6. n. 15. At legatum servi peculii castrensis a Patre relictum, eo statim post testamentum mortuo, existente adhuc filio fam. milite

pro,

procul dubio inutile foret, quoniam inutiliter cederet ex defectu domini, nam apud Patrem filio adhuc vivo, vita functus, aut nullus unquam extitit dominus, ut docebant Accursius, et Barthol. in d. leg. servus filij 44. Ideo secuti existimarunt, Valent. lib. 1. Illustr. tract. 3. cap. 3. n. 1. Amaya lib. 2. obs. cap. ult. n. 6. Richard. in §. nihil. §. sed n. dit. n. 24. Osuald. lib. 9. Donelli cap. 5. lit. F. vel saltem suspensum, ... et mortuus, et sine effectu residet, ut .... in Catta. decreverit, neque ex .... causam, quod silet ...... dixerit Pater testator, ... et .... qui eo ...... decedente inutile foret. d. leg. 1. ff. de Reg. Caton. leg. si optio 18. ff. de optione legat. leg. Julianus 86. ff. de l. et d. leg. cum ...... 11. ff. quando dies leg. ced. §. sed si rem 10. sed n. dit.

Quod vel eo maxime verum ostenditur, quoniam Reg. Catoniana ad inspiciendam validitatem legati presens testamenti tempus tantum stricte attendit, et intuetur, quod testatoris adhuc vivi, et forte longe existit, in eodem actu testandi, illico ac testamentum perfecit, pro mortuo ...... seu mortuus reputat, ut recte docuerunt ...... lib. 1. cap. 2. n. 1. et Cheriq. de lib. 1. cap. 3. n. 34. ex quo recte infert, et satis aperte colligit, legatum hoc vitiari debere per Reg. Catonianam, quia prius filius quam Pater moriatur, quamvis ..... superveniens casus premature mortis filij Patrem vestro domino fuisse declaret, neque ...... officere, ut legatum quod .... Reg. Catoniana ex presenti .... tunc eo tempore, effectum veri domini penes Patrem non residerent; quod ...... non potest extendere actus donationis, manumissionis, et huiusmodi alios de rebus peculij castrensis a Patre, superstite filio, celebratos, eodem ex presenti vires capiunt, ut sup. n. 23. et 24. dicebamus.

(2.) Venit via ad solutionem predicti difficultatis

Ac dubium, quod nescio, an ...... maxime .... merito enumerari debeat ...... ut .... serena .... difficultates, nec .... quoniam .... mihi .... que de ...... difficultatem ...... solvere, ... officere, probabilem saltem solutionem .... conabor. Itaque .... Duaren. .... Reles lib. 5. ...... cap. 6. n. 5. que tamen si .... ex d. leg. ex castrensi 18. ff. de castr. pec. .... n. 25. dicebamus .... bene verum ...... Reg. .... presens testamenti tempus attendere ut testatoris .... ~~......~~

~~...... ....~~ pro mortuo habeat, ut de futuro mortis testatoris .... testatoris .... mox .... lib. 1. de .... cap. 3. n. 1. Cheriq. lib. 1. .... n. ...... et 34. et ...... in Commentario ad §. ...... leg. 11. ...... n. dit. n. 4. .... Catonianam .... suas vires ...... exercet, nec .... testator ...... adhuc vivo .... et in .... de valore legati ...... Reg. Catoniana ...... vente testatore, nec .... intestatus ....

Vbi notant com̃r [illegible] tentes, ff. q testam. fac. por. [illegible] morte sequta ita
tpq testamti et mortis coniungit, et nectit rega Catoniana: [illegible]
sd in continenti post factũ testamtũ decessisse supponat: et sic nati morte
quta ex tpore testamti, quo viuq adhuc, et sanq forte existebat testatoris m
q retrofingit.

28\. Vndir solutio p̃dictq difficult. vera.

Ex quibus sic breuiter obseruatis facile fluit p
ex difficultas solutio. Nos enĩ validũ eẽ legatũ serui peculij castrensis a Pa
relictũ, nec vitiari p regq Catonianq; si filius ante patrem prematuro fato de
dat, qa tametsi rega Caton.a testamti tpq attendat, et ad vires legati illud
habile nario requirat, ut voluntq eo tpore imperfectaq, qq tunc exitũ here n
nullatenq postea extendat, neq legatũ, qd illico post factũ testam. mortuo
tatore, inutile foret, ex post facto conualescere p̃mittat: neqt tn̄ hoc legatũ in
le reddere: nq qn filio ante patrem intestato decedente, n obitq mortis, sed testa
menti tpq precisq habile ẽ ad [illegible]andũ legatũ. Ceterũ rega Caton.a; lẽt va
re statũ p ut testamtũ p mortuo heat, n tn̄ eũ decessisse supponit, usq dũ
naly mors subsequatur, quoniq viuo adhuc testatore, qro tpore nequeunt
legato, si ius tn̄ vires suas exerceret, et inciuiliter valorem eius disputaret. co
tre reuera, et naliter mortuo, qa prior filius iq sine dispositione decessit, pecu
castrensis dñiũ verũ et efficax sep apud patrem extitisse creditr, et remansisse
[illegible], quasi si ab eo nunq p̃fectũ; q. qq [illegible] nali patris morte sequta,
[illegible] cõiungat, conectat qs rega Catoniana mortis et testamti tpq, ut in inst
post factũ testamtũ testatorq decessisse supponat, qa tn̄ tpore quo suas vires
erit, verũ et efficax dñiũ cũ oib9 effectib9 veri dñij predictis ex more pr
eq filij sine dispositione defuncti, iq tunc apud patrem conueniat, inueniri
el attendit adeo habile testamti tpq, ut illico testatore post illud decedent
liter legatũ cedere posset: quare neqt illud infringere, utpote a sua iurisd
longe distans et penitq alienũ.=

29\. Nepis ex pendiir et explanatr solutio [illegible]

Nec p̃missis [illegible] rationis veritq turbare poter
aliqs, si obijciat, qd lẽt rega Caton.a nalq testatoris mortq spectet, ut eũ p mor
heat, sequta tn̄ morte nali ita coniungit mortis, et testamti tpq, ut ab instan
post factũ testamtũ decessisse supponat, sd eo tpore superstes erat filius m
adhuc; ideo qs propter suspentionq dñij inutiliter tunc cederet legatũ: q.
[illegible] hec pria rega Caton.a [illegible] legatũ vitiare debet. Ceterũ facile, et n m
[illegible] [illegible], qd cũ rega Caton.a nalq testatoris morq spectet, ut eũ re
mortuũ fingat, et sic n operetr, neq suas vires exerat, usq dũ oia [illegible]
dñij impedimenta cessent, utrumq tpq testamti et mortis ad [illegible] legati
[illegible] reperit, q ppe sublato impedimento filij dñiũ ad patrem n quasi nou
[illegible], sd tanq sep suũ, iure pristino redit, ut aiebat [illegible] in lq filio [illegible]
ff. de Castre. pec: neqs persona filij iq defuncti, qui retinet eorum pedimtũ [illegible]
dñij, ita [illegible], et in sua [illegible] [illegible] nunq extitisset: quoniq [illegible] ac sine
[illegible] ante patrem prematuro fato decessit, nullo tpore [illegible] dñio [illegible]

Credit. At [illegible] filij persona illius [illegible] impedimento [illegible] Patris dominij tempore veri [illegible] ostenditur, et utriusque tempore inhabile declaratur. [illegible] regula Catoniana hoc legatum vitiare [illegible] posit, si [illegible] [illegible] et expeditum in [illegible] iter, ut tempore [illegible] Patris [illegible], et utriusque tempore [illegible] inhabile [illegible]. [illegible] [illegible] foret, si filius miles, [illegible] vivo Patre, [illegible] eo [illegible] mortuus decesserit, tunc enim in [illegible] le [illegible] legatum servi peculij Castrensis a Patre relictum, ut aperte indicat [illegible] in [illegible] [illegible] 44. ff. de legat. 1. et [illegible] latentis [illegible] [illegible]. [illegible] Duaren. [illegible] [illegible] lib. 5. [illegible]. cap. 6. n. 15. [illegible] [illegible] mortis [illegible] [illegible] suspendi [illegible] [illegible] tunc [illegible] [illegible] [illegible], inutilis cessio illud [illegible] in [illegible] fuisse demonstrat, [illegible] inhabile tempore mortis testamenti [illegible] tempore [illegible] inhabile fuisse declarat. [illegible] in hoc casu [illegible] [illegible] regula Catoniana [illegible] [illegible] legatum, quoniam ex regulis [illegible] [illegible] inutile est legatum vindicationis, si testator rei legatae dominus [illegible] iure [illegible] [illegible] tempore [illegible] [illegible] ut constat ex Ulp. in fragm. tit. 24. de legat. §. 1. vindicationis [illegible] [illegible] exceptione. 30.

30.

[illegible] [illegible] et illius [illegible] solutio [illegible].

Patet [illegible] [illegible] longe [illegible], petitis, legatum servi [illegible] Castrensis [illegible] Patre [illegible] vindicationis [illegible] validum esse [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quia licet testamenti tempore [illegible] [illegible] Patri [illegible] veri domini, hoc legato non [illegible], [illegible] non ex praesenti [illegible] [illegible], ut [illegible] in actionibus inter vivos [illegible], quae ex praesenti [illegible] [illegible], nec [illegible] pendunt, si a Patre de rebus peculii Castrensis [illegible] [illegible] le [illegible], ut supra n. 23. et 24. dicebamus, sed in [illegible] tempore mortis [illegible], quo [illegible] filio [illegible] mortuo, habile est testamenti tempore habile [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iure [illegible], et [illegible] postliminij [illegible] [illegible], et tempore [illegible] fuisse declarat, ut eleganter [illegible] [illegible] [illegible] ditate. 19. §. Pater. 3. institu. ff. de castr. pec. [illegible] [illegible] hic, [illegible] [illegible] habeat [illegible] in publicum exhibebo [illegible] difficultatis dissolvendae [illegible], [illegible] [illegible], veritatis manifeste [illegible] [illegible] legari servi testatoris [illegible] [illegible] [illegible]. Plane [illegible] [illegible] apud hostes [illegible] vindicationis legaverit, [illegible] ante mortem testatoris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legatum quia regula Catoniana illud [illegible] [illegible]: [illegible] testamenti tempore domini [illegible] legati [illegible] [illegible] [illegible] hostium fuisset. §. [illegible] [illegible] [illegible] 1. [illegible] [illegible] [illegible] testatoris [illegible]. §. item. 19. de [illegible] quia tamen [illegible] spe reversionis illud [illegible] [illegible] fictio suspendit, [illegible] [illegible] suspensi [illegible] [illegible] eleganter [illegible] appellat in l. si Pater. pen. in fin. ff. de [illegible] et [illegible] [illegible] captivo redeunte, [illegible] [illegible] fictionis postliminij captivitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] legatum apud hostes numquam fuisse, [illegible] [illegible] [illegible] mansit [illegible] [illegible] [illegible] 16. l. postliminium. 19. ff. de captivis, iuncto D. [illegible] lib. 6. [illegible] [illegible] [illegible] plures, [illegible] plura [illegible], et [illegible] interpretatione [illegible] testamenti, et mortis [illegible] [illegible], [illegible] servi domini in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quare [illegible] regula Catoniana legatum infringere, [illegible] [illegible] [illegible] legati, testatoris illius [illegible] [illegible] [illegible]

cum tamen lex retro mortuum non fingat, usque dum natus illius mors subsequatur, eo tempore servo iam servo, cum pro domino fuisse virtute postliminii intelligatur, testamenti aeque, ac mortis tempus habile invenit, et sic legatum invalidare non potest. Valet hoc legatum per vindicationem relictum, quoniam utroque tempore servi legati dominus testator fuisse praesumitur, docet, quamvis non expendat, dominus deter de lib. 6. opusc. cap. 6. n. in fin. et probat capto libertatis, quae ob praedictas rationes servo captivo directe dari potest. l. servi. 30. ff. de manumis. testam. quamvis, ut deferetur libertatis sit, servum redire ante aditam hereditatem, quippe libertas non a tempore mortis, legata pure relicta, sed ab aditae hereditatis tempore cedit. l. heredis. 7. §. ult. l. sequenti. ff. quando dies leg. ced. docet Cujac. lib. 50. Pauli ad Edictum in l. servus ff. de manumis. testam. Si igitur propter suspensionem dominii, illiusque retro fictionem vigore postliminii inductam, et propter abolitam virtute illius captivitatem dominus defenditur ab exitiali influxu regulae Catonianae legatum vindicationis servi apud hostes existentis. Cur quaeso ab eius regulae Catonianae regula imperio eximi non debeat legatum servi peculii castrensis a patre per vindicationem relictum? cum pariter in hoc casu adsint suspensio dominii, similitudo quaedam postliminii obliterati impedimenti; et in super non retro fictio, imo recuperatio dominii, quae patrem non fictitium verum, sed servi dominum fuisse demonstrat; et propterea testamenti tempore longe melius, quam in casu servi captivi in praesenti casu constituit, cum illic fictitium duntaxat, hic autem verum intervenisse dominium, intelligatur.

31.
Expenduntur aliquae interpretationes ad textum in l. debitor. 82. §. ult. ff. de leg. 2.

Neque deinde obest vexatissima, et aeque difficilis textus in l. debitor. 82. §. ult. vers. Imp. n. Justin. decisum supra n. 14. praejactum, in l. debitor. 82. §. ult. de leg. 2. cuius adeo robusta, et ingens est difficultas, ut pro vindicando, et eripiendo legato ibi relicto, ab unguibus regulae Catonianae, non solum varias interpretationes dere, plurimas quaestiones efformavere, interpretes; sed quod plus est, novas iuris regulas quae in iure nostro alibi auditae excogitarunt, et admiserunt. Itaque Accursius et Barth. in d. §. ult.; eorumque vestigia sequuti Cujac. in solemni recit. ad d. §. ult. et etiam lib. 10. quaest. Papin. et lib. 16. quaest. Pap. ad l. et si max. 5. ff. de servit. legata. et 17. obs. cap. 5. Ovald. lib. 8. Donel. cap. 6. lit. C. Clessius lib. 2. Intro. Iur. cap. et alii plures relati ab Amaya lib. 1. obs. cap. 14 n. 7. existimarunt, ideo, id quod domino pure debetur, illius servo recte legari posse, quamvis regula Caton. hoc legatum dere posit, quoniam ex nova regula Iuliani, quae refertur in d. §. ult. ibi: et ideo verissime Iulianus definit, id demum servo alieno legari posse, quod ipse liber factus capere posset: noviter inductum, definitumque fuit, regulam Catonianam ad legata relicta non pertinere, si praeter domini capacitatem, quae supponitur, talis naturae sit, eius relinquatur, ut ipsius liberis iam factis, utiliter legari posset. Quare cum res ista, quod domino pure debetur illius servo iam libero, testamenti tempore effecto utiliter legari posset hoc legatum, reiecta in hac parte regula Caton. ex nova regula Iuliani defendi, et servo, qui ante illius cessionem liber inveniri potest, conservari affirmant. Verum tamen contra interpretationes acriter invehitur Amaya d. lib. 1. cap. 14. n. 41. cum

quo, eaque reiecta existimat n. 15. et 16. propterea legatum hoc sustineri, quia licet
persona domini attendatur, ut servus capacitatem praestet, eamque habilem reddat, porque
tamen hac capacitate personatus est servus, domini persona amplius in consideratione non est, sed
solius servi persona inspicitur, quia in eo legatum consistit, ut ex sua persona vires
capiat, ut eidem doctores inhaerentes docuerunt etiam Valent. lib. 2. illustr. tract. 4. de
acquir. hered. cap. 1. n. 13. et D. Retes in advers. ad tit. de legat. praest. cap. 8.
n. 5. et sic per accidens est, ut observat D. Retes d. n. 5. ut ad dominum spectet acqui-
sitio. Unde ex hac ratione legatum hoc conservari defendit Amaya, si antequam
illius cessionis servus liber effectus sit, non vero ex nova regula Iuliani, quam nullus novam
regulam super hoc induxisse affirmat, sed ex praedictis rationibus solido fundamento recte esse
definire, illis quoque optime illaque deduxisse, eodem modo servo alieno legari posse,
quod ipse liber factus capere posset.

32 ...pingit alia interpretatio, quam cum duob. ...assignatis reiicit.

Cuiacius tamen et Bartol. tametsi Iuliani regulam agnoscant, et
admittant in d. §. ult., attamen alio modo illius difficultatem solvere intendunt: inquiunt
enim ob id regulam Catonianam vitiare non posse legatum rei propriae domini servo relictum, si
quia licet locum sibi vendicet, quando legatum ab initio esset inutile ex defectu rei legatae, locum
tamen non habet, quando inutile esset propter incapacitatem legatarii, ut contingeret hic. Sed enim
si vero hae, et aliae nunc traditae interpretationes vix e..., ut recipi valeant, quippe si
me non latent iuris principia in ea manifeste impingere probitas interpretationum facile
demonstrabo. Itaque brevi distinctio, (nam quae immorari non vacat, quoniam aliquibus
ab hinc diebus iam ob exercitio cessarunt dicti professores) admitti non posse interpretationem l.
loco traditam, nam quamvis adeo interpretum calculo sit comprobata, et merito communis appellet, quia
post supra adductos, et alios plures, quos refert Amaia d. lib. 1. cap. 14. n. 7, illam
enixe tuentur Iacob. Gothofred. lib. singul. animadv. cap. 19. et subtilis Gofred. ad d.
§. ult. n. 6. 7. et 8. duplici tamen vitio laborat. 1. quia novam regulam profert, et in
lucem exhibet antea incognitam, et nunquam alibi auditam, quam admittere nimia duri-
tie, et asperitate plenum est, quippe novam iuris prudentiam sapit. 2º quod esto praedicta
Iuliani regula esset expresso in iure cognita, et optima ratione sit inducta, nequit tamen
eam hic locum habere; quoniam ut omittam alias rationes, quas proponit Amaia ubi supra n.
11. cum tribus sequent.; si potens esset defendere legatum in d. §. ult., eadem ratione ...
naret utique legatum in quaestione nostra, quando domino haerede instituto illius servo
relictum est, quia eadem prius inducendae regulae Iuliani adest ratio, quae militat in d. §. ult.,
at in nostro casu ex decisione Iustinian. et Iur. Consult. ab omnibus recepta vitiatur lega-
tum per regulam Cathonianam, quin huic vitio possit Iuliani regula medelam adhibe-

adhibere: q. aut lege Juliani vel Justiniano, et S. Consultis fuit in cognit.
vel ppterea ab Interpretibus recepta, et applicata. Deinde admitti n valet 2a inter
pretao D. Fra. Coninariae: nam si ex ea precise rao observaret legatum in d. §
ult. qa sibi cum in persona servi deficiat, illius, et n Dni persona inspicitur quoad vali
ditatem legati; ob eadem quoque raoem utique eius valeret in nro casu §. an servus 82. quippe
natalis actus existentiae legati aeque in eo capax e servus, at legatum ibi relictum vitiatur
p regulam Catonianam: q. si capacitas existentiae n e potens defendere legatum, ad id
observaoem alia quaerenda e rao in d. §. ult. Tandem recipi n pot interpretao Bart
et Accurs.: etenim praeter qd qd nulla verisati incapacitas expte legatarij in d. §.
quoniam servus, cuius capax e, dnus capax quoque e censetur. leg. n minus. 31. ff. de haered. ins.
leg. si mihi. 12. §. regula. 2. ff. de legat. 1. si incapacitas servi pro dividuati facta
esse a persona Dni, ad legatum sibi relictum regula Catoniana, tamquam clauderet illud
in nra qe pariter excluderet: sed in nra quaestione legatum servo relictum infringitur reg.
Catoniana: q. ex hac rao illud similiter in d. §. ult. posset invalidare.

33.
Proponitur alia interpretao ad leg. debitor. 82. §. ult. ff. de legat. 2.

Alia, et certe longe subtilior interpretao ad d. leg. de
bitor. 82. §. ult. excogitavit Oroz. lib. 1. de apic. Jur. cap. 7. n. 15. inquit enim, ideo legatum
rei ppriae Dni illius servo relictum utile ee, qa cum servi qe vere legatarius valere
legatum tamquam rei alienae. quare quemadmodum in legato rei alienae, qd absque dubio valere
lee. §. n solum. 5. s.a h. tit. ubi late diximus, tenetur haeres redimere, et legatario prae
stare, vel si n possit eam redimere, illius aestimaoem dare, de §. n solum. 5. ita in
eo, cui res Dni legatur, pariter observari debet: obstringitur q. haeres, rem a Dno
emere, et servo tradere, vel si nequeat redimere illius aestimaoem praestare.
Quapropter huic legato neque obee regula Catoniana: quoniam tametsi illico post
factum testamentum decessisset testator, utiliter cederet. neque huic dicturae ex eo
bari posse, inquit Oroz. d. cap. 7. n. 16. qd videlicet si haec vba essent, utique etiam
leret legatum rei ppriae ipsi Dno relictum; cum sive rem accipiat, qp praeter haeredi
dederat, sive eam vendere nollens, illius aestimaoem ab eo consequatur, numquam ...
eam, imo alienam eam adipiscitur. Etenim differentia consistit inter casum, quo res ...
Dno, vel illius servo legatur, plane si ipsi Dno legetur, vitiatur legatum, qa cum
tamen, et mortis tpore res legata in ipsius legatarij dnio sit consistura, ...
qp sua fieri n possit inutiliter legatum cederet. At vo servo legata fuerit, va
legatum, quoniam rei legatae numquam fuit Dnus. nec deinde obee poterit, inquit
Oroz. d. n. 16. si dicas, illum ... traditam doctrinam ... in nro casu, q.
Dno haerede instituto eius eius servo legatur: nam ut animadvertit, nrum casum a
casu, de §. fin. toto caelo differre, quippe in specie d. §. ult. potuit haeres ab alio
rem emere, et legatario praestare; at vo in nro casu redemptio rei legatae
possibilis e, quoniam Dnus haeres a semetipso rem emere nequit.

34.
Extraditis interpretaoibus declaratur alia interpretao ad leg. debitor. 82. §. ult.

Inter has traditas interpretaoes ad d. leg. debitor.
82. §. ult. Juris Consulti menti magis consona, et veritati longe proximior videtur in
terpretao D. Hieron. de Oroz. sed licet in decessu subtilis e, et optima sit, in ex
plicaoe tn graviter peccat, qa ostendit qd nimis obscura e, nullo notum certum
ne...

vaeq. praescribit, cur videlet legatum rei propriae Domini eius servo relictum, tamquam legatum
rei alienae videretur? Quare, ut eam a divinatione vitio excusemus, clarioris
huius illustrationem ipsius verbis trademus: simulque ex ea, et ex aliis adductis inter propositi
facilius nostri dicturi adversantes opprimi, libabimus, iudicium ad nostrum efferemus ad
ut. Itaque existimamus, rem Domini eius servo recte legari posse: nam licet ipsi Domino inutiliter
legaretur. § si servus 10. ~~[illegible]~~ h. tit. leg. cetera. 41. § tractari. 2. ff. de legatis
1°. leg. proprias. 13. C. de legatis; hoc impediente regula Catoniana; quae in servo suo de praedicto
legatum capacitatem praestare; quod ad existentiam legati necessaria est ex vulgari regula. leg. similiter
12. § regula n. ff. de legat. 1. leg. non minus 31. ff. de hered. inst. Etenim duplex in domino
desideratur capacitas, generalis una, alia specialis, particularis, seu respectiva: —
generalis est, quae, non habito respectu ad rem, unusquisque ut civis Romanus habet; specialis, seu respe-
ctiva, quae versatur circa hanc, vel illam rem, cuius acquirendae quilibet capax est. Et si quis
speciali, et respectiva capacitate careat dominus, ad rem propriam legatam, quoniam amplius
sua effici non valet. § si itaque discretis 14. in fin. de actionibus; generali tamen ca-
pacitate procul dubio gaudet, virtute cuius servum capacem reddit, ut cum iudicio
observarunt Barth. ad § servus fin. et ibi Gofredus n. 3. 6. et 7. cumque in persona
domini generali capacitate, et personali, adsit naturalis capacitas existentiae, legatum
recte in servo consistit, residet, et sustinetur, licet in persona domini servari non potest.
Quod certe mirum, aut insolens videri non debet: quippe id contingit in servo hereditatis
iacentis, de leg. debitor. 82. § ult. et in servo posthumi leg. eius servus 64. ff.
de hered. inst. ut recte animadvertit Valenc. lib. 2. illustr. tract. 4. de acq. her. cap. 8.
n. 19. = Plane domini potius civilis generalis capacitatem a domino servus mutuavit, quia
in a domini amplius non attenditur, et solius servi persona, in qua residet legatum, inspicitur, ut
optime aiebat Amaya, de lib. 1. obs. cap. 14. n. 15. et 16. Quapropter ad valorem le-
gati inspicitur, an res legata eius naturae sit, ut servo, si testamenti tempore, quasi liber
inveniretur, acquiri posset; itaque validum est legatum, in d. § ult. quia servus testamenti tem-
pore iam liber effectus rem domini absque dubio capere posset, ut ex traditis proxime opti-
me inferebat, rectiusque definiebat Iustinianus in d. § ult. sequitur si tamen si li-
ber testamenti inveniretur, rem sibi legatam ex aliqua causa acquirere non posset, ut sic in
dispendio in leg. et si maxime 5. ff. de servitute legata, ut post Cuiac. lib. 16. quaest.
Papin. et Amaya d. lib. 1. cap. 14. docuerunt D. Reta in Academicis de acquisitione
servitut. tract. 5. et eximius vir, egregius quondam antecessor in hac alma Academia
et veteris Cathedrae, et nunc in Supremo Castellae Regio Senatu dignissimus senator
D. D. Laurentius Santos de S. Pedro. in Academ. de servit. cap. 2. sect. 3. n. 30.

35. Reiicitur praedicta interpretatio, et solvitur difficultas.

Unde cum ratione capacitatis naturalis existentiae, quae
invenitur in servo, in eo legatum consistat, et sustineatur, ipse vero legatarius existit,
quia non amplius domini, sed eius solius persona dumtaxat inspicitur: ideo quod legatum rei propriae domini
servo illius, non tamquam legatum rei propriae, sed tamquam legatum rei alienae, servo videtur: quoniam
rei legatae dominus numquam fuit servus; ut subtiliter observat Pothier d. lib. 1. cap.

7. n. 15. Propterea qd quemadmodum legatum rei alienae servo relictum infringere n. potest regula Caton.a, quippe testatore eius mortuo per testamentum decedente, inutiliter cederet; ita similiter neque legatum rei d.ni eius servo relictum vitiare valebit, quia nunquam ad instar legati rei alienae censura huius reg., seu ut tale prorsus recordatur. Nec tunc oberit, si obijcias ex hac doctrina id dicendum esse in nostro Cap. quo d.nus herede instituto, illius servus legatum est; qd sibi defendi omnino legatum si videretur, tanquam legatum rei alienae, cum ad illud observandum pari modo eadem videatur adesse ratio. Etenim omisso D. Vot. de lib. 4. cap. 5. n. 16. asserente in q. nostra legatum servo relictum ad instar legati rei alienae fieri n. posse, quia nunquam impossibile e. rei legatae redemptio (qd repugnat naturae legati rei alienae §. solum. §. 1. Inst. h. tit.) quippe a semetipso nequit d.nus heres rem emere, aut redimere, quae ratio Vot. tantum probat in legato rei d.ni, vel hereditariae; n. vero in legato rei alienae servo relicto, quia rem alienam, quam optime potest d.nus heres redimere, et praestare, si alia ratio legato n. obest. Consequenter, qd licet in q. nostra legatum heredis servo relictum sit vere legatum rei alienae, quia ubi n. res testatoris, nec heredis, sed alicuius tertij servo legata fuit, et per hoc ... in dignationem reg. Catonianae fugere potest, ut in d. §. ult. ex alio tamen capite ab exiali eius influxu liberari n. valet, ex eo nempe, quia apud ipsummet d.num heredem institutum, principio inutiliter cedit, ut s. n. 2. dicebamus. qd quidem impedimentum cum n. adsit in legato rei d.ni eius servo relicti, statim optime, qd utile sit hoc legatum, illud vero inutile reddat reg. Caton. Etenim servus, cui res d.ni legata e., mortis testatoris tempore in potestate d.ni sit, adhuc utrobique, legatum, qd fuit ab initio validum in initium ex post facto redit: quoniam ... fit inutiliter cedit: quia neque ... ut legatum rei alienae ..., cum illud sibi quae repre... n. possit servus.

36.
Exponit. tex. in leg. si optio. 13. ff. de opt. lega. et tollitur illa difficultas ex tex. in leg. qui. §. 1. ... 86. ff. de C. ...

Ceterum n. offendit argumentum adversus Justiniani decisionem d. loco positum ex leg. si optio. 13. ff. de optione lega. Etenim Trebattius, ... Larreateg. lib. 5. select. cap. 7. n. 5. ... lib. 2. select. cap. 13. n. 16; qd si servi optio alicui legata e., et ... servo legatum sine libertate relictum, si tota familia, vivo testatore, vel iacente hereditate ademptum ... perierit, eius ... tanquam pure, et speciali legato coherere sequens legatum sine libertate relictum. leg. servus legato 69. ff. de leg. 1. et utrumque debebitur legatario, quasi legatum optionis ... quia utpote personale, n. a morte testatoris, sed ab adita hereditate cedit. leg. omne. 16. ff. de opt. lega. ex qua docent Larreateg. d. n. 5. et Cujac. ... in Pamphilo. 40. ad leg. illud. 19. ff. eod. tit. neque in ... reg. Caton. quae legata, quae n. a morte testatoris, sed ab adita cedunt hereditate, tamen ... aliena n. vitiat. leg. reg. 3. ff. de reg. Caton. ubi docet Cujac. lib. 15. qq. Papin. ut dicebamus s. n. 22. Haec tamen ut recte docuit Paulus in d. leg. optio 13. intelligenda ... voluntarius heres fuit institutus, qui potest aditionem differre, ut interim tota fam.a ad solum ... recidat; secus vero si necessarius heres existat, nam cum illico ac testator decedit fit heres. §. 1. Inst. de her. qualit. et sic nequeat minui servitus familia, quae moriente testatore, plena erat, consequens legatum manet prorsus inutile: quia licet optio-

con-

ponit a legatario statim ut pote sub conditione comprehensum, quod tamen in hoc casu quasi pure, et specialiter legatum in legato contineri non valet, cum nec legatum sibi relictum, ut in simili specie dicebat Vabolenus in lege servus 15. ff. de opt. legata. quod optime exponit Pinellus de cap. 13. n. 18. et Larreategui de cap. 7. n. ult. Sedenique vero est necessario herede instituto, dantur duo casus digni praefato, quae memoriam perpetuo retineantur, in quibus defendi potest legatum statim sine libertate relictum. Primo est, quod simul nario extraneus heres instituitur: nam pro rata extranei legatum pro parte utile erit ex ratione Pauli in de lege si optio. 13. ult. quod est quod indicavit Julianus in lege quaesitum 91. §. 1. ff. de leg. 1. ibi: nario autem ex asse scripto. Quod tamen procedit, quo legatum ab utroque herede relinquitur, ut regulare est, lege ab omnibus 104. ~~[illegible]~~ ff. de leg. 1. lege si oblibus 44. ff. de leg. 2. Etenim si ab extraneo legatum relinqueat, totum debitum, si vero a sonario relictum sit, in totum inutile erit. 2° casus est, quod suus, et extraneus instituti, suus abstinet: etenim cum suus abstentus ad conditionem extranei redigatur lege nam nec 83. ff. de leg. 1. perinde ac si uterque ab initio fuisset extraneus, et alter repudiasset, ideo quod solidum legatum debetur, docet et observat Pinellus, et vel hoc solo certe laudamus, de cap. 13. n. 20. et 21. Ex huius vero doctrinae fonte fluit, quasi rivulus, vera interpretatio ad lege quaesitum 91. §. 1. ff. de leg. 1. et ad lege Julianus. 86. ff. de C. [illegible] quorum supra n. 16. 4um. d. Justinianus proximum argumentum, ut recte advertit Pinellus de cap. 13. n. pen. in fin.

3). Exponitur textus in lege in ratione 30. §. pen. ff. ad leg. falc. et solvitur illius difficultas.

Tandem non obstat alia difficultas supra n. 17. proposita deducta ex difficili textu in lege in ratione 30. §. pen. ff. ad leg. falc. neque omissa interpretatione Cujac. lib. 15. quaest. Pap. in lege Caton. 3. ff. de reg. Caton. ante med. et lib. 14. obs. cap. 10. qui duplici emendatione textum exponebat, et sic legebat; alia causa est, eorum, quae in die incerta dantur, nam si liberto dies cepit cedere ei debebuntur: ubi pro certa ponit incerta et pro libertatis reponit liberto. omissa etiam sua Glossa, quae diem certum interpretatur diem expressum, incertum tamen, et denique omissa divinatione [illegible] Noodt lib. 1. de [illegible] cap. 2. n. 6. asserentis, diem certum in d. §. pen. quoque non sua pro [illegible] ex testatoris voluntate conditionem facere, et sic legatum illud conditionale fuisse. Hic quod aliis omissis, tamquam a veritatis scopo longe aberrantibus respondeo, maximum adesse discrimen inter legatum servo heredis, pure, aut in die certum sine libertate relictum, et inter legatum, quod eidem servo in diem certum cum libertate relinquitur. Etenim legatum pure, vel in die sine libertate relictum non venit in contributionem legis falcidiae, quoniam inutile est: quia testatore illico decedente, inutiliter cederet, pro ut ea quae vitiatur per regulam Caton. At vero legatum, quod servo heredis in diem certum cum libertate relinquitur, in legis falcidiae contributionem venire merito afirmat Marcianus; quia [illegible] utiliter cedit: nam cum dies libertatis servo relictae ab adita hereditate cedat. lege heredis 7. §. ult. cum lege sequenti ff. quando dies lega. ced. lege unica. §. in novissimo C. de caduc. toll. pariter legatum eidem servo relictum ab adita cedit hereditate, ne alias inutile constituatur. Quod adeo verum est, quod licet diem certum, in quo [illegible] relictum legatum, ante aditam hereditatem venerit, non ab eo, sed ab adita hereditate [illegible]

legaty hoc cedet, quoniã n̄ priq ȝ petit libertas, a qua pendet: legã iȝ ... vet, qß vij pure relicty eet. Si aute prjacdat hreditas, qß dies certo ad... qua, libertaty dies ab addita hereditate, legaty v. ab adventu diei ... cedet. Quare n̄ pot Regã Caton. hoc legaty infringere, cy ad ea, qñ ... morte testatoris, sed ab adita hereditate, vel postea cedunt, nȝ pertineat ... toniana 3. ff. d. reg. caton. cunto ibi Cujac. lib. 15. ... Papi. ... Juris Consulti Meciani in d. §. ult. in eo consistit, ut differ ... inter ... gaty servo hæredis pure sine libertate relicty, et inter legaty eiȝ ser... in die cy libertate relicty, ut optime satis docet subtilis Gofredy in d. ... pen. et breui nimis stylo ibiȝ etiã Ant. Govean, quo ... ing. Idȝ ex eadȝ ratione obtinet in legato servo hæredis pure relicto, cui ... dei ... libertã prestare rogatus e heres, l. si legataris. 8. §. 1. ff. d. legat. 3. ubi docet Gofredy, et in d. §. pen.

38. et Ult.

Appinguntur plures casy, in quo legaty servo hæredi relicty utile e.

Pro coronide huius commentarii, ut Imperatoris Nri Justiniani decisio huius lata manu expensa, et illustrata, fa... lius intelligi, meliusq percipi valeat, aliquos libet casy breviter appingere, ... quo n̄ viget, nec observatur, ut ex illory cognitione in ceteris aliis ob... ligdo ... 1. casy e, qdo Patre hærede instituto, eiy filio simul cyeo ... eius potestate existenti legatr: etenim hoc legaty n̄ vitiatur p regã Caton... qa utiliter cedere pot. idȝ dicendy erit, si servus Patri relicty sit legaty ... fratri in eiusdȝ Patris potestate constituto, ut docet Julianus in l. quæsitu... 91. ff. d. legat. 1. ubi Cujac. in recit. et lib. 37. ... Juliani. Bened. Pinel. lib. 2. select. cap. 13. n. 15., et subtilis Gofred. ex n. 16. usq ad 26, ... plures movet species. 2. casy e, ut existimat Bened. Pinel. d. lib. 2. select. cap. 13. n. 7., qdo Pater et ... n̄ pure, sed sub conditione hæredes ins... ti fuerint: sed d. veritate huius casy certe dubito; quoniã hæres conditio... naly existente condit. ab initio pure institutus creditur l. si pupillu... 26. ff. d. condit. instit. quare apud ipsy videtr cedere legaty. 3. casy e, qdo Patri et ... coheres datus e: nȝ ... extranei ... servatr ... d. Bened. Pinel. d. cap. 13. n. 8. 4. casy e, qdo Pater et ... quo co... res daty fuit, hereditaty repudiant; tunc eni p solido ... legaty, quoniã ipsi Patri, vel relicty valeret, Pinel. n. 9. ... Jure novo, quo peculij adventitij proprietas filio familias acq... pot, §. igitur 1. ... per quas personas. l. cy oportet. 6. C. de bonis ... liberis. legaty filio familias hæredis instituto relicty utile ... care ... putat Gofredy in d. l. quæsitu 91. ex n. 6. ad 16. ... necio an recte concludat. hæc notasse tantȝ, et n̄ exponuisse ...

mihi tribui non debet, nec cum pluribus ab hinc dieb. Doctorandi eius omnes Professores, Doctores, preces vestras gradus virtute iure appellent.

— Amen.

1e

Los folios que faltan entre el
12 y 17. eran blancos.

DE OPTIONIS SEU ELECTIONIS LEGATO.

1 Plus sic ex maiori claritate, et tiendi veri intelligen. de legatis generici, et alternativis primo, ut fundamentis ad specialem nostri tractatus legati optionis seu electionis ven... [illegible]

2 Optionis, et electionis legatum in genere idem est, ut patet ex leg. 1. et 2. §. ult. leg. 4. et §. de opt. et elect. legata leg. servi. §. de leg. 4. ubi Cuiacen. et Cuiac. ... in specie aut diversum est legatum optionis a legato electionis ... Pinel. lib. 2. select. cap. 16. nu. 22. Petrus ... Covarr. lib. 2. variar. cap. 1. nu. 2. novissime ... Bart. in leg. servi elect. §. ac leg. 1. in ... legatum optionis et electionis ... peragitur ... here

herede, ac petrunq. Pretore interueniente aliquod tempus certum prefinire consueuerat legatario, intra quod optaret quo transacto actio illi denegabatur. leg. mauisionis. §. ulti. leg. 8. leg. 13. §. ulti. hoc tit. ubi res integra adhuc erat tam enim electio adhuc dabatur legatario, etsi assignatum tempus prete[r]iisset. arg. leg. §. ult. leg. 7. hoc tit. cetera vero non integra velutí si aliquos servos heres pignoraverit vendiderit vel manumiserit, hoc enim casu transacto assignato tempore ab herede ut legata sera erit electio dispositaque familia ab herede ut legatarius turbare aut infrangere quod quidem dispositum fuisset, non poterat, d. leg. 7. h. tit. at vero quando res integra erat poterat eligere, quia nullo damno heres afficitur, cessatque ratio decreti, quod heredi causa interponitur, ne ille in damno versetur, si liceret legatario postea eligere, veluti si servo vendito, nam si post decretum electio in ea valeret transacto tempore heres actione ex empto teneretur, in quo maximo damno afficeretur, verum ubi res integra est nihil timeri potest, ut damno heres afficiatur, pro inde hoc casu electio etiam post diem decreto prefinitum facta valet cessante namque causa decreti, cum non verba solum sed finem inspicere debeamus, ut notavit Cuj. in repetit. adhuc tit. in leg. 6. unde idem in emptore hereditatis dicendum est, cum et hoc petere potest, ut tempus a [pretore] assignetur, intra quod electio fiat. leg. 13. §. 1. hoc tit. et aliis quorum quorum interest, quia emptor hereditatis vicem heredis gerit, leg. 2. §. pen. de hered. vac. vend. leg. 9. dmun. pred. leg. ei qui 54. de petit. hered. vel potest ipse emptor agere contra heredem, ut ipse a pretore tempus petat duplici enim remedio emptor conservatur actione ex vendito cum herede, postulatione vero adito pretore nec alia actio aliam interimit, ut in specie tex. in leg. 8. §. ult. hoc tit. ulterius non solum heres, et emptor, verum legatarius quoque si eius intersint optionem fieri petere poterit, ut tempus a pretore assignetur, veluti si optio servorum sit Titio ~~data optante omnifam.~~ ~~ad Sempronium~~ data, reliqui vero servi Sempronio relicti, ut in leg. 47. hoc tit. et §. eodem. quia Titio non optante omnem familiam ad Sempronium pertinet, reliquorum enim appellatione omnis familia continetur. leg. 95. et 106. de V. S. leg. 80. d. hered. insti. sic in leg. Jul. de Ciesid. omnis pecunia continetur. leg. 4. §. leg. ad leg. Jul. peculatus. = inde venit ut inter actus legitimos connumeretur leg. actus 77. de reg. iur. et sicut hereditatis aditio semel fieri potest. leg. 80. §. ult. de acq. hered. leg. 6. d. bon. pos. sic et optio. leg. 5. d. leg. 1. aditio sine patris jussu a filio non fit. leg. 6. §. verum. d. acquirenda hered. sic et optio non fit sine iussu patris, vel domini, leg. 19. d. leg. 1. idem in pupilo. argumentum tex. in leg. 9. d. acq. hered. leg. si sine. tutores. leg. minor. leg. aut contra tutor. 7. §. et si sine

Demum.

de minoribus. licet optio h[oc] omnis relicta n[on] nisi pere[grina] fieri
pot, unde tutoris optio, que mulieri in perpetua tutela
Constitut[e] dabatur, aliq[uando] erat legitimus, ut ex libr[is] loco pot.
lib. 29. q[uia] dabatur a leg. vel marito. tandem optionem esse
relictam intelligamus, quoties id, q[uo]d principaliter relinquitur,
est ipsa electio: veluti Titio optionem servorum meorum do,
lego. vel ita: Titius ex servis meis, quem velit optato. toties
autem electionem, quoties res aliqua principaliter legatur, cui
eligendi facultas adiungitur, veluti Titio illud aut illud do,
lego, vel ita: Titio hominem quem voluerit do lego. leg. illud aut
illud. 19. hoc tit. ubi Cuiac.

3. Et licet aliquod consideremus discrimen
inter filium patrie potestatis nexibus involutum, et servum do-
minice coercitionis vinculis adstrictum, in hoc tamen n[on] differunt,
nam iussus patris vel domini precedere debet, licet optio ab eis sit
facienda. leg. 30. d. leg. 1. leg. 76. d. V. O. q[uia] eq[ua] talis est, unde
sicut in addit[ione] hered[itatis], ita in optionis loco iussus precedere
debet in hereditate est, ne forte ipsa damnosa sit hereditas, sicq[ue]
commodum acquisitionis filii, vel servi domino, vel patri in damnum
verteretur. sed in legato cessat hec ratio, q[uia] nunquam pot esse damno-
sum. leg. hereditatem 32. ff. mandati. q[uia] donatio est, nec fuisset
legatum quod commodum afferret. leg. 29. §. quoties. d. leg. 3. §. quod q[uo]d
precedat iussus necessarium n[on] est, dicendum est verum esse legatum
n[on] posse afferre damnum, sed q[uia] in legato optionis poterat n[on] leve de-
trimentum oriri, q[uia] electio datur rei, quam voluerit, legatarius etiam
optimum; unde quoties filius, vel servus optimam rem n[on] elegisset, com-
[pa]ra[re]t domino, vel patri damnum in eo, q[uo]d est n[on] acquirere, q[uo]d pote-
rat, et debuerat, quamobrem ut hoc cesset, necessario precedere iu-
[ssu]m constitutum est, rat[ione] mag[is] lucri cessantis, quam damni emergentis.
Ulterius obstat, q[uo]d in legato generico, et alternativo n[on] e[st] necessarium
ut iussus precedat. leg. 40. h. tit. leg. 13. d. leg. 1. et tamen licet opti-
ma res in his n[on] eligatur, ne tamen deterior a filio, vel servo a-
liquatur precedere iussum videbatur dicendum, cum eadem ratio sit ac
in optione: q[uia] aut in illa n[on] est necessarium, q[uo]d precedat, aut in hac
precedere debere dicendum est, sed d[icendum] q[uo]d licet verum sit iussum pre-
cedentem n[on] esse necessarium in legat. genericis esse tamen rati habi-
tionem necessariam. d. leg. 13. d. leg. 1. differ[enti]a inter optionis, et ge-
nerici legatum est, ut in illo precedit, in hoc v[ero] subsequatur, cuius
diffe[rentie] ratio in eo stat, q[uo]d optio est actus legitimus, ut dictum remet
ex leg. 20. d. opt. legat. leg. 77. d. reg. iur. electio v[ero] n[on], unde
mirum n[on] est, q[uo]d in electi[one] hominis generaliter relicti servo, vel
filio n[on] exigatur parentis, vel domini precedens iussus, sed suf-
ficiat rati habitio, q[uia] creditur patri, vel domino cui posuit n[on] ap-
probare

approbare electionem si minus idoneum corpus sit electum d. leg. 13.
d. leg. 1. optio autem cum sit actus legitimus sub conditione fie-
ri non potest, si pater, vel dominus approbaverit. d. leg. 77. d. reg.
juris. indeque jussus praecedere debet, at electio sub conditione fi-
eri potest, si ratam eam pater, vel dominus habuerit, siquidem suf-
ficit, ut rati habitio subsequatur exemplo bonorum possessio-
nis a filio petitae absque jussu patris, quae valet dummodo tamen rati
habitio subsequatur, quia actus legitimus non est, hereditatis vero
aditio, quae actus legitimus erat absque praecedenti jussu fieri non
poterat. d. leg. si quis mihi bona. 25. §. jussum. et §. si quid. ff.
d. acq. hered. unde lucem accipit text. in leg. si cui. 25. d. lib.
ca. ubi asserit Ulpian. illum, qui de libertate litigat. interim
ad eum defertur optare non posse, non quia in judicio comparare non va-
leat, sed quia in optione necessarius est animus, si forte servus fuis-
set pronuntiatus, talisque optio ut inutilis reputaretur, quia in-
stus deficiebat, nec rati habitio erat sufficiens, ut est in ea-
dem specie de hereditate dicitur, quae interim fieri non potest nec ju-
ssus Domini interim admittitur. leg. cum aliquem. 21. C. d. ju.
d. lib. sed si non optio sed electio sit relicta interim fieri poterit.

4 Nam si tempus assignatum sit a testatore transa-
ctum patre ignorante adhuc filius optari possit, quaeritur, in qua re-
spondendum est, si filius amiserit optionem, transacto tempore optare non
posse: arg. text. in leg. 1. C. quando admitti ad bon. poss. ubi transacto tempore
bonorum possessionis ignorante patre filius praejudicatur. deinde quia
licet verum sit patris meliorem non deteriorem conditionem filii facere posse.
leg. 1. quum. 59. leg. d. 28. §. fin. d. pac. leg. pen. depositi. tamen hoc
verum est si filius non sit propria culpa in mora. leg. 2. d. religios. leg.
cum mancipium. 51. d. edil. edit. leg. 1. §. si servus. cum segg. praeterea,
tempus enim ipsi prodest, vel nocet factum, nec facit, quod repudiare he-
reditatem non possit filius sine jussu patris, nam hoc procedit in expresso
repudiatio, non in tacito; ulterius ratio apponendi et assignandi tempo-
ris a testatore fuit, ne praejudicium heredi, vel ei, cujus interest, opti-
one celebrandi ex dilatione afferatur. unde ignorantia patris in eorum
damnum concurrit debet et licet ipse filius optionem repudiare sine jussu
patris non possit tamen transactione temporis, eo non utens poterit. re-
gula namque juris est: expressa nocent non expressa non nocent.

5 Ex supra dicta inter optionis et electionis
legatum alia quoque dimanat, ut optionis legatum non nisi per vindicationem
possit relinqui, nec enim per damnationem dari valet ut insinuat Imper.
in §. optionis. 23. inst. d. legat. dicitur in leg. apud. 20. hoc tit.
Ulpian. in fragm. tit. d. leg. §. optionis. unde non nisi d. rebus propriis
testatoris fieri potest tale legatum, et quidem utroque tempore ex jure quiri-
tium; nisi pondere, num. et mensura constat. Ulp. in fragm. tit. d. leg.
§. per vindicationem; cum optionis legatum non nisi per vindicationem relinqui possit,

inde

inde nec nisi de rebus propriis. d. §. optionis ibi. ex servis suis.
in ipsa namque particula suis comprehenditur, nisi per eam alienas [illegible]
excludere, neque obstent verba Legatia d. §. ibi. vel alijs rebus
quae ad dictam rerum et servorum dumtaxat ponuntur, quasi dicat
Imp. ex servis suis, vel alijs rebus etiam suis dictatis, alterius et
mente, quam in hoc genere legandi testator habuit, nam cum
legatarium optare iubet, hoc est unam re eligere magis natura
[illegible] sortem [illegible] dere significat non extimationem [illegible]
lectum bene in leg. uxor. 200. C. d. legat. de qua latius. Stich.
in §. non solum 4. insti. d. leg. Ad quare si morienti facultas dum
versandi et arbitrium suum fuit data, non licet testatoribus verba
optionis legati mutare, sed per electionem heredi in hoc legato ali
quod aliquo tribuere sicut in legatis generis, et alternatiuis, tex
quia optionis legatum actum legitimum est, nec a testatoribus vel ab heredibus, testam
[illegible] gerendi solent mutare per arbitrio proprio, quia in his [illegible] in sita
ba errabat cadebat [illegible]. in legatis autem generis, et alterna
tiuis, quae acta legitima non sunt, licet mutare verba, ac per consequens le
tionem heredi aliquid praestari. leg. servo. generaliter. 12. d. op
tione legata. unde 1°. infertur interpretatio [illegible] in leg. [illegible]
~~[illegible] generaliter~~ 2. §. data hoc tit. ubi inquit [illegible] Siquis optare
vit alienum servum optionem non sumere, nisi quod agere, quia optio non ea
dat in rebus alienis, quod adeo verum est eius [illegible] ut, ac si facta
non esset, docet Pinel. lib. 2. select. cap. 16. n. 31. Menoch. de pre
sumpt. lib. 4. pres. 150. n. 9. ex quo etiam mens iurisconsulti intelligitur.
leg. apud aufidium 20. hoc tit. ibi: quia res [illegible] eius fuit, similiter
ac dixisset eam sumere, nam cum legatum optionis electione facta trans
ferat dominium in legatarium quod nisi in legatis vindicationis
non procedit, merito dicendum est [illegible] legatum hoc per vindicationem
delinquendum, ac per res non nisi in rebus propriis consistere.

6. Nec his refragatur [illegible] in leg. [illegible]
cissimus 36. d. auro et arg. leg. ubi potuit autem, quod legatarius de
gerit legatum fuit cum actis [illegible] res illa in hereditate [illegible] de
dit, quam tribuendo vino optiones, quaeritur, an ex eis eligere possit,
et posse [illegible] ex qua decisione deducit Barth. optione
legata in his, quae in hereditate sunt, solum consistere, alioquin ex vena
libus esset eligenda, quod [illegible] ea vase respondet, electione etiam in
vasis aptioribus fundendo quam [illegible] consistere, quia non omnia [illegible]
tui parata sunt: hordt. lib. 2. satur. 3. ibi: [illegible]
[illegible] potaria [illegible] = Campana [illegible] truella, unde [illegible] le
gata [illegible] illa vasa intelliguntur, et ita ex his posset fidei
commissaria eligere, nec ex his [illegible] non repertis vasis ad vena

Ea

vernaliā extendi electiōne; imo testator voluntatē suā ad
species, quę in hereditate inveniuntur accommodabit: arg. test.
in lg. 71. d. leg. 1. q. in legādis enim, quā in alienādis et parā
dis, et onerandis heredibus, faciliores sunt voluntates testato
rum. lg. vnā ex fam. 67. §. si quis d. leg. 2. maiorē tam difficul
tas continet sic textus in lg. 38. §. Lepria eodem d. auro et argento leg.
ubi proponit testatrice quādam legasse coopertoria et Gabianas
sic a ciuitate Gabea dicta ut ait Alciat. lib. 2. parerg. cap.
21. Cuiac. 13. respons. Scaevolę in hoc test. et tunicas cum pa
liolis, quas elegerit legatarius: quęsitum est, an ex uniuersa synth
esi eligere posit. et ait Scaeuola: si sint tunicę singulares
cum paliolis seorsum in bonis relictę: ex his duntaxat eligere
posse. si vero nullę sint singulares ex synthesi vestium heredem
prestaturum legatario tres tunicas cum paliolis aut verā esti
mationem earum, ex quo test. in primis aliqui deducunt electionem
fieri posse de rebus alienis, sed huic dubio facile resp. nempe quod syn
thesis est universitas vestium, quę simul induebantur eiusdem coloris
aut materię, quas pro raro vtebatur unde in arcis aserbabatur
quarum numerus, et species synthesis appelabatur, vt. Scaeuol. in pre
senti notat ibi: ex uniuersa veste unde cum legatarius eligere
vellet partem ex una, partem ex alia veste, ac proinde ordinem, et pa
ritatem vestium peruertere institutum est, ut si singuli vestes sint, et si
quā vestes ex his tum eligat, si autem non sint hereditas, prestet quas vo
luerit, aut eius estimationem, ne in illa electione heres cum detrimento tanto
dānificetur, nec legatarius eligere possit ita ut illum ordinem perver
tat. Duaren. ad leg. 5. d. legat. 1. Farreat. 5. select. cap. 2. n. 4.
licet aliter Gotofredus in d. §. Sempronię. = Sed et eadem specie duplex
deducitur difficultas scilicet quomodo legatario electione relicta here
eligit: videtur electio competat heredi, non ad estimationem sed ad ipsius
rei prestationem debet competere, quare dicendum est duplicem esse casum
ab Scęuola propositum; sicut dum ait Scęuola si tunicę singulares spe
cialiter relictę sint cum paliolis, tunc legatario electio competet, si non,
hoc est, si ita relictę non sint, sed generaliter in arbitrio heredis po
suisse videtur testatorem electionem ex reg. test. in lg. 10. d. iur.
doct. qui sequitur hunc test. ex lect. vulgari, aliam autem lectionem
proferre solent interpretes, scilicet, quod sin esset, quę verba referuntur
ad illa proxime antecedentia, si essent tunicę singulares sed
singulę cum paliolis relictę, ita ut diversitas legatis casum con
stat in eo, quod tunicę non sint singulariter sed generaliter relictę; electio
tamen legatarię data, quo casu subiungit consultus heredem presta
turum tunicas et paliola sed ex synthesi, non ex qua ipse heres ele
gisset sed quę legatarius, cui electionem testator defulerat, quod ita sub
audiendum est, Farreatus ubi sup. n. 5. Cuiac. 3. resp. Scęuol. in hoc

§.

§. Semper. = et quomodo in uno, aut in altero casu liu
tum est heredi estimationem dare, cum ipsa res legata praestari de
bet, et ratio est, quia cum synthasis sit vestium forma quaedam per
sonae integra, et perfecta, si quas vestes eligeret, et reliquas heres
compelleretur praestare facile detrimento afficeretur, cum pro cuiusque
ordinem reliqua pro arbitrio posset, unde ut huic damno in le
gato generico ubique faceret consulto decidit estimationem praestandi
heredi potestatem esse concessam, quia consulitur heredi absque iniuria le
gatarii, qui virtute legati eligerat, ut rei electae estimatio
nem, si hoc voluerit heres, consequatur.

Alterius urget consulti decisio in l.
filium. et uxorem. pen. hoc tit. ubi facta electione cum dispositione
testatoris ita ut quod electum est, censeatur legatum, tamen partus huius
modi legati ad legatarium non pertinet, nec usus, et fructus, et quia do
minium rei translatum non fuit, dominio namque translato omnia haec
ad legatarium transeunt. leg. 88. §. cum servus d. leg. 1. sed ut huic
dubio satisfaciamus, dicendum est de duplici casu interrogatum fuis
se Scaevolam; primo namque an partus ancillarum electarum a matre fi
liis acquirantur ante nuptias. 2º an fructus, et usus illorum mancipio
rum ante nuptias ad matrem solam pertineat. ad primum respondet negati
ve, ad filias partus non pertinere duplici ratione. 1ª quia cum tempus adi
ectum in favorem heredum adiicitur. leg. cum tempus. 17. d. reg. iur. illius
verbis cum mancipiorum legatum in tempus nuptiarum illorum transtulit id, quod
medio tempore ex ancillis provenit ad filias non pertinere. 2ª ex tan
ta testatoris voluntate, quae ex illis verbis colligitur, et si antequam nupse
rit, aliquid ex mancipiis defuerit tunc in locum eius arbitratu reliquae
matris dari volo, quia mater, et coheres illo medio tempore tenentur
demortuorum locum aliis subrogare, merito videretur id praestandum
cum lucro denuo nascentium, quod ad heredem videlicet matrem, et filiis
[illegible] quorum onera cum suo favore et sequela pertinere debet, quia nihil
convenientius quam ut commoda sequantur, quae incommoda sentiunt. leg. secundum
naturam. 10. d. reg. iur. necessarium putat, quod dominium rei legatae erat
in legatarium translatum, namque licet statim translatum esset medio tempore onera
heredis apponitur - quodque interim acquiritur et ius statu dicta ad iura:
ad 2um vero casum respondet. Scaevola nihil proponit cur ad matrem solam
pertineat, et quia ex hoc docere velit, ad filias etiam pertinere, et quia cum ma
tre etiam filiae fuit institutum, ad eas quoque pertinet, quia ratio quae facit,
ut partus ad filias non pertineat, eadem ut nec fructus suadet nec in
hac parte admittenda est contra Cuiac. in d. l. fil. pen. existimatis
usum, et fructum ad matrem, et filias pertinere, quia partus non sunt in fructi
bus, unde licet in partubus diversum dixisset, tamen in fructibus non idem pro
cedere.

50

cedere censer, qualiter vero sit partus, et fructus non erat, jure cesse. in leg. 28. d. titur. tamen in praedicta specie, quae rationes suas ducit a priori scilicet voluntas, et ideo ut partus penes heredes permaneret, eadem censuit, ut et fructus, ideoque respondet leg. hoc ad matrem solam non pertinere, nisi quatenus ad filiam etiam pertineat, sed quatenus ad alium heredem nepotem filium. Farinac. 5. select. cap. quaestionum. Pinel. 2. select. cap. 12. n. 33.

8 Praeterea urget Paul. in d. leg. filius 28. §. alia: d. dict. et dem. ubi ita legatum est proponitur. Ex his uxor mea Philargirum puerum a[c] ancillam quam mei erunt cum moriar optato, testator Agatheam, quam tunc temporis habuit vendidit, aliis ancillas emit, ex his uni Agatheae nomen imposuit, quaesitum est, an haec legata videatur, et legata videri I.C. respondet ex qua decisione aperte deduxit optionis legatum fuisse relictum ex his rebus quae illo tempore in dominio testatoris non erant, ac per consequens quod vindicatione non fuisse relictum, dicendum est hoc legatum consistere etiam in rebus, quae uno tempore testatoris non erant, sed ut cesset argumentum asserendum est, legatum in hac specie non fuisse optionis, quia necessario requiritur, ut sit electio, quae consistere non potest in rebus speciebus aliter legatis qualiter hic proponitur, verbum tamen vultus fuit verbo optato pro sumito, vel capito, quibus verbis utebamur in legat. vindicationis; his cum ita veritas sint ad legem pro respondendum est, hoc legatum vindicationis subsistere ex S.C. Neroniano. quo cautum fuit, ut quod minus pactis verbis legitimis legatum esset perinde haberetur, ac si optimo jure esset legatum. Ulp. tit. d. legat. §. quod exceptionem unde effectum fuit, legata per vindicationem vero, quae non utroque tempore jure quiritium fuerint testatoris, substineantur. unde d. hoc S.C. intelligendum est necesse est. via Ramos, ad tit. d. leg. n. 18. sed sine S.C. intelligi potest, nam licet vero sit necessarium esse domini utroque tempore ad legatum per vindicationem relinquendum, tamen hic substitutio ancillae in locum alterius saltem vi[deli]z[et] hae[re]t. ut nunquam illa alienata fuisse credatur, quia vi substitutionis et subrogationis illa [...] in locum se sub intrat, argumento text. in leg. 49. et 80. §. 7. ad leg. Falcid. ubi [...] Falcid. non [...] nisi [...] summa quae mortis tempore in dominio testatoris [...] si [...] fuerit [...] legatario dare [...] quantitas [...] illa quantitas [...] subrogatur loco rei [...] tempore apud testatorem non sit in Falcidia in [...] d. leg. 30. §. 7. ad leg. Falc. leg. si [...] 40. §. quantitas [...] [...] sic Agathea, a testatore empta subrogata [...] testatore vendita, ita ut quam [...] legata [...] ex vi [...] subrogationis [...] vindicationi [...] in utroque tempore [...] subrogatae vi subrogationis in dominio testatoris [...] credatur.

Et dictis [...] [...]

speciem

species sit legati vindicationis ita ut non aliter rem legatam posuit necessario dicendum est, ad legatarium sine facto ullo heredis optione celebrata rem optatam transire, ut in omnibus vindicationis legatis exploratum iuris est. leg. a Titio 64. d. furtis. leg. 7. §. datum de t. quando dies legat. ced. leg. quod legatum 38. §. ultimo d. iudic. leg. si servum legatum 40. d. noxal. act. et non solum in his legatis sufficit ut dicebamus in re legata quodlibet dominium habere, scilicet dominium quale non civile, quod nos quiritarium appellamus. Ulp. tit. d. leg. §. quod vindicatur, nam et ad rem vindicandam sufficiat dominium naturale bonitarium dicimus, ita accepta decis. text. in leg. in rem actio 23. d. rei vind. et in aliis legatis in legatarium solum transit ius illud quod defunctus habuit, ut si dominium quiritarium id transferat, si autem non nisi bonitarium et ipsum dominium, cum quod usucapiendi cesset leg. nunquam 31. §. vacuam. leg. possessio 20. d. usucap. leg. cum heredes 23. d. acquirenda possessione. tamen in legato vindicationis dominium rei legatae quiritarium, et utroque tempore penes testatorem fuisse necesse, cum sit modus transferendi, et acquirendi quiritarium dominium. Ulp. in frag. tit. de dominiis = Verum haec et si vera sint ab his fundamentis recedere nos cogit insuperabilis visa difficultas de eius nota exceo, quia in puro vindicationis legato, ut possit legatarius rem a testatore transmissam habere, recta via fingitur legatum cessisse a morte testatoris, ut ex natura legati vindicationis constat et ne dominium in suspenso sit, donec ab alio occupetur medio illo tempore additionis hereditatis et mortis testatoris fingitur imaginaria persona hereditatis iacentis, quae sustinet hereditatem, repraesentatque personam defuncti in rebus quae iuris sunt, usque dum adeatur hereditas. leg. hereditas 34. leg. hereditas 61. d. acquirendo rer. dom. leg. heres 22. d. usucap. leg. legatum 116. d. leg. 1. ideoque cum legatarius vindicationis rem vindicat statim ac hereditas addita ab alio heredem non fuisse recte dicitur. ac dominium transferri recta via in eum a testatore absque ullo facto heredis, at in legato optionis et si fictio hereditatis iacentis suspendat possessionem medio illo tempore rem legatam, usque dum ab alio additione occupetur (quod non caret difficultate quia fictio iuris non potest sortiri effectum in rebus quae sunt facti. leg. in eo. 33. cum leg. sequenti leg. hereditas 61. d. acq. rer. dom. et optionis legatum personae factum requirat) dicturamque inde posuit fictionem hereditatis iacentis non habere locum in legato optionis) non tamen post additam hereditatem fictio illa potest suspendere dominium rerum legatarum quia hereditatis iacentis fictio cessat statim ac hereditas adita est, leg. 22. d. usucap. fictionum namque cogente, et suadente necessitate fuerunt inductae. leg. postliminium 19. §. transfugae d. captiv. leg. item civi. 14. ex quo cum cessat fictio statim ac causa cessat, quapropter in nostro casu post aditam hereditatem nulla dicturamur fictionis

causa,

eo quo ad diminuos dominij vero hereditariam, unde necessa
rio dicendum est medio illo tempore inter additionem hereditatis, et opti
onem Dominium penes heredem esse, ac proinde legatarius post optio
nem factam rem optatam vindicat non a testatore, sed ab herede pe
nes quem iam est dominium, accepit. = Sed licet ita destructis varijs
his argumentis maneat vera Doctrina, dicendum est ad 1am difficul
tatem ut licet verum sit fictionem locum tantundem habere in ijs rebus, quae
juris sunt non vero in his, quae sunt facti et in legato optionis personale
factum requirit, tam tempore, quo legatarius indiget persona in facto
non est tempore quo fictio iacentis hereditatis operatur, sed post iam a
ditam hereditatem, quod est tempus, in quo iam optare potest hucusque iam cessat
fictio, ut dictum remanet. ad 2am vero difficultatem in qua maior est
difficultas, dicendum est, non absurdum omnino esse dicere post aditam
hereditatem Dominium penes heredem esse, ac post quam legatarius op
tat, et vindicat fingere a morte testatoris transmissum sine fa
cto heredis in legatarium fuisse, quia cum duo genera domini
orum sint, diversaque inspectione eorum, quae necessario aperitio juris
fiunt, ut diversa iura pariunt constituunt dominia diversaque.
aut considerari revocabilia, aut irrevocabilia ex communi omnium
clasicorum interpret. Calculo, hoc est ut ita dominium penes aliquem
sit, ut ab eo discedere sine facto eius non possit, nec in alium trans
ferri, quod irrevocabile vocamus et si ita constitueretur penes he
redem post aditionem, antequam legatarius optaret, necessario sequeretur
legatario vindicare non a testatore sed ab herede accipere dominium,
sed plerique tantum expediendi negotij causa penes aliquem Dominium
fuisse revocabiliter supponitur, hoc est interim ac venit restituendi
tempus credimus eum dominium habuisse, et postea resoluto suppo
nitur numquam penes eum fuisse, quod idem est ac habere possessionem ex rei
Custodia, nec vacua extent bona, ut hereditatem jacere acci
dit, et post additionem, cum supponatur heredem habuisse do
minium vero legato optionis contentum revocabiliter, interim dum le
gatarius optat, quod postea eo optante resolvitur quoad rem optatam,
quasi numquam in eum fuisset Dominium, ut sic vindicante lega
tario non ab herede, sed a testatore Dominium in eum transmissum
Credatur;

Sed adhuc difficultatibus oppressis dicendum
10. esse nobis videatur, legatum vindicationis, eam naturam esse, ut
dominium rei legatae a morte testatoris non mediante persona
heredis transeat in legatarium, et ut id statim possit, suppo
nitur legatum cessisse a morte testatoris, ut consulti aiunt, in
leg. huic. Scripturae. 15. in princ. leg. Titio. 34. cum seqq. ad leg.
agilis.

requisitum. et cum a die cessionis dominium acquiritur, cesseat quo-
ad transmissionem et alios effectus, optime singularis translatio dominii a
testatore in legatarium absque facto heredis; at in legato optionis non
adest eadem translationis dominii ratio, quia non cedit a morte testatoris sed
a die optionis celebratae post additam hereditatem, et consequenter dominium
restat penes heredem, a quo legatarius vindicat, et non a testatore ex
emplo ceterorum legatorum, quae cedunt ab adita hereditate, quorum complementum
pendet ex facto heredis. = Sed dicendum est, veluti verum sit legatum
vindicationis cedere a morte testatoris, legatum vero optionis ab adita
hereditate, tamen dicta paritas pendet ex natura, et essentia lega-
ti optionis, quod licet sit vindicationis legatum, tamen quia personalissimum
et conditionale est requiritque personale factum legatarii. l. a. sola
philo. 20. l. 20. hoc tit. et legatarius optare non possit ante adi-
tam hereditatem, inde necessario non potuit cedere usque hereditas adea-
tur, ut infra notabimus, ex quo merito procedit, ut in legato optio-
nis observentur omnia, quae in legato vindicationis, quae naturae simplicis le-
gati non adversantur, et cum quoad transmissionem dominii non obstet quod
sit revocabiliter penes heredem, ut remet notatum, et in quolibet le-
gato vindicationis, quod non heredis factionem tunc in conditionis denatur
si vindicatio suspendat dominium revocabile, quod interim est penes he-
redem, ~~ex quo [illegible]~~ non impendit, quominus dicamus, recta via
in legatarium a testatore transmissum fuisse; quia nec in legato optionis de-
bet esse impedimentum, ut sit aliquid penes heredem, ex quo dum accipitur
ff. in l. si vendidero. 80. §. si ad exhibendum d. tit. ut dubitat
consultus cum mihi optio servorum esset legata, et ad exhibendum optaturus
egisset et unus ex familia subreptus fuisset, cui competat actio furti
et heredi competere decidit, quia interesse. = hic sic. = si heres itaque
ac legatarius optat haberet dominium irrevocabile non dubitaret consultus
an ei actio competeret nec ratione solum interesse ei actio praestaret sed tamen
quod domino indistincte concederet, quae domino indistincte competit l.
dicta. si vendidero in princ. nec de legatario dubitaret si recta via
a morte testatoris in eum non transiret dominium factoque heredis indige-
ret, nec recurreret ad conceptum interesse obligationis heredis, ut cus-
todiret res, quas exhibere legatario tenetur. sed interim dominium ha-
buisset heres irrevocabile, sed cum solum revocabile habeat et possessionem
cum custodia, ea ratione huius interesse ei actio datur, cum actio furti
competat illi, cuius interest etsi dominus non sit. l. 11. et 12. ff. q. rei.
73. §. 1. l. 85. d. furt. licet refragari dictis videatur. l. in l. si
servus. 40. d. nox. act. ubi si servus legatus furtum heredi fecerit,
antequam hereditas adiretur dicit legatarium heres agere posse quia ex ti-
tulo speciali dicitur cum agi possit legatario actio dari debet, ut dicere de-
beamus, ut quoties servus sub optione relictus subreptus fuerit ex ti-
tulo specialis legatario actio furti competat, solum diversum videremus quod non
mirum diversum statuisse ius. consultus in d. l. 40. ubi proindi certe
posse

proin legatur Stichus servus, et cum tale legatum cessisset ... Stichus ... et ab initio instanti vivere desiit, tradit omnis suppositionum onus in legatarium, ideo et dicitur ei agi posse, l. actio. 63. ff. furt. at in nostro optionis legato cum usque dum addatur hereditas, et propter non cedat. d. l. si vendiderit. 80. §. ad exhibendum. ff. furt. et si legatum vindicare et fateamur actionem transmissi dominii in legatarium adesse, tamen non venit usque dum optio fiat, ac proinde neque actio furti, quae ut dicitur domini poterat dari denegetur antequam dominium mediante optione adesse possit.

55. Idem est dicendum in legato optionis et generico, ut superius notabamus, semel electione facta a propria variare non licere, l. apud Aufidium. 20. hoc tit. l. servi electione. §. ff. legat. 1. Donel. 11. Comentar. cap. 2. vers. hic dicendum. cuius rationem elegantur expendit, nempe quod qualitas legati per vindicationem ea est, ut statim dominium transferat in legatarium sine facto et interveniente heredis, unde ratio delationis erat, quae delatio necessaria electione facta dominium rei optatae, seu electae statim in legatarium transit, quo semel radicato, iterum abscedere non potest, mala fide cum heredis detrimento. Simon de Pretis. de interpretatione ult. volunt. lib. 1. interp. 1. dub. 5. solut. 3. et 4. Donel. lib. 1. comment. cap. 20. vers. alii. et lib. 8. cap. 16. vers. superest. ubi observat in dominium non esse. ut repudiare, et variare non possit. l. 1. §. decretal. ff. de success. edicto. l. sicut. 4. C. de repud. hered. l. ius agnatorum. ff. de pact. repudiaret autem si facta electione ad alium transire licuisset, unde in l. apud Aufidium. 20. dicitur ita testatorem omnem legati disposuisse, et hoc est proprium actuum legitimorum, ut semel facti nec mutentur, aut intereunt, sicut additio hereditatis, quae actus legitimus est, semel facta. l. actus. 77. ff. de reg. iur. iunct. l. si is. 80. §. ult. ff. de acq. her. hoc tamen intelligendum est si rite facta sit optio alias vero non consumitur, quae recte fieri debet veluti si legatarius eligat servum a testatore manumissum, vel alienum servum. ut in l. 2. §. data. hoc tit. idem et si acetum elegerit, cum ei optio vini sit relicta. l. 2. §. 1. cui h. tit. nisi acetum elegerit, quod paterfam. vino usui destinatum fuerat. l. 1. ff. de vino tritico. et oleo leg. unde in l. Stichus 3. h. tit. addit Paulus, hoc procedere si ante exhibitionem vel degustationem acetum elegerit ~~unde obiter~~ nam si post exhibitionem omni vino quod in bonis est, optio consumitur, ter acetum elegerit. unde obiter admonet degustationem solum electionem non facere, l. 1. in princ. l. 4. §. 1. l. 15. ff. de peric. et comod. rei vend. l. 2. §. 1. ff. de vin. trit. et ol. leg. nam quatenus ad hoc procedit, ut improbare liceat. l. 34. §. 1. ff. de Aedilicio edicto. unde infertur in omnibus rebus, ut optio consumatur, desiderari ut rite, et recte facta sit omnibus exhibitis de

bonis.

Debitur ~~[illegible]~~ sub optione dicenti, ~~[illegible]~~
de provente, et legatario aut adi. heredet, et ideo et tam re
rei vel omnes exhibit n. sit optio facta q. n. facta habetur, nisi
sciens legatarius omnes res exhibitas n. esse eligere voluerit, nam
hinc renunciare videt, et ideo optio facta q. recte facta habetur,
d. l. 4. h. tit. unde in d. l. cum fraude heredis, velandoque
sibi aliqua res suppresse, nec exhibita fuerint adversus heredem n.
agitur act. d. dolo, quantum dolo facit supprimendo vel occultando a
liquas res, q. integra remanet electio, integra vindicatio, q. cum
d. dolo subsidiaria sit necessario recurrere, d. l. in l. si quis a
liquis nauerit. 10. §. 1. d. dolo. ubi ad rationem, et dolo heredis legata
rius optima re elegit actio d. dolo datur, nam ubi exhibita fuerint
omnis familia, sed dolo malo heredis, vel alterius legatarius deteriorem
re eligit, cum ei alia actio n. supersit nisi d. dolo q. elec
tio recte facta est, ideo et similiter, at in d. l. 4. n. e necessaria
actio d. dolo. q. integra remanet ius eligendi, nec dicta est elec
tio. ut ait in l. h. tit. unde tamen infertur ut cui servorum optio
fuit relicta, si Pamphilus repudiaverit, ceteros n. sumere
q. n. Pamphil. sed incertus homo legato est, l. hoc. 18. h. tit. q.
ta l. cum incertus 13. inutilis q. repudio, q. mihi, ceterorum, aut
delatus n. est, et Pamph. mihi n. defertur antequam eum optavero,
ita q. mihi integrum e ius optandi eundem Pamph. q. repu
diando nihil egi, aut siquid egi q. n. facto e, atq. ita ut cum a. ha
bet si velim habere n. possum, id quoq. repudiare n. possum ita
hoc singulari casu, et sic si velim habere possum optando repu
diare n. possum, at vero si post repudiationem Pamphilum eligere
ro, eum repudiare n. possum, delata enim repudiamus, n. ac
quisita. l. 1. §. decretalis. d. success. edict. l. Titia. §. 1. d.
leg. 2.

§ 2. Nec obstat tex. in l. si unus 27. §. sed si
generaliter d. pactis. ubi pactum de certo n. petendo efficit ut
legatum peti n. possit: q. repudiatio, licet ut valida debet ha
beri, q. ut notavit Cuiac. ad l. 18. h. tit. et Covarrubias.
lib. 5. select. cap. 20. n. 10. aliud est pactum aliud repudiatio,
n. repudiamus nisi delata, d. l. 1. §. decretalis. d. success. edict.
pacisimur vero et d. n. delatis, veluti de fidei commisso delicto
nobis. l. pactum. d. pactis. l. 1. C. eod. repudiando ea q. in d.
nobis l. pactum d. pactis. nihil agimus. l. 45. §. 1. d. leg. 1. pacisci autem
vel rationale nihil agimus. l. 45. §. 1. d. leg. 1. pacisci autem
d. eo per leg. Aquileg. 21. §. item pen. d. pactis. sic similiter
hoc generaliter legato vel stipulato, recte d. Stico n. petendo pa
ciscimur, n. vero cum rei repudiamus, cuius differentiae ratio est q. repudi
atio unius voluntate efficitur, nec a. tertio nos obligat, pactum vero

duorum.

duoty, pluriq ve Dcensu Dstat, e naturali jure no alteri obli
gat, ~~pactum~~. merito q. fortius e pacty, quy repudiatio, tade repu
diatio privavit potentia acqrendi de presenti, qa frustra repu
diamus, qd acqrere n possumus, at V. pacty d. n petendo in futurum
Dci p[ro]ut, cy casus acquisitionis gvenut = nec predicta obstat tx in
lg. 8. §. vnig. h. tit. vbi: si n mutare, qqo vbu videtur dare dubit.
electione semel facta variare licere qd dicedy e in d. §. q. poni
tur ibi optione servi fuisse relicta, unde integr ac collegatario
de ctuli optare licitu e mutare volute, qd si fierit, n erit servus d
mini, qa tpore quo nouissime optat, in sundy amco n[on] Dstituit,
qd cetty adeo neccessariu e, ut ex tpore hiris si optauero, e ante
electio servi mort fuero, aut furere cepero, interveniente po
test opt. legatarii, servus n fit Dmini, qa n videtr me decissi
se cy eo tpore, quo legatariu optauerit iq retire n potero, sub
tili nag. jure n fit servus dmini nisi tpore quo nouissime
optat in ey est decisat is, q prius optauit, lit in casu ppo
sito humaniori jure placuit, quasi semel elect. facta fieri
servus dmini, hoc ex eo q. dependet, qa recte electio facta n cere
tur, qz ab utroq. legatario simul n fit, ex quo dimanat ut
si intra tpus certy, puta intra triginta dies optio sit relicta
si optauerit, postea electios, e volute mutare pot, si modo
supersint aliqi dies exclu, q optioni prefiniti sut ex quo hrede
dir instituti cy cretione hoc e prefinito certo tpore intra q
addeat, nq intra id tpus mutare volute heres potest, vlp. in fra
gment. tit. q heredes instituti pos. §. cy cretione. qa cy ius
optandi tpore prescribit n cesetr extinctus ius variandi n
si transacto ey tpore, quo trasuerso staty cessat, ex qua intr
pretatoe lucy accipit tex. in lg. q fundy. ff. d. servit. rust.
prad. lg. ult. Dmuni d. servit. in qqo sicuy ex dominis fundi
servitutes cesserit, n Dfrat, nisi omnis cess. e prior cessio
posteriori Dfrat. d qqo Don. ff. Dment. cap. 10. Versic. et sicuty.
faber. ff. Diect. cap. 16.

43. Vlterius Da predicta urget Juliani
responsy in lg. cy ita. q. §. 1. e 2. h. tit. vbi in d. §. ponitr tes
tatore optios servorum fecisse relictae e stamqui, servus sub
Ddictios manumisisse, quyrit an huc, cui sub Ddit. libertas
relicta e, optari possit, e negosse optari, I. C. docet, qa q sub
Ddict. libertatem acquirit, d. eo testator n cogitauit, ut sub Ddict.
Dtineretr, sicuti qui testator precepit, e puros dedit libertas
nq hic sub Ddit. n Dtineri, ita ut si ey optauero, vel ele
gero nil agq, aliy q. optari pont eade quystios proseqt J.C.
in §. 2. dy quarit, si ante quy legatarius optauet Ddictio sta
tutte.

statutę libertatis defecerit, quia illi optari posset, et adherendum mutiane deinde dispositi, ipsa libertate legatum ex non datione statutę libertatis, itaque si vivo testatore, vel post mortem eius ante aditam hereditatem conditio statutę libertatis defecerit, legatum utile est, servumque optari posse, nam sicut pura libertas, ita et statuta libertas adita hereditate tempore vires accipit, ideo quicquid servus optari possit. ex his verbis contextura illud primum deducitur, ut videatur optionem recte et rite facta variatione et mutatione voluntatis admittere, si quidem servus conditionaliter manumissus in familia heredis est, eiusdem in ipsius dominium ac ex re legatarius testatoris reputatur. et est post lege 12. § 2. versi. idem fam. hercisce. lege generaliter 25. § 1. quam et aliquando si eum legatarius optaverit, recte in terminis optat, assumit quod electionem ut docere debeamus, si conditio veniat libertatis alium optare posse, si vero deficiat recte optasse credatur, sicut in iudicio fam. hercisce, accidit, de quo est post lege 12. § 2. vers. idem. non dicendum est ideo optari non posse, quia testator de eo non cessit, excludere quod credidit ab optione, illum servum eo ipso, quod sub conditione libertatem ei dedit, et cum ea his rebus de quibus apparet testatorem non censisse optionem fieri non posse; merito dicendum est optionem statu liberi facto inanitate esse ut ipse consultus in principio § 1. fatetur. quia implicite est ei casu liberum fati, quod competere post adventum conditionis. lege ult. si ex nox. causa agatur. ad hanc solutionem omnino deinde praeter consultimens in § 1. eiusdem lege 9. ubi ex dicta Mutij constituit, ut si conditio deficeret at optari ille posset, quod fieri non posset, si testator de eo, ut adeat optari ille posset, quod fieri non posset, si testator de eo, ut veraciuimus non censiset ut posse deinde expressum eius voluntatem. quam Cui. in d. lege 9. § 1. arcedit. cum docere testatorem de hoc servo non censise casu, quo conditio libertatis veniat, non vero casu quo deficiat, quia ut ipse consultus fatetur, legatum perijt data pure libertatis, non datione statutę: nam tunc solum minuitur, quia hoc solo quod data est conditionaliter libertas, non tollitur legatum, sed solum si conditio veniat, nam si deficiat vivo testatore vel ante aditam hereditatem, hoc est, antequam ius optandi legatario competat. lege optione. 36. h. tit. recte legatarius eum optare poterit: necessarium autem erit, ut ante aditam hereditatem conditio deficiat, nam tunc cedit ius optandi. Unde singularis est hic locus dignus documento, ut sicut libertas pure relicta cedit ab adita hereditate. lege un. § libertas. C. de cadu. tol. dicet statuta libertas quantum ad ius optandi ab adita hereditate cedit, quia tunc tale ius optandi cedit. verum obstat. deinde Mutij dictum, dum ait legatum ipsa libertate non statuta libertate perimi. test. in lege stichum. 29. de stat. lib. ubi proponitur: legavit quis sticho, et si ei certum numum dedisset, liberum esse iussit, servus numos ex tempore dedit, dubitatum fuit

fuit, an heres numos repetere posset, et non posse respondit, et, q. actio a servo suo accepit, interim nam servus heredis e. non legatarij, q. explera conditio tollitur legatum. Inde lo. in [illegible] dicit ait, et potuit cum legatum statu libertate tollatur: q. male mutio in d. lo. 9. §. 2. h. tit. ait legatum ipsa libertate non statuta libertate tolli; quare dicendum est cum Cuiacio in d. lo. 9. §. quaesitum. et lib. 9. observ. cap. 17. et contra Gotofr. in d. lo. 39. tit. D. [illegible] intelligi cum conditio venerit, neque non tollitur legatum datione statutae libertatis, sed ipso conditionis adventu, hoc est ipsa libertate: unde si conditio deficiat perinde valet legatum unde ut obitur ad notemus, servius, et ophilius existimaverunt libertatis dationem esse inutilem, q. in eadem a legatario datur libertas; Gallus, Mutius. et Labeo legatum tolli dicebant statuta libertate, cum conditio venerit, in [illegible] q. servus heredis esse, non legatarij, sed non licet heredi numos a servo datos legatario repetere q. licitum e. servo conditionem implendi causa peculiares numos dare. lo. statu liberis. 3. d. statu lib. lo. dedi tibi. 3. §. quinque. 9. d. condit. caus. dat. caus. non sequuta cum alijs.

14. Ulterius arma movet Celsus in lo. 11. Cui. 19. de leg. 1. Ubi si legatarius ignorans alternative sibi fuisse legatum unum [illegible] quasi specialiter legatum acceperit, electionem consumere docet, ita ut iterum eligere non possit. q. male assertum est, non recte electionis factae variationem admittere, cum hic non recte facta fuit, si quidem ignoranter alternative ei fuisse legatum elegit ac potest [illegible] ~~[illegible]~~ ut universa familia exhibeatur ut etiam si ignoret, nunc eligendi potestatem sibi fuisse concessam sumit electionem. Sed Duareno duce asserere debemus in d. lo. 19. non solum intervenire simplicem electionem, sed etiam vindicationem, et traditionem, nam ex quo vindicaverit, dicitur, et [illegible] subjiciatur vindicare aliquid significare idem q. petere. lo. 2. §. item d. V. S. tam hic consummatur res perituri. Inde cum proponatur ad effectum vindicationem pervenire et iteratam actionem non [illegible], facta namque executione vel a lo. vel ab hoc more purgatio non admittitur. lo. 9. [illegible] 35. d. condict. indeb. lo. Trajectitia. 23. §. de ult. d. dol. et aut. Barth. in lo. in mutua d. V. O. inde q. [illegible] ignorante legatario alternative fuisse legatum elegerit, q. cum effectu vindicavit electionem consumit. propterea quare in contractibus promissor non variare fuit usque ad traditionem. lo. cum q. certarum. 138. §. 1. d. V. O. in legatis autem generis et alternativis non licet, q. ut Don. docet. d. lo. 138. d. V. O. [illegible] quia [illegible] post ad electionem voluntatis testatoris [illegible] [illegible] de, q. res electa ab herede transfert dominium, vel saltem [illegible], q. in obligationibus non accidit, ut late ipse Don. affirmat.

15. Celsus [illegible] inanat, ut quoties alicui [illegible] [illegible] relicta e. ad verum heredem agere poterit, ut ei omnes res subsunt. [illegible]

[illegible]

potentiae exhibeat, ut exhibitis eligere possit, aliasque electio erit nulla nisi ita eligere voluerit, iterum aliud res esse, lo. 4. hoc tit. lo. 3. §. itz si optaturus ad exhibendum. unde Consultus in lo. §. ult. hoc docet, ut si res optione comprehensae depositae sint duplici actione legatarius agere posse, vel contra heredem, ut agat contra depositarium, atque ut exhibeat, vel contra ipsum depositarium, nam haec ad exhibendum actio adversus quemcumque datur, qui rem quaesitam quae tenet, atque quare actio furti legatario non competat de optione. quod si vendidero. 80. §. 2. d. furt. quia non dum dies legati de optione cesserit, sicque ut Dominus non reputatur. = Ulterius eo, quod omnes res in legato optionis eo generi subiectae comprehensae dantur, et nas citur, ut interim ac optio celebratur, alienatio ab herede facta nullius esse momenti. lo. 3. quod etiam aggregatur unde tempus a praetore assignatum intra quod legatarius optaret, lo. si tibi. 8. d. optione leg. itaque etiam res alienata eligi a legatario posset, sed si postea non eligatur, valida erit alienatio, et heres omni eventu illam amittit, sive eligatur, sive non, nam si eligatur legatario acquiritur, si non eligatur, alienata remanet, ita respondet Consultus in lo. si cui optio. 14. h. tit. ubi ait, quod si servum tamen heredis amittere, quia electus legatario cedit, non electus liber remanet, quia servus ab herede ante electionem frustra ma numittitur, quo ad personam eligere debentis, utiliter tamen quo ad personam manumittentis, et interim plenum dominium servi non heredis heres eo, quod eligi possit. lo. servus q. 11. d. man. test. servus fidei commisso universali dato manumitti ab herede possit lo. qui. 25. §. pen. lo. 20. ad S. C. Treb. quia magis legatum heredem ad tempus ait, quam fidei commissum universale, maxime favore libertatis interveniente, nisi legatum specialiter servum comprehendit, non vero fideicommissum universa le. unde idem Consultus in lo. 3. non ait libertates invalidas esse, neque eas vel alias alienationes non minui, nec eventum ius electionis, unde eveniet, ut quae dubia ab initio erant, ex post facto retro certa et manifes ta fiant. lo. quaedam. 15. d. her. dub: si sub. Consulti decisione in d. lo. 3. latet difficultas, quam afferunt prohibitionem alienationis, seu manumissionis locum aequa lance habere, tam in legatis genericis, quam in legatis optionis, siquidem in legato optionis stat bene, ut universaliter, quibus libet alienatio prohibeatur, quia specialiter legatum habet illud ut optimus servus, optima res eligi possit, ut docet Cuiac. in lo. 1. h. tit. Don. lib. 2. Selectar. cap. 16. an. 9. Cic. lib. 2. d. inventione at in legato generis, in quo res optima, seu servus optimus eligi non possit. lo. de legato. 37. d. leg. 1. lo. 5. §. 1. d. doto. in eo universaliter alienatio prohiberi non debebat, quia nec legatarii interest optimum servum fuisse alienatum cum eum eligere non possit, quare hac difficultate antiqui oppo siti docuere, Gaium in d. lo. 3. ipsa d. legato optionis respondisse, non vero d. legato generico, in quo cessat ratio universalis prohibitionis,

sed

Sed hoc facile evincitur, quia dicitur vbo ~~cessat ratio universalis~~ electio
nis utitur, et in proprio test. sic ait: si optio hominis, vel indistincte ho
legatus sit: quia utraque comprehendit, tam optionis, quam electionis, ~~in optio~~
~~nis~~ legatum; quare dicendum est rationem universalis prohibitionis in utroque
genere legati eam cessat, nam si quendam manumisisset, minueret, si
omnes, adverteret ius electionis; in optionis legato eccam aducta in
legato autem generis, quia tet absque damno legatarii posset optimum he
res manumittere, attamen cum ei fraudis pateret aditus, dice
ret quod optimus esse, quem vellet manumittere, moreque quod liter intr le
gatarium et heredem ex inde resurgerent, quo, ut occurreret genera
lis prohibitio, in uno, atque in altero genere legati fuit facta.

16. Proximus optione legata, optimum a legata
rio eligi posse vera test. in lo. 2. h. tit. Cuiacii, et aliorum contra
veritatem Accursii in d. lo. 2. Sit. ad legatarium asserens, non optimum, sed
mediocre tantum eligi posse, motus duplici fundamento: 1. in lo. ult. §. nov. 1.
C. commun. de leg. ubi proponitur quaestio decisa a Iust. quae apud vete
res altercabatur, quaerebatur enim, quid esset statuendum cum optione servo
rum alicui quis legaverit, non electe relicta arbitrio eius, sed tertii cuius
dam; veluti Sempronio servum, quem Sempronius optaverit, nam si Semp
ronius electionem celebrare noluerit, vel forte ante eam morte fuerit prae
ventus, alio ve casu impeditus, an huiusmodi legatum expiret, an boni viri
arbitratu electio fiat, in qua dubitatione constituit Iusti. ut si in
tra annum ille, cui commissa fuit electio non elegerit, vel quia noluerit vel
quia non potuit, tunc electio legatario ipsi deferatur, ita tamen ut opti
mum eligere non possit, sed mediocri debeat esse contentus ut ita et legatar.
habeat heres indemno consulatur. = Sed quod non video hoc speciale esse
ex constitut. Iustiniani in huc casum; quia optio non legatario sed alteri de
fertur, quo non eligente ex constitut. Iustin. in legatarium transferre ele
ctio, quod quia nimis contrarium heredi erat, constitutum est, ut non optimum sed me
diocre eligeret ita et omnis, et commodum compensatur, lex aliter huic testa
mentum intelligat. Cuiac. ad lo. 1. h. tit. asserens fuisse servum legatum ter
tio arbitrio Caii, non vero optionem, quod legatum boni viri arbitrio intelli
gitur relictum, qui non ita eligat, ut optimum det legatario, veluti com
pensatore, seu actore, ex quo totius domus conservatio pendet. lo. ult. de offic.
praes. sed tutior fuit illa altera, et 2um fundamentum ab Accurs. adducitur ex lo.
generaliter de leg. 1. sed non loquitur de legato optionis, sed de legato genera
liter relicto, in quo optimum eligi non potest. d. lo. 37. d. leg. 1. Pin. ubi supp.

17. Instantum optionis legatum in se omnes spe
cies rei legatae comprehendit, ut licet aliquis ex servis specialiter fuerit al
teri legatus ille sub optione continetur, ita ut si legatarius optionis eum ele
gerit, communis servus fiet, dicitur test. in lo. si eros. 11. h. tit. quia
nec impedimento est, ut optio solide contineat eum legari pars unicuique
alteri addidit. quo concurrentibus legatariis communis servus fiet. lo. 1. de §.
ult. de usufruct. accres. ex quo vera infertur intr prima appresso test.
in lo. si eros. 11. ubi proponitur Erotem servum, sed testatorem legasse

cide

Eidemq. Eroti fundi reliquit. postea optionem servorum Maevio, et ne
ag. Eros optavit dubitationis fuit, an sicut fati optione Ero
dominus sit legatarius specialis, et legatarius optionis, ita et legatus
servo relictus; in qua re respondet Julian. legatum relictum servo
ad illius servi legatarium specialem pertinere quoniam adita heredi
tatis tempore is solus est, cui acquiri possit legatum, qui ex tempore servi domi
nus efficitur. Cui si unus ex dominis aliquid legaverit ad alterum socium
totum pertinet. lo. verum. 63. §. si servo. ff. de leg. 1. q. socio. q. dic legatae
dente, solus invenitur, cui servus acquirere possit, Unde q. Julian. et in pro
mis servo proprio alii legato legari posse indubitati juris e. lo. servo
69. d. leg. 1. lo. 17. q. do. dies leg. ced. Cum servo proprio alias non legato
nisi cum libertatis utiliter legatur. lo. 4. C. de leg. q. id non permittitur dar
io dare cum videatur ipsi dare, nam si legatus servo proprio alii non
legato sine libertate relictus valeret, idem esset debitor, et creditor, neque
pres, at servo proprio alii legato recte legatur, q. si casu lega
tario legatum servo relictum acquiritur, speciale q. hoc legatum, est, ut
non cedat a morte testatoris, sed ab adita hereditate. lo. 17. q. do. dies leg
ti ced. Cuius ratio ea est, q. quod legatur servo alii legato eo animo
relinquitur, ut legatario acquiritur, quod fieri non potest antequam dominus
servi effectus sit, hoc autem non sequitur ante additam hereditatem. d. lo. 69.
d. leg. 1. inde consequens non cedit ante additam hereditatem, qua ratione
idem est, si legetur servus cum libertate, q. libertas ab adita hereditate cedit.
lo. unica. §. libertas. C. de cad. tol. nec potest acquirere ante additam
hereditatem, q. ante dominus legatarius non est, q. prius est, ut addatur here
ditas. lo. servum filii. 44. lo. si tibi. §. cum servus leg. servo legato. d. lo.
1. nam licet Acurs. et alii existimaverint morte testatoris dominium legatar
rius vindicationis sequi, contra tamen in lo. actio. 64. de furt. lo. si servus
legatus. d. nota. act. lo. 80. d. lo. 2. tamen quod in illis dicitur recta via
transire dominium, ostensione adictionis hereditatis, non a morte testato
ris intelligi debet, nam deliberante herede, ipsa hereditas fuit do
mina rei legatae, ideoq. ne legatum servo relictum alii legato in utili
ter cederet ab adita hereditate, cedere constitutum est, non a morte testatoris,
sicut cetera legata. lo. 13. h. tit. d. lo. 17. q. do. dies leg. cedat. Ubi idem ne
cessarium est, ut legatario acquirat legatum, alias enim inutiliter legatum
erit servo proprio sine libertate. Rursus ita procedit, si prius servus fuerit
legatus, postea vero aliquid servo sit relictum, nam ordo scripturae attendi
tur, propter casum libertatis. lo. 10. de man. test. Nam si iste servus a
testatore fuerit postea manumissus, vel alienatus, legatum periit. lo.
17. §. servo legato. d. adim. leg. Dierum eius rei, quod demum legatae, non
ab adita hereditate, sed a morte testatoris cedit, q. cessat superior ratio. =
his cognitis ideo Jul. in proposita specie affirmat in d. lo. si Eroti. 11.
h. tit. legatum Eroti relictum solum ad illum, cui specialiter ipse erat legatus,
pertinere, q. inspicitur tempus aditae hereditatis, quod legatum servo alii legato ce
dat, nec legatarius optionis tunc capax est, quando adhuc non optavit, ac proinde

ideo

solus eius invenitur, cui legatum acquiri possit, quia nec adeo celeriter optare potest
legatarius, ut quod ante eum cederet dies legati in favorem alterius legatarii
cum ad eius cessionem ministerium legis operatur, ad optionem vero factum hominis re-
quirit, quapropter mirum non est, ut solus eius, cui servus legatus fuit, legatum
legatum licet postea tali servo communis fiat legatarii specialis, et
legatarii optionis, ut in specie tex. in leg. 97. d. leg. 1.

Atque [illegible] luce accipit tex. in leg. servo
18. 15. hoc tit. ubi servo legato fuit sine libertate nec legando eius alteri
sed postea optio fuit indistincte relicta, et tamen legatum servo relic-
tum ad legatarium optionis non pertinet, cuius ratio ex dictis apparet, quia tempo-
re cessionis non fuit persona, cui acquiri legatum posset, cum ita celeriter post
aditam hereditatem non possit optio celebrari, ut dictum est manet. = Ulterius
progrediemur ad confirmationem superioris doctrinae in leg. si heres. 51. in prin. eod.
tit. ubi idem est dicendum, si dominus servi communis aliquid ei lega-
verit, nam tunc totum legatum ad solum socium pertinet, cum quo dies cedit a
morte testatoris, et licet servus sit communis inter heredem socii legantis
et alium socium, legatum totum ad solum socium pertinet, quia tempore, quo tale le-
gatum cessit, solus socius capax est acquirendi. leg. Plautius. 43. ad leg. Falc.
Paul. 3. sent. tit. d. leg. nec huic paritati obstat text. in leg. per ser-
vum. 37. §. 1. d. acq. rer. dom. leg. pen. §. 1. d. stipul. servor. ubi si dom.
servo communi aliquid donaverit, vel servo com. ab uno ex dominis si-
mpliciter aliquid stipulatum fuit, id, quod alter donaverit, id vero quod alter
promiserit, erit commune inter donatorem, et donatarium, et inter dominum sti-
pulantis, et ipsum promittentem pro parte dominii, quam unusquisque in servo ha-
buerit, ita ut pro una parte donatio vel stipulatio valeat. quod in lega-
to dici deberet idem, ut sit commune, cum herede socii legantis, quare diversum
ius statuendum est actibus in illis, qui vires a principio statim capiunt, et in legatis non
nisi ex post facto, vires accipiunt, morte scilicet testatoris, nam in pri-
mis personam invenit, nempe dominum, cui servus acquirere possit, unde ra-
tio fit communis, cum illi actus de praesenti vires capiunt. leg. ususfructus d. stipul. ser.
in legatis autem cum die legati cedente cum non sit persona, cui acquirere possit
servus nisi alteri socio, nam heres nondum adivit hereditatem inde a fortiori uni
soli acquirit, nam si legatum cederet statim, expressius vires caperet, ut
quilibet actus vivorum id, quod unus ex dominis servo legaret, esset commune inter
ipsum legantem, et alium socium, et pro eius inter heredem testatoris, et alium
p. Vulgar. testam. in leg. cum heredes 23. d. acq. vel amit. possess. sed quia legatum
non statim vires capit, sed ex morte testatoris, ideo totum acquiritur servo, uni
domino, qui capax eo tempore invenitur, Cuiac. in repet. ad h. text. d. [illegible]
lib. 5. select. cap. 7. n. 6.

19. Nec dictis legi 11. obstat tex. in leg. si servus.
21. d. acq. rer. dom. ubi quia servus non possideatur, quod videretur dicendum dies
legati servo legato relicti, non ante cedere, quam post victus possessio-
nem sequitur [illegible] circa illud relicta concurrere, quia dicendum est aliud
in contractibus. d. qq. in d. leg. 21. aliud in legatis. d. qq. in d. leg. 11. [illegible]
ratio est, quia legata recta via sine traditione transeunt cum relicta

servo

servo legato ad effectum ut eius Dominium nanciscamur non indiget traditione unde nil mirum, quod Doctores in d. lege 44. statim adita hereditate dicunt legati cedere, dominiumque legatario acquiri doceat, at in dictis, quod traditio dominium transferat. lege traditionibus 20. C. de pac. legat. ut dominium rei servo non corporaliter traditae mihi non acquiratur, donec servus tradit... et ante ... inveniatur, ut mediante possessione servi dominium ... rei traditae, quasi mihi traditae; docet Cinel. ubi sup. num. 26.

20. Ex his dimanat ... difficilis text. in leg. si Domino. 23. d. leg. 1. ubi Jul. proponit: Titio Stichum legatum, et Pamphilo servo eiusdem Titii optio indistincte relicta: quaerit Jul. an post manumissionem Pamphili ipse, vel eius Dominus optabit, ... an si Pamphilus eundem Stichum elegerit, ... efficiatur inter Pamphilum servum manumissum virtute optionis, et Dominum ipsum, cui specialiter Stichus fuit legatus. ad leg. quae respondet, servum post manumissionem optaturum non Dominum ad legem ... servum fieri ...; sicque ad Titium Dominum ... dimidiam portionem pertinere, ... illud deducit: legatum Domino relictum ... quod legatum servo proprio relictum ... debebat esse, ... lex. in leg. placet. 79. d. acquirenda hered. ... in presenti ... accidens ... quod legatum optionis sit conditionale, ratione illius tacitae conditionis, quae in se habet, si legatarius elegerit interim, ac servus eligit ... legatum ... interim manumittit, vel alienat, et eundem servum Dominum legatum eligit, in partem Domini ... leg. si tibi. 8. §. Unig. h. tit. ... Jul. ait, ... dimidium ... Stichi ad Dominum pertinere, ita ut de ... potuit disponere, d. toto ... servo, si forte servus, cui optio relicta est, alium hominem eligat, ... dubitari non ... totum Stichum ad Dominum pertinere, nec ... Jul. quod de presenti dimidiam ... pertinere dixit: respectu eius, quod postea ... poterat, nec inficiatum est, posse totum Stichum ad Dominum pertinere, si forte servus manumissus alium elegerit, ita quod dicit dimidiam ... pertinere, totum ... servum ... ex natura ... rebus, quas ... leg. ... 80. d. leg. 3. ... §. ... §. si eadem res. inst. d. leg. ... tenet post alios ... d. lib. 3. select. cap. 7. ... sup. n. 20. ... optio servo manumisso quia non cedit optionis legatum nisi adita hereditate ... sic quod apud Dominum non cedit; alias ... si cesisset ... postea servum manumisisset non sibi, sed Domino acquireret. leg. ... dies. leg. ced.

21. Huic Juliani decisioni ... difficilis text. in leg. 20. h. tit. ubi si servo alieno ... legatum sit, si Dominus post diem legati cedentis eum manumiserit, ius electionis penes ipsum Dominum remanet ac ... legatum ita ut si Dominus ... servum excludit, si autem repudiaverit, tunc manumissus recte eliget, ... manumissus, postea ... legatum electio defertur, quia ... legatum inter eos vertitur, duplex ... persona Domini, et servi ... ante manumissionem ... erat, sicque Dominus eligerit, servus eligere non poterit, ... autem si Dominus repudiaverit, tunc manumissus eligere poterit, ex qua

specie

22.

specie aperte contrarium dicte legi si Dominus, deducitur, siquidem Iurisconsultus idem Iul.
ait: post manumissionem servi electionem penes Dominum esse, quod idem in
d. l. 99. ac proinde, si electio, vel optio post manumissionem est penes Do
minum, recte ab initio totum legatum acquisitum ei, qui aliquem optare poterit
quare dicendum est diversum esse in legato optionis, de quo in d. l. 99.
ac in legato generico, de quo in d. l. 10. in d. conditio est, si optaverit
sic quod non cedit ante optionem, inde non nisi ipse eligere potest, quia optio
actus sit legitimus, qui per alium exerceri non valet, l. nemo. 166. d. reg. iur.
at vero legatum generis a morte testatoris cedit, quia purum, l. nec semel.
§. pen. quando dies leg. ced. quapropter ius Dominus ipso acquirit, etiam si postea
servum manumittat. d. l. 5. §. ult. quando dies leg. ced. tenere potest. Ca
piendum venit, Petrus Fab. lib. 2. Semest. cap. 12. pag. ante penult. qui do
cet, electionem efficiendam per ipsum servum, quia doctrina aperte convincitur a
Iurisconsulto contrario sarreat. ubi sup. 1° quia dicitur Dominum vindicasse; 2° quia
Iurisconsultus ait, duas personas fuisse efectas Dominum, et servum; quia si servus eli
gerit non Domino acquireret, quia per liberam personam nil nobis acquiritur. ubi
vero est notandum hoc legato, una species, et unus homo legato intelligitur,
sic quod non derogatur legatum optionis per legatum specialiter relictum, ita ut regula
sit toto generi per speciem derogari. l. legatorum. 33. §. qui plures. d. l. 2. l.
119. d. v. s. quia optio, ut dictum, tamquam speciei legatum intelligitur.

Ulterius ex dictis emanat interpretatio ad
22. text. in l. si optio. 13. h. tit. ubi ita proponitur: legavit quis optionem ser
vorum suorum alicui indistincte, Stichoque servo suo fundum reliquit, ag
itatum fuit, an hoc legatum servo relictum valeret, et non valere videbatur, di
cendum quia inutiliter lego servo meo absque libertate velut alii non legando,
tempore quo cedit, inutiliter cedit, ut sup. notavimus et in eadem specie de
cidit Iurisconsultus in l. servo. 15. h. tit. et nihilominus tale legatum aliquando va
lere posse, Iurisconsultus in presenti respondet, nempe eo casu, quo ex universa
familia solus ille servus superfuerit vivo adhuc testatore, vel post eius
mortem, ante aditam hereditatem, nam tunc ille servus sub optione legatum tamquam
puro legato, et unice intelligitur, valetque ei legatum relictum, quia alio tempore leg
intelligitur. nec regula Caton. hoc impedire potest, quia hoc solum per cedit tempore
de extraneo instituto; verum si necessarius sit vetante hac regula neque
in hoc casu legatum valere. hoc Paul. 8. ad Sabinum. ex quo 1° infertur idem
hoc legatum servo sine libertate, nec alio legato specialiter optionis legata
rium legi, quia ut supponitur tota familia ad eum fuit redacta, sicque per ef
ficiebat, ut legatum relictum servetur optione derelictum legatario optionis non acq
uiri. est, quia tempore quo cedit, non est cui possit acquiri, quia hoc legatum optio
nis non nisi a die electionis cedit, at quando tota familia ad unum servum re
data est, legatum optionis expirat, efficitque legatum speciale, ex quo solum in
eo servo radicatum, quia optio locum non habet, quoties electio in diversis rebus
non est. l. si tibi. 6. §. 1. h. tit. ubi cum testator legasset duas lances
ex duabus quas haberet, cum non nisi duas possideret, velut si tempore testa
menti habebat, tamen mortis tempore non habebat, hoc legatum valet sive
non tamquam optionis, sed tamquam purum; ex quo omnibus deducitur cessante legato
optionis. 5

optionis in hoc test. legatu servo relicto legatario, cui acquiri optio fuit relicta, acquiri, ni q.a servus intelligatur sub optione relictus, sed tanquam pure, et specialiter relictus, nec novum e in jure, ut ad ditte legatu ad purum reducatur. l. alij q. 101. d. de dicto et demonstratione. nec huic parti obstat, qd videtur dicendum, reg. ctho ni redacta domus ser vorum familia legatum servus sub optione. dento legatario optionis acquiri cum electio facta tanquam specialiter a testatore relictus videa tur servus ille, quem elegerit legatarius: q.a si optionem servorum qs legat et Sticho servo fundum, si is Stichus postea eligatur, tanquam ab initio legatus debet legatum acquirere sibi relictum optionis legato: qs male resultum tum in d. l. 13. quem in d. l. 15. aliud ratio decet id facilis e solutio, si in memoriam reducamus qd optio fieri n potest, nisi post aditum hereditatis, et qd legatum servo relictum ad dies omnis tempore cedit, meritoque inutiliter cedit, q.a n invenit eo tempore personam, cui acquiri possit, frustraque optio, postea legatum ex Sticho reviviscere tendit, q.a cerat abilitas in extremo, a quo.

23. Quo exceptio ratio dubitandi vao dedu citi, ut ter ex hoc parte tale legatum valeat redata fam.a domus servorum, tamen per reg. Caton. improbari debet, qua statuitur, ut q.d si statim testator decessisset inutile foret id ex post facto rualescere non posse. l. 1. d. reg. Caton. q.a tps n est modus revalidandi vici ce n posse ... atque si statim testator decessisset in ... valeret, et ... fam.a legatum servo relictum sub optione ... n valeret ... si debet valere ex eo, qd diutius testator vixerit, et fam.a ad illum ... fuerit redacta, quare dicendum est hoc legatum utile esse, q.a ter statim ... decessisset, integra fam.a tamen si antequam hereditas adderetur ad illum servum esset redacta, legatum utile esset, q.a tempore quo cedit, qd dies est aditionis. l. cum legato. 17. q.do dies legati ced. l. 69. d. leg. 1.a ... et utiliter cedit, q.a tunc in Sticho omnis pure legatum intelligitur redata ad eum tota fam.a cumque reg.a Caton. n pertineat ad ea legata qe cedunt ab adita hereditate. videa ... qs mortis testatoris cedit. l. 3. d. reg.a Caton. ut exceptio regule demonstrat: ibi: qd si testi facti tempore testator decessisset inutile foret, hoc legatum illud, qd statim cessisset post mortem testatoris, ut docuit Cuiac. lib. 85. questionum ... in d. l. 3. merito hoc legatum servo relictum ... regula Caton. im... ... l. n a morte testatoris, sed ab adita hereditate cedat, qd ... herede extraneo instituto ~~...~~ ~~...~~ procedit, ut ipse ... in d. l. 23. expressit, q.a herede extraneo instituto dati ... morte, et additione, quo tempore fam.a ad unum redigi, cum heres extraneus aditione indigeat, ita ut illud ne

dum

medium tpus ad validitatem legati psit, cum illo medio tpore ad eum famil. pedio non valeat, qd cessat herede suo, vel necess. ins tituto in proprio; nec dari aditio. lo. 11. d. suis et legit. ac pdeinde nec tpus, in quo pos sit minui famil. cum legatum hoc, qd herede extraneo instituto ab adi ta hereditate cederet, herede suo vel necess. instituto a morte testis ce dit, et pinde in utilitr, suus naq. vel necessarius heres statim heres existit. lo. ex pte de. acq. hered. d. lo. in suis 11. d. suis et lo. unde pper regula Caton. et si vivo testatore tota familia ad illum servum redacta sit, legatum ei relictum n debetr, q.a si statim testator decessisset, inutile foret, itaq. sicut optione legata, etiam ex servis legato relicto, licet ille servus eligatur, tamen legatum ipsi relictum optanti n acqritr. d. lo. servo 11. h. tit. ita instituto herede necess. vel suo, q decedente te. statim heredes existunt, legatum n valet, q.a tota famil. eo tpre in tegra erat, locusq. optioni, qua facta legatum servo relictum n acqriti, neq. pptr regulam Caton. hoc in casu nunquam legatum convaleret, licet ex diectis extraneo herede instituto aliud sit.

24 Illud etiam ex decis. d. leg. 13. deducitr, ut mens Bulti sit, qd si necessarius ex asse n fuerit institutus, sed cum extra neo, dimidia pars legati utilis erit, altera vo dimidia inutilis, na pars debita ab extraneo utilitr cedit, q.a in eo aditio hereditatis datur, et pinde q. tpus inter mortem et aditionem, qd insinuavit Bultus, ita in d. lo. 13. ibi: qd si necessarius; quem in lo. quesitum 21. §. 1. d. lo. 4. ibi: necess. ex asse; qd tamen pcedit si ab utroq. herede, ut regula ritr accidit, legatum sit relictum. lo. ab omnibus. 104. d. lo. 1. lo si pluribus. 44. d. lo. 2. nam si ab extraneo totum relinquatr, totum utile erit, et vo. si totum a suo, vel necess. in utile. = Ulterius si dato coherede extra neo suus heres se abstineat, tunc totum legatum utile e, nec Caton. regula locum het, licet ab initio legatum ab utroq. fuerit relictum, tamen abstentione filii ad aditionem extranei redigitr. lo. nam hec 89. d. lo. 1. nam pinde e, ac si utroq. ab initio extraneus esset, et unus repudiasset hereditatem, neq. obstat qd nuda existentia sui heredis confirmtr libertes directe, tabulle pupi llares, et silia, nam hec existentia solum operatr circa effectus, q mere extr. pedet, n vo circa eos, q etiam pedet ab obligatione heredis, ut legata, que exis tentia nuda n confirmatr. lo. filius 12. d. vulg. Costa in cap. si pater. 2a fe. verbo deferuntr d. tit. in 6. n. 13. unde abstinente filio ex asse instituto, le gata corruunt, licet libertas directe, pupillares tabule valeant. lo. 30. §. 10 si suus heres d. fideicommiss. libert. lo. Jul. 42. d. acq. hered. lo. filius 41. eodm. lo. paterfam. 28. d. reb. auct. jud. poss. Cuiac. lib. 5. qq. cap. ilo. 12. d. vulg. qd qdm cessat in herede necess. q jus abstinendi n het, sed velit nolit statim post mortem testatoris liber, et heres efficitr. §. 1o inst. d. hered. qual. et diff. et ideo vocatr necess. in qua specie securius pcedit. d. lo. si optio. 13. qd evidenti insinuat Bultus, tamen ea que in d. lo. 21. §. 1. d. lo. 4. siquidem in utroq. solum heredis necessarii meminerunt, quasi confitentes precedentem distinctionem, nam licet unoidem jus detr circa continuaos successionem, et regulam, in utroq. locum heat pdicta regula. tamen in suo aliqo. efficere pest, in necess. nunquam; docet Cuj. repet. ad lo. 43. lin. 2. select cap. 13. a n. 16. D. larre. 5. celebrium. cap. 7. n. 5.

Superest.

Superest ut ꝑ chronice adjiciamus in transmissionis ratione in legato optionis, cum in generico et alternativo transmissionis iuvet, in qua ratione credenda valde laborarunt interpretes, alij q.a personalissimum, alij q.a conditionale e legatum optionis, intransmissibile ee putarunt; nos autem in tanta varietate domesticum testimonium accedi, ad licet domesticum non est in authoribus suis sunt dotes, ut ex debito hoc expostulet, cum inter omnes hispaniae doctos doctissimus extitit, nostrique domus luminare ꝑlucet; sed hoc omne parum si authorem nominamus, ad iam saepe saepius in hoc tractatu ad testimonium veritatis adducimus; exeat ergo in lucem, ut ꝑ eo dimicantes ab argutijs adversariorum defendamus D. D. Martin. de [illegible] lib. 5. select. cap. 4 et seq. qui transmissionem in optionis legato denegatam fuisse asserit, q.a personalissimum simul, et conditionale erat, inde quae ante electionem mortuo legatario ad heredes non transmittit; personalissimum ee dicimus exeo, q.a cum testator optionem relinquit ad legatarium verba dirigit, eius personam solum respicit leg. apud Aufidium 20. h. tit. leg. si tibi 8 § 1 eodem, unde ꝑ ince ipse optare debebat § optionis 23 inst. de legat. neque ad heredes transibat; nam ea quae in voluntate, et animo consistunt una cum voluntate ipsa extinguuntur leg. si ita expressum 69 de condit. et demonst. leg. 4 locati leg. fin. de solut. neque eadem voluntas erit heredis, quae testatoris fuit; variae namque sunt voluntates hominum ut docuit Donel. ad leg. stipulatus 96 de V. O. n. 3 Petrus Fab. 2 semest. cap. 22 pag. ante pen. Praeterea q.a conditionale e, etiam intransmissibile dicit § optionis 23 inst. de legat. ibi: habebat olim in se conditionem leg. si optio 13 h. tit. ibi: quasi pure, at cum legata conditionalia ad heredes non transmittant, q.a decreverunt leg. 18 de reg. iur. merito optionis legatum ad heredes non transmittebat; unde cognovit ꝓ recte Balduin. in d. § optionis n. 7 docuit legatum optionis intransmissibile ee, q.a ꝑsonam cohaerebat, licet male asseveraverit conditionem inhaerentem huic legato transmissionem non impedire, quasi tacita conditio est

Unde

12 25

Unde Benedict. Pinelus ubi supra n. 7 dum voluerinz corrigere vol
lebat causam posuit et eum corrigere minus dum asseruit non impediri trans
missionem ex eo, quod legatum sit personalissimum, sed tantum ex eo quod sit
conditionale, motus ex eo, quod tali personali electio inhereret legato gene
rico, et alternativo relicti per viam electionis concessa electione legatario
et nihilominus haec legata ad heredes transmittuntur leg. illud aut illud
19 h. tit. leg. si Pamphilo 10. eodem leg. si servus 108 § si cui homo de
legat. 1 cum aliis: quod idem in legato optionis debet esse. Sed haec ratio
facile destruitur, quia nemo est qui ignoret dissimilitudinem inter legati
obtionis et generici, et alternativi, quia obtionis simul personalissimum
et conditionale est, quia in eo testator nihil amplius, quam optionem ipsam expres
se, et principaliter legat, simulque personalissimum, et conditionale erat at
legatum generis et quorum leg. 25. § in certo. fam. ercis. est electio per loquor
delicti re alia principaliter delicta; unde nunquam habuit hanc conditionem
praevenientem et dominantem in legato optionis ex eo, quia electio principaliter
relinquitur. Adhuc instari posset, si quidem legatum generici, et alternativi non ali
ter acquiritur, nisi electio praecedat: quia tacite in se habet conditionem, si legata
rius elegerit, et per consequens sicut in legato optionis haec tacita conditio intrans
missionem operatur, ita et in hoc legato operari debet, quare dicendum est
cum eodem Pinelo n. 11. attendi deberi differentiam inter legatum optionis, et gene
rici, et alternativi, quoad transmissionem, nam licet in his omnibus invol
vatur electio, tam in generico, et alternativo legato tacite, et per consequens
inclusive, tamen quia paremque operabatur cum textus in leg. 1. de aut. et tit. leg. h. leg.
22. d. Pineda et hic. cum circa rerum vel mediorum versabatur, quin
deque non inducebat conditionem in legato in se, sed in execut. legati, quare
propter haec conditio transmissionem non impedit, at in legato optionis cum optio
nem eligere posuit, conditio est legatum, non ad executionem solum tendebat, unde
quod dicimus tacitam conditionem in legato generico et alternativo non ad legatum
sed ad executionem tendi, ita dicendum est, ut singulas res quasi sub
conditione legatas intelligantur, non ad inhibendam transmissionem rerum sub genere
comprehensarum, sed solum ad exhibendam heredibus testatoris earum alienationem,
ut supra probabimus, sicque in hoc genere legati invenitur conditio, quae
impedit alienationem, et in legato optionis, non vero invenitur conditio, quae
impedit transmissionem. ut docuit Farreat. ubi sup. n. 5. Fabalinus de
individuis. et individ. 2. p.te q. 5. n. 110. ubi late de interpretatione
textus in leg. 3. q. et seqq. estque et alia ratio, nam in alternativo legato
cum res a testatore exprimantur, parum, aut nihil interest ab hoc vel illo
electio fiat; in generico autem licet res non exprimantur, cum tamen nisi me
diocris eligi possit, personalis industria quoad electionem parum attendi
tur, unde nihil refert, an ab uno, vel altero fiat; cum circa
medio.

mediocris electio cadat, at in legato optionis, cum optimum eligi po-
sit personalis industria attendiur, cum multum intersit, an hic, vel
ille eligat, quod peculiare est huius legati.

26. Huic rationi valde adversatur text. in l.
illud aut illud. 19. h. tit. ubi docet Paulus illud, aut illud fore legatum,
legatarius q. decedens ante electionem legatum trasmittere; difacilis est
solutio, qua non loquitur de optionis legato, sed de alternativo, quod trasmissibile
esse iam diximus; maiorem vero dificultatem continet verba apposita in d. l. ibi:
utrum elegerit, quae tanquam conditionem reputare debebamus, ac consequenter im-
pedimentum esse ad transmissionem legati; quare Anton. Fab. l. 6. rechir. cap.
1. pag. ult. duplicem lectionem affert. Et Alex. est in affirmativa tribus textum.
huc ad novam constitutionem fuisse relatum, alias non trasmitti legatum dicendum
esset; alteram, a qua omnino non discedimus, existimantium, duplex legatum
quoad trasmissionem inspici, alterum purum, illud, aut illud, alterum condi-
tionale, utrum elegerit, itaque decedente ante electionem legatario ad he-
redes emolumentum trasmittit; quia continetur illis verbis. electionem vero non tras-
mitti, quasi conditionem esse legatum sub verbis illis dictum; utrum elegeret.
Et magis placet Donelli interpretatio lib. 2. cap. 16. n. 17. simulque Fab.
et omni Larreat. d. lib. 5. cap. 4. n. 8. esse egregiam Donelli, eo casu, quo
legatum fuit relictum quin diceretur, nostra verba: utrum elegerit, ita ad
explicandam electionem, cui in tali legato tacite inest, non ad immutandam
sicut legati apponatur, unde cum ille, qui declarat nil addat. l. heredes.
palam. 21. §. quid post. q. ult. fac. pro. tegitur id, quod in se legatum ta-
cite habet, expresse tractatur, quare Alex. in d. §. d. l. 4. docet non esse hanc
conditionem, sed distitutionis interpretationem; placet vero opinio Fab. Larreat et
Don. eo casu, quo legatum relictum est per damnationem data electione lega-
tario et verba illa utrum elegerit, nam hic potius conditionem importat, cum
quia nam legati damnationis apponitur. unde decedente legatario ante
electionem ius ad heredes non trasmittit, sed solum legati emolumentum. aliter
ipse Fab. huc testam. intelligit, ut verbum ad heredem, non ad heredem lega-
tarii sed ipsius testatoris referatur, ut sit sensus, electio, quae competebat
legatario vivo, eo mortuo in heredem testatoris trasmittitur; illum hoc
verum est, ut non solum casu dicto emolumentum legatum sed et ipsum electionem
in heredes legatarius trasmittere; et ex pluribus fundamentis haec
opinio, ni fallor, stabilita invenitur; in primis ex text. Don. in
l. ita stipulatus. n. 10. de V. O. et lib. 15. Oriental. cap. 2. ubi obsusal
l. si sit legatum. 75. §. sign.
de. lit. et: de quo difficile Paulus respondit in l. si sit legatum. 75. §. sign.
ita. de legat. 1. in quo non videtur in interpretari conatur. aut ibi; ideo
electionem ad [illegible] legatarius transire, quia stipulator, idem q. testator,
qui sibi electionem reservabit, id, quod sibi debebatur, legavit, quo casu
in electionem legatarii voluntati committendo, ipsum eligere intelligitur
id, quod legatarius q. utrumque elegerit, ac ideo legatarius dum eligit cori[…]

positive declarat electionem a testatore factam, non vero de novo eligit; arg.
q. tx. in l. ex asse. 77. d. hered. instit. hic Don. Abistup. eadem
interpretatione in primis facile deducitur, quod non adheret tex. Voyd. sicque
in eo nulla mentio d. elect. a testatore stipulatore fit. 2° quia
si personalis esset haec electio, nec casu proposito fieri posset a legatarii
max. decedente stipulatore, quia in alienum arbitrium omnino conferre-
batur, et tamen transit: quo ex confess. Doni. saltem si non expresse probatur
non esse deducitur, simulque electionem cum emolumento in heredem legatarii
simul transire.

27. Adversus rationem intransmissionis in legato opti-
onis ~~in legato~~ a nobis assignata, quia conditionale est, urget. text. in l.
si cui fundus. 56. d. condit. et dem: ibi scindi ex accidenti conditio
non debet, ex quibus verbis expresse videtur probari conditionale legatum ad
heredes transmitti, siquidem agitur d. casu, quo inter heredes legatarii
conditio scinditur, sed dicendum est omissis solutionibus Barth. in d. l. 56.
n. 4. cui adheret Alciat. Responso 99. n. 45. ideo in h. text. legatum
fuisse transmissum, quia legatum fuit sine conditione, et heredibus eius hic Barth. et
Alciat. id hoc facile improbatur, quia tunc non ex accidenti, sed ex volunt. testa-
toris accidere. — alia etiam omissa solut. Aretini, quam sequitur Socin.
in l. quae conditio. n. fin. d. condit. et demonst. asserentis hunc tantum esse
quod debere d. pluribus substitutis in legatarii locum succedentibus, qui
non potuerunt pro parte conditionem implere, quia subrogantur in locum institu-
ti cum iisdem qualitatibus. l. cum pater. 77. §. a substituto d. leg. 2. id ha-
dupliciter convincitur, quia adveniente condit. substitutis reducitur ad con-
ditionem instituti. l. in ratione. 11. §. filio ad l. falc. proinde in substitutis
enumeratio personarum divisa intelligeretur, atque si primo gradu esset
vocati, nec substituti ex accidenti, sed ex voluntate testatoris succe-
dunt. arg. tx. in l. 5. §. fin. d. vulg. quare dicendum est ex accidenti non
posse conditionem divisam intelligi, ut consultius procedat tradit. Commissionem
mam in d. l. 56. tantum intelligente d. divisionem quae portio deficientis
accrescit. l. si quis. 54. §. 1. d. conditionibus et demonst. quia sic non ex
accidenti, sed ex voluntate testatoris succedunt. l. filio. 61. §. 1. d. leg. 2.
Gualdag. 7. Variar. Cap. 12. hoc q. exemplum apponi potest in servo
unius, cui legatum fuit sub conditione, quo servo postea plurium fuit facto, quorum
ex accidenti conditio scindi non potest, licet ab initio si servo plurium sub
condit. est legatum, unusquisque conditioni parere possit et sequi legatum; l. qui heredi.
44. §. si duorum d. condit. eadem. Ulterius non legatum ita relictum cum ad qua-
tuordecim annos pervenerit conditionale est, et decedente ante illam aetatem
legatario non debetur, ad heredes non transmittitur. l. si cui. 49. §. 1. et seqq.
d. leg. 1. l. si filio. 22. quando dies leg. ced. hoc legatum ad heredes transmi-
titur, quia conditio transmissionem non impedit. l. Seius Saturninus. 46. ad S.C. Treb.
ubi fideicommissum ita relictum et mortuo ante aetatem constitutam ad heredem
transmittitur, sed facilis est solutio, si verba consulantur quae appendantur, dum ait unico filio
illius cessante, cum heres quam hereditatem erat rogatus restituere apposita con-
ditione

conditione, si ad 16. annum filius pervenisset, fiduciarius est hoc e nihilominus
ter, ut Fab. docet d. error. pragm. dec. 31. er. 4. iuncto Ozuelo lib.
7. cap. 16. lit. C. nam tempus appositum fuit, ut hereditas in potestate heredis
esset, et sub eius custodia, cum tutore pupilli. text. in leg. 3. §. 4. Solidis d.
visum. Alutioni q. ponit quem ipsius fidei commissi cessionem tempus adiectum,
ideoque statim cedit. Ex regula tit. in leg. cedere diem. 123. d. V. sign. et si
non ita, et ingratus ipsius heredis tempus fuisset appositum, mortuo filio ante
statum distitutam ad heredes fidei commissum non transmitteret. leg. publius 36. §. 1.
d. condit. et dem. leg. 5. quando dies leg. ced. notat Castrens. in d. leg. n. 40.
Cuiac. lib. 36. ff. Iul. in leg. si ita scriptum 16. d. man. test.

28. Ulterius exemplo legati vel promissionis dotis, in
quo tacita illa conditio, si matrimonium fuerit subsequutum legatum vel
promissionem facit conditionale, ita ut decedente muliere ante matri
monium ad heredes non transmittit. leg. plerumque 10. §. si ante matrimonium
4. et seqq. d. iure dot. leg. stipulatio. 21. leg. promittendo 41. §. 1. et 2. ff.
eod. leg. licet. 43. eod. quia dos sine matrimonio esse non potest. leg. dotis
appellat. 3. d. iur. dot. Ceterum differentia est inter legatum ita relictum:
lego Titiae cum nupserit, aut ita: lego Titiae centum eaque praestari volo,
cum nupserit; priori namque casu legatum conditionale est, nec ad heredes trans
mittitur ante matrimonium Titia decedente; ut docuit Barth. in leg. di
tio. centum. 21. §. Titio genero. d. condit. et dem. leg. hec conditio. eod. ne
refert, item testator dicat si nupserit, an cum nupserit, arg. leg. si Titio.
27. quando dies legati ced. leg. uxori 4. C. eod. Roman. consil. 18. n. 1. Mant.
d. coniectur. lib. 11. tit. 2. Menoch. 4. praesumpt. praesumpt. 146. et inter lat.
d. lib. 5. cap. 8. n. 5. 2o. v. casu, quando relique lati: lego Titiae centum eaque praes
tari volo, cum nupserit, purum legatum erat, quamvis eius petitio in tempus
nuptiarum deferebatur, indeque accedente ante matrimonium ad heredes
transmittebat legatum. arg. text. in leg. Seius. Saturni. ad S. C. Treb. leg.
ex his. 5. quando dies legati ced. leg. 26. §. 1. ff. eod. leg. si cui. 49. §. 1.
cum esset cum seqq. d. leg. 1. nec adversari videtur difficilius text. in leg.
Titio centum 21. §. Titio genero. vers. ante nuptias. d. condit. et dem.
ibi: Si cum ante nuptias, quia purum legatum est, peti potest; quoniam ubi probaretur
der legatum dotis, legatum dotis esse purum, quare dictum est cum Barth.
ibi: n. 2. dictione cum usurpari. quod quidem ideoque dictum in d. verbi. et
cum ante casum mutare, cumque speciem incipere, tractare, quia legatum pu
rum erat, quia sine ulla nuptiarum commemoratione, legatum erat relictum
ut docet Cuiac. lib. 57. observ. cap. 45. D. Larreat. ubi sup. n. 6.
Ulterius exemplo legati annui conditionem hanc tacitam optionis efficere
legatum conditionale. quod primo anno purum est, sequentibus vero conditionale tali
cum conditione si vixerit, legatarius continet. leg. 4. d. annuis legat. leg. cum in
annos 11. eod. leg. si ususfruct. 88. quoniam modo ususfruct. amitt. leg. cum
ususfruct. 13. d. usufruct. leg. ubi aliud in servitute esset dominum do
cet, quia servitus individua est. leg. 4. d. servit. ususfruct. vero dividi potest, ut
cum sit in stipulatione, quia ibi una est stipulatio diversarum rerum est, leg. 16. §. 1.
d. V.

d. V. O. l. eodem animo stipulatori q. exigitur ut diversis solutionibus vel diversis diebus solvi sit, nam volunt diversas esse stipulationes, de qua difficultate docuit Cuiac. in repet. ad tit. d. V. O. in l. 16.

29. Sed etsi hoc verissimum sit, quidam tamen ab omnibus non amplexum, tamen aliqui putarunt esse ex aliquorum doctorum legatum optionis purum et transmissibile fuisse, inter quos Gaspar Cabal. d. dividuis et individuis 2. p. q. 5. n. 102. motus ex difficili textu in l. illud aut illud. 19. d. opt. leg. ex textu in l. heredes. 25. §. incerto. fam. hercisc. ac l. fin. C. commun. d. leg. ex quo probari videtur optionis legatum purum et transmissibile fuisse, atque eodem modo in l. illud aut illud. 19. hoc legatum illud aut illud decedente ante electionem legatario ad heredes transire docet, sed parum obstat huic text. l. de legato alternativo, non vero optionis loquatur, quod alternativum cum purum sit, et cedat a morte testat. ad heredes transit, non solum quoad emolumentum, ut dominium, sed quo ad electionem, licet aliter in hoc legato, et stipulatione, in hac parte se res habet docet. ad l. 76. d. V. O. et lib. 15. variar. cap. 2. Dual. lib. 1. lit. D. ut erudite docuit Cuiac. lib. 18. quaest. ad edict. in l. 76. d. V. O. et lib. unde licet ius testam. in d. l. 19. d. alternativo loq. ut vbi in dict. illud aut illud, quod proprie sit alternativi legati, ut late ipse docet tenet. maiorem vero difficultatem continet tex. in l. heredes. 25. §. incerto. fam. ercisc. ubi respondit consult. si incertum homo mihi legatus sit, et ante electionem decessero, heredes q. inter se d. electione discreverint. isque discesserint familiae erciscundae iudicio teneri, ceteris coheredibus, ideo quod esse asserentem dicendum, is enim coheredibus agit, homo generaliter legatus est in eligendo discreverint hoc, quod dare expediebat, et pro hoc pro legatario solverit vel quia hoc meliorem dederunt, vel quia a legatario vincti condemnati fuerint hoc iudicio heredes teneri, quam difficultas huius tex. adiuvabat, ut appareat loqui d. legato optionis, ex eo, quod basilica verbo expedierit legit, perierit, ut dicit sic loquitur, quod si legatum, quia in unum non sciebant heredes perierunt, quod proprium est legati optionis, ad q. tex. in l. 8. §. unic. d. opt. leg. quia d. legato optionis loquitur, quo supposito indistincte et aperte ad heredes translatum fuisse, fatendum est, siquidem de dissensu inter eos agitur. = Verum huic difficultati facile occurrit Barreat. lib. 5. cap. 9. et Cuiac. ad tit. fam. hercisc. in d. l. et ad l. cum incerto. 13. d. leg. 1. quidem ad l. 75. d. leg. 3. dicendo textum, non de optionis legato, quod proprie legati generis sit. l. cum incerto. 13. d. leg. 1. ulterius, et consultum in versic. idem: ubi eodem themate relato aperte loquitur de legato generis, nec lectio Basilicorum urget, quia licet legatum perierit, non tamen inde probatur proprium esse legati optionis propter dissensum legatariorum perire, quod in tantum ab hac opinione dicedimus, ut hodie post nova Iustin. institutionum, qua legatum optionis ad heredes transmittitur, si inter se dissentiant heredes legatarii sorte dirimatur quaestio, et is sors pervenerit ad eum, qui minus idoneum hoc elegit iudicio familiae ercisc. teneatur ceteris coheredibus ex eo, quod minus idoneum elegit, d. l. heredes. 25. §. incerto. fam. ercisc. unde, ut obiter admoneam, quoties heredes legatarii,

legatarij, vel testatoris, q hoc legatu eligere debet in eligendo hoc deve- rrint p iudic sortyhere omnes etc. videre e apud Costo. fund. d. l. 25. § praeterea lib. 6. q de in hoc fam ercisc. iudic sequitur ad idd. ita tes in quibus dltz a.ntbo.tt. d. iudic. d. sorte plura Costa in l. 3. C. commun. d. leg. lib. 6. de quo accipiendus e tx. hic, t. q. incertus no legat. dicitur. V. q. frustra inter heredes d. elect. querer; si d. optionis legato Consultus fuisset loquuto.

30\. Veterq nec tx. in l. 3. in princ. C. commun. de legib. obstat. Vbi ibi. questionis apud veteres portita, vbi Iustin. refert dubitati, q. statuendi esset, qdo plures optionis legatarij, vel diversi heredes legatarij inter se circa electione dissidebat; in qua quest. Iusti. iudicis fortunae e iudice sorte esse constituit; ex qua decis. Ligdo arctat optiones legatum ad heredes transire, frustra nag. d. discordia inter eos agendu e heredes agitatus esset si in trasmissibile fuisset, quare ut huic difficultati satisfaciat inter plures, e intricos d. larret. Vbi sup. docet, questiostillos procedere, qdo optio e expresse a testatore legatario e heredibus eius fuit relicta, dug tuc ex volutate defuncti trasmittitur, alias questio locus fiere n posse nec divinatio videtur hic intellecta, siqdes ab illis inter minis, de certo intelligi debet, ne sui ablitus Iustini. intelligatur in d. l. 3. etiam § optionis 23. inst. d. leg. vel dici posse controversia inter antiquos fuisse; veriore tamen de in trasmissibilitatis fuisse receptas, solusq. de controversia. in d. l. 3. mentione fieri.

31\. Praeterea vrget Capin. in l. conditiones 99. d. condit. e dem. vbi conditiones, que extrinsecus obveniut, hoc, quae tacite insunt, n efficere actus conditionale, docet. cd conditio legati optionis e taci insunt, n efficere actus conditionale, sic legerit, ut ex lectione vetustioris codicis legit Cuiac. Ferretta, sic legerit, ut ex lectione vetustioris Codicis legit Cuiac. ferret. e thesaur. ibi: q. talis conditio n debet efficere actus conditionale, nec sufficere ad trasmissione impediendas, quare dicendum e, conditione, que in legato optionis inest non extrinsecus, n. ex ttio. ex volunte testatoris descendere, quas ab ad ipsum legatarium considerans q. principaliter legat, illus p sonale esse voluit, factumq. legatarij desideravit, ut recte etiam sudios e sit. Bald. in d. § optionis 23. Unde in l. 99. solus astat conditiones extrinsecus extra ttiu venientes n efficere actus conditionale, at cu hc conditio legati optionis intrinsecus, et ex ttio. proveniat recte conditio nale reddit actus. Unde Bend. Peim. 2. select. cap. 16. n. 12. et 13. triplex tacitarum conditionum assignavit, aliae, que a natura proveniut, veluti si fructus nascantur. l. 1. § ulto. d. cd. e dem. l. cu illud. 25. § 1. q. do dies legati ced. aliae, que a iure, veluti si legatus sit relictus sub eadem condit. sub qua heres institutus e, vel sub illa, si hereditas adeatur, que necessaria sut. l. aliquando 107. d. cd. et dem. l. qd pure. 6. l. heredi. 7. l. si dies. 21. q. dies leg. ced. aliae que nec a na, nec a iure, sed ex volunte testatoris decedunt quasi minus scriptis, que dicuntur, veluti conditio: si sine liberis decesserit, de qua in l. 102. d. cd. et dem.

l.

50

q. quisquis. 15. §. ult. ad S. C. treb. Acosta in cap. si pater. 2. p. verbo obliquea. d. tit. in 6. n. 7. inter quas conditiones tacitas, est etiam nostra: si elegerit, quae nec a natura, nec a jure, sed ex volunt. testatoris dicitur, quarum conditionum diversa illa est, ut hae primae, quae a natura, et a iure proveniunt, non efficiunt actum conditionalem, etiam si exprimantur. d. leg. 3. d. leg. 1. leg. 99. d. condit. et dem. at vero illa conditio, quae ex testatoris volunt. descendit, conditionale legatum reddit, et consequenter intransmissibile, d. leg. si quis 6. versic. etsi extrinsecus. quando dies leg. ced. notat Balduin. in d. leg. 23. n. 7. D. Larreat. 3. select. cap. ultimo. Rom. 4. Variar. cap. 31. per totum. ubi cum ald. q. d. his conditionibus tacitis lattissime dixerit, hodie tamen post novam Justin. constitutionem in d. leg. ult. C. communia d. leg. purum hoc optionis legatum est, ad heredesque transit decedente ante electionem legatario, quod Justin. ultra favorem ultimarum voluntatum excogitavit, quia licet haec conditio ex volunt. defuncti oriretur, tamen voluntas testatoris, quae ampliandi legati causa, habendique legatario dimanavit optionem concessa, non ita stricte amplecti videbatur, ut contra eam Justin. transmissionem interpretatione impediatur. unde et ita Duncli. ubi sup. n. 29. hodie si haec conditio expresse a testatore apponatur, minus intransmissibile legatum, ut videtur probari ex supra Justin. in leg. un. §. sin autem aliquid. C. de cad. toll. Balduin. d. 23. n. 11. quia expressa conditio magis operatur quam tacita. argumento tex. in leg. si ita 65. §. illo si voluerit d. leg. 1. illud etiam ex ista Lin. deducimus, post Justin. transmissibile hoc legatum fuisse de testatore ad heredes, non a filio ad patrem, vel a servo ad dominum vivis omnibus adhuc, ut in specie tex. in leg. si domino. 99. d. leg. 1. = sed ab hac opinione non sine fundamento recedo, quia si purum hodie legatum est, ut ipse Duncl. cum fere omnibus aliis patribus fatetur, debet eadem frui natura ac caetera pura legata, quae etiam post emancipationem, vel manumissionem penes dominum, patrem vel remanent. leg. si post diem. 5. §. ult. quando dies leg. ced. et in leg. generium, et alternativis continebat, leg. si stipulo. 13. h. tit.

32. Tandem, ut nil intactum relinquamus, illud in genericis obligationibus propter minimum complicandum, quod nunc pertractare in hac quaestione, difficiles eorum qui in hoc tractu, imo et in toto iure subtilius inveniuntur, haec contra naturam obligationis genericae, seu alternativae procedunt, asserimus namque. quod licet in his obligationibus omnes res comprehensae alternative, seu generaliter, in obligatione sint, una tamen est in solutione. nam si promisero, ita vel illud, aut illud sufficit unum ex his dare, ut compleatur stipulatio. leg. plerumque. 10. d. iur. dot. cum aliis sup. relatis. contrarium autem et verissimum fundamentum deducitur ex Legis. test. in leg. si is, qui ducenta. 13. §. cum ita. 2. et §. utrum. 3. d. reb. dubiis. ubi Jul. ait: si ita penaliter fuerat concepta stipulatio, si hoc, aut fundum non dederis, centum dare spondes, utrumque esse faciendum, ut poena non committatur, itaque nec sufficit dare fundum, aut centum, sed utrumque dandum est. quod apertissime Julianus constat ibi: utrumque esse faciendum nec stipulatio committatur, id est sive alterum sive neutrum fecerit, tenebitur stipulatio, unde consequenter idem in versic. sequenti et ait

idem

idem esse dicendum si in disiunctione aut. sed coniunctione, et. stipulatio concipiatur, veluti si Stichum, et damam non dederis, centum dare spondes: tunc namque non sufficit dare Stichum, aut damam disiunctim, sed utrumque necesse habet dare, ut a pena liberetur, et ut diximus amplius confertur in §. utrumque. 4. itaque dum, namque cum ita promissum est, si illud, aut illud non feceris, licet unum faciat alterum vero non, verum est illud, aut illud factum non esse, non est tamen verum illud, aut illud specialiter esse factum: unde ut non committatur stipulatio sufficit; namque duae orationes universales inter se contrariae possunt esse falsae, veluti, quod liberorum partim puberes, partim impuberes decesserint nam verum esse potest, omnes impuberes decessisse, et sic omnes puberes decessisse, quare in his stipulationibus penalibus utrumque faciendum est, sive neutrum cum dixit si ita promittatur: Stichum, aut pamphilum, et si non detur centum, sufficit unum dari, lege. siquis. ita in fine. 129. d. V.O. de re scripta tres erebamus de hac dubitationi questione Cuiac. lib. 5. observ. Cap. 3. hotom. lib. 3. observat. Cap. 4. Donellus. ad tit. d. reb. dubijs. in hic §. Gobean. 2. lectionum. Cap. 22.

[illegible]

Materiae huic finem

Imposui die 25. februarij

mensis: Anno Domini

1611.

Los folios que faltan desde el 1. a 6.

eran blancos.

De obligatione naturali, eiusque effectibus. Academicus Tractatus.

A D. D.re D. Josepho Fernandes de Retes vespertinæ Legum Cathedræ in Salmanticensi Academia Antecessore.

Si qua inspectio est in toto iure civili, quæ magistrum desideret, ea est de obligatione naturali; nullam enim certam sedem habet in libris nostris, imo nullus est locus ex quo regulam huic rei exponendæ aptam deducere possimus: et cum multa sint iure consultorum responsa huc adducenda, tam varia sunt, et inuicem tam pugnantia, ut peritiores interpretes, sibi non constent; idcirco hoc estiuali trimestri, nil aliud agam, quam vobis (ornatissimi, et clarissimi adolescentes) eam exponere, et quantum possim dilucide manifestare, quod si assecutus fuero, nemo nostrum tempus lugebit, nam obligationi naturali vim, et potestatem præcalere ad causam forensis et interioris iudicij valde interest. ex denique illis tractatibus, qui cum subtilitatem coniunctam habent utilitatem, ut experientissimi, nec unam, aliamve partem selegi explicandam, sed integram absolutamque tractationem suscepi, ut cum fructu dicam, memor illius præcepti Senecæ epist. ad Lucilium: tota tibi inspicienda sunt, tota tractanda res geritur, et per lineamenta ingenij opus nectitur, ex quo nihil subduci sine ruina potest. Sed ad rem.

Inspectio 1

De obligatione naturali improprie, et abusiue sic appellata.

1. Obligationis naturalis non una species est, sed duplex; altera quippe est propria quæ iure naturali adstricte obligat leg. cum amplius 84 §. si non de regulis iuris; altera est abusiua, et impropria, quæ neque ex illo iure proprie obligat ad dandum vel faciendum sed ex quadam honestatis ratione onerat pudorem obligati. Talis est obligatio antidorali de qua in leg. sed et si 25 §. consuluit 11. vers. plane de pet. hered. ubi docemur, eum qui donat, fieri pauperiorem quam donat, licet donatarium sibi adstringat naturali ac

remunerandum, igitur non possumus negare hanc esse obligationem naturalem. per
quod resultus, quod si donatarius in remunerationem aliquea donatori praestitit
an hec antidoralia accepta ferantur solutioni ipsius obligationis, quam
ex memoria beneficii donatarius contraxit, an imputavit ea in cumulum
ditatis, ex quo donatio ipsa perfecta fuit. respondet imputanda esse: quod
beneficia conferre, et remunerationem accipere, est species commertii, negotiationis,
et permutationis; quod hec donatio non est mera donatio, sed solutio praedictae
obligationis. leg. Aquilius 27. de donation. ibi: dixi posse defendi non
esse donationem, verum officium Magistri, quadam mercede remuneratum regulam
ideo quod legibus donationum non adstringitur remuneratoria donatio, velut, quod
sit is, qui ab hostibus, vel latrunculis redemit remunerantem. leg. si pater
§. 1. eod. tit. iuncto Paulo lib. 5. sentent. tit. 11. §. 6. inde textus ille extractus
elegans textus in leg. metus. 9. §. 1. vers. ulti. de eo quod metus causa. alia quod multa
singularia in iure obtinent, quae proveniunt ab hac obligatione. leg. in leg.
que. 10. §. ult. cum 2. legibus sequentibus. ff. mandati. leg. quod autem 20. §. si vir 2.
donationum inter. leg. virum liberto. 9. si quid in fraudem patroni. leg. etiam 15. §. 1.
manum. vind. de qua donatione remuneratoria, eiusque effectibus peculiarem
tractatum edidit Ioan. Garcia decendi sit satis docte, et videtur singularis in
suo genere. verbo donatione largitas ex n. 11. usque ad n. 125. Gaspar Baeza de
meliorando filiabus ratione dotis. cap. 11. per totum. Pater Molina de Iust. et
tract. 2. disp. 279. et 292. Hermosilla cum aliis, ~~...~~ in leg. 1. tit.
part. 5. gl. 5. n. 17. et in leg. 3. eiusd. tit. n. 17. et 18. tandem plurimos cumulat
Ant. Diana de forte resol. moral. tract. 6. resol. 18. et 29. de resolut. 33. et
et 115. cum multis aliis.

2. quod haec non esse propria obligatio.

Hac ratione consultus in leg. si pignore 54. §. 1. de
furtis dixit: species lucri est ex alieno largiri, et beneficii debitorem, sibi acquirere
ex quo apparet, ubi debitorem, et obligationem esse ab ipsa natura dictatam, ad remunerationes
referendas benefactoribus nos adigit, ut authores citati illustrant. non tamen
maiori vi adigit, quam ex pudore, seu honestate, ut loquitur Divus Thomas 2. 2.
quaest. 106. art. 1. vers. respondeo dicendum. in primis, quod gratitudo non obligat
ad tantundem reddendum, nec ad aliquid solvendum certum, aut in specie
sed obligatio propria est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur, vel
secundum statuta nostri regni, vel secundum naturam alicuius rei praestandae propria
obligat: quod ubi nihil certum praestare debemus secundum naturam non potest considerari
et propria obligatio naturalis. et vidit Seneca magnus de hac re ceteros lib. 3.

beneficijs cap. 6. ibi: nec absoluimus illud, sed cum difficilis esset, incertae aestimationis, tantum odio damnabimus, et inter ea reliquimus, quae ad vindices deos mittimus: deinde quia si propria obligatio esset, dies solutioni praestaretur, at qui reddendo beneficio nullus dies praestituitur: quod eleganter Seneca dict. lib. 3. cap. 10: dies, inquit, beneficio reddendo non dicitur: sicut pecuniae creditae. itaque potest qui nondum reddit reddere, quis enim intra quod tempus deprehendat ingratum. Rursus propria obligatio non potest dependere ex mera voluntate obligati leg. sub hac 8. de oblig. et act. leg. stipulatio 17 h. tit. de verb. obli. sed retributio, aut remuneratio beneficij non aliter talis, quam si sponte fiat: quod non est obligatio proprie sumpta. eleganter Seneca d. lib. 3. cap. 15 illis verbis: hoc unum deest avaritiae, ut beneficia sine sponsore non demus. generosi animi, et magnifici est iuvare, et prodesse, qui dat beneficia deum imitatur: qui repetit feneratores, quod illorum deum vindicamus in turbam sordidam redigimus: quae docere multa eodem lib. Seneca adducit, et lib. 6. eiusdem tractatus. item Cicero lib. 2. officiorum alijsque passim, quae brevitatem consulens abstineo. Denique ut robustius agam Div. Thom. 1. 2ae. quaest. 60. art. 3. in corpore utramque rationem debendi ex honestate et iustitia, sic distinxit, omnes virtutes morales, quae circa operationem versantur conveniunt in quadam ratione iustitiae, quae est debitum ad alterum. Debitum tamen hoc non est unius rationis in omnibus: aliter tamen debetur ex pacto, et promisso, aliter ex beneficio accepto: hoc enim debitum ex gratia obligat, illud ex mera iustitia, ut inquit ad primum; quapropter idem Angelicus doct. 2a. 2ae. quaest. 106. art. 5. hoc debitum gratitudinis appellat morale, illud vero legale, et art. 6. ad 2m. docet provenire proprie ex charitate, improprie vero ex iustitia, prosequitur in quaest. 107. per totam ubi theologi de hac re agunt.

3 Ex quibus hanc sententiam ut veriorem substineo. quam prius substinuerunt Dom. lib. 12 cap. 2. ubi alios adduxit Osuald. lit. O. sed ordo vera ad Fabrum lib. 3. tract. 26. quaest. 1. et 2. P. Molina de iust. et iur. d. disp. 292. Cotte giur. Salmanticense 3. [illegible] in arbore predicamentali n. 81. Petrus Faber in leg. quae singulis 176. 5. infinita de reg. iur. Grocius de iur. belli et pacis lib. 2. cap. 14 5. 6. Crisentius [illegible] in paralelis ethici iuridici ex [illegible] dicerta ti. one 9. et 10.

4 Contraria tamen sententia placuit Osualdo ubi proxime lit. O [illegible]

ani[illegible]

Reiiciuntur fundamenta contrariæ sententiæ

Cunis fundamentis contrariæ sententiæ satisfacimus. Primum et omnium obligatio naturalis exequitate proveniret legum stricti ... naturis destituti, sed antidotalis ex equitate etiam provenit: ergo est propria; sed ludit aut ludificiatur ... Ossuald. in verbo equitas: ... iusta ... ut dicam inspect... in principio quare non potest antidoralis obligatio provenire ab equitate in hoc sensu accepta. Secundum est obligationem antidoralem in rerum natura certam esse, et habere ... et modum prefixum; sed respondetur hanc certitudinem non ... legalem, ut obligatio quæ provenit ex vero debito illam habuerit ... esse moralem et impropriam, nec ... potestatem ... ipse Osuald agnoscit. Tertium est quod obligatio naturalis est necessitas ... vendi natura ... imperata, ut probat ex ... sed natura iubet remunerare beneficia, ut solvere promissa: ergo ...

Respondemus enim utrumque a natura imperari, sed diversimode: illud enim moraliter imperat, ut fiat meliori quo possit modo; hoc ut fiat precise in specie vel in genere promisso, detrectare illud ex suo genere non excedit peccatum veniale ut docet D. Thom. 2. 2. q. 102 ar. 3. per totum. Hoc ex genere suo ... parvitate materiæ est mortale, ut accurate interim fundat D. Ferdinandus de Mendoza lib. 1. de pactis cap. 4 per totum.

§

Explicatur lex 7 § dabitur de operis libertorum

Effectus huius obligationis manet indicatus supra n. 1. ille precipuus est, ut remuneratio creata solli antidotalis obligationis non gratuita donatio legibus hoc iure ... de donat. ex quo ceteri derivantur, ille tamen separatim exponendus est qui proponitur in lege ... iuris iurandi 7 § dabitur ... de operis lib. ... si impubes manumittatur vindicta ex iusta causa apud ... approbata secundum ... § ... 12 et operas ... iurato promiserit dabitur in eum actio, cum ad eam etatem pervenerit, in qua facultatem naturalem habeat prestandi illas, et non nunquam ante pubertatem si tales operæ sint quæ in illa etate possint ... tari, velut histrionis librarii, vel nomen ... suorum ... eod. tit. ...

... efficaciter cum promittat vel iuret sine ... tutoris autoritate? respondeo quia promissio operarum liber...

gratitudine, et remuneratione beneficij accepti, quae inspicit existi
mationis, leg. non est 116 § 1. de R. J. ad quod remunerandum tenetur
libertus naturaliter ut dicam infra n.° 2 quia nulla capitis est inesse quod
pupillus permittat quod maior honestatis ratione deberet permittere
leg. verum 14 § item quod de minor. leg. n. lib. 116 § 1. de R. J. igitur non sufficit
tutoris autoritate, cum non tamen permittat quam solvat. sed ponamus
patronum avarum extorsisse a pupillo in ipso actu manumissionis
aliquid nimis ob beneficium libertatis poterit dici saltem ob hoc
periculum evitandum in dicta commemoratione necessarium esse
praesidium tutoris? respondeo nec plus hoc necessarium esse tutoris praes=
idium, quam ceteris omnibus libertis tam maioribus quam minoribus, ob illiciter
extortionem data si quid nimis excedens modum remunerationis in ac=
ceptione data siquid nimis excedens modum remunerationis ...
libertus permittat propter libertatem leg. 1 § quae onerandae libertatis causa. § si
sexdecim quarum ... ut non de tenti timeri dicerent ut impubes plus
... repensent, et per consequens neque impediri debet ius=
ta satisfactio anti doralis obligationis.

Effectus tamen retentionis est quamvis illud + 6 commentitium
voluerit fundare Osualdus lib. P., et approbaverit interaliacum
sua Gratius de lib. 2.° cap. 14. § 6. quia nullo iuris testimonio fulci
tur, deinde continet falsum suppositum quia si mihi aliquid donasti vel
... anti dorali obligatione
... beneficij ... cuius ratione tibi ex anti dorali obli
tractus sim ad remunerationem, et existimo me tibi deberes ex
causa mutui vel emptionis, pecuniam certam solvere, ridiculum esse
asseverare, posse retinere pecuniam acceptam, ob recompensationem
beneficij quia alio animo data fuit et actus non operatur ultra
agentis intentionem leg. 4. leg. fin. omnis | 19 de reb. cred. nec ali=
quid facit lex in leg. sin. sorte 26 in principio de condit. indeb. ubi Cons. leg. sin. sorte 26 in princ. de condit. indebito=
qui debebat sortem sed non usuras si indebitae usuras solvit non
repetit, nisi ultra modum usuris statutum solvat. hic deducunt
Osualdus cum Rouerto et Fab. in rationali, usuras indebi
te solutas non repeti, quia saltem debentur ex anti dorali obli
gatione in recompensationem beneficij pecuniae mutuo accep
tae; sed falluntur manifeste hic tamen non est accipiendus de
usuris omnino indebitis, omnino, quae non promissis sed

11

de ṗminiis nudo pacto in otractu mutui, vel alio stricti iuris, que efficaciter non debentur leg. 3. C. de usuris. quapter indebite simpliciter in iure appellantur: quod si omnino in debite haberetur esset repetitioni locus vel in sortem imputarentur; ut hac adhibita distinctione probandi exercitur in leg. in his § imperator leg. creditor ff. de solut. et explicat Doriennes lib. 1 de solut. infeneschi fordeguero de tract. 26. q. 2 post Ferri. et alios accurate nos eruditum aparet recte Antonius Fab. lib. 7 coniecturarum cap. 8. existimans retentionem usurarum non provenire in predicto sed ex pacto solemni quo debitor utatur pecunia creditoris hoc enim nantea locum habet quod debitor incipiat moram esse in reddenda pecunia: quo casu mutuum abinitio gratuitum convertitur in usurarium propter moram ut possit creditor si forte pignus habet fructus tantum retinere ex fructibus, qui possunt accendere legitimas usuras secundum consuetudinem regionis, quod dicitur pactum tacitum anticreseos de quo in leg. Cum debitor ff. qui mod. pign. & hipoteca tacite contrahatur, distinctione ab expressa, que modum non habet, sed ex fortuna eventus pendet, sive sint multi fructus, sive pauci ut ex ijs doceat noster Alvarus de Messa lib. 3. variarum cap. 46 a num. maxime ex n. 7. semper tamen retinendum est tacitum non posse induci nisi ex mora, alioquin creditor semper lucraretur fructus rei pignoratae contra tex. in leg. 1. et 2. C. de pign. act. cap. 1 et 2. cap. de tituher de pignoribus. quod hodie ex iure canonico reprobata est tamquam usuraria ex cap. cum contra 6 eodem titulo docet Alvarus de Messa ubi proxime n. 13 nisi iustificeta ratione lucri cessantis vel damni emergentis, ut hic aterit ex n. 17 usque ad finem latissime Ioanes Dominicus Gaito de credito cap. 2 ex n. 1637 Dn. Tapia 2 tom. cateris moratus lib. 5 q. 1 an 10 Barbosa et canonistae in d. cap. distitutur de et in capite 1 de feudis.

Magis adhuc pertinere videtur eadem leg. 26 § liberti 12 ibi: ex antidorali obligatione tantum denegatur repetitio veluti si libertus existimans se dederit officiales operas patrono, cum non promiserit, eas edi dederit, non repetit quia natura liberti eas patrono debet ex beneficio accepto: ergo hec causa sufficiens est

Exp. eadem leg. § liber- tus 12 =

ad

a d[...] plurib[us]q[ue] repetitione, ut docent Zaquel[...] in leg. si unquam C. de revoca-
tione lapsitur: n. 68 Fab. ind. § libertus Revard[...] in leg. cum amplius
84. §. 1. de R. I. Oval. ad Bon. lib. 2. cap. 18. lit. L. Cujat. lib. 8. quest.
Pap. in leg. sicut 94. §. Flavius de solut. et ad tit. C. de op. libert.
sed quo minus huic sententiæ adquiescant, facit exemplum
operarum fabrilium, sive artificialium, quas si libertus
per errorem patrono solverit, falso existimans se illas pro-
misisse potest repetere, sed respectu fabrilium potest consider-
rari eadem memoria acceptæ libertatis, propter beneficium inæsti-
mitæ extimationis: ergo non sola antidoralis obligatio sed aliqua ra-
tio specialiore quæ militat in operis oficialibus, hanc ut præter nimis secu-
dum operas oficiales, plures esse quæ obsequii, sed tamen ad illud refe-
rri tanquam majus ad minus: consistunt enim in quoque oficio quod liber-
tus tenetur exhibere patrono suo absque certo, et omisso nominati ar-
tificij genere, veluti ut cum patrono moretur si opus est, ut aliquo cum
ipso proficiscatur: ut eius negotia curet. Fabriles vel artificiales sunt quæ
nominati in aliquo artificio permituntur; veluti a pictore picto-
riæ a fabro fabriles. oficiales non antea debentur quam indictæ sint a
patrono, propter enim in ijs respicimus [...], necessitatem que patroni, fa-
briles debentur statim ac promissæ sunt, nec aliter deuentur nisi promittan-
tur, leg. tenorem leg. cum patrono. 22. cap. seqq. leg. hæc demum. 38. de
oper. lib. docent plurimi relati apud Dnum. acquirit. Terra[...]
ex n. 62. magno præceptore meo Dno. de Ramos ad leg. Jul. et Pap.
2. p. cap. 1. n. 1. nec Arias de Mesa. lib. 2. variar. cap. 16 ex quo
decendit libertus tenere præstare patrono suo oficium, sive ofi-
ciales operas non tantum ex honestate iuxta quam obligat antidoralis
obligatio, sed ex necessitate aliquam per Præsidem, Prætorem ve compelendus erit, quod de
operis fabrilibus non minus dici potest leg. 1. cum patrono. 12. de
oficio. perfec. 4. vers. qui loquitur de quocumque officio et de operis ofi-
cialibus, quod debet libertus patrono [...] in leg. 26. §. 1.
bertus [...] Alvarez et Rod[...]
[...] n. 64. [...] in qua [...] antidoralis est efficax ad

agendum. ergo facilius erit efficax ad retinendum. ex expresso tex. in leg. nec non 28. § exemplo 15 ex quo causis maior Leg. 1. §. si autem de superficiebus leg. invitus 156. §. cui damus de R. I. itaque in vetere repetitio non quia antidoralis est tantum, sed quia est efficax ad agendum in hoc speciali casu quamvis antidoralis sit. =

8\. Denique non sunt effectus antidoralis obligationis poenae quae contra ingratos a iure statutae sunt. aliud enim est non remunerari, aliud ingratum esse: ille non satisfacit obligationi naturali, quae ex honestate tenetur; sed non ideo aliqua cohibetur poena, hic abominabilis est cum pro beneficio maleficium rependeat. 1. 33. q. 3. quare dignus efficitur ex parte sua beneficii subtractione. docet D. Thom. 2a 2ae. q. 107. art. ult. in corpore quod vitium opponitur directe gratitudini, non oblivio aut omissio remunerationis illud dignum est poena. hoc nulla lege punitur; qui effectus ingratitudinis si tantum in leg. 1. leg divus. S. de in ius vocat. leg alimenta §. 1. de agnoscendis liberis leg si quis. 30. qui et a quo manumiss. leg. 1 et per totum codicem de libert. et eorum liberis leg. ult. C. de revocandis donat. quos indicasse sufficit in instituto suscepto =

9\. De obligatione erga Magistros.

Sequuntur aliquae obligationes naturales quidem id est non naturae imperio dictatae sed improprie, quae referuntur ad cultum, pietatem et reverentiam, veluti Magistris debetur reverentia et cultus qui nos meliores doctrina reddunt, ut Aquilius dixit apud Paulum in leg. Aquilius 27 de donat. Pulchre Seneca lib. 6. de beneficiis cap. 16. ibi alter (ait) praeceptor de quo loquebatur, indocendo et borgette dum tullit praeter illa, quae praecipientibus in communi dicuntur aliqua instillavit et tradidit: hortando bonam indolem erexit et modo laudibus fecit animum, modo admonitionibus discussit desidiam, tunc ingenium latens et pigrum iniecta manu extrahit. nec quae sciebat malignè dispensabit, quo diutius esset necessarium, sed cupit si posset universa transfundere; ingratus sum, nisi illum inter gratissimas necessitudines diligo. Attendite adversas notas veri praeceptoris et ad discipulorum

obligationem, si bene nati sunt, et ex bono genio. extulit eadem
prius Arist. lib. 9. Ethicor. ad Nicomacum cap. 1. ibi: his qui
nobiscum communicant sapientiam, non est par, et equale pretium retri
bui: in Greco est time idest honor: quod etiam Thom. dominus quoque re
tinet, denotatque obligationem hanc consistere in exhibitione cul
tus, et reuerentie non in prestatione pecunie. Indigenti tamen
tum, et reuerentie non in prestatione pecunie. Indigenti tamen Sabino nobilissimo I. Cto. alimenta prestita fuisse a discipulis
tradit. in leg. 2. §. post hunc ff. ver. post Sabino de orig. Iur. Notat in
ter alia Menochius de arbitrarijs casu 500: exigi non posse ludi magi
stri grammatice rectores, qui ex disciplina questum captant; his enim iu
re extra ordinario retributio per iudicem conceditur, ex quodam quasi con
tractu, quia studiosi, qui ad illos accedunt, item eorum parentes sciunt illos
prestare operas gratuitas ab his Magistris leg. 1. in princ. et §. ludi
de Var. et extraord. cognit. que munera Mineruali appellata apud
Festum, Ideoque accipiendi sunt textus in leg. pluris 12. § cum tutor 3. de ad
mini. tutorum leg. 1. § si deteri ff. de tutele et rationibus distrah. ibi: idem que
et si liberis hominibus si tamen ratio prestandi iusta intercedat: que tho
de nullo omnino debitum exerciri possunt. quam de tutore Mineruali sol
uente preceptori leg. 11. tit. 8. part. 5. ibi Greg. et in leg. 16. Plac. 2. t. 16. p. 6.
Scobar de rationiis cap. 21. n. 38. Nouissime Silua de salariis fa
miliarium q. 6. per totam, et ex policioribus interpretibus cuiat. lib. 7 & Paul. ad d.
dictum in d. leg. 12. § cum tutor Rebard. lib. 2. colectaniorum cap. 10 Merili
us lib. 5. priorum obseruat. cap. 4. et 17 plane in iuris peritis, et philosofis,
qui nouiliores scientias tradunt, et ex publico estipendia merent non
est obligatio ex iustitia retributionis, sed honoris, et antidoralis leg.
§ an philosophi. 4. de Var. extraor. cogn.

+ Rodulph. Fornier. lib. 15 rer. quotidian. cap. 21.

10 De oblig.e erga Patriam

Debemus etiam patrie charitatem et gratitu
dinem cui nascimur leg. 1. § generaliter 15. de ventre in possessionem mittendo
textus elegans in leg. postliminium 19. §. filius 7. de captiuis ibi: quia
pater sic illum admisit quemadmodum patria: ideoque tam patrie ob
se quia debemus quam patribus. leg. 2. de iust. et iur. imo sibi obligat
potius patrie, quam parentibus obsequium debere leg. 7. § filio 4. et sequenti leg.

honor. 14. § plebeij 4 demum. et hon quos ex ad hoc ex tolit Anton. Fab. in suis in lib. 1. § 5 illat. 1. adendi sunt Lessius de iustitia et iur. lib. 2. cap. 1. n. 14. Martinus Magerus de aduocatia armata cap. 13. et n. 46 Carauallo Lessna et altera quarta 2. p. ex n. 285 hoc oblig. imperat erga patriam precipuum amo rem, desiderium rependendi gratias, beneficia ac etiam cum vitae et fortunarum discrimine unumquemque referre salutem et incolumi tatem patriae, nec dum fortunis, sed propriae vitae exemplo lucis sola tij ducis et aliorum quod dulce sit pro patria mori, et alibi ait Horat. de quo gerunt multa quae abstineo verum enim in theatro vitae hu manae Vos patriae tom. 6. D. Solorzanus de parricidio lib. 1. cap. 4. et 6. et 1. tom. de Indiarum iur. et gubernat. lib. 1. cap. 16. vide D. Nicolaum Anton ingenij cultu et erudit. magni seniorendus lib. 1. de exilio cap. 4 quae oblig. in primis antidorali est, debemus enim patriae gratias re ferre ut Vulgo docetur ind. leg. 2. et a Solorzano d. cap. 16. n. 2. privilegium multos iuris effectus veluti excubias facere in quam agere pro patria qui ab externo periclitatur. cap. 2. seruavit de immunitate ecclesiarum laudata enim fortitudo, quae in bello a barbaris patriam tuetur cap. fortitudo. S. 26. q. 1. cum alijs, quae selecte cumulat Rob. lib. 2. rerum iudicatarum cap. 21 debent enim ciues suscipere munera, onera quae tribuere et denique in omnibus subire quod latius discutere superua cuidlibet.

11 A Patria ad patrem descendendum est, quem honoran dos esse 4 Decalogi precepto iniungitur. Ubi ex pontere de hac obligatione ex professo agunt, et iurisperiti ad leg. 2. de Iusti. et iur. nulli tamen melius de hac re philosophatus quam Sen. lib. 3. de benef. ex cap. 29 usque ad finem libri, et oblig. ex pietate proueniens, sed proprie procedit ad terminos iustitiae ex quo venit ut liberi parentibus debeant alimenta, et ad alendos per iudicem cogi posse repeant. cuius doctrinae preclara extant te stimonia primum apud Psalm. cap. 28. vers. 24. et in Evangel. Mattheo apud Gratianum in cap. nequis. 10 30 dist. ubi anatema profertur contra qui parentes deseruerint, et non honorauerint, maxime si fideles sint quos tanta non excludunt impios et infideles, sed potius encludunt Vindi

dicit Petr. Greg. legatus inter fog. mihi l Versag. qui Patris gero
naraque per Ordinem deuet filio honesta quaevis sit. leg liberto q debere
quiuis pat., et patr. prest. Penosen. in ecomicis ideas alit familias
iungi et matrimonia expeti, filiosque inueciles, tenera et ba
beentes a parentibus toleraxi, ut sint qui parentes senio confectos, et
obetate indigentes foueant, ex quo Cic. lib. 3 ad Atticum cap. 11.
a patribus a d. patria etiam intellit cum parentes necaler nefarium
sit nixi Principes antiquissimas et santissimas parentes patriae
fame necandas putat. Unde ordo charitatis expostulat ut pri=
us quam alij parentes parceantur, quae dicitur Dei traditio a Diuo
Ambrosio apud Gratianum in cap. extera 26. 86. dist. vexit D.
scribitur probatur ex leg. 1. et 2. C. de alend. lib. a parent. legem si id 8. §.
ipsum. S. cod. de bon. quae lib. leg. filia. S. C. de patria potest. leg. si quis
ipsum. S. cod. de bon. quae lib. leg. filia. S. C. de patria potest. leg. si quis
a liberis. S. fere per totum de agnosc. et al. lib. Alfons. Sapiens in summa leg. 6. t. 19.
p. 4. et ad hunc effectum a tipice sit satis. Plura adducunt ex pro
port antiquiores nix Cordura de Lara in leg. si quis a liberis ingress
et in § ubi, et sepe cobarr. Remat. cap. 8. § 6. n.º 5. Lecius de subst. et in tit. 2.
cap. 46 apud, prosertim n.º 16. et 17. Sanchez in precepta decal. lib.
l. 2. cap. 14. n.º 7 et de oblig. in sim. aly. di patrem et iam relicta relig. lib.
4. cap. 20. adendus etiam Joseph Tiualinus de clausura regularium dist. 2.
cap. vex. n.º 35. usque ad. 46. =

12 De obliga.ne erga filios De obliga.ne eiusdem ordinis respectu pietati si iust
filiorum mutatio, aut explet oris (sic eam appellat Lessius de lib. 2. cap. 7 § 4)
est parentum oblig. erga soboles quamuis adi [illegible] sit et magis Secundum
naturam votum, et desiderium. Ratio est secundum Arist. 8. in comationum quia
gignens magis afficitur erga genitum, quam genitus erga gignentem. Ex
quo ut multi nixi docent magis deuere filijs hereditatem parentum
quam parentibus hereditatem filiorum quia filijs deuetur ex voluntate
tate, quam parentibus deuetur [illegible] totum ex sola ratione pietatis leg. nam et
si. 15. dein off. testam. leg. cum ratio 7 de bon. damn. iusta illud
D. Pauli ad Chorintios epist. 2. cap. 12. vers. 14. nec enim deuent filii
parentibus thesaurizare sed parentes filijs. quod et postea docuit

Philem.

docuit Philon Iudeus lib. 3. de vita Moisis ibi cum lex exit natura ut liberi parentibus [illegible] in parentes filii in bona succedant. Moises idq. de voto parentum mali quod omi[nu]erat texit [illegible] ad quod faciunt tx in leg. Ult. C. de ins. titu., et subst. leg. [illegible] tecti ita de ciu. doct. doct. leg. Julianus 26 si quis omissa causa [illegible] dictam [illegible] in leg. nihil interest 1. 50. § sed nunc q. pretor ff. de bon. lib. eleganter dixit omnia que nra sunt liberis nris ex voto parari quod communi [illegible] votum appellat Pap. in leg. scripto ff. § 1. Unde liber; et uterque edoctus fuit a Xenofonte lib. 2. de disciplina Socratis de eadem inclinatione voto parentum late agit quae [illegible] dere vide dicunt Gratianus d. cap. ex §5 Aneus Rom[an]us lib. 1. rerum Iudicatarum cap. 12. et 15 et lib. 2 cap. 9 et 13. Molina et adente cum multis relatis lib. 2. de primogenijs cap. presertim nº 17. et 18. Ant. Fab. in paginian. t. 2. prior. [illegible] D. Nicolaus Antonius lib. 2. de exilio cap. 22.

13 . Primus efectus est onus quod incumbit patri filiorum alendi, educandi, instruendi que, q. si detrectet compellendum est ut impleat leg. parleg. Ult. C. de alend. liber. leg. Mica § taceat ver. sileat C. de sec. nuptijs cap. si quis dereliquerit 14. 30 dist. quod obtinet in quocumque liberis sive legitimis sive illegitimis cuiuscumque damnate cunctionis cap. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quam prius polluit leg. 1. et seqq. t. 19. p. 4. docent ultra relatos nº 10. Molina, et adente d. lib. 2. cap. 15. et 16. Farin. in repertorio de stractibus q. 41. Aug. Barb. voto decesimo 27 ex nº 39 ex copiose. 6. tom. in l. Select. ad tx in d. cap. cum haberet. Secundus efectus est ut teneatur dotare filias, et nuptas [illegible] petenter [illegible] tum facultas patris, ac dignitas familie expostulat, ex leg. qui leg. Julia, de maritand. ordin. hec obligatio ad iuris necesitatem redacta fuit in parentibus, qui filias [illegible] in potestate habebant leg. cap. 19. [illegible] iunctis leg. Neminus 34 de neg. gestis leg. si socius 81. pro socio leg. mulier 22. § cum proponeretur 6. ad S.C. trebel. leg. 8. t. 11. p. 4 de matrimonio aug. materno, et parentibus qui filias non habebant in potestate, nihil tale fuerat cautum fuit imo contrarium videtur [illegible] ex leg. Ult. C. de dotis promiss. ubi do-

locemus

docemur, solum patrem hinc obligatum fuisse, quare dos à matre constituta, non minus aduentitia censebatur, quasi ab extraneo constitueretur Ulp. in frag. t. 6. de dotibus § dos. 3. leg. profectitia. 5. § siquis. ff. de iur. dot. leg. nuper 34 de donat. inter. quod ius agnouerunt Diocletianus et Maximianus in leg. neque mater. 14. C. de iur. dot. Ubi incipiunt siponi matrem posse cogi dotare filiam, nihilominus exceptionem adiecerunt nisi ex magna, et probabili causa. Veluti si filia egeat, et mater locuplexsit, vel ex causa legibus expressa: hanc non inuenio nisi in leg. cognouimus 19. C. de hereticis, si mater heretica est filia vero orthodoxa, quia cum maior est violentia matres, quam patres praequatur arbitrio Monarchum potuit committi dotare filias; sed ubi mater heretica, et filia orthora necessaria fuit coactio propter odium quod contra religionem habent heretici quae constitutio Justiniani est posterior quam d. leg. neque mater 14. sed non dubito quin ad illam respectum habuerint compositores codicis ut veteraria nobis recordare, quae constitutio transcripta est in leg. 12 tom 11. pag. 4. = eamque illustrant Azat. in d. leg. cap. 12 n. 61. Ant. Gama. dist. 319 ubi Flores de mena in additionibus ad decis. 319. late Petrus Barb. in leg. 1. solut. matr. 1. p. ex n. 82 latissime Dni. Larrea tigur. lib. 8. selectarum cap. 10, et per totum ubi de obligatione quae cesat dotandi filias divitem.

14 Sed quamuis imperatores in d. leg. 14. asseruerint matrem ex magna causa teneri filias dotare non existimandum nouiter hoc constituisse, nulla enim verba extant ex quo deduxi possimus nouam esse constitutionem: igitur omni iure potuit matrem cogi dotare filiam indigentem, et per consequens obligationem pietatis ad necessitatem iuris redacta fuit ut de antidoxali dixi supra n. 7. Ut facili opera exponi-

Expl. lex cum in 32. § mulier. de dit. in deb.

potest tex aliquin dificilis et vexatissimus in leg. cum iis 32 § mulier de dit. ind. in quo si mulier existimans se pro dote obligatam esse, quam non promiserat et per errorem soluerit non potest dotem repetere quia licet deficiat obligatio ex contractu, superest causa pietatis, quae prohibet repetitionem hunc tex. acceperunt Salicet in leg. alimenta C. de neg. gestis, et Lara in d. leg. siquis cohiberis § si mater ex n.

ab indistincte de qualibet muliere etiam extranea; existimantes dotis causam, quia pia esse per plurimi repetitionem, et consequenter quidam tenuit quam doctrinam amplectuntur Vald. Rovelg. de dotib. § 1. q. 3 totum. de privilegiis piae causae in prae fact. n. 23. de privilegio 158. Barthol. de privilegiis piae causae. Barthol. verò Angel. et Castrensis in d. §. si mulier, quos sequitur Surd. de alimentis tit. 6 q. 1. accipiunt praed. textum de matre, avia, aut sorore, quae pietate afficiuntur. — Accurs. autem de matre, et avia tantum, quarum pietate divid. dignoscitur in l. neceniq. 34. de neg. gest. quem sequitur Schifordeg. ad Fab. lib. 3. tract. 36. q. 4. imo Cujat. lib. 1. qq. Pauli in d. leg. ad senium §. mulier quae pro an. toto fredo. Et Fab. ibi. ex eo idem non repetit mater in hac specie quia obligatio haec pietati efficax esset ad exigendum, igitur multo fortius ad retinendum. Aliter acceperunt hunc textum Duaren. ad tit. de solut. indeb. cap. 6, Hotom. lib. 8 observat. cap. 3. quos non moror, verum tamen moribus universae Europae communis devenitur est ut quicumque parentes tenentur ad alendos filios, teneantur etiam ad dotandas filias tam mater, quam pater avus, aviave legitimi vel illegitimi ut docent plurimi relati à Barb. in d. cap. cum haveres n. 10, et in selectis adductionibus n. 4. et à D. Larrea lequid cap. 11. n. 10. et antiis regnicolis ad leg. g. taur. =

+ reposuit mater in d. §. si mulier

15.

De Legitima

Tertius effectus eiusdem obligationis est ut teneatur pater, materve et accedentes suo ordine filijs legitimam relinquere, alioquin remedia praeparantur filijs, ut extant in debitis earum, si ab omni hereditate eos removerint; legitima verò varia est ex legibus, nam iure vetere erat quadrans illius portionis quam quis habiturus erat ab intestato leg. Pap. 8 §. quoniam, et §. 4. de inoff. test. sed ex novissima Justiniani constitutione de qua in auth. novissima C. eodem tit. si quatuor erant filij, vel pauciores quatuor unciae hereditatis paternae sunt, vel pluries sex unciae efficiunt legitimam nam autem iure magis indulgetur filijs

vel

vel parentib: omnis enim sustantia patris filij legitima est, excepta quinta parte, de qua in favorem animae sive inter extraneos disponere potest, omneque patrimonium filij legitima est Patris, vel ascendentis excepta 3a part, de qua disponere potest, alioquin tam ascendentes quam descendentes de inoff. test. agere possunt. Non ergo legitima debita efficaciter ex iure nali: sed causa nalis pietatis inducit et quasi extorsit a iure hanc efficaciam oblig.is vide di plurimis. Pich. in §. igitur. 3. inst. de inoff. test. et remissive in lecturis ad tit. de lib. et posth. cap. 2. exn. 14. Valenc. tract. 1. ad eum de titu. cap. 1. per totum Carmataju lib. 1 select. cap. 6. Valasq. de partition cap. 17, et 18.

16 Ingustum debeat legitima

Dicis poterunt filij inculque parentes creditores respectu legitimarum sibi debitarum, siquidem illas extorquere possunt ab invitis, nisi meritis de causis exheredati sint, ut dicitur in leg. cum ratio. 7. de bon. damni Creditores enim appelantur, qui debita extorquere possunt, quocumque efficaci remedio a iure prodito per quod oblig.o pietatis nalis ad efectum exactionis posit produci, leg. creditores 10. de V. S. sed nihilominus abusive proprissime creditores non sunt quia haec oblig. pietatis non adstringit bona parentum, nec maius vinculum inducit, quam memoriae et miserat.is filijs exhibendae in morte, ut haueant unde sealant, nec illis antepo[n]atur extraneis, ideo reverentiam paternam datum fuit, nec filij vivis parentib. de bonis ipsorum soliciti sint, ne se credant acerbos debitorum Sepius in volu[n]tatem patris dexeb. suis disponentis fideliter instar legis servat, non Vulture expecto cadavera Vt ha sunt Anu Roberti relatu digna lib. 3. rerum Iudicat. cap. 6. in summa nec pater potest filio operas propter emancipatum imponere ut potest liberto leg. patri. 4. si a parente quis fuerit man. leg. nullum 10. de obsequiis parent. et pat. prest, nec filius potest queri de donationib. a patre factis, multo minus de alijs alienationib. leg. Pap. 8. §. quarta. 9. de inoff. test. quia haec quae pueniunt, non ex rigore, sed ex pietate, equitate potius, quam acerbitate mensuranda sunt docet P. fab. lib. 2 semest. cap. 6.

et inquo distat à legitima patroni debita: quippe patronis datur Fabiana, et Caluisiana ad reuocandas alienationes fraudulentas à libertis factas leg. 1. et toto. t. siquid in fraud. pat. quia hoc est debitum rigorosum, et legale, ut quarta quæ impuberi, et adrogato debetur ex constitutione D. Pij leg. ult. cod. tit. quæ quia ex olim ex officio deducitur leg. Pap. 8. §. siquis impubes 15 de inoff. test. Inquirendum considerunt utera iura de pietate erga filios, parentes vero quam de gratitudine erga patronum, aut amore erga impuberes adrogatos. Cuius diferentiæ alios efectus referunt Clasici in leg. 1. §. si impuberi. 21. de collat. bon. Molina, et addentes lib. de primogeniis cap. 16. ex n.º 2. Aluar. Velasc. de partic. cap. 22. n.º 21. et sequti Nogueirol alleg. 37. n.º 2. et 3. ex quo non placet nimia equiparatio inter utramque legitimam patroni, et filij quam male acceptis testimonijs interpretum nostrorum facit Carauallo de una, et altera quarta p. 1. n.º 5. et 6. =

12 Postea principum constitutionibus cepit potestas parentum coartari in alienationibus. Imprimis Imperator Alex. in casu speciali quum, quæ causa interueniret de querela inofficiosi testamenti amplas donationes in unum ex nepotibus contulit; prescripsit reuocandas esse tanquam quæ inofficiosas pro dimidia parte, quod rescriptum licet in casu speciali ad minimum alisimile adductum fuit à Paul. in leg. si tia. 87 § imperator 3. cuius sequentis de leg. 2. postea in ius ordinarium redactum fuit, ut filij reuocarent inofficiosas donationes usque ad legitimam non impletam, leg. 1. et 2. et fere toto. C. de inofficios. donat. leg. 8. t. 4. p. 5. leg. 28. taur. leg. 12. t. 6. lib. 5. compilat. quod est communis opinio etiam secundum ius commune, ut relatis antiquioribus agnoscit Lop. d. leg. 8. Glos. 13., et recipitur à multis, quos adducit Hermosilla in additionibus ad eg. d. Glos. Molina lib. 2. de primogen. cap. 2. n.º 81. distinguit inter filium, et extraneum, ut respectu filij donatarij reuocetur in totum donationes inofficiosæ respectu vero

vero ceterorum fratrum revocatur usque ad legitimam filij defraudati, + revocant
nec tantum donationes, sed etiam quæcumque alienationes in fraudem factæ
quarumcumque legitimarum, ut docet Corta in cap. si pater (...) privare
non possunt. 3. ex n. 5 Iul. Clar. lib. 5. sententiarum §. donatio q. 24. Caravaz
llo ubi proxime n. 550. quamlicet Cuiat. lib. 5. observat. cap. 14. et trac.
1. ad Africanum in l. si unque 10. si quid in fraudem patr. Ant. Fab.
lib. 3. Iucct. cap. 7. et de err. decad. 4. err. 1. et Corta ubi supra n. 4. sub
tiliter et pro vertunt, quantum revocatur inofficiosæ donationes, nostrum
parum curamus, habeamus legem patriam, quæ decidit et pro versiam.

Inspectio. 11.

De oblig. nali propia, et eius efectibus. &c.

18 Oblig. nalis proprie sumpta, ex putu iuris nalis oritur vinculum, quo adstringimur
necessitate iuris gentium, semota civili æquatione et quæ pronitur, l. l. cum am
plius. 84. §. 5. de R. I. ibi: is natura debet, quem iure gentium dare oportet, licet
enim qui dumtaxat natura debet creditor in iure civili non appelletur, cum ad
sollutionem urgeri non possit, l. creditores 10. de V. S. ob defectum actionis l. pupil
li. 6. ult. de neg. gestis, quam plerumque oblig. nalis producit l. nalis 10. de O.
et A. l. ex fidei iussor 16. §. nalis de fideiussor. tamen Iustitia nalis efficit
vim internam, et sub strictia peccato satisfacere obligationi nali: non minus
quam l. civilis adstringit obligatum civiliter ad solvendum, omni est
signus illorum verborum, quem iur. gentium dare oportet, si nomina enim sunt
natura debere, et iur. gentium dare oportere, Pet. Fab. in d. leg. 86. ubi
Cuiat. lib. 3. quest. Paul. Don. lib. 12. cap. 2. et ibi Osvald. litera E. soludimus
quo nalem obligationem proprie sumptam semper in scientia obligare, et sub culpa
lethali, si res gravis sit, docent vulgo Canonistæ in cap. 1. de pactis et in cap.
novit de Iudic. Mendoza lib. 1. de pactis cap. 4. per totum Pater Salas de
legib. disputatione 16. sect. 22. Dn. Tagia sect. 2. catena moralis q. 30. per
totam theologicum cum Angelico D. Thom. 2a 2æ q. 88. art. 1. =

19 Causa proxima obligationis nalis est æqui
Causa proxima oblig. nalis tas ut Pap. definit in l. ius ... 95. §. nalis absolut. ibi: vinculum equitatis quo

quo solo sustinetur, itaque ut regula lesura adigenda est quæ singu lis casibus adaptatur, ubi equitas deficit deficit per se requiri natis obligatio; ubi assistit equitas ibi est obligatio naturalis leg. si verus debitor per iniquum Iudicium perperam absolutus est manet natura obligatus leg. Iulian. 60 de condit. indeb. quia licet res iudicata ob quietem generum leg. singulis 6. de ex cept. rei Iudic. pro veritate habeatur leg. ingenuum 25. de statu homin. leg. res iudicata 27. de R. I. etiam cum inique iudex dixerit leg. cum pluribus 11. de iust. et iur. leg. servo 65. §. cum pretor ad S.C. trebellianum hoc iurium figmentum, vel hæc presumptio non potest tollere naturam veritatem, quamvis illa obumbret. A. Fab. in prag. t. 1 partis. illat. 2. et t. 4. parte 4 illat. 1, et cum multis per Valencia lib. 2. illust tract. 2. cap. 8. per totum, sic super riorem quidebebat, sed surgit excepti tutus esse, ~~tutus esse~~ quamvis me rè iure civili obligatus sit leg. si servum 27. § pacti. preterea et de pactis leg. 2. §. circa de doli mali accept. leg. si stipuler. 35. h. t. de V. O. desinit esse debitor quia stricta obligatio deest equitas naturalis leg. qui exceptionem 40 de condit. indeb. leg. Marcellus 66. de R. I. =

20
Quid sit equitas naturalis

Sed opere pretium est in presenti exponere quid sit equitas naturalis definita à iure cons. titulo in dict. leg. cum pluribus 11. de iustitia, et iur. quod apertiorum est et quem explicatius, sic poterit definiri: equalitas quædam retributionis quam ex necessitate postulat humana natura: equalitas retributionis dicit certitudinem rei prestandæ, vel dandæ aut solvendæ, necessitas dicit efficaciam ipsius obligationis secundum suam naturam ex quo apparet à iustitiam obligationis naturalis habere se per accidens ad ceteris iuris civilis quamvis destituta sit auxilio legum; et ideo minimus habebit vires, et efficaciam à iure naturali quod videre est apertiori licet non recte presens exint singuncta equitati in dagg da. Don. lib. 12. cap. 2. et alij laudati ibi. De Ossual. litt. D. Schifordg ad Fab. lib. 3. tract. 1. et tract. 26. fere per totos, quæ necessitas tamen naturalis obeir circumstantiam factorum varia quod merito omnibus expressit, Triphonius noster in leg. bona fides 31 ff depositi. §. equitas naturalis poscit ut depositum reddatur depositum à depositario cum persequentionem de reddendo, quæ equitati naturali nititur leg. 1. depo siti: tunc quia detrectare depositum, gravis, et peculiarissima perfidia

est

est. l. 1. ff. fur. lib. § illud. 6. de his qui notant inf. facta[m]q[ue] depo-
situ fuisse deportatus, et per consequens per effectus deportationis bo-
na amisisse l. ea [?] 89. de R. I. facta[m]q[ue] fuit vel latrones alicuius
possessionis deposuisse, et postea dominus receptus venire, non esse reddendam depo-
siti; sed fisco, vel vero domino: fortior enim equitas postulat, ut res non auferantur
domino, quam ut servanda fides ei qui dominus non est, docet Grotius lib. 2. de iure belli, et paci
cap. 10. § 1. et 2. Aliud exemplum afert D. Thom. relatus in cap. ne quis arbitretur
14. 22. q. 2. si quis deposuit gladium, illum repetat, cum furere cepit, non reddatur eme-
lius et in perniciem, ne illo utatur, facit etiam ipsi simili tx. in. l. 7. et 18. q. ubi
Gregor. 1. et similis specie tx. in. l. 5. et 6. t. 6. p. 5., et ibi Greg. et Hermosilla, ac
totas. adducunt Pet. de Guevara ad l. 1. de iust. et iur. l. 2. ex n. 2. Antonius
Fab. inst. 1. part. 2. illat. 1. et prin. 4. Mutan. n. 2. Duaren. ad tit. ff. depositi cap.
4. Cujac. ad l. 7. de iustitia et iure Pethus Greg. in praelu diis optimi iuris
institut. lib. 3 cap. 1. Grotius lib. 1. de iure belli. cap. 1. § 10, et in notis. in hoc
~~sensu~~ sensu diximus, equitatem natura esse matrem obligationis, quando positis consi-
deratis omnibus circumstantiis iust. natura exposulat, ut fides servata illa
licet debita solvatur.—

in papinit.

21 Unde necessario requirimus, ut quod iustum dicitur
absolute naturaliter est, proposito per ius civile improbari, si enim contraria
praeciperet, non enim ius, sed iniustitia causam exitat, l. 4. dist. iustum qui
per naturaliter firmum et immutabile est praeter § sed naturalia inst. de iure natural. ipso
tertio enim ius civile obsumere reipublice bonum non asistere omnibus indi-
tente naturalibus obligationibus, et relinquendo in suis terminis ex propria effica-
cia, et in hoc sensu per non approbationem dicitur ius civile aliquid detrahere
de iure gentium et naturali. l. ius civile ff. de iust. et iur. docet Menchaca lib. 1. il-
lustrium cap. 41. et Madera animadversionum cap. 4. Don lib. 1. cap. ubi di-
versimode explicat Ovald. litera E sed non potest improbare obligationes naturales
absolute ex equitate natas, veluti ex fide nata potest tamen improbare
aliquam materiam pactorum, quae sint contra bonos mores civiles veluti
ne hereditas detur in contractibus ne matrimonia pene metu adstrin-
gantur et quae sint similia, quia materia conventionis subest legi,
adeo quidem, ut quae lege approbata sint natura iusta sint simpliciter

ex quo absolute non obligat etiam de naturaque redit etiam mali quid quod ex contritione, et actum sit omnino nullum quod de per legem irritatur et indubium S. C. debe gibus cap. quae contra iuxa 64 de R. J. in 6. cap. imperiali 13. et 25 quod contrahitur in his casibus; deficit equitas naturalis ~~admittitur~~ nec qui promittit beneficium implere quia equitas naturalis admittitur eius praeceptum civile, ideo quia variata materia pactorum per ius civile irritatur materia circa quam, nec iam obligatur tur ex naturali superest. Docent communiter multi Covarru. in reg. peccati part. 2. q. 26. n. 3. et vers. 5. Azevedo in leg. 1. t. 1. lib. 5. compilat. n. 24. P. Sanchez de matrimonio lib. 1. de matrim. disp. 2. ex n. 16. et latius lib. 6. disp. 38. n. 20. P. Salas de legib. disp. 16 sect. 12. n. 50 et 51. P. Tapia tom. Caten. Moralis lib. 4. q. 12. artic. 1. et fere per totum ex quo sine ullo opere manet expositum lex aliquid disertum in leg. cum l. 16. de fide jus. —

22 abi ipsis prostitus nullum effectum producat, nec obligationem natum quia vero

Potest etiam lex facere aliquas personas inhabiles ad contrahendum ita ut si contrahant ex consensu hominum subiicitur legi, et ab ea regulatur, quare regnum per legem reprobatum non potest dici simpliciter consensum, et si duo contrahant matrimonium, sine Parrocho, et testibus, nihil agunt iuxta dispositionem tridentini. n. 24 de matrim. cap. 1. neque ex iure divino ecclesiastico aut naturali ligatur, quia lex ecclesiastica primo irritavit illum consensum ut Princeps secularis potest irritare in negotiis prophanis ex iusta causa ad bonum commune expediente ita concludunt cum multis Sanchez de matrim. lib. 3. disputatione 4. per Basilius lib. 5. cap. 1. Barbosa de parrocho 2 p. cap. 21. et de off. et potestate Epi alegat. 32. Diana plu rimis relatis 7 p. trac. 1. resol. 23. et seqq. idem dicendum est, quoties ~~[illegible]~~ contractui data forma precisa sub qua celebratus valeat, et aliter non valeat, tunc nisi forma servetur, omnino nullum est neque ex iure naturali valet, 1.º quia aliter datus consensus nullus est secundum leges quae illum absolute reddunt nullum, deinde quia contrahentes cogitaverunt de illo contractu celebrando, et non de alio negocio, quare non valet ut talis contractus non potest valere, ut conventio simplex quia de simplici conventione non cogitaverunt l. 1. § si quis ita 2. h. t. de V. O. quam recte explicant Donellus Ramos in leg. iuris gentium 1. § sed enim nulla n. 2. de pactis et in dicto; hec doctrina severissime tradita a Tapia d. q. 12. art. 6.

Et la[illegible]

Relativume a Mendoza lib. 1. cap. 4. §§ principiis presuppositis manet
decisa questio, an lex ciuilis obligat. talis tollere possit? diget tollere
directè obligat. 2ꝰ natu. sed potest per obliquum praedicere iam orta obligat.
vel ex parte materiae, vel ex parte contrahentium, quo in casu deficit conventio, et per
sequens equitas nulla, et sic accipiendi est ex in l. pacta 6. l. pactum 15 cum si-
millibus C. de pactis iuncta l. eo. 4. C. de inutilibus stip. de qua q. videndus An-
tonius a Mexende, qui plurimas refert lib. 6. 1. controvers. cap. 3.

23 Quae re restia placuit in tantum Sapientissimo Patri Com-
chez in praecepta decalogi lib. 3. cap. 22. n. 10. ut existimauerit si Princeps
in valle dixerit ... obligari iuramentum praestitum super obser-
uantia contractus, cobarr in cap. quamuis pactum 2. p. in princ. et post eum alios
Farinacius lib. 8. controu. cap. 3. tenuit iuramentum praestitum contractu
reprobato quidem bonos iure ciuile, veluti de hereditate viuentis nul-
lius esse momenti, quia sententiae vi trale cedunt ex iure ciuili Romanorum
l. si quis pro ... de fidei com. l. ult. cum similibus de ... secundum ve-
rum secundum ius canonicum, et in foro animae pancitis ... hanc doctrinam
quia Iuramentum tenet duplex vinculum continet alterum secundum iustitiam hu-
manam, alterum secundum religionem, lex ciuilis potest praeiudicare iustitiae humanae,
etiam quoad ius ciuile, Deo tamen, id est denique nullo modo potest tollere,
ipsum impledum permanet, nisi cupeat ... salutis eternae, id est contineat ...
catum, quod faciendum est vis ... praecepta Diuina aut ecclesiastica quo casu non est
obligatorium iuramentum, cap. non est obligatorium de R. I. in 6. ceterum ... non
obligatorium iuramentum, cap. ... de iurando ... communi
alii Autores qui redunt peccaminosa facta ... infinita impledum est, cap. denito
xes 6. cap. cum contingat 28 de iureiurando. cap. licet mulieres eod. t. in 6. cap. quam-
uis pactum de pactis eod. lib. Auth. sacramenta puberum C. si aduersus vendi-
tionem, docet Sanchez d. lib. 3. in praecepta decalogi cap. 12. n. 11. ubi plures
quam 30 Autores refert, adde etiam cum pluribus Farinacius in d. ... controu. de
contractibus q. 16. per totum. Negraxol. Allet. 29. et 30. Mexia d. lib. 1. cap. 3. et 10.
Verum tamen ecclesia ... potestatem ... quam in membris quae
inde participatum habent hoc diuinum iurisditionem relaxandi hoc ... iura-
mentum; ad quam relaxationem sufficit ~~sufficit~~ a ... lex ... editoris est ... tu
de ciuilis de quo agit latissime idem Sanchez d. lib. 3. cap. 21. et 22. adde
etiam sunt ... Arias de Mesa lib. 3. ... cap. 30. 3 4 regge

et curiose Michael Rosel de historia pontificiae iurisdictionis lib. 1. cap. 6 n. 2. =

24 Manet ex probatis aequitatis naturalis cui assistunt omnes circunstantiae iustae, esse immediatam, et proximam causam obligationis naturalis; videamus modo quo consistat haec aequitas et quidem quum memus duo capita ad quae possit reduci, et quae sint quasi fontes obligationis naturalis, 1. extat in l. iure naturae 206 de R. I. iuncta l. nam hoc natura 14 de condit. indeb. ibi iure naturae aequum est neminem cum alterius iactura fieri locupletiorem 2. extat in l. 1. de pactis ibi, huius edicti aequitas naturalis quid enim tam congruum fidei humanae quam ea quae inter eos placuerunt servare. itaque in his locis aequitas naturalis significat iustitiam naturalem simpliciter, ut explicant Petrus Fab. breviter lib. 1. semestr. cap. 6 ... optimi iuris institutis cap. 3 n. 2. Georgius Orbitius in lib. de spiritu iuris cap. 17 per totum maxime ex n. 23. Menochius, aliique laudati I. tom. consilio 202. a n. 20 usque ad n. 113 Petrus Fab. eruditissimis commentariis ad § 1 de iust. et iur. pag. mihi 24. et 25. Grotius, lib. 2 de iure belli ac pacis cap. 10. § 2. et seq. cum aliis. Magis obligationis aequitatis fontibus explicatis tota nostra tractatio manifestabit =

Inspectio 3

De obligatione naturali quae provenit ex lege et statu naturali communi

25 Consequenter superioribus, dixit Cicero 3. de officiis contra naturam esse ex alieno sui commodo augere, quam omnia quae dicimus, Cassiodorus graviter lib. 10. epist. 16. hoc inquit nostris temporibus committimus inimicum, ut alter alterius lederet commodis. Ex quo quasi ipso lumine naturali nato Sabinus veteres I. Ctus perpetuam regulam statuit, ut quidquid alienum, sine iusta causa penes aliquem sit, posse a eo condici idest peti quasi in iuste illud detinet l. perpetuo 6. de condit. ob turpem causam l. qui nec delictum nec factum in acceptione admisit, potest ex ... l. si quis §§ ult. de rerum amot. l. rerum 25. quia mota vero. Et haec petitio dicitur iuris gentium, quia nullo iure civili indiget, tamquam regimen, et tamquam naturalis causa ... Unde etiam Marcellus in l. quod dicitur 5. § penult. ut ultra impensas in res dotales factas et ceteri multi in ll. ... sustinuerunt obtinueruntque ingenuas factas in res dotales, quae dotem augent, et locupletiorem reddunt, ipso iure ... posse retineri, per exceptionem, sed etiam

Extorqueri quae per officium iudicis quod ibi dixi solutarit, quae materia de obligat. orta ex re et fiat alieni commodi latissima est, discurrit que per omnes iuris articulos: nos vero pro munere, et instituto nostri eximus, summa eorum capita libare.

26 Inprimis nunquam dicimus, negotium aut contractum per hanc oblig. sed aequitatem et quod adversarius vel rem nostram detineat, vel ex pecunia nostra locupletior factus sit, ut dixit Tryphonius vere in leg. rep. cuiusque 10. §. 1. de distract. pign. ibi certe ex ea causa eius redactum id pretium equi sufficere debitori quem creditor illum cedere. cui conveniens dus est alius huius iuris locus ex eodem lib. desumptus in lege recenti 23. et leg. antecedenti de pignorat. act. veluti si bona fide possidens servum quasi mihi legatum cum tibi legatus fuisset eum vendiderim, poteris a me pretium condicere, quia illud ad me pervenit ex re tua, et hoc sequens cum Marco notavit eius antiquorum Iulianus in leg. si

l. 23. de R. V. pretium et hoc sequens cum Marco notavit eius antiquorum Iulianus in leg. si eum servum 23. de reb. credi. ubi Cujac. tract. 2. ad African. notandum dum tamen esse quod dicit Iulius hanc conditionem tunc competere cum servus mortuus sit, vel in captum, ut in l. 1. C. de reb. alieni. non alieni dict. vel aliter perceptus, ut in leg. ult. de neg. gest. quia si res extaret verus dominus posset eam vindicare, et evincere ab emptore et emptor per actionem de pretio pretium a venditore extorqueret. l. exempto 11. de act. empt. et quamdiu res extat non videtur perfecte ad venditorem pretium pervenire, cum possit ei auferri. l. 4. §. tunc 12. de usucap. neque potest dici interim locupletior factus nisi verus dominus ratum habuerit venditionem factam a bonae fidei possessore quo casu cessat evictio, inde a cui res pergota fuerit, potest statim pretium condicere, eo quod venditor locupletior ex pretio, ut hac actione teneatur: unde si primus ... bona fide emerat et bona fide distraxerit ante acceptum iudicium, cum vero domino (de quo in l. Iulianus 23. de R. V.) requirit dici locupletior quia illi pretium abest, ergo ex consequenti cessavit haec actio, ut optime disputat Don. in omnem ad d. l. 23. in eodem tamen culpandum quod nimis cum Cujac. disputat, an haec conditio sit de neg. gest. ut in d. l. ult. est enim nalis, ut inquit Cujac. et initur neg. gestorum, ex praetextu quod qui rem alienam bona fide vendidit, videtur dominum negotium voluisse gerere.

facta est l. 3. C. de A. req. ... requirunt quod fiat locupletior ex

27 Ex multum dissimiliore species tex. in l. si me, et si cum 32. de reb. cred. ubi si tibi quem a debitore Titii pecuniam acceperis mihi debitam, ab eo qui vere meus erat debitor, si obligaris mihi ex contractu, vel ex pacto quia pecunia ex causa de ... convenis. l. si per

l. 32 de reb. cred.

exrone 13. de iuxi dict. tum similib. sed quia pecunia mihi de-
uita ad te peruenit, teneris mihi condit. nali, ex bono, et equo.
cujus equum, ut mihi restituas quod ex rationibus meis percepisti.
hic Mar. Celsi filius qui post Sabinum hanc perpetuam statuit ut quid
quid ad aliquem peruenit vel ex iusta causa, vel sine causa, aut for-
tuito, posit ab eo repeti condit. nali. d. l. perpetuo. 6. de condit. ob turpem
causam. In quia specie, ut precedenti pretium rei meae, aut pecunia mihi
debita ad te peruenit ideo mihi teneris. =

28
Ex d. l. 31 § 1 eod. tit. Ex diuerso in l. cum fundus. 31. § 1. eod. dicto. tracitur
aliud remedium ad eundem effectum, species est, ego emi bona fide seruum tuum
a patre ignorans eum fuisse tuum esse, et tuum esse qui seruus habebat etiam
peculium quod ad te spectabat, et cum apud me esset alium seruum emi pretio
que ex tuo peculio, id est ex tua numerani: ex proprio iure tibi acqui-
reretur, si servo ipsi traderetur l. acquiretur. 10. § de his de acquirendo
rerum dominio § de his autem inst. per quas personas, sed quia bonae fidei
possessori traditus fuit, nec tibi acquiritur cessante traditione nec mi-
hi acquiritur cessante contractu, et causa qua situs fuit, quod actionibus ti-
bi conuenire posis tam contra me, quam contra venditorem serui. Primo ex Salu-
ni Caij et Juliani sententia docet posse te a me hominem condicere quali-
ter quia ex nummis tuis peculiaribus comparatus fuit nec debeo
retinere quod ad me ex tua pecunia peruenit sed posunt tecum
computare quod quod in repetendo ratione huius hominis, nec per dictum
ex impensis meis fias locupletior hactenus in l. seruus. 24. § 1.
de act. empt. Ubi eadem proponitur questio, deinde agit de reme-
diis, que tibi competunt aduersus venditorem ex contractu tui serui,
ascrit competere tibi integram exemptam actionem, et tunc venditor
aget contra emptorem repetens ipsum seruum, et tunc uno capite quia agit
act. personali, cui non opponitur vsu captio l. in deuiti 15. § 1. de
act. empti, et si tunc seruum tradit, satisfaciet tamen vendi-
tor si paratus sit cedere actioni ex empto, quam habet con-
tra eum; adiicit Jul. teneri de eo casu venditori pretium hume-
rare quod non aliter intelligi debet, quam si seruus peculia-
+
+ vel
tum pretium soluit. Denique aliud tibi
remedium fuit, nempe vt vindices num-
mos peculiares datos venditori si tuus pretium soluit venditori si extent. Ceterum tunc pretium
serui empti teneris satisfacere de peculio quod si nummi
suimpti

sumpti sint nullum remedium superest nec tibi domino quia nulla est conditio adversus eum qui pecuniam acceperit ex iusta causa, nec ex sumptione locupletior factus est l. ex pacto 19. de conditione indebiti sic intelligenda ne venditori superesset actio de peculio, qui clementius debet esse pretio, quod securi retinet hactenus, et ex quo apparet nullam omnino dicere tibi esse actionem in his casibus, quin tantum homini conditionem adversus bonae fidei possessores, qui pro inde locum non omnino sic pertiterunt, quamvis perhibuerint Petrus Fab. Cassat et clarissimi supra dicti textibus.

29 Sed procedamus hipotesis breviter quia nihil licet in singulis immorari imprimis bonae fidei possessor qui verus fuit re existimans esse suam quod illam restituere debet regulariter omnem acrementum rei restituere et quod exinde percepit l. item veniunt 20 § praeterea 6. et § redact. 15 cum similibus de pet. hered, quam doctrina est sig. D. Thom. 2a 2ae q. 62 art. 6. quem post clarior docent Covarrubias in reg. peccatum 2a p. § 2 n. Soto de Just. et iure lib. 4 q. 7 art. 2 ex n. 2, et cum aliis D. Tapia 2 tractatus moralis lib. 5 q. 26 art. 1 ex n. 2. Item is qui per errorem aliquod percepit ex re aliena locupletior factus fuit. d. l. sicut sextus 23. de reb. cred. imo licet ad actum iniunctus sit (veluti si venit nec eius institore d. here.) et tractus fuit obligatus quatenus locupletior factus fuit ex re sua a servo gesto l. si quis mancipiis 17. § peculium 4 et § ult. de inst. act. vel si sit servo peculium et si dominus locupletior factus non sit nec peculium aspiciat teneri de peculio l. si quis serv. 29 § 1. de peculio quia si revocat peculium qui prohibet eum servi et abhinc reddere prohibito tertio d. l. nescivit simul institor, et peculiatus dominum institoria obligat, et per consequens in solidum, ita exponit laboriter et eleganter magnus praeceptor meus D. Ramos in tractatu de institoria cap. 2 n. 3. et quo licet heres vetet ne testator sepeliatur vel ab aliquo funeretur, qui funeravit habet actionem funerariam, quia necessaria fuit l. pat. si quis 14 § idem 13 de religios. igitur cum teneatur qui meliorem conditionem fecit

vide tamen ... de instit.

Ex facto alieno quamvis invictus sit, multo magis tenebitur ignorans, absens, pupillus, infans, furiosus, si locupletiores facti fuerint; obligantur ex eventu, cum sit nullus sed ex re et ex eo pro dicto ut dicitur in l. furiosus 46. de O. et A. qua obligatio naturalis proveniens ab hac ratione naturali sed efficax est omni iure etiam civili ut docet Oswald. ad Don. lib. 17. cap. 2. littera P. et cap. 12 litt. O. Nec enim potuit sine summa iniustitia ius civili obliviscere [illegible] et derelinquere tam iustam causam debendi =

30
Casus de pupillo locupletior facto =

Ex quo quamvis [illegible] sit fidelia (ut dicitur) de albo tot plurimi §§ qui ad hanc speciem referuntur. imprimis si quis gesserit negotia pupilli, furiosi ne eos obligat efficaciter, si locupletiores facti fuerint l. ait praetor 3. § et si furioso 5. l. si pupilli 6 in princ. et in § sed an. 5. cum seq. l. nam servus 21 § 1 l. Nesennius 24. ver. nam, et illud l. liti 37 ff. l. 2. C. de neg. gest. quin imo si pupillus ipse aliena negotia gesserit et ex inde locupletior evasit tenetur ex eo quamvis, ex quasi contractu non teneretur [illegible] l. 3 § pupillus 4 cuius litteram immerito vertit Cujac. lib. 15. observat. cap. 3. ut recte admonet Ant. Fab. in ratio tional. itaque si apud pupillum res depositae sint quibus ex contractu teneatur, tamen si locupletior factus sit vel ex re commodata aut commodata persona cum extet, tenetur efficaciter l. 1. § ult. cum 2 ll. seqq. ff. commodati quod de precario dicitur in l. ult. § de precario ex sententia Labeonis et Veterum Veterum J. C. in totum ut sit tacite edictum praetoris ad pupillum extendere, quia cum habet rem precario cogendus erit restituere, ne rem alienam detineat, Notate hunc textum, qui est elegantissimus cum probet ex vetere iure cogendum fore locupletiorem factum per officium iudicis quod est simili conditionali: sic similiter si servus pupilli nocuit tenetur ratione naturali resarcire damnum aut servum dedere; sed ex propria persona ff tenetur nisi sit doli capax l. 2. § si bonorum 19. de vi bonorum rapt. eodem modo si pupillus sine tutoris auctoritate servum institorem praeposuerit alicui negociatori quibus ff. inutilis sit l. 3 § pedius 3. l. 43 seqq. ff. de pecul. tamen quia locupletior factus est tenetur l. verum 9. seqq. de instit. act. l. 1. § parvi 16. de exercit. act. per rationem, et si maior pupillus proponat obligatur ex quasi contractu et ex propria praepositione in solidum l. sed si 7 § ult. ff.

[illegible]

Lg. seqq. de peculio; secus vero, si praepositus non est pupillus, sed tantum peculium habet, tunc enim Pater, vel dominus, non in plus obligatur quam peculium locupletior factus fuit lege § sed non impubere 4. eod. titulo lg. ancilla lo C. quare quia actio de peculio datur in patrem ex contractu filij tantum in rem asseverium, ideo neque in plus potest dari quam id quod filius teneretur lg. qui cum filio 44. de pecul. cum vero impuberem non naveatur nisi quia locupletior factus, vel in quantum eius peculium crevit consequens est ut neque in plus pater, vel dominus teneatur docent Petrus Fab. lib. 1. semest. cap. 12. post Jo. Ant. Fab. in rationa adà § 4 Cujac. lib. 12 Observat. cap. 23. et in lg. si pupillus 122. h. t. de V. O. et licet minus explicate Nev. Pich. in § actiones n. 37 et 38 inst. de actionibus.=

31

Quando teneatur ex dolo tutoris.

Hinc consequens est pupillum non teneri ex dolo tutoris tamquam, neque interdictis neque in ceteris causis sive solvendo sit tutor sive non sit lg. neque in interdicto 198. de R. J. exigit enim ratio naturalis non praegravetur alter alterius dolo ut est alia iuris regula quae probatur ex lg. si tabulas 4. de tabulis exhibend. lg. meminerimus 6. § 1. C. unde vi lg. 2 C. Theod. eod. tit. leg. si quis 11. § si tutoris ff. quod vi aut clam lg. nemo 6. C. de admin. tut. lg. 2. C. de eis qui ut indigni leg. neque in fante 36 ff. de fid. com. libert. Sed quamvis antiquiores iuris periti hanc regulam tradi
fasit universaliter, sive solvendo sit tutor, sive non, tamen de ea re Labe-
onem controversiam fuit ut dicitur in lg. 4. § 23. de doli except. ubi Labeo et Pomp.
secernant, si non acti add pupillum ex sectio si dolum tutor solvendo non erat
pupillus in aequitate consequi posset a tutore, sic lg. interpretatus fuit
Pomp. ex stria ut pupillus satis faceret agenti, sicque deret actionem suam
in tutorem sive solvendo esset vel non. Unde verum manet pupillum
effectum non nisi tum teneri lg. 3 §. de in. lit. act. docent Cujac. lib. 2 Obser
vat. cap. 13. et lib. 3. quest. Pap. in lg. 3. quod de ex facto tutoris P. Stang.
Fab. in lg. alterius. 43. de R. J. Merill lib. 1. variantum cap. 34. nisi propter
dolum tutoris pupillus locupletior factus fuit tunc enim efficaciter teneri
non tamen propter dolum enim sicut commodum sequatur ex aliena in commodum lg.
heredibus 13. § ult. cum 2 lg. seqq. de dolo lg. summa 21. § 1 de pecul. lg.

+ habuit, pupillum ex dolo tutoris condemnandum modo tutor solvendo

+ leg. ult. de admin. tut. leg. 1. § ex facto tutor. leg. 1. §. hoc edicto ff. nec obstat ei. verum qui in aequitatem quae dubio si nevat ut pupillus ex dolo tutoris conveniat, eo pro exta si indemnitatem consequi possit a tutore,

Julianus 13. § sed cum in fraudem de act. empti d. l. 3. § quod ex facto tu-
toris l. si dolo 24. si quis omissa causa testam. docet Fab. in ratio.
ad l. 15 de dolo =

32 Tutoris solidum tenetur — Notamus casu pupillus in solidum tenetur
etsi locupletior factus fuerit, ut pro tutori qui bona fide eius administ[ratio]
peregit l. 1. et 3. et fere per totum de contraria tutel. et utili act. l. 3. C. eod.
tit. curatoria, et pro tutore d. l. 1. § haec actio inventa l. 1. ... pro tutore
negocia gessit, ratio est tutorum favor quorum administratio exigit
pupillis eorum, et reipublica, itemque summa equitas quia hoc indistinctum ex
postulat ne aliquid onus tutelae nimis grave esset iis qui plerumque
adeo administrandum cogunter quomodo per acceptam plurimi ratio
exit Bartoli licet eam tamen infecte in multis disquisitionis Ludovicus
Vitalis lib. 1. var. cap. 11. =

33 De liberatione pupili + quod de obligatione — Sed de liberatione pupili dicendum; quis enim
pupillo sine tutoris autoritate directe solvatur, non liberatio stringat
qua de re egi lib. 1. opusc. cap. 9. tamen si pecunia in bonos usus versa
sit, et quia evertit 2. hic malo voll. quia locupletior ex ea factus
fuit, naturaliter 13. § ult. cum l. seq. de soluti. inden. l. in pupillo 4.
de except. aquod delinquit 4. § si quis 4. de dolo mali except. l. pupillo 15. l. in pupillo
41. l. si pupilli 66. de solut. § 1 inst. quibus alienare licet et ubique eos
tant. clarius addendi tamen sunt Alexius lib. 1. posterio
rum, obiectio cap. 30. Marcus Liclama lib. 6. membranarum et plop. 9.
§ 3 Schiferdeg. ad Fab. lib. 1. tractatu 16. q. 15 qui duos alios
laudat agentes de ... quod spectandum est ut quis praedictus fac-
tus locupletior in quo tibi facit immorari

34 Erit ex praedictis ergo generalis univer-
salitur retinendum quicumque qui fiat locupletior efficacitur
teneri, ex subito causa accipiendi exarationis; veluti si quis transe-
git de futuris alimentis, licet transactio inutilis sit per ex-
oratam Marci Antonij Philosophi, tamen si locupletior factus
est, ex eo quod accepit, eatenus tenetur l. cum his 8. § si quis

22 de transact. neque dari solidi repetitio rex 2 de trans
q. debitum sive ex errore facti solutus sit ex causa transactionis quam
solvens iustam putabat cum postea detegeretur calumniam ut integ. et eleganter
23 § item in 2. l. summa 75. § 1 de condit. indeb. et ad data conditionalis
q. de ex nulla, et manifeste irrita transact. solutus fuerit quod melius
pro Accursi, et Accursiani videtur mihi interpretatus fuit Fabius
ib. § 22 in eo tamen eius acumen displicet quod 3° casu stat concedit hanc
dictus ne rem ita se diruit civilis quo manifestat replere placuisse
eius extra potestatem. eodem modo si maritus stante matrimonio
uxori donaverit quia irrita donatio nullum aliud dare dicitur =
surgerit donati per vindicatio rei si extat, vel si sumpta sit conditio
naturalis qua quantum ex ea donatione locupletior factus sit quia nec conditio debiti
locum habere potest cum absciente donatio facta sit l. Sponsus 5. § ult. cum
l. seq. l. quod autem 7 § idq. que. 3 cum seqq. et § si vir 7 l. si stipulata 33
§ 1. l. si vir uxori 39. l. si cum mulier 50 per totum ff. l. fructus 8 C. de donat.
inter virum et uxorem et l. 26 l. 6. dem. dot ex quo sequitur non teneri etenus do
natarium si res perierit ut nec locupletior factus sit l. si id q. 28. de donat.
ter de quo exactissime agit scipio gentilis lib. 1. de dona. inter
cap. 27 et seqq. usque ad cap. 33 adjudicat Fab. de error. decade 81. error
ult. et decad. sequenti per totam qui latius quam par est, disputat utrum
ite actiones uxori parint stante matrimonio quod feliciter praesi
usque pertitit rex Suarez de Mendoza lib. 2. ad l. Aquil. cap.
3 n. 3. Rursus si occasione praedonis qui ei rei suae usum pignori de
dit alter ex fructibus locupletatus sit, redet ipsi praedoni fructus quos dicti
praedo necesse habeat restituere dno rei neque enim praedoni in
iuste potest honestare alterius etiam iniustitia qui ex re aliena
locupletari velit; l. si pignori 22. § si praedo 2. cum l. si 29. 3. § in rem
4. de pignorat. act. de quo dixi ad finem tractatus academici de
fructibus nec hic repeto. Denique dns ipse rei praedoni tenetur
si forte impensas in re fecit ne dns locupletetur praedonis iactura

75

hac quidem conditione naturali per officium iudicis quamvis nulla de hoc actio instituta esset iure civili l. plane 38. cum seq. et l. 22. depetit. hered. l. servus 30. de act. empt. Quod dicunt omnes clarius in l. ex natura de condi. indeb. Petrus Fab. ex novioribus in l. in nave 20. 6. de R. I. Faro Dom. in l. ... et titulus 32 de R. ... in l. ... 25 ... amor Hugo ... Grotius de iure belli et pacis lib. 2. cap. 10 per totum lessius quid theo logos et moralitas adducit lib. 2. de iust. et iur. cap. 14 per totum=

35 Unde infero in totum hanc obligationem esse a natura naturali efficacem, ut lex civilis non posset eam omittere, obliviari, aut derelinquere quare Iurisconsulti veteres in dictis aliter abrogationem iuris civilis semper ex ea tribuerunt ius petere quidem dicti vel conditionem naturalem ut in ... excusis cedule notavit ... quin si lex eam derelin querit, fieret ut alter detineret rem alterius et vel emolumentum quod inde secutum fuit, quod est proximum furto, et hoc ipsa lege naturali prohibitum l. 4. de furtis ad quod exemplum ... in l. bona fides 50. de act. empti ubi docemur non posse effici ut venditor ... tradere rem ven ditam et non tradita si emptor alicuius legis beneficio debit pretium deneri sed ... si emptor per beneficium legis immunis factus est a praestatione pretii ante rem traditam venditor non cogendus rem tradere sine ... pretii, et ... quia ... venditor ... venditori iniuria. Varie exponunt autores ... quale sit bene ficium alicuius legis de quo agitur in presenti accurrere dupliciter in ter pretatur vel restitutionis in integrum si emptor erat minor quod placet Alberico, vel si imperetravit aliquod ius iniquum idem aliquod ... legum a Principe retenere ... ... volunt ... pretium ... lib. 11. obserb. cap. ult. hoc iniquum ius intelligit de decretore a Adriano quod ... edit ... ubi ipse novas tabulas face ret nova debita ad quintum ... debitores suos ... aliquin ... ab eis removeri ut ipse pateret quod in nos creditores omisit l. 3. ff. quod quisque iuris. alter Petrus Fab.

Ex d. l. bona fides 50 de act. empti=

Ind. lg. 20. 6. qui ganie tx̄ig emendans (licet n̄ neressario illg ac cupit delectoria qua minor quā pretis circumscriptus ab eis solut. liberat sed Guillermg forneriūs lib. 3º. select. cap. 5. rectius Videtr mihi in terpretari obligationes generaliter de remiss. per pactig vel per acceptilationem quam quis enig remittat fatig (venditor, iam res adhuc integra sit ex utraque em ptore peteret quid factus fuit communis a coll. pretij; secus si iā res erat tradita quia tunc remissio pretij facta emptori plena ipsi afert libertatem q. cig emptore dexercidum. lg. ult. de accept. tanquam si unquam illam emisset, sed ipse res sua fuisset in quo tu vides q. conveniunt ambo [illegible]

36 Nulla lex vel publica, vel privata fieri potest ut alterig cum iactura alterius locupletetur. n̄ aliter atque n̄ potest permittere, ut rem alienam detineat quis invito dn̄o, quia e. fortig et tunge natura lg. plane 42. de V. S. igitr in hac parte ius n̄ale parig q. disiunctiō forma civili, et per consequens haec qualis quali actio, aut conditio ex iure gentium e.; idē tempora nat. n̄ali lg. rerum 25. ff. rerum amotarum. nec obstat quod dicebat sab. sup. n. 34. relatus omnes actiones a iure civili inventas esse ut vulgo probatr ex lg. 2. §. deinde cum seq. de orig. iur: hoc enim vere dicitr de illis actionibus, quae ex formula scripiebantur et quae actores solenniter in iu dicio experiebantur, n̄ tamen q. extraordinarijs remediis per quae citra om nem ordinem iudicij sine formulis interpretes totum ex bono et aequo officio q. iudicis implorato sequebatur quis quod sibi ex n̄ali equitate totum de bebatr ut per latius cum iudicio comparuit Nec Madera lib. sing. ani madvert. cap. 10. sic ingt. Veteres C. n̄ post Sabinum adpetendum extorquendum quae hoc officium totum meminerint officij iudicis aut conditionem n̄alis lg. plane 38. de pet. hered. lg. ult. § ult. de precario n̄ actiones quia actio a iure civile referta sed remedium ex extraordinarium ad equitatem n̄alem ide adiuvans gentium.

37 Unde infero interpretationem ad lg. ve rachissimam in lg. n̄alis 10 de O et A. quae toties repetitr in lg. fidei iussor. 16. § n̄alis 4. de fideiussor. ubi Paulus docet n̄alis obligationem

Ex § l. 10 de O et A

Ex duplici capite aut ex duplici nota generi 1.º nota ē si aliqua actio eius nomine spectat. 2.º si saltem efficaciter neque solutum sit, posit repeti ab eo qui solvit, adeoquidem ut nomen obligationis naturalis, non mereatur quod utroque effectu destitutum sit hic ē verus et naturalis in ... huius sunt, quod ex bona fide cognoverunt Acc: et fere omnes accursiani Cuiac. et Duifanis adeundem Scilamen lib. 6. membranarum. cap. 20 Rebardum in l. cum amplius. 81. §. 1. de R. I. Mendoza de pactis lib. 1. cap. 4. n. 12. et quid prius ad veritatem accedit Magnum preceptor meum Pellecherio ad l. cum in gentem § sed cum nulla n. 6. de pact. quidem et Hotth. Don. et aliquos rejicit Mendoza ubi proxime cognoverint non posse dari actionem ex mera obligatione naturali videamus modo quod sit obligatio mere naturalis quod actionem producat Preceptor meus reijcit exemplum ab obligationibus quas contrarias appellavit in sect. 1. quod multoties exemplum haberet per officium iudicis: exemplum dicto contraria circa obligationem naturalem observavi non dixisse absolute producere actionem, sed aliquam actionem utique nisi licet non producere propriam civilem actionem sed remedium extraordinarium per officium iudicis =

Ex eodem principio infero interpretationem

38
Ad utilitatem ... pii.

ad utilitatem ... pii cuius fit mentio in l. 2. § pupillus 4. de neg. gestis l. 3 in quo modo l. pupillus. 5. de aut. tut. quasi operatur ille actionem pupillum obedit, quia locupletior factus est, potest tamen videri hic restitutio nuper plus siquidem multo ante utilitatem pii, ex regula Sabinique utraque Scola approbavit quicumque locupletior factus efficaciter tenebatur, ut dixi per totam hanc iuris partem sed exprime dicti cuius utilitatem intercessit quoniam conditio naturalis, quod in speciebus supra positis competit producitur ad effectum per remedium officij iudicis quod variam et ex ... et admotam iudicis equevelitinique decernit l. 2. § nunc de offi. 8. cum l. seq. dies quod certo loco ... quando nullum remedium ordinarium superest, et ē iure subest equitas: casus ex tant in l. in causam 16. de minor. l. si quis regulam de relig. l. 1. § quisitum de separatione docet alij relati Pich. in Rub. de off. iudicis

ex n. 4.

Ex n.° 4. Imperator Pius in locum remedij extraordinarij quod olim pupillis et in ceteros locupletiores factos ex re aliena competebat actio constituit, et dicitur in lege 1 § in pupillum 15. de posit. ut deinceps non depositi ex actio ex arbitrio aut officio iudicis, sed ex iure ordinario ex quo nostri varie disputant an iam hec obligatio civilis sit, an vero efficax naturalis, quam recepti pupilli civilis esse existimo post actionem datam ut in hoc requaxlicla mag. d. lib. 6. eglogi 2. § 1. in ceteris vero casibus ex ordinario iure inquinolo randum est officium iudicis arbitrio manere naturalis quos omnia firmiter tenere ingenium me multum sudasse ingenii fateor, et ante, a te usque doctissimi exercuisse scriptum feliciter scriptum exercuerim.

Inspectio ultima.

De secunda causa obligationis naturalis propter quae est fidei data et implementum.

39 Fideidata est alia causa obligationis naturalis, si enim ratio postulat quippe natura humana ut observetur ea de quibus inter homines convenit fides, ut Quintilianus ait, lib. 2. instit. oratoriarum cap. 29. supremum rerum humanarum vinculum est, nec disponitur tractare de omnibus negocijs et causis super quibus fides interponatur data, sive ex parte unius obligatio promittentis, sive duorum, plurium ve, in id placitum convenientium, illa appellatur solicitatio, § 3. de pollicit. hic dicitur pactum, lege 1. de pact. illa promittentis solum obligat, hoc utrique quod ex iure naturali constitutum est ut docent vulgo Doctores in lege 1. de pact. lege 1. de constitu pecun. late Don. lib. 12. comm. cap. 2. ubi Dual. litera Cujac. lib. 18. quaest. Pap. in lege Stichum 95. § naturalis de solut. Mendoza lib. 4. de pact. cap. 4. Arnoldus in opere de pactis cap. 2. et 3. Grotius lib. 3. de iure belli et pacis cap. 19. Dn. Lanzellotti lib. 1. select. cap. 5 n.° 4.

40 Unde nulla est conventio seria, et deliberata: itaque cum inter homines quos ex conventi de felicitate foedere naturali legibus improbata quia an obligat

Nãlz ñ pducat, ut de pactis omnino nudū expre
sse docemur, ex l. cũ mij § §. penult. de solut. obiusm
rz pacto nudo pmissa peti quidz ñ possunt, sed soluta
ñ repetuntur: q̃ debentur naturaliter, quod facit, q̃
cesset repetitio l. nãlis 10 de O et A qm bis ñ deue
antur ciuiliter quia hęc pacta omnia a dexelicta
sunt ãiuc ciuili d. l. iuris gentium. 1. §. sed cum nulla
vers. igitur nuda de pactis vulgare Seneca lib 5 de bene
ficiis cap. 21. ibi quę lex adit prestandum quod p
missimus nos obligat quę erat tamqz cum eo & fide
data, nec seruata indignabor: ñ e exaudiendus Se
neca de nulla l. etiam nãli sed ciuili Rom. secundū
quos pacta nuda ex parte debitorum pducebant ex
ceptionem ad deliberandum, et sic cius ope tollebant
obligationem ista nota red ex parte creditoris ñ erat efficax
ad agendum, ad augendum et in hoc sensu dicebantur
à pretore creditor in d. l. iuris gentium 1 §. ait pretor nec
seruntur q̃ Romani in hoc ãiuris nãlis vinculo ñ illud magis
sed magis pantes & relinquentes pacta in sua nãli Sñ nadiu
efficacia ciuili, nec tot essent lites inter cives si quod
libet pactum adstrictione pducerent, ut docuerunt Couar
in cap. qm bis pacti 2 p. §. 4. n. 13. vers, quod h Duare
ad l. de pactis in prin, et in rub huius tit de V. O. vel
ne essent tot causę obligandi ciuiliter efficaciter
si hic e melius dicendi modus, ut censuit sextus
gulone Mendoza lib. 3. de pactis q. 1. n. 1. in fine
Ouali ad Dom lib 12 cap. 9. l. Hera G. ñ tamen ex sic

recesserunt

Vicerexunt, ut improbarent ipsam obligationem naturalem quae ex pactorum equitate nascitur d. leg. 1. de pactis l. stipulatio 95 § naturalis de solut., sed negarunt ei tribuendo efficaciam ut docte comminuit Ant. Garcia in d. leg. 1. de pactis fol. 66 Madera lib. singularium animadver. cap. 10 Mendoza in refectione sen. ciendi cap. 10 S. versic. quia autem quod aliter Covarr. lib. 2 var. res. cap. 6 n. 10 et in aliis locis quos refert, et improbat Mendoza ubi proxime n. 9.

41 At autem ego observo hanc obligationem esse de data diversa et abantiqua quae nascitur ex restitutione alieni commodi quod habes. Ita quae contineat iustitiam naturalem haec enim tendit ad commodum ex pactione adquirendum, illa ad dandum accipiendum id quod nobis deest. Magis pugnat cum iustitia nimium omnino restituere Domino quam in omnibus conservare fidem; idcirco omnino potuit ius civile omittere illam obligationem ut notavi superiori impetitione, sed hanc omisit ac in data restat tota efficacia naturalis ut in termino, et sub vientia peccati hominem adstringerit, ut in omnium de hac obligatione dixi sup. n. 17. et in specie de nata ex pacto dationis vel acceptionis fidei docent Covarr. in cap. cum esses de test. ex n. 5. Padilla in l. cum quis C. de transact. ex n. 6 Mendoza lib. 4. de successionum creat. § 11. n. 44. Stefanus Raton de iustitia vulnerata lib. 1. tit. cap. 4. Lesius de iust. et iur. lib. 2. cap. 17 dubit. 3 per totum Diana 2a. tract. 8. resolut. 15 et alii ab ipsis copiose adducti ocasi, reservata illius nec dum decisione quaestionis an ex minus solemni titulo vel contractu oriatur obligatio naturalis, de qua in praesenti audeo interponere iudicium

et absolvere de quo cum que pacto agentes idq docent Mendoza d. lib. 1. cap. 4. Morla in preludiis ad tit. 3. de pactis n. ult. ad quod, procul dubio alluit Ulp. in l. 1. de pec. const. docens grave fidei fallere et Pap. in § Stichus 95 § natur. de solut. cum ait devinct. ex pacto, vel ex iusiurando summe esse vinculo equitatis naturalis, ex quo (licet mihi propositum non sit de pactis disputare) animadvertendo est paulatim quae Romanos pactis nudis ad hanc obligationem legem perrexisse illam probantes omne legis; Pretor quippe de tradendo pignore adiuvit data act. honoraria l. si tibi 17. § pignori de pact. iuncta l. maior 23. C. de pign. quibus alioquin pignus non contrahitur traditur, l. 1. § creditor de O. et act. § creditor quoque inst. quibus modis re contrah. O. itaque ut pignus traditum iure civili habetur sic pignoris conventio efficax effecta fuit iure pretorio, ita pactis constitutorium super procedente obligatione approbatum fuit eodem iure, ut actionem produceret § in personam 8. cum seq. inst. de action. iure etiam civili, consensualia contracta nudo pacto, non minus adstringebant quam facta per stipulationem l. sufficit 4 de sponsal. sic quoque pollicitatio facta reipublicae ob honorem efficax est, vel si ex pollicitatione opus ceptum fuit consumari debet l. 1. et 3. pertotum de pollicitat. Denique imperatores in l. si quis argentum 35 C. de donat. pactis vel promissionibus nudis de

Longd

Donando data act. firmavit illi forsan sunt casus, quos late prosequuntur Authores relati in l. legitima 6 de pact. quare imperator in l. nuda 5. C. de rerum permut. stipulat. expresse docuit non semper Romana iura permittere, ut ex nuda pollicitatione quis conveniatur: sed aliquando, et aliquibus casibus permiserunt ita post Acurs. observavit Cujat. ibi et lib. 13. observ. capit. 32. quidquid illa Thomas non semper ingerit de Triboniano assignavit Rosanus ad l. 5.

42 Verius tamen per sectionem que Ius Canonicum huic rei occurrit, cujus primo et principaliter respiciat forum animae et iudicium interius cap. novit, 13 de iudiciis cap. ult. de praes. cum grave peccatum sit fidem fallere ut super dixi, sequens est, ut efficaciter homines adigat ad pactorum observationem, et ad implementum fidei datae sive iurata sit, sive simpliciter cap. quicumque 12. q. 2. cap. iuramenti 12. 25. q. 5. cap. 1. et 3. de pactis. cap. 1. de probation. alioquin permitteret homines manere in peccato, quod de hoc iure dici non potest, ideo hanc opinionem perferro quam tenent Ioannes Orozius in d. l. 1. § nulla n. 3. et communem fatentur Gutierrez lib. de iuram. confirmatorio cap. 34. n. 2. Zeballos communium contra communes q. 543. et longo examine Mendoza lib. 3. de pact. cap. 8. Petrus Gilquienus in d. leg. legitima n. 10. de pactis, et cum in dicto lib. Cujat. Innocentius Sixorius in paratitlis ad tit. extra de pactis quidquid Molina d. t. 3. q. 2. n. 1. contrarium tenuerit contra relatos

āte Superiori nº quo fundamento fretus Rex nr Alfonsus in l. 3. t. 8. lib 3 veteri ordinamenti et hodiein l. 27. 16. lib 5 compilat. facit ut ex quocumque pacto etiam nudo derelicta actio nascatur, ut par causa sit obligationi naturali generosius accivilis, quod latius exornant post clasicos regnicolas Parladorius lib. 2. rerum quotidian. cap. 3. Molina d. t. 3. q. 3 Zevallos ubi proxime q. 16. et 54. et 90 et 816.

43.
Effectus obligationis naturalis apud Romanos

Sed ut ad ius Romanorum redeamus illa ratio, qua fecit ut pacta liberarent, et non obligarent efficaciter data actione, et fecit per consequens ut solutum virtute obligationis naturalis repeti non posset quia ad rehinendum non opus actione sed titulus ad exigendum l. 3 § ult. quod quisque iur. l. id quod 64. de conditione indebiti l. naturales cod. de O. et A. idcirco obligationis naturalis ex eorum solutionis meritis dari, si enim de facto solutasit pecunia creditor, et debitor fuisse censeatur l. 7 §. id quod 17. ad l. falcid. Ubi Pucan, et Schifordeg ad fabrum lib 3 tract. 5 q. 2. ante vero vix crediturus sit in fine de V. S. quam per creditori conditionali comparatur in l. illud 25 §. 1 quando dies legati cedat ut dixi in tract. de stipulatione conditionali nº 12.

+ nomine non erit, qui ab initio pecuniam extorqueri posset l. creditori 10 in fine.

efficit etiam eadem ratio ut si ego debeo alteri efficaciter, et is mihi naturaliter tantum, debeat locus sit compensationi quia compensatio retentio est non exactio l. petis 6. de compensat.; denique efficit ut tollatur per confusionem, et pereat debentis exactorum censeatur, tollitur si debitor naturalis succesit creditori, quasi illi solueret.

censeatur

Consectr per strariu deinde exactu, si creditor heres fuit debitori quippe aditatione debita sibi ipsi soluisse videtur, quia utrumque restitutionem fit, et per confusionem utriusque patrimonii, nec opus est ulla actio, ut probat ... in l. heres 21. §. quod si 3 de fidei com. quo in casu postulat cedere aditio dicitur, quia per ... restitutionis seruat de ... per ... aditio 2 deuolut =

Ex his constat obligatus ... seraque quam bii fuit eficax Unde frequens est ut praenaliter obligato fidei commissario accedere 16. §. fidei com. 3. et sequenti. ... omnibus inst. de fidei com. l. 5. l. 17 §. 5 exit que fidei com. ipse eficaciter obligatus, si alioquin personam sit in qua posit cadere tali oblig. ut dixi ad tit. de fidei com. cap. 1

44 No. 3. quia si pupillus sit et interueniat sine tutoris auto ritate pro obligato, tamen naliter utraque naliter ...

Reg. 6 in fin. cum sequent. reg. fidei com. 16 nent obligati neque erit plenior oblig. fidei comissi quam rei principalis, et hic est casus a Pap. propositus in l. 95. §. quod vulgo secundum expositionem Meridi quam ad me dum mihi placet contra emendationes cujacij lib. 3 variar cap. 21 accepti verbis duntaxat sit obligatus de utraque naliter obligato quia oblig. nalis dicitur taxatiue obligatio, cum careat taxatiuis efectu, d. l. 4. Don. lib. 16. cap. 4. vers. altera et nec Valencia lib. 1. illustrium tractatuum 1. cap. ult. n. 6. accepit illa verba de illo qui eficaciter obligatus est sine ulla exceptione adque ullo auxilio

pretoris eodemmodo quod naturaliter tamen deueri ostitui

porre l. 1. §. deniq. de pecun. ostitut. et cuzta multipli

cessa dominae etiam ciuili exornata ut oblig.o naturalis se

quitur etiam heredes et descendentes, et ad fidei commissarium

transeat restituta hereditate ex treb. l. si eum.

64. in prin. ad S.C. trebell. et ut cedi posit docet post

multos Costa lib. 1. Select. cap. 2. n. 10 Olea de cess. iu

rium, et act. t. 3. q. 8. n. 33. et 34. Sequitur quod necessario

obligatio naturalis a filio extra extraneum acquisitam ratio

ne effectum Patri, dno. vi acquiri, ut censuit Osuald.

ad Donell. lib. 12. cap. 2. litt. A. quia oblig. xx naturalis contrac

ta inter Patrem, et filium, seatque dominum in potestate exsur

recidit ratione etiam effectum, quia in naturalibus necimq.

Patrum in huiusmodi recessus dominicus l. id quod dni. 64.

de solution. id itaque quod recte explicat Schifor de quest

ad Fab lib. 3. tract. 5. q. 4. quomodo exponendum

est quod naturalis disci meretur de acquirendi ciuilius

64. quod ut recte expressit dati probat textus in l. frater a fratre

38. de cond. indeb. ubi obligat. contracta a fratre, qui habebat pecu

lium profectitium statum acquisita fuit patri ... potestate. Verumque erat

adeo quidem ut si utrumque suus heres Patri ostitisset, pars quae

frater creditor patri suceesit ablata per confusionem, reliqua uero de

ret, nisi ex peculio sui, quod participatum fratre deuitore tamen resti

tuerit quantum sufficiat ad ... partis deuitamque planum

huius loci secundum expositionem magni Praecep. mei P. Ramos in manu

scripto comment. ad eum l. Videdur etiam sahi censitte, consisse

nec

95 De oblig. pupili

vel Valencia lib. illust. tract. 4 cap. 8 a n.° 10. Ubi de iis dz quo-
tionib; agit qui transcriberet; det.

Aliqui tamen sunt personae quarum naturalibus
obligationib; cessant vis, e[t] effectus plerumque veluti pupillus qui
venius capax e[st] iure n[atur]ali ex fide data obligatur ut probat dicente textu in
l. et in sponsalib; 14. de spons. ideo si dolo fecerit in negotijs contrahendis de dolo
tenetur l. apud celsum 4. §. si quis 4. §. de illo 23. §. de dolo 26. de doli except. l. pupi-
llus tit. de R. J. et quoties sine d[omi]no potest implere emptionis contractus eque ut im-
pleatur casus extat in l. si qui. 4. §. nunc autem 8 vers. nec comparasti de manum. quin
emptio, et venditio a pupillo celebrata doli capax, et etati non discrepante tenet
iure naturae ut mihi dicente probant tx. in l. si venditor 14 §. si id 13 de in diem adi-
tione l. si id quod 7 §. 1 de rescind. vendit. ibi renovata venditio e in fine-
ubi pacti de dicendo de venditio interpositi a pupillo observandi esset praeter fi-
dem nisi captione esset vel iusto errori deceptus fuisset pupillus ex numeratio-
ne aut mutui datione pupillum eodem iure obligari probatur ex l. ult. de iure-
iurando l. si pupillus 21. ad l. falcid. l. quod si forte 14. in fine l. in
numerationib; 44. de solution. sive ex credito, ut dicitur in l. si-
cuius 64. ad trebel. quod idem de stipulatione supponitur in l. si pu-
pillus 35. de recept. et qui arbitrium recep. et de pignoris accepta
ut in l. pupillo 38 de pignorat. act. si quidem tutoris authoritas
solum desideratur, praeter mentem pignoratitiae actionis directe
cui per acceptionem maneret pupillus directe subiectus, effectus
etiam a iure civili cogniti et approbati correspondent huic existentiae
naturalis oblig. et imprimis si quod alter debet pupillus novandi ani-
mo promittat soluitur ~~soluitur~~ per novationem precedens oblig. l. 1. de
novation. quamtumvis novatio oblig. nisi stipulatio non fieret ut fundat
Petrus Barbosa in l. 43. solut. matrim. n. 1. deinde obligationi pupi-
li fideiussor accedere potest l. si pupillus 127 h. t. l. 2. §. Marcellus
25 de fideiussor. quod tamen dici de mutuo et stipulatione ac pignoris reg-
lariter, videlicet quando aliqua causa precesit quae illum colorem haberet ex
quo videri posit non deesse equitatem n[atur]alem, caeterum si pupillus mutuam pecu-
niam accipiat, quam solent plerumque per fusione accipere pueri vel-

stipulanti spondeat eadem facilitate, nec ex mutuo nec alio iure naturali obligatur quia equitas non sinit ut servet fidem iniquè prestitam l. quod pupillus 41. de cond. indeb. l. pupillus 59. de obligation. action. adeo quidem ut hinc nec fideiussor obligatur si pro interveniat l. si cui 6. h. t. nulla enim subest oblig. cui accedat quod si oblig. aliqua adesset ex supposito tali casu ex multis relatis precedenti inspectioni teneretur procul dubio fideiussor d. l. Marcellus 25. l. si aliena 70 § si a furioso 4. de fideiussor. ut dicebam ad d. l. 6. h. t. in selectione de pupillis n. 3.=

46 Per contrarium videmus obligationem hanc pupilli, quae alioquin vera, et naturalis est adeo a iure civili omitti et derelinqui propter periculum instantium et deceptionum pupillorum, quod frequens est ut nihil actum credatur tutoris authoritate non interveniat remittens totam vim huius obligationis (si qua forte est ex equitate naturae) ad efficaciam iustitiae iuris naturalis. primo enim si emit, obligat, sed venditori non obligatur l. Iulianus 13. § si a pupillo de act. empt. l. 2. § si a furioso ... emptore, si pignus remisit vel alia iura remisso Iulius ... l. 28. de pactis l. si convenit ... quemadmodum pignus ... solvi ... potest novare suas obligationes vel debitorum suorum aliis delegare l. novare ... § 1. de novat. l. pupillo 15. de solut. nec hereditatem adire l. more 8. cum seqq. de adq. hered. ... ipso iure pretoris ... teneretur l. 1. de pupillo 2. de const. pecun. nec potest se ex huius ... titoris preponere, durat tamen ... facta a patre donec ab ... pupilli revocetur l. verum 11. cum 2 seqq. l. si quis ... si impubes ... de institor. l. 3. § 1. usque ad finem cum l. sequenti de tributoria et etiam de peculio a patre constituto dicendum est et iusta hanc suppositum ex ... in l. 7. § 1. et seq. ex quo causa ... potest etiam ... quia pecunia servo data in rem pupilli versa est ... patris 20 § 1. de in rem verso l. 2. § 1. ... similli modo si pupi... maiori ... correus ... vendi ... mutat ... ipso iure ... ducitur persona pupilli et solus maior obligatus manet l. si ex duobus 12. § 1. de duobus reis in quo distat a minore qui obligatur, sed per restitutionem eximitur ab obligat. l. si titius 48. de fideiussor. videndum Salinna lib. 1 illustr. tractatus

Cap. 3. n. potest etiam adversario suo iuramentum deferre l. in iur. iurandum § 1. de iurim. iura l. 1. § 1. quarum rer. act. n. dat.; ni adversarius maior detu llexit pupillo iuramentum decisorium ex iuramento tali condemnatur quia deie querit debet, qui pupillo iuramentum detulit l. qui iurasse 26. de iurium Unde pupillus in lite contra adversarium iurare n. potest, quia deficit illa ratio l. ... deinde lite iurandum in summa ... pupillus si faciat meliorem suam conditionem sustinetur sed quibus, deteriorem suam facit, vel obligatur, n. tenetur, v. inst. de Auctoritate tut. § pupillus in inst. de inutilibus l. 2. de accept. il facit ex pluribus implementi conditionem de qua ex professo egi nec repeto lib. 2. opuscul. 3 cap. 2.

Ex his videtur oriri contraria parum doctrina cum diximus pupilli obligationem teneri et n. teneri. Unde ab interpretibus variis quasi varias ... Ludovicus Vitalis lib. 1. Variar. cap. 11. et alia per Schiford ... lib. 3. tract. 1. q. 4. negant pupillum obligari. Marius Salicama lib. 6. ... 19, et 20. asserit obligari. Rebard. in l. 82. § 1. de R. I. agnoscit dicensios inter Scolas, et Alexilus lib. 1. post. observat cap. 4. et 5. qui tamen lib. 1. Variantium cap. 20 distinguit inter proximum pubertati, et proximum. Denique Schiford ... Scaptus Faber ... docebat pupillum naturaliter obligari sed n. civiliter ad quas opiniones reduci possunt omnes quorum autores sedulo retulit Genoa in lib. Consiliarum pag. mihi 345 et seq. illi tamen omissis mihi ... placet sententia Don. in l. 127 h. t. et apud Osuald. lib. 12 cap. 22. ex littera Ing ... pupillum iure naturali obligari, sed respectu pupilli quamdiu pupillus est omni parum effectu obligatio destituta esse respectu ceterorum habere effectum obligationis naturalis, ideoque quod solvit repetit intra diem 29 de solutione indebiti si maior factus ex praecedenti obligatione solvat repetitioni locus n. est ult. C. de ... quia postquam finita pupillitate incipit habere effectum ... obligationis repetitionis tamen n. repetitionis ... mora contra ... ex obligatione pupilli l. creditor 24. l. si pupillus 127 h. t.

Servus etiam iure naturali obligatur et obligat quia prior est ratio hominis quam ratio servi, generaliter

+ illud 25. § 1. q. do. ... legat. cedat leg. si pupillus 21. ad leg. falc. leg. ult.

4 De tutt.
De servo

+ de peculio leg. servus 14. de oblig. et act. leg. heres 21. § servus leg. si quis pro 56. § 1. de fideiuss.

+ select. cap. 8. n. 4. et §. quia autem diffinc- tione in leg. ing servus 30.

naturaliter 13. leg. si id quod 64. de condit. indeb. leg. nec servus 41. de peculio leg. servi 14. de oblig. et act. leg. heres 21 §. servus leg. si quis pro 56 § 1. de fideiussor. notant Schifordegher lib. 1 quest. 5 ~~actual~~ cap. 22 littera A Dominus Larrea [illegible] lib. 1 leg. si servus 30 § 1 de legatis leg. in personam 22 de R. I. in servus nulla cadere obligationes ac civili actione sunt [illegible] inter ceteros, potest etiam accipi de effectibus talis obligationis quia nulli sunt respectu servi ignorans si quid manu [illegible]; ea etiam excluditur ut [illegible] lib. 1 opus ad notas claudi in leg. Aurelius 28 § [illegible] 7 de liberat. legat. quibus [illegible] obliget dominum et [illegible] extraneis obligatur qui peculium habet nec nostrum [illegible] ut [illegible] tractatum imponamus quia de obligatione naturali deportati satis egimus ex cursu 6 lib. 3 analectorum de interdictis et relegatis.

Sit laus Deo cum matre sua Virgine benedicta et ab omni culpa actuali et originali preservata

Desde el fol. 90. al 95. esta en blanco.

Utilissimus Tractatus de obligationibus Pupillorum.

Authore D. Emmanuele Pro Dias de Son Vasurine in ... Mod. in Salm. Acad.

Caput. 1.

In quo disputatur, an Pupilli naturaliter obligentur? et plura Iura breviter conciliantur, et explicantur.

1. Pro utraque huius questionis parte adsunt expressa testimonia Iuris Doctorum quorum quidam negant, Pupillum, sive accipiat, sive promittat, sine tutoris autoritate, obligationem naturalem contrahere. Ita probant lex qui Pupillus. 41. de condict. indeb. lex Pupillus. 59. de O. et A. alia Iura frequentius afferunt; ut manifeste colligitur ex lex si Pupillus. 35. de recept. arbitr. lex ult. de Iur. Iur. lex si Pupillus. 21. ad leg. falcid. lex si eius. 64. ad Treb. lex cum Illud. §. 1. quando dies leg. ced. lex si Pupillus 127. de V. O. lex Marcellus. 26. de fideiussoribus lex 1. in fin. ff. de novat. lex in numerationibus. 41. §. item si Pupillus. lex Stichum. 95. §. naturalis. ff. de solut. § preterea. inst. quibus modis tollitur obligatio. quas vero interpretes, ut ad concordiam Iura haec aperte pugnantia reducant, valde laborant; Martinus cuius meminit Accurs. in d. lex 1. in fin. distinguit inter Pupillum factum locupletiorem, et eum qui locupletiorem factum, quem sequuntur Cujac. in d. lex si Pupillus. de V. O. et lib. 24. obs. cap. 23. et 22. et sepe alibi; pluresque alii relati ab Osualdo, lib. 12. Com. Donelli, cap. 22. lit. N. et Gaspar Schiffordiegerus ad Fabr. lib. 3. tit. 1. q. 4. quae sententia maxime iuvatur ex textu in d. lex ult. de Iur. Iuran. Versic. sin vero creditor. Ceterum reiecta hac sententia, alia quae Accursii in d. lex 1. ubi Bartolus distinguit inter Pupillum proximum infantiae, et infantem, aliaque Donelli in d. lex si Pupillus. de V. O. a n. 9. et lib. 12. Com. cap. 22. inter pupillum omnino impuberem, et proximum Pubertati, et reiecta etiam sententia Fabr. lib. 8. Com. cap. 5. ad fin. et in Iurispr. lib. 2. princ. 2. omissa quoque etiam alia, Caldas Pereyra in lex si Curatorem. verbo, lyn alsimilis. n. 30. qui distinguit inter id, quod est, obligari Pupillum naturaliter et obligari Iure naturali, et denique omissis aliis sententiis, quas refert Osuald. d. cap. 12. lit. N. et Schiffordieg. d. tit. 1. q. 4. et seqq.

2. His quae omnibus omissis, ego indistincte puto, Pupillum sine tutoris autoritate, sive accipiat, sive promittat, naturalem obligationem contrahere, dummodo voluntatis, et consensus capax existat, in quo sensu in dictis Iuribus, omnes Iuris Consultos locutos fuisse contendo, licet favore Pupilli Ius civile effectus producto ex obligatione naturali inefficaces reddat. quae sententia omnes complectitur partes quas ratione, et autoritate non destitui, statim apparebit. et in primis prima sententiae pars ea ratione fulcitur nam cum vinculum obligationis naturalis, nihil aliud sit, quam equitas. lex Stichum. 95. §. naturalis. de solutionibus. docet Duaren. ad tit. de oblig. et act. cap. 2. Donel. lib. 12. Com. cap. 2. ubi Clegtr. Osualdus. lit. B. et nihil magis equitati conveniat, quam adimplere promissum. lex 1. ff. de pactis. lex 1. de const. pecun. ob id merito Pupillus naturaliter obligatur. 2a pars probatur ea ratione, quoniam cum huius etatis lubricum, atque infirmum Iudicium sit, eadem equitas efficit, ut licet naturaliter obligatus sit tamen ne Pupillus iactare liceat, ut immunis, et indemnis conservetur, effectus huius obligationis est, merito adimantur; deinde haec sententia expresse probatur. ex omnibus Iuribus suscitatis, quae expendere non erit inutile. 1o quae adducitur, et expenditur textus in d. lex si Pupillus. 35. ff. de recept. arbitris. ubi Pupillus si sine tutore compromittat in arbitrium, et fideiussorem dederit, licet ipse poena

pro.

promitti n. obligetur, tamen fideiussor tenetur; nam obligatio fideiussoria naturalem debitum, quem ad obligationem naturalem in principali; leg. stipulatus 16. in fin. leg. quod 7. ff. de fideiussoribus. leg. fideiussor. 16. §. fideiussor. ff. eod. quia ex tali promissio manet pupillus naturaliter obligatus, aliter enim fideiussor tenetur.

3 Cadit idem; leg. si pupillus. 127. de V. O. ubi proponitur naturalem obligationem a pupillo contractam, dicitur fideiussorem teneri, et vivo ipso contraveniri posse, idem accidit in specie leg. Marcelli. 26. de fideiussoribus; ubi etiam fideiussor tenetur pro pupillo, id quod non ob aliud, quam quia naturaliter erat obligatus, et forte etiam tuebitur contra textum in leg. furiosus. 46. ff. de oblig. et act. adeo, ut restitutionis beneficium quod pupillus impetrare poterat, fideiussori non competat contra leg. in causae. 13. ff. de minor. videndum post alios Richard. in §. furiosus. inst. de inutil. ann. 23. Conanus lib. 1. com. ad fin. ubi eleganter ultima verba de leg. Marcelli declarat Ant. Fab. lib. 3. coniect. cap. 5. et aliter Rebard. lib. var. cap. 3. 2° facit textus in leg. ult. ff. de iur. iuran. ubi diserte scribitur, multum interesse inter eum, quo pupillus iurat, se dare non oportere, ob id, quod mutuam pecuniam non accepit, et inter eum, quo pupillus iuravit, se mutuam pecuniam accepisse, sed non intervenisse tutoris autoritatem; 1° casu naturalem obligationem, si quae erat, sublata fuit, ut ex consequenti fideiussor a pupillo datus liberatur, quasi si nulla obligatio intervenisset, 2° vero casu dicitur per ius iurandum impositum a pupillo fideiussorem huc teneri, quoniam pupillus non iuravit, se obligatum non esse, sed tantum cum tutoris autoritate non accepisse pecuniam, unde cum obligatio naturalis cohaereret, nec hanc iure iurando tollere intenderet, recte fideiussor manet obligatus, aliter si naturalis obligatio non superesset; tunc enim nec fideiussoria consisteret ex ... tradunt Duaren. in posterioribus commentariis, ad tit. de iure iurando. cap. 4. pag. 866. Osuald. in notis ad Donel. lib. 21. com. cap. 15. lit. C. Richard. in §. ult. inst. de replication. n. 8. Ioan. Fab. lib. 2. semestrium. cap. 10. et lib. 3. cap. 24. Hotoman. lib. 1. obs. cap. 15. emendantes textum repetentes per contradictum contentum et pacti exceptionem. sed eos refellit Osuald. ubi sup. lit. C.

4 Sed antequam hinc abeamus, notandum est, textum in d. leg. ult. praestare maximum fundamentum contra eorum doctrinam, qui distinguunt, inter pupillum locupletiorem factum, vel non, quorum distinctionem ligatio convincit Pomponius qui ait, pupillum iurantem, se dare non oportere, eo quod tutoris autoritas non intervenerit, nihilominus mansisse obligatum naturaliter, quia expresse sentit, et agnoscit, pupillum sine tutore contrahentem naturaliter mansisse obligatum etiamsi locupletior non reddatur, cum sufficiat eum iurare, se accepisse, licet sine tutoris autoritate accepisse iuret, et licet non iuret, se locupletiorem factum, nec id alio modo probetur. 3° pro nostra sententia expendo textum in leg. si pupillus. 21. ff. de ... cui simile est textus in leg. in numerationibus. 44. §. item si. ff. de solution. inquam iuris, si pupillus creditori legaverit aliquid, si pecuniam, quam ab eo mutuam accepit sine tutore numeraverit, utroque textu in duos casus numerationem illam procedere. 1° in debitum eius, ut heredi imputetur, in Falcid. 2° ut conditioni contra legatum satisfaciat. ex quibus locis manifeste colligitur, pupillum naturaliter ex credito obligari, alioquin ter si ipse nihil deberet, non erat, cur heredi in Falcidia imputaretur illud, quod pro ... dare iussus fuit pupillus. leg. in quantum. 91. ad leg. Falcid. cui adde Cujac. 8. obs. cap. 4. Donel. ... com. cap. 16. et ibi Osualdus lit. H. Fab. 2. com. cap. 4. Sagnez. lib. 2. controvers. cap. 15. et ... in d. leg. si pupillus ait, liberari pupillum naturali obligatione, quod non solum colligitur ex eo, naturaliter obligatum esse pupillum, sed etiam expresse in eo firmatur. 4° facit leg. non etiam 64. ad Trebel. ubi scribitur, quod fideicommissarius, cui restituta fuit pupilli hereditas, solvat creditori pecuniam, quam ... mutuam sine tutore acceperat, denegatur praedicto fideicommissario repetitio, haec autem non ex ... capite impeditur, quam data obligatione naturali solventis. contra leg. naturalis. 13. ff. de condict. indeb. quia manifeste colligitur, pupillum propter mutuam pecuniam naturaliter mansisse obligatum, in cuius obligationem successit fideicommissarius; ut patet in leg. sigs. 4. ff. ad Trebel. §. restituta. inst. de fideicommis. ... cum traditis a Donel. 7. com. cap. 28. facit item textus in leg. cum illud. §. 1. ff. quando dies legati ced. ubi testator legaverit pro damnatione Titio, quod sibi Seius debebat, is qui erat pupillus, qui sine tutore mutuam pecuniam accepit, hoc in casu dicitur, legatum valere, si testator ad obligationem naturalem respexit quod legavit quod sibi debebatur, unde constat pupillum sine tutore naturaliter obligari, alias enim legatum nullum quasi deficiente legati substantia; nec assentiendum est, Cujac. 17. obs. cap. 4. qui textum emendat in d. §. 1. ut loco ubi nec. reponatur etiam. cuius emendationis veritas satis liquet ex textu. ut post Gotofr. tradit ... 17. com. cap. 22. lit. P.

5. Adducitur etiam tex. in leg. 1. in fin. ff. de novation. ubi postea, quam generaliter traditur, novationem consistere, tunc cum priorum obligationis in aliam civilem vel naturalem datur transfusio et exemplum naturalis proponitur, si Pupillus sine tutore promittat: ergo pro quo cui demum Pupillum sine tutore naturaliter obligari; denique idem suadere ex tex. in leg. si sticham. 95. §. aditio. ff. de solut. ubi Papinianus docet, aditionem hereditatis aliquando solutioni cedere, et exemplum ponit in Pupillo, cui sine tutore fuit pecunia credita ab eo, qui postea ipsi Pupillo heres extitit, hoc in casu, inquit Jurisconsultus, ad dimissionem hereditatis pro solutione haberi, cum Creditor ex ea herede dictum suum Creditum retineat, non in solidum, ut legebat Cujac. sed in solidum, merito enim reprehenditur ab Schiford. lib. 3. tit. 1. q. 3. colligitur ergo ex h. loco, Creditorem heredem obligatum pupillum sibi naturaliter aliter enim non diceret, additionem pro solutione cedere. cum ut vere dicatur solutio, requiratur obligatio saltem naturalis, in quo notandum est, esse differentiam inter solutionem et confusionem; nam haec cum tota juris sit, tempore exigit justae et legitimae obligationis; illa vero cum sit facti qualicumque contenta est obligatione, ut tradit Schiford. d. q. 3. ad me dicta. 2o. adverto in specie dicti §. aditio. verbum retinet. verum obligationem naturalem poni; nam retentio est effectus naturalis obligationum. leg. frater, a fratre. 38. §. quaesitum. ff. de cond. ind. ubi Cujac. 9. ad Afric. et lib. 18. obs. cap. 10. Schiford. d. q. 3.

6. Nec ergo Pupillus sine tutore semper obligationem contrahere, quod est nostrae disputationis 1a. pars. nunc superest, ut ad alteram transeamus, diximus in Pupillo effectum naturalis obligationis ejus favore tolli, ita ut inefficax in ejus persona insit, quod sane probat tex. elegans in leg. interdum. 29. ff. de cond. ind. ubi docemur interdum personam locum facere repetitioni, cujus doctrinae exemplum proponitur in Pupillo sine tutore solvente, ex quo disserte probatur propter Pupilli favorem, naturalis obligationis effectum locum non habere; ex quo textu (rejecta Ant. Fab. sententia lib. 8. Conject. cap. 6. et in Jurisp. tit. 2. princ. 2.) interpretor textum in leg. quod Pupillus. 41. de cond. ind. et in leg. Pupillus. 59. ff. de O. et A. dum aiunt, Pupillum sine tutore neque naturaliter obligari, seu debere; ac proinde si solvat, repetere posse. quod procedit, quoad illum effectum, verum cujus in persona Pupilli inefficax redditur naturalis obligatio; non idem dicendum, quo ad alios effectus extra personam Pupilli contingentes, nam cum privilegium hoc Pupilli ejus personae cohaereat, non debet ad alteram transire, text. in leg. quaestio tale. 14. ff. soluto matr. cum vulgatis. unde efficitur obligationem naturalem Pupilli efficacem esse, ut novari possit, itemque ut fideiussor accedere queat, text. d. leg. 1. in fin. de novat. d. leg. si Pupillus. 127. de V. O. idque non ex alia ratione, quam proxime tradita, ut videtur agnovisse, Donel. in d. leg. si Pupillus. n. 14. versic. et ideo. quae est verior traditio, quam aliae, quas late commemorat Schiford. d. tit. 1. q. 8. et 9.

7. Nec obest dicere, adhuc Pupilli obligationi naturali fideiussorem accedere non posse, ex leg. eos tamen. 7. ff. de fideiussorib. ubi dicitur, tunc demum fideiussorem accedere posse obligationi naturali, cum ex ea obligatione repetitio impeditur; sed ex obligatione naturali Pupilli repetitio conceditur: ergo dicendum est, fideiussorem pro Pupillo intervenire non posse, quod utrumque est, contra nuper resoluta Cujac. dictante, reddendum est, textum in d. leg. quod tamen, procedere summo jure, cum quod obligatio Pupilli de sui natura, secluso favore personae, repetitionem impedit, et ideo fideiussor accedere potest, non persona Pupilli ab obligatione, seu ejus effectu exempta, sed ejus obligationi. videtur tamen obloqui tex. in d. leg. si Pupillus. 21. ad leg. falcid. ubi si Pupillus solvat pecuniam, quam sine tutore acceperat, a Creditore, qui ei aliquid legavit sub conditione si debitum numeraverit heredi, et solvat, legatum quod repudiet, nihil repetere potest. quod valde pugnat cum his, quae nuper diximus. cui difficultati respondetur solutionem factam fuisse in hac specie tutore auctore. nec replices, hanc interpretationem divinationis vitio laborare, licet enim non inficiar, tutoris mentionem ibi non fieri, tamen omnino intelligendum est, intervenisse ejus auctoritatem cum propria juris, quae dictant conditiones, quae in dando consistunt, Pupillum ad implere non posse sine tutore. leg. quod si forte. 14. §. ult. ff. de solut. sicut quod Pupillo recte persolvitur, eod. modo; ut probat tex. in leg. servum ejus. 63. ff. eod. docet Accurs. contra receptum in leg. si Pupillus. 26. ff. de condict. institut. et in leg. 5. verbo conditionum. ff. de C. et D. unde cum ibi agatur de conditione implenda, quae in dando consistit, nihil mirum quod interpretemur solutionem tutore auctore fuisse factam.

8. Restat ergo objectus tex. in leg. ejus. 64. ad Trebel. ubi ergo Pupillus solvens, quod sine tutore acceperat, non repetit; sed recte tex. hic similiter interpretandus, seu intelligendus, quod solutio facta fuit, tutore autore, quod subtile ego evinco consideratione deducta comparatione quam tex. facit inter Pupillum solventem, et heredem ejus similiter solventem, quae comparatio non recte procederet, quin Pupillus tutore autore, solvisset. caeterum quod diximus personam Pupilli locum facere repetitioni

Nota

notabiliter limitandum venit eo casu, quo Pupillus est factus locupletior. d. lex nam hoc nam. 14. de cond. ind. forsan repetitio deneganda est, aut saltem non creditor ad effectum illum, ut Creditor debito privaretur, sed ad hoc duntaxat, ut debito modo fiat solutio, ut inferius in dicamus, cum magis de lucro, quam de damno sit solicitus, ut ait tex. in lege minor. 25. ff. de admin. tutor. ad fin. facit tex. in leg. si mulieri. 15. ad Velleyan. tradit Caldas. in leg. si curatorem. verbo hunc contra. num. quod sine difficultate procedit divi Pii rescriptum, quo inductum est adversus stricti Juris rationes, Pupillum factum locupletiorem efficaciter obligari. leg. 3. §. Pupillus. leg. si Pupilli. 6. in princ. leg. Mennis. 34. ff. de neg. gest. leg. verum. 9. cum leg. sequ. ff. de inst. act. leg. 3. ff. commodati. leg. 1. §. an Pupillus. ff. depositi. leg. Pupillus. 5. ff. de auct. tut. sed fortiter obstat tex. in leg. naturaliter. 13. §. ult. ff. de condic. ind. Ubi cum Pupillus esset mutuum accepit, et locupletior factus, ergo Puber solvit, repetere non posse. J. C. ait plane significans, non aliter repetitionem impedire, quasi ergo Puber factus solveret, et contra Pupillum solventem repetere posse. Cui difficultati, omissa solut. Schifordeg. de lib. 3. tit. 1. q. 18. et alia Morl. in Emp. Juris. 2a part. tit. 8. q. 10. recendum existo. Illa verba si Puber factus solvat non repetit imposita esse a consulto, ut signaret, quod si adhuc Pupillus solvisset, repetere posset, si non ad effectum lucri faciendi, ad hoc, ut rite, et cum tutore fieret solutio; sicuti nummi soluti a Pupillo vindicantur, si extant, si vero consumpti sint, liberatur Pupillus. leg. quod si forte. 14. §. ult. ff. de solutionibus. atque ita non poterat dubitari, an locum haberet repetitio in Pupillo jam pubere aut justa decurrebat dubitatio, utrum quomodo posset dominium transferre, cum adhuc rebus suis minus prospiciat

9. Sed adhuc superiori nostro dicto, quod habet Pupillum sine tutore naturaliter obligari, obijci potest tex. difficilis in leg. si ex duobus. 12. §. 1. ff. de duob. reis. ubi si a Titio et Pupillo sine tutoris autoritate quis stipuletur dicitur non constitui duos reos debendi, sed tantum Titium obligatum esse scribit, plane sicut potest a duobus reis obligatio suscipi, una pure sub conditione altera. leg. ex duobus. 5. ff. de duob. reis. nihil impediente disparitate obligationis; itaque videbatur dicendum duos reos promittendi constitui, quia Titius, et Pupillus eandem rem promittunt; quod cum id negat Consultus in d. §. 1. sentire videtur, Pupillum nec naturaliter obligari; cui difficultati omissa solutione Acursij ibi: verbo constitui. eleganter satisfacit Fab. 11. Conjectur. cap. 3. existimans, ideo in specie d. §. duos reos promittendi non constitui, non quod Pupillus naturaliter ex promissione obligatus non maneret, immo potius, quia tunc obligatio naturalis dicit Pupillum, et Titium civiliter. quo casu cum impar obligatio proponatur, merito duos reos non esse asserit d. lex in leg. 9. eod. tit. nec sit est, quod ait tex. in d. leg. ex duobus. 7. quoniam observo, cum eod. Anto. Fab. d. cap. 3. ea in specie, quia alter pure, alter sub conditione obligantur, ideo duos reos promittendi constitui, quoniam ex hac promissione non nascitur dispar obligationum causa, sed tantum unus ex correis in diem rei causam obligatur. superest tamen removendus non levis scrupulus, qui nascitur contra hac inter praetaos. ex eod. §. 1. ubi si a Titio, et servo peculiato stipulatus fuero, in act. de peculio eadem observantur, quod observantur, si liber esset, atque ita ostendit consultus actionem de peculio ~~eadem observanti~~ locum habere et tamen tantum alterum ex correis civiliter, alterum Jure praetorio obligari; cum actio de peculio praetoria sit. §. actionis. 10. inst. de action. quod si ita est, necessarium erit dicendum, aut idem fore in superiori casu, quo a Titio et Pupillo sine tutore quis fuit stipulatus, aut certe nullam tradi posse congruam differentiam inter utrumque casum; sed omissis solutionibus antiquorum, quas improbat Ant. Fab. ubi proxime. versic. potest. dicendum est, tamen in d. §. 1. versic. quaeque. dubitandi causam continere, propter quam dicendum videbatur in specie proposita duos reos constitui posse, quia si servus solus spopondisset, actio de peculio adversus dominum competeret; et videbatur idem quoque admittendum esse, si simul cum Titio spopondisset, nihilominus contrarium respondit tex. quia impar obligatio a duobus reis suscipi non potest. d. leg. eandem. 9. §. 1. nec replices, quod si servus solus spopondisset, dominus efficaciter teneretur, atque ita nulla sit ratio propter quam potius Titius, quam dominus obligetur. quoniam huic scrupulo satisfit. si dicas, quod quando servus solus promittit, non dantur duo rei, ingens disparitas versetur obligationis. et ulterius ideo potius Titium obligari, quia cum servus hoc casu alienae obligationi accedere videatur, quod promittit cum alio obligari dominus non potest. leg. 3. §. si filiusfam. cum sequentibus. ff. de peculio. nisi cum intercessio fit in rem domini aut ex causa peculiari. leg. quoties. 47. eod. tit. leg. servus. 19. ff. de fidejussoribus. docet Cujac. tract. 8. ad Afric. in leg. vir uxori. 47. §. mulier. ff. ad Velley. et lib. 8. obs. cap. 11. Fab. d. cap. 3. ad fin. quo circa totum hoc de leg. si ex duobus. 12. §. 1. intelligendum est, et eleganter enim explicat.

10. Potest etiam obijci tex. in leg. 1. §. de peculio. 2. ff. de const. pec. ubi si Pupillus sine tutoris auctoritate constituerit, non obligatur; plane hoc Edicto Praetor favet naturali aequitati. d. leg. 1. in princ. et qua naturalis obligatio estimatur; ergo debebat Pupillus naturaliter ex constituto obligari. huic difficultati veri potius illud tamen probari exhibet tex. ex constituto a Pupillo facto non produci actionem civilem, praetoriam, de qua in illo titulo. Cuius rei ratio

Veddi.

redditur a Schiford. d. tom. 1. q. 6. ad fin. quoniam si Creditor haberet constitutum a Pupillo factum, eius delicto deterior redderetur, cum loco eius, cui obligatur, habeat eum cui constituitur. l. 10. ff. de const. pec. unde cum id Pupillo non conveniat, dum solvere ei non permittitur merito dicitur, ex constituto non obligari civiliter, licet naturaliter teneatur propter fidem datam.

11. Opponitur etiam per predicta nostrum textum in §. propterea. inst. quibus mod. tollitur oblig. ubi dicitur, quod si id, quod tibi debetur, a Pupillo sine tutoris auctoritate stipuleris, novandi animo, dicitur, hanc posteriorem obligationem nullam esse. quod manifeste indicat Imp. Pupillum nec naturaliter fuisse obligatum, alias enim verbo nulla non uteretur, cuius natura est omnia excludere. Ad rem in specie de §. 1. ...do Pupillum naturaliter obligari, et ideo novationem contingere, propterea quod prior debitor fuit liberatus, quod per ... ostenditur etiam ex eod. §. propterea. versic. aliud. ubi dicitur, quod constitutio in casu servi, verum cum extra causam peculiarem pro alio intercedens non obligetur naturaliter, nec civiliter. l. in personam. 32. de R. I. l. in persona. 36. §. 1. de pactis. l. nam et si. 20. de fideius. docet Cujac. 4. obs. cap. 11. Fab. in ration. ad textum ind. §. 1. quod necessario dicendum, exponitur Pupilli naturalem obligationem subsistere, aliter enim nec prior debitor liberaretur, et simul falsa esset quod Imperator tradit, inter Pupillum et servum differentiam. nec disturbat hoc verbum nullo. quoniam ut recte advertit Cujac. lib. 27. quaest. Pap. in l. 4. ff. de verbor. verbum nulla. ad obligationem civilem est referendum, aut adeo, quod ante dixerat, inutilem esse posteriorem obligationem, ut docet Schiford. d. tom. 1. q. 6.

12. Potest etiam opponi textus in l. novare. 20. §. Pupillus. ff. de novation. ubi dicitur Pupillum sine tutore non posse novare, quod etiam significatur, nec naturalem obligationem in persona Pupilli consistere, quoniam adhoc, ut novatio fiat, sufficit quod servum obligatio naturaliter teneat, ut docet Bartolus in l. 1. in fin. ff. eod. tit. quod si obligatio quam Dominus habet Pupillus efficax non esset ad novationem constituendam, necessario dicendum eum nec naturaliter obligari. huic difficultati omissis aliis solutionibus, reddendum est, multum referre, an Pupillus Creditor an debitor sit, cum agitur de novanda eius obligatione. 1.º casu novare non potest, cum novando veterem debitorem amittat, quod Pupillo non convenit, sicut alienatio. l. Pupillus. 15. ff. de solution. quando vero est, ut licet ei novatio multum Pupillo expediat, non possit eam facere, ut recte existat Cujac. 15. obs. cap. 28. sicut nec hereditatem acquirere, (inquam) adire, quamvis opulenta sit. §. nec autem. inst. de aut. tutor. tutor tamen potest, si Pupillo expediat, ut supra precedit. d. §. Pupillus. 2.º vero casu potest novari eius obligatio, quando debitor est, tamen inutiliter, hoc est, sine effectu meat eius promissio. ex l. 1. in fine. ff. de novation. ita ut prior obligatio tollatur.

13. Denique ... videtur textus in l. Dominus iuris. 28. ff. de pactis. ubi dicitur, Dominus iuris regulam esse pacti, quod Pupillus sine tutore fecit; quo videtur significari, nec naturaliter Pupillum obligari, dum eius pacto impediant; nam si naturaliter obligaretur, e contrario dicendum erat, ipsum pacisci posse maxime cum ex pacto ista obligatio naturalis producatur. l. Iurisgentium. 7. circulatum. ff. de pactis; cui difficultati respondeo; Pupillum pacisci posse, ~~maxime cum ex pacto ista obligatio naturalis~~ quod pacto potest sine eius damno consistere. sicut emptio valet facta a Pupillo, quoties sine eius damno futura est. l. 4. nihil autem. versic. nam et si. ff. de manumissionibus. at in specie d. l. pacti iuris, a Pupillo fuit de non petendo absolute aut intra certum tempus, quod sine damno pupilli consistere non potuit, et ob id merito dicitur invalidum esse, ut potest Dominus iuris regula non obtinente, pupilli conditionem deteriorari, et tamen pacto de non petendo intra certum tempus non opponeretur, ut debitor amittat, dum tamen, ut exactio differatur. l. si unum. 27. §. 1. ff. de pactis. nihilo magis tamen propter id dicendum, Pupillum ita paciscentem recte ... quod ... adhuc cernitur ... eius deterior, dum minus recipit, cum post tempus pacti recipit. l. 1. §. additionis. ff. de edendo. §. sed si quis agens. 33. versic. qua enim ratione. inst. de action. l. 1. C. de pignoration. ita docet Ant. Fab. in d. l. Dominus iuris. 28. verbo nec intra.

Caput. 24.

In quo disputamus, an in omnibus casibus, in quibus Causis, tutoris Autoritas sit necessaria, et quando ea debeat intervenire.

1. Post disputationem naturalis obligationis, de qua plene, capite precedenti prima est, altera inspectio non minus difficilis, et obscura, an Pupillis in omnibus Causis necessaria sit tutoris autoritas, et tamen tota resolvitur agitatio in §. obligari. 5. ff. de autor. tutor. de qua etiam agit Iustin. in princip. instit. cod. quando aut agitur de Pupillo acquirente, de se obligante. 1.º casu tutoris non est necessaria autoritas, cum melior eius efficiatur conditio, 2.º vero casu cum ex obligatione conditio deterior redditur, non aliter ei permittitur, quam interveniente tutoris autoritate, quod probatur ex §. nunc admonendi. et §. ex diverso. inst. quibus alienare licet vel non. §. Pupillus. 11. inst. de inutil. stipul. et ex infinitis alteris precedentibus locis, maxime ex l. Dominus iuris. 28. de pactis. l. 1. §. fin. l. 3. de modis. l. more. 8. ff. de acq. hered. l. Iulianus. 14. §. si quis a pupillo. de action. emp. l. obligari. 6. et post. ff. eod.

deau

notabilitr limitandus venit eo casu, quo Pupillus e factus locupletior. d. leg. nghoc naa. 14. ff. de Id. ind. forsan repetitio deneganda e, aut saltem n. creditor ad effectum illum, ut Creditor debito privaretur, sed ad hoc dumtaxat, ut debito mo. fiat solutio, ut in ferius in dicamus, cum magis de lucro, qm. de dano sit solicitus, ut ait tx. in lo. minoris. 25. ff. de admin. tutor. ad fin. facit tx. in lo. si mulieri. 15. ad Velleyan. tradit Caldas. in lo. si curatorem. vbo hic d. ctus. nam qd sine difficultate procedit dum Consulti rescriptum, quo inductus e adversus stricti Juris raoes, Pupillus factus locupletiores efficaciter obligari. lo. 3. §. Pupillus. lo. si Pupilli. 6. in princ. lo. Mennius. 34. ff. de neg. gest. lo. verum. 9. cum lo. sequenti. ff. de inst. act. lo. 3. ff. commodati. lo. 1. §. an Pupillus. ff. depositi. lo. Pupillus. 5. ff. de auct. tut. sed fortiter obstat tx. in lo. naliter. 13. §. ult. ff. de condic. ind. vbi cum Pupillus eet mutuum accepit, et locupletior factus, iam Puber solvit, repettere n. posse J. C. ait plane significans, n. aliter repetitionem impedire, quasi iam Puber factus solveret, et contra Pupillus solvente repetere posse. Cui difficulti, omisa solute. Schifordeg. de lib. 3. tit. 1. q. 18. et alia Mort. in Emp. Juris. 2a. p. tit. 8. q. 10. reendum existo. Illa vba: si Puber factus solvat n. reppetit imposita ee a Ulpiano, ut signaret, qd si adhuc Pupillus solvisset, reppetere posset, si n. ad effectum lucri faciendi, adhoc, ut rite, et cum tutore fieret solutio; sicuti nummi soluti a Pupillo vindicantur, si extant, si vero consumpti sint, liberatur Pupillus. lo. qd si forte. 14. §. ult. ff. de solutionibus. atque ita n. poterat dubitari, an locum haberet reppetitio in Pupillo, quam in pubere aut iusta decurrebat dubitatio, vtr. quomodo posset dominium transferre, cum adhuc rebus suis minus prospiciat

9. Sed adhuc superiori nrae dne, qd habet Pupillus sine tutore naliter obligari, obijci potest tx. difficilis in lo. si ex duobus. 12. §. 1. ff. de duob. reis. ubi si a Titio et Pupillo sine tutoris autoritate quis stipuletur duos. n. constitui duos reos debendi, sed tm. Titium obligatum ee scribit, plane sicut potest a duobus reis obligatio suscipi, una pure sub condicte altera. lo. ex duobus. 5. ff. de duob. reis. nihil impediente disparitate obligaois; itaque videbatur dicendum, duos reos promittendi constitui, qa Titius, et Pupillus eam de re promittunt; qd cum id negat Consultus in d. §. 1. sentire videtur, Pupillum nec naliter obligari; cui difficulti omissa sola Acursij ibi: vbo constitui. eleganter satisfacit Fab. 11. Diectur. cap. 3. existimans, ideo in specie. d. §. duos reos promittendi n. constitui, n. qd Pupillus naliter ex promisse obligatus n. maneret, imo potius, qa tunc obligaoes naliter diceret Pupillus, et Titius civilis. quo casu cum impar obligao proponatur, merito duos reos, n. ee asserit dictus tx. in lo. 9. eod. tit. nec sibi e, qd ait tx. in d. lo. ex duobus. 7. quoniam observo, cum eod. Anto. Fab. d. cap. 3. ea in specie, qua alter pure, alter sub condicte obligantur, ideo duos reos promittendi constitui, quoniam ex hac promisse n. nascitur dispar obligaoes causa, sed tm. unus ex correis in diversa causa obligatur. superest tn. removendus n. levis scrupulus, q nascitur ex hac inter praetaoes. ex eod. §. 1. vbi si a Titio, et servo peculiato stipulatus fuero, in act. de peculio eadem observantur, qd observantur, si liber eet, atque ita ostendit Ulpianus actionem de peculio ~~eadem observanti~~ locum habere, et tantum alterum ex correis civiliter, alterum Jure Praetorio obligari; cum actio de peculio praetoria sit. §. actionis. 10. inst. de action. qd si ita e, naturis erit dicendum, aut idem fore in superiori casu, quo a Titio et Pupillo sine tutore qs fuit stipulatus, aut certe nullam tradi posse diversus differentiam inter utrumque casum, sed omissis solutionibus antiquorum, quas improbat Ant. Fab. ubi proxime. versic. potest. dicendumque, tamen in d. §. 1. versic. quaque dubitanai causam continere, propter quam dicendum videbatur in specie proposita duos reos constitui posse, q si servus solus spopondisset, actio de peculio adversus dominum competeret; qa videbatur idem quoque admittendum ee, si simul cum Titio spopondisset, nihilominus dominus respondet tn. qa impar obligao a duobus reis suscipi n. potest. d. lo. eadem. 9. §. 1. nec replices, qd si servus solus spopondisset, dominus efficaciter teneretur, atque ita nulla sit ratio, propter quam potius Titius, quam dominus obligetur. quoniam huic scrupulo satisfit. si dicas, qd qa servus solus promittit, n. dantur duo rei, ingens disparitas versetur obligaois. et ulterius ideo potius Titium obligari, qa cum servus hoc casu alienae obligaoi accedere videatur, qd promittit cum alio obligari dominus n. potest. lo. 3. §. si filiusfam. cum sequentibus. ff. de peculio. nisi cum intercessio fit in rem domini aut ex causa peculiari. lo. quoties. 47. eod. tit. lo. servus. 19. ff. de fideiussoribus. docet Cujac. tract. 4. ad Afric. in lo. vir uxori. 47. §. mulier. ff. ad Velley. et lib. 8. obs. cap. 11. Fab. d. cap. 3. ad fin. quam etiam totum tm. d. lo. si ex duobus. 12. §. 1. consulendum e, et eleganter eum explat.

10. Potest etiam obijci tx. in lo. 1. §. de peculio. 2. ff. de cst. pec. ubi si Pupillus sine tutoris auctoritate constituerit, n. obligatur; plane hoc Edicto Praetor favet naliter aequitati. d. lo. 1. in princ. ex qua naturalis obligao estimatur; qa debebat Pupillus naliter ex constituto obligari. huic difficultati veri potest, illud tm. probari ex h. tx. ex constituto a Pupillo facto n. produci actionem civilem, praetoriam de qua in illo titulo cuius rei ratio reddi.

redditr à Schiford. d. tom. 1. q. 6. ad fin. quoniã si Creditor tueretr Cstitutũ a Pupillo factũ, eiq Cdictio deterior redderetr, cũ loco ejq, cui solutũ e, haeatr is, cui Cstituitr. l. 10. ff. d. Cst. pec. Un de cũ id Pupillo n̄ Cueniat, dũ solvere ei, n̄ pmittitr merito dicitr, ex Cstituto n̄ obligari civilitr, lẽt nalitr teneatr ppter fidẽ datã.

11. Opponi etĩ pot pro dictis nr̃s tx in §. propterea. inst. qq. mõs tollit. oblig. ubi sigs, qd titius sibi debet, a Pupillo sine tutore stipuletr, nouandi animo, dicitr, hãc posteriorẽ obligãoẽ nullã eẽ. q. manifeste indicat Imp. Pupillũ nec nalitr fuisse obligatũ, alias enĩ vbõ nulla. n̄ uteretr, cuĩ nãa e oĩa excludere. Rñdendũ in specie d. §. 1. oĩo Pupillũ nalitr obligari, et ideo nouaoẽ Cstringere, pquã prior debitor fuit liberatũ, qd ps pique ostendit etĩ ex eod. §. proptea. versic. nisi. ubi dicitr, ũ Cstitutũ in casu servi, is enĩ cũ extra causã peculiarẽ p alio intercedens n̄ obligetr nalitr, nec civilitr. l. in personã. 32. d. R. I. l. in psona. 30. §. 1. d. pactis. l. nã et si. 20. d. fideius. docet Cujac. 8. obs. cap. 11. Fab. in ration. ad tx in d. §. 1. q. nario dicendũ, expmissione Pupili nalẽ obligãoẽ Cursere, ali as enĩ nec prior debitor liberaretr, et simul falsa eẽt quã Imperator tradit, intr Pupillũ et servũ diffrã. nec Cturbat hãc sõ vbũ, nulla. quoniã ut recte advertit Cujac. lib. 27. qqã Pap. in l. 4. ff. d. usuris. vbũ nulla. tũ ad obligãoẽ civilẽ e referendũ, aut adid, qd ante dixerat, inutilẽ eẽ posteriorẽ obligãoẽ, ut docet Schifordio. d. tom. 1. q. 6.

12. Pot etĩ opponi tx in l. nouare. 20. §. Pupillũ. ff. d. nouation; ubi dicitr Pupillũ sine tutore n̄ posse nouare, quo etĩ significatr, nec nalẽ obligãoẽ in psonã Pupilli Csistere, quoniã ad hoc, ut nouatio fiat, sufficit, qd sequens obligão nalitr teneat, ut docet Cnultũ in l. 1. in fin. ff. eod. tit. q. si obligão quã Cahit Pupillũ effax n̄ e ad nouaoẽ Cstituendã, nario Cuincitr, eũ nec nalitr obligari. huic dificulti omissis alijs solutiõib, rñdendũ e, multũ referre, an Pupillũ Creditor an debitor sit, cũ agitr d. nouanda eig obligaõe. 1. casu nouare n̄ pot. cũ nouando veterẽ debitorẽ amittat, qd Pupillo n̄ Cuenit, sicut alienao. l. Pupillũ. 15. ff. d. solution. qdado verũ e, ut lẽt ea novatio multũ Pupilo expediat, n̄ posit eã facere, ut recte existat Cujac. 15. obs. cap. 28. sicut nec hereditẽ acqrere, (inquã) adire, qtũvis opulenta sit. §. nec autẽ. inst. d. aut. tutor. tutor tn̄ pot, si Pupilo expediat, atq ita pcedit d. §. Pupillũ. 2o. vo. casu pot nouari eig obligao, qdo debitor e, lt inutilis, hoc e, sine effu meat eig pmissio. Xa l. 1. in fine. ff. d. nouation. ita ut prior obligão tollatr.

13. Denique absq videtr tx in l. Ca juris. 28. ff. d. pactis. ubi dicitr, Ca jurẽ repas eẽ pactũ, qd Pupillũ sine tutore fecit; quo videtr significari, neq nalitr Pupillũ obligari, dũ eig pactũ impbantr, nã si nalitr obligaretr, ex Coenti dicendũ erat, ipsũ pascisci posse, maxime cũ ex pacto sola obligão nalis pducatr. l. juris gentiũ. 7. cũ vulgatis. ff. d. pactis; cui dificulti rñeo; Pupillũ pascisci posse, ~~maxime cũ ex pacto sola obligão nalis~~ qd pactũ pt sine eig damno Csistere. sicut enim pmissio valet facta à Pupillo, quoties sine eig damno futura e. l. 4. §. nihil autẽ. versic. nã et si. ff. d. manumissioib. at in specie d. l. pactũ initũ a Pupillo fuit d. n̄ petendo absolute, aut intra certũ tpg, qd sine damno pupilli Csistere n̄ potuit, e ob id merito dicitr invalidũ eẽ, ut pote Ca jurẽ repas n̄ pmittentes, pupilli Cditioẽ deteriorari, et lt pactũ d. n̄ petendo intra certũ tpg n̄ opiretr, ut debitũ amitatr, sed tm̄, ut exactio differatr. l. si unũ. 27. §. 1. ff. d. pactis, nihilo magis tn̄ ppter id dicendũ e, Pupillũ ita pacisentẽ recte Cahere, qd qã adhuc cernitr Cditio eig deterior, dũ minũ recipit, cũ post tpg pacti recipit. l. 1. §. additionis. ff. d. edendo. §. sigs agens. 33. versic. qualẽ rão. inst. d. action. l. 1. C. d. plg petition. ita docet Ant. fab. in d. l. Ca juris. 28. vbõ nec intra.

Caput. 2ũ.

In quo disputamus, an in omnib casib, inquã causis, tutoris Autoritas sit necessaria, et qdo ea debeat invenire.

1. Post disputaoẽ n alis obligaoiẽ d qua plene, cap. precedenti pxima e, altera inspectio n̄ minũ dificilis, et obscura, an Pupillis in oĩb causis naria sit tutoris autoritas, et sane tota reduitr agitão in pr. obligari. 5. ff. d. autor. tutor. à qua sũpsit Justin. in prio, instit. eod. qdaut agitr d. Pupilo adqrente, d. se obligante. 1. casu tutoris n̄ e naria autoritas, cũ melior eig efficiatr Cditio; 2o. vo. casu cũ ex obligão sua Cditio deterioretr, n̄ alitr ei pmititr, qã interveniente tutoris autoribe, qd pbr ex §. nunc admonendi. et §. ex Cario. inst. qq. alienare lẽt. vel n̄. §. Pupillũ. 11. inst. d. inutil. stipul. et ex infinitis ulterius prudentiũ locis, maxime ex l. Ca juris. 28. d. pactis. l. 1. §. fin. l. 3. ff. d. modab. l. more, 8. ff. d. acq. hered. l. Julianũ. 14. §. sigs a Pupilo. d. action. emp. l. obligari. 6. et pter. ff. eod.

deau

de autor. tutor. l. si pupill. 40. de arbitris l. Pupillo. 5. in princ. de nov. op. nunt. l. obligari. 42.
de oblig. et action. l. 7. tit. 2. part. 3. l. 4. tit. 11. part. 5. l. 13. tit. 6. l. 7. et 16. part. 6. explat Donell.
lib. 12. Comm. cap. 21. Ant. Fab. in Iurisp. tit. 21. princ. 1. in princ. et alij plures, quos brevitatis causa omitto; ex
qua decis. fluit interpretatio text. in l. 2. ff. de acceptil. ubi dicitur pupillum posse sine tutore per accepti
lationem liberari ex eo, quia melior conditio eius fit, cum acceptilatione liberetur a nexu obligationis, in qua an
te erat. l. 1. ff. eod. tit. de cuius materia Cujac. lib. 8. obs. cap. 36. et 72. Pauli ad Edictum. Larreateg. lib.
8. select. Iuris civilis cap. 1.

Sed videtur graviter obstare text. in l. de Pupillo. 5. ff. de nov. op. nunt.
2. ubi pupillus non aliter novum opus nuntiare potest, quam interveniente tutore, etiam si ipsius intersit. cui difficultati res
pondet Accursius verbo rapta. novi operis nuntiatione pupillo prohiberi, quia is, cui nuntiatur, possessor
potior efficitur. de l. de Pupillo. § meminisse. l. 1. § in opere. eod. tit. atque ita cum pupillus possessionem amit
tat, merito denegatur, etsi utilis appareat nunciatio. vel dici potest cum Barth. et Conan. ibidem
Pupillo interdici nuntiationem, quia ut ea admittatur, requiritur, eum qui nunciat, exprimere causam, ob quam
nunciat; ne si alias frustratoria appareat, nuncians actione de interesse teneatur. arg. l. 1. § 3.
quod vi ff. de dolo. quapropter merito pupillus nunciare non potest, ne forte damno afficiatur.

Potest etiam opponi text. in l. obligari. 6. § hereditatis. ff. de autoritate tutor.
3. et text. in § 1. inst. eod. l. 3. tit. 6. part. 3. quibus iuribus diserte scribitur, pupillum sine tutoris autoritate
lucrosam hereditatem adire non posse, quo ex consequenti meliorem suam conditionem facere ei denegatur. Sed res ideo
hoc contingere, quia hereditati etiam lucrosae annexa sunt onera legatorum, et aeris alieni. l. more. 8. ff. de acq. her.
et ob id sine tutore cum pupillus adire non potest, quia sine tutore non obligatur. de l. obligari. 6. ff. de autor. tutor.
cum alijs pluribus sup. n. 1. relatis. nec superior resolutio conturbatur, si quis obijciat, quod sicut in contractibus pupil
lus non obligatur, et attamen alios sibi obligat, ut infra latius dicemus. ita dicendum videbatur, quod per aditionem he
reditatis cum quasi contrahere intelligatur, aditionem tenere quo ad id, quod pupillo utile foret; nam rectius utrosque
discriminasse, quia hereditas individua est, nec ad aliud potest spectare dignum, ad aliud incommoditas, ut tra
dit Bellon. lib. 3. disputat. cap. 2. n. 5. non ita in contractibus est, horum enim causa dividi potest, ut post Balduinum
tradit Osuald. lib. 7. Comm. Donel. cap. 6. lit. A. alia etiam ratione, quia quod cum pupillo contrahit, sibi hoc imputa
re potest. cur cum pupillo contraxerit, cuius conditionem ignorare non debuit. l. qui cum alio contrahit. 19. de R. I. quod locum
cessat in addictione hereditatis, in qua creditoribus et legatarijs, quasi contrahitur. § heres. inst. de oblig. quae
ex quasi contractu. et ideo nihil est, quod creditoribus et legatarijs possit imputari. hec tamen resolutio locum non
habet in pupillis suis heredibus, hi enim cum inviti et ignorantes fiant heredes, nec ulla additio sit ne
cessaria. l. in suis. 11. ff. de lib. et post. l. 1. § si quis. ff. si quis omissa causa testam. § sui. inst. de her. qual.
et diff. tutoris autoritas non est necessaria, et videntur obstare text. in l. 5. ff. de C. et D. l. si pupillus. 26. de con
dition. inst. quibus iuribus probatur, pupillum sine tutore conditionem scriptam in institutione parere posse, ea quae
impleta hereditatem consequi. et tamen non liquet, eum fuisse suum heredem. cui difficultati respondendum est, ideo pupillum
conditioni parere posse sine tutore, et ex consequenti heredem fieri; quia hoc iure potestis fit, non iure, con
dicionis expleta, quod suus et necessarius heres est, quia necessarius non est via sibi aperita, dum impleta conditione, ad ade
undam hereditatem, non tamen videtur adire, ut notat Gotofre. in d. l. 5. et ex ea, quod suus est, poterit abs
tineri. nec replices ex l. iam dubitari. 86. in fin. de her. inst. quae intelligenda est de filio maiori; =
Costa. 2. select. cap. 3. n. 2.

Sed graviter adhuc impugnare videtur hanc sententiam text. in l. quod duos. 9.
4. in princ. ff. de reb. dubijs. ubi frater non fratris non est necessarius heres, id enim est, posse sine tutore here
ditatem adire, ex resolutis a Fabro ubi sup. et attamen sine tutore acquirit hereditatem; quae solutio
superior vera non est. huic difficultati, omissis solutionibus Castrensis, et Baldi, in l. si infanti. C. de iu
re deliberandi respondendum est cum Fabro. lib. 13. coniect. cap. 14. cuius solutio constat ex textu expresso
in l. sed si plures. 10. § quos. ff. de vulg. Sed antequam hinc abeamus observandum est, adeo tutoris
autoritatem esse necessariam pupillo ad hereditatem extranei adeundam, ut curatoris non sufficiat autoritas. l. cura
tore. 10. de autoritate tutor. l. cum aute. 17. § ult. ff. de collationibus. cui doctrinae non refragatur text. in
l. defendense. 22. de aut. tutor.; ubi sufficit, curator ad autorandum pupillum. respondetur enim cum eodem
Fabro. de princ. 10. illat. 12. ideo curatorem sufficere, quia pupillus de quo ibi agitur, tempore abstentionis
pubes erat. his quae diximus, de aditione hereditatis, proxima est inspectio de hereditatis restitutione,
in qua idem ius constituendum est, sic, ut pupillo hereditas fideicommissaria restitui non possit, nisi tu
tore autore. d. l. obligari. 9. § nec ex S. C. ff. de aut. tutor. ~~11. ubi et in seqq.~~ l. restituta. 37.
l. pupillus. ff. ad Trebel. docet Fab. de princ. 10. illat. 11. ubi et in seqq. docet, idem in agnoscenda, vel
repudianda bon. possess. per text. in l. si ad pupillum. 11. de aut. tutor. ubi late prosequitur Accurs. verbo cura
tores. Montano, de tute. cap. 3. n. 115.

Sed adhuc adversus superiorem partem, in qua diximus meliorem conditionem
5. suam facere posse pupillum sine autoritate insurgit hoc difficilimum argumentum, scilicet deterius iudicij in pupillum esse im
pedi

pcedimus. quoniam capax existat sine tutore sibi acquirit, aut stipulando aut per traditionem accipiendo, opus est aio, et affectu, qui in omnibus rebus, quae dominium transferunt, concurrat, oportet ex littera qui de adhentis lib. in omnibus 53. de obligat. et A. leg. quaecumque 11. ff. eod. tit. sed pupillus non solum affectu illo caret, sed neque facere, quod quis videri potest. quia illa aetas, illa quae videt, ignorat. leg. 1. C. de falsa moneta. leg. excipiuntur. 14. ad Sylan. leg. 8. cum lege ... de acq. hered. quae pupillus nec sibi acquirere sine tutore videbatur; cui difficultati satis fit, id esse favore pupilli inductum explosa iuris subtilitate quasi vereremur, ne res pupillares prorsus in pristinum pupillorum retorquerentur. leg. pen. ad Trebel. docet Fab. tit. 21. princ. 1. neque id mirum videri debet, namque cum pupillus loco ignorantis sit. de leg. 1. C. de fals. moneta de leg. ult. ff. rem pupilli salvam fore. et ignorantibus non permittatur deteriorem causam, et conditionem facere. leg. solvendo. 41. ff. de neg. gest. leg. solut. 23. ff. de solut. fit consequens, idem esse pupillo concedendum, sicut eius favore in specie leg. ult. ff. de postul. permittitur, quod advocatus fuit contra patrem pupilli, idem pupillo postea patrocinari, eius quod nomine agere, si tutorio contra eundem fin. ... advertit Ant. Fab. in ration. illius tx. et transcripsit. leg. 10. tit. 6.

6. Eadem ratione favoris pupilli remittitur ei poena commissi, dummodo intra 30. dies vectigal inferat. leg. 7. § ult. ff. de publ. et vectig. et commis. notat Cujac. tit. de praescription. cap. 10. si tamen fuerit transactum tempus, restitutionem competere probat tx in leg. si ex causa. 9. § penult. ff. de minor. quae ita in concordiam reducit Accurs. cum de § 1. verbo restituo. quoniam aliis intellectum praestat, ut, ut restitutio competat minori 25. annis ad poenam commissi evadendam, ut probat de § pen. pupillo autem sine restitutione poena ipso iure remittatur in de § ult. sequitur Fab. in ration. ad de § pen. quod autem diximus favore pupillorum, subtilitatem iuris excludi, cum ita melior eorum conditio reddatur. adeo verum, quod si quis a pupillo emat sine tutoris auct. is pupillo obligetur, non ei pupillus. leg. Julianus 13. § si quis. 29. ff. de action. empti. = cui consentaneum est quod dicitur in leg. 1. versic. sicuti. de rescind. vend. ... quod si pupillus sine tutore paciscatur, ipse quidem liberatur, non eius cum eo pactum est.

7. Sed superiori doctrinae videtur obstare. leg. 7. § idem post. ff. eod. tit. ubi si pupillus sine tutore pactus fuerit, ut ab emptione discedatur, hoc pacto, licet ipse non teneatur, tamen videtur bonae fidei non convenire, ut alter eo pacto obligetur. cui difficultati decendum est, cum Accurs. in de leg. 1. versic. pactum est. et Donel. libro. 12. com. cap. 12. versic. adeo autem dicendum est. multum referre, an pupillus ab initio sine tutore emat, quamvis tutore emptio celebretur, et post contractum, pactum sine tutore, ut ab emptione discedatur, primo casu cum ab initio de contr. empt. agatur, et pupillus sine tutore non teneatur, potest eius inesse, ut sibi alter obligetur, et merito haec inaequalitas ab initio consistit propter eius favorem, et ita procedit de § si quis a pupillo. at vero in 2° casu, ideo hic favor cessat, quoniam contracta semel empt. perfecta eodem modo debet dissolvi. ex reg. leg. nihil tam natur. de reg. iur. unde si pupillus antea contraxit tutore autore, et postea sine tutore autore, ab empt. discedi possit, et ita procedit de leg. 7. versic. idem post. et sic apparet verba illa; quae in versic. sicut. referuntur. esse celsi, cuius ibi non probat comp.

8. Succedit altera distinctionis pars examinanda qua diximus, nariget tutoris autoritas, ut pupillus suam conditionem deteriorem efficiat. cui fortasse opponi potest tx in leg. 1. ad fin. versic. namque plus post. ff. de O. et A. ubi I.C. comparat casum quo pupillus stipulatur, et quo promittit, et in utroque disponit, non esse necessariam tutoris autoritatem. cui difficultati respondet Accurs. ibi. verbo posse. quem sequitur Calda ... verbo hunc contractum. n. 4. versic. nec in contrarium. hunc tx esse intelligendum ... habilis, sit quod promissio tutore autore fit, ex qua resolut. fit infertur, pupillus sine tutoris autoritate non posse deferre iusiurandum, sive reus sit, sive actor ex ratione, quam tradit tx in leg. tutor. 35. § 1. de iur. iur. leg. 4. de rebus cred. in specie probant leg. 1. § 1. quarum rerum actio non datur, quem tx. explant Pacius et Gilg. ibidem. ubi Donel. n. 6. ceterum obstat tx in leg. 17. § 1. de iur. iur. ibi, exceptionem dari. quae videtur significare mero iure valere delatum factum a pupillo sine tutore; sed omissa Barth. solut. n. 3. Pacii ubi sup. et alia Cuja. lib. 19. ad edict. Pauli, veritas potest procedere de § quando iuramentum fuit appositum ad libros dicti pupilli, quo casu mero iure subsistit delatio. ita Gualà. lib. 28. com. cap. 42. lit. C. vel dicit post Donel. de lib. 24. cap. 9. hoc in re controversa locum habere. si forte adversarius contendat aut delatorem non fuisse pupillum, cum deferebat, aut detulisse, tutore autore, argumento leg. 9 in princ. de iur. iur. sed adhuc obstat tx difficilis in leg. quod iuraset. 26. ff. de iur. iur. ubi ... pupillum iurare posse; sed reo, cum voluntarie pupillus iurat, eius iudicium et inhabile pro contentis adversarii deferentis ... nec contra hanc interpretationem est tx in leg. ius iurandum. 34. § 1. eod. tit. ubi dicitur pupillo ius iurandum deferre. quia dicendum est, pupillum non posse cogi iurare. de § 1. tradit Gualà. de lib. 24. cap. 17. ex quo fluit, pupillum non posse sine tutore ius iurandum remittere. leg. 32. de iur. iur. ubi Cujac. et Duar. cap. 9. Petr. Greg. lib. 50. Syntag. cap. 6. n. 6.

ex.

9 Ex dictis itaque infertur, pupillum sine tutore nullam rem alienare posse. d. l. sciendum ff. de acq. rer. dom. nec ... Corporalem possit amittere. l. possessio ff. de acq. poss. sicut etiam sine tutore, nullam rem posse vendere; l. 13. § 29. ff. de act. empti. docent ... in l. 11. 3. ff. n. 34. de bon. matern. Corras. lib. 6. miscel. cap. 22. quod adeo verum est, ut nec tutor rem pupilli emere possit. l. 34. § ult. de contrah. empt. l. tutor rem 56. ff. de admin. tutor. ex ratione l. pupillus § § item 2. de auct. tutor. docent Donel. lib. 9. com. cap. 13. ubi Osuald. Pacius cent. 5. q. 5. n. 1. verum obstat l. cum ipse C. de contrah. empt. ubi dicitur, ideo ibi valuisse venditionem quae fuit facta palam quo casu cessat simulatio. ita post alios Joan. Gutier. n. 9. Pacius quaest. 5. ubi sup. Cujac. 33. Pauli ad edict. in d. l. 34. § ult. vel verius potest, bona fide facta intelligi, quia cum alterius tutoris autoritate facta fuit ita Corras. lib. 6. miscel. cap. 18. Sed adhuc urget text. in l. tutor rem 56. de adm. tutor. ex quo colligitur extra casum posse tutorem emere rem pupilli, ibi denegetur reivindicatio quae sane competeret, si nulla esset emptio; sed omissis solutionibus Accursii ibi, verbo non posse, recenset cum Pacio, et Cujac. ubi sup. et cum Ant. Vetus. in l. de accessionibus 14. de divers. et temporal. praescrip. in § plane n. 7. in fin. 1. tom. opusc. in quibus solutionibus sequenda.

10 Hodie ut emptio et venditio valeat requiritur, ut alterius tutoris interveniat autoritas, aut quod judicis autoritate fiat. l. 4. tit. 5. part. 5. quae non est abrogata per l. 23. tit. 11. lib. 5 recopil. ut tradit Gutier. n. 11. ubi sup. Sed subtiliter quaeri potest, an ad validitatem emptionis sufficiat tutoris autoritas qui tutelam non gerit; cui quaestioni respondet text. in l. 4. de auct. tutor. non sufficere. quae sane decisio valde difficilis redditur, ex l. 49. de acq. her. ubi pupillus acquirere hereditatem potest eo auctore tutore qui tutelam non gerat. quod idem videtur dicendum in emptione. Cui difficultati omissa solutione Accursii, et Barth. ... Pacii, cent. 5. q. 75. quam reprobat Cujac. tract. 4. ad Afric. in d. l. 49. Osuald. 7. com. cap. 9. lit. C. dicit magnum discrimen versari inter emptionem, et aditionem hereditatis ea ratione, quia aditio animi potius, quam facti vel administrationis est. l. pro herede. 20. de acq. hered. quo fit, ut quilibet qui ad sit tutor, sufficiat ad aditionem, cum animum facilius suppleatur. l. pupillus. 129. de R. J. quam contra, quod facti est, l. Consilio. § ult. de curat. furioso. atque ita tutoris autoritatem tutelam gerentis desiderat, ne aliqua extra utilitatem pupilli venditio fiat, quod facilius contingeret, si per tutorem, qui res non administraret, contractus ille celebraretur.

11 Nec contra hanc interpretationem repugnat, ex eo, quod solutio est facti est. d. l. 7. solutio enim recte fit honorario tutori. l. 14. § 1. de solutionibus, neque huic difficultati satisfacit Cujac. d. tract. 4. ad Afric. in l. 49. cui adde Nicolaum Ballo. de rer. dub. lib. 6. qui sit honorarius tutor. explicat Gutier. 1. ff. de tute. lib. cap. 17. et an decima ei debeatur, apit. 3. part. cap. 6. inferturque ex superioribus, pupillum non posse interpellari, ut hoc ut in mora constituatur. l. mora 24. de V. O. sed obest difficilis text. in l. 56. § ult. de evictionibus, ubi pupillus, si fuerit denuntiatus, dicitur teneri de evictionibus, attamen dicendum est, ex causa benignitatis actione ex empto obligari, ut ait d. § ult. quod in eo dicitur, quia tutor non apparuit, unde fuit utile denuntiari pupillo ut explicat Cujac. ad l. 5. C. de evictionibus. Donel. in d. l. ... 14. n. 20. nec etiam obest l. si finita 15. § pupillus. de damno infecto. ubi si pupillus tutorem non habeat, et ab eo petatur ut ex causa damni infecti caveat, quasi indefensus condemnatur, ut contra eum missio ex 1. decreto fiat; recendum enim est, cum Accursio in d. § ult. verbo pupillus.

12 Denique inferturque pupillum sine tutoris autoritate actione commodati non teneri. l. 1. § ult. ff. commodati. nec pignoratitia conveniri. l. pupillus 39. de pig. act. nec hypothecam constituere posse. l. 1. in princ. ff. quae res pignori, quae omnia ei denegantur, ne deterior ei sua conditio efficiatur. ... obest text. in l. ult. § ult. de precario. ubi si pupillus sine tutoris autoritate precario rogaverit, teneri interdicto, de precario. cui difficultati respondet Cujac. lib. 23. obs. cap. 21. ex eo provenire hujusmodi obligationem, quia pupillus rem tenebat, unde cum formula edicti de precario ita concipiatur, quod precario habes restituas. et in pupillum rem tenentem cadere possit, merito dicitur, hoc casu teneri in d. § ult. nec sic evenit in edicto commodati hoc enim cum principaliter concipiatur, sub obligatione, dum ait: quod tenetur hi ex causa commodati dare, facere ve oportet ex fide bona; merito non tenetur, cum sine tutore obligari nequeat, nisi casu, quo locupletior factus sit ex rescripto divi Pii, uti sup. docuimus.

Hujus disputationis finis.

+

De Acceptilationibus. De
D.n Antonio de Arguelles.

Del fol. 98. al 103. estaba en blanco.//

Academicus tractatus de acceptilationibus pro expositione et illustratione Imp. Iustin. in §. item per acceptilationem so. Inst. qq. modis tollit. obligat. lib. 3. inst. tit. ult.

Antiloquium.

Librum 3.m institutionum ex tit. de obligationibus vespertinae huius cathedrae professoriis ex
voto August. M. Academiae, descriptum uberrimis notis illustratum explanavi, vosque vestris suffra
giis (nobilissimi et amantissimi auditores) in antesessorum numero sui cooptatus, quare iam non dubi
tandum erat difficiles aliquas Iustin. decisiones, explicationibus, vel observationibus, hoc verno tempore ape
rire, et enodare. verum cum cognovi plures ex vobis vehementer efferri studio acceptilationum, et ideo
cum facile traham, quo mera piunt desideria vestra, quia in hac parte nemo non iustissima habebit cum accep
tilationum materia sint praecipuis iuris nostri Caesarei caput non extollit, possit iustin. doctrina et sub. ni
ditate cum illis merito de principatu contendere, hunc tractatum in lucem libens proferre decrevi, quem
spero vobis iucundissimum et utilissimum fore, et si illius studio aliqualem operam dederitis, libenter vobis
acceptum facio debitum ad quod mihi solvendum ingens mea erga propensus vestros affectio vos iure obstrin
git.

Praeludium

De solemnibus verbis, formulis, et ethimologia acceptilationis.

Multi sunt ut contrahendarum, ita et distrahendarum obligationum modi; idcirco cum ex titulo de
obligationibus aperuerit Imp. Iust. modos ineundae obligationis, illius solvendae modos hic recen
cet, inter quos numerat acceptilationem, quae solemnibus verbis et certis formulis celebrabat; interro
gabat debitor creditorem an sibi acceptum ferret, quod ei debebat et creditor rebat se ferre acceptum in
hunc modum; quod tibi mihi habes ne acceptum, habeo. ut docet Iust. in praesenti: vel accepta facis decem
facio ut tradit Pomp. in leg. sane 7 ff. de accept. et aliis formulis, quas refert Brison. lib. 9 de formul.
pagin. mihi 880 et eadem formula qua expensilatio decipiebat, de qua Gelius lib. 14 cap. 2 Otho.
man. hic cap. 1 et ad tit. de liter. oblig. cap. 1 Richard. h. n. 4 Cicero in verrem celebrari acceptila
tionem tradit Brison. lib. 1. de verb. sig. verb. acceptilatio et ob has formulas vocat. acceptilatio aere
solemnis at Imp. in leg. ult. Cod. de remiss. pign. qui in fraud. cred.; verba autem in ea celebratione a
veteribus usitata rejectia fuerunt. acceptum fers accepta facis, acceptum ferem quae gradus usurpa
bant ut patet ex Pomp. in leg. pluribus 6 et in leg. sane 7 et Paulo in leg. part. D. et ex Ulpian.

leg.

in leg. et p iusiurandum 13 S. 1. cum sequent. ff. de accept. Unde acceptilatio ex re nomen accipit q. enim debitum acceptum fert, inde factum ipsum dicit acceptilatio, et quia poterat appellari accepti habitio, vel acceptifacio, q. hæc tria verba ut nuper diximus idem sonabant, electum fuit tamen verbum acceptilationis utlebius, suabius, et commodius, quoniam ut optime monet Cicero in topicis etsi non multum referat, quo verbis utamur, si tamen uno commodius, quam alio uti possumus, commoditas in dicendo non est negligenda. Dicebat et olim in acceptum ferri opus publicum cum Magistratus opus, ad faciendum locatum erat tamquam ex lege operi dicta factum appbare se testabat ut ditat ex leg. lex Iulia 7 S. lex Iulia 7. ff. ad leg. Iuliam repetund. tradunt Brison. lib. 1. de verb. sig. verb. acceptilatio et Cuiac. 11. observ. cap. 22

Caput I.m

De definitione acceptilationis.

1\. Acceptilationem ita definivit Modest. in leg. 1. de accept. acceptilatio est liberatio per mutuam interrogationem, qua utriusque contingit ab eodem nexu solutio. Hanc tamen Modest. definitionem acriter impugnat Cuiac. lib. 5. observ. cap. 36 et in paratitl. ad tit. ff. de accept. Larreat. lib. 8 select. cap. 1. oroz lib. 2 de apic. iur. cap. 2 n. 1. cum quat. sequent. Othom. lib. 3 observ. cap. 18 Revard. ad leg. nihil 35 ff. de reg. iur. et Bris. lib. 2. de solut. in princ. Donel. lib. 16 cap. 21. in princ. et Dionisius Gothofre. ad d. leg. 1. lit. E Vacobius ad Wesenbechi. in paratitl. ff. de accept. n. 1 Iunius ad Heuterum volum. 1. disp. 29 thesi 4 quest. 13 asserentes, neque convenire, neque adaptari posse cum acceptilationi, quæ verborum obligationes dissolvit, sed tantum acceptilationi, quæ interveniente aquiliana stipulatione celebrat, quod dicunt, non vero ad verborum obligationes refert.

Apingit definitio acceptilationis tradita a Modestino.

2\. Rationem, qua movent prædicti in primis contra affirmare Modestin. definitionem non convenire cum acceptilationi, quæ quidem tollunt simul obligationes verborum ex eo desumunt, nempe quod in definitione Modestini dicit fieri acceptilatio per mutuam interrogationem, quod imprimis est, imo ex parte repugnat. nam cum acceptilationi in qua non duplex, sed unica tantum interrogatio necessaria est, quoniam qui verbis obligatus desiderat liberari per acceptilationem interrogat creditorem utrum sibi debitum acceptum habeat, et credit. respondet, se acceptum habere, quo facto liberat, vel uti hoc modo decem quæ tibi promisi accepta facis, facio leg. sane 7. cum aliis h. tit. deinde quod docet Modest. in ult. verbis, virtute acceptilationis liberari ab obligatione, tam creditorem acceptum facientem, quam debitorem acceptum rogantem, quod nisi absurde dici non potest quia supponit creditorem obligationis vinculo adstrictum esse alias non, quemadmodum ab obligationis nexu dissolui non affirmaret, quoniam ubi adest obligatio nulla, nulla potest esse liberatio leg. decem 116. de verb. oblig. dicent Larreategi d. lib. 8 select. cap. 3 n. 9 Cuiac. lib. 8 quest. Papin. in d. leg. decem 116 ubi etiam Donel. oroz d. lib. 2 cap. 2. n. 2. sed abhorret a principiis iuris asserere,

fundamenta impugnantium definitionem traditam a Modestino

obli

obligari posse illum, qui aliquid sibi dari stipulatus est: quod absurde supponeret Modest. virtute acceptilationis eum liberari, neque ipsum tanti criminis reum Modest. faciant, contendunt, acceptilationi desp(ositi)o(ne)m ab illo traditam non posse convenire cum acceptilationi vigore cuius verborum tantum obligationes dissolvuntur.

3 probat Modest. desp(ositi)o(ne)m tantum convenire aquilianae acceptilationi

Quibus rationibus ducti enixi desserunt p(raedi)ctam Modest. desp(ositi)o(ne)m convenire et tantum acceptilationi, quae fit aquiliana stipulatione interposita, et quae non ad verborum obligationes, sed ad contractus refertur, et obligationes ex illis provenientes, re, literis, aut consensu contractas dissolvit, cui apprime omnia desp(ositi)onis verba conveniunt, et 1.° priora illa est liberatio per mutuam interrogationem; quippe in hac acceptilatione duplex requirit interrogatio, ut liberatio contingat, una creditoris, et altera debitoris; creditor namque cui aliquid ex contractu, re, literis, et consensu celebrato, et aliunde debebat, ut hoc posset acceptum facere prius novabat obligationem, antiquamque in novam verborum obligationem transferebat interrogans debitorem, an promitteret, quod sibi deberet, promittebat debitor, et facta novatione, et transfusione veteris obligationis in novam verborum, rogabat, et interrogabat creditorem utrum sibi, quod ei debebat acceptum faceret, et respondebat creditor, se acceptum habere, hoc videlicet modo interrogabat ita creditor, quod mihi debes ex quacumque causa promittis mihi, et respondebat creditor promitto, postea interrogabat debitor, quod tibi promisi habesne acceptum, et respondebat creditor, habeo, quod remedio novationis, et prudenti admodum cautione inventis à Galo Aquilio viro iuris consultissimo, et in consiliis et iudiciis cautionibus principi egregio, ut sic dicant, et ex leg. Galus 29 de lib. et posth. tradit Cicero lib. 3 officiorum, à quo nomen sortita fuit stipulatio praeparatoria acceptilationis inducta ad novandam priorem obligationem, et ad sternendam viam acceptilationi, quae ob id etiam aquiliana vocatur, ceperant omnes obligationes quae tum vi non verbis contractae, sed et quae libet alia causa productae, perimi per acceptilationem § est autem 2 inst. h. tit. leg. et nos 18 § 1. ff. de accept. quae aliter dissolvi non poterant per acceptilationem ut probant textus in leg. cum emptor 5 ff. de rescind. vend. docent Cuiac. d. lib. 5 observ. cap. 36 Oroz d. lib. 2 cap. 2 n. 3 et 4 et Brison. d. lib 2 de solut. in prin. et post medium pagin. mihi 163 et Anton Fab. in iurisp. tit. 2 prin. 4 illat. 1.

4 ad hac probat idem aversum

Varius et ultima desp(ositi)onis verba ibi: quia utriusque contingit ab eodem nexu solutio p(raedi)ctam acceptilationi convenire defendunt ea ratione, quod cum haec acceptilatio non ad verborum obligationes, sed ad contractus spectet, quemadmodum contractu ultro citroque obligatio leg. labeo 19 vers. contractum de verb. sig. de cuius expositione videndi sunt Donel. lib. 12 cap. 6. ubi Osuald. Barcholt. de verb. oblig. cap. 1 n. 63 cum sequent. et noster Pichard. in § ult. supra de oblig. § 1. supra, et author. dict. ubi vide re potentes; haec acceptilatio est mutua liberatio, unde quemadmodum ex contractu mutua producit obligatio, ita ex hac acceptilatione mutua nascit liberatio, et utriusque contingit ab eodem nexu solutio probant textus in leg. ult. ff. h. tit. et in leg. cum emptor § ff. de rescind. vend. docent Cuiac. d. lib. 5 observ. cap. 36 Oroz d. lib. 2 cap. 2 n. 2 et Donel. lib. 16 comment. cap. 19 in fin. et ad leg. 1. et 2 cod. quando liceat ab empt. discedere n. 2 et Brison. lib. 2 de solut. fol. mihi 164 infra.

5 continuat superius assumptum

Iam quia illa verba ab eodem nexu videntur expressi referre acceptilationem ad liberationem nexi, quae fiebat per aes et libram quod Silium lib. 7 sic de Marco Manilio scribentem, inde reum credito-

pala-

palam populo solvit libraque et aere liberatum emittit, et ex illud Festi ibi: Aelium Gallum nexum definivisse, quodcumque per aes et libram geritur, eiusque generis testamentifactionem, nexi dationem, nexi liberationem docet Retard. in leg. tam naturale 35 de reg. iur. de hac nexus liberatione vide Telleri lib. 3 de nobilit. gentil. cap. 4 pagin. mihi 139; cum ergo omnia de praedictis verba communi acceptilationi ad verborum tantum obligationem pertinenti non conveniant, et pro prissime quadrant acceptilationi per interpositionem aquilianae stipulationis celebratae, quae ad omnes contractus refertur, concludendum in leg. 1 ff. hoc tit. hanc, et non illam acceptilationem a Modestino definiri.

6 Opponunt variae definitiones ab interpretibus

Ob id variae ab interpretibus afferuntur, et traduntur acceptilationis definitiones, et aliorum que acceptilationem complectentes, alteram reddit Donel. d. lib. 16 comment. cap. 22 in princ. in hunc modum: acceptilatio est verborum conceptio, qua creditor, cui verbis, quod promissum est, rogatus a debitore an quod ita debet acceptum habeat, faciat, ferat, respondet se acceptum habere, facere, ferre, liberandi eius causa. aliam tradit Cuiac. in parat. ad tit. ff. de acceptil. quae sic se habet: acceptilatio est verborum conceptio, qua dissolvunt se duo ultro citroque, quam refert Ovald. d. lib. 16 Donel. cap. 21 lit. A in princ., et ut verissimam tuentur Larreategi d. lib. 8 select. cap. 1 n. 1 et Oroz d. lib. 2 cap. 2 n. 1. aliam exlogi facit Vultejus 1 iuris par. 55 n. 2, quae sic circumfertur acceptilatio est stipulatio, qua creditor debitori debitum acceptum tulit.

7 Impugnantur omnes definitiones Vultej. in n. anti.

Verum ut neutram ex his tribus definitionibus amplecti possimus plurima cogunt. primum quia omnes opponunt definitioni traditae a Modestino in leg. 1 ff. h. tit. cuius defensionem bonus professor, et fidus iuris interpres suscipere debet, etsi cum fortissimis iurisprudentiae nostrae gigantibus ei contendere necesse sit, quoniam veritas magis amica debet esse, quam Plato alias quippe si iurisconsultorum definitiones, et decisiones pro libito contemnere licitum foret, totum ius nostrum conturbant, nihil autem in eo firmum et stabile inveniri potest. Deinde quia praedictae definitiones acceptilationis naturam et qualitates non satis explicant, denique, quia aliqua ex illis incidunt in eadem vitia, quae reprehendunt, et alia impingunt in manifesta iurisprudentiae, in aliis que multis peccant, etiam ex proprio ordine demonstrabo.

8 Reprobatur definitio Vultej

In primis sustineri non potest definitio tradita a Vultejo d. 1 iur. par. 55 n. 2, nam ut eum reprehendens recte docuit Gedeus de contrah. stipul. cap. ... disp. 13 n. 71 et cap. 12 disp. 13 n. 19, quem probat Ovald. lib. 16 Donel. cap. 21 lit. A licet verum sit acceptilationem esse verborum conceptionem, et per interrogationem et responsionem stipulationis instar expediri ex eo tamen non sequitur stipulationem esse: ea scilicet evidenti ratione, quia non contractus, quoniam causa commercii obligationis introducti fuerunt contractus, et ex qua producitur obligatio non continet, imo illa potius caret. Deinde quia contrarium finem includit, et intuetur ac stipulatio quoniam stipulatio tendit ad constituendam, acceptilatio vero ad perimendam obligationem. Maneat ergo renuenda definitio Vultejii tanquam a vero iuris tramite, et a solidis principiis longe distans.

9 Evertuntur definitiones Donel. et Cuiac.

Deinde defendi nequeunt definitiones praedictae a Donelo et Cuiac. quia in multis peccant et in primis non potest admitti definitio Doneli, quoniam licet non male explicet naturam acceptilationis, nimis tamen prolixa est, et pluribus minime variis abundat verbis, quae illam satis molestam, et a iurisconsult. stilo alienam reddunt ut recte sentiunt Larreat. d. lib. 8 select. cap. 1 n. 1 et Oroz d. lib. 2 cap. 2 n. 1. Nec etiam sustineri potest definitio Cuiac. quam tortii

amplectant

amplexant farreat. et eroq. ubi prime quippe pt qq. qo ut nimirus laconica, p. satis ex poxit

nam acceptilationi, in iis labir vitius, qd obiurgabat: nam cum acrit reprehenderet Modestini defin.

in eo qd assereret p acceptilationem tam debitorem, qm creditorem liberari ut patet ex ultimis verbis

ibi: qua utrique solvit obedit. Nexu solutio: idipsum expressabat, ut dicat ex sua defin. q

sic se het acceptilatio verborum conceptio qq. se absoluunt utrocitroque.

10.

Insurgit alius contra defin. Cujac.

Propterea qs. si exprimit formam, exempla, e acceptilationis, quoniam n meminit interrogationis et responsionis que ad illius essentiam immediate pertinent, et omnes fatentur et ipse Cujac. n. inficiatur. Nec satis facit dicere interrogationem et responsionem comprehendi sub verbis illis ibi: e verborum conceptio. nam licet hoc verbum conceptio sui solemne includat solemnem formulam l. actio. 41. ff. de neg. gest. ad eam interrogationis et responsionis continere, qd admodo videatur, qa precedente interrogatione, que forma responsio seq. debebat, despiciebant ut tradidit Brisson. lib. 18. de Brisonius lib. 6. de formul.

pag. mihi 560. et 562. verum tn interrogationem et responsionem n includit ut patet in stipulatione, qq. licet a d.ecto appelletur verborum conceptio in l. stipul. Cav. §. 1. ff. de V.O. dicitur tn ibidem: celebrari interrogatione et responsione, et in l. 1. §. verb. 7. et in l. obligamur. 52. §. verb. 2. ff. de o. et a. quequus qs. voceretur acceptilatio a Cujac. verborum conceptio, n exprimitur forma essentialis consistens in interrogatione et responsione neq. ipsius recipit illius definitio ut impropria, et minus explicans nam e essentiam rei definita, nec acceptilationis.

11.

Obiternunt Paul. de Castro et che sic in surgentes contra defin. Modestini.

Alia plura diminiscentes Interpretes adversus Modestini definitionem, ut videre e apud Paul. de Castro, q in l. 1. ff. de Acceptilat. asserit, Modestinum ibi, n definire acceptilationem, sed p parere tta illius effectus, licere, libe rationem quem docett. Immo q. non licet interrogationes et responsiones, et apud Bartholomeus Chesius, lib. 1. interpretat. Iur. cap. 47. ubi asserit, Modestinum in l. 1. ff. de acceptilat. generalem definitionem acceptilationis n ponere, si e quelibet, sive particulares casus spectantes ad acceptilationem factam duobus reis debendi, de quo particulari casu loqui Modestinum sibi facile persuadet n aliis duabus rationibus motus. 1a. quoniam ut ipse testatur definitio Modestini n convenit generali acceptilationi: et e particulari, seu potius vera. 2a. quo niam hoc depositi certissimum e, ingt ille, agere Modestinum in d. l. 1. de acceptilatione facta duobus reis debendi, nam inscriptio d. legis, de regula e ex lib. 2. regul. in quo tractavit Modestinus de duobus reis, ut attendit ex in l. 1. ff. de duob. reis, que ultir ex eodem lib. 2. regularum depromptae. que interrogationes acceptilatione ingt a Preceptore suo Nicolao Bona Santi qp nimis commendat. Verum si aut tuc, et postea laudat, in eius (?) scisse sim nominaret. hec tn omnia mere nuga sunt, tacoq qs. depravata potius tempo qs impugnatione.

12.

Asseritur verum definitio idem plini. contra Carum auctoritate comprobata.

hinc q. omnibus omnine te q. vagum eq. verum asserlo. Sub ipsi

optime amplectar acceptilationis definitionem traditam a Modestino in d. l. 1. ff. h. tt.; et ne alieni interpretibus magis quam juris conditoris sectatori nimis audax videar, eos quos forte existimet, me solum lectoribus prudentibus meis proscribere evidenter manum porrigere. praestitque quod in vicem Modestini clypeo munitus excito, insignes habeo duces, qui utpote reliquorum juris viri cultores hanc eandem Modestini definitionem defendunt et amplectantur, videlicet artis nostrae signifer, Accurs. ad d. l. 1. ff. h. tt. et ibi eiusdem thol. Osual. de lib. 16. Donel. cap. 11. lib. 2. Wesemb. in parathit. ad h. n. tt. Alciatus Hortensius, et nos Pin. hic. eosque tot dubitationis aestu fluctuantes, ab impugnationibus tamen excusare conantur, Donel. d. lib. 16. Com. cap. 11. in prio versic. acceptilatio, et ita fine. versic. atque et Cunius ad trecentesimum volum. ult. disp. 23. thes. 4. q. 13. cumque quia non omnes in illius expositione ex probatione clariores, qui se gerunt, eam paulo clarius elucidare, et tutius ab obiectionibus vindicare curabo.

Explicatur definitio Modestini. 13

Docet itaque Modestinus, acceptilationem esse liberationem. scilicet: acceptilatio est liberatio. ponitur in hac definitione, est liberatio, quia extinguit absolutio, quod convenit omnibus liberationum modis; illa autem verba per mutuas interrogationes, sunt loco differentiae, quia inter omnes liberationes, hic est verbis celebratur et ideo per verba distinguit. quoniam inter plures modos, quibus ipso jure tollitur obligatio, velut solutio, novatio, compensatio, confusio, delegatio, et obsignatio, ut unum ex illis connumeratur acceptilatio aeque efficax ad liberandum ipso jure obligatorum. Docent omnes hic, et repetentes ad l. 1. ff. de acceptilationibus et Brisonius lib. 1. de solutionibus in princ. et ceteris quia liberatio extingui debitori per acceptilationem non interveniente rei, sed verbis celebratur, creditorque quae sibi debitum non accipi a debitore, sed ipsum acceptum ferre fatendo se eam accepisse (ut vulgo exponunt interpretes) probatur ex pluribus. l. 80. ff. de solutionibus. l. servius. 6. ff. de manumiss. l. 13. ex et cont. 35. ff. de pig. act. l. tale. 18. §. 1. ff. de jure doctius. Velut perinde illam pro accepta habens, et dicens, se eam creditori remittere, illique pro eo facere: ideo negative verbis. ibi: per mutuas interrogationes docuit, neque liberationem non ex vera solutione rei debitae, sed verbis producit. ob id promeruit acceptilatio appellari ab imperatore Justiniano imaginaria, et non vera solutio, et vocari civilis modus, non naturalis solvendae obligationis a Pomponio in l. 1. pen. ff. de solut. deinde quoniam acceptilatio absolvit tantum verborum obligationes, ut docet Modestinus hic: ideo illius liberationem per verba extingere optime tradit Modestinus quia sit verborum obligatione, ut pote ex stipulatione producta, solemniter debebant per interrogationes, et responsiones, sic id manifestis inter

interrogationem et responsionem, ut proxima vbā extingui demonstret, et eod. modo solvatur oblig.o, quo celebrata fuit ēa reg. ff. de reg. jur. l. 35. naturale 35. l. omnia. 100. l. ferè. 153. ff. de reg. jur. l. 80. ff. de solut. tandem quoniam jux stylum J.C. Consultorum solutâ obligatione non solum dicitur liberari debitor, q ab illius vinculis solutus fuit, verum etiam Creditor, q dimisit aere obligationem ut patet ex l. 1. §. si ab alio. ff. de exercit. act. et ex l. quoties. 9. §. sicut 5. ff. de adm. tutor. ob hanc rationem, utrumque liberari recte dicit in ultimis verbis. ibi: qua utrumque stringit ab eodem nexu solutio.

14. Dissolvitur primum argumentum adductum ex D. definitione Modestini.

Alias pro modestini elucidatione, sed brevitati animadverti facile est corruunt argumenta D. illius definitionis supra n. 2. proiecta. quorum non obstat p.m dictum ex illis verbis definitionis est liberatio per mutuam interrogationem. Exigentiam ferebant Interpretes superius relati, acceptilationem esse generalem, non posse definiri a Modestino, eo vide licet q.a in ea non duplex, sed unica tantum interrogatio, ut constat necessaria est. huic namque dubio credimus, praedicta Modestini vbā non involvere duplicem interrogationem, unam scilicet debitoris, et alteram creditoris, sed unicam tantum debitoris accepto rogantis, mutuam tamen, idest, quae mutua fiat, et subsequentem responsionem Creditoris accepto ferentis: et ut clarius hoc expediam, ideo dicitur acceptilatio fieri per mutuam interrogationem, quoniam, ut valida sit, non sufficit praecedere solam interrogationem debitoris, sed amplius requiritur praecise responsione Creditoris, et non qualisqualis, sed mutua, reciproca, et congrua, et interrogationi prorsus conveniens; hoc est, ut rite sortiatur acceptilatio, debet interrogare debitor, an sibi debitum acceptum fiat, et mutuo vere Creditor congruè, et eodem modo, quo interrogatus est, se acceptum facere. quidem stringit in stipulatione, in qua, quae adeo celebrationes essentialiter necessaria est interrogatio et congrua responsio, ad illius valorem praecise requiritur, vel exigitur, quod stipulatori interrogationes subsequatur mutua, et reciproca responsio creditoris, idest, congrua et omnino conformis, ut constat ex l. 1. l. cum jus 55. ff. de V. O. et in princ. inst. eod. tit. docent sed non ita explicent Accursius ad d. l. 1. ff. hoc tit. et ibi Bartolus. Donel. d. lib. 16. com. cap. 21. Paulus post principium Castren. Florentin. et Arnoldus Vinnius, ubi etiam tenent Cynotomus, Minsinger. et Richard.

15. Adhuc solvitur dictum argumentum.

Nec obesset, si dicas, hanc interpretationem asperam, et violentam esse, eo quod litera tex. in mediate opponantur. nam praeter quam quod hic non interpretandi mores toto literalis est, quod non minus proprie, et eleganti mutua interrogatio dicitur illa, quam mutua sequitur congrua responsio, quamquam dum lex esse, sed non ita propria, et literam admodum esset, adhuc tamen pluribus rationibus admitti deberet. 1.° quoniam optima legis intelligentia ex textu, et ex illius mente et potestate depromitur. l. scire leges. 17. ff. de legib. tum etiam quia non verborum intellectu attendendus, sed mens legislatoris sequenda est probat elegans tex. in §. scire oportet. 13. §. aliud. 2. versic. sed et si. ff. de excusationibus tutorum, ubi de ter-

Col.

griceq. Salmuth in notis ad Panciroliu lib. 1 memoravit tit. x absula pagin. mihi duo ex eisdem cum ibi refer. optime et elegantes ad rem Ciceronis loquitur, caina, qui sic dicit: scriptum sequi calumniatoris, boni autem iudicis voluntatem scriptoris, authoritatem[que] defendere. Deinde quoties id[em] sermo duas sententias exprimit, ea potissimum sequendam, quae rei gerende aptior est leg. quoties 67 de reg. iur. ubi vide Iacob. Gothofred. Ulterius, quoniam in ambiguis quid commodissimum est id accipi, quo magis actus valeat, non quo pereat leg. quoties 12 in vulgatis ff. de rebus dubijs: quare cum bene verum sit illa verba communem interrogationem involvere duplicem interrogationem, et etiam unicam tantum, mutuam, et communem responsionem hentem; non illa, sed haec ultima interpretatio nario admittenda, quoniam illa ex verbis, haec verum ex sententia legis, et ex mente legislatoris, et teste eodem Modestino indicet leg. sive oportet 15 § 2 vers. sed et si ff. de excusat. tutor. quod ducitur; tum etiam ex d. leg. sive 17, tum etiam haec ideo prius recipienda est, quippe rei gerende, hoc est, acceptilationi, de qua agit, aptior est ex d. leg. quoties 67. Rursus, et hanc nario sequendam esse vel maxime apprime demonstrat, namque illa admissa, actus acceptilationis, qui gerit, destrueret, corrueret, interiret; haec vero recepta valet, subsistit, roborat; haec ergo, et non illa accipienda erit ex d. leg. quoties 12. Nec firmissimam veritatem huius interpretationis enervabis, dicendo, haec omnia desare, si praedicta verba refferant ad aequiparem acceptilationem: etenim non duplicem, sed unicam tantum acceptilationem esse affirmamus, ut paulo post perspicue manifestum facimus.

16 diluit 2m argum. quod iactum de textu Modest.

Deinde non obest 2m argum. desumptum ex ultimis verbis textus Modestini ibi: quo utriusque contingit ab eodem nexu solutio, quem, intendebant adversarij non posse convenire Coi, et generali acceptilationi, ea scilicet rae, quippe in illa non uterque liberatur, sed unus tantum, videlicet debitor, qui solus obligationis nexu adstrictus erat. etenim nonnulli hunc obstaculum licet non parvi ponderis, non adeo ingentem esse, ut praefactum Modestini textum enervare possit: quoniam licet habito respectu ad obligationem, ab illa solum liberari posse videatur, qui illius nexu vinctus erat, quia liberatio praesupponit obligationem ut privatio habitum leg. decem 116 de verb. oblig. proprie etiam, et solito Iurisconsultorum stylo dicit quoque extincta obligatione, ab ea liberari Creditor, quae vi illius vinculis adstrictus non erat; ut dicitur ex duobus expressis Ulp. testimonijs in leg. 1 § servi ab altero ff. de exercit. actione, et in leg. quoties 9 § sicut 5 ff. de administ. tutor. sed nunc merito inquires, cur dicant Iurisconsulti sublata obligatione Creditorem liberari, cum nulla ad versus illum competeret obligatio, quae ut contingat liberatio, necesse est: verum facili reo Cornelio Donello, qui lib. 16 comment. cap. 21 vers. Ergo, obid sic loqui consultum existimabat, nempe quia Creditor liberat, et absoluit reum ab obligatione, qua tenebatur. Unde hoc verbum liberari active saltem ad eum refertur; ad mari commune est, quoniam liberare et liberari sunt diversa) ideo Iurisconsulti dicere, Creditorem liberari, quia alienat, dimittit, et abdicat a se obligationem; quare

que

quemadmodum liberat debitor, qui solvit illo vinculo iuris, quo eum vinctum habebat, ita si mihi dicit liberari Creditor, quia privat illo eodem iure, quo nexum habebat debitorem; optime igitur et dicta Iunctam sibi quoquationem adiecta est a Modestino ultima definitionis verba. docent licet dictam expo- nant Accurs. et Bart. ad d. leg. 1. ff. h. tit. Vvesembech. in paratit. ad tit. ff. de acceptil. n. 1.

17 negat divisio acceptilationem communiter re- cepta

Ulterius non officit aliud argumentum, quod ex duobus antibus adducebant adversarij, et quo evincere credebant non communem et generalem acceptilationem, sed aquilianam et praetoriam definiri à Modestino in d. leg. 1. ff. h. tit. eo quod omnia definitionis verba tradita à Modestino in d. leg. 1. huic sine violentia, imo proprissime quadrent, et aprime conveniant. quoniam licet communiter receptum sit duplicem esse acceptilationem communem, et generalem alteram, per quam tollunt solum verborum obligationes; aliam vero praetoriam, seu aquilianam virtute cuius exceptis verborum obligationibus ceteram omnes periment. Mihi tamen intentius haec considerandi praedicta divisio acceptilationem numquam placere potuit. itaque assero, et contendo hanc unicam tantum acceptilationem esse, praedictam que divisionem explicationis tantum gratia admissam, non vero ex principiis iuris recipi posse, ut contingit in usufructu, qui cum re vera unicus tantum sit, et tantum explanationis causa in formalem et causalem vulgo dividit, ut docent Cuiac. ad legem qui usumfructum 58 ff. de verb. oblig. Anton. Gomes 2. tom. variar. cap. 15 n. 2 Bart. in leg. 1 Cod. de dot. ex lege n. 4 Pinelus in leg. 1. Cod. de bonis mater. 2 parte n. 2 et noster Richard. in princ. inst. de usufruct. n. 10.

18 asserit unicam tantum acceptilationem adesse.

Nec hanc nostram dicturam infringunt Imp. Iust. et I. C. Florentinus in § est autem 2. h. nostro tit. et in leg. et uno 18. § 1 ff. de acceptil. ubi mentionem faciunt acceptila- tionis per quam non verborum tantum obligationes, sed ceteram omnes tollunt vel extinguunt, imo illius veritatem expresse confirmant. quoniam licet per acceptilationem de qua ibi loquuntur omnes obligationes quo- modocumque contractae tollant; hoc tamen non procedit virtute acceptilationis, quae nequit alias quam verbo- rum obligationes dissolvere, sed vigore stipulationis inductae à Galo Aquilio, qua interposita prior obligatio novat, transfundit que in novam verborum obligationem, et hoc modo perimi- tur, et extinguit per acceptilationem, quae ob id aquiliana nuncupat. Si igitur ad hoc ut una obliga- tio re, literis, vel consensu celebrata per acceptilationem tolli posset praevia necessaria fuit interpositio stipulationis aquilianae, ut scilicet novaret, et transferret in novam verborum obligationem: sequitur evidenter per hanc acceptilationem, quae vulgo aquiliana vocatur verborum solum obligati- ones extingui ceteras vero deinde dictas per novationem perimi: quia profecto ridiculum et penitus otiosum foret obligationes re, literis, et consensu celebratas extinguendo et in novam verborum obligationem transfundendo adeum finem ut per acceptilationem tolli possent, si absque his moles- tijs, et scrupulosis ambagibus illas posset acceptilatio perimere. Idem Galus Aquilius novam speciem acceptilationis non induxit, sed excogitata stipulatione, quae ab eo aquilianam nomen sortita fuit, hoc tantum effecit, ut per acceptilationem iam ante illam adinventam obligationes

alit, qz verbis celebratz, qd antea fieri n poterat, tollerent. Non ergo adest post Salum Aquiliu nova species acceptilationis, sed ea solum viget, q ante illum obtinebat. Ig. n duplex, sed una tantum est acceptilatio. et cont p dicta acceptilationum divisio solum explicatio gratia admitti, n vo ex prijs iuris recipi pot. Sig. acceptilatio, qz aquilianam vocant, et alia, qz com et generalem dicunt eadem e: adversarij asserentes Modestini desfoem comvire aquilianam p sibi fateri tenent ex prijs iuris coi et generali convenire. Hoc utrumq fatent Cuiac. in comment. Cod. ad h. tit. ubi etiam Donel. in rubric.

49 Dissolvit alterum argum. propositum d. defoem Modestini. Ultimo n offendit aliud argum qd ex illis verbis desfois a eodem nexu deducebat Reibard. in leg. nihil tam nale 35 de reg. iur. et quo intendebat pbare acceptilationem in leg. 1. ff. h. tit n refferri ad obligationem verbis celebratam, sed ad obligationem p aes et libram contractam: eo qd liberatio nexus n verbis, nec debiti pecuniae numeratione, sed p aes et libram tantum contingeret; qd pbant ex duobus Libij et Festi locis supra n. 5 ad verbum relatis; nam scimus, qd priscis retro seculis nexus obligatio sive solemniter tantum p aes et libram contraheret, et dissolui poterat in rebus mancipi, ut p duo adducta loca ostendunt Varro lib. 6 de lingua latin. et Cicero p murena in topicis et lib. 7 epist. Voetius in comment. in topica Cicer. et tradunt Brison. lib. 12 de verb. sig. verbo nexus Othoman. de verb. iuris et Alexander Scotus in Vocabular. iur. eodem verbo: huius tamen nexus p aes et libram celebrati nulla in iure nro fit mentio, nullumque illius extat vestigium ut docet Brison. ubi sup; quare sequentibus seculis cepit obligatio nexus ad alias obligationes refferri, veluti ad obligationem pignoris, et ad hanc pcipue leg. 1. §. si quis ideo 4 ff. ne vis fiat ei, qui in possessionem missus fuerit leg. res 22. §. 1. ff. de iur. fisci leg. ult. Cod. si aliena res pignori data leg. Creditor 2 et leg. si se ante 7 Cod. de distractione pignor. et ad obligationem conditionis leg. si in sortem 26 §. adeo 7 ff. de condit. indebiti et tandem ad oe genus obligationis quocumque modo contracte ut docent oes hic et ad d. leg. 1. ff. h. tit. Cuiac. lib. 5 observ. cap. 36 Larrateg. d. lib. 1. select. cap. 1. Oroz d. lib. 2 cap. 2 n. 1. cum sequentib. Sig. nexus obligatio ad oe genus obligationis cepit refferri, liberatio nexus in nra desfoe qz optime refferri pot ad liberationem verbis pductam, qua extincta et sublata fuit obligatio verbis celebrata. Maneat go ex his oibus optimam p fectam, et oibus numeris absolutam ee desfoem acceptilationis traditam a Modestino in d. leg. 1. ff. h. tit.

Caput. 2um.

De Personis, qs acceptum facere, vel rogare permittitur aut prohibetur.

1\.

Asserit Creditores tantum et illorum heredes acceptum facere posse.

Diximus cap. anter. quid sit acceptilatio, et eius solemnitates, in hoc autem agendum nobis est de personis, per quas predicta acceptilatio conficitur, quae duplices sunt, altera, quae acceptum habet, et alia, cui acceptum fertur. Din personis vero sermo futurus erit de illis personis, quibus acceptum facere permittitur, vel denegatur. in qua questione sit prima regula. Creditores, quibus aliquid ex negotio secum gesto efficaciter debetur, acceptum facere utiliter tantum posse, dummodo liberam rerum suarum administrationem habeant; idque etiam in creditorum successoribus obtinet, ad quos civili, vel honorario iure defertur hereditas. l. ex persona iusiurandum 13. §. heres. pen. ff. h. tit. ex eadem persona sensere. l. 24. de V. S. Unde infertur, Pupillum, Prodigum, furiosum, et minorem acceptum facere non posse, quia rerum suarum administratio illis iustis ex causis interdicta est, et quia resolutum accipiendo debitores liberare possunt, nisi tutorum vel curatorum accedat auctoritas. l. 1. C. h. tit. Dorent. Donel. lib. 16. Com. cap. 21. versic. personarum per quas, et ad dictam l. 1. C. h. tit. Brisson. lib. 2. de solution. in princ. Greg. lib. 41. sintagm. iur. cap. 19. n. 1. et Cujac. in Com. ad tit. C. de acceptilation. Vuesemb. in paratl. ff. eod. tit. n. 3. et Alcien eius notis Bacov.

2\.

Tutores et curatores acceptum ferre non possunt per expositionem leg. ex 13. §. 10. h. tit.

Tutores autem et curatores, licet pro Domino habeantur, seu Domini vice fungantur, dum tutelam, vel curam administrant. l. si tutor. 4. §. pupilli 11. ff. de usucapion. l. inter dum 56. §. quod tutelam. pen. ff. de furtis. l. adeo, 156. ff. de reg. iur. l. tutor. 27. ff. de admin. tutor. l. quod fundum 7. §. si tutor. 3. ff. pro emptore, et quamvis solutio ipsis facta liberare valeat, debitoribusque proficiat. l. quod si forte 14. §. 1. ff. de solution. l. lucius. 46. §. tutelae. 5. ff. de admin. tutor. §. at ex diverso. inst. quibus alienare licet, acceptilationem tamen facere, seu acceptum ferre non possunt, l. ex persona iusiurandum. 13. §. tutor. 10. ff. h. tit. et in specie tutorum, et curatorum maxima auctoritate variant, et dissentiunt interpretes in reddenda vera ratione, cur si licet negeant tutores, et curatores acceptum facere, quod pupillis, aut furiosis debetur, cum tamen illud accipiendo debitores ipso iure liberent, quia quasi Domini reputantur; Barth. ad dictam l. 13. in dicto §. tutores. 10. hoc ideo illis prohibitum existimavit, ne scilicet multiplex concurrat fictio (quod si potest semper vitandum est) nempe et quod solutio imaginaria, qualis est acceptilatio tollat obligationem, et quod tutor et curator censeantur quasi Domini, cum revera Domini non sint, haec tamen Bartholi ratio, et pluribus improbatur, et tanto iuris consulto aliena est: quoniam si utraque fictio ut omnibus manifeste constat, communiter recepta est, illis quare negret impedire, tutores,

vel

vel curatores acceptum ferre neque acceptilationem ab eis factam posse . . . de inde et eo solo evidenter falsa cum cum, quia non est in solons, . . . durat fictio ad actum Pupilli expediendum, quoties non aliter, a tutore peragi potest ut contingit in hereditate infanti Pupillo relicta, . . . additio, quoniam aliter celebrari non poterat, fit ab ipso tutore, . . . cum interveniente fictione, videlicet, et quasi loco heredis, et qui Pupillus . . . proprium addijsse censeatur. lege si infanti . 18. C. de iur. delib. . . . qua videndi est repetentes, et Cujac. lib. 4. quaest. Africani ad leg. Pupill . . . lum 49. ff. de acqr. hered.

Aliam rationem constituit Donel. de lib. 16. . . .

§. 3

Redditur ratio superioris asserti et reprobatur.

21. . . . proinde videlicet tutores, et curatores pecuniam pupil . . . lis debitam accipiendo, ipso iure debitores liberare, quia rem accipiunt, quam in Pupilli utilitatem convertunt. atque ita rem illis bene, et utiliter gerunt, et administrant, cum nequeant melius obligationem tractare, quam illius fructum consequendo; at vero si acceptum ferant, nihil accipiunt, quod in Pupilli utilitatem, furiosi, vel minoris convertant. quare non bene rem gerunt, et administrant, sed imo evidenter perdunt, ut de eo qui donat, responsum est in leg. filius fam. 7. ff. de Donation. optima quidem ratione illis permissum est, debitores ipso iure liberare, per receptionem debiti, non vero per acceptilationem. deinde quia magna illa tutorum autoritas, ut plenis . . . tum dicit ad providentiam Pupillarem, et . . . optinet cum tutores recte et utiliter administrant, non vero quando Pupillos spoliant. leg. cum fundum 7. §. quod tutor. 3. ff. de emptore . leg. tutor. 22. ff. de admin. tutor. si tutores acceptum facientes, rem Pupilli perderent, illumque spoliarent: quia eorum potestas, et autoritas usque ad acceptilationis metas non extenditur, et consequenti potestate et autoritate deficientibus acceptilatio ab illis facta merito irritatur, et inutilis declaratur. leg. . . . 46. §. ult. ff. de adm. tutor. leg. 1. §. 1. ff. de tutele et rationibus distrahen . . . leg. ceterum . . . Donel. quamvis speciosa, nec perpetua, nec vera . . . est, quoniam si obligare precise rationes, tutoribus et curatoribus, acceptilatio prohibita est, quia acceptum ferentes non bene gerunt imo perdunt, et spoliant. . . . et absolute acceptilatio ab eis facta inutilis esset, at si nocent Pupilli obligationem, acceptilatio postea facta utilis est, de leg. . . . Iurandum . 13. §. tutor. 10. h. tit. et . . . par omnino, et . . . eadem ratio in hoc casu cessat, ut cum Iudicio adversit . . . ad Donel. de cap. 11. lit. f. neque quod recipi ratio ab eo proposita,

sed.

4. Affert vera rão, et diuingit aliam dependa.

sd altera quærendæ.

At ego, et alijs omissis, vera et genuina rão, ob quã nequeunt tutores et Curatores acceptũ facere, qd Pupillis, vel furiosis is debetr, est, qd dimanat fonte nempe, qa acceptilao e actus legitimus lg. actus legitimi. 77. ff. de R. J. et actũ legitimũ nemo alieno nomi ne exercere pot, ut pbat tx in lg. nemo alieno. 123. d. R. J. sda interpretaos Cujac. et Pri Fab. qq asentit Brison. lib. 2. dto lution. Paulo pat prius let eg regg aliter capiat ibi dg gotofre. itaq nemo p alius adoptare pot. lg. pat mortẽ. 25. §. ult. ff. de adoptionib, neqs manumitere, lg. nec mulierẽ. 3. C. de vindicta libert. neqs hereditẽ adire. lg. p curatorẽ. 90. ff. de adquirenda hered, et hæc e vera rão, cur p tutorẽ hereditas Pupilo n acquiratr, sd ipsemet, nisi fandi impotens sit, tutore autore adire debeat, lg. morẽ. 9. ff. de acqr. hered. lg. potuit. 5. lg. si infanti. 18. C. de jure deliberandi. nec rursus quemlibet aliũ actũ legitimũ peragere valet, cũqs inter actus legitimos acceptilao numeretr, unqs excidit sit, requit expediri, seu celebrari p tutores, vel curatores, ideoqs nec acceptũ facere, nec rogare, qd pupillo debetr, vel qd ipse Pupillus debet, tutor pot, sd eo autore Pupillus acceptũ ferre, vel rogare debet, de lg. et p bus Jurandus. 13. §. tutor. 10. ff. h. tit. ob quã ej rãos, nec jussu dni, servus acceptũ facere pot. lg. si servus. 22. ff. h. tit. docent Brison. lib. 2. de solution. in princ. Cujac. lib. 5. obs. cap. 36. et lib. 15. cap. 16. et lib. 28. qq Papi. in lg. actus legitimi. 77. de R. J. Oltu ald. de lib. 16. Donel. cap. 21. lit. f. et Bacov. in notis ad Vesembeg. in paratl. adh. tit. n. 8. et Heutlerus. volum. ult. disp. 29. thesi. 4. q. 43. ubi Bacov. ibi. Alios rãos, let n æque vera, et subtiles, certe n indignas scribent Richard. hic n. 11. et Pri Greg. lib. 21. sintag. m. cap. 19. n. 7. et Vuesembe. in paratl. adh. tit. n. 3. aserentes, ideo tutores et Curatores, neqs acceptũ facere nec rogare posse, qa cũ acceptilao sit modus dissoluendæ stipulationis, eisdeqs solemnitatibus celebretr, qqs stipulao efficitr, quemadmodũ nemo stipulando alteri pot adquirere, lg. stipulao. 38. §. alteri. 17. ff. de V. O. ita nec acceptilando, sd tn admitti negat, qa si vera eet, posset servus jussu dni acceptũ facere, qd volenti eo, promitere valet. lg.

servus.

Serv. 13. cum seqq. ff. de fideiussoribus; id hoc illi prohibitio est a leg. pon. ff. h. tit. quae in lege, id neque ablata ratio amplectenda est.

5 novatione facta posse tutores, et curat. eius acceptum facere, vel rogare ad d. leg. 13 d. §. tutor 10.

Ceterum quia cum nire plenam qua poterat et pupillus adsit vel ob aliam causam accepto ferendi non habeat facultatem, interest tamen eius commode obligationem tolli, vel solui remedium I.C. quorum in cavendo munus consistit, ut docet Cicero de orator. et in topicis invenerunt, quo salva legum authoritate pupilli commodo prospici posset. interposita igitur novatione oblique tutoribus concedunt, ad eius directo prohibitum erat, et hoc tutoribus consilium praebent, ut si debitores pupillares acceptilatione liberari vellint, novandi animo ab eis stipulentur, quod pupillo debeant, et sic transfusam in se obligationem virtute novationis, quae citra pupillorum fraudem tutoribus permissa est leg. novare 20 §. 1. ff. de novat. ubi Cuiac. lib. 72 Pauli ad edictum, accepto ferant. Et e converso si pupillum a creditoribus liberare vellint, eius obligationem in se novatione facta suscipiant, et mox illi a creditoribus accepto ferant. Ita perfecto ad acceptilationem novatione oblique pervenient, translatam quippe in suam personam obligationem suo nomine acceptam rogabunt, vel ferent. Si autem quaeras, cur post novationem extinguere tutores possint obligationem, quam antea tollere non poterant? hoc optima iuris ratione procedere reor, videlicet quia ante novationem actio et obligatio pupilli erat, post novationem vero coepit esse tutorum. Unde licet nequeant tutores actum legitimum acceptilationis seu quemlibet alium pupilli nomine celebrare, ut n. anti fundavimus, illos tamen suo nomine recte peragere posse docent Brison. d. lib. 2 de solut. post princ. Donell. d. lib. 16 cap. 21. vers. praeterea et Vacchi. in notis ad Vvesenbech. in paratitl. ff. ad h. tit. n. 3.

6 idem observat in procuratoribus ad d. §. si tutor 10.

Haec omnia quae in tutoribus, et curatoribus observari diximus, eadem ratione in procuratoribus obtinent. Procuratores namque sive specialiter, sive generaliter omnium bonorum, sine cum libera administratione constituti ad similitudinem tutorum, et curatorum actum legitimum acceptilationis expedire, seu celebrare nequeunt d. leg. et per iusiurandum 13 ind. §. tutor 10. ff. h. tit. nisi novatione interposita obligationem in se transfundant, quippe in hoc casu ad instar tutorum et curatorum acceptum ferre, et rogare possunt d. §. tutor 10: hoc tamen inter ipsos procuratores discrimine habito, scilicet, quod procuratores omnium bonorum seu quibus universa et libera rerum administratio commissa est, novatione facta acceptum facere, et rogare absque dubio possunt, eo quod virtute universalis et liberae administrationis iure novandi potiuntur leg. novare 20 §. 1 ff. de novat. leg. si ab. tutit 4 Cod. eodem tit. alij vero procuratores nec interposita novatione acceptum ferre, vel rogare valent, nisi speciale mandatum ad novationem faciendam a domini habeant leg. procuratorem 3. ff. h. tit. docent Cuiac. d. lib. 15 observat. cap. 10 et lib. 5. cap. 36 et lib. 28 quaest. Papin. ad leg. actus legitimi 77 de reg. iur. post medium Donel. d. lib. 16 comment. cap. 21 vers. praeterea ubi Osuald. lit. E. et Vacchi in notis ad Vvesenbech. in paratl. ff. ad h. tit. n. 3 Iunius ad Treutlerum volum. III. disp. 29

de

de modis tolend. oblig. Thes. 4 quæst. 13 ad finem et quæst. 14 et ibi Jacob. in notis lit. B.

Nec huic verissimæ doctrinæ obest text. difficilis in d. leg. procuratorem 3 ff. h. tit.

7 opponit et exponit que text in leg. 3. ff. h. tit.

ex cuius verbis colligi expresse videtur, licere procuratoribus solo mandato interveniente, et seclusa novatione acceptum facere, vel rogare. Etenim omissis Brisson. lib. 2 de solut. paulo post princ. et Othom. illustr. quæst. quæst. 34 asserentibus etiam mandato interveniente acceptum ferre, vel rogare procuratoribus denegatum esse, et autumantibus illa verba d. leg. 3. *sine mandato*, irrepsisse ex glossemate alicuius imperiti interpretis; itaque ut spuria in perpetuum releganda esse: aut sic corrigenda *sine mandato*, idest, *sine novatione*, et sic bene verum esse non posse procuratorem solo mandato interveniente actum legitimum acceptilationis celebrare: verum hoc non obstante emendationem d. leg. 3 patienter ferre non valemus, quoniam illa verba *sine mandato* non ad acceptilationem (ut properanter existimabant Brisson. et Othom.) sed ad novationem referri debent: proinde quidem novatio, licet nulla illius ibi mentio fiat, supponi debet, ne decisio Pauli ad verbum intellecta Ulp. decisioni in d. leg. 13 §. fetor 10. d.a rin lit. et prisis iuris manifeste repugnet; ut sit sensus, quod procuratorem nec liberare quemquam nec liberari acceptilatione posse sine mandato ad novationem prius faciendam interposito: hoc est, non posse procuratorem, quod cuique debet acceptum facere, vel, quod sibi debet acceptum rogare nisi virtute mandati vel generalis, id est universalis omnium bonorum, vel liberæ verum administratio ei commissa est, vel specialis, si aliis sit distinctus procurator novatione prius facta obligationem in se transferat. ut optime et cum magno iudicio intelligunt et exponunt d. leg. 3 Cuiac. Duaren. Donel. et Jacob. in locis nuper et in fine proximi superioris num. relatis. Nec tandem [illegible] officit illa regula, quæ deducit vulgo ex leg. si ita 58 ff. de solut. videlicet quod fit a procuratore perinde fieri, ac si ab ipso domino factum esset; et alia, quæ deprompta ex leg. Creditor 60. §. ult. ff. mandat. scilicet quod procurator cum libera administratione idem facere potest quod ipsi domino permittitur; nam fit quod quod prædictæ regulæ non sunt ita generaliter accipiendæ ut vulgus existimat, ut bene docent Cuiac. lib. 71 Pauli ad edict. in leg. procurator 68 ff. de procurat. et lib. 6 different. Modest. in leg. procurator 63 eodem tit. et lib. 1. respon. Scævolæ in d. leg. Creditor 60. §. ult. et in eis Anton. Faber in rati. Actus legitimi, qualis est acceptilatio, aliumque expediri seu celebrari nequeunt adte d. leg. actus legitimi 77 de reg. iur. ubi notant omnes repetentes. licet ergo procurator voluntate domini utatur, eademque authoritate frui intelligatur, quæ tamen dominus non actum legitimum acceptilationis celebrare nequit.

8 de promissoria accepto ferri potest explicantur plures text.

Quod in creditoribus obtinere diximus, id in debitoribus perfecto placet, ut quemadmodum nemo debitorem acceptilatione liberare potest, nisi creditor; ita nullus, nisi debitor ipse per se liberari valet: alius namque acceptum rogando liberationem debitori acquirere nequit. Actus enim legitimus acceptilationis inter ipsos creditorem et debitorem peragi debet, nec alieno ministerio ut supra diximus expediri potest. itaque ut liberatio contingat ipsimet debitori vel heredi eius debet accepto ferri leg. et per iusiurandum 15 §. penult. ff. h. tit.; pupillo etiam debitori acceptilatio sine tutoris authoritate facta prodest leg. pupillum 2 ff. h. tit. nam licet nequeat pupillus sine tutore acceptum facere leg. 4 cod. h. tit. liberari per acceptilationem

Nam optime

quia optime sine tutore valet, q. sine illo meliorem suam conditionem, absque dubio facere potest leg. pupillus 28 ff. de pactis princ. inst. de author. tutor. Deinde uni ex pluribus reis debendi accepto ferri potest, et acceptilatio ei facta omnibus correis proficit; nam quemadmodum unus ex reis stipulandi accepto ferendo, ceteri correi conficit, q. cum in unoquoque solida residat obligatio leg. 12 ff. de duob. reis, solida respectu omnium per acceptilationem extinguit d. leg. 13 §. ult. ff. h. tit. leg. sive 31 §. 1. ff. de novat. ita similiter ex acceptilatione uni facta, omnes liberantur, q. cum omnes solidum debeant d. leg. 2 de duob. reis, in solidum debet omnibus contingere liberatio, non quoniam omnibus accepto latum est. sed quoniam soluisse is videtur, qui acceptilatione liberatus est leg. si ex pluribus 16 ff. h. tit. Hec tamen vera sunt, si omnes correi acceptilationis capaces sint, quoniam si incapaci facta sit acceptilatio, nec ei, nec ceteris prodest leg. si sponsus 5 §. 1. ff. de donat. int. vir. vel licet capaci facta sit, si tamen respectu ceterorum intrinsecum vitium includit acceptilatio, capax tantum liberabitur, ceteri vero obstricti remanebunt d. §. 1. Diversum porro observatur si vitium non includat acceptilatio, quippe licet ceteri correi acquisitionis sint incapaces, propter illum tamen, qui capax est, omnes liberantur, et in solidum contingit liberatio leg. si is qui duos 29 ff. de liberat. legata de quo videndi sunt Don Martin. Larreat. lib. 8 selectar. cap. 4 et Heringius de fidejussorib. cap. 27 parte 2 n. 61 docent Brison. lib. 2 de solut. post princ. Donel. lib. 16 cap. 21 vers. de incredibilibus et P. Gregor. lib. 21 sintagmat. iur. cap. 19. n. 9.

9 Redditur differentia inter liberationem pacti et acceptilationis et exponuntur aliqui textus.

Quamobrem si ex duobus reis debendi alteri tantum, quis consulere vellit, non acceptilatione, sed pacto eum liberare debet leg. liberationem 3 §. nunc de effectu 5 ff. de liber. legat. etenim pactum personale, illi tantum prodest, cui factum est, ad alios quem personam non extendit leg. idem 25 §. 1 leg. si unus 27 §. pacta 4 vers. ult. ff. de pactis, quia vero pactum in rem, seu reale omnibus quorum interest proficiat leg. et heredi 21. §. ult. cum quat. sequent. leg. quod dictum 32 ff. eodem; Acceptilatio vero cum sit solutio, ut docet hic Iust. et Ulp. in leg. penult. ff. de solut. et in leg. 1. ff. h. tit. et sic exemplo solutionis liberare soleat leg. inde 5 ff. h. tit. totam obligationem extinguit, et omnes liberat d. leg. 3. §. nunc de effectu 5. Sed hec ita vera sunt, si uni ex his, qui eiusdem obligationis vinculo in solidum adstringuntur accepto ferat, ut in duobus reis contingere diximus, nam cum solida adversus unumquemque contrahentem spectat obligatio, solida quoque debet singulis contingere liberatio. Ceterum si homini promissor plures heredes reliquerit, q. singuli partes tantum debent, licet partium solutione non liberentur leg. stipulationum 2 §. si tamen 3 leg. in executione 85 §. pro parte 4 ff. de verb. oblig.; ideo si uni accepto latum sit, ceteri non liberantur, sed sua duntaxat parte exonerat ille, qui acceptum rogaverit d. leg. 2 §. si tamen 3 leg. videtur si 11 §. 1. ff. h. tit. etenim alia acceptilationis, alia solutionis causa est, quoniam que pro solutionem vitiat ratio, eadem acceptilationem partis impedire nequit ut recuenti asp. ostendemus. Verum si fidejussori acceptum fiat, reo etiam contingit liberatio leg. si ex pluribus 16 §. 1. ff. h. tit. leg. ult. in princ. ff. quem in fraud. cred., quia vis re sit obligatus, non verbis leg. quod iusiurandum 13 §. si fidejussori 7. ff. h. tit. de his tamen latius cap. sequent. videndi sunt Brison. lib. 2. de solut. fol. mihi 160 P. Gregor. lib. 21. syntag. cap. 19. n. 8 et 9 [illegible] 16 [illegible] cap. 21 vers. de incredibilibus Don Martinus Larreategi lib. 8. selectar. cap. 2 et noster Richard. de vir-

de officio iudicis cap. 9. n. 114 cum sequentibus.

10 qui in aliena sunt potestate acceptum rogare possunt explicant ibi § 5. leg. 8 et lex 11. ff. h. tit.

Plane qui in aliena sunt potestate illis, quorum iure subsunt acceptum rogando liberati-
onem acquirunt ea ratione, qua caetera omnia virtute patriae et dominicae potestatis his quaerunt. Unde si filius
familias quod pater debet acceptum rogaverit patrem ipso iure liberat, et pariter si quod ipsemet debet
acceptum roget, patrem actione de peculio obligatum liberabit leg. an inutiliter 8 § ult. leg. species
11 ff. h. tit. quia in hoc ultimo casu pater acceptum rogans, nec se, nec filium familias liberare potest
d. leg. 8 § ult. cum neque filio possit liberationem acquirere leg. quod dicitur 130. ff. de verb. oblig. § ei vero
5. inst. de inutil. stipul., neque sibi, quia verbis obligatus non erat, ut optime docent Brisson. lib. 2
de solut. pag. mihi 160. in princ. Larreat. lib. 8 select. cap. 1. n. 2 et Donel. lib. 16 comment. cap. 21
vers. non tamen. Similiter servus acceptum rogando domino suo liberationem quaerit, nec interest ser-
vus sit totius debitoris, an communis cum aliis, nam servus communis quemadmodum uni ex dominis nominatim stipu-
lando, soli ei acquirit leg. servus 5. ff. de stipul. servor. ita uni ex dominis acceptum rogando eum in
solidum ab obligatione liberat d. leg. an inutiliter 8 § 1. ff. h. tit. et eo magis quod non servus com-
munem ex dominis acceptum rogando ab altero liberare dispiciuntur, et sublata per eundem servum obliga-
tione d. leg. 8. § 2 pariter mitto servum bona fide possessum, vel qui in usu, vel usufructu habetur
acceptum rogans bonae fidei possessori, usuario vel usufructuario liberationem acquirit quia ex re
illorum videtur quaerere leg. species 11. ff. h. tit.

11 Contra superiorem doctrinam duo obiiciuntur argumenta

Caeterum adversus ea, quae numeris praecedentibus dicebamus, scilicet solos debitores,
vel filios, aut servos in illorum potestate existentes utiliter acceptum rogare posse, et hoc extraneo
denegatum esse duplex et tractu perfecto insurgit difficultas. 1.a est unumquemque pro debitore solvendo posse
eum invitum, et ignorantem ab obligatione liberare leg. solutione 23 leg. solvere 53 ff. de solut.
quod idem quemlibet novatione facere posse constat dum invito debitore idem creditori novandi animo
promittit leg. si debitor 91. ff. de solut. leg. si Stichum 8 § ult. in fine ff. de novat. cur ergo idem
cuilibet acceptilatione non debet permitti, cum acceptilatio sit solutio hoc. nr. 8 leg. in diem 5 ff. h. tit.
tit. et vel eo principe, quoniam alterius conditionem etiam inviti et ignorantis meliorem facere cuilibet
licitum est leg. solvendo 39 ff. de negot. gest. d. leg. solutione 23. ff. de solut. 2.a difficultas longe ur-
gentior, et ob id forte ab interpretibus alto silentio omissa, cur scilicet liceat servis acceptum
rogando dominos ab obligatione liberare, cum nec illorum iussu acceptum ferre possint leg. penult.
ff. h. tit. verum his difficultatibus pro temporis angustia breviter satisfaciemus. et 1.o venimus non obstare
regulam deductam ex d. leg. solutione 23. cum aliis ff. de solut. quia maximum adest discrimen inter
acquisitionem naturalem, qualis est vera solutio, vel novatio in qua quoniam volenti creditori nova actio quaeritur,
ei solvi videtur, quoniam aliud pro alio volenti creditori recte solvitur leg. manifesti 17 cum vulgatis
Cod. de solut. et inter civilem acquisitionem, qualis est acceptilatio, quoniam illa per quemlibet fieri potest,
haec vero per eos tantum, qui in nostra potestate sunt leg. cum 53 ff. de acquir. rer. dom. leg. 1. Cod. per quas pers.
nob. acquir. § ex his 4. inst. eodem, nec tunc obest alia regula d. leg. solvendo 39 ff. de negot. gest.

quippe

quipè, licet cuilibet alterius conditionem etiam inuiti et ignorantis meliorem facere concedat, hoc tamen ita debet intelligi, si eo facto nemo lędat, sed maximè læderet creditor, si quod ei debet alter acceptum rogare posset, quia actionem amitteret: quo pro dicta regula in acceptilatione locum non habet. docet Donel. lib. 16 comment. cap. 21. vers. quod in creditoribus et ad leg. stipulatio ista 38 §. alteri 17 ff. de verb. oblig. n. 6.

12 dissoluunt dubia superiora.

Sed huic sententię Donelli, quod exemplo stipulationis confirmat, cuius acquisitio eo quod ciuiliter per solos filios, vel seruos in potestate existentes, celebrari potest, non vero per extraneam personam con. leg. eo quod ciuiliter 53 ff. de acquir. rer. dom.; aliam peculiarem magis, et longè elegantiorem addo rationem, ideò videlicet extraneam personam acceptum rogando debitorem liberare non posse, quia cum acceptilatio sit actus legitimus inter ipsos creditores et debitores celebrari debet, inter alios vero peragi non valet leg. actus 77 de reg. iur. iunctis, quæ supra n. 4 dicebamus. Sed nunc grauiter obstat contraria diffic., quoniam si acceptilatio ob id quod prisè, quia est actus legitimus per extraneam personam celebrari non posset, necessariam per filium familias, vel seruum peragi valeret, quia filius familias et seruus, respectu paternę et dominicę obligationis extraneę personę sunt, et idcirco fortè, quod patri, vel domino debet, neque illorum iussu acceptum facere possunt leg. pen. ff. h. tit. Attamen non obstante filium familias et seruum quod pater vel dominus debet, acceptum rogare posse leg. an inutilis 8 leg. species 11. cum suis §§. ff. h. tit. quo si filijs familias et seruis acceptum rogare permittitur, et alijs quod cumque idem concedendum videtur. Hic tamen dubio facilè respondemus, extraneam personam acceptum rogando nihil agere, quia actus legitimus acceptilationis per alium expediri non potest, sed filium familias et seruum acceptum rogantes patri, vel domino liberationem acquirere, quia respectu acquisitionis non extranea, imo una eademque persona cum patre et domino esse censentur leg. stipulatio 38 §. si quis 6 § alteri 17 leg. quodcumque 45 ff. de verb. oblig. §. si quis alij 4 §. eius 5 §. post mortem 13 inst. de inutil. stip.

13 instat solutio et magis fundat et exprimit.

Nec his oberit dicere, quod si hęc vera essent liceret etiam filijs familias et seruis acceptum facere, quod patri vel domino debet, quod tamen illis prohibitum esse constat ex d. leg. penult. ff. h. tit. etenim consistendo est differentia inter acceptum facere et rogare, illud quippè est perdere, hoc vero acquirere, unde hoc filijs familias et seruis permittitur, quoniam respectu acquisitionis solius patris et domini personam inspicit, quia filius familias unicam rationem identitatis cum patre personam constituit, et serui persona ad potentiam nulla non attenditur ut constat ex nuper allatis iuribus et ex leg. placet 79 ff. de acquir. hered. leg. 1. ff. si à parent. quis man. fuer. leg. etiam inuitus 32 ff. de acquir. rer. dom. leg. seruus vetante 62 de verb. oblig. illud vero prohibet, quia pro dicta unio et identitas personarum cessat, quo patris vel domini conditio deterior redditur leg. melior 133 de reg. iur. leg. filius familias 7 ff. de donat. leg. licet 3 §. si filius familias 5 ff. de peculio leg. quia 28 §. ult. ff. de pactis leg. 1 §. 1. ff. quæ res pignor. leg. hęc ratio 3 §. si seruus 8. ff. de donat. int. et adeò verum, ut neque iussu patris, vel domini acceptum facere possint con. leg. penult. ff. h. tit. quamuis iussu interueniente possint alios actus legitimos peragere, ut patet in additione hereditatis leg. qui in aliena 6. leg. si quis 25 §. iussum 4 ff. de

acquir.

acquir. hered. et interuorem manumissione leg. filiusfam. 18 ff. de iur. patron. leg. si dissentiente 10 ff. de acq. hered. 22 ff. de manumi. et Ob dictu celebrare § 1. infra ini. adeo eorum dictu tot. tit. ff. pro iure.

14 Filius sit satis instantis et vere evincit solutio.

Cronia filius familias et servus acceptilationem facientes, quod patri vel domino debet, eos ab actione sibi competente privarent, hac proinde illorum patrimonium perderent, et spoliarent, eorumque conditionem manifeste deteriorem redderent. ad quod perfecto nec omnino, aut identitate personarum existit, nec in patri vel domini favorem introducta, in illorum odium retorqueat, nec edictum ad iura se porrigit, quia licet ad Obligationem dictu et obligationem pertineat, ad liberationes tamen non spectat leg. si dubitet 10. § ult. ff. de fideiussor. Contra vero acceptum rogando patris et domini conditionem meliorem efficiant, quippe liberationem eis acquirunt, quod similiter contingit patris voluntate manumittendo, quia manumissum libertatem patri efficit d. leg. 18. de iur. patron. leg. aliis itemque hereditatem adeundo, quia potest quod cum patre aditioni consilium celebrare debent patri et domino hereditatem quaerunt d. leg. placet 79 et tandem idem in dictu filius debet quia patris et domini conditio melior reddi potest ut patet. optime quod stat ut filius fam. et servus neque patri vel domini iussu acceptum facere possint, et quod cetera omnia peragere valeant, quia in illo casu seclusa patris et domini persona attendi nequivit, ipsi quod acceptilationem celebrare non potest, in istis vero patris et domini persona imputata omnia rite et recte aderunt. videndum est faber. et repetentes ad d. leg. melior 133 de reg. iur. Anton. faber. in rat. ad d. leg. d.^a 28 § ult. et ad leg. in persona 30 § 1. ff. de pactis Cuiac. lib. 28 quaest. Papin. ad leg. actus 77 de reg. iur. ultra medium Cuiac. et Donel. ad leg. servus vetante 62 de verb. oblig. et mer. valent. to. 3. illustr. tract. 2 de acquir. hered. par. 1. n. 7 cum tribus sequent.

Caput: 3um.

De Rebus quae in acceptilationem deduci possunt.

1 Res tantum debita in acceptilationem deduci possunt.

Non possunt omnes res in acceptilationem deduci, sed id tantum quod debetur acceptum duntaxat ferri, et rogari potest. Consentire enim cum obligatione liberatio debet, leg. nisi 14. ff. h. tit. Atque si aliud quam quod debetur accepto feratur, et rogetur, inutilis est acceptilatio. leg. et ipse per Suranum 13. § illud 2. et §. eum q. 5. ff. h. tit. itaque si aliud acceptum rogetur aliud vero acceptum fiat, vel contra imperfecta et irrita cuadet acceptilatio. Exempli si mihi acceptum roganti, quod tibi debeo, tu aliud acceptum tuleris, vel si mihi aliud roganti, quod tibi debeo acceptum feceris. leg. pluribus 6. infin. ff. h. tit. si enim vero si res debita post morem debitoris interierit, poterit absque dubio accepto ferri, leg. si servum 91. §. ult. ff. de V. O. neque licet extinctae rei praestatio impossibilis sit. § 4. dicta de inutil. stipul.

leg.

leg. si ita. 69. leg. liber hom. 103. ff. de V. O. perpetuata enim propter moram obligatione. de leg. si servus 91. §. sequitur 3. de V. O. leg. in re furtiva. 8. leg. ultima ff. de condict. furt. adhuc res ipsa perempta debetur, ac proinde acceptoferri potest, et in novationem deduci potest. de leg. si servus 91. §. ult. leg. promissor. 24. ff. de constit. pecunia, tametsi ius rei extinctum fuerit, propter impossibilitatem prestationis rei debite, ut in illis terminis resolvunt, de leg. in re furtiva. 8. leg. promissor. 23. ff. de constit. pecun. docent Brisson. lib. 2. de solution. ante medium. Donel. lib. 16. cap. 1. versic. res, quae et ibi Osuald. lit. E.

Aceptilatio pro parte fieri potest.

Ad aceptilationis enim effectionem non requiritur, totum debitum in eam deduci; nam pars debiti et obligationis acceptoferri potest, quia sicut pro parte solutione ita et aceptilatione pro parte liberatio contingit, leg. n.º §. in fine. supra par. 9. leg. et pro parte iusiurandum. 13. §. illud. 2. ff. h. tit.º nec interest, pecunia numerata, an certum corpus debeatur, leg. sed et si 10. ff. h. tit. nam corpora et partis prestationem admittunt. leg. 2. §. 1. ff. de V. O. leg. stipulatus. 9. §. 1. ff. de solution. de quo consulendus est ner Valentia, lib. 2. tract. 4. de dividuis et individuis. cap. 3. cum sequentibus. unde creditores qui decem debent, possunt quinque acceptoferre, de leg. parr. 9. item si decem aureos stipulatus est, si quinque acceptoferat, pro parte stipulationis diminuit. leg. hoc. 41. ff. h. tit.º similiter si hominis promissor, pluribus relictis heredibus decesserit, et uni ex his acceptum latum sit, pars duntaxat ceterorum obligatione superest, quemadmodum si cum uno ex promissoris heredibus stipulator egerit, et superatus sit, nam tunc pro parte illius, qui absolutus est, contingit liberatio et aliorum cohaeredum partes tamen in obligatione remanent leg. 2. §. item. 5. ff. de V. O. leg. sed si. 10. in fine ff. h. tit.º nec obstat in his casibus ex solutione partis liberationem non produci: etenim maximum adest discrimen inter partis solutionem, et aceptilationem partis; quoniam solutio partis ideo liberationem non parit, ne scilicet unius obligationis solutio diversis rebus, seu in diversarum rerum partibus celebretur contra naturam obligationis, et contra mentem volentis. leg. 2. §. 1. leg. in executione. 85. §. pro parte. 4. ff. de V. O. leg. si non sortem 26. §. si decem. 12. ff. de condict. indebiti; at vero in aceptilatione partis, cum nulla pars accipiat creditor, sed acceptoferat, seu remittat, partem postea creditori soluta, nequit solutio in diversis speciebus dici facta, cum nulla pars a creditore antea acepta fuerit: cessante ergo prohibitionis ratione, optime valida asseritur aceptilatio partis, docent ner Valent. de lib. 2. tract. 4. cap. 5. n. 30. et 31. Brisson. lib. 1. de solution. pag.

Omnium

num. 161. in fin. Donel. lib. 16. cap. 21. versic. res. et ad d. l. 2. §. 1. 2. et 3. ad d. l. 85. §. pen. ff. de V. O. in qq. Cujac. et Duaren. cont. Fab. in ration. ad d. l. si non sortem in d. §. dece. Richard. de officio judicis cap. 9. n. 114. et seqq.

3.

[illegible] a sertis de expenso in l. 13. §. 1. 2. et 3. h. tt.

Deniqꝫ vero si res in acceptilationem deducta sui natura divisionem non recipiat, acceptilatio pro parte inutilis erit, ut puta, si servitus prædii rustici vel urbani pro parte accepto feratur, l. et per jusjurandum 13. §. 1. ff. h. tt. quia ea ratione nec pro parte in obligationem deduci, nec pro parte solvi servitus potest l. viam 17. ff. de servit. urban. plane usufructus, quia divisionem admittit, l. usufructus 5. l. similiter 49. ff. de usufructu. l. 1. §. si usus fructus 9. l. usufructus 81. ff. ad l. falcid. in partem recte accepto ferri potest, quoniam manere potest reciduus pro parte usufructus d. l. et per jusjurandum 13. §. 1. ex usufructu quoqꝫ usus accepto ferri valet, non tamen quasi debitus per se, nec ab usufructu separatus, quia tunc quasi rei in debitis nulla est acceptilatio, nec usus ille, qui una cum usufructu producitur, vel neque at ab illo separari, l. usus 14. §. 1. ff. de usu et habit. ille tamen qui in usufructu quasi continetur, tanquam ipsius pars quædam integralis, sine quo tamen servitus fructus, licet non usus fructus, constitui, et conservari potest, d. l. per servum 14. §. ult. de usu et hab. l. huic. 5. §. 1. ff. usufructus quemadmodum caveat. l. si alii 42. ff. de usufructu, quia cum ab eo tali usufructu consistere valeat, acceptilatio, ut potest de re divisibili facta, efficax est, et ita sic intelligendus in d. l. per jusjurandum 13. §. sicut usufructus 3. iuncto Anton. Fab. in rat. ad d. l. 14. §. 1. ff. de usu et habit. Sin autem fundus stipulatus usufructus, aut usus accepto fecerit, inutilis erit acceptilatio, quia hæ qualitates, vel jura sunt, non pro fundi, d. l. 13. §. illud 2. l. meum 66. §. pen. ff. de leg. 2. l. si a reo 10. §. si reo 2. ff. de fidejussoribus. l. veteri 25. ff. de V. O. et obid, qui stipulam de fundo, spoponderit usufructu postea soluto non liberatur l. si ita sti-pulatus 126. §. 1. ff. de V. O. ad et quia viæ stipulatus, iter et, vel actus accepto tulit, nihil agit. dicta l. et per jusjurandum §. 1. in fin. etenim lecet quasi separatæ servitutes in se videantur, l. si tam angusti 13. ff. de servit. l. 1. ff. de servit. rust. præd., quia tamen via est individua, nec iter, vel actus tanquam pars illius accepto ferri, vel adimi potest, d. l. 13. §. 1. h. tt. l. 1. ff. de adim. legat. item qui fundus stipulatus est doli clausulæ accepto ferri non valet, d. l. 13. §. eum q. 5. non quod dolus, non omnium pacto remitti nequeat, ut volebat Alciat. quoniam hoc ad propositi quæstionem nihil attinet, sed quoniam doli clausula, pars debiti non est

est. doli v. clausula nisi appellant extremo stipulaõe et que dolum malum abee stipulamur de qua in leg. doli 119. de V. O. leg. nouissa. 19. ff. iudicatum solui. docent Brisson lib. 2. de solut. ante medium, Donel. lib. 16. cap. 21. versic. res, quae; Cujac. lib. 13. obs. cap. 12. Ant. fab. ubi sup. et ver Valenz. lib. 2. illustr. tract. 4. de diuiduis et in diuiduis cap. ult. ex n. 34.

4.
Aceptilao uniq rei in generica e alternatiua obligatione totam obligaoem extinguit; alius vero in pacto ex exposit. leg. 27. §. 6. et tit. ff. de pactis. et legis 13. §. 4. h. tit.

Aliud autem in illud stipulatum altero acepto lato, totam obligaoem extinguit, quam adimus si de altero non petendo pactum conti, in totum ei obstanda est exceptio, leg. si unus 27. §. si stipulatus 6. ff. de pactis, quoniam et altero soluto tota absque dubio tolleretur obligao. leg. si duo. 128. ubi com. notant. ff. de V. O. et solutionis actum est, ut alterum peti posit, veluti si pasiscatur, ne decem, sed sthicum prestet, efficax remet obligao, ut sthicum, idem quod peti poterit de §. sed si stipulatus. 6. idem quod erit, si de sthico non petendo nominatim conuenerit, quia perinde est ac si conuenisset, ut sola decem petti possint, de §. sed si stipulatus 6. in fin. simile habetur in leg. si emptio. 4. ff. de rescin denda vendit. de qua Ant. fab. ibidem in rationali, et in rationali ad d. leg. si unus 27. in d. §. sed si stipulatus 6. idem effecto obseruandum in obligaoe generica, nam si quis hominem stipulatum sthicum acepto tulerit, tota extinguitur obligao, quia cum in iusto stipulatori promissor soluere possit, ideo acepto latum plenam liberationem parit, leg. et si post iurandum 13. §. si is qui hominem 4. ff. h. tit. verum in hac specie diuersum in pacto ius obtinet; etenim pactum de sthico non petendo totam obligaoem non consumit, quia licet sthici petitionem impediat, alium autem hominem petere non prohibet, et leg. si unus 27. §. sed si generaliter 7. ff. de pactis

5
asserit ex sententia Cuiac. et Brison non dari differentiam int. pactum et acceptilationem in generica et alternatiua obligatione, et illud distinctione explicant quidem iure.

Valde tamen laborant et discentiunt int. pites in reddenda differentiae ratione inter genericam et alternatiuam obligationem, et int. pactum et acceptilationem, cur videlicet in alternatiua obligatione de illo aut illo prestando, altero accepto lato, vel pacto interposito de altero non petendo tota extinguatur obligatio, cum tamen in generica obligatione post pactum de sticho non petendo respectu illius duntaxat obligationem consumat. et cur etiam in hoc ultimo casu differat pactum ab acceptilatione, quippe hac interueniente, sticho accepto lato plena obligatio tollitur. Cuiac. lib. 3. Pauli ad edictum ad dict. leg. si unus 27 in d. §. sed si stipulatus 6 ff. de pact. et in solemni recit. ad d. leg. 27 in d. §. 6, et in §. sed si generaliter 7. antiquum Interitum sequentur, et Brison. lib. 2 de solut. ad medium Cuiac. adherens nullum discrimen in re esse adeo putant int. genericam et alternatiuam obligationem, neque inter

pactum

pactum et acceptilationem, sed totam differentiam ex iure electionis dimanare existimant; itaque asserunt, quod sive obligatio sit generica, sive alternativa, et electio sit debitoris, quod ut in his obligationibus contingit regulariter leg. plerumque 10 § ult. ff. de iur. dot. leg. 2 § secunda ff. de eo quod certo loco leg. si in emptione 34 § penult. ff. de contrahend. empt. altera re accepto lata, sive pacto de altera non praestanda interposito, totam obligationem eque perimit, et extinguit, quia cum ratione electionis possit debitor, quamlibet rem etiam invito creditori solvere, nulla alia ex pacto, vel acceptilatione utilitas resultare posset, nisi diceremus quod profecto absurdum foret, pacto, vel acceptilatione in favorem debitoris interpositis, ius eligendi adimi, vel extenuari.

6 Prosequitur interpretatio Cuiac. et Brito. Si vero electio ad creditorem spectet, quod interdum contingit veluti si creditor ius eligendi sibi reservavit, et stipulatus est leg. Stichum 95 in principio ff. de solut. aut si illud, aut illud alternative, vel hominem generaliter quindicationem legatum sit leg. illud aut illud 25. ff. de option. legat. cum legato 37 ff. de legat. 1°. Altera re accepto lata, sive pacto de altera non praestanda interposito pro parte tantum numquam vero totam obligationem extingui, affirmant, ea ducti ratione, quia acceptilatio, et pactum utilitatem praestant, licet tota obligatio non perimat, quoniam respectu illius rei de minuta remanet electio creditoris unde consentit creditor totum ius eligendi remisisse, sed extenuasse tantum ut dicitur de illo qui, cum hominem generaliter legasset, Stichum postea ademit in leg. qui hominem ff. de adimendis legat. Quare Paulum in d. § sed si stipulatus 6. et Ulp. in d. § si quis hominem 4 asserentes in praedicta specie pacto et acceptilatione totam obligationem consumi, intelligunt in eo casu, quo electio debitori competebat, eundem vero Paulum in d. § sed si generaliter 7. affirmantem pacto de Sticho non praestando pro parte tantum obligationem extingui, de eo casu accipiunt, quo ad creditorem spectabat electio: quod ea ratione probant, quia in d. § 7. non dixit Paulus si hominem generaliter sim stipulatus, quemadmodum de disiunctiva obligatione loquens, in § 6. dixerat, sed si hominem generaliter mihi debeat, referens sic licet debitum ad causam legati vindicationis, vel ad stipulationem, ita tamen conceptam, ut electio ad creditorem spectet. Deinde ex multiplici repetitione verbi petere ex parte creditoris constat eius esse electionem, alias namque nihil de tractatu petere posset, sed disiunctive tantum, aut generaliter, ut patet, ita ut distinctio inter Ulp. et Paul. constat, tantum in diversis inter speciebus; non vero in decisionibus, profecto oppositum non sit.

7 redduntur alia interpretatio Ant. fabri, et Conan. ad praedict. text. Anton. Faber in ration. ad d. leg. si unus 27. in d. § sed si stipulatus 6. et in d. § sed si generaliter 7 et Fran. Conan. lib. 5 comment. cap. 4 n. ult. et lib. 6. cap. 2 n. 4. in principio praedictam Cuiac. et Briton. distinctionem inter electionem debitori competentem

ind

vel spectante ad Creditorem, n. ad mittunt eam rãe, q.a si in his casibus loqueret Paulus in d. § 6. et ñ distingueret, quomodo distraxit, an fuerit in obligatione stichus, aut Pamphilus, vterque alternatiue, an homo in genere: sed an electio fuerit debitoris, an Creditoris, de quo tamen nec verbum quidem, licet supposita tali distinctione int. ius obligandi Cuiac. et Bris. sententiam ꝯ impugnet Anton. Fab. et in eam expresse inclinet Conan. d. lib. 6. Cap. 2. n. 4. quare ipsi vt Paulum intelligant, et cum Vlp. conciliant d. § 2. distinguunt int. genericam et alternatiuam obligationem, et respectu illius int. pactum et acceptilationem. Asserunt enim, qd in alternatiua obligatione altera re accepto lata, siue pacto de altera ñ pstanda int. posito, tota obligatio extinguit ñ solum virtute acceptilationis, q.a e solutio (in quo oẽs conueniunt), sed etiam rigore pacti, nam pt qq qd eadem ẽ vis pacti iure exceptionis ad tollendam obligationem, q. e solutionis et acceptilationis ad illam ipso iure perimendam, qd in effectu nihil differt leg. nihil interest 112 de R. I. illa evidenti rãe debet totam obligationem consumere, quoniam alit pactum hoc de ñ petendo, qd patum e p debitore int. ponitur, eidem noceret, cui pe electionem, qm antea hebat, adimeret, qd grauius pfecto, et deterius foret. § si quis agens 33 vers. huic autem infra de action. secus vo in generica obligatione hoĩs, nam cum hge oẽs hoẽs ꝯphendat leg. meuius 66. § si duorum et § ñ idem 3 ff. de legat. 2 leg. qui decem 72 § stichum 4 ff. de solut. etiam pacto de sticho ñ petendo int. posito libera adhuc et diffusa nimis remanet electio debitori cum possit quemlibet alium pstare: q.o optime stat, qd ñ solida, sed p pte tantum stichi obligatio perimat. sed aliud porro obtinet sticho accepto lato, q.a cum acceptilatio solutio sit, vt constat ex nro § et ex leg. penul. ff. de solut. quemadmodum vera et reali stichi solutione tota obligatio tolleret, ita illius acceptilatione tantum vel in planum debet extingui.

§

annectit alia int. pstatio Osuald. et alia valentię ad pdicta iura.

Osuald. d. lib. 16. donell. cap. 21 lit. K distinctionem electionis traditam a Cuiac. et Brison int. genericam qm in alternatiua obligatione respectu pacti admittit, verum ad acceptilationem ptrahi ñ posse existimat, eo qd acceptilatio sit solutio et ut vera solutione stichi liberaret a ntroque, vt patet, ita eiusdem acceptilatione debet ei solidum contingere liberatio, ner Valentia lib. 2 illust. tract. 4 de diuid. et indiuid. Cap. 5 n. 8 cum 2 sequent. iunct n. 3 et 4, omissis Cuiac. et Brison. et Ant. Fabro, docet ideo in alternatiua obligatione pactum de altera re ñ petenda totam obligationem elidere, sicut eam extinguunt solutio, et acceptilatio § leg. si unus 27 § sed si stipulatus 6, q.a alternatiua obligatio cum expressis verbis vtramque rem ꝯphendat leg. illud aut illud 25 de verb. pecun. leg. cum hereditas 5 § vlt. ff. qui et a qq leg. qui hoĩm 32 ff. de

nouat.

nouation. utraq. quarum disiunctiuè promissarum ita efficit obligatio, ut quælibet integrè comprehendat, et in una quaque tota radicet d. leg. cum hæreditas 8. tit. quare si solum redebit rigore pacti ab obligatione eximi, quinimò tota obligatio in utraque re constituta et radicata submoueri debet. Ut eadem ratione similiter contingit, quod si in alternatiua obligatione damnatus sit hæres à testatore stichum non petere, à tota obligatione liberatio debitori legata uideatur leg. non solum 7. §. 1. ff. de liber. legat. Ceterum in generali obligatione homini ob id pactum de sticho non petendo totam obligationem non extinguere, sed illam dumtaxat speciem ab obligatione eximere d. §. sed si generaliter 7. quia generica obligatio licet omnes species, quæ sub illo genere cadunt comprehendat leg. cum incertus 13. ff. de legat. 1. leg. si obligatio 3. ff. qui et à quibus, singulas tamen species non ita afficit, ut unam quamque determinatè contineat, et in qualibet radicet leg. si à substituto 45. §. ult. ff. de legat. 1, quare quod servo generaliter legato repudiatio unius eadem ratione non valet leg. hoc 18 ff. de option. legat. et similiter ademptio unius speciei legatum generis non perimit, sed extenuat leg. qui hominem 11. ff. de adimend. legat. Sed in hac specie diuersum ius in acceptilatione obtinere affirmat ex d. leg. 13 §. si is qui hominem 4. ex eo, quod cum acceptilatio sit solutio leg. penult. ff. de solut. h. n. 8., sicut uera unius speciei solutione non minus generica, quam alternatiua obligatio tollatur, quoniam per solutionem certi corporis uaga illa continua, et generalis obligatio desinat in ea specie, quæ soluta est leg. mebius 66. §. duorum 1. et §. nidem 3. ff. de legat. 2, ita et per acceptilationem stichi, uel alterius speciei, alternatiua, et generalis obligatio extinguitur, neque in hac parte inter se differunt d. leg. 27 §. 6. de pactis, et d. leg. 13 §. 4. h. tit. et d. §. leg. non solum 7. §. 1. de liber. legat.

9

De fundit. inter pactum Cuiac. et Bris. et noua ratione illustrat.

His uero interpretationibus non insuper habitis Cuiac. tamen et Brison. sententiam licet non satis fundatam, nec illustratam, attamen longè veriorem, et propriis iuris plus consentaneam esse mihi facile persuadeo. Utraque autem, et pro distantia hæc, nam in generica, quam in alternatiua obligatione, si electio competat debitori æquè pacto, ac acceptilatione totam obligationem extinguí, et è conuerso, electione ad creditorem spectante, nam acceptilatione, quam pacto perfectè dumtaxat obligationem consumi. Procursus confirmatione, et illustratione breuiter obseruo, quod si pactum, uel acceptilatio obligationem ut unicum obiectum respiciant, adeam tanquam naturam et terminum propriè tractant, ideoque totam eam perimunt. at uero si præter obligationem aliud etiam obiectum intueantur, si ad obligationem ex parte non dirigunt, ad illud, ut potè extremum habile, tractant salua adhuc manente obligatione. Ex quo mirabilior apparet clara et propria ratio sententiæ Cuiac. et Brison. quod iubent amplectari; ideo scilicet nam in generica, quam in

alterna

alternativa obligatione electione debitori competente pacto et acceptilatione, totam obligationem tolli, quia cum pactum et acceptilatio Creditoris nequeant electionem respicere, quae non ad ipsum, sed ad debitorem pertinet, sed praecise obligationem tantum ut posse obiectum unicum ad illam necessario, ut integre tendant, ob idque eam prius extinguunt. Secus autem quando electio ad Creditorem spectat, quia tunc cum non solum obligationem, sed electionem quoque ut obiectum aspiciant, ad hanc tamquam extremum habile diriguntur, et tendunt, quoniam salva manente obligatione posse respectu illius effectum habere, quod in altera specie non contingit. Neque in hac parte discrimen admitto inter acceptilationem et pactum, nam quamvis acceptilatio sit solutio, et ut talis semper debeat ad exemplum verae solutionis totam obligationem perimere, ut constanti defendunt Ovald., Ant. Fab., et noster Valent., hoc me hercle verissimum iudico, quando acceptilatio refertur praecise ad obligationem, ceterum si ad electionem ut hic contingit tendit, licet eam extenuet, implicat meo iuditio, quod obligationem, ad quam non dirigitur, consumat. nec tandem aliae doctrinae positae ab Ant. Fab. et Valent. inter genericam et alternativam obligationem aliquid officere valent, quoniam si inter pactum et acceptilationem, quamvis in modo dissolvendi obligationis adsit discrimen, in effectu tamen, ut ipsimet fatentur nulla versatur differentia non capio, nec video, cur in generica obligatione Sticho acceptilato debeat tota obligatio extingui, et pacto de Sticho non petendo pro parte duntaxat consumi, cum tantus sit vigor pacti virtute exceptionis, quanta acceptilationi potestas ipso iure.

10 Nec hanc Cuiac. et Brisoni interpretationem, quam defendimus, et illustravimus turbare potest textus in lege et plus iurandum 13 §. si Stichum 6 ff. h. tit. nam licet ibi in alternativa obligatione de Sticho, aut decem praestandis, acceptilatio Stichi facta electione ad debitorem spectante, quod textus noster supponendum est, totam obligationem non perimat, sed pro parte tantum consumat, quippe Sticho mortuo decem peti posse. Hoc tamen ideo procedit, quoniam obligatio illa alternativa non pura sed conditionalis fuit, Stichus namque, aut decem sub conditione stipulata, et promissa fuerunt, et Stichus acceptolatus ante eventum conditionis decessit, atque ita prius quam deberetur mortuus fuit, unde, quia in eo numquam constitit obligatio, ideo illius acceptilatio inutilis, acceptilatio enim devanare totam obligationem tunc perimit, quando obligationem in illa radicatam, vel saltem existentem invenit; at vero obligationem, quae in ea specie numquam fuit, tollere, aut extinguere non potest. Nihil ergo mirum, quod in praedicta hypothesi inefficax sit acceptilatio Stichi sub conditione promissi, et ante eventum conditionis mortui, et in super quod postea existente conditione, decem peti possint, irrita iam acceptilatione

Quod textus exponit textus in leg. et plus iurandum 13 §. si Stichum 6 h. tit.

distributa docent nër valent. d. lib. 2 illust. tract. 4 de divid. et individ. cap. 5 n. 44 Brison. lib. 2 de solut. post medium Cuiac. lib. 5 Paul. ad edictum ad d. leg. si unus 27 §. sed si stipulatus 6 ff. de pactis et ibi Ant. faber in ratid.

11 Solum verborum obligationes per acceptilationem dissolvi posse.

Et enim quod acceptilatio verbis tantum celebrari possit et quidem solemnibus, ut constat ex h. n. §. 1 et ex leg. 1 Cod. h. tit. ob quod solemnis actus appellatur in leg. ult. Cod. que in fraud. cred. licet non possit latinis, sed graecis etiam, vel aliis quibuscumque leg. an inutilis 8 §. ult. ff. h. tit. atque leg. 1 §. fin. ff. de verb. oblig. quoniam tametsi origine revera civilis sit, quae tamen usu et consuetudine rarum utilissima apud omnes gentes recepta fuit, atque omnem contractum obligationem dissolvendam producta leg. aquiliana 4 ff. de transact. leg. 18 §. 1 ff. h. tit. quod ob rem iuris gentium esse dicit ind. leg. 8 §. ult. ff. h. tit. ut recte docent nër valent. lib. 2 tract. 3 cap. 1 et ex n. 36 usque ad finem Cuiac. in recit. ad leg. 1 §. fin. ff. de verb. oblig. et ad d. leg. 4 ff. de transact. et alii relati a valenta ubi nuper n. 4 et n. fin. sequitur obligationes duntaxat verbis contractas per acceptilationem tolli, et admi posse leg. 1 leg. an inutilis 8 §. acceptum 3 ff. h. tit. Naturae quippe consentaneum est eo genere quodque dissolvi, quo colligatum est leg. nihil 35 de R. I. leg. prout 80 ff. de solut; sic enim obligationes re, vel consensu celebratae, re tantum, vel contrario consensu dissolvi posse d. leg. prout 80 ff. de solut. Qua propter, ut obligationes re, literis, consensu, vel alio quocumque modo celebratae accepto ferri possent, necesse fuit stipulatio aquiliana, quae a Gallo Aquilio adinventa, et sic appellata fuit, quae remediis novationis omnes, quascumque obligationes extinguit, ut patet ex leg. et ano 18 §. 1 ff. h. tit. §. 2 h. n. tit. et praecipue in transactionibus usitata fuit, ut constat ex leg. aquiliana 4 leg. cum aquiliana 5 leg. pacto 15 ff. de transact. leg. age 3 leg. actione 4 leg. ut responsum 15 leg. ubi pactum 40 Cod. eodem, tradunt valent. Cuiac. et ibi supra Brison. lib. 2 de solution. post medium Donel. lib. 16 cap. 21 vers. non tamen.

12 explicat. text. in leg. et per iusiurandum 13 in princ. ff. h. tit.

Nec deinde obstat text. in leg. et per iusiurandum 13 in princ. ff. h. tit. ubi, ideo docet Ulp. operarum obligationem per iusiurandum liberti interpositam per acceptilationem tolli posse, quia licet haec obligatio, iurisiurandi obligatio appelletur ab eodem Ulp. in leg. ut iusiurand. 7 ff. de operis libert. et liberti verbis solemnibus iurare, se operas patrono praestaturum, non tam ex verbis quam ex iurisiurandi religione generi afferet Caius lib. 2 inst. tit. 9 de oblig. §. item et alio 3 in fine. Attamen quia haec obligatio operarum liberti, quae tamen iuramento interveniente sine verbis solemnibus celebrari non poterat, ut constat ex nuper adducto Caii loco id circo per acceptilationem tolli posse docuit Ulp. sed tamen quoniam ... solemnibus verbis possit contraherit, vere non verborum obligatio, ut non recte existimabat Cuiac. in recitat. ad leg. 13 de verb. oblig. in princ. sed obligatio iurisiurandi ut probavimus ex Ulp. et Caii testimoniis. ob id ...

n absolute et indubitanter affirmat Ulp. ind. leg. 13 per acceptilationem extingui quaslibet obligationes, sed quasi de re dubia loqueris, et de qua controversia fuit, vel saltim existere posset, ait: verius esse, istam obligationem per acceptilationem perimi, quamvis non praedicta obligatio non verborum, sed iuris iurandi sit, cum tamen sine verbis non consistat, hoc sufficiens fuit, ut per acceptilationem tolli posset. Quam obrem forte non dixit Iustinianus in nostro § 1. verborum duntaxat obligationes per acceptilationem extingui, sed obligationes tantum, quae ex verbis consistunt, indicans scilicet non opus esse, ut obligationes quae acceptilatione perimi possint, quod sint proprie verborum, sed satis esse, quod sine verbis solemnibus nequeant celebrari, ne excluderet obligationem operarum a liberto iure iurando, et solemnibus verbis interpositam; nec item dictionem dotis, de qua quoniam solemnibus verbis fiebat leg. ult. Cod. de [illegible] de dotibus idem affirmamus docent Donel. in rubric. Cod. de verb. oblig. n. 8. cum duobus sequent. et lib. 16 comment. cap. 21. vers. non tamen, Brisson. lib. 2. de solution. pag. mihi 164.

13 Exponitur textus in leg. an inutilis 8 §. ult. h. tit.

Ex qua doctrina facile descendit interpretatio ad textum alioquin difficilem in d. leg. an inutilis 8 § filium familias ult. in princ. ff. h. tit. ubi filium familias ex promissione obligatum, acceptum rogando liberari, patrem vero qui ex illius contractibus tenetur actione de peculio leg. si quis cum filio 44. ff. de peculio § actiones 10 inst. de action. § praeterea 4 infra quod cum eo, acceptum rogando, nihil agere, cuius rationem docet Ulp. quia pater quamquam de peculio teneatur, non tamen iure civili, et verbis obligatus est, ut filius familias, sed iure praetorio, et sine verbis obstrictus est. Unde cum obligatio adversus patrem ex contractu filij familias competens, nec civilis sit, nec verbis celebrata, nihil mirum, quod per acceptilationem ab illo factam non extinguatur, siquidem verborum tantum obligationes tolli acceptilatione posse. Est dicto vero per acceptilationem filij familias, illius obligatio perimitur, ut pote civilis, et verbis contracta. Verum quamvis obligatio praetoria patris per acceptilationem ipso iure non extinguatur, vigore tamen acceptilationi filij familias in narratam causam sublatam principalis obligationis filij familias, tollitur. Quod similiter in obligatione de peculio domini, servo acceptilatione liberato contingit d. leg. an inutilis 8 § ult. in fine. docent et recte exponunt Accurs. ind. § ult. vers. <u>honorariis</u> Farreateg. d. lib. 8 select. cap. 1. n. 2 Brisson. lib. 2. de solut. folio mihi 160. in princ. et Donel. d. lib. 16 cap. 21 vers. <u>non tamen</u>.

14 Exponitur textus ind. leg. et qui iurandum 13 § si fideiussori ff. h. tit.

Ex qua animadversione lucem accipit idem Ulpian. in leg. et qui iurandum 13. § si fideiussori ff. h. tit. qui alioquin difficilis merito reputatur, docens per acceptilationem fideiussori factam, reum quoque liberari, licet non verbis, sed re obligatus sit: eo quod certi iuris sit, solam verborum obligationem per acceptilationem tolli posse leg. 1. leg. an inutilis 8 ff. h. tit. Etenim omissis Aretino in leg. ex duobus 7 ff. de duobus reis col. 4 et Roncheyallo in leg. 2 ff. eodem tit. n. 104. authumantibus ind. § si fideiussori obligationem realem rei principalis interpositam stipulatione Aquiliana novatam fuisse, et ob id per acceptilationem sublatam; quos tamquam divina-

fores

tores, et cessionis impiei euertores merito reprehendit D. Mart. Larreateg. lib. 8 select. cap. 2 n. 3. et 4. et ipse ibidem n. ult. optime ait; ideo acceptilatione fideiussori facta, tametsi non verbis, sed re obligatum liberari, quia cum acceptilatio vim solutionis habeat leg. 1 leg. inde quam ff. h. tit. quemadmodum vere et reali solutione fideiussoris absoluitur reus leg. si fideiussor 23 leg. quinius 48 ff. mandat. leg. si pro eo 10. Cod. eodem tit. ita similiter et per acceptilationem illi factam, debet reo contingere liberatio. Sed enim haec absolutio rei principalis non directo, et immediate descendit, sed in eorum solutionis elicite ex acceptilatione fideiussoris procedit, eo quod rei obligatio non fuit verbalis, ut de liberatione patris contingente ex acceptilatione filio familias peculiato facta diximus n. proxime ante.

15 Obijcitur textus in leg. et per iusiurandum 13 § si legatorum 8 ff. h. tit. et traditur interpretatio Larreateg.

Ceterum his grauiter obstat textus in d. leg. et per iusiurandum 13 § si legatorum 8 ff. h. tit. ubi si legatorum sub conditione relictorum fideiussore dato acceptolatum fuerit, legata nihilominus deberi, conditione eorum postea existente, affirmat Ap. Reiecto Barthol. in leg. ex duobus reis 7. ff. de duob. reis. quest. 2 asserente, ideo hic solum fideiussorem, non reum principalem acceptilatione liberari, quoniam acceptilatio eo pacto fideiussori facta fuit, ut ipse solus liberaretur: quem merito reprehendit D. Mart. Larreateg. lib. 8 select. cap. 3 à n. 4; Ponche Gallo omisso etiam in leg. 2. ff. de duobus reis n. 108. afferente, illam regulam, quae cauet, per acceptilationem fideiussori factam, reum quoque principalem liberari, procedere in fideiussore, et reo vere obligatis, non vero in fideiussore conditionali. cui tametsi ex acceptilatione ipsi facta contingat liberatio, non potest tamen haec reo principali prodesse, qui nulla adhuc obligatione tenetur: quem similiter optime carpit Larreateg. ubi nunc n. 9. Docet ibidem ipse n. 10, acceptilationem in d. § si legatorum 8 prorsus inutilem esse, tam quoad fideiussorem, quam quoad reum principalem; nam cum acceptilatio ibi facta pendeat ex conditione adiecta legati, et haec non retrotrahat leg. i legata 18. de R. I. iuncto Donel. in leg. filius familias 78 de verb. oblig. et Ant. Fab. lib. 18. Poect. cap. 6. videtur celebrata sub conditione, quae repugnat naturae ipsius acceptilationis, eam idcirco inutilem reddit.

16 Distinguitur ubi conditio interacceptilationem interposita, sub debito conditionali resultanti ex debitis, vel ex sola voluntate.

Aliud perfecto dicerent, si acceptilatio interposita fuisset sub debito conditionali resultanti ex facto, quippe cum postea existens conditio ad tempus contractus retrotrahat, omnia ita estimantur, atque si nulla adiecta conditio fuisset ab initio, sed contractus pure celebratus fuit leg. qui potior 11 § ff. qui potior. iunctis Fabro et Donel. ubi nunc et si acceptilatio valide erit existente conditione, tamquam pure ab initio interposita textus sic intelligendus in leg. sub conditione 16 ff. de solut. Neque obstat cautionem legatorum praestandorum stipulatione interposita emitti consueuisse, eo quod fideiussionem contineret leg. 1. leg. postquam 5 ff. ut legatorum, quae per stipulationem celebrabatur leg. blanditus 12 Cod. de fideiussor. ideoque acceptilationem fideiussori factam ex dictis validam esse debere videbatur. etenim facile rei stipulationem, a [illegible] adiectam ad maiorem securitatem legatorum assumere naturam actionis ex testamento, cuius praestandae causa adhibetur d. leg. 1. § si quis 14 ff. ut legatorum. Docent Larreat. d. cap. 3. n. 11. chesius [illegible]

2 interp. iur. cap. 35 n. 17 ubi Richard. in §. 6 de verb. oblig. n. 13 Donel. in leg. nemo 77 de verb. oblig. et magn. Praes. Retes lib. 2 opusc. section. 3 cap. 5 n. 10 et lib. 8 cap. ult.: nihil ergo mirum, quod nec virtute stipulationis efficax sit acceptilatio, cum eadem hic sit ratio stipulationis, ac actionis ex testamento.

17 instat interpretatio D. Larreategui

Hanc tamen sententiam D. Larreategui licet non insubtilem, non rationem mihi fatile persuadeo, quoniam tametsi posita differentia inter conditiones contractibus, et ultimis voluntatibus adiectas, verissima sit, atque certissimum discrimen reddit inter acceptilationem appositam super debito conditionali dimanante ex ultima voluntate, vel adhibitam super debito conditionali profluente ex contractu, ita ut illa sit prorsus inefficax; haec vero valida. Adhuc tamen rationem huius discriminis ab eo assignatam apprime falsam esse evidenter ostendam. Etenim quod ubi acceptilatio interposita super debito conditionali resultanti ex ultima voluntate abique dubio inutilis sit, hoc tamen ex ea ratione non procedit, quam existimabat Larreategui nempe, quod acceptilatio ista conditionalis sit; nam licet esto, quod si valida esset, dependeret quoad sui ab eventu conditionis, et sic conditio in eam influeret: hic tamen influxus conditionis non potest acceptilationem pure interpositam revera, et expresse conditionalem reddere, sed ad summum illam tacite, et virtualiter conditionalem efficere. Nam existentia conditionis, ut pote intrinsece necessaria ad valorem acceptilationis, qui pe sine debito nequit subsistere acceptilatio leg. 1. leg. pluribus 6. cum aliis ff. h. tit. illam vere conditionalem reddere non potest. Ut patet exemplo legati partus ex ancilla nasciturи pure relicti, vel quando legantur fructus, qui ex fundo adhuc percipiendi sunt, quod quidem legatum licet quoad sui pendeat ex eventu conditionis, quia tamen conditio inest, non revera, sed tacite duntaxat conditionale est leg. 1. in fine leg. conditiones 99 ff. de condit. et demonst. §. ea quoque res 7. inst. de legat. et similiter contingit in novatione debiti conditionalis pure celebrata, quae tacite conditionalis constituitur leg. quotiens 14 §. 1. ff. de novat. et in fideiussione pure facta pro debito conditionali, quae pariter tacite conditionalis intelligitur leg. stipulatus 6. §. 1. ff. de fideiussor. leg. fideiussor 57 eodem tit. sed licet acceptilatio, ut pote actus legitimus, neque in diem, neque sub conditione expresse celebrari non possit leg. actus legitimi 77 de R. I. leg. acceptilatio 4 leg. in diem 5 ff. h. tit., diem tamen et conditionem tacite quod optime recipere valet d. leg. actus legitimi 77. ubi notant omnes, et nos latius postea dicemus: quare tametsi ob necessariam dependentiam conditionis acceptilatio tacite conditionalem redderet, si alia febri non laboraret, ob hoc utique irrita, et inutilis constitui non potest.

18 prosequitur eadem instancia

Quin etiam hoc ipsum manifeste ex contrario probatur, videlicet, quod si acceptilatio facta debiti conditionali procedenti ex ultima voluntate ob id inutilis esset, quia conditionalis reputatur; ob eandem rationem aeque inefficax deberet esse acceptilatio interposita super debito conditionali ex contractu resultanti; quoniam quantum ad conditionem attinet eadem omnino in utraque adest ratio, ut facile iam demonstrabo; sicut enim acceptilatio illa si valida esset dependeret quoad sui ab existentia

conditionis, ita similiter hec, ut valere possit, ab eventu conditionis necessario pendet leg. sub conditione 66. ff. de solution. quia si obligationem dependentiam conditionis reddit illa conditionalis, et ob id inutilis, idem in illa causa conditionis, qui in hanc necessario dirigit, debet eam conditionalem constituere, et idcirco æque inutilem. Nec ratio retrotractionis, quæ viget in conditione contractibus apposita et deficit in conditione ultimis voluntatibus adiecta, post acceptilationem super illo debito conditionali interpositam defendere, et de facto retrotractionis acceptilationem super hoc celebratam desinuere; quoniam licet admissa retrotractione actus sub conditione celebratus, ut purus estimet l. leg. qui potior 11 § 1. ff. qui potior. exeo tamen non bene infert actum revera purum fuisse à principio: diversum quippe est aliquid purum esse, vel purum intelligi aut reputari, ut patet, quinimo constat evident veri ab initio conditionalem fuisse, alioquin otiosa esset retrotractio, ut purus censeret, ut liquet in stipulationibus, et contractibus sub conditione celebratis, quos tamen si existente conditione ut puros reputent consulti, leg. si filius familias 78 ff. de Verb. oblig. leg. si usus fructus 26. cum vulgatis ff. de stipulat. servor. nemo tamen puri celebratos dicere audebit.

19 Durat adhuc predicta instancia.

Si ergo actus sub conditione celebratus quamquis ad existentiam conditionis pro puro habeat revera conditionaliter contractus fuit: sed inspecta retrotractione, et ante ad ipsam pleno ore conditionalis ab omnibus apellat, sequitur evident, acceptilationem super debito conditionali ex contractu resultanti, celebratam ob hoc solum defendi non posse, nempe, quod licet dependeat ab eventu conditionis, et idcirco conditionalis videat, existente tamen conditione ratione retrotractionis pure celebrata credit, et ab initio vires habuisse existimat. Quoniam si ratione conditionis debito adiecte, inutilis esse ei posset, irrita perfecto absque dubio constitueret, quia etsi ab existentia conditionis pura censeretur virtute retrotractionis, ea tamen non obstante revera conditionaliter contracta diceret si conditio debiti in eam perse influeret. Deinde quia ab initio, et ante ad existentiam conditionis expresse et constanter ab omnibus conditionalis apellaret, et nuncuparet. quod certe dubio procul sufficiens esset ut statim ab initio inutilis fieret sine spe convalescentiae: omnes quippe actus legitimi sub conditione expressi celebrati vitio, nullo habito respectu ad existentiam conditionis invalidi, et inutiles sunt leg. actus 77. de reg. iur. ubi notant Jacob. Gothofr. et omnes repetentes. etenim actus à principio vitiosi ante eventum conditionis, ea postea existente nequeunt virtute retrotractionis utiles reddi, quia non solum non valet retrotractio actum in radice vitiosum conservare, verum nec ipsa (ut imagine) locum habere potest, si actus vitium in radice habuerit leg. necessario 8. vers. quod si pendente ff. de peric. et commod. rei vend. Si ergo hæc acceptilatio, quæ conditionaliter celebrata esset admissa dependentia ad existentiam conditionis, quoad valorem, et retrotractione ad illius conservationem ut pote actus legitimus evident ut vitiosus inutilis fieret non obstante ratione retrotrac-

tionis.

tionis. Hac ratione insuper habita, aliaque reddatur ad valorem huius acceptilationis.

20 redditur vera et non vulgaris interpretatio

Vera, me hercule, ratio, ob quam acceptilatio facta fideiussori dato legatorum sub conditione relictorum, non est ea, quam reddebat d. Farreat. ubi supra scilicet quod haec acceptilatio conditionalis est et ut talis semper reputatur ex defectu retrotractionis. Nam que ut dicebamus n. 17; haec acceptilatio, quae pure celebrata fuit non potest ob conditionem debiti inefficax effici, quoniam tametsi ob dependentiam conditionis, conditionalis videatur, quae tamen duntaxat ad summum sub tacita conditione interposita censetur; irritari non potest; acceptilatio quippe et alij actus legitimi licet in diem vel sub conditione non possint celebrari, diem tamen, et conditionem tacite recipiunt. d. leg. actus 77 de reg. iur. Deinde quoniam si propter conditionem inutilis fieret, inefficax quoque eadem ratione redderet acceptilatio facta super debito conditionali ex contractu resultanti, quin virtute retrotractionis eam conservare posset, ut dubitabamus n. proxime antecedentibus fundavimus; quam tamen validam esse aperte constat ex leg. sub conditione 16. ff. de solut. vide Brisson. lib. 2 de solut. pagin. mihi 161. in principio. vera itaque ratio cur haec acceptilatio inutilis in eo stat, nempe quod tempore, quo fuit interposita deficiebat principium fundamentum ad ipsius consistentiam debitum, scilicet, sine quo nequit consistere acceptilatio. leg. 1 leg. pluribus 6. ff. h. tit. iunctis quae dicebamus in principio huius cap. Tempore namque interpositae acceptilationis pendebat adhuc conditio legatorum ut patet ex litera textus, quare hinc non dum aliquid debebatur, quia conditionales obligationes ante eventum conditionis non obligant § ex conditionali 6. supra de verb. oblig. cum vulgatis: quo optime stat, quod deficiente naturali fundamento debiti corruat acceptilatio, tamquam in sua radice vitiosa. Nec satisfacit, existente postea conditione dari debitum super quod cadat acceptilatio; etenim debitum illud, cum non habeat alius principium ab ipsa existencia conditionis, quia in conditionibus adiectis ultimis voluntatibus non datur retrotractio leg. si legata 18 cum vulgatis de R. iur. iunctis Donel. et Anton. Fab. ubi supra n. 15, acceptilationem antea factam conservare non valet. Diversum porro obtinebit in acceptilatione facta super debito conditionali dimananti ex contractu, nam retrotractio, quae in his conditionibus locum habet d. leg. 18 leg. filius familias 78. ff. de verb. oblig. efficit ut debitum, quod re vera non consistit ab initio sensu iuris adesse videatur: quod sufficiens est ad conservandam acceptilationem, quae sub tacita conditione celebrata intelligitur, et ideo circa suas vires sopitas habet usque dum veniat conditio, qua semel existente vigore retrotractionis debitum ab initio consistere supponens, ipsam acceptilationem in sua radice validam, et efficacem constituit. Ita sic exponendus in leg. sub conditione 16 ff. de solut. ex hac doctrina facile

etiam

etiam exponit textus in leg. si sub conditione et in leg. qui inde 12 ff. h. tit.

21 acceptilatio textus in leg. et pro iurando 13 §. qui ita 9 ff. h. tit.

Quo veritatis filo ducti securi iam accedimus ad interpretationem alterius textus summe alioquin difficilis in eadem leg. et pro iurando 13 §. qui ita stipulatur 9 ff. h. tit. ubi cum quidam ita a fideiussore stipulatus, quod Titio credidero fideiussore esse iubes, antequam crederet acceptum fideiussori fecisset; dicit Ulp. reum huic acceptilatione non liberari, sed quod cum que ei creditum fuerit, teneri eo quod antiquiori acceptilatione, quam eius obligatio fuit non potest ei contingere liberatio, fideiussorem ex tunc liberari quod reo creditum fuerit. Cuius obscurae decisioni vera ratio ex dictis non proxime superior. facile aparet. ideo enim in hac specie non liberatur reus per acceptilationem fideiussori factam, antequam pecunia crederet, quia tunc nihil adhuc debebat reus principalis, ut patet, quare ex defectu debiti nequit subsistere acceptilatio l. leg. 1. et 6 ff. h. tit. etenim qui nulla obligatione tenetur, non potest liberari leg. decem 116 ff. de verb. obli. Nec rursus pecunia ex post facto credita acceptilationem conservare valet, nam contractus mutui quasi est hic, et ceteri contractus reales, cum non beant altius initium ab ipsa traditione rei, quae perficiunt retrotractionem non admittunt leg. 1. §. 2 leg. obligamur 52 §. 1. ff. de oblig. et action. leg. 2 §. 1. et 3. ff. de reb. credit. leg. 3. §. ult. cum leg. sequent. ff. ad S.C. Macedon. tot. tit. quibus mod. re contrah. oblig. Juncto Donelo in leg. quidam 132 §. ult. de verb. oblig. inde cum oriatur obligatio a tempore traditionis, sine retrotractione nulla potest considerari obligatio tempore factae acceptilationis, quae illam valeat defendere. Fideiussor vero quia sub illa conditione si pecunia Titio credita fuerit, ex stipulatione tenetur, qua interveniente, omnis fideiussio celebrari consueverat leg. blandius 12 Cod. de fideiuss., illico ac pecunia credita fuerit acceptilatione liberatur, quia cum conditio stipulationis retrotractiva sit fingitur iam ab initio obligatus. Unde ipso instanti, quo eveniente conditione incipit creari obligatio, inducitur liberatio fideiussoris: et in hoc sensu antiquior appellatur acceptilatio, quam obligatio rei principalis ut optime docent D. Larrea leg. D. lib. 8 select. cap. 3. n. ult. et Brison. lib. 2 de solut. pagin. mihi 161. Huic doctrinae etiam obstat textus in leg. si ex pluribus 16. §. 1. ff. h. tit. sed ibi facta fuit acceptilatio post sententiam et condemnationem ut optime docet Brison. lib. 2. de solut. fol. mihi 161.

22 asserit acceptilationem requirendam neque sub conditione celebrari posse.

Sed enim vero non satis est acceptilationem verbis solemnibus celebrari, sed insuper necesse est, ut valeat acceptilatio, quod verba in praesens, vel praeteritum tempus concipiantur verbis namque acceptilationis in futurum collatis, inutiliter consistit acceptilatio, quae utpote actus legitimus neque in diem; vel sub conditione celebrari potest leg. acceptilatio 4 leg. inde 5. ff. h. tit. leg. actus legitimi 77. de reg. iur. ubi late docent Jacob. Gothofr. Faber. Cuiac. Duarend. et alii, cuius securi principii unica vera ratio consistit, quoniam videlicet lex ob supremam excelentiam actus

suos

suos (qualis est acceptilatio d. leg. actus 77.) unico momento inchoat, et complet. et idcirco nec acceptilatio, nec ceteri actus legitimi in diem vel sub conditione differri poss. q[uia] d[ic]ta supremam legis excelentiam esse perfectionem actus ab illa semel elliciti suspendere, et differre. Deinde et hoc speciali ratione procedit; nam cum acceptilatio sit liberatio leg. 1. cum aliis ff. h. tit. ipso actu effectivi ex praesenti contingere debet. Ineptus quippe dubio procul esset, qui dicat hodie, se aliquem kalendis proximis liberare, vel si titius consul factus fuerit, ut cum iudicio advertunt Brison. lib. 2 de solut. pagin. mihi 165 in primo et Duald. lib. 16. donel. cap. 21 lit. C. nam actus ipsi voluntati eius repugnat: pariter acsi aliquis parietem dealbans, aut quod pingens se ex kalendis futuris, vel ex aliqua conditione dealbare, aut pingere dicat et asserit; quod perfecto ridiculum foret. Ob hanc rationem servitutes etiam nec ex die, vel in diem, constitui poss. leg. 4. ff. de servit. leg. cum vendere ss. 39. ff. de contrah. empt. vide Brison. lib. 2. de solut. fol. mihi 165. Anton. fab. in ration. ad d. leg. 4 ubi cuiac. lib. 7 quaest. papin. et ob hanc rationem plane dicit acceptilationem solutionis exemplo liberare in d. leg. in diem 5. ff. h. tit. nam quemadmodum vera solutio statim rem solutam accipienti facit leg. cum qui 38 §. qui hominem 3 leg. qui sic 55 ff. de solut. iuncto Brison. ubi nunc Donel. lib. 16 cap. 21 vers. acceptilatio et cuiac. lib. 7 quaest. African. in d. leg. cum quis 38 §. qui hominem 3. tametsi non infitiemur solutionem ita celebrari solere, ut res tradita non ita fiat accipientis antea, quam aliqua conditio extiterit leg. qui absenti 38 §. 1. ff. de acquir. possessione vel ita pecuniam numerari convenisse, ut statim fiat accipientis, in solutum tamen tunc cedat, si aliqua conditio evenerit, ea que deficiente condicat leg. sub conditione 16 ff. de solution. Verum negamus, has veras solutiones esse. Vera namque solutio, quae rem confestim accipientis facit, ita ut nullo casu ad se revertat d. leg. cum qui 38. §. qui hominem 3 d. leg. qui sic 55. ff. de solut. iuncto Donello ubi supra.

23 acceptilatio tacitam conditionem recipere potest exponitur lex in leg. sub conditione 16 ff. de solut.

Ceterum quod diximus, acceptilationem neque diem, nec conditionem recipere, de expressa utique conditione accipiendum est, tacitam quippe non aeque respuit d. leg. actus 77. de reg. iur. ~~propterea et qui sub conditione~~ nobis enim non est, multa expressa nocere, quae tacite comprehensa vitium non afferunt leg. in neque quod 52 ff. de condit. et demonst. leg. expressa 195 cum vulgat de reg. iur. propterea est, qui sub conditione promisit utiliter acceptum ferri potest, licet tacite et ipsa sub conditione celebrata videtur acceptilatio: pendet enim ab existentia conditionis leg. sub conditione 16. ff. de solut. de quo diximus supra n. 19. et 20. similiter acceptilationes dotis causa factae, vel a sponso dotis constituendae causa debitori accepto ferunt, quamquam tacitam nuptiarum conditionem includant (quia nuptiis non sequutis nullae sunt) utiliter et efficaciter celebrant leg. licet 43 leg. non autem 36 ff. de iur. dotium docent Brison. lib. 2 de solut. pagi. mihi 165 in prin. et Mag. Prec. Petr. lib. 2 opusc. sect. 12 cap. 4. n. 4.

24 asseritur acceptilationem intelligere ex defectu solemnitatis in vim pacti valere, et aliquando ipso iure obligationem tollere.

Ex quo omnibus facile infert, quod cum idem sit vigor acceptilationis, ac verae

solut.

solutionis d. leg. in diem 5 ff. h. tit. eandem esse virtutem acceptilationis solemniter celebratæ, ac veræ et realis solutionis ad tollendam ipso iure obligationem, plenamque liberationem inducendam ut patet Iust. hic, docet Modest. in leg. 1. ff. h. tit, et idcirco acceptilatio dicitur solutionis exemplo liberare in d. leg. in diem 5. ff. h. tit. ceterum quia in acceptilatione etiam citra pecuniæ numerationem contingit numeratio aliter ac in vera solutione, et in apocha leg. si accepto 19 § 1. ff. h. tit; ideo acceptilatio non simpliciter apellatur solutio, sed imaginaria solutio nuncupatur ab Imp. Iust. hic. Hoc tamen de acceptilatione rite et solemniter celebrata accipiendum est; acceptilatio quippe minus solemniter interposita nec obligationem ipso iure tollere, nec liberationem inducere valet leg. an inutilis 8 § acceptam 3 leg. si accepto latam 19 ff. h. tit. verum licet acceptilatio minus solemnis ipso iure nihil operetur, in vim tamen pacti, quod includit, si non adsit in voluntate dissensus, quia tamen deficit solemnitatis defectus ope exceptionis, seu exceptione pacti liberationem inducebat leg. an inutilis 8 in principio d. leg. si accepto latam 19. ff. h. tit. leg. si unus 27 § si acceptilatio 9. ff. de pact. leg. cum emptor 5. ff. de rescind. vend. quia in effectu nihil interest, quoniam idem in effectu est actionem non habere, vel eam habere, quæ per exceptionem elidi possit. leg. eleganter 7 § servus pactionis 8 ff. de dolo leg. non videtur 13 leg. Marc. 66. leg. nihil interest 112 de reg. iur. Ceterum illud coronide notatu dignum observandum est, acceptilationem minus solemnem, et ob id inutilem non solum ope exceptionis pacti, sed et ipso iure solvere aliquando obligationes tollere, veluti si in facto contractus emptionis et venditionis venditor emptori, vel e contra acceptum fecerit d. leg. cum emptor 5. ff. de rescind. vend. leg. ult. ff. h. tit. Etenim emptio et venditio, quæ nudo consensu contrahitur, et eodem nudo consensu in contrarium acto ipso iure dissolvitur § unico supra inst. de oblig. ex consens. leg. ab emptione 58. ff. de pact. leg. 1. et 2 cod. quando liceat ab empt. disced. quia optime dissolvi poterit ex consensu elicito ex inutili acceptilatione. Docent ex latius pendant inter Valent. lib. 2 illustr. tract. 3. cap. 4. n. 14 et 15. Donel. ad leg. 1. et 2. cod. quando liceat ab empt. disced. n. 2 et lib. 16 cap. 13 vers. ultim. et ad leg. 1 § si quis ita de verb. oblig. Cuiac. in recit. ad leg. si unus 27 § ult. ff. de pactis. ubi etiam lib. 5. Paul. ad edictum et ibi Anton. Fab. in rati. apud quos late manu illustrata invenietis, quæ brevi verborum stilo sub hoc n. comprehendimus.

Finitur in laudem et gloriam omnipotentis Dei
Deiparæque virginis mariæ

Desde el fol. 121 al. 127. estaba Blanco.//

De Dotium vetere, nouoque Iure. Circa Interpretationem legis Unicæ C. de rei Uxoriæ actione

Accurata Comentatio.

Per D. D. Franciscum Ramos del Mançano. Anno. 1626.

Este mismo Manuscrito está en el libro mncito. n. 1. ~ exre. la noticia deste libro en el Indice ~.

El otro mncito tiene fecha de 1627. y parece el mas tec

Rem nequaquam apprehendimus, sed in omni pene corpore Iuris effusam, id quod viri Iuris Rom. libros dispersos, ut argumento ex quod liberorum 51. §. honori. de ... 3. notat post Accurs. Barth. et Salizetum et Cujac. hic. et verè Iustin. ... cuius Editionis hæc Institutio ad Populum Urbis Constantinop. et universos Provinciales ... plerumque Imperatorum Edicta scribebantur, et proponebantur. argumento ex ... 3. C. de legibus. ... Theodosii. 25. de ... solidi, et N. eiusmodi. 43. de pantopolis. cum aliis congestis a ... sonio de form. lib. 3. Buleng. de Imper. Rom. lib. 4. cap. 25. nec ab ullo hactenus academico ... solemnibus recitationibus illustrata nouum vetusque Dotium Ius ex scholasticis, et forensibus utilissimum disputationibus ...

Ad textum nostrum in principio et §. accedit. hoc titulo.

1\. Sunt huius primi capitis, quod in principio legis extat tres partitiones, quare ut a 1.a ordiamur, quod vetere rei Uxoriæ actione sublata, solam ex stipulato relinqui, sic non est ante hanc Institutionem 3. petitionum actiones dotis soluto matrimonio repetendæ nomine in usu fuisse, nempe ex stipulatu, præscriptis verbis, et rei uxoriæ actione, ut omittamus alias pleras quæ generales non sunt in re petitione dotis, sed certis rebus et caussis annodatæ, qualis est condictio ex lege Iul. mulieri data adversus maritum, qui dotalem servum invita uxore lege eius dotis gerens manumisit, ut id omne restituat, quod ad eum tanquam patronum pervenit. lege Dotale 61. lege si. 64. in principio et §. dedit. cum sequentibus. soluto matrim. lege Iulliæ. 14. §. ult. ad leg. Cornel. de fals. quod eum dotante matrimonio mulieri ... lege hæc actio. 65. soluto matrim. quæ ita de ... ex lege Iullia

acci

accipiunt post Classic. Hotoman. 12. cap. 6. obs. Barbos. in lg. Stante
n. 79. et 88. et in lg. dotale 61. n. 20. soluto matrim. Cujac. 7. obs. cap. 3.
et lib. 11. quest. Pap. in d. lg. dotale 61. Fab. de error. 4. p.te decade. 84.
err. 10. quia ex stipulatu actio veteri iur. mulieri competebat. lg. parent.
lg. extraneo. q. dotem sibi reddi utiliter stipulabantur. lg. etiam 8. C. de iure dot.
lg. quoties. 29. soluto matrim. lg. morte. 9. §. ult. C. de pactis conventis. q.
quod puerilitis erret Cambessius de dote. 3. p.te q. 2. Paz 3. tom. cap. 6. §. 2.
scriptis autem stipulat. agere poterat extraneus qui in dote danda eam sibi re-
stitui pactus fuerat. d. lg. ex morte. 9. §. ult. lg. avia. 6. C. de iure dotium
lg. si cum dotem. 22. soluto matrim. et in §. nro. accedit.

2. Rursus rei uxoriae actio quo obiectio illa actionis dotis
quotidie postulabat et quoties post divortium de dote actione, teste Bo-
etio in topic. cicer. quodque post Romam conditam alijs fere quingentis (ut
vult Panellus ad Tertulli. de monogamia. notat. 73. sive sexcentis, ut
vult Cujac. 1. obs. cap. 39.) Spurius Carvilius. lg. servilius. lg. corvinus. ut
notat Tiraquel. ad Alex. ab Alex.dro tit. 4. dierum genialium. cap. 14. Co-
varrub. de sponsalib. 1. p. cap. 7. n. 1. §. 4. P. Greg. lib. 9. sintag. cap. 15. n. 1.
primus divortium cum primus est dotem eo casu mulieri restitui inventa est
actio rei uxoriae quae deinceps divortio facto A. V. repetatur. ut ex Ser.
Sulpicio Iuris Consulto docet Gellius lib. 4. noct. attic. cap. 3. illustr. Iu-
liana in topicis Cicer. §. 13. n. 3. Segovius lib. 1. de antiquo iure civium Ro-
man. cap. 9. et exeo Rosinus lib. 5. antiquitatum. cap. 34. cuiusque postea aetate suc-
cedente ad alios quoque casus, quibus uxore superstite matrimonium solvitur
uti morte mariti actio paulatim porrecta sit. lg. dotis. 9. lg. ult. C. solut.
matr. lg. 3. C. Theodos. de dotibus. lg. rei iudicatae. 15. §. 1. lg. si cum dotem 22.
solut. matr. quidquid sentiat Barbos. in Rub. 1. p. n. 5. solut. matr. competens
quidem A. V. ubi tam dos, quam cetera uxoris bona signantur. lg. pen. ad lg. falc.
lg. uti parapharnalia: quae praeter dotem uxor in domum confert. lg. donationes
31. §. sper. de donation. lg. hac. lg. 8. C. de pact. convent. lg. si ego. 9. §. ceter.
rerum. C. de iur. dot. eoque sensu actionem rei uxoriae appellatam sentiat
post Accursium Lochard. §. fuerat. 29. n. 13. 1. de action. simulque ver-
veri e rei uxoriae. per excelentiam in hac parte appellari dotem ipsam, quae uxoris
res, et patrimonium est, et precipue lg. 3. §. si vero. de minorib. lg. in rebus
C. de iur. dot. unde actio rei uxoriae dicta, quae propter dotem uxori competebant.
§. videamus. et §. accedit. et §. hoc tit. infra. d. §. fuerat. 29. vult. post

Accur.

Accurs. Fab. notat in prin. Cujac. hic. Othom. de dotib. cap. 1. n. 3. et 4. quia maritus competisset quod postea expressimus Sasso in l. de divit. 5. n. 15. solut. matr. cujus autem actionis haec erat solemnis formula, quae quia melius sit praestare ejus vestigia extant l. gen. § ult. ut Duaren. solut. matr. l. id Cornelius 82. de solution. juncta l. eacy. 8. cap. minutis. observat alia circa actionem rei uxoriae promiscuenter quam laudator Osuald. ad Donellum lib. 14. com. cap. 6. litt. C. Sasso in d. § fuerat. n. 1. et post eum Stefan. hic Cod. prin. Othoman. de dote. cap. ult. et in d. § fuerat. n. 1. Cujac. ibidem et lib. 22. obs. cap. 14. Brison. lib. 5. de formulis.

3. Plane cum inter has actiones esset differentiae praesertim multae, quas suis locis (saepius inculcare cogamur) opportunius referemus. Justin. hic hac constitutione reseratis, vel resecatis, et veteris omnis dotis iure interpolato actionem rei uxoriae penitus extinxit, solumque actionem ex stipulatu retinuit, translatis vel in ea his omnibus quae ex natura actionis rei uxoriae digna esse valere censuit, quemadmodum alibi actionis receptitiae, cum in constituta vim transtulit. l. 2. C. de constit. pecun. § impresis ff. de action. cujus autem constitutionis ratio referenda est ad notissimum dotis favorem. l. 1. solut. matr. l. 2. de iur. dot. cum aliis quo effectum est, ut abolita rei uxoriae actione sola ex stipulatu relinqueretur; quia ut Justin. hic scribit in d. § fuerat, plenior erat ex stipulatu actio, hoc est dotis repetitione accommodatior, et favorabilior, cujus in mihi mulieribus hac constitutione subvenit, et illa quae extant in l. in rebus 30. C. de iur. dot. notat Cujac. hic. ad quas constitutiones respexit idem Justin. in l. assiduis 12. vers. ad haec. C. qui potiores. Sublata rei uxoriae actione verisimile est, ut Stefan. scribit, haec ejus appellatione quae veterum prudentum aut principum fragmentis extabat in dies tria de tribon. permissam de l. 1. § 10 in nostris studiis. l. 2. § tanta. C. de vetere iure enucl. et substituta ei plerumque actionem de dote, circa praecepta tribuit legibus, quae prima fuerunt actionis rei uxoriae, ut colligitur evidenter ex l. 2. § 1. solut. matr. iuncto § et illud h. tit. cum aliis atque postea id tamen interim constet eandem esse in Pandectis actionem de dote, et rei uxoriae sed ut colligitur, et proinde Rebard. lib. de authent. prudentum. cap. 8. non ergo inter has actiones differat reminiscentis omnino improbabilis sit, hoc argumento ut alia in re praecipua omittamus.

4. Cum autem haec constitutio non loco dotis competeret, quod si stipulatio dotis reddendae solemniter interponeretur, ut in dicat Paulus lib. 2. sententiarum.

viariy. tit. 22. iuncta l. 2. ubi Barthol. n. 14. soluto matr. Iustin.ᵘˢ no
cod. dotiy fauore tribuit omnes dotes petti actionem stipulatu, etiam
si stipulatio non intruenerit, ut lege intelligatur interuenisse. unde
hodie dotem certam promissam non certi conditio, sed ex stipulatu actionem
petidebere admitunt post Accurs. Salizety hic n. 3. Barth. in
l. 1. 3. p. n. 22. soluto matr. Verum tamen, tam vetere, quam iure nouo pro
dote quod incerta ex stipulatu actione, pro certa vero certi conditionem
competere. text. in l. si quis certum 24. ubi Angel. et Salizety sibi con-
trary. neque obstant verba legis uba in princ. in omnes doter pro stipula
tu actionem erigi: quia cum tam certi conditio ad certum, quam ex stipulatu ac
tio ad incertum, seque ex stipulatu, aut ex stipulatione nascantur, utra
que generali ex stipulatu appellatione continetur. l. si pacto. 14. C.
de pactis. l. inter. 36. §. sitis. de V. O. pro. 1. de V. O. et hac I. l. 1. C.
soluto matr. nota Valdigela in l. 1. n. 4. de V. O. illud ex his verbis
in praxi collig. in omnibus dotibus etiam incertis similiter expresse conti
tuitr. intellige stipulationem tacitam intruenisse, quamuis pro parte neget Me
noch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 5. n. 12. Gomez in l. 50. tauri.
n. 116. debetr autem dos incerta, si ex arbitrio alicuius promissa sit,
quod ad boni viri arbitrium redigit. et ex eo modum dotis statuitr. l. 3. C.
de dotis promiss. I. l. Joquero. 60. de Iur. dot. l. si curatores. 9.
C. de adm. tutor. Stephan. Gratian. discept. forens. 2. tom. cap. 254.
n. 51. et 59. l. etiam sine arbitrio. sed pater pro filia dotem incertam promi-
serit, quia cum pro modo facultatis patris, et dignitatis mariti dotare
eam debeat. l. si filij. 41. de legatis 3. auth. res quae. C. comm. de legatis.
l. 5. tit. 1. part. 6. Baeza de melior. dotis. rat. filiabus. cap. 1.
ita promisisse presumitur. l. cum post 69. §. gener. de iure dotis, l. ult.
C. de dotis promiss. non si a muliere, vel extraneo dos incerta promittat,
quia cum his dotis dandae nulla necessitas incumbat incerta prorsus et
inutilis promissio est, l. 1. C. de dotis promiss. de hac hanc legem expresso
sensu et disensu pter laudatos de Barbosa in l. 1. 3. p.ᵗᵉ n. 47. et seqq.
soluto matr. Donel. 15. com. cap. 1. et in l. si ita stipulatus. 115. n. 15.
ubi Rozing Iunior. n. 115. de V. O. Faquineus 8. controuers. cap. 55. Fab.
in effectu consentiens in suo cap. lib. 5. tit. 6. defin. 2. et sequenti. Gotofr.
in d. l. 1. C. de dotis promiss. quamuis tr. Gotofred. ibi: Sarmiento in l. quod
30. n. 11. de legatis 2. Gutierr. de Iure dot. 1. p. cap. 64. n. 14. Espinosa

Specu.

speculo. gl. a. 10. priali. n. 15. et cogesti a Barb. v. 1. n. 45. et 41. hodie v. Iur. Constit. et rep. dotis incertis promissionem semper valere, et iudiciarbitrio tractari argumento a l. 2. tit. 16. lib. 5. compil. concludit Azeuedo ibi n. 6. Parlad. lib. 1. rer. quotid. cap. 3. n. 31. Ceuallos comm. contra commun. q. 440. Gratiam. discept. forens. 3. tom. cap. 534. n. 15.

Sed huic traditioni quatenus tacitam inducit stipulationem refragari videtur iuris ratio, quae docet stipulationem verborum obligationem esse sine quibus non subsistit. l. 1. l. 9. §. stipulatio. de V. O. l. 1. §. verbis. de A. et oblig. adeo ut scripserit Fab. lib. dict. cap. 12. Iustinianum in iurisprud. utiliter ex stipulatu actionem pro dote induxisse, sed immerito n. n. haec lex efficit ut vera sit sine verbis stipulatio, sed verba intervenisse fingit, ut consequenter stipulationem pro dote, ut recte post Barth. explat. Castigela n. 7. Donel. n. 8. Tisan. n. 5. in l. 1. de V. O. Ancald. ad Donel. 14. com. cap. 4. lit. L. nec ex hac stipulatione utilis actio competit, ut falso Fab. supponit, sed directa, ut notat Salizetus et Tisan. hic. itaque stipulatio ficta est, haec pro dote non vera non expressa, ut post Accurs. in nro. §. accedit verbo pro se matr., docet Castigela in d. l. 1. n. 18. late Barb. in l. 1. 3. p. n. 21. soluto matr. quamvis distingui quoque possit cum Baldo quem sequitur Pich. in §. fuerat. n. 30. 1. de action. unde in praxi eleganter quaesitum est, an hodie attenta l. 2. tit. 21. lib. 4. compil. quae publicis instrumentis paratam executionem tribuit, si maritus instrumento publico fateatur dotem se recepisse, nec promittat restituturum stipulatione hac tacita dotis restituendae executioni mandari debeat, et placet exequi debere. l. si duo. 13. §. marcel. de iur. iur. verbo hic Castigela in l. 1. n. 28. de V. O. Curtius Iunior consil. 139. n. 3. Barbos. de V. S. n. 22. Parlad. lib. 2. rer. quotid. cap. ult. 1. p. §. 11. n. 20. Azeued. in l. 1. n. 11. tit. 2. lib. 4. compil. Gratiam. disceptat. for. 1. tom. cap. 115. n. 27. idque in tacita hipoteca exequenda qualis est pro dote. ex §. aut plenius in fin. h. tit. admittunt post Bald. ibi Cuius hic Sufficit de iure civili, Tiraquel. in tract. semestr. 2. p. declarat. 10. n. 3. Gracian. discept. for. 2. tom. cap. 813. n. 10. sit et aliis casibus ex quibus omissa stipulatio fingitur, veluti in l. cum ostendimus. 4. §. ult. de fide ius. tutor. fideiussores tutorum ex stipulatione ficta obligari debet.

post plures Iacob. Nigris in l. 1. n. 79. de V. O. Crinquis de fideiuss. cap. 7. n. 53. et cap. 11. n. 15. Rich. in d. §. fuerat. n. 21. neque tribus ex causis favore pupilli iterata praesentia fideiussoris et auctoritatis tutoris Iudici aliis, ut ex communi sententia interpretatur Menoch. de praesump. lib. 6. praesumpt. 49. n. 29. Gama decis. lusitanis 390. n. 2. Cevallos com. contra commun. q. 846. n. 5. [illegible] sic concurrentibus veris est ex legibus sine ficta stipulatione fideiussores teneri, ut probat Bolonetus ex n. 62. Gutigela hic. n. 26. in l. 1. de V. O. Fab. in iurisp. tit. 12. princ. de illat. 8. ut omittam aliud exemplum ex l. his verbis 19. de adopt. cum iungendis Crotus et Paliacela n. 31. Nigris. n. 71. Corras. n. 7. in l. 1. de V. O. Caldeira lib. 13. var. lect. cap. 1. n. 11. Cujac. lib. 29. quaest. Pap. in l. causa. 40. de vulg. Rich. princ. 1. de V. O. et in d. §. fuerat. n. 24. de V. S. et alios casus recenset quos non transcribo.

6. Superioribus consequens est, quod postea Iustinianus nec non scribit in ullo eorum quo modo huius prius; et si inutiliter et non solemniter stipulatio interponatur pro legitima 1.º heredi, idque duobus argumentis confirmat, 1.º est, quod cum ex lege nostra stipulatio fingatur, ut nulla intercerit, unde vulgo ad pragmaticos iactari solet non vitiari actum, quamvis aliquid imperfecte ad iiciatur. lege exprimatur, quoties id exprimere non est necesse. cap. bona 33. extra. de elect. et Abbas n. 9. Iason in l. Edicta. n. 3. C. de Edicto Decius consil. 163. n. 8. volum. 1. feling in cap. cum ordinis 6. ex n. 2. extra de rescriptis. Maranta disp. 4. n. 7. et seqq. Gomez 1. var. cap. 12. n. 74. = 2.º est, quod si pluribus stipulationibus uno instrumento comprehensis una utilis ex hac lege vires accipiet, huius autem propositionis exemplum dici quaesitum profert Cujac. hic ex iure veteri, quod quamvis nemo sibi post mortem dari stipulari poterat. §. post mortem. 1. de inutilib. stipulationibus poterat is stipulari post biennium mihi dari sive vixero, sive mortuus fuero. quia prima stipulationis si vixero utilis, sustinet inutilem si mortuus fuero. adducit l. 1. §. 4. quod falso tutore. l. 2. mandati. placet 1.º magis aliud exemplum, quod post Accurs. Barth. Bald. Salizet. et Fafar probant in praesentiarum ex l. stipulatio 38. §. alteri. de V. O. v. penales stipulatio stipulationem alteri faciat confirmat. iuncta l. si sponsus 5. §. generaliter de donation. inter. et l. fundus. 64. de contrahen. empt.

7. Neque haec stipulationis fictionis inutilis, aut ineptus efficit, quod scriptum extat in l. ad exactionem. 6. C. de dote promiss. ut ex prima. dotis

dotis sine stipulatione actionem competere probatur, quae omissa inter praestatione Pisani, ibi

& Donel. 12. com. cap. 14. & aliorum dictis, quos refert, et refellit Barb. in lege 1. §.

f. n. 6. soluto matr. observandum est iure veteri, dotem non nisi ex stipulatione peti

potuisset, aut dicta quae solemnis erat dotis pro mittendae ratio sine interrogatione

teste Ulp. in fragm. tit. 6. Cuiac. lib. 2. instit. tit. 17. illustr. praeter laudatos

à Barb. U. S. n. 1. et 26. Oswald. ad Donel. 17. com. cap. 14. lit. A. et lib. 14.

cap. 36. lit. L. Joan. Scharo in Udon. cap. 11. pag. 78. Othom. de dotibus

cap. 3. Pisan. post Cujac. in d. lege ad exactionem 7. et in lege 1. §. ubi n. 23. de

O. et A. quae cum ita essent dotis favore cautum, ut maritus ex nudo pacto sibi

promissam petere posset. d. lege ad exactionem. 6. Fab. 2. Decr. cap. 15. Averinius

de fideius. cap. 6. n. 200. et si stipulatio aut dotis dictio non fuerit subsecuta, ut scriptum est in lege ult. C. theodos. de doti. d. lege ad exactionem 6. U. Tribonianus mentionem dictionis sustulit, ubi observat ex Basilicis apud Carolum

Labeon in observ. in linoprim. lib. 29. pag. 81. quod et alibi fecit, quia ex dictione

dotis, in usu non erat, ut observat Othom. illustr. q. 11. Cujac. 23. obs. cap.

18. Pisan. in lege Aristo 18. n. 21. de donation. et ad tit. de U. O. n. 5. placuit

non quibus haec actio ex pacto marito competierit non uxori, efficta stipulatio

novissime à Iustiniano inducta ad utrumque pertineat. §. et ut plenius, v. dicemus infra h. tit. n. 1. ideo est inutilis haec stipulatio fictio in persona mariti,

quia actio ex stipulatu pro dote hypothecam adiunctam habet, et plerasque alias, quae

in actione ex pacto non erant. d. §. et ut plenius. lege assiduis. 12. C. qui potior.

§. fuerat. 1. de act. quibus tr. Barb. U. S. n. 20. neque utrum pro haec fictionis actio

ex pacto sublata est, quia hodie quoque l. ultra mor. C. ad S. C. Velleian.

lege 10. tit. 11. part. 4. et utraque ex causa maritus dotem petere potest l. ex pac

to vel l. ex stipulatione ficta, quasi haec lex novam actionem adiecerit priori

mariti non mutata. lege quoties. 41. de O. et A. lege cum filius. 76. §. varijs. de

legatis. 2. eleganti Barb. d. U. S. n. 7.

8. Quo exemplo legem forte observo, manere adhuc iure Regio fictam hanc stipulationem, quia quamvis Lex. 2. tit. 16. lib. 5. recop. pactis omnibus sine stipulatione efficaciam tribuerit, non tamen pertinet ad pactionem de dote, in

qua tamen pridie actio nascebatur, tam marito ex pacto, et stipulatione ficta, quam

mulieri ex stipulatione sola, cui potius novam ex pacto actionem dedisse, quam

supervacuo veterem amisisse credimus. d. lege quoties. 41. lege si quando 31. C. de

inoffi

inoffic. test. maximè cum hodiè quoque utilior mulieri sit actio ex stipulatione ficta pro dote quam ex pacto; tum propter hypothecam. d. §. et ut plenius, tum quia stipulatio fingitur etsi pactum dotis restituendae defecerit.

9 Superioribus, velut finitima accedit quaestio propria in provatione. §. accedit si extraneus pro muliere dotem dederit, quae proprie dos adventitia appellatur, texte Ulpian. in fragm. tit. 6. l. 5. §. si pater. ff. de iure dot. mito, dubitatur; an stipulatio dotis restituendae fingatur mulieris vel extranei favore in qua quaestio tum vetere, quam novo iure multum interest utrum extraneus dotem sibi reddi pactus, vel stipulatus sit, an non quippe si dotem sibi pacto, vel stipulatione recepit. unde specialiter recepticia dicitur. l. mortis. 31. §. fin. de dot. v. Ilfaniis de mortis causa donat. Ulpian. d. tit. 6. cessat omnino tum actio rei uxoriae iur. vetere quam hodie actio ex stipulatione ficta, quia neque extraneo competunt, cum dotem non constituit, neque mulieri, cui dotis restitutio pacto, vel stipulatione extranei adempta est. l. si dotem. 24. l. ult. C. de iur. dot. l. ex morte. 9. §. ult. C. de pact. convent. Cujac. in recitat. in princ. cum non liceat omnibus in traditione rei suae quam velint conditionem adjicere. l. in traditionibus. 48. de pactis. poterit de extraneus dotem à se datam sibi soluto matrimonio reddi stipulari, vel paciscii. l. obser. 20. §. 1. de pactis dotal. adeo ut quamvis ex pacto actio regulariter non nascatur. l. iurisgen. 7. §. igitur nuda. de pactis. ex pacto tamen dotis restituendae civilis actio praescriptis verbis extraneo competat, quae intervenente seu traditione dotis confirmatur. l. ult. C. de rer. permut. l. legem. 9. C. de donation. explicat Cujac. lib. lib. 11. obs. cap. 11. sed obscurè Barbos. in l. si cum dotem. 23. n. 1. et 12. solut. matr. explicatque hanc rationem in l. 1. C. de pact. convent. l. legem. 10. C. de pactis. ibi aliquid cum pecunia datur, et aliquid de reddenda ea convenit, utilis est conditio, sic non legendum est dictat ex Basilicis apud Fabrot. in sinopsi. lib. 29. pag. 85. ut pro inde utilis conditionis verbo actio praescriptis verbis significetur, ut interpretatur Donel. in d. l. legem. 10. n. 5. Cujac. ad tit. C. de pact. convent. concedunt optimè loci in l. lect. 43. §. ult. planè de iur. dot. l. duo. 19. de precario. cui iungendus Cujac. 8. obs. cap. 7. Fab. de error. 4. parte decad. 77. error. 6. Adhuc ita vera est, si extraneus stipuletur, vel paciscatur in continenti. de l. si dotem. 24. C. de iur. dot. hoc est tempore promissionis, vel eius traditionis, si de traditione dos coepit. l. cum dos. 7. de pactis dotal. l. ex morte. 9. §. fin. C. de pactis conventis. docet ad praxim Barth. Bald. et Salicetus hic. Barbos. in d. l. si cum dotem. 22. n. 5. aliòque si ex intervallo post dotem datam, vel promissam sibi

repet.

restitui stipuletr, aut paciscatr nil agit, qd iã mulieri actio dotis qq̃sita ē, qq̃ ei invito eripi n̄ pōt. l. quoties. 29. solut. matr. l. cũ d. socero. l. Cᵒ. d. Iur. dot. & l. cũ dos. l. planè consentiente muliere pactũ, l. stipulaō dotis extra neo reddendæ valebit etiã ex intervallo dũmodo mulier in matrimº. decedat. l. si convenit. 6. Cᵒ. d pactis convētis. l. obres. 20. §. 1. d pactis dotal. qq̃ ita accipiunt Barbos. in d. l. si cũ dotẽ. n. 16. & in 2ᵃ. lege in prīo. n. 148. solut. matr. cõtrã si marito supvixitet, etiã si extraneo consenserit nihil auctũ ē, qᵃ deteriorẽ conditionẽ suã in dotẽ facere n̄ potuit. l. 2. l. Attilicinq. 11. cũ seqq. d. pact. dotal. notat Donel. 14. Com. cap. 6.

10. Sequ. brevitr obseruandũ sit insignes diffẽ inter extraneũ, & patrẽ p filiā, qq̃ in potestate hẽt, dotẽ dantẽ; qᵃ extraneũ pacto, l. stipulaē in dote danda sibi cauere pōt. patet, n̄ nisi p stipulatorẽ. l. quoties. 29. solut. matr. l. avia. 6. Cᵒ. d. Iur. dot. notat Fab. 13. Coniect. cap. 3. in quo largitr peccat. Surdũ cōsil. 123. n. 2. lib. 2. diffẽ autẽ raō in promptu, qᵃ cũ patri ipso Iure dotis āde pfectæ actiō cõpetit qq̃ cũ filiā cõīs ē. l. 2. §. qd si in patris. solut. matr. n̄ aliã egũ stipulatione & transferre posse qq̃ pbaoẽ, hęc autẽ stipulaō efficit, n̄ simplici mente. d. l. avia. 6. Barb. in d. l. si cũ dotẽ. 12. n. 4. qq̃ egregie alitr prospicit Cuiac. lib. 35. Pauli ad Edict. in l. obres. 20. §. 1. d pactis dotal. & in l. ult. Cᵒ. d Iur. dot. Silquenis in l. seqq. 10. n. 45. Cᵒ. d pactis. Tifan. in d. l. avia. 6. Rursũ extraneũ ex intervallo sibi dotẽ reservare n̄ posse deteriorẽ, in eũ casũ, quo mulier soluto matrimº. supvixerit, qᵃ qq̃ consentiat deteriorẽ in dote cõstitutã suã facere n̄ posse; Pater vᵒ. filia consentiente rectè dotẽ ex intervallo rectè stipulatr in omnẽ casũ soluti matrimⁱⁱ. l. quoties. 29. solut. matr. l. 3. §. sed utrũ. in fin. de minᵒ. ubi notat Fab. in rat. Parpalias in l. 2. §. qd si in patris. n. 29. solut. matr. qᵃ cũ filiã si iterũ nubat dotare cogat. l. ult. Cᵒ. d dotis pmis. authᵃ. sed qq̃ iũ. in fin. h. tit. deterior eiũ conditio fieri n̄ videtr, ut explat Barbosa ubi supᵃ. n. 16. cui iungendũ ē Crotũ in d. l. 2. §. qd si in patris. n. 5. postremò Pater si ante nuptias dotẽ dedit posse ex intervallo sine voluntate filię sibi dotẽ stipulare, qq̃ ius nuptiis cõhiantr. d. l. quoties. 29. sic intelligenda, qᵃ cũ ante nuptias liẽt patri Iure Romº. sponsalia dissolvere, & sic efficere ne dos debeat. l. in potestate. 10. d. sponsalib. multo magis licebit sibi dotẽ stipulare solut. matr. l. pfectitia. 5. §. ultᵒ.

aliqq̃

aliâs l. adoptivus 6. §. 1. ff. de iur. dot. cessat autem hec ratio in extraneo, et ideo neque ante nuptias, et ante nuptias quod potest dotem datam sibi eam recipere potest l. si extraneus 6. ff. de condict. ob causam dotis. ita Donel. 14. Comm. cap. 6 ~~ff. de condict. ob caus. dot.~~ Gratian. discept. for. 2. tom. cap. 308. N.o 13. quem in dicti[?] citat Barbosa ubi proxime n. 27.

11. Verum ut diminui potius in commodiorem locum, quam omissi quae circa differentias has in persona Patris desierunt, possint quae extranei propria sint attingamus; sciendum est eum recte sibi prospicere sive soluto matrimonio, sive dotem reddi stipuletur ex solemni forma l. cum quis rebatur 240. ff. de V. S. sive stipulatio ut quae in dotem data sint soluto matrimonio ad se pertineant, quia verba non mutuo mutantur. l. 8. C. de iur. dot. Cujac. in l. ult. C. eod. tit. Brisson. lib. 5. de form. mulieris. sive quo casu mulier nupta esse desierit dotem dari quia generaliter his conceptionibus omnes casus matrimonii directi continentur, veluti divortium aut mors unius ex coniugibus l. si quis sic 56. solut. matr. ff. l. cum quis rebatur 240. ubi Rebuffus et Alciatus Donel. lib. 14. Comm. cap. 6. Barb.a in rubr. 2. parte n. 69. solut. matr. Ceterum si in omnibus aliis casibus sibi dotem extraneus pepigerit veluti mortis, aut divortii casu omisso eveniente mulieri soli actio competit. l. si cum dotem 22. solut. matr. l. 30. tit. 11. part.a 4. quia donasse mulieri videtur, ut in nostro §. accedit, docet Schiford. lib. 2. ad Fab. tract. 15. q. 5. Barb. in d. l. dotem n. 18.

12. Neque obstat huic iuri obscurus locus in l. si extraneus 6. ff. de condict.o causa data. ut si extraneus sibi dotem reddi: in quo casu soluti matrimonii pepigerit, et nuptie secute non sint, in hoc casu hoc omisso dotis actio non mulieri competit, sed extraneo, quia ex hoc ideo fieri, quia in hunc quoque casum matrimonii non secuti verisimile est extraneum pepigisse. d. l. si extraneus. cum dotem directum sibi prospicere, non passurcendo[?] in casu soluti matrimonii ut propterea Bald. existimat Fab. 13. Coniect. cap. 2. quia id pactum ad casum non contracti matrimonii non extenditur. d. l. si cum dotem 22. At dotem dando, ut indicat d. l. si extraneus 6. quia cum dotis dationi, seu promissio insit tacita conditio si nuptie consequantur. l. stipulationes 21. ff. de iur. dot. l. cum servus 8. ff. de condict. causa data. eoque qui dedit secuta non sit, l. quod se debere 7. §. ult. ff. de causa data. ideoque quibus in dote in proposita specie admitti Ulp. in d. l. si extraneus 6. in fin. docet Duaren. ad tit. ff. de cond. ca. data. cap. 30. Donel. 14. Comm. cap. 20. Barb. in d. l. si cum dotem n. 51. sicque explicanda est volula neque in d. l. si extraneus 6. Ulp. neque quasi ut coniungat superiora inferioribus non ratione continuat, vel uti in l. eo quod 10. ibi: Donel. et Cujac. C. si certum pet. plane cessat conditio

Atque

tq in patre, qđ in extraneo, et mulieri competit, sic evidenter ꝓ haberit, idcirco eo in casu matrij soluti sibi dotē recipere, ut matrim. n̄ secuto mulieri donarint. d. l. si extraneus. 6. l. si donatarius. 9. ff. de condict. ca. data. Barbos. in l. 1. 1.ª p.te n. 32. et in l. 2. § qd si in patris. n. 6. soluto matrim. Baeza, de n̄ minorandis dotis ratione ꝯtiatus. cap. 21. n. 18. quasi tunc brevi manu fictione dotē ab extraneo mulier acceperit, et merito dando sibi conditionē paraverint cui alioqui p. extraneus ei acqri n̄ possit. tx. elegans. in d. l. 43. § 1. de iur. dot. Superioribus illud adijcio declarationē, ita demum in proposita specie competere, si dos ex animo data sit, ut confestim marito acqreretur, qª supponendum ē in d. l. si extraneus. 6. ceterum si ita ut secutis nuptijs neque acqrat eius dominium transfatum n̄ sit vindicare debebit, n̄ condic. l. dotis. 7. § ult. l. si ego. 9. de iur. dotis. deinde observo, Vlpianum lib. 3. obs. cum proposuisset d. spcs, quarum nec minimum inter patrem et extraneum, in l. quotiens. 29. solut. matr. subiecisse eodem lib. ex quo pater ab extraneo n̄ distat. in d. l. si extraneus. 6. ubi de extraneo docet, confratr eod. lib. in l. lex. 43. § 1. de iur. dot. sicut et Marcellus ita, qui refert in d. l. si extraneus. 6. extat in simili specie apud Marcellum in l. si mulier. 59. § ult. de iur. dot. cui iniungit Cujac. obs. cap. fin. Fab. 5. coniect. cap. 6. id autem hoc de iure quoque novissimo vera, ut agnoscit post Greg. lopez in l. 30. gla. pecul. tit. 11. p.tª 4. Gracian. discept. foren. 1. tom. cap. 143. n. 45. Fab. 3. p.te var. in d. l. si extraneus. 6. cuius post eã collegas ex lit. quą redderent. audacter Tribon. adscribat qui facile evelly, qđ consulto diximus sit satis. Tandem ut ad alteram partem dicti supra propositi

13 n. 9. progrediatur, si extraneus dotem sibi reddi n̄ paciscatur, vel stipuletur iure veteri causabat actio ex stipulatu ꝓ dote, qª nec extraneo, nec mulieri, dos tamen competebat, nisi solum nisi stipularentur. l. 2. sol. matr. § accedit, in quo observat Fab. ubi s.ª qª pacto, vel stipulatione extranei cessante actio rei Vxoriæ tribuatur mulieri, quasi dotem dedisse, l. ex morte. 9. § fin. C. de pactis Quent. tenet Cujac. in recitation. ad eum tit. in princ. cuius aliter Hispan. hic. Sed et si hodie sublata rei Vxoriæ actione dos petatur ꝓ actionē ex stipulatu tacita, hoc tamen n̄ datur extraneo, nisi speciali stipuletur, qª cum hæc fictio dotis, et mulierum favore inducta sit, ut diximus s.ª n. 3. extraneo cum mulieris damno in dulgeri; n̄ debet. d. § accedit. l. quo favore. 6. C. de legibus. l. 3. § dum in fin. de Carb. edicto. c. qđ ob gram. 61. in fine. de reg. iur. lib. 6. frangitur itaque mulieri dotem stipulari, et ideo actionem ex stipulatu, eam petere posse, quasi donata sit ab extraneo, qđ

sibi n. pepegit. d. §. accedit. lg. 30. tit. 11. part.a 4. q.a quamvis regulariter ne
mo suum iactare praesumatur. lg. cum de in decitis. 25. de probation. singulariter
in muliere d. dote favore, extraneus qui sibi n. recipiens mulieri do
nare videtur. lg. ult. C.o de iur. dot. lg. si extraneus. 33. eod. tit. docet
Novellus de dote. 6. p.te privileg. 45. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. casu. 88.
n. 36. Gregor. in d. lg. 30. gl.a 6. quo fit, ut si mater simul cum Patre
pro filia dotem promiserit, efficaciter obligetur. lg. ult. C.o ad S.C. Velley. q.a cum
inter extraneos connumeretur. §. extraneus in fin. h. tit. donatione filiae vide
tur, eidem dotis p.te, quam solvit a marito repetere n. posse, quamvis prius ex utriusque
qs bonis constante matrim. quaesitis, aut si haec n. extent ex aliis dos sol
venda e pro aequis p.ti lg. id quo apud nos cautum e, lg. 51. tauri. quae extat
in lg. 8. tit. 9. lg. 5. recopil. et apud Lucitanos regia ordinaoe. lib. 4.
tit. 11. §. 2. et 4. ubi Aug.s Barbosa in remissionib. alter Barb. in lg.
1. 4. p.te n. 101. et seqq. sol. matr. denique si extraneus alteri dotem restitui
promiserit mulieri donare videtur. argumento tx in d. §. accedit. iuncta
lg. stipulao. 38. §. 11. d. V.O. schiford. ad Fab. lib. 3. tr. 2. q. 11. quod si
hodie cessat ex lg. 2. tit. 16. lib. 5. compilat. idem si sibi, aut mulieri soli
actio competit, et resolvit Greg. in d. lg. 3. gl.a ult. Graciam. discept. 2. tom
cap. 308. n. 4.

Ad Legem. Et ut plenius.

Codice hoc tit.o de rei Uxoriae actione

14. Sequitur alterum constitutionis huius, vel ut Caput scholis spon
dere ex Auditorum usu a primo celebre; quo Iustin.s ner ut plenius dotibus
supveniret, quarum causa publicum favorem meretur. lg. 1. sol. matr. post tacitam
stipulaoem privilegium indulget, tacitam hypothecam dotis noe, ut et si n. conven
erit semp. in ee intelligatur. lg. si assiduis. 12. vers. adhaec. C.o qui potiores.
§. fuerat. inst.a d. act. lg. ex literis. 5. d. pignor. lg. 23. tit. 13. p. 5. lg.
11. 11. part.a 4. quamvis antiquo iure hipoteca pro dote n. nisi specialiter
conveniretur. lg. 1. q. potiores. lg. quod autem. 11. §. si uxor. d. donationibus inter. lg.
vir uxori. 11. §. 1. ad S.C. Velley. hoc autem privilegium tacitae hipotecae pro
dote sine exemplo n. e, cum in aliis quoque Iuris articulis ex.a partium conven
tionem tacitae hipotecae inducuntur, veluti in administraoe rer. pup. cuius noe
bona tutoris, aut Curatoris tacito pignoris iure pupillis obligantur. lg.

pro

pro officio l. C. de adm. tutor. l. ult. C. de leg. tutor. l. ult. tit. 16. p. 6. la
tè peregr. de pignor. scripsere Gutierrez de tutelis l. p. cap. 16. Fab. in
Jurisp. tit. 12. princ. 9. illat. 11. Escobar de Ratiocin. cap. 39. Acung in Collect.
decision. l. p. Collect. 369. vel in rebus conventis ab inquilino in prædium ur
banum, quæ pro pensione prædij taciti hipotecæ vinculo subjiciuntur. l. item quæ 4.
de pactis. l. 4. in quib. causis hipoteca, vel pign.

15. A. Ind. autem hæc tacita hipoteca ex utroque latere;
id est, tam ex parte mulieris pro dote promissa præstanda, quam mariti pro dote restituen
da, de qua postea plenius in terminis monendi erimus, hipotecam hanc tacitam quæstio
mulieri tribuitur consistere in bonis omnibus mariti; ut exprimitur in cap. ex
litteris 5. de pignor. l. assiduis 12. circa fin. C. qui potiores. l. 23. tit. 3. p. 5.
notat Cujac. ad tit. C. de Jur. dot. Pisan. in l. in rebus 30. eod. tit. Rich.
in d. §. fuerat. n. 34. inst. de action. non in rebus dotalibus, quæ licet soluto ma
trim. mulieris sint, sine consensu. l. in rebus 30. C. de Jur. dot. pignoris nisi
ei obligari non potest. l. neque pign. 45. de reg. Jur. neque ad rem pertinet, quod scri
ptum est in d. l. in rebus 30. C. de Jur. dot. mulierem dotales res vindicare
Jure dominij, vel pro hipotecæ Jure pignoris petere posse, quia quamvis pro verum domini
beniani Jurisprudentiæ extare. in d. l. in ~~[illegible]~~ rebus 30.
ostendat Fab. de error. decad. 29. error. 1. verum est non agi ibi de tacita hipo
theca pro dote, quæ altero post eam lege edita anno inducta fuit a Justin. sed
de expressa, quæ solemnis conventio plerumque pro dote adhibebat. l. quod autem l.
§. si vna. de donation. inter. l. 1. qui potiores. observat Cujac. et Pisan.
ubi proxime. idcirco res dotales nec ex pactis pignori mulieri obligari
poterant, quia earum dotium tunc constante matr. quam soluto proprium mulieri tra
derentur, ad maritum pertinebat Jure veteri et communi recepto. lit. quæ pluribus constat mat. Bar
bosa in l. 1. p. 5. n. 11. et in l. dotalem 61. n. 30. de legat. sol. matr. Illi
gerus ad Donel. lib. 4. cap. 4. lit. F. et Laudatus de Castillo. lib. 1. controver.
de usufr. cap. 4. n. 29. Ceterum cum Justin. vindicationem rer. dotal. mulieri tam
quam earum dominæ soluto matr. indulgeret in d. l. in rebus 30. ne dominio dotis
tributo eius pignus impediretur, et vindicatio mulieris favore inducta et actiones
hipotecariam adimeret contra reg. leg. quod favore 6. C. de legib. voluit et utramque competere,
et vindicationem quasi dominæ rerum dotalium, et utilem, tuitionis, et hipotecariam quasi vere etiam
Jure vetere, rebus pro dotalibus ad maritum pertinentibus recte pignori obligarentur, ut post se
sit Cujac. ubi proxime cum quibus aliis prædictis Balduin. et Salicetus in d. l. in rebus. Cos
tanus de dotib. cap. 6. n. 14.

Verum

16. Verum ut inchoatam de hipoteca tacita in bonis mariti disputationem prosequamur superioribus finita est, quod forensis, an res venales, quae mariti mercatoris sunt tacito pignori vinculo mulieri pro dote obligentur, et placet obligari sub conditione tamen si extent apud maritum eo tempore, quo hypoteca agendum est in hipotecariam pignorum distractione, alioquin si venditae sint, ut plerumque accidit, non competit mulieri hipoteca contra emptores, nec esse contra fieret mercaturae usum mariti adimi videretur. lege cum taberna 24. de pignor. eleganti post Bald. Straca de mercat. a quo mandati n. 1. et sequentibus Barb. in lege 1. 3. parte n. 31. solut. matr. idque in quolibet generali hipoteca tacita, vel expressa admittit Covar. lib. 2. Var. cap. 5. n. 2. et quod ex communi sit accipienda, quod remittit videatur Zevallos commun. contra commun. quaest. 444. quae cohaerent insignita inter hac parte differentia inter vidiciones, et pignora, vel hipoteca, quae quibuscumque contractibus tam de omnibus obligationibus accedere possint. lege 1. de fideiussor. lege res hipotecae 5. de pignor. et ideo pro dote restituenda recte bona mariti pignori vel hipotecae obligantur. lege ubi adhuc. 29. C. de iur. dot. lege vir uxori. 27. § 1. ad S. C. Velley. lege 1. quod potiores. de lege quod autem 7. § si uxor. de donat. inter fideiussor. autem dotis servandae restituendae vero non, a marito muliere matrimonio dari non potest. lege 1. et 2. C. ne fideiuss. dotis dentur. explicant varie Bud. de pignor. cap. 5. n. 12. et cap. 11. n. 24. Bandrang de privileg. cred. cap. 4. Barb. in lege si cum dotem. 22. § transgrediamur. n. 29. et 33. solut. matr. Osuald. laudatusque plures ad Donel. 5. Com. cap. 48. lit. F. Zevallos disp. foren. 2. tom. cap. 233. n. 33. et sequentibus. Ricius in collect. decision. 3. parte collect. 515. differentiae ratio pendet ex eo, quod fideiussor personae debitoris pignoris rei debitae locum obtinet, et ideo fideiussor cum contumelia quadam debitoris exigitur. lege fideiussor. tit. 17. de testam. tutela. et propterea maritus cuius cum potestate mulier seipsam committat fideiussorem pro dote exigendo eius personae desidere, et alienae fidei se proponere permitto exemplo vide lege 2. C. ne fideius. dot. dentur. iuncta lege 5. lege 8. C. de pact. convent. cap. quod vero 7. de donat. inter. cessat autem haec differentiae contumeliae ratio in pignore, quod non mariti, sed loco dotis cedit, quo magis in tuto sit. eleganti Cujac. tr. 4. ad Afric. in dicta lege vir uxori 27. § 1. et ad tit. C. ne fideius. dot. dentur. ubi Pacius in annal. n. 6. Gifan. ibi de illigerum ubi 1.

17. Aurum marito quoque tacita hypoteca tribuitur pro dote promissa praestanda, quae admissum et tacita stipulatio, quia eodem iure cum tacita hipoteca censetur, ut exprimit Iustin. ner in principio, et in lege et nemo. lege 23. tit. 3. parte 5. docent Campeg. de dote. 1. parte quaest. 57. Balduin de pignor. cap. 7. Castillo. 5. Contro. cap. 4. n. 2. Barb. in lege 1. 3. parte n. 6. et 26. et sequentibus solut. matr. unde fit,

quod

qd. postea subjicit, ut et si alienas res in dotem datas evincantur, possit maritus iure hipotecæ tacitæ in bonis eius q. dotem promisit sibi de evict. prospicere, neque in his casibus, qd. evict. dotis agere posse, ut explicat post Accurs. hic Bartol. Bald. Salicet. et Cujac. Neurantius de pignor. 2. p. membr. 4. n. 28. quod ut brevitèr explicamus distinguendum est res dotales stimatæ, an stimantur q. si stimatæ res in dotem dentur, et evincantur, placet simpliciter marito actionem ex empto de evictione competere ad. eum q. dotem dedit. l. 1. C. de iur. dot. l. quoties. 26. eod. Cujac. 11. obs. cap. 1. qa. stimatio rerum dotalium plerumque constituunt emptionem, l. instit. 8. C. de usuf. l. quoties. 5. C. de iur. dot. in emptione autem naturaliter inest cautio evictionis. l. in vendendo. 66. de V. h. empt. ex diverso si res dotales non estimatæ dentur, et marito de dote auferantur nulla de evict. actionem hét, sive a patre, vel extraneo, vel mulieri data sit. l. 1. C. de iur. dot. l. cum post 69. §. cum refert. eod. qa. dotis datio, donatio quædam est, et si non simplex l. ult. C. de donation. ante nupt. ex donatione autem regulariter evictio non debetur. l. ad res. 63. de Edil. Edic. cessat autem hæc regula tribus casibus, velut si dos non estimata pretium promissa fuit, ut plerumque accidit postea dato, quo casu rebus evictis ex stipulatu vel certi condict. maritum agere posse. de l. 1. qa. tradita dos non vi l. si a matre. 13. C. de iur. dot. l. 22. tit. 11. p. 4. qa. tradita dos non vi detur, qn evicta e, l. si patroni. 55. §. 1. de trebel. iuncta l. ubi autem. 63. §. ult. de V. O. 2. e si in dote danda ultra de evict. cautum sit. l. simplr. l. stipulatio duplæ. 52. de iur. dot. iuncta l. 2. C. de donation. 3. e. si dolo malo res alienæ in dotem dentur, nam hic evictis de dolo actio an id, qd. intr, adversus eum competit. de l. cum post 69. §. cum res. l. Aristo. 18. §. ult. de donation. nisi Uxor in dote danda dolum commisit, qn hoc casu actione in factum de tracta mentione dotem convenitur. de l. 1. C. de iur. dot. ubi Lisan. in d. l. Aristo. 18. §. ult. n. 23. et seqq. Fab. de error. decad. 81. error. 10. et decad. 99. n. 9. Cujac. lib. 4. resp. Pap. in d. l. cum post. §. cum res exacta. Bartol. in l. stimatis. 51. n. 14. et seqq. sol. matr.

Deinde pro privilegiis hipotecæ mariti, atque Uxoris

18 Expositis, qn utrique omnia sunt illustrem ut tres principue in Justinian. sanct. ob servatione dignæ inspectionem occurrunt. 1a e hipoteca hæc tacita marito, et Uxori dari pro dote, vel etiam pro aumento dotis authentico, de equalitate dotis. §. his consequens. coll. 7. iuncta l. etiam 8. de iur. dot. notat Roxandus de lucro dotis. q. 100. n. 5. Greg. in l. 23. glo. 2. tit. 13. p. 5. unde quæsitum

est

est, an nec eã hipoteca ꝑetatr ꝑter donaõe ꝑꝑtr nuptias. Complacuit, tã maritꝰ ꝗꝫ ex hac donaõe ꝑꝑtr nuptias eã soluto matrim. petiũ tacitã hipotecã hẽre in bonis vxoris, sicut et tacitã stipulaõe, ut affirat Gay. Ling. lib. 2. obs. pract. cap. 38. Barb. in l. 1. 3. pte. n. 26. solut. matr. ꝗꝫ vxoris in bonis mariti, si donaõ ꝑꝑtr nuptias, ex pacto lucretr. cap. ult. de don. intr. qa cũ hec donaõ sit, velut dos, ꝑaria de marito in vxorẽ collata, et in eodẽ iure vtatr. l. pen. et ult. C. de donat. ante nuptias authentã Equalitas. C. de pact. conven. §. e et aliud. inst. de Donation. iure quoque tacitã hipotecã hẽre debet, ut ꝓbatr in authentico, ut mobilia ante nuptias vel donaõe. § 1. col. 5. l. assiduis 12. in fin. C. qui potiores. l. ubi. 29. xa vel gars allegaõe. C. de iur. dot. docet pluribꝰ laudatis Castillo. lib. 3. controv. cap. 4. n. 31. Minsing. Greg. in d. l. 23. gla. 2. Escobar in 4. 2. pte. cap. 3. §. 3. in fin. donel. 14. com. cap. 9. in fin. et in ꝑsona mariti. Gomez in l. 50. tauri n. 11. quare cũ apud nos, an locũ donaõis ꝑꝑtr nuptias implerique arras sucesserit l. 81. tit. 18. pa. 3. l. 2. et tertia. tit. 21. pa. 4a. quo iure sit de marito n ultra decimã bonorũ ꝑtẽ in vxorẽ ꝑꝑtr nuptias ꝯferri, et apud eã soluto matr. met. ex l. 50. tauri. cũ seqq. l. 2. et 3. et 4a. tit. 2. lib. 5. recopil. ꝓ arris de marito ꝓmissis, eiꝰ bona tacita hipoteca iure mulieri obligari ꝗꝫ iuris inspecta iuris raõe dubitari poñt utilitas ꝓ praxi. post alios notat Castillo de cap. n. 30. Suarez in l. 1. tit. de las arras n. 59. et seqq. 3. lib. fori; eandẽ ꝗꝫ hipotecã mulieri tribuit Gomez in l. 50. Tanẽ n. 41. ꝓ petenda sponsalitia largitate, ꝗꝫ ab sponso in sponsã quasi magnificentẽ, et amoris pignꝰ offertr l. 1. § ult. de Donation. l. 1. et 3. tit. 11. parta. 4. veluti mundꝰ mulieris, et vestes sponsã dat, quas vulgo, vistas dicimꝰ, et iure regio ultra 8ã dotis sponso traditã ꝑtẽ dari n poñt, certiꝗꝫ in casibꝰ mulieris lucro cedunt. l. cũ veterẽ. 25. cũ seqq. C. de donation. ante nuptias. l. 1. et 4. tit. 2. lib. 5. ꝯpil. mihi e hic dta Gometij imꝓbabilis prorsꝰ videtr, qa nec certe, vel authoritas, nec dotis, aut donationis ꝑꝑtr nuptias favor et Equalitas ad inducendã tacitã hipotecã ꝓ sponsalitia largitate ꝯcurrunt. quo explo, apparet eẽ falsũ eẽ, qd idẽ Gomez affirat tacite obligari mulieri bona mariti ꝓ dimidia ꝑtẽ lucrꝰ ꝯstante matril. acrescentis, qa iure regio ad mulierẽ ꝑtinet, ex l. 1. tit. de las ganancias. lib. 3. fori cũ seqq. tit. 9. lib. 5. ꝯpil. e ideo ꝯa Gomez in Pinciano ꝯvente iudicatũ refert Gutierr. apud Barbosã, lib. 1. 3. p. n. 29. solut. matr. flores de mena lib. 1. var. q. 6. art. 3. n. 30.

Acce

19. ~~6.~~ Accedit superioribus, quod vulgo apud Pragmaticos obtinuit, obligari tacitè mulieri bona mariti pro alimentis ex dote præstandis, vel constante matrimonio vel soluto intra annum, quo dos restituitur. ut in § exactio, in fra. h. tit. sive ut melius loquamur pro fructibus, ex quibus alimenta uxori præstantur. l. pro omnibus. 20. C. de Iur. dot. l. si cum dotem 22. § sin autem. solut. matr. sicut et marito pro usuris, quæ alimentorum nomine, et post mortem in dote solvenda debentur. ex l. ult. § præterea. C. de Iur. dot. cap. salubriter. 16. de usuris. tacitam hipotecam competere in bonis eius, qui dotem promisit, nec solvit. argumento ex l. lucius 18. qui potiores. l. 2. de alimentis. et cib. l. utrumque, Authorum nomine et rerum Iudicatarum authoritate asserunt supra laudatos à Barb. ubi proximè. à n. 27. Ricius in Collect. decis. 1. parte Collect. 217. Gratian. discept. foren. 1. lib. cap. 53. n. 7. Faber. in suo C. lib. 5. tit. 8. privil. 49. et sequenti. qui variè in foro cadere, disputari censet, quamvis si potius ex sententiarum pondere, quam numero estimetur supra dici potest. ut contendit Barb. ubi supra n. 28. et sequenti. illud sit notandum mulieri accedit tacita hypoteca, non tantum pro dote, sed etiam pro rebus extra dotem marito traditis, quas paraphernales dicimus ex Iustiniani constitutione, quæ eo die; quo nunc emissa, in l. ult. C. de pact. convent. itaque quamvis inspecto Iure Rom. non sit, extra controversiam cum dissentiant nervosè Gifan. in d. l. ult. et hic certius tamen est Iure regio, ex l. 17. tit. 11. part. 4. et utroque Iure ~~dot. agnoscunt~~ in praxi receptum. argumento ex l. usurarum adhuc. 29. C. de Iure dot. agnoscunt Barb. n. 31. Azevedo in l. 3. et 4. n. 23. tit. 9. lib. 5. compil. Ricius de Collecta 217. Fab. d. tit. 9. defin. ult.

20. 2.a inspectio ut moneamus cum Iustiniano postulat. hic dari tacitam hipotecam, sive dotem promiserit, ut dederit mulier ipsa, et tradiderit suis ceperit maritus, quæ principales personæ appellantur, sivè alius pro his dederit, aut acceperit quippè, ut postea subijcitur, quod ad tacitam hipotecam attinet, nihil interest in rem profectitiam, et adventitiam, quæ iure vetere sic nominabantur, et distinguebantur, est autem dos profectitia, quæ à patre pro filia fam. vel emancipata datur, seu profectitia; adventitia vero quæ à quovis alio pro ipsa datur, veluti mulieri, vel extraneo datur, et quodammodo extrinsecus advenit. l. profectitia. 15. in principio et § si pater pro filia de Iur. dot. l. 4. C. de collation. l. 2. tit. 11. p. 4. Ulp. in fragm. tit. 6. Notat Campeius 1. parte q. 10. Cujac. trac. 8. ad Afric. in l. filia. 34. sol. matr. Othom. ~~de dotib.~~ cap. 3. Barb. in l. 2. § quod si in patris n. 12. sol. matr. Schiford. ad Fab. lib. 3. tit. 2. q. 8. Molina de Iust. et Iur. tr. 2. q. 429. n. 4. in his itaque casibus tacitam hipotecam habet maritus in bonis eius, qui dotem promisit, et uxor in bonis mariti.

vid. lg. etz. 19. d. tur. dot. plane Pater, q p filio fam. marito dotz accepit, vel e tradi iusserit, aut consenserit ex psonali actione d. dote, et hipotecaria convenit q. bona eius tacite obligari videntr. ut argumt. ex lg. sicuz dotz. 22. §. transgr dimur. soluto matr. concludit Barb. ibi n. 6. et 28. Fab. in suo Cc. lib. 5. tit. 8 decis. 25. sivo filio emancipato dotz accipienti consenserit, nec pater, nec eius bo tacite obligantr. lg. 1. Cc. filiz fam. et quadm. lib. 10. lg. ult. §. iis rescripserunt ad municipalz. iuncta lg. lucius 22. d. adm. tut. Barb. in d. lg. sicud dotz. §. transgr diamur. n. 9. Molina d. iust. et iur. tr. 2. disp. 428. n. 2. nisi quo casu pater p dote filiá data se obligare cogi potest. lg. si filiz fam.). d. tutelis. lg. ult. quoties sine patris cautione p dote filiz idoneuz uxorz n inveniret, tunc eniz ne matrimoniz impediri videatr. lg. cap. 19. aliar. leg. q liberos. d. ritu nupt. et Pater bona obligare cogitr, et si filio emancipato dotz accipienti consenserit tacita obligao, et hipoteca in bonis patris p dote inducitr, ut colligitr ex trad ditis d. Barb. in d. §. transgrediamur. n. 34. et 41. sic qd. accipienda est, qz in p posita specie Crassus scribunt post Albericus; hic Neguzantius d. pignor. 2. pte memb. 4. mem. 36. et seqq. Campegius d. dote. 3. pte q. 266. et seqq. Gutierr. d. iuram. confirm. 1. pte cap. 46. n. 3. Nova d. dote 6. pte priv. 20. quare cuz apud Lusita nos filiz fam. post matrimoniz p emancipato heatr ex ordinaoe. lib. 1. tit. 67. §. 4. et apud nos post nuptiarz solemnia in Ecclá intipta ex lg. 47. tauri. lg. 8. tit. 1. lib. 5. compil. et filiz patre consentiente dotz post nuptias accepit, cessabit taci ta hipoteca in bonis patris, ut observat Molina d. iust. et iur. tr. 2. disp. 438. n. 2. Barb. ubi sup. n. 8.

21 §. Tertio et qd. nobilioris inspectionis pretiosa qq. versatr circa illa Iustin. in prosequentiarz vba, qz insinuat dari tacitz hipotecz in huiusmi actione, id in actione p dote ex stipulaoe ficta, ibi cui hec hypoteca coniungitr, et quodamo inest. lg. assiduis. 12. §. adhuc. Cc. q potiores. §. fuerat. ff. d. action. explicat Salicetus hic. n. 2. Neguzantius d. 4. mbo. n. 29. quoque ut si extraneus p muliere dotz dederit qui eius sibi restitui stipulatr, n seu habeat in bonis mariti tacitz hypotecz, q. hec act. p dote ex stipulaoe ficta tribuitr, qz nunqz extraneo competit. ut in §. accedit, ubi diximus n. 4. et 13. infr. h. tit. Dr. Molina d. disp. 438. n. 3. Barb. in lg. 1. 3. pte n. 30. soluto matr. petat p actione ex stipulaoe ficta, qz parenti p dote profectitia cum cuz filia tribuitr. lg. 2. §. qd. si in patris. sol. matr. §. extraneus cuz tegt. infra. h. tit. hec quoqz tacitz hipotecz simul heat, sive viva, et consentiente filia excipiatr, sive post mortz filiz suo noe; xa lg. dos a patre. 4. Cc. sol. matr. lg. iure. 6. d.

iure

Iure dot. Barb. in lg. post dotz. 40. n. 56. sol. matr. diz autz Pater dotz petat actᵉ ex stipulaoē vᵃ quæ sibi dotz pepigit, ut in lg. quoties. 29. sol. matr. tacitæ hipotecæ n̄ exercebit, q̄ actioni de dote ex stipulaoē facta duntaxat dat, notat post Barth. Neguzantiq ubi proxime. n. 34. et seqq. sane ꝓ ꝓlationis privilegiꝫ mulieri ꝯcessꝫ in d. lg. assiduis. 12. patri n̄ ꝯpetit, nisi quoties filiꝫ noē, et Iure excipitur, q̄ personale ē, ut statim dicemq: docet Novellꝫ de dote. 12. pᵗᵉ n. 11. Barb. in d. lg. post dotz. n. 55. sed hodie in Hispania cū post Nuptias filiꝫ, vel filia ꝓ emancipatis heantur, ut nominis n. superiori eo Iure vtimur, ut dotis ꝯfectitiæ petitio absolute matrᵒ. sive filiꝫ ꝯpetat. nec cū patre coīs sit. S. videamq in ff. h. tit. et post Roderic. suarez et alios, notat Azeued. in lg. 8. n. 29. tit. 1. lib. 5. ꝯpil. Barb. in d. lg. 2. S. q.d si in patris. n. 12. sol. matr. Molina d. tr. 2. disp. 423. n. 4. Zevallos ꝯmunꝫ ꝯᵃ cōm. q. 318. n. 5. cuius ꝓpiꝗ repugnet Gomez Arias. in lg. 45. tauri. n. 19. et ideo Iure Regio frustra de tacita hypoteca ꝓ dote in ꝓsona patris disseritur, nisi quo Casu post matrimoniꝫ ꝯᵃ ctū ante solemnia l. nuptiarū, q̄ velationes dicimq, dos restitui deberet, q.ᵃ tunc apud nos patri, vel filiā viva, et non sentiente, vel eā mortua, actioꝗ et hipotecæ ꝓ dote ꝯpetere n̄ dubitaverim. argumentᵒ ttē in d. lg. 47. tauri. q̄uis nemo, q̄ viderim ex nrīs tᵒ ꝗ observet; vide S. illud. ff. q.q. mu. sui iur. patr. potesta. soluati.

22. 9. Ad eandem inspectionē ꝯspicio nobiliꝫ differā, et aliā rē in hoc tractū, n̄ inobilitꝫ fons, et orsꝫ inter privilegiꝫ tacitæ hipotecæ dotis favore inductꝫ ā Iustinᵒ. hic, et privilegiꝫ prolationis mulieri ꝓ dote tributꝫ ꝯᵃ creditores alios in d. lg. assiduis. 12. Cᵉ q. potiores. illud tn̄ hipotecæ actoi ex stipulatū ꝓ dote tribuitur, ut cū Iustinᵒ. dicta observavimq. n. 8. h. autꝫ ꝓlationis ꝓsonæ mulieris specialiter ꝓ dote indulgetur. d. lg. assiduis. d. S. fuerat. 29. ff. d. action. aut ut ex actᵉ instante dotis in prio. tolle. 7. observant post alios Barb. in lg. 1. 3. pᵗᵉ n. 80. et 6. pᵗᵉ n. 13. sol. matr. ꝓ dote ꝓmissa petenda tacitæ hipotecæ ꝯpetere, quasi actᵉ de dote inductæ, cū tn̄ privilegiꝫ prolationis eidꝫ denegetur, q.ᵃ ꝓsonæ mulieris cohæret, notat Castillo. lib. 3. ꝯtrovers. cap. 4. n. 3. Balduin. de pign. cap. 7. Molina disp. 423. n. 6. Novellꝫ de dote. pᵗᵉ 12. n. 10. et inde fit, et illud, ut Ius tacitæ hipotecæ marito ꝓ dote semel quesitꝫ, et adeo, cui dotis actio cedatur ā muliere, et ad heredes eiꝫ transeat, quasi ꝯiunctꝫ actioni ex stipulatu. argumentᵒ ex lg. illo ꝓ cul. infr. h. tit. iuncta lg. 1. S. ꝓmittit. de aquæ

quotid.

quotid. et Estiva. n. s. ius praelationis, quae cum persone mulieris indulgeatur ad heredes, vel alios transferri non potest. d. l. assiduis. 12. d. §. fuerat. aut exact. ins tante dotis in prin. coll. 7. iuncta l. quae tale. 7. sol. matr. l. ex pluribus. 44. de adm. tutor. docent praeter laudatos d. Rich. et Barb. ubi proxime idem Barb. in leg. post dotem. 40. n. 51. sol. matr. Balderus de privilegio cred. cap. 4. Greg. in l. 33. gla. 6. tit. 13. p. 5. Molina disp. 436. n. 4. Novelanus ubi supra n. 6. et 12. nisi filii sint, quibus pro dote mariti, eius tacite hipotecae, et praelationem contra creditores alias in bonis patris specialiter datae, ut ex l. assiduis. 12. verso ex ceptis d. aut ut exact. in prin. l. si quis prioris. 8. §. ult. C. de 2. nuptiis. de ducunt post Clasicos Greg. in d. leg. 33. tit. 13. par. 5. Costanus de dotib. cap. 7. n. 13. Cujac. in §. cum autem. in fin. h. tit. et in d. §. fuerat. ubi Rich. n. 55. Gi fanius in d. l. assiduis. circa filios tamen accipienda sit, quod in specie aliorum scribit Gratian. discep. for. 1. tom. cap. 143. n. 43. et seqq. d. eius in coll. 1. pro col. 146. in fin. quamvis nec filiis, nec heredibus aliis mulieris praelationis privilegium competere probabiliter attendat faber d. Rect. cap. 13. et ante eum Fulgos. in d. l. assiduis. n. 12.

23. Verum ut et has alias superioribus finitimas prose quamur, meminisse oportet mulieri pro donatione propter nuptias tacitam hipotecam competere, non solum ius praelationis, quae cum id contra recepti iuris tenorem dotis solius contemplatione inductum sit. d. §. fuerat. in fin. aut de qualitate dotis. §. his consequens. co ll. 7. explicant praeter laudatos supra n. 5. Cujac. et Gifan. in d. l. assiduis. 12. Gratian. discept. for. tit. 1. cap. 53. n. 8. et seqq. similiter quod in arris Regio Iure dis tinguunt ex parte dificili. l. 29. tit. 13. part. 5. Castillo lib. 3. controvers. cap. 4. Suarez in l. 1. tit. de las arras. lib. 3. fori. et aduct. a Balerio in additione ibidem quamvis idem supine contra scribat, sic et pro bonis paraphernalibus quamvis hipotecam mulier habeat, ut docuimus supra n. 6. non solum praelationem Gifanii in d. l. assiduis. verso his igitur exceptionibus Acevedo, in l. 3. et 4. n. 23. tit. 9. lib. 5. compil. cum his quos ad ducimus d. lib. 6. in fin. quaest. iungendi Rich. in d. §. fuerat. 45. Molina disp. 430 n. 2. id tamen vide leg. si ego. 10. §. fin. de iur. dot.

24. Tandem excedens inspectionem huius fonte profluit venit utriusque Iuris ratio, et decisio insignis quaestionis de tempore quo tacita haec hipoteca pro dote nascatur, in qua ego pridie placuit marito quidem ex tempore matrimonii contracti mulieri vero ex die; quia hipoteca actione de dote tribuitur, et velut accedit, actio autem de dote, nisi marito ante nuptias, nec mulieri, nisi post nuptias directas nascitur. l. tali. 48. de iur. dot. l. si constante. 24. §. vero de sol. matr.

iuncta

iuncta lg. cu solvend. 4. ct de dist. pign. inde cu actio de dote semel non retrotrahatur in marito ad tpg promiss. dotis, ipetire videri, mulieri v. ex die matrij ecti. argt. ex lg. q valneq. 3. §. 1. lg. potior. 11. in prio. q potiores. Illustr Barb. in lg. 1. 3. pte n. 32. et seqq. sol. matr. Cifanig in d. lg. assiduis. in fin. plane iure Regio verig e hipoteca tacitg mulieri tribui ex tpore dotis tradite, ut exprimitr in lg. 17. tit. 11. part. 4. notat post Gomez et alios, Molina disp. 438. n. 10. Ceterg si mulier pro dote expressa hipotecg conventione sibi caverit soluto matri. ad tpg conditionis retrotrahetur hypoteca, et ideo ceteris creditoribg posteriores hypotecas hentibg con iure potior dicr. post alios Molina, Gracian su accipiendg dic cap. 1. 2. tom. cap. 53. n. 8. quemadmodg in extraneo, qui pro dote, quam promisit hypotec. cu accepit, quae postea alijs obligata e, si quaeratur, q potior sit elegantur responsg e in lg. 1. q potiores. lg. 33. tit. 13. par. 5. Cujac. lib. 8. qq. Pap. in d. lg. 1. Donel. de pignor. cap. 12. Paz in praxi. 1. tom. 4. cap. 4. n. 5. et 6. illud notandg mulierg que pro dote expresg hypotecg accepit n. amittere tacitg, si utilior ei futura sit. argumt. ex lg. Assiduis. 12. de pact. dotal. quiug in hypotecg bonorg paraphernal. da. obvervatur lg. ult. Ce. de pact. convent. ut post Acurs. Clasici Fab. de error. decad. 6. error. 1. et 2. et duo. ie. lib. 9. tit. 8. diff. 3. Lucg collect. 217. et colect. 158. Gutier. de iuramt. 1. pte cap. 46. n. 12. Barb. in lg. 1. 5. pte n. 63. sol. matr. quiug si spe cialiter res hypoteca expsa sit, n. tr. ex iure tacitg genalis, cetera bona ma riti f. mulier pteq poset, quod post executione specialis pign. lg. 2. Ce. de pignor. notat post alios Chrisforteg. et Fab. lib. 3. tit. 12. q. 9. Paz in prax. d. 4. pte cap. 4. n. 4. q. regularit executio n. facta executionis, ex auth. si debitor. Ce. de pignor. Nos ut mulieri pro dote agenti da. tertios possessores, ut docet Fab. de fin. 2. Paz d. cap. 4. n. 5.

25. Iactamq pro coronide cyclusion. induct hypotec ca pro dote impitig et rusticitate hentig provectq ee, et ideo deinceps in dotibg instrumtis conficiendg viro opus ee iuris consultg, q apud Rom. dictandg et confirmandis obligaoibg, et testamtis plerumq adhibebantr. lg. Lucig. 88. §. ult. de lg. 2. Cicero lib. 2. de orate. illustr. ex alijs Cuja. hic. et in lg. 1. q testam. fac. poss. Cum hic itaq tacita hypoteca pro dote so la legis authoritate, cui consentaneq e, ut si minor annis 25. dotg accepit

faci:

tacite eiusd. bona obligentur, quae ius expresse obligari non possint sine decreto l. ult. C. de legit. tutor. Gratian. disceptat. for. tit. 1. cap. 68. n. 5. et tit. cap. 363. n. 7. Molina disp. 43. n. 2. sicque etsi maritus dotem acceperit, aut mulier, vel pro filia pater promiserit, si alia bona non extent tacitus hypotheca ... in bonis fidei commisso subiectis, verius est. argument. ex l. mulier 22. §. cum opponeretur. ad Trebel. auctores quos cit. Rota ... Fab. de error. decad. 20. err. 2. et decad. 93. err. 4. Gratian. l. 4. cap. 43. n. 27. idem in maioratibus his paris admittendum in his casibus, quia vel Regia facultate impetrata, vel ipso iure pro dote obligari possunt. vide Molin. de primog. lib. 4. cap. 6. n. 40. aliter Molina de Iust. et Iur. disp. 48. illud denique observandum posse mulierem renuntiare tacitae hipotecae pro dote, ut exprimit constitutio Anastas. quae extat in l. iubemus 21. iuncta l. eius 11. C. ad Belleyan. et refertur in §. et cum lex. in fin. h. tit. ubi Cujac. et lib. 3. obs. cap. 25. Barb. in l. 1. 5. parte n. 59. et 63. sol. matr. valebit autem multo magis haec renuntiatio, si iuramento confirmata, ut post Gutier. notat Molin. disp. 438. n. 11.

Ad §. Sed et si non ignoramus. Iuncto §. Primum itaque. hoc titulo.

26. Refutantur et reserantur duobus his locis totidem iuris veteris differentiae inter actionem rei uxoriae, et ex stipulatu pro dote: quarum in 1a. nam rei uxoriae circa bonae fidei novae actioni ex stipulatu accommodat Iustin. in 2a. vero ius pro prius actionis ex stipulatu circa petitionem dotis, et legati a marito uxori relicta quoque conservat; quare ut ordine singula explicemus: sciendum est ex dualibus illis actionibus, quas dote mulieri competisse ante hanc constitutionem observabimus in principio huius tit. n. 1. consequenter actionem rei uxoriae fuisse unam ex bonae fidei iudiciis, teste Iustiniano hic. et in §. fuerat. inst. de action. l. si dotem 21. in fin. sol. matr. quod cum bonae fidei iudicia sint actiones ex contractibus proficiscentes, in quibus iudicium pro dote data adiectis formulis uti ex bona fide, sive quod idem est, ex aequitate, quod dari fierive oporteat. et si expressis contrahentibus non sit aestimare percipimus §. actionum. ubi omnes. et §. in bonae fidei. inst. de action. consequens est bonae fidei iudiciis connumerari debere actionem rei uxoriae cuius

for.

formula Iudex, q.a Equiu, meliu esset per arbitrio statuere iubebatur. leg. pen. §. ult. sol. matr. leg. sicut Cornelius 82. eod. tit. notat praelaudatus in prin. huius legis. n. 2. in fin. Heriod. de action. 4. p.te actionum 13. Cujac. in §. mane at. infra h. tit. Dich. in §. fuerat. n. 14. et multae quoque praestationes erant. ut indicat Cicero in Topic. quia mariti variis ex causis retentiones dabantur quae mulieres rei uxoriae agentes permittebantur. §. taceat. infr. h. tit. unde haec actio arbitrium rei uxoriae appellatur à Cicerone pro suis; et Iudex in ea datus arbiter etiam dicitur. leg. 1. de pactis dotal. leg. Titia 48. de solut. sicut in caeteris bonae fidei iudiciis. §. cum ibi: apud Iudices arbitrarios. inst. de action. notat Cujac. in prin. huius legis. Brison. de V. S. vbo. Arbiter, dotis ut proinde appareat aberrare Othoman. qui in d. §. fuerat contendit actionem rei uxoriae proprie bonae fidei non esse. Utrumque ex stipulatu actio pro dote fuit olim stricti iuris. de §. fuerat. quia in ea Iudex à Pretore datus non pro arbitrio aequitatis, sed ex verbis formulae, et stipulationis stricte conceptis condemnare, aut absoluere debeat. leg. quia tantundem 7. de neg. gest. leg. quidquid 99. de V. S.

27\. Illud observandum dignissimum est, actionem rei uxoriae non bonae fidei fuisse. de §. fuerat. leg. in bonae fidei. 36. de peculio. idemque quod plus est in bono et aequo conceptum. leg. eas. 8. de capite minutis. quia solemnia illa verba quod aequius melius, quod in hoc arbitrio maxime excellunt, ut Cicero. lib. 3. de offic. loquitur ampliorem quandam aequitatem, quam caeteris bonae fidei iudiciis postulare videntur, et ideo cum bona fides quae in d.a actionibus aliis expetitur ex civili, et gentium iure aestimetur. leg. bona fides. 31. de pos. aequitas vero huius actionis non tam in spectato subtili iure, quam ex bono, et aequo ad merum ius gentium sive naturalem rationem censetur. de leg. eas. 8. de cap. minutis. unde scriptum est obligationem de dote naturalem praescriptionem habere, quasi naturalis quoque eam habeat sit matrimonium. leg. 2. et 3. de iur. dot. leg. 1. §. 1. de iust. et iur. quia (?) contemptus non est, ut actio rei uxoriae dotis pro filiafam. datae repetendae nomine non omnino patri acquiratur, sed cum filia communis sit. leg. 2. §. 1. sol. matr. Ulp. in fragm. tit. 6. adeo ut si filia per emancipationem cap. minuatur. leg. 3. §. ult. de cap. deminut. quaeuis cap. dim. retineat tamen actionem rei uxoriae sive de dote, ut emancipata eam spectat. leg. sicut dotem 22. §. eo autem tempore. sol. matr. quia naturalis dotis, et matrimonii favor. suadet melius et aequius esse dotis actionem emancipatae filiae per viri, neglecta capitis dim. quae cum ex iure civili subtiliter efficiatur actionem rei uxoriae ex aequitate naturali aestimandae pervenire potest. de leg. eas. 8. cum legibus. cum tamen actio ex stipulatu pro dote data sit, quia patri soli acquiritur, et apud eum manet, nec eman

cipa

cipatu filio sequti. §. videamus. et §. et h. in fin. h. tit. eleganti Cujac. lib. 4. Pauli ad Edictum in d. leg. eas. 8. cum sequti. et lib. 22. obs. cap. 14. Barb. in rubr. 4. p.te n. 23. et seqq. solut. matr. Fab. in Iurisp. tit. 16. prin. 3. illa. 1. quamvis in d. leg. eas. post Equinarium leviter disentiat.

28. Hæc etsi Iustin. non ignoraret, cum tamen sublata rei uxoriæ actione solum ex stipulatu pro dotibus reliquisset, eique quasi naturam variè transformaret, additis, et traditis novè multis, quæ in superioribus exposuimus, et exponemus, illud quoque inter cætera constituit, ut deinceps ex stipulatu actioni pro dote acommodetur natura rei uxoriæ bonæ fidei, ut h. scriptum est, quo ubi non legitur insinuatur actionem ex stipulatu bonæ fidei, hodie futuram, id est naturam rei uxoriæ habituram, quod tamen cum hodie non in omnibus æquatur, ut apparet ex §. legis itaque cum seqq. in fin. h. tit. interpretandum est Iustin. de natura illa rei uxoriæ bonæ fidei similis, ut ex bono et æquo ex aliis Iurgentium æstimetur. de leg. eas. 8. de cap. min. ut proinde præterea bonæ fidei, hoc quoque optimum æquitatis beneficium ex natura rei uxoriæ habeat actio ex stipulatu, ut idem Iustin. postea scribit, et a p.e contrarius, in §. videamus. et §. et h. in fin. h. tit. ubi Ius illud actionis rei uxoriæ patri et filio communiter ad emancipatum pertinentis non atenta captis diminutione, quod ex superiori æquitatis fonte fluisse, ipse docuimus, acommodat actione ex stipulatu sanè quamvis actio stricti Iuris mea hoc plerumque, et utilior sit petitioni, quam bonæ fidei: leg. 82. §. tit. d. furtis. notat Cujac. in princ. hac lege. et Iustin. hac constitutione mulieribus pro dote favere voluerit. facit tamen actionem ex stipulatu bonæ fidei, sine exemplo quod, ut Fab. scribit de error. dec. 45. err. 10. n. 3. dotis tamen et matrimonii favore, quia et alia multa optima nascuntur, et bonæ fidei pro pterea inter divisæ expectari ad honorem matrimonii, et reip. deg. quodque maxime pertinet. leg. alia. 15. §. 1. leg. sicut dotis. 22. §. si maritus. 1d. matr. leg. 2. rerum amotar. quod accedit, quia vulgo dicitur actionem hanc non legis bonæ fidei futuram si uxori pro dote competat. id est marito, cui proinde tacita hypotheca, et stipulatio tribuitur. §. et ut plenius ... h. tit. docet Barb. in leg. 1. 3. p.e n. 26. sol. matr. Paz in praxi. 3. 4. cap. 6. §. 12. n. 6.

29. Sed obijcitur huic Iustin. constitutioni in leg. ultima. §. præterea. C. de Iur. dot. quod cautum est, non licere marito dotis promissæ, nec solutæ reditus, sive usuras petere posse, quod post biennium ex tempore matrimonii transactum quasi hoc tempus pro litis contestatione cedat, quæ in stricti Iuris actionibus fructuum præstandorum necessitatem affert. leg. videamus. 38. §. si actionem. de usuris. accedit quod in leg. 2. C. de dotis promiss. ita demum usuras dotis marito sol

ui.

ui percipit, si in stipulatum deducte sint, cum tam in bone fidei iudiciis ex mo
ra sine stipulatione, aut litis contestatione usure debeantur. lg. mora 32. §. in
bone fid. de usuris; quod argumentum actionem pro dote marito competentem stricti iuris
fuisse, et ea contendere post Gifan. Cujac. lib. 14. obs. cap. 22. in princ. et
consulte ibi Gifan. hic. Jacob. de arenis. et Albericus in d. lg. de divisione. n. 2.
sol. matr. sed merito quia fatemur ante hanc constitutionem dotis actionem marito da
tam stricti iuris fuisse. quia vel stipulatione, vel ex datione, aut pollicitatione datis
nascebatur. lg. ad exactionem. cap. 6. C. de dotis promiss. diximus in princ. huius legis
n. 1. et ideo vir usuras dotis non solute in stipulationem deducere necesse ha
bebat. d. lg. 2. C. de dotis promiss. sicut in ceteris stricti iuris iudiciis. lg. tit.
24. de praescriptis verb. lg. 3. C. de usuris. sic quod accipienda sit Papin. responsa
que usure dotis a marito in stipulationem deducte proponuntur. in lg. vir usuras.
sol. matr. lg. cum post. 63. §. in dominum. de iur. dot. notat Cuman. in lg. de divi
sione. 5. n. 5. sol. matr. quod cum ita esset. Iustinian. in d. lg. ult. §. praeterea quod 6.
paulo post mensibus nostra constitutione anterior est, ut ex utriusque subscriptione utraque quod
apparet speciali dotis favore constituit, ut sine stipulatione, aut mora ipso
iure post biennium a die matrimonii haberet usuras dotis, non solute, maritus praesta
re posse; quia quamvis adhuc stricti iuris actio mariti esset; biennium tamen pro litis contesta
tione habere voluit. in d. §. praeterea. in quo secuti sunt laudati a Barb. in lg. de
divisione 5. n. 40. et 56. sol. matr. ceterum cum novissime bone fidei actio ex stipu
lata pro dote marito data sit hec usure dotis post moram interpellatione ma
riti debentur, quod etiam intra, debentur et ante biennium. docet Rodriquez de annuis
redditibus lg. 3. q. 8. n. 16. Barb. in d. lg. de divisione n. 44. in fin. quamvis hodie quo
quod post biennium si dos antea petita non sit ipso iure mora constituatur, et usure,
quia marito interfuerit ei praestande. in d. §. praeterea. eleganti Rodriquez de lib. 1.
q. 1. n. 62. quamvis propterea Fab. in suo C. lib. 5. tit. 1. diff. 42.

30. Ex superiori animadversione explicari forsan
nove posse, quo illa, an si rebus dotalibus estimatis conveniat, ut ipse res extantes
mulieri restituantur partus ancillarum estimatarum, apud maritum maneant. l.
vero reddantur. hoc Cesari placuit. in lg. 1. C. sol. matr. illud Labeoni
non placuit, cuius dictum proponitur, et probat in lg. penult. §. mancipia sol. matr. lg.
si mancipia. 18. de iur. dot. vulgo autem probabiliter distingui solet inter pactio
nes, ut res tantidem estimate restituantur, et ut res extantes reddantur, quod pe de pactio
periculum interitus, vel deteriorationis ad maritum transfert, quia eiusdem pretii se reddere
videbatur. lg. si inter. 21. C. de iur. dot. et ideo pro periculo partus quidem ancillarum estimatarum ma
ritus

Pc

vitu retinet. d. l. si mancipia. 18. d. l. penult. §. mancipia. iuncta l. cum dos 10. C. d. Iur. dot. posterior. conventio res stantes, etiam si diminutae sint reddi promittit, et periculum mulieris efficit. quae et partum civestitui oportet. d. l. 1. C. sol. matr. ubi post Accurs. et Alber. Barth. in l. stimatis. 51. n. 38. soluto matr. Amaya lib. 3. obs. cap. 1. §. 1. n. 3. sed haec speciosa prius quam vera sunt, cum certo certius quod illud interitum ad maritum pertineat in spe d. l. 22. sicut in §. mancipia. quae rebus non stantibus convenisse, videlicet, ut stimatio uxori solvatur. ubi agnovit Barb. n. 35. Donel. 14. Om. cap. 1. Niger. ibi lit. Z. periculum autem diminutionis, in d. §. Mancipia ad maritum non spectat, nisi culpa eius saltem ultima vel deteriorentur, ut docet post Castr. Cob. in pract. cap. 23. n. 3. vel etiam culpa levi quae coniunx in dotalibus rebus maritus praestat. l. in rebus. 17. d. Iur. dot. l. etiam 19. §. 1. l. procul. sol. matr. id quod verius format Barb. in d. l. estimatis. n. 36. absurdum quod esse partum ancillarum apud maritum manere pro periculum deteriorationis, cum id mariti non sit, nisi sua culpa, quae levis levius, vel levis, dema persequens non minetur, cum tentari posset, tamen quae d. l. 1. nostri interitus, et etiam diminutionis periculum mariti esse, quae res corrupta vel detorta abesse potius quam extare videtur. l. Marcellus. 9. l. mulieris. 13. cum l. seqq. d. V. S.

31 6

Quare ut rem definitive pro captu expediamus sciendum est, pactionum rerum extantium, vel tantidem stimatarum constituendarum facere, ut res dotales maneant, et earum emptio non contrahatur. l. si inter. 21. C. d. Iur. dot. et ideo ancilla, cum partum tamquam dotales sint l. cum post. 69. §. cum res eod. tit. et ideo ex stipulatu heres acquiruntur Omni Iure. d. l. cum post 69. §. ult. ff. eod. §. cumque ex stipulatu in fin. h. tit. plane cum utroque casu, ut supra monuimus periculum mariti sit ex vi conventionis, sine qua mulieri esse deberet l. plerumque. 10. d. Iur. dot. sic adest naturalis aequitas, ut partum quoque commodum maritus habeat. l. 29. 15. d. R. I. cum contentaneum est, ex veteris ratione Iuris, ut si rei uxoriae actio dos repetatur partum ancillarum, quamvis tamquam dotales mulieris sint, tamen pro periculo apud maritum maneant, quia id aequitas suggerit, quae in hoc Iudicio cum bona fidei sit contemptissimo iure observatur. d. l. si mancipia. 18. d. l. penult. §. mancipia. ubi dos actione rei uxoriae non ex stipulatu petiti debuisse, ex eo apparet, quia non proponitur stipulatio facta de mancipijs reddendis, sed pactum conventum, quod rei uxoriae actionis ipso Iure appetentis perimere non posset. l. avia. 6. C. d. Iur. dot. ceterum si dos petatur actione ex stipulatu facta, quae stricti Iuris fuit, cum non liceat Iudici pro arbitrio aequitatis contra formulam verba, vel mulieris marito tribuere utroque casu partum mulieri restituetur, ut exprimitur in d. l. 1. C. sol. matr. ubi quod dicitur restitui an

cillas

cillas ex stipulatu, hedie etenim, si sola pactio eam reddendarum interuener
rit enigma desperatum est ne dicam falsum inauditum non est in iure actionem ex stipu
latu nasci ex pactione, nisi obseruemus, idcirco in d. l. 1. mentionem fieri pac
tionis, vel stipulationis, quia ex hac actio ex stipulatu nascitur, et partus mu
lieri restituuntur, pactione vero interposita actio rei uxoriae competit, partu pe
nes maritum manente, cum autem Iustinianus in fine d. l. 1. Cessaret ex post event
Tribon. mentionem rei uxoriae, ut potè iam sublatam permisit, quia et alibi fes
cit, ut notauimus in principio huius lectionis n. 3. retinuit tamen verbum pactionis respi
ciens ad ius tunc. Constituens, quod tempore dotis actionem ex stipulatu peti voluit, siue est,
stipulatio interuenerit, siue non conuenit. Cujac. ad h. tit. C. sol. matr.

32 Sed aduersatur superioribus Labeonis eiusdem, ex eodem
lib. Iauolen. ex l. ult. de pactis dotal. ubi si fundus estimatus 100. in dotem detur,
et conuenerit, ut eodem pretio restituatur, si cum postea 200. vendatur, responsum est,
maritum ducenta, aut fundum reddere deuere, quasi incrementum pretii mulieris
lucro cedat, cum tamen ex pacto constet, et periculum marito fuisset, et actionem rei uxoriae,
dotis peti debuisse, neque assentior Fabro 3. coniect. cap. ult. textum in l. ult.
varie emandanti obseruo potius superioris pactionis eam vim esse, ut omnino fun
dus extans mulieri restituatur. d. l. ult. hec autem pactio marito non remi
tit, quia quamuis fundum volente muliere vendiderit, quod alias licuit, ex l. Iullias
principio ff. quod alienare licet, vel non. notat ad rem Barb. in l. 15. p. n. l. sol. matr.
tamen si aliter eiusdem in d. l. Estimatis. n. 34. Cujac. in d. et cum lex. in fin. h. tit. Pra
terea ad l. Iull. ideo nec moueor, non potuit tamen mulier consentiendo sibi in dote
nocere. l. d. die 14. de pactis dot. quod eueniret si ex fundo 200. vendito 100.
dumtaxat marito daret, secus si hec ratio maritum absoluis fundi pretium uxori,
Coepit tamen aut fundum, aut 200. reddere. utrum ipse voluerit. ex regula legum plerumque.
10. § ult. de iur. dot. quia mulier eo animo alienationi consensit credit. l.
fundum. l. ducenta. pro pretio consequeretur, ut signat Iaboleni in d. l. ult. expli
cat Gutier. de iuramento 1. parte cap. 9. n. 13. Barb. in d. l. 1. 5. parte n. l. plane
in qua prima opposita nouitatem iure tempore partum apud maritum periculo manere
bunt ex equitatis prescripto, quod hodie expectandum est in actione ex stipulatu pro
dote, cum bone fidei facta sit, regio vero iure partum omnino uxori restituuntur,
nisi maritus expressa conuentione periculum interitum et deteriorationem sine culpa sua
contingentium susceperit, sicque apud nos ex Auctoris sententia diffinitum est, in l. 10. tit. 11. parte
4. in qua explananda labitur Couarr. in practicis. cap. 28. n. 3. in fin.

Sed.

33. ~~8.~~ Sed ne in hijs aut alijs fori innumeris bonæ fidei Judiciorum effectibus recensendis spaciemur, quos temporis illius ratio explicavimus revocat nos ad lineas textus Justin. q in § fuerat. Cum in superiori quæst. novimus ex stipulatu actionem et naturam rei uxoriæ bonæ fidei pulcritudine decoraret, monet ex diverso se deinceps ex superioribus quod actionis ex stipulatu olim fuerunt, et hodie quoque quasi inclusa manent, rejectis in posteriorem locum quæ ex natura rei uxoriæ actionis observantur, quare ut primarium non minus ordine, quam subtilitate, et utilitate, quæ in ult. sciendis subiectis prosequamur, meminisse oportet, si maritus uxori, cui dotem debebat legatum, aut fidei commissum reliquerit, inquirerat, an in eum dotem compensetur, ita ut scilicet utrumque vel alterum tantum mulier habeat separandam esse actionem rei uxoriæ ab actione ex stipulatu pro dote, nam si mulieri sola rei uxoriæ actio oporteret alteruter consentire esse debebat, et actio ei dabatur ut vel dotem suo iure, vel legatum ex testamento viri peteret, quorum altero electo ad illud transire non poterat, eoque nomine satisdare cogebatur ex Authoritate Edicti ex alteruter a Pretoribus hac de re propositi ut ex primitus in lege ult. C. Theodos. de testam. Ceterum in actione ex stipulatu pro dote cessabat Edictum de alteruter, et ideo mulier utrumque petere poterat, tam legatum, quam fidei commissum actione ex testamento, quam dotem actione ex stipulatu, ut insinuatur h. ubi doctores agnoscunt Pisan. post Cujac. hic et lib. 3. obs. cap. 16. et lib. 13. quos Paps. in lege Cum heres 51. ad S.C. Trebel. Cortan. de matr. tit. Nili dotis n. 13. Ahiford. ad Fab. lib. 2. tit. 13. q. 4. quibus ea non perceperint Accursiani, et Fab. 4. Coniect. cap. 3.

34. Discrimen vero a paucis quæsitum, a nemine, ut quæ opinor inventum deducendum mihi videtur, ex acceptissima apud Grammaticos Bart. trad. d. q in lege de compensatione debiti, et legati a debitore creditori relicti distinctionem adhibet inter voluntarium debitum, et necessarium quod appellat, quod inspecta origine ex voluntate debitoris expressa duenta. Necessarium vero quod ex natura causa legis, sicut authentica, potiusquam ex debitoris voluntate cepit, si voluntarium debitor creditori legaverit, compensatio cessat, et utrumque peti potest quia donationes, quæ legatis inest natura satis indicat testatoris liberalitatem potius exercere voluisse, quam debitum legando solvere, prior. ff. de leg. sunt a lege 1. de donation. Necessarium vero debitor compensandi animo legare videtur, quia liberalitatem pro causis prioris necessarias contractus obligationibus excludit. argumento ex lege Cum legatum 19. de adim. leg. docet præter laudatos dictum Bart. in lege si cum dotem 22. § si pater n. 2. sol. matr. Gomez 1. var. cap. 12. n. 27. Couertus 2. animadvers. Spi. cap. 16. et lib. 2. notatorum cap. 16. Morquecho

de

de divis. bon. liber. n. 11. cap. 18. Spin. in Speculo. gl. 8. princ. n. 23. Gratian. discept. for. 2 tom. cap. 234. n. 16. illud interis ex hac sta colligitur mulierem cui maritus legaverit utrumque petere posse, tam legatum ex testamento quam dotis actione ex stipulatu, quia cum stipulatio restituendae dotis voluntate mariti effecta sit. l. Stinug. 137. §. 1. et v. 6. voluntarium quoque debitum est, in quo legati compensatio cessat, ut insuat Costa in cap. si pater. 1. p. verbo legavit. n. 19. extra. de testa. lib. 6. Gracian. tom. 1. cap. 198. n. 13. at in actione rei uxoriae ex edicto et alter vero compensatio legati et dotis fit, quia obligatio, et actio rei uxoriae sine voluntate mariti iuris authoritate ad aequitatem acomodatam inducta sit, ut indicauimus in principio huius l. n. 2. necessarium debitum est, potius quam voluntarium, quatenus et debitore, ex quasi contractu scribit alibi Barb. in d. l. si cum dotem. 22. §. si pater. n. 4.

35 Sed etsi haec debiti necessarij, voluntarij quam distinctio nunquam in iuris libris, his nominibus exprimatur, et ideo parum placet Cujac. ad Mercatore lib. 2. cap. 16. Faquin. §. controvers. cap. 33. Schifordeg. et alij. lib. 2. ad Fab. tr. 18. q. 2. et seqq. retinenda tamen est, tam in forensi, quam scholastica disputatione quia neque mentione, aut more dignius ab his infiatur, et constat, quod ad effectum attinet. aptissime in l. filia. 34. §. quia invita. in fine. et leg. 2. ibi: praeterea quod putauerit se efficaciter, vel non consentiente filia, instituisse, aduersus generum de dote actionem. quibus verbis Modesti significat, si pater invita filia dotem exegerit, et ideo legaverit compensationem dotis, et legati fieri, quia quamvis adhuc genero, dotem debeat, a quo filia eam petere potest. l. quod hoc. 34. §. si gener. et solution. debitum tamen necessarium est, ut pote cum sine patris voluntate contractum sit, qui existimabat se dotem invita quoque filia suo iure petere posse, ut expendit, et exponit Barb. in d. §. si pater. n. 7. omitto autem Marcelli pro eadem distinctione locum, in l. pater. 54. ad l. falc. de quo certant Olo verius lib. 2. notar. cap. 16. Schifordeg. de trac. 13. q. 2. illud ex hac traditione remotioribus, et notionibus alijs omissis, colligo, legatum a coniuge coniugi superstiti et inopi debetur, ut cavetur in authentica praeterea. C. unde vir, et uxor. nempe quia lex debitum necessarium est, ex dicta authentica praeterea ubi Claciti, iuncta l. Regia. 7. tit. 13. p. 6. docet post alios, Barb. in d. §. si pater. n. 2. Gracian. 1. tom. discept. for. cap. 120. n. 39. Cons. Surd. Dil. 122. volum. 1.

36 Haec cum itaque essent, Justinianus Ner. vetere actione rei uxoriae, et stipulatus, differentia sublata constat. Ius hoc proprium actionis ex stipulatu, quasi dotis fauorabilius, ut dein cum legatum a marito uxori superstiti relictum, non compensatur cum dote, sed utrumque mulier consequatur, quare ut quaestionem aliquam finitimam, et superiori doctrinae proximam in praesenti expediamus, observandum adeo legatum cum dote

non.

n. dpensari; ut etz si vtrg. fr. partis vel omnis bonorz a marito vxori legetr, ut plerunq. accidit, potrit in mulier, et dotz, et legatz vtrq. ab heredibg mariti petere, ut resoluit ex facto Dulty. Gracian. 1. tom. cap. 184. idetsi mortis mrs maritg vxori arras pmiserit, et postea eidz legauerit simpliciti placet legati cu arris dpensanos cessare, et vtrgz petti posse, q.a qbg arre ad mulierz ptineat. ex lg. 51. tauri. earz tn debitg ex voluntate mariti pmisenty pendet, ut v.a tridrant Spino. in speculo. gla. 8. pnali: n. 24. cap. 11. n. 12. quis post Roderiqu Suarez in lg. 1. tit. de las Arras. lib. 3. fori. dolt tiat Menoch. de presupt. lib. 4. presupt. 103. n. 55. denique eadz rao videtur animaduerto legatz a marito vxori relictz n. dpensari, cu sponsalitia largitate, qz Regio Iure mariti morte vxor lucratr. ex lg. 52. tauri. lg. 1. tit. 2. lib. 5. dpil. sicuti nec cu bonis parapher nalibg, quorz admini tras simpliciti in quo temp legibg mris marito tribuit, ut docet et deducit Morquecho. de cap. 11. n. 2. de legg.

37. Deinceps ex superiori Iuri antiqui dfra illustrari X.a vulgarz captz ptt. obscurz tx in lg. q dotz 47. ibl. matr. ubi Paulg cu docere vellet legatz a marito vxori relictz ita tn ne dotz peteret, si legata mulier captare n. poss. (fortitg ppr leg Papiz de qua postea) adhuc mulieri dotis petitionz d.a heredes mariti dari debere, Iurultg in initio questionis mouet. maritg dotz stipulanti vxori pmisisse n. si idz q.a si dos ex stipulatu n. deberetr, el actio rei vxorie dpeteret, dtio stz enz postea pponeret, maritg ita legasse, ne dos peteret, cu in actione rei vxorie dep. et si simpliciti mulieri leger dpensatio locy habeat, ut iz docuimq; et insuat Cujac. lib. 19. qest. Pap. in d. lg. q dotz. 47. ideo potig, q.a si dotz marito n pmisisset in pposita specie actio rei vxorie q. sibi dpetebat mulieri d.a heredes mariti denegaretr a Pretore, qui nig ex eidz Edicto de alteruteo, sic optio ei dabatr, ut legatz electiz dotis petitione prorsg omitteret, eoqz noie satis daret. lg. ult. C.e Theodos. de testamtis. porro in actioe ex stipulatu, cu Edit. de alteruetro cautio cessaret, existimabat, nec pbat Ius pg dotis petendi repudiasse. argumto ex lg. matr. 19. infin de inofi. test. lg. siv. § Rbonz libert.

38. Sed euertere videtr hoc dotz, qd scriptz est in lg. cu heres. 51. lg. huig 18. § maritg. ad J. C. Trebel. mulierz cui dos est legatr a marito heredz institutz p pte (ex 3.a sicut si filiz cu habeant) ut pponitr in d. § maritg. iuncta lg. pen. de vsuris. lg. 4. C.e qdo dies leg

ced.

ced. l. ex 1a. si filij n. sint, ut ponendu e in d. l. cu heres. 51. iunta l.
q. uxori. 18. d auro et argen. legato. quoniam hanc distrahat p. termdos legatu
Uxor ex testamento mariti capere potuit p l. Papinianus ... in fragm. tit.
15. notat Cujac. hic et lib. 10. obs. cap. 27. et lib. 18. cap. 16. Merill. lib. 2. obs.
cap. 37.) si hereditate restituere rogetur, quam 4a, quae p l. Falcid. ex fideicommisso
detrahi dotis quantitate efficiat, posse tn utrumque deneq., tam 4a iure hereditario, quam
dotis ... cui p legatu p dotis portione n. valuit. cu tn ex Edicto d alte
rutro, aut dote, aut 4a contenta ee deberet, ut indicatur in l. dotale. 13.
§. ult. d fundo dotali. nec probamus Accurs. in d. l. cu heres. 51. ubi ille
gtr. Contra fatemur quoque, tam vetere, quam novo iure mulierem utrumque consequi
potuisse; si maritus ita vellet, ut accidit in d. l. si cu heres. 51. et in d. §.
maritus. ubi cu maritus mulieri, et dote p praeceptu, et partem hereditatis dederit,
utrumque mulier ex aequissimo Iudicio defuncti consequitur compensat. dotis, et 4a
cessante ex Edicto d alterutro, quam ius rei uxoriae act. dotis petti in d. l. cu heres.
51. agnoscamus; ut agnoscit vere Cujac. h. cu autem hoc casu utrumque mulier ...
quatr, nil interest, inter hanc mulierem, et creditores alios, qui proinde impp. ... 4a.
et debitum suum deduceret, ut Papinianus scribit in d. l. cu heres. 51. significans extra
eu casum differre mulierem ab alio creditore, qui his sepe in noe l. Falcid. et 4a.
d debitu a testatore, quam ei p legatum n ee tanquam ... alienum, et haberet l. qd
vinis. 15. §. qd autem. l. qd fundu. 87. §. si heredes. ad l. Falcid. l. in imponen
da. 6. l. invitus. 8. C. ed. mulieres Iudicio defuncti, qd ex p. legato dotis
colligitur deficiente in act. rei uxoriae dotis, cu 4a ex Edicto d alter. compensa
re cohereat. d. l. dotale. 13. §. ult. d fundo dotali. explicat Cujac. lib. 17.
qq. Pap. in d. l. cu heres. 51. et lib. 3. obs. cap. 16. Schisord. d trac. 13. q. 4.

39. Verum ut Iustin. qd nos vocat, sequamur haec ... het; habuit quam dotis
d legato, cu dote d act. ex stipulatu n compensando ... haberi ... dotis
haec exceptionem, nisi maritus uxori specialiter p dote legaverit, quia quae ad
modum legatum a debitore alio ex voluntaria causa creditori relictum compensatur
cu debito, si eo animo relinquatur. l. cu pater. 39. §. sibi. d legatis 2. l. si
debitor. 12. ad l. Falcid. l. si compensanda. 6. C. d hered. inst. quam alioquin
n compensaretur. l. creditores. 85. d legatis 2. l. creditor. 16. C. d legatis. ita si co
pensandi animo maritus uxori legaverit alterutro contenta ee debet, ut vel
legatum ex testamento petat. l. dotis ex stipulatione. l. si filia. 20. §. Papin.
familiae ercisc. l. qd iure. 6. qd dicitur leg. ced. l. 1. §. 1. l. pen. d dote p leg.
Cujac. et Gifan. 4. Dict. cap. 3. ubi illa p dote compensandi animo, qq extant

in

in l. cum ab uno. 53. dixi, vitiata aut inepta fuerit adiectio pro dote, cum ipso iure ex Edicto de alter. compensationi locus esset, id nec otiosa, nec extra sunt illa verba; quia quamvis his omissis in actione rei uxoriae alterutrius dictae mulier heres, non tamen in heredem, a quo legatum erat dotis actio amplius, quam pro portione hereditaria daretur, nisi ex superioribus verbis testatore voluisse de sicum ab hoc herede dotis onus, pro quantitate legati substineret, exprimunt itaque illa verba, ut suspicor, quamvis explicandi causa, quae praecipua fuit, in dicta l. cum ab uno. 53. de qua ne divagemur, consulendi sunt post classicos ibidem Schiford. de lib. 3. tit. 2. q. 5. Rich. in §. si fini. n. 6. ff. de offic. iudic. Faquineus. 12. controvers. cap. 51. illud notandum pondere ex superiore exceptione, interpretatur l. cum pater. 7. §. quod dotale. de leg. 2. ubi cum maritus quod dotali praedio vendito ab herede legatum, et ab emptore pro dictis fideicommissis uxori relinqueat. Papinianus respondit mulierem si legato accepto praedium ab emptore quaerit Julianus vendicare vacare, velle posse doli exceptione submoveri: sic hic afferatur eleganti (ut arbitror) ratione, quia tamen ex legalitate praedium ab emptore relicti, quod ex verbis fideicommissi, ut amplius praedium ei restituatur, quod repetitio legati conveniunt. l. quod ita. 4. de dote praelegata; legatum et fideicommissum animo compensandi cum dotali praedio datum colligebatur. ut post Castren. observat Cujac. lib. 8. respons. Papin. in d. §. quod dotale. et agnoscit Barb. in d. l. cum dotem. §. si pater. n. 20. an autem emptorem fideicommisso non teneri, Papinianus scribat in d. §. quod dotale. et aliena disquisitio est, quam praeter Accursianos, et Cujac. ibidem, tractant. Fab. 1. coniect. cap. 11. Hilliger. ad Donel. 8. comm. cap. 7. lit. H. vide Valent. in l. stipulatio. 6. de V.O. cap. n. 5.

4. His itaque pro partibus opere pretium est intricatum de compensatione dotis et legati de patre filiae dati quaestionem quamvis meram potius superioribus, quam coherentem breviter exponere in lubrica laboro, observa si pater pro filia dotem dederit, vel promiserit, vel a genero sine dotem filiae exegerit, numquam filiae in dotem debitorem esse, sed generi potius, cui vel ex promissione si non solvit, vel condictione si quod exegit dotem reddere cogitur. l. cum pater. 29. de iur. dot. l. quod hoc. 34. §. si gener. de solut. quia nec filiae his casibus de dote actio contra patrem, aut eius heredem competit, sed contra maritum. l. si socer. 44. §. Lucius. sol. matr. Donel. Cujac. sub mercatore. lib. 2. cap. 16. Fab. lib. 4. coniect. cap. 9. in fin. Schiford. de tract. 13. q. 15. quamvis prius repugnet Robertus in animadvers. et notatis de lib. 2. cap. 16. Barb. in d. §. si pater. n. 6. quibus consequens est legato de patre filiae simpliciter relicto compensationi cum dote ex Edicto de alter. locum non esse, quia nec debitae dotem

patre filię, ut compensari possit. l. 1. C. de compensationib. et ideo fal-
sum dotem à marito et legatum ab heredibus patris petere posse, ut
aperte probat mittere veratius Pomponius in l. si Pater. 4. de
collat. dotis. defendit Cujac. ibi. et lib. 8. obs. cap. 16. Faquineus
l. Controvers. cap. 33. Tifanius et Cujac. Schifordeg. ubi proxime
q. 4. sed hoc ita verum est, nisi pater specialiter pro dote legaverit,
ut in d. l. cum Pater. 29. d. Iur. dot. l. huiusmodi. 84. §. cum pater.
de legatis 1. hunc. n. sive cum pater dotem à genero non consentiente filia
exegerit compensationem ex voluntate defuncti: quodammodo ad
mittimus, ita ut mulier, l. dotem à marito. l. legatum ex testamento
petat, et si in legato amplius aliquid sit id quoque quia electa dote
consequatur. l. virilis. 8. §. ult. cum l. sequ. de legatis post. de l.
fina. 24. §. qui invita. sive dos adhuc exp[illegible] patris gener
non debeat, semel duntaxat ab herede patris solvatur. l. mur
fieri ex legato. vel marito [illegible] ut exprimitur in d. l.
cum Pater. 29. d. l. huiusmodi. 84. §. cum Pater. ubi Cujac. lib. 33. ff.
Juliani. et in d. l. virilis. 8. §. ult. agnoscit praeter laudatos nuper
Barb. in d. §. si Pater. n. 38. Armento, in d. §. qui invita. n. 3.

41. Verum huic declarationi acriter refragari videtur, quod
Alpinus in d. l. si cum dotem. §. si pater filię. quae à patre. l. heres insti-
tuta est. l. legatum simpliciter accepit, dotem petere non posse à marito,
quod patri sine consensu filię solverat, quo argumento veluti de prae
sumptorio compensationis dotis, et legati à Patre filię si pro [illegible] vel ta-
cito fieri regulariter, ita ut alterutrum mulier petere debeat,
concludunt post Barth. et alios antiquiores Scholas, Barbosa
in d. §. si Pater. Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 109. n.
16. mihi tamen omissa interpretatione Cujac. lib. 3. obs. cap. 16. et in
d. l. virilis. 8. §. ult. cui subscribere videtur Tifanius hic placet,
placuit quod et prudentis Fab. lib. 4. Coniect. cap. 9. novum accumen exco-
gitantis dotis actionem filię denegari, in d. §. si Pater. quia legato se-
mel accepto, ut tacite probaverit, iudicium patris agnoscere, et probare
videtur, quod postea improbare non potest, dotem petendo, ut posse cum lega-
to.

to q acceperit, qui dotis satis eet. lg. 3. sol. matr. pluspere Cujac. lib. 9. resp. Papin. in lg. Pater. 14. §. ult. in fin. ad lg. Falcid. prosequit Schifordeg. d. tr. 13. q. 3. cu. seqq. ubi post Accurs. et Fab. Ulpl. in d. §. et Pater. emendaõe proponit qua moramur. videndq Rouerts in animaduers. et notatis lib. 2. cap. 11. nec Velasco in Dertat. Proculo, et Cariis ad lg. ult. c. de dotis pmiss.

42 Sed adhuc hic que documq implacabiliti obsta- re videtur text. Papin. in lg. Pater. 14. ad lg. Falcid. ubi si Pater filiam pro parte heredem institutam rogaverit, ut fratri portionem suam iure proprio habituram, quoius compensande dotis cum 4.a aio instituta sit, et iam hereditatem agnovit, ceterum recenta superiori sta, cuius primor attentus Bald. in d. lg. si filia. 4. n. 4. c. de leg. iis. mores breviter testatorem iubere n. posse, ut heres in 4am imputet, vel compenset; qui neque ex bonis, neque ex iudicio defuncti cepit. lg. in 4am 90. ad lg. Falcid. et ideo quoius Pater filiam dotis cum 4am compensationem admittere voluerit, et filia hereditatem agnoverit, potest 1.o et 4am et dotem integram consequi, qua cum Pater dotem contendente filia n. peteret, ut scriptum e in d. lg. Pater. 14. h. e omnino n. petisset, et sic deesset. lg. in Insula. 44. sol. matr. apparet dotis in bonis Patris n. fuisse tempore mortis, neque in hereditate, qua mortuo Patre actio dotis filiae in solidum competit, n. iure hereditario, sed proprio, ut exprimitur in d. lg. Pater. 14. leg. ult. de collat. dotis. lg. si socius. 81. pro socio. ubi Cujac. lib. 9. qq. Papin. et lib. 9. respons. Papin. in d. lg. Pater. 14. Barb. in §. si Pater. n. 18. Schiford. ubi d. qa. quoius leviter dissentiat Donel. 8. Im. cap. 25. nec ex Papin. mente in praxi colligimus; legatum a marito vel n. vel e. da relictum, n. eè compensandum cum dimidia parte lucrorum ex tantum matr. obvenientis, qui regio iure coniugi defertur, ut cavetur nominatim in lg. 1. tit. 9. lib. 5. Recopil. et ideo cum mortuo marito, in eius hereditate n. inveniatur, poterit mulier, et partem lucrorum iure proprio, et legatum consequi. argum. ex d. lg. Pater. 14. illustr. post classicos, in lg. 16. Tauri. et in d. lg. 1. Barb. in d. §. si Pater. n. 12. Garcia, de coniugali quaestu. ex n. 6. et 12. Morquecho. de divis. bonor. lib. 4. cap. 11. n. 31.

ad.

Ad §. Maneant. & §. illo procul.

Infra. hac lege ultima. C. hoc titulo.

43. Proponit his lex de transmiss. actionis de dote in heredes mulieris, quoties vel eius morte, vel divortio matrimonium solutum; quo impedita inquam quoniam obscura de persona, cui dos restitui ~~testamentum~~, & adventitiae, profectitiaeque dotis differentiae nobilis necessario incurrunt totus huius partis Iuris complectamur, sic tamen ut aliena plane, & simpliciter propria, plane & utiliter explicemus. igitur si quaeratur, cui dos soluto matr. restitui debeat; tres casus distinguendi sunt divortij mortis mulieris, & mortis mariti. Primus; attingitur in §. maneat. 2us; in §. illud procul. 3us. omnino alienus est in nostra materia, et opportunius infra explicandus. Plane ut a 1o. casu incipiamus, si divortio matrimonium solvatur, & Mulier filiafam. sit, & dos profectitia, id est a Patre profecta, de qua profectitia. §. de Iure dotium. notat praeter eos quos laudavimus in §. et ut plenius. n. 1. d. h. tit. Pater Molina de Iustitia tract. 2. q. 423. n. 4. placet regulariter tam veteris uxoris actio iure Vetere, quam hodie ex stipulatu pro dote patris & filiae communis esse. l. 2. §. quod si in patris. soluto matr. l. filia. 1. de pactis dotal. contra si mulier sui Iuris divortij tempore sit, vel morte patris, vel emancipatione mulieri soli actio competit, quamvis dos profectitia sit. l. in insulam 41. l. si socer. 44. sol. matr. §. diximus infra. h. tit. quare quae in hispania filius fam. post nuptias ut solemnia pro emancipato habeatur. ex l. 47. tauri. Iuncta ordinatione Lucitaniae. lib. 1. tit. 63. §. 4. filiae soli dotis profectitiae restituendae nomine dotis actio competere, optinuit apud doctiores, quorum meminimus in §. et ut plenius. n. 8. in fine d. hoc tit. Aurum ex nostris, & Rom. in l. si dos profectitia. ut posuimus n. tit. sed adventitia; id est a quovis alio data praeter Patrem. ut diximus in d. §. et ut plenius. n. 1. filiae divor-

tio

ℓℓℓ

tio facto ff. §. quod si in pactis. ibi: et dos ab eo profecta sit, quamquam hoc verba Triboniano adscribat. Goveanus lib. 1. var. lect. cap. 44. laudatis a Cujacio ad Ulpian. tit. 6. et in §. accedit. in fin. h. tit. Pisanus in lege si convenit. 6. C. de pactis convent. defendit tamen solide, antiquos novosque iure Barb. in d. §. quod si in pactis. n. 13. et seqq. neque improbabiliter Othomanus lib. 9. obs. cap. 2. Fab. 13. dict. cap. 5.

44. Haec de dote patri, et filiae, aut filiae soli, post divortium restituenda, regula exceptiones habet. 1.a est, nisi pater profectitiae dotis aut extraneus adventitiae, sibi soluto matrimonio reddi pepigerit, tunc enim huic non mulieri restitui dos. §. accedit. in fin. h. tit. ubi diximus 1.a in principio huius loci. n. 9. et seqq. 2.a exceptio est, nisi culpa mulieris divortium fiat, vel ubi propter adulterium, quo casu dos mariti lucro cedit. cap. plerumque. 4. de donation. inter. lege. Irenaeu. 8. §. 1. C. de repudiis. lege 23. tit. 11. p.a 4. §. hace at. ubi diximus infra. h. tit. n. 1. sive adventitia, sive profectitia sit. Tantum extranei, aut patris, cum in dote non laedatur. lege si dotem. 24 de iur. dotis. Auth. eadem C. de repudiis. 3.a exceptio extat in lege. sed si alia. 5. §. vero. de bonis damn. ubi si uxor filia fam. deportata sit, et divortium faciat, patri soli profectitia dos reddetur, filia tamen consentiente; sed si mater fam. sit, dos post deportationem apud maritum manet, et si divortio, aut mariti morte matrimonium dissolvatur, mulieri restituitur, quamquam deportata patre consentiente matrimonii filiae, si postea solvatur dotis actio ex stipulatu, quae tunc parenti competeret, fisco adquiratur. lege inter socerum. 26. §. ult. de pactis dotal. quoniam actio de dote soluto matrimonio nata ad tempus recte obligationis naturae. lege. 1. quod potiorum. et sequenti, quasi ante deportationem nata fiscum sequitur. argumento ex lege si constante. 25. §. ult. sol. matr. in muliere tamen deportata singulari dotis favore, sive humanitatis interitu hodie, idest, post deportationem divortio secuto actionem nasci, diximus exclusa retrotractione fictione. de lege si alia. 5. §. ult. ut proinde de dote actio, quasi post deportationem quaesita ad mulierem pertineat, non ad fiscum. lege si mandavero. 22. §. ubi cuius mandati excoluntur, et commentatores circa d. lege. inter. 26. §. ult. varie Cujac. 22. obs. cap. 14. Fab. 2. semestr. cap. 13. Barth. in lege. si constanti. 25. §. 2. n. 19. et seqq. sol. matr. Fab. in lege ut emancipata. 9. de capit. demin. Pisan. in d. lege si convenit. 6 ubi reapertius inspecta tacite agnoscit, diversi in d. lege. si alia. §. ult. superiori regula de dote post divortium mulieri reddenda confirmationem potius quam exceptionem.

Sed.

45. Sed ut ad §. maneat. proprius speciei accedamus supponendus adhuc 2. casus. Primus est, cum post divortium dote non dum petita Pater decessit, in quo sive certum est actionem rei uxoriae, quae patri cum filia communis fuerat dotis praestitiae nomine, et hodie actionem ex stipulatu pro dote ad filiam potius omnimodo pertinere, cui dos post mortem patris restitui debet iure proprio, non heredibus patris; l. in insulam. 42. in princ. l. si soror. 44. §. ult. sol. matr. l. Pater. 14. ad leg. Falcid. l. 30. tit. 11. part. 4. quamvis antiqua ex stipulatu actio patre mortuo inter heredes eius pro hereditariis portionibus divideretur. §. videamus. et §. ult. infra. h. tit. 2us. casus est, ut cum post divortium filia moritur, dote non dum exacta, in quo si pater vertat dotem a se profectam petere possit, dummodo mulier filia fam. sit l. vere. 6. de iur. dot. neque si emancipata sit, non posse Pater profectitiam dotem petere, nisi in eius fraudem divortium fecerit, l. 5. de divortiis. l. filia. 59. sol. matr. de quo vero postea latius. Patre vero ius mortuo, deinde filia post divortium ante dotem exactam moriente, exoritur inter maritum, et heredem filiae, de restitutione dotis, nobilis quaestio in qua veterum iurisprudentia distinxit actionem rei uxoriae ab actione ex stipulatu, actio rei uxoriae ad heredes mulieris non transeunt; ideoque in hac specie si actione rei uxoriae dos profectitia, vel adventitia peti deberet, apud maritum manebat, nisi moram in dotem mulieri reddenda maritus fecisset. testatur Ulpianus in fragm. tit. 6. §. mortua et §. post divortium. iuncta l. semel. de r. cum l. dotis. sol. matr. ceterum stipulatio est interposita dotem heredibus mulieris post divortium mortuae, reddi necesse erat, quoniam actio ex stipulatu ad successores mulieris, quamvis mora mariti non intervenisset iure communi transmittebatur. ut indicat Justin. in §. maneat. cuius verba Accursianis non intellecta, sic ex vetere iure illustrant. Goveanus 2. var. lect. cap. 5. Donel. 14. pendet ex utriusque actionis varietate, quippe actio rei uxoriae singulari iure in favorem uxoris in dote comparata ad heredem eius transferri non debuit, in quo favor est, et ratio actionis huius inducendae, cessat; actio vero ex stipulatu communi iure ad heredes mulieris transmittitur, quia non stimatur, aut nascitur ex personali favore uxoris iure uxoria: id est iure stipulationis a defuncto interposita, quia regulariter ad heredes transit, ut sentit, quamquam aliud exprimere videatur. Stefan. in d. §. maneat. ex quo illud simpliciter ad praxim notandum abolita pristina differentia. Cuius meminimus actionem ex tacita stipulatione pro dote, quam novo iure mulieri ipse

tit.

tit ad hæredes, cui post divortium mortuus transmitti, quæ mora mariti non pro-
fuerit, ut cavetur in d. l. 30. tit. 11. part. 4. (ut in nostro §. illud procul.)

46. Porro, ut et alios casus soluti matrimonij morte mulieris
eadem brevitate explanemus, monendi estis imprimis quod restitutione dotis uxore in matrimonio mor-
tua distinguendum esse profectitiam ab adventitia, in profectitia dote Rom. hisp. quod iure
receptum est, ut mortua in matrimonio filia ad patrem superstitem dos revertatur, teste
Ulp. d. tit. 6. §. mortua. l. si filia. 60. sol. matr. l. si filius. 17. ad S.C. Maced.
d. l. 30. tit. 11. p. 4. quæ quamvis actio rei uxoriæ, quæ patri hoc casu tribuitur iure
antiquo morte uxoris extingui soleat; miseratione tamen ratio non patitur patrem
amissa filia, ut ait Afric. alio dolore ne solum hæreditatis habeat quam hoc
luctu, ut Plinius in panegiricus scripsit, sive ne et filiam amittat, et dotis a se profectæ
damnum sentiret, ut Ulp. dixerat in l. Iuri. 6. d. Iur. dot. nec distinguimus in hoc
filius emancipatus, aut in potestate patris morientis, quia utraque in matrimonio mor-
tua profectitia dos patris restitui patitur pietatis ratio suadet. l. si ab hostibus
10. l. filius. 59. sol. matr. l. 5. d. divort. quod si post divortium dote non petita, et pa-
tre superstite emancipata filia moriatur, placet dotem profectitiam non patri, sed hæ-
redibus filiæ actionem ex stipulatu reddi oportere iure novissimo. ex d. §. maneat
ut apud maritum remanere iure antiquo. teste Ulp. in d. vers. mortua. alias
in filia fam. mortua post divortium dos ad patrem revertitur. l. ult. C. soluto matr. hanc
agnoscunt Accursiani, plerique reclamantibus hæc distinctio. Barb. in l. 2. §. quod si
cum patris. n. 3. Covarr. 14. Im. cap. 16. Cujac. in §. illo procul. Pisan. in d. l. si conve-
nit. 6. et post Fab. Schiford. lib. 2. cap. 14. q. 2. tra. 14. et seqq. ratio huius distinctionis
est, quia post divortium actio de dote semel nata in emancipatæ filiæ persona con-
solidatur. §. videamus. in fin. h. tit. et ideo ad patrem filiæ morte transferri non
posse, quod non accidit filia emancipata in matrimonio mortua, quia cum actio de dote
sol. matr. nascatur. l. si constante. 25. §. 1. sol. matr. non posse dici consolidatam
in persona filiæ, quæ constante matrimonio decessit, et sic prius, quam actio nasceretur, et
sic humanitatis intuitu patri tribuitur, cui consolidatione cessante tribueretur,
hic quod ille usus est singulari, in quo filia emancipata ad patris dotem reverti
posse, ait Paulus in l. si pater. 71. d. evict. quod sic explicant post Fulgosium
et alios, Schiford. d. tit. 14. q. 5. Fab. d. error. dec. 49. ut proinde appareat
mentionem filiæ fam. quæ in quæstione de dote profectitia, mortua in matrimonio filia patri
reddenda, extat in l. 4. C. sol. matr. non pertinere ad indicandum distinctionem filiæ fam.
et emancipatæ, quæ in proposita specie nulla est, sed quia ex facto in propositionibus appare-
bat, mulierem filiam fam. decessisse, ut observat Schiford. ubi supra q. 3. Ulpian. ad d.
14. Im. cap. 6. lit. C. Pisan. in d. l. si convenit. 6. et ad tit. C. sol. matr. ubi Cujac.
in recitatione, in fin. explosa emendatione Goveani, lib. 2. var. lect. cap. 14. verbo. fi-
lia

filia fam. in d. l. 1. imperite interpreti tribuentis, et alia emendatoe Othomani, et dotib. cap. 11. an autem liberis extantibus mortua in matr. filia morientibus dos profectitia patri restitui debeat, vel apud maritum pro liberis remanere nobilissima quaestio est, quam exponemus oportunius in §. taceat. n. 17. inst. h. tit.

47. Ex diverso in adventitia dote inveterata regula docet mortua in matr. filia marito cedere; ait Ulp. d. tit. 6. §. adventitia. eius quoque regulae vestigia extant in l. si ideo si. 23. d. eod. tit. l. et si alia. §. d. bonis damnator. l. si ab hostib. 10. §. ult. sol. matr. l. si filius. 20. fam. ercisc. probatur ex aliis Altiper. ad Donel. et cap. 6. tit. B. Schiford. lib. 3. tit. 2. q. 1. Cuja. in §. illo pecul. et lib. 3. resp. Pap. in d. l. dotale. 25. de fundo dotali. Rovertus lib. 3. animadv. cap. 17. Brisonius ad l. Iul. in fin. Pancirola lib. 2. var. cap. 63. lib. 3 cap. 20. Pisan. in d. l. si convenit. 6. et haec ita erant in act. rei uxoriae, quae neque ad heredes transmittebatur, neque patri tribuebatur pro adventitia dote; ceterum act. ex stipulatu dabatur quem stipulatus erat, aut eius heredibus debebatur. l. unic. §. 5. c. sol. matr. Iustin. vero antiqua differentia antiquata et pro vero dos mortua in matr. muliere eius heredibus ex stipulatu actione restitui voluit, in §. illo pecul. l. 30. tit. 11. p. 4. non ut scripsit Othoman. d. dote. cap. 11. et si in nata actione ex stipulatu, quae est pro ad heredes transmi tit, notat Pisan. in §. illo pecul. videndus d. q. in praxi finitima. Sevallos, Com. Iur. q. 338. n. 41. et 62. notanda tamen est omnibus quae diximus generalis exceptio, nisi ea quaeque pactis. d. §. illo pecul. id est, nisi debuerit, ut mortua muliere dos apud maritum maneat, vel extraneo dotatori restituatur, hoc etiam pacto servandum. l. etiam. 8. l. si socius. 58. c. d. iur. dot. l. si dotale. 48. sol. matr. d. l. 30. tit. 11. part. 4.

Ad §. tractant. ad finem. hoc titulo De Rei uxoriae actione

48. Extant in h. §. de quibus retentionibus ex dote speciebus tot quot fere versiculis signata disputatio, quia nulla in h. tit. illustrior, subtilior nulla, quare ne res explicatione dignissima ignoretur meminisse oportet, inter cetera propria nata actionis ex stipulatu pro dote, quae Iustin. refferre, et differentiae cepit, in §. primus itaque. s. h. tit. illud praecipuum fuisse, quod hoc proponitur, cum enim olim act. rei uxoriae dos peteretur marito retentiones ex dote, id est, facultas totius dotis, aut eius partis retinendi tribueretur potissimum ex causis propter mores, propter res donatas, propter res amotas, propter liberos, propter impensas, ut docet Ulp. in frag.

fragm. tit. 6. Ulp. retentioe. Alii prosequuntur Paul. lib. 2. sent. tit. 21. si credamus Anianus in lg. 2. C. theodos. de dotibus. in act. tamen ex stipulatu retentiones oes censebat q. in act. rei uxoriae, cum bonae fidei esset licebat Iudici pro equalitatis arbitrio mutuas pretaones, et retentiones dotis admittere, ut insinuabimus in §. de ciui non ignoramus. n. 1. si actio vero ex stipulatu, cum stricti Iuris esset, et praecipue formale de ea prorsus reddi iubebat marito sim. sui neque nullas recipiat, recipiebat retentiones, ut loquitur Iustin. hic. in fine. iuncto §. actionum. §. in bonae fidei. de action. sed ut si hodie actio ex stipulatu pro dote in bonae fidei sit. de §. sed ut si non ignoremus. lg. assiduis. 2. C. qui pot. §. fuerat. inst. de action. retentionibus tamen locus non est, q. Ius sing. dotis fauore, quas semper hac restitutio reperit retentiones, verbositates in actione ex stipulatu; hodie quoque tacere voluit, ut obseruat Cujac. et Gifan. hic.

49. His itaque in due positis, ut singulas retentiones sigillatim explicemus, decurrit 1a in Iustin. ubi propter mores retentio, de qua pauca sciendum fuisse iure Romano Iudicium siue actionem de moribus q. diuortio facto vir, et uxor inuicem mores accusabant, et agebatur utriusque culpa, siue cuius mores causam diuortio dedisset. lg. viro. 29. ibl. matr. q. cuius aut hic actio, siue apud censores, ut ait Rebuff. receptus var. cap. 13. Valerius lib. 8. cap. 2. seq. ciuilis esset, accusatio tamen plerumque de lg. viro 39. lg. cum mulier. 47. ibl. matr. q. mores coniugalis coercitaos continet vindictae agit, ut obseruat Cujac. hic. Brison. ad lg. Iul. de adulter. sub tit. q. de pregnantis. Rich. in §. fuerat. n. 7. inst. de action. et ideo maritus victus non actione de moribus criminaliter mulierem de adulteriis accusare non posse. iuncta lg. unica. C. qd. sibi actio. explicat Cujac. lib. 11. qq. Papin. in d. lg. viro. 39. ubi Barb. n. 2. et uxore, vel marito mortuo neque heredi; neque in heredes competit actio de moribus. lg. rei iudicatae §. 1. sol. matr. lg. 1. C. theod. de dotibus. late Barb. in lg. 2. 1. p. n. 122. sol. matr. Gifan. in lg. si conuenit. 6. C. de pactis conuentis. Cujac. ubi optime quoniam actio ciuilis quae vindictam prosequitur, et heredi non datur, et semel instituta criminis lg. consumit, veluti actio iniuriarum. lg. praeter. 7. §. 1. de iniur. §. non autem. inst. de perpetuis et temporal. action. plane Iuditium de moribus exitus hic erat, ut pronuntiat utrius culpa diuortium factum esset, ut colligitur ex lg. Lucius. 38. lg. si socer. 44. §. 1. sol. matr. lg. miles. 11. §. ult. ad lg. Iul. de Adulter. notat Brison. lib. 5. de formulis. Cujac. nouel. 22. et ideo si uxoris mores causam diuortio praestitisse constaret maritus propter grauiores mores sicut adulteria, certam dotis partem, propter leuiores vero quales oes erant praeter adulterium. 8. partem dotis lucrabatur, et e contra viri mariti quoque mores varie puniebantur; ut explicat Ulp. d. tit. 6. Ulp. mores. atque hae penae diuortii quasi augmentis apud veteres, in lg. di stipulatio. 19. ff. V. O. lg. mota patre. de captiuis. notat Fab. in Iuris pro. tit. 11. prio. 8. ill. 8. Rich. in d. §. fuerat. n. 12. Brison. de lib. 5. qd si viro, atque uxore mores, mu-

muri accusantibus causam repudij dedisse pronuntiaretur, veluti mulieris adulterio et viri lenocinio pene divortij cessabant, nihilque ex dote retinebat, quoniam in actione civili, veluti de moribus paria delicta mutua compensatione solvuntur. de leg. viro. 39. leg. cum mulier. 45. sol. matr. aliter atque in criminali accusatione de adulterio lenocinij replicatio mutuique criminis compensationem induxit. leg. 2. et §. si publico. cum sequenti. leg. si uxor. 13. §. iudex. ad leg. Iull. de adulter. illud enim privatae vindictae dolor in actione civili de moribus hoc publicae disciplinae vigor in accusatione de adulterio postullat. leg. locatio. 9. §. quod illicite. de publicanis et vectigal. docent post alios Barb. in dicta leg. viro. 39. n. 2. et 4. ubi Cujac. lib. 15. quaest. Papin. Brison. ad leg. Iull. de adulter. sub tit. quod de primogen. caeterum cum haec actio de moribus tabente usu frequentari desijsset, vel propter incertitudinem causarum divortij, vel potius ut respicior ex constitutione Honorij, in leg. 2. C. theodos. de repud. sublata tamen de Iustin. in leg. ult. in fin. C. de repud. et iudicio de moribus sublato. ubi Cujac. in paratl. et recit. postremis. et in dicta leg. viro 39. Conang. 8. com. cap. 12. n. 4. Petrus Greg. 9. sentent. cap. 15. n. 25. Pisan. in leg. consensu. 8. C. de repudijs.

50. Finita iuditio de moribus fuerat propter mores retentio, qua maritus actione rei uxoriae conventus contra mulierem utebatur, ita ut, vel certus, propter graviores mores, vel propter leviores 8. dotis partes retineret; teste Ulp. de tit. 6. vel mores. iuncta leg. ambiguus. 156. §. 1. de R. I. quamadmodum ex leg. Iullia de adulter. muliere damnata non tota dos, sed pars duntaxat apud maritum remanebat, ut ex Ulp. frame probat Cujac. lib. 21. obs. cap. 12. Pisan. in leg. si convenit. 6. C. de pactis convent. quod recte docent, ita de parte dotis accipi, de veve, quod scriptum extat. in leg. Lucius 38. leg. mulier. 41. sol. matr. leg. miles. 11. §. socer. ad leg. Iull. de adult. leg. si dotis 24. C. de iur. dot. et alijs in locis quod pro perus repugnant. Barth. in leg. dicta. viro 39. n. 1. et 2. nec feliciter Brison. ubi proxime, quod eos corruptos esse afirmat de Tribo. respiciente ad ius novum ex leg. consensu. 8. C. de repud. sed cum tum actio de moribus, quam retentio portionis quaedam essent actionis rei uxoriae, ut notat Cujac. hic. Fab. de error. decade. 82. err. 5. merito hac sublata retentiones quoque propter mores sublatae tulit Iustin. unde forsan et in leg. obres. 20. de pactis dotal. verba illa ob mores quoque, quae in initio eius in Basilicis extant, omitterentur, quia iure novo iure superflua. ut obsevat Cujac. 11. obs. cap. 29. et lib. 35. Paulus ad Edict. in leg. si pater. 12. §. 1. de pactis dotalibus.

51 Sed ne retentione propter mores abolita publicas coertitiones absoluere videantur. leg. illud. 5. de pactis dotal. Rebard 4. va

variar. cap. 13. prudenti ius nr̃um admonet furtra retentionem regni, cum alio auxilio ex novis constitutionibus mores coniugum coerceantur; quare si vel viri culpa, sive mores divortio causam dederit, dote integra, et nuptiali lucro, aut donatione quam apud nos arras dicitur. mulier multatur, et mariti lucro cedunt, et vicissim propter mores mariti divortio facto donationem propter nuptias vxor lucratur, uti cavetur in lege consensu. 8. §. hec nisi vir. C. de repud. leg. plerumque. §. 4. extra. de donation. inter. leg. 1. ut lite non contestata. leg. 23. tit. 11. part. 4. leg. 5. tit. 18. part. 7. si autem sine dote, et donatione propter nuptias matrimonium contractum est cum pena iniusti divortij; hoc est, ut is cuius culpa divortium fit 4. bonorum suorum partem alteri prestet. leg. iubemus. 11. C. de repudijs. preterea iure regio, si mariti culpa divortium fiat, non tantum dotem, verum etiam dimidiam partem lucrorum constante matrimonio, quam societatis inter coniuges legibus nostris inducitur testament. vxori, defertur ei statum post divortium restitui debere. argumento ex leg. significavit. 2. de donat. inter. et deinceps quicquid post divortium sua culpa factum marito quesierit vxori, communicanda est, quemadmodum ea, quae post divortium quesierit marito communicare non copatur. argumento ex leg. actione. 66. §. itemque. pro socio. eademque in vxore, quae divortio causam dederit, similiter observanda, docet ex communi nostratum sententia. Barb. in rub.ª 2. n. 14. tit. 29. leg. 5. compil. illud tamen notandum, coniugem cuius culpa divortium non amittere dimidiam lucrorum partem, quae ad eum pertinet, ut recte contra Langum probat Barb. in rubr.ª 2. part. n. 67. nisi propter adulterium vxoris fiat divortium, quo casu, tam pars dimidia lucrorum mulieri quesita, quam cetera eiusdem bona parafernalia simul cum dote marito vindicantur. ex leg. 81. Tauri. leg. 1. et 5. tit. 20. lib. 8. compil. quarto quamvis divortium propter, vel alia iusta causa facto matrimonij vinculum non dirimatur, et tori dumtaxat separatio inducatur. leg. ex publica. 8. de divers. tione coniugatorum. leg. assignasti. 4. de divortijs. pene tamen iniusti divortij in separatione tori observantur. Barb. in leg. 2. 1. part. n. 53. sol. matr. Gon cian. discept. 1. tom. cap. 199. n. 10. videndi de his, et alijs divortij, et adulterij penis Sanchez de matr. lib. 10. disp. n. 20. et seqq. Sifan. in leg. 8. consensit. C. de repudijs. Cujac. hic. et in leg. viro 39. et laudati ab Alligero ad Donell. lib. 14. cap. 5. lit. C. Pich. in d. §. fuerat. n. 73. institut. de action. quos non transcribo.

52. Quarta retentionis species est, propter res donatas, quas maritus vxori donaverit, posse post divortium in actione rei vxorie rerum donatarum dotem retinere. ut colligitur ex leg. dote. 5. de dote prelegata. quemadmodum licet diversa sit mulieri actione rei vxorie post divortium consequitur, vt res quoque mari

to

marito donauit, restituantur, ut probat singularis in hac quaestione locus in lege Uxor 55. Vlt. eventi. de donation. inter. ubi docet Paulus: deteriorem esse mariti conditionem (si res ab eo emptae ex pecunia, quam uxori donata postea deducantur) quam ipsius soluendo non sit, in solidum tamen uxor ad quantitatem donatae pecuniae rei ex ea emptae condicuntur lege si id quod 28. §. si ex decen. de donation. inter.) quod si dotis iudicio, id est rei uxoriae praeter eas res conueniatur, quae in hac actione non damnatur in solidum, sed quatenus facere posse. §. cum autem in fine h. tit. notat post Accurs. Cujac. lib. 6. quaest. Pauli. in d. lege uxor 55. ut omittam emendationem Fab. lib. 5. coniect. cap. 9. retentionis huius causa, et origo pendet ex notitio iure, quo donationes inter coniuges quo alter pauperior, et locupletior, alter fit, improbantur. lege 1. et sequenti. de donation. inter. unde fit, ut in actione rei uxoriae in qua quaerit, quid uxorem, viro, aut virum uxori praestare oporteat, ut notat Cujac. in d. lege dote §. de dote praelegata. iustissime quaeratur, an mulier propter res donatas ex viri patrimonio locupletior sit eo tempore, quo de dote agitur, ut scriptum est in lege sicut mulier. 50. de donation. inter. eo nomine propter donationes, quod iure non consistit marito, dotis retentio tribuatur, sicut ex eadem aequitate si in area a marito donata uxor aedificaverit, et maritus retentione utatur replicatione propter sumptus, quod ad aedificium mulieri datur, apud arbitrium rei uxoriae lege si autem 28. §. in re. Vlt. idem, in fin. de rei vindicatione. ubi si post Accurs. exposuit Fab. in rationali. et Cujac. lib. 21. Pauli ad edictum. ex eadem ratione fit, ut pactio ante divortium facta, ne ob res donatas retentioni, aut petitioni locus sit, servari non debet, quia repugnat iure civili donationes inter coniuges prohibentes. lege illud §. de pactis dotal. aliud atque post divortium, quia cum tunc donare liceat. lege si inter virum 11. §. ult. cum lege sequenti de donat. inter. licebit multo magis de retentione propter res donatas, omittendam pacisci. lege ob res. 20. de pactis dotal. Cujac. hic. et in lib. 35. Pauli ad edictum. in lege si pater. 12. §. 1. de pactis dotalib.

§ 3. Verum cum haec retentio in actione ex stipulatu pro dote cessaret, et haec hodie sola relicta sit generaliter propter res donatas retentionem introduci prohibet Iustin. noster, ne sine causa, de qua postea, obstat enim quominus interim comprehendamus, quod etiam hodie in Iustinianeo iure passim occurrit compensationem, aut deductionem propter res donatas fieri a marito posse in actione de dote, lege fructum §. ob donationes. lege rei iudicatae 15. §. 1. sol. matr. sicut et propter res amotas a muliere, vel ob impensas a marito in rebus dotalibus factas, quarum retentiones Iustin. noster abrogat, compensatio ad

admittitr. in d. lg. rei. 15. § 1. lg. si Constante. 21. §. si vxor. lg. pen. § 1. sol. matr. lg. utilius. 8. d. impens. in res dot. lg. 1. C. rer. amot. lg. neqs. 6. C. d. cpensationibus. Quare ut breviter res explicetr, animaduerto, multum inter eē inter cpensatioēs et retentioēs, q.a quamvis qui cpensat, debitum retineat. lg. 4. d. cpensat. hęc tn cpensatio solutionis loco cedit, et debitum perimit in perpetuum. lg. 4. q. potiores. lg. 4. C. d. cpensation. atqs retinet, nec soluit, nec debitum minuit in perpetuum, sd rem duntaxat quasi pignus retinet, donec inuicem satisfiat. lg. dote. 5. ubi Cujac. lg. si convenit. 18. d. pign. act. lg. 5. d. imp. in res dot. et ideò quamvis retentio dotis varijs ex causis ęquitate suadente in act. rei vxoris, quę bonę fidei erat, permitteretr, hodie quoqs quamvis ea bonę fidei sit, dotis tn fauore ut supra diximus cessare videtr, et Iustin. constitutioē, quę tn extendenda n ē ad cpensatioēs, q.a inique excluderetr à Iustin. dotis fauore, cpensatio, cum cedat pro solutioē, et dotē ipso Iure minuant. lg. 4. lg. si ambo. d. cpensation. lg. 4. C. eod. sicut impensę necessarię ob quas marito retentioēs conseruat Iustin. q.a Iure ipso dotē minuant. §. ita si de dote. inst.a d. action. qua ratioē etiam in act. ex stipulatu maritus cn.a mulierem cpensatioē vti poterat, ut exprimitr in d. lg. 1. C. rer. amot. lg. neqs. 6. C. d. cpensatio. iuncto §. in bonę fidei. inst.a d. action. docent relati, relatis et reiectis alijs Barb. et Salicetus à Gifanio hic, et Barbosa in d. lg. diuortio. 8. §. ob donationes. n. 2. Donel. lib. 14. cm. cap. 8. in fin. ubi Osuald. lit. I. Schifordeg. ad Fab. lib. 1. tr. 1. q. 2. Fab. d. error. decad. 82. error. quamvis dissentiat merito Pichar. in d. §. fuerat. n. 78.

§ 4. Ex superioribus licuisse pōte, cur si à marito vxori dos prelegetr n posse hic ob res donatas vel impensas vtiles dotis solutionem differre, quamvis ideo propter necessarias impensas permittatr ut traditur ē, in lg. dotis. 5. d. dote prelegata. idcirco sit, quoniam cum actio ex testamento dotis prelegatę noē stricti Iuris sit, ut recte cn.a Accursianos colligitr ex lg. sibi. 5. iuncta lg. in bonę fidei. 7. d. eo qd certo loco. retentioēs dotis quasi pignoris propter res donatas n admittit, sicut neqs actio ex stipulatu pro dote alitr atqs propter necessarias impensas, quę cum ipso Iure minuant. d. lg. dote. 5. n retentioē dotis ab herede cseruatr seu deducuntr, sd cpensatioē dotis, quę in act. quacunqs stricta opponi pōt. §. in bonę fidei inst.a d. action. Sentiunt ita post Aluericum, Cujac. d. lg. dote. 5. et B. nec dissentiunt Fab. 1. coniect. cap. 2. et B. Barb. in rub.a 3. p.te n. 26. sol. matr. vbi et alia eē necessarias impensas prosequuntr, quę in suo loco reseruatis ne propria de retentioē propter res donatas, quęstio egrediamur serenda sunt, ex his quę diximus ad lg. 1. vs. et illud. d. dote prelegata. ubi vsi-

Seri.

+ ex testamento.

scribit. inter alia commoda, quae ex dote praelegata mulier consequitur, illud quoque esse, quod hodie post statum quo sex donationes inter coniuges donatoris morte firmantur. lg. cum hic status 32. de donation. inter. nulla fit exactio propter res donatas, si maritus voluntatem non mutaverit, hoc est, nulla eo nomine retentio ab herede fit ex dote praelegata, ut arg. ex d. lg. dote §. explicat Cujac. in d. lg. 1. ubi contendit verbum exactio. in d. Persic. et illud a Tribon. adiunctum esse, cum Ulp. scribit posse, nulla fit retentio, et agnoscere videtur, cum et Albericus in d. lg. 1. aberrant tamen largiter, quia Ulp. ita dextre, et simpliciter accepta, hoc est, quod cum ante statum donationibus non dum confirmatis heredi mariti; exactio verum uxoris donatarum iure actionis, vel compensationis tribueretur, quamvis retentio dotis praelegatae, ex natura stricti actionis, ex testamento denegantur. d. lg. dote. §. hodie tamen post statum donationes confirmatae sint, si maritus non poenituerit, nulla fit exactio, ex dote praelegata, id est, nec retentio, nec compensatio, nec actio ad res donatas expendas heredi tribuitur, ut proinde appareat consulto Ulp. in d. vr. est et illud. generali exactionis verbo usum, ut ac deductionis genus complecteretur, ut in lg. si cum mulier. 50. de donation. inter.

§§. Prohibet itaque Justin. ut ad eum revertamur, retentionem dotis propter res donatas introduci, non sine causa, siquidem a marito multa remedia suppetunt, quibus res donatas salva dote prosequatur, nam si donatae res extantes vindicari a marito possunt directa in rem actione; si autem mulier consumpserit, repetuntur condictione sine causa, quatenus uxor ex his locupletior facta est. lg. si sponsus. §. §. ult. cum lg. sequenti. lg. si donatae. 36. de donat. inter. lg. quod bonum. §. §. ex donationibus. ad lg. Falcid. sed et si dolo malo res donatas mulier consumpserit, vel corruperit actionem ad exhibendum, vel ex lg. Aquilia de damno iniuria dato conveniri posse. lg. si mulier. 37. de donation. inter. veluti si margaritas extricatas, id est a lumine de sacto pergatas, et expolitas sibi a marito donatas perforaverit, ut in linea his uteretur, ut proponitur in lg. si servus. 27. §. si cum maritus. ad lg. Aquil. illustrant Budaeus in annotationibus prioribus. ubi Cujac. 18. obs. cap. 37. Fumeus lib. 27. advers. cap. 12. Pometius obs. cap. 12. an autem his casibus actio damni iniuriae in simplum dumtaxat, an pro tenore leg. Aquiliae facta aestimatione competat, ut insinuatur in lg. peculiari. ad lg. Aquil. lubrica quaestio est, nec satis propria; videndus Cujac. lib. 17. ff. Jullian. in d. lg. si mulier. 37. et lib. 11. qq. Papin. in lg. divina. §. de act. rer. amot. Fab. de error. dec. 81. err. 10. et dec. 82. err. 1. Rursus si res donata versum fecerit, utilis in rem actio, qua servum aut versum vindicet, marito tribuitur. lg. si mulier. 29. cum lg. sequenti. lg. uxor. 55. de donat. inter. sicque explicandum est quod Justin. noster ait; nulla ex causa retentionem ob res donatas introduci hodie debere, cum sit donatori facultas per actionem in rem directam, vel utilem, vel per condictionem iuri suo mederi, ut notant post Accurs. Pisan. et Cujac. hic.

Sequitur

17

56. Sequitur 3º paucissimis explicanda retentionis species, propter res amotas, quippe si uxor constante matrimonio mariti res amouerit, e actione rei uxoriae soluto matrimonio dotis marito eius retentio pignoris loco concedit, donec amotas res restituant, ut colligere licet, ex d. lege illud 5. lege 6. res 20. de pactis dotal. lege res iudicata 15. § 1. lege si filiofam. 26. sol. matrim. unde petenda est elegans dubitandi ratio ad legem si cum dotem de act. rer. amot. ubi si maritus cum dotem mulieri soluerit, nihil de restitutione rerum amotarum dixisset, quaesitum est, an nihilominus agere possit, nec inmerito, quia cum dotem quasi pignoris retentionem omisisset, quam in actione rei uxoriae impetrare poterat propter res amotas, videbatur; earum repetitione renuntiare. argumento ex authentica sed cum testator. § itaque C. ad legem falc. respondet tamen Pomponius maritum agere posse rerum amotarum quia cum haec actio competebat, etiam si dos nulla sit, non videtur eam amittere, quia dotis retentionem amittit. de lege si cum dos 8. quae nec ita expendat, nec exponat post Accurs. Barth. imo planè si dotis et rerum amotarum debitum pecuniarum fuisse, in d. lege si cum dos 8. ita ut, compensationis eo nomine locum esse possit lege si conuenerit 18. de pign. act. omissa compensatione indebiti condictio marito competeret, quia quis compensare potuit ipso iure non debuit. lege si ambo. 10. de compensation. lege quinimus 30. de cond. indeb. quamuis contra reclamet Barb. notatus à Schiford. lib. 1. q. 3. tr. 1. quemadmodum eadem ratione, si marito omissa compensatione propter varias impensas totam dotem soluerit, repetere potest, ex egregia Marciani dicta in lege quod dicitur. 5. § ult. de imp. in res dot. explicant ut sub. 3. parte n. 4. sol. matrim. eleganti Fab. de err. decad. 93. err. 5.

57. Sed nec ob res amotas retentionem dotis marito denegandi in actione ex stipulatu, Iustinianus vult; quoniam ita dotis fauor suadet, et maritus iniuria non afficitur, cum possit rerum amotarum actionem sibi deuolere, quae introducta est aduersus eam, quae uxor fuit, ut amotas res restituat, lege 1. de act. rer. amot. nec turbamur, aut deturbatur ab hac dicta argumento Antonij Fab. de err. dec. 82 err. 3. ubi audenter affirmat, retentionem propter res amotas ineptè, aut iniquè sublatam esse à Iustiniano sub praetextu rer. amot. actionis marito relictae, quoniam haec actio nunquam aliter competit, quam si diuortij consilio (seu animo) res amotae sint, et diuortium secutum sit. lege verum 25. de act. rer. amot. lege 1. et seqq. C. eod. tit. quare cum hodie apud christianos diuortium nunquam dirimatur matrimonium. cap. gaudemus 8. de diuortijs. consequens videtur, nunquam hodie rer. amotar. actionem competere marito posse, et proinde adimi ei non debere, retentionem propter res amotas. ea ratio neque certa, neque firma sit, quia quamuis fateamur retentionem hanc simpliciter dotis res potuisse in actione rei uxoriae, neque ad casum diuortij esse restrictam, ut affirmat Fab. ex lege 1. C. de rer. amot. et regulariter commodius sit retinere, quam agere. § Iusti. Inst. de oblig. quae ex delicto, dotis tamen fauor retentionem marito denegari suasit, ut agnoscunt Cujac. et Gifan., hic quod salua ei manet rerum amot.

Vz

tarũ actio, qz in ea quoq dotis retent.e melior ē, q.a dãnũ ex furto illatũ repræsentat, idē statũ post diuortiũ res amotas restitui cogit, ut signanter signat Paulus in lg. si mulier. 21. §. rerũ. ḋ act.e rer. amot. cũ tñ dotis retentiōe nullũ eos consequatr ma ritus, qz in act.e rei vxoriæ, qz n̄ statũ post diuortiũ competit. §. cũ autẽ in fin. hoc. tit. notat Cujac. ad tit. C.e rer. amot. id etiã ĝ diuortio mortis vinculũ enĩ diri matr solũ tñ separaō cōmittitr. cap. ex publico. ḋ cõuers.e cõiugator. qz in diuortiĩ locũ, quoad omē iuris effectũ successit, ut docuimus s.a n. 4. in fin. et ideò, si futuræ se parationis cõsilio res amotæ sint, et separaō sequatr dubitari n̄ debet, quĩ ma ritus rerũ amotarũ act.e cõponit, et omittas, aliãs quoq eo noĩe actiões cõpettere, quæ extra retentiões, et rerũ amotarũ actiões iure suo mederi pñt, ut constat ex lg. si cõ.a §. ult. lg. ob res. 24. cũ seqq. ff. ḋ act.e rer. amot.

58 Altera retentiōis species, ppter liberos cõponitr à Iustin. in Vlp. sileat, cæteris in hoc tractu tanto illius tñ, q.to implicatior. igitr si mulieris culpā, vel eius patris, cuius in potestate mulieri diuortiũ intercesse maritus ppter singulos liberos ex matr.o sit cõe susceptos totidẽ certas dotis p.tes retine re poterat, n̄ plures tñ q.a 3. certas, idē n̄ ult.a dimidia p.tẽ dotis, teste Vlp. in frag. tit. 6. Vlp. ppter liberos. Paulus. lib. 2. inst. tit. ḋ dotib. apud Boetiũ in topicis. exornat Brison. lib. 5. de formulis. Barb. in lg. post dotẽ. 40. n. 5. sol. matr. Sed hæc ita si act.e rei vxoriæ dos peteretr, ĩ qua formulis ... ex ipsis formulis Vlp., quorũ meminimus in §. id etiã ignoramus. n. 1. 1.a h. tit. retentiōnũ suadet illa raō, q diuortio facto culpa mulieris; Equius melius ē, certas retinere p liberis ut ait Boetius laudatus à Cujac. hic. ex qua obseruaōe enodari posse, obscurũ tx. in lg. si cũ post. 69. ḋ iur. dot. ut si mulier post diuortiũ viro scienti in par.e dotalis prædiorũ longo tpore fuerit responsũ ē, maritus dotẽ petentẽ doli except.e sub mo veri posse; q.a ex parte longa ptr. diuortiũ tacitũ pactũ ḋ n̄ petenda dote p̃sumitr, et consequentr significatr longa pat.e cessante potuisse maritũ post diuortiũ dotẽ cũ effectu petere, q.a tñ falsũ ēe apparet. ex lg. 39. §. si nuptura, ḋ peculio. quarè tx. ita explicat Schifford. ad Fab. lib. 3. tract. 2. q. 9. ut fateatr; regulariter mer ... fieri doli except.e tauri posse, si maritus post diuortiũ ex p̃missa dotis agat. ḋ lg. deposui. 39. §. si nuptura. q.a dolo petit ab ea, cui confestĩ restituturus ē. lg. si socer. 44. §. ult. sol. matr. cessat tñ doli except.e si diuortiũ mulieris culpa fiat, ut accedit apud Cap. in ḋ lg. cũ post. 69. ubi post Accurs. glo. 2. ita fingit Cujac. lib. 4. resp. Cap. Dueñas glo. 2. regula 201. n. 2. quia tunc maritus ppter liberos certas retiner re posset, potuisse vtiq dotẽ p̃missã cũ effectu petere, nisi ex silentio longæ posse ssionis tacitũ cõuenisse videtr, ne dos peteretr. ḋ lg. cũ post. 69. lg. 2. et seqq. C.e de pactis. mihi tñ hic pars placet, q.a ppter liberos marito tribuebatr retentio, n̄ petitio; ut ait Vlp. ḋ tit. 6. Vlp. ppter liberos, et diuerso culpa mulieris fac to n̄ totã dotẽ, sed certã duntaxat ptẽ liberos, vel mores grauiores octauã ptẽ leuiores maritus lucrabatr, ut p bauimus s.a n. 3. quarũ vtrunq Cap. repudiat, qui de petitiōe dotis p̃missæ simpliciter loqr. in ḋ lg. cũ post. 69. pro itaq magis,

qd.

qd ex grecorum gloris petit, docent Cujac. tr. 8. ad Afric. in d. lg. de pomi. 38. §. Nuptura. Barb. in lg. qq dotis 34. n. 52. sol. matr. ideo maritus dotem petere potuisse, nisi longa poressio. obstant in d. lg. cum post. 69. qd venerat, ut dotem venerat, in casu divortii, culpa sit mulieris facti, sic enim (quaquis alii non exprimant) supponendum e, alioquin inutile pactum foret, quo mulieris in dotem conditio sine culpa eius deterior fuerit. argum. ex lg. 2. de pactis dotal. lg. 1. ubi Accurs. vbo intervenerit. de dote praelegata.

59. Colligitur superioribus electis, et elegantes differentias inter retentionem propter liberos, et ceteros quarum apud Justinianum mentio est. haec 1.a qd cum propter mores, vel res amotas, vel donatas, vel impensas necessarias, non tantum dotis retentio, idest petitio actionis Jure marito tribueretur, ut constat ex his, qq diximus, et diximus propter liberos tantum certum dotis in retentione esse, non in petitione. Ut sp. auth.a in dicto versiculo propter liberos, idqs sine exemplo non e. lg. ex quibus. de condit. indebiti. lg. Paulus. 14. de dote excep. notat Cujacius hic. differentiis ratio, neqs ex expensa hactenus, nec exposita haec, qa ceterae retentiones causam cum pendent, vel ex praecedente maleficio veluti minoribus, aut rebus amotis, vel ex donatione Jure improbata, vel ex pensis necessariis dotem ipso Jure minuentibus omnes Juris civilis authorite. sub mixtae est. quapropter retentionem dotis actiones eo nomine dantur. lg. 2. §. de in de. ex his lebiog. de origine Juris. at retentio propter liberos sola aequitate naturae in favorem mariti comparata sustinetur, qq divortio facto culpa mulieris certas ex dote retineri, ad alendos communes liberos, suadet, nec adjuvatur Jure civili act. eo noe data, qd Jus civile alimentorum onus patri potius quam matri iniunxit. lg. si quis à liberis. 5. §. si Pater. lg. 1. de agnosc. liber. ex eodem fonte profluit 2.a differa. qq propono potius qs affirmo: nam cum de ceteris retentionibus omittendis pactio ante divortium facta nullius momenti sit, qa repugnat iuri civili generaliter de catu harum retentionum construere. lg. illud. 5. lg. obiter 20. de pact. dotal. propter liberos tamen retentio pact. ante divortium facta admitti potest. veluti si extraneus dotem donans, cum ab initio, nec suspicio antiqua liberorum occurrit, sibi res oes reddi paciscatur, hoc e, retent. propter liberos cessante. lg. ult. ver. deinde. c. de Iur. dot. explat. Cujac. hic. qa merito licet unicuique renuntiare retentioni suo tantum favore introductae. lg. si Pater. 12. §. 1. de pact. dotal. lg. si iudex. 41. de minor. quin recepta debitari potest. ex lg. si liberis. 17. de pact. dotal.

60. Tertia differentia, eademque certior est: namque cum ob res donatas, vel amotas, vel impensas retentio ex dote sit, eaque si mariti morte solvatur matrimonium. lege ut Iudicio. 15. §. 1. soluto matrimonio. quia mulieris in dote conditio deterior non sit, cum ei lucrum ex donatione, vel furto, vel impensis per retentionem extorqueret. propter liberos tamen retentio non nisi divortio facto culpa mulieris locum habet, sicuti propter mores retentio non nisi divortio facto culpa mulieris locum habet, quamquam propter mores retentio quamquam non sit eadem cum retentione propter liberos, ut recte annotat Dominus Aurr. Pichar. in dicto §. fuerat. n. 82. instit. de action. simillima tamen est, ut colligitur ex lege 2. Codicis Theodos. de repud. ubi cum imperatores Ius retentionis propter mores varie innovavent, prudenti in fine praecipiunt retentionem propter liberos in suo vigore relinqui. Neutra itaque retentio admittitur soluto matrimonio, morte mariti; non propter mores, quia mariti heres morum coertionem non habet. de lege 15. §. 1. diximus supra n. 2. nec propter liberos, quia mulieris in dote conditio sine culpa eius deterior fieri non debet. lege 2. de pact. dot. et ideo nulla utriusque retentionis mentio fit, quoties mulier dotem praelegatam repetit. lege dotem 5. ubi Cujac. de dot. praeleg. et si sine culpa mulieris divortium fiat, nihil ex dote propter liberos retinebit, ut ait Paulus apud Boetium in Topicis. quia quamquam liberis intervenientibus deterior dotis conditio fieri posse videatur, id tamen locum non habeat, nisi quoties vel mulieri non nocet, vel sua culpa nocet, ut accidit, vel cum ipsa in matrimonio mariti, vel divortium eius culpa intervenit. lege 1. vers. nunquid de dote praelegata, ubi sic explicat Cujac. quamquam reluctetur Barth. in lege 2. 1. parte n. 149. soluto matrimonio.

61. Verum cum haec retentio partim gravitate naturae de communibus liberis alendis, partim Iuris auctoritate de multanda muliere, cuius culpa divortium factum fuerit, sustineretur, ut notat Cujac. et Guifacre, hic, Iustinianus veteri antiquo Iure retentionis propter liberos in actione ex stipulatu pro dote, hodie silere iubet, duabus propter favorem dotis, cum ius toties meminimus alatis rationibus. 1.a est; quia frustra propter alendos liberos dotis retentio permitteretur, cum patres ad filiorum suorum educationem hortentur naturalis stimulus, idest linea naturae. lege 1. §. Ius nat. de Iust. et Iur. lege siquis a liberis. §. a milite. de liber. agnosc. Robertus 2. rer. iudicatar. cap. 11. et lib. 4. cap. 10. Parlador. in sexquenturia differentia 3. n. 3. Osuald. 12. cap. 4. lit. A. praesertim cum Iure quoque civili onus liber

181

liberos alendi patribus potissimum iniungat. l. ult. §. ipsum c. de bon. quæ liber. l. 3. cum sequ. c. de alen. liber. l. siquis à liberis. de liber. agnoscen. 2.a ratio est, quia nec culpa mulieris retentionem hanc inducere potuit, cum iure veteri ante legem consensu 8. c. de repud. certæ diuortij iustæ causæ præscriptæ non essent, et accideret plerunque, ut mariti dum retentionis sextorum ex dote lucrum captauant varia culparum genera in uxorem excogitarent, ut morum potius, quam criminum vitia obijcerent, ut scriptum est, in l. 2. c. Theodos. de repud. quod ferendum non est, nec bene concordantia matrimonia turbentis. l. 1. in fin. de lib. exhib. l. ult. in fin. c. de furtis. nec mulieri impunitas datur, quia diuortio eorum culpa facto pœnæ statutæ sunt imperialibus constitutionibus in l. consensu 8. c. de repud. dist. diximus ex professo. n. 4. quibus illud, quod huius loci proprium, addo diuortio culpa mulieris facto dotem &c. quæ mariti lucro cedere docuimus ita apud eum manere, ut si liberi mulieris extent ex eodem matrimonio vsumfructum Pater habeat, et bona, quæ propter diuortium lucratus est, filijs communibus post mortem suam omnino seruare debeat. d. l. consensu 8. §. ult. vers. si vero l. Iubemus 11. in fine prin. c. de repudijs. authentica ubi licet matri. §. quia vero collat. 8. l. 15. ubi Gregorius tit. 11. part. 4. nisi propter mulieris adulterium diuortium fiat, quo casu post mortem adulteræ criminaliter damnatæ filijs eius tanquam hæredibus matris bona pleno iure deferuntur, nec vsumfructum Pater habet, nisi filij fam. sint. ex l. 1. et 5. tit. 20. lib. 8. compil. resoluunt Iul. Clarus responso 24. n. 3. Sanchez lib. 10. de matrim. disp. 8. n. 12. Azeuedus in d. l. 1. n. 20.

62. Sed antequam hinc abeamus attingenda breuiter est, alia propter liberos retentio, propter quam maritus de patre dotem profectitiam petentem mortua in matrimonio filia, ut docuimus supra in §. maneat. n. 4. quintam partem ex dote in singulos liberos ex matrimonio communi susceptos in infinitum retinebat, seu deducebat, teste Vlp. in fragm. tit. 6. §. mortua. explicant expositores his disputationes Pifanus hic, et in l. si conuenit 6. c. de pactis. Cujac. in §. illo procul. h. tit. Barbosa in l. post dotem 40. n. 5. soluto matrimonio Otomanus de dote. cap.

5.

5 Fab. l. Dict. cap. 16. et 13. Cap. 1. et sequen. Schifordegr. ad Fab. 2 tract. 14. quest. 4
et 3. tract. 2 quest. 8. Nos qd plaribus vacat, adhibita superioris principij face, illustrabimus
brevit celebrem in hoc tractatu quaestionem, utrum filia in matrimonio mortua liberis etiam
superstitibus, dos profectitia patri restitui debeat, an apud maritum pro liberis remanere?
in quaestione hac fluctuant primi, et primarij iuris glossatores. Martinus namque putat
dotem profectitiam extantibus liberis apud maritum remanere, cuius sententiam quae
tota europa consuetudine in praxi receptam testat post Accurs. hic. verb. sileat Tiraquel.
apud Ovald. 14 Oment. 6 tit. C et probari manifeste videt ex leg. ult. §. l. ut legat. seu
fideicom. nomin. leg. filij 17 ad Maced. leg. illam 19 Cod. de Collat. leg. post dotem 40 de
matri. leg. 26 §. cum int de pact. dotal. leg. tale 40. §. ult. de pact. leg. 30. tit. 11. part.
4. quibus argumentis ita post alios docent Fab. l. Dict. 16 Petrus Greg. 9 syntagm. cap. 22
n. 9 Sevallos Com. d. Com. quest. 178 n. 2. Contrario Vulgarus existimabat dotem profec-
titiam omnio patri reddi debere, quod liberi defuncte mulieris extent arguo ex leg. iure. 6
Cod. iur. dot. leg. 2. Cod. de bon. quae liber. quia alioquin si dos pro liberis apud mari tum
maneret, frustra pactum interponeret, ut filij post mortem mulieris superstitibus
dos à marito retineret leg. si pater 12 de pacti dotal leg. dotali. 48. solut. matr.
sequunt donel. 14 Oment. 6 Faber. 3. Dict. l. se retractans Gifan. in d. leg. 6. Cod. de
pact. Duent. Schifordeg. 2 tract. 14. sed quod vis iure veteri verosimilius, iure autem
novo narium est, quod vis alit disquat Cuiac. lit. 6. ad Afric. in leg. ult. rem ratam heri, ali
ter Tachene 3. Observ. 21. quippe cum ante Iustinianus quintas duntaxat, non totius dotis,
sed eius quod herent, si universa dos int liberos divideret mortua in matrimonio muli-
ere retinere maritus poset, ut explicat Cuiac. in §. illad pacul hoc tit. licet alit Gifani-
hic Faber 13. Dict. l. Schifordeg. d. tract. 14 quest. 4. apparet dotem reliquam liberis
etiam superstitibus ad patrem reverti debuisse: hodie vero post Iustiniani constitutionem
verissimum est dotem integram patri reddi debere, quia propt liberos retentio non solum sex-
tarum, sed etiam quintarum sublata est, ut diximus supra n. 13. et evincit generalis illa
ratio, cum ipse natura stimulus patrem ad liberorum suorum educationem hortet §. 8. accedit
h. tit. Unde patri dotis profectitiae nomine actio ex stipulatione tacita prodit indistincte
agnoscunt post Accursium hic Faber. ubi supra licet Schifordeg. dicentiant ipse Faber
l. Dict. 16 Bart. in dict. leg. post dotem n. 5 Duar. ad leg. si dotal 58. solut. matr.
et prensit Accurs. hic verbo sileat. Contrarium tamen utrum attinet servandam Marti-
ni sententiam, quae moribus recepta est, et apud nos probat aperte in d. leg. 30 vers. Ley. tit. 11.

part. 4.

part.ª 4. Zevallos comm. contra comm. q. 378. n. 5. quibus in rei valore danda peccant Pragmatici.

64. Super 5.ª et postrema retentionis species propter impensas in res dotales factas, quas concinna potius, quam longa commentarij tunica vestremus. Impensæ igitur aut necessariæ sunt, aut utiles, aut voluntariæ l. 1. et § ult. cum ll. seqq. ff. de imp. in res dot. fact. l. 79. ff. de V. S. Necessariæ sunt quarum impendendarum necessitate, ff. l. 1. in prin. quia his non factis dos minueretur l. 14. ff. de impens. in res. vel res dotalis peritura, aut deterior futura esset. ff. l. 79. ff. de V. S. ita ut maritus ob impensas non factas condemnari possit, l. et in totum 4. ff. de impens. in res. quales sunt impensæ factæ in reficiendis domibus ruinosis, vel ægrotis servis curandis. ff. l. 1. in prin. cum l. seqq. eod. l. necessarias. 8. ff. de pign. act. Notat Ulp. in fragm. tit. 6. vers. necessariæ. Utiles impensæ sunt, quæ meliorem et utiliorem dotem faciunt. l. quod dicitur. 5. in fin. ff. de impensis. nec deteriorem esse sinant, ut scriptum est in florentinis codicibus, in d. l. 79. ff. de V. S. idest, quibus his omissis dos deterior non fiat, ut explicat Cujac. veluti si vineæ arboribus maritatæ sint. l. ult. ff. de termin. mot. vel ultra quam fuerit necesse maritus defenderit. ff. l. 79. § 1. aut si vineta, aut olivetа in agro dotali posuerit, ut ait Ulp. ff. tit. 6. vers. utiles. vel si servos dotales artes docuerit: hæc enim plerumque inter utiles impensas recensentur. ff. l. 79. § 1. l. 6. l. impensæ 14. ff. impens. in res. quæquis necessariæ quoque esse possint, veluti si novæ villæ vel horreum maritus extruxerit necessarium in prædio dotali, ne alioquin reditus diminueretur. l. divortio. 8. aliás l. fructus 7. § ult. solut. matrim. sicuti impensæ factæ in reparatione domus, quas necessarias esse diximus, utilibus inter dum connumerantur, veluti si ædes dotales sine culpa mariti collapsæ ab eo restituantur. ff. l. fructus 7. § ult. ubi late Barth. l. parte n. 32, voluntarij quæ sumptus utiles aliquando sunt veluti si fiant in rem commercatam, idest venditioni expositam, quæ ita pretiosius emptorem inveniet leg. nisi 29 de rei vendi. Donel. 20 comment. 7. Denique impensæ voluntariæ sunt, quæ ad voluntatem magis pertinent, quam ad utilitatem leg. 3. 9. sed si mutua de iure verso. et speciem rerum ornant, nec fructum augent leg. voluntariæ 7. de impens. V. leg. impensæ 79. quæ nec omissis deterior, nec factis dos fructuosior fit,

ut ait

ut ait Ulp. d. tit. 6 in fin. veluti picturæ, aut ordinaria in domo dotali et similia, eorumque mentio in leg. impensæ 14 de impensis. leg. Utiles 39 de hered. petit. leg. 44. tit. 28 part. 3. leg. ult. tit. 12 part. 4. Garcia de expens. Cap. 1. n. 10.

4 His igitur generaliter positis, ut prius retentionis ius ob impensas explicem, ut observandum est ex regulis iuris antiqui, necessarijs impensis dotem ipso iure minui, id est universitatem dotis hactenus minorem effici, quatenus impensum est leg. quod dico §. de impens. in res dotal. leg. 1. §. impensæ leg. dote §. de dote prælegat. et ideo merito propter necessarias impensas in actione de dote quasi retentio dicta est ut dicet Iustin. in §. item si de dote inst. de action. et dicitur in leg. ult. tit. 12 part. 4. Cum tamen idem Iustin. in actione ex stipulatu nullam retentionem admittat, nec satis idoneam sibi videri restat, utrum quæ una eadem que non, quod cum quod retinet propter impensas necessarias desinat esse dotale, non dotis retentio, sed quasi retentio, vel compensatio potius cum dote ex causa cedit, quæ nec à Iustiniano sublata est, nec repugnat omni actionis ex stipulatu, ut docuimus supra n. 6. elegant. Bald. et Cuiac. hic ex quo facile explicabitur obscurus locus in leg. si filius familias 25. solut. matri si iungatur Cuiac. 36 Paul. ad edictum et 23 obser. 3. Barbos. in leg. si cum dotem 22 §. transgressam n. 21. solut. matrim.

leg. 25. solut. matri.

Denique quod dicimus ipso iure dotis universitatem impensis necessarijs minui, sic accipiendum est, ut quantitas confecta ex universitate rerum dotalium æstimatione minuat, ut exprimit hic elegant. Cuiac. 23. observ. Ceterum corporalem in dotem datam non minuunt propter impensas, absurdum enim erat propter pecuniam erogatam ipso iure dotalem fundum minui, ita ut in solidum, vel pro parte dotalis esse desineret, ut considerat Ulp. in leg. quod dicit §. de impens. in res dotal. leg. 1. §. impensæ de dote prælegat. leg. qui 56. §. quod dicit de iur. dotium, ubi corpora dotalia non sunt, sed pecuniæ; veluti si in dotem pecunia et fundus datus: quæ propter necessarias impensas in fundo factas universa dotis æstimatio, et pecuniæ quantitas in dotem data ipso iure diminuit d. leg. quod dicit ver. ergo sicuti si res quædam æstimatæ, quædam inæstimatæ in dotem sint ob necessarias impensas factas in res non æstimatas minuit quantitas dotalium æstimatarum leg. quod dicit §. verum proinde de impens. in res dotal. ut interpretatur Barbos. dict. §. 3 rubric. n. 25. Nec repugnat superioribus, quod scriptum est in d. leg. si is qui 56. §. quod dicit fundum dotalem esse desinere si pro partes in eum tantum impendat, quanti totus est ex sententia Nervæ, atque probavit Paulus in fine; nam fatendum est fundum illo casu desinere esse dotalem propter impensas necessarias, non tamen absolute, et irrevocabiliter quod Ulpian. negat in dict. leg. quod dicit §, sed ita demum ut si mulier intra annum impensas marito solverit, rursus dotalis fiat, et ideo interim alienari non queat. arguo ex leg.

quod

pro impendiis ll. ff. defend. dot. Ouield. ad Donel. 8. Comment. 14. lit. B. vbertin Barbosa ex supra n. 33.

Praeterea ex eiusdem regulae filo deducimus dote mulieri per legata heredem mariti ob impensas mariti necessarias quasi retentione uti posse, quia vir ob res donatas, aut utiles impensas non possit leg. dote §. de dote praelegat. diximus supra n. 7. Nec moratur me his angustijs intricatum fragmentum Scaevolae in leg. Maevio 41. §. à me de legat. 2, quod omissis emendationibus, et expositionibus Roucani 1. variar. lect. 3. Cuiac. 33. observ. 13. Garcia de expens. cap. 13. n. 50. affirmo potius distinctionem adhibendam esse inter extraneum et maritum vxori dotem legantem: quoniam extraneus vxori heredi sui dotem, vel quidquid ad eum dotis nomine pervenerit ab herede eadem quae marito legaverit, nihil efficit, quominus dos integra deductione non cessante mulieri debeatur; quoniam ad maritum ab initio integra tota dos pervenit: attamen idem ius servat in testamento mariti, à quo si vxori dos legata sit, vel quidquid dotis nomine pervenit, id videtur legari, quod actione de dote continetur, et ideo ob necessarias impensas quasi retentio heredi permittitur quoniam ad eum per quantitate expensarum non pervenisse dos censetur, cum ipso iure minuta sit explicat Peralta et Sarmiento in dict. leg. maevio §. à me Barbos. d. parte 3. n. 30.

Varius circa impensas utiles ius certum fuit in actione rei vxoriae potuisse maritum pignori, vel pignoris loco retinere dotem propter impensas, et deducere si modo eas volente muliere fecit, ut post Iustinianum hic apparet ex leg. voluntarie 7 §. cum leg. sequent. de impens. in res dotal. d. leg. dote §. Nec obstat decretorium plane argumentum ex leg. fructus 7. vers. vir in fundo solut. matrim. pro cuius deplorati loci solutione videndi sunt praeter laudatos à Barb. in dict. §. si vir Castillo de Vsufruct. cap. 37. n. 17 Hotom. 2 observ. 12. Parlador. 1. rer. quotidian. cap. 15 et 12 cap. 2. Gutierrez de tutel. 3. parte cap. 25 Sarmient. 3. select. 10. Robert. 1. animadv. 10. Verum ut perquam sit Iustinianus hodie sublata retentione impensas utiles marito mandati actionem tribuit si volente muliere fecerit, si sine eius voluntate negotiorum gestorum, quod quem non inique. ut contendit Faber. decade 82 errore 4. Sed iustissimo dotis favore, ut explicant Cuiac. et Bisani hic. Illud generaliter notandum impensas utiles, et necessarias maritum deducere non posse, si per modicae sint quae iudicis arbitrio aestimandum leg. commodo 12. leg. penult. de impens. vel si fructuum praesentis anno colligendorum fiant leg. 3 §. fin. leg. ult. de impens. leg. 7. §. 16. solut. matrim. vbi late Barbos. 1. parte ex n. 9 Donel. 14 Comment. 8. Sed iure

Regio

Regio si lucra ex matrimonio supersint impensę utiles, vel necessariae factae a parte marito, et mulieri imputant Spino in speculo testament. glos. 11. princ. n. 8. Azeued. in leg. 2 n. 11. tit. 9 lib. 5 compilat.

Deinde propter voluntarias impensas nec olim retentio, nec hodie petitio marito concedit, sed deductio duntaxat operis, quae vir volente muliere fiant leg. voluntariae d. leg. in voluntarijs ff. de impensis leg. ult. tit. 11. part. 4., quia dotis conditio nec volente muliere deterior fieri potest ob impensas voluntarias Barbosa ubi supra ex n. 88.

quibus expeditum cum Iustiniano re linquimus retentionum trac tatum Deo fautore et Authore.

Desde el fol. 1[illegible]4. al 157. Acaba Blanco.//.

De Incunda Æstimatione rei.
Tractatus 2. ad Leg. Si Kalendis. 11. ff. tit. De Re Iudicata

Per D. D. Joseph. de Acres. &c.ª =

Aggredimur omnium, quæ in hoc tit. ff. difficillimam tractationem nedum ab interpretibus, sed ab ipsis iurisconsultis ambigui dicentem: in qua vix est ullus, qui sibi constet; olim controversa fuit inter primos iuris Doctores Irnerium, Joannem, Martinum, Hugolinum, Azonem, et cæteros quos refert Accursius in leg. Vinum 22. de rebus credit. leg. in hac actione 3. de condict. tritic. leg. 3. § in hac actione ff. commodat. Secuti sunt Bart. Bald. Fulgorius, Castrensis, et Jason, qui valde sese invicem impugnantes nihil aliud fecere, aut fecerunt, quam spargere nebulam ipsis textibus per se tenebrosis. Denique Donel in dict. leg. Vinum et in dict. leg. 3. et in lege quoties 59. de verb. oblig. Cuiac. tract. 8. ad African. in leg. hominem 37. mand. et lib. 2 desfonm Papin. in leg. fundum 28. de novatio. et Ant. Faber, fere toto lib. 16. coniect. et de errorib. pragmat. decad. 16. 17. 83. 89, et in multis rationibus novas opiniones invenientes, invehentes novas difficultates rem obstruxerunt. Pro Fabro contra cæteros pugnavit refertissimo agmine Gaspar Schifordegeir. lib. 4. quæst. foren. ad Ant. Fabrum tract. 20. et sequent. usque ad 28 ubi reijcit Andreæ Colij Dicertationem, quas mihi videre non contingit. Ex Salmanticensibus nostris audio ad dict. leg. Vinum scripsisse primarium olim professorem Doctiss. Doctorem Joannem Pueyo de Llanos D. Bartholomei veteris collegii meritissimum, Doctissimusque alumnum, aliqua ne omittenda tradidit magnum eius domus incrementum, Mecenas, et Antecessor meus clarissimus D. D. Joannes Chumacero Carrillo, in Dodecade celectarum. disp. 6. et eruditissimus Preceptor meus D. Nicolaus de Castro. prælect. 6. salmanticensi. §. 59. per totum. à n. 167. et licet de tenuitate ingenii mei parum confidere possim quamvis in re adeo ambigua invenerim quid sequendum sit, tamen Charissimi et Charissimi Auditores non pœnitebit me, nec vos forum in medium offerre quod hac obtrusa tractatione legi, relegi, collegi omnes supra laudatos evolvendo, et serio, sedulo que observando, quod magis vobis textum accom

mo

modern. Dponent q Auditor. Egtati, et Vitui forenci, sigdz Cujac. in d. l. hoc. ad fin. n. dubitabit asserere; cum d. in eundo estimatio rei agit, nullus ee hodie, vel Iudicem, vel patronum, vel Iuris Dn. l. q n. hereat, meat q suspensus. Dicam ad rem.

Conclusio. 1.a

De Re promissa, vel alitr debita in diem Certum

1. Sit 1.a et communissima DD.rum cum res ex stipulatione promissa vel debita ex quovis alio Dcontractu soluenda e in diem certum, veluti Kalendis Iullij, eo tempore estimatio facienda e, quanti fuit, q.ti valuit Kalendis qbus dari debuit. Hec DD.rum universalis e, tenet q in omnibus contractibus et causis debendi, sive bone fidei sint, sive stricti Iuris, sive debeatur certa species, ut Sthicus est, vel fundus, sive debeatur genus qualec Triticum, Vinum, oleum et similia: sive sit obligatio dandi, sive faciendi, probatur in primis ex textu in nra l. si Kalendis. 11. ubi docet, diem adiectum inspiciendum ee, licet multo post incipiat Iudicium; q.a illud tempus inspiciendum e, quo novissime solui debuit, perfuit dies adiectus q statum, et ipso facto interpellat ad solutionem. l. Traiectitie. 23. d. O. et A. l. magnam. 13. C. d. comitenda et D.a h. stip. et notandum est, loq. d. obligatione faciendi. ibi: si Kalendis fieri aliquid stipulatus sis; p. tr quoq. ex l. ubi exigitur. 8. §. 1. d. edendo. in quo si reus instrumenta n. edidit Dcondemnandus e q.ti interfuit actoris edita n. fuisse habito ru illius diei in quo Iudex edi decrevit. q.a cum obligatio sit facti, neppe edendi, et succedat, si n. fiat obligatio ad intree. l. si qs ab alio. 13. §. ult. h. tit. Dreg. e, ut tunc succedat, q.do Iudex diem prefiniuit editioni, ita D.a Emidatus fabri, recte Dd. Nicolaus de Castro post Accurs. d. prelect. 3. n. 191. post medium. et ex l. q autem. 12. §. 1. ff. si qs cautionibus. ubi q. eo in Iuditio n. sistit, die in satis datione prestituto, obligatur ad intree adversarij, videlicet q.ti eius interfuit statum n. fuisse illo ipso die, q. promisit. et ex l. si quis quo. 55. d. peculio. ubi q alterum, vi exemit, ne ad Iuditium traheretur ad illud intree obligatur, q haberet actor, si illo ipso die exemptionis ad Iuditium accederet. Et in obligationibus dandi

di

dandi, diceret stt tx in d. l. vinum. 22. ff. reb. cred. l. ult. ff. de solutione
triticaria. l. si fundus. 114. ff. V.O. Ratio quia venit naturaliter eadem
hentium voluntate, nanque dies adiecta obligationi, volunt, ut tunc fiat,
vel praestetur: quod illius utilitatem respiciunt, quare si postea de aestimatione
litigant ad illud tempus spectandum est, ita Schifordeg. lib. 1. tract. 21.
q. 5. et tract. 22. q. 6. et 7. et est de mente omnium.

7. Explicatur lex cum qs. 22. ff. o. et a.

Sed 1°. obstat tex in l. cum quis. 22. ff. o. et a. cuius
verba sunt: cum quis in diem certum mense stipulatum fideiussorem accepit, eius temporis
aestimatio expectanda est, quo satis accepit. omissa emendatione, quam Fabri.
lib. 16. coniect. cap. 10. quae de fide exemplarium est, licet eam stabilire intendat
sum Schifordeg. lib. 1. tract. 28. q. ulta. retenta quae vulgari litera, ut
par est; difficultas statim insurgit. nanque si meminit aestimatio a fide-
iussore petatur inspicitur dies contractus, quo creditor satis accepit; quod si cum
reo inspicimus ad aestimationem in eundem diem pacti adiectum cum satis sit
inspicere diem contractus celebrati. ut huic satisfaciant difficultati glossa,
et Barth. et cum illis Donel. in d. l. vinum. n. 11. Morla in emporio
Iuris. tit. 8. in praeludijs. n. 59. et 60. Castro in d. praelect. 3. n. 190.
sensent illa verba, quo satis accepit, accipienda esse de die in quem
stata fuit fideiussoria obligatio; ut sensus sit inspiciendum esse illum diem,
ad quem fideiussor promisit: nec id aliquid absurdum involuit, cum fide-
iussor praesenti die accedere non possit, quando principalis obligatio diem
certum solutioni habet. l. grege. 8. §. illud. ff. fideius. §. fideiussor.
inst. eod. tit: quod satis probabile est dicere, diem fideiussionis esse diem
principalis obligationis, cum suo Fabro perhilarascatur Schifordeg. qui in
effectu ita docet, licet a cis recedere affectet, d. lib. 1. tract. 28. q. 1. et 5.
sed quamvis haec verosimilia sint, non sunt vera, aperte enim divinant in
suppositione casus, et vim faciunt praedictis verbis, quo satis accepit,
dum accipiunt ad quem. ut praevidit Iaso in d. l. vinum. n. 14. Qua
re Cujac. tract. 8. ad Afric. in l. centum Capuae. 8. ff. eo quod certo loco.
et in recitationibus ad l. quoties 59. ff. V.O. existimavit casum
ita fingendum esse, ut postquam dies principalis obligationis venerit,
intercesserit pure fideiussor. Id praeterquam quod dies contractus regulariter
non inspicitur ad in eundem aestimationem, ut postea videbimus; etiam

Cujac.

Cuiac. supponit, qd textus nec dicit, nec indicat, quare codem vitio hec expo
sicio laborat, quo diximus laborare precedentem. ~~Ut ergo reamus~~

§
Verus intellectus

Ut ergo reamus ad vulgarem litteram et sensum naturalem textus retinendum
est fideiusorem principalem teneri in ineunda extimatione respectu temporis, quo ipse
interuenit, quia principali obligatio in diem collata sit, et quia fideiusoria
obligatio tacitum illum ipsum diem habeat. hoc ex presenti deducit ex textu et hoc est spe
ciale in fideiusoria obligatione pure concepta, siue presens sit, siue habeat diem
tacitum; queramus ergo specialitatis rationem, vel sensum verborum immutemus;
ratio est, quia mora rei fideiusori nocet, ut in leg. mora 88. de ver. oblig.; in
hac vero nocet, ut perpetuet obligationem etiam contra fideiusorem respectu ipsius rei in
obligationem deducte: et hoc amplius in iudicijs bone fidei veniunt contra fideiuso
rem omnes accesiones fructuum, et usurarum, que propter moram ex officio iudicis
veniunt contra reum principalem leg. quero 54. ff. locati. leg. siquis solutioni 24. §. ult.
de Usur. leg. 1. §. ultime ff. ut legat. nomine cauea. leg. si a colono 58. §. ult.
defideius. incrementa vero obligationis, que propter moram rei principali accidunt in
contractibus stricti iuris non veniunt in obligationem fideiusoriam, quia non sunt naturalia,
sed accidentalia leg. centum capuam de eo qd cert. loco ut ex professo dixi in acade
miis ad tit. de fideiusor. 2. parte in principio, igitur cum ad ineundam rei extimationem
inspiciat dies contractus adiectus, et proueniat ex mora rei non soluentis, consequens
est, ut illud incrementum sit accidentarium et extrinsecum contra ipsum reum, non
contra fideiusorem, qui in contractibus stricti iuris non tenetur ad incrementa obligationis
propter moram rei: ideo in d. leg. cum quis. loquitur African. de merce indie promissa
ex stipulatione, que est stricti iuris leg. qdqd 99. de verb. obli. igitur censet fide
iusor intuemire ad valorem, quem res habeat tempore contractus, quo satisdedit, non
in plus, quantumuis postea accrescat ante diei aduentum: ex quo licet sine textu
audeo asserere hanc fideiusoriam obligationem et in hac hypotesi posse esse meliorem,
sed non duriorem obligatione principali. cuique si ante diei aduentum creuerit rei promisse
extimatio melior est, cum fideiusor tantum teneatur ad extimationem, quam res
habeat tempore contractus celebrati: sin vero decreuerit, non in plus teneri, quam obligatus
est reus principalis; alioquin in plus teneretur, et in duriorem causam, quam reus principalis
contra regulam textus in leg. grecè 8. §. illud coe de fideiusor. §. fideiusores. instit.
eodem tit. Hunc intellectum acceptum fero Accurs. in d. leg. 22. expressius tamen
prestiterunt Aretinus. in d. leg. virum n. 34 et 84. ubi Bolonetus n. 42. Lonicht

n. 32

n. 32. Ant. Seringius de fideiussor. cap. 24. n. 266. et seq. agnoverunt etiam verum sensum illorum verborum quo satis accepit et speciale ius obligationis fideiussoriae Cuiac. tract. 3. ad African. in d. leg. cum quis 22. Eginarius Baro lib. 3. manual. ad tit. de rebus cred. Hotom. quaest. illustr. cap. 16. Idem de d. hend. stip. cap. 11. dec. 6. quos ut Accursij asseclas retulit et inmerito in hoc reijecit Schifordegue d. tract. 28. quaest. 5. et quod plus est hic author d. lib. 1. quaest. 2. tract. 21. agnovit rationem differentiae quam reddidi, licet huic textui aplicare noluerit, et Morla quasi similiter recedat d. tit. 8. n. 60.

4 explat lex quotiens 59. de ver. obli. Opponi etiam solet textus in leg. quotiens 59. de verb. oblig. verba d.: quotiens in diem vel sub conditione oleum quis stipulatur, eius aestimationem eo tempore expectari oportet, quo dies obligationis venit; tunc enim ab eo peti potest. Alioquin alias rei cautio erit. Haec postrema verba varie emendant auctores Hotom. d. cap. 16. illustr. ita legit: reiprobatio erit Ant. Faber. lib. 16. coniec. cap. 6. quem more etiam ad praecepta seque et suus Schifordeger. d. lib. 1. tract. 22. quaest. 6. censet legendum, alioquin rei cautionem esse. Donel. in d. leg. 59. n. 7. delet illud adverbium alias quod superfluit, et quod forsan ex aliquo glossemate in textum irrepsit, cum eius non meminerit Accurs. in scholiis, et inversum faciendum est obelis notat in pandectis florentinis, quo signo spuria verba, et quae abundant solent notari. Nihilominus retinet Cuiac. in recit. ad eandem leg. et exponit alio tempore, ut sensus sit alioquin si alio tempore aestimaret oleum debitoris cautio esset. Nos etiam retinemus ut religiose vulgarem lectionem semper retineamus, quae potius officiam interpretis. = Nunc sic esse textum inquo ad in eundem rei aestimationem inspiciemus officiam interpretis. Sed dies certus existenti conditionis, quod dies certus adiectus dictus. Sed dies certus existentibus tam diu existenti conditionis, quod dies certus adiectus dictus. Sed dies certus existenti conditionis cum venit non differt ab ipso die dictus, nec ante constituit debitorem in mora, quod interpellatio sequuta sit, quia existentia conditionis institutionem, ut docent post Barra, quod interpellatio sequuta sit, quia existentia conditionis institutionem, ut docent post Barra, Donel in d. leg. 59. d. Nicol. de Castr. d. plect. 3. n. 190. quod nihil speciale habet adventus diei certi ad aestimationem rei conveniendae, sed ex aequo attenditur tempus celebrati dictus, et implementum conditionis, qui est dies incertus.

5 Iam veteres, quos sequuti etiam fuere in d. leg. 59. et Schifordeg. d. lib. 1. tract. 22. quaest. 1. 2. et 3. et tract. 28. quaest. 2. manus dederunt quod hoc responsum existimantes adventum diei taciti constituere debitorem in mora. Sed ut in superioribus vidimus hoc singulari ex leg. cum quis 22. de obl. et actio. ita et nunc aditu admovere nostram sententiam, docet nimirum textum equiparare diem certum adiectum obligationi cum die conditionis existentis. Inprimis quia existentia conditionis per se, et sine interpellatione non constituit debitorem in mora, ut dixi, quia nec dies quidem dictus solutioni, sed cessioni obligationis; aliud autem est cedere diem, aliud venire; cedit cum primum nascitur obligatio, venit, quo novissime ut videre est leg. cedere 213. de ver. sig.

in

in puris autem obligationibus statim cedit, et tunc intelligitur evenire, quando vel lis contestata est, vel saltem petitio extraiudicialis interuenit. l. p. magnus 13. C. de contrahend. et committ. stipul. ergo sic similiter in conditionalibus cedit statim dies ab existentia conditionis; et venit ab interpellatione, seu iudiciali petitione. Igitur cum dies existentiae conditionis non sit nouissimus in quo res solui debeat; consequens est spectari non debeat ad estimationem in eundem rei.

6. Nec obstat textus noster in quo non dicitur expresse diem pleni conditionis expectari, sed absolute, quo dies obligationis venit: itaque non est decretorium testimonium, ut eo voluit uti Schiford. ad fundandam suam opinionem. Cum autem dies veniens obligationis diuersum sit in contractu conditionali et in illo qui diem certum habet, ut nuper dixi; consequens est, ut illa determinatio diuerso modo procedat in hoc, ac in illo casu. Sed tunc merito quaeritur, cur Iuris consultus promiscue quaestionem proponat in obligatione in diem et conditionali, cum idem prorsus sit de quacumque obligatione pura? respondeo tamen mentem consulti fuisse docere estimationem non posse iniri, antequam oleum peti possit, quamuis ob penuriam olei creuerit admodum pretium medio illo tempore: quod ita adeo ex ultimis verbis textus, alioquin alias cautio creierit, idest alioquin in aliud tempus, si anterius tempus expectaremus, debitor deciperetur, quoniam prius voluit urgeri absoluique, quam dies venerit, aut conditio extiterit. Sic ad exemplum eius legis idem erit. regula. ubi in tempore tacito, veluti si Capuam daturum se promisit, non prius ineunda estimatione, quam possit debitor Capuam peruenire quia tunc tantum peti potest: ergo expresse nihil decidit de die impleti conditionis. Itaque uterque casus diei certi, et conditionis in aliquo comparantur, sed non omnino comparant in hoc, ut medio illo tempore, nec res quaeratur, nec ineatur estimatio rei, ne alioquin debitor decipiatur. Sed postquam conditio extitit, non comparantur, ut statim ineatur estimatio; sed tunc cum dies venerit, scilicet post existentiam conditionis expectatur dies petitionis iudicialis, vel extraiuditialis; et ita hunc locum recte exposuerunt Barth. Castrens. et Gifan. ad eundem, et ibi Donel. n. 9. et in lege vinum de rebus cred. n. 13. Morla de tit. 8. n. 66. D. Nicolaus de Castro de prs. 3. n. 190.

7 Explicatur lex cum quid 3. de reb. cred.

Tandem opponitur huic praecipuo textui in l. cum quid. 3. cum similibus de reb. cred. in qua docemur vinum, oleum, vel frumentum, quod mutuum datum fuit in eadem bonitate esse soluendum, idest aeque bonum, vetus, et eiusdem utilitatis, ac datum fuit, siue tale, quale erat tempore dationis.

Igitur

Ziti nihil speciale hic dici adiectio, de tpe v.o ctus inspiciendum est, ad ineundam Estimaem. Cui dificulti ut satisfaciamus distinguenda bonitas intrinseca rei ab eius Estimatione. Bonitas est qualitas, quae ipsi rei inhaeret. l. quod aliud. 86. de V. S. veluti quod frumentum sit siccum, novum, mundum candidum; vinum suavis gustus vetus, et sapidum: oleum purum, desecatum, et aliunde regionibus. Estimatio vero est prorsus extrinseca; quia non provenit a re ipsa, sed ab externo accidenti: veluti quod sit copia, vel inopia talis mercis; quod vilior sit moneta, vel pretiosior: aliquando enim ob penuriam mercis carius emitur species minimae, vel nullius bonitatis, et seque ob abundantiam vilioris emitur optima species, quod usu comperimus est. Itaque bona qualitas rei cum ipsa re traditur; pretium vero extrinsece provenit. l. si servum. 33. ad l. Aquil. l. pretia 63. ad l. Falcid. Hac quasi de causa aliud dicitur de bonitate, ac de Estimatione ad bonitatem inspicimus tpus d.i ctus; quia talis res reddi debet, qualis accepta fuit. Ad Estimationem vero inspicimus diem adiectum; quia cum haec in dies mutetur, necesse est ut sequamur voluntatem contrahentium, qui ad illum diem solutionem distulerunt, cuiusque designarunt. Ita Accurs. in d. l. Vinum: verbo cum petitum etc. ubi clasici, apud Jason. n. 18. Donel. n. 8. Schiford. de lib. 1. tract. 20. q. 2. etc. Molla d. 4. 8. n. 64.

Conclusio 2.a

Tempus Presens d.i ctus inspici, quando ita expresse, vel tacite contrahentibus placuit.

8\. Explicatur lex fundus. 28. de novation.

Haec 2.a d.io nec omnino omnium, sed et lumine naturae notae, eo saltem, quod expresse convenit de ineunda Estimatione praesenti die; quia omnis d.ctus ex conventione legem accipit; idem est frg. l. 1. §. si convenerit. 6. et §. seppe. 35. ff. depositi. l. et Aristoni. 39. ff. mandati. l. d.ctus. 23. de R. I. Ex quo facili opera explicantur lex in l. fundus. 28. de novation. in quo ita quid stipulatum proponitur; quod mihi dare fundum Cornelianum? haec est 1.a stipulatio speciei, nempe fundi: postea sine ani

mo

animo nouandi, sed potius animo nouam obligationem acquirendi, ita stipulatus fuit: quanti est fundus Cornelianus? quae est 2.a obligatio quantitatis, scilicet aestimationis fundi et nunc intermittimus tractatum, de quo docet Papin. si ex 2.a stipulatione agat ad fundi aestimationem inspiciendum esse tempus in quo 2.a ea fuit illis verbis, in altera vero ea aestimatio venit, quae 2.a stipulationis tempore fuit. Facilis est ratio, quia dicentes dixere quanti est de praesenti: quo ex eorum voluntate illud praesens tempus inspicit Saso cum veteribus ind. leg. vinum n. 18. ubi Donel. n. 9. et in leg. in hac actione 3. de aedil. tritic. n. 23. et. 24. Cuiac. lib. 2 defens. Papin. in eadem leg. 28 et alii citati cum qq. Morla d. tit. 8. n. 62.

9.
explicat lex hoc 37. mandat.

Ex qua doctrina facile, et proprie explicat difficilis alioquin Africani locus in leg. hoc 37. in princ. ff. mandat. Species est. Titius a te hoc certum videlicet Stichum stipulatus fuit, et Seius insensit fideiussor, qui pro debitore soluit Stichum creditori, et postea sumpsit, quo agit contra debitorem actione mandati non quidem pro hoc, quia Stichus iam solutus fuit creditori, nec alius seruus dari potest, cum species pro specie functionem non recipiat, sed genus pro genere, veluti vinum pro vino, triticum pro tritico leg. 2. §. 1. de rebus cred. quo proprie agit pro aestimatione serui soluti. Quaeritur a quo tempore ineunda sit aestimatio, et Africanus respondet, non esse referendam ad tempus iudicij accepti, id est litis contestatae, sed potius ad ipsum tempus in quo homo solutus fuit: id est illud pretium praestandum est fideiussori, quod valebat tempore solutionis, licet pretiosior, vel vilior postea efficeretur; imo licet postea decederet, quia tunc fideiussor alienauit seruum a se, cum illum soluit creditori: tunc acquisiuit obligationem pro aestimatione serui, quia et tunc liberauit reum principalem. Ergo exinde debitor manet obligatus fideiussori ad quantitatem, nec aliud tempus inspici potest ad ineundam aestimationem serui, cum iam de ipso fideiussoris non sit. Subodoratus fuit hunc intellectum Accursius glos. mag. in leg. 3. §. in hac actione commod. expressius tamen, et solidius probauit Donel. in leg. 3. de aedil. tritica ex n. 19 usque ad 23. Cuiac. tract. 8. ad Afric. in d. leg. hoc. et in recit. ad d. leg. quoties 59 de verb. obl. Schifordegue. d. lib. 1. tract. 21. quaest. 3. in princ. licet in expositione finis legis non recte segeiat, ut postea dicam, et nemine laudato Morla ubi proxime n. 63.

10
explicat difficilis textus in leg. ratio 3. §. si venditorem pen. de actione empt.

Ex eadem etiam doctrina exponendus est vexatissimus Pomp. textus in leg. ratio 3. §. si venditorem penult. de action. empt. Species est: quidam vendidit vinum moram quae fecit quominus traderet: emptor cum sua non referret amplius vinum illud petere, agitat aestimationem. Quaeritur quod tempus respiciendum sit ad illam ad illam ineundam? Videt iurisconsultus duo tempora respicienda esse nempe tempus in quo vinum venijt, vel tempus quo res in condemnationem deducit. Tempus in quo venijt

est

est tempus contractus ipsius, tempus in quo reus in condemnationem deducitur, est tempus per quod durat
lis. itaque sunt duo tempora, quae divisim expectanda sunt, ut hoc vel illud eligat cre-
ditor, non ut ex die contractus crescat condemnatio per totum tempus usque ad rem iudicatam, ut
post alios et praecipue post Alciat. in d. leg. vinum ex n. 27. docuit Cuiac. in d. leg. hoc 3
37, quam solide confutavit Donel. infra referendus. Ex rigore etiam literae Pomp. re-
jiciunt Accurs. Bart. et Classici alij, quos sequunt Molin. d. tit. 8. in praeludio n. 65 Donel.
in d. leg. vinum ex n. 12, et in effectu non multum discrepans post suum Fabrum Schifordeg.
d. lib. 4. tract. 21. quaest. 4. et tract. 22. quaest. 3. et in alijs, qui illa verba quo venijt
accipiunt de die certo adiecto traditioni vini, ut significent ad quem diem venijt, quae hac
ex positio vim facit literae ut agnoscet quilibet, notavit quoque D. Nicol. de Castro
dict. praelect. 3. n. 192

Ut ergo verum sensum eliciamus primo notandum est cum Bart. Fulgos. et
Castrens. quos sequitur Jaso. in d. leg. vinum n. 18 a solitis, et communi mente contrahentium in
hoc differre contractum mutui a contractu emptionis et venditionis: qui mutuum dat non
cogitat, ut statim sibi res reddatur; nulla enim esset mutui utilitas, si statim red-
dendum esset. Ex diverso qui emit eo animo comparat, ut venditor sibi statim rem tra-
dat, nisi dilatio apposita sit traditioni ex pacto contrahentium, quod nemo negabit ab usu
forensi et a solita negotiorum facie. Ex hac animadversione consequimur eum qui
emit respectum habere ad valorem, quem res habeat tempore contractus, cum viderit eo ipso tem-
pore sibi esse tradendam, nisi frustretur venditor, et malitiose moram nectat; est enim
emptio et venditio contractus commutativus, in quo pretium habet respectum et relationem ad mer-
cem, et merx ad pretium. igitur quatenus in mutui stipulatione, et in ceteris contractibus re-
gulariter non inspicit tempus in quo celebrati sunt ad ineundam rei aestimationem, in empti-
one tamen specialiter expectat tempus, quo res venijt, ut inquit Pompo. sin autem cessa-
vit venditor in ea tradenda, quia potuit vinum post diem contractus deteriorari, et esset
iniquum expectari ulterius tempus, et quod mora eius prodesset venditori contra regulam textus in
leg. in condemnationem 73. §. unicuique de reg. iur. et hac ratione constat quod tempus ipsius contractus
inspicit ad ineundam aestimationem. Deinde noto ab ipso usu forensi, et solito more
negotiorum aliam differentiam inter mutuum vini, et venditionem vini; quia mutuum vini sem-
per facit obligationem generis, dum enim sex amphoras vini, quas debitor consumit, tenetur
que solvere totidem ex eodem genere leg. 2. de reb. cred. cum similibus. At venditio vini
nunquam est, aut fere nunquam generis, sed certi vini: vendimus enim illud vinum Campanum
Sorrentinum, quod in illis dolijs inclusum habemus, quod doliare dicitur in leg. 1. §. pen. et ult. de

peric.

peric. et comod. rei vend. et sic instar speciei e propter inclusionem in loco certo leg. si servum 108 §. quicumque in arca de legat. 1. cum aliis de quo vino incluso accipiendum est textus in d. §. si per venditorem, ut in hoc recte sensit post suum preceptorem D. Luejo, D. Nicolaus de Castro. d. prefect. 3. n. 192. igitur cum vinum quod ex mutuo debetur certum corpus non habeat, sed sit vagum, et genericum, numquam potest estimari, nisi de tempore litis contestationis, prout certificatur, ut dicam concl. 5.a ad d. l. vinum. Vinum vero quod ex venditione debetur inclusum in illis doliis ab initio certum est, et recte potest cum pretio estimatione. Ergo in illo estimando debet respici tempus quo venit. Si dixeris in d. §. si per venditorem proponi vinum venditum fuisse, et inde convincere velis, vinum in genere venditum fuisse, id est, tot amphoras vini sine determinatione illius, vel illius, quod in illis doliis inclusum est; divinabis ad textum circa rem insolitum: nemo enim est fere, qui sic vinum vendat, sed determinate illud, quod in tali apotheca habet: et hoc ad explicationem consulti necessario debet supponi sine ullo vitio divinationis, et hec de 1.o tempore contractus.

12. (Veniamus ad 2.m tempus, nempe quo res in condemnationem deducitur, quod etiam inspici potest, si hoc preferat emptor, quando venditor in tradendo vinum, moram proprie fecit, ut supponit consultus in d. §. si per venditorem, mora fit per adventum diei. l. traiectitie. d. o. et A. de qua non loquitur textus, quia si obligatio diem certum haberet illud tempus inspiciendum esset, ut dixi in 1.a concl. Fit etiam mora per interpelationem extrajudicialem, si interpellatus debitor congruo tempore, et loco non soluit. l. mora. 32. d. usuris, et per litis contestationem. l. magnum. 13. C.e de contrahen. et com. stip. De utraque igitur mora, et potest, et debet intelligi consultus; mora enim facta expectatur in corporibus, tempus rei iudicande, id est; quanti plurimi sit a die more, usque ad diem iudicandum, ut dicam infra concl. 4. et hic est sensus illorum verborum rei iudicande tempus inspicitur, et quo res in condemnationem deducitur, ut ibi clarius exponam; ita quod sensus erit emptor eliget vinum ex duobus temporibus ad petitionem estimationis vini doliaris, quod ut species venditum fuit, vel tempus contractus, vel tempus more, quod comprehendit omne tempus a die more usque ad diem sententie: intermedium vero tempus non expectatur, ut in hoc recte sensit Schifordeg. d. lib. 1. tract. 27. q. 6. in quo tamen recedo a communi veterum, quos laudat, et sequitur Alciatus d. l. vinum d. n. 24.

Prop

13. Explicatur lex si sterilis. 21. §. cum per venditorem. 3. de act. emp.

Respondent valdè similis est dictio Pauli in l. si sterilis. 21. §. cum per venditorem. 3. de act. empti. proponit rem venditam fuisse, et per venditorem moram factam fuisse quominus traderetur. ait dubitari ita esse tandem esse estimandam, ut contineant eam utilitatem emptoris, modo circa ipsam rem sit, non extra rem. extra rem dicitur accidentaria utilitas: veluti si potuit ex vino negotiari, et magnum quaestum facere; quia illius generis non erat copia; hic quaestus faciendus non computatur, quia multi sunt casus quibus etiam tradito vino, illud possent avertere: item si familia servorum fame laboravit, et aliquot mortui sint, quia triticum non fuit traditum; est enim casus accidentarius, cui potuit aliis modis occurrere. Igitur nec attenditur ad lucra per accidens amissa, vel ad damna per occasionem remotam perpessa, sed ad lucra, et damna circa ipsam rem, et proximè contingentia. damna proximè obvenientia circa rem, aut ratione rei sunt, si sciens tigna vitiosa vendidit, et emptor ea adiunxerit aedificio, quod corruit ex vitio tignorum: si servum furem sciens vendidit, et is aliqua emptoris subripuit, vel alios servos ad fugam solicitavit. l. si servus. 4. l. Julianus. 13. in princ. et §§. sequentibus de action. empti: si emptor in aliquam poenam incidit, quia venditor moram fecit in tradendo materias venditas. l. Lucius. 47. eod. tit. lucra intercepta, quae proveniunt ex inmediata occasione, etiam veniunt. l. dimissa. 13. ff. rerum rap. heri. l. ait lex. 21. l. inde Neratius. 23. l. servus. 33. ad l. Aquil. l. 2. §. ult. de eo quod certo loco. l. quidquid. 7. C. de arbitrio tutelae. l. unica. C. de sententiis quae pro eo quod interest proferuntur. veluti emptor vini alium emptorem paratum habebat sub utiliori pretio, quod amisit ex eo, quod venditor in mora fecit in tradendo. Alia exempla suppeditant, quos supra laudavi, et ultra classicos Borel. et Ovaldo. lib. 15. cap. 4. Suarez ad l. Aquil. lib. 1. cap. 4. à princ. et per totas illas sectiones.

14. Unde iam habemus verum sensum illorum verborum: nec maior fit obligatio, quod tardius agitur, quamvis crescat, si vinum hodie pluris sit: quia talis est; numquam propter moram crescit obligatio, sed qualis erat continuatur, aut perpetuatur: quod respicit utilitates remotas, vel damna ex accide

accidentis per persa: crescit tamen ratione auctae aestimationis, si vinum vel merx post moram hodie pluris aestimet. De hoc verbo hodie varie disputant authores: Veteres recte censent hodie signare quod cum quae instans post moram usque ad sententiam, quod non percepit Schiffordeg. dicto lib. 1. quaest. 22 art. 7. quamvis de instanti sententiae condemnationis accipit agnovit tamen veram, verum quae sensum tract. 24. quaest. 1. pag. 152. quod pro hoc dilemma convincit Paul.: sive dedit, sive non dedit, si dedit cum debuit, fieret emptor vinum, posset que illud vendere, vel servare, et plena utilitate frui. vel non dedit, et hodie dandum est, id est quolibet instanti, et sic aestimatio debet iniri respectu illius temporis cum incremento utilitatis intrinsecae non tamen extrinsecae. Haec doctrina tota est Patris Molin. de iust. et iur. tract. 2 disp. 367. vers. tertia conclusio Lessius eodem tract. lib. 2 cap. 21. dub. 13. n. 101. et sequent. qui tamen eodem loco existimat nostram legem de foro externo esse accipiendam, et in foro interno teneri venditorem etiam de damna extrinseca; quem in hoc dictus Molinam ubi proxime, et Sotum de iust. et iur. lib. 6. quaest. 1 art. 3. col. 2 sequunt. Revel. et Megula apud Dianam 3. parte resolut. moral. tract. 5. num. 113. sed Lessii doctrina, et utriusque fori distinctio in hoc parte ab eo excogitata non placet quia nostra lex non fundat in aliqua praesumptione, sed in ratione naturali; quia damna, vel lucra remota nec sunt certa, nec proveniunt a re, sed ex occasione quam provideri non potuit, quia in iusti ea extorqueret emptor, etiam in foro interno ut de alijs similibus legibus civilibus ipse Lessius disputavit dicto lib. 2 cap. 7. dub. 8 in fin. Deinde quia pro sententia nostri doctoris facit elegans locus Angelici Praec. de lucro cessant. aut damno emerg. in mutuo disputantis 2.2.ae quaest. 78. art. 2. ad 1.um ibi: recompensationem vero damni, quo consideratur in hoc, quod de pecunia non lucratur, non potest in pactum deducere, quia non debet vendere id quod non dum habet, et potest multipliciter impediri ab habendo. ergo si damnum extrinsecum quod potest remote contingere, non iustificat in conscientia pactum recompensativum in mutuo, non obligabit in conscientia ad restitutionem in dicta emptionis et venditionis, quam sententiam communis est iuristarum. videndi ultra classicos donel. in dicta leg. vinum n. 28 Cuiac. tract. 8. ad Afric. in leg. si fundus §3. locati et lib. 20. quaest. Papin. in leg. Imperator 70. § licentiam de legat. 2. et cum antiquioribus Bellus Baro. in leg. de divisione § n. 31. et 32 solut. matrim.

Conclusio 3.a

Ubi mora ante acta non est in contractibus stricti iuris tempus litis contestatae in bonae fidei negotijs tempus rei iudicandae expectari.

Similiter

15 Si nihil detrahamus, adiiciamus veteribus, et simpliciter illorex plicemus
Constabit nobis oēs, et singulae conclusiones. Praesens conclusio dicertē probat ex leg. 3. §. in hac
actione 2 ff. commodat. Continet duas proprietates actionis commodati quae bonae fidei est §. actionum
28 inst. de action. 1. ē in ea sicut in caeteris bonae fidei iudicijs iurari posse in litem. iuramentum
in litem defert actori ex rōe ne auctor re sua carere cogat, si reus requierit, nollit que reddere
causans amissam ēē, ut sibi retineat, et per hunc circuitum adigit dominum, ut contentus sit pretio,
quasi ē venditio inuito domino celebrata. Haec rāo redditur in leg. si cum dos 8 §. 1. et in leg.
sequent. ff. rer. amot. Unde in rebus donatis à coniuge cessat, quia nō contra voluntatem domini, sed ex
praecia ipsius voluntate possident leg. si donatum 36. de donat. int. Ad puniendam ergo hanc
perfidiam institutum fuit, ut nō satisfaceret reus soluendo pretiū iustum pretium, sed totum quod auctor
iurauerit sua interesse rem sibi nō restitui, hoc ē iuramentum in litem. iurat ergo à domino
qui rem suam sibi restitui postulat, veluti à pupillo contra tutorem leg. tutor 8. de in litem iur. ab
uxore, vel eius heredibus contra maritum qui nō restituit res dotales leg. si filio 25 §. 1. solut.
matri. contra furem si rāe dominij agit, nō vero si agit rāe alius interesse leg. si vendidero 80. §. vlt.
de furt. contra dolosum detentatorem rei alienae leg. arbitrio 18. in prīo de dolo. et in reiuen
dicatione dat domino contra possessorem leg. eius rei 46. de rei vendic. sed si agit actione
personali condictitia pro re, quae nōdum ē petentis, sed petit, ut sibi det, id ē in suum dominium de
nuo transferat, nō pōt in litem iurari, quia deficit principalis rāo, quae ē dominij, ut in empti
one probant. text. in leg. si cum fundum 68. §. vlt. de contrahend. empt. leg. traditio 4. Cod. de actio
empt. ergo multo minus in litem iurabit in mutui stipulatione et in caeteris contractibus stricti iur.
is leg. in actionibus 5. de in litem iur. in commodato vero iurat quia et negotium ē bonae fidei, et
dominus agit de re sua sibi restituenda: unde apparet cessare iuramentum in litem, si
res aliena commodata sit, ut pōt. leg. commodare 15. ff. commodat. notant. Donel. ad tit. de
in litem iur. à prīo Faber in rāli ad d. §. in hac actione Duar. ad tit. commod. cap. 8. et quem
dam Schifordeg. d. lib. 1. tract. 24 quaest. 7.

16 De hac 1.a proprietate actionis commodati egit Ulp. in illis verb. in hac
actione, sicut in caeteris bonae fidei iudicijs similiter in litem iurabitur; sequitur alia proprietas
quae ē 2, et quam sequentibus verbis proponit consultus, et rei iudicandae tempus, quanti res ē
sit obseruat: igitur una clausula ab alia nō dependet, ut egregie adnotauit Schifordeg. d. lib.
1. tract. 25. quaest. 1. et 2. in quo valde aquus fuit Donel. in leg. in hac actione 3. de
contit. tritic. à n. 14 per sertim n. 16, qui vult utramque clausulam unam facere, et sentit
rei iudicandae tempus expectari tantum, quando iurat in litem propter contumaciam commodatarij,
et ex quodam libro, quem ego adire nō potui loco illius coniunctiuae et, reponit ut, per errorem
sententiam Azonis apud Accurs. in d. §. in hac actione verbo quanti veri. sed et, ē di-
certius in d. leg. vinum vers. cum petitum est ad medium, qui censuit aliud casum ēē,

et alijs regl., qq. ꝑponitr in tit. de rei vindicand.; et quæuis valdè variæ intr se pugnent, differentiã prædictã agnoscunt, Aliciat. in d. ꝗ. vinũ a prin. Cujac. tract. 8. ad Africanũ. leg. hoc. 37. mandati. et in d. ꝗ. quoties. 59. de V. O. Hotoman. illustr. quæst. cap. 16. Ant. Fab. lib. 16. Coniect. cap. 3. et in alijs locis apud Schifordeg. d. lib. 1. tract. 21. et 22. et tract. 25. in prin. et a q. 1.

17. In postremis verbis loquè disertè, et sub eod. themate ꝑnit diffẽrẽ intr actiões bonæ fidei, et stricti Juris, quæ inquit, in stricti litis ꝯtestat. tpũs expectetur, instituti dixit ꝑ sincopen, ꝑ in Judicijs stricti Juris, ut notatu dignũ censuit Guillielmus Fornerius lib. 3. selection. cap. 1. Superest ergo ut exponamus, qđ sit tempus rei ꝑu iudicandæ, qđ diversũ eẽ à tempore rei iudicatæ ipsa ꝑpè latinitas ostendit. Est tempus quo res in ꝯdemnationẽ deducit, ut Pompon. dixit. in leg. 3. §. si ꝑ venditorẽ de action. empt., hoc autẽ tempus litis tractũ successivũ ꝑ ẽe illud ꝑ qđ durat iudiciũ, q.a ꝑ illo, hoc tempus rei iudicatæ ẽ in fieri, ut ita me exponã. Nec ẽ ullus locus, qui ad æstimãẽ ineundã meminerit rei iudicatæ, ut ad illud instans respiciat, quare vera ẽ sententia cõis antiquorũ apud Alciat. in dict. leg. vinũ ex n. 24, qui docent tempus rei iudicandæ includere õe tempus à litis ꝯtestatione usque ad ultimã sententiã, quis ab eo ꝑ instituto recedat Schifordeg. d. lib. 1. tract. 27. ꝗ. 6. Sic similitr tempus litis ꝯtestatæ ẽ tempus accepti iudicij, n. accipiendi: q.a tempus accipiendi retrorsũ currit leg. 2 §. quæsitũ 3. de privat. delict. juncta leg. cũ fundũ 31. de reb. credit. ut post Accurs. rectè notavit Suarez ad legẽ Aquil. lib. 1. cap. 4. sect. 5 ex n. 14. et prius indicaverat Dom. Chumat. select. disp. 6. n. 7, qq. vis confunderint Cujac. et Faber ab eodẽ Suarez laudati.

18 Rão diffẽ int utrũque iudiciũ

Rão diffẽ ẽ, q.a in strictis iudicijs debet iudex facere sententiã ꝑinde ut res petita fuit leg. ut fundus 16. cõi divid.; quare cũ petat rei æstimatio, ut super illa fiat litis ꝯtestatio, debet correspondere sententia ad litis ꝯtestationẽ; q.a in illa ꝯtitit leg. 3. §. idẽ scribit de peculio, et vetus actio novat, transfundit que in novã actionẽ iudicati leg. aliã 29. de novatio. sive ut Papin. dixit, ad aliud tamẽ ꝑpositũ in leg. 2 de usuris. quale ẽ qđ petit, tale dari debet. Igit sive crescat, sive decrescat postea æstimatio, parvi refert, nã id tempus ꝑcisẽ expectari debet, ultra qđ potestas iudicis extendi n. põt. ut rectè docet Schifordeg. d. tract. 27. quæst. ult. Unde elegant notandũ ẽ, aliud ẽẽ cõẽ rei, aliud eius æstimãẽ: cã rei ẽ õis utilitas, quæ ꝑximẽ et immediatè ex re ꝑvenit leg. si stipulatus 4. de usuris, vel uti fructus, usuræque, quæ õia post litẽ ꝯtestatã à reo ꝑstant etiã in iudicijs stricti iuris ex qq. in ꝑsonã agit. d. leg. 2. leg. videamus 38 §. actionẽ de usur. leg. si filius 78 §. 1. de verb. oblig. ut etiã veniunt in actionibus in rẽ ab eodẽ die leg. Julianus 17 §. 1.

leg. sequ

leg. sequent. leg. praeterea 20. de rei vind. et tamen aestimatio non crescit, quia refertur ad ipsam rem, non ad eius causam. Quas et alias differentias prosequitur Schifordeg. d. lib. 4. tract. 21 quaest. 7. et tract. 26. quaest. 2 et 3. post quem Fabrum, dicit que agnovisse codicem exercitat. 18. n. 5. Deinde notandum est quod nisi aestimatio corporis semper crescat a die morae ut dicam insequenti conclusione et mora dicta fiat per litis contestationem leg. magnam 18. Cod. de donat. hend. et contract. stip. tamen quia mora antea dicta non fuit non crescere in strictis iudicijs, sed spectari tempus contestationis simplici; quoniam litis contestatio duo operatur moram scilicet et novationem; cum ergo ex inde certa quantitas pro aestimatione deberi coeperit, consequens est ut nec minui, nec augeri possit. Everso iudicia bonae fidei sunt longe naturae, tribuunt que potestatem iudici arbitrandi, quod bonum et aequum est leg. si pupilli 6. §. ult. leg. quantitatem 7 de negot. gest. leg. in bonae fidei 7. de eo quod cert. loco. §. in bonae fidei 29. inst. de action. ideo licet ad aestimationem rei lis contestata sit ex iudicio bonae fidei, si postea aestimatio creverit, crescit condemnatio; quia est mora et quia iudex non tam adstrictus formulae, ut notarunt Cuiac. in leg. quotiens 59 de verb. oblig. Castro d. praelect. 3. n. 179 in fin. unde etiam colligo insignem differentiam hac in re inter usuras, et aestimationem petitam ex causa stricti iuris: novatio enim necessaria efficit, ut non crescat aestimatio: et tamen non efficit, ut sistant usurae, quae ex stipulatione antea debeant; quia novatio necessaria non tollit causam praecedentis obligationis leg. ita 24. de usuris leg. 1. Cod. de iudicijs iuncta leg. aliam 29. de novat. ut post Roger. docuit Petrus Faber in leg. non solet 86. de reg. iur. Ex qua doctrina dilucide potest explicari dicta lex non solet ubi Paulus docet, non solere plerumque fieri deteriorem conditionem eorum, qui litem contestati sunt. nota verbum plerumque, quod denotat aliquando accidere contrarium. omissis casibus ibi allatis a Petro Fabro, Bernardo, et Iacob. Gothofr., ego nostrum adiungo: ille enim qui ad aestimationem rei agit iudicio stricti iuris, si ex post facto creverit, facit deteriorem suam conditionem per litis contestationem. si vero agit iudicio bonae fidei, crescit condemnatio in quantum aestimatio creverit.

19. Ex his apparet doctissime Irnerium et Hugolinum apud Accursium glossa magna in leg. in hac actione 3. de condit. tritic. censuisse si ante litem contestatam ex causa stricti iuris debitor non erat in mora non crescere aestimationem quo ad condemnationem post litem contestatam, et in sua propria hypotesi accepisse d. leg. 3. § in hac actione commodat. et Accursius, qui dixit hoc remordere ipsius conscientiam, et rationem naturalem non animadvertisse ad eam, quod proxime tradidi, quae optimo iure nititur.

Apparet.

Apparet etiam ratio, et disting. Vulti indistincte esse accipienda: quia licet ex occatione de commodato loquutus fuisset, quia in quantitate non habet locum, sed tantum in corporibus. l. 3. §. ult. et l. sequenti ff. Commodati; tamen ex arrepta occatione generaliter docuit in strictis iudiciis ineundam esse estimationem de tempore litis motae, quia e praesedenti ratione generaliter accipienda est, in omnibus bonae fidei iudiciis, ut in illis si ante acta mora non fuit, estimatio praeter de tempore rei iudicatae nisi quid debeatur, etiam ex negotio bonae fidei, in genere enim ex natura rei non potest aliud tempus expectari, quam litis contestatae, ut dicam infra in 5.a quaestione

20.

Explicatur lex cum fundum. 31. de reb. cred. et lex hominem. 37. mandati.

Inde 1.º infertur explicatio ad textum in l. cum fundum. 31. de reb. cred. iuncta l. hominem. 37. ff. mandati. In 1.º docemur, si homo petatur per conditionem certi veluti si promissus fuit stichus per stipulationem l. stipulatione. §. ult. de V.O. vel ex alio quocumque contractu, omnes causas, et utilitates restituendas esse actori, quas haberet si litis contestatae tempore traditus fuisset: quia omnis utilitas, quae venit post acceptum iudicium restituenda est. l. quaesitum. 8. §. generaliter. 6. de [...] In 2.º asserit Africanus, si creditor contra reum principalem agat ex stipulatione pro homine certo promisso, tempus litis contestatae expectandum esse ad estimationem rei ineundam, quia stricta obligatio est, et certi conditione agitur in posiatione casus, habitis Schifordegher de lib. 1. tract. 21. q. 3. quaestionis postrema [...] redit ad fideiussorem etiam ex stipulatu agentem, ut 1.a pars de eo loquatur a parte mandati: sed verius est legem textum accipiendum esse de principali creditore agente ex stipulatione.

21.

Explicatur lex fundum. 28. de novation.

2.º exponendus est textus in l. fundum. 28. de novation. species est: Titius fundum Cornelianum sibi dari a Maevio stipulatus fuit: deinde non animo novandi, sed novae acquirendi obligationis, estimationem eius fundi stipulatus fuit per haec verba, quanti fundus est. 1.º docet Paulus cessare novationem et utramque stipulationem per se subsistere, quia deficit animus novandi. l. ult. C. de novation. §. praeterea. inst. quibus mod. tol. oblig. Ex quo duo varia infert, 1um est, si solvatur fundus promissus primam obligationem tolli: quia solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio. §. 1. inst. eod. tit. 2um est, 2am obligationem non tolli, quia ex ea non fundus, sed estimatio debetur, quae consistit in pecunia numerata. De solutione transit ad novationem narrans, quae fit in iudicium post litis contestationem. de l. aliam. 29. eod. tit. et subinfert, si creditor petat fundum, quo obligatio fundi in stipulationem deducti transfunditur in obligationem

iudi.

Iudicati, non transfundi in obligationem estimationis, quae diversa est, et hic est sen-
sus illorum verborum: nec si litis autor ex l.a contestetur, iunctis verbis, quae ante
cedunt, et doctrina D. Valenz. lib. 1. illustr. tract. 4. cap. 6. n. 11. et 12
et lib. 2. tract. 2. cap. 3. per totum. Suarez ad leg. Aquil. lib. 1. cap. 3. n.o 2.
Brisson. lib. 2. de solution. tit. de novat. P. Fab. in l. non solet. 86. de V. O.
et ita predicta verba interpretatur Cujac. lib. 2. defensionum cap. in d. l. 28.
Denique si fundus deterior, vel melior expost facto fiat, quaeritur de
differentia estimationis inter utramque stipulationem? et ait, in l.a stipulatione
fundi, presentis estimationis fundo petito considerari: quidem estimationis
presens fundo petito: nihil aliud est, quam estimatio quae fiet, cum petitur, idest,
cum litis autor contestatur; hec enim est propria petitio neque iudicialis l. com
plus non petiti. 15. ff. de rerum raptarum heri. docet late contra veteres Donel. in d. l.
Vinum. 22. de reb. cred. de primo. Innocencius Ciorony ad tit. extra. de litis
contestatione; quod et recte notavit Cujac. ad eand. leg.; in 2.a vero stipulatione di-
cet, expectandum esse tempus contractus, de quo dixi supra n. 8.

22. Quid sit actio triticaria?

In hunc locum non exprimunt Iuristi, nomen actio-
narii qua petitur estimatio rei, aut fundi, quod cum ad alias questiones in-
tenti esset, de hac nullam mentionem facere voluerunt. Exprimit tamen Iauq.
extra rubrica tituli in l. ult. de condict. tritic. Actio triticaria est actio
estimatoria, quoties enim debetur res, quae non sit pecunia numerata, sive genus
sit, ut vinum, oleum, frumentum, sive corpus, ut homo, fundus, etc. et per ea
petitur estimatio, quae dari non potest vel deterior facta est, extra suppositionem Donel.
in d. l. vinum. n. 5. tunc ad verum pretium rei, sive eius estimationem agitur ac-
tione triticaria. l. 1. et 2. de condict. tritic. Que actio generalis est, sive
res debeatur ex mutuo, aut ex stipulatione, que sunt contractus stricti iuris,
sive ex empto, aut alio quolibet contractu bone fidei, quae predicti tex.
non distinguunt, ut recte sentit Accurs. post Placentinum in l. 3. eod. tit.
Sed quod dixi, actionem triticariam ex contractu bone fidei pervenientem, et ipsam
bone fidei esse, non convenit iuri, licet admiserit Cujac. tract. 3. ad African.
in l. centum Capuae. 8. de eo quod certo loco. et tract. 8. in d. l. hom. 37. quoniam
ista est actio, quae non sit stricti iuris, una forte excepta actione indebiti?
Vel ideo quia inter iudicia bone fidei non connumerantur actiones in § act-
ionum. 28. inst. de action. vel aliis fundamentis, ex quo ad solidem Quin

cunt

cunt, Donel. in d. l. 3. n. 10. d 13. Faber d. Error. decad. 84. error. 3. d 4. Nanque in bonae fidei Iudiciis remedia stricti Iuris introducta fuere, quae sunt Conditiones, ut posset, si vellet Creditor strictè agere, nec amplae potestati Iudicis relinquere arbitrandi ex bono et aequo, quod aliquando nocet, ut ex l. in dubiis 28. §. exceptio 4. de Iur. Iuran. l. de eadem re. 5. de except. rei Iudic. l. siquis. 12. de novation. probavi in repetita praelectione ad tit. de V. O. tract. 1. ex n. 46. ubi de Conditione dixi.

23. Item quod in d. l. hos. 33. et in d. l. fundus 28. dicitur de incunda Estimatione rei, quae ex stipulatu debetur, nihil aliud est, quam Conditione Triticaria experiri, ut saepè notat Cujac. quare praedictorum textuum eadem est ratio, ac text. in d. l. ult. de Condict. tritic. in qua Iurisconsultus docet, si merx aliqua petita sit ex obligatione, quae diem non habet, tanti litis aestimandam esse, quanti fuit cum Iudicium acciperetur, id est, litis contestatae tempore, idque doceat Iullianus ex Sabino, in l. vinum. 22. de reb. cred. itaque habemus quatuor testimonia in hoc concordantia; in actionibus stricti Iuris, sive petatur fundus, sive Stichus, sive merx, sive genus, ante moram sequutam expectandum esse tempus litis contestatae, ut in hac parte quamvis Donel. reclamet, non sumus subtiliores, quam Iurisconsulti, qui absolutè docent, in strictis actionibus tempus litis contestatae expectari, nec distinguunt corpora à generibus, nec nos quoque distinguimus, aliòquin auctoribus iniuriam faciemus.

Conclusio 4.

Mora interveniente à die morae usque ad sententiam crescere Estimationem rei, et quodcumque tempus expectari.

24 Haec conclusio certè probatur ex leg. in rem 8. §. 1. de condict. furt. ubi quaeritur quod tempus inspiciendum sit quando res subrepta periit, et dominus conditione furtivam, si incunda est aestimatio rei, quae Iulianus inspiciendum quanti, inquam, plurimi fuit quocumque tempore ex quo fur in

fur...

factum fuit; nec furem liberari dando rem deteriorem: rationem quae reddi, semper enim moram fur facere videtur, arguit à moroso ad furem; fur ideo tenetur quanti plurimi ex quo tempore moram contraxit, hunc textum eius quae rationem vult restringere schifordeg. ad conditionem furtivam §. lib. 1. tract. 21. quaest. 4. et tract. 27. ferè per totum; sed è contra mentem consulti, ut cuilibet liquebit. [illegible] quis post furtum vel moram rei estimatio crescat totum hoc è computandum. exemplum extat in leg. ex argento 13. eodem tit. veluti si massa argenti subrepta sit, et fur ex ea fecerit pocula: veniunt ad estimationem ineundam etiam ceptahure, quae hominis à fure facta sint, vel si infans subreptus sit, et impensis furis adolescat, fiat que pretiosior; totum hoc computat; concordant textui in leg. ei qui 9. in principio leg. in furti actione 90. leg. infitiando 67. §. infans 2. de furtis, ubi extat ratio, et quod tam ridiculum è quam meliorem furis conditionem èe propter continuationem furti existimare. Fundat etiam sententiam nostram textus in leg. parvi 17. de condit. furt. ubi Pompon. ait: tolli conditionem furtivam sublata mora, vel per obligationem, vel per secundam promissionem factam animo novandi, aut his terminis textus in leg. sive debemus 29. §. ult. de verb. obli. Ecce ubi sublata mora amplius non tenet conditione fur, ut de quo [illegible] que alio debitore moroso decemur in leg. si stichum 8. de novatio. leg. qui decem 72 §. cum stichum 2. de solut. quod mora è, quae retinet et auget conditionem furtivam non furtum ipsum; alioquin purgata mora maneret conditio. Ex quo apud Triphoninum nostrum in leg. ult. de condit. furt. dubitatum fuit, utrum mora purgata censeret si fur paratus esset suscipere conditionem, id è se defendere in iudicio, et dominus non intenderit conditionem dum res subrepta manebat, sed post eius interitum movebat questionem decisio textui in leg. si quis solutioni 24. de usur. ubi morosus se paratus è iudicium suscipere, purgat moram; nihilominus in hac specie moram purgari negat Triphoninus: quia hinc paratus ad iudicium moram non facit, vel factam purgat, quando ex postfacto aliqua causa supervenit, quae dedit iustam causam litigandi leg. paratum 47 de usuris leg. qui sine dolo 63. de reg. iur. Furvero non restituens, nunquam habet iustam causam litigandi, cum retinendo rem contra voluntatem domini semper moram continuet. Notant ultra clasicos Cuiac. tract. 5. ad Afric. in leg. si servus 108 §. si servus 11. de legat. 1. P. Faber. in d. leg. 63.

Huic

169

25

ex iure lex. 2. § quesitum 3. de privat. delict.

26

explat lex in hac actione 3. de edit. Tritic.

Huic porro videtur opponi Tx. in leg. 2. §. quesitum 3. de privat. delict. ubi ponit differentiam inter actionem legis Aquiliae, et conditionem furtivam, quod in illa inspicitur retrorsum annus ex quo damnum datum est, leg. ait lex 21. ff. totum leg. Veratius 22. §. idem Julianus 2. ad legem Aquil: in hac vero fit retrorsus computatio estimationis, sed a die iudicij accipiendi, hunc diem accipiebant Anton Faber in d. leg. in re 8. §. 1. de condit. furt. et decad. 80. error. 10. et Cuiac. tract. 8. ad Afric. in indict. leg. hoc 37 mandat. de die litis contestatae, sed haec acceptio est contra literam textus, quae dicit accipiendi, non accepti iudicij: itaque signat diem ex quo potuit iudicium accipi, id est ex quo furtum factum fuit, quod dedit ocasionem iudicio accipiendo, ut dixi supra n. 17. quod elegant explat Triphon. in leg. ult. rer. amot. et ipse ex dictis commode explicatur. manet ergo mora contracta ex die morem ineundam estimationem rei, quanti umquam plurimi fuit. quae ut video communis sententia est, quam tenent Accurs. in leg. 3. de condit. tritic. glos. magn. et veteres apud Iasonem in d. leg. vinum n. 13. ubi Alciat. ex n. 12 Donel. ex n. 3. et latissime ex n. 14. et in d. leg. 3. ex n. 7 Dom. chumac. d. disp. 6 ff totum Mort. d. tit. 8. in preludijs ex n. 71. Dom. Nicola. de Castro d. plect. 3. ex n. 189, et quam vir animo refractario in effectu idem docet Schifordeg. post suum Fabr. d. lib. 1. tract. 22 quesit. 10

Ex quo facile exponitur Txt in leg. in hac actione 3. de condit. tritic. de quo largiter deliberat predictus autor tract. 24. glosam, sed ex eodem principio exponendum est. Noto Ulpianum in primis de re loqui, quae vox potest signare corpora et genera veluti stichum, vel fundum; triticum vinum vel oleum. Sed loqui de corporibus et non de generibus probabilius censet Donel. ad eandem legem ex n. 8. et 13. et ad d. leg. vinum ex n. 16. quia disputat de casu, quo res deterior facta est, vel interijt, incertum autem est de genere dici non posse, quod interreat, vel deterius fiat, quia non habet corpus determinatum, sed vagum, et confusum leg. incendium 11. cod. si certum petat leg. in ratione 30. §. incertum ad legem falcid. Nec est novum ut verba universalia in subiectam materiam restringantur ad magis specialem signationem ut ex dict. leg. 3. §. in hac actione ff. commod. notavit Accursius ibi glos. mag. his positis, querit Ulpian. quod tempus ineundum sit ad estimationem rei, id est, corporis, quod petitur dicit que ex Servij sententia si corpus extet expectandum esse corpus condemnationis: ex iure corpus dicit, quod nec interijt, nec deterius factum fuit, sed in eodem statu perseverat, ut in hoc recte censuit Schifordeg. tract. 24. quest. 1. hinc inspicit tempus condemnationis, quia quae interijt auctoris illud inspicit

ac

ac vitii qualitate; notandum est corpus nec fuisse factum deterius, neque vilius: deterius refert ad integritatem et sanitatem; vilius refert ad pretium: aliquando enim accidit, ut propter abundantiam, aut penuriam rerum corpus manens in eadem bonitate viliori, vel cariori pretio estimetur hanc subtilem distinctionem excogitavit Anton. Faber. quem contra Andream Colium acriter defendit Samuel Schifordeg. 8. lib. 1. tract. 20. quest. 1. et sequent. Sed ad eam nunc non respexit Ulpian. et promiscue disputavit de corpore, quod non est deterius factum nec respectu bonitatis nec valoris.

27 Idem Schifordeg. tract. 24. quest. 1. ad illa verba anxie torquet: verum quem petita est quasi diversum significent ab his res petita, existimat quae signare, si quem rem petitam, quasi diversum signent ab his res petita, exiltimat quae signare, si quem petita est quasi diversum significent ab his res petita

27 Idem Schifordeg. tract. 24. quest. 1. ad illa verba anxie torquet: verum quem petita est. quasi diversum significent ab his res petita, existimat que signare, si quem rat de estimatione eius rei, quem diverso iudicio petita fuit, et quia non potuit dari, dicendum sit, ad estimationem esse expectandum tempus precedentis condemnationis. Hoc ideo censet, quia si res ipsa peteret ineptus et ridiculus fuisset iudex, qui ad estimationem faceret condemnationem leg. ult. Cod. de fideicom. libert. leg. et fundus 36. com. divid. Sed nemo non videt explicationem hanc vim facere illi verbo petita est; deberet enim dicere quem pridem petita fuerat. Deinde multa supplet, quem nullo modo exprimit, nec indicat Ulpian. Quare dicendum est condictionem triticariam esse estimatoriam rei leg. 1. et 2 de condit. trit. ut iam dixi; qua experitur qui ita intendit, peto rem, et pro ea iustam estimationem quam tot nummis facio, ut quotidie usu forensi experimur; alioquin non esset condictio triticaria, sed certi; quando corpus ipsum dari contendimus petimus leg. eum fundum 31. de reb. cred. leg. stipulationum 74. §. ult. de verb. oblig. licet et ex contrario titulo, necesse est, ut pro re quem petita est petatur a iudice estimatio.

28 Absoluto hoc casu, transit Ulp. ad alios; et querit quid dicendum sit si res petita desierit esse in rebus humanis? tunc non potest expectari tempus condemnationis, quia nihil tunc foret. Ergo tempus interitus expectandum est. Nota hunc deteriorem factam fuisse, sive interiisse rem; antea vero in eodem statu permansisse: quia de deteriori ratione rei non incipit tractari usque ad vers. in stricto aut. Et si alius dixerim ut, divinassimus in suppositione textus, ad vero serius dixit mortis tempus esse expectandum; Celsus explicuit debere accipi in naturam, id est late cum aliquo laxamento. ut exponunt Erasmus in adagiis chiliad. 4. cent. 8. proverb. 7. Alciat. lib. 2. disp. cap. 11. videlicet paulo ante tempus mortis antequam servus egrotare cepisset, quia si tempus egritudinis expectaret nullius estimationis foret ut recte etiam exornat Accurs. Hic ita solet argui; condictio triticaria competit quevis pervenit ex negotio sive fidei semper est stricti iuris, ut supra dixi. sed in negotiis stricti iuris a. non purgatur

mora

mora tpg litis ɔtestatę expectar. l. 3. §. in hac actiõe. ff. cõmodati. q.
illud tpg etiã ɔdenationis inspici debet; ppter hãc obiectionẽ Placentinus
sensit, ɔditionẽ triticariã ex negotio bonę fidei provenientẽ, bonę fidei
eẽ, et restrinxit hunc tẽxtũ ad ɔditionẽ triticariã bonę fidei. sed et hęc
ctrina et intellectus Placentini tanquã divinatorius merito displicuit
Accursio in gla magna. Quare ego posito in stã num. superiori tra
dita; nempe Iurisconsultũ in casu mortis vel interitus loqutũ fuisse de re,
quę nec vilior, nec deterior facta fuit ante interitũ, sed in eodẽ statu
permansit, et bonitatis et valoris. Qui fuit intellectus satis expressus Ac
cursij ad hanc l. Donel. n. 22. et Morla in prelud. d. tit. 8. n. 14.

29. Seqr ultus casus in vẽ. In utroque in quo
Vlp. incipit disputare de re deteriori facta, imo et viliori; quã ɔ
sulti non distinxere tãm subtiliter, quã Interpretes, ait gl. in utroque casu
nempe tãm mortis servi, quã si extet, ut exposuit Accurs. si post morã
debitoris res deterior facta sit, non eẽ inspiciendũ tpg mortis si postea
intereat, nec tpg ɔdemnationis si extet: quare ad tpg morę in his
casibus erit reducenda ęstimaõ. Sensus horũ verborũ obscurus ẽ; possunt enĩ
significare ipsũ instans morę, et non tpg subsequens: ut eũ dixim.
in ɔtractibus stricti Iuris, qñ non precessit mora, tpg litis ɔtestatę ex
pectare. d. l. 3. §. in hac act. ɔmodati. significamus inspici tpg
illud, et non aliud anterius, vel posterius. Explicuit tñ ea eleganti Cuj.
Barth. Iaso in d. l. vinũ n. 43. et cujus Preceptore Fueyo de
llanos, D. Nicol. de Castro. d. prelec. 3. n. 189. et seqq. ut intelligatur
de tpre ex quo iniri extimatio debeat, non de tpore in quo; quia mora
licet in uno instanti ɔtrahatur, durat quãdiu Creditori satisfactũ non est;
habet enĩ tractũ subcesivũ, nec ad unũ instans precise reducitur; a quo
parũ discedit Donel. licet sub his verbis non se exponat, in d. l. 3. n. 13. et
18. et in d. l. vinũ. ex n. 16. maxime, quia ex testimonio Marcelli quo
Vlp. utitur ɔstat, Iurisconsultũ loqui de casu, quo extimaõ rei non crevit,
sed potius decrevit post morã. sicque redditur ratio, quia servus deterior
dandus post morã vel culpã debitor non liberatur. l. in re. 8. §. 1.
de ɔdict. furt. l. 3. §. si deuita. ff. ɔmodati. l. huiusmi. 84.

§.

§. Ede. d. l. si ex legati causa q. Margia. 66. §. in fundo. d. l. cum in l. g. q. sibi. 33. §. 1. d. Solut. q. tota questio erat de incunda estimatione rei deterioris facte post moram: quare non est mirum, ut ad tempus moram ea retulisset Ulpianus q. ex eo tempore nunquam pluris fuit, sed minoris. quapropter ex hoc loco non debet sumi universalis regula de ineunda estimatione rei post moram, cum loquatur de casu deteriorationis ex post facto contingentis: Remenda glossa est ex aliis alegatis supra n. 24.

Conclusio 5.a

In generibus non aliam posse considerari moram, quam que contingit per litis contestationem, vel per diem.

30. Mora, ut hoc leviter notemus, dicitur per petitionem extrajudicialem, si debitor interpellatus congruo tempore, et loco noluerit solvere, vel per adventum diei solutioni adiecti a contrahentibus, vel per litis contestationem l. mora. 32. d. Usuris. l. traiectitie. 23. d. oblig. et act. l. si servum. 91. §. sequitur. d. V. O. l. magna. 12. C. d. contrah. et com. stipul. igitur si quis debeat vinum vel triticum in genere q. promisit centum amphoras non has, vel illas, in doliis inclusas, sed generice; vel mutuas accepit; moram dicitur, et estimatio ineunda est tempore, advenientis diei, vel litis contestationis et in hoc sensu inspicimus tempus more, ut eo tempore ineatur estimatio. et non expectatis tempus petitionis extrajudicialis, nec tunc ad ullum effectum considerabilis mora est, imo post litis contestationem, licet crescat pretium generis, vel post diei adventum non crescit estimationis condemnationis usque ad rem iudicatam: sed precise consideratur tempus diei si illum habeat contractus, vel litis contestationis, si sine die celebratus fuit ut expresse probant tex in l. vinum. 22. d. reb. cred. et in l. ult. de condictione triticaria. Que doctrina fuit Accursii in l. 3. §. in hac actione. commodati. verbo litis contestationem, et in hac schola tradita a sapientissimo Dno. Duelipo Hllanos, in d. l. vinum. ut refert, sic accipienda eius discipulus Castro d. perfect. 3. n. 189. et a D. Chumacero, d. select. 6. n. 8. expressius tamen fundatur in d. l. vinum. fere per totum. d. Donel. et ind. l. 3. d. condit. tritic. ex n. 13. et in l. quoties. 59. n. 10. d. V. O. que dicta moram sequitur Schifordeg. d. lib. 1. tract. 27. q. 4. cum illum prius ex professo im

120

pugnauerit tract. v. quest. illa quae maxima, et notabilis differentia inter corpora et genera. In generibus vero pari passu currunt contractus bonae fidei, et stricti iuris.

31 Sed oportet cum dom. Chumat. et Donel. reddere differentiam, quam ratione triticum vel vinum, quod in genere debetur est quodvagum, et confusum nunquam apparet quale sit, cum possit solui hoc vel illud modo praeter quantitas, quae debet in eadem bonitate: ergo quamvis extraiudicialiter denunciet creditori, ut soluat, non denunciat ei super hoc vino, sed vage, et confuse; et ideo non potest mora contrahi, ut in hoc vino; nec per consequens eius ex hunc pot iniri aestimatio cum corpus detractum nunquam appareat. Cum vero dies praefinitus solutioni venit, tunc certificat vel detrahit; quia eodem placuit contrahentibus, ut daretur, ideo quae sumit aestimatio ex pretio, quod tunc genus habeat: licet vero crescat, postea non init, de insuper maior aestimatio, quia nunquam crescit aestimatio eius vini, quod vage et confuse promissum fuit. Promissio enim vaga nunquam detrahit ad corpus, nisi cum dies venit, antea enim et post contractum confusa vaga, et generica obligatio est: ergo quodvagum est non pot in illo statu aestimationem recipere; similiter etiam detrahit per litis contestationem, quia tunc petit detrahi, ut dixi, et sententia ad litis contestationem referenda, et leg. 2. de Ioan. quare non aliud ex eo genere petit, quam quod dari tunc debuit. igitur respectu illius diei detractum vinum est, quod aestimationem pot recipere, antea tamen et postea est confusum; quare diei proprie non pot vinum per minimum aestimatum crevisse.

32 Ex quo apparet veritas intellectus, quem probauimus supra n. 10. Bart. in leg. 3. §. si per venditorem de action. empti, quatenus eum accepimus de vino vendito non in genere, sed specifice ad corpus reducto, nempe quod venditum fuit, quod erat inclusum in illis dolijs; alioquin si generice et confuse venditum fuisset vinum non posset expectari tempus contractus, vel diei, quo in condemnationem res deducta est; sed expectandum est dies solutioni destinatus, vel si destinatus non esset dies litis contestatae. Varius etiam apparet in d. §. si per venditorem non fuisse petitam aestimationem vini per conditionem triticariam, quia licet in ea specie vinum substineat vices corporis, et per consequens aestimatio totalis vini in doliis inclusi crescere posset ex die litis usque ad condemnationem; tamen non posset expectari tempus dictus in conditione stricta, sed tempus morae per litis contestationem. quod dicendum est petitam fuisse aestimationem actione ex empto, quae est bonae fidei, cum posset etiam peti conditione triticaria, quae est stricti iuris, nam utrumque remedium parit contractus bonae fidei, ut dixi supra n. 22. Differentia vero utriusque remedij dignoscitur ex intentione auctoris, et ex verbis libelli: conditio quippe triticaria est, si aestimationem

Itemque explat lex 3. §. si per venditorem de action. empt.

vini

vini determinatum petat veluti octo pro singulis amphoris, quibus hodie estimatur vinum et quanti pluris sit usque ad sententiam. Actio vero ex empto est, si in eo petat quanti sua interfuit, intereritque statim traditum non fuisse, ut in leg. si sterilis 21. §. cum per venditorem de action. empt. itaque conditio triticaria semper estimatoria est, et stricti iuris; actio vero ex empto est bonae fidei, et tendit primo et principaliter ad interesse, per consequens vero ad estimationem, quod notandum est, quia ita nondum inveni notatum.

33. Ex eiusdem etiam principiis censendum est de doctrina viri pragmatici Francisci Muñoz de Escobar de ratiociniis 1 parte cap. 17. per totum maxime ex n. 7. qui docet administratorem, tutorem, et economum, qui nomine domini, et ex administrationis officio tenetur rationem tritici reddere, quod recepit à colonis, vel censuatariis in specie; teneri quanti plurimi fuit, si illud consumpsit, vel propria authoritate vendidit sine domini voluntatem, vel si tutor fuit, si non servavit per triennium donec iustam estimationem haberet. Quae estimatio excedere tamen triennii pretium, quia nec triticum potest ultra triennium durare, ut praeriunt Fran.cus Patricius de republica lib. 3. tit. 2 ad fin. Bovadilla lib. 3. polit. cap. 3. n. 47. Nulla autem res potest estimari amplius quam durare potest, ut ex Petro Surdo decis. 82. et aliis docet idem Escobar. n. 12. Quae doctrina cum suis limitationibus, quae ibi ponunt, recte procedit: quia triticum, quod à colonis vel debitoribus exigit administrator non est genericum nec consumptum; sed certum et determinatum, quod debet in horreis depositum servare, nec vendere, aut in suos usus convertere sine voluntate domini: igitur si vendat vel consumat in culpa est, et moram fecit; videturque possidere, quia dolo malo possidere desiit, leg. qui dolo 69. de rei vind. et per consequens tamquam si extaret tenetur utili vindicatione propria leg. 3. Cod. de condit. ex lege. in omnem cum utilitatem quae interceptam à die morae, id est consumptionis tamquam si triticum extaret, nec consumptum esset. Quod autem diximus quanti plurimi teneri; quomodo in praxi recipiendum sit exponit eodem cap. ex n. 26. usque ad 37 ne immoremur in re ab alio diligenter retracta.

Conclusio. 6.a

Si locus adiectus sit contractui, in quo facienda solutio sit, initur estimatio habita ratione loci.

34. Ad decisionem quae à nobis proposita est, probatur ex leg. vinum 22.

de

de reb. cred. Interrogavi cuius loci pretium sequi oporteat? respondi, si conve-
nisset, ut certo loco daretur, quanti eo loco esset: si dictum non esset, quanti ubi esset
petitum; lg. ult. d. cond. tritic. ubi porrò Gaius docuit in merce promissa
expectandum esse diem adque promissa fuit; vel non adiecto die, tempus litis conte-
stationi adijcit statim: idem qd hodie in loco esset; ut sit Estimaõ sumenda
eius loci, quo dari debuit. Si d. loco nihil convenerit is locus expectetur, quo
peteretur; lg. 3. §. si per venditorem d. act. empti. ibi: ita quo loco pluris fuit
vel quo venierit, vel ubi agitur, et §. ult. eiusdem legis, ita non oportet eius loci
pretia expectari, in quo agitur, sed eius ubi pretia tradi oportet. tanquam
à Brundusio vinum venit et si venditio alibi facta sit, Brundusij tradi
oportet. q postremum versiculum difficilis phrasis est, de qua inter interpre-
tes non ditat, mihi placet sensus Accursij verbo à Brundusio. et glossa
Gotofredi ibi in 1a. explicatione, quem dilatavit Marcus Lyclama, lib. 1.
membranar. ecloga. 10. §. 2. ut sit, à Brundusio venire. qd alibi venditio
Vini celebratur ad tradendum Brundusij, nos ita dicimus. ha de po-
ner en Brindis por quenta del vendedor, para que alli lo reciva
el comprador. Brundusium enim Graecis Brentesium, cuius ethymologiam
tradidit Stephanus d. Urbib., est portus quondam celebratissimus in extre-
ma calabriae parte versus mare superum, qd amplius laudat Plinius lib. 3.
natur. historiae. cap. 11. ex quo merces olim in Graeciam transvehebantur, cuius
mentio extat in lg. q Rom. 122. §. Calimachus. d. V. O. precipuè vinum qd
in Calabria, sive magna Graecia nobilissimum fuit, et in totam Syriam trans-
portabatur, inde qd in Italiam referebantur Syriacae merces cum vino permuta-
tae, ut loquens d. Urbib. calabriae dixit Horatius lib. Carmine 30. Vina Syra
reparata merce, Plinius quoque lib. 14. cap. 6. qd à Brundusio venire est
Vinum ponere ibi, ut inde per mare transvehatur alio. Similiter locutio ex-
tat in lg. 2. d. servis exportand. lg. ex facto. 35. §. verum 30. d. hered. instit.

35. Unde apparet loci adiectionem efficere, ut diversimodè
ineatur rei Estimaõ; aliud enim atque aliud est pretium rerum ex diversitate locorum
ob penuriam, vel abundantiam mercium, lg. et ideo. 3. d. eo qd certo loco. Atque hinc
solum in circunstantia loci, distat à precedentibus, unde d. Estimatione agi non potest,
antequam id tempus effluxerit, quo res posset transferri in illum locum, qui inest dicta-
tioni huic Dactui, ut dixi supra ex n. 4. porrò vero eo pervenire potuit tractandum est
d. Estimatione in eundem regulas traditas in superioribus Dictionib. Ac etiam est spe-
ciale D.cto cum adiectione loci, ut posset quocumque in loco agi, si ad destinatum
promissor non accesserit. lg. eum q. 43. d. Iudicijs. lg. 1. d. eo qd certo loco. lg. Jd.
Aisse

xisse. 21. d. 0. est. qd ita intelligendum e, ne sua utilitas alterutri auferatur.
§. loco. inst. d. action. Quare si debitor sua die adfuit in loco solutioni
destinato paratus solvere, et creditor defuit: estimatio exinde de
crescere pot, si minuatur pretium rerum, n pot vero crescere, si augetur; q mo
ra sua cuilibet nocere debet, l. in stipulatione. 173. §. mora. d. le
gulis iur. semper tn ineunda e estimatio rei loci solutioni destinati,
n vero loci in quo agitur, ut expresse probat tx. in l. 3. §. ult. d. action.
empti; quem male detorquent Fab. in ration. et Donel in l. vinum. de
reb. cred. n. 32. in eo etiam improbandi sunt, qd docent, si mora per debitorem
facta sit estimationem faciendam ee, utro in loco res pluris sit, vel in loco
solutioni destinato, vel ubi agitur; nullo enim textu ita docemur, sed pre
cise expectandum ee locum destinatum solutioni, ut etiam breviter communi calculo
docent veteres apud Iasonem in d. l. vinum. n. 8. Morla d. tit. 8. in prs.
ex n. 16. Schifordeg. d. lib. 1. tract. 27. q. 5.

36. Sed ne quid dissimulem, obstant predicta verba
legis ult. d. condict. tritic. ibi: ut primum estimatio sumatur eius loci, quo
dari debuit. Noto verbum primum. qs. si primum loci destinati habita ratio ad esti
mationem ineundam, sequatur deinde etiam sumendam ee estimationem loci, ubi agitur,
si id utilius fuerit creditori. sed huic e parvum sensum predicti adverbii, qd n
2. semper e ordinis, nec dicit ordinem ad alium, sed deteget e significare, qd e
precipuum, ut apud Virgilium Egloga 1. ubi de se ita canit: hic mihi res
ponsum primus dedit illi petenti; ubi primus apellavit Augustum, q fuit
precipuus, cum primos Aule favores demisisset Mecenati, et alijs proceri
bus. itaque sensus e, si locus destinatus e solutioni ante omnia attendenda
e huius loci estimatio; si n e destinatus, facienda e eius loci in quo agitur.

Vbo. Pro Coronide advertendum e, Ant. Fabrum lib.
16. Ilect. cap. 5. Schifordeg. ad eundem. lib. 1. tract. 26. q. 1. maximopere
uti, et summa vi disputare, an crescere possit estimatio rei petite
post rem iudicatam? quam questionem ineptam ee censeo, et ut dicunt Do
ctores de subiecto n supponente, qd a iuris consultis nec discussam nec
tractatam video, qa alioquin nullum casum amiserunt in hac tractatione; fa
cile tn ex superioribus prius pot profligari. Quia si obligatio diem habet
estimatio ad illum diem referenda e, nec pot crescere, nec minui, ut
dixi.

dixi in 1a. et 2a. ddne. sine mora d.ca cum agitur iudicio stricti iuris, suf
ficit inspici tempus litis contestatae, non aliud, si vero agitur iudicio bonae fidei,
totum tempus rei iudicandae expectatur usque ad rem iudicatam, et in denunciatione? ut
dixi in 3a. ddne. si genus debetur ex quocumque negotio, nec dies solutioni
destinatus expectatur tempus litis contestatae, et non aliud, ut exposui in 5a.
ddne. quod si species debeatur, et mora d.ca sit ante litis contestationem,
crescit estimatio quanti plurimi unquam fuit a die morae donec solvatur
vel offeratur, argumento ex lege illud. 13. de peric. et comm. rei vend. ipsaque
crescet usque in illud tempus quo res estimata sit, vel per iudicem, vel per ips
si iuramento in litem locus sit iuxta distinctionem traditam d.a n. 15. facta vero
estimatione et taxatione ridiculum est quaerere, an postea crescere possit
estimatio, quia si res non extat, non potest amplius estimari, nisi habito respectu ad tempus
in quo extitit, lege in re. 8. in princ. de condict. furtiva. lege si servum. 91.
de V. O. si extat transactum est de re ipsa per estimationem, adeo ut tran
seat in dominium iniusti quondam possessoris, quasi illam emisset. lege eius rei.
46. cum lege sequenti. de rei vind. non aliter quam si a domino ipso volente illam compa
rasset, ut in lege non solum. 33. §. quod vulgo. de usucapion. alias quaestiones
huic similes ex cerebro exagitant interpretes nostri; in quibus nolo in
morari; nullam enim agnosco iuris prudentiam nisi quae ex ipsis textibus

deducitur; et hic sit finis nostri difficillimi et utilissi
mi tractatus, quem firmiter tenere valde vobis
expediet. sit laus et gloria SS. Trini
tati, necnon Beatissimae Virgini Mariae
cuius nomen a creaturis omnibus
sit collaudatum tam in caelis,
quam in terra per aeterna
saecula. amen.

N.° 3. cap.°

Divi Gregorij Verba relata in cap. 1. 9 q. 1.ª ita se habent Nos decrevis dicere nullo modo posumus que ab excomunicatis hominibus est celebrata que sensum habeant valde controversum apud antiquiores interpretes ii nulli dixerunt mentem divi Gregorij eam esse ut consecratio vel rite idest secundum ritus ecclesiasticum facta ab excomunicatis nullius sit momenti alij existimarunt sensum esse hunc ut consecratio idest ordinatio ab episcopis excomunicatis facta irrita sit, alij denique putarunt predicta verba id denotare ut videlicet ab episcopis excomunicatis facta ordinatio valide sint. Quorum quidem interpretatio tanquam huic decreto est admittenda nec repugnat illa V. nullo modo nam debent intelegi nullo modo valere circa executionem non circa validitatem ipsa enim semel collata sive ab schismaticis sive ab hereticis sive ab excomunicatis sive a quibuscumque alijs validis exigunt. Hunc esse veriorem sensum tradunt Turrecremata in nostro textu cap. et Suarez de censuris disp. 14 sect. 2 n.° 4

Quo presupposito dico quod ex nostri textu verbis deducitur sic se habent. Clerici ordinati ab episcopis excomunicatis heretici schismatici vel simoniaci ordinati remanent, executio tamen ordinis illis sic receptis denegatur. Tenent in hoc sensu ex textu in cap. excomunicati 2. cap. per illicitas 3 cap. ab excomunicatis 4. cap. ordinationes. Pau. Nostra lausa 9 q. 1 cap. Dilibertus 24 cap. per illicitas 21. 1 q. 7. cap. Si qui a simoniacis 108. 1 q. 1. cap. 1 cap. 2 de ordinatis ab episcopo cap. 1 de schismaticis cap. 1. 5 Camant de ssi. excomunicatis lib. 6, Docent archidiaconus cardinalis Turrecremata et Belamera et alij antiquiores comuniter ad nostrum textum repetentes Panormitanus Felinus Joannes Andreas et alij in ead. cap. fin. et ead. cap. 1. de schismaticis propter eos Salcedo in praxi canonica cap. 28 Suarez de censuris disp. 11 sectione 2 per totam Vasquez in 3 parte divi Thome disp. 243. cap. 1. Tamburinus de iure abbatis tomo 2 disp. 2 quaestio 12 Sebastianus Caesar in cap. perlectis 25 dist. § 3 de episcopis n.° 5. Barbosa de potestate episcopi alegatione 58 n. 5. et multi alij quos ipse refert in coletaneis ad nostrum textum et ad textum ead. cap. ordinationes.

Verum hec nostra assertio difficilis redditur ex eo quod consideratus excomunicatus extra ecclesiam e. adeo ut ipse careat a communione fidelium et participatione sacramentorum cap. fin. de clerico excom. ministrante cap. denuntiamus de ssi. excomunicationis cap. a nobis 2 de except. iunctis que tradunt in antiquiores et propter eos Petrus Gregorius lib. 3 partitionum iuris canonici lib. 26. cap. Suarez de censuris disp. 8. sect. 2 n. 8. q. alterum ad ecclesiam trahere non potest quod probatur ex arg. textus in cap. audivimus 24 q. 1. ubi statuitur eum qui e excomunicatus non posse alios excomunicare propterea quod extra ecclesiam est. Et quem admodum elicere quod non potest ita nec admittere precipue cum nemo possit in alius transferre plus iuris quam ipse habet, Item tutanda est igitur non recte in nostro textu statuitur validos esse collatos ordines ab excomunicatis facta. — Preterea quatenus dicimus has ordinationes valere exercitium tamen earum suspendi dubium videtur nam cui licet quod est plus debet licere quod est minus, ex regula iuris 5 g. clerico qui valide recepit ordines ab excomunicato exercitius denegari non debet, cum habeat quod plus est a quo est quod minus est maneat decretum precipue cum nulla clerici culpa interveniat et absque ea nemini dummodo fore utrumque iuris testimonia edocent igitur aut ordines collate ab excomunicatis non debent valere, aut si valent nulla videtur adesse ratio qua exercitius illorum denegetur recipientibus. — Denique augetur textus quod statuitur in cap. excomunicati 2. eadem causa et questione videlicet ordines collatos ab excomunicatis reiterari debere propterea quod excomunicati illicitis manus imponunt nulla quia si in excomunicatione persistant potestate ordinandi habent ergo si reiteratio e necessaria non recte dicitur in nostro textu validos esse ordines ab excomunicatis collatos.

His non obstantibus, dicendum est verissimam esse nostri textus decisionem videlicet ordines collatos ab episcopis excomunicatis validos esse eorum tamen exercitium denegari illis recipientibus, cuius decisionis ratio inde consistit nam episcopus qui ordinarius minister sacramenti ordinis est. Ex decretis tridentini sess. 23 can. 4 et 7. et textus in cap. 1. de ordinatis ab episcopo qui renunciavit episcopo, iunctis que tradunt divus Thomas in 4 dist. 25 q. 1. art. 1. et quod cum scribentes in eadem potestate manet sive sit excomunicatus sive simoniacus sive quocumque alio crimine irretitus quod deprovenit quoniam valor et efficacia sacramenti non dependet a bonitate ministri sed potius a virtute meritis Christi ex decretis Trid. sess. 7 can. 12 propterea Si semel conferat ipse dum formam ecclesie custodierit valide est propter characterem idest propterea quod res quedam indelebilis fuit facta

Nec in Merito hec Iurisdictio et Potestas quantumvis excommunicati existant conceditur, quippe sicut in seculari Republica Potestas publica adest, ita in ecclesiastica episcopi dignitas est. quod etiam habuit ex eo quod Christus Dominus cum haberet discipulos, ceteros alios in numero duodeno, alios vero in numero Septuaginta duorum, illos Apostolos nominavit, istos simpliciter discipulos nuncupavit, illis fuit data Potestas imponendi Manus et consecrandi, discipulis simpliciter et episcopi in locum Appostolorum successerunt, quorum Authoritas precipue in ordinibus conferendis consistit que cum absolute illis sit concessa qualitercumque ea utantur, sive sint excommunicati sive simoniaci, si ordines conferant valent licet ipsi casu quo scienter id faciunt peccent et ex in suspensionem incurrunt penas, de quibus posterius, merito quod in nostro textu statuitur ordinatos validas esse, executionem tamen denegari. docent Lianus Basquez et Sebastianus Cesar loco citato. —

Nec tunc obstant dubitandi Rationes in 1.ª qua dicebamus episcopus excommunicatus non posse ordines conferre propterea quod per excommunicationem fit effectus membrum diaboli, et amittat fidelium communicationem et sacramentorum communionem, nam licet illud hoc sit tamen cessat in episcopo qui confert ordines, nam tunc non attendit illius bonitas sed attenditur Potestas que illi ab ecclesia est concessa. Hec enim sicut alia posset ab ecclesia auferri non auferetur ex eo quod ipsa ecclesia potestatem dedit ad hoc ut qualitercumque ordo celebraretur imprimeretur caracter.

Nec tunc obstat textus in d. cap. Audivimus 24 quest. 1.ª ubi dicitur excommunicatus non posse alterum excommunicare, nam preterquam quod est dissimile aliquem velle admittere ad ecclesiam vel de ea ejicere. dicendum est ideo excommunicatum alium non posse excommunicare quoniam hic actus excommunicandi est iurisdictionalis, cuius exercitium excommunicato quia solum in hoc consistit. et enim quidam actus qui solum iurisdictione sunt, hos namque excommunicatus exercere non potest. prebeat exemplum penitentie sacramentum in quo peculiare est ut per excommunicationem impediatur quia absolutio que est forma illius non potest ferri nisi ab eo qui Potestatem absolvendi a Christo habet et iurisdictionem completam in ipsum penitentem, alia namque Sacramenta que non postulant iurisdictionem ex parte ministri in illum, qui ea exequitur uno quomodo voluerint, licet sint excommunicati facere possunt, de quibus omnibus videndi sunt Balbosa in cap. 1.º de exceptionibus, Cobarrubias in cap. Alma Mater 1.ª p. § 3 ex n.º 4 cum sequentibus. Nec interest quod dicebamus neminem posse plus iuris in alium transferre quam ipse habet nam hoc licet quod in ordinatum transfertur non descendit ex iurisdictione tantum sed potius ex divina dispositione qua exstat cautum ut caracter in ordinato secundum formam ecclesie imprimatur. — Denique non urget posterior dubitatio qua dicebam, Plus ei tamen erat concessum nam urget; dicendum putamus quod licet fateamur plus esse valere ordines quam illos exercere tamen cum obstet impedimentum ad exercitium illius non potest exercere nisi quod eo quod dispensatio interveniat ut statim dicemus tunc enim cui plus licet quod est minus permittitur quando impedimentum non adest. —

Ex his omnibus infertur interpretatio ad Urbanum 2 . . . in cap. ordinationes 9. q. 1 ubi statuit ordinationes factas ab heresiarcis nominatim excommunicatis, et ab eis qui catholicum episcopum sedis invaserunt irritas esse. nisi ita ordinati probare valuerint se nescisse eos ordinare excommunicatos extitisse. Ecce hic ex quo duplex insurgit difficultas 1.ª quatenus in eo statuit ordines sic collatos ab excommunicatis irritos esse quod non recte dictum est. validos esse, 2.ª difficultas in eo consistit quod statuit ita ordinatos recte posse ordines exercere cum quo ordinaverint ignorantes eos ab excommunicatis recepisse, cum certum sit, ut ex nostro textu provenit ordinatos ab episcopo excommunicato sive scienter sive ignoranter exercere non posse. prior difficultas facilime diluitur si dicamus illa verba irritas esse indicare non intelligi

l. c. 7 de lindaytro ... 23.

quo ad Validitatem et Substantiam Ordinis, Secundo quo ad eorum Usum et Exercitium quasi lenius sit ordinatus ab excommunicatis vere ordinatus remanere, Usum tamen in pose ministrare nec in maioribus nec in minoribus Ut recte siderat Tu Recremata d. cap. qui per fectt. 17 1 q. 1 — et Difficultas adve. Gravis Ut Interpretes circa eam diluendam varia proferant, Verum ijs omissis Ut duo illam animaduertimus Clericus recipientes ordines ab episcopo excommunicato suspensum manere ex textu in cap. 1. de Schismaticis quod adeo verum est Ut sive adsit scientia sive ignorantia eandem suspensionem incurrat nec tunc obstant quicquam predicta verba b. nisi probare valuerit etc. nam debent intelligi ad hoc Ut attendatur ad dispensationem indulgendam quasi lenius sit facilius dispensandum fore cum eo qui ignoranter recepit ordines ab episcopo excommunicato, quam cum eo qui scienter Ut probatur ex textu in cap. 2 de ordinatis ab episcopo Ubi probatur recipientes ordines ab episcopo excommunicato posse ministrare dum tamen per episcopum dispensetur. Ubi adsit scientia, necessaria est summi Pontificis authoritas, qui aliqua penitentia pro peccato comisso illi imposita predictorum ordinum exercitium concedat, quod idem probatur ex textu in cap. 1. de ordinatis ab episcopo quo spectat textus in cap. Si qui a simoniacis 1. q. 1. ubi statuitur eis qui ordinati fuerint ab episcopo simoniaco si probare potuerint se nescisse simoniacum esse cum eo dispensandum fore, sin autem scienter hoc fecerint ordinatio nullius esse momenti non quo ad validitatem sed pœnam quo ad exercitium, — Rursus infertur interpretatio ad textum in cap. Daibertum 24. 1. q. 7. Ubi statuitur Daibertum ordinandum fuisse a quodam episcopo qui ordinatus fuerat ab hereticis episcopis simoniacis et excommunicatis quaeritur utrum reiterari debeat predicta ordinatio et respondit ordinationem reiterandam esse reddita ratione nam cum acciperent ab his qui potestatem conferendi non haberent sequens est nichil recepisse quod si necessaria est reiteratio non recte dictum est validas esse — huius authoritatis difficultate motus Gratianus in ea est. ss. ... existimet ordinationes factas ab excommunicatis iterum celebrandas fore absque periculo reiterationis, propterea quod ab hereticis et excommunicatis nichil potuit afferri ad quod probandum adducit textum expressum in cap. Ochilla 23 § Si autem 1 q. 7. Verum fallitur Gratianus quia ordines validi sunt sive conferantur ab hereticis sive ab excommunicatis ut iam diximus. Nec tunc obstat textus in d. cap. Daibertum nam procedit quando ordinatio facta secundum formam ecclesiae tunc enim ecclesia eas non recepit sed iterum faciendas decernit non ex eo quod ab hereticis sit collata, sed ob defectum formae in illius collationis facit textus in cap. 52 de consecrat. distinct. 4. Ubi statuitur sacramentum Baptismi reiterandum fore quando collatum est ab hereticis qui in ipsa Baptismi forma erraverunt, quod ipsum probat Gregorius in cap. 4. 68 dist., statuens nec sacramentum ordinis, nec sacramentum Baptismi reiterandum esse et si ab hereticis conferantur nisi quando errant in forma ab ecclesia prescripta, quo modo intelligitur textus in d. cap. Daibertus 1 quest. 7, haec eadem ratione intelligendi sunt textus in cap. per illicitas § 99 et in cap. per illicitas § 1 quest. Ubi statuitur reiterandos esse ordines collatos ab episcopis simoniacis excommunicatis vel hereticis debent namque intelligi eo casu quo fuerunt ordines collati non secundum formam ecclesiae tunc enim iterum sunt celebrandi nec proprie reiteratio datur Ut eleganter tradit tu Recremata et Suares locis supra citatis — Rursus infertur interpretatio ad textum in cap. 1. de schismaticis et ordinatis ab eis Ubi proponitur tempore Alexandri Pontificis orto huius schismate in Romana ecclesia Clerici cum fuerunt ordinationes celebratae ab Octaviano et Guidone qui huius schismatis fuerunt participes nec tantum hoc fecerunt immo bona ecclesiae alienarunt dignitates et beneficia contulerunt et denique iuramenta de tali schismate tenendo fuerunt quaesitum quid sit faciendum de dictis sacramentis

de. l. ab eodem cap. recipientes ... qui alent ... ignorantia ... dis ... ationem

Tu in cap. ex ... communicatis ... questione

Patres Dixerunt sub pena excommunicationis alienationis rerum ecclesiasticarum amittendas esse beneficia et dignitates, auferendas et denique ordinationes irritas esse, ex cap. [illegible] ubi ordinationes facti ab schismaticis irritae sunt, etiamsi fuerit a schismatico excommunicato dicitur quia sunt extra ecclesiae communionem fidelium et alias si in ipsa erunt, cap. [illegible] excommunicato [illegible] [illegible] in vere dicitur est hanc ordinationem validam esse — Cui difficultati respondetur dicendo quod sicut actus illi qui facti sunt ab schismaticis praecipue si sint circa spiritualia nulli sunt, tamen ordines ab ipsis collati debent valere nec tunc obstant illa textus verba irritas esse censemus nam debent intelligi de irritate quoad exercitium non vero quoad validitatem quae solutio expresse probatur ab Innocentio 3º decreto relato in cap. ultimo de schismaticis ubi statuitur ordinatum ab schismatico repellendum esse ab officio quod solum exercitium denegatur, quod tunc procedit quando dispensatus [illegible] ipso fuerit, obstare tamen videtur quod in eodem textu statuitur videlicet archiepiscopus posse ordinatum ab episcopo repellere quod hoc [illegible] eius est adbitrio nam dicendum [illegible] duplicitur hoc posse intelligi illud verbum *poterit* intelligi idest debet vel potest dici [illegible] removendum esse si vult dispensare superior quasi in eius adbitrio hoc existat. Utramque solutionem afert Panormitanus ind. cap. fin. nº ultimo =

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] de quodam [illegible] in Valle [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Desde el fol. 176. al 184. estaba en blanco.,

Expenditur txs. in Cap. contra Christianos 13. de Hereticis in 6. vbi agitur de apostatis a fide de Baptismo per vim, et de testimonis Iudeorum et paganorum.

Aserit in hoc txu Bonifacius VIII. quod contra Apostatas a fide etiam si coacti vi conditionali Baptismum acceperint procedendum est tanquam contra Hereticos dum tamen vel confessi vel reconvicti fuerint per testes sive Iudeos sive Christianos similiterque contra eorum fautores, et receptatores sicut contra fautores et receptatores Hereticorum sed ut clariori luce Bonifaci. doctr. hic txs per partes et parafrastico ordine explicandus est in primis explicanda sunt prima verba in qq. ait contra Christianos, qui ad ritum transierint vel redierint Iudeorum pro quorum explicatione sciendum est apostasiam grecam esse vocem, que idem significat q. latine, elongatio, defectio, sive rebellio qua rat.e dicti veteres Christiani eos, qui deficiebant a statu fidei, et transibant ad Iudaismum vel paganismum apostatas nuncupare consueberunt quasi propriæ religionis rebelles, et desertores ut pluribus docet, et illustrat Tiberius decianus in tract. crimin. lib. 5. Cap. 70. et sicut tres sunt modi qq. Deo iungimur videlicet 1.º per fidem 2.º per Baptismi sacramentum 3. per aliqua opera specialia emissa ad meliorem vitæ frugem Divus thomas 2. 2.e q. 12. ita etiam tripliciter ab eo disiungimur, et apostatamus nempe primo per recessum a fide Cap. Iulianus 11. q. 3. Cap. non potest 2. q. 7. 2.º per recessum a statu probatæ religionis, seu ordinis sacri Cap. Legi 19. q. 1. Cap. quoniam 40. dist. 3.º per recessum ab ovedientia superiorum Cap. siquis de maioritate, et ovedi. Cap. alieni 3. q. 4. docent communiter DD. in Rubri. extra de Apost. generice sumta apostasia sic potest definiri: est temerarius a statu fidei, ordinis, Religionis, aut obedientiæ recessus: ita coligitur ex traditis per DD. in d. Rubri. extra de Apostatis nunc autem de apostasia a statu fidei ut nostri txs. sensum aperiamus agendum est. Apostata autem fidei dicitur est qui omnino a fide Christiana deficit veluti transiens de Christianismo ad Iudaismum, vel paganismum l. 1. 2. et pen. C. de Apostat. Cap. si potest 2. q. 7. immo in Cap. 1. extra de Apostat. Tiberius decian.s tract. criminum lib. 5. Cap. 71. Menoquius de arbitrariis casus 546. farinac. de Heresi q. 183. § 2. itaque et sacrificans Demoni vel idolis vel sacrificari mandans Divus thomas 2. 2.e q. 12. artic. 1. vbi q. Christianus adorans sepulcrum Mahometi dicitur Apostata Decianus vbi sup. Cap. 72. vbi loquitur de eo qui se tradidit Demoni vel paciscitur cum eo et sequitur fascinatus vbi proxime ex quo patet q. ad hoc ut quis dicatur Apostata fidei duo copulative requiruntur. primum q. recesserit a fide Christi: 2um q. recessus sit omnimodus prout probat txs in Cap. Iulianus 11. q. 3. Alvericus inst. si quis de facto n.º 2. C. de Apostata.

Vnde infertur 1. q. licet Christia

nus

Circa hunc txum vide de Novella Leonis 67. et ffernandum de Mendoca

potest aduci ad confirmationem circa baptismum canones et ad concilii tridentini de partibus [illegible] sessione 7 et etiam in canone 7 de baptismo. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

de baptismo per vim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de baptismo [illegible] in [illegible]

re cedat a pluribus articulis fidei tamen si retinet adhuc fidem in reliquis non erit censendus Apostata, sed Hereticus Divus Augustinus de Civitate Dei lib. 18. Cap. 51 et lib. 16 Cap. 2. quod etiam probatur iura in Cap. non potest 2. q. 7. Cap. Beatus 7. q. 4. Cap. non observetis 26. q. ibi. (L. 1.) de Aposta. Simancas de catholicis institu. Cap. 7. cum alijs, quos refert Dom. D. Ioannes de Rosas de Hereticis part. 1. n. 486.

Infertur 2. quod siquis ab improba secta in aliam aeque improbam se transtulerit, veluti de Iudaismo ad paganismum Apostata dici non potest prout ex facto responderunt Oldradus Cons. 478. Sacco in praxi crimina §. fin. q. 7. cum enim Christiani militiam nunquam nomen deducit nulla ratio est ob quam possit eius desertor reputari argum. txs. in Cap. 4. §. idemque ff. de re milita L. decem ff. de verbo obliga L. manumissoris ff. de Iustitia, et Iure

illustratio et explicatio transeuntes et redeuntes de Iudaismo et Christianismo.

Hi enim apostatae fidei sunt qui hodie vernaculo idiomate Renegados vocantur. sunt tamen ut ex nostro txu colligitur ex illis verbis transierint, vel redierint in duplici differentia vel transeuntes idest hi qui nunquam fuerunt Iudei vel pagani sed semper Christiani, et paganismum vel Iudaismum transibant; et redeuntes idest qui prius erant Iudei postea tamen facti sunt Christiani, deindeque redeunt ad Iudaismum ut recte explicat gla. in nostro txu verbo redierint hi autem redeuntes antiquo Hispano vocabulo vocabantur Tornadicos L. 9. tt. 1. lib. 1. L. 2. et 4. Lib. 8. tt. 9. ordiname. L. 3. tt. 25. partita 3. Leg. 3. tt. 5. L. 2. tt. 10. Lib. 8. recopilationis L. 2. lib. 4. fori et hoc quia redire hispanice antiquitus dicebatur Tornar, quare ad aliam Sectam redeuntes antiqui Hispanici vocabant tornadicos porque se tornaban a ella hoc est redibant L. 2. tt. 10. part. 4. ibi ese mismo seria del que ficiese servicio espiritual tornandose Herege Moro o Iudio.

Transeuntes autem hispano antiquo vocabulo nominabantur Marranos L. 9. tt. lib. 1. L. 2. et 4. lib. 8. tt. 9. ordinam. L. 2. tt. 3. lib. 4. fori licet enim huius nominis Marrano quamplures denominationes afferant. Ignatius a Villar in sua silva responsorum responsio 12. n. 47. et Velazquez in defensione statuti Toletani Cap. 37. Escobar de puritate, et nobil. sanguin. Probaceda part. 1. q. 4. §. 1. tract. Hieronimus de cruce in defensio statuti in sua responsione Apologetica ad discursum Salicij §. 3. verior tamen et plausibilior sententia est ita dici a verbo antiquo Hispano Marrar idest faltar deficere cum enim in vineis aut olivetis vites aliquae aut olivae deficiunt decimos ai tantas marras et etiam pro deficere idest faltar dici solet hizo marro idem ergo est Marranos apostata ac deficiens in fide, quod etiam suadetur ex Ludovico Ariosto in suo Orlando furioso Cantu 1. octava 26. et 27. ubi maneator dise = hoc est deficiens in fide Marrano vocatur. Hec autem nomina Marranos tornadicos quibus antiquitus improperii via notabantur hi, qui relicta vera orthodoxa, et catholica ad alium transiebant vel redibant Iudeorum vel Paganorum nulla niente ab aliquibus, contorta fuerunt adversus eos, qui laudabiliter relicto errore Iudaismi

vel

vel Paganismi veritatem Christianam amplecterentur, quod ne fieret sub gravissi mis poenis pie sancteque prohibitum fuit ab Hispanis Legislatoribus, in dict. L. 2. tit. 5. Lib. 4. fori Lib. 9. tit. 1. lib. 1. L. 2. et 4. Lib. 8. tit. 9. ordinam L. 2. tit. 10. Lib. 8. recop. tanquam infamia, et ignominiosa nomina ut notat Acebedo in dicto Lib. 2. an. 254. tit. 10. Lib. 8. recopilatio.

Progreditur noster pontifex, et ait etiam si dum erant infantes aut morti metu non tamen absolute aut precise coacti Baptizati fuerunt in quibus verbis ait noster Bonifacius quod hac sua constitutione comprehenduntur etiam illi, qui coacti Baptizati sunt sed nobili illo discrimine adhibito quod tradidit Inocentius 3. in Cap. maiores extra de Baptismo ubi ait quod inter vim et vim adhibenda est differentia scilicet si vis fuerit precisa vel absoluta veluti siquis renuens invitus et reluctans a fonte extrahatur, et Baptizetur non sit obligatus ad fidem observandam sed si vis sit conditionata veluti cum quis metu mortis aut alterius gravissimi mali coactus ut illud evitet Baptismum accipit tunc ex hac licet coacta voluntate ad fidem observandam obligatur. cui sequentiae ut lucem proferamus prius discucienda est illa anceps, et omni tempore dificilima quaestio utrum scilicet infideles aliquo modo cogi possint ad fidem suscipiendam et primo nequaquam cogendos esse infideles ad fidem suscipiendam probatur autoritate txs. in Cap. sicut Iudaei ubi notant omnes extra de Iudicis, et in Cap. maiores quod ita quaeritur de Baptismo. Cap. qui sincera Cap. de Iudicis 45. dist. et in Cap. ad fidem 23. q. 5. in quibus omnibus docemur infideles dum non Baptizatos ad fidem cogi non debere quod etiam probatur ex Tertuliano ad scapulam infine ubi non est religionis cogere religionem quae sponte suscipi debet non vi. Clemens etiam Romanus Lib. 4. recognit fidem (inquit) esse suadendam non vi gonegandam. probatur etiam rat. quia cogitur invitus venire ad Baptismum non presumitur habere fidem d. Cap. sicut iudeis extra de Iudicis Baptismus autem non debet conferri nisi ei, qui fidem habere presumitur ut late post alios probat Scoto in 4. dist. et q. Vui art. 8. et art. 10. in tertia conclusione suadens quod dicit sacrilegium infideles invitum Baptizare. Deinde quod fides naturali ratione suaderi non potest non enim est fides cui humana ratio probat experimentum Cap. in domo de penitent. dist. 4. Cap. venerit de consecrat. dist. 4. sed opus est suaderi supernaturalibus miraculis, ad quam suasionem non est idonea coactio, sed adhibenda sunt media, quae humanos animos possunt conciliare hinc Christus dominus misurus apostolos ad gentes non iusit ut eas ad fidem quam cogerent sed ut predicatione docerent, inquit enim predicate Evangelium omni creaturae, et docete omnes gentes Mathaei Cap. 10. et Iacob. et Ioannes repulsi essent a Samaritanis dixerunt, vis dicamus ut ignis descendat de celo, et consumat illos Dominus autem increpavit illos dicens nescitis cuius spiritus estis filius hominis non venit animas perdere sed salvare Lucae Cap. 9. et merito per fidem enim doctrinam, nihil aliud docemur quam caritatem, tolerantiam, pacientiam, mansuetudinem, quibus omnibus adversatur ipsa coactio Cap.

quis

Aqui el baptismo de los moros

Inocencio 3.º de coatione absoluta y condicionale y del Baptismo

qui sincera 45. dist.e unde Teodericus Rex aiebat religionem imperare non possumus quia nemo cogitur ut credat invitus Casiodorus lib. 2. epist.a 27. hoc enim non expedit neque respectu ecclesiae, neque respectu ipsorum, ut ait Iurre Cremata in Cap. siquis de consecrat. dist.e 4. quod ipsi rerum eventus manifeste declarant. Licet enim non semel plures principes christianissimi edictis, et armis cogerint infideles ad fidem venire effecerintque ut templa idolorum clauderentur et Iudaismi ritus prohiberentur ex qui tamen non potuerunt, ut impietatem ex animo deponerent, quo factum est ut, qui metu poenarum, superstitionem deposuisse simulabant, cessante metu ad pristinam superstitionem redirent et ut extera omittamus exempla Iudei, qui in Hispania pro Regis zelo contra propriam voluntatem Baptismum suscipere anno 694. non solum variis superstitionibus Baptismum maculauerunt. sed contra Regem Regnumque conspirauerunt, unde bonis omnibus nudati cum uxoribus, et filiis per cunctas Hispaniarum prouincias dispersi seruituti perpetuae subiecti fuerunt ut patet ex Concilio Toletano 7. Cap. 8. qua de causa Iudeorum, et Maurorum quamplurimae expulsiones ex Hispania indictae sunt ut a catholicis Regibus, Ferdinando, et Elisabet ut habetur in L. 2. 3. et 4. tit.o 2. lib. 2. Recopila. quod ut idem faceret ab Emanuele Portugaliae Rege obtinuerunt ut ex quamplurimis docet et illustrat D.D. Ioannes de Solorzano de Iure india tomo 1. lib. 2. Cap. 16. et Patrum nostrorum tempestate experti sumus in Mauris Granatensibus, quos ex eadem causa exulare iussit Phelipus 3. anno 1610. quibus addenda et alia quamplurima, quae erudito suo more pro hac parte congessit D.D. Ioannes de Solorzano D.o tomo 1. de Iure indiarum lib. 2 Cap. 17. et minis ac terroribus cogentes infideles ad fidem suscipiendam peccare mortaliter tenet Diuus Thomas 2 2e. q. 10. art.o 8. Sotus in 4. dist.e 5. q. unica art.o 10 Innocentius Cardinalis, et Abbas in Cap. quod super de voto, et idem Abbas in Cap. sicut iudicii de iudiciis ex quibus cum aliis quamplurimis autoribus, tenet Antonius Ricciullus in tractatu de Iure personarum extra Ecclesiae gremium existentium L. 2. Cap. 3. neutiquam cogi posse infideles ad fidem suscipiendam pro dicta pro Italia tamen sent. sunt quamplurimi Authores, et quamplurima fundamenta et Scotus in 4. senten. dist.e 4. art.o 9. censuit religiose fieri, si infideles cogerentur minis ac terroribus, ad suscipiendum Baptismum et ad illud postea seruandum compulsus l.o ex Luca Cap. 14. ubi Dominus loquens discipulis ait, exi in vias, et semitas, et compelle intrare ut compleatur domus mea domus enim Dei est Ecclesia in qua homines non intrant nisi per fidem Cap. maiores de Baptismo Cap. 1. de summa trinit. et fide catholica 1.a q. paruulus coactus a Christo venit ad fidem actuum Cap. 9. ergo non inconueniens est ut infideles cogantur ab ecclesia quod omnis Christi actio debet esse Ecclesiae instructio Cap. solemnitates el 2. de consecratio dist.e 1. 3. quia homines non sunt in sua malevola voluntate permittendi sed ad bonum cogendi ut pluribus probat Diuus Augustinus in Cap. displicet 23. q. 4. quibus accedit quod caritas quam proprium Christianorum bonum merito appellabat Clemens Alexandrinus Lib. 2. pedago Cap. 1. et Suarez in tract. de caritate disp. 9. sect. 1. nulla in re melius, atque utilius exteriori potest quam in hoc anima

rum

animarum infidelium convertendarum de Celo; qui semper Deo gratissimus fuit, et præcipue summis Pontificibus, et ecclesiæ prælatis, christianis Principibus, religiosisque alijs, et Apostolis, et reliquis præterea fidelibus; summopere commendatus ut pluribus sacræ scripturæ locis, et gravissimis Sanctorum Patrum testimonijs ostendunt. Salmeron tom. 12. super actibus Apostolorum tract. 38. Suarez de fide disp. 18. sect. 1.

Huic suffragantur iura in Cap. displicet. Cap. qui non. Cap. si invenitur 23. q. 4. et Cap. schismatici 23. q. 6. in quorum ipse resolvitur Archidiaconus ubi Ioannes Andreas in Cap. 1. de secreti Cap. 16. in 6. et Marcardus tract. de infidelibus, Cap. 14. ubi talem non esse violentam dicunt, quæ ex eo quod multo hic agitur servilium etiam rationum ita volentes imprimitur forma rationis in vi appetitiua, quæ impressio nihil aliud est quam virtus moralis, et ad eam respiciens Divus Gregorius Magnus lib. 3. ep. 26. ad Ianuarium ep. ... Caralitanum quæ habetur in Cap. ... vero 23. q. 6. docet homines rusticos, et ignaros qui tantæ perfidiæ et obstinationis sunt ut ad Deum minime venire consentiant tanto pensionis amore gravandos esse ut ipsa exactionis suæ pæna compellantur ad rectitudinem festinare, et lib. 4. epist. 6. inquit ex tali coactione magnum commodum sperari posse, nam licet fortasse illi, qui coguntur minus fideliter audiant conversantur eorum discipuli, qui multo plures erunt facilius credent, et multi parvuli innocentes per Baptismum salvantur quod etiam considerat Iosephus Acosta de procuranda indorum salute lib. 1. cap. 4. Suarez de fide disp. 18. sect. 3. et denique iustum esse bellum adversus infideles ut fidem recipiant quæ pluribus rationibus, verbis, et authoribus, novis probatum reliquere Seraphinus Freitas de iure imperio Lusitano Asiatico Cap. 9. Balencus adversus Venetos p. 7. n. 60. D.D. Ioannes de Solorzano tomo 1. de iure indiarum lib. 2. cap. 16.

His enim rationibus, et argumentis affirmativa et negativa supra dictæ quæstionis sententia stamini, et corroborari videntur ut mirum non sit utraque tot ac tantis sectatoribus placuisse Sed magis laudabiliter pia christianæ mansuetudini congruentior, et in puncto iuris verior ea videtur, quæ habet nullo modo coactam et violentam esse posse fidei propagationem, et prædicationem, quæ absque dubio magis convenit pacifici christi domini, et discipulorum eius prædicationi qui pace, et patientia sua, et eximia paupertate, et humilitate pacatum mundi vicerunt Sed tamen has duas contrarias opiniones ita componere curavit DD Ioannes de Solorzano D. tom. 1. de iure indiarum lib. 2. cap. 8. discrimen constituendo inter inter infideles subditos, et non subditos subditi enim infideles si quiete, et pacifice inter christianos degunt nullumque ab eis incommodum religioni, et saluti publicæ timeatur tolerari debeat et ab omnibus iniurijs defendi ut sic resipiscere possint et ad fidem converti Cap. dispar 23. q. 2. Cap. iudæi de testibus, Cap. qui sincera 45. dist. Cap. qui optamus

47 dist.

Ex. hoc § ... inspiratio ... Christiani

Solorzano Doctrina ... concomitantem

42. dist. Cap. non satis 86. dist. Cap. si Capis 16. q. 1. Cap. et si Iudeos Cap.
sicut de Iudeis l. nullus C. eod. Marcardus de Iudaeis, de Iudeis, et de in
fidelib. 1. p. Cap. 7. Ioannes Baptista Ferretus cons. 37. et cons. 381. = si in au
tem potentia, et ingratitudine sua christianorum gratiam, et caritatem demeruerint
vel aliquid in eos moliti sint, aut probabo suo exemplo, aut superstitionis
ritib. Christianum populum turbare aut fedare potuerunt, tunc aliquib. pe
nis propositis Cogi possint ad fidem suscipiendam vel a regnis expelli, et bonis
expoliari Didacus Perez in l. 4. tit. 3. libro ordina. Simancas in catholicis
institutio. tit. 35. Ant. Quiolus de iure personarum extra ecclesie gremium
existentium lib. 2. cap. 51. = in non subditis autem si prius convenienter moli
per Euangelicos predicatores noluerint fidem amplecti vel propter nimiam
eorum feritatem, et authoritatem neutiquam ad illos accedi potest, vel inter
eos secure conversari tunc licet manu armata predicationem asistrare aliter
enim fieri non potest, nec facile miracula sunt expectanda pluribus docet
eleganter D.D. Ioannes de Solorcano d. tomo 1. de Iure indiar. lib. 2. Cap. 18.
utcumque tamen sit certissimum est quod noster Bonifac. asserit quod etiam per vim
Conditionatam tamen non precisam vel absolutam accepta fide ad eam ferendam
obligari, semel etiam in religio christiana suscepta deferenda non est ne
nomen Domini blasfemetur, et fides vilis, et contemtibilis habeatur. ut divinit
Concilio Tolet. 4. Patres Can. 56. relato in cap. de Iudeis 45 dist. lo
cat Paschalius de patria potestate p. 4. Cap. 7. Ricciullus de iure per
son. Lib. 2. Cap. 35. et plurib. exornat et illustrat D.D. Ioannes de Solorca
no d. Cap. 18. unde recte noster Bonifacius VIII statuit in nostro textu con
tra sic receptam fidem deserentes procedendum esse tanquam contra Hereticos.

Ad hec secundo difficultas redditur ex eo quod omni iure stabili
tum est neutiquam obligare ea, que per vim et metum gesta sint Cap. 1. de his,
que vi Cap. et precipue ecclesie sacramenta veluti matrimonium Cap. ve
niens 13. cum seq. Cap. ad idem de sponsalib. ac aliis quam plurimis de quo la
te Basilius Legionensis de matrimonio lib. 4. per plura capita, et Pater Thomas
Sanchez eodem tractatu lib. 4. per plures disputationes, et Augusti. Barbo. in
Votis decisi. lib. 1. Voto 1. nec ordo sacer per vim et metum colatus, ad contin
tiam obligat ut eleganter suo more ex plurib. docet Augustinus Barbo. in Votis
decisi. Lib. 2. Voto 37.

Ad hanc dubitationem non obstante verissima est nostri textus
sententia respondetur per discrimen constituendo inter sacramenta, que in primum
caracterem et reliquas res, que per vim, et metum geri possint hec enim irrita
ri vel anullari possint remedis a Iure introductis in sacramentis autem ca
racter inprimitur, etiam incoacta illa voluntate, que ad hoc sufficiens est, un
de postea neutiquam deleri potest, Ad. Baptizatus remanet obligatus ad
fidem catholicam observandam ex d. Cap. maiores de Baptismo, et nostro

textu =

Secunda
Gratis dubita
tio
fit

tem, neque etiam obstat exemplum matrimonii respondetur namque Matrimonii Sacramentum carere caractere non imprimere, et de substantia, et natura sua petere omnimodam libertatem excludereque omnem vim etiam conditionatam ut late probant et illustrant Basilius Thomas Sanchez, et Barbo. ubi supra, nec etiam obstat exemplum ordinis quod difficilius est magna namque disparitatis ratio est inter Baptismum, et ordinem, tunc quia Baptismus est sacramentum necessitatis et similiter legis christianae observantia, at ordo, et continentia est de consilio, et voluntate quia ecclesia omnibus ad subdiaconatum promovendis precipit immediate continentiae votum non absolute cum non sit de consilio et de necessitate quod verum ad subdiaconatum elevari Cap. nullum 28. dist. ubi glo. verbo premiserit Cap. ante eadem distin. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 27. Basilius Ponc. lib. 7. Cap. 27. tum quia Baptismi susceptio, et professio legis christianae non est votum quod natura sua petat plenam libertatem sicut exigit perpetuae continentiae votum; tum denique quia obligationi Baptizati vivendi secundum leges christianas essentialiter est annexa caracteri Baptismali, et ideo qui vult antecedens vult consequens de necessitate at onus continentiae est accessorium ordini sacro ex statuto ecclesiae, et ideo stat quem voluisse initiari non tamen voluisse onus continentiae ad quod perfecta libertas petebatur ob quod Rota decisione 961 dicit quod obligatio profitendi fidem catholicam est essentialiter annexa caracteri Baptismatis, obligatio vero continendi ex statuto ecclesiae vel voto tacito est annexa subdiaconatui et non naturaliter ex quo sequitur quod subdiaconatus teneatur secundum naturam, et ergo subdiaconatus vivere non tamen secundum eius accidentia si alia de causa, quae non sufficit viciare naturam, et substantiam vitiat illa, quae quidem precisio in Baptismo non datur ut ex supra dictis constat. docet August. Barb. in votis decisi Lib. 2. voto 37.

obstat tamen huic doctrinae uide tr. l. 27. n°6. Bar. l. quae ex pertale

Et ut magis nostri Bonifacii mentem et ipsam explicemus et illustremus antequam hinc abeamus explananda est illa quaestio an sufficit qui coacti vel perium et metum obnegat fidem catholicam, vel idolis sacrificat corde tamen fidelis est, possit apostata reputari pro eius facilioris explicatione meminisse oportet non sufficere homini catholico sinceram fidei credulitatem, sed requiri etiam eiusdem fidei confessionem explicatam Divus Thomas 2. 2e. q. 3. art. 2. Isidorus de summo bono lib. 2. cap. 2. Simancas de catholicis institutis tit. 27. pluries, relatis Sanchez ad precepta decalogi lib. 2. cap. 4. hoc presupposito in hac quaestione dico casus ponunt considerari 1°. est quod coactio est precisa sive absoluta nempe quia renitens, et ligatus quis circumciditur vel eius genua flectuntur ab alio ante idola vel manus eorum fiexunt comprehensas ut purificaretur. et in tali casu nec apostata pot. reputari neque peccat cap. maiores. Ille ubi extra de Bapt. cap. presbiteros 50 dist. Ca constat 1. q. 1. Simancas d. tom. 27. Peña in directorio par. 2. Com. 24. et ratio est quia in tali casu coactus dicitur magis pati quam agere ut inquit Xs. in Cap. sacris

Questio de la Bonif.

in Cap. sacris de his, quæ vi et propterea pena pati non debet l. fedissima ubi Bald. et Salicetus C. ad l. Iuliam de adulter. glo. in cap. ita ne aliquis 32 q. 5.

Secundus casus est quando ius non est absoluta sed conditionalis veluti cum datur electio moriendi seu tormenta patiendi seu fidem abnegandi aut idolis sacrificandi, et tunc quamvis ad essentiam neque Apostata potest neque Hereticus reputari quia cum corde credat non adeo terror pertinax qui ipsi separare posset a communione fidelium Cap. §. 11 q. 1. glo. in cap. non solum 29. tit. negare 11 q. 3. dem. Rojas de Hereticis p. 1. n. 48. Peña 1 p. commen. 24. Iulius damus in § hereticus n. 3. Alberius Decia tract. Crim. lib. 9. Cap. 18. Acor institu. morali lib. 8. Cap. 9. 10. et 11. Sanchez ad precepta decalogi lib. 2. cap. 7. Iubens ab hoc peccato absolvere posse quilibet confessarium, fatentur tamen omnes quod hi peccant mortaliter tamen quia vitam magis profundere quam ad hoc debet aduci Cap. sacris de his quæ vi vel si meliter §. si metu ff. quod metus causa L. si patre cogente ff. de ritu Nuptiarum, et quamvis nolit negare christum vult tamen magis aliud per quod negat, quam illud quod negat cap. merito 15 q. 1. glo. in cap. non solum 100 negare 11 q. 1. quoniam vero animus intus latet, et ecclesia non iudicat de occultis cap. 1. de cland. desponsa. merito in foro exteriori aserens se christum negasse per vim et metum redditur suspectus de vehementi vel levi perspectis coniecturis personarum ut docet Peña in d.o com. 24. Acor l.o lib. 8. cap. 9. erit quidem de vehementi dispectus sine vel metu cesante nihilominus in negatione fidei, seu idolorum adoratione perseveraverit quia diuturna sinuatio demonstrat actus ex corde processisse Cap. fin de frigid. et malefiaiat. L. 7. C. de his quæ vi, item si persona gravis veluti Prelatus Monachus Theologus, et alius vir gravis et prudens, et vis vel metus non fuerit mortis vel tormentorum sed famæ vel exelli fatigatissimis carceris famis vel alterius generis non cadentis in constantem virum in his enim casib. suspicio est ita vehemens ut merito iudici possit ab iuratio Peña d. com. 24. ubi similiter si metus fuerit reverentialis Repertorium Hoc filio Farinac. de Heresi q. 183. de levi erit suspectus si negatio fuerit facta a personis non bene fidei causam catentib. et qui verisimiliter scire non poterat quam grave delictum sit negare hac cuiusmodi sunt pueri femine rustici et aliquos minor metus abesset diluit autem omnem suspicionem Heresis vel Apostasiæ si stati vi vel metu cesante doluerit, et penitentiam egerit Simancas d. n. 37. Peña d. comen. 24. Acor institu. Moralis Lib. 8. Cap. 9. in fin. Succedunt et alia in vi tes. illa scilicet si de hoc convicti fuerint preter christianos sive Iudeos. quæ sunt dificilis redditur ex eo quod de multis iuxib. magnis que rationib. prohibitum est testimonium iudeorum contra christianos iura autem sunt Cap. I. Cap. Iudei de testib. in Antiq. Cap. pagani 15. 2. q. 7. L. quoniam multi C. de hereticis l. 6. tit. 16. par. 3. rationes autem quam plurimæ possunt excogitari ut et in primis ex eo

quod

[illegible] dicendi [illegible] circa [illegible] christianus testes [illegible]

quod Iudei semper sunt, et fuerunt Christiani nominis, et omnium eorum qui eo insigniuntur infestissimi et publici hostes, et inimici ut pluribus probat exemplis DD Ioannes de Solorzano tomo 1. de iure indiarum lib. 2. Cap. 20 inimicos autem expellit testes maxime dixum et, inimiciores est. omnino quia iure inimicorum testimonium repellitur L. 3. in princi. Ubi notant DD. ff de testib. Cap. inquisitionis § 3. tertia de acusatio. Ubi Panormi eg. maxime itaque hos Christianos admittendum esse Iudeorum vel Paganorum testimonium asexit noster Pontifex.

Augetur hec dubitatio ex eo quod in testib. integre fidei argumentum requiritur L 3. in prin. ff. de testib. sed Iudei perfidi sunt. et ita pleno ore ab ecclesia appelantur quod neutiquam eorum testimonium est admittendum quo modo quod fidelis erit erga homines qui Deo extitit infidelis eorum quod testimonium reiici omnino debet qui veritati suae fidem abstulit ut ratiocinatur concilii Toletani ... in Cap. non potest 24. 2. q. 17

Ulterius probatur ex eo quod inter clericos, et laicos. ex eo prohibitum est in criminalib. et testimonium et acusatio quod eorum vita debet esse segregata Cap. nullus 2. Cap. laico 3. Cap. laicos 9. Cap. sicut sacerdotes 2. q. 7. quod ex eadem ratione multo magis prohibendum est in Iudeis a quibus fidelis magis segregati esse debent omni enim in recob periculi subversionis prohibitum est omne commerci genus cum Iudeis inclusi cum eis habitare eorum azymi vesci eos ut medicos accersere ab eis medicinas exhibitas recipere aegros invitare ad eorum convivia ire eorum filios nutrire eis famulari eorum pati servitutem cum eis balneis intrare eos publicis officiis fungi inter christianos ut probant Concilium Nicenum Can. 52, apud Alfonsum pisanum, Epaunense sub Gelasio Can. 5. aure lianense 3. Can. 13. iliberri Can. 50 Agatensi Can. 40. refertur in Cap. omnes 28. q. 1. Meconse Can. 4. metdgse Can. 53. Matiscense 1. Can. 13. 15. et 16. sexta Sinodus Can. 11. refertur in Cap. nullus 28. q. 1. cap. constituit 17. q. 4. Cap. adhuc de Iudi, et late prosequitur Mendoca pro confirmando Concil. illib. terri lib. 3. cap. 27. Petrus Gregorius in partitionib. lib. 2. tit. 5. Cap. 2. Sanchez lib. 7. in precep. de Calogi cap. 31. Ricciullus in tractatu de iure perso. extra ecclesiae gremium existent. lib. 2. Cap. 38. Cenedo Collec. 15. ad decretat, et praesertim cum in recipiendo testimonio Iudeorum communicandum cum eis. sit in re in qua videtur aprobari eorum ritus, et superstitionem nullus admittitur testimonium nisi iuraverit Cap. nuper 51. de testib. ast cum in testes recipiuntur Iudei et Sarraceni Iuramentum ferendum est super libris veteris testamenti, et Mahumetis al Corano ut afirmat Mascardus de probatio. Conclus. 944. resolut. 2. et alii a cenedo relati in hac. que re expresa iura ex septem parti. scilicet leg. 20. et 21. tit. 11 de las Iuras parti 3. ubi Sarracenis, et Iudeis defertur iuramentum iuxta legem suam et inde est illud Marcialis ad Verpum Iudeum

ecce negas iuras que mihi per templa Tonantis

de testimonio Judeorum et infidelium

ñ credo dura mihi verba p Archialum.

Credebant namque vulgo Romani Archialum esse Iudeorum sanctissimum numen q. ut hec integer neutiquam in spe nri txs. deberit admitti Iudeorum vel Sarracenorum iuramentum precipue cum ex eadem fortasse de causa Vlpianus etiam cius iuris consultus in L. 3. §. sed. ff. de iure iurandi docet q. siquis de tulerit iuramentum improbate religionis pro eo habeatur. adque si iuratum ñ esset de quo uideatur Leslius maximus de triplici iuris collat. lib. 1. cap. 103.

Sed his ñ obstantib. dificultatib. iustissime, et piissime in fidei favorem et ne tantum apostasie crimen inultum remaneret statuit nr Bonifacius in presenti uiuersus apostatas recipi posse iudeorum, et Paganorum testimonia et predictis dificultatib. breviter respondendum est ñ obstat l. quam ex perfidia et innato odio, et inimicitia Paganorum, et iudeorum aduersus christianos conficiebamus cui difficultati respondeo in fidei favorem, et Apostatarum, et Hereticorum odium statutum esse ut perfidi infames, et quantumvis iure reprobati testes id mei probentur in causis fidei ut pluribus docet D. Rosas singulari fidei 190. et 191. sed ad rationem inimicitie dificilius est respondere nam licet Archidiaconus in cap. accusatus ñ 4. hoc nro tit. de hereti. inb. alegando txs in Cap. licet Heli cap. per tuas de simon. et Ioannes Nicolaus de Hereticis notato. tenuerint etiam inimicos esse in causa heresis idoneos testes tamen Villa Diego de Hereticis q. 13. Simancas de Catholicis institutis cap. 15. et 16. contrarium tenuerunt qq. accesit D. Rosas singulari fidei. 200. ubi pluribus probat inimicum testem etiam in causa heresis ñ esse idoneum ut et inimicitias explicat, et inter alia exempla ait etiam idoneos testes qui sunt de aliqua familia alteri contraria ex doctrina Baldi in L. unic. de raptorib. Virgin in Cap. si vasallus in principio, si de feudo fuerit controuersia in vnb. feudorum Abati in Cap. cum D. manionista de acceptatio Felino in cap. repellantur eodem tit. at fuerunt in Italia Guelphi et Gibellini et in Genua orrui, et regno in Napoli Sagioni, et Basolleti in florentia Alouises, et Alemanises in Navarra Beamontes, et Agramontes et in Trusillo, et Caceres inter Chaues, et Varjas in Vbeda inter carbalales et lobos in Baetia inter Carbalales, et Benauides sed cum nulla potest esse familia alteri infestior quam est familia Iudeorum et infidelium familie christianorum sequitur ex predicta D. Rosas doctrina neutiquam posse in casu nri txs. aduersus apostatas admitti testimonium Iudeorum Paganorum, et Hereticorum.

Sed hac doctrina ex sua probabilitate relicta et his casib. in qq. locum habere possit reseruata ut nri Pontificis textum defendamus pro rationis dubitandi solutione subtilem iuris rationem excogitaui nempe ñ posse apostatas in casu nri txs. a testimonio repellere Iudeos Paganos et Hereticos ut perfides inimicos et in testab. res ex eo q. et fidem, et mores eorum reprobarunt, et amititiam expecierunt ad eorum superstitionem

Questiones [illegible]

superstitionẽ transeũdo vel redeũdo, q duplici iuris dispositione probo 1° enĩ est q si orthodoxus contra Hereticũ litigauit, et aduersus eũ aliũ Hereticũ in testem aduxerit ut Cap. Hereticus 26. q. 7. et q aliquid dixerit contra christianũ productũ valet eius testimoniũ neque infidelitatis exceptũ illi obiicere potest ut docet Bonifatius de Vitalinis in clem. 1. de testib. q ex ea ratione est fidẽ eius aprobabit eũ ad testimoniũ producendo l. siquis testib. C. de testib.

Alia est in spe txs. in Cap. nulli 5. de accusat. ubi antiquis tibi cũ quidẽ familiaris episcopi ipsũ vellent criminis accusare exceptũ ille gitimitatis aduersus eos oposuit dicens eos suspectos malẽ famẽ et uilis opinionis esse quẽ quidẽ exceptio utrũ sit admitẽda quẽritur respondetur q n̄ licet episcopo illos a sua accusatione repetere quos a sua familiaritate sepẽrare neglexit antequã accusarẽ eũdẽ, licet enim infames, et criminosi ab accusatione semper repelãtur Cap. prohibẽtur 2. q. 1. Cap. infames 6. q. 1. l. criminis C. qui accus. n̄ poss. l. qui iuditio l. qui accusare ff. de accusat. hoc tamẽ in episcopis, et aliis prelatis fallit qui n̄ possũt familiares suos illos dicẽtes repellere pretextu criminũ qq. ixxetiti sunt q speciale iure in eos statutũ est qui secũ habere debent fideles familiares et honestos cũ enĩ suos semel aprobaberũt qui de vita illorũ perhibeãt testimoniũ argumẽto txs. in Cap. pastorales 1. q. 7. ideo que si illos elegerũt, et eos semel aprobaberũt n̄ possunt illos amplius improbare argum. txs in Cap. ortẽdus 32. q. 5. Cap. ueniens de filis presuiterorũ l. pomponius ff. de negotis gestis l. si Vxor. in fin. ad l. Iulii de Adulter. q ex his iuris rationib. optime Bonifacius n̄rs. statuit n̄ obstante perfidia et inimicitia aduersus apostatas idoneos esse testes paganos Iudeos et Hereticos eo q. ad eorũ superstitionẽ transeũdo uel redeũdo eorũ amicitiã experierũt fidẽ, et mores aprobarũt

Neque etiã deest dubitatio illas quã afferebamus ex prohibitione comerci, et communicationis nã breuiter dicimus hac rationẽ atendi cũ subest periculũ subversionis n̄ autẽ quãdo militat fauor fidei ut in nostro casu.

Neque etiã aliquid facit q uidetur aprobare Sarracenorũ, et Iudẽorũ ritus ex q ab illis iuramẽtũ accipitur iuxta suas leges, ad q respondetur neutiquã peccare neque Sarracenorũ vel Iudẽorũ aprobari uideri eũ, qui taliter ab illis recipit iuramẽtũ sed cautionẽ sibi suã a conscientia erronea illorũ exquirit ex Cap. mouet te 22. q. 1. docet Iosephus Mascardus de triplici iuris collat. lib. 1. Cap. 203.

Succedit autẽ ultima n̄ri Pontificis sententia scilicet contra hos apostatas, et eorũ fautores et receptatores ut tanquã contra Hereticos procedatur. sed

ratio Iuri tandi- et ultima [illegible] militex dubias [illegible]

dubia redditur ex eo q. iuris suspecta censura videtur apostasiam esse spe
ciem delicti ab heresi defluentem, cum plura inter eas eadeque minime vul
garia iure nro inter hec appareant constituta discrimina, sed duo preser
tim, primo q. heretico ad fidem redeunti parcitur, apostasie vero flagitium nu
lla penitentia obliterari L.3. C. de apostatis L. manichaeos C. de hereticis
ibi DD. secundum q. adversus hereticos post mortem etiam usque ad 30. annos
agi potest ut eorum memoria damnetur. Itaque bonorum prescriptio L. mani § eos.
C. de hereti. L. quicumque C. ad L. Iuli maiest. Albeni inst. 1. C. de apostat. Bar
tol. et Salicet. in L. 2. C. eodem tit. at contra apostatam licet ius auisam di
tandiu durat quandiu uiuet post mortem tamen quinquenni dissimulatione abole
tur. d. L. 2. et L. apostatarum C. de apostatis Ananias in cap. 1. n. 2. extra eodem
tit. de apostatis Rosal. de hereticis 1 p. n. 495. Farinat. quest. criminalium
tom. 1. q. 10. qq rationibus permoti hanc opinionem probant Silvester in summa al
ibo. Heresis 1 q. 2. Canus de locis theologicis lib. 12. cap. 9. qq parum obs
tantibus dicendum est apostasiam non esse peccatum distinctum spe ab heresi sed dum
taxat inducere circumstantiam augendae deformitatem et turpitudem criminis pro
ut scilicet Divus Thomas 2 2e. q. 10. art. 1. Alfonsus a castro de iusta he
reti punit. lib. 1. cap. 17. Azor insti. moral. lib. 18. cap. 21. Sanchez
ad precepta decalogi lib. 2. cap. 7. nam ut inquit Divus Thomas ubi pro
xime art. 2. tres sunt species infidelitatis paganismus Iudaismus, et he
resis, modo aut quis sub nomine christiano contradicit fidei, quam antea est
professus, et est hereticus aut repugnat fidei quam tenet in figuris umbris
et est Iudeus aut resistit fidei quam nunquam suscepit et paganus non enim datur
quarta spes infidelitatis in qua apostasia reponatur.

Neque obstat contraria a d.
hec namque respondetur non esse bonum argumentum in iure aliqua inter heresim
et apostasiam adsunt discrimina q. heresis et apostasia sunt spes inter se di
versam cum in iure novum non sit ut terminus aliquis duo complectatur. quorum
alter altero plus contineat diversumque nomen habeat videmus enim nomen
adoptionis dividi in adrogationem, et adoptionem specificam l. 3. ff. de adop
tionib. §. adoptio insti. cod. et quamvis adrogatio habeat aliquid plus
quam adoptio L. cum in adoptionibus C. de adoptio §. sed hodie insti eodem tit.
nihilominus tam adrogatio quam adoptio specifica continetur in lato adoptio
nis vocabulo. d. §. adoptio insti. de adoptio item cognationis libo conti
netur cognatio specifica, et agnatio L. sunt autem ff. de legit. agnat. tutel. §.
sunt autem ubi glo. hoc expresse tradit in libo. cognati insti. cod. et in §. sunt
autem insti. de legit. agnat. sucesio licet plus operetur agnatio quam cognatio
tio specifica continetur sub lato vocabulo cognationis ad propositum au
tem redeundo est quidem plus sceleris in apostasia, quam in heresi, et huius
rei ratione aliquae inter apostasiam, et heresim sunt diferentiae hoc tamen non

faciat

facit ut apostasia constituat spem ab heresi separatam, hinc ex predictis tunc etiam quia ex eo quod aliquid plus in una res sit quam in alia non inducitur differentia specifica l. uni ff. de fundo inst. l. similem C. de incest. Nuptijs

Siu autem attente despi cientur discrimina, quae verentur inter apostasiam et heresim non erit admodum difficile illa sic declarare ut iuri Pontificis sententiam non adverseretur nam quod longius durat facultas inquirendi adversus Hereticum defunctum quam adversus apostatam iuri congruit et rationi nam cum hereticus non in omnibus sed in aliquibus articulis a recta fide deviet impietatem suam facilius tegere potest sub nomine Christiano, et propterea ad illum detegendum longiori spatio opus est nam occulta non ita faciliter sciri possunt l. 1. §. occisorum ubi Bartolus ff. ad S. C. Sylaniam, et cum Apostata a fide prorsus despiciat ritalis quispiam sit quinquenni spatio facile potest cognosci cum tantum de tempore in alijs criminibus uindicandis sit prescriptum

Ad secundam difficultatis solutionem variae solent responsiones acommodari Acursius in d. l. 3. C. de Aposta. et cum ali concorditer aserunt dispositionem d. l. 3. vindicare sibi locum tantum, quo ad penam corporis affligenda non autem in foro concientie, et quo ad Deum apud quem nunquam sera reputatur penitentia adeo ut secundum eos inspecta dispositione d. l. 3. Heretico redeunti indulgeatur in utroque foro apostatae vero in foro concientie: at vero Alfons. de Castro de iusta Hereticorum punit. lib 2. cap. 23. Villadiego de Heret. q. 6. Simancas de catholicis instit. tit. 7. plurimum insudarunt ut demonstrarent esse derrogatum dispositioni dictae l. 3. tunc ex auctoritate iuris Pontifici iure ex usu fere, et de sententia communi adeo posset, et debet ex corpore Iuris aboleri et inter iniquas constitutiones reijci quod etiam accedit D. Rosas de Heret. p. 1. n. 96. dicunt autem ea ratione quia de Iure canonico Apostatis redeuntibus nedum indulgetur sed etiam ad redeundum ipsi compellunt ut patet ex nostro textu et ex cap. quidam de apostata et cum versemur in crimine ecclesiastico dispositio Iuris Pontifici debet atendi non autem Ciuilis cap. ut inquisitionis §. prohibemus hoc nostro tit. et lib. Abbas in cap. fin. de secundis nuptijs Felinus in cap. 2. de testib. et in cap. ecclesia Sanctae Mariae de constitut.

Antonius de Rubio

Ilus de Iure personarum extra ecclesiae gremium const. lib. 6. cap. 4. existimat in d. l. 3. nihil contineri a sacris canonibus, aduersetur non enim ille textus excludit penitentiam ita ut apostatae redeuntes sint omnino uita multandi sed tamen excludit penitentiam quoad alias penas de quibus ibi nempe quod ab hominum comertio sint segregati a testimonijs ferendis alieni testamenti non habeant factionem nulli in hereditate

succedant

succedant anemine scribantur. Heredes vivutis quidē pœnis pœnitentiæ prorsus excludit n̄ autē in pœna mortis in qua nihil omnino agit usque adeo ut Vbiq illū in hac l. reperiatur q̄ ad pœnā mortis possit obstari dicendū q̄. apostatā. ad fidē redeuntes pœna mortis remitti n̄ solū de iure canonico sed. etiā de iure civili in reliquis vero pœnis hoc plus ius civile continet q̄ aufert testamenti factionē, et ius ferendi testimoniū in qq remissionē n̄ indulget q̄ etiā tenet Ruicinal. Junior inter Consil. crimina. diverso Lib. 2. Cons. 83.

Refutati q̄. solida manet sentent. nr̄i txs. apostasiā n̄ esse peccatū spe distinctū ā hæresi ac proinde eisdē pœnis afficiendi sūt apostatæ qq. Heretici afficiuntur ut noster Pontifex Bonifacius optime statuit = quæ autē sicut hæ pœnæ prima ex communicatio de qua Ricius Lib. 4. cap. 13. = Secunda irregularitas idem Cap. 17. = tertia inhabilitas ad beneficia obtinenda, et privatio obtentorum idē Cap. 19. = quarta inhabilitas ad honores et dignitates idem Cap. 20. = quinta memoria eorū abolenda et libri supprimendi idē Cap. 21. = Sexta incapacitas Vtriusque testamenti factionis activæ, et passivæ idē Cap. 27. et 28. = Septima eorū etiā filii inhabiles ad beneficia obtinenda idē Cap. 29. = Octava Bonorū confiscatio idē Cap. 31. = Nona ecclesiastica careant sepultura Cap. sicut ait B. Leo 3. de Hæreticis in Antiq. = Decima si Clericus sit apostata ipso facto amittit previlegiū et potest ā Iudice Laico puniri Fermosi in Cap. cū n̄ ab homine 10. de Iudiciis q. 1. n. 7. ex Cap. 1. de Apostatis. =

FINIS.

– Ad execútiva p. contra el capitán
y rebeldías inº

De 155 a 193. Blanco

Summarium Capitis 2.i hoc tit.o
De Probationibus.

1. Litera texto explicatur eius specie proposita.
2. Oclusio ex textu deducitur, et ratione et iure fundatur.
3. obijcitur p.a DDs. tex in cap. ad abolendam. de hereticis. et respondetur tacite solutioni.
4. Proponitur 2m argumentum p.a DDs. ex cap. 1. cum alijs de iuram. calumn. in 6.
5. Arguitur 3o p.a DDs. ex eo quod facilius admittitur in iure probationis argumentum, quam diminutio.
6. Alia duo argumenta 4m scilicet, et 5. obijciuntur p.a DDs.
7. Fulcitur nostra DD.i alia ratione praeter duas assignatas.
8. Cum Iurare sit Deum testem afferre, inde est, ut id quod affirmatur sit verum, et necessario affirmandum.
9. Solvitur 1m argumentum et exponitur cap. ad abolendam de hereticis.
10. Argumentum 2m diluitur ex cap. 1. de iuram. calumn. in 6.
11. Interpretatur l. manifeste. de iur. iuran. quae adducta fuit in confirmationem 2.i argumenti.
12. Solvitur 3m argumentum, et interpretatur l. 19. C. de testamentis.
13. Interpretatur l. Theopompus. de dote praelegata, quae fuit adducta in confirmationem 3.i argumenti, ubi unico testi creditur.
14. Quando quis assumitur ad officium in quo iurat se fideliter versaturum, eius testimonio creditur, quoad officium.
15. Interpretatur tex in cap. cum 37. de testibus, ubi usque ad 40.a testes admittuntur.
16. Solvitur 4m argumentum, et quid sit necessarium ad hoc ut consuetudo legi scriptae possit derogare.
17. Multis in casibus consuetudo non derogat legi scriptae: lex cum positiva, quae perpetua ratione fundatur, non potest p.a nostra consuetudine tolli.

18. Lex pœnalis, qᵘ ipso facto pœnā imponi pᵗ tolli ᵒsuetudᵉ
19. opponuntᵣ D. thom. et August. dicentes legē positiuā non
a naturali ratᵒᵉ discendere, et respondetᵣ.
20. Lex positiua dupliciter pᵗ a naturali deriuari,
vel p modū infallibilis ᵒᵒⁱ vel p modū determinationis,
et quid in vtroque casu.
21. An lex prohibens ᵒᵃʳⁱᵃ ᵒsuetudinē possit p illā tolli.
Lex aliquando reuocat, vel phibet, vel reprobat ᵒsuetudinē,
et quid 1º. casu.
22. Et quid 2ᵈᵒ phibet, aliqui dicunt nō posse tolli ᵒsuetudinē,
quorū fundamta pponuntᵣ.
23. Lex phibens ᵒᵃʳⁱᵃ ᵒsuetudinē pᵗ p illā tolli, et
respondetᵣ 1º. ᵒᵃʳⁱᵒ fundamᵗᵒ.
24. Fit satis 2º. fundamᵗᵒ. p ᵒᵃ ᵛⁱᵃ negatiua adducto.
25. Quando autē lex rebat ᵒᵃʳⁱᵃ ᵒsuetudinē, videtur nō posse p eā
tolli, sed ᵒᵃʳⁱᵘᵐ asseritur, et respondetᵣ ᵒᵃʳⁱⁱˢ.
26. Respondetᵣ 5º. argumᵗᵒ. n. 6. pposito ᵒᵃ ᵛⁱᵃ. ubi dicitᵣ
facilius admitti argumᵗᵘᵐ q diminutiōe pbationis.
27. Obijcitᵣ Deuteron. cap. 17. in ore duorū vel triū &cᵃ. et dicitᵣ
pcepta legis scriptæ eē Iudicialia, moralia, et ceremonialia,
et quid singula, et ad quod ptineant?
28. Explicatᵣ Paulus ad Romanos. cap. 7. Iudicialia, et ceremonialia
Xpti morte, deleta; nō itē moralia.
29. Respondetᵣ cap. 17. Deuteron. et opponitᵣ Euangeliū Math. qui in
lege vrā ait, in ore duorū &cᵃ. et distinguitᵣ inter dicta, et pcepta.
30. Obijcitᵣ cap. 10. de testᵇᵘˢ. ubi ᵒᵃ leg. diuin. dicitᵣ eē petere 7. testes
in testamentis, et respondetᵣ obiectioni.
31. Verū sicut plene pbans nō cogitur iurare, ita ᵒᵃ que nihil pbatᵣ,
teneatᵣ iurare se innocentē eē, et videtᵣ q nō teneatᵣ.
32. ᵒᵃʳⁱᵃ sⁿᵃ refertᵣ, qd sileᵗ reg teneatᵣ iurare.
33. Opinio media duas oppositas ᵒponens.

Finis Summarij.

Ad textum
In cap. 2. hoc tit. de probationibus.
Commentarius.

1. Ut exacta nostro capiti accommoda interpretatio a litterae expositione, initium sumendum est: Mos fuit in quadam regione, ut ille qui plene suam fundaverat intentionem, compelleretur iurare verum esse id quod probaverat, quod si iuramentum subire recusaret, fides factae probationi non adhiberetur, quam consuetudinem ut iuri contrariam, et iniquam detestandam, Alex. 3. sanxit: hanc explicant decisionem Mascard. de prob. 1. tom. q. 9. n. 22. Tiraq. de retractu. 1. tom. § 2. gl. 2. n. 1. Iasso. in l. admonendi. 31. an. 10. ff. de iur. iur. ubi est dispa, an. 67. Cuius decisionis ratio ab eod. Alex. 3. assignatur in vers. nos, ubi asserit: hanc consuetudinem ex eo iniustam esse, quia iuramentum non est deferendum nisi in defectu aliarum probationum; ut probatur ex cap. ex insinuatione 3. de procuratoribus. cap. ult. §. sane. de iur. iuran. l. admonendi. 31. vers. solent enim. l. tutor. 35. ff. de iur. iuran. l. fin. § sin autem. C. de fide instr. l. fin. §. licentia. C. de iur. delib. l. in bonae fidei. 3. C. de reb. cred.

2. Littera textus explicata sequentem ex ea deduco principalem conclusionem: plene probans non debet compelli etiam praetextu cuiuslibet consuetudinis iurare verum esse id quod probavit: hanc conclusionem adstruunt, et defendunt res scribentes hic, et in l. in omnibus. § illud. C. de non num. pec. et relati a Beroyo. decis. 33. quae conclusio praeter quam quod supra dicta ratione fundatur, ex eo etiam fulcitur, quod nemo est obligatus ad duplicem plenam probationem faciendam in eadem causa, et super eodem artic. in quo plenam obtulit probationem, ut probatur ex textu vulgari, in l. ubi numerus. 12. ff. de testib. ubi Ulpianus

docet

docet, duos testes sufficere ad plenam probationem, ~~ut probatur ex textu vulgari~~ in casibus, in quibus aliud testium numerus determinatus non requiritur, quod ille, qui duos testes produxit, ubi alius numerus testium non requiritur, obtinebit litem, quin illi sit opus alia positione, cum iam plene probaverit, et ius iurandi est species plenae probationis, ut late in rubrica n. 20. probavi. quod non debet exigi postquam iam plene probatum est, ut docet Baldus apud Tiraquellum de retractu 1. tom. §. 2. glosa 2. n. 1.

3. Nec tamen obstat decidendi ratio in nostro textu ab Alexandro 3. assignata imprimis adversatur textus in cap. ad abolendam. 9. de hereticis. ubi ille qui convictus est de heresi, tenetur eam abiurare, et quod qui convictus dicitur plene de qua eius probatum est. cap. nos in quemquam 2. q. 1. cap. at si clerici 4. vers. si vero de iudiciis. cap. iudicante circa finem 30. quod ergo etiam ubi plena probatio facta est, iuramentum defertur, et consequenter non indiget aliarum probationum. nec difficultatem dissolvet, qui dicat illud iuramentum esse velut punitionem, et supplicium delicti commissi, quia respondeo alias posse puniri, quinimmo affirmo non esse puniendum delinquentem in iuramento detestationis criminis, etiam cum haec iurata detestatio non sit sufficiens punitio ex cap. clericos 3. de cohabitatione clericorum et mulierum ubi clericos publice concubinas asservantes idem Alexander 3. sub poena suspensionis, vel excommunicationis eas dimittere compellendos esse.

4. Obstat 2°. predictae decidendi rationi textus in cap. in primo. cap. 2. §. in omnibus de iuram. calumniae. in 6. leg. 23. tit. 11. part. 3. in quibus iuramentum calumniae prestare tenetur etiam ille, qui plene probavit. augetur difficultas haec. ex textu in leg. manifestae 38. ff. de iureiur. cap. 2. de confessis in 6. clementina 2. §. verum de V. S. leg. 1. et 2. tit. 7. lib. 4. recopil. in quibus cogitur adversarius etiam si plene probaverit, alterius partis positionibus cum iure iurando respondere, ergo etiam non deficientibus aliis probationibus ad ius iurandum potest recurri, et consequenter ratio ab Alex. 3. assignata nullius momenti est.

5. 3°. perturbat Ill. nostra seqtis discursus: facilius admittitur in iure probationis augmentum quam diminutio. cap. licet 23. cap. significaverunt 37. de testibus, quod maxime colligitur ex cap. cum causam 37. eod. tit. de testibus. ubi conceditur usque ad 40. testes producere, et in iure non nunquam reperitur

qt unico testi fides adhibeatr. cap. cer. 36. §. testimonium. 11. q. 1. cap. cum parati. 19. de appellatõibus. l. magis puto. 5. §. si pupilli. §. ne tñ. 13. ff. de rebus corum. l. theopompus. 14. ff. de dote prælegata. qd n. ē contra Juris regulas, qd petatr Juramentum ab eo, q plenè probauit, propter tm qd consuetudine ita introductum invenitr, qq vim legis obtinet. §. sine scripto. inst. de Iur. natli. l. de qqq. 32. ff. de legibus.

6. Oppugnatr 4ta nra conclo legali argumento. consuetudo recepta legi pot humanæ derogare. §. sed natlia. inst. de Iur. natli. de l. de qqq. in fin. ff. de legibus. cap. 8. cap. fin. de consuetudine. ergo pot introduci consuetudo, qua compellatr ille, q plenè probauit ad Iurandum verum ēē id, qd probauit, licet contrarium positiua lege stabiliatr.= Sed. et ult. sic oppugnatr nra conclo quidquid pot disponi lege positiua, pot etiam introduci consuetudine. de l. de qqq. et de cap. fin. de consuetudine. §. sine scripto. inst. de Iur. natli. sed lege pot disponi, ut maior testium numerus requiratr, ut videre ē in testamentis, in qqq septem desiderantr testes. l. hac consultissa. 21. C. de testam. in codicillis quinque. §. fin. inst de fidei com. hereditat. l. fin. in fin. C. de codicil. l. questionum. 32. C. de fidei comm. qd etiam in multis alijs casibus accidit, veluti in specie cap. Præsul. cap. nullam. 2. q. 5. et in l. testium. 14. C. de testibus. ergo similiter consuetudine fieri pot, ut ille, q plenè probauit ad maiorem abundantiam Iuramentum subeat, et cum eo asserat verum ēē id, qd probauit.

7. His tñ argumentis n obstantibus nra conclo defendē duē, qq defendunt Decius hic, et Ferretus n. 1. Tiraq. ubi sª Marcus in pede montanis. decis. tqãn. 1. Veronus decis. 95. huius conclonis præcipua rao præter duas sª assignatas ē, qd Iuramentum n ē interponendum sine necessitate, ut in 2º. decali præcepto Iubetr, et aduertit Siluester in summa. Vbo Iuramentum el 2º. n. 5. ex D. thom. 2. 2ę. q. 89. artic. 3. vbi ex Hieremia asserit Ius Iurandum tres comites habere debere qd in Rubrica satis nº. 24. probaui. Iudicium scilet veritatem et Iustitiam. Iuditium nanque præcedere debet Iuramentum, ut cum prudentia fiat,

et

et nō absq; necessitate, veritas ut omni falsitate careat id, q[uod] Iurantes affirmat: Iustitia denique ut sit re iusta fiat Iuramentum ita Nauarr. in manual. cap. 12. n. 3. Couarr. in cap. quamuis pactum 1. p[ar]te § 6. n. 4. Lesius de Iust. et Iur. lib. 2. cap. 42. dubit. 3. Suar. de relig. tom. 2. lib. 1. de Iuram. cap. 3.

8. Unde cum Iurare nihil aliud sit, quam Deum testem afferre affirmando aliquid, vel negando, necessarium est, ut id, quod affirmat habeat veritatem, et sit necessario affirmandum cum Iuramento, ut aduertunt omnes Theologi cum D. Th. 2.2. q. 89. art. 2. Soto de Iust. et Iur. lib. 8. q. 1. art. 3: quare in nostro tex. ideo iniqua ab Alex.o 3. reputatur consuetudo quod Iuramentum exigit ab illo, qui plene probauit, quia absq; necessitate tunc Iuraret, cum sufficiat plena probatio ad litem obtinendam ut colligitur ex tex. in leg. illicitas. 6. § veritas. ff. de officio praesidis. Id dictum est quod ad plenam probationem sufficient duo testes, ubi aliquis testium numerus nō est aliquo definitus de l. ubi numerus. 12. de testibus. cap. licet 23. eod. tit. de testibus: vel instrumentum publicum. l. in exercendis. 15. C. de fide instrum. vel confessio partis, ut in cap. 2. de confess. in 6. vel facti euidentia, ut in cap. quod lotarius. 2. q. 1. vel denique coniectura ~~vel~~ aut praesumptio Iuris. l. si vicinis. 9. C. de nuptiis l. filium. 6. ff. de his, qui sunt sui: ergo quacumq; harum probationum interueniente superfluum erit Iuramentum, et consequenter iniqua consuetudo quae praeter plenam probationem Iuramentum exigit.

9. Quibus ita suppositis nō obstant argumenta in contrarium adducta: nō primum ex cap. ad abolendam. 9. de haereticis. ubi quis postquam plene probatum est crimen, cogitur illud abiurare, quia ibi Lucius 3. nō loquitur de abiuratione ad cognoscendum, et comprobandum crimen adhibenda, sed de abiuratione, et detestatione erroris contra fidem, ita Simancas de catholicis instit. tit. 1, tex. 2.o nec loquitur de Iuramento quod a Iudice parti defertur in defectum aliarum probationum, ut in cap. fin. de Iur. Iur. de l. in bonae fidei. 3. C. de rebus cred. de l. admonendi 31. vers. solent enim. ff. de Iur. Iur. quod Iuramentum toties superfluum est quoties plene probauit actor, siquidem tunc nō potest dici quod in defectum probationum interponitur.

Nec

10. Nec magis obstat 3m argumentum ex d. cap. 1. et cap. 2. §. in omnibus de Iuram. Calumniae in 6. ea enim iura loquuntur de Iuramento calumniae vel malitiae, quod necessarium dicitur in auth. principales. §. sed quia C. de Iuramento propter calumniam dando, itaque si in principio litis omittatur poterit in quacumque litis parte deferri, et per consequens plene probatum sit ex d. cap. 1. de Iuramento Calumniae in 6. quod adeo verum est, ut non nulli dicant hoc argumentum non posse remitti a parte, quia si remittatur nullum esse processum ex d. auth. principales. §. sed quia quam opinionem secutus fuit D. Balboa in hoc nostro cap. 2. sed verum est, quod si remittatur expresse nullius momenti processum sit, ex d. §. sed quia quod si tacite remittatur, id est, a parte non petatur, dicendum est, validum esse processum ex d. cap. 1. §. 1. de Iuram. calumn. in 6. ita glo. in d. §. sed quia verbo remitti.

11. Nec tunc quidem obstat d. l. manifestae. ff. de Iure Iurando. loquitur enim de Iuramento quod ad decidendam litem a parte parti defertur, quod nec subire, nec referre maxime turpitudinis est, qui enim deferente adversario non vult iurare, nec referre iuramentum iudicium praebet et reputetur falsum quod defendit ex d. cap. 2. de Iureiur. in 6: quoniam pars defert iuramentum debet terminari, et d. sententia pro illo lata non est recedendum ex l. admonendi. 31. in fin. ff. de Iur. iur. at vero nos loquimur de Iuramento a Iudice parti delato, quod in suplementum probationis defertur. d. l. 3. C. de reb. cred. quod licet litis decisorium sit et pro illo qui iuravit debeat sententia ferri, si tamen altera pars fateatur se post iuramentum delatum nova invenisse instrumenta quibus intentionem probare possit, sententia retractatur ex d. l. admonendi in princ.

12. Nec 3um argumentum quidem facit, quia in d. cap. omnes. §. testimonium. 11. q. 1. tractatur de quodam privilegio, quod contra iuris communis regulas Imperator Theodosius Episcopis concessit, et postea ab Imperatore Carolo confirmatum fuit, ut solum Episcopi solius testimonium causas terminaret, quod hodie antiqua consuetudine antiquatum, et non vero derogatum est, ut docet Felinus in cap. cum a nobis. 28. de testibus cum traditis ab Ant. Scapa, de iure non scripto. lib. 3. cap. 63. = Neque etiam obstat tx in l. omnium. 19. C. de testam. ubi testamentum, cui solius Imperatoris Authoritas adhibita est licet nullum aliud testem habeat,

vali.

301

validum, de quo latè Cobarr. in rubrica de testam. 2. p.te a n. 2. et relati ab Alfano collect.a 1836: alijs namque solutionibus omissis respondetur, ideo valere testamentum coram solo Principe factum, quia cum antiquitus fierent testamenta calatis comitijs, hoc est, coram populo ad hoc vocato, ut colligitur ex Iustin. in princ. inst. de testam. et populus in Principem omnem transtulerit potestatem. l. 1. ff. de constitution. Princip. §. sed et quod Principi. inst. de iure natur. inde est quod valeat testamentum soli Principi oblatum.

15. Sed obstat adhuc tex. in d. l. theopompus. 14 ff. de dote preleg. cap. cum parati de appellationibus. l. magis puto. 5. §. 11. n. 13. ff. de reb. eorum, in quibus cessante omni privilegio unico testi fides adhiberi, quorum iurium authoritate aliqui ducti affirmarent lege, aut consuetudine posse introduci, ut unico teste testi plena fides adhibeatur, ut videre est apud Abbatem in hoc cap. 2. Decium hic n. 42. verum n. 46. quae sententia probari videtur ex textu in cap. cum dilectus 3. vers. nisi de fide instrum. cap. cum dilectis. 28. in fin. de testib. cap. sicut 6. de simon.a Quibus non obstantibus contraria verior est, quod scilicet non posit introduci, ut unico teste testi fides adhibeatur ex traditis ab Aut. Gabrieli tit.o de testib. conclus.e 1. Covarr. in practicis. q. 33. n. 3. Dueñas reg.a 84. Menoch. de Arbitrar. lib. 2 casu 99. n. 19. ita docent relati a Farinac. tom. 2. criminal. tit. de testib. q. 63. quae doctrina manifestè probatur ex cap. admonere. 33 q. 2. cap. indicas. 3. q. 9. cap. veniens. 10. cap. licet. 23. cap. licet. 41. de testib. l. iurisiurandi. 8. C.e de testibus: quae sententia non solum iure canonico, et civili, sed etiam divino fundatur, ut videre est in Deuteron. cap. 17. Matthei. cap. 18. ubi dicitur; in ore duorum vel trium stat omne verbum. et refertur in cap. absito. el 2. 35. q. 6. et 1.a ad Corint. cap. 13. plura Tiraquel. in tract. de rebus exiguis. in princ. vers. 2.a ratio. Romanus singulari. 361.

Quas opiniones facilè conciliabis si advertas quod quando aliquis habet officium publicum, ad quod cum admitteretur praestitit iuramentum fidelitatis, tunc creditur ei, si deponit circa ea, quae ad dictum officium pertinent, v. g.a notario, et tabellioni. l. si quis decurio. 21 C.e ad l. Cornel. de falsis, cap. ad audientiam. 13. de praescriptionibus sic creditur Episcopo in ijs, quae ratione officij agit, cap. post cessionem. ...

hoc.

hoc tt. sic creditur instrumento Principis, ut in d. cap. cum dilecto. 9. de fide instrum. et Romani Pontificis litteris, clem. un. de probation: et nuncio asserenti se aliquem citasse. cap. cum parati. 19. de appellation. leg. 15. tit. 8. part. 3. leg. 1. tit. 17. lib. 5. recopil. plura Avendaño de exequendis mandatis. 1. p.te cap. 1. n. 15. = Remanet tamen adhuc difficultas orta ex d. leg. Theopompus. ff. de dote prælegata, ubi creditur dicto Pollionis, cum nec privilegiatus esset, nec publicum officium exerceret, ratione cuius ei credi deberet. Huic difficultati respondetur, quod licet aliquis non iuret ratione officij publici, sed privatim, ex mandato alicuius in rebus in quibus ille, qui mandavit, liberam habebat disponendi facultatem, tunc illius dicto creditur, ut in d. leg. Theopompus, ubi Pollioni creditur, qui ex mandato Theopompi iuravit quantitatem, quam idem Theopompus alteri filiæ in dotem dederat, cum ergo Theopompus posset disponere in filiæ dote assignando, inde est, quod credatur Pollioni, qui ex mandato Theopompi iuravit, ita Covarr. lib. 2. var. cap. 13. Gutierr. in leg. nemo post n. 118. ff. de leg. tit. 1. ~~Neque~~

15. Neque tunc obstat tex. in d. cap. cum causa. 37. de testibus. ubi usque ad 40 testes permittitur produci, cum ad plenam probationem duo sufficiant: respondetur namque in illo textu non facta fuisse duplicem probationem, scilicet unam ex 40 testibus constantem, nec fuisse gravatum actorem ad productionem 40. testium, quin potius coarctatum fuisse numerum testium, usque ad 40. quia cum partes utrinque potentiores essent, verisimile fuit, ut testium multitudinem hinc inde præsentarent, ut ne Iudices in multitudine testium examinandorum gravarentur coarctatum fuit numerum usque ad 40. quod etiam determinatum fuit in cap. significaverunt 36. eod. tit. de testibus. et Imperator Arcadius statuit in leg. 1. §. quoque in fin. ff. de testib. ne homines vexarentur, et ad testificandum in iudicijs multoties traherentur, et a suis negotijs inviti avocarentur d. tex. in leg. sigl. 7. ff. quemadm. testam. aper. Quare cum pro multitudine

de

(de qua in nro textu) Dª. probatio regreret, inde ē, qd Alex 3. ad... gereret quasi duris regulas Dª. rig abolendas.

16. Nec its obstat 4us argumentus ex d lg. de qq. ff. d legibq. ad cuius enodationem supponendum ē, Dsuetudinem posse leg. scriptas derogare ex textu in §. sed naturalia. instit. d Iur. natur. ita docet Mathgatius d vña, et Vare lucis. lib. 1. cap. 33. Sala. d legibq disp. 19. s. 3. et relati à Suarez lib. 7. d legibq. ~~disp~~ cap. 18. et manifeste statuitur in d lg. d qq. 32. lg. diuturna. 33. ff. d legibq. cap. fin. d Dsuetudine. lg. 3. et 5. tit. 2. part. 1. sed ad hoc ut Dsuetudo legi scriptae deroget, necessarium ē, qd sit rationabilis, et legitime praescripta, ut cauetur in cap. fin. in fin. d Dsuetudine. Rationabilis autem Dsuetudo illa dicitur, quae rationi non repugnat, ut in specie cap. cum venisent. 3. d eo q mittitur in poss. cap. frustra. in fin. 8. di... si enim rationi repugnet non potest legi derogare. ut in cap. cum causa. 8. §. ... autem. d sta et resudic. legitime praescripta dicitur quae per 40. annorum spatium obtinuit, ut in specie cap. auditis. 15. d praescriptionibq.

17. Multis praeterea casibq non potest Dsuetudo scriptam legem vincere, ut videre ē in Ecclesiasticis censuris, quae quoad formam essentiam iure positivo introductae fuerunt. cap. sacro. 48. d sta excom. cap. fin. eod. tit. in 6. et tamen nulla potest Dsuetudine tolli, nec potest fieri ut non ligent; haec doctrina probatur in specie cap. 7. d cleric. non residen. in 6. ubi asserit Pontifex nullam posse introduci Dsuetudinem, ut distributiones cotidianae ecclesiarum, quae residentiam postulant, non residentibus etiam distribuantur: lex denique positiva, quae in praesumptione rationis fundatur nulla potest Dsuetudine tolli, quia nunquam erit ea Dsuetudo rationabilis; itaque cum lex, quae vetat ne iuramentum ab actore, postquam plene probaverit, exigat, praesumptione rationis fundatur, nunquam scilicet esse absque necessitate iurandum; inde ē qd contraria non possit tolli Dsuetudine.

18 Sed videamus utrum lex poenalis, quae ipso facto poenam imponit, possit contraria Dsuetudine tolli, et licet videatur non posse derogari quia transgressor statim poenam incurrit, verius tamen ē legibus poena ...

pone

posse dria dsuetudine derogari, ita sentit Panormitanus in Cap. 1. de treuga et pace, qa talis dsuetudo pot ee rationabilis, et legitime pscripta, et p illam pot indicari voluntas legislatoris talem legem abrogantis, et licet talis lex transgressori pœnam ipso facto imponat. hoc intelligendum e manente ipsius legis virtute, sed drio usu fieri pot, ut vires legis pœnalis dria dsuetudine legitime pscripta abroget legislatoris voluntate cognita; q leges pœnas ipso facto transgressoribus imponentes, poss dria dsuetudine abrogari, qd videri pot in extravagant. 1. inter coes de simon. ubi urban. 4us sub excommunicatione ipso facto incurrenda phibet qd aliqd accipiant monasteria, seu psonas particulares p ingressu religionis, qm legem drio usu abrogatam docet Nabar. in manuali Cap. 27. n. 106. dsuetudo namque pot a peccato excusare Cap. fin. 4. dist. arguo Cap. cum venerabilis 7. de dsuet.

19 His tamen obstare dicit Div. Thomas 1a 2æ quest. 95. art. 2. qd ois lex positiva a lege nali derivatur, qa cum lex ois sit tradita secundum rectam rationem, inde e, qd ois lex positiva originem heat a lege ne, qd etiam docet Div. August. lib. 1. de liber. arbitrio. his verbis: inquantum het de iustitia, intantum het de virtute legis. Sed lex nalis nulla dsuetudine, vel lege positiva pot abrogari §. sed nalia inst. de iur. nali Cap. 1. §. nale ius. 5. dist. Cap. quidam 25. q. 1. Cap. fin. de dsuet. ergo lex positiva n pot dsuetudine abrogari, nec dria lege tolli. Ad huius dubij solutionem supponendum e oem legem a voluntate et rae legislatoris oriri, lex enim divina a rationabili Dei voluntate pficiscit; humana vo a voluntate hois cum recta rae regulata, sed cum lex divina et nalis a divina voluntate pcedant, inde e, qd alia lege, vel dsuetudine humana a voluntate hois pcedente mutari n possint.

20 His suppositis supradictæ difficulti respondet cum Div. Thoma sibi supra legem positivam dupliciter a lege nali derivari posse: 1o p modum cuiusdam infallibilis dclusionis deductæ a lege nali p legitimum syllogismum, velut n ee occidendum, qd ex illo pncipio deducit, nemini faciendum ee malum: 2o positiva lex a nali derivari pot p modum determinationis, ut videt in decimis, q clericis debent iure positivo ecclesiæ, et tamen clericis alimenta pstare e de iure divino, sed qd decima pars, aut nona sit, pendet a determinatione ecclesiæ, ita Div. Thom. 2a 2æ quest. 87 art. 1.

artic. 1. vz. lex naturæ ~~modus~~ imperat delinquentes puniendos ee, id qd tali, vel tali pœna puniatr determinatus e a lege positiua qua distinctione præmissa dicendus e illud, qd 1.o modo a lege natu derivatr totus virtutes ab illa accipere, ideo qd immutabile ee. ob rao. no. præcedenti adducta: qd vo. 2.o modo a nali lege derivatr principaliti a lege positiua dependet, ideo qd consuetudine, vel alia positiua lege varia mutari pot. ex txu in ot. S. sd Naturalia vit. de Iuvenat. de leg. dequs. 32. ff. de legibus qd docte explicat Gabr. Vasquez 1. 2e. q. 95. art. 2. disp. 154. cap. 3.

21. Sed videamus an lex prohibens variis consuetudines, de illa abrogari, atq irritans possit varia consuetudine abrogari. ad huius quæstionis explicationes adnuctendus e, triplicit posse per leges positiuas varijs consuetudini derogari: 1.o modo qdo lex positiua revocat consuetudinem in variis: 2.o qdo illas prohibet: 3.o denique qdo illas reprobat. in 1.o casu, qdo scilet lex revocat varias consuetudines, n e dubius, qd varia consuetudine subsequenti possit abrogari; huius rao e, qa lex illa n prohibet consuetudines postea supervenientes, sed iam introducta, ergo varia rationabili consuetudine superveniente poterit abrogari ex txu in de cap. fin. de consuetudine. ita docet Couarr. lib. 3. var. cap. 13. n. 4. Burgos de Paz in leg. 1. Taur. n. 464. et 479. quos omnino videas de hoc optime disputantes.

22. 2.o vo. casu qdo scilet lex prohibet quocumq varias consuetudines iam introductas, vel introducendas, afirmant n nulli tales leges varia n posse tolli consuetudine, ita docet gla in cap. 1. de constitution. in 6. et in extravag. 2. Ioannis 22. vbo vel promis. de electione, hanc opinionem secutus fuit Butrio in cap. fin. de consuetudine. Soto lib. 1. de Iust. et Iur. q. 7. art. 2. Couarr. ubi sa. hæc doctrina seqqus nititr fundamentis. = 1.o nq lex varij derogans consuetudini si ab illa consuetud. posset vinci, nullius eet momenti, nullusqe sortiretur effectus vu illius clausulæ irritantis consuetudines, qd ab illa consuetud. n pot abrogari: 2. nq lex qe impedit præscriptiones, seu longo tpore res possidatr, reper her vz impeditiua vsucapionis. leg. ubi lex. 24. ff. de Vsucapion.

ergo

ergo similiter ex ipso quod lex prohibeat consuetudinem sibi contrariam, dicendum est nulla parte consuetudine abrogari

23 Hic tamen fundamentis non obstantibus dicendum est talem legem prohibentem contrariam consuetudinem posse ipsa consuetudine vinci, ut docet Navarr. in tract. de spolijs clericor. §. 14. n. 8. Gabriel Vazquez 1. 2. disp. 177. cap. fin. Ioan. Gutier. in practic. lib. 3. q. 31. n. 47. cuius ratio est, nam licet lex contrariam prohibeat consuetudinem, post talis consuetudo contraria esse rationabilis et iusta. Hoc innuit eleganter Iustin. in authentic. de nuptijs. in prio. coll. 4. ibi: non enim erubescimus si quid melius etiam horum quae ipsi prius diximus adinueniamus, hoc sancire et competentem prioribus imponere correctionem, nec ab alijs expectare corrigi legem. ergo poterit talem legem vincere, ex de cap. fin. de consuetud.

+ Nec quidquam faciunt contrarij ista fundamenta; non tamen, nam verbo legis contrariam consuetudinem introduci prohibentis illum habent effectum, ut plerumque contraria consuetudo irrationabilis, et iniusta praesumatur, dum de eius ratione, et aequitate non constiterit, quia creditur legislatorem illam tanquam irrationabilem prohibuisse, ita docet Hochus à Curte de consuetudine. cap. fin. s. 1. n. 24: alium etiam dicta prohibitio effectum sortitur, ut scilicet Gubernatores, et caeteri quibus legum incumbit observatio attentius, et diligentius curent ne talis consuetudo introducatur, faciantque, ut tales leges contrariam consuetudinem introduci prohibentes maiori cura custodiantur.

Optime tex in cap. fin. de sta. excommunicat.

24 Neque obstat 2um fundamentum desumptum à paritate usucapionis, quae si à lege prohibeatur, non potest cuiuscumque temporis possessione introduci. Respondetur enim quod quando usucapio à lege prohibetur semper manet eadem voluntas legislatoris, quae permanet etiam causa prohibitionis quae scilicet esse furtivam, quae etiam si longo tempore bona fide possideatur non potest usucapi. §. furtivae. inst. de usucapion. aut si sit pupilli, vel contra legem repetundarum donata, l. q. bonae fidei. 48. vers. nec interest. ff. de adqu. rer. dom. si enim tollatur impedimentum, poterit usucapio procedere. §. aliquando inst. de usucapion.

109

leg. sequitur. 4. §. tunc in potestate. ff. de usucapion. de leg. ubi lex. 24. §. interdum. ff. eod. tit. de usucap. quod idem observatur in consuetudine legem scriptam abrogante, quae debet esse rationabilis et legitime praescripta ex d. cap. fin. de consuetud. quod si ratio, in qua talis lex fundatur perseveret, numquam poterit esse consuetudo rationabilis.

25. Sed denique casu quo lex reprobat quascumque consuetudines contrarias omnes fere DD. affirmant non posse consuetudinem tali legi derogare, ut videri potest apud Panormitanum in nostro cap. 2. n. 7. et 8. glossam in cap. unico de clericis non residentibus in 6. ubi receperit. Navarrus in manu. et Covarr. ubi supra Tiraquel. de retractu, in praefact. n. 18. et 19. cuius ratio est, quia talis consuetudo semper irrationabilis praesumitur, et ita dicta lege non potest praevalere. Sed ex ipsius Panormitani doctrina quam libenter amplector, in cap. quoties n. 9. de iuramento calumniae. et in nostro cap. 2. n. 8. et in cap. fin. de consuetudine. n. 24. contrarium colligitur, asserit enim etiam quod lex reprobat quascumque contrarias consuetudines, posse contraria consuetudine tolli, si talis sit rerum mutatio, et vicissitudo, ut contraria consuetudo sit rationabilis, quod etiam defendit Palatios Rubios in cap. per vestras. de donation. inter virum et uxorem. notab. 3. in princ. et n. 2. et 3. Ioan. Gutier. ubi supra Zeballos in practicis q. 10. an. 6. cuius ratio traditur a Suarez lib. 7. de legibus. cap. 19. n. 24. quia asserit non semper a lege reprobari consuetudinem ex eo quod sit intrinsece mala, sed propter aliquod periculum vel quia tunc expedire Reip. censetur, sed sicut contingit quod consuetudo quae tunc rationabilis erat videbatur varietate, et vicissitudine temporum iusta et rationabilis appareat.

26. Nec denique obstat sextum et ultimum argumentum n. 6. propositum, in quo probatum fuit posse induci lege, vel consuetudine, ut augeatur testium numerus, et consequenti, quod ad aumentum probationis possit exigi iuramentum ab eo, qui plene iam probavit. Respondetur namque posse lege disponi, ut maior testium numerus aliquando ad probationem requiratur, tunc enim non fiunt duae plenae probationes, nec probans cogitur ad duplicem plenam probationem faciendam, sed ad unam maiori testium numero constantem, ut supra n. 15. di-

xer

aduertas; quod si posset dispensari a lege ut Iuramentum Iudex exigeret
ab illo, qui plene probauit, sequeretur, quod quis ad duplicem plenam proba
tionem dandam in eadem met causa grauaretur, siquidem post factam ple
nam probationem Iuramentum prestaret, quod plena probatio est, ut late
supra in rubrica n. 20. probaui. praeterea quod et illud maximum in
conveniens sequeretur, quod scilicet posset quis compelli ad Iuramentum in
terponendum absque necessitate, quod quam detestandum sit, et quam legi di
uinae contrarium probauimus supra in hoc nostro cap. 2. n. 7. et 8.

27. Sed his grauiter obstat quod habetur in Deu
teronomij cap. 17. in ore duorum vel trium stat omne verbum. quod diuinum
praeceptum est, sed praecepta diuina non possunt abrogari per positiuam,
cum nec naturalia possint. ex d. cap. fin. de consuetudine. §. sed
naturalia inst. de iure natur. et supra n. 20. notaui. ergo non potest
dispensari per legem positiuam ut maior textium numerus requiratur, quam
is, qui lege diuina statuitur, vel poterit introduci consuetudinem,
ut ad maiorem probationem Iuramentum exigatur ab illo, qui plene proba
uit. Ad huius difficultatis enodationem aduertendum est cum Diu.
thom. 1. 2. q. 99. art. 4. veteris testamenti praecepta triplicia
esse: Iudicialia scilicet, moralia, et ceremonialia: Iudicialia vo
cat, quae ad Iustitiae administrationem pertinebant. moralia, quae ad dic
tamen legis naturalis, ut decem decalogi praecepta: ceremonia
lia denique, quae ad cultum, reuerentiam, et obsequium Deo exhiben
dum dirigebantur, ut habetur Deuteron. cap. 6. in principio. his verbis:
haec sunt praecepta, et ceremoniae atque Iudicia, quae sic explicat D.
thom. ibi supra praecepta autem antonomastice dicuntur moralia,
ergo praeter praecepta moralia, et ceremonialia sunt etiam Iudicialia.

28. Hoc idem docet D. Paulus ad Romanos. cap.
7. ibi: itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et iustum, et bonum.
quae verba sic explicat D. th. 1. 2. q. 99. art. 4. vel. respondeo. dicen
dum quod per finem. ex his tribus praeceptorum generibus Iudicialia, et cere
monialia Christi morte deleta fuere, ut notant omnes sancti,
ex

ex epist. Pauli ad Galatas. cap. 3. ibi: itaq. lex pedagogus nr fuit in Xpto, ut ex fide Iustificemur sub pedagogo. solaq. precep moralia legis scripte in lege grē observant, utpotē que ex pura lege naturali descendunt, ut advertit Castro de heresibus. vbo lex. Soto de Iust. et Iur. lib. 2. q. 5. art. 4. vrs. Secunda dd.ro D. thom. 1. 2a q. 100 art. 3. ubi in vro sd da asserit, omnia legis scripte precepta moralia ad decem decalogi reduci.

29 Quibus suppositis supradicte difficultati respondetur preceptum illud legis antique; in ore duorum vel triu stat omne verbum utpotē ad Iudicialia precepta ptinens cu aliis Iudicialibus legis antique preceptis ee abrogatum, ex quo enim evangelica lex fuit promulgata, antiqua quoad ceremonias, et Iudicia cessavit, ut decernitur in cap. translato. 3. de constitution. et in cap. unico. de purificatione post partum, ita D. thom. 1. 2. q. 104. art. 3. Covarr. lib. 1. Var. cap. 17. plura Azor lib. 6. moral. cap. 3. Molina de Iust. et Iur. tom. 6. tract. 5. disp. 50. Vasqz 1. 2. disp. 188. et seqq. = Nec tn obstare videtur, qd in Evangelio math. cap. 18. inveniatur scriptum hoc legis Antique preceptum, ac proinde ad legē grē translatum; sd respondetur cu D. thom. 1. 2. q. 108. art. 4. vrs. respondeo, dicendum Xpm Dnm in evangelio quedam precepta moralia statuisse, et quedam consilia dedisse, sd inter precepta ea important necessitatem, ut ad unguem debeant observari; consilia vero n itm, sed tm ponuntur in opinione eius, cui dantur: vide in gla pen. et ult. in cap. fin. 4. dist. pt ea in lg. ob hec vba. 20. ff. de his q notantur infam. et ibi gla. vbo exortatur. itaq. cu hoc preceptum n ad moralia, sd ad Iudicialia pertineat, inde ē, qd n importet necessitatem illud observandi, sd arbitrio legis latorum relinquatur, et ita possit lege, vel consuetudine tolli preter qz qd ut advertit Soto de Iust. et Iur. lib. 5. q. 7. art. 2. vrs. emergit autem Iure natli et divino n prohibetur, ut maior testium numerus requiratur quam duorum vel trium, sd qd minori numero nulla possit causa terminari, qd nos supra n. 13 prope finem probavimus.

30 Nec tn gravitr obstare videtur tx in cap. Cum eēs. 10. de testam. ubi Alex 3. ait: leges humanas, que septem

ees.

teste in testamentis requirunt, et de lege divina, in qua duorum vel trium testium fides adhibetur: huic tamen obiectioni respondet Fortunius de ultimo fine n. 245. ibi Alexander loquitur de lege, quae dicitur vetera erat hebreis, quae iam cessavit cum veteri testamento: quod autem testamentum coram Parrocho et duobus aut tribus personis factum validum sit, ut ait glossa ibidem verbo improbamus. Statutum fuit a Pontifice in terris suae ditioni quoad temporalia subiectis, vel circa testamenta in quibus aliquid ad pias causas relinquuntur, quae quocunque modo facta probentur, valida sint; ut late refert Tiraquel. in tract. de privilegiis piae causae privilegio. = Nec quidquam obstat, quod nostri textus decisio lex positiva sit, non posse contraria consuetudine, aut lege abrogari, hoc enim convenit Deo quod nunquam possit esse rationabilis consuetudo, qua introducatur, ut iuramentum sine necessitate interponatur, ut saepissime notavi.

31. Pro coronide tamen ad pleniorem nostri textus intellectum investigandum nobis est, utrum sicut ille, qui plene probavit, non potest cogi iurare verum esse id, quod probavit, ita reus contra quem nihil probatum est non possit cogi innocentiam suam iuramento delato confirmare. In qua controversia Baldus in lege 2. ff. de iur. iur. Abbas hic n. 1. Ferretus n. 6. Vergues n. 11. Selva, in tract. de iur. iuran. 3. parte q. 2. a n. 6. et relati a Menochio lib. 1. de praesumpt. q. 81. docent reum contra quem nihil probatum est non posse cogi iurare; sed licite posse excusari, aut iuramentum referre, quod manifeste deprehendi videtur ex iuribus in cap. accusator. 6. q. 5. cap. cum Ecclesia Sutrina. § ipse fin. de causa possession. et proprietatis. cap. fin. § sane de iur. iuran. cap. unico. ut cum enim ut Ecclesiastica beneficia sine deminutione conferantur. lege extat. 25. ff. de iure fisci. lege ultima c. de rei vindic. lege quae accusare. 4. c. de alienatione iudicii mutandi causa facta § retinendae inst. de interdictis.

32. Contraria vero sententia defenditur a Paulo, et Iasone in dicta lege manifeste ff. de iur. iuran. et a relatis per Ostasium in prima demontanis decisione 93. n. 10. asserentibus, quod licet ille qui plene probavit non possit compelli iurare, verum esse id, quod probavit; reus tamen licet

contra

[10]

D.ª eũ nihil probatũ sit, cõpelli posset suæ innocentiæ iuramẽto d-
lato fundare, quia omnes fundantur in d. lg. manifestæ ff. d. Iure
Iuran. q. enĩ recusat iurare (aiunt hi Aucthores) et malitiã
redargui pt, et ita ad iurandũ debet cõpelli; distĩo rão in eo
stat, qd qdo reus iurat, hoc iuramentũ prestat ad maiorẽ cau-
claritatẽ, et ut Iudex ad sñiã ferendã certioretr. xã text. in cap.
Iudicantẽ. 30. q. 5; ille autẽ q. plenè probauit iã satis reddidit
Iudicẽ d. Cãa certiorẽ, plenã probationẽ exhibendo, et ita n. debet
cõpelli iurare, q.ª tunc sine necessitate interponeret iuram-
tũ, qd apertè 2.º decalogi precepto repugnat.

33 In qua opinionũ varietate mediã eligit
viã Salicetũ in lg. sigr. 11. C.º d. rebũ Cred. ita distinguens, vel
actor à prìo iuramentũ reo detulit, vel post quã in probatione d-
fecit: 1.º casu procedit sña Pauli, et Iassonis affirmantiũ, tunc
sine manifesta turpitudine n. posse iuramentũ à reo recusari
ex d. lg. manifestæ. d. Iure Iuran. 2.º v.º casu, qd.º actor volu-
intentionẽ probare, et n. potuit, reũ n. eẽ tunc cõpellendũ iurare, ex
iuribũ n. 31. alatis: hæc distinctio communiter in praxi seruatr,
qs tradit Padilla in lg. fin. n. 19. C.º d. fidei Cõmis. Corrasius
in lg. admonendi. 31. n. 30. ff. d. Iur. Iuran. et probatr argumẽto
tex. in lg. Marcellũ. 11. §. 1. ff. d. action. rer. amot. ibi: si velle
magis iuramentũ deferre. lg. d. rebũ. 14. ff. eod. lg. sigr. 11. C.º de
reb. Cred. q.ª uno ex pluribũ remedijs electo, alia cessant. lg.
qd in hærede. 9. §. eligere. ff. d. minut. act. cap. ut qr duas. 25.
d elect.º in 6. In suma tñ aduertendũ ẽ, cũ Menoch. d. presumpt.
lib. 1. q. 81. n. 3. qd quoties cunq. presumptio stet p.ª reũ, tunc poss-
cõpelli suæ innocentiæ iuramẽto purgare. vide circa purgationẽ
qũ docet P. Greg. lib. 48. syntag. cap. 15. a n. 1. Xã text. in d. cap.
fin. §. 1. d. Iur. Iuran. ubi Abbas. n. 8. qqã finitr nrũ cap.
2. cedat qs in laudẽ et gloriã Dei, Patris, et Filij, et Spiritus S.

Amen

[signature]

45 Lios

Ad Textum in cap. decernimus 2. de Iudiciis

Species ita proponitur. Pontifex Eugenius Tertius in Synodo Remensi Canone 5. decrevit, quod laici negotia ecclesiastica tractare non presumant: sed Episcopi, Archiepiscopi, Abbates, et alii ecclesiarum Prelati etiam de negotiis ecclesiasticis laicorum iudicio disponere non debent, et precipue de spiritualibus. Nec propter eorum prohibitionem dimitant ecclesiasticam exercere iustitiam.

Ex qua talis est disputanda conclusio: Laici negotia ecclesiastica tractare non presumant; nec ecclesiarum Prelati disponere de negotiis ecclesiasticis, maxime spiritualibus, laicorum iudicio, nec ob laicorum prohibitionem omitant ecclesiasticam iustitiam exercere.

105

In nostram C.D.m sic insurgo: Laici valent cognoscere de possessione rerum spiritualium; ergo laici ecclesiastica negotia tractare possunt; probatur ans. ex cap. fin. de ult. tto ubi laica potestas cognovit super possessione iuris eligendi Rectorem in conventu Castri designa, et protulit sententiam in favorem Conventus et Abbatis Sanctae Mariae de Florentia. idem probat ex q. petimus 19. 11. q. 1. cap. Caussam 7 qui filii sint legitimi docent D. Covarr. in practicis q. 35. n. 2 Sanchez de matrim. libro 3. disp. 34 Fontanela de pactis nuptialibus clausula 4 glossa 13. Balboa in cap. tuam 3. de ordine cognitionum alios dabit Fachineus libro 8. controversiarum cap. 15. ergo Laici valent cognoscere de possessione rerum spiritualium et ita possunt tractare negotia spiritualia.

Augetur difficultas ex eo quod qui valent cognoscere de facti possessione rei spiritualis, possunt etiam de iure rerum spiritualium cognoscere; ergo licite valent Laici praesumere se posse negotia spiritualia tractare probatur ans. ex facto ius oritur l. si ex plagiis 12 § in clivo Capitolino 2. ff. ad l. Aquil. et ita sunt connexae caussae facti et iuris ut separari nequeant, ut docet Fulgosius consilio 133; sed Laici valent cognoscere de rei spiritualis possessione, ut iam est probatum; ergo de iure rei spiritualis possunt Laici cognoscere: quod cognoscendo de possessione cognoscat de facto patet, nam possessio in facto consistit, Cum sit detentio rei cum animo sibi habendi, ut docuit D. Retes in manuscriptis academicis ad tt. de acquir. possess. Galvanus de usufr. cap. 18, et 25 et Donell. libro 5 comm. cap. 6. Berengarius in l. naturaliter 5. § nihil commune eodem tto. ff. Cum laici valeant cognoscere de facto rei spiritualis, et facti Caussa sit anexa iuri spirituali sequitur posse Laicos cognoscere de rebus spiritualibus, et ita praesumere possunt tractare negotia spiritualia nostraque C.D. enervatur.

Augetur 2a difficultas: Laicus valet clericorum Caussas terminare; ergo et de rebus ecclesiasticis cognoscere probatur ans., Laicus feudi Dominus cognoscit de caussis feudalibus inter vasallos clericos cap. ex transmissa 6. cap. verum 7 de foro comp. ergo valet clericorum terminare, ergo et de rebus ecclesiasticis cognoscere

possunt

possunt cum inter personas ecclesiasticos iudicent; ergo minus bene contrarium statuitur in nostro cap.

Contra in eam nostre ... partem in qua dicitur quod ecclesiarum Prelati Laicorum iudicio disponere non debent de negotiis ecclesiasticis maxime spiritualibus; sic insurgo: Laici possunt agere de rebus ecclesiasticis et spiritualibus, que confirmari debent ab ecclesiarum Prelatis; ergo ecclesiarum Prelati valent disponere de rebus ecclesiasticis, seu negotiis et maxime spiritualibus Laicorum iudicio; probatur ans quoad primam partem: Pontificis, et Episcoporum electio est quid ecclesiasticum et spirituale vel saltim spiritualitati annexum, ut docet Abbas in cap. sacro sancta 51. de electione Julius Laborius in suis elucubrationibus tit. 4 q. 14 n. 36. et late cap. 16. n. 118 sed de his electionibus laici agere possunt cap. quia 9 cap. quanto 10 cum sex segg. dist. 63; ergo Laici possunt agere de rebus ecclesiasticis et spiritualibus = quoad 2am partem primum ans probatur ex cap. nobis 17 eadem dist. ubi Imperator petiit a Leone quarto Summo Pontifice, ut episcopum faceret Colonum in Reatina ecclesia, et Pontifex illum fecit sed tribuendo alicui episcopatum datur aliquid spirituale ecclesiasticum ut est iam probatum; ergo Ecclesiarum Prelati confirmando dictam electionem, disponunt de rebus ecclesiasticis et maxime spiritualibus Laicorum iudicio; ergo nostra ... enervatur

Augetur difficultas ex eo quod non solum res verum etiam ecclesiastice persone subiiciuntur Principibus secularibus; ergo Prelati ecclesiarum debent disponere de ecclesiasticis rebus laicorum iudicio; probatur ans; ex Apostolica traditione ex cap. 8. 11. § 1. ubi D. Petrus generaliter precepta vellata in cap. magnum scribens omnibus fidelibus tam laicis quam clericis ait: estote subditi Dominis vestris sive Regi quasi precexcellenti sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum; laudem vero bonorum. cap. omnis anima 2 de censibus; nam olim ... de personis et causis ecclesiasticis cognoscebant l. placet 5 C de sacros. eccles. l. cum clericis l. omnes 42 C de episcop. et cler. ergo ex Apostolica divi Petri auctoritate ecclesiastice persone Principibus secularibus subiiciuntur ergo tanquam subditi ecclesiarum Prelati debent disponere de rebus ecclesiasticis Laicorum iudicio ergo nostra ... defendi nequit

Denique in ultimam partem nostre ... sic insurgo: Prelati ecclesiastici non possunt executioni mandare suas sententias interveniente iudicum secularium prohibitione; ergo ob laicorum prohibitionem Prelati ecclesiastici omittunt ecclesiasticam exercere iustitiam probatur ans. si condemnatus clericus appellaverit ad Laicos Iudices per viam violentie, tenet appellatio; sed appellatione pendenti sententia nequit executioni mandari ex iuris regula quod nihil est innovandum appellatione pendenti l. unica nihil innovari appellatione interposita, cap. 5 cap. non solum 7 de appellationibus in 6. ergo interveniente prohibitione

Iudicum

Judicum Secularium Praelati Ecclesiastici non valent suas sententias
executioni mandare; et ob laicorum prohibitionem omittunt
Praelati ecclesiastici Justitiam exercere; quod teneat appellatio
ad Laicos Judices facta per viam violentiae probatur ex
cap. boni Principis fin. dist. 96. cap. Regum 23. cap. ad ministratores
26. 23. q. 5. docent D. Covarr. in practicis cap. 35 Salgado de
protectione Regia tomo 1 p. 1 cap. 1 et 2 plures dabit Diana p. 1
tract. 2 in principio Balboa in cap. 7 de appellat. § Denique no 4.
Fermosino in nostro cap. q. 19 per totam; et cum clericorum protectio
ad Principem Secularem pertineat ecclesiasticus Judex pendente
appellatione per viam violentiae ad Laicos interposita non poterit
suam sententiam executioni mandare et ita non valet ecclesiasticam
exercere justitiam interveniente Laicorum Judicum prohibitione
nostra quae verba de primo verbo usque ad ultimum defendi non potest

Sed His non obstantibus aliqua prae
notanda sunt ad nostri textus explicationem et primo notandum est
duo esse christianorum genera et reppete hic ea quae dixi in cap. 25 de
decimis notabili 1. usque ad ea verba Barbosa in collectione Apostoli
carum decisionum collect. 442. inter ecclesiasticas personas alii sunt
subditi, alii praelati; de his posterioribus nunc est agendum, et Praela
torum appellatione non solum veniunt Episcopi, Archiepiscopi, Primates, et alii
superiores, verum etiam alii Praelati inferiores ordinariam Jurisdictionem
habentes cap. 1 § porro de statu regular. in 6 cap. 1 § nunc etiam de
foro compet. in 6 cap. Romana 3. § ab Archidiaconis de appellat. in 6
unde sequitur quod Abbates Praelatorum appellatione contineant
ut docent Decius et Rota in nostro cap. Ascanius Tamburinus de Jure
Abbatum tomo 1. disp. 1. q. 3. n. [illegible] n. 1. Suarez de religione
tomo 4. tract. 8. lib. 2 cap. 2 no 2.; et appellatione Praelati venit
Praelatus immediatus et ita si debeat dari alicui monacho studendi licentia
a suo Praelato, intelligitur de Abbate vel alio immediato Praelato cap. 2 ne clerici
vel monachi in 6. et similiter est dicendum pro aliis rebus quas ad suos
usus et necessitates religiosi habent cum Praelati permissu et ut professus
transire valeat ad strictiorem religionem sufficit licentia superioris
immediati scilicet Abbatis illius Monasterii, vel Prioris; non vero requiritur
Provincialis vel generalis licentia ut ex Calderino docet Barbosa de
appellativa verborum juris significatione appellativum 215 et in collect. ad nostrum cap. n. 3

2.o praenotandus est quod negotia ecclesiastica
vel pertinent ad ecclesiasticas personas vel ad res ecclesiasticas et herres
aut sunt temporales vel spirituales; temporales dicuntur ecclesiasticae causae
peccuniariae civiles et criminales; spirituales illae dicuntur quae ex fide
et sola animi cogitatione pendent quae ad Dei cultum pertinent et quae
circa eum sunt, maxime spiritualia dicuntur, sicuti illa fluxo

Et

et Caduca quę corpori ex parte acommodant, quę profana dicuntur
temporalia et secularia si non deseruiant sacris rebus: Dei dona et virtutes
inter spiritualia sunt cap 1. cap 2. 1. q. 1. et sacramenta ratione connexionis
et quia spiritualia dona conferunt sunt spiritualia ut docet Magister Sententiarum
lib 4 dist. 1 et 2 et sicuti ea quę locis religiosis adhęrent religiosa censent.
ut docet Paulus in l. quę religiosis 43. de rei vindicat. similiter patrona
tus ius spirituali annexum est spirituale cap quanto 3. h. tit. cap de iure 16
de iure patronatus. Sacra vasa et vestes aliaque destinata iuri divino destinata
spiritualia sunt nam licet corporea sint, tamen quid spirituale est in eis quod
est incorporeum et solo animo et intellectu dignoscitur, et dicuntur spiritualibus
annexum antecedenter ut docet Gibalinus de Simonia q. 3. n.o 5. Beneficia
prebendę, decime et alia emolumenta quę supponunt officium, ordinem clericalis
et ius quorum ratione percipi possunt dicuntur spiritualibus consequenter
annexa. in utroque iure sunt plures tituli agentes de rebus spiritualibus
sacris, ut est titulus in iure civili de summa trinitate et fide catholica
in C. de sacrosanctis ecclesiis cum aliis usque ad tit. 16. in nostro canonico iure
sunt tituli de summa trinitate, electione, postulatione cum seqq. tam extra
quam in 6 et clementinis plura de rebus spiritualibus sacris et de rebus
ecclesiasticis cumulat Gibalinus de Simonia q. 3. et 12 et de universa
negotiatione lib. 1. q. 4. consect. 4 Petrus Greg. lib 1 syntagm. cap 10 =
Inter alia privilegia quę personis et rebus ecclesiasticis sunt concessa
illud maximum annumerat. scilicet ut laici iudices de eis agere nequeant
presumere quia propriam authoritatem ad hoc non habent ut docet Fuscus
tomo 2 litt. D. concl. 339 Rebuffus in tract. nominationum q. 5 n.o 29
et ratio in eo stat nam potestas laica est pure naturalis et temporalis
ideo non respicit supernaturalem finem ad quem spiritualia tendunt, de
ecclesiasticis rebus temporalibus agere non valent ad prohibitionem synodi
Constantiensis sess. 13. et 15 Synodus Trident. sess. 25. de reformat. cap 20
cap bene quidem 1. q 6. dist. et omnis causa 11. q. 1. cap non minus et toto tit.
de immunit. ecclesiar. cap seculares 2. de foro compet. in 6 auth. statuimus
C. de epis. et clericis l. 3. tit. 6. q 1. Tapia tomo 2 cathenę moralis
lib 5 q 10 art. 3. ideoque in d. synodo Constantiensi damnati fuere
Hus, et Wiclaph quia asserebant seculares posse iudicare de rebus
spiritualibus et in extravaganti Ioannis 22 ob id fuit damnatus
Marsilius Paduanus, et horum errores mox fuit secutus Martinus
Luterus et Henrricus octavus Anglię rex qui se Anglicanę eccl.
caput constituit in spiritualibus, et temporalibus: qui ab eccl. damnati
fuere; primus a Leone decimo Anno 1520 n.o 2 docet Spondanus in
continuata, rex a Clemente 7 et Paulo 3. ut idem Spondanus
ait Anno 1534 n.o 5 et Anno 1535 n.o 15; unde fluit cognitionem ecclesias
ticarum rerum temporalium et spiritualium ad prelatos ecclesiasticos pertinere,
imo olim omnium Christianorum lites ad ecclesiasticum forum devolvebantur,
et passim in eccl. omnium fidelium iudicia penes Episcopos erant ut
refert D. [illegible] Divus Chrysostomus de sacerdotio q 18 Larrdmeter
de vetere clerico monacho lib 2 p 1 cap 20; sed hęc cognitio non

per

pertinuerit pertinuit iure proprio ad episcopos seu eccl[esi]ae prelatos
Sed ex Imperatorum et Principum benevolentia fuit permissu
Laicis, ut pro suo libitu possent Iudices ecclesiasticos adire ad suas
terminandas lites, ut docet Lex 1. C theodos. de episcopali audientia
ibique in comment. Jacobus Gotofredus Novella Juliani 115 Justiniani 79
et 86; sed mox ob nimias prelatorum occupationes quibus litigantium
iurgia eos implicabant, et ob clericorum avaritiam egre prelati hanc cognitio
nem tullere, ideo Sylvanus Troadis Episcopus, hoc cognoscens neminem
ex clero esse Iudicem permisit ut ait Socrates lib 7 historiae cap 37.
Hanc secularium caussarum cognitionem eccl[esi]a abiecit, sibi tantum
reservata ecclesiastica iurisdictione. V. decretum Anacleti cap 1
Silvestri, Julii, et Eugenii ut patet in nro cap.
Inter plures questiones que in nro cap.
exagitantur celebris est illa an iure divino, seu possitivo Laicis
sit prohibitum ex negotiis ecclesiasticis agere seu iudicare? et an
in nostro cap. novum ius constituatur? et secundum omnium sententiam
res spirituales, aut spiritualibus annexas antecedenter vel consequenter
iure divino eximuntur a Laicorum cognitione; nam Christus Dns in lege
evangelica Petro et eius successoribus potestatem dedit spiritualem
non vero Principibus secularibus cap in novo 2. dist. 21. cap quorum
vices an. dist. 68, et ita divino iure tantum admittuntur Prelati
ecclesiastici ut agere valeant de rebus spiritualibus, et repellunt
Iudices seculares, ut docet Dominus Covarrubias in pract. cap 31.
nº 2 Molina de Iustitia et Iure tract. 2. disp 31. ad 1. alios dabit,
Balboa in nro cap. a nº 2 cum seqq. Fermosino in nro cap q. 2. et ita
controversia est circa res clericorum temporales et duplex est sententia
prima docet clericorum res, et caussas temporales esse a Laicorum cogni
tione solum lege humana Imperatorum sectis per privilegia que in
iuris corpore reperiuntur ab illis concessa, ut patet ex Autha. ut clerici
apud proprios episcopos in pro collect. 6. et ex Federici constitutione
in autha. statuimus C de episcopis et clericis docent Covarr. et Molina
ubi proxime. Garcia de nobilitate gloss. 9 nº 1. Salgado de regia
protectione p 1. cap 1 D. Larrea tomo 1. decis. Granat. disp. 4. nº 18
Salzedo de lege politica lib 1. cap 3. et alii quos dabit Zenedo ad
decret. collect. 37 et probatur ratione. nam si de iure divino Laici
excluderentur a cognitione rerum temporalium eccl[esi]ae vel clericorum
equaliter esset exclusio nulla clericorum habita distinctione quia
ius divinum naturale nullam inter clericos facit distinctionem; sed
diversimode gaudent excemptionis privilegio clerici coniugati; ac
gaudent alii clerici ut patet ex cap unico de clericis coniugatis in 6.
Synodus Trident. sess. 23. cap 6. de reformat. Deinde quia licet
clericus conveniri nequeat coram Laico Iudice tamen reconveniri
potest in caussa civili ut docet Balboa in cap tuam de ordine cognitionum
plures dabit D. Larrea nº 11; ergo nentiquam Laici excluduntur a

Iure

Iure Divino ex tali cognitione sed ex Iure positivo. Et hanc tenet
sententiam cum pluribus, quos refert Fermosinus ubi sup.
Contraria vero sententia docet Laicos
Iudices iure Divino esse exclusos a cognitione vero temporalium ecclesiasti
carum et huius sententiae fundamenta deducuntur ex text. in cap. si Imperator 11
distinct. 96. cap. continua § cap. 13. cap. rellatum 14. q. 1. cap. futuram 15. 12 q. 1 cap. nimis
de Iure iurando cap. quamvis 4 de censibus in 6. in quibus ad ius divinum refert
exemptio et in d. cap. continua et cap. futuram referuntur Imperatoris Constan
tini verba in Synodo Nicena rellata ibi vos a nemine iudicari potestis
sed iudicio Dei reservamini; Dii enim vocati estis et id circo non potestis
a hominibus iudicari. Et Lateranensis Concilii sub Leone 10.
sect. 9 probant ibi cum a iure tam divino quam humano Laicis nulla potestas
est atributa in ecclesiasticas personas. et Synodus Trident. sect. 25. de
reformat. cap. 20 ibi Dei ordinatione et canonicis sanctionibus. et in Synodo
Coloniensi p. 1. cap. 20 ibi hanc immunitatem vetustissimo iure pariter
Divino et humano pariter introductam; probatur etiam ratione; nam sacerdotio
supposito etiam apud Ethnicos hoc privilegium sacerdotibus fuit observatum,
nam Pharaon noluit sacerdotum possessiones esse tributis obnoxias
Genesis cap. 47 et idem dicitur de Artaxerxe. Esdrae c. 7 et in l. gratiae
hoc exit apertius ius naturale ut argumentatur Pontifex in cap. non minus 4
de immunit. ecclesiar. unde cum in lege gratiae maior reverentia sacerdotibus
debeatur quia in excelentiori modo Deo sancte consecrati ideo dignoscitur
ex tali iure eos esse exemptos a Laica potestate — Deinde quia sacerdos
sui status ratione superior est Laico cap. duo sunt 10 dist. 96 sed inferior
secundum rationem non valet superiorem iudicare cap. solitae 6 et cum inferior
16. de maior. et obed. ergo Laicus tamquam inferior non poterit clericos iudicare.
Hanc sententiam, ut fundatam in iure Divino, et positivo ob expressa Pontificum
et conciliorum decreta sequuntur Navarro in cap. novit. de Iudic. notabili 3.
nº 52 Belarminus lib. 1 de clericis cap. 28 proposit. 5. et de Summo Ponti
fice cap. 29 Suarez in Regem Angliae lib. 4 cap. 8. Sanchez in consiliis
moralibus lib. 2 cap. 4 dubio 55. Diana resolutionum Moralium 6 p. tract.
1. resolut. 21. Sayrus in clavi regia lib. 12 cap. 8. nº 6. Gutierrez
in l. nemo potest nº 107 de legat. 1. et de gabellis q. 92 nº 8. Greg. Lopez
in l. 1. tit. 5 p. 1 verbo Sinal. Barbosa lib. 1 de universo iure ecclesiast.
cap. 39 § 2 nº 5 ubi plures dabit Balboa in rubr. cap. 2 nº 11 et 18 unde
cum ex apertis decisionibus constet non debemus immorari in refellendis
contrariae sententiae fundamentis cum nullo canonico nitantur fundamento. nec solutiones,
quas tribuunt iuribus pro hac ultima sententia ad capita adducta cupidus
consulat predictos Authores — Nunc restat terminare
ultimam questionem propositam scilicet an in rubr. cap. nonum consti
tuatur ius et ex vi illius verbi decernimus, quo usus est Eugenius
in rubr. cap. dicunt Doctores quod nonum ius constituitur in rubr. cap. et ratio
est quia Imperatores, et Laici solebant inter clericos, et de eorum causis

cog

Cognoscere ut patet ex l. placet C. de sacros. eccles. l. omnes C. de episcop. et clericis imo de sacramentis et fide catholica cognoscebant ut l. 1. C. de summa Trinitate l. 1. C. ne sanctum baptisma iteret. cap. filiis vel nepotibus 31. 16. q. 7 cap. ceterum §. hoc. cap. ex transmissa §. cap. verum 6 de foro compet. cap. 1. de apostatis cap. perpendimus 23. de sent. excomm. et quia ex sua natura hoc verbum decernimus novum ius constituit ut docet Navarrus ex pluribus glossis in nostro iure in cap. accepta 3. de restitut. spoliat. opposit. §. nº 8. Balboa in cap. 4 de except. nº 7 Barbosa de dictionibus usufrequent. dictione 79 docet Fermosino in nostro cap. q. 1. = Sed venia tot virorum scilicet aliquid ex propria

penu pena dicere et propriam exponere mentem contrarium verius mihi videtur scilicet quod in nostro cap. non statuitur novum ius sed secundum ius antiquum laicis in nostro cap. prohibetur de rebus ecclesiasticis disponere vel de negotiis ecclesiasticis iudicare, et haec mea opinio eo nititur fundamento quod hoc idem fuit cautum a Pontifice Nicolao primo in Bulgarorum consultatione ut manifeste dignoscitur ex cap. consulendum fin. dist. 28. ubi laici cognoscere non valent de causis clericorum et ratio quae assignatur est quia laici estis sed hoc ad prelatos ecclesiasticos pertinet. Sed haec Nicolai constitutio sive lex fuit facta anno 866 Concilium vero Remense fuit celebratum ab Eugenio tertio anno 1148 et ex canones dicti concilii nostrum cap. decernimus fuit assumptum ut in dictis annis docet Baronius et Spondanus in eius epitome; ergo ante Concilium Remense per spatium ducentorum octoginta duorum annorum fuerat iam laicis prohibitum iudicare de negotiis ecclesiasticis; ergo in nostro cap. novum ius non constituitur sed refertur vetus ius; idem comprobatur ex Concilio Romano sub Pontifice Nicolao secundo celebrato anno 1059 ubi dicitur cuiuslibet ordinis clericos laici non iudicent nec de ecclesiis eiiciant; sed hoc decretum fuit factum octoginta et novem annis ante nostrum Remense Concilium, ergo non potuit ut novum hoc ius statui in Remensi Concilio. Sed manifeste comprobatur ex decreto Eugenii secundi ibi decernimus ut laici ecclesiastica negotia terminare non presumant, ut refert Crespetius in summa verbo laici non intermisceant se negotiis ecclesiasticis Eugenius 2us fuit creatus Pontifex anno 824 Remense Concilium fuit celebratum anno 1148. patet ergo fuisse antea hoc prohibitum et ita de novo nihil in nostro cap. statutum. Sed ut contrarie sententie fundamentis satisfiat tria tempora sunt distinguenda ut dignoscatur quomodo ecclesia usa fuerat hac exemptionis privilegio et primum est ab ecclesiae initio usque ad Constantinum Imperatorem = 2um a Constantino usque ad Federicum secundum. Tertium a Federico usque ad nostra tempora, de qua nulla est dubitatio; primo tempore licet de facto non fuerit in usum exemptionis privilegium cum gentiles essent imperatores, et eo ut non poterat ecclesia, tamen de iure divino exempti erant clerici a laicorum iudicum cognitione licet de facto cognoscerent; nam ad vitanda maiora mala eam subiectionem prudenter ecclesia permisit: Secundo tempore ab initio

Imperatorum Xphanorum constat fuisse clericos iure proprio
Exemptos, et ius fuit de facto observatum nisi aliquando per
Tyrannidem impediebatur et licet tunc temporis plures leges de hac
re factae fuerint, tamen nullae sunt, et illicitae, ut fuit declaratum
in Concilio Carthaginensi 3. canone 8. et Milevitano canone 19. docet
Cironius ad tt. de foro compet. Ant. Aug. Epistola 68. nam Impera
tores nullam potestatem condendi leges habent pertinentes ad ecclesiasticam
Jurisdictionem cp. 7 cp. eccla. Sanctae Mariae 10 de constit. unde
Cum hac temporum diversitate facile fit satis omnibus legibus
quae pro contraria sententia adduci valent = Quod verbum decernimus
novum ius inducat regulariter concedo, semper nego nam pluries Ponti
fices respondent consultationibus secundum ius antiquum, et tamen
utuntur verbo decernimus ut docet eleganter glossa finalis in cp. consulta
tioni 16. de tempor. ordinat. et in cp. ex tua 9 de filiis presbyterorum
et Panormitan. in cp. 1 de dolo et contumatia no. 7 Felinus et Decius
in q. 1 de constit. = Ex his dignoscitur decidendi ratio
ad nostrum cp. nam cum divino iure sint clerici, et eorum res exempti á
Laicorum cognitione quia cum lege divina sint instituti ad sacras operan
das functiones cp. 1 dist. 21. si ad secularia iudicia vocarentur et ad forenses
controversias non possent Deo militare unde maxime conveniens fuit legi
divinae et Xptianae Reipublicae, ut in temporalibus clerici excipiantur
a seculari potestate, et ita divinum ius exponitur in nostro cp. prohibens laicis
ut negotia ecclesiastica non praesumant tractare, hoc est propria authoritate
seu iurisdictione, quia sunt domini committunt, nam hoc ad eccle. praelatos
pertinet, qui laicorum iuditio de eis rebus disponere non debent et maxime
de spiritualibus, cum finem supernaturalem respiciant ad quem laica potestas
non extenditur et pariformiter debent ecclesiastici exercere iustitiam
non obstante laicorum prohibitione quia talis prohibitio ex iurisdictionis defectu
nullius est momenti docent Barbosa lib. 1 de universo iure eccles.
cp. 39 § 2 no. 7 et Landati in nostro cp. = Non obstat l. alimentis
probans laicos posse cognoscere de possessione rei spiritualis cp. fin. h. tto.
cp. petimus 19. 11. q. 1. cp. causa 7 qui filii sint legitimi sed ex factoius
oritur d. l. 52. § 2 ad l. Falcidiam quo cognoscendo de facto rei spiritualis
eius de iure valent cognoscere = Sed Res quod est valde controversum
apud iuris Doctores an Laicis valeat cognoscere de possessione vel
facto rei spiritualis quorum sententias pro utraque parte et authores
refert Barbosa ubi proxime no. 160 Balboa in nostro cp. no. 91 fer
mosinus in nostro cp. q. 10 et in cp. fin. h. tto. q. sed negativa retinendo
sententiam Rer. ad cp. fin. h. tto. quod in eo non agitur de quasi possessione
alicuius rei spiritualis vel ei annexae sed rei mere temporalis ut
erat electio Rectoris secularis ad officium seu magistratum secularem.

sit

ut docent Saahagun in cap. 2 de Iudiciis nº 186 Garcia de Benef. p. 1. cap. 2. nº 58 et alios quos dabunt Balboa et Fermosino ubi proxime quod de tali electione agatur in d. cap. fin. probat ex illis verbis: tempus regiminis electi predicti inutiliter elevatur que verba nequeunt intelligi de Rectore alicuius Eccle. vel dignitatis Ecclesiastice, quia non ad certum tempus quo causa protractata dilabitur sed in perpetuum hoc est ad eius vitam tribuitur sive in eis eligitur cap. Sanctorum 2 dist. 70 cap. unico ubi glossa de capellis monachor. in 6. nam omnia Ecclesiastica beneficia sunt perpetua quoad accipientem usque ad eius mortem: seculares Magistratus bene possunt eligi ad certum tempus, quin detur aliqua repugnantia contra eius offici naturam

Nec obstat cap. petimus 19. 11. q. 1. cui R. omissis aliis pluribus solutionibus quod in eo agitur de auxilio brachii secularis et ita ibi per modum auxilii, non vero per cognitionem alicuius cause ecclesiastice agitur ut docet Menochius de recuperanda remedio 5 nº 213 Gutierrez lib. 1 Canonicar. quest. cap. 34 nº 27 = ad cap. Causam 7 qui filii sint legitimi = R. quod in eo agitur de laicorum proprietatibus, ideoque de causis profanis, scilicet spoliatione seu invasione bonorum per laicos facta laicis, quando Anglus quidam nepotem fratris sui defuncti spoliaverat ex ea causa scilicet quia dicebat matrem defuncti illius nepotis legitimam non fuisse, cuius spoliationis causa non ab iudicibus ecclesiasticis sed ab Anglorum Rege sive regio iudicio cognosci dirimique non invitus patitur Pontifex: causa status hoc est legitime sobolis fuit reservata iudicibus ecclesiasticis, quia spiritualis est. ita loquitur predictus cap. 7 et ita non obstante in nro. DD.m eodem modo intelligendus est decisalis nostri in cap. tuam 3. de ordine cognit. docet Barbosa de officio Epi. 3. p. alleg. 84 nº 26 Fermosino in cap. fin. h. tt. q. 2. nº 30 = Nec obstat quod ex facto ius oritur, et quod facti et iuris cause sunt conexe ut nequeant separari = R. quod factum et ius omnino sunt res diverse ut probat ex l. ordine ad municipalem unde licet ex facto ius oriatur d. l. 52 § in clivo ad l. Aquil. tamen non ideo est dicendum rem esse inseparabilem, nam sensus est quod secundum circunstantias factorum variantur etiam iuris species et ita intelligit d. l. ut docet Balboa in d. cap. tuam nº 30 Fermosino nº 21. ex Barbosa lib. 1. de univers. iure Eccles. cap. 39 d. § 2

Non obstat 2 difficultatis augmentum probans posse laicum feudi dominum de causis feudalibus etiam inter clericos vasallos cognoscere cap. 6 cap. 7. de foro compet. et ettr. = R. quod feudi dominus est iudex privative in causis feudalibus que sunt mere seculares et terminande secundum feudorum usus, et traditiones et feudi dominus iudicat peritus magis, ut alii ideo ei data est cognoscendi facultas a Pontificibus que etiam clericos ligat sed tamen ex hoc non sequitur quod laici valeant cognoscere de rebus ecclesiasticis: docent Balboa nº 131 Fermosino in nro. cap. 5. h. tt. q. 1 et cuilibet videat. q. 2. ubi plura iura circa hanc rem explicat. et late in d. cap. 6. et 7. de foro comp.

Non obstat 2 duo. ratio probans

posse

posse Laicos disponere de rebus spiritualibus ex eo qd Ponti
ficis, et Epporum est quod spirituali anexum Abbas et ibi relati
sed de iis electionibus Laici agebant cp quia 9 cp lo cum segg dist 63
ergo agere valent Laici de rebus spiritualibus = R. verum esse
qd electio Pontificis, seu Epporum est aliquid spiritualitati anexum
ut probant laudati Authores, etiamque verum est qd Imperatorum
consensus requirebat in summi Pontificis electione, ut patet ex
dictis, et aliis iuribus, sed tamen cum temporum distinctione facile eis
satisfit; nam post divum Petrum Pontifices electio erat penes Romanam
Eccl. scilit penes presbyteros, et Diaconos qui in Dno Urbe a Bto
D. Petro creati fuere in Apostolorum locum, qui per Orbem predicationis
causa erat dimissi, et isti mox dicti fuere Cardinales ut docet Barbosa
late lib 1 de iure eccles. cp 3. Laborius tto 4 cp 4 nº 3. postea D. Silvestri
tempore fuit adhibitus clerus, et Romanus populus ad presentiam et corrobora
tionem exhibendam huic electioni Pontificie, ea de causa ut clericorum seditiones
removerentur, et ut cuilibet liceret vitia seu virtutes eligendi explanare
et ut Prelatus suo consensu acciperent. sed mox quia scandala pulsa
omnino non erant: Romanus Imperator electioni cepit suam interponere
authoritatem, ita ut electus legitime Pontifex non iudicaret, nisi accedente
Imperatoris decreto et confirmatione: Aliqui aiunt qd primus qui
manus iniecit in Romani Pontificis electione fuit Basilius Urbis Prefectus
Simplicio Pontifice sedente ad annum circiter 478 et in extremis
Simplicio agente finxit Basilius se a Pontifice admonitus, ut de
electione facienda curaret, ut sine eius consultatione non fieret, nec
Urbis pax turbaretur, quae ad sui curam spectabat, sed mox sub synodo
Romana 4 hoc fuit sublatum, et eccle. libertas restituta, plura videnda
apud Michael Rousel lib 2 historiae iurisdictionis Pontificie
cp 9 Cassalius de Urbe et Imperio Romano p 1. cp 21 — sed ut
patet ex canonibus decisionibus hoc ius fuit Imperatoribus datum a Roma
nis Pontificibus ut dedit Adrianus primus Reip. Carolo Magno
cp Adrianus 22 dist 63 et mox Leo Pontifex 8. idem Imperatori
Othoni concessit et eius successoribus cp in synodo 23. eadem dist. et licet
predicta iura fictitia esse dicant Azor Instiut Moral. p 2 lib 4.
cp 2 q 8. Baronius Anno 528 et 774 Suarez in Regem Anglie
lib 3 cp. 29 nº 7. Solorzano lib 2 cp 2 to 1 nº 35 et alii tamen
dicendum est vera esse et ut talia in iuris corpore ponunt; sed postea
illud ius a se abdicarunt illi piissimi Principes, tanquam perniciosum
et varius libertati Ecclesiasticae plura dabit Barbosa d. lib 1 cp 1
anº 49 cum segg et ita intelliguntur iura in contrarium adducta; de Epporum
presentatione a Regibus nostris facienda agit erudite, et docte plura
cumulat D. Ramos de episcopatibus Lusitaniae proposit. 2 ex nº 11. —

Nec huius difficultatis augmentum
obstat probans personas ecclesiasticas esse subiectas laicis Principibus,
cp magnum 28. 11. q 1. cp 2 de censibus et ita laicorum iudicio Prelati
ecclesiastici debent disponere de rebus ecclesiasticis quia de eis olim

La

Laici cognoscebant. l. placet § C de sacros. eccles. l. 25 l. 42, cum aliis C de episcop. et cleric. = Sed resp. quod predicta Apostolica verba tantummodo clericis suadent quantum debeant recognitionem Principibus secularibus exhibere, protectionis respectu et gubernationis Reipublicae, non vero iurisdictionis respectu, nam licet clerici sint exempti a Principum secularis iurisdictione, tamen non a legum civilis observationes, et ita veniunt intelligendi. Glos. in cap. convenior. 21. 23. q. 8. et cap. tributum 22 ibi: docet Balboa n.º 99 nec leges adductae obstant; nam licet nascentis ecclesiae initio Imperatores cognoscerent de clericorum causis hoc tamen non iure fuit factum, sed per vim et de facto, quia tunc vis ecclesiae resistere non poterat, et patet ex tota 96 dist. et cap. 11 q. 1. et 17 q. 4. ut dixi in 3 notabili: quando vero ecclesia habuit potestatem exequendi Apostolica decreta, cepit etiam deffinire negotia ecclesiastica, et leges seculares libertati ecclesiasticae contrarias antiquavit cap. 1 cum segg. 11 q. 1. et in laicos contrarium statuentes excommunicationis poenam statuit cap. noverint 5 q. 4 cap. adversus 7 de immunit. eccles. D. Covarr. in practicis cap. 31 —

Non obstat ultima dub. ratio probans interveniente laicorum prohibitione non posse iudicem ecclesiasticum iustitiam exercere, ex eo quod per viam violentiae causa defertur ad iudices laicos cap. fin. dist. 96. cap. Regum 23. cap. 26. 23 q. 5 et pendente appellatione sententia prelati ecclesiastici non valet executioni mandari l. unica nihil innovari appellat. interposita cap. 5 cap. 7 de appellat. in 6 = sed resp. valde esse controversum inter iuris interpretes an licita sit talis appellatio ad laicos iudices per modum violentiae, negativam partem cum pluribus tenet Barbosa n.º 2 ad 180 Balboa affirmativamque fert in nostro cap. n.º 117 Fermosinus utranque refert sententiam absque proprii iudicii declaratione in nostro cap. q. 19 = Sed iuribus allatis resp. quod procedunt circa subditos Principum qui eis sunt commissi nam cum ad iudicis ratione sit necessaria iurisdictio inter eos, Regis est officium facere quae ad illius iurisdictionem spectant, et quia Dei ecclesiae Principibus est commissa eo in casu, quo ecclesia non possit suam disciplinam exercere, sed neutiquam valent seculares iudices impedire prelatis ecclesiasticis quod iustitiam exerceant, ita Barbosa n.º 188 contrariae sententiae authores docent quod laici iudices non valent impedire iustitiae exercitium prelatis ecclesiasticis propria authoritate cognoscendo de tali causa sed tantum modo per modum extraiudicialis defensionis, ne aliqua gravetur pars vel oprimatur, quia tunc laici oppressis liberat a violentia iudicis ecclesiastici donec a superiore ecclesiastico prestet debitum auxilium docet D. Covarr. in practicis cap. 31 et in hoc sensu explicant iura allata, plura cupidus consulat apud Barbosam, Balboam, et Fermosinum ubi proxime =

Ad Sextum in c. dilecti 6. de Iudic.

Species ita proponitur: Prior et Clerici de Guiseburna habebant questionem contra Archiepiscopum Eboracensem, et coram Pontifice Alexandro Tertio conquesti fuere ex eo, quod ab Archiepiscopo compellebantur actionem edere; sed Pontifex illam Caussam quibusdam Commisit, eisdem precipiens, ut attentius provideant, ne inquirant cuiusmodi actio intentetur sicut solet fieri a Multis sed simpliciter factum et facti caussam diligenter acquirant, et secundum Canonicam formam terminare Caussam procurent = Ex qua specie talis deducitur examinanda [illegible] = ~~e Xqua specie~~ Nomen actionis in libello exprimere necessarium non est debet tamen factum ita clare et apperte proponi ut ex eo agendi ius colligatur.

In primam DD.is partem sic insurgo: iustitiæ, et iudicij forma obser
uari debet cap. est iniusta 33. 23. q. 4. ergo actionis nomen in libello necessa
rio exprimi debet: probat Cons.; iudicij et iustitiæ forma est, ut qui actio
nem non habet experiri seu agere nequeat l. si pupilli 6. § videamus 12
de negot. gest. l. 32. § 4 de hered. petit.e et l. 9 et generaliter 3. de administr.
et peric. tutor. imo nec iudicium fingi valet sine actione Ciuili, vel
criminali, cum sæpe iudicium sumatur pro actione, ut probat ex l. 19
C. de excusat. tutor. l. 6. C. si aliena res pignori data sit, docet Forcatulus
dialogo 80 nº 3 et alii quos dabit Hosmald. ad Donell. lib. 17 comment.
cap. 3 et cap. 19; sed in nostro Canonico Iure iudicij forma obseruat. ut iam
est probatum: ergo ut recte agi queat in libello actionis nomen exprimi
debet: ergo minus bene contrarium in nostro cap. præcipitur = Comprobat
assumptum ex nostro iure in quo præcipitur ut sine actione nemo ad iudicium
admittatur cap. constitutus 47 de electionib. ubi agens cogitur actionem
exprimere, et ius quod habet: ergo actionem exprimere in libello agens
tenetur aliter vero a iudicio repellitur; = Auget difficultatem
ex eo quod tam ex Ciuili iure quam Canonico requiritur ut actio in libello
proponatur; ergo DD. tanquam opposita utrique iuri defendi non potest: pro
batur ant.: ex Ciuili Iure ex l. omnes 33. § fin. C. de episcop. et cler.
ibi proposita actione et ex l. edita 3. l. fin. C. de edendo in quibus præcipitur
ut actio proponatur ex nostro Canonico Iure probat. ex cap. examinata 15
h. tit. cap. 1. de mutuis petition. cap. fin. de libelli oblat.e cap. 1. de deposito;
in quibus dicitur tuam dirigas actionem etc.; ergo cum utroque iure desideret
ut actio in libello proponatur dicendum est nostram DD.m tanquam repugnan
tem iuris decisionibus defendi non posse = Secundo gliscit
difficultas ex eo quod in nostro Iure inepta actionis expressio nocet propo
nenti, seu agenti, ut docet Pontifex reum esse absoluendum quia
actor inepte proposuit actionem d. cap. examinata 15 h. tit.; sed actionis
ineptitudo dignosci non valet nisi actio in libello proponatur, ut patet
per se: ergo præcise desiderat actionis expressio ut recte agi queat:
ergo non factum sed actio in libello sunt proponenda, et minus bene

Contra

Contrarii precipit in nro cp. = necessarius fit difficultatibus propositis dicendo Canonico Iure sublatas esse iuris civilis subtilitates, ideo que non est actionis nomen in libello exprimendum = Sed contra Nunc licet a Civili Iure recedere, quando id est expressum in nro Iure Canonico cp 1 et 2 de novi oper nunc. sed iuris civili subtilitates in illo cp nri iuris relinquuntur: ergo observandae sunt iuris civilis subtilitates: probatur etiam ex cp Cum ad Sedem 15 de restitut spoliat: ubi Pontifex pronunciavit non competere agenti interdictum Unde vi, et ibi approbat iuris civilis subtilitates, et specifica agendi forma et actionis declarari debet nomen ut expresse probat ex cp in causis 19 de sent. et re iud. Ubi Pontifex servat in causarum decisionibus iuris subtilitates = Denique anget difficultas ex eo quod quod paenitentiae sacramentum est ad instar iudicii ubi iudex accusator, et reus interveniunt cp. 1 de paenit. dist. 6. cp omnis utriusque sexus 12 de paenitent. et remission. sed iudex in foro paenitentiali subtilitatibus uti debet ut veritas dignoscatur, et recte iudicare valeat ut expresse precipitur in d cp 1 de paenit. et in cp. capellanus 4 de feriis, Pontifex eam amplexus fuit opinionem quae subtiliori nitebatur fundamento; ergo Canonico iure non reprobantur iuris civilis subtilitates et ita sequendae sunt, et actionis nomen exprimi debet in libello nra que dd enervat =

In 2a nro ad partem sic insurgo: Actor tenet actionem, qua uti vult edere adversario et in libello actio poni debet non vero facti ut ex eo agendi ius dignoscatur: probatur primo: actionis nomen edere maxima nititur equitate ut reus sciat an cedere, litigare ve malit ut probat ex l 1 ff de edendo; nam actio sumitur pro petitione negotio consentanea ut docet Bachonius lib 6 declarationum cp 87 nº 9; ergo actor non debet facti in libello exponere, ut agendi ius dignoscat sed tenetur secundum equitatis actionem, qua vult, uti edere adversario: comprobatur a simili ex eo quod reus invitus ad iudicium trahitur l inter stipulantem 83 § 1 ff de V. O. ergo ut reus instructus ad iudicium veniat equum est ut ei actor edat actionem: Hec doctrina comprobat ex eo quod Pontifex Pelagius in cp. experientia 15 et in cp si quis quam 26. 11. q 1. docet quod si clericus actor velit agere in laicum quod debet suas actiones proponere: ergo ex dictis iuribus et rationibus dignoscitur manifeste non esse factum in libello ab actore narrandum, ut ex eo agendi ius dignoscatur, sed quod actor actione qua habet uti debet: eamque in libello exprimere angetur difficultas ex eo, quod est valde difficile per facti narrationem agendi ius cognoscere; ergo ut clare ius agendi dignoscat ipsa actio exprimi debet: probatur primo; siquis in aliquem agat ex eo quod arbores eius incidit et factum narret dignosci non valet agentis ius: ergo valde difficile est per facti narrationem agendi ius cognoscere; probatur primo: ex facti

facto plures actiones competunt, et condemnatio diversimode fit L. 1. §. 9. ff arborum furtim cessarum pariformiter cum res est subrepta, ex facti narratione dynosci non valet an ad exhibendum agere vellit an condictione furtiva, seu rei vindicatione et furtive actione, cum tot ei actiones competant; quod nentiquam per facti expressionem agendi ius dynosci valet, ideo tanquam simpliciter necesarius actionis nomen in libello exprimi debet, ut judex iudicare queat; quod in nostro casu substineri non valet —

His non obstantibus aliqua sunt prenotanda ad nostri casus faciliorem intelligentiam, et primo notandum est distrum esse constituendum inter actionem et petendi causam, nam causa petendi est factum ipsum ex quo obligationis vinculum resultat; actio vero tribuitur ad illius vinculi executionem, ut probat ex L. 1 de edendo l. iuris gentium 7 § quinimo de pact. L. 1. l. 3. de O. et A. causa petendi est contractus vel quasi; delictum, vel quasi; sive aliud factum ex quo obligatio oritur; nam ex facto ius oritur L. si ex plagiis 52 § in clivo ff ad l. Aquil. huius obligationis effectus est actio; cuius significatio latissima est, sed iure civili in significatione vocabuli stricta, actio significat formulas, seu solemnem verborum conceptionem quibus iudicium certa de causa a pretore postulabatur; de qua late agit Brisonius lib. 3. fol. 313 Cicero lib. 3. officior. primus qui actiones scripsit fuit Apius Claudius qui centimanus appellatur ut videre est apud Pomponium in l. 2 § fuit autem 36 de origine iuris. Actiones agere vollenti tribuebantur vel a lege, quia prescripte erant, vel a magistratibus, penes quos erat legis actio, id est iudicandi auctoritas; vel a collegio olim Pontificum d. l. 2 § omnium tamen, et qui facultatem agendi accepisset a magistratu, exponebat qua lege agere vellet. et in concipienda actione erat tempus, et modus, formulae quae observanda: nam non erat licitum iudicia omnibus diebus exercere, sed tantum fastis licebat, ut refert Ovidius lib. 1. fastorum: formulae ita concisse et prescripte erant ut oporteret ad amussim actionem componeri, ne si formula caderent silaba etiam omissa, et causam, et actionem amitterent § si quis agens 33. de actionib. l. 1 C. de formulis et impetrationibus actionum sublatis Rebardus lib. 3 Varior. cap. 14 et hoc locum habebat in iudiciis quae expediebantur per magistratus, non vero in arbitriis. et ratio est quia peccunia certe iudicium, arbitrium incerte, ut ait Cicero pro Rosio. hodie illae actionum formulae sunt sublatae nec idcirco causam amittere agentem placuit ob formulam male conceptam l. 1. l. 2. C. de formulis. sed qui male formulam concipit cadit a formula et ut temerarius litigator plectitur, sed non cadit a causa l. cum quem 79 de iudiciis L. 1. si mensor falsum modum dixerit cum aliis plures sunt actiones decisiones, scilicet in rem, in personam, indirectam, utilem

Civilem,

unicem, iuris tractatum [illegible] Roma re plura sunt videnda ibid Petrum
Gregorium lib. 21. syntagm. cap 8. Iunium in enciclopedia iuris in p[a] 2. [illegible]
[illegible] tit 5 cap 1. Fabrum lib 19 conject. cap 20 Licama lib 4 memoran. cap 7.
Corrasius in l 2 de origine iuris, Vnaqueque actio proprium habebat nomen ut
pignoratitia, ad exhibendum, exempli [illegible] et iudex sive pretor actionem dabat
impetranti, si vero eam denegabat, et agere vellet repellebatur exceptione actionis
non impetrate, quisnam primus has iuris Civilis formulas seu subtilitates substulerit
satis non constat nam Tribonianus in l 1. C de formulis sublatis ait eas penitus substu
lisse Constantinum seu Constantem Imperatorem; sed contra Tribonianum stat Lex
1 in fine C Theodos. familie ercyscunde ubi Constantinus tantum substulit verborum solem
nitates in testamentis parentum tantum inter liberos, ideoque dicendum est quod has
subtilitates seu formulas agendi in iudicio primus eas penitus substulit Theodosius
Iunior, ut constat ex l unica C Theodos. de omissa actionis impetratione
ubi Jacobus Gotofredus in commentariis: Hodie vero nec Canonico nec Regio iure
requiritur illa formularum observatio ut patet ex l 4. tit 2 lib 4 recopilat. et
ex nostro cap. plura cumulat de eis formulis Sygonius de antiquo iure Populi Romani
cap 26. et lib 1. de Iudiciis cap 17 cupidus illum consulat

2. prenotandum est quod nomen actionis
exprimi non debet in libello; libellus succedit in formularum locum et actionum
editionem, et est brevis scriptura claram actoris intentionem continens, et licet
nomen sit generale continens preces eorum qui iustitiam implorant et Principi seu
Magistratui offertur, tamen hic specialiter definitur et dicitur scriptura, ex eo
quod secundum ius commune in scriptis est porrigendus ut patet ex cap 1. de libelli
oblatione, licet ex nostro Iure iudicis arbitrio relinquatur an in scriptis sit libellus
offerendus vel non, ut constat ex l 10 tit 17 lib 4 compilat. et docent ibidem Acevedo
Abendaño responso 1. nº 15 quamvis in supremis Tribunalibus sit necessarium
ut libellus in scriptis porrigatur, ut docet Matienzo in dialogo relatoris 3 p.
cap 43. nº 1. in Tribunalibus inferioribus quamvis non offeratur libellus, tamen
aliqua petitio solemnis viva voce facta procedere debet et per notarium
in scriptis redigitur ut [illegible] commode fieri queat Clem.[a] 1. de V. S.
Menochius de recuperando remedio 15 nº 241. libellus future litis speciem
debet demonstrare l edita C de edendo, et hoc contingit quando taliter
actio in eo est concepta ut ex ea Reus scire possit an cedere aut contendere debeat
l 1. ff de edendo, et ut certa feratur sententia petitio certa debet esse nam
plerumque incertitudo impedit actus valorem l in tradendis Communia prediorum.
Vnde sequitur quod in quantum fieri potest debet esse clarus et apertus libellus
et perspicuam facti narrationem continere, actoris, et Rei nomina l libellorum
cum vulgatis de accusationibus et ut in eo designetur res certa que petitur
cap 2 de libelli oblatione nam sine re que petitur, nulla intelligitur persecutio
in iudicio nec Reus deliberare poterit an cedere vel contendere expediat
si ignoret quam rem petit actor ut notat Donellus lib 23. commentar. cap 4 ubi
plures dabit Osualdus; nam si actor plane non ostendat quod petit in libello
neutiquam Reus condemnabitur quia non dignoscitur ad quid condemnandus
sit; cumque actor debeat clare factum in libello enarrare, queritur an debeat

Caussa

Caussa an obligationem vel actionem exponere? Sed huic quaestioni
satis fit tribuendo differentiam inter caussam proximam et remotam; caussa remota
est contractus, caussa proxima est obligatio proveniens ex contractu ut probat
ex l. certi § ff. de rebus creditis similiter in obligatione reali est duplex caussa
remota est illud factum ex quo dominium acquiritur, proxima vero est ipsum
dominium; hoc supposito dicendum est si actor personalem actionem tantum
habet in reum tunc non sufficit in libello exprimere proximam caussam
ut scilicet peto decem, quae mihi debes ex mutuo, deposito, aut alio contractu
et hoc ex eo provenit quia personales obligationes acquiruntur ex variis et
diversis caussis, et remotae non exprimendo caussae libellus confusus et in
trincatus maneret; in reali actione tantum proxima caussa est declaranda
ut scilicet peto fundum quia sum dominus, nec requiritur remotam exprimere
caussam scilicet ex qua sim dominus quia dominium ex una caussa acqui
ritur ex inter dilectos 6. de fide instrum. l. an eodem § actiones ff. de except.
rei iudicatae ubi glossa, Abbas, et alii antiqui in nostro cap. et in cap. 2 de libelli oblat.
nam cum dicat actor se dominum esse sufficienter declarat id quod reo est necessa
rium ut videat an cedere vel contendere debeat siquidem ex quacunque caussa
constet actorem esse dominum tenebitur reus rem restituere l. officium § de
rei vindicat. Donell. et Osualdus ubi proxime Barbosa in cap. 1. de libelli oblat.
q. 2. nº 101. Unde sequitur inquirendum quando actori competat personalis
vel realis actio, ut recte valeat libellum dare et proponere, et tunc personalis
competit actori actio quando scilicet actoris ius in ipsa obligatione reperitur
si vero ius reperiatur sine obligatione, tunc est actio realis ut cum pluribus
notat Richardus in § omnium instit. de actionibus nº 7 nam personali actione
tantum agitur in eum qui mihi est obligatus ex contractu, vel delicto
quare quotiescumque agam ut actor ex contractu, delicto, vel quasi, tunc
agere debeo personali actione quia ex ipso contractu dignoscitur ius quod
praesentare debeo ex quo reus mihi dignoscitur obligatus ad dandum, vel
faciendum: sed cum reali actione ago nullam in reo praesuppono obliga
tionem, sed quia dominus sum ago, et tunc tantum adest unica petendi
caussa scilicet quia reus possidet rem cuius dominium habeo ex l. unica
C. de alienat. iudicii mut. caa facta l. officium § l. in rem 23. ff. de rei vindicat.
plura de libello dabit Petrus Greg. lib. 48 syntagm. cap. 5 et lib. 5 parti
tionis nº 7 ∽ Ad veram nostri cap. intelligentiam veniunt illa
verba explicanda ibi simpliciter et pure factum ipsum et rei veritatem. ex quo
docet Butrius in nostro cap. sublatum esse iudiciorum ordinem a civili iure in
ductum ad procedendum in caussis ex vi illorum verborum simpliciter et pure, ita ut
nec libellus sit necessarius sed solum quaedam simplex petitio facti narrationem
continens plures dabit Barbosa in collect. ad nostrum cap. in fin. et de dictionibus
et clausulis usu frequentibus clausula 103 et hoc comprobari videtur ex Clem.
Dispendiosam 2. de iudiciis et etiam ex eo quod in nostro cap. dicitur ut iudices
delegati cognoscant simpliciter et pure secundum rei veritatem, quae verba
plus operantur quam illa simpliciter et de plano et sine figura iudicii
ut tenet Imola, et Felinus in nostro cap. sed cum illa clausula

ponitur

ponitur simpliciter et de plano sine figura iudicij valent iudices proce-
dere non oblato libello, ut probat ex Clem. Saepe de V. S. ubi Barbosa
cum pluribus nº 2 tenet, necessariam ibi non esse litis contestationem, et
similiter auferunt dilationes, exceptiones, et omnia, quae retardant
processum. Ergo videtur dicendum in nostro cap. sublatum esse iudiciarium
ordinem, et delegati procedere debebant simpliciter, et de plano. = Sed
tamen contrarium verissimum est scilicet quod in nostro cap. dicta verba
id non operantur, eo quod illud verbum simpliciter annectitur cum seqq.
scilicet simpliciter pure factum ipsum, et rei veritatis secundum formam
canonum etc. non vero Pontifex praecipit ut procederent simpliciter,
et de plano absque iudicij figura, nam si ita contingeret, libellus necessarius
non esset in forma, neque petendi causa exprimi deberet: Neque obstat
illa clausula sola veritate facti inspecta, nam ex ea tantum dicit Ponti-
fex ut perquirerent factum et rei veritatem secundum canonum formam, et
Sanctorum Patrum instituta; et ita a fortiori iudices delegati iudiciarium
ordinem servare debuerunt, cum per illa verba procedatis simpliciter, iudi-
ciarius ordo non tollatur, tantum enim tollit perniciosa illa subtilitas formula-
rum quas civile ius instituit, plura cumulus consulat apud Joannem Balboa
in nostro cap. nº 5 et Hermosino q. 2. 11. et 14 ubi alias plures disputat quaestiones
ex nostro cap. deductas // His venit decidendi ratio ad nostrum cap.
ubi recte noster Pontifex Alexander 3us docet in praesenti minime
esse necessarium actionis nomen proprium exprimere in iudicio sed sufficit in
libello clare et simpliciter factum enarrare nam lex non verbis, sed rebus
imponitur cap. Commissa 35 de elect. in 6 l. 2 C. Communia de legat. Unde
rationi est congruum potius rei et facti veritatem in iudicio attendi quam
verba arguto [?] in l. q. C. de probationibus l. 4 nº 2 lib. 4 compilat.
proinde quae fuit sublata prolixa formularum observatio, de qua in d. l. 2.
§ deinde ff de origine iuris docent laudati in conclus. et Balboa
nº 12 Hermosino q. 1 //

Non obstat 1º dub. ratio intendens
probare actionis nomen esse exprimendum in libello; quia iudicij forma
observari debet et qui actionem non habet agere non potest l. 6. § 12 de
negot. gest. l. 31 § 4 de hered. petit. l. 9 § 3 de administr. et pericul. tutor.
et ut dignoscatur an recte quis agat actionis nomen debet exprimere =
Sed huic difficultati Respondetur quod sufficit factum enarrare, et causam
proximam, vel remotam exprimere ut iam dixi in 2º notabili, adhoc, ut
agentis ius dignoscatur, et quae actio ei competat; fateor neminem agere posse
sine actione et si actum fuerit poterit iudex parte non opponente actorem
repellere ob actionis defectum ut optime docet Menoch. de arbitrariis q. 16.
Unde d. l. 6. § videamus debet intelligi de formula actionis quae a praetore
dabat. nam cum aliquis agere in debitorem vellebat actionem ei praetor
dabat; nam veteres, nam quod ne populus prout vellet actiones institueret

cas

215

eas certas solent aeque esse voluerunt l. 2 § his legibus ff. de orig. iur. et ita Consultius in l. 42 ff. de furtis. formulę vulgarem actionem appellavit. Et docet Donell. 24 comm. cap. 4 quas actiones Prętor in albo subscriptas habebat, ut observat Fab. in l. 1. de edendo Cujacius lib. 8 observat. cap. 15. Duaren. lib. 1 disputat. cap. 13 Rebardus pro tribunali cap. 4 actor a Prętore actionem impetrabat, et mox copiam eius reo tribuebat; unde duplex erat actionis editio una ex ea actione quam sibi actor competere indicabat; altera vero actionis quę tribuebat a Prętore: et sine hoc posteriori nemo poterat civili iure in iudicio agere et ita sunt intelligendi textus in contrarium adducti sed cum dictę formulę, et subtilitates sublatę iam sint, ex tit. C. de formulis sublat. sufficit factum in libello enarrare.

Non obstat primum difficultatis argumentum probans de civili et canonico iure requiri ut actionis nomen in libello exprimatur; l. 36 § fin. C. de episcop. et clericis l. edita 3 l. fin. C. de edendo cap. 15 h. tit. cap. 1 de mut. petit. cap. fin. de libell. oblat. cap. 1 de deposito = Sed his iuribus satisfit ex iam dictis scilicet quod in eis desideratur actio ut quis agere possit, sed non cogitur actionis nomen exprimere. Et docet Fermosinus q. 1. n° 32 Maior, quod extat difficultas circa explicationem l. edita 3 C. de edendo ex eo quod aut in iudicio actionem esse proponendam ad speciem futurę litis demonstrandam atque verba communiter docent Auctores debere actorem actionis nomen in libello exprimere; et adhunc modum expendunt l. fin. C. de interdictis l. 1 ff. si mensor falsum modum dixerit: ideoque asserunt cum glosa in nostro cap. esse constituendum discrimen inter ius civile, et canonicum, nam civili iure actionis nomen exprimi debet ex dictis iuribus; sed canonico iure sufficit apta facti narratio actoris intentionem continens ut prȩter antiquos docet Petr. Greg. lib. 21 syntagm. cap. 8 n° 6 Donell. in d. l. 3 C. de edendo sed contrarium tamen magis certum tenendum est scilicet quod neque civili aut canonico iure actionis nomen exprimere fuit necessarium in libello et docent Alciatus in d. l. 3 Vachonius lib. 6 declarationum cap. 88 n° 4. nec contrarię oppinionis fundamenta obstant nam d. l. 3 C. de edendo est intelligenda de illa verbali conceptione, qua actor suum ius reo intimavit, et cuius copiam dabat apud Prętorem, et vocationis in iudicium caussam cognosceret futurę que litis speciem demonstrat, et mox Prętor eo actionem dabat plura de hac re circa modum antiquum in ius vocandi dabit Balboa in nostro cap. a n° 13. unde in d. l. 3 non significat verbum actio nomen proprium ipsius actionis seu formulę datę a Prętore, et eodem modo sunt exponenda iura in contrarium adducta.

Non obstat secundum difficultatis argumentum ex eo quod inepta actionis expressio nocet proponenti cap. examinata 15 h. tit. ut dignoscatur an bene male ve sit propositum debet actionis nomen exprimi quia in d. cap. libellus non vitiatur ex eo, quod actionis nomen expressum non fuit sed ex eo quia narratio non solum fuit inepta sed etiam veritati opposita nam cum actor ille sibi peteret tradi possessionem per vindicationem rei tunc ipse possidebat ideoque contra iuris regulas petebat, nam rei vindicatio dat domino ad recuperandam amissam possessionem et ita reus possidere rem debet § 1 institutionum de actionibus l. officium 9 de rei vindicat. Ubaldus

lib.

tit. 20 q. 3. d. ideo q. Cum ex facti narratione agentis ius dignosci non valeat
optime redditur libellus qui alias admitteret actionis nomine non expresso si facti
narratio clara et vera esset docet Barbosa in pretermissis ad rubricam et Fermosino
q. 1. nº 15 — Non obstat 3m difficultatis augmentum
probans iuris civilis subtilitates non esse a nostro Canonico Iure reprobatas imo approbatas
S. in cap. Cum ad sedem 15 de restit. spoliat. cap. in causis 19 de sentent. et re iud. et ita
actionis nomen in libello debet exprimi — quia verum esse quod non licet
recedere a Iure Civili nisi hoc sit expressum a nostro Iure d. cap. 1. et 2. de novi
oper. nunciat. Sed tamen eius subtilitates cum ad perniciem respiciant sequi non
debent; Nam cum subtilitas sit multiplex, alia namque tendit ad capiendos et deci
piendos in iudicio homines simplices vel extra iuditium, et hec subtilitas a nostro Iure
reprobatur in nostro cap. et in cap. si cupis 5. 16 q. 1. Alia est subtilitas necessaria ad iuris
interpretationem, et cum rationabilis sit debet amplecti, ut fecit Pontifex in d. cap.
Cappellanus 4 de feriis similiterque est subtilitas sequenda extra iuditium forense,
scilicet in foro penitentiali ad veritatem dignoscendam et ita est intelligendus text.
in cap. 1 de penitentia dist. 6. adductus in ultimum augmentum huius dificultatis:
reprobatur ergo illa subtilitas vana, et damnosa, ut ait Iustinianus in l. fin. C. de
legibus scilicet eorum vanam subtilitatem resimus omnino corrigendam esse censuimus —

Non obstat 2a dubitandi ratio probans factum
in libello exprimendum non esse sed actionis nomen, ut reus instructus ad iudicium
veniat l. 1. ff. de edendo et quia Pontifex docet in cap. si quis 16. 11 q. 1. quod
si clericus velit in laicum agere debet suas proponere actiones — Sed huic dificultati
etiam dictis est satisfactum; nam in nostro cap. tantum dicitur quod non est necessarium
actionis nomen in libello exprimere licet requiratur quod agens habeat actionem eamque
exponat in libello per facti expressionem docet Fermosino q. 2 —

Non obstat dificultatis augmentum 1um probans actio
nis nomen exprimendum esse in libello quia aliter agendi ius dignosci non valet
ut cum plures competunt actiones ex uno facto scilicet furto quia diversimode
fit condemnatio secundum unamquamque actionem l. 1. 19 ff. arborum furtim
cessarum — sed huic dificultati quia quod in proposita specie limitatur,
nostri cap. quod nam cum plures competunt actiones eidem, et ad eundem finem
in eodem casu, ut agendi ius dignoscatur necessario requiritur quod agens actionis
nomen exponat, ut fiat condemnatio arguto l. si duo 93. ubi Bartholus
et alii de solutionibus l. quod in heredem 9 § 1 de tributoria actione docet Barbosa
in premissis ad nostrum cap. nº final —

Ad Textum in Cap. Examinata 15 de Iudiciis

Species quam sequi debemus cum diversimode nostrum cap. legatur, ita proponitur.
Cum esset questio inter quosdam nobiles, sive Campanie milites ex una parte
et inter quemdam nobilem scilicet Martinum de Rizaria ex altera parte super
patronatus iure cuiusdam ecclesie, possidente Martino patronatus ius de partium
consensu fuit factum sequestrum in quemdam vice dominum hoc est episcopi vica
rium tandem quia huius cause decisionem remorabat, dictus nobilis Martinus
coram Pontifice Inocentio 3º petiit se pronunciari patronum et milites condem
nari ad restitutionem possessionis dicte ecclesie et ad hoc probandum testes aduxit,
ex quorum depositionibus apparuit quod possidente Martino possessio fuit sequestrata
penes illum vice dominum; ex quo Pontifex cognovit quod Martini intentio
apta non erat, quia concludebat ad restitutionem possessionis dicte ecclesie, et de
duobus alterum erat unum, aut quod possessio in sequestrum ~~non fuit translata~~
~~et ita remansit penes~~ transierat, et tunc rei vindicatio in milites ipsi non compe
tebat quia et milites non possidebant, vel possessio in sequestrum non fuit trans
lata, et ita remansit penes ipsum Martinus restitui petente, et sic petebat quod
habebat, ideo quae Pontifex prefatos milites absolvit á iuditii instantia
ita tamen quod si congruentius aptamque intentare voluerit actionem Martinus,
teneatur nihilominus milites sibi respondere; ex qua specie talis est disputanda
Quaestio — Si actio et intentio sunt inepte vel sola intentio, debet reus absolvi
ab iuditii ~~lite~~ instantia iterum tamen audiet actor si apte egerit.

In primis nri DD.^is sic insurgo; intentio et actio Martini inepta pronunciari non debuit; q. milites sive rei ab iudicij instantia absolui non debent; probat^r ans. ratio ob quam inepta pronunciatur actio et intentio est quia actor possidebat, milites que sive Rei non possidebant ut constat ex nro cp. littera, sed hec ratio non sufficit ad milites absoluendos, q. ob hanc rationem intentio et actio actoris non debuit inepta pronunciari; probat^r Mir quo ad primam partem; rei vindicatio competit possidenti domino; q. licet actor possideat ex hac caussa seu ratione non debuit inepta pronunciari actio, et intentio; probat^r ans; commodatarius sive conductor non possident, sed possessio penes rei Dominum remanet l. 10 § 1 ff. qui bona fide 19 l. 20 de acquir possess. Galuan. de Vsufr. cp. 33. D. Retes in materia de acquir^a possess. cp. 3. consectario 2 n° 8. sed huic domino possidenti competit rei vindicationi in conductorem vel commodatarium l. officium ff. de rei vindicat. l. et si forte C. si seruitus vindicet.; q. rei vindicatio competit domino possidenti; q. inepta non debuit pronunciari intentio, et actio actoris ex eo, q. possidebat, et ita quo ad hanc partem eneruat^r Pontificis Inocentij tertij fundamenta

mentum ob q. reos milites ab iudicij instantia absoluit = Illa mir propositio quoad 2a partem scilicet quod milites non possideant ideo absoluti fuere; sed 3a etiam si milites non possideant condemnari debent; ergo ab instantia iudicij absolui non debent. Ex eo quod non possideant probatur dominus si ex processu appareat de ineptitudine intentionis seu actionis scilicet quia reus non possidet, tamen per hoc reus non absoluitur l. si a te § si quis fundum ff. de exceptione rei iudicatae; ergo licet Milites non possideant absolui non debent sed condemnari = Idem assumptum comprobatur et difficultas augetur ex eo quod rei milites se esse possessores non negarunt imo iudicium suscepere et ita contestati sunt litem; ergo cum de lite obtulere condemnari debent; non vero ab iudicij instantia absolui; antecedens patet ex specie nostri casus. Consequentia probatur qui non possidens suscepit litem condemnari debet expresse probatur ex l. qui se liti 45 ff. de heredit. petit. l. si quis 25 ff. de rei vindicatione. sed milites non possidendo litem sunt contestati; ergo condemnari debent; ergo minus bene eos ab iudicij instantia Pontifex absoluit et ita nequit nostra Dd. defendi = 2o Augetur difficultas ex eo quod actionis nomen in libello exprimi non debet sed tantum factum declarari ut agentis ius dignoscatur cap. dilecti 6. h. tit. ergo cum de rei veritate iudici constet actorem possidere, non debuit actionem et intentionem ineptam pronunciare imo potius debuit illum dominus declarare cum hoc ex facti narratione appareat ut cum pluribus docet Hossualdus lib. 24 comm. cap. 2 imo rei vindicatione actor uti potuit nam res de qua agebatur ex partium consensu fuit sequestrata; ergo nequaquam intentio et actio ineptae erunt. probatur antecedens; per sequestrum actor amisit possessionem l. interesse 39 ff. de acquir. possess. ergo licet antea possedisset actor optime potuit rei vindicatione uti; ergo eius intentio et actio aptae sunt, et ita milites absolui non debent

In 2a nostrae Dd. partem in qua asseritur quod iterum audietur actor si apte egerit; sic arguitur; actor iterum agere cum effectu non valet; ergo audiri non debet; probatur antecedens: obstat ei rei iudicatae exceptio; ergo iterum agere cum effectu non valet; probatur consequentia ei competit rei iudicatae exceptio qui sententiam pro se obtinuit, et tunc opponi valet cum eadem res inter easdem personas petitur l. 3 ff. de exceptione rei iudicatae; sed in nostro casu pro militibus fuit pronunciatum qui absoluti fuere a petitione Martini; ergo ei opponere possunt rei iudicatae exceptionem sed ea opposita impeditur litis ingressus cap. 1. de litis contestatione in 6. ergo actor iterum cum effectu agere non valet: perconsequens quod audiri iterum non debet licet apte agat; ergo nostra Dd. enervatur, defendi quae non potest = augetur difficultas ex eo, quod illa est vis exceptionis rei iudicatae ut perpetuo obstet causamque perimat quia peremptoria et perpetua est l. 3. § perpetuae de exceptionibus l. res iudicata de R. I. docent Donellus lib. 22 comm. cap. 2 ubi Osualdus Cujacius lib. 9 observat. cap. 23. Felinus et Decianus mitanus in cap. exceptionem 12 de exceptionibus Covarrubias in ius Canonicum lib. 3 tit. 32 sed militibus competit talis exceptio ut iam manet

pro

propositum; quod licet iterum agi queat actor qui antea fuit condemnatus audiri
non debet nec reus ei debent respondere sed tantum excipere; quod ita ...
defficit in hac parte, deffendi que non potest.

Sed his non obstantibus ad nri
qu intelligentiam Aliqua sunt prenotanda, et primo notandum est diffe
rentiam esse constituendam inter actionem et petendi caussam et reppete hic ea
que dixi in cap dilecti 6. hoc tto in primo notabili

O/p.

2° prenotandum est quod cum actor in libello
proposuerit factum quod aliquam certam caussam concludit, et actionem aliquam compe
tere dixerit, et postea in processu non illam sed aliam probet, tunc dicitur inneptam
esse intentionem actoris et actionem incongruam et licet caussa vera sit et probata
ita ut dignoscat actorem ius habere tamen cum probationes non conveniant
intentioni et actioni in libello propositis iudex pro actore sententiam non valet pro
nunciare sed reus a Iudicij observatione est absolvendus. nam sententia debet
esse conformis libello cap licet Heli 31 de Simonia cap qualiter et de accusat.
Unde si aliter stat nulla est sententia etiam si pars condemnata nil opponat
ut probat ex celebri Bon. in cap cum dilecti § de empt et vendit.
itaque Iudex ex suo officio debet reiicere ineptam intentionem, et actionem
actoris licet adversarius nil opponat quia nullitas ex eo proveniens totam
inficit Caussam ita ut post rem iudicatam, sententiae executionem impedit opposita
dicta nullitate, nam ineptae intentionis et actionis exceptio habet locum
post sententiam, ut docent plures quos dabit Osualdus ad Donellum lib 23. comm
cap: 4 littera L itaque si intentio, et actio inepte appareant ita ut salvari nequeant
reus absolvitur a Iudicij instantia condemnato actore in expensis et salvo
eius iure, ut mox queat aliam aptam proponere actionem, ut docent Abbas
et alij in nostro cap Felinus in cap licet Caussam de probationibus n° 4 Arias de
Messa Cancello in l 2 C de rescinda vendit. 3 p. cap 3. n° 28 Menochius
de arbitrarijs lib 1 q 31. et alijs quos Cumulat Barbosa in praetermissis
ad nrum cap n° 2 Balboa in cap 2 de libelli oblat. n° 95 — Nunc est inquiren
dum quare dicat intentionem, et actionem esse ineptas in nro cap. et ad hoc sciendum
est quod rei vindicatione usus fuit actor, sed non bene, nam rei vindicatio
exigit duo extrema, ut recte queat intentari scilicet dominium ex parte actoris
parte et possessionem ex parte rei l officium 9. l in rem 23. ff de rei vindicat
l quintus Mutius 27 § argento 2. de auro et argento legato quam legem
optime exponit Salmut ad memorabilia Panciroli lib 2 tit 2 fol 76 § siquis
a non domino insta de rerum divisione § omnium institut de actionibus. ut
ergo efficax sit vindicatio opportet adversarium possidere rem, de qua agitur
itaque dominium ex parte actoris dicitur forma substantialis et invariabilis, ut
docet Baldus in l unica C de alienat. iudicij mut caa facta n° 15. sed
licet ex parte rei possessio desideretur tamen haec forma in iure est accidentalis
et variabilis, ideo que si reus dolo desierit possidere condemnabitur l sin autem 27
§ sed etsi 3. l qui petitorio 36 de rei vindicat. quia pro possessore habetur l qui
dolo 131. de R. I. ubi ... Fab. et Iacobus Gotofredus alia iura dabunt
et ut rei vindicatio competat sufficit utile dominium ut colligitur ex l.

C

C. l. 1 agri vectigalis ibi in rem actionem habet ubi dicit quod emphiteuta
habet rei vindicationem cum penes ipsum sit tantum utile dominium, idem probat
ex l. superficiario 74 de rei vindicat. et de hoc utili dominio est intelligendus
text. in cap. 1 de ordine cognitionis; nam mulier illud habet in corpus viri ut
docuit D. Paulus ad Corinthios cap. 7 ibi vir non habet potestatem sui corporis
sed mulier cap. 3 de convers. coniugatorum et e converso dicendus est de marito
respectu uxoris cap. illud 11 de presumptionibus et eodem modo Abbas potest mo
nachum vindicare et episcopus clericos subditos ratione obedientie cap. dilectus 55
de appellat. nam certi iuris est directum dominium in homine libero non
cadere, quia in nostro commertio esse non potest l. inter stipulantem 83 §
sacram l. liberhomo 103 de V. O. cum aliis; itaque nec possidere valet
l. 1 § 1 de acquirenda possess. nec vindicari l. 1 § 1 de
l. cum heredes 23 § final. ideo sine controversia tenendum est quod vindicatio viro,
rei vindicat. et abbati circa monachos, et episcopo circa
concessa circa uxorem et e contra, et abbati circa monachos, et episcopo circa
clericos intelligitur de utili vindicatione, minime vero de vindicatione
directa, et ita de utili est noster text. intelligendus, ut docet Balbus in d. cap. 1
de ordine cognitionum n.o 27 = Nec contra hanc doctrinam obstat
quod rei vindicatio competit ad res corporales vindicandas l. 1 § per hanc 3
l. 2 de rei vindicat. sed ius patronatus est quid incorporale ut docet
Ancarranus in nostro cap. n.o 7 et glossa verbo possidebat, et notant doctores in
cap. 1 de iure patronatus; ergo neutiquam actor in nostro cap. potuit rei vindicatione
uti = Sed respondetur quod licet ius patronatus sit quid incorporale tamen
vindicari potest quia vindicatio est multiplex alia proprietatis alia servi
tutis, alia pignoris, possessionis ut videre est penes Iacobum Cuiacium lib. 6
ad Africanum in l. 46 de evictionibus que sunt improprie vindicationes sive utiles
ideo que dantur pro rebus incorporalibus Donellus lib. 20 comm. cap. 1 ubi Osualdus
littera D = Sed in doctrinam nuper expositam obstat ea consideratio scilicet
quod non est necessarium dominium utile seu directum ex parte actoris ut rei vindicat.
agi valeat, et sequatur sententia in reum dominum: quod ita probatur per usucapio
nem rei dominium civili iure acquiritur l. 3 de usucap. sed qui dominus est
factus per usucapionem, si antea fuit conventus rei vindicatione et pendente
lite adimpleta usucapione, condemnatur l. si post acceptum 18 de rei vindicat.
ergo actor dominium amisit et tamen agit rei vindicatione; ergo dominium non est
necessarium ex parte actoris = Sed pluribus omissis dicendum est quod reus,
sive res possessor conventus a domino rei vindicatione, tenetur ea omnia tri
buere actori, in quibus actor locupletior fuisset factus si litis contestate tempore fuisset
res petita restituta l. restituere 35 de N. S. ubi Alciatus et Corvinus
ideo in d. l. si post acceptum fuit condemnatio facta quia si servi restitutio
litis contestate tempore fuisset facta, servus petitus non fuisset a possessore
usucaptus et ita actor locuplex effecerat: Alias solutiones dabunt Cinelus
lib. 1 selectarum cap. 17 Bachovius in Faborum decade 88 errore 7 et de
pignoribus lib. 2 cap. 13 Galvanus de usufr. cap. 11 = Nec huic solutioni
obstat text. in l. si servus 14 de condictione furtiva, ubi actor qui pendente
lite dominium servi amisit, non obtinet in rei vindicationis iudicio =

Sed

Sed R.V. quod in d l 14 Licet Servus fuisset restitutus actori tempore quo lis fuit contestata, tamen actor locupletior non efficeretur quia cum servus ille fuisset sub conditione legatus adveniente conditione tenebatur heres, et simul actor illum legatario restituere, et ita actoris non intererat servum restitui vel non ut docuit Consultus in d l. ibi nam neque petitoris iam interest. Oswalds lib 20 cap 5. D. Menochius de presumptionibus lib 3. pre sumptione 108 nº 2

Nunc vero se offert excogitanda illa celebris questio an substineat libellus quando partim est aptus, partim ineptus? negativam amplexus est partem Oswaldus ad Donelly lib 23. commentr cap 4. tamen affirmativa sententia ut magis veram suscipimus exponendam. Nam sententia fundari valet super parte libelli apta, itaque sententia que fundatur super pluribus caussis falsis quarum una est vera pro ea que valet substineri ut diserte probatur ex cap per tuas 12, qui filii sint legitimi; nam interpretatio fieri debet ut potius actus valeant quam corruant arguto l. quoties 12 de rebus dubiis, l quoties 59 de V. O. ex quo sequitur quod in dubio libellus aptus presumi debet, et interpretatione quod fieri potest est adiuvandus. prosequitur hanc explicationem Baldo in d cap 2 de libelli oblatione nº 93, et late Fermosino in nostro cap. questione 1. nº 33. cum seqq.

Ex dictis elucet decidendi ratio ad nostrum cap. nam cum Martinus actor petierit se declarari dominum illius patronatus, et fuisset rei vindicatione usus vel milites reos, mox que ex testium depositionibus constet predictum Martinum ius illius patronatus possidere ante sequestrationem, optime reiicit Pontifex tanquam ineptam actoris intentionem, et actionem quia est manifesta repugnantia in iure, ut quis rei vindicationem intentet, cum ipse simul possideat, ideo que milites absolvit a iudicii instantia salvo actori iure adhoc ut si postea velit possit iterum agere, et si apte actionem, intentionemque proponat audiendus est, milites que ei debent respondere, docent laudati in nostro cap.

Non obstat 1ª dubitandi ratio probans rei vindicationem dari domino possidenti ex l officium 9 de rei vindicatione l 6 si servitus vindicetur, et ita licet Martinus actor possideat uti potuit rei vindicatione et ex hac caussa non debuit inepta eius intentio et actio pronunciari. Sed huic dificultati R.V. differentiam esse constituendam inter rei vindicationem, de qua agitur in nostro cap. et inter actionem confessoriam, et negatoriam; nam rei vindicatio possessori non competit, ut late dixi in 2º notabili; at actio confessoria, et negatoria possidentibus competunt, et ita de confessoria, et negatoria actione sunt intelligenda iura in contrarium adducta ut docet Ancarranus in nostro cap. nº 7 ubi ait quod rei vindicatio tribuitur pro corporalibus rebus tantum, et possidenti non competit; sed actio negatoria, et confessoria datur pro rebus incorporalibus ut pro servientibus et similibus, competit que possidenti l uti frui § § sicut ff si ususfructus petatur, et etiam differentie ratio stat in eo; nam qui rem corporalem possidet civiliter et naturaliter eam detinet ideo rei vindicationem habere nequit, quia defficit passivum, a quo rei vindicatio caussatur scilicet possessio penes alium ut in l unica C de alienat. iud. etc. Secus vero est in rebus incorporalibus ubi datur illa actiones negatoria et confessoria contra impedientes, et inquietantes servitutis usum, seu libertatis in iis enim duabus actionibus possessor eiusdem iuris est ac petitor ut docet

Vega

Vega in nro cp. // Sed Huic Solutioni obstat illa consideratio scitu quod actio confessoria et negatoria sunt inductae ad instar rei vindicationis nam illae Competunt pro rebus incorporalibus; vindicatio vero pro Corporalibus et sicut ex parte agentis requiritur dominium in rei vindicatione ita similiter in his actionibus l. 2 si servitus vindicet l. Communia de servit.; sed in nro cp. lis vertebat de re incorporali scilicet de iure patronatus ut iam dixi; g. cum actori deneget vindicatio in nostro cp. perperam distinctio adhibetur inter rei vindicationem et actiones negatoriam et confessoriam //

Sed Rx. verissimam esse distinctionem supra traditam et adhuc in nro cp. predictae actiones confessoria et negatoria locum non habebant quia actor petebat a militibus ius patronatus quasi a possessoribus, cum tamen ipsi non possiderent imo penes se esse possessionem et patronatus ius actor probavit, ideo rei vindicationem perpere intentavit et similiter confessoriam actionem; nam milites condemnari non poterant, nec absolvi; condemnari non, quia impossibile et contra ius esset, ut quis restituat rem quam non possidet, nec dolo desiit possidere cp. adversario 13. de exceptionibus. similiter reis absolutio non prodest qui per eam nihil milites lucrarentur cum non possideant et si denuo possidere inciperent iterum [illegible] agenti meo Martino rei vindicationis exceptio non obstaret, sive rei iudicatae ut patet ex d. cp. adversario docet Ancarranus nº 9 //

Non obstat primum difficultatis augmentum probans milites absolvendos non esse quia non possidebant l. 9 § 1 de exceptione rei iudicatae imo cum scienter obstulerint licet non possideant milites condemnandi erant l. 45 de hereditatis petit. l. 25 de rei vindicat. // Rx. quod in nro cp. apparuit de ineptadine ab initio, et de ea actori constitit; aliter vero esset si actor indicaret quod reus possidebat quia tunc actio non pronunciatur inepta sed si de dominio constat declarat actor dominus et reus ut non possidens absolvitur ut dicit in d. l. 9 § 1 //

Ad l. 45 de hered. petit. et ad l. 25 de rei vindicat. Rx. quod dictae leges tunc procedunt cum reus interrogatus se possidere asseruit at si non interroget nec asserat sed tacens in se suscipit iudicium non dicit se liti offerre et consequenter nisi possideat condemnandus non est sed absolvendus est a iudicii instantia, et observatione, et ita contingit in nro cp. in quo nec apparet nec presumi debet milites interrogatos respondisse se esse possessores ut post antiquos docet D. Couarr. in cp. Rainaldus § 3 nº 4 de testamentis Barbosa in premissis, et additamentis ad nrum cp. nº 7. //

Nec 2us augmentum difficultatis obstat intendens probare quod actio et intentio non debuit inepta pronunciari ex eo, quod facta narratione agentis ius dignoscebatur cum actionis nomen exprimere in libello non sit necessarium ut probat ex cp. dilecti 6 tito. // Sed Rx. quod licet in nro iure actionis nomen exprimere in libello non sit necessarium d. cp. 6. tamen qui agit debet habere actionem, eamque probare cp. 1 de mut. petit. cp. fin. de libelli oblatione cp. 1. de deposito; cum g. secundum iuris regulas nequeat possessor rei uti vindicatione et ex nro cp. constet actorem possidere antequam sequestratio fieret, sequitur recte esse pronunciatum actionem ineptam fuisse, et etiam actoris intentionem quia narratio non solum fuit inepta sed etiam veritati contraria cum rei milites non possiderent, et hoc est necessarium ut vindicatio locum habeat § 1. instit. de actionibus; si vero saltem vere narratum fuisset, ita ut iudex agentis ius dignosceret tunc enim dominium declararet d. cp. 6. h. tit. cum non requirat

Actionis

actionem ex[-] ponere

Non obstat ultimum difficultatis augmentum probans actorem bene egisse rei vindicatione ex eo, quod per sequestrationem amissa possessionem l. interesse 39 de acquir. possess. et ita actio inepta declarari non debuit

Sed huic difficultati occurr. quod sequester regulariter non possidet l. 17 § unico de depositi nisi specialiter ipsa possessio fuerit sequestrata et non remaneat penes aliquem ex litigantibus d. l. 39 tunc enim possidet sequester docent D. Amaya in l. 2 C. de decurionibus n. 40 D. Larrea qui plures dabit Tomo 1. decis. granat. disp. 14 n. 22 Galvanus de usufr. cap. 33: D. Reyes de acquir. possess. cap. 3. consectario 4. Unde sequitur quod licet actor in nro cap. possessionem non haberet tamen intentare nequibat vindicationem in milites, quia ipsi non possidebant nec dolo desierunt possidere et ita ex defectu possessionis declarat inepta illa actio et eius quia testes deposuerunt actorem possessionem habere, et ita non fuit sequestrata possessio sed penes actorem remansit ob quas causas milites absoluti fuere ab Auditis instantia optime ut iam est dictum

Non obstat 2.a dub. vero intenderis probare actorem iterum audiendum non esse licet apte agat ex eo quod ei obstat rei iudicatae exceptio quae litis ingressum impedit cap. 1 de litis contest. in 6. et quia perpetua est talis exceptio

Sed huic difficultati occurr. neg.do militibus competere iudicati exceptionem, nam militibus favore non fuit iudicatus ~~iudex declaravit~~ sed tantum iudex declaravit ineptam esse actoris intentionem et actionem militesque absolvi ab iudicii observatione salvo actoris iure ita ut iterum audiatur si apte egerit. Unde cum causa non sit termi nata nec de ea iudicatus nequit exceptio oriri, nam rei iudicatae exceptio provenit ex eo, ut litibus finem imponeret et quia pro veritate habetur l. ingenuum 25 de statu hominis l. res iudicata 207 de R. I. iterum de eadem re inter easdem personas ob eamdem causam non licet agere, et si forte fuerit actum opposita exceptione rei iudicatae terminatur lis quia est peremptoria exceptio ut patet ex § item si in iudicio 5 instit. de except. docet Duaren. ad d. tit. de exceptionibus

Ad Textum in c. nullus 2. de foro Competenti et Ad c. nullus 2. 11. q. 1.

In Concilio Parisiensi fuit stabilitum quod nullus Iudex secularis personas ecclesiasticas scilicet Presbyterum, Diaconum aut ullum Clericum, sive minores eccl. sine Pontificis permissu per se presumat distringere aut condemnare quod si fecerit cum Dei eccl. iniuriam irroget tandiu ab eccla sit sequestratus quousque reatum suum cognoscens emendet: ex qua talis est examinanda Conclusio = Laicus Iudex sine Pontificis licentia clericum iudicans excommunicari debet.

Probatur nostra co. ex iuribus et authoritatibus allatis in c. seculares iudices 2. de foro Competenti inb. ibi videas et reppere hic

Huius difficultatis solutiones reperies in ea quae scripsi ad cap. Seculares Iudices 2 de foro compet. in 6

In nra q.m sic insurgo: Laicus Iudex per se cognoscere, et iudicare Cleri
cum potest, ergo excommunicari ob hoc non debet; probatur ans: olim clericorum Causae
ad laicos Iudices pertinebant l. 2 l. placet § C. de Sacros. Eccles. l. cum clericis 25 l. omnes
33. C. de Episcop. et cleric. et patet ex eo quod ut ecclesiasticae psonae Deo possint vacare
Sylvanus Troadis Epus omnes clericorum Causas secularibus iudicibus commisit
ut docet Nicephorus Calixtus lib. 14 hist. cap. 39; ergo Laicus iudex clericum iudicare
valet; ergo ob hoc excommunicari non debet — Augetur difficultas ex eo quod
ecclesiasticae psonae sunt subiectae Principibus secularibus; ergo Principum secularium
Iudices de clericis iudicare possunt valent; probatur ans; nam Apostolica est
traditio ut omnes Apostoli viri sublimioribus potestatibus subiiciantur
cap. magnum 28. 11. q. 1. ubi D. Petrus generaliter scribens omnibus
fidelibus tam Laicis quam Clericis ait Estote subditi dominis vestris sive
Regi quasi praeexcellenti sive Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum
laudem vero bonorum. cap. omnis anima 2. de censibus; ergo ex Apostolica D. Petri
traditione constat clericos subiectos esse Principibus secularibus; ergo seculares
Iudices valent propria auctoritate clericum iudicare — patet cons. Nam ratione
subiectionis quilibet Laicus de feudalibus causis etiam inter clericos vassallos
cognoscit cap. ceterum 5 de Iudic. cap. ex transmissa 16 cap. verum 7 ubi docent
Cuiacius lib. 1 de feudis in pr. Iulius Clarus lib. 4 receptarum sententiarum § feu.
quaest. q. 4 et 9; ergo multo melius Laici iudices cognoscere, et iudicare clericum
valebunt cum sint clerici subditi Principibus secularibus; ergo ex eo quod
Laicus clericum iudicet non debet excommunicari — Secundo glisccit difficultas
ex eo, quod Laici valent subditorum causas terminare; sed clerici sunt Laicis
subditi; ergo Laici absque excommunicationis metu clericum possunt iudicare; pro-
batur minor ex cap. 25 et 26. actorum ubi D. ~~Paulus~~ Paulus ad Caesarem
tanquam ad legitimum iudicem appellavit ibi ad Tribunal Caesaris sto ubi me oportet
iudicari, et ibi ad Caesarem appello refert Spondanus in Baronii Epitome anno
58. n.o 62 ergo patet ex D. Paulo clericos subditos esse Principibus secularibus
ergo absque excommunicationis metu Laici iudices possunt clericum iudicare
ergo nra q.o enervatur —

Secundo in nra q.m sic insurgo: excommunicationis
poena Laicus Iudex non est puniendus clericum iudicans; ergo definiri non valet
in nra q.o probatur ans: potius sunt clerici puniendi qui coram Laico iudice agunt
quam iudex clericum iudicans; ergo ex hac causae cognitione et sententia Laicus
Iudex excommunicari non debet; probatur ans. ex eo, quod prohibitiones
ecclesiasticae potius dirigunt in clericos agentes coram Laico iudice quam in epos
Iudicem, ut patet ex Synodo Sardicensi can. 5. Carthaginensi 3 sub
Syricio anno 397 Calcedonensi Generali can. 9. in quibus Episcopis et Clericis
prohibetur causas agitare coram iudice Laico; ergo cum dictae prohibitiones
in epos ecclesiasticas psonas dirigantur; non vero in Iudicem Laicum
potius

Huius Argumenti solutio est in d. cap. 2 ibi vide

potius erant clerici puniendi quam Laicus Iudex clericum Iudicans; quod minus bene in nostro cap. excommunicationis poena in iudicem Laicum iudicantem clericum. Sed tantum est prohibitum Sacerdotes Iudicare cap. Sacerdotibus 42. 11. q. 1. quod cum tantum Sacerdotes excipiantur dicendum est Laicum iudicem excommunicandum non esse; si alios clericos non Sacerdotes iudicaverit. Generalis nostri cap. decisio, cum clericorum distinctionem non faciat — Secundo gliscit difficultas ex eo quod Laicus Iudicans clericum, eumque distringens est excommunicatus cap. si quis suadente 29. 17. q. 4. § cum sit excommunicatus, iterum excommunicari non debet. probatur consequentia: excommunicatio consistit in privatione Suffragiorum ecclesiae et Sacramentorum perceptione cap. fin. de cler. excom. ministr. cap. cum illorum 32 cap. si quem 59 de senten. excommun. plures dabit Gibalinus de censuris disq. 7. q. 3. cum seqq.; sed privatio non suscipit magis, et minus; quod cum excommunicatus sit Laicus Iudex clericum distringens, vel iudicans, excommunicari iterum non valet quia cum iam sit privatus per primam excommunicationem nihil est quod possit auferri per secundam excommunicationem nam subiectum aliqua forma privatum non valet amplius illa privari: quod minus bene dicitur in nostro cap. quod debet excommunicari —

Denique et penitus impugnetur nostra decisio sic insurgo: nec accedente Pontificis licentia Laicus index valet clericum distringere aut iudicare: quod si iudicaverit excommunicandus est; probatur antecedens: Laicorum incapacitas ad clericos iudicandos clericorum que immunitas provenit a Iure divino: quod de licentia Pontificis Laicus index clericum Iudicare non poterit; antecedens probatur ex cap. si Imperator 11. dist. 96. cap. continua 5. q. 13. cap. relatum 14. 11 q. 1. cap. futuram 15. 12. q. 1. cap. nimis de Iure Iur. cap. quamquam 4 de censibus in 6. Concilium Lateranense sub Leone 10 Sectione 9. ibi cum a Iure tam divino quam humano Laicis nulla potestas est attributa in ecclesiasticas personas. Synodus Tridentina sect. 25 de reformat. cap. 20 ibi Dei ordinatione, et alia quae dabunt hanc sectantes sententiam Belarminus lib. 1 de clericis cap. 28. Suarez in Regem Angliae lib. 4 cap. 8. et alii quos cumulat Barbosa de Universo iure eccles. lib. 1 cap. 39 § 2 n. 5. Balboa in cap. 2 de Iudiciis n. 11. cum seqq. Fermosino in cap. 2 de iudic. q. 2. consequentia probatur: Pontifex dispensare non valet circa ea quae divini iuris sunt: sed clerici a Laicorum cognitione iure divino sunt exempti: quod Laicus index de Pontificis licentia clericum iudicare non valet; maior probatur ex cap. sunt quidam 6 cap. contra statuta 7. 25. q. 1. cap. litteras 13. de restitut. spoliat. cap. cum ad monasterium 6 in fine de statu monachor. docent Basilius de matrim. lib. 8. cap. 3. et plures quos dabit Barbosa lib. 1 de Universo iure eccles. cap. 2 n. 119; minor est iam probata quod clerici sunt exempti iure divino a Laicorum cognitione: unde recte infertur non posse Laicos iudices accedente Pontificis licentia clericos distringere vel iudicare, et ita conclusio nostra non defendi queit —

His tamen non obstantibus aliqua sunt prenotanda ad nostri cap. expositionem, et primo notandum est, quod duo sunt christianorum genera et repeti hic ea quae dixi in cap. 25 de decimis notabili 1. usque ad ver. Tiod Barbosa in collectione Apostolicarum, et modo dic: quod isti Laici si iudices sint clericos distringere vel iudicare non possunt quia non solum sunt incompetentes sed etiam incapaces rerum spiritualium, clericorum, et ecclesiasticorum rerum respectu a quo iure haec incapacitas proveniat clericorum et ecclesiasticorum rerum respectu valde est apud Doctores controversum quo ad rerum spiritualium omnium communi placito dicendum est provenire a Iure

Divino

0/0

Divino et Xeo, quod Xpus. Dns. in euangelia lege spiritualem potestatem Petro et eius successoribus dedit non vero Principibus secularibus cap. in nouo 2 dist. 21. cap. fin. dist. 68. Couarr. in practicis cap. 31 nº 2 Molina de iustitia et iure tract. 2 disp. 31. et alios habet Balboa in cap. 2 de iud. an. 2 cum sequentibus Hermosino in d cap. 2 q. 2. nº 2. Sapia tomo 2 Catheniae Moralis lib. 5. q. 10 art. 5, et ratio est quia laica potestas est pure naturalis et temporalis ideo non respicit super naturalem finem ad quem res spirituales tendunt; incapacitas vero laicorum iudicum circa clericos et ecclesiasticas res refertur in prohibitionibus Concilii Constantiensis sess. 13. et 15 Synodi Tridentinae sess. 25 de reformat. cap. 20 et in cap. bene quidem 1 dist. 96. et in omni causa 11. q. 1. cap. 2 de iudic. cap. non minus et toto tit. de immunit. eccles. cap. seculares 2 h tit. in 6. auth. statuimus C. de eppis et clericis l. 5 tit. 6. p. 1. ex quibus iuribus plures docent iure positivo Imperatorum privilegio a Pontificibus confirmato clericos esse exemptos a laicorum cognitione hanc tuentur sentent. D. Couarr. et Molina ubi proxime Salgado de regia protectione p. 1. cap. 1 Salcedo de lege politica lib. 1 cap. 3, aliique quos habet Cenedo ad decretum Garcia de nobilitate glossa 9 nº 1. Collect. 37 Hermosino ubi sup. ubi rationes ad hanc sententiam roborandam refert capibus illam consulat — Alii docent laicos iudices esse incapaces a clericorum et rerum eorum cognitione divino iure ut probat cap. cap. Imperator 11. dist. 96. cap. continua 5 q. 13. cap. zellatus 14 cap. futuris 15. 12 q. 1. cap. nimis de iure iurando cap. 4 de censibus in 6. in quibus divinum refertur clericorum exemptio, et per consequens laicorum incapacitas et ad hoc adducunt Imperatoris Constantini verba quae protulit in Synodo Nicena nam cum multi eppi in d Concilio tribuissent Constantino libellos, crimina aliorum eppiscoporum continentes, ut ab ipso iudicarentur et punirentur, Imperator piissimus omnibus acceptis publice in totius Concilii presentia omnes illos libellos clausos, nec lectos igni tradidit aiens, Deus eppos constituit sacerdotes, et potestatem dedit de nobis iudicandi ideo que nos a vobis recte iudicamur, vos autem ab hominibus scilicet laicis iudicari non potestis ut referuntur in d cap. continua et cap. futuram 12. q. 1. D. Aug. epistola 76 Corolianus de casibus reservatis p. 2 casu 5 nº 11 et ratione probatur haec sententia quia sacerdos status ratione superior est laico cap. duo sunt genera 10 dist. 96. sed inferior nequit superiorem iudicare cap. solicite 6. cap. cum inferior 16. de maior. et obed. ergo laicus tanquam inferior clericum iudicare non valet. Hanc sententiam ut fundatam in iure divino sequuntur Navarro in cap. novit 13. de iudic. notabili 3. nº 52 Belarmin. lib. 1. de cleric. cap. 28 Suarez in Regem Angliae lib. 4 cap. 8 Sanchez in Consiliis moral. lib. 2, cap. 4 dubio 55 Diana resolut. moral. p. 6 tract. 1. resolut. 21 Salinas in clavi regia lib. 12 cap. 8. nº 6. Gutierrez in l. nemo potest 107 delegat. 1 et de gauellis q. 92 nº 8. Greg. Lopez in l. 1. tit. 7 p. 1 verbo senal et plures quos cumulat Barbosa et satisfacit ad contrariae sententiae fundamenta lib. 1. de univers. iur. eccles. cap. 39 § 2 Balboa in cap. 2 de iudic. an. 15 itaque si clericus sit iudex a Principe seculari delegatus tamen clericos iudicare non valet quia delegatus utitur delegantis iurisdictione, et cum incapax sit secularis princeps ad iudicandos clericos pariformiter erit incapax clericus delegatus docet Barbosa in collect. ad nrum cap. nº 2. —

2º prenotandum est quod fori privilegium concessum est omnibus Clericis tam in Sacris quam in minoribus ordinibus constitutis ut probatur ex text. cap. ibi nec presbyterum nec Diaconum, aut clericum ullum, aut minorem eccle. cap. cum non ab homine 10 de Judic. ibi clericos cuiuscunque ordinis cap. de persona 38. 11. q. 1. et ratio est quia omnes clerici sunt de Xpti familia et ad divinum cultum manci pati, et cum omnes Clerici sint de collegio, status ecclesiastici, ideo ad omnes hoc privilegium pertinebit licet sint prime tonsure; nam sub verborum generalitate comprehenduntur nam iura nullam faciunt distinctionem inter clericos in sacris et alios, ut docet D. Covarr. in practicis cap. 31 - 32 et 33 sed hoc est intelligen dum cum in clericali statu perseveraverint, nam licet omnes clerici per ordines accipiant caracterem indelebilem, tamen clerici tonsurati et in minoribus ordinibus constituti valent sine apostasia clericalem deponere statum et tanquam laici vivere et negotiis secularibus se immiscere cap. Joann. 7. de cler. coniug. cap. unico eodem tit., ideo ut privilegio gaudere possint debent in eis aliquas conditiones invenire que exhibeant dictos clericos permanere in clericali statu quas conditiones exponit Synodus Trident. sess. 23. de reformat. cap. 6 ubi statuitur quod nullus prima tonsura initiatus, vel etiam in minoribus ordinibus constitutus fori privilegio gaudeat, nisi ecclesiasticum habeat beneficium aut habitum clericalem et tonsuram deferens ex eppi mandato alicui inserviat eccle. vel in clericorum seminario, aut in aliqua schola vel universitate de eppi licentia quasi in via ad maiores suscipiendos ordines versetur. Suarez in defensione fidei lib. 4 cap. 27 nº 4 plures dabit Barbosa in collect. ad Concil. Triden. d. cap. 6. et de officio et potestate eppi 2ª pte. allegatione 12 Clerici beneficium habentes licet non deferant clericalem habitum, fori privilegio gaudent, quia hoc in aliis ante dictis requiritur propter illam particulam disiunctivam aut, qua utitur Concilium in d. cap. 6. docet Lelius Zechias de republica ecclesiast. de cleric. vero adhoc Gonzalez ad Regulam 8. Cancell. glossa 5 § 5. nº 6. Nicolaus Garcia de Benef. 2ª p. cap. 2 nº 4. et nº 5 ait procedere etiam hoc etiam stante constitutione Sixti Quinti de habitu et tonsura: Beneficii nomine quoadhoc fori privilegium venit beneficium etiam valoris modici imo etiam sufficit beneficium possidere absque redditibus. comprehenditur etiam Cappellania si collativa fuerit, et in titulum perpetuum conferatur similiter coadiutoria cum futura successione a Pontifice concessa beneficii nomine comprehenditur docent nuper laudati. de uxoribus clericorum minorum ordinum an gaudeant fori privilegio valde est controversum, et aliqui existimant eas dicto privilegio gaudere et probatur hec opinio; nam uxor sortiri debet forum viri l. cum que de quella ff. de iurisdictione omnium iudicum; nam mulieres maritorum dignitate, et privilegiis gaudent l. femine ff. de senator. l. fin. C. de incolis l. 2. C. de uxoribus militum Lex C. de fabricensibus l. 4 C. de silentiariis et etiam quia ex l. 2. C. de episcop. et clericis immunitatis privilegium quoad publicas exactiones ipsis clericis concessum extenditur ad eorum uxores; nam maritus et uxor correlativa sunt subinde que datur inter eos humani, et divini iuris communicatio l. 1ª ff. de ritu nuptiar. et ita dispositum in uno censetur in altero dispositum l. 20 de re iud. et vide Barbosa lib. 1. de iure eccles. cap. 39 § 2 nº 62 ubi late hoc disputat, et reperies ibi ———

Ojo

Al fol. 220. Blanco.

†
J. M. J. T.

Ad text. in Cap. licet 11. de foro compet.

Facti spes sic debet effingi. Cum civitas Vercellensis, hodie Vercel in tractu Medio lanensi Consulibus regeretur, privati cives ut suis litibus finis per apostolicq stam poneretur, literas impetrabant omisso medio, sive Consulum iudicio, quo rum authoritatem parvi pendebant: cumq; Consules de enervata iurisdict. s. querentur apd Sanctiss. Inocentium III. eius beatitudo in hunc modum resc ripsit. Quod in causis Secularib. sivè qui seculare petunt iudicium, autem si apostolicè literis causam avocare intendant, apd iudices seculares ter minentur, inutilib. et inanib. prædictis literis reputatis; dummodo iudices secu lares exhibeant iustitie complementum, nec eius administrat. removeant. Sed à lata sententia p prædictos consules, vel alios iudices seculares, appellari licet par si gravata vel ad epsum Vercellensem, vel ad Rom. Sedem, q. utile reputatur, maximè vacante imperio, quo terrene non è iudex superior ad quem recurre re in sua iustitia oppressi non valent. Quod si iustè et legitimè consules recusentur, qd ab arbitris iudicabitur, n. spectata eor sententia, vel ad epis. vel ad Rom Pontificem pro iustitia recurri debet.

Dico causa secularis coram iudice seculari debet terminari, nisi ^iudices seculares deficiant in administranda iust. et legitimè ~~in defectu iudicis~~ ~~secularis~~ recusentur. ⊙ adhuc si consuetudine contrarium obtinuisset. ⊙ probant per partes tex. in ~~cap. placuit~~ c. placuit 11. 11. q. 1. cap. Pervenit 39 11. q. 1. cap. novit 13. c. Venerabilis. 20. de iudiciis. cap. per tuas de sent. excommunicat. cap. solicite 6. de maior. et obed. ab arg. tex. in c. irrefragabili in princ. de off. ordinarij. c. 2. de sup. neglig. prælat. c. nulla de conces. præb. cap. in. de electione. de iure civili singularis iuxta Baldum tex. in cap. et hoc pervenit. 3. ut nulli iudicum licet. novella 134. vers. omnem verò. L. 1 D. de albo scrib. L. cum scinde D. de probat. L. 1. et fin. C. de emancip. lib. L. si definitus C. de arbitr. tit.

Aliis et ne qstio 16. q. 7.
si clericus 5. c. ex transmissa 6. cap. ex te nore 11. ~~fin.~~ c. conquestus 13. tit.
13. c. qualiter, et quando. 17. q. n. è verisimile deprumpt. et utati de appellat.
c. ut eodem.
Romana de sup. neg. præl. 5. c. Romana de appellat. 6. Clement. Pastoralis f. vr. nos autem de re iudicata. extravag. Ioannis 22. ne sede vacante aliq. innov.

illustrant. Covarr. in practic. c. 6 §. Barbos. in L. 1. solut. matr. n. 49. Bobadilla in polit. lib. 2 c. 17. n. 106 Barbos. in pastorali 1. p. tit. 3. c. 20. n. 59. Rodericus de Acuña in c. quisquis 3. 83. dist. Menoch de recup. remed. 7. q. 5. et de retinenda rem. 3. n. 356. Aufrerius de potest. seculari reg. 4. fallentia 44 Chasaneus in consuetudinib. Burgundie rub. 1. § 5. n. 61 vers. undecimo fallit. Marta de iurisdict. 4. p. casu 146. n. 7. Benedic tus in cap. Raynutius in verbo et uxorem. decis. 2 n. 31. Olibanus de iure fisci c. 13. n. 31. Anguianus de legib. tit. 1. lib. 2 controversia 17. n. 84 et segg. Layman Theolog. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 8. Bonacina de legib. disp. 10. q. 2. p. 1 § 1. n. 12 Diana 3. p. resolut. mor. tract. 9. resolut. 25. Fermosinus in c. qualiter et qdo 17 de iudiciis. q. 1. et in c. si clericus laicum 5. de foro comp. q. 9 et segg. et in prædic tis Decretalium ~~iurib.~~ capitib. D. Gonzales. Tellez ... 17 ... Ristorned

in ct. ad tex. in c. qua et qdo 17 de iudiciis

Sed cum noster tex. tres continet partes quarum in elicita conc. comprehendimus ut in omnib. expositis remaneat oes enerviare conabimur et 1o conc. 13 que docemur ob negligentiam iudicum secularium posse ad ecclesiasticos recurri sic arg. a negligentia iudicum secularium, iurisdictis tribueret ecclesiastico, n. alia ratione id fieret, nisi ut nullus litigan tium iure proprio careret: sed hæc ro n. attenditur in iure: q. pb. minor. si hæc ro at tenderetur. æqualis ius vigeret in ecclesiasticis, negligentia ac in secularib. sed pro ne gligentia ecclesiasticor n. recurritur ad seculares: q. n. attendit ne pars gravata persistat. assumptum expresse pbat ex tex. in cap. Aliis vel ne qstio 16. q. 7. ... ...

Concilij Toletani IX. docent filios, nepotes vel propinquos eius qui ecclesiam aedifica-
vit et ditavit debere corrigere ministrum defraudantem aliquid ex collatis reb. et si no
emendaverit denunciare episcopo, quo in puniendo negligente, metropolitano
nunciare, quo etiam cessante quod Regis auribus intimare ne differat. en in
ecclesiastica inqua reus ecclesiasticus est ob negligentiam metropolitani recu-
rrit ad Regem; quod ut servet equalitas ad iudices seculares debet recurri
sistentib. ecclesiasticis in exhibenda iust. sicut deficientib. secularib. rec-
rrit ad ecclesiasticos, et si non recurrit tota deficit ratio nostri Pontificis. [ ]
hic difficultas ex tex. in cap. *Si quis ante annos 2 de regularib.* ubi PP. Con-
Moguntini asserunt deberes parentes eius qui ante legitimos annos fuit
his religioni intra annum reclamare ad Principem, et ad episcopum, alio
in religione permansurum. sed haec causa omnimodo ecclesiastica est et non
in defectum episcopi, sed antequam ad episcopum ad Principem dicit deberi re-
mari; quod multo magis ob negligentiam ecclesiasticorum debet recurri ad secu-
lares iudices ne aliqua pars gravata persistat. [ ] Expressius hoc docemur in
cap. *Si quis clerici cum clerico 45. 11. q. 1.* ubi disceptatio causae laici cum cl-
co ad episcopum pertinere monemur, sed si episcopus litem dirimere noluerit
niter ad iudicem secularem causae terminationem pervenire debere. Qua dif-
cultas adeo gravis fuit visa plurimis bonae notae interpretibus ut ea oppressi
sererent aequaliter esse recurrendum ob negligentiam iudicis ecclesiastici ad
laicum, sicut ob negligentiam laici ad ecclesiasticum. et in his Afflictis
potest. secul. reg. 4. fallentia 44. Igneus in l. nemini § non aliis ff. ad Syllanianum
603. Nec fiet satis si dicamus cum Doctiss. Balboa in nostro cap. Unumquemque
re apud suum iudicem conveniri cap. cum sit generale 8. de foro compet. at iudex secula-
ris neutiquam valet esse iudex clericorum, cum est de iure iudex ecclesiasticus omnium
sit iudex in habitu, quem ad actum reducit ob negligentiam iudicis secularis. cum
olim omnes causae tam laicorum, quam ecclesiasticorum ad ecclesiam deferrerentur. cap.
venerabilem, qui filij sint leg. cap. relatum 11. q. 1. cap. si quis presbiter 2. q.
Nam haec iurisdictio non ex alio fonte dimanat, nisi ex spirituali ratione ut pea-
vitentur ut ex cap. Novit 13. de iudicijs agnoscunt interpretes suffragati textib. in
multi 2. q. 1. cap. 1. de off. ordinarij cap. quo iure 8. dist. Fermosinus in d. c. no
q. 1. n. 30. Balboa in dicto tex. n. 2. sed iudices seculares suos Principes repraesen-
tant a quib. impartita est iurisdictio: quod in defectus ecclesiasticorum habent iurisdi-
ctionem in clericos. probatur sequella. Principes seculares ex praescripto legis na-
turalis, cui omnes subduntur tenentur sibi subditos in pace servare, nec il-
los iniuria affici permittere: sed ex negligentia iudicum ecclesiasticorum com-
praciter laesi remanerent, ni ad Principes aures eorum ius deferretur iux-
ta praedictum tex. in cap. filiis 16. q. 7. quod in defectum ecclesiasticorum lai-
ci habent iudices iurisdictionem in clericos. minor patet et maior probatur ex traditis
a doctiss. nostro Tiraquello eruditiss. Dno D. Petro de Salzedo de lege polit. c.
7. et a D. D. Petro de Ulloa Gymnasij Collegij nostri glorioso gemine in tract. de
luminarib. discursu 5. § et non debet ad ecclesiasticos recurri, et ad seculares est recurri

3 arg. Secundo illam partem nostri tex. qua docemur usu obtinuisse in reg. vercell

ut

ad episcopum et summ. Pontificem appellarent. sic arg.^m Non ē adeò eficax Ωsuetudo
ut sufficiat ad iustificandam disceptatiō causarum ap.^d Episcopum omisso iudice se-
culari: ergò adhuc si aliq.^do ad episcopū Vercellensem sit de causis secularib. discep-
tatum nequit ex eo ius produci. ans probatur. ut Ωsuetudo vim iuris n̄ scripti
adquirat inter alia nario requirit q.^d rationabilis sit: nam irrationabilis Ωsue-
tudo corruptela est. cap. mala 3.º 8. dist. quod nec immemorabili temp.^e praescribi
potest. D. Gonzalez in cap. 1. de Ωsuetudine. sed haec Ωsuetudo irrationabilis ē: q.^o
p̄b.^r minor. illa ē irrationabilis Ωsuetudo, quae contrà legem est, sivè naturalē, sivè di-
vinam, sivè humanam Glossa in cap. fin. de Ωsuetud. verbo rationabilis: et ex-
pressius Glossa in cap. ad nostram de Ωsuetud. verbo Canonicis: ibi non valet
consuetudo Ωtra canonicam institutionem: quae doctrina desumpta videt.^r ex illo tex.
in quo Ωsuetudo minus rationabilis dicit.^r quae canonicis obviat institutis, ut pro-
vidit eximius Doctor Suarez de legib. lib. 7. cap. 6. n. 6. At sic est, q.^d iura ex-
presse iubent causas disceptari ap.^d iudices seculares, n̄ ap.^d episcopos. cap. si cle-
ricus. 5. ex transmissa. 6. cap. ex tenore 11. de foro comp. ergò consuetudo deferen-
di causas ad Epū Vercellensem tanquam irrationabilis nequit attendi.
Roboratur haec dubitandi rō ex tex. in cap. cum non liceat. 12. de praescript.^e ubi
Innocent. III. docet nullatenus posse eximi ab obedientia Archiepiscopi Bracha-
rensis praelatos quosq ecclesiae intra eius diocesim existebant, adhuc si con-
suetudine, sivè Ωtrarijs usus suffragentur, quia Ωtra obedientiam n̄ hēt locum praescr-
iptio: sed hoc ex ea rōne pvenit, nè enerventur leges arg. l. si Praetor. 75. D.
de iudicijs. l. sicut 7. D. neque in loco pub. et agnovit D. Gonzalez in d. c.
cum n̄ liceat. num. 6. q.^o consuetudo contrà iuris dispositionem non debet ius con-
stituere, sed tanquam corruptella reijci. Ratione etiam assumptum probatur
omnis lex iusta rationabilis est: q.^o consuetudo legi contraria irrationabilis
est, sed consuetudo irrationabilis non debet observari: q.^o consuetudo contra legis
dispositionem n̄ debet observari; quia legis dispositio constituit malam, et irra-
tionabilem Ωsuetudinem contrariam. Nec fiet satis si dicamus q.^d adhuc si
lex iusta et rationabilis sit, non ex eo nario sequitur Ωtrium usum iniustum
esse et irrationabile, quia multa ut utiliora pcipiunt, quorum Ωtria iusta sunt.
immò ex aliquib. circunstantijs et meliora apparent, ex quo derogationes le-
gum pveniunt, sic quae Deus in veteri tt.^o praeceperat in novo derogavit
cap. non debet et ut Ωtria lex valet priorem derogare sic Ω-
suetudo, quae eiusdem est potestatis; nàm etiam si daremus iustificatas ex
circunstantijs ad derogandam legem, attamen n̄ venit credendum posse Ωsue-
tudine popul. Vercellensis derogari, tum quia statuto municipali q.^d aequale ē
Ωsuetudini nequit derogari lex l. 3. §. divus D. de sepulchro viol. tum quia
Ωsuetudinis authoritas infrà rationem et legem est l. 2. C. quae sit longa
Ωsuetud.: q.^o Ωsuetudo deferendi causas ad Epū Vercellensem nullum ius po-
tuit ei adquirere, immò reijcienda tanquam corruptella venit.

Tertiò Ωtra mum tex. quatenus docet iudicib. secularib. legitimè recusatis
debere recurri ad episcopum Vercell. vel Rom. Pontificem, ut ab eis causa
terminet.^r

terminetur jure arg.r Adhuc si legitime recusati ab arbitris iudicentur ... suspicionem iudices saeculares, non debent a causae cognitione in totum removeri, sed tantum eis debent dari adiuncti: g.o neutiquam potest causa ... ad episcopum Vercell. ex eo q.d suspecti appareant iudices saeculares. ... ex text. in Auth. si vero contigerit C. de iudiciis. L. nemo 4. C. de iurisd.e omn. iud. _ 22 tit. 4. part. 3. L. 1 & 2 tit. 16. lib. 4. recop. Quae difficultas ... doctrina D. Covarr. in practicis. cap. 26. et Balboa in cap. cum speciali de appell. num 30. distinguentium inter ius civile, et canonicum, ex quo iudex recusatus in totum removetur, nam d. cap. cum speciali de appellat. cap. secundo requisito 41. vt. tertio postulas eodem Molina in emporio, 1. p. tit. 2 n. 176. at de iure civili tantum tenetur iudex recusatus adiunctum recipere. nam praedicta distinctio enervatur ex tex. in L qui iurisdictioni. 10. de iurisdict.e et in L. Lex Cornelia S. D. de iniuriis. et in L. 1. C. si quacumque praeditus potest. in quib. iudices saeculares propter suspicionem in totum removentur a causae cognitione: ergo non est tenenda praedicta distinctio in prima parte, quoad de iure civili: nec firmior est quoad canonicum, cum multi Dd. accipiant gravissimi auctores eo sensu ut saecularis iudex recusatus episcopum Vercellens. accipiat sibi adiunctum, non remoto iudice saeculari a causae cognit.e in his Card. Baldus Jaso et alii relati a Dom. Covarrub. in practicar. quaest. d. c. ... Rodriguez de ordinando processu cap. 10. n. 39. g.o non ex eo q.d ius canonicum a civili constitut.e differat in hoc asserere debemus esse in totum removendum iudicem saecularem delata causae cognitione ad episcopus Vercel.

Augetur haec dub. ro eleg.r forsan ex tex. in d. cap. cum speciali 61. de appellat. ubi in eadem specie quae versat in nro tex. asseritur, q.d si pars suspectus reputaverit iudicem non ad alium esse statim causam deferendam, sed coram eo iudice causas recusationis esse assignandas, de quarum iustificat.e ab arbitris est iudicandus, q.d si legitime appareant, ipse iudex recusatus de recusato assensu vel idoneae personae poterit causam committere, et ad superiorem transmittere. En PP. Concilii lateranensis decernunt sufficere recusationem suspecti iudicis, ut iudex esse desinat, sed primo coram eodem debere assignari causas recusationis: deinde ipsum iudicem remittere causam igitur et ipso iure ex causa suspicionis adhuc legitime probatae distinctae competens iudex superior, vel episcopus vel summus Pontifex: et etiam de iure canonico recusatio non removet iudicem in totum.

L. Praemiss. Sed dubitandi rationes in sterili huius secti campo, ut ob ius canonicum videtur, sufficiant pro nro tex. exposit.e et ut decisivam assignemus praemitto primo, ex Farinacio tomo. 1. de iudiciis et foro compet. in cap. qualiter. et q. 17. de iudiciis. q. 1. Gonzalez in cap. qualiter et q.o 17 de iudiciis

2ª Ordinis.

Secundo praemittimus. Farnes. hic q. 1. Gonzalez in c. 3. de consuetudine.

Gonz in cap. 4. h. t.
Fermosin. in c. 4 h. t.

Tertiò præmittimus

hasta 231. blanco.

J. M. J. Th.

Ad text. in cap. 1. de clericis n. residentib. lib. 3. tit. 4.

Proponit. in nrō tex. decretum Concilij Sardicensis, quo cavetur episcopis n. licere
de sua ecclesia ad aliam transire sine licentia et auctoritate summi Pontificis, q.a
cum maxime ab ecclesiasticis debeat vitari ambitio, et id ex quo hoc vitiū p̄sumi
valet vitari debet, et manifeste colligit. ex simili transeundi desiderio ad aliā
ecclesiam ambitio, cum nullus ex ~~minori ad maiorem~~ maiori ad minorem
ecclesiam transire cupiat. quam ~~decisionem comprobant tex. in~~ ex propositione
magni Osij Cordubens. epi fuit stabilitum, ut ex integro tex. extat in d. Concilio
Sardicensi can. 1. cui adscribunt tex. in cap. sicut 11. cap. non opportet 19.
cap. Pervenit 20. cap. Placuit 21. cap. Si quis Presbiter 24. cap. Episcopum
25. cap. Propter eos 26. cap. mutationes. 34 cap. eos. 43 cap. Si quis epūs 31. cap.
remoto 30. cap. suās. 35. cap. episcoporum 37. 7. q. 1. cap. Si translatus §. fin. 21.
q. 2. cap. petimus 11. q. 1. cap. inter Corporalia 2. cap. quanto 3. de translat.
episcopi. cap. admonet. 4. de renuntiat. Concil. Aquisgranens. can. 43 et 44.
Concil. Arelatense 1. can. 2. et 22. Arelat. 2. can. 13. Arelat. 3. can. 4. Concil.
Benevent. sub Fabiano IX. can. 13. Concil. Carthaginense III. can. 37. Concil. Chal
cedonense V. can. 5. et 10. Concil. Nannetense can. 16. Concil. Nicænum. can.
15. Concil. Parisiense sub ludovico can. 13. Concil. Tribur. can. 18. Concil.
Toletanum II. can. 2. Leo Magnus epist. 84. Hilarius epist. 1. ad epīscop.
Tarraconensem Novella 3. Justiniani. L. 25. tit. 6. part. 1.

Gonzal. in c. 3. de transl. [illegible] Cabassutius cap. 21.

Illustrant præter congestos a Barbosa in ~~cap.~~ collectan. ad tex. in cap. Quanto
3. de translat. episc. idem Barbosa de iure ecclesiast. lib. 1. cap. 19. n. 28. et
de potest. episc. 2. part. allegat. 119. P. Gregor. lib. 16. Sintagmat. cap. 12. Duaren. de
Sacris ecclesiæ ministeriis lib. 5. cap. 3. Cuiacius in h. n. cap. ~~1. de cle~~ D. Solorzanus lib. 1. de Iure
Indiar. cap. 13. num. 103. Iustellus in notis ad canones 48. et 129. ecclesiæ Africanæ Æneas
Robertus lib. 1. rerum Iudicatar. cap. 7. Michael Rouselius lib. 1. historiæ Pontific. Iurisdict.
cap. 4. num. 6. Illustriss. Martinez de Prado discursu politico 1. de translatione Episcopo
rum. Joannes Cabassutius in notitia Conciliorum cap. 21.

15 Aug 3.
~~Gonzal in c 3 de transl.~~
~~Epi n. 5.~~

Contra sic argumentor: Dispositio nostræ Conclusionis infringit naalem libertatem: sed
dispositio contra naalem libertatem nullas vires sortitur: igitur sustinenda non est nostra con-
clusio. Probo maiorem: dispositio nè quis ab aliquo loco, vel civitate recedat infringit naal.
libertatem: sed ex dispositione nostræ conclusionis nequit Episcopus de sua sede ad aliam e-
volare, sive à loco, vel civitate suæ sedis recedere: igitur per nostram conclusionem infringi-
naturalis libertas. Maior probatur ex Triphonino in l. in bello 12. ff. de captivis ubi expr.
docet liberam eē cuique facultatem de sua civitate statuendi, et eleganter confirmat Cicero ora-
tione pro Balbo dum laudat ius illud nè quis in civitate maneat invitus: igitur infringit
naalis libertas per prohibitionem recedendi ab aliquo loco. Augetur dificultas ex eò quod
Romanorum unicuique licebat domicilium transferre ad libitum de civitate in civitatem
argum. à contrario tx. in l. filij libertorum 22. ff. ad municipalem. Illustrant P. Herodius
Pandectar. tit. 11. cap. 3. H. Grotius de iure belli ac pacis lib. 2. cap. 25. num. 24: quod ex eo statu-
nè naalis libertas infringatur: ergò per prohibitionem recedendi infringitur naalis libertas.
Assumptum probatur ex eo quod conditio libertati contraria in testamento adiecta reijcitur tan-
quàm impossibilis, sed conditio non recedendi à certo loco in testamento adiecta reijcitur, igitur
quia prædicta dispositio laedit naalem libertatem. Minor prob. ex tx. in l. Titio 71. ff.
de conditionibus et demonstr. l. qui manumittuntur 12. C. de operis libertor. Cuiacius lib. 19.
servat. cap. 27. D. Amaya lib. 1. observat. cap. 6. et D. Ramos in M. S. ad ll. Iulliam, et Pap.
2. p. cap. 1. num. 5: igitur dispositio nostræ conclusionis per quam denegatur Episcopis facultas
mutandi sedem, et civitatem sustineri nequit tanquàm libertati naali contraria = Denique
ab auctoritate probatur assumptum, augeturque dificultas ex tx. in cap. illud 5. de clerico excom-
nicato ubi proponitur alia pars nostri tx. et refertur Episcopum Hildesemensem non petita
Pontificis licentia, relicta propria ecclesia in Herbipolensem se transtulisse: consultus Roman.
iussit sub excommunicationis pœna ut intra viginti dies in propriam rediret ecclesiam, cui
cepto inobediens Romani Pontificis conspectui se præsentavit, a quo fuit inculpabilis declaratus
ēn ubi propria auctoritate propriam reliquit ecclesiam Episcopus Hildesemensis se ad aliam
ferendo et eum Romani Pontificis decreto non obtemperasset inculpabilis declaratur: igitur
non tantum ei licuit à principio prædicta translatio, sed quia decretum Pontificium, quo
iussus in antiquam ecclesiam redire tanquàm nullum est reijciendum ex eo quod lædat na-
libertatem = Denique augetur prædicta ratio dubitandi ex tx. ad rem eleganti in cap. illud
5. de maioritate, et obed. ubi in eodem casu prædicti tx. in cap. illud. 5. de clerico excommunicato
severè reprehenditur ab Innocentio 3. præfatus Episcopus Hildesemensis ex eo quod pro maiori
commodo adepto in secunda ecclesia Herbipolensi redire noluisset in primam Hildesemensem
contraeundo Apostolicis iussionibus inobedientiæque notam incurrendo; in quo tx. nulla pœna
præter paternam correctionem mitissimo verbo ibi non debuerat invenitur, nec ad obtempe-
randum cogitur prædictus Episcopus: igitur quia licet perfectius fuerit temporale commodum
non sectando, et apostolicis iussionibus obediendo, non tamen illicitè fecit utendo facultate li-
bertatis naalis in prædicta translatione quæ non fuit reddita inutilis ex Pontificio decreto
nec ex anteriori prohibitione nulla potuit declarari

Arg. 3.
~~Gonz. in c. 3 de transl.~~
~~n. 8 et 9~~

2.° adversus nostr. conclus. sic argum. si adeo absoluta esset prohibitio nostrae conclusionis
ut nulli Episcoporum pa(re)rent propria auctoritate relictis ecclesijs ad alias transvolare, nec ad eccle-
sias Regulares transire permitterentur: sed sic est quod ad regulares ecclesias possunt Episcopi
transire: igitur quia Episcopi non absolute prohibentur propria auctoritate relinquere ecclesiam
et ad aliam transire. Maiorem probat Eximius D. Suarez tom. 3. de religione lib. 1. cap. 19.
ex tx. in cap. post translationem 11. de renuntiatione: nos minorem probamus ex tx in cap. per
tuas 10. de voto, ubi Episcopus Gebenensis propria auctoritate relinquere suam ecclesiam inten-
debat ut habitum regularem susciperet, de quo votum emiserat, consultusque Rom. Pont. In-
nocentius III. approbavit praedictam translationem consulendo praedicto Episcopo quod ecclesiam
Gebenensem resignaret, ut altissimo redderet vota sua: igitur pro libitu suo valebunt Episcopi pro-
prias ecclesias derelinquere ut regularem habitum assumant: nec e re exit ut differentia
constituatur votum emissum ab Episcopo Gebenensi, cum votum liberum sit, et si hoc sufficeret
ansa praestaretur Episcopis Deo vovendo quod executioni mandare conabantur. Nec arri-
det solutio praedicti nodi apud Hyeronimum Garcia tom. 1. politicae regularis pag. 105. et
apud Balboam in cap. 3. de iure iurando num. 57. et seq. asserentes textum in d. cap. per tuas
loqui et procedere in Episcopo electo tantum, non confirmato, vel consecrato, nam hic potest
migrare in aliam ecclesiam cum adhuc nec per confirmationem dicatur factum ratum:
quae solutio refellitur ingeniose a D. Gonzalez in cap. quanto 3. de translatione Episcopi
num. 8. ex verbis ipsius tx. ibi: regimen resignes. Ex quibus patet Episcopum iam fuisse consti-
tutum in regimine propriae ecclesiae, quod ei concedi nequibat ante confirmationem cap. nos-
tri 9. de electione, cap. cum iam dudum 18. de praebendis. Laiman lib. 4. summae tract. 2.
cap. 12. num. 2. Loterius de re beneficiaria lib. 3. q. 17. num. 262: ergo adhuc post confirmatio-
nem debuit Episcopus resignare ecclesiam suam, et libere valuit habitum regularem suscipere.
Nec felicior videtur praedictus D. Gonzalez in expositione praed. tx. asserens potuisse Episcopum
Episcopatum deserere implereque votum religionis, quia Rom. Pontif. facultatem ei concessit ecclesiam
deserendi, unde non convincitur pro libitu ecclesiam deserere licuisse; nam et haec solutio facile
redarguitur ex eo quod Rom. Pontif. non concessit praed. facultatem consultus ut ait D. Gonzalez
imo consulendo approbavit factum praedicti Episcopi in emissione voti, et illius implemento, adeo
ut ex verbis tx. facile elicitatur potuisse Episcopum inconsulto Romano Pontif. habitum susci-
pere religiosum = Augetur praedicta dubitandi ratio ex tx. in cap. sicut 11. 7. q. 1. ibi: aut
Apostolica vel regulari mutatione: Ex quo tx. evidenter apparet Episcopum non valuisse propriam
deserere ecclesiam, et ad aliam transire nisi mutatio Apostolica sit vel regularis, hoc est, indicta a
Sede Apostolica, vel ut habitum regularem assumat, vitamque regularem profiteatur: igitur
Episcopus propria auctoritate potest propriam ecclesiam deserere ut regularem vitam profiteatur,
hoc est, regulari mutatione. Elicit dificultas ex observatione; nam tempore praed. tx. prohibitum
erat Episcopis religionem ingredi, aut vitam monasticam profiteri ~~cap. hoc nequaquam~~ Antonius
August. in Epitome lib. 9. tit. 3. Gibalinus de clausura disquisit. 3. cap. 2. § 4. igitur si propriam
ecclesiam ob regularem mutationem poterat Episcopus deserere qui nequibat habitum religio-
sum suscipere intelligere debemus valuisse deserere propriam ecclesiam ut regimen sive prae-
laturam susciperet alterius ecclesiae regularis, ac per consequens asserere debemus permissas, et
iuri consonas esse propria auctoritate translationes.

cap. 1. § 2. de his quae vi met.
(vel caus)a fiunt

23 Aug Brief n 10.

13 Praemissum
Gonzal in cap. 1. ectras
lat. ep. n. 11.

Ut premiss. de causis
translationis.
Gonzal in c. l. de translat.e
num. 13 Martinez disc. l.

-onis in c. 1 de transl.
n. 16 et 17.

Tertiò notandum est in nro tex. nō prorsus prohiberi episcoporum translationes sed solùm qd propria epōrum autoritate fiant ut post glossam previderunt oēs interpretes igitur asserimus Rom. Pontifici licere suppositâ legitima causa et iuxta supra animadversa epōs transferre.

Ab dec. Gonij in c. 3
de translat. n. 6.

hasta el fol. 237.

Ihs. Ma. Jos. Th.

Ad tex. in cap. Ex parte 13. de clericis n. resi. conclusio: qui iuramento ad residendum est obstrictus si ecclesiae caa abest pro praesenti habetur: Probant ab argumento tx. in cap. cum dilectus 14. cap. ad audientiam 15. h. n. t. cap. cum tu 16. de testibus, cap. relatum 38 de sent. excommunicat. cap. ~~deex~~ quia [illegible]ecessitatem 5. de concess. praeb. Cap. f. de iure iurando, cap. significante 7. de pignorib. de Iure ciuili tx. in l. vetus ~~dicitur~~ creditur 16. D. de captivis et postliminio, l. praesens 5. D. de procuratorib. l. f. C. de praescript. longi temporis Authentica multo magis C. de sacros. eccles. illustrant Selva de beneficijs 4. p. q. 6. Rebufus in praxi beneficiali tit. de dispensat. in non residendo. Bernard. Diaz in praxi criminali canonica cap. 52. Nicolaus Garcia de beneficijs p. 3. cap. 2. Casaneus in Catalogo gloriae mundi p. 6. consider. 35. P. Azor institution. moral. p. 2. lib. 7. cap. 4. q. 3. Gonzalez in reg. 8. Chancellariae glosa 6. num. 255. Rebufus de privileg. scholasticorum privileg. 31. Doctiss. Balboa in cap. pervenit 3. de iure iur. D. Grana in cap. 1. h. n. tit. cap. 3. de causis ad residentiam excusantibus D. Gonzalez in d. cap. de caetero 7. h. n. t.

Cap. de caetero 7.

Cap. vnic. h. n. t. in 6. Cap. f. de Magistris Cap. licet 32. de praebend. Cap. 1. de clerico aegrotante

Contra sic argum.

hasta el fol. 213.//

J.M.J.T.

Ypid. lex. in Cap. Dilecti fin. de libelli oblat.

Species. Prior et Conventus S. Mariæ ad carceres petebant certam quantitatem pecuniæ a fratrib. S. Mariæ de Hispida coram Priore S. Trinitatis Veronensis iudice huius causæ autoritate apostolica. Fratres S. Mariæ de Hispida rei, ex cipiebant debere actores in libello exprimere causam ob quam hanc pecuniam ab eis exigerent: Prior S. Trinitatis iudex exceptio non admisit, ob quod ad Rom. sedem fuit appellatum, decrevitque Gregorius IX nullatenus teneri fratres S. Mariæ de Hispida solvere, nec respondere nisi in libello causa debiti exponeretur, attentatumque declarat quidquid post appellatio interpositio a iudice fuisset patratum.

conventionali hoc est in contractu civili.

Dicto agens act. personali tenet. exprimere in libello causam debiti. Sic ex tex. in cap. 3-8. secus de reg. iur. in 6. cap. iterum iud. de dilat. cap. dilecti. 6. cap. examinata de iudiciis cap. significantib. de appellat. cap. Abbate sane. 3. de re iudicata in 6. 1 in actione. 19. D. de furtis 1. 1. 5. si quis 40. D. depositi. L. 1. D. de edendo. L edita actio 3. C de edendo. 2. C de form. subscriptis. 5. curare Inst. de action.

Clementina ult. de apel.

Azevedus in L. 4 tit. 2. lib. 4 recop. n. 1. Asinius in praxi cap. 2. 5. 4. Boerius lib. 6. declarationum. cap. 88. Balboa in comm. ad h. t. cap. 2 et fin. Bayo in praxi. lib. 1. cap. 19. Cardoso in praxi iudicum et advocator. verbo libellus. num 3. Duarenus lib. 2 disputat. cap. 23. Donell. lib. 23. comment. cap. 4. Forcatulus in cupidine iuris cap. 17. Gail lib. 1. observat. cap. 64. Hiligenus lib. 23. ad Donel. c. 4. Parladorius lib. 2 rer. quot. cap. fin. 5. part. 5. 1. a n. 8. Pinel. in 2 C. de resc. vend. 4. p. cap. 3. n. 29. Paz in praxi. q. 1. tom. 1. tempore. 4 n 16. Rebuffus in tractate de reprobatione testium. n. 3. Revardus pro tribunal. cap. 4. Robertus lib. 3. sentent. cap. 13. Sahagum in commentariis ad tit. de sequestratione possession. et fructus cap. 2 n. 23. Scacia de iudiciis cap. 50. Wltceus de iudiciis ~~cap.~~ lib. 2. c 4. n. 74.

Felicianus a Vega in c. Dilecti 6. de iudiciis.

+ Cap. inducil. §. offerat. 3. q. 3.

Contrà sic primò arg^r. Si causa petendi necessariô exprimenda esset in libello, sequeret^r q^d n̄ posset posteà mutari: sed causa semel in libello exp[ressa] pote[st] emendari, et mutari: ergò necesse n̄ est specificè exprimere causam petend[i] in libello. probo maiorem. non ex alio capite valet hæc necessitas induci, qu[am] ob vitandum [illegible]um, nè anceps reddatur debitoris iudicium, nec deliberare po[ssit] ex qua causa debeat^t: sed si mutare, vel emendare causam liceret; nequ[e] debitor esse de causa debiti certus. g^o si requireretur omnimodo hæc caus[æ] expressio, eam mutare n̄ liceret. minor constat ex tex. in l. in delicti[s] §. si detracta fin. ff. de noxalib. act. l. cum fundum. 18. §. fin. ff. de [...] l. si quis 7. C. ad leg. Iul. de vi. in quib. iam incepto iudicio ante sentiam. ca[usam] mutare, et emendare agentibus licet. Cui difficultati non fiet satis, si di[camus] cum Dom. Gonzalez in nō tex. differentiam esse distinguendam inter mutat[io]nem, et emendationem, ut emendare liceat de quo in prædictis iurib. at mutare non liceat de quo in nō tex. nam expressè refragatur tex. in l. edita actio 3. C. de edendo ubi non solum emendari, sed etiàm mutari [e]ditam actionem editam licere docetur. et per contrarium nè certo pede calceim[us] obstat tex. in L. cum proœum. 9. C. de liber. causa. ex qua communiter dedi[ci]tur non posse actorem emendare libellum proœum, immo ex eo q^d Procul[us] dixisset servili macula aspersum hominem, quem servum esse contend[e]bat, et cognomen habere, pro libero esse habendum, tum quia cognomen [ip]sa liberi hominis est ut ex Artemidoro ex libro de somniis notavit Cu[ias] ante Gothofredum: tum quia macula servili aspersus existere valebi[t] et liber esse. unde adhuc si postea Proculus hæc emendare vellet re[pel]lendus est, et pro libertate iudicandum iuxta primam libelli conceptio[nem] ergò non tantum mutari non permittitur, sed nec emendari libe[llus] ab actore.

Secund. sic arg.r si expressio causæ in libello requireretur, maxime requireretur scriptura libelli; sed hæc non requiritur: ergo nec expressio causæ; q.d Scriptura non requiratur, nec sit de substantia iudicij eccl.ci, pb.r ex tex. in cap. si quis cum clerico 45. 11. q. 1. ubi PP. Concilij Carthagin. III. docent q.d si laicus clericum convenire voluerit super causa pecuniaria, coram ep.o ep.us sine scriptura causam dirimere debere. adeo ut definitiva s.ta sine scrip.ris proferatur. ergo scriptura nec est de subst.a iudicij, nec libelli. Auget.r ex Aut. nisi breves C. de sententiis ex periculo rec. ubi antecendis legis exceptio proponitur et cavetur ut sine scriptis dirimantur ab episcopis lites duorum aut aliorum, et a iudicib. secularib. lites breves, vel inter viles personas, vel de re vili. ergo scriptura n. e. de subst.a iudicij cuiuslibet, sed tm iudicij secularis, et de re gravi: immo cautum est ut in causis spiritualib. sine strepitu iudiciali, et de plano procedatur Clem. dispendiosam de iudicijs. ed ubi de plano proceditur non requiruntur libelles in scriptis. Clem. sæpe de V. S. ergo in causis spiritualib. in quib. de plano proceditur n. requiritur scriptura libelli. Roboratur assumptum ex eo q.d Prælati curam adhibere tenent, ne clerici litibus distracti a servitio altaris divertantur: agnovit D. Baldus ind. hunc tit. 1. p. n. 42: sed nil plus ad hunc finem collimat, quam brevis litium expeditio, quæ maxime consistit in causis dirimendis de plano: ergo vitanda est libelli scriptura, ac per consequens causæ petendi non est necessario in libello exprimenda.

Tertiò sic arg. iudices ecclesiastici non tenentur inquirere quis, a litigantes agant: ergo nec litigantes debent teneri actiones in libello pro nere. ani q^d^ ex tex. in cap. dilecti. 6. de iudiciis ubi Alex. III. id expli cavit. Cuius tex. difficultas non sedabitur ex doctrina Doctoris Balboa di stinguentis differ. inter causam ex qua quid petitur, et act. qua petitur, ut con factum sit, q^d^ semp. refferri debet, actio ius ex facto proveniens, q^d^ n. est nar proferre; nam gravius instat tex. in L. edita actio 3. C de edend. ubi docem ipsam act. esse proponendam in iudicio ad speciem futurae litis demonstran dam: ergo non solum factum, sivè causa ex qua petitur, sed actio sive ius quo petitur est proponendum; quapropter communiter DD. deducunt ex tex. nomen actionis esse in libello exprimendum: ergo non sufficit q^d^ causa sive factum exprimatur. Alitèr hunc nodum quasi Gordianum n. dissolvit sed dis ~~scit~~ pit Gloss. in d. cap. dilecti constituendo differentiam inter ius canonicum, et ci vile, ut ex hoc nomen actionis debeat exprimi iuxta tex. in L. 1. d. L. edita act. 3. L. fin. C. de edendo: at ex illo sufficiat factus sivè causam exponere iux. d. cap. dilecti. 6. de iudiciis. Glossam sequuntur P. Gregorius lib. 21. syntagma cap. 8. num. 6. H. Donell. in d. L. edita actio. n. 10. Quod effugium neutiquam esse admittendum duplex ratio suadet. Prima nam neque de iure civili necessa requiri expressionem actionis probatur defendunt Alciatus in d. L. edita actio. num. 11. Vacconius lib. 6. declarationum cap. 88. n. 4. quib. n. obstant praedicta iura in L. 1. 3. et fin. C de edend. nam in illis actio non debet accipi pro no mine proprio actionis, sed pro conceptione verborum qua actor ius suum reo dicab e apud iudicem manifestabat. ergo ~~sed~~ actio ibi est libellus, n. nomen actio in libello exprimendum: ergo neq^e^ de iure civili est exponenda actio qua experit Secundò si praedata distinctio vera est omnino destruitur sententia nostri tex. quatenus docemur actionem esse in libello expressandam, ut certus fiat re de iure quo venit decernatq; an illi expediat succumbere, an litem pro sequi: ergo vel neque iure civili, neque canonico nomen actionis est necessario exponendum, ~~vel~~ ut docuit Balboa in d. cap. dilecti. n. 25. vel enervata pro dicta distinct. vel de iure canonico n. debet exprimi contra nostrus tex.

l. Premiss. de actione
alb. in c. 6. de iudiciis.
13.

. Prdemiss. de libello.
lboa in l. p. ad h. t.

Premiss.
in actionis realis et
alis.
mis. in c. 2 h. t. q. 1.
cap. 3.

kcid.
aley in h. cap.

Ad tex. in Cap. Acceden. 2. ut lite non Contestata

Inter Archiepiscopum Tyri et plebanum S. Marci eiusdem Civitatis vertebatur quaestio super iure parrochiali praedictae ecclesiae S. Marci: causa fuit commissa tribus episcopis Tyberiadensi, Achoniensi, et Berytensi coram quibus Archiepiscopus conquerens petebat restitutionem iuris parrochialis, quo se dicebat spoliatum: plebanus recusavit praedictos episcopos Achoniensem et Berytensem quos suspectos reputabat ex eo quod suffraganei essent Archiepiscopi. nec coram eis respondere voluit, sed ad romanam sedem appellavit. At iudices cum saepe plebanum monerent ut iuri pareret, et ille in sua contumacia perseverans non responderet, receperunt testes ex parte Archiepiscopi productos, plebano quae iusserunt si contra eos aliquid obiiciendum putaret id facere, quod et ille contempsit. et ideo a iudicibus fuit excommunicatus, sententiamque protulerunt in Archiepiscopi favorem eum restituendo in parrochiale ius, sub prohibitione ne ab aliquo in possessione perturbaretur: delata fuit causa ad rom. sedem, rescripsitque summus Pont. Innocentius III. Patriarchae Hierosolimitano, et Archiepiscopo Caesareensi legitimam fuisse plebani recusationem, unde cum lis non fuisset contestata nec aliqui testes debuerunt admitti, nec sententia proferri, quam cassam irritam que declarans iussit archiepiscopo restituere instrumenta et omnia quaelibet occasione sententiae ab eo adepta

Dicitur. lite non contestata non est procedendum ad testium receptionem, nec ad sententiam diffinitivam. quam probant tex. in cap. Dudum 54 vs. partibus de electione cap. un. de litis contestat. cap. Prout nobis. 4 de dolo et contumacia. Cap. cum causa 62. vs. iudices de appellat. cap. in nostra. 4. vs. sed idem. de procurat. et cap. exhibita 19. de iudiciis. cap. cum Joannes. 22 de sent. et re iud. – Properandum. 13. C de iudiciis. – Consentaneum. 8. §. f. C. quomodo et quando iudex. Aut. sed et si quis C. de testib. Auth. de exhibendis reis. §. si vero. – 2. tit. 16. part. 3. et in tit. 10. part. 3.

A. Gomez tom. 3. Var. cap. 1. n. 19. ... Fab. in rat. ad tex. in ... in lege Aquilia ... D. ad leg. Aq.

hasta el fol. 251. blanco.

Dnemiss. ex notis Om
y. in h.c.

165.

hasta el fol. 255. Blanco

+
J. M. J. Th.

Ad tex. in cap. Cæterum 3. de donationib. lib. 3. tit. 24.

Abbas monasterij Evezand in diœcesi Wigorniensi cum Priore et aliquibus monachis donationem fecit de aliquibus monasterij rebus, cum coeteri monachi reclamassent asserendo irritam prædictam donationem consultus Alexander III. Summus Pont. Wigorniensi epo respondet validitatem prædictæ donationis esse pensandam ex consuetudine, quæ sacris canonib. non obviet: et ex quantitate donata; nàm modicæ aliquæ res possunt donari si id consuetudine admissum est. Hæc est prima pars nri tex. secunda ipsis verbis stat tex. in cap. verum 6. de cdit. appositis. et in utroqi docet Alexander III. qd si aliqui ecclesiæ sit sub cdne potestativa donata, qd donatarius nequit donatas revocare nisi sub tali cdne donetur, qo cessante cdne donatio revocari debeat. Unde ex nro tex bici item deducimus expositandam Dos. Prælatus non valet res ecclesiæ donare nisi modicas astante cnsuetudine: qd si ecclesia donet irrevocabilis e donatio nisi sub cdne revocationis patetur.

cap. si quis presbiterorum 6.

Prob. cap. sine exceptione 52. 12. q. 2. cap. nulli liceat. 5. de reb. eccles. cap. 1o de his, quæ fiunt à prælato. cap. 1. de in integr. restitut. cap. quod autem. 5. de iure patron. cap. Pastoralis. 7. cap. Apostolicæ 9. hoc nro tit. cap. de precariis. 2. de precariis. cap. 2. de rerum permutat. cap. Præsenti 9. de off. ordinarij in 6. extravag. ambitiosæ de reb. eccles. non alien. L. iubemus 14. L. privilegia 17. C. de sacros. eccles. L. 1. C. de bonis maternis. L. fin. C. de curator. furiosi. L. contra 18. §. fin. D. de pact. L. sicut 8. §. an pacisci D. quib. mod. pign. solvit. L. 3. §. si sensus D. de donat. inter. L. si quis 42. §. si sensus meus D. de furtis. L. 4. tit. 14. L. 8. tit. 21. part. 1. Concil. Toletanum IV. can. 36.

cap. Apostolica 7. c. lucad. cap. venerabilis 6. de except. Novell. 7. Iustiniani. et 120 c. 1.

Illustrant. A. Augustin. de emendat. Gratiani lib. 1. dialogo 14. Arias de Mesa lib. 3. var. cap. 23. Antonius de Quintana Dueñas lib. 2 sui ecclesiastici, sive ad Concil. Pictaviense. Barbosa præter locos dos ~~lib.~~ de potest. epi. part. 3. allegat. 114. n. 33. Caldas Pereira in L. si curatorem. verbo. sine curatore num. 120 C. de in integr. restitut. Delbene de immunit. ecclesiar. cap. 17. dubit. 7. per tot. Dueñas regula 220. escobar de ratiociniis cap. 34. Garcia de expensis cap. 20 n. 9. Moneta de commutat. cap. 11o Michael Rouselius de historia pontificiæ iurisdictionis. lib. 5. cap. 1. Navarrus de redditib. ecclesiæ q. 1. §. 21. P. Gregorius lib. 3. partit. tit. 19. ~~Renat~~ Puteus decisione 304. part. 1. Renatus Choppinus lib. 3. ~~de~~ sacrar polit. tit. 6. Suarez tom. 3. de religione lib. 8. cap. 15. n. 11 Tamburinus de iure Abbatum. 1. tom. disp. 15. q. 13. Tiraquellus in L. si unquam verbo donatione n. 174. Thesaurus tom. 3. lit. C. conclus. 387. et lit. D. conclus. 687. D. Reyes de donat. cap. 12. Gonzal. in nro cap. et in cap. verum 6. de cdit. appositis.

Hurtado de Igrea, Portan. pat. tom. 1. lib. 1. resolut. Gutierrez in practicis lib. 2. q. 114. Hu... et Menoch de arbitrar. casu 1.. Molina de primogen. lib. 2. cap. 10. n. 42 et 49. Severinus Vinnius in .. ad Concil. Valentinus .. Damaso. pag. 509.

2a

2.a sic arg.r episcopis et prelatis summa potestas in ecclesiis, et eam absoluta administratio concessa est, sed qui plenam administrationem habet et donare potest, ergo episcopi donare res ecclesiae possunt. maior prob.r ex tex. in l. cap. sic quidam. 2. cap. decretum. 3. 10. q. 1. minor prob.r donatio tan-tum prohibi quatenus alienatio est: sed qui plenam administrationem habet do-nare possunt: ergo epi qui plenam administrationem habent donare possunt. maior certa minor prob.r ex text. in l. cum plures 12 §. 1. l. tutor 7. §. 1. D. de ad-ministratione tutor. roboratur argum ex Concilio Antiocheno can. 25. relato in cap. epus. 23. q. 1. liberam epis concedunt adm. et dispensationem rerum ecclesiasticarum, non tantum indigentibus et indulgeant, sed ut in proprios usus pro eorum indigentia convertant, quod non tamen esse accipiendum de proventib. sive fructib. ecclesiasticis, sed etiam de agris manifeste convincitur ex concilio Agathensi can. 48. ubi tantum limitatur haec permissio ut decedentib. episcopis ea propriis heredib. non relin-quant. ergo episcopi agros et ceteras res ecclesiae alienare, et distrahere valent sive donare, ut propriis et fratrum subveniant necessitatib. ac proinde nequaquam debet eis interdici absolute rerum ecclesiasticarum donatio. Gravius augetur di-ficultas ex eo quod epi possunt novam construere parrochiam vel monasterium in sua diocesi, et ei assignare congruam dotem ex propriae ecclesiae facul-tatib. tex. sunt in cap. si epus 73. cap. Bone rei 74. 12 q. 2. ergo epus potest do-nare res propriae ecclesiae ut aliam parrochiam, vel monasterium ditet. quo verbo PP. utuntur in d. c. 74. Idem prob.r ex elég. tex. in cap. Ad audientiam 3. de ecclesiis aedificandis. ubi Alex. III. concedit Archiepiscopo Eboracensi ut possit ecclesiam aedificare in Villa cuius coloni ad parrochiam nequibant pergere propter distantiam ut sacrificiis interessent. novamque ecclesiam sufficienter dotare adhuc reluctante matrice ex eius facultatib. sic arg.r haec dotis assig-natio donatio est ex reb. ecclesiasticis, quae Archiepiscopo permittitur propter parrochianorum commodum, ergo non tantum res modicas, ex consuetudine, etiam maioris quantitatis, ex publici commodi ratione valet prelatus donare et alienare. Denique vires capit praedicta dubitandi ratio ex tex. in cap. Cum apostolica 7. de his quae fiunt a prelatis sine consensu cap. ubi decima quae pertinebat ad Capitulum S. Stephani a quodam milite detinebatur, quam donavit Monachis de platea ex consensu epi. diocesani. et ait Innocentius III. hanc donationem perpetuae firmitate subniti: item sic decima pertinens ad Capitulum S. Stephani res ecclesiastica est: sed consensus epi sufficit ut le-gitime donata intelligatur: ergo epus potest donare res ecclesiasticas adhuc non modicas, nec suffragante consuetudine. deinde in hoc tex. nec causa pu-blica invenitur erectionis alicuius ecclesiae, sed tamen voluntas militis do-nantis roborata consensu episcopi: ergo ex libera voluntate prelati facta do-natio perficitur non obstante prohibitione Leonis cuius mentio fit in praedicto textu.

V. 2ª Episcopi possunt remuneratorias donationes facere. 1º donationes re-
muneratoria donationes ... male asserimus absolute non posse epi de rebus
ecclesiasticis aliquid donare. maior p. ex tex. in cap. quicumq; 66. 12 q. 2.
cap. fin. 16. q. 6. cap. Per hoc 5. h. t. prob. etiam validissimis fundamentis. 1º
donatio remuneratoria non tam est donatio, quam pretium. L. si pater 34. §. 1. D. de
donat. potiusq; videtur debiti exsolutio, quam liberalitatis exercitus elegans tex in L.
Aquilius regulus 27. D. de donat. quia q beneficius accipit naturaliter obstrictus ad
remunerationem remanet. L. sed et lege 25. §. consuluit D. de petit. hered. hoc e
affectu insito ab ipsa natura ut exponit Donel. lib. 12 com. c. 2. et D. Petrus
lib. 2 opuscul. cap. 26. ergo cum non sit regulis donationis metienda donatio re-
muneratoria, nil impedit quominus prelati eam facere possint: quod non sunt
donationis regulis metienda prob. ex Arnulphi epistola ad Laurentium Abba-
tem ibi: quod benemerenti rependitur, illustrari donationis nomine non me-
retur: ergo nec nomine donatio est. Augetur difficultas a simili. libertus non
valet aliquid donare in fraudem patroni, ne eius legitimam portionem dimi-
nuat; L. 1 §. 1. D. si quid in fraudem patr. at liberto conceditur ut remunera-
tione possit donare ut docemur in L. Divus libertus 9. D. eodem tit. ergo
sic similiter etiam si episcopis non liceat aliquid libere donare attamen eis
licebit benemerentibus remuneratorie donare. nec absolute donare eis in-
terdicitur ut cum nro Alexandro III. asserimus. Deinde tutoribus nullate-
nus licet aliquid de rebus pupilli donare, cum eis praeferantur ut custodi-
ant, non ut carpant, dilapident, et attamen talis est vis obligationis na-
turalis remunerationis, ut doceant Caldas Pereira in L. si curatorem
verbo sine curatore: C. de in integ. restitut. num. 114. et Diana resolutionum
moral. part. 8. tract. 6. resolut. 17. posse tutores benemerentibus donare, si be-
nemerita id exigant, nec supra meritum remuneratio sit. igitur episcopi et
ceteri prelati etiam si sint prohibiti donare, prohibitio nequit impedire quo-
minus benemerentib. iuxta meritorum mensuram donent de reb. ecclesiae
ac per consequens hec species donationis non est eis prohibita. tanquam de-
bitum naturalis exigentiam. que rationes tanti sunt apud gravissimos Auc-
tores ut pro comperto habeant episcopos et ceteros prelatos ex causa re-
munerationis posse donare, iuxta predicta iura in cap. quicumq; 66. 12 q. 2.
cap. fin. 16. q. 6. cap. per hoc 5. hoc tit. et in capite relatum de testamentis.
de quo Redoanus de reb. ecclesiae q. 51. num. 21. Jo. Garcia de expens. c. 20
n. 13. et A. Tiraquell. in L. si unquam verbo donatione largitus. n. 27. C. de re-
vocandis donat.

3.° 2.ª nostr[a]e regul[a]e except[io]. consuetudine scil[ice]t. possu[n]t abstinere ut prel[ati] donent ex reb[us] ecclesiasticis. Sic arg[umen]t[or]. Consuetudo qu[a]e gravamen infert ecc[lesiae] observari non debet: s[e]d p[er] hanc consuetudinem infert gravamen res alienand[o] ecclesiarum, ig[itu]r adhuc videtur consuetudo nequit valere donatio prelatorum. m[aior] p[ate]t ex tex. in cap. + ~~de consuetudine~~ mala. 8. dist. cap. usus. cap. consequ[enter] 11. dist. cap. omnia 12 dist. Suarez de legib. lib. 7. cap. 18. Sanchez de matrimon[io] disput. 4. et robustius firmatur ex cap. 1. de consuetudine ubi Sanctiss. Gregorius prohibet Ep[iscop]o Messanensi Xeniorum donationem, adhuc si consuetudine id fi[eri] sol[e]t ut ad apostolicam sedem transmitteret, et galmatianas illi ab illo urbanis[...] acceptas venundare fecit pretiumque restituere. Sic arg[umen]t[or]. Xenia munuscula [...] plerumque de reb. comestibilib. potius in signo caritatis et benevolentiae signum ust[a] quam ut accipientes ditentur. + en donationem levissimam, tum de modica q[uan]titate, + fultamque vetustissima consuetudine, et attamen h[a]ec donatio rep[roba]batur, quia talis debet vitiari quidquid ecclesiae infert gravamen ut [non] valeat in vim consuetudinis pergere, s[e]d semper abusus reputetur: ig[itu]r s[...] districte tenendum est donationem de reb. ecclesiasticis prohibitam esse prelatis, et minus iuridice nunc Alexandrum admisisse parvitatem ma[te]riae, et consuetudinem ut donationes a prelatis factae substineantur.

Arg[uitu]r difficultas. nulla consuetudo potest derogari legi, nisi vim legis ea sortiatur: s[e]d consuetudo donandi res ecclesiasticas nequit in vim legis transire: ig[itu]r hec co[nsuetudo] non est observanda, s[e]d tanquam corruptela reiicienda exterminanda[que]. m[aior] est certa minor p[robatur]. ut consuetudo ~~in~~ vim legis sortiatur necessario debet ra[tio]nabilis esse: s[e]d hec consuetudo est irrationabilis: ig[itu]r nequit in legem [tran]sire: maior p[ate]t eadem est materia legis et consuetudinis, nam consuetudo est [quae]dam quaedam lex L. 3. C. quae sit longa consuetudo, sed quod rationabile non est [ne]quit lege iuveri. ig[itu]r q[uo]d irrationabile non est nequit ex consuetudine observari cap. mala 8. dist. minorem p[ro]bo. consuetudo aliquid introducens contra immunit[ate]m ecclesiasticam, vel ex qua gravamen ecclesiae infertur irrationabilis e[st] p[ro]bant Barbosa in cap. fin. de consuetudine. n. 12 Gaill. observat. cap. 3. s[e]d per prefatas ~~donand~~ consuetudinem gravamen infert ecclesiis quarum bona perduntur cum donantur, L cum filius §. 7. D. de donat. ig[itu]r co[nsue]tudo hec irrationabilis est, ac per consequens non debet admitti ne sit causa ut ecclesiarum bona a prelatis sigilatim dispergantur.

L solent 6. §. 3. de off.° p[ro]c[onsulis]. Plin. epist. 5. ad Valeriam In causis agendis non modo pactione et munere, sed verum etiam xeniis semper abstinui.

ny. hei. n. 4 & 5. 6.   Primo post mittimus.   257

d Breviss.
Gmq. n. 8. e 9.

...bre m. f.
...y. in c. 8. de sté
...iud. n. 5.

hasta el fol. 268.

J. M. J.

Ex motiv[is] ta[ctis] deduxit[ur] conclusio; matre consentiente filius res donare potest exper[imentum]... hec donatio in
dote potest converti, quin liceat matri tradito pretio res specialiter petere = conquant[ur] atque confirmant h[anc]
ane nostram conclusionem tex[tus] in l. 1. C. d[e]. l. si mater. 12. C. [de] h. n. ttt. l. cum sponsus. 12. ff. de pub[lica]n[a] in rem act. l. 2.
ff. de evictio[nibus]. l. si quis hac lege. 41. §. ult. ff. de re[ceptis] arbitr[is]. quoties. ff. de [dot]e C. de jur[e] dot[ium]. l. filius
familias. 7. §. itemque videamus. 2. ff. de donat. l. 1. §. 1. ff. que res pig. vel hipot. dari poss. [...] formam nostra con[c]lu-
sionem preter ordinarios &. jacob. Cujac. in parva trac[tatu] ad hoc nostram tex[tum]. Ant. Faber. in trat. ad l. si quis hac lege
41. §. ult. ff. de reb[us] [credit]is. Donel. lib. 14. cap. 23. [...] lit. B., Anton. Gomez in l. 50. taur. n. 6.; Caldas pereir. de
potest. eligendi cap. 12. n. 20., Don Nicol. de Castro ad l. 3. 2. ff. de fund. dotal. ex n. ... ~~[illegible]~~ Pater Molina
de ~~[illegible]~~ tract. 2. disp. 439. n. 14. Covarrub. de sponsalib. part. 2. cap. 3. §. 7. n. fin. Magnus preceptor
Retes de donat. cap. 22. = [...] ibi de estimatione et dotali.
Licet hec nostra conclusio &. = Primo sic arg[uitu]r adversus priorem suppositionem imperatorum = fili-
us in potestate matris non est §. femine. inst. de adopt. l. nulla femina. ff. de his [qui sui vel alieni juris sunt] l. illud
4. §. 1. ff. de [bonorum possessione] tabul. Ergo sine consensu matris recte filius poterit donare, q[uod] sic prob[atu]r. aut filius
iste nuptias contrahens in potestate patris est aut non est. Si in potestate patris est patris con-
sensus debet atendendum non matris l. filius familias. 7. §. itemque videamus. 2. ff. de donat. si
in potestate patris non est sui juris est et quod libuerit potest disponere [...] inst. qui-
bus ei est perm. fac. test. Ergo false supponunt imperatores, neque ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ potestatem nec adquisitionem matri concederemus moti ex l. epistolam. 3. §. 1. ff.
ad treb. ubi proponit consultus. quendam heredem institutum rogat[um] restituere hereditatem mulieri ...
tatoris, ... que rogata restituere filio suo eandem hereditatem sub tali conditione. ut fa-
ceret ad filium suum pertinere, dubitat apud Scebolam quo tempore censeat[ur] rogata mater et
respondet in tempus mortis matris dilatum fidei commissum, ex quo tex[t]u deduxit[ur] eandem po-
testatem matri concedi quam patri, nam si filius apud matrem solummodo existens sibi adquirere
posset neuse non esset ut matris mors expectaretur ut posit ad filium pertinere, nam respon-
sum est omnissa Bartoli et antiquiorum sententia dicendumque filium in presupposita specie in potesta-
te patris fuisse quare expectanda mors matris eum in eius vita incapax filius fuit, morien-
... lo non est apud quem re maneat fidei commissum ut explicat Valentia ... de adquir. her. trac. 2.
cap. ... n. 11. quare falsa videtur suppositio imperatorum de matris consensu requirunt.

Secundo sic arg.° = Etiamsi matris res fuisset in eius elect.e rei vel precii restitutio deberet. Itam dominium namque filius transferre non potuit cum dominus non fuisset et nemo potest plus juris in alium transferre quam in se habuit. l. traditio. 20. ff. de acq. rer. dom. l. nemo plus juris. ff. de reg. jur. taliter ut consensus matris non posit efficere ut dominium transferat.ur quod sic probat.ur filius liberam peculij administrationem habens, liberam patris consensum habet, ad eius disposit.m l. 1. §. pen. et ult. l. sic quaerit. 17. §. 1. ff. de pecul. Et atamen si filius donaberit quod consensus patris non potest efici ut dominium transferat.ur Ergo neque consensus matris potest facere ut dominium transferat.ur in sponsam Ex quo consequens mater ipsa recte rerum restitut.em recusare poterit tribuendo earum [illegible]tionem neque dificultantem effugiet quia dixerit ea rat.e matrem mancipia nunquam eius praestare debere quo filio succesit ut ait noster text. quod esset venire contra factum defuncti arg. text. in l. 1. §. 1. ff. de except. rei vendit. et trad. nam licet succeserit filio recte poterit recusare restitutionem quod probat.ur ex l. cum vir. 12. ff. de usucap. ubi proponit consultus quod si vir praedium dotale vendiderit ex Lege Julia venditionem non valere, verum si succeserit vir mulieri licet confirmat.ur venditio non statim dominium transfert. sed successio requirit.ur quoniam maritus venire contra factum proprium non posit ex quo text.u sic arg.° Ergo mater licet contra factum fili qui succesit venire non posit mancipiorum restitutio recusare poterit cum dominium per successionem eius transferri non potuit dict. l. cum vir.

42. Auget.ur haec dubitandi ratio sequenti consideret.e res donata ante nuptias dotalis efici posse non potest l. 1. C. h. tit.o Ergo sicut donat.s nunquam dominium transferri non potuit. dotalis quae nunquam effecta mater recte restitutionem praediorum recusare poterit

Tertio pro dubitandi rat.e sic arg.° = Supponit consultus inaestimata mancipia in dotem data ad hoc ut mater electionem non habeat restituendi mancipia aut pretium ex qua parte sic arg.or Etiamsi aestimata mancipia sint eadem restituenda sunt quin matri permittat.ur restitutio pretij, hoc quod probat.ur ex l. stimatis. 50. ff. soluto matrim. ubi proponit.ur ajuris consulto aestimatam dotem praestitam a muliere marito, maritumque aliquas res vendidisse, soluto matrimonio, dubitat.ur apud juris consultum an pretij solut.e contento mulier debeat esse, et respondet.ur quod si res extent mulierem eas recuperare posse non relicta elect.e marito ex quo text.u sic arg.or Si ea rat.e mater defuncti in nostro text. improbe recusat rerum restitutionem quod inaestimatae sunt quasi stimatae essent probe recusaret, ubi in dict. l. aestimatis. 50. aestimatae res sunt, et atamen res restituendae sunt, non pretium Ergo omnes imperatores requisitum inaestimationis mancipiorum proponunt ad hoc ut diliget.ur electio matri = Auget.ur haec dubitandi ratio ex l. interest. C. de usu fr. ubi proponit.ur ab imperatore discrimen constituendum inter usum fructum soli in dotem praestitum et inter proprietatem aestimatam dubitat.ur quia an proprietatem an usum fructum pignorare posit maritus? respondit imperator nec usus fructus nec proprietatis pignus valere licet aestimata dos sit Ex quo text. sic arg.or Si aestimatio dotis permitteret liberam dispositionem recte pignoris constitutio procederet Ergo si non procedit ea maxime rat.e quod licet stimata dos sit res ipsae restituendae sunt; Ergo non bene distinxit noster imperator dicendo mancipia in dotem data fuisse inaestimata. = ~~Auget.ur dubitandi ratio [illegible]~~

1º P. antea quam Praedictos nodos Solvamus, et ut facilius Imperatorum nostrorum Sententiam percipiatur aliqua Praenotanda sunt, quibus magis eget nostri textus expositio et in primis animaduertendum est donationem ante nuptias, quam in sponsam contulisse sponsum asserunt Imperatores de mancipiis de quibus est quaestio in nostro textu eandem esse ac donationem propter nuptias, haec quod donatio contemplatione nuptiarum fit, et multipliciter distingit primo enim fit à sponso vel eius consanguineis spe futurarum nuptiarum pure, et absolute in qua dominium statim transfertur l. 1. ff. 1. ff de donationibus et adhuc si matrimonium non sequatur non Revocatur l. si tibi 11. C h. n. tit. quod immutatum fuit à Constantino in l. cum veterum 15. C h. n. tit. in qua cavetur ut omnis donatio in sponsam collata censeatur conditionalis si nuptiae sequantur et ideo quamtumuis pure, et absolute donatio fiat semper intelligitur in esse conditionem si nuptiae secutae sint qua propter deficiente conditione deficit donatio et competit Repetitio s. Cipio gentilis post alios lib. 4. de donationibus inter cp. 16. — Alia est donatio propter nuptias, quae nuptialitium appellatur celebrabatur quod per missionem munerum solemnium de quibus in l. 194 de verb. signif. differt quod haec donatio ab antecedenti in eo quod semper fuit conditionalis etiam ante constitutionem Constantini in dic. l. 15. C h. n. tit. ut probatur ex textu in l. 2. C h. n. t. Ratio quod differentiae inter illam primam donationem de qua egimus, et istam quam nuptialitium vocamus in eo consistit quod in ista donatione tantum attendebatur spes futurarum nuptiarum, quarum causa celebrabatur et ideo causa non secuta semper competebat Repetitio at, in illa altera donatione attendebatur liberalitas donantis cuius exercendae causa celebrabatur et ideo non videbatur precise celebrata sub conditione futurarum nuptiarum ut eleganter observat Retes de donationibus cp. 22. quae munera donari solita et hodie in usu sunt hispane quod vocamus Joias y vistas = de inde et altera celebrabatur donatio arrarum in quibus diversa iura pro diversitate temporum constituta fuere, et ut potiora seligamus adnimaduerto secuto matrimonio uxorem praedictas arras sibi Retinuisse iure proprio in quemcunque euentum excepto casu textus in l. hac, et ita alias 6. C de secundis nuptiis de quo Antonius Gomez in l. 14. Tauri: si vero matrimonium secutum non fuit per mortem sponsae arrae Restituebantur sponso quod si sponsus decederet arrae Restituebantur eius heredibus dummodo non essent extranei, textus in l. 2. C Theodosiano de sponsalibus quae distinctio derogata fuit à Iustiniano, arg. textus in dic. l. cum veterum 15. C h. n. tit. ut eleganter notat Cujacius in commentariis ad titulum C de sponsalibus: quod ex tempore Iustiniani imp. si matrimonium secutum non fuisse arras omnimodo esse Restituendas vel sponso vel eius heredibus asseueramus quod non tantum debet intelligi quando matrimonium non fuit secutum propter mortem alterius ex contrahentibus, sed etiam extenditur ad quoslibet alios euentus ex quibus iusta causa impeditur matrimonium ut ingressus Religionis alterius ex coniugibus ut probatur ex textu in l. sancimus §3. ff. tit. C de Episcopis, et clericis = denique notandum est quod si matrimonium non sequatur

ex eo q.d a pacto recedat alter ex sponsis in hoc casu iure codicis qui recedit donata amittit l. mulier 5. C de sponsalib. = hec q. donatio ante Iustinianum tantum poterat celebrari ante nuptias et ideo sic appellata erat, sed Iustinianus id im mutavit statuendo etiam stante matrimonio fieri posse et ideo et nomen muta vit vocari que cepit propter nuptias pari que passu ambulare cum dote l. si di vanter 19. C h.n. tit. Othomanus in disputatione de dotib. et Reies vbi supra

hasta el fol. 266. blanco.

2°. Non obstat 1a. ratio dubitandi ubi dicebamus &c. quoniam respondendum est diversimode de consensu requiri in nostro textu. nam aliud est consensus ratione potestatis in filio alia ratione dominij in re; ratione potestatis non requiritur consensus matris cum illa filium non habeat in potestate dict. §. feminae. sed ratione dominij cum mancipia donata sint matris quorum dispositio sine ipsius voluntate fieri a filio non potuit; neque donatio ante nuptias valeret cum esset donatio deficiente liberalitatis actu ut diximus antea si mater non consentiret; itaque supponendum tamen in nostro textu patrem non habuisse filium maritandum alioquin haec donatio sine consensu patris non valeret cum ratione adquisitionis ipsi patri adquirerent. L. placet. 79. ff. de adquir. her. et sic non obstat 1a. Rõ. dubitandi

Non obstat 2a. Ratio dubitandi ubi dicebamus &c. quoniam respondendum est. regulam illam neminem posse dominium vel jus quod non habet in alium transferre intelligendam et temperandam nisi voluntate domini res tradatur vel donetur quae explicat Cujac. ad L. nemo plus. ff. de R. I. nam nihil interest an dominus rem tradat, an voluntate eius res tradatur. utroque enim casu dominium transfertur. §. nihil autem interest 42. inst. de rer. divis. L. si servus. 61. §. locavit. ff. de furtis taliter ut accessione possessionis uti possit accipiens ex persona domini veri licet tradita res a non domino sit dum tamen sit voluntate domini L. si servus. 14. ff. de adq. possess. et in nostro textu amplius est nam ipse filius dominus efficitur siquidem consensu matris facta donatio a filio ipsi filio facta donatio a matre videtur qua ratione dominium proprium transferre filius intelligitur arg.to leg. rogasti 11. ff. de reb. cred.; neque obstat augmentum dificultatis si quidem nec tamquam heres nec tamquam mater potest recusare restitutionem nam tamquam mater siquidem voluntate sua donatio facta fuit non tamquam heres cum filius inestimata accepit et obligatus erat eadem restituere et jure heredis cum repraesentet personam defuncti. L. heres hereditas ff. de usucap. nihil amplius possit facere quam defunctus. neque obstat dict. L. Cum vir. 42. quoniam respondendum est in illo textu necessariam esse usucapionem non ex illo capite quod possit ille pretium restituere et rem petere venditio quia facta fuit sed ex illo capite quod dominium quiritarium transferri non potuit per tractum juris gentium ut est emptio itaque necessaria est usucapio ut ait ulp. in fragm. tt. de libertis §. in bonis &c.

3. Non obstat 3a. ratio dubitandi ubi dicebamus &c. quoniam respondendum est constituendo discrimen inter stimationem dotis quae facit emptionem et stimationem dotis quae taxationem solummodo facit ut docet Cat. Liberio ratio rei dicta autem 2a intelligendus est textus in dict. L. stimatis. 50. nam ista stimatio quo ad electionem restitutionis rei vel pretij idem est acsi inestimata res esset. et sic non obstat haec ratio dubitandi. neque obstat augmentum dificultatis ex dict. L. inter. 6. C. de usufruct. quoniam respondendum est dupliciter casum ibi poni alium ususfructus alium proprietatis; ususfructus qui inestimatus erat quare pignorari non potuit proprietas autem estimata erat et dicta non ait in oratore dispositionem non habere maritum, siquidem potest restituere pretium vel rem quo discrimine posito nil obest dict. L. inter. 6. quam ita intelligendam est cum Petro Barbosa in rubr. solut. matr. 3a. parte &c.

Brevis, et methodica expositio ad titulum de Gradibus Cognationis institutionum imperialium, et ad h. juris [illegible] 10 ff. de Gradibus, et ad titulum de Consanguinitate et affinitate in Decretalibus, et in 6.°, concilio Tridentino sessione 24 de Reformatione cap. 2.° et 8.°

n.º 1. Inter illas juris quaestiones, quae Dum tractantur ingenium exercent, oblectamento que sunt; etiam tractatus usui maxime, et Utilitati deserviunt non ultimum sibi locum vindicat praesens Disputatio, ut pote quae utilissimas jurisprudentiae Doctrinas, usu fraequentes quaestiones, et regii juris articulos comprehendit, quo circa Dum nostri semper est instituti, o Clarissimi auditores vestris omnibus inservire, et nullum tempus praetermittere, quo prodesse possimus, et vobis quid Gratum facere, faciliori stilo tam vastam juris materiam amplectemur. Continuite optatus esse Vobis deditissimus vestra nobilitate suscipite.

n.º 2. Paulus JC. suscepte inspectionis utilitatem, et necessitatem commendat in L. ulti.ª ff. h. tt. nam plurimae juris periti species, et quaestiones, quibus juridica terminatio pendet. ex recta graduum enumeratione pendet; Legibus enim Hereditates et tutelas ad proximum quemque agnatum redire consueverunt: extat quippe Lege 12 tabularum ita Cautum, Si intestatus moritur, Cui Suus nec Stabit Heres, agnatus proximus Familiam Habeto, referunt Ulpianus in Fragmentis tt.º 26 § 1. Balduinus ad Leges Romuli cap. 27. n.º 36. Richardus ad tt. de Hereditatibus, quae ab intestato deferuntur cap. unico de Legitima Successione filiorum ex n.º 3. et meminit illius Legis Justinianus noster in proemio de Legitima agnatorum successione, et in authentica post fratres. C. de Legitimis Heredibus. Ulpianus in L. pronuntiatio 195. § 1.º ff. de V. S. cum L. a. § Haec hereditas de suis et Legitimis heredibus. L. 6 tt. 13 p. 3. explicat Antonius Gomes in L. 31. tauri n.º 1.º et 2.

Praeterea deficiente tutela testamentaria proximiori agnato ex eadem decemvirali Lege Legitima defertur, ut constat ex L. 1.ª L. Legitimus 3. L. Si plures 9. ff. de Legitimis tutoribus proemio Inst. de Legitima agnatorum tutela, L. 9. tt.º 16. p.ª 6. explicant Donellus lib. 3. comment. cap. 6. Cujacius lib. 11. observat. Gutierres de tutelis 1. p.te cap. 12. Rursus cum Praetor ex indulgentia sua naturam sequens, aequitatis cognatos in tabulis incognitos ad Successionem Vocabat proximioribus beneficium Suum impertitur, L. 1. § proximus unde § gradatim ff. unde Cognati. Deinde Lege Julia publicorum judiciorum proximiores sanguinei adversus Consanguineum testimonium Dicere non coguntur, L. 4. ff. de testibus, L. 2. ff. de accusationibus, L. 11. tt.º 16. p. 3. Docet latissime Farinacius t.º 2.º Criminalium quaest. q. 54 n. 13. quod usque ad 3.um Gradum porrigitur, tradit Cujacius in paraphrasi ad hunc tt. Tandem in nuptiis contrahendis quidem Gradus observatio est, nam inter Consanguineos, et affines intra certos Gradus prohibitae sunt nuptiae cap. non debet de Consanguinitate et affinitate, § inter eas cum quatuor sequentibus Inst. de nuptiis, L. 1. et sequent. tt.º 6. p.ª 4. Trid.º sess. 24 de reformat. cap. 1.º et 2.º Hic ideo in dictis de materia tamen huius tractatus cognitionem maxime necessariam, quam ut integre percipiamus in quatuor [illegible] Undemus. in 1.º de Gradibus Consanguinitatis, et eorum dinumeratione in Caesareo, Regio, et Pontificio disputabimus, in 2.º de affinitate, et intra quos Gradus diret nuptiarum prohibitio utroque iure tractabimus, in 3.º de Cognatione Legali, in 4.º De Cognatione Spirituali, et publica Honestate agemus.

§ 1. De Gradibus Consanguinitatis, et eorum enumeratione in Caesareo, Regio, et Pontificio

C3

n° 3 Quamvis frequenti iuris axio, et plerisque authoribus probatione consanguinei dicantur fratres ex eodem patre progeniti, l. 4 ff. unde cognati l. 2 § agnati ff. de suis, et legitimis heredibus, Cuiac. lib. ... observat cap. 26, aequati tamen ... differunt quia sic appellati ... quasi ex uno nati aut quasi ... descendentibus habuerint l. 1 § 1 ff. unde cognati. Unde consanguinitas seu cognatio in genere ... inter ... theologis, et iuris peritis ita definitur. Consanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. quam definitionem ... fere institutarii tradit divus Thomas in 4° dist. 40 q. unica art. 1°. Haec generica cognatio duas continet species, agnationem scilicet et cognationem. agnatio est vinculum personarum ex virili sexu descendentium. cognatio vero ex femineo sexu ... § 1 inst. de leg. agnat. tutela ... antiquitas ... ex masculis progenitis, quam ex feminis, illis semper deferebat hereditates ex ... l. 1 § ... ff. de ventre inspiciendo, l. pronuntiatio 195 § familiae ff. de V. S. ... in tutelis observatum fuit. Hoc quod ... obtinuere usque dum Imperatorum constitutionibus cognationis, et agnationis discrimina sublata fuere, et quoad heredes, l. lege 12 tab. ... C. de legitimis heredibus auth. de heredibus ab intestato venientibus § si quis igitur, et § nulli, et quoad tutelas, ... tamen ex feminis ... auth. de heredibus ab intestato venientibus § ex his autem auth. matri, et aviae C. quando mulier tutelae officio fungi potest. Si ...

Cum ... gradibus ad cognoscendam proximitatem inter cognatos existentes stantur, scire expedit, lineam ... significare filum quo fabri in aedificiis utuntur ad cuiusque partis sive ... sive obliquae lineae cognoscendae mensuram. quae linea apud plerosque ... regula dicitur. De qua ... intelligendus est Paulus ... Sabinus in l. inter eos 29 ff. de adquir. rerum dominio quandoque etiam pro quocumque funiculo usurpatur, ut apud Plinium lib. 32 c. ... et alios, quos referunt ... Seneca, et Pratejus de ... linea ... dicuntur linea margaritarum, sive funiculo, aut filo margaritarum, l. lineam margaritarum 26 ff. ad l. Falcidiam l. ult. § ult. ff. de auro, et argento legato, l. si servus 27 § si cum maritus 30 ... ff. ad l. Aquiliam. In significatione ... gradus metaphorice a iurisconsultis accipitur, ... l. iterata q. ... § sunt et ex lateribus ff. de gradibus, l. ... Celsibus vacantibus lib. 10, ... dicunt lineam in aedificiis et ascendit, et descendit, ac transverso gradiatur sic similiter in cuiuscumque cognati ... et ascendit, et descendit ac ex transverso ducitur. ... linea collectio personarum ab eodem stipite descendentium plures gradus continens, ut ... fere institutarii docent ... 334, ... in summa de consanguinitate et affinitate. Hinc constat triplicem esse lineam unam ascendentium, aliam descendentium, alteram vero transversalem. l. iterata q. ff. h. t. ... inst. h. t. linea ascendentium est illa, qua a genitis ad genitores progredimur illorum stipitem quaerendo, numerando patrem, avum, proavum, abavum, atavum, tritavum, ... plures, cum ceteri ulteriores proprium nomen non habeant uno ... maiores demonstrentur d. l. 10 ... § parentes ... l. ... parentes 51 ff. de V. S. lineam vero descendentium dicimus illa, qua progredimur a genitoribus ad genitos, ... a patre ad filium, nepotem, pronepotem, abnepotem, atnepotem, trinepotem, et ad alios similes qui certo ... nomine posteriores appellantur d. § parentes ... similiter. Linea autem collateralis, seu transversalis ... dicitur ... plurimis personis mediate et immediate ab uno stipite procedentibus, ... in ... descendunt, ut ... ex fratre usque ad trinepotem ... fratris proveniunt, et ... ex patruo usque ad trinepotem ... extenditur. Haec transversalis linea est aequalis, et inaequalis ... aequalis in fratribus, et sororibus, inaequalis vero in patruo, amita ... in ceteris ... Docent ... lib. 1 ... inst. h. t. ... Balduinus in ... Antonius Augustinus lib. 2 emendationum cap. 5 et ... Iustinianus ... —

Iurisconsultis ad ... proximitatem cognoscendam gradibus ... ... gradus varie accipi solet quandoque pro ... pedibus gradientium usurpatur, et apud ...

De Gradibus que Sonare opositis. quando gradus dicitur pro Standi firmitate teste Cicerone lib. 1. offy
tiorum que etiam accipi solet ut apud Calepinum verbo Gradus. Dicti que sunt ad similitudinem scalarum
locorumve fastigiorum, quos ita ingredimur, ut a proximo in proximum, vel in illum qui quasi ex illo
nascitur, veniamus, d. l. fin. §. Gradus ro. ff. h. tt. Fluere Gradatim. Honores defungitur
quasi diminuere Contigit ut aliquis maiores adscendatur. l. ut Gradatim 11. ff. de muneribus
et honoribus. Gradus autem mensura distantiae personarum, qua cognoscitur quota Consanguini
tatis distantia aliqui Consanguinei in gradu sint Ostemanus dist. de Gradibus glo. Anto
lingu. et alii vbi.

His Brevitori, quo potui Stilo praefatis

Maxime utilibus et necessariis propositis ad gradum cognationis computationis devenimus oportet
igitur interascendentes et adscendentes facilius in Graduum computatione. Quod ut percipiatur duplex
Regula constituitur. 1a in recta linea adscendentium et descendentium tot sunt Gradus quot sunt
personae generatae ablato stipite. ita que vaque ex his personis gradus constituit inadempta. Ratio
est, nam cum primus Gradus relationis ad alium necessario constituatur, duabus personis indiget, una
Generante, altera Generata, alias Generatio fieri non potest, Ceteri vero gradus una tantum
persona efficiuntur. proinde ea addita gradum adiicit, ln exemplo. Pater et filius in uno
Pater qui gradum constituit, nisi relationis ad filium, vero ex his duabus unus duntaxat Gradus
fit, erit que alter alteri in hoc Gradu. Sic Figuratur quo gradu sit nepos Cum avo sic dices
Pater filium Genuit, filius nepotem. Ille. Duae Generationes ergo in gradu erit mihi nepos
meus, et hac ratione computationes similiter pronepos, quia in 3o Gradu et abnepos qui in 4o. Sic beir
... 1913. §. 3o Joan. ... 4o ... Hinc neque gradus ... Justinus
... Hactenus inst. h. tt. Lambertus ... in d. §. 11 ... Ostemanus, et ...

Secunda regula est inter ascendentes et descendentes

Computatis gradibus ita intelligitur, ut quota sit de Cuius Cognatione queritur, usque ad personam
ex qua ... quasi de personarum gradu praedicamentum faciamus. Ut si in superiori
linea adscendamus, in inferiori descendamus. Utrumque lineis exempla patent. si queritur
quo gradu pronepos distet a proavo adscendendo usque ad avum numerando filium patrem avum et
avum, ... tres tantum, ... Gradus ... priores ... et dicam
requirantur, Generans. l. et Generata. itaque in 3o Gradu erit. Similiter. Si interrogatur
quo Gradu avus a pronepote distet descendendo usque ad pronepotem numerando patrem filium nepotem
pronepotem. qui in 3o erit Gradu ... Nec interest utrum illa ... computat
Gradus ... ... nec ex legitimo matrimonio ... nec in ...
... nam ad Graduum computationem tantum Generatio attenditur ... Seruo in Vulgo ...
et in ... ... numerabitur, ...
... ... interest 54 ff. de ... ... Servilius inst. de nuptiis. quam ...
quam que computationem, et civilis, et Canonica, ... observari ... ex cap. parentele
cap. 1. Joan. 35. q. 5. cap. ... de consanguinitate et affinitate. l. 3. tt. 6. ... f. ...
... Thomas in 4o ... 40 q. ... Sanchez de matrimonio ... 50 no. 4 Cobb. Bor...
... lib. 7. ... c. 3. no. 6. =

Difficilior tamen est Graduum Computatio per transversales

... utrum que iuris Civilis et ... Canonicis ... ...
... ut cognoscatur quoniam gradu quisque transversalis ... ... adscendere
... ... huius computationis transversalitatis, ...
... ... lineam transversalem ... usque gradu, cum qua cognatio intercedat, ...
investigatur.

investigatur; tot quot erunt personae in ascendendo et descendendo, tot erunt gradus dempta una
a qua incipimus, seu a qua ascendimus et descendimus, ad quam redidimus. Exempli gratia, si
inquirat quo gradu sit mihi frater. Ita fiet computatio. In primis ascendemus ad patrem, qui generationis causa est, deinde descendemus ad fratrem, ubi alter frater invenitur. Ecce tres personae, una dempta
duae remanent, ergo 2.o gradu est mihi frater meus. Rursus si scire velis quo gradu fratres patrueles sint, ita in eis erit computatio. Ascendamus ad avum, qui cum ab ambo descendit, et ad fratres liberos, qui patrui nuncupantur; statim descendamus ad eosdem fratres patrueles. Ecce quinque
personas, dempta una ergo 4.o gradu fratres patrueles. N. d. l. 10. §. 4. Gradu, §. item inst. de nuptiis.
Vide Minsingerum, Baldinum, et ceteri fere institutarii.
Verum alio modo fit graduum dinumeratio in Canonico
inter transversales. Prorsus cognitis duabus regulis assignandae. Prima: In linea collaterali aeque
distantes ab stipite, quo gradu distant ab stipite, eodem distant inter se ascendendo tantum. Quare duo
fratres sunt in 1.o gradu, quia eodem distant a patre, tamquam a communi stipite. Similiter et fratres patrueles, cum ab
communi stipite, id est avo, 2.o gradu distent, 2.o erunt gradu. cap. ad sedem, et cap. parentelae 35. q. 5. — 2.a regula
est. In eadem linea transversali inaequaliter distantibus, quo gradu remotior distat ab stipite, eodem gradu
distant inter se. Veluti si de consobrino cum patruo quaeratur, consobrinus distat a communi stipite, hoc
avo, 2.o gradu, patruus vero 1.o, ergo gradus consobrini remotior sit, perpetuo habendus erit, itaque
2.o gradu consobrinus cum patruo erit. Vel etiam si Sempronius dicto habuerit filios Titium et
Seium, et Titius habeat filium nepotem, nepos cum Seio est in 3.o gradu, quam cum nepos Titii tribus gradibus distet a communi stipite, id est a Sempronio, illo que dempto tres remaneant personae, merito nepos
Titii cum Seio in 3.o gradu constituto. cap. [illegible] ad sedem, et cap. parentelae 35. q. 5. docent Sanchez ubi supra,
Petrus Gregorius lib. 9 Syntagmatis n.o 9. Itaque computatio, quae inter transversales secundum legem civilem
communiter observatur in utroque foro et quoad tutelas et quoad successiones, quoad matrimonium vero iure
Canonico statuta observandae, usque dicti docuit Alciatus l. 1. in d. cap. ad sedem
et Hostiensis de cons. 35. q. 5. = illud passim animadvertatur: velim in civili reperiri primum
gradum inter transversales, in linea quidem a 2.o gradu incipere: ratio in promptu est, quia cum primus gradus
careat duabus personis generata scilicet et generante, in transversaque linea non reperiatur, cum frater fratrem
non generet, merito suus gradus in linea civili non, sicque a 2.o incipit l. 1. §. 1 ff. h. t. [illegible]
et in iure civili obtinet, sicut in canonico primus gradus in transversalibus obtinet, cum fratres in eo
inveniantur d. cap. ad sedem, ubi fratres itaque 35. q. 5. ita Minsingerus, et ceteri fere institutarii.
Cum ergo utroque iure et Canonico, et civili graduum
computatio iam cognita sit, scire expedit in quibus gradibus prohibeatur in linea matrimonium

catta 271. blanco.

Caput [illegible] de causis [illegible] cognitio [illegible] [illegible]
[illegible] requisitionibus [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] vero [illegible] [illegible] causis [illegible] ordinariis [illegible]
[illegible] examinari, [illegible] prosequi [illegible] causas [illegible]
[illegible] exercendi, quatenus cognitio ratione jurisdictionis [illegible]
[illegible] [illegible]; [illegible] ergo tenenda est regula [illegible]
[illegible] [illegible] consuetudo [illegible]
[illegible] ducuntur, [illegible] jurisdictione [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] beneficio [illegible]
[illegible] jurisdictio, quatenus ea [illegible] lege [illegible] consuetudine [illegible] constitutionis
[illegible] ordinario [illegible] magistratus [illegible]
[illegible]
[illegible] videlicet [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] magistratibus [illegible]
[illegible]
[illegible] magistratu [illegible]
[illegible]
[illegible] desideratur [illegible]
[illegible]
[illegible] omnibus [illegible] exercendi [illegible]
[illegible] magistratibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1C2

[illegible] ... jurisdictionem [illegible] ... quia [illegible]

[illegible] ... tutorem [illegible] dare potest ... dare [illegible] suam jurisdictionem [illegible]

[illegible] ... jurisdictionem non habet [illegible]

[illegible] ... dictatoris ... [illegible]

[illegible] ... cum [illegible]

[illegible] ... removendi ... [illegible]

[illegible] ... jurisdictionem [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... dare ... respondetur ... esse ... [illegible]

[illegible] ... oratione divi marci leg. 1 ff. ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ... non ... [illegible]

[illegible] ... non ... [illegible] longe enim [illegible]

[illegible] ... magistratibus ... quia [illegible]

[illegible] ... legationis ... magistratibus ... [illegible]

[illegible] ... tutores ... jurisdictione ... [illegible]

[illegible] ... magistratus ... habent ... tutores [illegible]

[illegible] ... cum testamento ... tutorem [illegible]

[illegible] ... tutores ... dare ... [illegible]

[illegible] ... tutoribus [illegible]

[illegible] ... testamento ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ... jurisdictio [illegible]

Ad 3.
tutori [illegible] ... jurisdictionis [illegible]

[illegible] ... esse ... mandata jurisdictione ... [illegible]

[illegible] ... leg. 1 ... leg. [illegible]

[illegible] ... jurisdictio ... [illegible]

[illegible] ... delegari possunt ... [illegible]

[illegible] ... quod refert ... [illegible]

[illegible] ... tutoris mandari posse ... [illegible]

[illegible] ... principis ... illat. ... principis ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... removendi tutores ... [illegible]

[illegible] ... illis competat ... opinione ... [illegible]

[illegible] ... competat ... non ... [illegible]

[illegible] ... mandata ... jurisdictio [illegible] ... illud judicium examinat ... [illegible]

[illegible]

Ad 4.
[illegible]

[illegible] ... ordinario ... competit ... [illegible]

[illegible] ... alimentorum ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... jurisdictionem ... [illegible]

[illegible]

[illegible] Tandem [illegible] Contrahit [illegible]

[illegible] alienari [illegible]

[illegible] aut [illegible] magis[trat]us [illegible] non possunt [illegible]

[illegible] decisione 40; [illegible] liberari non potest leg. 2 [illegible]

[illegible] gentilis [illegible]

Surgebant causae quae vulgo [illegible] legis actiones [illegible]

[illegible] et emancipatio: [illegible] causae, dicuntur legis actiones leg. 4 ff. de adoptionibus leg. [illegible] de

4.o leg. 2 et 3 cod. de officio proconsulis leg. ff. de officio iurisdictionis, [illegible] sententiarum [illegible]

[illegible] lib. 1 commentar. cap. 8. [illegible] illustrium quaest. 34, [illegible]

[illegible] cap. 40 [illegible] ff. de regulis iuris; dicuntur illi actus legis actiones

[illegible] legis [illegible] magistratus a lege specialiter designati [illegible]

[illegible] possunt, apud quos legis actiones fiunt, de adoptione [illegible]

[illegible] proconsulis ibi nec adoptare potest omnino [illegible]

legis actio leg. 1 [illegible] ibi [illegible] apud [illegible] potest quia [illegible]

est ei legis actio; de emancipatione dicta leg. 4 ff. de adoptionibus, [illegible]

apud magistratus municipales si habent legis actionem emancipari et manumitti [illegible]

[illegible] leg. et penultima cod. de emancipatione liberorum leg. 2 ff. de officio [illegible]

ergo [illegible] inactibus [illegible] ordinario [illegible] speciali [illegible]

[illegible] non potest mandari aut delegari [illegible] gentilis lib. 2 [illegible]

cap. 16 [illegible] nec contrarium [illegible] leg. 2 ff. de officio proconsulis [illegible]

[illegible] leg. [illegible] cap. 19 [illegible]

[illegible] tandem causae status et libertatis delegari [illegible] potest leg. 2 cod. [illegible]

[illegible] causa status et libertatis [illegible] confirmat [illegible]

[illegible] leg. ultima cod. [illegible] causae status [illegible]

[illegible] praetores, proconsules, praesides et consules [illegible] causa [illegible]

[illegible] leg. [illegible] 36 [illegible]

[illegible]

[illegible] causae status [illegible] gentilis lib. 2 [illegible]

[illegible] causa extraordinaria [illegible]

[illegible] delegari [illegible] affirmant [illegible] contrarium [illegible]

[illegible] lib. 2 cap. [illegible]

[illegible] regula causae [illegible]

[illegible] causas quae possunt delegari [illegible]

[illegible] delegari non possunt [illegible] causae [illegible] delegari [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... [illegible] incidit [illegible] ...
[illegible] ... Caroveni[?] ... ergo ... est ... [illegible]
[illegible] gladio [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... appellatur potestas ... [illegible]
[illegible] ... controversiam ... [illegible]
... Bartolus ... in iudiciis ... [illegible]
... [illegible] ...
... iurisdictione ... [illegible]
... [illegible] ...
... conditio ... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] gladii potestate non materialiter ... [illegible]
... magistratus animadvertere potest, ... [illegible]
... gladii ... iurisdictionis ... hasta ... [illegible]
... [illegible] ... hasta illic et gladius et ... [illegible]
... gladii ... lex nemo 70 ... [illegible]
... [illegible] ... gladii ... [illegible]
... [illegible] ...
ergo ... [illegible] ...
... quam gladii ... [illegible]
... de adulteriis ... ad legem Iuliam maiestatis ... [illegible]
... lex nemo ... [illegible] ...
... animadvertendi ... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...

... mixtum imperium ... [illegible]
... [illegible] ... iurisdictione ... [illegible]
... Zenninus[?] ... iurisdictione cap. 4 ... Menoch[ius] ... cap. 3 ... [illegible]
... Mathesilanus[?] ... [illegible]
... definitione ... Alciatus ... Paradoxorum cap. 8 ... [illegible]
... disputationum cap. 53, Cuiacius ... observationum cap. 30, ... dicturarum[?] cap. 4, ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... Medico ... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... disputatione 3 ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...

[illegible] unde delegatus [illegible] excommunicatum [illegible] ex [illegible] absolvat [illegible] sextum [illegible] notat; addunt etiam textus [illegible] ratione cap. venerabilis 33 de testibus, cum qui ipsos [illegible] [illegible], ut [illegible] probatione legis [illegible] notavimus [illegible] cap. 18 [illegible] [illegible] cap. 10 [illegible] [illegible] restitui [illegible] cap. 38; etiam delegatus [illegible] [illegible] cap. [illegible] 28 [illegible] [illegible] sententiam [illegible] cap. [illegible] 39 [illegible]; [illegible] sententiam esse [illegible] cap. [illegible]; [illegible] subdelegationis commissione [illegible] [illegible] delegatus [illegible] cap. [illegible] [illegible] lib. [illegible] unde [illegible] delegatus [illegible] [illegible] [illegible] delegato [illegible] [illegible] delegatus [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] 9

Superiorum difficultas [illegible]

[illegible] difficultates superius expensas, non [illegible] [illegible] quia judex delegatus, qui potest [illegible] [illegible], [illegible] etiam multam dicere, negant [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multam dicere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ergo delegati multam dicere non possunt; [illegible] sententiam [illegible] [illegible] multam dicere, [illegible] judicium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia maiores sunt ordinarii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] existimandus [illegible] esse delegato [illegible] [illegible] multam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ita [illegible] [illegible] [illegible] sententiam [illegible] multam [illegible] [illegible] multa dicta [illegible] [illegible] [illegible] lib. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. 34 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multa [illegible] quantitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. 34 [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] sententiam [illegible] [illegible] [illegible] multa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multam [illegible] [illegible] multam [illegible] esse pecuniariam poenam [illegible] multam

523

extensa fuit ad minorem summam in leg. final. cod. de modo multarum leg. generaliter cod. [illegible] provocatione non est necesse, illis tamen adhibitis servatis iuris, poena et multa [illegible] poena infamiam adfert leg. non solet 6 ff. de poenis, leg. divus ff. de iniuriis; multa tamen [illegible] non irrogat leg. 1 cod. de modo multarum. Et poena fisco adiudicatur, aut in usum publicum [illegible] leg. pen. ultima cod. eodem tit. ordina de primogenitis cap. 29 n. 20, poena vero pecuniaria [illegible] vero aut in usus [illegible] adiudicatur leg. omnes 26 leg. constitut. 33 ff. de [illegible] et actionibus, ultima ff. de [illegible], poena ad leg. definita mutari non debet nec potest, leg. poenas [illegible] ad legem [illegible] cap. de causis 481 [illegible], multa ex arbitrio iudicantis [illegible] [illegible] 244 ff. de v. sig., a poena provocatio non est, a multa appellare licet dicta leg. si quis [illegible] gentilis et alii —

Cap. 10 [illegible]

[illegible] est [illegible] in republica romana [illegible] multa dicere [illegible] delectus; [illegible] licentia [illegible] fuit consulibus [illegible] [illegible] leg. 2 [illegible] leg. 181 ff. de verbis [illegible] [illegible] historiae [illegible] leg. 1 ff. [illegible] [illegible] cap. 7 [illegible] ordinarii [illegible] ordinarii [illegible] [illegible] ordinarii [illegible] multa [illegible] delegati iudices multam dicere [illegible] nam cum haec [illegible] magistratus [illegible] delegati [illegible] [illegible] multam dicere [illegible] [illegible] cap. 348 n. 24 [illegible] [illegible] —

Cap. 11 [illegible]

[illegible] nam licet [illegible] iurisdictione delegata [illegible] [illegible] [illegible] delegatione [illegible] [illegible] ordinarii [illegible] 231, [illegible] [illegible] significatio de electione leg. hoc verbo [illegible] [illegible] [illegible] leges [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudices ordinarii [illegible] [illegible] [illegible] leg. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] legato [illegible] integra [illegible] 18 [illegible]

[illegible] affectionis [illegible]

[illegible] frequens [illegible]

[illegible] esse [illegible] delegato [illegible]

[illegible] tertio [illegible] delegati [illegible]

[illegible] delegatum [illegible]

[illegible] delegati —

[illegible]

[illegible]

ff. ad municipalem, leg. magistratus 12 ff. de iurisdictione, leg. 1 Cod. de [illegible] liberorum, [illegible]
[illegible] ex leg. 4 § [illegible] ff. de damno infecto leg. 1 ff. de albo scribendo, et quia a fine erat [illegible]
[illegible], [illegible] ad certam quantitatem posse, docetur in leg. inter [illegible] § ff. ad municipalem [illegible]
[illegible], quod ex antiqua quadam inscriptione probat [illegible]
[illegible]; alii tandem existimant iurisdictionem habere non autem mixtum imperium quod [illegible]
coercitione [illegible], et hinc penali iudicio eam defendere non posse [illegible], ubi
[illegible] iurisdictionem sine ullo imperio, sed haec solutio refellitur facile, nam [illegible]
etiam [illegible] habebant leg. ea quae 26 § 1 ff. ad municipalem, poterant enim suam sententiam pignoribus
exequi leg. quemadmodum 21 § magistratus 7 ff. de aqua pluvia, et in servos [illegible] animadvertere
leg. magistratus 12 leg. si privatus 18 § 1 ff. qui et a quibus, leg. si quis uxori § si [illegible] ff. de furtis, mulctam dicere
[illegible] in leg. aliud 131 § 1 ff. de v. s. [illegible] ad flagellorum coercitionem pervenire poterant leg. [illegible] 39
[illegible], ergo quia mixtum imperium [illegible]. tandem Antonius Faber [illegible] leg. unica existimat, [illegible]
duumviri iurisdictionem cum modico imperio [illegible], non tam amplam coercitionem habere, ut [illegible]
[illegible] habebant, sed tantum limitatam, et hinc penali iudicio defendere non posse, nec novum est, ut [illegible]
[illegible] possint iudices imperium exercere, non autem alii [illegible] cap. dilecta 12 [illegible], ita [illegible]
[illegible] —

Nu. 11
rationis vera
solutio

[illegible] dicendum est duumviros [illegible] magistratus municipales
[illegible] duumviri ex ordine decurionum leg. [illegible] ff. de [illegible] 7 § [illegible]
decurionibus, [illegible] leg. si quos 59 Cod. de decurionibus [illegible] titulo, [illegible]
erat, [illegible] civitates appellantur in leg. [illegible] 13 § si civitates ff. de excusationibus [illegible]
[illegible], leg. [illegible] municipalem, leg. [illegible] magistratus 18 ff. de decurionibus [illegible]
[illegible] ubi magistratuum [illegible], quorum duumviratum, [illegible]
[illegible] possunt comparari iudicibus [illegible]
ordinariis [illegible] appellantur [illegible]
[illegible] leg. 2 Cod. de defensoribus civitatum [illegible]
[illegible] habebant iurisdictionem et mixtum imperium, [illegible]
[illegible], et hic [illegible] accipiuntur in leg. quidam 30 ff. [illegible]
[illegible] penali iudicio [illegible]
[illegible] magistratus municipales non [illegible] magistratum [illegible]
[illegible] leg. [illegible] 12 § 1 [illegible] magistratus municipales [illegible]
[illegible] in iudicium [illegible]
[illegible] ex [illegible]
[illegible] —

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] delegati [illegible] in significatione [illegible] 28 [illegible]

[illegible] ... concedo omnia ... delegatus iuxta [illegible] significatione ... [illegible] ... necesse est ... [illegible]

... iuxta hanc significationem ... [illegible] ... delegati ... iudicis ... [illegible] ... potestas ... [illegible] ... extra [illegible] ... potestas ... [illegible]

... iurisdictionem delegati ... [illegible] ... delegatus ... [illegible] ... et voluntate ... iudicandi ... [illegible] ... et cum cognovisset quid de iure sit potestate esset ... [illegible] ... potestate ... [illegible] ... faciant ... [illegible] ... delegatus facere debet ... [illegible]

Alio iuxta ordinem ... [illegible] ... debet ... [illegible] ... debet recipere litteras delegationis et iurisdictionem acceptare ... [illegible] ... delegatus debet iurisdictionem acceptare ... [illegible] ... etiam debet delegatus ... [illegible] ... debet ... [illegible] ... litteras delegationis ... [illegible] ... debet ... recipere delegationis ... [illegible] ... delegationis ... [illegible] ... debet enim delegatus ... [illegible]

fes ... exceptiones admittendo rationabiles cap. causam quae de rescriptis cap. ex parte 13 nisi in litteris delegationis comprehendatur, tamen in nulla lite habeat ... nisi in litteris seu delegationis, comprehensum illud debet delegatus diligenter ... argumento textus in leg. diligenter ff. mandati, et sic exceptiones admittere potest rationabiles, nonenim apostolica sedes prohibendo exceptiones admittere, intendit ... reiicere, namque legitimae sunt et rationabiles, non debeat ... principiis ... leg. 2 cod. de principiis ... ne in proprio auferatur ... defensionis ... tur, ut docent ... ad ... libro cap. 9 lit. f. plures ... in dicto ... ex parte, nec contrarium probant textus in cap. ... 2 quaest. 1 cap. placuit 21 quaest. 2 cap. ... 27 quaest. 1 ... glossa in dicto cap. ex parte intendit probare ... tiones omnes reiici ... a romano pontifice, nam ... petri ... 1 de rescriptis ... qui affirmant pontifices in dicto cap. ex parte ... decis ... de ... suorum, asseruisse numquam sedem apostolicam consuevisse omnes exceptiones reiicere, ... in ... aquae de causis criminalibus ... sed admodum exceptiones, seu dilationes non admittebantur, et sic delegando ... per causam relictis exceptionibus nihil contra ... delegavit —

Delegatus ... impediendi ... iurisdictionis ...

Sequitur quae ... et iurisdictionem in iudicis delegati ... et ... cere ... iurisdictionem exercere ... contumaces, ... remendi, ... alios ... iurisdictionis ... impedientes cap. 1 ... cap. ... cap. sigui ... 1 cap. ... cap. ... 28 cap. ... 29 in ... cap. ... seu ... restitutione cap. ... 33, cap. constitutus 25 de ... cap. ... officio ordinarii cap. ... 1 de restitut. spoliatorum ... de praesumptionibus cap. ... cap. ... 22 de ... cap. ... tom. 12 ... lib. 6, tridentinum session. 25 de ... cap. ... lex 10 ... 4 ... 3 leg. 4 ... 8 ... cap. ... 15 cod. de iudiciis, ... ordinarius ... cap. ... et ... lib. 1 ... cap. ... cap. 25 ... lib. ... cap. 21 ... 87 ... delegatis ... delegat. lib. 3 cap. 33 ... pisius 2, 94 distinct ... de ... cap. ultimo ... tom. ... —

... contra ... turbandi —

Sed hic ... difficilis redditur, ... dubium ... an ... delegatus ... citaret ... in iudicio ... bus ... possit ... ut ... leg. ... quid ... diligenter ... 86 de iudiciis, ... delegatus ... contumaces ... dificultas ... ex natura iurisdictionis delegati ... est ... delegatam ... quae ... iurisdictio ordinaria ... tenetur ... ligatus ... comprehensa ... cap. ... 12 ... ut ... cap. ... 1 ... 36 ... cap. causam ... ; sed cap. ... contumaces et ... iurisdictionem ... delegatione ... qui delegatus ...

[illegible] ... ratificata etiam [illegible] ... [illegible] ... extremo [illegible] ... instrumento [illegible] ... complemento [illegible] ... sed [illegible] ... contradictores [illegible] ecclesiastica [illegible] ... clausula [illegible] ... igitur [illegible] ... iurisdictione [illegible] veniebat; tandem [illegible] ... nemini [illegible] ... iurisdictione [illegible] praeiudicium [illegible] ... nulla [illegible] ... sententiam [illegible] ... delegati [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... mandata [illegible] ... iurisdictione [illegible] ... ut recte [illegible] ... iurisdictionis [illegible] ... [illegible] ... iurisdictione [illegible] ... [illegible] ... ecclesiastica [illegible] ... sententiam [illegible] ... beneficii [illegible] ... beneficio [illegible] ... textus [illegible] ... sententiam [illegible] ... communem et veriorem [illegible] ... [illegible] ... iurisdictione [illegible] ... beneficio [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... iurisdictionem [illegible] ... delegati [illegible] ... ordinario [illegible] ... quoniam [illegible] ... auxilium brachii saecularis [illegible] ... [illegible]

in eo terminis in casu cum Albericus quest. 35 n. 9 Beneditus ... attendere ... spectat in
... ubi sententiam ... respondi Bellarminus ... 66. quo ... vera ... regia ... quod ...
nunc existimavi iudices delegatos non posse iustificare auxilium brachii secularis, nam licet
... narratis ... iudices ... vemitatur ... auxilium brachii secularis ...
aliis delegatis delegatur, sed potius specialiter ... illo textu non ... quare aliis iudicibus
sunt ... ; auditur etiam ... doctrina ut procedat in iudex delegatus ...
... iu... ut docent in dicto cap. 1 ... mandatum n. 52 ... in ...
... dicto cap. 38 ... n. 21. videtur hoc sententia ...
... nam cum iudex delegatus ... iurisdictionem iudici ordinario, et ipse ... in ...
... cap. 1 ... iurisdictionem ... varia ... cap. 16 ...
... impedientes sua iurisdictione –

7
... contraria ... ...

... variasse ... rationes ... in dicto cap. 1 ... aliis
... ideo delegatos posse contra impedientes iurisdictionem suam procedere, quia ...
et consentientes pari pena ... sunt, ut in dicto cap. 1 dicetur, ...
... quoniam ... consentientes sententia excommunicationis, ...
... ... quam impedientes iurisdictionem suam ...
... ratio non adaptatur decisioni textus in dicto cap. 1 ... ubi ut ...
... nam licet verum sit agentes et consentientes pari pena puniri ...
... ideo ... a iudice delegato, ... eius ...
... delegato, consentientes vero a iudice ordinario: hac ratione ...
... in dicto cap. 1 ... ...
... 22 ... cap. 12; ratione ...
... videlicet concessa ... iurisdictionem ...
concessa ... quare concessa ... iurisdictio a ... delegante ...
... consentientes ... et impedientes iurisdictionem: sed ...
... non videtur posse delegatum procedere contra impedientes iurisdictionem ...
... exerceri ... sed ... est ... cum iurisdictio exerceri valet ...
... delegatus ... quam impedientes suae iurisdictionis, ut ...
... in dicto cap. 1. ...
... cap. 19 n. 38 ... 42 ... cap. 4 ... ratione ...
... privilegio, quod ... delinquentes ratione delicti fori ...
... iudices ... delinquerunt ... de raptoribus. ...
... cap. 1 ...
... cap. 17 ... cap. 11 ... cap. 16 ...
... 4128, sed qui ... iurisdictioni delegati impedi...
... cap. 18 ... quest. ; ergo ratione ...
sunt ... a ipso iudice delegato puniendi ...: sed adhuc hec ratio ...
... et merito, nam licet ... veniat scilicet delicti
fori ratione delicti ... iudices ordinarii ubi iudex ...
... sed iudex delegatus non habet territorium leg. ... cod. ubi ...
... 11 ...
... coram eo –

...
... ...

Ex ... ergo ... est ratio ... textus cum enim delegatus contra ...
... impedientes ... iurisdictionis ... delegatus ...
enim delegatus omnia facere, que ad commoditatem et facilitatem sue iurisdictionis ...

Accutus Tractatus de Benefitijs vacantibus in curia Romana

Preceptis Academiæ succumbens materiæ sane difficilis de benefitijs vacantibus in curia tractatum, operæ pretium duxi in breuem apparatum conficere fortasis non otiosum, neque iniu cundum, de præbendarum, et Benefitiorum origine, neque indisputatam reuoco an iure merito quæ ecclesiæ consentanea inmobilium, pretiosi supelectilis, et ingentis thesauri possessio. siquidem asserentium dogma nullius rei possessionem, nec etiam incubare debere omnino Xpti Viccarium Legitimum reperiri, nisi qui Xpti imitatus est paupertatem damnatum est a Joanne 22 Pont. deinde a Sacro Concilio Constantiensi inter errores Joannis de Hus, et Joannis de Viclef. qui pauperum Lugdunensium heresis renouarunt, utrumque errorem acriter impugnat Sthephanus de Castro contra hereses. cap. 6. lib. 6. Quintana Dueñas ecclesiasticarum lib. 1. cap. 2. Marcus Antonius Marsilius in tractatu de ecclesiasticorum redituum orig. 1. p. cap. 1. num. 2. et alij relati a Valenzuela aduersus Venetos p. 3. Lemaistre de bonis, et poss. ecclesiasticis lib. 2. cap. 6. cum pluribus seqq. et a Barbosa in collect. ad textum ... inter. de Verborum signif.

Verum et si non damnandos sacerdotes diuitias possidentes, seu patrimoniales, seu ecclesiasticas præseferat Canon 40 app. cum præcipit manifestas esse res episcopi, si quidem proprias habuit, et manifestas esse res dominicas, non infitior animum primorum patrum eo tendisse, ut ecclesia nullas retineret possessiones, sed illarum tantum vetetur pretio ad pedes app. oblato quod Diacones custodierunt in usum pauperum, et ita debatur more fortasis mutuato a Lege Mosaica. exceptis e dicto templo et sacerdotibus nulla terrestris possessio fructifica relicta, sed illis quidem decimæ, primitiæ, et oblationes asignatæ, templo vero siclum collatum, quod ideo dicebatur siclum sanctuarij, et ab omnibus iudæis ubicumque morarentur transferebatur Hierosolimam ad Summum Pontif. etiam ex Vrbe Romana, teste Cicerone, in orat. pro flacco prohibentibus Consulibus ne id fieret, et tandem a Vespasiano ubi capta iussit illud Joui capitolino addici, ut scripserunt Dio in eius vita, Josephus de bello Judaico lib. 7. cap. 27. quod viderentur eius pecuniæ detentione fieri iudei proteruiores. Spondanus in epitome anno Xpti 72. Lemaistre de poss. ecclesiasticis lib. 1. cap. 9 =

Cum autem rerum euentus docuisset facillimum rerum mobilium iacturam, et quæ minus vigeret indispendium pauperum optimo consilio receptum est, etiam ætate app. ut inmobilia seruarentur, ut patet ex epist. Vrbani primi relata in cap. videntes 12 q. 1. in cuius interpretat. perspicue lab... Hotomanus disp. de feudis cap. 11. Valenzuela aduersus Venetos. 3. p. te. n.º 48. sequuntur Guillermus Benedictus in rep. Rainutius. de ttlu. vlt. uxore, docentes Vrbanum 1.m instituisse, et ecclesia fundos et prædia donis a fidelibus oblata reciperet et confirmaret non Vrbanus, non de moribus ætatis suæ, quæ tamen prope ætatem app. fuit, sed de ipso app. agit tempore, ut optime ani maduertit Quintana

11

Duenas ecclastic. lib1. cp2, cui addendus Spondanus ad Baronij anno Xpti 57, Lemaistre, de bonis, et poss. ecclasticis. lib1. cp12. =

Cepit ergo ecclesia in moralit.

conseruare, hac tamen condit. ut communia erent, nec dicerent singuli frigidu illud Meum meum, et tuum, ut ait Chrisostomus, docente scriptura actuum apst. cp14, multitudinis credentium erat, cor unum, et anima una, nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Spondano, anno Xpti. 34. Barbosa, de vniuerso iure ecclesiastico, lib3. cp15. Laudabilis itaque communio non solum apud Pitagoricos, et esseos, ut testis est Diogenes Laertius in Pithag. Josephus. lib18. antiq. cp2., sed apud Apostolos ipsos quoque extitit. Lactantius, lib3. cp21. et lib5. cp5. Saluianus lib de gubernatione Dei Communionem Socraticam, vel potius Platonicam vexati fuerint, non solum propter mulierum infame contubernium, sed propter ceteras etiam res, quarum equabili societate dicebant pleraque excludi virtutes. =

lo vero statu communionis vi

gente parent credere quod enim rerum arbiter, et moderator fuerit Pontifex Romanus. Petrus equidem saria cum ipsius solius in Saphiram et Ananiam legatur actuum Apptorum. cp5. iuncto Spondano, anno Xpti. 34. apud ipsum itaque diuissionem omnium rerum arbitrium, qui procul dubio chori Appostolici princeps, quia vero ipse Petrus et apostoli presentes esse non poterant et ecclesie fundatis pluribus eppatibus, et certo fidelium patrimonio donatis, seu quod preuiderent futura hec esse, mox prodit Apostolica constitutio, referente canone 39. et 41. Apptorum. cui consonat Vrbanus in epist. 1.a Concilio Anthiocheno canone 25. Vt res vnius cuiusque Diœcesis eppus commendaret arbitrius, qui eas administrarent ac sibi exinde, et clericis, et pauperibus ita ministraret necessaria vt ex reditibus ecclesiasticis priuatim non augeret peculium, nec suis cognatis, que Dei sunt, relinqueret. dicto can. apptorum, Concilium Agathen. can. 33. et 32. Bracarense, can. 10. et plura congerit Pluiiacus, de sacra epporum auct. cp10, § 1.a

Constitutio de rebus, earumque disposit. eppis commendata, que refertur in d. can. 39. et 41. apptorum. appa fuit, idest Synodi Appostolorum. ac proinde Diui Petri, (si tamen quis neget hos canones apptorum.) saltim procul dubio sit Appostolos aliquid de oblatis ecclesie statuisse, ceterisque eppis precepisse, ac precipue illorum Primatum Diuum Petrum, qui synodis appostolicis presedisse nemo negabit ceterum constitutis appostolicam denuo sanxisse dicitur Diuus clemens Petri post Linum et cletum successor hoc adhibito precepto ne ad rationes reddendas teneretur Eppus, quia Deum inspectorem habebat, patet ex lib. 1.o const. apptorum Diua clemente cp39 =

Omnes itaque res ecclesiastice fructus, oblationes, et bona in sua potestate habebat Eppus. cp precipimus, 12 q 1.a cp peruenit 16 q 1. ea vero non ipse per se. sed per Diaconos. Hippo Diaconos, et economos administrabat, ita tamen, et pauperes

viduas, ceterasq personas quas ecclesiae sua Calamitas commendabat pia solicitudine solveremt ex rationibus ab eius postea acceptis, cap. episcopus 12 q. 2. cap. vobis 12. q. 2. quibus adiungenda alia plura congesta ab Spondano anno Christi 34. Sponceo lib. 1. digressionum in epistolam Pauli cap. 4. inde que fluxit, ut ex antiqua disciplina ad Diaconos pertineret administratio, et distributio rerum ecclesiasticarum, presbiteratum quandoque detrectarent, quamquis eius functio longe sublimior sit, et extat querela Honorati Diaconi Salonitani ad Greg. lib. epistolarum 5. epistola 14, 15, et 16. et episcopus suus invitum presbiterum ordinasset, et ratione huius temporalis administrationis, erat vulgus in Diacono propensior quam illud Fritum

Vulgus amicitias utilitate probat

Unde quandoque iniectum fretum se Diaconi erexerunt, ut tempore Hieronimi constat ex eius epistola 85 non erubescerent presentibus presbiteris mensis laicorum benedicere, et inter presbiteros sedere canonibus contra decernentibus, ex quibus non licebat Diacono, cum presbitero sedere, nisi eius iussione, patet ex concilio Niceno canone 14. Laodiceno, can. 2. Arelatense 2.° can. 15. Carthag. 4. can. 37. Bracharensi 2. can. 40. et ex Synodo sexta in Trullo canone 7. relato in cap. non oportet 93. dist.

Verum etiam episcopi (ut prius ad rem accedamus) omnimoda illa dispositione utentes constitutionibus ecclesiasticis, et appostolicis insuper habitu clericorum, et pauperum post habita causa amplissimam rerum ecclesiasticarum partem in proprios converterent usus, aut quia creditum est fore, ideoque lege precavendum Silvester 1.us iussit ut bona ecclesiastica in quatuor dividerentur partes, Synodus Romana sub Silvestro cap. 4. cuius constitutionis obscuram divisionem sic digessit Gelasius Pontifex et Simplitius 1.us in suis epistolis, ut istarum quatuor partium una cederet episcopo ad sui sustentationem altera presbiteris, et Diaconis, et omni clero, 3.a fabricae, 4.a pauperibus, cap. concesso. cap. quattuor cap. de reditibus 12 q. 2. neque Greg. 1.us ab hac divisione fuit alienus, cap. cognovimus 12. q. 2. et denique quam pluries ipsi de verbis eam admisserunt aliquot Synodi provinciales serie temporum multum distantes a seculo Silvestri. Concil. scilicet Mag. cap. 10. Tribun. can. 13. Francie tervcaulo Wormatiense. can. 7. et 47. Triboriens. can. 13.

Advertentibus tamen episcopis sua authoritate divisionem Silvestri contemptu abolitam Gelasii Simplicii et Gregorii totum conciliorum decreta demonstrant, quam admodum et varie fuisse divisas in aliis conciliis quam pluribus constat in tres tantum partes dividentibus bona ecclesiarum aliis in medias. patet ex concilio Arelatense sub Symacho. can. 16. et 17. ex altera Arelatensi sub Vigilio, can. 25. eadem que trina divisio apud nostros Hispanos inhibeta concil. Bracharens. can. 25. una scilicet pro episcopo, altera pro clericis, 3.a pro reparationibus ecclesiarum, et securitatibus, Toletano tamen 4.° episcopus contra priorum conciliorum authoritatem, de oblationibus divinis, et tributis 3.a consequita. Emeritensi, can. 4. pecuniae a fidelibus oblatae, una pars habet

cp. dilectus filius. 27. de prębendis. cp. cognoscitur. 6. de his quę fiunt a prelatis
tat Glosa ind.º cp. 4. de supplenda neglig.ª Prelat. in multis tamen ecclesiis hisp.
quibus canonici concurrant cum epo, is solus confert dignitates. Garcia. 5 p.te
beneficiis cp. 4. ubi amplissime de concursu epi. =

Erant ergo in Epi solius arbi-
trio, seu eius et capituli sui, vel aliquando solius capituli electiones, et collationes
dignitatum, et prębendarum, neque quoad parrochiales ecclesias certum est collatio-
ni sui Epi subiectas fuisse. neque per plura secula Romanus Pontifex his se
ingessit, imo ea re adeo religiosissimus fuit Magnus Greg. ut deincardinaret
in aliqua ecclesia rescriberet ad epum loci, et solidus et relinqueret arbitrio
patet ex lib. 1. epist.ª 81. et lib. 3. epist.ª 14. indict. 12. et lib. 5. epist.ª 2. indict.
is nempe fuit Sanctus Pontifex, cuius digna vox referri in cp. peruenit lib.
ri sua uni cuique epo iurisdictionem reseruari quid aliud agitur, nisi ut per ex
quor [illegible] ecclesiasticus ille ordo custodiri debet confundatur =

Epi itaque per multa
tempora remansit libera collatio parrochialium, et benefitiorum cęterorum, cp. ex parte
de rescriptis, cp. conquerente, de off.º ordinarii, cp. cum venissent. de instit. cp. 1. de
capellis monachorum, cp. cum ex iuncto, de hereticis. Garcia de benefitiis. p.te 5.ª cp.
Gonzalez ad regulam 8. § 1.º proemialis, et plures alii congesti a Barbosa de po-
testate episcopi, allegat. 57. = hancque in partem sollicitudinis dati coadiuto-
res episcopi Summo Pontifici ut partitis oneribus mandata ecclesię facilius
exequerentur. cp. mandante. de presumpt. vocati namque in partem sollicitudinis
non in plenitudinem potestatis. cp. ad honorem. de auct.e et usu palii: pendente
vacante capitulum non potest benefitia conferre, quibus presentatos instituere pot.
quod collatio benefitiorum, ad ius episcopale pertineat, et inter fructus episcopales epus reser-
uandauit, sin si seorsim ad epum, et capitulum pertineret collatio, tex. et
D.D. in cp. ex frequ. de instit. cp. 1. de instit. in 6.º cp. fin. de off.º vicarii. ead.
lib. Antoninus instit.ª iuris Pontifitii, lib. 2. cp. 11. Petr. Greg. lib. 17. syntag.
cp. 7. Garcia de Benefitiis. 5.ª p.te per totum cp. 7. et alii quamplures relati a Solorz.
de iure indiarum, 2 tom. lib. 3. cp. 13. et in politica indiana lib. 3. cp. 13. =

Usi igitur
fuere plenissimo iure collationis epi insolitis incognitisque Romanorum Pon-
tificum mandatis, et reseruationibus, quibus ipsi in causis benefitialibus
plenissimam, et absolutam haberent potestatem, clem. 1.ª et lite pendente, cp.
de concess. prebende, iunctis, que tradit. Fran.cus de Leon, in thesauro fori ecclesias-
tici. 2.ª p.te cp. 20. Barbosa de uniuerso iure ecclesiastico. lib. 3. cp. 13. Petr. Greg. de
re benefitiaria, cp. 3. Verum cum epi, et ordinarii admissis indignis viris
moribus, et scientia prestantes, per ut haberent Summi Pontif. cępere
mandata sua dirigere ad ordinarios collatores, de conferendum aliquibus benefi-
certis personis primi autem istis mandatis. ut ex decretalibus Greg. 9. et
nifs 2.º et const., neque enim in antiquiori decretorum compilationibus horum man-
datorum memoriam convenies, uti cęperunt Alexander 3.us Cęlestinus 3.us Innocent.

Gregor. 9. & precipue Bonif. 8.

Sed quamuis illorum Pontif. aliquot mandata inueniantur, vt videre est in cap. cum teneamur. 6. cap. dilectus 27. cap. fin. de prebend. in antiquis. cap. proposuit. cum aliis, de concess. prebende, his tamen contiuuo non parebant ordinarii collatores. vt patet ex d°. cap. 26. & 27. de prebend. in antiq. ubi aliqui Pontifices excusarunt. alii quorum statua spreta fuisse, fuerunt itaque initio mandata monitoria, precibus nudis vtentes. Pontifices quibus ordinarios collatores monebant, vt benef. conferrent. has litteras impetrantibus. & quia ordinarii non facile exequebantur per illas litteras monitorias voluntatem Pontificis inuente sunt alie littere preceptoriales. quae precipiebant ordinariis. conferre mandatariis benef. si qua tunc vacarent, vel primo vacatura, quia autem per illas litteras, neque precise tenebantur implere mandatum ordinarii. et aliis conferebant benef. quam mandatariis. & collatio valebat. cap. dilectus filius, de prebend. in antiquis. idcirco alie littere inuente sunt, postea dicte executoriales, per quas dabant executores. qui cogerent ordinarios conferre mandatariis beneficia. & de speciebus harum litterarum loquuntur hua in cap. nostrum 6. cap. ex parte, 7. cap. constitutus 19. cap. capitulum 30. cap. ex insinuat. 37. cap. litteris 39. de rescriptis in antiq. ordoque frequentior erat. vt nunquam darentur executoriales, que date fuissent monitoriales, & preceptoriales d°. cp. capitulum 30. & cap. ex insinuat. 37. [redacted] de rescriptis Petr. Greg. de rescriptis cap. 3. & 4. & lib. 17. sintagm. cap. 11. Barbosa. de vniuerso iure eclesiastico, lib. 3. cap. 13.

Verum non obstantibus predictis formulis mandatorum poterat adhuc ordinarius Benef. conferre alteri, quam mandatario, namque illorum presentatio manus ordinariorum non ita ligabant, vt in istorum facta collatio irrita vel nulla esset, cap. si soli ordinarii. de concess. prebende in 6. ubi tres casus excipiuntur. scilicet nisi clausula irritans illis mandatis fuisset adiecta. ut in cap. 1. de concess. prebende in 6°. vel nisi executor datus ante collat. alii factam inhibuisset ei, ne alteri conferret. quam mandatario, & nisi in vim rescripti sibi retinuisset potestatem conferendi, de quo etiam in cap. tibi. de rescriptis in 6. vel nisi impetrans, iam fuisset ante vacat. prebende in canonicum receptus. de qua etiam excepti. agit tex. in cap. si post quam de prebend. in 6°. cap. duobus. de rescriptis eodem lib.

Successit in locum harum litterarum usus mandatorum, quibus non seruato ordine litterarum monitoriarum, preceptoriarum, aut executoriarum Summi Pontif. iure proprio mandant ordinariis collatoribus, vt conferant benef. mandatario impetranti primum vacaturum. atque tribuunt executoribus datis potestatem conferendi. si ordinarii recusent vel negligant, post presentat. mandati legitime. & suo tempore factam. cap. si apost. 22. de preb. in 6°.

cp si accepit. 9. de conces. preb. in 6. ubi ex sola presentatione rescripti huius beneficij vacaturi ita afectum est impetranti, ut alij conferri non possit, et litterae seu mandata, veluti preiudicia sunt reservatum. de quarum speciebus latius agunt Rebufus in tractatu de reservationibus, Simoneta, Gaspar Perez et Eneas Falconius. eodem tractatu. Cardinalis Tuscus. litt.a B. conclus. 74. et litt.a R. conclus. 224. Petr. Greg. lib. 17 sintagm. cp 10. et de re benefitiali cp 24. Lotherius. de re benefitiaria. lib. 2. q. 26. Franc. de Leone in thesauro fori eclesiastici, 2.a parte cp 20. et plures congesti ab Aug.o Barb.a in pastorali 3.a p. allegat. 47. et de vniuerso iure eclesiastico. lib. 3. cp 13. ubi latissime de reservationibus. Antoninus in hist.a Iuris Pontif. lib. 2. cp 12. et seqq. non enim tamen potestatem ordinarijs, vel alijs. conferendi benefitia concessit Summus Pontifex. quam similem, vel maiorem sibi retineret, cp dudum. § non igitur. de prebend. in 6. in partem enim solicitudinis sunt vocati ordinarij, non in plenitudinem potestatis, cp ad honorem. de auctt. et usu pallij, plenitudo itaque potestatis in benefitijs ad Summum pertinent antistitem. qui de illis ex nutu disponit. et de fructibus, et collationibus eorum, cp proposuit. de conces. preb. clem.a 1.a ut lite pendente. Azor. institut. moralium. 2 p. lib. 6, cp 1. et plures congesti a Barbosa. de potestate eppi. allegat. 47. et a Solorzano de iure indiarum, tom. 2, lib. 2. cp 27. et in politica. lib. 3. cp 19. latissime Loterius, de re benefitiaria lib. 2, q. 22.

Caput. 3. De Personis quae locare et conducere possunt, vel non.

1. Ut autem breviter in hoc cap. procedamus notandum est, omnes, qui conducen-
di capaces sunt, locationis contractum celebrare posse, et e contra, qui generaliter contractum
celebrare non possunt propter defectum iudicii, aut iuris prohibitionem non posse locare, con-
ducere, de quibus noster non est sermo, quia potius ad generalem contrahendi capacitatem, vel
incapacitatem pertinet, quam ad particularem, respectivam quae huius contractus celeb-
randi prohibitionem: sunt ergo aliquae personae, quae quamvis contrahendi capaces sint, tamen condu-
cere non possunt; in primis itaque, qui tutor aut curator est pupilli, aut minoris
non potest conducere aliquid ex patrimonio Caesaris, nec a fisco, donec finito officio
rationes reddat, et si contra fecerit falsi poena punitur, cuius prohibitionis meminit Mar-
tio in leg. tutores 49 ff. h. tit. leg. 1. §. ex illa ff. ad leg. Cornel. de falsis leg.
unic. Cod. ne tutor. vel curat. vectig. conduc. ut notant repetentes in primis
iurib. notarunt Donel. lib. 12 comment. cap. 23 circa fin. Cuiac. in elegan.
recit. ad textum in d. leg. unic. Fab. in rationalibus ad d. leg. 49 Molin. de iust. et iure
tom. 2. disp. 221. noster Greg. Lopez in leg. 14. tit. 16. part. 6. rationem
tamen huius prohibitionis probare non est in facili: una et duo generalis est, et quae
respicit pupilli favorem; scilicet ne tutela obligati oneret fisci obligatione
in praeiudicium pupilli argumento textus in leg. locatio 9. §. debitores ff. de publican.
et vectig. et quod Imperatores Severus et Antoninus in pupilli favorem hanc
prohibitionem induxerint facile persuadet ex dict. leg. 1. §. ideoque ad legem
Cornel. de falsis. ubi mortuo pupilo non arcet tutor a vectigali conduc-
tione, etiam ante rationem redditam: quia cum pupilli personam hoc privilegium de-
datum fuit, quod cum personale est ad heredes transire non potuit, quia non causae
sed personae subventum fuit, ut verbis Papiniani utar in leg. ex pluribus
42. de administr. tutor. Cuiac. in recit. ad textum in d. leg. unica post
antiquiores defendit in fisci favorem praedictam prohibitionem factam, nam
cum fiscus habeat tacitam hypothecam in bonis debitoris leg. aufertur 46
§. fiscus de iur. fisci. leg. ult. Cod. de priv. fisci. leg. 2 Cod. in quib.
causis, antiquior quae est obligatio pupilli cum eodem privilegio tacitae hypothecae

praefer

p̄ferret in fisci p̄iudicium in bonis tutoris, qui postea conduxit vectigal[illegible]
et sic eueniret, ut nihil superesset unde fiscus suum servare posset; sed quamvis
hęc rão hodie admitti posset, tamen de tempore quo imperatores Severus et An-
toninus facta fuit constitutio neutiquam admitti debet, quia pupillus illis temporibus
non hebat privilegium tacitę hypotecę, sed tamen hebat privilegium personale
ut inter cęteros creditores personales primus esset text. dicimus 19. cum duabus
leg. seqq. de rebus author. iud. possid. quod privilegium non poterat fisco p̄iudi-
care, quia fiscus erat tam ista rãe privilegij et hypotecę arguo text in leg. pupilli
34. ff. de rebus autori. iudic. possi. et ideo fuit nãria ex p̄a pignoris [illegible]
tio, ut pupillus in bonis tutoris hypotecam haberet in leg. ult. ff. qui potiores
in pignor. de cuius conciliatione cum leg. si quis mihi 28. de iure fisci
vendi [illegible] Cuiac. lib. 10 et plures referentes d. Ferdinandus Arias de
Mesa quemdam vespertinus noster lib. 10. variar. cap. 18. n. 2 Olea de
cessione iur. tit. 3 quęst. 7. q.o ff. induxit ex meliore opinione privi-
legium tacitę hypotecę in favorem pupillorum leg. pro officio 20 cod. de admini-
stratione tutor. et repperit Iustinian. in leg. unica Cod. de rei uxorię act.
Cuiac. rão admitti non debet de tempore constitutionis imperatorum quamvis
tacita hypoteca hodie valere possit dicta rão: manet ergo pupillorum favore
inductam fuisse p̄dictam constitutionem, quamvis hodie et fisci et pupillorum
favore admissam sustinere possimus, nec obstabit text in leg. unica Cod. de
rem alienam gerens: ubi non prohibet tutoribus et curatoribus fundum pupilli
alit pignori fisco obligare, nam respondendum est cum Cuiac. in dict. leg.
unica Cod. ne tutores et curat. quod prohibitio hebat locum in generali taci-
taque hypoteca, quę inducebat legis potestate in debitoribus fisci, quam
[illegible] quod extendi non debuit ad particularem pignoris obligationem, p̄ si pupillus [illegible]
quod dicta lex quod subscriptionem non habet sit credit. Imper. unde autumo [illegible]
minutum esse d. leg. unicę Cod. ne tutores vel curat. iuncta leg. 1. §. [illegible]
ad legem Cornel. de falsis et mitigabat ex illo verbo ibi: non est inter dictum [illegible]
interp̄tatio et sequuta est dict. leg. unicę Cod. rem alienam gerent. genera[illegible]
prohibitiones positam in dict. leg. unic. Cod. ne tutores vel curat. [illegible]
quia particularis pignoris fecit constitutio Cesare generalem tacitamque hypote-
cam ut solet notari ex leg. ult. Cod. de pactis conventional. ex qua solet [illegible]
ri p̄ quęstionem hois Cesare legis dispositionem et ita respondendum est d. [illegible]
unic. sed an in d.o rio casu qui conductor vectigalium et rerum fiscalium [illegible]
tutorem esse posse dubitatur, ut diximus generaliter a tutela arceri, non p[illegible]
posse

privilegium, sed ad excludendam fraudem, ne qua fiat pupilo, et fisco d. leg. 1. §. sed ad illos ff. ad legem Cornel. de fals. leg. vel cum fisco 9. de confirmat. tutor. leg. ult. Cod. qui petant tutor. vel curat. probat que lex 14. tit. 16. parti. 6. sed non arcet generaliter, qui cum fisco contraxit, nisi debitor sit fisci, quia in hoc casu, ut inquiunt Imperatores non intendunt privilegium dare, sed fraudem excludere, et cum nulla sit fraus, quando debitores non sunt fisci, inde est, ut hunc tutores esse possint, nec admittatur excusatio: Unde non sine misterio dixit Paulus in d. leg. 9. de confirmati. tutor. contractum damnosum cum fisco, contractum impedire tutelam contractione, quia non sufficeret solus contractus. Hec procedunt generaliter in d.a parte cum fisco, et eius debitore; sed si conductor sit vectigalium, tunc et arcet a tutela, et excusationem habet indistincte leg. in honoribus §. non aliis ff. de vacat. muner. leg. ultim. Cod. de condut. et procurat. fisc. Sobior. lib. 4. ratio excusationis et prohibitionis consistit in laboriosa negotiatione, et anxia nimis huius conductionis, quoniam in hoc casu, si tutelam accipiat excusandus est penas ibi d. leg. ult. in fine Cod. ne tutores vel curat.; non tamen excusatur, qui predia, aut vectigalia a republica conduxerit leg. spadonem §. qui vectigalia ff. de excusat. tutor. quia respublica iure privatorum utitur, nec fisci privilegium ad urbes extendit ut solet vulgariter notari in leg. 2 Cod. de iure reipublicae. Sed opponi solet supradicti de excusatione conductionis vectigalium textus in leg. coloni 8. Cod. de excusat. tutor. cui omissis diversis, respondet Cuiac. in d. leg. ultima loqui predictam legem de colono predii fiscalis, non autem de conductione vectigalium, defendit colonus ita excusari, nisi appareat utrumque posse exercere sine fisci detrimento leg. 38 §. 1. ad Municipal. cum quo in effectu convenit Gregor. Lopez in d. leg. 14, quem sequuntur Molina de iust. et iure disp. 221. Gutierres de tutelis parte 1. cap. 20 n. 16. qui recte asserit per legem patriam generaliter arcendum a tutela conductionem sive vectigalium sive prediorum Cesaris

2 Militibus etiam prohibet conductionem publicarum rerum, quam privatarum leg. miles 31 Cod. h. tit. leg. militer §§ leg. milites 16 Cod. de re militari lib. 12 leg. si ignorans 50. ff. h. tit. quia eis prohibitum fuit omni negotiationi et etiam prohibitum erat, ne possent negotijs privatis immisceri aliorum, quae nomine procuratores, mandatores que esse d. tit. leg. miles 31. h. tit. d. tit. leg. 8 §. 1. qui satisdare cogant. leg. 8 §. vetera in omnibus procurator. leg. militum 7. Cod. theodos. de procurator. leg. qui stipendia 9. Cod. eodem tit. leg.

leg. si militem 5 cod. de condit. ob causam; de cuius expositione et conparatione cum leg. dict. 8. Cod. eodem tit. videndi sunt Cuiac. in recitat. ad tit. in dict. leg. 5. Donel. 14 comment. cap. 23. Sarmiento lib. 2 select. cap. 3. de prohibita negotiatione militibus prohibita mentio habetur in synnopsi basilicon lib. 8 tit. 1. cap. 90. Armenopulus lib. 1. promptuarij tit. 16 §. 3. elegans ita Ambrosius lib. de offic. cap. 36. Sidonius lib. 1. epist. 8. ut quemque statum rerum reipublicae ordine depingeret, sic fatetur: Fenerant clerici, syri psallunt negotiatores, militant milites negotiant etc. ratio igitur huius prohibitionis elegant exprimitur ab imperatore Leone in d. leg. 31. h. tit. quia si militibus concederet conductio, et mercatura praesumptione militaris cinguli dicta habentes cum ipsis contraherent, armaque totius provinciales, qui in hostes converterent, quae fuit ratio propter quam praesidibus, et potentioribus prohibitum fuit, cum illis ditis, et humiliori fortunae hominibus dicta pacisci leg. qui officij 62 de contrah. empt. leg. principalibus 33. de reb. credit. leg. 3. Cod. de comerc. et mercat. postea illustranda iuncta leg. ult. Cod. de rescind. vendit.; alia etiam ratio depromit ex praelegatis iuribus, nam si negotiatio et conductio militibus concederet facile eveniret, ut desertis militaribus signis castra desererent, et sordida munera tractarent, et omisso armorum usu rempublicam à qua aleb[antur] indefensam relinquerint d. leg. 31. Cod. h. tit. et leg. 15 Cod. de re militar. Non dissimilit Vegetius de re militari lib. 2 cap. 19 ibi: Satis incongruum videbat imperatoriis militem qui veste et annona publica pascebat utilitatibus vacare privatis et conducit Paterni praeceptum apud Marcum in leg. officium 12 §. 1. de re milit. et adeo exosa fuit imperatoribus militum negotiatio, ut varias poenas imposuissent dicta negotiantes, cingulo militari privant in leg. unica Cod. negotiatores ne militent, et dicta detinentem milites in usu privato poena statuit in leg. nemo 13. Cod. de re milit. iuncta leg. 17 Cod. theodosii eodem tit. et ex novella Iustiniani 116. qui militem detinet ut privatis usibus inserviret omnibus facultatibus privet, et fisco adicant; et militem cingulo spoliatus capitali poena afficit illustrant Savarus ad Sydonium d. epist. 8. Wernbechius ad praedictum vestigij locum Cuiac. in dd. legib. de re milit. et in ult. Cod. de locato Petrus Gregor. de republica lib. 13. cap. 6. n. 48 Fornerius lib. 2 selectar. cap. 3. Anton. Matheus de action. lib. 2 cap. 5. n. 10. Haec ipsa prohibitio primis temporibus locum tamen habuit in militibus, qui sub magistris militum et in numero relati erant, non autem pertinebant ad domesticos et protectores, nec ad alios qui Principem comitantur, ut rationali et m[...]

tabant in scholis Palatinis (quas describunt Cuiac. in leg. curialis 20 Cod. h. tit. Pancirol. lib. 2. vari. cap. 206) et probat ex leg. unic. Cod. ex qq. cau. milit. forensi privileg. etc. postea tamen hec prohibitio extensa fuit ad milites oes, sive eent sub magistris militum, et in numeros relatum sive eent in scholis Palatinis, et in legionibus comitatensibus ut constat ex d. leg. ult. Cod. h. tit. leg. nemo 13. Cod. de re milit. leg. 5. cod. de argentib. in rebus leg. unica Cod. negotiatores ne militent leg. si cohortalis 12 in fin. Cod. de cohortalib. principib.; extendit etiam ad fabricenses leg. ult. cod. de fabricensib. qui quasi milites erant leg. schemata 8. Cod. eod. ratio e. quia etiam isti a servicio et ministerio avocabant, in eis quae etiam timebat conculio erga quaerentes, quae fuit ratio d. leg. milit. Cod. h. nri tit. vel ut existimat Forneri. d. lib. 2 cap. 3. quia negotiatio erat sordida manera habita fuit, et inde erat indecens, ut cingulo militari condecorati negotia sordida tractarent. convenerat etiam Petrus Gregor. lib. 3. cap. 6. propter eandem etiam raonem prohibita fuit clericis oiis negotiatio, et conductio, quia quia inde coram erat, ut qui deo decrati erant, et eius servicio deputati militiam celestem deserent, ab ea que propter sordidam negotiationem avocarent, et avaritie inhiantes, immiscentes que improbis moribus, quae rijs, qq. negotiatores plerumque vhunt, ut ne inde decus eclesiastici ordinis negotijs secularibus se immiscerent, extant que hac in re reppetite prohibitiones, ne sint clerici negotiatores, conductores, et fidejusores, administratores que alienarum facultatum novela 123 cap. 6. nec clerici ne monachi cap. ult. de vita et honestat. cleric. cap. 14. quaest. 13 cap. negotiatores cap. fornicari 88 dist. canon 16 cap. eclesie Africe canone 181 et 185 et 190 Cod. canonum eclesie univers. canon. 19. concilij illiberit. Div. Cyprianus epist. 66. in edit. Pamel. ubi ipse plura refert Sabar. ad 3 domin. 4. epist. 8 ad illa verba fenerant clerici Petrus Gregor. lib. 3. de republ. cap. 4 n. 48 plura recebentes ad textum in cap. ult. de vita et honest. cleric. refert etiam concilium Rimense et illustrat utriusque orbis splendor noster Solorsano tom. 2 de iur. indiar. lib. 4 cap. 2 n. 60. et 61. d. Ferdinand. de Mendoza pro confirmand. concilio illiber. lib. 2. cap. 38 ubi plura adjicit D. Emmanuel Gonsalez ad predictum concilium et ad praxim illustrat. Molina de iust. et iure. tom. 2 disp. 242 adiiciat predictis aliquorum pragmaticorum sententiam, quae docet conductorem clericum ee in pore pascuorum civitatis, vel municipij, et aliorum redditum, tandem apud nos pro lege regiam 4. tit. 20. lib. 9 re copitat prohibent personam eclesiasticam accedere ad conductorem vectigalium nisi fidejusores seculares idoneos prestiterint.

Prohibent etiam vectigalia conducere senatores, ita ut nec per se, nec per interpositas personas admittantur ad conductionem. Cuius prohibitionis auctor fuit

Adrian

Adrianus referente Guisino in eius vita ibi: multas leges sanxit, sed decurionem, seu senatorem, nec per alium vectigalia conducere et multavit Adrianus [illegible]

Romanis; dicta mentionem facit Asconius Pedianus in Cicerone orat. pro Cornelio

et ad similitudinem eorum curiales, sive decuriones, qui minores erant senatores in municipiis et coloniis, ut cum pluribus illustrat D. Fran.co de Amaia

in recit. de decurionibus. Prohibita etiam fuerunt publica conducere publica et vectigalia leg. nostique 29 l. de administr. rerum leg. i puriis 6 §. 2. de decurionib. et ibi Ciac. leg. unica Cod. qq. ad conductionem publicor. fiscali. nisi iure in

conductione successissent leg. 4. de decurionib. ratio huius prohibitionis clara

est, quia cum publica per ipsos tractarent facilit. vaus abripis cum illi pot.

vilius conducentes, vel tardius solventes, et quia eorum elat. vricati de terretam

quod etiam legibus nostris prohibitum est leg. 3. et 4. tit. 5. lib. 7 recopilat. et leg.

tit. 6 lib. 3. recopilat. et leg. 2 tit. 10. lib. 9. Molin. disp. 488. Accedit

predict. legibus Anton. Matthaeus de auxil. lib. 2 cap. 3. propter eandem rationem nobiliores prohibiti fuerunt vectigalia et res publicas conducere d. leg. unica

Cod. qq. ad conduct. prohib. sed conducunt leg. 9. Cod. de comerciis leg. ult.

de rescind. vendit. et apud nos leg. 9. tit. 10. lib. 3. recop. si enim vilis

est populo plenius Publicanus ut ait Livius lib. 44. historiae cap. 18 ibi:

ubi Publicanus est ibi aut ius publicum vanum, aut libertatem sociis nullam

esse: quanto magis erit in nobilitate ceteros antecelat. Accedunt etiam principes

sibi licitatione et vic vilius Principes vectigalia in eorum praejudicium conducebant, quod damnum expertus fuit (ne memorabile huius rei exemplum

omittam) Ptholomaeus Rex Aegypti, qui cum proscripsisset vectigalia Syriae

et Phoeniciae nobiles vero ad licitandum admiterent, octo tamen talenta

per plures annos perpenderunt, accessit postea privatus quidam, et duplum

obtulit, nobilioribus etiam additis conditionibus, quo admisso et 16 talenta principi pependit et magnas opes sibi lucratus fuit, refert Joseph lib. 12 antiquitatum Judaic. cap. 4. Accedit aliud incovenient, quia sub specie publici

et vectigalis impositionem in publica invadunt, et retinent tanquam propria

ex fraudem in immunitatem a solutione per vim et ambitum, ut recte

addit Bodinus lib. 6 de republica cap. 2 sect. 643. tandem ut ad curiales

redeamus extensa fuit ad conductionem predior. privatorum prohibitio ut

cum curiales eo Cod. hi tit. ne occupati negotiis propriis publica utilitatem

non curarent, itidem etiam per curatores alienarum rerum, vel fideiussores esse

prohibebant leg. siquis 34. Cod. de decurionibus novela Theodos. ne cur.

prędiorum alteriusve etc. et adeo prohibitio hęc inhabit ut nulla nasceretur obligatio leg. si dubium 5 Cod. de contrah. et committenda cum dict. leg. curiali, quando in ea ope ... orum hęt et ex ea suplendam ęe subscriptio [illegible] leg. curiali ut in ea [illegible]

4 Minor etiam à conductione publicorum arcebatur, quia ... in integrum restituerentur leg. 45. §. fin. de iur. fisci leg. 1. Cod. si adversus fiscum. et propterea periclitaretur. Principis patrimonium si ad licitandum admitterentur, quamvis alias in rebus privatis ad licitandum admittantur etiam pupilli. leg. si venditor. 14. §. de pupillo de in diem addict. quia sibi debitor debet imputare, qui voluerit se pupillo obligare, quamvis ex parte pupilli contractus non teneret. leg. Iulianus. 13. §. siquis à pupillo. cum vulgatis de actionibus empti. apud nos etiam extat prohibitum ne minores. 25. annis ad conductionem vectigalium admittantur. tit. 2. §. 33. lib. 9. recopil. de filio fam. dubitatione inspectio, namque iste ex omnibus contractibus obligantur. leg. filius. 39. de O. et A. leg. 43 ex eo. 55. de iudiciis. Nihilominus tamen conducere vectigalia non posse probatur ex vestigio ignoto, et summe notando, quod extat in leg. 3. §. 1. ad Maced. ubi cum diceret Iurisconsultus filius fam. pro patre fam. segerens non posse uti beneficio Macedoniani, subiicit, Iulianus statim respondisse in eo, qui vectigalia conducta habebat. quasi sentit Iurisconsultus filius fam. non admittendum esse ad conductionem vectigalium, nisi pro patre fam. se gerere, quasi conductio vectigalium tantum patribus fam. promitteretur, strictim notat Cuiac. 12. observ. Iuliani. in d. §. 1. quod casus singularis, quo à contractu filius fam. arcetur, coniungi velles cum alio particulari, et notatu casu, qui extat in leg. 2. §. 1. de pollicitation. ubi filius fam. sine consensu patris voto non obligatur, et utriusque ratio consistit in eo, atque ... ille est, namque respicit obligationis capacitatem, quam facultatem voventis, ut votum ad impleat, quarum filius fam. expers erat, cum pluribus notavit Valent.a tom. 3. tract. 2. n. 45. addendus Clarus Sylvius ad l. 12. tab. cap. 20. fol. 459. quod etiam ... cendum est in conductione vectigalium, etiam si filius peculium habebat, in quo semper praefertur Pater, quam laborem nostrum suspendimus, non finimus, donec transactis feriis in schola, quam vobis clarissimis auditoribus studiis inhiantibus et proficientibus in ... patriam et redeatis, me quam vero nexu perpetuo mancipatum, quasi postliminio recuperetis.

Cap.

Caput. 43.

Quibus casibus Locatio, et Conductio transeat, vel non ad Sucessores.

1. Finita durante tempore locationis adveniente tempore in locatione comprehenso, nisi contrahentes taceant, quia tunc reconductio inducitur, eo modo quo exposuimus cap. 1. et dominus potest libere rem repetere, nec audiendus est conductor si vellit eam retinere; alias si conductor non restituat finito tempore subjicitur ultra actiones ad interesse ex dicta causa poenis, de quibus in lege conductores 34. C. h. t. et non abire C. unde vi. lege 18. tit. 8. part. 5. et lege 12. tit. 10. part. 7. quod procedit etiam, si dominus alteri rem locet, nec admittendus est conductor, etiam si eodem, vel majori pretio rem conditionis titulo retinere contendat, ex elegantia textus, et perpetuo memoria tenendo in lege neconductor 32. C. h. t. et sic pateat dominis libera facultas locandi cui voluerint adeo, ut nec sufficiat pactum de re locando, et praeferendo conductore, pro eodem precio noviori conductori, nisi per scripturam confectum sit, ut ait Imperator Zenon in dicta lege 32. quod tamen difficile et notatu dignum est adeo de reconductione tradita mente quia probare videtur non posse dari casum tacitae reconductionis, quia nimio consensum solum non sufficere ad inducendam relocationem. Sed advertere aliud esse tacitam reconductionem vel pactum de re locando pro pretio anni, cui precitte contractum videtur locator, repelleretur agens finito tempore exceptione pacti, nec conductor ex persona sua dicti temporis aliquam movere actionem poterat, quia inter ipsum, et conductorem nullum fit negotium dictae causae argumentum textus in lege 2. ad legem Rhod. de jactu. lege cum in plures. 60. § mediis ff. h. t. lege Julianus 13. § generaliter de actionibus empti et conducunt, quod per explicatione in casu rei dubius locatae et inter eos confirmatione. Notarunt post Antiquos Fab. decis. 86. err. 10. Ant. Gom. lib. 2. var. cap. 2. n. 20. ubi plura Ayllon, et ad rem nostram notat Ramos redens cum pluribus Vela dissert. hispalensi 12. n. 15. qui fundat hoc in casu praeferri primum conductorem, 2° virtute pacti de re locanda, etiam si pactum sine scriptura fiat, aliud est, si pactum apponatur, ut finita locatione conductor primus, 2° conductori praeferatur pro eodem pretio; de qua specie loquitur in dicta lege 32. hunc enim recte restituit Zenon non aliter servandum pactum, nisi in scriptum celebratum sit, quia pro illud instru-

quo libertas Dni locandi, cui voluisset. argument. tex. in leg. in re mandata. de

singuiris recte Graciano, disp. 351. n. 4. et 5. Vela d. disertat. 12. per totum. precipue

quia simile pactum quod infringitur libera commertiorum facultas, ita ut pro eodem pretio

alter preferatur, odiosum fuit iure Romano. itaque prohibitum fuit iure retrahendi

rei vendite. leg. dudum 14. C. de contrah. empt. leg. 6. C. theodos. eodem excepto casu

leg. 1. C. non licere habitatoribus. lib. 11. Notant Fraquel. in proemio de retract.

Gifan. in leg. emptores. 9. C. h. n. 4. in fin. Duaren. Donel. lib. 13. cap. 1. lit. C.

Amaya in leg. 3. C. de fide et iure hast. fiscalis. quamvis recte in d. leg. 32. ...

ter prelat. pactum infringitur maiori deliberatione fiat et quamvis apud nos al...

quando in casibus ius retrahendi rei admittatur, tamen in hac specie non aliter recedendum

erit nisi forma d. leg. 32. servetur, videndus Vela d. disert. 12. per totum.

Q.

Precedens tamen conclusio ut ...e Dno finito tempore locationis,

si voluerit libere rem locare non admissa prelat. antiq. conductoris limitanda est in specie

d. leg. devenit 4. leg. fin. §. fin. C. de locat. pred. civil. lib. 11. in quibus veteres conduc

tores, pro eod. pretio novis conductoribus preferuntur, neque illud particulare est in con

ductoribus non habita differentia predij urbani, et rustici, quidquid varij dixerint aliqui

ex interpretibus, quos refert, et reijcit Vela decis. 17. n. 1. et superior communis

est opinio, quam tenent Gifan. in d. leg. 9. C. h. t. A. Gom. d. cap. 13. n. 5. Sarmiento

lib. 3. cap. 7. Zeballos lib. 3. com. q. 156. n. 62. Valenzuela conf. 75. ex n. 23.

Barb. voto decis. 81. per totum, et plures alij apud Ayllon ubi s. n. 5. Ratio autem

huius limitationis desumitur ex eo, quod quamvis conductores finito tempore locationis non po

ssint cogi retineri a locatoribus, quod finitum fuit pactum leg. invitos. 11. C. h. t.

tamen in locatione rerum fiscalium retinentur expleto tempore, si maximos fructus ex conduc

tione antea perceperunt, nec invenitur, qui tanto pretio locationem faciat. leg. co

... ferro. 11. §. fin. de publican. et vectigal. de qua specie loquitur tex. in leg. sicut

germes. 7. C. h. n. 4. ibi: ut idoneus detineretur. alia enim si maximos fructus

non percepissent a Fisco detineri non poterant, quo modo intelligendi, et componendi

sunt leg. d. d. tex. in leg. locatio. 3. §. 1. de publican. leg. 3. §. ut quinquennis. 6. ff. de

iure fisci. ubi agnoscunt Imperatores, inhumanum esse morem retinendi conductores,

id tamen abesse presentis. mos non abolevit, ut vertit Cujac. in d. §. indicat quod predictum

componendi modus potest. in d. leg. 7. C. h. t. et Barth. in d. leg. 11. §. fin. et seque

untur Peregrinus de iure fisci. lib. 6. tit. 5. n. 4. et 6. Pacis cent. 6. q. 76. Unde

ex ratione d. leg. ... d. t. compensandae iniquitatis predicte causa inductum fuit,

ut in rerum fiscalium pro eod. pretio preferrentur veteres conductores novioribus,

de leg. 4. leg. fin. C. de locat. pred. civil. Ratio huius dicte limitationis non admittit

Vela

vela dicert. 13. n. 40. stadio de vilibus movet verbis, ut reiect. in indig
alij differentiae rationes praestat Sarmiento lib. 3. select. cap. 3. qui eleganter, ait
quod ratio d. l. ne cui. 32. C. h. t. non tantum respicit dominorum pecuniariam utilitatem, cum idem
sit pretium 2.i act. conductoris pro eod. pretio admitti, et praeferri desiderantes
affectum et voluntatem locandi uni potius quam alteri, qui affectio non datur in Principe,
fisci, vel eius patrimonij privati res per alios locarentur. l. 1. C. de officio comit.
res privat. iuncta inscript. d. l. 4. de locatione praed. civil. ubi Cujac. in
tit. officio procuratoris Caesaris. et C. de officio Comitis largit. sacrar. nec in
republica, cuius vectigalia, et praedia locabant Censores, et in eorum officio
fes. Ovid. lib. 4. de ponto. eleg. 3. agens de officio consulis. ibi:

Nunc longi reditus hastae supponere lustri
Cernat, et exacta cuncta locare fide.

Cujac. in recit. ad tx. in d. § 6. et tamen in hoc casu ratio utilitatis penitus ar
cranda sit, et eadem inveniatur in veteribus, ac in novioribus, imo maior in
bus, quia in tree certum e ob bene solutas antes pensiones, ut supponi debet.
catis. ff. de debitores. de publican. et quia praetextu praelationis plures in venien
quia ad licitandum accedant versa in diversa rationes 3. § 6. de iure fisci. ut
vertit Gifan. in d. l. 3. h. n. hic. inde est, quod veteres conductores praeferantur
novioribus. alio modo rationem differentiae praestat Amaya in d. l. 3. n. 30. ... non d
quemadmodum ex hac differentiae rationes admonendi erit, decis. de l. ... here et loco
in conductoribus rei publicae, sed locatio ita ut veteres conductores praeferantur no
vioribus pro eod. pretio. Vela d. dicert. 13. n. 51. in privatis ... stand...
decis. de l. ne cui. 32. ut pateat libera voluntas domini locandi, qui
fuerint, excepto privilegio scholasticis concesso. in cap. 1. de locatione. ut
bentes in conducta domo pro eod. pretio novioribus conductoribus praeferantur, ne
expelli possint, quod late exornant Brito de locat. in cap. 1. Barb. solut. ma
in l. 1. p. 2. n. 51. Tom. 2. var. cap. 3. n. 5. et in hac incita Universitate
statuto Martini § 26. per quod rescinditur, et annullatur locatio facta domo, quam
scholasticus habitat, etsi fiat alij scholastico, in quo corrigitur ius commune et
extenditur privilegium. de cap. 1. de locat. quod non habebat locum in relocatione fact
alijs scholasticis, ut asserit Barb. d. n. 51. Ulterius inter quod annullatur rel
2. et ita non tenebitur offerre pretium 2.i conductori, sed pro pretio anti remebit scolas
in domo conducta, ut insinuat statuto. de tri ante festum S. Michael. certificaverit
dominum se velle remere in praed. domo. et si dominus 2.a fecerit, ita excommunicatione ipso iure
innodatur, et absolvitur, donec vel scholasticum non inquietaverit, vel 20. florenum pretium no
mine ei solvat.

3.

Finitur etiam dicta locationis ante tempus ex parte conductoris, quo
casu conductor uti non potest re conducta propter aliquod superveniens impedimentum sine culpa
locatoris veniens, vel si alias habet causam deserendi, nam tunc impune potest deserere
rem conductam soluta mercede temporis anterioris, nec tenetur potest locator de interesse venire
leg. si merces. 25. §. vicino. leg. habitatore 27. §. fin. h. t. leg. 21. tit. 8. part.
5. ferre tamen debet aequo animo impedimentum, quod parva domus est minus commode
dicitur prohiberi. d. leg. habitatores. 27. in princ. alias enim si conductor nullam
deserendi causam habet, condemnabitur ad solutionem pensionis residui temporis, et inde
quod interest locatoris. d. leg. habitatores. 27. in fin. leg. domus 55. §. ult. leg. 24. §.
si domus 2. ff. h. t. d. cum consiliat. et exposit. cum leg. 1. §. si pensio. 4. de migran-
do. videndus est Cujac. lib. 23. obs. cap. 34. Fab. in ration. ad d. §. quaerere.
antiquorum sententiam exponit. et quando sit iusta deserendi causa ex parte conductoris, et excone-
retur ab solutione pensionis in futurum. videndus est Fab. in ration. ad d. leg. 2. §. ult.
cum leg. seq. Sifan. in leg. emptorem. 9. C. h. t. Ant. Gom. lib. 2. var. cap. 3. n. 3. Covarr.
in practica. cap. 30. lib. 40. var. cap. 6. Molina de iust. et iur. tom. 2. disp. 493.
quae omnia, et de remissione pensionis propter sterilitatem suo loco latius pertractanda sunt,
ex parte etiam locatoris finitur locatio ante tempus, ita ut impune expellere conductorem possit
in quatuor illis casibus, qui refferuntur in leg. aede 3. C. h. t. leg. 6. tit. 8. part. 5. cap. quod
propter sterilitatem. ut. verum. de locato. primus est si cessaverit conductor in solutione pensio-
nis, sed quod tempus cesare debeat in solutione late dixerunt interpretes biennii cessationem
requiri exprimitur in leg. quaero. 54. §. inter locatorem. leg. cum domini. 56. ff. h. t. ex quibus aliqui
deduxerunt biennii cessationem necessariam esse, alii contendunt, non soluta pecunia suo tempore
conductorem expelli posse, et respondent quod d. leg. 54. §. inter locatorem intelligenda est, de
pacto de non expellendo apposito fuit, verior est opinio, quod cum facta est locatio per annum,
aut biennium non soluta pensione suo tempore possint expelli conductor, si tamen per plures
annos facta sit, biennii cessatio necessaria erit, ut possit expelli conductor, et ita
hunc casum accipiunt dicta iura, quae de biennio loquuntur, et in casu quo non facta
fuit per plures annos, et tempus pensionum assignatum non fuit, non nisi transacto anno
potest conveniri conductor, ut pensionem solvat. argumento text. in leg. Julianus. 13. §. 8. de
action. empti. nisi solemne tempus solvendi pensionem consuetudine introductum fuit: ut
olim Kalendae martii solemnes erant, ut predicta in eis solveretur merces. leg. 58. de
usufr. et Julliq. in leg. 9. qui potiores. et indicatur in leg. cum precario. 12. ff. de precario.
leg. cum ab eo. 4. d. de h. empt. Cujac. tract. 8. ad Afric. in d. leg. 9. Otualdo ad Donel. lib.
13. cap. 8. lit. F. quapropter conductor potest expelli, si transacto anno non solvat,
quando nihil dictum fuit, nisi ex more regionis, solemnis sit dies ad solutionem pensionis: itaque

parta 27º. blanco

4

Relectio ad cap. ... cohibendis ... de cohabitat[ione] clericorum et mulierum ... Cathedram
Primariam Canonum vacantem ... in Vallisoletana ...
fuit perlecta die 10 mensis Julii hora ... ante meridiem quae ad ...
... [illegible] Domini 1691. ...
... Nieto = Lib. 3. tit. 2

Schedas. 29.

In Cap. Inhibendum 1°. de Cohabitat. Clericorum et Mulierum, proponitur quosdam Sacerdotes indifferenter nulla q. facta personarum dist.ne mulieres secum retinere, ex quo facto plurima inhiribebat damna, quae ut evitarentur Concilium Maguntinum precipit ut nullus Sacerdos domi retineat eas faeminas de quibus aliqua potest esse suspitio, immo etiam prohibuit illas Matrem, amitam et sororem habere quia instigante Diabolo tale scelus perpetrari timetur, si enim presbiteri de his Mulieribus necessitatem habuerint in Vico aut in Villa domum longe a sua conversat.e habeant et ob eis quae sunt necessaria suministret .. Ex qua facti specie D.° quae ab interpretibus deducitur sic se habet: Clericus non potest retinere in domo mulierem suspecta de incontinentia etiam si sit Mater vel alia Consanguinea, quae D.° probatur ex Tex. in Cap. Siquisque 2.° cap. Super eo 5. cap. Si auctoritate 6 cap. a nobis 9 de Cohabit.e Clericorum, cap. Cum in Iuventute 45. Ex praesumptionibus cap. Cum iuvent.e 12 de Purgat.e Canonica, cap. Ut clericorum 13 de Vita et honestate Clericorum, cap. Si Concubinas 55 de Sent. Excomunicationis, cap. Clericus 20 cap. Sed etsi 21 cap. Volumus 24 cap. Legimus 25. cap. In omnibus 26 cap. Cum omnibus 27. cap. Non oportet 28. Cum pluribus 81 dist. 1.° cap. Hospitiolum 17 cap. Interdixit 16 32 dist. cap. Quorundam Mulierum 34 dist. Exornant et illustrant hanc nostram D. antiquiores communiter ad nostrum tex. repetentes et propter eos Thomas Sanchez lib. 7 de Matrim.° disp. 32 n.° 5 cum seqq. Basilius lib. 7.° de Matrim.° cap. 26 n.° 5.° Demum Greg. lib. 1.° Part. Iuris Canonici lib.° 21 cap. 1.° Anastasius Germonius lib. 2 animadvers. cap. 18. Mendoza ad Iciliam sibit. lib.° 2 cap. 53 Cusatius lib.° 2.° observat. cap. 10 Barb. lib. 1.° de Ecclesiastico cap. 40 n.° 5 8 cum seqq. Aut. Agust. in Epitome Iuris Pontificii 1.a p. lib. 4 tit. 35 et in aliis locis ubi plurima Concilia de hac nostra Materia tractantia refert quae mitto. Sufficiat Trid. Sess. 25. Cap. 14 de reformat. Plures alii II. relati a Barb. qui hanc nostram Conclusionem confirmant ==

Sed dubitandi rationem movet sequens consideratio, nam Sacerdotes qui Sacro Altaris Ministerio sunt adicti, semper caste et honeste debent vivere, et in omnibus suis actionibus morum honestatem servare, cap. Ut Clericorum 13. cum vulgatis de Vita et honestate Clericorum. Similiter suas actiones ita componere debent, ita ut aliis honestum praebeant exemplum, cap. Clerici 15. de Vita et honest.e Clericorum, quorum conversatio feminis prohibere non debeat, cum extati conversat.e presumere debeamus, vitia vitanda esse et ad meliorem vitae frugem convertendas esse, ex illud Psalmi cap. 17. Cum Sancto Sanctus eris cum perverso perverteris, magis enim movent exempla quam verba, teste Divo Ieronimo homilia 2.a et Aristotile lib.° 10 Ethicorum, igitur faeminarum conversatio prohiberi non debet, clericis saltem ut illorum exemplo ad perfectam vitam reducantur, plurima nam quae exempla efficiunt, quae absque illis non fierent ex tex. in cap. Indignantur 5, 32 quaest. 5 ubi gravius puniuntur viri adulteri quam uxores, quoniam debent exemplum praestare. == Auget hanc dubitat. D.° ex eo nam ubi non est Mulier ingemescit aegrotus Ecclesiastici cap. 36. ubi malum necessarium vocat ex D. Chrisostomus in Matheo cap. 39 homilia 32 igitur Clericus eorum consortium prohiberi non debet cum nulla domus absque eis recte gubernata inveniatur == Secundo nam quaelibet christ.ae actio nostrae vitae debet esse instructio cap. Bonae Memoriae 9. de Elect.e Exament. 15 de Magistris. Sed Dominus noster conversavit cum Maria Magdalena et cum Samaritana et cum aliis plurimis, igitur clericus non debet fugere conversationem Mulierum ==

Cum dubitationibus non obstantibus, dicendum est nostri tex. decisionem verissimam esse, videlicet clericos non posse retinere in domo Mulieres, sive extranee sint, sive Mater, aut quaelibet alia consanguinea. Cuius decisionis rationem ut demonstrare possimus non nulla animadvertenda veniunt, et imprimis sciendum est a clericis et ecclesiasticis viris conversationem faeminarum magnoopere fugiendam esse, clarum, quia aliis omnibus modis detestandam non solum quia a malo sed quia a suspit.e mali debent abstinere cap. Cum ab omni malo 13 de Vita et honestate clericorum, cum domus dei non solum a crimine verum etiam a criminis suspit.e debeat esse libera, et dei Ministri ita mundi et abstinentes esse debent ut mundas valeant ad Dominum levare manus ut ipse dominus his verbis praecipit. Mundi estote quoniam Sanctus ego sum Dominus deus vester, quae verba refert Gregorius Magnus in cap. Oportet 23, 81 dist. == Rursus dicendum est Sacerdotes qui a sacris dicuntur quasi sacra dantes docente Varrone lib. 4 de lingua latina, semper debere Ministeriis ecclesiasticis adesse, spectat namque ad eos offerre, benedicere, praeesse, praedicare, baptizare, aliaque similia, ob quorum Ministeriorum excellentiam et propter Maiestatem et gloriam Domini cui ministrant, eorum dignitas incomparabiliter preciosa habita est. Adeo ut ipsorum ordo non temere dicatur praeeminere [illegible] regali celsit.e tanto quanto pretiosius est aurum plumbo, nec minus cum Sacerdotes patres et Magistri Principum sint cap. Quis dubitet cap. Duo sunt 96 dist. quapropter aliquando Dii aliquando Angeli appelantur cap. Sacerdotibus 11 quaest. 3.a Capitulo ex tenuto de Signitiis frequentissime vero Presbiteri non propter senectutem sed propter prudentiam cap. Clero 21 dist. porro Presbiterorum alii duntaxat Sacerdotali dignitate praefulgent, qui simpliciter Sacerdotes appellantur et in locum septuaginta duorum successerunt, alii praeter Sacerdotalem aliquam ultra obtinent et in Apostolorum locum sufecti fuerunt, ut Episcopi, Archiepiscopi, Primates, Patriarchae, et Summi Pontifices, quos omnes de Sacerdotali ordine esse probat tex. in d. cap. Clero 21 dist., ubi nostri tex. prima verba ob. Inhibendum est ut nullus Sacerdos etc. non tantum de Sacerdotibus qui nihil ultra Sacerdotii dignitatem habent, verum etiam de illis qui in Maiori sunt dignitate constituti, adeo ut ipse Romanus Pontifex qui in superiori dignitate est constitutus comprehendatur. Si ergo Minoribus Prelatis haec conversatio prohibetur quanto Meliori ratione illis qui in Superioribus dignitatibus constituuntur. Convenit huius dignitatis causa Sacerdotes, Clericos et ecclesiae Prelatos tanquam divinis officiis Mancipatos ab omnibus operibus temporalibus exemptos esse cap. Duo sunt genera 12 quaest. 1.a cap. 1.° ne clerici vel Monachi, itaque ut duplex privilegium sit illis concessum, Canonis et Fori, ita ut Laici de eorum Causis non cognoscant cap. Decernimus de Iudiciis et ut si forte

Manus Violentas in eos injecerit ipso facto excomunicationem incurrat de qua in cap. Si quis suadente Diabolo 17 q. 4.
Cap. Si quis 2.° 26. nostro 4.°

Rursus sciendum est clericos qui cum Mulieribus suspectis comunicant excomunicandos esse dummodo tamen 1.a 2.a et 3.a admonitio interveniat hujusmodi admonitio fere semper in clericis necesaria est arg.to text. in cap. fin. de Vita et honestate clericorum ubi proponitur clericos negotijs secularibus immiscentes privilegium clericale non amittere nisi quando 3.° commoniti a talibus rebus non resipuerint; nec tunc obstat text. in cap. quæ de censibus ubi statuitur clericos negotiatores absolute teneri ad tributum solvendum nam dicendum est Bonifacij statutum suppleri per ind. cap. fin. nec hoc mirum cum text. in cap. 1.° de Divortijs suppleat per textum in cap. Si qua Mulier 32 quæst. 1.° et text. in cap. cum non ab homine 10 de Iudicijs per textum in cap. ut famæ de sententia excomunicationis ut tradit Barbosa in cap. 2.° de Iudicijs n.° 38. nec pœna manet Mulieribus quæ cum clericis comunicaverint imo canonice indicantur idest in Monasterijs detrudantur servituti redigantur imo et si tale delictum dubium fuerit excomunicantur cap. si concubinæ de sententia excomunicationis ubi dejure docet Petrus Gregorius 4.° Partitionum lib. 18 cap. 7 per totum ubi eleganter clericorum concubinas habentium varias pœnas refert.

His presupositis deducitur eam non nostri Pontificis in nostro textu in quo ideo Mulierum cohabitatio sacerdotibus prohibetur quia sacerdotes quibus populus Domini comissus est cum magna animi spiritu debent vigilare ut Domini oves ne luporum morsibus et Diaboli sternu hi ipsi pereant semper enim debent clerici talis incontinentiæ periculum cavere non solum ad vitandum proprium malum sed ne cæteri eorum exemplo facile ad maiora crimina perducantur, intolerabile namque foret eos qui ecclesiæ moribus vitæ quæ integritate domum dei debent lustrare ipsi cum totius clericatus ordinis dedecore impudenter pertractarent contra textum in cap. ut clericorum mores 3 de Vita et honestate clericorum quippe ut testatur Divus Ieronimus ad Nepotianum cujus authoritas extat relata in cap. hospitiolum 32 dist. non potest toto corde cum deo habitare qui cum feminis conversatur qua de causa conversatio et confabulatio feminarum maxime suspectarum sacerdotibus prohibentur ut excludatur omnis da suspitio cap. in omnibus cum pluribus alijs 81 dist. qua propter ex hac ratione clerici cum Mulieribus comunia sacra habere prohibentur cap. non oportet 28, 81 dist. cap. Monachi de sacratione dist. 5.° et hoc adeo verum est ut nec Moni alij Moniales nisi rationabili et manifesta causa ingredi eis non permittatur cap. Monasteria 8 de Vita et honestate clericorum qua eadem ratione extat prohibitum duplicia esse Monasteria in quibus sub eodem tecto habitabant Monachi et Moniales cap. hendit 20, 18 quæst. 2.° l. Santissimam 44 C. de episcopis et clericis Novel. a de Santissimis episcopis cap. 35. et denique sacris canonibus cavetur ut nulla femina ad altare Dei presumat accedere aut Presbitero ministrare aut intra cancellos stare vel sedere ex nostro textu textu in finalibus verbis cap. 1.° de honestate clericorum ne qui sacris intendunt earum presentia aspicientia illicita maneantur quo spectat decisio text. in cap. noua 10. de Penitentijs et Remisionibus ubi Inocentius 3.us ad abolendam quandam consuetudinem statuit Abbatissas non posse proprias Moniales benedicare nec earum confessiones audire nec Evangelium publice predicare quoniam licet Beatissima Virgo Maria dignior et excelentior fuerit Apostolis universis non tamen illi sed istis Dominus noster claves regni cælorum comisit, talia namque Munera non mulieribus sed potius virilia esse ipse Inocentius docet.

Adversus quæ doctrinam obstare videntur text. in cap. Diaconissa 23, 27 q. 1.° ubi proponitur Diaconissas non debere ordinari ante annos quadraginta quæ ea ad impleta ætate sacris poterant initiari igitur recte poterant predicta Ministeria etsi eclesiastica gerere, hujus text. auctoritate Moti non defuerunt perversi homines qui dixerint feminis licuisse ordinari, verum quam falsum hoc sit late docent Catholici omnes notantes feminas ipso iure divino incapaces esse eorum quæ sunt ordinis ex textu ind. cap. Noua de Penitentijs et Remisionibus quare dicendum est Diaconissas non dici ex eo quod tali ordine sit initiatas sed quia ex alijs causis erant dicatæ quibusdam Ministerijs ecclesiæ cum nec interest dicere esse necesariam quadragenariam ætatem quippe duplex erat Diaconisarum genus quædam ita appellabantur quia earum viri facti separati Diaconi fiebant, quædam vero in ecclesijs ab episcopo instituebantur et benedicebantur ut haberent curam feminarum custodiendi ecclesiæ januas quibus ipsæ ingrediebantur, et presbiteris ministrando cum Baptismum suscipiebant et hæc secundæ Diaconissæ non nisi in ætate quadraginta annorum ad tale munus assumi poterant licet quandoque maior ætas exigatur ut extat ex theodosio in l. nulla 9 C. de episcopis et clericis ubi quinquaginta requiruntur anni et hæc est mens decisionis Calcedonensis ind. cap. Diaconissa. et hac solutione intelliguntur text. in cap. Viduas et in cap. Mulieres 32 dist. docet Barbosa in collectaneis ad text. in d. cap. Diaconissa n.° 2.° cum sequentibus.

V.° Non obstant dubitandi rationes supperius adductæ n.° 1.° quia dicebamus permissam videri conversationem clericorum cum Mulieribus eo quod ipsi sint fortiores et in perfectiori statu constituti ad hoc ut feminas eorum exemplo ad perfectionem vitæ perveniant nam licet fateamur hæc omnia ita esse dicere tamen quia humanum genus multis periculis est obnoxium et homines faciliter ad malum quam ad bonum inclinamur ob hæc pericula vitanda fuit prohibitum clericis ut cum mulieribus cohabitarent.

Sed magis obstat dicere christi actionem nostram debere esse instructionem siquidem predicta cohabitatio est permissa propterea quod Dominus noster fuit locutus cum Maria Magdalena, et Samaritana, nam id tantum fuit factum ad earum converssionem non vero ut illas

Oritur Tertio. An Denique quatenus facit prædictorum Dubitationis Augmentum quo dicebamus absque Mulieribus in recto in Domibus et gubernatis suis permittendus fore Clericis cum illis cohabitare. tamen quando suspitio adest talis cohabitatio illis denegatur.

Ex his omnibus Imprimis Infertur Interpretatio ad textum in cap. Anobis 3. hoc nostro tit. ubi Innocentius 3ᵘˢ prohibuit clericis habitare cum Mulieribus, et ab hac Generalitate excipit eas in quibus naturale fœdus suspicari non potest ita ut lucus sensus sit clericos posse habitare cum sanguineis et in distinctio suo matrem retinere cum linea talis suspitio cessat propter reverentiam sui Debiti et propter senectutem quod suspicari respectu filij. Igitur nostri textus Decisio quatenus absolute clericis prohibetur Mulieres absolute in domo sua retinere ita ut nec possit habitare cum Matre aut Sorore aut Amita, defendi non potest cum contrarium dicat expresse dict. cap. Anobis: hac Difficultas adeo gravis est ut interpretes huius dubitandi causa varias adducant solutiones. Glossa dixerit inprimis omnes Canones antiquos quibus præcipiebat ut Clerici habitarent cum Matre cæteris quoque sanguineis correctos et emendatos esse per nostrum textum. Sed hæc solutio reficitur quoniam adversatur Summi Pontificis Decretis ut Clerici a comercio Materno segregentur. Dicimus ipsa nostra Glosa distinguit inter casum quo suspitio adest in Matre et sanguineis et inter eos quo non timetur ita ut noster textus intelligatur in Matre in qua erat suspicio et quæ erat iubenis textus vero ind. cap. Anobis procedat in Matre de qua non adest suspicio. Similiter hæc solutio reficitur nam si in utraque decisione de eisdem personis est sermo nulla videtur adesse ratio cur in una suspitionem negemus et in altera suponamus.

Alibas Panormitanus in nostro textu n° 8. ut hanc huius varietatem componat, dixit nostrum textum loqui tantum in episcopis quibus ob excelentiam Dignitatis prohibitus Mulieres ex Prohibitis at Textus ind. cap. Anobis de nullatenus procedere in sacerdotibus quibus Matres domi retinere sacri Canones permittunt. Sed hæc interpretatio aperte convincitur ex cap. Interdixit 16. 81. dist. ubi permittitur tam Episcopo quam Presbitero matrem aut sororem in domo sua retinere. qua propter hanc solutionem omnes non nulli quia alijs quas refert, et refelit Menochius de Presumptionibus lib. 5. presump. 27. n° 7. dicendus est ideo in nostro cap. 1. statutum fuisse sacerdotibus non concedi cum Mulieribus, nec cum Matre aut Sorore cohabitare, quoniam paulo antequam Iulius de quo in nostro textu celebraretur forte luuerat, ut aliquis cum Matre vel Sorore aliqua esset aprehensus, qui casus causam tuendi ab Antiquis Canonibus et novos edendi Leges præbuit, hoc ita esse indicant illa nostri textus verba 6 quia instigante Diabolo, Similiter scelus perpetratum reperitur ita refert Anastasius Germonius lib. 2 animadversionum. quapropter hac in re semper standum est Canonibus antiquioribus quibus permittitur Clericis cohabitare cum matribus, et sanguineis, nec alijs, quoniam Legislatoris propius est obviare illis quæ plerumque non vero quæ raro accidunt et nec leges et de legibus, ut possumus dicere nostrum statutum. Adde pro ditto observari posse siquidem legitur Beatus Augustinus in cap. Legitur 81 dist. nec cum sororibus habitare voluisse propter Mulieres quæ cum illis habitabant, ita refert Barbosa in Colectaneis ad nostrum textum n° 3. Verum adversus hanc Doctrinam ex adiquo meo obstat textus dificilis in cap. quorundam 9. 34. dist. quo loci statuitur Lanfredus Episcopus arcendus fore a conversatione filij sui ita ut ad tale faciendum excomunicatur vel suspensionis pena cogatur et tamen prædicta authoritas ex antiquioribus Canonibus est, quod non recte diximus permissum esse sacerdotibus habitare cum Matribus aut Sororibus. Sed facile ab hac difficultate liberabimur si dicamus quod sicut sit permissum in filiabus, et cum matribus habitare ex textu ind. cap. Anobis propterea quod sanguinis iunctio delicti presumptionem tollit, tamen in d. cap. quorundam prædicto Lanfredo Episcopo præcessit ut cum filia sua non habitet, habebat namque cum ipsa immoderatas familiaritates, ex quo indecens erat orta fama, quapropter a cæteris coepiscopis fuit commonitus si nullatenus emendatus, ideo quia illi præcipitur ut a suæ filiæ conversatione recedat sub pæna excomunicationis, et si idem ex fuerit sub pæna privationis sacerdotalis Ministerij sui, cum quia hæc valde indecens opinio de prædicto Lanfredo in populo vagaret, merito talis cohabitatio prohibetur, nec hoc mirum est quippe plura extant in sacra pagina testimonia, ex quibus constat patres cum filiabus et filios cum Matribus concubuisse unum pro cunctis sufficiat Geneseos cap. 19. ubi refertur Lot cum filiabus suis concubuisse ita tradit et exornat plura exempla adducens circa hanc rem Menochius d. lib. 5. de presumpt. presumpt. 27. n° 8. et ante eum Albericus ind. l. eum qui C. de episcopis et clericis.

Secundo ex eadem decidendi ratione interpretandus venit Canon Appostolorum in Ordine 5. Episcopus

9.

Presciit. Vel Diaconus Uxorem suam Pretextu Religionis non abiiciat Sin autem Eiecerit Segregetur. et si perseverans ponatur. Ex quo testimonio aperte Deprom(itur) et episcopos Presbyteros et Diaconos in sua Propria Domo posse Uxores retinere et cum illis habitare ita Ut si Contrarium fecerint poena depositionis puniantur. igitur non recte Dicitur esse in nostro Sacerdotibus non permitti cum Mulieribus cohabitare. Verum facile ab hac difficultate liberabimur si dicamus Mentem [illegible] Canonis eam fuisse Ut illi qui Antea erant Coniugati non abiicerent Uxores cum de earum consensu Ad Sacros ordines et episcopatum promoverentur. qua propter ne fortasse Maritorum discratio occasio esset Uxorum [illegible] caverunt Apostoli districte Clericis sub poena depositionis ne quis ex Coniugatis Ad Sacros ordines assumptus eo quaesito colore quod castitatem in [illegible] Ordinibus professus esset earum curam abiiceret sed potius domi retineret [illegible] curam gereret nec [illegible] [illegible] quippe primis ecclesiae temporibus qui Sacris initiabantur si Coniugati erant Uxores domi retinebant Ut probat [illegible] Turr[illegible] cap. 13. et ex aliis Authoritatibus quas refert Barbosa dicto cap. 23. n. 2. Verum videtur obstare tamen Periculum [illegible]
Electi erant si illi qui ad culmen episcopatus in domo sua Uxorem retinebant igitur ex eo quod eas abiicerent non recte [illegible] illis, sed dicendum est eo tempore ex Coniugatis illos solere eligi [illegible] quorum casta vita longo tempore approbata et explorata erat quo in Casu cum non timeretur Praedictum Periculum eas domi retinendas statuerunt Apostoli [illegible] Barbosa Ubi supra.

Quartum ex eadem decidenda [illegible] Ad textum in cap. Volumus [illegible] Interpret. 81. dist. Ubi Proponitur Sacerdotes non [illegible] cum Mulieribus diversari excepta Matre Sorore Vel Uxore quae caste regenda est. quo Sacerdotibus non recte prohibetur [illegible] ut cum Caeteris Mulieribus cohabitare excepta Matre et Sorore cum in praesenti Uxoris diversatio illis permittatur. Ut [illegible] difficultati satis faciant non nulli ex Antiquioribus existimant decisionem textus in dicto cap. Volumus referendam esse [illegible] tempora Antiqua quibus Sacris initiati licite Utebantur Matrimonio antea inito. Verum hac solutio [illegible] deficit ex illis textus verbis quae caste regenda est cum [illegible] castitas cum ipso usu Matrimonii permittitur qua propter praedicta solutio [illegible] dicendum est textum in dicto cap. Volumus procedere in casu quo de licentia Uxoris [illegible] promittentis votum castitatis [illegible] Sacerdotibus fuit promotus Maritus [illegible] in casu si periculum incontinentiae [illegible] timeatur Sacerdos Maritus cum Uxore sua potest cohabitare, et ita [illegible] tradit Sanchez lib. 7. de Matrimonio disp. 39. n. 8. = Sed hanc solutionem impugnat textus in cap. episcopus 6. 77. dist. ubi proponitur Sacerdotes non posse cum Uxore in eadem domo habitare Verum facile solvitur praedicta difficultas si dicamus in dicto cap. episcopus non posse habitare Sacerdotes cum Uxore quia Coniugati erant iuvenes ex quo timebatur periculum incontinentiae quia propter propter voluntatem necessarium est Ut in religionem Uxor ingrediatur et hoc factum est quemadmodum [illegible] in Marito qui licite non potest ingredi in religionem nisi Uxor quoque pariter Convertatur cap. cum [illegible] 6 de Convers. Coniugatorum nisi senex fuerit et ille incontinentiae non suspecta nam tunc in saeculo remanente cum voto castitatis potest vir religionem profiteri cap. 4 de Convers. Coniugatorum =

Deinde interpretandus Venit difficilis [illegible] Paroemiis [illegible] auctoritas Canonis in illis Verbis episcopo Presbytero Diacono vel Caeteris Clericis horis Praeteritis idest Meridianis Vel Vespertinis ad feminas prohibemus Accessum ex quibus verbis videtur probari Sacerdotibus tantum prohiberi accessum ad Mulieres horis Meridianis et Vespertinis igitur qualibet alia parte praedictis exceptis licebit cohabitare adversus id quod in nostro [illegible] statui [illegible] Canonis tam gravis est difficultas, pro qua dissolvenda non nulli dixerunt illis Verbis horis praeteritis [illegible] legendum horis tertiis quam sensum sic eo interpretare quo tempore adversus [illegible] Regnum Accessum ad feminas Clericis ei prohibemus Verum haec Lectura levis et ridicula est, quae propter huius difficultatis dissolutio pendet ex cognitione verum Praeteritarum horarum itaque Praeteritae horae illae dicebantur, quibus solebant christiani orationi vacare, et signaculum habere, quibus Praeteritis solebant Prandium sumere, ac potionem capere, quia propter ne post orationem et post Prandium consortio Mulierum indulgerent Praedictum Ocium et paroemias [illegible] nec valet argumentum quo dicebamus Caeteris horis permissum esse Sacerdotibus [illegible] nitatis nam possumus dicere textum non agi de cohabitatione sed potius de diversatione [illegible] si hoc non [illegible] Principium [illegible] probentur praeteritas horas permitti tempus remanens neutrum [illegible] utrumque [illegible] testatur hoc [illegible] lib. 3. observat. Iuris Canonici cap. 10 =

omiss. Lex in cap. cum in iuventute 15 de presumptionibus Lex etiam in cap. cum in iuventute 12 de purgat. canonica de quorum iuris interpretatione videndus est Cuss. in Posthumis ad Lex in d. cap. cum in iuventute de praesumpt. Lex item in cap. interdixit 16. 32 dist. ubi de mulieribus sub intro ductis agitur decimus interpretationem earum quod natura et edit. videndi ss. Cobb. de sponsalibus 2 p. cap. 8. § 4. n. 20 Germonius lib. 2 animadversionis cap. 13. Basilius d. lib. 1 de matrim. cap. 26 per totum

Fenum ut promissum adimpleamus secundus dum proponimus debuisse ita observavet feminas ad altare accedere non posse nec presbitero ministrare nec infra cancellos stare nec sedere probatur Lex... ubi in c. 1. in fine de vita et honest. clericorum cap. legimus 93 dist. cap. sacerdotis de diacono dist. 2 potest quod probari ex cap. mulieris 2. de iudiciis lib. 6. ... 5 6 ... lib. 6 ... exornant et illustrant Petrus Greg. lib. 1 partitionum iuris tit. 21 cap. 9. Albertus Trocius de vero et perfecto clerico 2 parte n. 125. Cerola in praxi episcopali 1 p. verbo ... Cuss. in Posthumis ad Lex in d. cap. 1 de vita et honest. clericorum alii quos plures quos refert Barbosa in collectaneis ad Lex in d. cap. 1. de vita et honest. clericorum ... in collectaneis ad decretales collectaneis 47 et denique Ant. Augustinus collect. decretalium lib. 3. tit. 1. ubi plura dicit de hac re congessit

Fenum hic secundo dubitandi ratio datur ... non apud Deum non est acceptio personarum habenda ex illud divi Pauli 3. ad Galatas 6. quicumque enim in Christo baptizati estis Christum induistis non est iudeus non est servus nec liber non est masculus nec femina omnes enim vos estis in Christo Iesu quod cum omnis acceptio personarum reprobata sit hoc est cum omnes aequales iudicentur sicuti homines poss. ministrare presbiteris sedere aut stare et similiter id omne mulieres efficere poterunt. Verum hac dubitatione non obstante dicendum est verissimum esse praedictam assertionem videlicet feminas ad altare accedere non posse nec presbitero ministrare nec quodlibet aliud ministerium sacrum exercere cuius vera ratio ... depromitur quia his publicis officiis ... Cerola ... dicit cap. his publicis 1 dist. cuius publici iuris sunt feminae incapaces ... Lex in cap. mulieres 2 de iudiciis lib. 6 ... cum vulgatis de reg. iuris merito debent repelli ab assistentia in sacris propter reverentiam sacri loci debitam et ne fortasse sacerdotes earum facies intuentes ad libidinem inviteantur et a sacris officiis diverterentur ex Lex in cap. mulier 33 quaest. 5. notat advertens Trocius de vero et perfecto clerico lib. 5. 2 cap. 5.

Nec tunc quidquam obstat illud quod videbamus videbatur acceptionem personarum non esse admittendam nam licet id fateamur tamen dicendum est illud procedere in ... personis cuius respectu officii de cuius exercitio agitur ... cum indigna persona sit femina ad talia ministeria exercenda merito in hoc ministerio acceptio personarum non datur et excluditur ab his muneribus ... exemplum liber et servus

Tertia decidendi ratio infertur interpretatio ad Lex in cap. diaconus 23, 21 q. 1. ver. el papel del ... Graña n. 4 del cap. 1 de vita et honest. clericorum ... medios para refutar una interpretación del cap. mulieris 32 dist. y el propio numero

Rursus infero interpretationem ad Lex in cap. nova 10 de poenitentiis et remissionibus ... esta opinio; nec hanc doctrinam impugnant ... in cap. dilecti 14 de exceptionibus praelatorum ... et ... in cap. dilecti 4 de arbitris ex quibus iuribus aperte deprehenditur mulieres posse iudicare et arbitrari in rebus ad ... spectantibus ... quod ... est quia habent potestatem assistendi in ministeriis ecclesiasticis. Sed ut haec pluraque alia ... intelligantur ... adhibenda ... casus quo agitur de iuris dicti fori ... contentiosi et interius quo de foro poenitentiali tractatur ... casu posse mulieres cognoscere et habent potestatem ... minus ... est quia iurisdictio fori poenitentialis procedit ex potestate clavis quarum mulier omnino est mulier incapax est ... quod in d. cap. dilecti arbitrari potest fuit ex ... speciali ... quoniam ea ... fuit ... promissum factum erat regina francorum ob cuius magnitudinem ... quod tale fuit ... sum sed est dubium ... modo in d. cap. dilecti ... valere promissionem ... facta fuisset ingeniose ... dicendum minorem esse potestatem ... iudicis ... interveniens episcopi ... virtute cuius purgatur illa indecentia ... modo intelligitur ... in cap. ... hanc ... Balbus in cap. 2 de iudiciis n. 253.

Nova 10 de ... et remiss.

... praelatorum ... de arbitris ... mulieres ... sacerdotes ... accedunt ...

Deinde infert interpretatio ad tex. in cap. Dilecta 12 de Majorit. et Obedientia ubi proponit quandam
Abbatissam suspensionem imposuisse suis inferioribus, eas que ad Romanum Pontificem accessisse dicentes praedictam suspensionem
non potuisse imponi a superiori quia ad modum nec excomunicatio fertur, et respondit Pontifex suspensionem
impositam recte fuisse excomunicationem vero nec utique quia in spiritualibus habent feminae potestatem. Sed dicendum
est hanc suspensionem intelligi respectu officii quod exercebat quod cum per ipsam esset collatum merito
illud auferre poterat iuxta interveniente causa ita tradit Azor prima p. de his titulis [illegible] Moral.
lib. 12 cap. 20 quaest. 5 [illegible] erit ex delegatione Pontificis posse Abbatissam excomunicare dicit
Verum Diana [illegible] dictat in cap. de Monialibus 33 de sent. excomunicationis ubi episcopus
tanquam delegatus absolvit moniales igitur et eo quia non potest absolvere Abbatissam per modum
delegationis sed respondit, hoc non facere quia non fuit nominatus ad tale ministerium exercendum

hasta el fo. 221 blanco

Cos habinie 33 dil

Schedula 28.

Ad cap. examinata. 7. de confirmat. utili, vel inutili.

[illegible]

lib. 2. tit. 30.

C. Ex temporalis repetitio ad textum in cap. examinata de confirmatione utili vel inutili pro opositione cathedrae primariae iuris canonici expleta a me doctore petro bayo arroyo in hac universitate salmantina

Illustrissimi viri iudices quam integerrimi aggredior ad explicandum textum mihi solita sorte obtinam decaliceat [illegible] in cap. examinata et contento sub rubro libri 2i decretalium in tt. de confirmatione utili vel inutili quia textum maxime difficilis est tum propter extraordinariam materiam quae in eo continetur tum propter difficillima iuris consultorum responsa et Romanorum Pontificum decreta inter se pugnantia sed ut clarior appareat nostri textus decisio eam in tres dividam partes in prima vero speciem proponam ex ea quam disputandam eligam quaestionem quam nonnullis iuris consultorum responsis caesarum decretis Romanorum Pontificum oraculis authorum comprobationibus confirmabo in 2a vero parte pro rationem dubitandi aliquot argumenta proponam quia nullum axioma adversus [illegible] principii valeat = sed pro 3a parte ad rationem decidendi deveniens argumentis pro contraria parte satisfacere intendam quia finitis finiretur hic noster actus ad laudem omnipotentis patris et filii et spiritus sancti nec non intemeratae virginis mariae conceptae absque labe peccati originalis et Apostolorum Petri et Pauli cuius nomine petri licet indignus ex sacro fonte [illegible] exivi seraphici Patris mei Francisci divi [illegible] Josephi sponsi virginis Mariae sanctorum quam chatarinae et therezae quos ab ineunte aetate patronos tutelares quam meos elegi. cedat etiam illustrissimi quondam magnanimi Principis domini ac domini mei gundisalbi gundisalbi de Cañamares olim canonici ecclesiae chonchensis [illegible] = ad rem igitur deveniendo ne in his tempus quod ad praematidandum nobis concedit elabatur speciem Romano Pontifici Innocentio 3o propositam audite inter nobilem Matheum de ibarra et quosdam alios milites de campania certi ordinis sancti Ioanis Ierosolimitani vertebatur quaestio super iure patronatus ecclesiae sancti

Angeli de qua sub certa forma compromissum fuit in Vicedominy Sabirensem qui tulit arbitrium super quaestione praedicta quod ab utraque parte fuit approbatum et confirmatio obtenta fuit in forma communi a Caio Papa tandem orta quaestione super ipso arbitrio delata est causa ad Dominum Papam Innocentium III ipse diligenter examinato negotio invenit arbitrium promulgatum fuisse contra formam Iuris et compromissi ideo ipse arbitrium illud decrevit irritum et inane non obstante confirmatione Caii Papae qui confirmaverat illud sicut provide latum erat et ab utraque parte receptum. quam speciem sic propositam fuisse Romano Pontifici Innocentio 3°. docent glossa ... et Abbas Panormitanus ibidem n° 1. Cuiatius in recitationibus ad decretales in cap. examinata 17 de Iudiciis = ex qua specie sic deducitur 2°. sententia seu Laudum contra formam Iuris et compromissi latum per arbitros licet per Papam in forma communi fuerit confirmatum nullum tenet: quae conclusio probatur in primis ex textu in d. cap. examinata de Iudiciis et ex cap. dilecti cap. exponta cap. per tuas de arbitriis cap. significavit 41 de testibus facit etiam quod arbitria sunt redacta ad instar Iudiciorum lege 10 de receptis arbitriis lege penultima § sin autem § alterum C hoc tit. lege rem non novam 14. § 1°. C de Iudiciis sed si sententia esset lata contra Ius a Iudice est nulla ergo pari ratione et Laudum latum ab arbitro probatur minor ex textu in cap. 1°. cap. non potest cap. cum causa cap. maxime cap. inter caeteros cap. cum inter cap. sub orta cap. ad probandum de re Iudicata cap. ei qui § diffinimus 2 q. 6. cap. per tuas qo ... nos igitur de sententia excommunicationis ubi probatur quod si quis post appellationem interpositam sententiam protulerit nullam esse sententiam ait Gracianus ratio est quia cum sit contra Ius esse post interpositam appellationem a Iudice a quo profferatur sententia est probant textus in cap. 1°. cap. super eo de appellationibus cap. ... solum 7 eodem tit. in 6. lege 3a lege minime de appellationibus lege 10 C ut lite pendente nihil innovetur ideo sententia est nulla probatur etiam ex cap. per tuas.

quo quoad nostrum propositum de sententia excommunicationis ubi etiam proponitur species quod sententia excommunicationis fuit prolata post appellationem ab eo interpositam dubium erat an in hac specie ipsa sententia in se vigorem contineret casus delatus fuit ad sedem Apostolicam cui quod Romanus Pontifex respondit talem sententiam non valere cum contra Ius sit prolata tanquam a non suo Iudice lege finali de Iurisdictione omnium Iudicum + et confirmatur quod ex capitulo fin. de electione in 6. ubi probatur quod vacante ecclesia Dertusiensi canonici duos Praelatos elegere quorum alter ad superiorem accessit ut electus confirmaret dubium erat an talis electio valleret sine citatione collegii vel se oponente tali electioni responsum intervenit non valere et reddita ratio: quia est contra Ius perfecte recte in specie nostra Doctor inquit Innocentius Ius laudus contra Ius latum nullius momenti est: Deinde probatur ex capitulo decet de immunitate ecclesiarum eodem libro 6. ubi probatur quod Iudex saecularis non potest sedere pro tribunali in ecclesia et si actus Iudiciales exerceat nullos esse cum a Iure prohibitus sit probatur etiam ex clementina 2a de sententia et re Iudicata ubi asseritur quod si quis citatus fuit extra territorium et contra ipsum prolata fuerit sententia est nulla cum contra non citatum sententia non valleat profferri capitulo 1o de causa posessionis et [illegible] talis habetur pro non citato cum extra territorium non valleat exerceri Iurisdictio contentiosa ut ait Doctor in dicta lege fin. de Iurisdictione omnium Iudicum confirmatur etiam ex lege praeses 27 lege cum prolatis 32 de re Iudicata lege 11 expresse de appellationibus lege 1a C quando provocare non est necesse lege 1a C si a non competenti Iudice lege 1a C quae sententia sine appellatione rescindantur lege 2a C de re Iudicata lege una C de errore calculi de Iure Regio lege 1a libro 12. et 15. et 19. titulo 22. lege 3. 4 et ultima titulo 26. partida 3. lege 1a cum sequentibus titulo 17 libro 4 recopilationis confirmant nostrum Doctorem speciem et lato calamo exornant Abbas Panormitanus [illegible] numero 4. Decius numero 4. Felinus numero 2. Ripa Ve-tanus

rorum n.º 4. Cutatius in recitationibus ad num. textum et in casus examinata de Indiciis Sahagun in repe= titione ad textum in casus 2 de Indiciis n.º 196 Antonius Gabriel titulo 2 conclusionum tit. de sentis n.º 10 et titulo 23 co= mmunium opinionum Tiraquellus in rem cessante causa limitatione 22. n.º 13. Vantius de nullitatibus. tit. de nu= llitate ex deffectu processus a n.º 28 gutierrez iudicio 18 a n.º 63. Osualdus ad Donelum titulo 27 im casus 6. Conn. titulo conico practicarum casus 25 per totum Castillo in lege penultima C de iuris et facti ignorantia Fachi= neus titulo 2 controversiarum casus 65. et titulo 10 casus 93. Ja= cobus Menochius de recuperanda posesione remedio 8. n.º 15. Antonius Faber titulo 12 coniecturarum casus 24. Ja= cobus Cutatius titulo 10. responsorum Modestini in dicta lege Proces 27 de re iudicata et in recitationibus solem= nibus ad textum in lege 1.ª quod quisque iuris et in eam eleganti titulo 18 observationum casus 33. Petrus Augustus. in tit. de legibus q.ª 15. per totam et in titulo de iurisdictione omnium iudicum q.ª 6 n.º 13. Gelio titulo 14 noctium atticarum casus 2. Aliciatus de presumptio= nibus regula 3 presumptione 9. Casadorus decisione 7 super regulis Cancellariae Aflictis decisione 24. et decisione 151 Antonius Gobeanus titulo 1. variarum casus 27 May= nerius in lege res iudicata 208 de diversis re= gulis iuris

Sed licet hec nra conclusionis naucula tot tantis iuris consultorum responsis cesarum decretis Romanorum Pontificum oraculis in tuto esse vi= deatur quarundam tamen difficultatum fluctibus vexatur. enim patitur et in primis eis sentere videtur sequens difficultas sententia a iudice lata contra ius est va= lida ergo. et sententia compromissi lata per arbitros cum ad instar iudiciorum sit redacta tex. in dicta lege 1.ª de receptis arbitriis ante. probatur ex dicta lege Proces 27 de re iudicata ubi probatur ex sententia Modestini sen= tentiam prolatam a iudice ut quis adstrictus esset obliga= tioni solvendi usuras usurarum validam esse et tamen indu= bitati iuris est hoc impossibile esse a iure ut constat ex lege si non sortem de condicione indebiti lege fin. C de

vtriusque lege 1a et 2a C de pignoraticia act. cap.
1° cum seqq. 14 q. 3a. cap. illo vos de pignoribus
= augetur quod difficultas ex textu in lege cum pro-
latis ubi ex sententia Calistrati averit sententiam contra
tenorem constitutionis prolatam validam et firmam esse. et
Innocentius ind. cap. per tuas affirmat vallere sententiam
continentem expressum errorem cuiusdam Pontificiae
constitutionis ==

2° quia sententia continens errorem
calculi continet etiam errorem iuris ei quod contraria est
ut constat ex lege 1a quae sententia sine appellatione re-
scindantur et nihilominus talis sententia vallet et tenet
ut in lege 2a C de errore calculi ergo ~~sententia va-
llet contra ius~~. ubi Imperatores Diocletianus et Ma-
ximianus averunt quod quidam tenebatur solvere Titio
quandam quantitatem puta decem ex mutua causa
et alia decem ex causa emptionis et venditionis et
ad quinque ex causa permutationis Titius petens prae-
dictam quantitatem computavit dicens decem et alia
decem et quinque, quae solum faciunt vigesimos quin-
que numa facere trigesimos et hoc errore ductus
quantitatem praedictam petijt. dubium erat an
solutio Sempronio noceret ita ut conditio sine causa
ei non competeret responderunt Imperatores com-
petere nisi fuerit quaestio super errore computationis
confirmata transacte vel per sententiam ergo sententia
prolata errore calculi vallet. et per consequens
et compromissum in nostro textu vallere debuit =

3° obstat textus ad hoc propositus
extraordinarius in cap. cum dilecti de empt. et ven-
dit. ubi cum Decano constitisset ~~emptionis~~ deceptus
ultra dimidium iusti pretij intervenisse protulit sententiam
talis emptionis nullius fuisse quod est expresse contra textum
in lege 2a C de rescindenda vendit. post cuius sententiam
per appellationem causa delata fuit ad sedem apostolicam
quam sententiam Decani rescisit Pontifex ergo quia valuit
nam alias non indigeret rescisione arguitur textus in lege
decem de verborum obligationibus cap. ad abolendam
de haereticis ergo sententia continens expressum iuris errorem
vallet et tenet et per consequens contra nostrum textum.

368

4.° ~~quinto~~ et ultimo ¶. refragatur quod laici non possunt cognoscere de rebus ecclesiasticis neque in eos ecclesiasticæ personæ compromittere valent ut patet ex textu in cap. 2 de iudicijs cap. si iudex laicus de sentent. excommunicationis in 6. cap. ut inquisitionis § prohibemus de hereticis eodem lib. cap. tuam de ordine cognitionum cap. contingit de arbitrijs in cuius specie textus probatur in iudicijs laicum compromittere personas ecclesiasticas non valere, ipse in specie nostri textus compromissum non debuit valere =

His et allijs non obstantibus procul dubio est dicendum verissimam esse nostri textus decisionem et exes deductam ex. id antequam ad rationem decidendi deveniam, ut melius explanari valeat nostri textus materia aliqua prælibanda sunt et in primis advertendum est arbitros duo esse genera, unum genus eorum in quos a litigatoribus est compromissum alterum eorum qui a Prætoribus dabantur docet Hostiensis in summa tit. de arbitrijs n.° 2. Menochius de arbitrarijs lib. 1.° q. 2. n.° 8. et id est quod voluit Iureconsultus in lege societatem 77 § arbitrorum. pro solio Pratejus in lexicon iuris verbo arbitrorum autem et Conanus lib. 7 com. cap. 13. n.° 4. et illis in quos litigatores compromittunt parendum est propter compromissum et pœnam in eo appositam non ex iurisdictione illis data. cum solum fiant notione lege ait Prætor § in pro. de re iudicata et ideo non habent iurisdictionem quia privatorum conventio iurisdictionem tribuere non potest lege privatorum C de iurisdictione omnium iudicum illis autem qui dabantur a Prætore parendum erat ob Prætoris imperium et illis non dabatur certa iudicandi forma sed poterant ex bono et æquo rem desfinire secundum naturam rei de qua agebatur et tunc maxime dabantur cum lis explicari non poterat nisi res litigiosa oculis subiecta esset ut in lege certo generi in fine de servitutibus rusticorum prædiorum et interdum appellantur iudices ut in lege si ab arbitro ubi glossa 1.a qui satisdare cogantur et in lege fin. ubi glossa verbo pronocatus C de iudicijs et eiusdem naturæ sunt arbitri iuris ut in lege appertissimi et in lege fin. C de iudicijs et in cap. ab arbitrijs. de officio delegati lib. 6. = arbitrij vero

decidimus quia ... [illegible]

3.° refragatur ... consuetudo ... legis et sanctæ ... potestatis cap. consue... tudo ... de ... quibus de legibus ... le consuetudinis C ... quæ sit longa ... consuetudo cap. consuetudinis ... dinis ... sententia lata contro... laudabilis ... versa est appellatio ... orgæ valet ... minor probatur ... cap. 3 de eo qui mi... in posess.

differt autem ter Iuris ab arbitro compromissario nam a senia. compromissarij appellare non valet cum proprie sententia non sit at vero a senia. arbitri Iuris appellari valet ut in cap. al. arbitrijs int. de offitio delegati. Abb. in cap. dilectis de arbitrijs Menochius de arbitrarijs lib. 1. q. 2. n. 15. = differt etiam arbiter Iuris ab arbitro compromissario nam partes arbitros Iuris tenentur eligere et ad id compelluntur ut docent Panormit. Abb. 1. in cap. 1. de arbitrijs Ruerius eodem n. 4. quae tamen intelligendi sunt ex in cap. si contra unum de offitio delegati lib. 6. cap. cum speciali de appellationibus cap. ... de offitio delegati ... fin. §. illico C. de Iudicijs secus est in arbitrijs compromissarijs quia partes non possunt compelli ad compromittendum ~~ex ...~~ ex lege si dictus § 6. §. 1. de ... cap. 1. de arbitrijs et idem dicendum est in arbitratore quia non compellitur partes. ... ex doctrina Baldi in extravaganti de pace constantiae. ... g. late Grego... legibus in lege 26. ... 3a 6ta ... de ... lo recaber et probatur in lege 29 eodem tit. et ...

in quos partes consenciunt sunt in duplici differentia nam quidam appellantur compromissarij quidam vero arbitratores seu amicabiles compositores primi dantur ad iudicandum secundum Ius et servato iuris ordine de qq. lege ... ff. de arbitrijs et ... et C eodem ~~et~~ secundi vero ad arbitrandum non expectato ordine Iuris sed ex bono et aequo ut in lege si quis arbitratu ff. de verbor. obligat. et in §. praeterea inst. de emptione et vendit. cum ... 2. ... cap. 12. n. 3. ~~arbitrium autem habet plures significationes ut docet Prateius ...~~ = =

ex qq. deducitur triplex ... hodie speciem arbitrorum nempe arbitri Iuris, arbitrij compromissarij et arbitratores seu amicabiles compositores. ... arbitrium autem plures habet significationes ut docet Prateius ... arbitrium Menochius de arbitrarijs lib. 1. q. 1. Hotoman in summa in tit. de arbitrijs. quorum definitiones magis conveniunt laudo quam arbitrio et proprie arbitrium dicitur senia. pronunciata ab arbitro Iuris seu ab arbitro dato a Praetore ut deducitur ex his quae notat post Ciceronem Menochius ubi 1. q. 2a n. 16 et differt ab arbitramento quia arbitramentum ab arbitratore seu amicabili compositore pronunciatur et quodam modo dicitur quaedam transactio ut docet Iason in lege nemo potest de legatis 1. n. 57 laudum vero dicitur senia. arbitrij compromissarij ut post Alciatum docet Prateius verbo laudum et differt arbitrium compromissorum a Iudicio duabus in rebus 1o. quia arbitrium incipit a consensu partium ut in lege diem proferri §. stari et in lege non distinguemus §. de offitio de arbitrijs cap. 1. eodem tit. ~~...~~ Iudicium autem minime ut in lege inter stipulantem §. si stichum de verbor. obligat. = 2a quia arbitrium exigit poenam ut in lege litigatores §. arbitrium et §. fin. ~~hoc tit.~~ de arbitrijs et in lege 1a C eodem Iudicium autem poenam non exigit quia Iudex habet authoritatem vel delegatam cum potestate coercendi ut in lege 1a 2a et 3a de iurisdict. omnium Iudicum confirmant hanc differentiam ... in paratitlis ad tit. C de receptis arbitrijs n. 6.

Petrus Gregorius lib. 47 Sintagmatis Iuris cap. 39 nº 5 et 6
Ut inspecta definitione Laudi
affirmandum est verum textum intelligendum esse de eo
quod si contra ius latum fuerit nullum est ut puta
8 si per sordes fiat vel per gratiam Iuris ordine non
servato text. in lege 3a C. de receptis arbitris ubi
probatur quod inter patrem et filium emancipatum con
troversia erat qui quidem in arbitrum compromiserunt
arbiter vero sententiam contra patrem protulit per sordes
postea vero pater noluit sententiae obtemperare dubium
erat an poenam solvere teneretur et imperatores ma=
ximianus et Diocletianus responderunt contra filium
agentem ex stipulatu exceptionem soli patri competere
1 requiritur etiam ut omnia comprehensa in Laudo obser=
ventur text. in cap. cum dilectus 6 de arbitris text. in lege
Pedius lege non distinguemus § 1º de officiis de receptis
arbitris ut evenit ratio decidendi ad utrumque textum quo
ad is [illegible] cum forma compromissi non fuerit ser=
vata merito ~~nulla sen~~ inanem aut irritam esse sententiam
declaravit Innocentius Papa et quod per sordes vel
per gratiam a vicedomino de Ribarana prolata
fuit sententia ut advertit glossa. [illegible] ubi Iuris et compro=
Sempre missi — quoad veram decidendi rationem ex positis nostri
2º 4 text. advertendum est quod ad hoc ut confirmatio quae fit
in forma communi operetur validitatem necesse est ut fiat
causa cognita et reo citato, et audita parte in cuius
praeiudicium fit 2º quod Princeps faciat ex certa scien=
tia ut docet glossa in cap. 2. hoc nostro tit. de confirma=
tione utili vel inutili Et si istis deficientibus fiat
nulla est confirmatio text. in cap. quia diversitatem
de concessione praebendae text. in lege 2a § si quis a Principe
ne quis in loco publico ut cum in nostro text. specie confir=
matio in forma communi facta fuerit sine rei cognitione
et partis citatione, nulla fuit ut advertunt glossa in cap. 1º
hoc nostro tit. de confirmatione utili vel inutili ubi de quo et
Rodericus Suarez allegatione 19 nº 1 et 2. nunc etiam
antequam ad alia progrediamur videndum est quis vice=
dominus Salinensis diceretur omnibus variis opinionibus bre=
viter ne in hoc tempus quoad praemeditandum nobis con=
cedit elabatur dicendum est cum acutissimo Cuiatio in

Ut vero arbiter …
compromissi quo ca…
compelleretur pronun…
ut in lege 3a …
tamen in de rece…
arbitris declara…
Boerius decis. …
nº 2. Surd. in …
id nº 8 cum seqq. …
Legatis 2. Azora …
tan de partitio …
bonorum. 12 fole cap …
nº 4. et licet …
compellatur arbiter …
aut arbitrator …
esse compellitur tam…
causalibus. et …
resolvit Peralta …
dicta lege 10. …
Legatis 2. nº 56 …
succedit obligatio …
interesse contra arbi…
et arbitratorem …
parti resultet …
quod non fuit arbitra…
quae in obligationem …
facti qualis est …
succedit obligatio …
interesse ut in …
stipulatis non …
§ Celsus de verbor…
obligat. lege si qu…
ab aliquo § fin…
re iudicata et …
talis res quae non …
possit extimari et …
teresse compellitur …
bitrarium per captio…
personae et captionem …
nem. aut alia …
remedia docet …
mento dicto nº 8 …
id exponit et dic…
suscipere arbitrium …
solum quod ex …
cipit id aliquid …
capit officium exerc…
ex traditis per Bo…
lus in lege Praetor …
dum de recept. …
neris.

dicto cap. examinata de iudicijs vicedominj Sabinensis
vocari apud quem et administratorem episcopatus
Sabinensis gubernabat quiquidem episcopatus respon=
det ecclesiae Romanae et habuit vicedominj et fere omnes
episcopatus olim ut liquet satis ex cap. volumus et cap.
sequenti 93 dist. eptius appellat dominus et cum
ei ocurrit iube domine benedicere vicedominus vices
gerit episcopi in omnibus negotijs ecclesiasticis Sigebertus
in cronographia Theophilus inquit vicedominus vas
partes ecclesiasticae dispensationis sub eptius ajebat
Anastasius Bibliotecarius facit etiam mentionem Petri cuius=
dam vicedomini ecclesiae id sunt episcopi qui circa
Latus agunt semper Romani Pontificis Hostiensis
Portuensis Sabinensis Albanus Prenestinus Tusculan=
nus et hi habent proprie vicedominos in suis episcopa=
tibus per quos administrant spiritualia et temporalia
omnia quae per se quominus administrare possint Ro=
manus Pontifex facit cuius consilio semper assident

n. 11 qq constitutis et obstant in contra=
rium adducta et iis ex dicta lege Praeses provinciae
27 lege cum prolatis 33 cum alijs de re iudicata
quoniam ea distinte diluit: neque si iudex sententiam protu=
lit contra ius litigatoris seu contra constitutionis ius
meritum causae concernens nullo errore in sententia expres=
so sententia mero iure valleat adeo ut si ab ea appellatus
non fuerit transeat in authoritatem rei iudicatae at quando
sententia profertur contra leges et constitutiones directo errore
in ea expresso ipso iure nulla est nec est provocare
ab ea necesse est quoniam nullitatis obiectione impug=
nare poterit quomodo est nota Bl. cum similibus in=
telligendus priori autem casu loquitur Modestinus
in dicta lege Praeses quae ut intelligatur sciendum est
legibus et in 12 tabularum cautum est usuras usuras
exigi non posse eas lege in stipulatis et deduci lege si
non sortem ab. 8o in de condit. indebiti lege placuit
de usuris lege vlt. C eodem adeo ut infamia
notetur ille qui usuras usuras exegerit lege improbum

C ex 29 cavis infamia irrogetur ideoque si Iudex palam et imprudenter in usuras usurarum aliquem condemnaverit sententia non vallet ipso iure ut pote contra ius lata. si autem Iudex debitorem condemnaverit non expressim in usuras usurarum id in certam quantitatem etiam si ea quantitas et sortem et usuras usurarum complectatur sententia vallet adeo ut intra statutum tempora opus sit ab ea appellare quia error in ea non expressus neque fertur aperte contra leges quomodo procedit dicta lex Preses ubi recte Cuiatius et in responsis Modestini et ita est intelligendus Calistratus in dicta lege cum prolatis ut aperte ostendunt illa verba eo quod non existimat causam de qua iudicat sed per eas iudicari non videtur contra constitutiones sententiam dedisse, et Innocentius 3us in dicto cap. cum inter 13 de re iudicata dum ait sententiam transire in rem iudicatam etiam si contra ius litigatoris lata fuerit cum contra ius constitutionis expresse lata non fuerit Cuiatius ubi proxime et et. n. 12

Observationis ratio huius doctrina est quia cum iuris error in sententia contra leges expressus est tum proprie contra leges sententia dici potest prolata quod iudicat ut in lege si expressim 19 ff. de appellationibus. at vero quando error in sententia non exprimitur non potest dici directo contra leges cum eo casu leges non offendantur directe quippe non agitur de iure constitutionum sed de iure litigantium quando autem error in sententia exprimitur leges directo offenduntur quoniam eo casu non tam contra ius litigatoris quam contra ius sententia prolata sit quod aperte contingit veluti si alicuius vita valere dicaciatur et actor contendat vitam non fuisse validam quia ab impubere facta iudex autem sententiam profferat qua pronunciet vitam factam validum fuisse licet huiusmodi sententia contra legum authoritatem lata sit quibus cautum reperitur impuberem vitae activa factionem non habere lege qua aetate 5 ff. de vitis 8. praeterea si quod non est permissum facere vitam adhuc non valebit talis sententia si appellationis non extinguatur remedio neque.

n.º 13.
Vt dicendum est in senten. arbitri Iuris si in ea exprimatur error eius contra sententiam sit ex lege arbitros qui satisdare cogantur lege apertissimi et lege fin. C de nullitatis nullius eod. idemque asserendum est in senten. arbitri compromissarij cum Iudicis partes suscipit lege idem iurisconsultus dº receptam de receptis arbitrijs neque licet eius laudum proprie non sit senten. neque ab ea interponatur appellatio cum tamen Iuris regulas Iudicium proferre teneatur dicta lege societatem 7 §. arbitros si contra leges aut canones proferat expresso Iuris errore nullius erit momenti ut docet glossa in lege diem proferri §. stari debere de receptis arbitrijs Alciatus in lege pronunciatio n.º 5. de verborum significatione. in senten. denique arbitratoris et amicabilis compositoris non tamen procedit doctrina non procedit neque ij non tenentur Iuris regulas aut ordinem observare ut adverterit Panormitanus in cap. 1º de arbitrijs nº 2 sine aequum sine iniquum sit eius arbitrio parendum est dicto §. arbitros id quoque meum ena ubi convenit est ut docet Bartolus in dicta lege diem §. stari de receptis arbitrijs.

praetextu nullitatis poterit impugnari quod contra leges prolata sit cum directo non offendantur sed tantum Ius litigatoris neque error exprimatur in senten. si vero Iudex pronunciaverint taliter factum ab impubere valere non obstante quod impubes sit talis sententia praetextu nullitatis poterit impugnari quasi contra leges prolata cum non solum contineat iniquitatem contra Ius litigatoris sed etiam eorundem constitutionis Ius principaliter erroris expressione offendatur lege 2ª C quando provocare non est necesse.

Ex quibus interpretatur textum in cap. n.º 18. suborta 22. de re iudicata in cuius spetie cum controversia verteretur inter episcopum Meldensem et monasterij rubescere se super statu libertate et subiectione dicti monasterij quod esse liberum dicebat episcopus autem contendebat suo Iuri et potestati esse subiectum senten. contra privilegium lata fuit et tamen valuit ipso Iure cum privilegium nihil aliud sit quam lex quaedam privata capite fin. ... privilegia namque dicuntur 25 q. 1ª quod ea ratione contingit quia in ea senten. contra privilegium lata non agitur de Iure constitutionis sed solum de Iure partis in cuius favorem concessum fuit privilegium inde que nullitatem cessare cum nulla lex offendatur erroris expressione dumtaxat quippe offenditur privilegium partis favore respiciens vel mirum non est si senten. Alexandri 3i lata pro episcopo contra illud privilegium exemptionis quod abbas allegabat valeat et nullitatis praetextu rescindi non possit ut observat Cuiatius in comentarijs ad decretales in dicto cap. suborta 22 de re iudicata.

In foro etiam interpretatur ad n.º 24. textum in lege unica C de errore calculi et legem 27. C de re iudicata quae procedunt quando calculi error non fuit expressus in senten. et notant utrobique glossa et Bartolus n.º 4. Alexander 3 et Iason in dicta lege unica nam si expressus in senten.

sit nulla redita ipso iure lege ja [illegible] quae sunt sine appellatione rescindante et quamvis tunc nullam in totum reddi teneant Panormitanus in cap. 1° de re iudicata n° 3. Romanus iulio [illegible] Bartolus et caeteri cum glossa fin. in dicta lege circa de iurisdictione omnium iudicum maxime quando unum tantum senatus continet caput credi non potest ex uno eodem que iuditio res iudicata in parte vallere et in parte non vallere lege in hoc iudicio 2 § [illegible] malicie circumcunde nihilominus [illegible] quia dicta glossa finalis est accipienda ubi deficit iurisdictio ut in lege 5a C quando provocare [illegible] est necesse et in calculi errore diversa sit ratio ex sa dictis dicendum erit pro parte tantum erroris nullam esse sententiam vallere quod in reliqua quantitate ex glossa finali in dicta lege 2a C hoc [illegible] quia quantitas dividitur et tot videntur sententia et capita quot sunt quantitates ex quibus calculi error consistitur [illegible] quae notat [illegible] alias Gometius 2 tomo variarum n° 16 [illegible] autem in dicta lege in hoc iudicio procedit personarum respectu scilicet actoris et reorum inter quos substantia iuditij consistit et ideo non potest pro parte unius vallere et pro parte alterius non vallere = =

non obstat [illegible] in dicto cap. cum dilecta de empt. et vendit. in 3° artic. adductus gratis quod docet sententiam a Decano prolatam expresso iuris errore vallere siquidem necesse fuit ab ea appellare nam omissis varijs interpretationibus dicendum est in specie illius [illegible] irritam fuisse sententiam a Decano prolatam neque obstare illa verba sententiam ipsam tanquam iuri contrariam irritantes nam multoties in iure illud quod nullum est declarari a iure nullum esse et ita illud verbum irritantes est intelligendum id est declarantes sententiam prolatam a Decano nullam fuisse cum expressisset ipse Decanus errorem iuris in sententia dum protulit non vallere venditionem

dum prodidit non valere venditionem quia intervenerat deceptio ultra dimidiam iusti pretij = Hinc infero interpretationem ad textum in cap. pervenit el 1º de iure iurando §. pervenit ad nos Landicensem episcopum a Bernardo comite iurare compulsum quod non repeteret sic ablata cognita ipsa contumelia valde doluimus asserentes ipsum iuramenti vinculis non posse constringi quem tamen absolvimus quia nefandissima coacte iuravit ex quibus verbis constat a iuramento illicito esse quem absolvendum quod est expresse contra eventum iuramenti ad quod requiruntur tria veritas, iudicium atque iustitia ut probat textus in cap. animadvertendum est 22 quaestio cum vulgatis et ita quidem illa verba absolvendi sunt ab illius observantia iuramenti intelligendum non est pro relaxatione vinculi sed pro declaratione quasi diceret pontifex declarandum est sic iurantem nullo vinculi iuramenti esse adstrictum cum ubi totius illud quod nullum est rescindatur quatenus de facto procedit qua interpretatione intelligendi sunt textus in cap. cum quidam 12 § illi vero de iure iurando textus in cap. in malis promissis 22 quaestio 4. = Infero etiam interpretationem ad textum in cap. audivimus 4. 24 quaestio 1a ubi probatur absolvendum esse ab excommunicatione excommunicatus ligatus ab excommunicato quia excommunicatio nulla est cui est respondendum verbum absolvere non significare absolutionem a vinculo excommunicationis sed declarationem nullitatis ut ibidem docet gloss. verbo absolvendo = [illegible] = vera etiam luce donatur textus in cap. si celebrat qui ille clerico excommunicato ministrante § si tamen scienter talis electus fuerit eius electio est irritanda intelligendum est id est irrita est ut advertunt communiter in cap. alma mater 2a parte cap. & nº 3. Frechulla in [illegible] de excommunicatione cap. 5 art. 5 nº 13. siquidem collatio beneficij facta excommunicato est nulla cap. postulastis eodem titulo = Deinde vero interpretatio accedit ad textum in cap. Eduardus 3 de

solutionibus &c. veniam ipsam sine difficultate relaxetis.
quae verba sunt intelligenda id est declaretis Oduardum clericum in nullam excommunicationem incurrisse siquidem praedictus Oduardus fuit monitus ut compareret coram officiali Archidiaconi Remensis super quibusdam debitis et ipse respondit se non habere unde solvere qui quidem contumax non fuit nec peccatum commisit quod est necessarium ad profferendam excommunicationem cap. nemo episcoporum cap. nullus sacerdotum 11 q. 3a = Deinde infero interpretationem ad textum in cap. ut solum 7 de appellationibus in 6. ubi probatur facta post interpositam appellationem esse revocanda cum sit verum ipso iure nulla esse. textus in cap. ad audientiam 34 in fine eodem titulo quod est intelligendum revocanda esse quatenus de facto processerunt id est declarandum nulla esse a principio ita Alexander de Imola consilio [illegible] cap. 1o n. 9. // = infero etiam interpretationem ad textum in lege in fraudem 45 § a debitore de iure Fisci in illis verbis a debitore Fisci in fraudem datas libertates retrahi placuit ex quo § deducitur libertates posse rescindi respondetur non rescindi libertatem per actionem revocatoriam quasi libertas valuisset de iure id est remundi ab ea libertate qua de facto fruebatur id est quatenus de facto data fuit quasi diceret esse declarandum a principio libertatem nullam fuisse per revocationem declarationem quam intervenit intelligendus est textus in lege si quis cum haberet 25 quae in fraudem creditorum & quia libertates est crescendarum // = infero etiam interpretationem ad textum in § eadem institutionum de haereditatibus quae ab intestato defferuntur ubi bonorum possessio contra tabulas conceditur filio praeterito ergo tabulae iure valuit ex lege quod vulgo dicitur bonorum possessio contra tabulas quod est contra textum in lege 1a et 2a de iniusto rupto. Ubi in specie dicti § eadem non concedi bonorum possessionem contra tabulas ad annullandum aut revocandum tabulas

quoad a principio nullum fuit ex iure civili sed tantum revocatur quatenus de facto procedit illa sequura et superficies ut id est declaratur ex iure Praetorio nullitas ut quae solutio intelligendi sunt textus in lege is qui 15 lege 11 duo 16 de legatis praestandis lege maximum vitium C de liberis praeteritis lege ut liberis 17 in principio C de collationibus

infferta etiam solutio ad textus in cap. 11 qua de rebus 12 q. 2. § 11 qua de rebus ecclesiae cum expressum non est Presbiteri vendiderunt placuit rescisso contractu ad ius ecclesiasticum revocari ex quibus verbis constat rerum ecclesiasticarum sine solemnitate valere quod est contra textum in cap. nulli de rebus ecclesiae alienandis § non sed respondendum est illud rescisso contractu non intelligi quod rescindatur alienatio rerum ecclesiasticarum quae de iure valuit sed quatenus de facto procedit qua interpretatione intelligendi sunt textus in cap. 2 de precario = . =

n. 15 Non obstat 4 argumentum ex cap. 3. de eo qui mittitur in possessionem causa rei servandae quod licet consuetudo sit ius non scriptum cum tamen illa sit facti et in facto consistat et de ea possit probabiliter dubitari cap. 1 de constitutionibus in 6. semel. Lata contra eam etiam expressam non est nulla sicuti nec lata contra extravagantes constitutiones nisi consuetudo esset notoria et in populo et in iudicio ut notat Baromit. in cap. 1. de re iudicata n. 17 Felinus n. 4. 5. et Maynerius in dicta lege res iudicata n. 4. ad quod in individuo probanda est sine per testes sine per instrumenta ex Bartolo in dicta lege de quibus n. 7. de legibus et Abbas in lege 2a C quae sit longa consuetudo maxime si aboleat ius commune ut notat Rebuffus in C lib. 1. tit. 2 definitione 45. n. 9. et lib. 2 tit. 8 de in ... 1. n. 4. in allegationibus ut cum in dicto cap. 3 de eo qui mittitur in possessionem non dum esset probata consuetudo ut contra obstat ... fine non potest dici contra eam et expresso errore sed praeter eam iudices processisse ideo processus et

Ecl

et tamen. vero hic valuit nec opus fuit appellare ut

1a dictis // non obstat ultimum argumentum cui

respondendum est verissimum esse in rebus ecclesiasticis non posse

compromitti in laicum et contrarium ex specie nostri textus non

constare cum vicedominus sabinensis persona ecclesiastica esset

nam vice domini ut supra dixi proprie vocantur illi qui in absentia

episcoporum episcopatus gubernant et regunt [illegible] tem in d. cap. bo

tumus cum sequenti [illegible] dist. unde cum episcopatus sabinensis esset

ex illis sex qui per vicedominos reguntur et administrantur

cum episcopi iuxta latus pontificis assistant merito dicendum

est personam ecclesiasticam esse predictum vicedominum = contra

quod videtur obstare sequens difficultas in ordinarium iudicem

aut delegatum compromitti non potest lege sed etsi in servum § siquis

iudex ff de arbitris cap. infamis § si quis vero 3 q. 7 sed in specie

huius textus compromissum fuit in vicedominum iudicem proprium

compromittentium ergo non debuit valere predictum compro

missum unde pro vera resolutione huius difficultatis ommissis va

riis solutionibus adductis ab scribentibus distinguendum est inter

ius canonicum et ius civile et ius regium in primo casu valet com

promissum ut in nostro textu et in cap. cum tempore de arbitris 2o

vero casu in iudicem proprium tanquam in arbitrum non va

let compromitti cum alias iudex causae et personarum sit quo

casu procedunt iura supra allegata posset tamen in eum

compromitti tanquam in amicabilem compositorem et arbitra

torem = 3 vero casu idem erat dicendum quod de iure

civili iure partitarum ut in lege 24 titulo 4 part. 3. sed no

uo iure non possunt iudices ordinarii acceptare compromissum

ex cap. 9 pretorum quod habetur in lege 9 titulo 6 libro 3 re

copillationis nec possunt esse arbitratores ut probatur in lege 17 titulo 5

libro 2 recopillationis docet avilesius ibidem iuxta vbo compromissor

num. 1 vers. et si reasumendo avendaño in dictionario vers. al

bedriadores sed a non subditis potest fieri compromissum in ordinarium

iudicem

[illegible] 1550 [illegible]
vacauit [illegible]
[illegible]

lib. 1. [illegible] 21.

Scheda 16.

[illegible]

✝.

Ad cap. de bigamis. de bigamis non ordinandis.

Hesterna die Patres gravissimi [illegible] quibus indigemus
nunquam pro [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] hesterna die [illegible]
[illegible] est [illegible] mihi [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] titulo libri primi decretalium in cap. de
de bigamis non ordinandis [illegible] [illegible]
[illegible] etiam ex anno 1592. [illegible] ad [illegible]
~~[illegible] decreta explanando~~ ad decreta [illegible]
[illegible] in tres [illegible] partes in 1a [illegible] partem [illegible]
[illegible] ex ea quod [illegible] aliquas [illegible]
[illegible] authenticis [illegible] in 2a quidem [illegible]
[illegible] aliquas objectiones proponam [illegible] decreto [illegible]
[illegible] principia [illegible] videatur in 3a autem [illegible]
[illegible] rationes aliquas difficultates explanabo [illegible]
quod objectionibus propositis satisfacere intendimus [illegible]
[illegible] hic [illegible] actus utinam sit ad [illegible]
Dei [illegible] cedat [illegible] [illegible] ne per [illegible]
vos teneam [illegible] [illegible] propositum [illegible]
dicam quidam etenim [illegible] [illegible] [illegible]
uxoribus de continentia earum ascendere ad sacerdotium [illegible]
[illegible] qui prius cum aliis matrimonium [illegible]
[illegible] fuit an ad presbyteratus ordinem ascendere [illegible]
quo casu [illegible] respondit ad sacerdotium non [illegible] admittendos
non solum uxoribus viventibus sed nec defunctis: [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] communiter alii interpretes [illegible]
Ad deduci debet bigamus uxore vivente vel mortua
ad sacrum ordinem non est promovendus. quod axioma
in primis probatur ex canonibus [illegible] et ex [illegible]
[illegible] Pauli ad Thimoteum cap. 3. [illegible]
[illegible] uxoris virum [illegible] cap. 2. cap. 3. [illegible]
cap. 2. et [illegible] 33. [illegible] cap. et bigami [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romano [illegible]
[illegible] concilio Romano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Papa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Toletanus 4. cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 23 [illegible] [illegible] 17. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Denique in [illegible] [illegible] petrus [illegible] [illegible]

Andream [illegible] ordinarium [illegible] in [illegible] 27 [illegible] 3. [illegible] ad [illegible] Petrus Lombardus [illegible] recopilatores [illegible] 27 [illegible] in [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] 90 [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 de matrimonio disput. 83. n.º 1. [illegible] de matrimonio cap 54 n.º 3. [illegible] disput. 49 [illegible] Nava. in manuali cap 27 n.º 159 [illegible] in cap [illegible] n.º 2. 26 dist. [illegible] thome [illegible] disput. 7 de [illegible] [illegible] 2. puncto 5. n.º 13. [illegible] 5. [illegible] 5. cap [illegible]

Sed licet decretis a Celestino 3.º [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquis obiectus [illegible] [illegible] refragari videntur [illegible] non posse defendi videtur et [illegible] [illegible] [illegible] videtur [illegible] [illegible] [illegible] uxoribus [illegible] ad ordines sacros [illegible] [illegible] cap. 1. et 2. cap [illegible] cap [illegible] cap ex parte de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vivente uxore ad sacros ascendere [illegible] prohibitus et [illegible] videtur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vivente uxore [illegible] ordines sacros promoveri non licere

Praeterea obstat [illegible] eadem ratio [illegible] [illegible] [illegible] militat in matrimonio contracto inter fideles et [illegible] contraxit [illegible] sacros ordines ascendere nequeant [illegible] in matrimonio [illegible] contracto et consummato inter infideles [illegible] infideles [illegible] matrimonium [illegible] contractum et consummatum [illegible] [illegible] ad fidem [illegible] ordines sacros ascendere [illegible] cap 1. 26 dist. cap 1. [illegible] 3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ordinibus [illegible]

[illegible] [illegible] cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] ordines ascendere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad ordines sacros ascendere [illegible] posse.

[illegible] et [illegible] obiectionibus [illegible] refragantibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scilicet bigamum [illegible] vivente [illegible] ad [illegible] uxore ad ordines sacros ascendere posse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] decidendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bigamus [illegible] [illegible] [illegible] scilicet [illegible] et [illegible] [illegible]

nuncupatur ille qui cum duabus legitimis uxoribus matrimonium
contraxit et consummavit nam ut ait [illegible] cum matrimonium [illegible]
in lege nova significet coniunctionem Christi cum ecclesia [illegible]
[illegible] [illegible] teste Divo Paulo ad ephesios cap. 5. et
c. cap. debitum [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
plane non potest verificari in eo qui bis nuptias contraxit
atque consummavit quia Christus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ab alio non assumptam copulavit ideirco qui bis [illegible]
matrimonium et consummavit a sacerdotio arcendum [illegible] et
docent [illegible] [illegible] [illegible] capit. 69 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cap. 9. concilii Toletani 93 [illegible]
2a [illegible] appellatur interpretativa ex triplici modo [illegible]
[illegible] a primo marito carnaliter cognitam vel [illegible]
ab alio corruptam duxit ut constat ex c. cap. [illegible]
[illegible] cap. [illegible] viduam 50 dist. cap. fin. 50 dist. cap. pre=
[illegible] cap. curandum cap. fin. 34 dist. cap. maritum 33.
[illegible] [illegible] quia cum tale matrimonium non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] al=
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum vidua carnaliter
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum virgine [illegible] [illegible] et [illegible] de=
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] significationis sacramenti ad ordines [illegible].
Praeterea dicitur interpretativa cum duplex matrimonium
[illegible] [illegible] [illegible] validum alterum vero invalidum [illegible]
[illegible] quia uxor vivebat vel propter aliud impedimentum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] licet bigamia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] alterum matrimonium nullum sit et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] significatio veri sacramenti [illegible] [illegible]
[illegible] deficit [illegible] [illegible] [illegible] matrimonium [illegible] [illegible]
[illegible] quia premittit [illegible] [illegible] matrimonium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cum duabus copula [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bigamus [illegible] [illegible] [illegible]
animo maritali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nullum [illegible] [illegible]
et non animo maritali matrimonium nullum [illegible] [illegible]
[illegible] bigamia [illegible] [illegible] cum [illegible] maritali [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad bigamiam et [illegible]
ex c. cap. [illegible] et docent Sanchez [illegible] [illegible] de matrimonio.
[illegible] [illegible] num. 3. et Bonacina [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] affectu maritali [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] bigamiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

vitij [illegible] incurrat nisi in casibus a iure expressis cap. [illegible]
de sent. excommunicationis in 6 et in d. cap. nuper solum decernit
bigamum esse eum qui aliud matrimonium contrahere alterum vel in-
validum contraxit [illegible] quod retinuit invalide celebrandi [illegible]
de cuius attendendum est contrahentem duo matrimonia [illegible]
bigamum [illegible] ita docent Thomas Sanchez l. [illegible]
n° 3. Belarminus l. 2. de clericis cap 24. columna [illegible]
2a species = 3a mo vocatur bigamia interpretativa quae
contraxit matrimonium cum virgine a qua cognovit post [illegible]
ipsa adulterium cum alio commisit vel per eam [illegible]
cap. si cuius 34 dist. [illegible] ex [illegible] Neocesariensi cap. [illegible]
cap. si laici [illegible] ratio est quia hoc matrimonium [illegible]
significationis unionis Christi cum ecclesia quae unio unica fuit et
non multiplex, quae bigamia non solum [illegible]
adulteram scienter carnaliter sibi copulavit verum etiam [illegible]
[illegible] adulterij eam carnaliter cognovit quia hic irregularitatem
non incurrit ratione peccati sed ob defectum significationis [illegible]
[illegible] incurrit eo casu quo sive scienter sive ignoranter
maritus uxorem adulteram cognovit ita Sanchez ubi sup. n° [illegible]
Covarr. in d. clement. [illegible] Sumanus [illegible] § 2 n° 3. Sayrus de
censuris l. 6 cap 7. n° 12 Suarez de censuris disput. [illegible]
sect. 3. n° 14. = Bigamia similitudinaria appellatur
quae post emissum solemne castitatis votum in professione religi-
onis vel in susceptione sacrorum ordinum celebrat matrimonium cum
una virgine vel corrupta eamque carnaliter cognovit [illegible]
manifeste cap. quod proposuit 27 q. 1. cap. [illegible] clerici vel [illegible]
ratio est quia tali voto solemni ~~[illegible]~~ [illegible]
matrimonio censetur quodam modo contraxisse matrimonium cum Christo
[illegible] et deinde volens cum alia carnaliter coniungi per matrimonium
censetur duo matrimonia celebrasse quamvis autem secundum
scilicet carnale invalidum esset per impedimentum [illegible]
[illegible] voto solemni vel sacro ordine cum tamen [illegible]
effectus intentionis opere subsequuto idcirco dicitur bigamia
similitudinaria.

Contra quam doctrinam obstat dispositio [illegible]
[illegible] qui referuntur in cap. si quis post acceptam [illegible]

33. [illegible] asserit non solum bigamiam contrahi [illegible]
tradito sed etiam in casu quo quis post matrimonium celebra[tum]
et [illegible] concubinam habuit, [illegible] bigamia non ex defectu
significationis sacramenti matrimonii provenit quae [illegible]
[illegible] expressus Conr. loco citato [illegible] 2 nº 3. inquit [illegible]
[illegible] non solum bigamiam contrahi ex modo supra tradito [illegible]
etiam ex concubinatu et [illegible] in d. cap. 1 33 [illegible]
[illegible] post matrimonium semel contractum concubinam habuit
ad sacrum ordinem ascendere impeditur sed [illegible] id [illegible]
hac sententia quae nullo fundamento fulcitur cum ex nullo [illegible]
[illegible] antiquo constet ex concubinatu bigamiam contrahi [illegible]
sententia omissa inquit Suarez thomo 5, in 3 p. [illegible] disp. [illegible]
sectione 2. non [illegible] bigamia sed ob infamiam concubinarius [illegible]
[illegible] ad altaris ministerium accedere [illegible] prohibetur [illegible]
infamis ad sacrum ordinem ascendere prohibeatur cap. in-
famis 6 q. 1. quae sententia admitti non debet [illegible]
in d. canone, [illegible] de bigamia [illegible] agitur [illegible]
[illegible] vitas [illegible] quam [illegible] sententias omnino [illegible]
dicendum est in hac nostra concubinam [illegible] appellari [illegible]
[illegible] nuncupatam illam quae sine [illegible] nuptijs recepta [illegible]
illicite est [illegible] cum matrimonii institutio [illegible] tendat [illegible]
tionem cap. omne [illegible] 27 q. 2. et ex vera concubinatus [illegible]
[illegible] concubinis [illegible] est alia dicta [illegible] ~~[illegible]~~
~~et valide [illegible]~~ recepta [illegible] valide et [illegible]
[illegible] non [illegible] celebrato [illegible] [illegible] requisitis [illegible],
casus ad [illegible] illis [illegible] quae valide et cum omni
solemnitate recepta fuit illa [illegible] recepta concubina
nuncupatur [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
~~ad [illegible]~~ in cap. [illegible] 3 [illegible] docet ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible] 2. de [illegible] cap. 8. [illegible] 11. [illegible]
[illegible] loco citato nº 23. [illegible] cum in d. cap. 1. 33, [illegible]
[illegible] Apostolus [illegible] bigamiam contrahi in casu
quo quis post matrimonium celebratum et [illegible] concubinam habuit
intelligendum est de uxore recepta sine [illegible] et [illegible]
solemnitatibus quae [illegible] [illegible] cap. 23 [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ut patet ex [illegible] de [illegible] generis
23 de [illegible]

[illegible] [illegible] difficultatis
[illegible]
[illegible] nemo 32 q. 4 cap. de
[illegible] 35 q. 3.
[illegible] 1. 30 [illegible]

[illegible] in cap. omnibus
[illegible] 1. 3, [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] 2. nº 16.

Ex hac doctrina 1.º infero interpretationem ad textum ad in cap. is qui 34 dist. deductis ex dictis [illegible] lib. 1.º cap. 17 ubi probatur uxoratum habentem concubinam a communione [illegible] [illegible] non vero eum qui uxorem [illegible] concubinam retinet ratio est quia cum predictis dictis loquatur uxorem sine solemnitate receptam quam [illegible] modo concubinam nuncupatam id circo asserunt concubinam habere licitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Leonis Pontificis ad Rusticum [illegible] [illegible] cap. 4. [illegible] probatur concubinam [illegible] [illegible] sine externa solemnitate recepta fuit et hac de causa inquit Leo summus Pontifex concubinam habenti licere cum [illegible] matrimonium contrahere [illegible] satisfaciendo [illegible] dicendo Leone [illegible] [illegible] uxore sine solemnitate recepta [illegible] [illegible] sine [illegible] [illegible] et [illegible] recepta fuit [illegible] [illegible] [illegible] concubinam habenti licere uxorem accipere [illegible] [illegible] [illegible]

~~[illegible] [illegible] interpretatio [illegible]~~

~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] concilij [illegible] Toletani~~

Deinde infero interpretationem ad textum in cap. christiano 34 dist. in illis verbis [illegible] non dicam plurimas sed nec duas simul habere licitum [illegible] nisi unam tantum aut certe uxoris loco concubinam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] concubinam habere licitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] concubina accepta de uxore sine solemnitate [illegible] nil mirum quod asserat concubinam habere licitum [illegible]

Praeterea infero interpretationem ad textum in cap. maritum [illegible] dist. ubi Gregorius Pontifex inquit maritum qui ante legitimum matrimonium contraxit et postea concubinam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prohibendum [illegible] ratio est quia [illegible] [illegible] accepta [illegible] uxore sine solemnitate recepta [illegible] [illegible] [illegible] et Basilius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in cap. Laici 33 dist. cap. [illegible] de Laicis [illegible] dist. 34 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de copula [illegible] quo casu [illegible] duplex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cetera merito responsum est cognoscentem post v. corona [illegible] quam mulierem ad sacrum ordinem conscendere [illegible] etc. = =

Ulterius infero interpretatus ad [illegible] cap. alibi 30 q. 5. ubi Evaristus Papa qui gubernavit ecclesiam ex anno 96 usque ad annum centesimum novum asserit matrimonium celebratum cum uxore sine consensu sui parentis contra celebratum, adulteria, et fornicationes potius quam coniugia appellari debere quod difficile provenit ex eo quod matrimonium celebratum sine consensu parentis licet inhibitum esset [illegible] generaliter Justiniani decretis in [illegible] [illegible] si [illegible] de facto contrahebatur vigorem continebat [illegible] si uxor [illegible] [illegible] ad legem Juliam de adulteriis ubi [illegible] [illegible] [illegible] adulterium committentem [illegible] [illegible] ad [illegible] admittere si matrimonium [illegible]

Et affirmatur ex cap. sufficiat 27 q. 2 [illegible] contendit ad valorem matrimonii solum consensum contrahentium sufficere

validum d. [illegible] si uxor [illegible] cap. sufficiat 27 q. 2. [illegible] [illegible] quam tenuit defendunt [illegible] [illegible] observat. cap. 5. Paulus [illegible] 2. [illegible] n. 19. [illegible] Richardo [illegible] [illegible] 27 de Armaga [illegible] observat. cap. 4 [illegible] quarum explicatio [illegible] omnes quos viderim Evaristus Pontifex in d. cap. alibi 30 q. 5. vocare matrimonium contubernium, adulterium, [illegible] [illegible] ad differentiam illius uxoris quae cum [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] quae cum concubina [illegible] [illegible] merito respondit illud matrimonium contubernium [illegible] [illegible] idem Evaristus Papa [illegible] [illegible] matrimonium [illegible] [illegible] cum uxore [illegible] appellari contubernium [illegible] est

Et [illegible] eo tempore matrimonia clandestina utraque contrahebant et constat ex decreto Pontificis Alexandri 3 [illegible] [illegible] cap. 2. de clandestina desponsatione

[illegible] clandestino [illegible] solemniter [illegible] cap. [illegible] [illegible] debeat uxor [illegible] 30 q. 5 et uxor quae [illegible] [illegible] [illegible] concubina vocetur [illegible] contubernium [illegible] [illegible] est [illegible] cap. [illegible] matrimonium clandestinum [illegible] tempore Evaristi [illegible] usque ad Alexandrum 3 [illegible] [illegible] Alexandri [illegible] [illegible] declarans = [illegible] ex [illegible] dictis infero [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] qui cum vidua [illegible] matrimonium [illegible] [illegible] cum illa qui cum vidua [illegible] matrimonium [illegible] efficiatur [illegible] representare matrimonium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]

Ru:

bis matrimonium contraxit et consummavit necessario illud erat reprae-
sentari, nam cum unica tantum fuit celebratum ac de casu [illegible]
sex modis celebrimus [illegible] marito qui cum vidua contraxit nec [illegible]
aut illa cui bis illud celebravit et consummavit sine [illegible]
mortua uxore ad sacrum ordinem ascendere non posse nec [illegible]
iure nec de facto nisi de facto est promotus sacri ordinis [illegible]
ipat eius executionem non recipit ut docent Joannes Andreas et [illegible]
Panormit. &. = Vel quaeritur quid si quis matrimonium duplex con-
traxit et non consummavit aut ille qui matrimonium contrahit cum
virgines unum alio cum uxore bigamiam non incurrere
ratio est quod matrimonium quod non fuerit consummatum non repraesentat
matrimonium Christi cum ecclesia per carnis unionem sed tantum vel
per charitatem et constat ex d. cap. debitum et quae doctrinae
intelligendi sunt ita in cap. cum societas et cap. non est dubium
27 q. 2. Et non est dubium illam mulierem ad matrimonium non
pertinere cum qua commixtio sexus non [illegible] fuerit, cum [illegible]
[illegible] de matrimonio rato non consummato [illegible] significationis
[illegible] nam ad eam [illegible] quo ad obligationem executionis non est nec-
essarium. quo ad obligationem ex parte contrahentis ita docet Basilius [illegible]
de matrimonio n.o 12 et 13. = =

Ex quibus vera doctrina est [illegible] decidendi [illegible]
[illegible] ad illam quaestionem an matrimonium duplex contractum ante baptismum
[illegible] ante post conversionem ad fidem impediat promoveri ad sacer-
dotium ob bigamiam quo in dubio duplex est sententia altera affirmativa
et alia negativa ~~affirmativa~~ negativa defenditur a Divo Hieronymo in
c.o dist. 26 et in cap. 1. 2. et 3. quo docet non omnem bigamiam [illegible]
[illegible] ante receptum baptismum celebratum = Secunda [illegible]
[illegible] sententia ex cap. 1.o dist. 33. ubi asseritur contrahentem post recep-
tum baptisma duplex matrimonium bigamiam effici [illegible] seducto [illegible] a contrario
sensu qui ante baptismum celebravit bis matrimonium non efficitur [illegible]
[illegible]. = Praeterea confirmatur nam infideles non est [illegible]
legibus ecclesiasticis sed omnis irregularitas est instituta ab eccl.
[illegible] ex matrimonio contracto ante baptismum infideles in irregularitatem
non incurrit = Et confirmatur quia infideles occidens aliquem [illegible]
vel mutilans tempore infidelitatis post baptismum receptum non
est habendus irregularis, ergo nec ille qui bis animatus fuit [illegible]

in infidelitate post baptismum existimandus erit irregularis =
affirmativa cui et probabiliori adhaereo defendit in Ord. fun.
nobilis in cap. acutius 26 dist. cap. fin. 28 q. 3. [illegible] communiter
[illegible] theologi sequuntur et vincunt ... [illegible] Pontificij [illegible]
[illegible] cum matrimonium inter infideles sit validum et significativum
[illegible] Christi cum [illegible] deficeret in eo qui ante baptismum
matrimonium contraxit et post baptismum alteram [illegible] et con
summavit. Id circo non notat bigamia [illegible] Sanchez loco citato
disputatione 83 n.o 7 cui [illegible] non adversatur 2.a difficultas cui [illegible]
[illegible] dicendo Divum Hieronymum authorem d. cap. [illegible]
defendisse [illegible] omni irregularitate ex matrimonio contracto ante baptismum
[illegible] authoritate non fuisse approbatam a Pontifice et [illegible]
ex [illegible] 22. Innocentij cap. 2. et [illegible] cap. 5. relato in cap.
deinde 26 dist. cap. 8 quibus [illegible] 34 dist. Sanchez loco
citato [illegible] Divi Augustini qui refertur in d. cap.
acutius 26 dist. in qua asserit bigamiam contrahi ab eo qui
post matrimonium celebratum ante baptismum contraxit alterum
matrimonium et consummavit post eum [illegible] approbatam [illegible]
[illegible] a Pontifice [illegible] authoritas Divi Hieronymi
Id circo dicimus [illegible] authoritatis Divi Hieronymi [illegible]
observandam [illegible] Sanchez [illegible] disputatione 87
neque obstat difficultas ex d. cap. 1. 33 dist. cui respondendum
est negando consequentiam [illegible] a contrario sensu non
valet [illegible] contrarium est [illegible] ut constat ex d. cap.
[illegible] et ex d. cap. acutius = Deinde non
refragatur [illegible] difficultas cui respondendum est dicendo
irregularitatem bigamiae eo tempore qui in infidelitate per
manens [illegible] incurrere [illegible] id est ligari post susceptum
baptismum cum matrimonio contracto [illegible] ante baptismum
alterum [illegible] et consummaverunt deficeret significatio
[illegible] cum acto [illegible] unica et ab [illegible]
[illegible] ut Suarez de Censuris disputatione 49 sect. 6 n.o 14 [illegible]
[illegible] loco citato n.o 13. = = Denique neque obstat [illegible]
difficultas cui respondendum est negando [illegible]
[illegible] irregularitas [illegible]
[illegible] capitulo [illegible] excommunicationis

[illegible] et [illegible] non est [illegible] contra [illegible] qui ante baptismum homicidium iustum vel [illegible] perpetravit [illegible] cum qui post baptismum commisit homicidium, cap. [illegible] qui post baptismum 3. q. [illegible] circa dicendum est irregularitatem non [illegible] est [illegible] ex defectu significationis matrimonii [illegible] in [illegible] nullitate [illegible] irregularitatis [illegible] in [illegible] casu incurrit [illegible] Suarez loco citato secte 3. nº 2 et 3. Bonacina [illegible] d. num. 13. = =

Preterea [illegible] [illegible] cum bigamis [illegible] sententiis [illegible] in quatuor [illegible] [illegible] in cap. 2. [illegible] de bigamis [illegible] ordinandis [illegible] episcopo in omni bigamia dispensare licere [illegible] sententia [illegible] ex cap. [illegible] clerici de [illegible] ubi asserit episcopos dispensare posse cum criminosis [illegible] [illegible] cum bigamis = 2a sententia est negativa [illegible] posse episcopum in bigamia dispensare, [illegible] cap. [illegible] de bigamis in 6. ubi asserit prohibitum [illegible] bigamis [illegible] minoribus ordinibus [illegible] conferre tonsuram clericalem [illegible] non [illegible] dispensatio episcopo [illegible] episcopus non potest dispensare [illegible] [illegible] summi Pontificis nisi specialiter illi commissa est [illegible] communis sententia in d. cap. [illegible] clerici de [illegible] episcopo non licet in bigamia dispensare = 3a sententia est [illegible] [illegible] cap. 27 nº 197 qui docet episcopo non licere cum bigamis dispensare [illegible] quo ad minores ordines [illegible] in [illegible] ordines non antea receptos dispensare [illegible] pro qua doctrina [illegible] cap. lector 34 dist. = ultima sententia (cui [illegible] [illegible] [illegible]) asserit [illegible] integrum esse episcopo [illegible] sacros ordines dispensare [illegible] quo ad ordines minores [illegible] d. cap. lector 34 dist. ubi [illegible] in [illegible] dicit [illegible] in [illegible] [illegible] et [illegible] videatur episcopo concedere facultatem dispensandi in [illegible] ordinis minoris antea receptis [illegible] [illegible] [illegible] nec est subdiaconus [illegible] ubi asserta [illegible] episcopo facultas dispensandi in subdiaconatu recipiendo [illegible] [illegible] tempore non erat ordo sacer [illegible] in cap. [illegible] de [illegible] ordinandis [illegible] sententiam tenent D. Th. in 4 [illegible] q. 3. art. 8. Thomas Sanchez disputatione [illegible] = =

contra [illegible] sententiam [illegible] [illegible] [illegible] Pauli relatum in 1a ad Thimoteum cap. 3. [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible]

Q. Bigamia a iure divino est prohibita et per consequens
Pontifex in ea dispensare non valebit neque respondendum est. Pri-
mum constituendo inter praecepta promulgata ab Apostolis,
Apostolis vel inter ea quae ab Apostolis constituebantur ut quae
legis particularis, 1° casu non intelligerentur promulgata a
Deo in eis Pontifex dispensare non potest 2° vero cum sit institutio
ab Apostolis et consequenter inferioribus Pontifex valet dispensare
vel cum praedicta authoritas Divi Pauli sit ab eo et consequenter
instituta asserendum est Pontificem in bigamia dispensare
valere Bonacina d. 2 thomo disputatione 7 de irregularitate [illegible]
2 puncto 3 n° 24 Avila ubi supra thomus [illegible] de dispensatione
8 n° 6 = neque obstat text. in cap. 2. de bigamis ubi
probatur non licere dispensare cum bigamis non respondendum
est verbum licere de quo ibi non importare impossi-
bilitatem sed difficultatem quasi Pontifex asseveret non fa-
cile et absque gravi necessitate licitum esse cum bigamis dis-
pensare. [illegible] [illegible] loco citato Barbosa de potestate
episcopi [illegible] allegatione 49 n° 19 =

1 ... Demonstratum ... exordimur ... uxorati de consensu uxorum ... Sacerdotij ... antea ... aliud Matrimonium ... fuerint ... bigami de facto ... in ordinibus susceptis ministrare desiderabant ... fuit Propositum Collegio nostro, qui ... gubernauit ex anno ... anno 1608 ... Bigamos non posse ordinarij nec ... facto ... posse ministrare nec Viuentibus, nec Defunctis ... doctrina ... [illegible] ... Uxore viuente vel Mortua ordinari non debent ... ministrare in ordinibus de facto susceptis ... Nuper ... cap. ... hoc nostro ... de bigamis ... per totam 33. dist. ... cap. ... Praecipimus ... 26 dist. ... Cap. ... fin. ... Conc. Trid. ... Cap. 17. ... illustrant hanc ... Concluss. ... ordinarij ... nostri ... de Matrim. ... n. 5 ... de Matrim. cap. 59 n. 3. ... in Clement. ... n. 2. Gutierrez de Matrim. ... cap. 108. ... Barb. de Potest. ... alleg. ... Plures quos ... in Man. cap. 27. n. ... quaest. ... Plures quos ... Barb. in collect. ad nostrum ... in Collect. ad Nostrum ...

Pruenet vir x ... 16 ... Pauli ... deltorio ... [illegible]

3 Verum licet nostri ... Collegij ... Dificilis ... viuente ... parte ... bigamus ... non bigamus esset ... Uxore ... [illegible] ... videtur ... nostri Collegij ... familie viuente Uxore ... bigamus ad ordines sacros promoueri ... incompatibile videtur ... bigamus ... non debet ... hoc nostro ... nostro ... [illegible]

5 ... [illegible]

6 ... bigamos nec Viuentibus nec Defunctis ... Uxoribus ... ministrare ... bigamia ... irregularitas ... Pauli ... Uxoris ... [illegible] ... Bigam ... [illegible]

7 ... Bigamia ... [illegible]

... Uxor ... [illegible]

... ad bigamos ... Thomas Sanchez ... Matrimonium ... aliud Matrimonium ... [illegible]

x2 5° Modo committitur bigamia interpretativa quando quis contrahit Matrimonium cum Virgine ea [illegible] cognovit [illegible] [illegible] adulterium cum alio commisit [illegible] aut [illegible] matrimonium cap. [illegible] 34 dist. [illegible] quia [illegible] deficit significatio Unionis Christi cum Ecclesia quae [illegible] unica [illegible] Mul[illegible] [illegible] bigamia [illegible] contrahitur quando [illegible] uxorem adulteram [illegible] carnaliter [illegible] [illegible] ignoranter hoc [illegible] [illegible] [illegible] non contrahitur [illegible] propter [illegible] significationis Sacramenti [illegible] [illegible] scientia, [illegible] ignorantia ita Tradunt [illegible] Suarez [illegible] 48. sect. 5 n. 1 Sanchez de [illegible] Matrimonio [illegible] —

Denique Bigamia similitudinaria [illegible] quis post Votum solemne castitatis [illegible] Professione Religionis vel [illegible] suscept[illegible] sacrorum ordinum Matrimonium contrahit cum [illegible] Virgine vel corrupta [illegible] carnaliter [illegible] cap. quod [illegible] 27 [illegible] cap. [illegible] qui [illegible] adiuncti Voto solemni [illegible] modo [illegible] contraxisse [illegible] Christo [illegible] Ecclesia [illegible] Matrimonium [illegible] contratione censetur [illegible] Matrimonium [illegible] [illegible] [illegible] secundum Matrimonium [illegible] impedimentum [illegible] [illegible] maritale [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] animadvertendum est sane irregularitatem [illegible] bigamiae defectus [illegible] [illegible] quis [illegible] suscept[illegible] minus ordinum [illegible] de facto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propter [illegible] [illegible] privationis [illegible] videlicet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. [illegible] de bigamis non ordinandis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Conc. Trid. [illegible] [illegible] cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. [illegible] [illegible] [illegible] cap. 6. —

Verum licet [illegible] irregularitates [illegible] [illegible] bigamiae [illegible] aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest ut in virtute dispensationis [illegible] ad sacros ordines ascendere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] summo Pontifici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dispensare ut tali defectu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ministerium [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] tanquam probabiliorem defendit Salcedo [illegible] cap. 6. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad Timotheum cap. 3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bigamiam ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dispensare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] promulgata ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] particularibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest dispensare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit promulgata ab [illegible] [illegible] inferioribus [illegible] valet dispensare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pontifice dispensare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 86 n. 6. [illegible] obstat [illegible] cap. [illegible] de bigamis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dispensare cum bigamis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] difficultate quasi Pontifex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bigamis dispensare ita tradit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] parte [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Denique [illegible] Bigamus ordinari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordinatus de facto [illegible] [illegible] ordinis [illegible] [illegible] [illegible]

xli [illegible] [illegible] quia [illegible] datur plena significatio sacramenti, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] significare [illegible] Christi [illegible] Matrimonium spirituale [illegible] [illegible] Ecclesia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod quis [illegible] Matrimonium contrahit irregularis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quapropter statuitur in cap. ult. [illegible] dist. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ministerio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] secundas nuptias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de secundis nuptiis, tamen ex parte subiecti [illegible] defectus [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de bigamis non ordinandis, ideo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] significandum [illegible] Ecclesiae [illegible] [illegible] secundis nuptiis [illegible] [illegible]

[illegible] dimensionis [illegible] [illegible] cap. [illegible] [illegible] nuptiis. [illegible] quamvis [illegible] potest
obtin[illegible] in cap. de his [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] matrimonium [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad hanc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] hanc decidendi [illegible] obstare videtur [illegible] [illegible] in quo [illegible] [illegible] 33
11 ubi [illegible] bigamus non solum [illegible] [illegible] cum qua [illegible] matrimonium contraxit [illegible] fuit [illegible]
[illegible] concubinae [illegible] bigamiae quae [illegible] [illegible] defectum significationis sacramenti [illegible]
[illegible] in [illegible] matrimonii [illegible] [illegible] difficultati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] bigamia contrahi solere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] matrimonium [illegible] [illegible] concubinam habuit ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nullo fundamento [illegible] [illegible] nullo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliaque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] sed ob infamiam habentes [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de bigamia [illegible] [illegible] quodve [illegible] [illegible] omnis [illegible] in nostro [illegible]
concubinam simpliciter appellari solere, altera [illegible] quae sine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cap. de [illegible] 33 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
cap. [illegible] [illegible] [illegible] dubitari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] concubina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] differentiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omni solemnit[illegible]
[illegible] concubina, [illegible] sine tali [illegible] [illegible] [illegible] in d. cap. [illegible] bigamia [illegible]
[illegible] [illegible] quis [illegible] matrimonium celebravit [illegible] concubinam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intelligenda [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] concubinam [illegible] uxorem, quandoque [illegible] [illegible] concubinam [illegible]

12 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] supra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in nostro [illegible] [illegible] bigamus [illegible] uxore [illegible] ascendere [illegible]
ordines [illegible] [illegible] quod [illegible] matrimonium [illegible] [illegible] [illegible] ordinari [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in nostro [illegible] [illegible] [illegible]
nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
ordinis promoveri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ordine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] matrimonio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod quidem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] [illegible] postquam sacris ordinibus fuerunt initiati [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuerunt [illegible] quae [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] matrimonium
[illegible] [illegible] fuerint [illegible] [illegible] [illegible] initiati [illegible] [illegible] [illegible]
sed [illegible] [illegible] cap. [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ordines [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] matrimonii [illegible]
[illegible] [illegible] habent plura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de matrimonio [illegible] 28 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in nostro [illegible] [illegible] [illegible] de bigamis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bigamus [illegible] [illegible] nec [illegible] modo potest [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Et [illegible] qui postea [illegible] bigamus [illegible] quando [illegible] videlicet quis [illegible]
[illegible] vere Matrimonium contrahere [illegible] in cap. Diaconi [illegible] tamen [illegible]
magis placet [illegible] Matrimonium [illegible] Uxore [illegible]
[illegible] ad [illegible] ut possit quis sacris ordinibus [illegible] Matrimonium [illegible]
[illegible] contrahit [illegible] tali contractu [illegible] bigamus [illegible] non [illegible] illa per [illegible]
[illegible] impedimentis qui fuerit bigamus tanquam irregularis nisi dispensatio [illegible] ut supra [illegible]

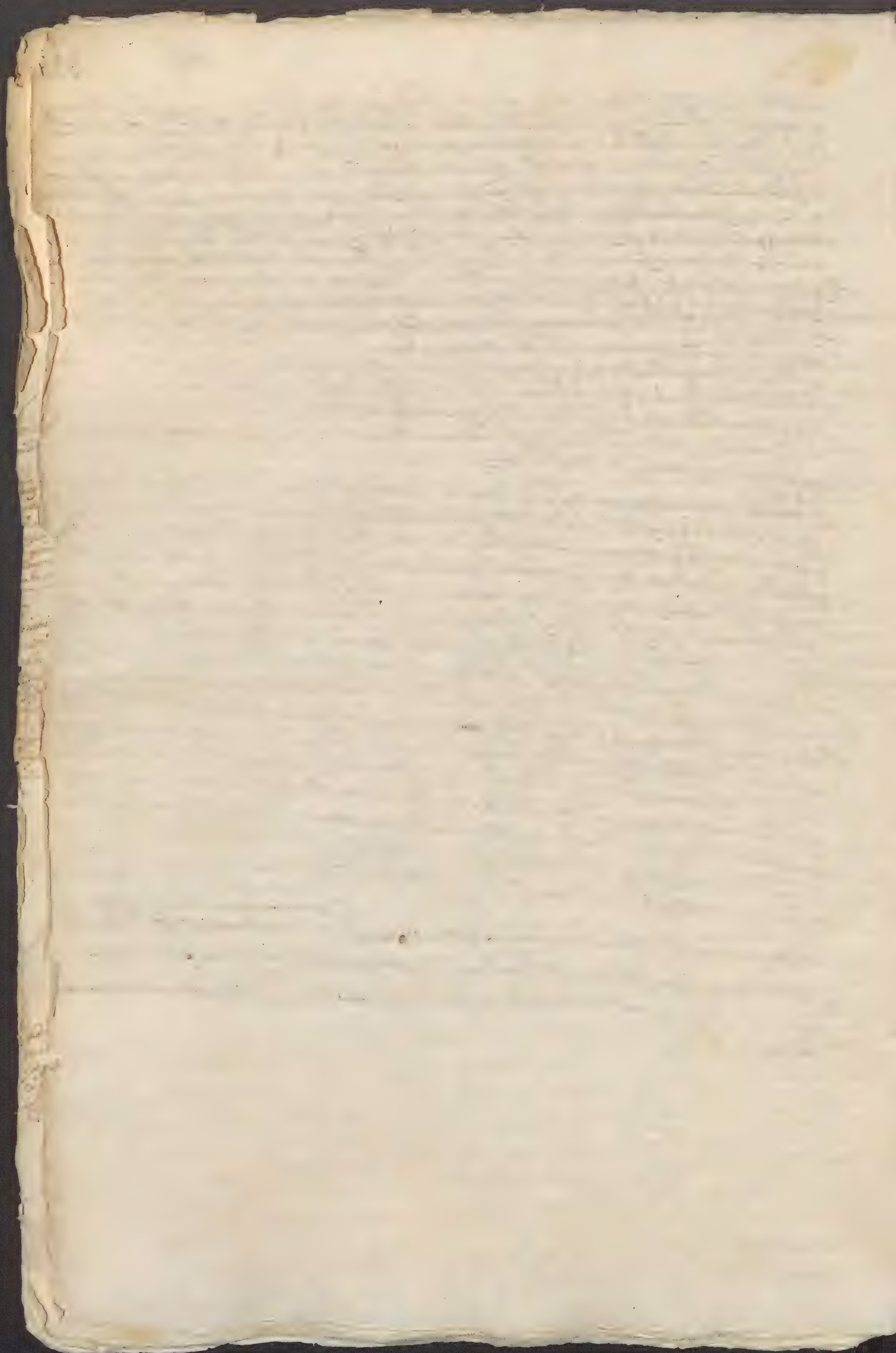
[illegible] quibus [illegible] Responde [illegible] Rudendi [illegible] in primis [illegible] interpretatio ad [illegible]
[illegible] vel [illegible] Diaconus [illegible] in Sabbato Sancto [illegible] Diaconus [illegible]
[illegible] Matrimonium [illegible] Sabbato Sancto [illegible]
[illegible] perpetuo [illegible] respondit [illegible] Alexander [illegible] quod si ipse [illegible]
[illegible] et Poenitentia imposita per Episcopum dispenset [illegible]
[illegible] vel [illegible] irregularitas [illegible]
[illegible] in sacris [illegible] bigamum [illegible]
[illegible] dispensare nisi Pontifice [illegible] bigamus [illegible]
[illegible] dispensatio [illegible] irregularitas [illegible] videtur [illegible]
[illegible] in [illegible] Matrimonium [illegible] quoniam [illegible]
[illegible] Diaconus [illegible] Matrimonium [illegible]
[illegible] Diaconus [illegible]
[illegible] Poenitentia [illegible]
[illegible]
[illegible] quia [illegible] Panormitanus [illegible]
[illegible] contrahere [illegible] cap. [illegible]
[illegible] doctrina [illegible] videtur [illegible]
[illegible] Sub hac [illegible]
[illegible] Pontifici [illegible] ut ipse transeat ad Monasterium [illegible] nec ad dispensationem [illegible]
[illegible] in [illegible] Diaconatu [illegible] Diacono
[illegible] bigamia [illegible] ad Religionem accedat [illegible] Panormitanus [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] absolute [illegible] dispensare [illegible]
[illegible] ad monasterium [illegible] Subdiaconus [illegible]
[illegible] Religionem accedat [illegible] in Subdiaconatu
[illegible] Episcopus [illegible]
[illegible] Statutis [illegible]
[illegible] Doctor Suarez [illegible] Dispensare [illegible]

[illegible] Rudendi [illegible] interpretatio ad [illegible]
[illegible] requisitis in [illegible]

1. Addit Necessitas ad Subdiaconatum accendere [illegible] Nullatenus, [illegible] [illegible] alternatiuum [illegible] [illegible] [illegible] ordinari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Subdiaconatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Martini [illegible] Subdiaconatus [illegible] cap. Lector quatenus [illegible] Lector [illegible] concilio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de Viris [illegible] quando [illegible] [illegible] cap. Lector [illegible] [illegible] Subdiaconatus [illegible]

Verba de Venit interpretantis Diui Geronimi authoritas [illegible] Cap. 26 [illegible] [illegible] cap. 28 quest. 3 [illegible] Statuit [illegible] qui Matrimonium Contraxerunt semel [illegible] Quersione [illegible] ad Sacrum ordinem Accendere [illegible] [illegible] [illegible] Matrimonia [illegible] [illegible] Statuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordinis [illegible] [illegible] infidelis [illegible] infidelibus [illegible] Matrimonium [illegible] [illegible] interpretatio [illegible] [illegible] praedicta diui Geronimi Authoritate [illegible] [illegible] ascendere [illegible] [illegible] Doctrina [illegible] [illegible] [illegible] cap. 28 quest. 8 [illegible] [illegible] cap. 28 quest. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] canon 33 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Foja 317 - Blanco.

Scheda 30.

Ad tit. de prabendis, et dignitat. lib. 3. tit. 5.

Lex Cornelia homicidia capitali pena coercet et agit generaliter qui hominem occiderit et
ideo cuiuslibet conditionis hominem comprehendit etiam servum et peregrinum qui fue
rit occisus l. 1 § qui hominem ff. ad l. Corneliam de sicariis l. inde neratius § si dolo ff.
ad l. aquil. imo etiam eum qui etatis infantem seu imperfectum hominem [illegible] ubi [illegible]
ff. et quemlibet hominem qui occiderit modo fuerit pubes aut [illegible] doli
capax l. 1 § 6 ad l. Corneliam de sicariis l. 7 in fine de pen. et non tantum lex Corne
lia coercet qui occiderit sed etiam eum qui in publico cum telo ambulaverit occiden
di hominis causa [illegible] lege Julia de vi publica etiam tenetur qui cum telo
in publico ambulaverit sine distinctione quo animo id fuerit l. 3 § 1 ff. ad
l. Jul. de vi publica additur in lege Cornelie qui hominem occiderit dolo malo non si do
lo et animus abfuit occidendi fortuito casu vel improviso non dolo malo ho
micidium factum intelligitur l. 1 l. 3 [illegible] dolum autem abesse probare debet is qui
occidit l. 1 [illegible] sicut qui dicit se non iniurie faciende causa aliquid fecisse l. 5 ff.
de iniur. et hec negatio doli mali abesse non est simplex negatio sed tacita assertio et de
[illegible] casu l. 5 [illegible] et taliter homicidium factum non coercetur lege cornelia l. 2, 3
[illegible] sed iudicis arbitrio qui examinare et perpendere debet an consulto
an casu delictum sit commissum et penam temperare vel veniam dare consulto prin
cipe l. absentem § 3 ult. de pen. l. in puniendis § penult. eodem l. [illegible] § [illegible]
[illegible] ff. de edilit. edict. l. 1 § divus ff. ad l. Cornel. de sicariis l. 3 § non [illegible]
[illegible] fortuito ff. [illegible] l. 2 ff. de termino moto [illegible]
[illegible] ff. ad l. aquil. [illegible]
[illegible] illustrant [illegible]
Cornel. de sicariis [illegible]
[illegible] pena [illegible] legis cornelie est aque et ignis interdictio cuius vice successit
deportatio [illegible] qui [illegible] gradu dignitatem obtineant in ceteris [illegible]
qui secundo sunt gradu capite puniri placuit l. 3 § penult. ff. de sicariis [illegible]
capitalis accipi debet [illegible] l. si quis [illegible] capitalium 28 de pen. [illegible]
homicidium casuale non erat omnino impunitum nec occisori [illegible]
nisi veniam fuerit princeps ut constat ex novella [illegible]
et enim ad [illegible] principis rescriptum manu [illegible]
minis [illegible] principis [illegible] Cornel. de sicariis l. final. C. de
diversis rescript. itaque non impetrata ab omni homicidii indubitata ea pena est

irogatas ut in extitibus quinque nale videbitur ut liquet ex l 4 § 1 ff ad L Cornel

Sicar. cuius legis extat integra sententia apud Licinium Rufinum tit. leg. Mosa

animadvertendum est in dicta lege verbum per hoc sibi significari iocularderis malum no

ibi loqueris nomine non intelligendam esse culpam nomine [illegible] homicidium

nulla culpa deprehenderetur monendum itaque est lasciviam ibi accipiendam esse

culpa levi [illegible] quod in milite ut lata culpa puniatur ut in L omne

poenali de militibus non militibus coercebantur pena capitis licet proleri culpa ex

genus fortuiti casus exilio voluntario puniebantur L ar facta 16 § [illegible] ff de

pen animadvertendum est quod in hac lege verbum occidere significat quan

qui causam mortis quolibet modo prebuit L 1 § 1 L nihil interest 15 ff ad L

Cornel de Sicar. L [illegible] 7 § 1 de iniuriis [illegible] supra [illegible]

de lege Aquilia

equaliter etiam nullam tenetur subire penam in L Aquilia contentam ille qui casu hominem occi[dit]

Dum tamen nulla culpa casui precedat venit in hac lege etiam levissima culpa L qui occidit 30

in hac lege ad L Aquil. L illud 13 ff de [illegible] cav. exemplum sit in eo si cum milites

campo iaculatorio armis ludentes dum iacula librarent [illegible] servum casu servum occiderint

erat aquilia [illegible] quod casu servus [illegible] fuerit delinquitur enim casu [illegible] pena

[illegible] delinquitur de pen L 1 de leg [illegible] Aquil. cum servus casu occisus esse dicatur in

culpa militibus ascribi potest armis operam dantibus in campo iaculatorio L ite

[illegible] ff ad L Aquil. adversus si alius iaculatur licet casu servus sit occisus locus est legi

ie L nam [illegible] 10 ff ad L Aquil. [illegible] intelligendum est Ulpianus in L ite mem

11 ad L Aquil. [illegible] excusationem prebeat [illegible] et intelligendum in casu quo culpa

adfuit ex parte [illegible] adverso si nulla fuit in eo [illegible] imputatur et hac ratione

intelligitur etiam textus in L [illegible] plagis § [illegible] ad L Aquil ubi non alia ratione ex

[illegible] penam quam quod casu [illegible] culpa [illegible] factum fuit non dedita opera fuisse

[illegible] scriptum extat in dicta L 9 § ult. item interpretatur L [illegible]

[illegible] 45 § [illegible] ad L Aquil ubi nullam excusationem prebet casus qui ratio [illegible]

solus casus non est sufficiens ad excusandam penam [illegible] item quod nulla ad[illegible]

culpa fuit levissima ex [illegible] casu liberatur a pena [illegible] ad L Aq[uil]

[illegible] 2 [illegible] 7 ex § [illegible] casualiter [illegible] homicidium sit tamen ex [illegible]

[illegible] ex proposito occiditur Aquilia tenetur L 10 ad L Aquil. L 30 § [illegible]

fuit in hac lege aquilia is demum occidisse videtur ut adversus eum directa actio de[tur]

qui sua manu causam mortis prebuit vel fuste vel telo vel [illegible]

vi [illegible] fiat L qua actione 7 § [illegible] L si quis fumo 49 [illegible] ita [illegible]

neratius – ff ad l aquil quod observari legitur in SC Silaniano l 1 § 1
recitaverunt ad SC Silan. Bald. 3 sent. f.° 5 § 2 Ciuile q. dos cp 30 ex 15 cp 16
ex idem est ad hoc ut qui hac lege teneatur quod iste occidat armata alte
rius nomine siqve imperavit vel rationem habuit l 1 § deinde 12 ex § 4 l
3 § cum pro curator ff de vi et vi arm. idem est si non prohibuit cum prohibere
potuisset aeque enim facere videtur qui passus est servum occidere cp sicut dignum
distinctionem de homicid. cp non inferenda cp qui potest 23 q 3 cp praeterea 23 q 8
quaeritur 86 de itaque in lege aquilia incidit non solum qui manu sua dam
num dedit sed et qui iussit damnum dare vel ius imperandi habuit adeo ut an minus
damnum sarcire teneatur dominus qui scit ex politiis quam si iste damnum de
dicit l 37 l 44 § 1 ex l seq ad l aquil l 2 ff de noxalib. summa
igitur ratione poenam legis inde infligi visum fuit non tantum qui scit et iussit
sed inde qui scit nec prohibet l 9 § 1 ad l Corn de fals enim vero scientia
in hac lege ex prudentium interpretatione accipitur pro patientia l scientiam 45
ad l aquil l 3, l + ~~ad l aquil~~ de noxal l 1 § si arte s. famil. fuit fecit

dicahts

... in finitis extat unicuique licere absque se servitium invasorem occidere quae propositio magis ... destruitur fundamentis probat eam c. 22 ... naturale ... de homicidio ... sicut ... ad finem ... 23 ... 35 ... 23 ... Clementina ... de homicidio tenent hanc assertionem Covarrubias in clementina si furiosus ... Suarez de censuris ... 46 sect ... lib 2 ... dubio 8 Azorius ... lib 5 ... irregularit lib 5 ... de irregularit ... par 3 lib 2 ... ubi quidem ... duos ... considerare effectus scilicet et propriae vitae conservationem et ... alterius quorum prior fuit intentus posterior vero accidentarius primus ... iure naturali quo unicuique est permissum conservare vitam ... quisque ... sui propriae consulere vitae quam alienae inde evenit quod quamvis ... sequatur homicidium tanquam ... non induxit in contrahentem irregularitatem ulterius hoc homicidium est necessarium ... involuntarium et consequenter inculpabile ideo ... occidens excusatur ab irregularitate ut ... actione ...

... necessaria =

... proponendo quandam regulam generalem quae magis complectendat casus quibus ... sit in vasorem occidere, scilicet ... qui quam sive laicus sive clericus non potest conservare vitam ... nisi invasorem occidendo ... servato modo permissum est omni iure ... occidere servato modo ... inculpatae tutelae, ut vero si moderationem excedat irregularis ... quamvis non ex proposito ... de adulterio ... de homicidio ... concilium ... irregularis ... etiam circa hanc irregularitatem ... Clementina si furiosus ... neque ... neque in iure naturali ...

intelligatur scilicet hiver-
tinus

Sed Concilium tantum consilium prebet de dispensatione abstinenda si dubium sit an homicidium fuerit factum aliquo modo ramine inculpate tutele ad omnem evitandum scrupulum tradit Givalinus de irreg cap 4 § reg sect 2 Lessius de iure et iur libr 2 cap 9 n 52 =

huic veritatis assertioni obstare videntur quamplurima iura et imprimis ea quod fides reddit divi Pauli autoritas inquit ad Romanos cap 12 ibi non vos defendentes carissimi respondendum est quod illud verbum defendere ibi accipitur pro vlcisci et dixisset non vos vindicantes italiud Lessius et alius ubi supra =

neque obstat divi Mathei 26 ubi Dominus Petro volenti se et ipsum defendere dicit omnes qui acceperint gladium gladio peribunt dicendum est quod Divus Petrus ibi reprehenditur quia defensio illa habebat potius speciem vindictae quam defensionis ut observat Lessius ubi supra =

possunt tamen obiici multa patrum testimonia quae videntur improvare homicidium necessarium sed omnes loquuntur vel de vindicta ut Cyprianus lib 2 epist 1 Gelas Alexandrinus lib 2 in Ioannem cap 35 vel de defensione non necessaria Ambrosius libro 3 officiorum cap 4 vel de Agnine ut Augustinus epist 154 quae ad publicolam vel denique loquuntur de periculo eius qui odij ire et de vite perditionis ut idem Augustinus lib 1 de liber arb cap 5 ibi leges quidem non reprehendo quae tales (latrones invadentes) permittit interfici sed quomodo illos qui interficiunt defendam non invenio nempe quia facile excedunt modum ob relaxatum quare est salutare consilium ob periculum permittere se potius occidi quam occidere =

ex hac doctrina veniunt intelligenda sequentia iura et primo quae sunt referenda ad eam partem in qua occisor non servavit moderamen cap de his quae de quiete episcopi videlicet 50 D cap significavit 2 de homicid cap 2 de cie pugnantibus in duell Concil tridentinum sess 14 cap 7 et colligitur in his omnino accidisse factum fuisse propter defensionem nondum non tamen necessariam ac defensionem et eo quod occidenti imponatur pena gravis quae sapit ... pati ergo merito irregularis erit ex eo homicidio nec obstat Concil tri

primo ratio dubi-
tandi adversus ...
meritinam

ex can 22 ubi sacerdos et diaconus deponi iubetur qui minimum ... homicidium fecerit ad quod dicitur quod eo ipso ut pena depositionis

quiet gravis ingruitus obiectus homicidium superinducta necessario est aliquo culpa ea que gravis quare nimia illa coactio vincit ea que omnem noxam laberingit sed illa qualificantibus minuat vel quia quamlibet coactus esset ad sui defensio nem tamen fines defensionis transilit ita Gibalinus dictus Suarez et lesius obi supra

quoque obstant etiam textus in cap. sedditionarios 46 dist. cap. 33 q. 1 cap. interpositas 23 q. 4 cap. si ergo capimus de homicid. cap. siquis in hac gemina cap. de episcop. et cleric. ad quae omnia dupliciter respondere potest primo quod aliud est propulsare iniuriam aliud eam vindicare primo casu licet secundo nequaquam quod ac adit si quis clericus vallo occiderit qui paratus est iniuriam inferre hoc idem est quam ff. clericus vi armat alio etiam modo respondere potest scilicet quod locum habent iura in casu quo non fuit illata iniuria causa occidendi sed iniuriandi tantum et hinc non licet occidere

nec prodest obstant iura in cap. clericis 2 decret. quod spoliatores in fine etiam per pas tinus decent excommunicat quibus docet non excommunicantur illi qui excedunt moderamen in defensione quamlibet clericum occiderit et illo facto quae iura a intelligenda sunt in casu quo non excedunt moderamen

neque obstat textus in cap. significasti 2 de homicidio ubi imponitur poenitentia ei qui se sua defendendo invasorem occidit ad quod respondetur quod ibi non fuit eius irregularitas non sicut a poenitentia non poenitentia aficiebatur et poenitentia fuit ibi posita ob exemplum vel propter aliquam praesumtam culpam ut existimat Bo[illegible] lib. 6 de irr. [illegible] 7 art. 8

Ulterius non idem fuit et defendere propria vita verum etiam licebit cuique defendendi propria res et ad eam defensionem necessariam hominem occidere invasorem nempe eorum quaeris aliter defendi nequit ut probat Glossa in cap. 1 § siquis hominem de pace tenenda textus in cap. significasti 1 decret. spoliatus quam sententiam tenent omnes supra relati excepto [illegible] prima ratio est quod de iure civi li constat habere minime esse irregularitatem a canonico iure quod eo iure non est hoc homicidium vindicatum argumento textus in cap. significasti 2 decret. spoliatus secunda ratio erit quod haec defensio propter est

contra caritatem nec contrarietatem caritas enim non obligat ad pro ponendam vitam proximi propriis temporalibus rebus nisi quando proximus est in necessitate et in presenti casu ille non est in necessitate sed in iniqua voluntate quod per caritatem non est obligatus ad cedendum latroni nec etiam hec defensio est contra iustitiam ratio est quia nemo debet vim aut fraudem patrocinari ergo licitum hic vim repellere detrimentum aut quod agressori sequitur illi ponitur quam defendenti imputatur contra hanc sententiam insurgit nunc voluntarium scilicet homicidium illud quamvis inculpabile et tamen voluntarium quod satis est ad irregularitatem ut patet ex homicidio iusto facto a iure a vel militie ad quod respondetur non admissa esse paritatem illud homicidium omnino voluntarium est nam ipsemet iudex se inge rit illi ministerio ex actione in nostro vero casu homo non se ingerit sed moraliter cogitur ad illam actionem quare sola defensio est intenta homicidium vero contentum tanquam per accidens secutum ulterius est dicendum quod in casu proposito irregularis non est a iure ergo cogi licet ut ostensa ex apud iuris peritos hec temporalia bona quodammodo vite comparantur quatenus ad illam necessaria sunt argumento L ad vocati C de ad vocat diversi iudic de quo multa congerit Tiraquellus de no. vid. cap 32 n 363

Ex qua doctrina intelligendus est textus in cap interfecisti de homicid. in illis verbis se sua quem liberando que quidem verba denotant tam pro defensione vite quam bonorum licere aliquem occidere non secus enim est sic defendendo quo occidit non erit irregularis ex similiter sibi defendendo nec huic in telligentie repugnat particula et que est cumulativa multoties enim significat producitiva ut probatur ex textu in cap vestram de iure iurando ibi absolvendus videlicet muneris ex dictus arguento iuramenti quem in rebus provisa rebus servandis fecit que lex particula ex similibus necessario producitiva ut tradunt Suarez ex Covarruvias ubi supra

Etiam venit intelligendus ex hac doctrina textus in cap significasti

ubi qui furem nocturnum occidit non censetur reus homicidii tamen vero qui occidit furem diurnum extra hoc redditur quia indiscrimine potest dicere ad furandum non ad occidendum venisse cui difficultati dicendum est quod Divus Augustinus intelligit legem illam exodi loquentem de fure diurno quando fur tantum vocem contentat in iusti illam furti et potest fugari ut damnum non inferat absque homicidio et laesione eius hinc enim colligit homicidam esse qui cumque occidit nocturnum loquimur quando fur diurnus peremit vel aliena bona rapere etiam si cognoscatur et videatur quod vero in eo casu aliter censendum sit ut ex divo Augustino constat in dicto c. 3 ita Suarez 4 p. disp. Aquilini Mentez ubi supra sect. 2

nec opponere videtur textus in c. suscepimus de homicid. ... respondetur potest primo quod clerici ad defendenda bona non possunt sumere arma ideoque irregularitatem fieri si occidant etiam si aliter vitare non possint furtum alia et meliori ratione potest difficultas diluci scilicet quod ibi non fuit pura defensio siquidem monachus servaverat res ablatas et debebat prius lege se uti quam latrones occidere quare non fuit defensio sed immoderata agressio ita Suarez ubi supra =

ex hac doctrina intelligendus est textus in c. significasti 2 de homicid. et ibi dicendum est non constare bubus illatum a clerico fuisse observantiam verum defensionem necessariam fuisse vociferatio ut ex ipso textu constat ideoque in praedicto casu non fuit moderamen servatum ut tertius dicendum est quod illa occisio non fuit in defensionem rerum propriarum sed potius ecclesiae et iniustum est non licere in defensione alienarum rerum occidere ideo irregularis efficitur ita Suarez ubi supra =

ex hac sententia intelligendus ut etiam textus in c. Petrus 83 de ... ubi dicitur quod tenetur quis reddere ad succurrendum periculo vitae alterius cui respondetur hoc intelligi debere in communi non in particulari casu quo cuique incumbit cura proprii patrimonii non autem vitae alterius ita Covarrubias ubi supra =

neque huic assertioni obstat Divus Augustinus lib. 1 de libero arbitrio ibi inquit

quomodo a divina providentia libera sunt opera, quippe hii rerum quas cer... Demos operatur humana a cede pollutis sunt. Tamen intelligendum est divum ... juditium accipiendum esse in eo casu quo quis intendit hominem occidere ... rebus temporalibus una cum ... quis agit hoc ipsum ut se vel sua d... fendat ut servidat Cavarru et Aviles ubi supra =

et in curiat non antiquo non contrahi debere irregularitatem propter homicidium ... fensionem bonorum temporalium cum ... in capitulo de homicidio ... licere jure naturali occidere quoquomodo divinum ... dispensatio in eo versatur quod in divino non potest dicunque ... ad furandum ... et dicunque potest servandum est ... interdum ... sed ... ut licitum homicidium ... quisque defendit ... naturalis non potest esse defensio ... iniuria defendendi ... versatur in dispensatione ... quaestio ...

... copiat ... licere cuique jure divino ... eum se defendentem ... occidere ... differentia ... inter jure naturali ... et divinum in eo consistit quod jure naturali occidi potest non ... defendere necessario ... hic ... casus de quibus ... dispensatio per homicidium ... sine culpa ... voluntate ... cum ... irregularitatem ... cum duobus sequentibus ...

Observat Cavarru ubi supra =

Denique unicuique licet ... in proximi defensione occidere agre... quae assertio ultimiore verissima probatur et multis testimoniis ... inferenda ... fortitudo 23 q 3 glosa in summa 23 q 8 ... liter ... debent ... ... de ... in ... ad L ... 83 ... nec ex tali homicidio ... gularitas ratio nempe est quod hoc homicidium ... voluntarium ... pabile quod non ... voluntarium patet ex eo quia non est intentum ... per accidens ... et tali defensione ad quam quodammodo cogi... met agressor supposito naturali amore proximorum et quod non ... culpabile constat ex eo quod naturali ratione suadente ... quisque ... proximo ... in extrema necessitate ...

ergo naturali ratio simul suadete debet potius diligere innocentem proximum et ab iniqua invasione liberare quam permittere agressorem innocentem occidere, quod est quasi quodam iterare suam iniquitatem quem quidem sententiam confirmatur praeterea nam si quis in vasum ab alio et occidatur aliquem vocet ad suam defensionem et illi arma praebeat ut se adiuvet et defendat non incurrit irregularitatem etiam si ille defensor occidat agressorem ut sentit Navarrus in manuali n° 212 quia qui potest se defendere per se ipsum potest etiam per alium, quare etiam ipse defensor fit irregularis et ita observat Suarez et Covarrubias ubi supra

Iure civili

non solum enim iure naturali licet unicuique propulsare vim et iniuriam sed etiam iure civili et occidere eum qui mortem intendat, nam lex Cornelia quae vetat esse cum telo hominis occidendi causa l. 1 ff ad l. Cornel. de sic. tacite permittit esse cum telo sui defendendi causa aperitur hoc iure certum esse vim et iniuriam impune posse propulsari occisione inferentis eam l. 3 ff de iust. et iur. l. itaque 4 l. scientiam 45 § qui cum aliter ff ad l. Aquil. l. 1 § vim l. qui possessionem 17 ff de vi et vi arm. l. 1 C unde vi l. iniuriarum ff de iniur. l. 2, 3 et 4 C ad leg. Cornel. Paul. 5 sent. 23 § 3 Cuiac. in l. 3 de iust. et iur. et ad tit. C ad l. Cornel. et 5 obs. cap. 18 Don Juan Suarez ad l. Aquil. lib. 1 cap. 1 sect. 2 ex Covarr. in Clement. si furiosus 3 p. te § unic. n. 2 parte infertur vite iniuria idest contumelia pudori sed ius permittit vim propulsare adhibita scilicet ratione non temere sed quatenus equitas patitur quod moderamen inculpatae tutelae vocat l. 1 C unde vi et praecipue hic ratio adhibenda est ut in continenti vim vi expellamus et in continenti non ex intervallo l. 3 § cum igitur ff de vi et vi arm. quod et articulus mox denunciat l. 6 § 2 de eo quod met. caus. idest illico propulsatio enim fit non fit nisi in ipso articulo quod fit ex intervallo non est propulsatio plura que licent in continenti quae non licent ex intervallo cuius extat exemplum in l. quod ait § ult. ff ad l. iul. de adulter. itaque ex incontinenti se ulciscitur nullam poenam meretur qui ex intervallo reus est legis Corneliae et legis Aquiliae fieri scilicet non licuit l. 45 § penult. ad l. Aquil.

aliquando tamen iure naturae et permissa ultio quin et cum hominem sit videlicet ut is cum qui
ebrius mihi intulit et vulnerem ipse consentiens, lege quae intelligendus est tempore in
+ l. quamdolicit sine iud. tenendi licet quidem etiam repellere eum qui venit feriendi
occidendi causa quod ex genere teli cognoscitur l. 4 § divus ff. ad l. Cornel. de
sicar. similiter licet occidere argumentum huius ausiebit l. ut alleg. cap. l. eodem in
eodem modo licet acrem propulsare iniuriam quam pudori inferens ut si quis alicui
p... inferre velit l. 1 § penul. ff. ad l. Cornel. de sicar. paul. 5 sent. eodem
et habet divus Augustinus lib. 1 de lib. arb. ibi Sedat potestatem vel viatori ut
honorem eo ipse occidatur occidat ut cuique viro aut mulieri ut violenter inire
te stuprare aut illatum stuprum si poterit interimat. Adnotavit Cuiac. in l. 3 ff
iust. et iur.=

Licebat impune in l. 12 tabul. furem occidere nocturnum quoquo modo interdiarium ita
si telo defenderet l. itaque 4 § 1 ad l. aquil. l. ulpiane 54 § furem ff. de furt. ex
homicidii causa carere videtur quare maior facultas concedatur occidendi noctu fur
quam interdiu quoniam noctu maior erat grassandi facultas furem ad l. aquil. ubi sup.
de interdiario fure sola sugerit legis sententia quae de diurnis + l. 4 § 1 ad l. aquil.
54 § furem ff. de furt. l. nec timere 7 § ult. quod metus causa quibus in locis dicitur
aliter licere impune occidere ex 12 tab. furem diurnum quam si telo defendat
quid teli appellatione significetur exposuit Gaius in dicta l. 54 ex inst.
ff. de V. S. telum autem telum vulgo accipi pro eo quod ab arcu mittitur ex qua
liter pro eo quo laedi homo potest l. ingeni 11 § 1 ff. ad l. tab. de vi pub. pau.
5 sent. tit. 3 § si qui inf. subiungit Gaius ut occisor utriusque legis poenam effugi
in dicta l. 4 ut exclamare id testificetur, porro lex antiqua de fure nocturno
inveniatur conciliatum ero ut colligitur + Ulpiani fragmento apud
Iustinianum tit. 1 leg. mosaic. et notat Cuiac. + 4 obser. cap. ex inst. 3 tab.
iur. et Donellum tam ubi supra ex quibus intelligendi sunt textus in
ff. quod met. caus. ex inst. furem ff. ad l. Cornel. de sicar. ex quibus locis
gitur non aliter a poena legis liberari eum qui occiderit furem nocturnum
si ... nisi id eius apparuerit ut eum aliter effugere non posset ex
eo § ff. ad l. aquil. in dicta lite traditur item cum qui servum latronem occi
impune ferre si imminente periculo occiderit tamen ex constitutionibus ag...
in agris permittitur furem nocturnum quoquo modo occiderit ...ia p
... in agris grassandi audaciam l. 1 quando liceat ... l. 4 C. ad l. Cornel. ibi

est iure permissum cuilibet latronem apprehendere ex ipse tunc se defendat et apprehendatur et ne possit eum apprehendere sine vitae suae periculo licet occidere ut observat Lud. in [illegible] 3 [illegible] Felinus [illegible] in c. 11 [illegible] c. 27 et 24 [illegible] c. 45 = 2 [illegible] desperio [illegible] observat [illegible] ibidem lib. 2 [illegible] c. 22 [illegible] in [illegible] ad l. aquil. Covarruvias in clemen [illegible] superior 3 [illegible] § [illegible] plagis 52 § 1 ad l. aquil. =

Similiter etiam non tenetur lege aquilia si eum [illegible] servum provocantem occiderit l. [illegible] 45 ff. ad l. aquil. quoniam nulla videtur culpa penes eum qui occidit [illegible] imputatur qui provocavit [illegible] l. 52 § tabernarius ff. ad l. aquil. ex [illegible] in l. 2 § [illegible] ff. [illegible] l. 45 § [illegible] ad l. aquil. sed [illegible] accipiendum est [illegible] periculum non posse declinari videatur [illegible] inge [illegible] vir sit qui ne [illegible] gravissima fugiendo iubeat l. [illegible] 10 ff. [illegible] maior [illegible] ff. de [illegible] § pater filii ff. de [illegible] sed nec vilem suum [illegible] intelligitur [illegible] infamis [illegible] maior quam mediocre [illegible] l. [illegible] ff. de manumissis vind. [illegible] debeat l. [illegible] 8 § 2 ff. quod met. caus. [illegible] rixa [illegible] contraxerit si provocatus sit et duellum fecerit cum servo non esse duellum [illegible] tenetur [illegible] lege aquilia cum libero homine [illegible] tamen dicendum est iure civili istare prohibitum l. unica C. de gladiatoris l. negantes C. de [illegible] § [illegible] 43 ff. quod met. caus. [illegible] tenetur [illegible] lege Cornelia ut tradit Suarez lib. 1 c. 2 sect. 2 [illegible] in hispania olim permissum hodie tamen omnino extirpatum est duellum l. 10 tit. 8 lib. 8 nov. compilat. [illegible] improvatum [illegible] pena [illegible] communica [illegible] eos qui duellum [illegible] c. [illegible] 293 c. [illegible] 2 de [illegible] c. [illegible] pugnant [illegible] c. significasti de purg. vulgar. ex tradit. Suarez ubi supra =

[illegible] lex aquilia cessat [illegible] qui in certamine publico alium occiderit legi [illegible] [illegible] videtur cum in culpa [illegible] iniuria [illegible] [illegible] ratione reddit Ulpianus quia gloriae causa et virtutis non iniuriae inferendae gratia damnum [illegible] videtur l. qua actione [illegible] § si quis ff. ad l. aquil. l. [illegible] § 1 ff. de aleatoribus [illegible] inspirare [illegible] de dolo [illegible] divus Ambrosius lib. 3 offic. c. 4 sed [illegible]

ut quod Ulpianus Aserit in dictalege ideo ingenuus posse publice cedan et ideo i
servo hoc non procedere sed in filio familias vulnerato quod pugnat cum verbis legis
Aquiliae quae de servo solum loquta est cui difficultati satisfacit Faber in ratione
dari patri familias de filio vulnerato actionem utilem legis Aquiliae ex pruden
interpretatione quam et ipse pater familias suo nomine haberit si ipse me
vulneratus fuerit l sed et si ij § ult l liber homo 13 ff ad l aquil l ij
queritur 13 § Julianus ff locat l in quibus 52 § si filius ff pro soc. Cete
directam actionem minime potuisse dari nisi ad consequenda impendia incuratione
facta l 3 ff si quadrup. nec patri familias suo nomine dari dixit quia actio huius
legis ~~suo nomine~~ soli domino competit l ita vulneratus 11 § legis hoc tum non
de membrorum suorum dominus est dicta l 13 observat Donellus Fabro suo
lib. cap 2 sect 3 =

id est si maritus occiderit servum alienum quem domi suae in adulterio uxoris
deprehenderit neque utique lege aquilia tenebitur l qui occidit 30 hoc
connumeratus est servus inter eos quos lege licuit occidi l marit
ff ad l Jul de adult l Gracus 4 Cod eod tunc non omnem adulterum lic
marito occidere l nullimeri § ult ff quod metus causa adeque ratione p
et Jura et quibus impune occiditur servus in facinore deprehensus l qu
ergo 53 § sumus ff de leg 2 l servum 23 ff de pignorib l qui ex vinculis
U.O. requiritur sane ut maritus conficit a domo sua uxorem dimitat l 24
ff ad l Jul de adult in patre vero longe aliter constitutum fuit nam p
nonaliis datus ius occidendi adulterum nisi incontinenti utrumque p
adulterum quam filiam occidat l patri 20 l quod ait 23 § ult l m
inter 32 ff ad l Jul de adult imo si maritus uxorem interfecerit l
Juliae poena afficitur l 1 ff de leg pomp de parricid et quam lic
tab indulta fuit marito et propinquis arbitrium in uxorem ad
Carolus lib sij de adulteriis in qualicum Dus cap 4 ibi adulter
victam vir et cognati uti volent necanto. Tamen lege Julia
data fuit notandum est quod temporibus divi Antonini poena legis Corne
scilicet capitis amputatio successit in locum deportationis quam

Servabatur l. 3 § legis ff ad l. Cornel. de sicar. et excusat rescriptum Antonini Pij in locum pene legis Corneliae id est ultimi supplicij subrogata fuit relegationis pena in maritum adulteram uxorem necantem habita tamen personarum differentia ut si honestior sit ad tempus relegetur si autem humilis loci sit et in perpetuum plectitur rescripsit l. 1 § ult. ff ad l. Cornel. idem postea rescripserunt Marcus Aur. Anton. et Commodus filius et postremo imperator Alexander l. si adulterium 38 § imperatores ff ad l. Iul. de adult. l. Gracchus 4 C. eodem deinde D. Marcianus a divo Pio omnia purgabit ut ait Papinianus in l. 27 de adult. et ad hanc Maiorani constitutionem respexit Gratianus in capit. 33 q. 2 ibi liceat marito secundum rem damnatam legem uxorem interficere. Observat Suarez lib. 2 cap. 2 sect. 4 =

Denique tenetur lex aquilia si Magistratus municipalis adversus resistentem videatur quid fecerit vel si flagris ceciderit servum qui honorem et ornamenta magistratus petulanter attentaverat l. quemadmodum 29 § si Magistratus ff ad l. aquil. l. item apud Labeonem 13 § unde quaerit ff de iniur. quippe Magistratus iure suo et honoris quem sustinet facere videtur l. continuat 38 § ff quod vi aut clam l. iniuriarum 13 § 1 ff de iniur. sciendum est Magistratum municipalem conveniri posse lege Aquilia et quidem in ipso Magistratu si dissimulatione sua absumpsisse apparuerit damnum quod culpa sua dedisse l. Magistratibus 12 ff de iurisd. l. 22 ait lex ff ad l. aquil. l. sed si vinum 27 § servus meus ff de iniur. neque expectandum est ut deponat Magistratum nihil enim vetat in ipso Magistratu eum conveniri quia maiores sint ex minoribus Magistratibus imperio et potestate carent et ideo nihil obest quin conveniatur l. nec Magistratibus 32 ff de iniur. non datur actio legis aquiliae directa nisi in eum qui corpore suo et sua manu damnum dederit sed si corpori causam damni dederit conveniretur actione utili in factum propter defectum actionis directae et actione conveniretur utili in l. cum qui 13 ff depositi et cum ex iniquitate et tradit Don Juan Suarez ad l. aquil. lib. 1 cap. 2 sect. 4 et tamen animadvertendum legis Aquiliae actionem locum habere propter damnum iniuria datum hoc est damnum contra ius et sine culpa datum sed quod fortuito accidit hac lege non continetur l. 24 § hoc stipulati ff de damno infecti differentia magna versatur inter Aquiliae legem

33

Cornelio de iniuri prima. Locum habet si damnum illatum sit animo quoad ... non necando ratio est quia in illa lege damnum estimatur ex culpa et negligentia nec ex effectu faciendi intercurrit vero nisi animo iniuriae faciendi ... locum L 33 ff de iniur L 5 Cod eod tit Farinac 5 scat tit 4 ... e differenti ratione tradit Farinac in L qui servum 34 ff de ... o, et ... di ... tertium in L 35 quare de iniur L ita 39 § ult ff ad L Aquil...

Tradit Suarez lib 1 cap 2 —

est tamen animadversione dignum quod si quis impellente ira aliquid fecerit mitius sit puniendus L aut facta § verum ff de pen L si non convicij C de iniur L 2 C de Abolit § si quis iratus ... 3 ... L § quaeri ff ad turpil et hac doctrina intelligenda sunt dicta in L si adulterium 38 § imperator ... ff ad L Iul de adulter L 1 § ult ff de sicar L 3 § si maritus ff ad Silanian L Gracchus C ad L Iul de adulter cap 3 de sent excommunicat in quibus minoratur legis ... ... poena eo quo Maritus dolore compulsus uxorem adulteram occiderit deducitur etiam ex hac doctrina quod si quis excedat moderamen inculpatae tutelae tamen mitius punitur L lex Cornelia ff de sicar L 1 C eod tit ... ... speciat cap significavit de homicid ... ... excedat et etiam id obtinere constat si vim non dederit causam ... ... singularis in L lex Iulia ff ad L Iul repetundar et tertius in L ... ... § si liberti ff de operis libert horum autem in proprie causa est ... enim quae ira aut dolor occupat propterea ut sit ... est quae velut ... ... quare iura sanxerunt iracundiae calore factae dictare ut sint irrita dicitur quem meministi L 3 ff de divort observat adeoque ... ... semper cavet

quoniam ut recte ait Divus Thomas 2. 2. q. 64 a. 8 casualia simpliciter loquendo non sunt
intenta et voluntaria consequens est ut quicumque homicidium fecerit quia nolens
fecit nihil illi imputari possit casu enim subito et inopinate re eveniente quippe
videri non potest l. in rebus ff. commodati propterea sine illa culpa casum praecise
de occidendis c. 23 q. 5 c. quoniam sit nulla incurritur irregularitas cum praecogitari talis eventus non potuit
50 d. ut ideo posset legitime promoveri quae sententia quamplurimis confirmatur
pontificum testimoniis probatur ex c. latores 9 c. dilectus 23 c. 4 literis 24 c. ex lite
ris 25 c. significasti 26 c. petitio 22 c. Ioannes 23 c. quidam 25 de homicidio
c. quaesitum 7 de poenit. et remiss. c. fin. de his qui filios occiderunt c. ad aures 7 de aetat. et
qualitat. c. de occidendis 8 c. si homicidium 41 23 q. 5 c. his 49 c. presbyterum 50 c. si de
50 d. c. neque his 24 15 q. 1 concil. trident. can 37 et can 34 c. priusquam 50
confirmant hanc assertionem Covarrub. in Clementin. si furiosus p. 2 § 4 Sotus de ius
tit. et iur. lib 5 art 2 q. 9 Navarr. de irregul. lib 5 c. 4 n. 83 Suarez de cen
sur. disp. 45 sect 2 et seqq. Gibalin de irreg. c. 4 q. 2 et seqq. Don Iuan Lorenzo ad
l. aquil. lib 2 c. 2 sect 7 Feraguel. de pen. temper. c. 13 =.

Dicendum est primo homicidium mere fortuitum et casuale quod nulla ratione neque directe
neque indirecte neque in se neque in sua causa est voluntarium eo quod neque praevisum
fuit neque praevideri potuerit aut debuerit fuerit quae adhibita omni diligentia
necessaria nihilominus homicidium evenerit quod proinde omnino fortuito casu contigit nul
lam irregularitatem parere et hoc non nulli affirmant verum esse etiamsi reus vaca
bat rei illicitae. secundo dicendum est aliud esse homicidium indirecte voluntarium quod
non proprie casuale dicitur quamvis non fuerit intentum ad quem ita casu quodammodo evenerit
quia tamen voluntarium est aliqua ratione non est plane fortuitum quod sufficit ad in
ducendam irregularitatem ac directe voluntarium ratio quae manifesta est directe enim et
indirecte voluntarium non mutat speciem peccati etiam si ipsius gravitatem augeat
aut minuat et hoc homicidium committitur vel per omissionem non efficiendo vel non
ponendo aliquid ex quo erat homicidium impediendum quod quae ponere poteramus
et tenebamur secundo committitur homicidium hoc exercendo actionem quae sit ex sua
natura proxima causa mortis et quamvis non cognoscatur ut talis ab operan
te tenetur propter culpabilem et vincibilem ignorantiam talis periculi in his
igitur omnibus peccatum homicidii admittit et contra quintum praeceptum decalogi quod necessa
rium est ad inducendam irregularitatem sive ex ignorantia sive negligentia

[margin:] de homicidio

in non cavendo hoc homicidio committitur animadvertendum est necessariam esse culpam gravem et mortalem ad hanc irregularitatem generalem contrahendam imprimis quia nullibi in iure haec irregularitas imponitur pro culpa levi sed gravi dumtaxat nec facit quod opponi potest excommunicationem minorem imponi pro culpa veniali licet pena admodum gravis sit eo quod privet usu passivo sacramentorum quod respondendum est minor excommunicatio non censetur communi hominum aestimatione gravis pena sive quia tolli potest a quocumque confessario sive quia ab continentia a percipiendi sacramentis nostandi sit at vero irregularitas semper pro gravi pena fuit adhibita ex his dicendum est ad hanc necessariam esse culpam latam aut levis de culpa autem levissima dubitatur an sufficiens sit et meliori sententia dicendum est sufficere si in committendo acciderit seu versatio mittendo ut sentiunt Covarrubias et Suares contra pro adverso Sebastianus existimat quod haec culpa deberet esse mortalis sive ex lata sive ex levi ac levissima negligentia contingerit est autem levissima diligentia quando tota providentia et sollicitudo quae ordinario et prudenti modo adhiberi solet posita est solum praefuit aliquid sicut minimum quod non est animadversum quia sine magna ingenii perspicacitate et solertia animadverti non poterat lata vero culpa dicitur illa quae nimiam negligentiam continet seu do omittitur illa circumspectio quam homines mediocriter capaces et prudentes adhibere solent levis autem est media inter has erit quae maior vel minor intra maiorem vel minorem accessum ad aliquod extremum =

omnis alii opinamenti circa irregularitatem ortam ex homicidio facto ex opere illicito fa... dicitur ergo per homicidium omnino casuale ex opere illicito sequitur non contrahi irregularitatem nisi in casibus a iure expressis concedunt autem sufficienter ex opere quando actio est specialiter prohibita propter periculum homicidii non venit quae qui dem regula consentanea est legi quae habet irregularitatem non incurri nisi in casibus a iure expressis et constat hoc homicidium non comprehendi in ... generali lege quae punit homicidium quia illa ex vi sua solum comprehendit homicidium aliquo modo voluntarium ergo in aliquod homicidium non voluntarium inducit irregularitatem necesse est ut in iure sit expressum nec solum

quod ius generaliter statuens irregularitatem propter homicidium tantum eius pit casum in quo haec duo concurrant scilicet quod occidens dedit operam rei licitae et cum suffi- ficienti diligentia, quicumque occidit sine his conditionibus manet inclusus sub lege irregularitatis maior constat ex cap. clerico iacente, cap. presbyterum 50 dist. [illegible], cap. tua nos, cap. dilectus et cap. ult. de homicid. ibi attendentes quod dandis ipse dabat operam rei licitae et quod respondendum est quod illae conditiones non ponuntur ibi ut omnino ne- cessariae, sed ut sufficientes et excludentes omne dubium quando ambae simul concurrant, reclamem pontifices definiverunt casum dubium in quo licet opus fuerit illicitum, diligentia tamen et ignorantia fuit invincibilis, sed illum disputationi doctorum reliquerunt, nec etiam valet argumentum a contrario sensu in materia poenali et odiosa, igitur non debet hic sumi et maxime quando contrarium iurium exprimeret et quod in hac materia extet patet, nimirum in eo iure quod habet irregularitatem non incurri nisi in casibus a iure ex- pressis, et si hoc homicidium tamquam involuntarium non est expressum non licet contra ius extendere illud ad irregularitatem inducendam, quare dicendum est quod sicut officium illicitum et ordinatum proxime ad mortem eo incursu tantum per homicidium esse opere factum omni irregularitati, quia alia interpretatione tale homicidium indirecte vo- luntarium esse et eam rationem propter quam ius ut casus expressus comprehenditur in generali regula. Ulterius dicendum est quod in hoc casu praecedenti iura voluerunt punire tale homici- dium periculum malitiam actionis ex qua secutum est etiam si ex speciali malitia vel in- directa voluntate homicidii non intercedat quod bene iura scierunt hoc facere ma- nifestum est quod ante tenuerint pater ex cap. ult. de homicid. lib. 6, cap. tua nos de homicid.

ex doctrina allata infero interpretationem ad sequentia iura in quibus graviter ex- centinebantur quod ad ordinationem recipiendam et liberarum de homicidio qui ex omnibus non excusantur ad irregularitatem ex quo propter inconsiderationem in procreando homicidio ut existimat Marchus de irregularit. sectione 1, pag. 173.

parentes qui infantes suos eodem lecto retinent et illi suffocantur irregulares fiant sunt enim in culpa, ex canone 1 dist. 25, tenentur enim huic periculo cavere, ex cap. ult. si illi [illegible] ex induscio nisi quae debet iudicare te irregularem in homicidio, si illi ex negligentia adest sunt parentes in- cap. consuluit de homicid. et sacrae unquae negligentia caeli ex Marchus ubi supra culpa ex quaesitum deponit Stremis.

si quis excedat modum in disciplina et correctione et ex ea sequatur mors

efficitur irregularis ex eo ad distinctionem de homicidio ex eius voluntate de tentent communicat ex presbiterum de homicidio ex sicquis non iratus est ab vero si ipsi dictus observans rigorem penitentie statute secundum suam constitutionem in delictum tem etiam si delinquens per illam penitentiam mercatur non efficitur irregularis non obedientia omnem culpam excludit ex quid culpatur 2392

contrahitur irregularitas ex mandato iniusto verberandi subsecuta morte non vero iusto ex primo semper sive alia negligentia interveniat sive non quando ex mandatum est iustum in ordine ad correctionem vel disciplinam ab eo qui potestatem habet etiam si casu accidat mors non imputabitur nec insurget irregularitas nisi aliunde interveniat specialis negligentia et ita intelligendum est alterum in cap. fin. de homicidio in 6 eodem modo intelligendum est de consulente quando non consuluit rute homicidium sed aliam actionem iniuriosam seu vindictam etiam si ad vulnerat et non procedatur ad homicidium non per hoc [illegible] ab homicidio voluntario non casuali eiusque irregularitate si homicidium sequatur quod patet ex dicto ex non in hoc pares sunt mandans et consulens sicut ubi supra sect. 2 constat etiam operationem ad homicidium presertim sicut pacto sit ab irregularitatem sufficere constituitur differentia inter consulentem et cooperantem ad homicidium in primo directionaliter consulat verbi gratia potius mutilet quam occidat tunc nulla est irregularitas in cooperante ratio differentie in eo consistit quod agens in ipso quod cooperatur ad malum iam agit malum et eligit minus malum efficiendum ut vitet maius malum vel damnum ferius qui ordine consulit non eligit sed solum docet ex duobus malis minus esse eligendum posito quod alterum eligendum sit quam suppositionem ipse non consuluit sed persuadet potius velet neutrum fieri aut eligi alia est ratio differentie inter utrumque consulens non influit immediate in homicidium sed medio voluntate occidentis et ideo si de facto occidat talem voluntatem eius influxus non attingit homicidium sed frustratur ideo non participat irregularitatem eius cooperatio vero immediate attingit opus ipsum quo sequitur mors alterius quod sufficit ut participet homicidium et consequenter incurrat irregularitatem quam bis fuerit eadem facienda cooperatio alia est ratio [illegible] veniat alia ex prima semper nascitur irregularitas ex secunda excusabitur ab irregularitate per ignorantiam invincibilem vel alio modo culpa vacaverit

alterius dicendum est quo in casu propter plura vulnera a multis data irregularitas [illegible] quod sub hac regula comprehendi debet aut certatur mors ex uno [illegible]

vulnere lethali vel cum alijs non lethalibus vel sine illo alio et hinc si constet cuius inflixit lethale vulnus clarum est illum manere irregularem si vero de nullo in particulari constet tunc omnes manebunt irregulares propter dubitationis rationem sive constet aliquem non lesisse vulnere vulnere lethali illi incurrunt irregularitatem non incurrit quia de facto noverunt cooperari ad mortem quamquam id facere tentaverint cap significasti de homicid. cpult 2398 cum dicendum est ibi propter incertitudinem manere omnes irregulares iuxta ... item Mela ... sed sic plures ... ad ... a quibus et ratio est quia omnes cooperantes ad mortem vel directe vel indirecte ex eo sine culpa ... animadvertendam esse differentiam inter canonicum ius et civile quae de ... nanque civilis contempla... ... dicto cpult ... secundum statuta canonum ... nanque civilis ... qui idem ... vt ... tanquam homicidam puniat qui lethaliter percussit iuxta ... ad ... Canonico indicto ... insinuatur non fit haec consideratio sed omnes habentur vt homicidi de ... dicendum est etiam eos manere irregulares qui nullum vulnus inflixerunt cap si vivis ... post 50 ... presentim cap ... de clerico percussore ratio vero est quia licet illi non vulnerauerint aliquod tamen auxilium et cooperationem dederunt homicidio quod sufficit ad irregularitatem contrahendam immo etiam iure civili hic punitur nequidem vt homicida sed vt cooperator ad homicidium ... ex dicto ... in iure Canonico indicto cpult ... quod irregularitate factum requirit cpult ... non hic ... interveniat factum nempe homicidium comprobatur ... et auxilium neque ... cap ... de homicid. ... de homicidio facto ... de sententia ... cap ... vt ... sed non licet clerici manibus propriis occidere ... in ... et bello sed non licet ... dicendum est clericum latronem percutientem ... non ... cap significasti ... nam dicendum est ... non incurrere irregularitatem etiamsi ... ab alijs ... non lethaliter percussit ... volente alij supervenientes ... quia ipso non vocante nec consulente nec volente ... illum occiderunt ... supra ...

Vltimo dubitari potest vtrum per omissionem occidendi homicidio incurratur irregularitas ... tamen veriorem sententiam ... canonici ... inter ... quod quando quis ... peccat contra caritatem non impediendo homicidium ... irregularis ... talis irregularitas ... vt incurratur ... nisi omissio ex dolo procedat ... praesumitur in dolo esse

ipso quod aliquis sit presens et potest obviare et non obviat ex ita iudicatur
pro interiori in exteriori quod habet voluntatem occultam eum occidere ut sicut § in
fin. de homicidio ut facientis lib 6 ℈ nichilominus infero conscientie si re vera
non intercessit omissio contra caritatem quamvis illa fuerit voluntaria ex debito
intrinseco mediis proximi nulla incurritur irregularitas ut vult 23 q 8 quod non
intelligendum est de noxa apud Deum sed de noxa canonica id est que per irregu-
laritatem punitur nec iure civili huic tenetur de homicidio L 2 § ad in eo ff ad
natus Leg silanianum quando vero intervenit obligatio ex iustitia tunc per omis-
sionem defensionis incurritur irregularitas ut quando debent excommunicat in 6 ut non
tenda 23 q 3 quod vult ne valet argumentum in hac materia de maiori pena ad mi-
nem inequalem diversis enim considerationibus videntur se habere tanquam
deinde et etiam ut cum illorum debent excommunicat non aliter cum mihi
irregularitas nisi in casu expresso pro agente aliquo modo ut si quis vide
50 ℈ cap 2 de clerico pugnante sed non levis insurgit difficultas ad ve-
hanc irregularitatem quilibet quod hic irregularitas non est expressa in iure § pro
omissionem nonnisi irregularis sed respondendum est quod obligatio sit iustitie vel ex
di videtur crabde extrinsecum ad irregularitatem quam preter culpam considerat
requirit indecentiam fundatam in externa actione vel carentia actionis hic autem
qualis est carentia actionis exterioris licet obligatio sit inequalis adeunt
obligatio ex iustitia interdum oritur ex publico munere aliquando ex privato
stipendio seu pacto deinde adeundum ut ~~p...~~ necessarium esse hanc omissionem
voluntariam nam si ex iniuria ex inadvertentia etiam culpabili mors even-
non videtur ad hanc irregularitatem sufficere ut probatur ex sequentibus de penit.
remiss. ibi si ex corrupturia parentem mentem inveniuntur innocens ex dicitur
ventem non manere irregularem etiam si ex in iuria sua filius incurra infir-
modo ex voluntate ~~affecta~~ parentis id non eveniat ut in priori parte textus
claratur ex sine facto voluntate parentum ut supponitur suam declarat

Itemque 4 ≡

hic venit intelligendus textus in c si cut de homicidio ingenuo propter actum illicitum
ordinatum ad homicidium eo secuto oritur irregularitas et curat autem textus in
ad probandum in huiusmodi actionibus posse exposcit huiusmodi
periculis seu ordinatis ad homicidium quando alias etiam hunc et in
te sunt non admitti excusationem ignorantie quia cum alias inf

[illegible]unt ex pravo afectu non est cas in quo ignoratur inculpabilis ignorantia circa effectum subsequentem et hoc ep ex ep lib de homic in 6 et ep dicanos de homicid declaratur quod toties aliquae actiones prohibentur propter periculum homicidii quod ex se continent additis pena ex condicto ut si effectus sequatur incurratur irregularitas sive alia negligentia intervenerit sive non propter dolum talem actionem sic prohibitam exstat exemplum dicendum ut de vulgari casu homicidii infantis in lecto dormientis scilicet si qui occidat infantem in lecto illicite ante positum fuit irregularem alias secus habere ante infantem in lecto ad dormiendum ponit intrinsece malum nec est iure prohibitum intuitu periculi ep consuluisti 2 qq ubi oleum dicitur monendos esse parentes ne tantenellos secum in uno lecto collocent et ep quaesitum deponit et remis ep final de his qui f occidere duobus quomodo potest esse illicitus hic actus primo quia est ibidem negligentia ut dicitur in ep quaesitum ubi si quis expertus est se inquiete dormire et maxime si talis casus id est quoniam illi contigerint et tunc certum est contrahi regularitatem quia illud homicidium est indirecte voluntarium Suarez ubi supra =

2
n2

Casualis homicidii antiquitus pena a sacris et aliis temporis interdicebatur

Tamen in primo nascentis ecclesiae evo propter homicidium casuale tale facinus perpetrantes arcebantur a sacris et penam subibant quam ep si quis femina ep si quis 44 dist 50 et Concil epaunense can 31 causa introductionis haec fuisse videtur nam humano cruore pollutis aditus ecclesiae patere non debet nisi prius imprudentis homicidii maculas penitentia abstergerint et per definitum tempus ut a sacris lacrimis se lustrarent, observatum namque fuit apud hebreos ut qui per imprudentiam homicidium perpetrabit ad civitatem refugii tantummodo accedere [illegible] celebrationi a templo arcebatur ut observat Philo ludaeus de special leg nec recedit Basil epist ad Amphilochium ubi consuluit ut a communione triennio abstinerent qui hostes in bello patrarunt ideoque statuit Concil epaunense can 31 Concil Illerdense can 1 ep de his et Concil epaunense can 31 Concil [illegible]gatense Suarez ad 1 aquit lib 1 ep 2 sect 9

de homicidio casuali
et voluntario –

712

Conclusio.

Pactum a filia tempore contrahendi matrimonij interpositum quo, s. iuramentum renuntiaverat success. paternae, servare tenetur quia text. in cap. cum contingat, de iureiur., cap. significante de pignor., cap. quum mulieres eod. titulo lib. 6., text. in l. pactum C. de collat., text. in l. et in l. fin. C. de pactis, text. in l. pactum quod dotali, l. dic. filiando, §. 1., et l. fin. C. de inoffic. test., text. in l. cum dimissoriis C. de transact., text. in l. neq. nos C. de captiv., text. in l. fin. de suis et legit., text. in l. quod bonis §. 1. ad legem falcid., text. in l. eos qui heredes §. 1., text. in l. heres institutus et seq., text. in l. 9. superstites, ff. de adq. hered., text. in l. 1. de curatore bonis dando, text. in l. 1. de hered. vel act. vend., text. in l. hereditas §. filiusfamil. de pactis, text. in l. 2. §. si quid minoris, text. in l. 3. de integr. rest. et relig., text. in l. stipulatio 61. de verb. oblig., et morib. et inter dy de relig., elegant text. in l. donari 29. §. fin. ff. de donat., auth. sacramenta puber. C. si advers. venditionis, L. 22 Tauri = latissime comm. hanc resp. sequuti Bart. ad dic. l. fin. C. de pactis, Crotus ad l. stipulatio de verb. oblig. a n. 62., Panorm. in cap. cum contingat ex. de iureiur., Ioannes de Immola in cap. quintavallis eod. titulo volum. 3., Petrus Greg. lib. 41. sintagm. cap. 3. et seqq., Frosberg. lib. 4. de success. ab intest. cap. 29. n. 9., Ioannes Daut, tract. de testamentis n. 84., Fachineus lib. 9. controvers. cap. 84., Gedeus ad §. 63. ff. de verb. sig., Valentinus Frosberg. tract. de pactis cap. 6., Harmanus Pistor, thom. 2. lib. 3. observ. q. 1. et segg., Andr. Gail. lib. 2. observ. observat. 126., Hieronimus Treutler disput. 23., n. 21. et disp. 63. n. 19. et Donellus ad dic. §. fin. C. de pactis, et in dic. auth. sacramenta puber. C. si advers. venditionis, Ant. Faber lib. 13. diett. cap. 13. et decad. 12. err. 4., et decad. 14., et in l. 1. de hered. vel act. vend., elegant. Cutatius ad Papin. in dic. l. 29. in fin. de don., ex nostris, Covarr. in cap. quamvis nro. tx. 3. §. relectione, Menchaca lib. 2. de success. creat. §. 18., et lib. 3. controvers. cap. 34., Ant. Gomez in dic. l. Tauri =

-13-

f.° sic argu.tor pacta c.a bonos mores inita, nullu habent roboris firmitate, tex. in l. 7. § si ob maleficium ff. de pactis, tex. in l. generaliter ff. de verbor. oblig., tex. in l. stipulatio ff. de verb. oblig. Tacitus lib. 14 ann. fol. 407. Faber in iiii sui pr. tit. 3 pr. 1 ill. 26. Cuiacius ad libru 16 quest. Papin. in l. filius in d. l. verdit. in d., et ad Pauli libru 3 resp. § 4. § 4. § 4. quia filia renunciat hereditati paterne futurae c.a bonos mores et. d. in l. fin. C. de pactis, dic. § 61. ff. de verbor. oblig., q. iura. vix non subsisteret — nec dissolvet difficultatem, quinquid dixerit id iuramenti religioni datu est, in .... traditum e., neque iuramentu .... debet esse vinculu iniquitatis, tex. in auth. quod eis C. de nuptiis, cap. non e. obligatoriu, deniq. iiii hulus tex. in l. .... in pr.° .... in l., Plato dialog. 12. de leg., quae iniquitatis iuramentu de quo in nro. tex. recuso. .... retinet, cum filia excludet a debita sibi paterna hereditate removeatur, q.° adhuc remanet inconcussa difficultas. —

2.° Quod nihil e. nullu pot. producere effectu, tex. in l. si ita .... 33. ff. de .... tex. in l. tertia versu 63. ad l. falcidiam tex. in l. quidq. 14. de iis codicill. § fin. inst. de ingen., Ant. Faber in iiii sui pr.° tit. de ing. pr.° 4. in pr.°, Cuiacius ad libru 9. respons. Papin. in l. verum 58. de condict.e indebiti: sed pactu inter filiu et patre inter positum .... identitate personaru nulliq. momenti est, tex. in l. stipulatio nulla 4. ff. de iudiciis, § imperator 50. ad Treb. tex. in l. 1. § 1. ff. de donato, l. ne cum filio famil. ff. de furt., § 2. i pr.° inst. de inutil., Faber lib. 7. coniectur. cap. 21., q.° virtute illius filia a paterna hered. excludi non pot. — neque obstat si quis respondeat, pacta, quae in proprium nomen non transeunt, iure naturali censeri, tex. in dic. l. iuris § 1. de pactis, ad ea autem quae iure naturae .... pater, et filius diversae personae censentur, tex. in l. tutelas 7. de cap. minutis, elegans Ciceronis locus pro Aulo Cluentio, Cuiacius tract. 9. ad Africanum in l. frater a fratre de condict.e indebiti. Nam, sive pactum nudum sit; nullu producit actionem, si vero coherentia stricto formatu, sumit actionem stricti, cui insurget, quae inter patrem, et filium exerceri non pot. l. ne cum filio familias 16. cum l. seq. de furtis q. adhuc verum e. pactu inter patrem, et filium in nro. tex. interpositum, nullum fuisse, ac consequens nullum obligandi effectum producere potuisse. —

3.° Iusiurandum d.ᵐ ius nat. interpositum, nullius e. momenti, cp. Quintavalles to. ex.ᵃ de it. iur., cum n̄ e. obligatorium, derogari. h. lib. Covarr. l. p.ᵗᵉ select. ad nostrum tx., sed ius succedendi iure sanguinis commitat., txs. in pr.º inst. de leg. agnat. succes., et txs. in l. quo tutela 73. ff. de reg. iuris, q. quemadmodum iura sanguinis pacto tolli n̄ poss., l. ius agnationis 34. ff. de pactis, txs. in l. iura sanguinis de reg. iuris, txs. in l. abdicatio C. de pat. potest. sic nec ius succedendi, pacto mutari poterit, Baldus in dic. l. iura sang. de reg. iuris, Barthol. in l. is pot. de adq. hered., colum. 2. n.º 6., auget. dificultas ex eo, quod legitima filiorum, iure nat. eis a parentibus debet., txs. in d. l. cum ratio ff. de bon. damn., txs. in l. 35. n. 1., et segg. C. de inoffit. test.º, eleganter Papin. in l. si filius 12. de vulg. l. in suis de liber. et posthum., f. iusiurandum, q. quod legitime derogat. n̄ substitat necesse e. =

4.º tandem, et ultimo, p.ᵒ illum p.ᵗᵉᵐ in qua Bonifatius octavus aserit, metu extortum iuramentum n̄ valere, sic arg.ᵗᵘʳ, quae vi, vel metu facta s., mero iure valent, ideo eum a p.ᵗᵒʳᵉ, equitate sugerente rescindit., ne quis ex p.ᵖʳⁱᵃ malitia commodum reportaret ex aliena iact.ᵃ, cp. unic. de his, quae vi h. n.ᵒ lib. p. l., et toto tt.º ff. et C. de eo, quod met. caus. txs. in l. si ob turpem 8. ff. de condict. ob turpem causam, l. nam hoc nat.ᵃ de condict. indebiti, Donellus in l. si quis cum aliter 36. de verbor. oblig., Revardus lib. 2. var. cp. 5., Faber de ead. l. err. 7. f. et iuramentum vi, vel metu extortum in p.ˢᵉⁿᵗⁱ valere debuit, nec obstat si dicat. ideo hoc ee. constitutum, q.ᵃ liberrimam iurantis voluntatem desiderat, quae ubi ~~met~~ vis, vel metus interveniunt locum n̄ habet cp. cum locum ex.ᵃ de sponsar., l. nihil consensui ff. de reg. iuris, nam et. hoc verum fateamur in iuramento p. se existenti, tm. ubi alicui actui adheret, eius induit naturam l. ult. C. de n̄ num. pecun., sed pactum de n̄ succedendo, et. si vi, vel metu extorqueat., viribus subsistit, ex generali reg. quae vi, vel metu celebrata tenent p. adhibitum iuramentum n̄ faciet illud nullum, ne quod ad confirmandum contractum introductum e., txs. in dic. auth. sacramenta, ad eorum destructionem ~~adis~~ retorquere videamur txs. in l. legata inutiliter 19. de leg. 1., Ant. Faber in iuris pr. tit. 4. pr.º 5. in pr.ᵈ =

1.º notand.

Quod cum pater, et filius non solum civili constitutione, sed et ratione naturali una, et eadem persona censeantur, tum propter fictionis iuris, quae pietatis vinculo astringuntur, tum et quia filius praestaverat substitutionem patris in iuris texto de liber. et posthum. l. ult. ff. ... quis fuerit ... necessitate solvendae pietatis in nec ... filio famil. l. 16. l. seq. ff. de furtis ... familiae ... ff. de verbor. signif. l. ult. C. de impub. et aliis ... Faber ... n.º 2. ... 14. et lib. 20. ... cap. 20. Cuiac. ... tract. 9. ad Africanum in l. Frater a fratre de cond. indebiti: inde factum est, ut ... quod, nisi per exheredationis notam non excludantur, ... ad success. paterna iuribus indistincte ... in l. ... 7. ... veluti ad debitam successionem ... ff. de bon. damn. ... Plutarchus tom. 2. libello de fraterno amore ... filii enim gratia hanc ... causam non habent nec colunt ac venerantur eo nomine sed, ut rem debitam, hereditatem expectant, Frotar. de success. ab intest. lib. 1. ... 8. n.º 4. et lib. 3. cap. 3. ... ad Donell. lib. 9. comm. cap. 1. litt.ª H. ... ad lib. ... Papin. in l. ... iniusto rupto ... et tract. 3. ad Afric. in l. si quis ... Comm. de falsis, quam rationem legum latoribus placuit, ut non aliter a paterna arceret hereditate, quam attento mentis iudicio, per suam exheredationi in iustam nominatim in testamento scripta removerent texto in dict. l. 1. texto in l. si quis filio ... texto in l. posthumo 12. ... rupt. ... in l. ... 20 texto in l. si filius 7. texto in l. inter cetera 30. ff. de liber. et posthum. pr.º instit. de exheredat. liber. ... instit. de inofficioso ... Donell. lib. 6. comm. cap. ... Faber lib. 9. ... cap. 2. ... in ... pr. ... 8. ... 7. ... 15. et ad l. si non mortis 25. ff. de inofficioso test. et decad. 30. err. 3. Cuiacius ad ... lib. 10. ... Papin. in l. ex bonis 87. ff. de adq. hered. ... in solidum, ... quod ... hoc observaret, duo fierent in solidum ... rei domini, quam vero rerum dimensionum ... penetratio nec natura vero nec ... constitutione, quae natura imitari solent, patiuntur texto in l. 3. ... ex contrario de adq. poss. texto in l. si ut certo 5. ... si duobus vehiculum 15. ff. commodati texto in l. ... habes 16. ... ff. de precario, ... quod ... 541. ... duo ff. de reg. iuris. Faber ad l. 4. ... ff. de ... Unde non semel summam mihi movit admirationem quod quidam neothericus apud Salmanticenses, nec levis auctoritatis vir scriptis reliquit, (cuius nomini, quia adhuc inter mortales est, parcendum duxi) quam levitate ductus, veram hanc, quam proposuimus rationem deseruerit, et aliam nimium sibi blanditus attulerit meliorem, nempe, quod cum certa forma in testamentis ... observanda fuerit a legum conditoribus praescripta, et inter cetera, quae ad testamenti ordinationem desiderantur ...

(Margin notes:) Cum ratio patris et filii eadem sit ... non ... intelligatur. — ... ad succ. ab intest. ...

praecipuum iur. sit de liber. hered. inst. vel exheredand. ut scripsit C.
in dic. §. inter cetera. quae non observata testamentum corruere necesse sit
ex l. non dubium C. de leg.. Quasi vero haec ratio non sit eadem cum opposit.
et in ea requiramus praeteritionem, cum id ipsum sit de quo apud
iuris interpretes disceptatur, quae scite satis id a l. praescriptum
sit, quod adeo verum est ut etsi in hac formula praescribenda filiis testi-
ficatibus authores iuris properasse videantur, ita ut iure … introducta
renuntians efficere posset ut paternum subvertat testamentum in quo
fuerat silentio praeteritus non posita de nullitate actu, tamen hanc
potestatem iure filiis praeriperunt ista adiecta nota, ut illud testamentum
a patre nullius efficiat momenti, quemadmodum eleganter doctus interpres
scriptum reliquit Ant. Faber lib. 5. dicturum cap. 19. et lib. 9. cap.
14. et decad. 37. err. 5., nec … interpretibus obstat Papin. ins. filius
praeterito 17. de iniust. rupt. in fin. verbis … subtilitas iuris refra-
gari videatur, attamen voluntas testatricis ex bono et aequo tuebitur,
quorum verborum vim, ac potestatem quia vulgus interpretum non cepit quos
sequutus est novissime Balboa ad cap. 1 ex … de for. competen.
q. 4. n. 54., eo adhibuerunt molestas, ut testamentum hoc saltem
iure praetorio substineat, quod et falsum est ex tx. in l. 1. §. exigit
de bonor. possess. secundum tabulas, ubi ex testamento in quo filius fuerit
praeteritus negat se bonor. possess. datur, nec … et cum
quod Papin. usurpat in dic. l. filio, ius praetorium esse fert id
… interpretes…, quae asperitatem iuris civilis mitigat,
neque … relictam libertatem, et legata ex testamento, quod nullum
ostendimus, sed ex obsequio, et reverentia, quam a filiis parentibus
praestari debent. Abhorrebat enim a maiestate legis, ut quod tam
enixe pro observandis testamentis adinventum fuerat ad unius filii famil.
pura voluntate penderet l. 3. ff. qui testamenta facere poss., l.
Paulus respondit 47. §. Paulus 3. ff. de bon. libert. l. testandi 13. C.
de testamentis l. nec ex praetorio 27. ff. de reg. iuris Cuiacius ad lib. 3.
sent. Pauli tit. 2., neque ut eleganter dicebat Papin. praetorum cautiones
legum authoritate non censent. in l. si pater 18. ff. de his … et leg.
… in l. ius publicum 38. ff. de pactis, Ant. Faber decad. 36. err. 2. Revard.
lib. 5. varior. cap. 12., merito igitur a Bonifatio 8. in praesenti adhibita
… religio, quae in obstinenda dote filia se obstrinxerat,
et paternam renuntiaverat successionem, quam tot tantaeque iuris naturalis
et civilis rationes tuebant.

2° notandum est ex Lacedemonijs plurimas leges transiisse
ad viros Romanos, plusquam in comperto est apud Pomponium in l.
2. ff. de orig. iur. duas inter illas summa frugalitatis laude meruit,
qua Licurgus dotes in matrimonijs contrahendis interdixit, ea tamen
tanquam publicae utilitati invidiosa merito reiecta est. mulieres
enim esse dotatas publice interesse responsum est. l. 1. ff. de iure dot. l. 2.
ff. sol. matrim. elegans tex. in l. 2. §. fin. cum l. seq. ff. de quib. credit.
Faber ad l. 52. de pactis, Brisonius lib. 1. antiq. cap. 8. ~~Cuiacius~~
~~...~~ Alciatus lib. 4. parerg. cap. 5. si enim
hominibus liberis impleri rempublicam oportet d. l. 4. solut. matrim. l. 2.
C. de indic. viduitate, sed sine viribus patrimonij consequi nequeat, summa
cum ratione ad dotis constitutionem proventum est, cuius tantus favor esse credit.
ut etsi nulla pollicitatione promissa sit, tamen ex illa ad dotis exactionem
agi possit, ut respondit Imperator Severus in l. 1. C. de pact. conven.,
non obstante reg. iuris qua statuit ex pacto nudo nullam oriri actionem,
tex. in l. iurisgent. 7. §. sed cum nulla ff. de pactis, et adeo ad parentum
curam hunc articulum pertinere visum fuit, ut si in collocandis filiabus
et dote dicenda fuissent superiores magistratus interventu eos compelli
cogerent, l. cap. 19. ff. de ritu nupt., l. fin. C. de dot. promiss.,
in cuius specie decisum est, ut etsi filia bona propria habeat, et pater
dotem ei constituerit magis illa ex suo, quam filiae proprio constituisse
videatur, pietatis ratione hanc interpretationem superesse; ampliatur tex.
in l. Nesennius 34. ff. de neg. gestis, Barthol. in l. mulier §. cum pro-
poneret n. 3. ff. ad Treb. Benedictus in cap. Raynutius verbo dotem n.
12. ex alijs de testis Faber decad. 41. err. 1. et seqq. = et quamvis
plerique interpretes in eam ierint sententiam, ut dotis constitutio ad patris dun-
taxat patrimonium pertinere crediderint, mihi tamen, ut id non credo, Iul-
lianus authore in l. cum his 32. §. mulier 2. de condict. indebiti, in
cuius specie cum errore ducta mater dotem quam non promisserat soluisse
sponderet, quaesitum fuit de condict. indebiti, quam locum non habere
respondit consultus illa adhibita elegantissima decidendi ratione
b. sublata enim falsa opinione relinquit pietatis causa ex
qua solutum repeti non potest, dum tamen pietatis verbum in ista
specie, non de illa virtute accipiamus, qua de alienis bonis gau-
dere et de malis dolere solemus, sed de naturali obligatione
qua uterque parentum ad filias dotandas obligatur, quae obligatio
et ad fratres mulieris pertinet, ut constat ex tex. in l. cum plures 12.
§. cum tutor ff. de administr. tut., in cuius specie asseritur Paulo
ei duntaxat sorori ex pupillis dotem non constituendam quae ex alio patre nata
sit, quasi si patrueles consanguinei ad dotis constitutionem pupillus fratres
tenebit, ut eleganter Cuiacius ad librum 38. Pauli ad edictum ob-
servavit = denique et plurimum ad tranquillitatem contrahentium matrimonia

ut Plutarchus 2. in ipso, et in ... in apophthegm. Laconicis statum relinquit Arist. lib. 2. pol. politicor. cap. 7.

n. p̄stita dote deceptq.

dotis constitutio pertinet, ne ~~deceptus maritus~~ cum oneribus ma-
trimonij sustentandis non sufficiat vxorem domo expellat, vt dicebat
Innocentius 3.us in cap. per vestras 7. in fin. Ext. de donat. inter vir.
cuius tex. ocasione ff. dote non soluta interpretes iuris id marito licere falso
decreuerunt, neq. enim id iuris Rom. Pontifex in ea specie sta-
tuit, sed ne de facto eveniret, quod euidentissime probat, vt eleganter
conuincit Schifordegher. lib. 4. tract. 2. q. 12. et haec dotis datio
causam successionis euertere non pot. in qua certo iure filia dotem sibi vin-
dicat, cum enim successio ad hereditatem, et ius habendi heredes ex legis
duntaxat pendeat potestate, l. 1. ff. ad l. Falc. l. ex Cornelia
28. in fin. de vulg., l. verbis legis 120. de verb. sig., Cuiacius ad
Papin. in l. 3. de test. pactum convent.e de futura heredit. iure dici non
pot. l. vlt. C. de pact. l. stipulatio 61. de verbor. oblig., tum quia
contra bonos mores est l. 1. ff. de hered. vel act. vendita, l. moribus ff.
intr. dig. de vulgari, tum et., quia nemo pot. liberam sibi auferre test.i
facultatem. Nec mutat, quod filia dotem accepisse proponatur, quod cum causa
successionis nihil habet commune, cum ei tamquam debitum persoluatur
et ideo proprium eius patrimonium appellet, l. 3. §. 5. ff. de min., tex.
in l. in rebus C. de iure dot., et mortuo patre collationi tantum subijcitur,
l. vlt. ff. de collat. dotis, unde quaesitum fuit apud Papin. in eleganti
specie legis Pomp. Filadelphus 35. ff. famil. erciscund., cum pater
nubenti filiae certa praedia dotis causa dedisset, vt reditus eorum gener
perciperet, an mortuo postea patre, cum omnes filios aequaliter heredes
instituisset in iudicio famil. ercis. praecipue ea retinere posset,
mouerat dubitationem, quod aequis portionibus facta institutione aequum seruari
non posse videbatur, si extra partem hereditatis filiae praedia in dotem data
serbarentur, et tamen Papin. respondit ex eo, quod etiam post mortem patris
matrimonium duraret ad cuius onera sublevanda ea praedia destina-
nasset, vt eleganter explicat Ant. Faber lib. 7. conject. cap. 12., et
lib. 13. cap. 5. et seqq., Donellus lib. 9. comm. cap. 6. in legitimae quoque
specie haec conventio defendi non pot., quia cum illa sit quarta pars hered.
ab intestato proventurae, l. Papin. 8. §. quoniam ff. de inoff. test., certa
calculi ratio iniri non pot. viuo patre legitimae, de qua nisi mor-
tuo ipso constare non potest, falluntur quoque interpretes, qui contrarium statuunt
moti ex tex. in l. cum quis 15. de alimen. leg., in cuius specie, non de legitima
ante mortem soluend. sed de fideicommisso post tempus res-
tituendo agit, in quo iure articulo ante illud tempus repraesen-
tari posse fideicommissum Alburnus Valens respondit, quae
res nullam continet iniquitatem, tum quia fideicommissum certum erat,
tum et. quia tempus illud in gratiam fideicommissarij fuit appositum,
quae omnia, aliter se habent in causa legitimae, necessarium
fuit iure iurandi religione, ad hoc, vt pactum de quo in vers. tex. [illegible]
quod alias salua iuris ratione consistere non poterat.

3°. notandum est, tanta esse iuramenti potestatem, ut etiam actus, qui vel ex sui natura vel ex iuris constitutione impediant, illo adhibito firmi sint, exemplum esto in alienatione rerum dotalium, quae cum l. Iulia de fundo dotali prohibita sit, txs. in l. 1. et toto tit. ff. de fundo dotali, pr. inst. quibus alien. licet vel non, Cuiacius ad Pap. in l. 42. de usucap., et in l. 61. sol. matrim., et melius in l. 26. de manum., sacramenti tamen interventu alienationes rerum dotalium ratas haberi, cap. licet mulieres de iureiurand. in 6. libr., et ne infinita fiat exemplorum quantitas unum, quod inter manus habemus, pro mille sufficiat. quamvis enim pacta inter patres, et filios inita, itemque civili viribus destituantur, ut satis, abundeque a nobis supra demonstratum est, sacramenti tamen authoritate, in praesenti substinentur; nec audiendi sunt, qui in hac specie iuramenti potestatem non admittunt, ea moti ratione, quod licet iure iur. ad subvertendas optimas leges abuti non debeamus, ut pariter pie vissum est Donello ad dic. § ult. fin. C de pactis, et in auth. sacramenta puberum C si adversus vendit. et Hotmannus, canino more in Pontifices invehit, frigida enim ista ratio reiecta, pissime tuenda est religionis authoritas, nam cum tota causa successionis, humana sit constitutione introducta dic. l. verbis Legis de verb. signif. Ant. Faber in iuris pr. tit. 2. pr. 5. illatione 2. citra invidiam ad eius observationem filium de eadem in nostro tex. Pontifex Rom. adegit, nec reverentia, quae bonis moribus debetur hoc facto violatur, boni enim mores in duplici sunt differentia; aut enim sunt naturales; aut civiles, naturales sunt, qui mera ratione naturali intelligenda continent, de quibus accipiendus est txs. in reg. non est obligatorium contra reg. i. iuris in lib. 6. txs. in l. nihil ~~[illegible]~~ possessionis ff. reg. iuris, quos eleganter exponit Pazzin. in l. si filius 15. de condit. inst.; civiles mores sunt, qui civili duntaxat honestate defendunt., quia ad positivarum legum observationem tenemur, qui exprimuntur a consulto in dic. l. stipulatio 61. de verborum oblig., et licet Ant. Faber decad. 35. err. 2. hanc distinctionem morum non admittat, et eius authorem Dilaum Cobarr. reprehendat, rationi tamen succumbit eam legitimam esse confitetur decad. 48. err. 6. = quare pater licet constitutio iuris; quae conventiones, et pacta de futura successione, praeter authoritatem sacramenti admittunt, mores aliquos violare videatur, hoc tamen moris respicit civiles, non naturales, quos ille qui supremam habeat legis condendae potestatem, quin emendare possit, quoties publica utilitas id exposcat nemini dubium esse arbitror, txs. in l. 2. de constit. Princip. cap. non debet extra de consang., et hoc factum fuisse in specie quae auth. sacramenta puber. C si adversus vendit., ubi reiecto iure iuris, quod pupillo, cui stanitur, minorum contractum, sine curatorum interventu celebratos, irritos esse, Donellus in l. puberes 101. de verbor. oblig., sacramenti interpositione ratos haberi decernit., utique perspicue verum sit, rectissime [illegible]

Bonifacio 8. filiæ de qua quærebat. opor. iurisiur. relig. temp. dotis constituendæ interpositæ a paterna success. renunciasse.

Ex qq. vero iã dictare ratæ decidendi ad nay. tex. Existimo, iuramentum citra vim, et dolum p̄stitum obseruari debeat, quoties n̄ vergit in dispendium salutis eternæ, eius, qui illud obseruauerit, nec redundet in alterius detrimentum, cap. debitores ex. de iur. iur., et per obseruationem huius sacramenti, nec deterior fiat causa parentis, cui fuerat p̄stitum, et possit a filia interponente, citra animæ iacturam obseruari, summa eius ratione ad eius obseruationem remanebit adstricta, Ant. Faber in C. Fabriano tit. de pactis definit. 10., Trotter. tract. de pactis, cap. 6., vigliq. pr. inst. qq. modis tit. infirment. n. 3., Husanus lib. 17. obseruat. cap. 31. tex.

Ar. N. nunt. successionis paterne

Cap. quoniam prelatis de Padua nu. 6°

Expenditur txs. in Cap. 1. de Hereticis in 6. ubi agitur de degradat. clerici Heretici, et de tradit. curiæ seculari, et de perpetuo carcere.

Quoniam episcoporum numerus ad degradationem Clericorum a canonib. institutus non potest de facile conuenire concedimus ut sacerdotem vel alium Clericum in sacris ordinib. constitutum (cum pro Heresi fuerit Curiæ seculari relinquendus aut perpetuo inmurandus) conuocatis abatib. aliisque prælatis et religionis personis ac literatis suæ diocesis de quo expedire videatur. Suis solus possit episcop. degradare.

Gregori nri mentem et huius txs. sententiam dilucidius explanare sic arbitratus quadam veluti parafrasi. et per aliquot notabilia, et questiones; et primo ait noster Gregorius quod ad degradationem Clericorum ex antiquis canonib. certus erat episcoporum numerus requisitus, quem in crimine Heresis dispensat permitens ut solus episcopus cum abbatib. et honestis, ac litteratis suæ diocesis personis posit hanc degradationem facere. quod ut intelligatur sciendum est pro aliquib. enormib. criminib. a iure canonico statutam esse pænam depositionis. depositio autem nihil aliud est quam perpetua remotio ab ordinib. vel alterius ministerio ut docet Bernard. Diaz in practica criminali Cap. 143. hæc autem depositio dupliciter consideratur alia enim verbalis quæ specifice depositio appelari solet alia autem actualis, quæ specifice degradatio dicitur quam duplicem depositionem speciem referunt et illustrat Petrus Gregorius Lib. 31. sintagma Cap. 30. Ladmeter de beteri Clerico monacho Lib. 2. Cap. 19. Carolus de brasis de effectib. clericatus efectu 1. ex n. 781. Fermosi in cap. cum non ab homine 10. de iudiciis q. 44. Conradus Brunus de Heret. lib. 4. cap. 13. Rolas singulari fidei 48. Simancas de catholicis instit. tit. 46. Ortiz Secas in praxi nona episcoli p. 2. cap. 4. Socoeius de Vicario episcopi Lib. 2. q. 151. Iulius Clarus in practicis crimina § fin. q. 29. et aliquam plurimi relati a Barb. d. tertia p. de potestate episcopi allegat. 110. Verbalis autem depositio fit cum sententia contra Clericum profertur per quam prohibitur ordinib. vel alterius ministerio a quo reprobetur ita ut oficium clericale exercere nequeat, quæ proprie et specifice depositio appellatur Cap. sacerdos 81. dist. cap. quia liber, et quando de acusationib. Cap. 1. de pænis in 6. Clarus d. § fin. q. 74. P. Gregorius d. lib. 30. sintag. Cap. 31. Henriquez

De degradat. Pet. Greg. lib. 31. sintagma tis Cap. 30. Ladmeter De ueteri clerico monaco lib. 2. Cap. 19. Carolus de Grassis de efectib. clericat. efectu 1. ex n. 781. Fermos. in Cap. cum non ab homine 10. de iudicis q. 44 Barb. de potest. epcopi 3. p. allegat. 110.

insuma

in suma lib. 31. Cap. 35. Graffis d. effect. anno 815. per quam deposi
tionem non amittit privilegium Canonis, et fori Graffis de effect. n. 817. He
riquez d. Cap. 55. Navarrus in manuali Cap. 27. Layman de censuris
lib. 5. Cap. 20. et ex aliis Barbosa d. Alleg. 110. cum autem in iure vel
aliqua constitutione imponitur pena depositionis intelligendum est de
hac verbali utpote leviori, non autem de actuali, quia verbum illud sim
pliciter prolatum ita interpretari debemus, ut de minori pena, quam
sub se etiam comprehendit, veluti dispositio odiosa intelligatur iuxta
textum in cap. in penis 49. de Reg. Iuris in 6. Bernardus Diaz
in practica criminali Cap. 143. nam cum actualis degradatio sit gravi
ssima pena infligi non debet nisi in casibus, in quibus iure expresse decernitur
d. in cap. at si clerici 4. de iudiciis, crimina autem, que hanc verbalem
depositionem merentur, sunt adulterium concubinatus, perseverans post
monitionem simonia notoria, sacrilegium, incestus, furtum, periurium,
homicidium, etiamsi patratum sit solo consilio, et permittere parrochianum
decedere sine Baptismo, et alia crimina maxima, et atrocia, que inferunt
irregularitatem d. Greg. Lazari, iuris canoni. lib. 1. tit. 15. Cap. 4. Henri
quez in suma lib. 13. Cap. 55. Barb. d. Alleg. 110.

Actualis autem sive re
alis depositio, que specifice degradatio appellatur est quando ultra de
positionis sententiam ob incorrigibilitatem, vel enorme crimen Clericus per
sonaliter privatur, et exauctoratur per detractionem clericalium insignium
sicque a clericali militia remotus clericus reiicitur privatus consor
tio, et privilegio clericali quando scilicet Episcopus presente Iudice se
culari, cui degradandus debet tradi publice abradit illi Loca capitis
et manuum in quibus in collatione ordinum unctio facta fuit, et postea succes
sive detrahit omnia insignia, que in susceptione ordinum suscepit, et de
mum exuit eum habitu clericali, et dicit iudici seculari ut illum ita
expoliatum, et depositum in suum forum, et iurisdictionem recipiat, de qua
Cap. felix 9. q. 7. Cap. non potest de re iudicata. Cap. cum non ab homine. 10. de
iudiciis Cap. degradatio de penis in 6. Concilium Trident. sess. 13. de
Reform. Cap. 4. Graffis de effectu cler. anno 818. Fermosi in d. Cap.
cum non ab homine 10. de iudici q. 44. Octavus Greg. d. lib. 30. Sintagm.
Cap. 31. Barbo. d. Alleg. 110.

Crimina autem, que hanc merentur realem
degradationem sunt graviora primum est crimen heresis Cap. ad abo
lendam, et Cap. excommunicamus el 2. de hereticis. 2um. crimen falsi
in litteris apostolicis commissi Cap. ad falsariorum de crimine falsi
3um. crimen conspirationis contra proprium Episcopum Cap. siquis sa

Sacerdotes 11. q. 1. hec tria refert, et alia addit in falsificatione litterarum et sigilli Regis l. 6. tit. 6. par. 1. ex quo interpretatis textum in Cap. ad audientiam 3. de crimini falsi docent Carolus de Grassis d. effectu 1. n° 836. Cobarru. Lib. 1. varia. Cap. 20. Iulius Clarus in practica criminali q. 36. Marcus Alterius de censuris tom. 1. disp. 2 Cap. 6. propter hec tria crimina posse clericum tantum degradari, et tradi curie seculari, et ob nulla alia quantumuis grauia asserunt Lelius Zechius in tract. de preuilegiis ecclesiasticis preuilegio 79. Clarus d. q. 36., et licet aliqui tradant in predictis casib. nullum clericum tradi curie seculari nisi sit incorrigibilis hoc tamen non est tutum quia uera ex quibus probatur quod in supradictis casib. potest clericus tradi iudicib. secularib. nihil prorsus dicunt de incorrigibilitate nisi quo ad crimen conspicitur actionis in personam Episcopi in quo requiritur incorrigibilitas: ut voluit glossa communiter recepta in Cap. cum non ab homine 10. de iudicii, et tenent Socinus Farinacius, et Clarus relati a Barb. d. Alleg. 110. ex quibus infertur esse tutius illorum resolutionem, qui intelligunt in nostro textu, tunc tradi Clericum curie seculari cum est conuictus de heresi, et incorrigibilis, si vult se corrigere, et emendari non posse degradari, et tradi curie seculari sed esse perpetuo carceri mancipandum sed uerius est nostrum textum non intelligi de incorrigibili. sed de relapso Carolus de Grassis d. effectu 1 n° 837. et infra latius dicemus.

Alia autem sunt crimina in quibus ex nouis constitutionib. hec etiam actualis degradationis pena imponitur veluti in non ordinatis celebrantib., vel audientib. sacramentalem confessionem ex constitut. Clementis 8. et in preposterea venere frequenter utentib. ex Constit. Pij 5. in solicitantib. in confessione si delicti grauitas petat ex constitut. Gregorij XV. de quibus consulendus Barbo. sup. d. Alleg. 110.

Numerus autem episcoporum antiquis canonib. requisitus ad degradationem de quo in nostro textu fit mentio is erat in sacerdote sex episcopi in diacono tres desiderantur ut probat textus in Cap. si quis 15. q. 7. in subdiacono uero licet per antiquos canones numerus declaratus non sit nihilominus tamen tres debent interuenire eo, quod licet tempore decreti ordo subdiaconatus non connumeraretur inter sacros id est maiores ordines postea tamen declaratum fuisse constat ut patet ex textu in Cap. miramur pen. de serb. non ordin. et ita tradit glossa in nostro textu et in Cap. ubi canonib. de penis in 6. Abbas in Cap. 3 n° 2 Episcopus. Episcopum solum honorem dare posse adimere autem solum non posse quia aedificium destruuntur spiritualia, que constituuntur cum tamen contrarium sit in corporalib., que difficilius edificantur quam 4. de re iudicata in Clerico autem posito in minorib. solus episcopus sufficit unus ut probat textus in Cap. 1. uers. quoque ubi etiam glossa in Episcopo uero deponendo duodecim episcopi requiruntur notat glossa in summa

Ubi

Neque huic antique iuris obseruationi obstat quod cum unus episcopus sufficeret ad ordinem sacrum conferendum debebat etiam sufficere ad auferendum ex Reg. text. in l. nihil 35. ff. de regulis iur. ibi nihil tam naturale est eo genere quidque disolui quo colligatum est. neque statuta in cap. 1. et fin. 15. q.

De Summ. Cap. inter Corporalia de degradatione Episcopi

Ubi q. autem 3. q. 8. per textum in Cap. siquis Episcopus 6. q. 4. Licet hodie à solo Romano Pontifice deponi possit episcopus etiam in Crimine Heresis, ut pluribus probat, et illustrat Barb. Alleg. 112.

Tamen in fidei fauorem, et ut Clericus Sacerdotes Heretici punirentur, cum facile non esset requisitum episcoporum numerorum Congregare statuit noster Greg. IX. ut Solus episcopus posset Clericum Hereticum degradare adhibitis Abbatibus, et aliis honestis religiosis, doctisque personis suae diocesis. Quod specialiter in crimine Heresis fuit constitutum, reliquis autem criminibus, in antiqua obseruatione manentibus, quousque Concilium Tridentinum Sess. 13. de Reformatione Cap. 4. generaliter statuit, et decreuit Episcopo. Contra clericum in sacris etiam presbiteratus ordinibus constitutum ad illius condemnationem nec non actualem degradationem ab ipsis ordinibus, et gradibus ecclesiasticis in casibus in quibus aliorum episcoporum presentia 4. numero à canonibus definito, requiritur etiam absque illis procedere liceat adhibitis tamen et in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus, usum mitrae, et Baculi ex Apostolica sedis priuilegio habentibus, si in Ciuitate aut diocesi reperiri, aut commode interesse possunt alioquin aliis personis ecclesiastica dignitate constitutis, quae etate grauis ac scientia commendabiles existant de quo uide Suarez de censuris disp. 30. sect. Abila eodem tractatu par. 3. disp. 9. dub. 1. Conclus. 3. Reginald. in Praxi fori penit. Lib. 32. tract. 2. Sanchez eodem tract. lib. 5. Cap. 20. et aliis quos refert, et sequitur Barb. d. Alleg. 110.

Haec autem degradatio actualis fieri non potest ab episcopo electo, et non consecrato, quia est actus quidam ordinis dependens ab ipsa consecratione quod ita intelligendum sto de facilitate in Cap. transmissum de electione secus autem depositio Verbalis quae nihil aliud est quam sententia quaedam, et ita est actus solius iurisdictionis, et non ordinis Marcus Alfuig. d. tom. 2. disp. 9. Cap. 2. Pre Lati autem religionum non habent facultatem deponendi vel degradandi suos subditos nisi illis concessum sit per priuilegium vel consuetudinem à Romano Pontifice toleratam Sairus d. Cap. 20. Abila d. disp. 5. dub. 4. Sed religiosorum etiam exemtorum degradatio pertinet ad episcopum Abb. ad in Cap. Cum contingat de foro competenti, et ex pluribus docet Cochier de Iurisd. in ergo p. 2. q. 49.

Illi autem prelati, et ceterae personae quorum presentia loco episcoporum requiritur in nostro casu, et in Concilio Trident. Sess. 13. de Reformatione Cap. 4. debent cum episcopo adesse in cognitione, et examine causae et in pronuntianda sententia depositionis tamquam Iudices ferendo suffragium tenet Sanchez de Censur. tom. 5. disp. 30. sect. 1. et Licet Alderete de religiosa

disciplina

disciplina tuenda lib. 2. cap. 17. dicat, nec iudices, nec assessores, nec consultatores esse, sed adhibitos ad solemnitatem, nam ob hanc causam iuris scientia commendabiles requirit Concilium.

Dubium tamen est cum hi adsint tanquam iudices ut supra dicebamus utrum sufficiat in depositione actuali maior eorum pars an vero sententia sit ferenda nemine discrepante in quo non requiri iudicantium concordantiam in effectu sentit glossa in cap. cum olim de sentent. et re iudica. verbo presentes, et apertius in cap. 3. eodem tit. verbo sacerdotum ubi Bald. n. 2. et dicit eodem Silvester verbo degradatio ex eo quod factum a maiori part. ab omnibus fieri dicitur l. nulli 13. ff. quod cuiusque univ. nomine l. quod maior 19. ad municip. tunc quia dictus textus in cap. 1. q. 4. in deponendis episcopis requirit unanimum iudicum sententiam ita ut ad illius validitatem nemo dissentiat, ita videtur probari non requiri eandem dictam iudicum concordiam, quando sacerdotes, vel alij inferiores deponendi sunt. = Contrariam tamen opinionem tenuerunt Abbas Felinus Bellameca Imola, et alij in d. cap. 3. Marsata de ordine iudiciorum par. 4. dist. 11. Manochius de Arbitrar. Cap. 122. quorum sent. attento iure nobis verior videtur. pro qua facit textus expressus in d. cap. 3. de sentent. et re iudicat. ubi Pontifex agens de depositione sacerdotis requirit aperte concordem iudicantium sententiam ut patet ubi concors sacerdotum sent. quod quidem verbum concors importat iudicium nemine discrepante, ut optime probat textus in cap. in causis 30. de electio = non tamen sic dicendum in alijs inferioribus, nempe diaconis, et subdiaconis licet enim certus numerus iudicantium in illis requiratur. nihilominus tamen illorum depositio per maiorem iudicum partem regulanda est, patet si expendas attento iure ab omnibus iudicibus factum censeri quod fit a maiori parte illorum ita ut concors non requiratur opinio nisi a lege aliqua id particulariter exprimatur. ex regula textus in l. quod maior ad munici. unde cum in depositionibus clericorum inferiorum l. expresse non requirat concordem iudicum opinionem licet requirat in episcopo, et sacerdote in quo maius reperiri prejudicium, gravior que causa iudicatur. in quo videtur talem iudicantium conformitatem non desiderari ex pluribus, docet Bald. d. Alleg. 110.

facienda est autem degradatio eodem modo, quo fit exauctoratio eius, qui militiae deservit armatae. Qui militaria detrahuntur insignia, sicque a militia minus, castris eicitur privatus privilegio militari, clericus enim degradandus vestibus sacris indutus in manibus habens librum, vas, seu aliud instrumentum, vel ornamentum ad ordinem suum expectans acsi deberet in ordine suo solemniter ministrare, ad episcopi praesentiam adducitur, cui Episcopus publice singula sive sint vestes, calices, seu quaelibet alia quae illi iuxta morem ordinandorum clericorum in sua ordinat. ab Episcopo fuerint tradita, seu collata singulariter auferat ab illo vestimenta

seu

seu ornamentu q. datu vel traditu fuerat ab ultimo incho[..]do, et descendo gradatim, usque ad primam vestem, quae datur in collat. tonsurae tunc quae radatur caput illius, seu tondeatur ne tonsurae seu clericatus vestigium illum remaneat in eo, poterit autem episcopus in degradatione huiusmodi uti verbis aliquibus ad tenorem illis oppositis quae in collat. ordinum sunt probatae dicendo praemittendo haec vel similia verba in remotione planetae aufferimus tibi votum sacerdotale, et te honore sacerdotali privamus sicque in remotione reliquorum insignium similibus verbis utens in oblat. autem ultimi, q in collat. ordinum fit primum in praescripto vel alio simili modo pronunciet sive dicat auctoritate dici omnipotens patris, et filii, et Spiritus sancti ac nostra tibi auferimus habitum clericalem, et deponimus degradationes expoliamus exuimus te omni ordine beneficio, et privilegio clericali ut constituit Bonifacius in Cap. 2. de poenis lib. 6. et apud Romanos aliquo modo observata fuit haec exautoratio sive degradatio vestales enim virgines cum alios haberent iudices nisi summos Pontifices si admisi incestus arguerentur, et convictas damnare oporteret ante damnationem, et antequam vivam sub terra defoderetur mos erat sacris a Pontifice arceri, et sacerdotio exautorari ut constat ex Plutarco in Numma observat Savarius in notis ad Sidonium lib. 1. Cap. 7. verbo exautoratus Renerius Robertus lib. 2. Rerum iudicata Cap. 6. Balsamon in sinodo Neocaesariensi Can. 9. et Cironius ad Titulum de clerico excomm. ministran.

Iuxta etiam civile inter alias poenas fuit a gradu, et dignitate depositio l. aut damnum in pri ff. de poenis, et exautoratio insignium militarium depositio vel orbatio est eaque dupliciter contingere poterat, et sine ignominia, et cum ea sine ignominia autem est rat. facti ob q exautoratur miles veluti si ex eo q litigaverit vel transegerit militia solvatur. L. 4. § exautorat. ff. de re milit. exautoratur et per legiones militares sine crimine q dicimus reformari vel alia honesta causa mittitur unde Ulpianus in l. 1. § ignominiae causa ff. de his qui not. infa. missionem militum aberrationi unam honestam facit, q scilicet emeritis stipendiis vel ab Imperatore indulgetur etiam causariam quae propter valitudinem a laboribus militiae solvit, tertiam autem ignominiosam, quae contingit quoties is qui mittit adicit nominatim ignominiae causam se mittere, ubi etiam adit exautorare militem esse ei insignia militaria detrahere, qui quidem sic exautorati infames efficiuntur eodem etiam modo exautoratum a militia remotum interpretatur rurcis: Con. in l. qui de libertate 20. ff. de libera caus. haec autem militaria insignia erant cingulus sive balteus a quo ensis pendebat unde proximo cingendus pro cinto habebatur idest militari privilegio gaudebat. l. si filius familias 4 ff.

de milita

militia tecta unde et testamentum militare in procinctu factum esse dicitur. Cum prestitum iuratum milites se gladio accingebant 8. illi vesti de militia tecta. Unde dicuntur milites renunciare cingulo idest privilegio militari in L. fin. de Aparato mag. milit. et deposito cingulo privilegium cesare in L. 2. C. ubi de ratioti. agi oport. de quo plura P. Greg. lib. 30. sintax. Cap. 31. Petrus faber lib. L. semestri Cap. 17. Claudius Cotheci. de Iure, et privilegio, milit. lib. 3. Cap. 14. Iacobo. Cuiat. lib. 25. obser. Cap. 8. = quae militaris exautoratio, secundum leges, et forum hispanie haec erat = que mandaua el Rei aun escudero quele calce las espuelas e lecinga el espada e quele con un cochillo lacinta dela parte delas espaldas, e otrosi que talle las correas delas espuelas tenie dolas Calcadas e despues que esto le Ubiere fecho no deue ser llamado cauallero, e pierde la honra dela cauallería e los privilegios. L. 25. tit. 21. part. 2. l. 4. tit. 6. part. 7.

Ad antequam hinc habeamus notandum est etiam Imperatorem ipsum propter crimen heresis deponi, et exautorari posse a summo Pontifice Cap. 2. de sent. et re Iudicat. in 6. Cap. Venerabilem de elect. in antiq. Cap. alig. 15. q. 6.

Nunc autem deveniamus ad ea, quae in textu dicuntur de tradic. Iudicii secularis, et de destructione in perpetuum carcerem sed antequam hanc duplicem regulam seu conclusionem illustremus necessario disquirendum est quae in casibus locum habeant, et postquam sciverimus quod clericus hereticus degradatus curie secularis tradendus est facile respondemus quod in perpetuum carcerem est detrudendus in quo quidem assignando uarii sunt interpretes et terminos meo videri confundunt et L. clericum Hereticum ad hoc ut degradatus curie seculari tradatur incorrigibilem esse voluerunt Panormi. in cap. cum non ab homine de Iudice, quod absque incorrigibilitate clericus hereticus non debet degradari, et curie seculari tradi quod probat ex textu in Cap. excomunicamus el 1. 2. de hereticis. et subdit quod si convictus de heresi damnata, et abrenuntiata publice sua heretica pravitate velet ad unitatem ecclesie catholice reverti actualiter degradari non debet sed perpetuo carceri mancipandus ex d. cap. excomunicamus el 1. q. 2. et convictus de heresi curie seculari non est tradendus nisi in crimine hoc incorrigibilis fuerit et declarat glo. in Cap. ad abolendam lto prerrogativa, et glo. in cap. pen. Vbo deprehensi de Heretic. exequitur etiam Ioannes Andreas in d. cap. excomunicamus, et olo radus Cons. 171. et facit textus in Cap. super eo de hereti. ex quibus dicendum est videtur quod in crimine heresis tunc clericus degradari possit, et curie tradi seculari, cum incorrigibilis fuerit alii autem uelut Solinus Regla 94. Bosius ad litem de foro Compet. n. 131. Faminatius de heresi q. 2. Caro de Grallis

de effectib.

effectib. Clericat. effectu l. n.° 237. huic sententiae subscripserunt sub ea tamen limit. nisi esset relapsus in idem crimen quia si est relapsus licet paratus sit, se corrigere, et emendare adhuc non est audiendus sed omnino tradendus Curiae saeculari utramque tamen doctrinam reiicit Aug. Barbosa. de potestate Episcopi d. Alleg. 110. ex eo quod in predictis Iuribus, de clerico heretico loquentibus, non exprimitur aliquid de incorrigibilitate, vel de relapsu ut etiam in nostro textu videmus et rem sic relinquit quasi velit Clericum Hereticum sive conuersus sit sive relapsus, sive incorrigibilis aut degradatum tradendum Curiae seculari aut carceri perpetuo mancipandum prout Episcopo visum fuerit, quasi haec duplex pena de qua in nostro textu agitur sit alternatiua, et in episcopi electione, et ad hoc neutiquam requiri, incorrigibilitatem concludit Cum gta in Cap. ad abolendam de Hereticis Ver. relinquatur. et gta in Cap. nouimus de Verbo signi et gta fin. Circa finem ėn Cap. cum non ab homine 10. de Iudicis Firmo. autem in Cap. cum non ab homine 10. de Iudici. q. 26. sequitur opinionis Abbatis Panor. et sequatium scilicet necessarium esse incorrigibilitatem ad hoc ut Clericus hereticus degradatus tradatur Curiae Seculari, et licet Iura de hoc loquentia nihil habeant de incorrigibilitate in quo nitebatur Barb. ad contrariam opinionem restringendam loquuntur tamen in relapsis ut sunt textus in Cap. super eo, et Cap. ad abolendam de Hereti. ipse enim relapsus in heresim quam iam abiuraberat incorrigibilis est, non enim correptus et emendatus dici potest qui ad eiusdem criminis vomitum redit ut ex pluribus docet Carena de oficio inquisitionis par. 2. tit.° 2.

Ego autem ex omnium dictis et ut nostri textus sententia quando, et quo locum habeat perpendatur rem sic componendam arbitrabar discrimen constituendo inter incorrigibilitatem expressam et presumptam utralibet enim requiritur ad hoc ut clericus hereticus degradatus Curiae seculari tradatur si enim in prima heresi Clericus sit deprehensus et conuictus, et fuerit incorrigibilis hoc est pertinax in heresi et conuerti nolit tunc degradatus tradendus est Curiae seculari et in hoc sensu accipio doctrinam Panormitani, et sequatium propter hanc expressam incorrigibilitatem; si in corrigatur et conuertatur postea que in idem crimen relabatur propter hanc presumptam incorrigibilitatem nempe propter relapsum creditur fictum fuisse primam conuersionem atque incorrigibilem mansisse ex doctrina Carenae ubi proxime tunc tradendus est degradatus Curiae seculari, et in hoc sensu accipio doctrinam Socini farinaci, et Caroli de Grassis ubi supra, et in his duobus casibus habet locum prima nostri textus sententia scilicet quod clericus hereticus degradatus tradendus est Curiae seculari = Si autem ob prima heresi conuictus sit Clericus, et conuertatur unitatique Catholicae restitui velit

tunc

tunc degradatus in perpetuum carcerem detrudit quo in casu loquitur illa se cunda nostri textus sent. ubi vel perpetuo immurandus, licet hodie ex laudabili benignitate consuetudine supremi tribunalis romanae inquisitionis re ceptum sit ut cum clericus propter heresim damnandus est ad perpetuum carce rem non actualiter sed verbaliter tantum degradatur docent Farinacius de he resi q. 181. §. 2. Diana Resolutiones morales p. 1. tract. 1. resolut. 2 ... vers. 6. restat.

Sed cum igitur dixerimus quibus in casibus habeant locum sententiae nostri textus nunc de earum iustitia aggrediamur, est itaque efficit noster Pontifex cleri cum pertinacem vel relapsum in heresim degradandum esse, atque tradendum cu riae seculari ut poena corporali illum puniat sed haec sententia diffi cilis redditur ex eo quod presuiteralis dignitas et sacro sanctus sacerdoci character maxime probatur omnino adversatur ipsa enim pietatis ratio privilegia et honores tam personis quam rebus ad ecclesiasticas pertinentibus arcuit, eccle siasticis autem personis preter alia privilegia prescriptio fori concessa est ne laicis, prelatos, presbyteros, ceterosque ecclesiae antistites damnare aut capitalia in eos exercere iudicia liceat: quae iudicandi in cau sis criminalibus clericorum laicis adempta facultas tam ex iure divi no quam ex iure canonico dimanat, ex iure autem divino constat ex cap. relatum, cap. continua 11. q. 1. cap. futurum 12. q. 1. cap. nimis de iure iurando, denique Anacletus Papa epist. 2. ad hoc inducit illud Za chariae 2. qui tangit eos tangit pupillam oculi mei cui consonat illud Psalmi 104. Nolite tangere Christos meos et in prophetis meis noli te malignari tradit atque observat Bellarmi. de clericis cap. 28. et 29. tenet etiam huius clarus alios referens lib. 5. §. fin. quaest. 36. nam quemadmodum senatores severus imperator noluit nisi a se natoribus damnari ut refert Spartian. in Severo, sic etiam sacerdota li ordini indulgeri conveniens visum est ne ab alijs iudicarentur, quam hi, qui sacri senatus pars sint quique sanctam militiam profitentur. quare Theodoricus episcopo cuidam scribens sic ait teste Cassidoro lib. 3. epist. 37. Causarum vestrarum qualitas vobis debet iudicibus termina ri unde expectanda magis quam imponenda iustitia itaque genera liter canonum regulis institutum est ne de clericorum causis, et maxime criminalibus seculares iudices ullomodo cognoscant. Cap. 1. et 2. 11. q. 1. Cap. 4. 15. q. 7. Cap. 1. 25. q. 8. Nicephorus Calistus Historiae ecclesias ticae lib. 7. cap. 46. quare quantumvis enorme sit crimen a clerico commissum licet sit heresis neutiquam debet tradi puniendus iudici seculari quod inique, et contra immunitatem iure divino, et sacris canonibus concessam videtur statuere noster Pontifex clericum hereticum esse tradendum curiae seculari.

Ratio dubi tandi nec est

nec

Nec uitatr dificultas, dicedo hoc traditione Curie seculari fieri potest degradatione perque sacerdos exuitr omni priuilegio clericali, et fit de foro iudicis secularis, nam licet sacerdos sit actualiter degradatus clericus adhuc dicitr licet iure n. sit in eadem dignitate constitutus in qua erat ante degradatione, pta in Cap. accedens 50. dist. et in Cap. et si clerici § ad abolendam Vo prerogatiba de Hereticis et in Cap. degradatio l. to. priuilegia de penis in 6. Tiberius decianus lib. 3. Cons. 19. licet enim sacerdos solemniter degradatus sit sacerdos manet ita ut possit confice re eucharistie sacramentum, si utatr debita materia, et forma cum intentione n enim taliter caracter sacerdotalis in anima impresus Tiberius decianus tractatus crimi. par. 3. lib. 4. Cap. 9. Saurus de sacra. ingenere. lib. 2. Cap. 6. art.o 9. Math. Alter. decensuris dist. 2. Cap. 2. Carolus de Graffis de efectib. Clericat. effectu 1. n. 834. Cobarru. lib. 1. Variar. Cap. 10. unde si sacerdos ex aliqua iusta causa degradatus sit et ex misericordia restituatr. ad ordinem clericalem n. debet denuo sacris insigniri Marta. de iurisdic. part. 4. caru 132. que refer, et sequitr Carolus de Graffis ubi proxime.

Hec licet ita sint, iustissime nris Ere go art in nro txu clericum hereticum (relapsum seu pertinacem ut supra docebamus) tradendum esse Curie seculari propter inmane heresis facinus, quod multo damnabilius, et magis, abominandum est in sacerdotib. que in ceteris christianis ex doctrina Christi Domini Mathei Cap. 5. Vos estis sal terre quod si sal euanuerit in quo salietr idest si Vos per quos quodammodo condiendi sunt populi amiseritis regna Celorum qui erunt homines per quos a Vobis error auferatr. cum Vos elegerit Deus per quos errorem auferat ceterorum ut Diuus Aug. interpretatr. lib. 1. de Sermone Domini in monte Cap. 6. unde ipse Dominus infert quod ad nihilum Valet sal infatuatus. idest sacerdos Hereticus nisi ut mitatur foras idest exuatr. ab omni dignitate, et priuilegio sacerdotali, et conculcetr. ab omnib, idest a laicis iudicetr. et puniatr. ex quo meo uideri ad literam probatr nri txs setentia, et reso lutio quare Christi exemplo licet hoc priuilegium sit iuris diui ni, et immediate ab ipso Christo concessum possunt sacerdotes in penam tanti criminis illo priuare sicut priuantur homines libertate aut uita in penam etiamsi dono authoris nature illam habuerint quia intelligitr data quasi sub hac condit., et subordinat. ad commune bonum rei publice, et potestatis, que illius curam gerit ut obser bat P. Suarez. lib. 4. de inmunitate ecclesie Cap. 22. = ad quod etiam firmandum expressum aduco Veteris testamenti locum lib. 3. Regum Cap. 2. ubi Rex salomon propter coniurationem contra se factam Abia

taram

Abiatarem Sacerdotem Sacerdotio eiecit, et mortis reum fecit, ex quo colligitur etiam Iure diuino propter inormia crimina amittere Sacerdotes priuilegium fori si quod propter crimen lesæ Maiestatis humanæ amittitur ex iure diuino priuilegium fori ut est communior, et praxi recepta sententia ex Suarez cla ro 5. 6 tomo q. 36. Suarez contra errores Angliæ lib. 4. Cap. 34. iuxta textum in Cap. perpendimus de sent. ex communatio. docet Seraphinus Frenitas in tract. de confessorib. solicit. quæst. 24. de iusto imperio Lusi ta. Asiati. Cap. 6. n. 92. multo magis eo priuari debeat propter cri men lesæ Maiestatis diuinæ.

Succedit quod alia nostri textus sententia ubi aut perpetuo immurandus scilicet quod Clericus pro prima uice, qua conuic tus sit de hæresi si comunicatur et ueniam ab ecclesia petat tunc carce ri perpetuo mancipandus est hæc est uera et præcipua illorum uerbo rum Sententia ut latius supra docuimus = At hæc sententia difficilis redditur ex eo quod carcer est publicum uinculum ut in L. 1. ff. de custo. reor. et Tiraquellus docet in notis ad Alexan. ab Alexandro lib. 3. die rum genialium Cap. 5. lit. S. siue custodia publica ut Cicero ait Lib. 1. de diuinat., et Apuleius. Lib. 1. Metamorphoseos, et tacitus 3. analium, et ut Bartolus definiuit in tract. de carcere n. 1. Carcer est locus seuerus horribilis, repertus non ad pœnam sed ad delinquentium seu debitorum custodiam l. aut damnum 8. § solent ff. de pœnis ubi carcer enim ad continendos homines non autem ad puniendos haberi debet, quod et probatur ex l. credibile ff. eodem, et pluribus docent, et illustrat Alcia tus lib. 1. parergon ubi gladiatorum Ant. gomez tomo. 3. Varia. Cap. 9 Diaz in praxi tomo. 1. parte 5 Cap. 3 § 1. et secundo tomo 4. parte Cap. ultimo. Paladorus 2. tomo. rerum cotidianarum Cap. fin. 5. part. § 6. Acebedo in L. 25. tit. 3 lib. 6. Recopilat. unde constantinus imperator in l. 1. C. de custo. reor. ait carcerem locum seuerum, et sa lubrem esse debere neque inuentum est tantum ad custodiam in pœnam conser tatur unde Alciat. ubi proxime, et alij supra relati asserunt carce rem non debere in locum pœnæ subrrogari, quod et iure Regio septem partito cauetur. L. 11. tit. 29. parte 7. et l. 4. tit. 31. eadem parte.

Augetur hæc dubitandi ratio ex eo quod sicut pœnam mortis in-ferre ecclesiasticis non li cet Cap. in Archiepiscopatu de Rapto Cap. Clerici Cap. sententiam sanguinis ne clerici uel monachi ita non debet licere pœna perpetui carceris nam et grauior, et acerbior est quam ipsa mors quanto diuinius malum est tantum maius iudicatur morte enim mala finiuntur uita au tem perpetuis uinculis detenta mala perpetuantur Unde Cicero orat. 4. in Catili. de C. I. Cesare ait [illegible] publicare iubet uitam solam

relinqui

Secunda ratio dubitandi -

relinqui nefarijs hominib, quq si ademisset multas uno dolore, et animi, et corporis, et omniu seculoru pqnas ademisset vincula, et sempiterna ad singulare pqnq nefari sceleris inventa sunt et tempore Alarij ob erumnas, et perpetua vincula n uita si mor in Venetiis erat posita Valeri. Magni. lib. 6. Cap. 8. et Apolonius tianes a Rege Babilonie consultus quas pqnes daret eunucho cu Regis Cellicib, Cubanti deprehenso ut acerviore consu luit carcere perpetuu ut Philos. refert lib. 1. de Vita pollonii et in iure orientali Emanuel Comneus Imperator lib. 1. Const. c. 8. adversus illu, qui sponte, et premediate omicidiu perpetraset acerbioni pqna quq mors ipsa custodiq perpetuq mancipauit quq assertione plurib. alis illustrat D. Greg. lib. 31. Suntax. Cap. 33. q. Cu hqc carceris perpetui pqna acerbior sit quq mors ipsa neutiquq nec personis ecclesiasticis, nec a iudicib. ecclesiasticis infligi decet et certe licet acerrior n sit hqc pqna morte ipsa tamq negare n potest illi equiparari nq ut Panor. docet in Cap. tuq de pqnis in Antiq. Ubi pro delicto imponitu pqna mortis iure civili tqc iure Pontificio depositu detrudit in carcere perpetuu q. male Gregorius noster etta=

Sed licet hqc ita sint

iura, et rationi consona est nostri Greg. constitutio quatenus affirmat etta nq utro iure civile scilicet et pontificio carceres quoque suplicii dati sut perpetui nq receptu est servu pqna perpetuoru vinculoru damnari posse iure civili L. servo sub pqna 10. ff. de pqnis. iure Pontificio, et perpetuus, et temporalis ob scelera in ecclesiastici fori homines concessus carcer Cap. ququis de pqnis in 6. Cap. Ult. eod titulo in extrauag. Communi. Felinus in Cap. qualiter 6. fin. n. 20. de acusatio. qa semper ecclesia sperat conversione, et penitentiq delinquentiu neque vult (ut Deus) morte peccatoris sed magis ut convertatur, et vivat iuxta illud Ezequiel Cap. 18. Cap. hi, qui 3. q. 4. Cap. hi qui 23. q. 8. neque suplicium mortis temporalis ecclesia infligit, neque iudiciu infert sanguinis Cap. in Archiepiscopatu de Raptori Cap. clericus Cap. sententiq sanguinis ne clerici vel Monachi, ideo grave scelus veluti Heresis de quo in nostro textu perpetuo carcere plecit. 4a.

FINIS.

Ad textu in Cap. Statuimus 1°. De officio delegati lib. 6. = Innoc. 4.

Ratio textus è: Executores attento iure communi semotis specialibus concessionibus solummodo possunt procedere contra manifestas iniurias seu violencias, idest, illas, quae iudicialem examinatum non requirunt; nec adeo, quae talem examinatum exigunt, seu causas alias, suam possunt extendere potestatem. Pr. 1°. authoritate textus in Cap. Quia. 2. Cap. hac Institutione fin. hoc titulo lib. 6. Tex. in Cap. authoritate 4. de Privillegijs in 6°. Tex. etiam ab argumento in cap. accedens 2. ut lite non contestata. Tex in cap. Principes seculi 20. Cap. administratores 26. de Regum officijs 23. 23. q. 5. Concil. T. sess. 14. de Refor. cap. 5. Gregor XV in Bulla quae incipit, Sanctissimus, publicata die 20. septem. anno 1621. cuius verba refert Bonacin. t°. 3. disp. 2. q. 2ª punct. 35. Et referuntur etiam in t°. 1 Bullarij inter Bullas praefati Pontificij num. 9. Et a Ioanne Maria Beleto disquisit. Cleric. p. 1. tit. de favore clericorum personali § 2. num. 5. cum sequentibus ubi num. 8. tradit declarationem Cardenalium Et Bulla Urbani 8. quae declarat, quod per Bullam Gregorij 15. non è derogatum nostro textui = Facit de Iure Civili Romanorum Tex. in l. illicitas. 6°. Et in § ne potentiores tit. 4. de off. praesidij. Tex. in l. Aequissimum 13. ff. de Usufructu. Tex. in l. 1°. ff. Ne vis fiat ei, qui in possessionem missus est. Et de Iure Regio Hispaniae Tex. in l. 1. et 2. tit. 5. lib. 2. Recop. Tex in leg. 2. tit. 8. lib. 1. ordin. =

Pr. 2. Ab authoritate Prudentium. Eam enim praeter antiquiores Canonici iuris interpretes communiter repetentes ad nostrum Tex. et ad Tex. in dicto Cap. 2. et fin. hoc tit. Illustrans et exornans Petrus Greg. lib. 47 Syntagm. cap. 22. Didacus Perez in l. 1. tit. 8. lib. 1. ordin. Sutter. Pract. qq. lib. 3. q. 2. à num. 9. Salcedo ad Bernar. Diaz in Pract. cap. 3. § Sed dubium Mexia Bolaños t°. 1. p. 3. § 7. num. 1. Cevallos Comun. contra Comun. q. 897. à num. 696. Azor inst. moral. p. 2. lib. 5. Cap. 34. Molina de Iustit. t°. 6. disp. 29. Salgado de Regia protect. p. 2. cap. 10 ex num. 65. Idem de supplicat. ad SS. p. 1. cap. 16 à num. 17 cum pluribus alijs relatis a Barbosa lib. in collectanea ad nostrum Tex. Et in Pastorali p. 3. allegat. 106. num. 16 = Textus Pr. ratione, quam postea subjiciemus =

Verum contra nostrum textum statim occurrit difficultas. 1° quia Executor Iudex è delegatus. Ut constat ex nostro textu ibi quos plerumque concedimus Et in cap. fin. ibi plerumque à Sede Apostolica conceduntur; atque Iudex delegatus. Iudex enim ordinarius ille è, qui ex suo munere iurisdictionem exercet. Iudex autem delegatus quia aliena iurisdictione utitur sibi mandatam Ut habetur in l. 1ª §. qui mandata, et l. si Praetor, ff. de officio eius, cui mandata è iurisdictio: Sed Iudex delegatus non solum cognoscit de notorijs et manifestis, et circa partes qq. dati ss. sed etiam in alios qui suae iurisdictioni impediunt, Ut Probat Tex. in Cap. 1. Cap. ex literis 29. tit. de off. delegati in antiquis. Ergo similiter Iudex Executor cognoscere poterit, non solum de manifestis iniurijs sed etiam inter partes qq. dati ss.

Cum iurisdictionem habet Sede Romana derog. decreta.

Secundo ratio 2ª Iudex Executor non pot. cognoscere de iniurijs manifestis et notorijs sine iudiciali indagine, quia adeo necessarius est iudiciarius ordo in causarum cognitione et decisione, ut etiam in causis, quae iudicio Appo. decidunt, requiratur. Cap. Dilecti de dolo et contumacia cap. in l. dat. de re iudicata et etiam in notorijs et manifestis delictis [illegible] Ut probat Tex. in Cap. ad nostram 21. de iure iurando ubi licet non per omnia servari debeat ordo iudicialis in manifestis delictis, aliqualis tamen ordo iudicialis servandus est: Ergo licet manifestae et notoriae sint iniuriae in nostro tex. Executor non debet de eis cognoscere sine ullo iudiciali ordine =

3° quia haec potestas absolutè concessa Executoribus deffendendi ab iniurijs manifestis redundat in praejudicium secularis et Regiae iurisdictionis, cum videat potestate huius iurisdictionis laici, qui manifestas offensas et iniurias intulerint, possint conveniri coram ipso iudice Executore: Sed Rom. P. X. non pot. derogare iurisdictioni seculari, nec eius iura turbare. Cap. si Imperator, cap. Cum ad Verum 96. dist. quia utraque potestas Pontificalis et Regia direxerunt et iura propriis terminis contenta. cap. novit. de Iudicijs. Cap. per Venerabilem qui filij sint legitimi, et ex hac potestatis concessione evertitur penitus iuris tota dispositio quae cavetur, quod actor sequi debeat in civilibus et criminalibus causis forum rei. Cap. Siquis. contra Cap. licet generale de foro compet. quia [illegible] actor qui conquerit de iniuria manifesta vel indebita sibi data trahit reos etiam laicos ad forum Executoris. Ergo etc. =

His tamen non obst. veracitas 2° deducta ex tex. nostro pro cuius v. explicare et rationes doctrina quaedam praenotanda sunt. Et Primo. Iudices Executores esse iudices delegatos à Pontifice datos ad tuendos aliquos contra manifestas iniurias seu violencias absque iudiciali indagine, Ut Pr. expresse ex nostro tex. et ex cap. ult. hoc tit. Docent plures relati à Barb. dict. alleg. 106. num. 1. Dixi delegatum esse Executores, quia Executores sunt iudices delegati, non ordinarij, quia iurisdictio illis concessa non ratione officij competit, sed delegationis, et si officium habent, illud habere dicuntur ratione eiusdem delegationis ut patet Etiam in nostro. Cap. 1. verbo Executores Notant ibi Archidiaconus Ancharranus et alij

516

antiquis, et ex eo q. delegatus iudex sit Conservator pot. de iure procedere contra quascunque etiam iudices ordinarios, si eius impediant iurisdictionem ex Reg. cap. 1. de off. delegati. Et ab eius ss. non pot. nisi ad solum Pontificem appellari ex Reg. cap. super quest. § porro. eodem tit. de off. delegati. — Dixi etiam esse datum a Papa, quia huiusmodi Conservatores a solo Romano Pontifice possunt dedi. Ut probat. text. Cap. 13. ibi deditum, et dictum Cap. fin. ibi a Sede Appca. deceduntur, et ita nonnulli Pontifices pluribus Religionibus concesserunt Conservatores cum amplissima facultate, quas refert Barb. supra a num. 7.

Secundo notandum est de iure communi non posse esse Conservatores nisi Episcopos aut eorum superiores vel Abbates seu dignitates vel personatus in Ecclesiis cathedralibus seu collegiatis obtinentes. Ut probat dictum Cap. Ult. hoc tit. lib. 6. ibi deputari non possint nisi Episcopi etc. — Sed obijcies tx. in Cap. Statutum de rescriptis lib. 6. Ubi Conservator qui est delegatus Sedis Appcae, et ob id sub tit. de off. delegati tractatio eius habetur, sed delegati Sedis Appcae possunt etiam deputari Canonici Ecclesiis cathedralis dicto Cap. Statutum. Cap. Cum olim 14. de maioritate et obedientia. Ergo non bene hoc munus restrictum est ad Episcopos et eorum superiores et dignitates habentes. — Cui difficultati resp. quod Canonicus ecclesiae cathedralis possit creari iudex delegatus Sedis Appcae, et in substantialibus conveniant, iudices Conservatores et iudices delegati, tamen quandoque disputatis in multis differunt. s. in eo quod delegati ad quascunque causas deputantur, Conservatores vero soli inventi sunt ad aliorum tuitionem et ob id necessarium est quod non modo in dignitate constituti sint, verum id amplius inspiciendum ut dignitates superiores et eminentiores obtineant, ut sit praestantius munus suum et honorem repraesentent. Sed hoc de iure communi procedit, ex privilegio tamen Sedis Appcae et ex indultis possunt Canonici Ecclesiarum cathedralium esse iudices Conservatores.

3. notatur Conservatores attento iure communi et remotis specialibus concessionibus, solummodo procedere posse contra manifestas iniurias seu violentias, idest, illas, quae iudicialem examinationem non requirunt nec ad alias quae talem examinationem exigant suam extendere posse potestatem tx. in Cap. 1. et ult. de off. delegati in 6. Necessarium igitur est ad effectum ut procedere valeat Conservator, quod ante omnia appareat, iniuriam seu violentiam fuisse manifestam et notoriam, et quod eidem constet de qualitate notorij docet glo. in mo Cap. 1. Verbo Conservatores. Quod si Conservator dubitet de illa notorij qualitate vel clare de ea non appareat, poterit ante omnia summarie examinare an violentia vel iniuria sit de qua agitur, notoria fuerit et super eam probationes recipere ad suam fundandam iurisdictionem, ita ut si inveniat illam notoriam, procedat in causa, alias esse in expensis pronunciet. Docet d. glo. in Verbo Conservatores, nam huiusmodi iudicialis indago illi prohibita non est in violentijs, seu iniurijs notorijs, in quibus alias iurisdictionem habet. Nam ad effectum videndi an circa illas iurisdictionem hanc habeat poterit indagare et inquirere etiam in foro iudicij et c. neg. tx. in Cap. 2. de iurisdict. Cap. praeterea de off. deleg. — Confirmatur a paritate tx. in Cap. si Clericus laicum de foro competenti in cuius terminis s.m. intelligas Abbatis, ibi et aliorum antiquiorum, quamvis iudici Ecclesiastico competat iurisdictio adversus laicos si ipsi fateantur rem de qua agitur, esse ecclesiae, poterit Iudex Ecclesiasticus in eventu, quo reus ad suum iudicium vocatus negaverit rem esse ecclesiae, ad instantiam actoris summariam de hoc ante omnia cognitionem adhibere, et ea operata, non obstante negatione laici in causa procedere. Idque probatur tx. in l. si quis ex aliena §. ff. de iudicijs, cum similibus; alias enim esset in potestate laici declinandi per simplicem negationem evertere privilegium. d. Cap. si Clericus laicum, quod est absurdum. — Similiter ergo in casu nostro si Conservator dubitet vel reus negaverit notorij qualitatem nihilominus poterit Conservator per summariam ante omnia de notorij qualitate cognoscere. Docet ita Barb. dict. alleg. 106. num. 20. —

4. Notetur. Notorium, evidens, seu manifestum esse quod omnibus vel pluribus Civitatis, populi, seu viciniae manifestum est. Vide tx. in cap. cum dilectus de purgat. Canonica Cap. quae lata[?] eius. Cap. de manifestis Cap. ult. 2. q. 1. Nihilominus, quia ad probandum factum aliquod fuisse notorium seu manifestum ubi probatio haec desideratur, sufficit testimonium duorum legitime deponentium, nec requiruntur omnes celebritates, quae alias requiruntur ad notorium efficiendum ut ar. tx. in Cap. tam litteris in principio de testibus observat elegantius Glossa penult. in Cap. de omnipotentis 2. q. 1. Gomez t. 3. variar. Cap. 1. n. 44. Ideo in proposito nostro, quod probatio notorij ante omnia necessaria fuerit, sufficere Conservatori per duos legitimos testes de illa notorietate constare, latius etiam erit talem probationem de plano et absque solemnitate iudiciorum assumere, cum solum contineatur ad fundandam iurisdictionem, ut cum pluribus docet Barb. d. alleg. 106. n. 29. —

5. Notandum est Conservatorum potestatem in terminis iuris communis adeo restrictam esse ad iniurias seu violentias manifestas, ut si de alijs cognoscant processum et sententia in totum corruant ipso iure, et Conservatores poenam incurrant suspensionis ab officio per annum, ut probat tx. in Cap. ult. de off. delegati lib. 6. — Non tamen adversus illarum iniurias sed etiam inferendas potestas Conservatoribus concessa est, quia proprie in utraque vult [...]

Docet Gl.a in n.ro tx. Vbo. deffendere, q.q. occurrere possunt generalis excommunicatis sent.s proferendo in illas dminuros Vt notat Gl. in d. Vbo deffendere p. tx. in Cp. dilecto. in p.rio. Ver. Et quoniam de sent.e excommunicat. in 6. iuncto cp. ándbis et 1. ibi: quiquis furtu fecerit, eod tit. in antiquis cu traditis a Gutt. 1. canon. Cp. 4. Suarez de Censuris disp. 3. sect. 4. Vbi latè probant, hanc ee praxim generalis Ecclesiasticorum iudicu. — Cui resolutioni n obstat prohibitio tx. in Cp. Romana §. caueant de sent. excom. in 6. quam dicebat Hostiensis talem excommunicatis generalis hodie ferri n posse, Vt referunt Joannes Andreas et alij in n.ro Cp. 1. Nam resp. Prohibitionis, seu potius admonitionis illius tx. locum n habere vbi x.a subest cau sicut id tx. declarat in Ver.t Nisi, que sanè x.a Cau manifeste datur, vbi violentia ~~time~~ tur inferenda, cui contrariatur obviare contendit, vt bene aduertit Suarez d. Sect. 4. à num.o 1. Et disp. 20 Sect. 1. a n.o 3. — ~~Plura circa eamq et alijs [illegible] hic omitimq que, aud Barb. [illegible]~~

Haec tamen omnia procedunt attenta iuris communi dispositione ex n.ro cp. 1. et fin. hoc tit.o Sed n habent locu quoties a Summo Pontifice amplior facultas fuerit concessa in Bulla conseruatoria, nam tunc illa erit attendenda ex regula tx. in Cp. Porro et in Cp. recepimus de Priuilegijs et ita quamplurima monasteria habent conseruatores cum amplissima facultate. Docet Barb. Vbi supra num.o 52. —

Ex his prenotatis venit breuiter discutienda ratio decidendi ad n.ra tx. Ideo enim conseruatores Judices tantum possunt cognoscere de iniurijs manifestis et violentis, et ad eas restringitur eorum Jurisdictio Vt quanto minus fieri potuit, inferatur preiudicium iurisdictioni ordinarie, et ideo speciale ius fuit institutum noua institutione ~~ex~~ n.re tx.i que exprimitur p.ro vbm statuimus. q.d ius nouum importat Cp. statuimus de sent.a excom. lib. 6. et licet omnes iudices coercere debeant et debita animaduersione coercere iniurias manifestas et violentias, tn Pontifex noster voluit specialiter legi dicere, circa casum coercitionis, q.a plus solet timeri q specialiter in iuncta quam q generaliter imperatur Cp. quamquam 23. dist. et indago iudicialis n exigitur in eam cognitio et animaduersione, q.a manifesta et notoria delicta puniuntur absq ordinis iudiciarij obseruatione. Cp. cum dilectis de purgat.e Canonica et ex alijs q.e in responsione dabimus ad 2.a rao dubitandi —

Qua sic tradita r.ae decidendi n obstant raoes dubitandi supra adducte, non 1.a, qua dicebamus et l.q. quoniam respondendum est q.d licet ordo Judiciarius seruari debeat in omnibus causis etiam si App.ca terminetur iudicio ex dicto Cp. dilecti de Dolo et contumatia Cp. in causis de re Judicata in causis tamen in q.q. agitur de delictis manifestis et notorijs ordo hic Judiciarius n est obseruandus, vt probat tx. in Cp. super eo de testibus cogendis Cap. quoniam de filijs presbyterorum. Notoria delicta dicuntur, que ita euidentia sunt Vt neq negari possint neq vlla tergiuersatione celari, Cp. Vra Cp. fin. de Cohabitatione clericorum. Cp. euidentia de accusationibus. Cap. ex parte de Verb. significat.e l. Manifestus de Condict. furtiua. Distinguuntur a manifestis delictis q.a manifesta ea dicuntur, que probari possunt q.a pluribus patent, n omnibus aut maiori parti populi Cp. 1. qui matrimonium accusare possunt. Cp. q.d suspecti 3. q. 5. Neq obstat dictus Cap. ad n.ra de Jure Jurando q.d n probat in delictis notorijs indaginem iudicialem seruari debere per omnia, sed aliqualem ordinem requiri et ad eius obseruantiam iuramentum astringere Jurantes citatio quippe requiritur ex cap. omnipotens 2.a q. 3. et etiam ll.e prolatio ex cap. porro de Diuortijs et in n.ro Cp. 1. sine hac indagine Judiciali procedere debent conseruatores iudices, q.a de coercendis tantum manifestis iniurijs et notorijs agunt in q.q. ordo iudicialis n seruatur.

Non obstat. 1.a rat.o dubit. qua dicebamus et l.q. quoniam respondendum est Judices conseruatores et subdelegati sint sedis App.ce iurisdictionem tantum habere cognoscendi de iniurijs notorijs et manifestis q.a ad eas tantum limitata et coartata fuit Pontificis ~~facultas~~ voluntas cedentis iurisdictionem que strictim obseruanda est ex Cp. dilecta de rescriptis, alij autem delegati iudices ex vi delegationis App.ce cognoscunt de causis delegatis et de his q.e ad ipsas spectant q.a omnia venire intelliguntur sine q.q. iurisdictio

explicari vel exerceri non potest. Dicitur Text. in cap. ex litteris de offic. delegati, ad alias autem causas, quae delegatis non stringuntur non possunt suam extendere iurisdictionem ex cap. Cum Roduphus de rescriptis et tibi par est ratio conservatorum et delegatorum iudicum.

Sed opponitur statim Text. in cap. fin. hoc nostro tit. et lib. in §. vices ubi conservatores iudices non possunt iurisdictionem sibi commissam non possunt aliis subdelegare exceptis tantum citationibus et promulgationibus sententiarum. Sed delegati Summi Pontificis possunt iurisdictionem aliis subdelegare Cap. si pro debilitate. Cap. super quaestionum de off. et potest. iudicis delegati. Igitur non recte diximus parem esse rationem et delegatorum iudicum et conservatorum = Sed respondetur quod licet delegatus Summi Pontificis regulariter habeat potestatem subdelegandi iurisdictionem sibi decessam ex dict. cap. si pro debilitate. Et cap. super quaestionum atque eam potest alteri committere vel subdelegare quando eius industria a Pontifice electa est ut probatur expresse Text. in cap. si cui hoc nostro tit. et lib. Cap. fin. eodem tit. in antiquis Et cum conservator iudex deputatus a Sede Apostolica eius industria electa censetur ut cognoscat de iniuriis et violentiis manifestis et notoriis et ideo non potest vices suas alteri committere ad instar iudicis delegati. Cui etiam adimitur facultas subdelegandi si eius eligatur industria, et ita exponendus est Text. in d. §. vices. Cap. ult. hoc tit. et lib. — Docent ~~post glossam~~ in ~~Clementina, et si principalis de rescriptis~~ Barb. d. alleg. 108. n.° 46.

Non obstat 3.a in qua dicebamus etc. quoniam respondendum est ex concessione Sedis Apostolicae recte posse conservatores iudices cognoscere de iniuriis et violentiis manifestis quas inferunt laici personis Ecclesiasticis, quia huiusmodi laici inferendo praedictas iniurias et violentias committunt grave sacrilegium, sacrilegii autem rei et si laici sint subiiciuntur iurisdictioni Ecclesiastici iudicis et coram eo possunt conveniri ex cap. cum sit generale, in fine de foro competenti Cap. conquestus eodem tit. Cap. quaesitum de sent.a excom. et ea ratione non pot. dici Pontificem usurpare in hac re regiam iura potestatis. Nec etiam evertitur regula iuris qua cavetur quod actor sequi debet forum rei, quoniam ea regulariter procedit in causis criminalibus laicorum quae ad forum seculare spectant, non in his quae subiiciuntur iuditio Ecclesiastico velut in his iniuriis manifestis et notoriis quae involvunt in se crimen sacrilegii cuius coercitio pertinet ad ~~iudicium~~ Ecclesiae.

Ad txum, in cap. 2 de prebendis in 6,

Inter reservationes a Pontificib. factas qq. ordinariorum manus ita liggat ut si beneficia reservata contulerint irrita; et inanis fiat collatio caput extollit primumque locum sibi vindicat, quem refertur in cap. licet 2°. de preben. in 6. unde cum omnia beneficia vacantia apud sedem apostolicam seu in curia a Clem. te 4. dispositioni Romani Pontificis referantur ita ut ordinarius inutiliter conferat huius reservationis meminit txs in cap. statutum cap. ex presenti hoc tit. in 6. extatque vestigia in Clementina 1. ut lite pendente illustrat deque eius interpretatione late agunt Simoneta de reservationib. q. 3. Iambatius de off. et potestate Legati a latere lib. 3. tit. de par. Legati in conferendis beneficiis Nicolaus I. de beneficiis 3 par. cap. 1. Anastasius germonius de indultis Cardinalium § 7. quem sublatis n. 31. flaminius de resignat. lib. 5. q. 10. Petrus greg. de re beneficia cap. 12. et sintax. iuris lib. 17. cap. 10. et in partis tit. 28. cap. 17. Palacios Rubios in tractatu de beneficiis vacantib. in curia, et plures alij congesti a Solorzano de iure indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 16. et ab Augustino Barbosa de pote. epi. 3. p. te alleg. 97. et de universo iure ecclesiastico lib. 3. cap. 13. qq. Redendi Lotherius de re beneficia lib. 2. q. 26. Iannis Dartis in tract. de beneficiis sect. 13. cap. 2. tonduti questionum beneficialium 1 p. te op. 13. et 3 p. te q. 79. 2. et q. alt. =

Sed licet nri txs regula muniatur tot Pontificib. decretis et interpretum authoritatib. difficultatem novitem patitur ex eo quod collatio omnium beneficiorum in diocesi existentium de iure expectat ad Episcopum ordinarium qui in iure conferendi beneficia in sua diocesi fundatum habet intentum cap. cum ex iniuncto in fin. de hereticis cap. conquerente de officio ordin. cap. cum venerabilis de except. cap. ex frequ. de institut. cap. regenda 16. q. 1. cap. nullus cap. omnes 16. q. 7. Selva de beneficiis 1 p. te q. 26. francus de Leon in thesauro fin. eccl. 1 p. te q. 26. tonduto questionum beneficialium 1 p. cap. 3. Id. Pontifex ergo epo quesitum tollere non debet cap. pastoralis ibi de privilegiis cap. sub ipso de off. Legati cap. quoniam 1. de relig. cap. cum olim de consuet. cap. licet de officio ordinatorum cap. ad audientiam el 1°. de ecclesijs edificandis cap. leu 9. ibi nec onorem esse puto in quo fratrum meorum onorem suum perdi cer. Ignorco = 99. dist. igitur non recte Pontifex in praegravamen Episcopi praeiudicium beneficia in curia vacantia colat. sibi reservat maxime cum ecclesiasticus ordo turbat. si sua unicuique epo. iuris dictio non servatur ut sunt verba Divi greg. in cap. pervenit 39. 11. q. 1.

Accedit utique superiori argumento aliud efficacius ex eo quod si in collat. beneficijs simul concurrant Episcopus, et Pontif. ita ut eodem die alicui beneficium conferant prouisio illius qui beneficium prius contulit preferenda est, etsi non appareat quem collatio fuerit primum facta potior erit

conditio

[illegible]

[illegible]

553

Collatio possidentis. Si vero neuter possideat tunc is qui fert cui Pontifex ipse contulit propter conferentis ampliorem prerogativam ut liquido probat textus in Cap. si a sede apostolica 31. de preaenndis in 6. et docent Gonzalez ad reg. 8. Cancellariae § 3. proemiali Lotherus lib. 2. de re beneficiaria q. 22. et seq. Azor 2. tom. moralium lib. 6. Cap. 25. q. 6. Menochius de arbitrarijs casu 48. Mascardus de probationib. concl. 374. Rosental de feudis cap. 6. concl. 72. Ioannes Gonzalez de primarijs precib. pag. 23. et 24. Solorzano in politica indiana lib. 3. cap. 10. et de Iure indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 9. igitur si episcopus Pontifex in collat. beneficijs in curia Romana vacantis prevenerit ita ut prius illud beneficium conferat valida, et rata erit eius collatio, et consequenter dicendum q. beneficium in curia vacans non adeo est Pontificis dispositione reservatum ut inferior eo scilicet episcopus illud conferre non valeat contra id quod in nostro textu decernitur.

His tamen insuper habitis dub. rationib. verissima, et Iure consona est nostri textus divisio primum tamen brevibus satisfacies si memoriae repetas illud scitum scilicet quod Pontifex ex plenitudine potestatis liberam, et plenam habet beneficiorum dispositionem ut probat ex nostro textu, et d. cap. proposuit de concessione prebendae in antiquis, cap. ad honorem de authoritate, et usu pallij clem. 1. et lite pendente ubi initio tamen summi Pontif. in partem sollicitudinis oneris ecclesiastici locavit episcopos cap. qui se 2. q. 6. d. cap. ad honorem 4. de aut. et usu pallij, et quemadmodum sollicitudinem cuique episcopo suae dioecesis omnium ecclesiarum reservavit cap. omnes Basilicae 16. q. 1. cap. oblitus 61. dist. cap. 3. 10. q. 1. sic collationem seu institutionem beneficiorum liberam in suo territorio et episcopatu reservavit d. Cap. de Capellis monachorum cap. placuit § in ecclesiis de privilegiis cap. ex iniuncto in fin. de Hereticis Decius in tract. de reservat. in pr. an 72. Simoneta eodem tract. q. 3. Flaminius Parisius de resignat. q. 10. n. 49. Petrus Greg. de rescriptis lib. cap. 5. verum summi Pontif. nec tantam potestatem conferendi reservavit ordinarijs quin similem, et maiorem sibi reservaverit Cap. omnium Iudicum l. 1. 6. de off. prefecti urbi, et tradita a Solorzano de Iure indiarum tom. 2. lib. 2. cap. 9. plura cumulat Gonzalez ad reg. 8. cancellariae § proemiali neque enim censet Papa aliquid sibi preiuditium inferre arg. textus in cap. super eo de off. legati neque per gratiam alteri factam sibi ligare manus cap. 1. de concessione prebendae in 6. adeo ut quam iure vellet dicta suprema potestate abdicare non posset (in cap. quamvis pactum 2. q. § 2. de pactis in 6. Menchaca de sucesionum creat. cap. 26. Urrigas in tract. de episcopi Iurisdict. axiomate 2. et plures alij congesti a Valenzuela in monitorio S. Venetorum q. 6. ex n. 50 cum seqq. et ita in collat. beneficiorum cum ordinariis concurrit d. cap. si a sede 31. cap. quamvis 38. hoc nostro tit. de prebendis in 6. potuit itaque Pontifex virtute suae potestatis, et Iure

suo

Hic adverte [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible]

suo utens dispositioni suę reseruare beneficia vacantia in curia nec tali reseruat aliquid ꝑ iustitię dicit episcopo inferri iniuriã ut facere dce sit iure suo Cap. 2 secta 32 de elect. l. in Iuliani 73 § 1 ff. de iniuriis sicq. potestatẽ cõferendi beneficia in omnib. mensib. omni ordinario cõcessã coarctare potest Pontif. alternatiuã cõstituendo de qua latissime Garcia de beneficijs 5 p. cap. 5 § 2.

Sicque dissoluta priori dub. rone ad uersus nostrã Pontif. infert consequenter q. si q. Romano Pontifice habuit priorẽ gratiã alicuius preuendę vacãtis vel f. vacaturę in aliqua ecclesia preferet. ei cui legatus illius prouintię uirtute generalis cõcessionis de prouidendo sibi datã eãdẽ prouendã postea cõtulit cap. dudũ 31 hoc nõo tit. de preuendis in 6. ubi Pontif. dictis decisionis reddit rationẽ q. scilicet eadẽ potestas quę legato cõcessa fuerat, et maior apud ipsũ Pontificẽ remansit et q. cũ eadẽ preoccupauerit potestatẽ vel hoc solo iure melioris cõditionis ẽẽ debebat sub dicit tamẽ in d. tẽu Archidiaconus Menochius, et Ioannes Andreas q. ordinaria iurisdictio delegata comissa maior est in delegat, et minor in delegato, et q. fons scaturiens maior est quã riuus inde procedẽs, et q. ꝑ talẽ Papę ꝑuisiõ manet legatę manus inferioris et veluti reuocatũ mandatũ generale q. habebat ꝑ quantũ ad illũ speciale preuendã ut dicit. in d. cap. dudũ ꝑsequit. Pal. Cons. 326. in fin. roli gramatic. decis. 30 Menochius Cons. 429. Garzia de nobilitate gta 35 n. 59. ubi dicit q. licet princeps cedat alicui iurisdictionẽ n̄ ideo eã a se abdicat sed semper maior apud ipsũ stat cui adde Bart. in l. 1. ff. de Iudicijs art. 4. Solorcanus ubi supra ad valde utiles questiones in praxi =

Nec 2. dubitandi ratio stringenda est facillime enĩ incurrat respondeo q. doctrinatur in Cap. si a sede 31. hoc nostro tit. de preuendis in 6. procedat et locũ sibi uindicat in Beneficijs si de apostolicę n̄ reseruatis in quorũ collat. cũ concurrant Pontif. et Episcopus prefert collatio illius qui prius cõtulit preuent. q. locus est itaque ea puisio tenet quę prius facta fuit siue a Pontifice siue ab Episcopo d. cap. dudũ & nos igit de preuendis in 6. d. cap. si a sede eodẽ tit. ipsi pluris 8. 6. specu de off. delegati eodẽ tb. docet Couarruuias de beneficijs p. 2. Simoneta de reseruat. q. 2. Goncalez ad regã 8. Cancell. § 3. proemiali et plures cõgesti ab Augustino Barb. in Collect. ad textũ in dict. cap. dudũ n. 2. nã cũ ordinarius ordinariorũ Pontif. sit omnib. ordinarijs ꝑ preuentione in omnib. beneficijs cõficiendis cõcurrit. Cap. quęuis 38. de preuendis in 6. sicut enĩ inter prouisiones factas a Pontif. et a Pontif. et a legatis (qui scilicet de latere sunt aliamque cõferendi gratiã n̄ habẽt Cap. 1. de off. legati in 6. tẽxs ita intelligendus ꝑ Cap.

Literas

literas de suppl. neleg. prela. preumptio locum habet ut in d. cap. si a sede 31. traditum est. si autem eodem die conferant epus et Pontif. nec de anterioritate constet potior est conditio possidentis. si vero neuter possideat a Papa quis prouisus propter conferentis ampliorem praerogatiuam erit alteri praeferendus ut docemus in d. cap. si a sede Clement. 1. §. neutro. ut lite pendente docet ita Philaus de literis gratiae in praeiudicio n. 8. Gonzalez ad regulam 8. §. 3. proemiali per totum. si tamen ordinarius et Pontif. vel legatus uno die conferant, et in collat. ordinarijs hora apposita est in collat. Papae vel legati non vel e conuerso collatio illa praeualet cui hora asignata est cum gla in d. cap. si a sede resoluunt Cassadorus decis. 20. de praeuendis Rebuffus in tract. de pacificis poss. 20. 29 9 Tiraquellus de iure primog. q. 41. opinione 41. et de retractu §. 11. gla 1. n. 16. Barb. in L. 1. ff. de resoluto matrim. p. 2. n. 20 cum alijs adductis a Barb. in collat. in d. cap. si a sede n. 2. haec tamen ut diximus procedunt in beneficijs sedis apostolicae prouisioni non reseruatis. dicendum namque ita statuit in beneficijs in curia vacantibus quae cum sint reseruata collationi Pontif. nullus inferior nec praeueniendo ea posset conferre cum per huiusmodi reseruationem omnimodo ius conferendi inferioribus Praelatis quod alias si facta reseruatio non fuisset ad eos pertineat adeptum sit docent Coua. in practicis cap. 9. Simoneta de reseruat. q. 18. per totum.

Ex praedictis infert. uera resolutio ad quaestionem illam in praxi ualde conditionatam scilicet quale ex duobus instrumentis eodem die confectis praeferendus sit et si ex eis de prioritate constet licet prioritas in una hora distat certum est scripturam, quae ita prior apparet praeferendam quod ubi de praelat. est quaestio utrum alio priuato rat. unius horae vocatum leg. si quis §. si suo ff. de vulg. et pup. notat ibidem gla et ex L. ex pluribus §. f. ff. de solut. Baldus in L. imperator la 1. uers. et nota quod dies de statu hominum Felinus in cap. pastoralis n. 9. de rescriptis et alijs relatis hominibus in enciclopedia iuris 3. p. t. 19. cap. 9. Olea. de cess. iurium 4. 8. q. 3. Narbona in horographico iuris hora 1. n. 18. Fenacius de momento temporis cap. 17. non solum rat. unius horae et particulae sed ratione momenti, et puncti verum dici prius alio ex decio Tiraquello congestis a Narbona et Olea ubi sup. expendens textum in L. Arethusa de statu hominum l. tex. enixa de verborum significat. et alia congerens Menochius de arbitrarijs casu 48. Acosta de priuilegijs creditorum in praefact. ad L. 3. n. q. ratione unius horae dicat. quidem altero prius obtinuit siue Stronensia ut ex in numeris textibus lu xis textibus scripturae testimonijs euincit Tiraquelus ubi sup. et cum pluribus resoluunt Olea, et Narbona ubi sup.

Ex his praeterea unius horae praeuentio ni esse locum siue in mate. beneficiali de qua in cap. si a sede §. 7 doct. de praeuendis in 6. siue in alio quolibet actu dependent gla in d. L. ex pluribus,

895. fin. al.

8.9. § fin. ff. de elect. et in d. cap. a nobis 29. 160. si non. cap. pariter de rescriptis Bald. in d. l. imperator l. lecturam 4. ff. de statu hominum in l. prescript. n. 56. si d. ius v. hg cug. in d. cap. si a sede de praebendis in 6. Felling. et Decius in d. cap. pastoralis de rescriptis in ppio. Selva de beneficiis 3. p. q. 9. Putig decis. 172. n. 3. lib. 3. Menochius de adipis. cenda remedio 4. n. 792. Petrus Greg. in praeludiis optimi iuris consulti lib. 4. cap. 6. ubi in uno casu ordinarijs, et summi Pontif. illum praeferri cui prius, quorum collatum fuit beneficium, sentit Iambrinus de potestate Legati lib. 3. n. 663. Ricius in praxi variarum resolut. 103. in ppio ut late per sequit. ad plures alios casus Narbona in [illegible]ographia Iuris hora 1. n. 19. et seqq. illud unum his adiungere operae pretium duxi unius horae spatium, quando quae prolonga dilat. capi iure com. inspecto vel ex eo solum probari quod infans satis potest mortem prius vixisse credat. quo ad trasmissionem hereditatis in suos cum quorum totum in humanis degeret Bald. in L. unica § innouit. C. de caducis toll. Iasson in L. non totum n. 26. de legatis Sebastian. Medices de reg. Iuris ref. § p. 2. Fonatius de momento temporis cap. 32. adnota ui hoc iure com. procedere non sine misterio atento namque iure patrio antiquitus aderit uisigotorum legib. ut filius sucesionis iure in parentib. trasmitteret desiderabat ut aqua Baptismi expiatus ultra decimum diem uitam ageret L. 17. et 18. lib. 4. tit. 2. in legib. uisigotorum uulgo fuero Iuzgo. non dissimilit. atque apud Romanos in feminis dies expectauat. 8 9. in masculis 99 neque ante decedentib. parta fides uitae credebat. ut parentib. tamquam uitalei quidem st. lent saltem ad uitandas legum Iuliae et papiae poenas vel earum praemia allequenda ut eo referendum docet Ulp. tit. de decimis in fragm. pro cuius illus. trat. praeter adductos ad Nicolao de Castro in L. unica C. de caducis. A. uius D. Iosephus de Retes lib. 1. miscell. cap. 3. uidebis Petrum Fabrum lib. 2. sem. cap. 4. Beidadum ad suetonium in Nerone cap. 6. ubi Marce. Aug. donatus in dilucidationib. ad eundem suetonium Iuuebus lib. 3. aduersariorum cap. 23. cui in L. 52. § ff. de leg. 2. et adde Cod. de infirmandis poenis caelibatus et orbitatis Vigilius in § nominatim inst. de exhaeredat. Merillius lib. 2. obs. cap. 33. et 37. et lib. 3. cap. 33. uicecomites de antiquis Bautismi ritib. cap. 14. Baronius in annalib. tomo 1. Mendoça in lib. [illegible] Regum cap. 1. Narbona de aetate requisita ad omnes actus humanos annos q. 9. hodie tamen ad hoc ut filius legitime natus et succesi omnis capax habeat. sufficit quod sit Bapticatus et uiuat per spatium 24. horarum ex disposit. legis 13. Tauro quae est hodie l. 2. tit. 8. lib. 5. recopilat de cuius interpretat. praeter hominum in d. L. 13. Tariega de partu cap. 9. et in scholis ad dictam leg. 13. Iauri Narbona de aetate anno 1. q. 7. et in [illegible]hotographio Iuris hora 1. n. 26. et hora 24. an. 49.

Redeo quod ad lineam dis-

putationis

pulationis q si neque ex ipsis instrumentis eadem die confectis de prioritate non constat neque probetur. valet enim prioritas, et posteritas testibus probari grta in Cap. duobus, de rescriptis lib. 6. et in d. cap. si a sede de preuendis in 6. instrumentum prefertur in cuius confect. hora apposita est prius enim factum presumitur q. certam dici horam continet nisi contrarium probetur. Carras. co ad Leges Regias Cap. 11. ad Legem 41. lib. 3. recopilationis ferreq. de momento temporis Cap. 18. Acosta in d. prefact. Paula de Vniuersa L. in instis edict. 2° tomo tt. 7. resolut. 9. qui dat alios Salgado in Labirinto 2q. cap. 4. n. 166. nouissime Olea plurib. congestis d. tt. 8. q. 3.

Sine. de prioritate vtriusque ex instrumentis non liqueat aut ex hora vel ex eodem tenore aut ex testib. si inter duos priuatos questio maneat concursus distinguendi sunt duo casus primus q. earum altera imposs. est 2q. q. neuter possidet priori casu prefertur sine dubio posidens non q presumitur prius illius instrumentum sed q. commodum possessionis habet et actore non probante sui instrumenti prioritatem debet absolui cum impari causa melior sit commodo posidentis L. impari de Reg. Iuris L. qui accusare conuulg. C. de edendo de cuius illustrat. consulendo Sanchez de matri. lib. 2. disp. 42. Lugo. de Iust. et Iure disp. 37. sect. 10. extatque pro hac doctrina expressissimum testimonium in d. cap. si a sede hoc nostro tt. de preuendis in 6. vbi ex duobus prouissis eadem die de anterioritate non constat prefertur posidens Consentiunt Antonius Gomez in L. 45. tauri, et Paula vbi sup. n. 60. Carrascus ibidem 183. qui plures dat et post eos Meggl. Olea de cesat. iuris et actum dicto tt. 80. q. 3. 2q. autem neuter ex eis in quorum fauorem confecta fuerunt instrumenta posidera. sed ambo agunt et damnunt aduersus debitorem equaliter proportione dimidye admitendi sunt ut ex pluribus resoluit Olea ubi sup. n. 25. quid uero dicendum si instrumentum fisci, et priuati a una die factum concurrat ut si dotis et fisci disputat eleganter nortex amaia in L. 1. C. de Iure fisci Vaito de credito Cap. 4. q. 11. Mealinus de pignorib. lib. 3. tt. 2. q. 77. eleganter Olea de Lest. iuris et actum d. tt. 8. q. 13. adminiculo fortassis nec in consequenti nec inutili recedentis iterum accedimus ad explanatum vero propositum in nostro Cap. licet 2. de preuendis in 6. statimque premit questio illa q. scilicet illum sic queritur dubium reseruationis nostro beneficium in curia vacare ac apud sedem apostolicam pro quo uicii explicat. animaduerto q. Curia dicta est a cura siue q. in ea multorum Cura agitur seu cura de cunctis administratur. ut tradunt Archidiaconus in Cap. siquis Clericus 11. q. 1. Mandosius reg. 3. Cancelariae q. 1. n. 4. multiplices habet acceptiones Cap. Romana in princ. de appll. in 6. Cap. 1. § 2. de foro competente eodem libro Cap. siquis clericus 20. Cap. siquis sacerdotum 11. q. 1. cap. clericus 83 q. 4. L. 3. ff. q cuiusq. vniuersitatis

[illegible]

Universitatis. L. omnisque C. de naturalib. liberis Goncalez ad regul. 8. Cancellae glo. 13. §. 1. Lotherius de re beneficiaria lib. 2. q. 27. nº 4. ut segg. Brisonius lib. 3. de Verborum significat. Ubo cura frequentius tamen usurpat. pro loco in quo Romanus Pontif. residet cum suis consiliariis clem. ne Romanae et ibi omnes de elect. et ita Romana curia ibi erit ibi est Pontif. non cum solis suis domesticijs sed cum sacro Cardinalium senatu ut que cum ipsa sede in tota sua maiestate repraesentata perindeque non potest separari ab ipsa sede apostolica nec sedes ab ipsa curia itaque ut quemadmodum curia Romana ibi censet esse ubi est sedes ita e converso sedes dicit. esse ubi est curia Gonzalez d. glo 13. §. 1. Lotherius d. q. 27. nº 8. Cob. in practicis cap. 4. sic etiam regia curia dicit. ubi est Rex cum eius consiliariis et alijs qui eiu interim assistunt ut ei visitant in regimine totius regni ut tradunt Covarrub. d. cap. 4. Barb. de pot. epi. alleg. 97. La Rea de cens. Ivan.=

Quaeresta

me an si Romana absit Pontif. ubi intelligat. curia manere ut ibi Benefª. vacantia comprehendant in rescript. omni cap. 2. dicunt absente Papa a Roma curiam Romae non remanere nisi specialiter hoc declaraverit Pontif. sicuti Pius 29. ad Ocillum mantuanum proficiscens relictis Romae non nullis Cardinalib. et auditorib. Rotae declaravit Romanam apud eos non secus ac apud se esse refert Ioannes Saballinus lib. 2. Comment. et ex eo Anonimus Iuris Pontif. lib. 2. cap. 12. alterius de censuris lib. 5. cap. 3. vers. hac autem q. obbis curiae Romanae in nostro textu intelligit et locus ubi residet et moram trait Pontif. et suis cardinalib. et utique locus ubi remansit audentia Papalis ipso absente itaque beneficia vacantia ubi residet Papa cum senatu Cardinalium vel ubi mansit audentia eius eo absente ex dictis nostri textus reservata intelligunt. dispositioni summi Pontif. ita docet Didacus Perez in L. 39. ordin. lib. 18. tit. 19. Garcia de Beneficijs 5 p. cap. 1. et plures relati a Cerudo in Collect. 21. ad Sextum quidquid in contrarium reclament Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glo. 13. §. 1. Octavus Barb. in t. 2. §. legatis nº. 36. de Iudicijs pro hac ultima sent. meo videri valde adaptat. verbis nostris txs ubi sedes a curia distinguit. fortassis quia potest contingere ut ubi est curia ibi non sit sedes Romana curia enim ibi est ubi cancellaria est audentia cum licet ibi non sit Papa ne hoc negari potest ex dictis itaque beneficia in tali loco vacantia ad effectum reservationis nostrae in curia vacari intelligunt. sed cum in loco ubi residet Papa licet ibi non sit cancellaria et audentia existat sedes app. beneficia etiam vacantia in loco ubi residet Pontif. sub reservat. nostri txs districtum nam ibi est Papa ubi est sedes Toleto in summa Lib. 2. cap. 25. similiter quae in eo loco dicunt. esse limina apostolorum quae episcopi visitare tenent ex disposit. txs in cap. ego 4. de Iure iurando ubi est Papa qui fungit ipsorum apostolorum auct. non vero ubi sunt sacra corpora

notat.

notat Abbas ibidem n. 6. Feling n. 9. Aug. Barbosa cum alijs in collecta. addit. text. n. 5. pilliusque capitis exacta elucidatio consulendus Barbosa de officio episcopi alleg. 111. Azor de sacris elect. 2 p. sect. 6. Sad nutex de veteri clerico monacho lib. 2. cap. 97. et de liminibus Apostolorum plura pulcra egesit Lavarus ad Sidonium lib. 1. cap. 5.

Quae autem beneficia apud sedem dicantur vacare vel in curia Romana dum sermo est de reservat. capitis nostri clausula in corpore iuris cum dubitat asserendum est quod ea quae vacant apud sedem ipsam ut in curia remanere per mortem beneficiatorum reservata intelliguntur ex nostro textu non vero illa quae in curia ut apud sedem vacaverint per resignationem ut aliomodo sub nostri tex. reservat. Ita hodie docet Gonzalez ad Reg. 8. Cancell. gto 13. n. 38. et cum pluribus Barb. de officio et potestate episcopi 3. parte alleg. 5. tamen si in curia vel apud sedem vacaverint non per mortem sed per resignationem ut aliomodo reservata etiam sunt summi Pontif. dispositioni non per reservationem huius tex. sed virtute reservationis contentae in extravag. ex debito de elect. et extravagantis ad regimen de praebendis inter communes notat Barb. cum Garcia Gonzalez et alijs d. alleg. 57. et de universo iure ecclesiastico lib. 13. cap. 13. et in collectaneis ad dictas extravagantes, quae reservatio dictarum extravagantium et fuerit temporales, et expiraverint cum d. editoribus renovantur semper per omnes summos Pontif. in regulis cancell. ut referunt Gonzalez ad reg. 8. gto 8. n. 17. Garcia 5. parte cap. 1. Lotherius de re beneficiaria lib. 2. q. 27. Aug. Barb. in collect. extra ad regimen de praebend. et in extravag. ex debito de elect. de praedictis tamen reservationibus non clausis in corpore iuris sed in regulis cancellariae praeter illos qui integros tractatus ediderunt quo in retulimus agunt Azor instit. moralium 2 parte lib. 6. cap. 34. Garcia de beneficijs d. 5. parte cap. 1. Barbosa et plures ab eo relati de off. et parte episcopi alleg. 57. et de universo iure ecclesiastico lib. 3. cap. 13.

Insuper adnotandum quod Reg. 1. in cap. statutum 3. hoc nostro tit. de praebendis in 6. noster tex. de cetera temperavit quadam ex parte statuens ut de beneficijs apud sedem vel in curia vacantibus Pontif. intra mensem vacationis provideret alioquin d. tempore elapso valebunt collationes ab ordinario factae potestate ordinaria perinde ac si nulla unquam reservatio extitisset notat ex dicto cap. statutum Azor institutionum moralium 2. p. lib. 6. cap. 34. Verum porro Barb. dicta alleg. 57. et de universo iure ecclesiastico lib. 3. cap. 13. multis relatis quod verum est in vacantibus apud sedem extra reservationem nostri cap. non in caeteris vacationibus in curia contingentibus virtute alterius reservationis quam provenientium ex nostro cap. nullum est prae-

finitum

pro finitum tempus ad conferendum notat Barb. in numeris relatis ubi supra non operat. tamen haec remissio ad mensem ut post mensem omnino excludat. Papa autem conferri non possit sed ad hoc tantum ut post hunc mensem manus ordinarij non cessent. alterius ligatum et ideo potest Papa moram purgare conferendo beneficia vacantia in curia quae intra mensem non contulerit si tamen res sit integra ut docet Aug. Barb. d. alleg. 57. et d. cap. 23. et in collect. ad dictum textum in cap. statutum hoc nostro tit. de praebendis.=

Causam obquam Greg. 10. in textu decretum temperavit in procliui est maximeque inhaeret in nostri textu omissis eam quas tradit Vebessus in praxi de forma vicariatus Flaminius de resignat. cap. 16. procul dubio nostrae constitutionis (in qua beneficia apud sedem vel in curia vacantia Pontificis dispositioni reservant. ex laudabili ecclesiae consuet.) illa fuit ne scilicet per multum tempus vacarent beneficia quippe longa beneficiorum vocatio omnibus ecclesijs dispendiosa, et animabus periculosa sed per prohibita est cap. postquam 40 dist. cap. cum inter 18. cap. ne pro defectu 41. de ellect. cap. quam sit 6. in principio hoc eodem tit. in 6. cum quod beneficijs vacantibus in curia eorum vacatio citius ad Romani Pontif. aures perveniret quam ad ordinarios adeo ex antiqua consuetudine apostolica constitut. nostra muni ta dispositioni Pontif. merito huiusmodi beneficia reservata fuere ne longius quam par et eorum provisio protraheretur. ac facilius Pontif. de ipsis pro videret viris litteratis et virtute praestantibus, quibus ecclesia maxime indiget Cap. cum ex eo de ellect. in 6. Gonzalez in d. glo. 13. n. 30. Deinde Gregorius de re beneficiaria, cap. 24. volens Romanum Pontif. Greg. 10. animarum peri culis occurrere, et ecclesiarum indemnitatibus providere statuit in d. cap. statu tum causam finalem in in textu prae oculis habens ut post mensem a die vacationis numerandum in curia vacantia beneficia per ordinarium collatorem conferri possent.=

Insuper benef. d. in cap. praesenti 34. hoc nostro tit. de praebendis ad declarationem nostrae decisionis adiecit ut beneficia legati aut ministri vel cuiusvis alterius ad Romanam curiam venientis vel ab ea recedentis si in locis vicinis ipsi curiae mori contingat reservata intelligantur quemadmodum si in loco ubi curia residet mo reretur. loca vero intelligunt vicina ubi curia quae remota ultra dies legales a loco ubi moratur ipsa curia non existit de dicaturum desinit. nata et conjura te. plura invenies penes scribentes in cap. non nulli de rescriptis cap. statutum eodem tit. in 6. Marchesanus de commiss. parte 2. cap. 6. Escobar de ratiocinijs tomo 2. cons. tut. 1. Menochius de arbitrarijs casu 163. Auch. tho dicto Acebe do in l. 20 tit. 7. lib. recopilationis, et alios quos congerit noster Escobar de Pontificia et regia iuris d. cap. 40. n. 17. et Cluerius itinerum per loci de dimetiendorum ratione Brisonius lib. 4. selectarum cap. 8. Gothofredus ad Donellum lib. 3. cap. 9. littera S.=

Edicum

Editum etiam fuit ad interpretationem nostri cap. 2. a Bonifacio 8. aliud decretum quod infertur in cap. si apostolica sede 34. de praebendis in 6. quo cavetur quod si parrochi moriantur apud sedem vel in curia sede apostolica vacante vel ante mortem Pontificis tamen eorum ecclesiae vivente Pontifice non sint provisae praedictarum ecclesiarum parrochialium provisio ad ordinarios pertineat non obstante dispositione nostri textus in cap. licet 2. ea addita ratione ne parrochialium vacatio periculum valeat animabus afferre, et ut clericus provideat ecclesiae cum sit damnosa ecclesiarum vacatio dicto cap. quam sit de electione in 6. dubitatur anxie inter interpretes an textus in dicto cap. si apostolica sede 34. procedat tantum in parrochialibus in curia vel apud sedem vacantibus quae reservantur in nostro cap. 2. an vero in parrochialibus reservatis alia ratione, et ex alio cap. hanc ultimam sententiam tenet Franc. in cap. statutum 3. hostiensis Gaspar Decius de reservationibus q. 4. Nicolaus Garcia de beneficiis 5. parte cap. 1. et eam sequitur August. Barbosa in collectaneis ad textum in dicto cap. 34. contrariam tenet Nola in praxi episcopali 2. parte verbo Beneficii § 3. dicto 10. et parte 2. verbo reservatio § 4. proemiali quorum sententiam meo iudicio validioribus nititur fundamentis ideoque beneficia reservata quocumque modo vacantia sede apostolica vacante libere potest conferre episcopus ratio est quia per mortem Pontificis cessant regulae reservatoriae et introductae per regulas Cancellariae quae cum morte auctoris expirant Lodovicus Gomez in proemio regularum Cancellariae q. 4. Serafinus divisione 980, et late hanc sententiam defendens Barbosa de universo Iure ecclesiastico lib. 3. cap. 13.

Verumtamen hanc sententiam quam ut veriorem amplectimur sic accipere ut procedat tantum in casu quo praedicta beneficia vacaverint sede apostolica iam vacante ceterum si vivente Pontifice beneficia vacaverint reservata quamvis ipse Pontifex dum vixerit non contulerit eorum collatio expectat ad futurum Pontificem non ad ordinarium quia cum vacaverint tempore quo regulae Cancellariae vigebant id est vivente Pontifice suum quem effectum nempe reservationem induxerunt quamvis postea sede apostolica vacante dictae regulae Cancellariae quamvis actualiter tamen deficiant non inducant reservationem non inde tamen reservationes prius vivente Papa, et regulis vigentibus desinunt nec expirant imo beneficium semel affectum semper remanet affectum ex textu ad Romanis de praebendis Ancharranus cons. 188. Geminianus cons. 93. asserens hoc tutissimum axioma, et ex his possunt reduci ad concordiam variantes et contrariae sententiae Garciae et Goncalez ut scilicet sententia Garciae asserentis sub ditis verbis dicti cap. si apostolica sede 34. non comprehendantur nisi beneficia parroquialia reservata ex nostro cap. 2. de praebendis procedat cum beneficia alio ex capite reservata vacaverint vivente Pontifice quod ea non contulerit sententia vero Goncalez affirmantis omnia Beneficia Parrochialia reservata quomodocumque comprehendi

sub.

sub disposit. dicti Cap. apps. sede locu obtineat cu vacauerint sede ap. post. vacante q nullus ex interpretib, quos uideru adnotaui =

Sed, que res an sub reseruat. cap. nostri licet 2. de prebendis in 6. comprehendant. beneficia vacantia in curia, que ad Ius patronatus pertinet dicu minime si pertineat ad Patronu laicu sic Ioannes Monachus et alij in nro. cap. licet cardinalis in cap. preterea de Iure patronatus Felinus in cap. nihil de prescript. Eneas falconius de reseruationib, q. 3. principali Couarr. in practicis cap. 36. Azor, institutionu moraliu 2 p. lib. 6. cap. 34. et innumeros referens Barb. de pot. episcopi alleg. 57. et de vniverso Iure ecclesiastico lib. 3. cap. 21. docens generaliter in quacumque reseruationib, etiamsi sint generales non comprehendi beneficia Iuris patronatus laicoru cu certissimu sit et indubitatu in Iure Pontif. p litteras suas et constitutiones nolle preiudicare patronatus Iuri. signanter laicoru cap. dilectus de off. legati Cap. cu dilectus de Iure patronatus vbi notat. Hostiensis, et plures, refert Palacios Rubios de beneficijs vacantib, in curia § 11. unde quamuis Pontif in nro. cap. 2. de prebendis et Pontifices in regulis Cancellarie simpliciter, et absolute sibi reseruauerint beneficia in curia vel apud sedem vacantia videtur reseruare tantummodo beneficia in curia vel apud sedem vacantia videtur reseruare tantummodo beneficia pertinentia ad presentatione Clericoru non vero laicoru nam quamuis habeant plenissimu potestatem in beneficialib, ut sepe repetitum extat non intelligitur illa uti cu alterius preiudicio pretextu laici cum nemo Iure suo priuari debeat sine causa quia hoc esset contra natura equitatis cap. 2. de constit. Regul. sine culpa de regulis Iuris Lambertinus de Iure patronatus lib. 3. art. 7. q. 7. principali Menochius Cons. 40 1. Pereira de manu regia p. 2. cap. 61. nisi expresse de eo fiat mentio Couarr. dict, cap. 36. practicaru Sanchez in consilijs moral. tom. 1. lib. 2. dubio 34. cap. 3. Garcia de beneficijs 5 pte. cap. 1. q, secus in Patrono ecclesiastico ut in numeris relatis docet Solorzanus in politica lib. 3. cap. 3. Salcedo de lege politica lib, 2, cap, 13. =

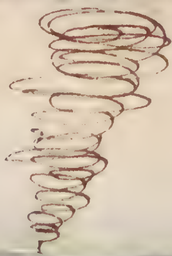
Coro laicu seu par ergo ad textu in cap. 2. de prebendis in 6. in quo de interpretat. legis 5. I. lib. 3 lib, 1. recop. non immerandi tractatur =

Occasione precedentis numeri consequenter inquirimus cu denegates obuit... ... quo Iure qua ue ratione appli litteras derogantes patronatui Regio vel laicoru detinent in consilio regio uirtute legis 25. tit. 3. lib. 1. recop. cuius interpretatu et elucidatu ut optime ase quamur omissis que inis illustrat diligent. congerit Salcedo de leg. politica lib. 2. cap. 13. primo notamus rectos, ut fideles ad eccle

siam

ecclesiarum extructiones, et fundationes — earum fundatores, et patronos specialibus honoribus prosequuntur fuisse cap. nobis 25. de Iure patronatus ubi late prosequuntur. D. Laborting de Iure patronatus lib. 3. q. 1. art. 1. Azor institu. moralium p. 2. lib. 1. cap. 20. et plures referens Barb. de universo Iure ecclesiastico lib. 3. cap. 12. Alier de sacris electionibus pag. mihi 341. agens de interpretatione textus in cap. praementis 16. q. 7. quem maxime curarunt detestes Hispani in urbe a multis temporibus, ut praefert Canon 79. Concilij enucitentis eo enim cautum in Patronorum honorem ut fundatorum ecclesiarum nomina sibi tum agerent ante altare inter missarum solemnia recitarentur suo ordine eadem que ratione translati ad Germanos imperijs temporum patronis ecclesiarum ... ut honorum memoriam et necessitate causa in illis insignia depicta habere possint Molina de Hispanorum primo genijs cap. 14. Theodorus Aepingo de Iure insignium cap. 10. et in hanc legem plura pluraque ingerens suo more doctissimus Solorzanus in politica indiana lib. 4. cap. 3. obque ratione Ius presentandi ... Hispaniae Regibus ... quod originem a Conc. tolet. 1. celebrato etate Agatonis ... Romae anno 628. ... Aarolo Volseij in epitome ... in Agatone summo Pontifice Maria lib. 24. Historiae cap. 16. Dareq. in chronico ad annum 681. Nicolaus Garzia 5. p. de beneficijs cap. 1. Bobadilla lib. 2. politicae cap. 18. ... Brosius de moralis lib. 12. historiae cap. 53. quod enim consensu receptum est lg. 18. tit. 5. p. 1. leg. 1. tit. 6. lib. 1. Recop. Camillus Borrelus de praestantia Regum Catholicorum cap. 40. Salgado de Regia potest. 3. p. cap. 10. Col. in reg. poseso 2. p. cap. 10. Diana 3. p. resolutionum moralium D. Ioannes de Solorzano de Iure indiarum lib. 3. cap. 2. et 4. et ultra innumeros ab eo congestos Salzedo de lg. politica lib. 2. cap. 11. Antoninus in historia Iuris Pontif. lib. 2 cap. 6. D. Laurentius Ramirez de prado in notis ad chronicon ... Salcedo in historia Gotica anno 81. in Ervigio Rege Barb. de universo Iure ecclesiastico lib. 1. cap. 8. nec tamen huic derogaret indictum hoc ius retentionis violarum in ... Regio et a Pontif. conferent. beneficia laici Patronatus et Reg. Co. practicarum quaestionum cap. 36. Garcia de beneficijs 5. p. 8. 11. Antoninus in historia Iurisdictionis Pontificijs lib. 2. cap. ult. l. 14. lg. 16. l. 23. l. 24. lib. 1. tit. 3. recop. l. 5. tit. 6. eodem lib. ideo cum ad ... sumus Pontif. Henricus Castellae et Legionis Rex episcopum Legionense missis ... in curia defuncto Pontifex Ioannem cardinalem eiusdem nationis hominem subrogasset illi possum Rex non ... ut refert Sobellinus lib. 4. comm. Dij 2. et ex eo Antoninus in historia Iuris dict. Pontificiae lib. 2. cap. 6. = vide legem primam tit. 6. lib. 1. recopilationis =

FINIS

Electio ad textum in cap. quae 19. de praebendis.
Mense Martij anno Dni 1645.

Nostri t[ex]tus H[uiu]s p[rim]a Perfecte n[on] poterit explanari nisi Cuius Historia Narretur quod ut faciamus Mutuabimur partem ex integra partim v.o ex t[ex]tu in cap. quanto 2.o de translat. ep[iscop]i et ex cap. illud 15.o de Clerico excomunicato quo Iura Innocentius Eius Authores habent, & in illis de Cuiusdam Hildesemensis Ep[iscop]i Causa Hic agitur. narrata intendite. Hildesemensis ep[iscop]us propria authorit[at]e n[on] solum licentia n[on] obtenta sed quod deterius est nec postulatus Sua ecclesia relicta ad Herbipolensem se transtulit n[on] Attendens quod veritas in Evangelio testatur ut quos Deus Coniunxit homo n[on] separet quod q[ue] Potestatem transferendi Pontificis ita sibi Retinuit Dominus et Magister quod soli Beato Petro Vicario Suo et per ipsum Suis Successorib[us] Speciali Privilegio tribuerit et Conveniens quando Pium Innocentius in dicto quanto ne perversitas transiret Praesumptorib[us] in exemplum illi Praecepit ut administrat[ionem] Herbipolensis ecclesiae penitus Derelinqueret districte prohibens ne ad Hildesemensem ecclesiam quam despexerit habuerat ulterius redire praesumeret cum secundum traditiones Canonicas qui ad maiorem se ecclesiam transfert a cathedra repellatur aliena et a propria careat ut nec illi praesideat quam per superbiam spreuit nec illi quam per avaritiam concupivit, quod si suspensionem a Pontifice factam adimplere recusaret, excomunicatus vinculo innodatum ipsum decrevit. Hoc factum cum inobediens fuisset Praecepit idem Innocentius in d[ic]to cap. [illegible] Magdeburgensi ep[iscop]o ut praedictum ep[iscop]um excomunicatum Publice nunciaret nisi intra viginti dies ab Herbipolensis ecclesiae administratione cessaret quod ipse adimplere Curavit pro vero spretus Sedis Appostolicae Reverentia Divina celebrare solemniter post denunciatum excomunicatum veritus n[on] est Pontifex tamen Misericordia ductus illi n[on] imposuit Poenam alias stabilitam excomunicatis divina celebrantes. Denique noster Pontifex factum praedicti ep[iscop]i damnat In nostro t[ex]tu quia quamvis Pretenderet ut ecclesiae suae integra staret se id fecisse ne si ad alterius manus Herbipolensis ecclesia deveniret periret, tamen hoc n[on] debuit facere cum spiritualia sint temporalibus digniora et obedientia melior quam victima quapropter in nostro t[ex]tu Statuit hunc eius inobedientiae notam incurrere et Appostolicis Iussionibus Contraire. Haec est Hildesemensis Ep[iscop]i Historia haec cuius Protervia ex praedictorum Iurium Mente et Verbis Fideliter Deducta

n.o 2 Ex qua Narrat. & historia sequente, Aegro lustrando et Illustranda Assertio. Ep[iscop]us propria Authoritate de Sua Ecclesia transferre se n[on] potest absq[ue] Sumi Pontificis licentia imo si quid tale fecerit inobedientiae notam incurret et Canonicis Iussionibus Contraveniet Pronat. ex cap. [illegible] cap. inter Corporalia 2.o cap. quanto 3.o cap. licet 4.o de Translat. ep[iscop]i cap. Ossius 2.o de Electione cap. 1.o de Clericis n[on] Residentib[us] cap. fin. de postulat. Pralator[um] cap. Venerabilis de Consuetudine cap. admonet 4.o de Renunciat. cap. nisi specialis 5.o cap. 4.o de officio legati Cap. sanctorum 70 dist. cap. si quis cap. n[on] oportet cum Plurib[us] aliis 7. quaest. 1.o Pronat etiam ex can. 14 Appostolorum cap. si quis ep[iscop]us translatus 21 quaest. 1.o cap. petimus 21 q. 2.o cap. n[on] licet de decurat. dist. 4. Exornant et Illustrant Propter Antiquiores Ab[b]as Gregorius lib. 15 Sintag. Iuris cap. 12 n.o 42 Sebastianus Caesar de Ecclesiastica Hierarchia 2 p. disp. 6. § 2. n.o 14 Goncales ad Regula 8. Cancelariae 5. 15. n.o 40 Garcia de Beneficiis parte 11 cap. 6. per totum Cobb. de Sponsalib[us] 2 p. § 4 cap. 7 ad fine Anastasius Germonius lib. 2.o Animadversionum Cap. 10 Suarez de Sacris eorum ministeriis lib. 5. cap. 2. Ex Theologis D. Thomas 2.a 2.ae quaest. 188 artt. 4 et 5. et 6. Caietanus Sotus lib. 10 de Iust. 5. quaest. 2. art. 3 Suarez de Religione lib. 3. lib. 6 per totum Sanchez lib. 7 de Matrim. disp. 23 n.o 13. Lambert. de Iure Patron. lib. 2 cap. 88. Barbosa de Potest. Ep[iscop]i 3. p. alleg. 53. n.o 20 idem Barb. de Off[icio] ecclesiastico lib. 2.o cap. 10 plures q[ue] alii quos ipse Refert in collectaneis ad praedictum Iura

n.o 3 At vero Nostri t[ex]tus Decisio Impugnatur ex eo nam Dictante Naturali Iure de Iure Utriusque Regni Inspectis n[on] debet quis in eo affici ut in uno eodemq[ue] loco debeat permanere, infringitur ex hoc Naturalis libertas, Conditio neq[ue] eam [illegible] n[on] est admittenda nec apponi potest ei qui est liber quippe haec Conditio publicae utilitati est apposita ut sentit Cuiac. lib. 17 quaestionum Papiniani in l. Titio in Centum § titio 2.o ff. de Cond. et Demonst. & est in homine libero apposita contra Bonos Mores ut docet Donelus lib. 8 Com. Cap. 32. quali tercunq[ue] sit a Iure est Improbata l. Imperatores 8. Item ff. de Pollicitat. l. Conditiones § Conditio L 4. l. filius 15. cum Plurib[us] aliis ff. de Cond. Inst. quibus Prohibitio transmigrandi necessitas n[on] recedendi a loco Obtineat atq[ue] ita Conditio vel Bonis Morib[us] Apposita vel Publicae Utilitati contraria n[on] recte in nostri t[ex]tus Decisione Iniungitur.

n.o 4 Nec quisquam Putet hoc Dubium Parvi momenti esse propterea quod illud sit statutum ex Placitis Iurisconsultorum qui circa Spiritualia potestatem n[on] habent, cap. quae in ecclesiarum de Constit. nam propterea quod praedicta Conditio tanquam Publicae Utilitati ac Bonis morib[us] Contraria, n[on] admittatur hoc idem in Iure Canonico statuitur quia Conditio quae repugnat Matrimonii fini rejicitur Manente Contractu cap. ultimo de Cond. Appositis igitur cum inter ep[iscop]um et ecclesiam Matrimonium Spirituale Contrahatur cap. inter Corporalia cap. quanto de Translat. ep[iscop]i cap. cum inter Canonicos de elect. q[ue] haec manendi et perseverandi in loco vel certa Conditio rejici debet, quemadmodum rejicitur in Marito qui pacto Iuramento vel Stipulatione in certa Civitate cum Uxore sua habitare Promisit, ut docent Antonius Gomes lib. 2 Varia[rum] cap. 10 n.o 23. Cobb. in 4. 2 p. cap. 7 n.o 6. quia Pactio haec in minuit libertatem

n.o 5 Augetur haec Dubitandi Ratio ex eo nam Transmigrandi de una Ecclesia ad alteram libertatem [illegible] Discipli[n]a Permanet quam per longa tempora Recolente Memoria nominib[us] eorum qui se transtulerunt Dignitatis approbat Cassiodorus lib. 12 cap. 8.o ubi plures hoc fecisse testatur illis omissis unum pro Ceteris sufficiat, Illud nempe quod Petrus Appostolorum Princeps relicta Antiochena sede ad Romanam se transtulit cap. Mutationes 7 quaest. 1. Itemq[ue] ex Romana ad aliam migratum Agnoscit cap. Per venerabilem q[ui] filii sint legitimi, sed et Apostolorum nostrorum [illegible] instructio cap. in Causis de Electione

J

Cap. Significasti de Elect. q. cum Divus Petrus Plures q. Alij illius exemplo Transmigrat. hanc fecisent Nulla Videtur. Adire .... Cur Hildesemensi Epo. precipiatur Ut propria non deserat ecclesiam ====

8. Denique Augetur Praedicta Dubitandi Ratio eo quia non recte Videtur Generaliter Prohibita Translatio Siquidem cum tantum ... prohibitio que de Minori ad Maiorem fit Ex textibus in cap. 1°. de clericis non residentibus, ubi Statuitur non posse Epos ad aliam Ecclesiam transire ... Ambitio et Avaritia quod cum Voluerit transire ad aliam Minorem cum cesset rationis Prohibitio poterit ad Minorem ecclesiam transire Ac ... non recte in nostro casu Generalis Prohibitio Proponitur.

1°7 His ita Constitutis Apparet iam Veritas et nostri casus Aequus Cuius Decidendi Ratio Ut Demonstrare possimus non Nulla ... Vertenda Sunt. Et imprimis Scindis est Gubernationem Ecclesiasticam Magnopere Convenire Ut tanquam Maxime Necessariam Adaptari ... trum Divisus Seu Distributus. Nam Ut Divus Petrus in epistola ad Clementem Ait Ecclesia Civitatis navis Similis et Videtur in qua propter Rectores ... Nautae Gubernatores, alij quoque Ministri Et adeius Similitudinem in Singulis Civitatibus Ex Ordine Presbyterorum Unus assignabatur Cui ... episcopi fuit impositum ad hoc ut omnia gereret et Gubernaret Ut quod illi Presbyteri Diaconi et inferioris Ordinis Ministri parerent cap. ... 93 dist. Docet Eusebius lib. 6 Historiae Ecclesiasticae Cap 33. Ut Episcopi Praecipuum locum Solent habere Ut pote qui in Apostolorum ... Successerunt Cap. Cleros 21 Dist. itaque Dij Appellantur in cap. futuram, et in cap. Continua 21 q. 1. quandoque etiam Summi Pontifices ... Summi Sacerdotes appellabantur Ex ea que tradit Mendoca in Concilium Illiberitanum lib. 2° cap. 30 qui quidem tanquam in tanta ... Dignitate Constituti plurima possunt efficere Alia ordinis Alia Jurisdictionis cap. Transmissa 15. de Elect. haec namque Nunc ... noster non patitur mora interim Sunt Videndi Barbosa de Potest. Epi. Alegat. 4. cum non nullis Sequentibus Petrus Gregorius in cap. ... de officio Iudicis ordinarij Ubi plures Alios Refert ====

2°11 Rursus Scindis est Epus in Suo episcopatu Constitutus non posse Propria Authoritate Absque Licentia Romani Pontificis ... deserere Ecclesiam et ad aliam transire quamtumvis Legitima Causa Sit quod in nostro casu Statuitur et Merito, namque inter Epum et ... Spirituale Coniugium Contrahitur. Cap. Sicut Vir cap. Sicut Alterius 7 q. 1. cap. 1. 2. 3. et 4. de translat. Epi. Cap. Gratum cap. Ipsorum Memoriam ... Potestat. Praelatorum Cap. Cum inter Canonicos 21 Cap. Scriptum 40 de Elect. cap. quoniam frequenter § Porro Ut Lite non Contestata Cap. Requisi... fine de Hist. Cuius Santa Legamina Nullus propria Authoritate Vel temeritate Laxare aut Dissolvere potest Ex cap. 1. ... Epi quia Romano Pontifici propter Privilegium a Christo Domino Nostro Beato Petro Concessum Reservatum est Ex cap. Sunt Supra Adulterium ... Item Ex in cap. nisi Specialis 3°. cap. quo ad translationem 4. de officio Legati nec Mirum ita Statuisse Patres Ecclesiae cum apud ... in longinquis Dispari causa Constitutum Sit Matrimonium Contractum inter Flaminem et Flaminicam nisi Morte Dissolvi non posse quod Statutum ... fuit propter Dignitatem quam in Summis Sacerdotibus Desiderarunt Vel quod Magis probo propter Religionem Confarreationis quae ... quaedam Sacratio fuisse Videtur Ex tradita a Aulo Gelio lib. 10 Noctium Atticarum cap. 15. Cum igitur Spirituale Matrimonium ... inter Episcopum et Ecclesiam Contrahatur et Dissolutio ipsius Romano Pontifici Sit Reservata Merito in nostra Decis. et in Aliis ... quas iam laudavimus Prohibitum fuit quod Epus Authoritate Propria Ecclesiam quae ipsius Uxor Vel Sponsa est Relinquere ... hanc Decidendi Rationem Antiquiores in dictis Iuribus et praeter eos Sebastianus Caesar Suarez et alij Superius Laudati ====

2°12 Facit etiam Nam Ex translatione Epi fit quaedam Alienatio Personae cum Una Ecclesia Amittat Licet Adquirat ... Pastorem Vel cum Alienatio Personarum ac Rerum ad ecclesiam Expectantium Sine Superioris Authoritate fieri non valeant Cap. Nulli ... Rebus Ecclesiae Sequitur Translationem Sine Pontificis Assensu fieri non debere ==== Denique facit illud namque quemadmodum Milites Stationes ... Seu locum Sibi Ab Imperatore Designatum non possunt L. 3. § qui Stationes ff de re Militari Multo Magis Episcopi qui in Sacra ... Militia Cap. 1°. de Clerico Egrotante Sibi Commissas Stationes Vel locum Deserere non debent, quod etiam in Summis Sacerdotibus ... Districte Sanxerunt Vetantes quod possunt in his Vocari non alia ratione quam ne Compellerentur Stationes et Munus relinquere ... L. Penult. in fin. de Vacat. Munerum L. 2 ff de Vestibus Vocando ==== Denique Facit in Confirm. Decidendi Rationis ... Ecclesia quae Mulier est quae Victima Ut in nostro casu Statuitur Cuius Natura ac Conditio illa est testante Divo Augustino ... Sit illa quae Concordiam Conservat in Angelis Pacem Nutrit in Monachis Tranquillitatem Generat in Civibus, Ut Enorme Vitium ... Contrarium fuit Diabolo Coelum Diabolus Perdidit Homo Paradisum Amisit Saul Regnum Salomon Divinum Amorem O ... Sancta tu Christi Sponsa tu Perfecta Scala per quam Coelum Adscendit. tu Quadriga qua Filius Viduae est in Paradiso tu ... porta est Paradisi et Clausura Inferni tu humilitatis Nutrix Patientiae probas Mansuetudinis Examinas. Quibus Rationibus ... iam Comminatur quam Audacter Epus ille Hildemensis Contraxit Appostolicis Canonibus et quam Sibi in Obedientiae Nota ... cum Deficiente Sui Superioris Licentia Suam Ecclesiam Dereliquerit. ====

14 Verum ne fortasse Negligentiae Aut Inscitiae Rerum Aestimatores et Utriusque Iuris Professores me Arguerent oportet ... hanc fortiter a Suarez impugnatam lib. 5 de Sacris Ecclesiae Ministerijs cap. 3. liberam et in Ultam Demonstrare Decebat ...

n.°7 Causa Propria vera q. Prohibendam translationem fuisse non vinculum Matrimonij Spiritualis sed potius odium Avaritiae et Ambitionis quod suadere conatur ex can. 1.° Concilij Sardicensis de quo in d. cap. 1.° de Clericis non Residentibus, Vbi Dicitur ideo non posse Episcopum de una Ecclesia ad aliam transire, in nullo Episcopo hucusque sit inventus qui de maiori ad Minorem transeat Dicit enim Duarenus Concilij Patres non Meminerunt Vinculi Matrimonij sed tantum Avaritiae et Ambitionis, quia p.° illa de Vinculo Matrimonij Spiritualis a Pontificibus tradita et a nobis proposita non est finalis Praedictae Prohibitionis, Adducit etiam alia fundamenta huiusce Generis Vir hac Secula sat et tanto interprete non digna quae propter Dicendum est Argumentum deductum ex d. Cap. 1.° de clericis non residentibus non Dirimere quia ex prout huius rationis non excludit alterius et recte potest vnum factum Pluribus rationibus Prohiberi ideo quod in d. Cap. 1.° magis mentio fit Ambitionis et Avaritiae quam Vinculi Spiritualis Matrimonij quia agebatur de augenda Poena Adversus transeuntes et ad hoc Causa Ambitionis et Avaritiae est accomodatio quia turpior qui Vinculi Dirumperet nam qui bono animo transit et absque superioris licentia non tam dignus poena videtur quam ille qui propter Avaritiam vel ambitionem pariter sine similiter Superioris Authoritate transit. quod satis persuadetur ex eo quod ipsi Patres Concilij insinuant iam id prohibitum fuisse quod illa prior Prohibitio quae sub mitiori poena fuerit facta aliam rationem habuit Vinculi videlicet indissolubilitatis quod non recte doctissimus vir Duarenus vbi supra, Vnicam rationem esse odium ambitionis et Avaritiae cum Artis sit Vinculum matrimonij inter Episcopum et Ecclesiam etc.

n.°8 Ex his omnibus Aperte colligitur inter Episcopum et Ecclesiam Matrimonium Spirituale Strabi quod tamen videtur initiatum, consummatum, ratum et indissecratum Durante. Vt sicut Vinculum legitimi matrimonij inter Virum et Vxorem homo dissolvere non potest ex illud Matthaei Cap. 19. quos Deus Coniunxit homo non Separet Sic similiter Matrimonium Spirituale quod inter Ecclesiam et Episcopum Contrahitur dissolvi non potest sine Pontificis Authoritate qui Successor Petri est et Vicarius Iesuchristi Vt docet Innocentius 3.us in Cap. licet ex de electione et electi Potestate quod quidem impugnari videtur ex cap. inter Corporalia 2.° de translat. Episcopi Vbi Innocentius 3.us Argumento ducto de vinculo Carnalis Matrimonij ad Vinculum Spirituale affirmat Dubitari non debere quin Omnipotens Deus Spirituale Coniugium quod est inter Episcopum et Ecclesiam Suo tantum Iudicio reservavit dissolvendum sicuti etiam dissolutionem Carnalis Coniugij quod est inter Virum et foeminam reservavit Praecipiens. Vt quos deus Iunxit etc. quod non recte vnquam dictum est, Coniugium Spirituale quod est inter Episcopum et Ecclesiam posse dissolvi interveniente Superioris licentia cum dicatur ex d. cap. inter Corporalia Divinae dispositioni hoc reservatum esse — huius ex intelligendi Causa varie interpretes se gesserunt solet
n.°9 quod inquirere et examinare quo iure sint Episcopi obligati ad perpetuo Permanendum in suo Munere quia in hoc triplex est Opinio Alij existimarunt Vinculum quo ligatur Episcopus ecclesiae provenire ex iure Divino ita Vt in illa perpetuo debeant per manere, alij dixerunt hanc indissolubilitatem ex iure Divino et naturali Provenire, Alij denique et melius dixere Vinculum quo Episcopus ligitur ecclesiae iure tantum humano seu Pontificio firmari Vt elegantur tradunt omnes fere Antiqui ores in d. cap. inter Corporalia Sanchez et Suarez qui et non nititur fundamento nam si ex iure Divino provenir[et] vel ex aliqua authoritate hoc constaret et etiam ex eo nam renunciatio Episcopatus simpliciter facta non est de iure Divino, siquidem qui renunciat simpliciter Episcopatui nulli ecclesiae postea adductus manet nec tenetur aliquid ex officio subsumere Cap. nisi cum pridem de renunciat. quod si renunciatio non est de iure Divino nec obligatio illi
n.°10 contraria erit de iure Divino — Quo praesupposito Dicendum est illud quod dicitur in d. cap. inter Corporalia videlicet Matrimonium Spirituale simile esse Carnali intelligi non quo ad omnia sed potius quo ad aliqua ita Vt in eo sint dissimilia quod tamen Matrimonio Carnali rato et consummato Pontifex non dispensat at vero in Spirituali recte dispensat nec tunc obstant illa ex verba Authoritate Divina quia sunt intelligenda idest Authoritate Divinae data Vicario suo quia ipsa Institutio Canonica est Authoritate Divina fundata est ita interpretatur Sebastian. Caesar. d. disp. 6. de Episcopis § 2 n.° 25. hac eadem Solutione intelligendi sunt ex aliis difficiles in eo cum inter Canonicos 22 de Elect. Vnica cap. quoniam § porro Vt lite non iterata plura q. alia ex quibus firmari videtur dissolutionem vinculi Spiritualis fieri non posse per Romanum Pontificem propterea quod illius obligatio de iure Divino proveniat de quorum iurium interpretatione videndi sunt Cobb. de Sponsalib. 2 p. Cap. 8 § 12 per totum Sanchez de Matrimonio lib. 2.° disp. 36 qui hac et alia D.° interpretantur Nos vero Contenti sumus hac adnotasse pro perfecta d. cap. inter Corporalia explanatione —

562

Primi et Antiqui ... intelligi ... de clero ... Canonica d. 19. ... vbo ...
... 23. ... quo refert ... ut ... 51. ... =

n.° 14. Nec tamen obstant Dubitandi Ratio[ne]s adducta[e] n.° 4 quia dicebamus Ep[iscop]os posse indulto Pontificio suam Deserere Ecc[lesi]am
et ad aliam transire propterea quod in hac denegat[ion]e continebatur Conditio et Bonis Moribus et Utilitati Publicae Contraria q[uae]
... est Reprobata nos dicimus e[ss]e Verum esse Additum non recedendi a loco impositum non posse hominibus ingenuis sed quando praecipit ep[iscop]is
ut in sua Eccl[es]ia permaneant non intelligitur adiectum additum non recedendi sed potius adhaerendi Eccl[esi]ae suae ad quod tenetur, eo ... quod Episcopatus dicitur ... est quae Conditio etiam imponitur in Matrimonio Carnali ex natura ipsius Contractus. Ne ... traditur
... incap. cum liberatus 6. de Servis non ordinandis ubi ... = Nec Magis obstat Praedicta Caroli ... Authoritas nam dicimus
n.° 16 e Praedictas translationes factas fuisse Authoritate Summi Pontificis, vel alicuius delegati qui ad hoc Potestatem habuerit qua[m]
... procedat ... illud Autem quod dicebamus videlicet ... Petri de Antiochena Civitate ad Civitatem Romanam
ad exemplum trahi non debet quoniam tanquam Pontifex hoc potuit efficere et erat illi Divinitus Praeceptum ut ... ex
per Venerabilem. = Denique Posterior Dubitatio Deducta ex d. cap. 1.° de clericis non residentibus nihil obstat n[am] q[uod]
n.° 17 ... dicebamus ideo ... tantum fuisse factam Mentionem de Avaritia et Cupiditate quia agebatur de poena imponenda adversus Trans-
grantes et ex eo quod tantum illa Ratio referatur non sequitur ea cessante posse clari transmigrationem, quapropter ... statuimus semper Necessariam esse Romani Pontificis Licentiam sive fiat translatio de minori ad Maiorem sive e Contra
Maiori ad Minorem sive adsit necessitas sive non adsit quippe haec omnia ex ... positiva ... ad Romanum Pont[ificem]
Dicuntur Spectare =

Ex quibus omnibus ... infertur ... ad tex. in cap. illud 3. de clerico excomunicato Ministrante ubi talis proponitur species ...
... non petita nec obtenta pontificis licentia Herbipolensis Eccl[esi]ae sua propria Velleita in Consulto Romano Pontifice occupavit
quod Summus Pontifex Episcopo Magdeburgensi iussit ut nisi ab administratione praedictae Eccl[es]iae cessaret ipsum excomunicatum publice nunciaret ...
Episcopus Magdeburgensis fecisset eo non obstante quia erat excomunicatus divina celebravit officia postmodum in praesentia Pontificis ...
suum recognoscens errorem, misericordiam postulavit proposuit quod sui erroris causam excusatur quod cum Magdeburgensis Episcopus non esset eius Iudex
... non crediderat quod monitus non premissa Authoritate Delegata posset ... procedere ... cum nec ante nec post litteras ...
ab eo acceperit peccare non crediderat in celebratione Divinorum, maxime cum sibi non constaret nisi per famam ... contra eum ...
Auditis Summus Pontifex Herbipolensi Capitulo scribit quod licet in hoc non videatur omnino culpabilis extitisse quia tamen in dubiis
via est eligenda ... in eo si dubitaret deberet potius se abstinere quam Sacramenta Ecclesiastica tractare. In specie
ubi propria Authoritate Hildesemensis Episcopus electa sua velleita ad aliam se transtulit et nihilominus ait Pontifex quod
videtur omnino culpabilis extitisse quod cum nulla poena ei imponatur videtur dicendum translationem de una Ecclesia ad aliam validam.

Huius textus difficultatem graviorem adeo visam esse interpretibus ut prolixius intelligentiam varias adducant solutiones illis tamen omissis
dicendum ... Praedictam Innocentii 3. Epistolam non integre referri in d. cap. illud 3. namque solum Proposita fuit Quaestio circa
utrum videlicet esset imponenda poena ei qui post excomunicationem divina celebravit officia an vero tolerandus esset ...
fuisse existimaret Magis se excomunicatum ignorabat quo respiciens Pontifex Innocentius 3. Herbipolensi Capitulo respondit
in hoc non videri omnino culpabilis extitisse at vero quo ad illam Partem qua delinquit in Desertione Eccl[es]iae Hildesemensis Cui ...
tricius nihil respondit non ex eo quod absque poena deberet remanere sed quia tantum fuit Quaestio de poena imponenda
ratione quod excomunicatus ministravit quod enim in hoc textu deficit suppletur ex integra quae extat in cap. quanto 3. de ...
Episcopi ubi imponitur poena Hildesemensi Episcopo qui Propria Authoritate transtulit se de una Ecclesia ad aliam videlicet ...
careat ... illis praesideat quas per superbiam sprevit nec illis quos per Avaritiam Concupivit. Decisio namque Innocentii 3. quae ...
... Episcopo loquitur est Tripartita in Nostris Decretalibus, Altera enim Pars reponitur in cap. d. illud 3. de Clerico excomunicato
Altera ubi toleratur Flagitium Celebrationis post latam excomunicationem. Alteram reponitur in d. cap. quanto 3.° de Translatione
ubi refertur poena ob translationem. Altera denique invenitur in nostro ... ubi tanquam inobediens ... de Infamia Canonica
... Praedictus Hildesemensis Episcopus. Haec omnia ita esse testatur Thomas Sanchez ubi s[upr]a = Verum antequam finem
Dubium ac difficile mihi videtur quod statuitur in d. cap. illud videlicet Celebrantem ... ponere cum certus sit excomunicatus celebrans deponendus esse cap. si ... cap. 2.° 3.° ... de clerico excomunicato ...
dicendum est ideo ... Praedictam Depositionis poenam remanere quia Pontifex dispensavit misericorditer cum Praedicto Episcopo ...
... de qua ... ut ad alteri perveniam consulendi sunt Suarez de Censuris disp. ... sect. 3. n.° 4 cum sequentibus ... Canonica cap. 33. qui interpretantur textum in cap. Fraternitati 6. et in cap. Postulasti 7. hoc titulo textum etiam in cap. 1. de ...
cat. ... cap. 1. de poenis eodem titulo pluraque alia ... quae nunc referre non licet ut ad propiora perveniam

Rursus interpretandus venit Concilium Carthaginense 4. cap. 27. quod refertur in cap. Episcopus 3. 7. q. 1. ubi legitur Episcopum
de loco ignobili ad nobilem per ambitum transire non debere et postea statuitur quod si utilitas ecclesiae poposcerit ...

Laicis adstante ad alium Episcopatum transire dum tamen alter Episcopus in locum illius sub Roger Rege [illegible] ubi translatio episcopi de una ecclesia ad aliam fit Clericorum et laicorum interveniente consensu propterea quod utilitas exposcebat et talis translatio fieret quod non recte dictum est necessarium esse ad translationem Pontificis licentiam. Sed huic

17. difficultati quae utcumque effugeret dixit in praesenti translatione hanc fuisse factam Pontificis interveniente authoritate et ideo quod admittenda fore. Verum solutio haec duplici ex capite reiicienda venit. 1.º quod nullum verbum extat in loco textus ex quo possit colligi processisse authoritatem intervenisse. Secundo et fortius quia si Pontificis authoritas intervenisset ad quid in praesenti exposcerent Synodi laicorum et clericorum consensum, quapropter haec solutio omnia dicenda est ideo validam fuisse translationem quod Romanus Pontifex hoc delegaverat, tandem ... verum habet delegatio ... si authoritas delegantis adesset [illegible] qui mandata ... de officio ... ut ... in mente delegatus Pontificis assensum praestiterit minime non est translatio valida fuisse tradit ita Tudeschinus in d. cap. Episcoporum n.º 3.º Verum dubium mihi videtur an in d. cap. Episcopus sit necessarius consensus clericorum et laicorum cum certum sit laicos nullum ius in hac re habere propter suam incapacitatem. Sed facile hoc dissolvitur si dicamus in d. cap. Episcopus non statui necessarium esse consensum laicorum sed potius debere clericos et laicos dicere causas et proponere in Synodo easque ad hoc ut dicat ... utrum talis debeat translatio fieri et hoc ideo fecerunt et clerici et laici quoniam ab illis fuit petitus non vero ex eo quod ad talem consensum emittendum haberent potestatem quae quidem solutio meo videri tenenda est licet ex antiquioribus interpretibus alii existiment hoc Concilium fuisse Provinciale alii vero putant eo tempore intelligi quo erat electio a populo.

Probat in fine Canon 23 Apostolorum ubi statuit Episcopum non posse suam derelinquere ecclesiam eo cum qualiqua rationabili causa subsit et statuitur hoc non debere facere a se ipso sed potius multorum Episcoporum iudicio et exhortatione maxima quod si Episcoporum iudicium superest non recte dictum est necessarium esse Summi Pontificis authoritatem, quam difficultatem ut dissolvant interpretes dicentes decisionem praedicti Can. procedere secundum ius antiquum quasi tunc temporis non esset necessaria Summi Pontificis authoritas. Verum haec solutio reiicienda est quoniam et olim omne vinculum quod contractum est inter Episcopum et ecclesiam non poterat dissolvi nisi a Romano Pontifice ac per consequens nullo tempore potuit translatio episcopi absque authoritate Pontificis fieri. Quare verius dicendum est ideo in d. Can. 23 Apostolorum sufficiens fuisse Episcoporum iudicium quia consilium praebuerunt non ex motu proprio sed potius ex delegatione Romani Pontificis qui quandoque electionis confirmationem ac translationum causas solebat delegare ut cum ex authoritate Pontificis translatio fieret minime non est validam esse.

Ex diametro videtur obstare textus in cap. Episcopus 25. 7 quaest. 1 ubi quantumvis Episcopus ab aliis Episcopis moneat et suadeat propriam non potest dimittere ecclesiam sed potius in ea dicit permanere quod iudicium Episcoporum non sufficiat ad translationem. Sed est distinctio adhibenda inter eum casum quo episcopi consensum praestant ex proprio motu et inter eum quo ex delegatione. Quando ex proprio motu faciunt invalida est translatio quo casu intelligitur textus in d. cap. Episcopus

d. Lib. ... c. [illegible] Alonseus ... [illegible] 16 c. 2 ...

Et vero quando ex delegatione Pontificis translatio validatur ut tunc procedit textus in d. Can. 23 Apostolorum quae ... utra ita in amicitia redigit Basquez s. Thomae disp. 24 cap. 2 [illegible]

Plures ... [illegible] ... 6 ... 7 ... Monachus ... =

[illegible] ... 10 ... 8.

Plures ... translat ... =

[illegible]

23. Manet quod ex his cum cui a Romano Pontifice fuerit specialiter potestas concessa ad translationem faciendam posse suam interponere authoritatem validam quod iudicare debeant ... in cap. nisi specialiter 3. et in cap. 4 de officio Legati cap. scriptum 5 de elect. nec sine ratione quippe cum hoc spectet ad Romanum Pontificem ipse possit alteri delegare minime non est eo validam esse. Quam doctrinam impugnare videtur textus in cap. 2 de postulat. Praelatorum ubi proponitur quod cum fuisset Hostiensi Episcopo Apostolicae Sedis legato ius et potestas a Romano Pontifice data ut ecclesiae Senonensi provideret Episcopum alterum electum in Archiepiscopum nominavit quaeritur utrum possit praedictus Episcopus ad Senonensem Archiepiscopatum transferre et respondit Pontifex hoc fieri non posse quod quantumvis potestas concedatur Romanus Pontifex alicui non potuit ille translationem approbare. Sed dicendum est ideo in d. cap. 2 non potuisse

335

Legatus Episcopus alterius Civitatis ad Sinonenses electus transferre quod illi data fuit tantum potestas ad prohibendum quamobrem ultra procedere non potuit, qui ipse delegatus tanquam quilibet alter Mandatarius in his quae illi deducta fines Mandati excedere non potest cap. cum dilectus Sacerdotali de Praebendis et Dignitatibus lib. 6. tradit Azor Institutionis Moralis lib. 6. cap. 17. — 2° ad propositam solutionem obstat textus in cap. si Abbatem 36. de elect. lib. 6 ubi quod vacante Ecclesia Pictaviensi canonici desiderantes eligere Abbatem exemptum quaerit an haec electio et translatio et respondit Bonifacius 8. validam esse, dummodo tamen interveniat Pontificis licentia, aut Legati de latere quo quamvis Romano Pontifici non sit concessus Legati habent potestatem transferendi. Adversus id quod dictum est. Facile tamen haec ... Dilucide si animadvertamus ... cap. si Abbatem 36 non agi de episcopo vinculo alligato et ad aliam transeunte sed de Abbate Romano Pontifici immediate subiecto qui quamvis non possit Monasterium relinquere vel ad episcopatum transire tamen si authoritate de latere transeat valida est translatio, cuius discrimen est quod Abbas non contrahit spiritualem coniugium cum suo Monasterio quemadmodum Episcopus ... non est validus esse praedicta translatio.

2° [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ad iura in cap. cum ex eo 34 de electione et electi potestate in 6. et cap. licet canon de electione in 6.

Jesus Maria y Joseph.

cap. cum ex eo 34 de elect. et electi potest. lib. 6.

Species. ~~[illegible]~~ difficile sane nec minus elegans Bonifacii 8. decretum
versatur in cap. cum ex eo 34. de electione et electi potestate ubi excitationis fuit apud Summum
N.º 1 Pontificem an liceret promoto in ecclesia parrochiali ultra annum differre ordinum susceptio-
nem tendente tempus ultra id prorrogare cui excitationi respondet Summus Pontifex
in hunc modum. Scilicet quod quamvis Gregorius Pontifex in Concilio Lugdunensi non
levibus rationibus motus statuisset ut ad regimen parrochialium ecclesiarum assumpti
tenerentur ad sacerdotium infra annum a sibi commissi regiminis tempore continue
numerandum promoveri insimulque in eisdem parrochialibus ecclesiis residere tamen noster
Pontifex iusta de causa huic generali regulae exceptionem addidit scilicet quod quo-
tiescumque promoti ad eorum praedictarum ecclesiarum promoveri infra annum tamen quia indi-
gent ecclesiae viris literatis dixit per septennium causa studii abesse possit ab
a presbiteratus ordine suscipiendo excusari dictum intra annum promoti in subdi-
conatus ordine existant. Reddita ratione scilicet ne possint redire ad seculum
qui fructus ecclesiasticos iam perceperint attamen pendente illo septennio debet
in ecclesia parrochiali idoneus institui vicarius. At vero elapsis illis septem annis
debet parrocus infra annum promoveri ad sacerdotium alias si non promoveatur
ipso facto sit beneficio privatus nulla monitione praehabita. hic est nostri textus
Conclusio. sententia ex qua deducitur Episcopum posse studiorum causa promotum dispen-
sare per septennium ut ne intra id tempus neque residere neque ordinari
teneatur ~~ipsi~~.

Conclusio

~~Ex qua~~ [illegible] hic deducuntur illustrandam sue illustrandam assertionem scilicet
N.º 2 promotus in parrochiali ecclesia causa studii absens ex dispensatione Episcopi non
teneri intra septennium ordinari in presbiterum sed diaconum, nam quamvis assertionem
probant textus in cap. cum in [illegible] 35 [illegible] textus in Clementina unica de elec.
vicariis et textus in Clementina 1 § ceterum de statu monachorum. Item textus in
aequalitate episcopatus per deinceps lib. 6 cap. 29 de regularibus in 6. cap. 22 de eo
[illegible] cap. 2 de [illegible] lib. 6 cap. [illegible] in 6. cap. licet canon 34 de
electione in 6. cap. [illegible] [illegible]

Lex in Clementin. 1 § ceterum de elect. = probant et illustrant nostram ~~[illegible]~~ assertionem praeter ordinarios in praedictis textibus
~~[illegible]~~ repetentes ~~[illegible] Cardinalis Zabarella [illegible]~~ Petrus Gre-
gorius lib. 1 de rescriptis cap. 23 et 24. Flores in praxi beneficiorum tit. de ~~[illegible]~~ pro-
motione intra annum. Bernardus Diaz in praxi criminali canonica cap. 55. Oleda
de incompatibilitate beneficiorum part. 1. cap. 2 n.º 19 Navarrus in manuali
cap. 25 n.º 127. Azorius institutionum moralium part. 2. lib. 6. cap. 8 quaest. 2. Gonza-
lez ad Reg. 8 Cancellariae glos. 5 § 1. 57. Sanchez lib. 8 de matrimonio ~~cap.~~
disputatione 31 n.º 24. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 53 n.º 77. et alle-
Barbosa de offic. parochi cap. 95 et 96. Item gat. 56 n.º 30. et alii quam plurimi relati a Barbosa in collectanea ad nostrum textum
[illegible] et [illegible] in cap. licet canon n. n. 11. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Gutierrez ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

n. 3

Cæterum licet nostri textus assertio ~~et~~ fundamentis atque ~~doctorum~~ doctorum interpretibus [illegible]
rationibus corroborata atque munita maneat. nonnullas tamen patitur dubitandi ra[tiones]
Et inprimis contra nostram assertionis partem statuentem posse Episcopum dispensare
absente ~~promoto~~ studiorum causa in parrochiale ecclesia promoto, ne intra septem[ ]
ad sacerdotium cogatur promoveri. Et inprimis textus iuris est. ecclesias concedi ~~commendari~~ ut
melius possint administrare spiritualia parrochianis ~~quam causa decimas~~
~~instituere adhoc ut habeant [illegible]~~ ut vivere possint ~~[illegible]~~
~~ita~~ inde evenit vulgare dicterium beneficium datur propter officium cap. fin. de rescriptis
Sed hoc munus ministrandi sacramenta spectat precipue ad parrochos ~~[illegible]~~
ut probatur ~~[illegible]~~ divus Paulus ~~[illegible]~~ in Epist. ad Ephesios Attendite
et universo gregi in quo vos Spiritus Sanctus posuit ~~[illegible]~~ regere ecclesiam Dei
atque illud Christi dicti Joannis pasce oves meas. Et hec munera nisi per clericos sacris
ordinibus initiatos non posse exerceri neque his solis a christo concessa fuit sacramentorum
ministratio ut probat textus in cap. 1. § una vero fides de summa trinitate et fide
catholica Concilium Tridentinum sessione 23. cap. 1. ibi: Successoribus in sacerdotio illius
tradita. alios referens Sebastianus Cesar. de ecclesiastica hierarchia disputatione
§ 2. Ergo non potest dispensari cum promoto ‡ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
Contrarium est rationi naturali dictanti ut ille qui non laborat non recipiat decimas
oblationes et alia ecclesie stipendia, illis enim obsequia debentur. aggi[ ]
dia [illegible] cap. nullus de [illegible] non ordinandis cap. quia [illegible] § [illegible]
Ulterius non minus suadet hec consideratio. Ex eo quod quilibet qui promovendus
in ecclesia parrochiale predictus debet existere sciencia et commendatus litera[tura]
cum in cunctis § inferioria de electione in antiquis cap. cum te 4. de etate [ ]
Petrus Gregorius in tractatu de rebeneficiandi cap. 7. Marsilus de irregularitate
[illegible] et alij congesti ab Aug. Barbosa ind. [illegible]
cum in cunctis et ind. cap. cum te. Ergo nunquam sufficiens erit studiorum causa ad [ ]
tione concedenda electis ad ecclesiam parrochialem nam si sciencia predi[ ]
dictis iuribus exigitur, causa dispensationis nulla adest, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Ergo nunquam potest evenire
ut causa studiorum exigat dispensationem ad ordines prorrogandos

n. 5

Ulterius corroboratur nostra sententia et dubitandi ratio. Ex eo quia in nostro de[ ]
supponitur quod potest episcopus differre ordines propter absenciam studiorum causa
at licet: quod qui ecclesie parrochiali prepositus est neque ex dispensatione
abesse studiorum causa, ergo neque differri ordines pretextu studiorum [ ]
quentia patet minor probatur. Ex eo quod residentia in beneficijs curam animarum
habentibus non provenit a iure positivo sed a iure divino ut exactissime et iure
divinarum literarum testimonijs probant atque illustrant Sotus de iustitia et iure
quest. 3. art. 1. Covarr. Resol. lib. 3 Variar. cap. 13. Azorius tomo 1. instit. moral. lib. 7

[Marginal note, left: munus [illegible] quid inpone ut [illegible] libere exercere possit [illegible] [illegible] ad Timotheum cap. 4 [illegible] in omnibus [illegible] ~~[illegible]~~ ut causa studiorum ad sacerdotium non [illegible] et fructus beneficii [illegible] ~~[illegible]~~ in [illegible] sacerdotio constitutus [illegible] promoto dispensari [illegible] [illegible] parochialis [illegible] erit dispensatio [illegible] ~~[illegible]~~ et decimas percipiat]

... dubitandi [illegible] ... nam terminus competens ...
et quinquennii [illegible] ... conceditur gradus bacalaurei [illegible] ...
[illegible], presertim cum non exigitur eminens scientia, sed sufficiens ... parrochi

Sanchez de matrimonio lib. 2 disputat. 6. [illegible] ergo infertur quod nec summus Pontifex
ex plenitudine potestatis non poterit dispensare in residentia horum beneficiorum eo quod ea
Rectoribus et prepositis ecclesiarum annexa sit ex iure divino [illegible]
dispensare valet cap. [illegible] de translatione episcopi cap. 6. 25 quest. 1a [illegible]
dictis a Suarez 1. tomo de religione lib. 1 cap. 14 Athanasio Germonio lib. 3 de sa-
crorum immunitatibus cap. 19. unde consequenter eviniatur multo minus posse Episcopum
in quo non viget plenitudo potestatis dispensare ut clerici parrochialibus prepositi
[illegible] absint per septennium causa studiorum.

[illegible] amb. tenen. rationibus [illegible] ... quatenus [illegible] posse episcopum intra septennium dispensare
[illegible] et extra [illegible] Sed in primis [illegible]
[illegible] sacris ordinibus [illegible] disciplina [illegible] ex sacris canonibus [illegible]
[illegible] ecclesie parrochialis [illegible] qui statim presbiter
ordinari valeat, [illegible] vigesimum quintum annum [illegible] institutione
[illegible] de electione in antiquis, [illegible]
[illegible]
[illegible] titulus integer de temporibus ordinationum
[illegible] in concilio Lugdunensi [illegible]
in cap. licet canon de elect. [illegible]
[illegible] ut intra annum [illegible] ecclesie parrochie [illegible]
[illegible] ut habetur in cap. commissa [illegible] de electione in [illegible]
[illegible] Sanchez tomo 7 de matrim. disputat. 45 [illegible]

n. 8. [illegible] ecclesia parrochialis [illegible] 25 [illegible]
intra annum ordinari sacerdos [illegible] ecclesiam
cap. cum causam [illegible] de electione [illegible]
[illegible] 2 [illegible] concilii Lugdunensis [illegible] qui 24 annum [illegible]
[illegible] nisi rationabilis causa [illegible]
[illegible], sed [illegible]
[illegible] suadeat [illegible] ampliorem [illegible] quod munus parrochiale
[illegible] administratio sacramentorum et cura ovium sibi commissarum, quod ut exer-
ceat parrochus debet presens esse [illegible] exponunt, quod si ipse deficeat
sacerdotis ordine, [illegible] in d. cap. licet canon [illegible]
[illegible] potest parrochus munus sibi commissum exercere

n. 9. [illegible] ex iure communi [illegible] generales [illegible]
residentia in ecclesiasticis beneficiis curam animarum habentibus ex iure divino [illegible]
nire fateamur, quod [illegible] illud tamen secundum sententiam [illegible] receptam
potest Romanus Pontifex illud interpretari, quod effectum habet dispensationis ex
rationabili causa, [illegible] in d. cap. licet canon si rationabilis causa suadeat permit-
tit episcopis, ut in residentia parrochorum possint dispensare, pro causa autem rationa-
bili [illegible] communiter intelligunt studiorum causam, que semper favorabilis est in iure
[illegible]
quod [illegible]
[illegible] 2 8.

nam Ecclesia indiget viris litteratis, litterati enim in Ecclesia dicunt ... et sedeant ...
de Magistris, illis sunt conferenda beneficia, ac virtutis premia dare benemeritis ...
l. ut virtutis 4. C. de statuis et imaginibus, sic quando Prebendarum perciperent
in Scholis docuerint et studuerint ~~...~~
~~...~~ comprobatur vera sententia in privilegijs quae docentibus et studentibus in Universitatibus, ut constat ex cap. ... et dignitatis
antiquis cap. 2. de privileg. in 6. clem. 1. § 7. de statu Monachorum, Concilium Trident. hec privilegia confirmavit sess. 5. de Reformatione cap. 1. § ...
centes vero, ubi notat Barbosa in notis ad Concil. ~~...~~
~~...~~ adeo ut in Parrochis, de quibus non
extet confirmatio Constitutionis nostre, nam cum Patres Concilij Trid. sessione 23. de
Reformatione cap. 1. Parrochis commendant residentiam in suis Ecclesijs
ita ut ultra tres menses ab eis abesse non liceat, limitant, nisi causa necessaria adsit; ut pote, si in Scholis docuerint, nam quandiu docuerint
poterunt eas fructus percipere, ad decretum secundum nostram sententiam declaratum
est à Congregatione Cardinalium, ut reffert Garsia de Beneficijs ...
parte cap. 2. num. 61. et denique Studium nostre Universitatis Salmantine
... est privilegium per Eugenium 4. Pontificem Maximum anno domini 14...
ut qui in hac Universitate studiorum causa existunt fructus ex ...
beneficio cuiuscumque qualitatis sit integre percipiant, reffert verba ...
legis Garsia de Benef. dicta 3. parte cap. 2. num. 58 et illustrans
Emmanuel Rodriguez in addictione ad Bullam expositionis num. 5. Didacus
Perez in l. 1. tit. 10. l. 8. tit. 2. lib. 1. ordinamenti ~~...~~
~~in ... de clericis non residentibus ... lib. 3. ...~~

n.º 10 Itaque in Concilio Lugdunensi justa de causa in
studiorum dispensatio conceditur circa residentiam Parrochorum, nam quamvis ...
non illitterati essent non possent ordinari, ~~tamen possunt~~ neque eligi in beneficia curam
animarum habentia, tamen potest contingere ut non sint omnino illitterati, ...
possint removeri, neque etiam sint satis idonei, nam si hi inveniantur ...
non debent admitti ad beneficia, quae ad ordines ... cap. ... 55
ubi Glossa cap. 1. 57. dist. Mayolo lib. 1. de irregular. cap. 3.
Gonzales super regula 8. Cancellarie Glossa 4. num. 40. ... accedit
dictum cap. ult. Canon, et in his ut ~~...~~ ad necessarium ...
viris sunt ex iusta causa ~~dispensationem ...~~
~~... litteratis ... indigeant~~

in residentia dispensatur ... ecclesia viris litteratis indiget,

Tamen licet in predicto cap. Canon. facultate dispensandi residentiam Parrochorum Episcopis impertiatur ... tamen circa obligationem eorum suscipiendi Presbiteratus ordinem intra annum nihil immutatum fuit; hoc autem fecit Bonifacius noster, qui concessit Episcopis facultatem dispensandi cum Parrochis studiorum causa absentibus ut non cogerent per septenium integrum ordinem Diaconatus et Presbiteratus suscipere, sed tantum Subdiaconatus = Et ratio huius decisionis ea fuit, quod supposito quod posset absens esse ... studiorum causa per constitutionem Concilii Lugdunensis ... ex eo cessit necessitas ordinum suscipiendorum intra annum ... ideo compellebant Parrochi in Presbiteros ordinari intra annum, ut possent munera Parrochialia in administratione Sacramentorum exercere, at dum absentes erant hec munera adimplere non valebant. igitur si ratio studiorum sufficiens fuit ut permitteret ipsis a suis Ecclesiis abesse, eadem et causa et ratio efficit, ut non compellantur intra annum ad sacerdotium promoveri ... ideoque Bonifacius quod intra Septenium non compellantur in Presbiteros vel Diaconos ordinari, at elapso septenio in suo robore relinquit Constitutio Concilii Lugdunensis, ut scilicet intra annum Presbiteri fiant, vel Beneficio priventur, quia ... cessat studiorum ratio reviviscat residendi obligatio, et consequenter Ordinis Presbiteratus suscipiendi sine quo Sacramenta administrare, nec Parrochi munus adimplere possent. = In ordine Subdiaconatus nihil immutavit noster Bonifacius, unde manet ... constitutioni intra annum debeant in Subdiaconos ordinari etiam studiorum causa absentes, et ratio ea fuit, ne ad seculum possent redire qui fructus Ecclesie per aliquot annos percepissent ... sufficiens fuit Ordo Subdiaconatus ut posse votum castitatis ...

Interim tamen, ne Ecclesie suis Parrochis viduate ... defectu in Sacramentorum administratione egeant, iubentur absentes alere in suis Ecclesijs Vicarios idoneos per quos Sacramenta Parrochianis administrent, propterea secundum ... expositionis venit intelligendus difficilis sane textus ... 15. hoc nostro tit. de electione in 6. quo loci statuit noster Bonifacius ... omnibus Episcopis ... Ecclesie necessitate Ecclesia Parrochialis viduata alicui ... etatem habeat legitimam, scilicet 25 annorum ... cui commendari debeat ... intersunt ... poterit ... sit ordine sacerdotali ... sex mensium; at vero si aliter fecerint Episcopi ... irrita sit commende datio. = In textu ... satisfactum videtur nostra decisio, nec ex ea docemur, ... ex quo maxime ... habenti legitimam etatem et ... Parrochiales ecclesias commendari nisi ... Gregorio decimo ... sacerdotio ... Parrochus appareret ... suus vacancie esse, tota vita ...

circa tempus ad ordinem suscipiendum quaerit, nam si ante electus debet esse
in Presbiterum ordinatus, ut quis possit eligi in Ecclesiam Parrochialem locum
vel nec constitutio Dalij Lugdunensis, nec dispensatio Bonifacij nostri in
cap. cum ex eo 34 — et si quod in hoc textu loquitur de Parrochiali commendata
data in titulum velimus difficultatem effugere, ratio auget, non enim est in
da, dare quam in titulum ergo si ad commendam requiritur, quod Presbiter sit quod
eligitur multo melius in eo qui in titulum cooptatur. Sed tamen ratio
ferentie provenit ex eo quod in commenda, vel in titulum datur Parrochialis Ecc
sia, quare deducimus quod vel Ecclesia Parrochialis proprij Parrochi
absentis commendetur administranda, vel Parrocho negligente per Episcopum
semper debet esse Presbiter qui commendat, nam natura commendae est ut ad te
pus, vel in perpetuum commenditur, ad tempus alicui commendatur Ecclesia
pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata alterius fidei, et
ab Episcopo committitur, donec idoneum Rectorem acceperit Azorius 2. tom.
titutionum moral. lib. 6. cap. 31. q. 1. Barbosa de potest. Episcop. alle
59. et quod commenda habet beneficium ad tempus eius administratione habet, et
expensas ex redditibus beneficij commendati facere, sumere ex eo alimenta
potest, ut tradit Archidiaconus in cap. plures 21. q. 1. Azorius dicto lib.
cap. 31. Anastasius hermannus de indultis Cardinalium Verbo commendare,
ad tempus alicui Ecclesias Parrochiales commendare ex veteri iure fuit
constitutum apparet, nam temporibus Gregorij primi patet ex cap. obitum 61.
cap. relatio, cap. illud 21. q. 1. Pelagius quoque id observavit cap. Cate
ses 61. dist. et tradit Nicephorus lib. 11. hystoriae Ecclesiasticae.

aliquid apponitur — Episcopus potest praebere Ecclesiam in commendam, sed ex iusta causa
tantum, qualis erit lis et absentia proprij Parrochi non relicto in Ecclesia
qui Sacramenta administret, quia tunc cum necessitas adest commenda
etiam ultra sex menses, tenet Rebuffus in praxi tito. de commendis n.
61. Barbosa dicta allegat. 59. Azor parte 2. lib. 6. cap. 31. q. 3. ita ut
quod proprie ad nostram quaestionem pertinet et in eo casu stabilitur, ut Pres
biter sit commendatarius et ratio est, quia cum commendatarius deputatur
ut Sacramenta administret propter defectum proprij Parrochi idoneus debet
ad tale administrationem ~~aliquis et alter subrogandus~~

~~..., quod ... ;~~ et cum Parrochus eligitur et si ... an
intra quem debet ordinari, per se non possit administrare Sacramenta
omnia, tamen potest alia exercere ut Parrochus, et cum proventum
~~officij ... relinquit tempus post ordinationem Sacramenta administr~~

Left margin notes:

nempe constitutus

≠ quia in titulum conse... ... Parrochiales ... intitutum, et ordinarium ... faciunt ad ordines promove... ... idoneum ... ad ... ... in ... cap. ... ... allegat 59 =

At Commendatarius ad exiguum tempus datur plerumque ad sex menses, ut dictum
extat. ergo si ipsum id tempus idoneus non existat ad Sacramenta administranda
semper [illegible] commendatarii assignatio. =
Hanc eandem [illegible] decimo, quando Parochus assignat substitutum [illegible]
ipse studiorum causa [illegible] aliter sit commendatarius idoneus non sit, attamen
quia eadem ratio militat, [illegible] debet, ut sit Presbiter qui in locum
absentis subrogatur = quae pertineat ad commendas perpetuas et ex-
tra [illegible] cum a solo Pontifice Romano concedantur nullaque
lege ecclesiastica potest adstringi, itaque missa [illegible]
fuerit. Rey Greg. lib. 1 de rescriptis cap. 17. [illegible] Hermonii

n. 12 Etiam [illegible] textus in cap. [illegible] aetate et qualitate [illegible] parrochiali, ordinatus debet [illegible] respondendum est quod debet esse ordine [illegible] in ecclesiis parrochialibus [illegible] intelligi [illegible] promoverentur ad ecclesiam [illegible] = etiam [illegible] in illis

+ in praxi beneficiali

[illegible] textus in cap. [illegible] mentio habeatur [illegible] parrochiali [illegible] ordinibus constitutus [illegible] textu [illegible] de defectu. ergo non recte [illegible] quod promotus
textu in cap. licet [illegible] = et
[illegible] textus in cap. [illegible] dist. 77 cap. [illegible]
[illegible] cap. presbiter dist. 78 [illegible] triginta annorum, ergo non recte [illegible] aetas viginti [illegible] ecclesiam parrochialem [illegible] correcta sunt [illegible] textum, et per caput [illegible] 7 § [illegible] cap. 12
[illegible] Tridentinum sessione 24 de reformat. cap. 12
[illegible] quaest. 55 [illegible]
[illegible] ad hanc materiam
textus in clementina [illegible] de statu [illegible]

++ in Romana
[illegible]
ad [illegible] ordinibus
[illegible]
[illegible]

355

Qo. 34 de elect. 116

~~qui obtinet ecclesiam parrochialem infra an~~

sufficit habere vigesimum annum ad ~~[illegible]~~
vel quecumque beneficia ergo non requiritur 25 annus; in Clementina
respondetur quod loquitur de ~~[illegible]~~ annexa dignitat
[illegible] aliud, vel [illegible] presbiteratus, nam propter anexionem
etas indeterminata requiritur, quia [illegible] in cap. licet ca-
non [illegible], hoc non prohibuerunt [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ loquta fuit de ecclesia parrochiali [illegible]
unita ~~[illegible]~~ = etiam intelligitur textus in cap.
[illegible] 35 de electione in 6. ubi adde, adeptae possessionis parrochialis
ecclesie, annus computantur a receptione ad ordines sacros; non vero computat
annus a die commissi regiminis vel promotionis, sed sicut quod in
[illegible] textu in cap. licet canon, a die commissi regiminis annus computa-
[illegible] declarat; ad quod respondetur dicendo
annus [illegible] parrochie ad recipiendos ordines sacros computatur
a die adeptae possessionis beneficii, ita ut eo tempore [illegible],
[illegible] beneficium [illegible] ordines [illegible] ex dicto
[illegible] 35, [illegible] textu in cap. licet canon. quilibet
[illegible] a die commissi regiminis [illegible] possidet ecclesiam
[illegible] parrochiali [illegible]

ad 4. Deinde intelligitur etiam textus in cap. [illegible]
[illegible] de electione [illegible] non est necessaria ante
[illegible] parrochialis [illegible] quando [illegible] ordines [illegible]
in cap. licet canon [illegible] parochialis [illegible] dicendo textu in cap.
respondet [illegible] loco [illegible] cap. licet canon, [illegible]
[illegible] necessaria [illegible]
ad beneficium curatum [illegible] non est [illegible]
[illegible]
quia [illegible] cap. [illegible]
[illegible] parrochialis [illegible] textu
[illegible] legitime impedito [illegible]
[illegible] 35 de electione in 6. [illegible] est quia [illegible]
[illegible]
[illegible] 30 vel 40 annorum [illegible]
[illegible] 116 [illegible]
[illegible] cap. 13 n. 39 [illegible] in cap. quoniam [illegible] cap. [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ in cap. quoniam [illegible]

360

capitulo et capitulum qui post [illegible] in patronatus [illegible] in [illegible]

[illegible] impedimentum reservabat per [illegible] auferre

[illegible] in [illegible] ergo eodem modo impediendum

[illegible] et [illegible] intelligatur

[illegible] dicendo quod textus in cap. quoniam

[illegible] respondetur [illegible] quilibet videbat

[illegible] et [illegible] providetur et impedi-

[illegible] patronatus cap. 2 de

[illegible] in cap. [illegible] parrochus impedito

[illegible] ecclesie noluerit [illegible]

[illegible] habita possessione ecclesie [illegible]

de [illegible] ordines ut supra diximus

, nunc etiam queritur an post privationem factam parro-

nulis [illegible] ecclesie parrochialis ex eo quod intra annum non fuit promotus

[illegible] ecclesie [illegible] eidem de novo ecclesie [illegible] decidit[ur]

[illegible] ordines [illegible] eidem de novo ecclesie [illegible] in 6. et confirmari

[illegible] consilio 355 [illegible] in [illegible] propter de

[illegible] in electione facta de canonicatu quin [illegible] propter de-

[illegible] possessione [illegible] non adest [illegible] cap. 16 in

[illegible] Julius [illegible] cap. 16 in

[illegible] = similiter etiam queritur an parro-

chus qui ex animo recepit [illegible] non recipiendi ordines intra

annum [illegible] fructus percipere, [illegible]

[illegible] decidit[ur] quod sic ex cap. commissa

[illegible] decidit[ur] quod sic ex cap. commissa

355 [illegible] in 6. [illegible] late [illegible]

16 [illegible] cap. 9.

[illegible] quest. 45 [illegible] an episcopus solus [illegible] consilio

n. 22. = [illegible] etiam queritur, an episcopus solus [illegible] consilio

capituli possit dispensare [illegible] ad ecclesiam [illegible]

[illegible] decidit[ur] quod sic quia [illegible]

[illegible] autor est dispensationis, et [illegible]

[illegible] non vero de capitu-

[illegible] in dicto cap. cum ex eo, non vero de capitu-

lo quia [illegible] episcopo [illegible]

[illegible] cap. et 12 de [illegible] in [illegible]

[illegible] capituli [illegible]

[illegible] sine consensu capituli;

n. 17

[illegible] ex [illegible] et ratione [illegible]

ad [illegible] non [illegible] rationes [illegible] supra adductas

[illegible] ad quam respondetur [illegible] quod [illegible]

[illegible] beneficium [illegible]

[illegible] dispensatio [illegible] ut melius ecclesie [illegible] per

[illegible] et [illegible] facit [illegible]

beneficium cadere [illegible] constitutas, cum [illegible] studiis [illegible] debeant, ut latius [illegible] praediximus.

n. 18 Nec obstat secunda [illegible] relata ad [illegible] respondetur quosquam parochi [illegible] ad ecclesias [illegible] requiruntur et [illegible], sed [illegible] iustitia [illegible] [illegible] concedi [illegible] textum [illegible] causa [illegible] possint [illegible] [illegible] ad [illegible] in illis [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] 26 causa 6 [illegible] qui [illegible] [illegible] voluerit [illegible] [illegible] non fuit, velut [illegible] quando [illegible], cap. [illegible] [illegible] 99.

n. 19 Nec obstat tertia [illegible] [illegible] [illegible] quam respondetur, [illegible] [illegible] residentia in beneficio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causa adesse [illegible] studiorum causa, ut [illegible] nostrum textum [illegible] [illegible] ordinationis [illegible] [illegible] permittere episcopi ut residentia [illegible] [illegible] dispensare, rationabili causa intelligitur [illegible] [illegible] [illegible]

n. 20 Nec obstat ultima ratio [illegible] [illegible] [illegible] respondetur ad [illegible] [illegible] [illegible] magistri [illegible] quaedam [illegible] et [illegible] beneficiorum [illegible] [illegible] studiis quinquennium [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possint parochi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] utile [illegible] [illegible] 7 [illegible] [illegible] in 6.

Ad Caput Annexo 34 Capud
Regit Canon 14 de Electione in 6

†

a. alatemina imperii ad textum ad apostolice, dignitatis de sententia et re iudicata in 6.

2ᵘᵐ innocentius quartus pontifex hanc proponit speciem, nam orta fuit questio et contentio inter romanam ecclesiam et federicum 2ᵘᵐ imperatorem germanie propter delicta et excessus ipsi commissis, pontifex enim eum citavit ut certa die coram eo compareret, qui dicto noluit comparere, et propter contumaciam a pontifice anathematis vinculo innodatus fuit idest excommunicatus cum solemnitate, nam forma anathematis fuit pontifex induit vestimenta papalia et coram duodecim episcopis induti vestimentis sacerdotalibus, quorum quilibet eorum unum cereum in manu gerebat sententiam excommunicationis contra ipsum federicum et quilibet episcoporum proiecit suum cereum in terram et pedibus extinguebant in signum [illegible] et dictus [illegible] federicus imperator indignatus fuit et demum cum sibi de hoc notificatum [illegible] et de facto incarcerauit episcopos contra romanam ecclesiam et prelatos ecclesiasticos, et [illegible] plurimos qui venire debebant ad concilium generale ~~[illegible], cum noster pontifex~~ cum noster pontifex cognoscens duritiem cordis et contumaciam federici non omisit monere illum per duos legatos ut ad unitatem ecclesie veniret sedis apostolice ac nullatenus voluit acquiescere monitionibus et concordiis a legatis relatis ut ex littera textus constat, propter quod indignatus pontifex habito consilio cum suis cardinalibus, invenerunt quod predictus imperator federicus plurima crimina commisit scilicet periurium quia violavit iuramentum fidelitatis prestitum pontifici tempore sue electionis et confirmationis in imperatorem, et perpetravit sacrilegium incarcerando prelatos et cardinales, et etiam de heresi erat suspectus; similiter regnum sicilie quod habebat in feudum ~~[illegible]~~ a sede apostolica, per multos annos non solverat annuam pensionem, et quod magis est in predicto regno clericos oppresserat itaut in quasi servili conditione redacti essent, et alia huiusmodi crimina que noster pontifex tacet in textu, propter quas causas privavit dictum federicum imperio et regno sicilie mandando electoribus imperatoris ut alium imperatorem eligerent quod quidem fecerunt ipsi electores. hec est species istius textus ex qua talis deducitur conclusio = legitimus

2ᵘᵐ pontifex ex causis ~~[illegible]~~ potest deponere imperatorem et reges in inferiores deponere imperatorem et regem sicilie; hec est conclusio brevi verborum ambitu pluribus comprobanda probat eam textus in cap. omnes 4 cap. si dicit 6 de maioritate et obedientia cap. novit ille qui nihil ignorat 13 de iudiciis cap. venerabile 34 de electione cap. ~~[illegible]~~ universis 6 de voto arguimento textus in cap. licet 10 de foro competenti cap. grandi 2 de supplenda negligentia prelatorum in 6. clementina 1 de re iudicata [illegible] clementina pastoralis 2 de sententia et re iudicata ve[illegible] iurando et textus in extravaganti una sancta de maioritate et obedientia cap. [illegible] nos quoque, ~~et~~ textus in distinctione 63 † cap. alius 3 cap. nos 4 cap. iuratos 5 causa 15 questione 6 cap. generali 2 causa 25 questione 1 cap. contra per mundum 9 questione 3 cap. quis dubitet 9 cap. in synodo 10 cap. si imperator 11 distinctione 96 et ex illo mathei cap. 16 quodcumque ligaveris et 8ᵃ et cap. 20 ibi pasce oves meas concilium nicenum canone 39 ibi ipse

ipse est primus sicut petrus cum data est potestas in omnes principes christianos et omnes populos [illegible] sicut chrysostomus homilia 83 ibi si quis diadema coronatur undique habet [illegible], maiorem in illo potestatem habet [illegible] ordinant omnes hanc regiam conclusionem [illegible] communiter [illegible] [illegible] in cap. [illegible] de [illegible] n. 3 castillo lib. 3 controversiarum [illegible] conradus in templo iudicum lib. 1 cap. 82 [illegible] et n. 8 et 48, navarrus [illegible] capitis novit ille, [illegible] n. 3 et 99, [illegible] de [illegible] regni navarre, 2 parte 81 gregorius [illegible] [illegible] 2 [illegible] 2 [illegible] [illegible], [illegible] de [illegible] ecclesie [illegible] lib. 1 petrus gregorius 3 parte syntagmatis iuris lib. 31 cap. 30 n. 3 [illegible] [illegible] lib. 3 de [illegible] immunitatibus cap. 13 n. 27 cum sequentibus. [illegible] [illegible] anno domini 1243 n. 4 et anno 1245 n. 14 pater suarez contra [illegible] anglie lib. 3 cap. 23 n. 14 cardinalis bellarminus de romano pontifice [illegible] cap. 8. [illegible] de magistratibus lib. 1 cap. 2 n. 8. camillus [illegible] [illegible] [illegible] cap. 46 n. 110 cum sequentibus. [illegible] adversus venetos in [illegible] monitorii [illegible] sanctissimi pauli [illegible] [illegible] parte 4 [illegible], et alii quam [illegible] [illegible] [illegible] n. 2 cum sequentibus [illegible] [illegible] ad [illegible] textum

n. 3 scilicet hec nostra conclusio comprobata maneat tot [illegible] [illegible] auctoritatibus et decretis pontificum, nonnullas tamen patitur dubi[illegible] rationes, prima sit quia in nostro textu non potuit romanus pontifex innocentius quartus deponere federicum imperatorem [illegible] [illegible] quia de causis profanis et [illegible] imperatoris [illegible] [illegible] quia licet potestas spiritualis [illegible] habet papa maior et dignior sit quam secularis cap. [illegible] maioritate et obedientia cum comparetur sicut anima [illegible] respectu corporis et sicut sol respectu lune [illegible] [illegible] de maioritate et obedientia suarez contra regem anglie lib. 3 cap. 23 n. 19; sed utraque potestas distincta est nam dominus noster divisit potestates et officia imperatoris et pontificis [illegible] [illegible] pontificis, nec pontifex iura regia imperatoris [illegible] [illegible] cap. cum ad verum 96 distinctione cap. novit ille qui nihil ignorat [illegible] iudicijs ita ut omnino prohibitum sit prelatis ecclesiasticis exercere [illegible] et temporalem iurisdictionem, [illegible] ille, et [illegible] cap. 12 ibi quis constituit me iudicem aut divisorem inter vos ergo si distincte sunt hec [illegible] non potuit [illegible] innocentius 4 de causis [illegible] imperatoris [illegible] et eum deponere privare que [illegible] imperio [illegible]

n. 4 eandem rationem dubitandi cum alijs fundamentis comprobat [illegible] nam gelasius pontifex ita loquitur cum imperatore anastasio, duo sunt quibus auguste imperator quibus principaliter hic mundus regitur auctoritas sacra pontificum et regalis potestas que verba referuntur in cap. duo sunt 96 [illegible]. [illegible] ubi due sunt potestates distincte, nec una alteram debet usurpare [illegible] enim rex [illegible] [illegible] fuit [illegible] quia intentabat usurpare

[illegible] in [illegible] [illegible] novit [illegible] debet et in cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est questio [illegible] [illegible] [illegible]

~~[illegible] [illegible] iurisdictio [illegible]~~

spiritualium, ita sacerdotibus et praecipue Romano Pontifici licitum intendere usurpare
officia regum [illegible] cognoscere et non sibi competenter [illegible] Alex. 3 de no
tamen 3 quest. 1 honorius pontifex in cap. [illegible] de ordine cognitionum
perspicue sequi [illegible] ad cognoscendum de natalibus regine
Cypri, non vero ad cognoscendum de successione regni; Alexander 3 in cap. causam
quae filii sint legitimi respondet ad regem et non ad ecclesiam pertinere de possessioni-
bus cognoscere et addit ne videamur detrahere iuri regis [illegible] authoritatem qui
vero iudicium ad ecclesiam pertinet. Item Alexander 3 pontifex in cap. si duobus
§ denique de appellationibus declarat extra terras ecclesiae ad ipsum pontificem appellari
non posse a iudice civili, quin imo ad imperatorem et ad papam non posse appellari glosa
in cap. quaesitum [illegible] ratione [illegible] caesarea vel civili probatur
quia imperator dominus dicitur mundi l. deprecatio ff ad legem Rhodiam
de iactu lege bene a Zenone Cod. de quadriennii praescriptione, non est igitur
[illegible] mundi cum duo in solidum nequeant esse domini [illegible]
[illegible] eandem in lege [illegible] ff [illegible]
imperator Iustinianus ait in lege [illegible] Cod. [illegible] eruditum ingenium
traditum esse a caelesti maiestate imperatori, et in authentica quomodo oporteat episcopos
[illegible] l. idem imperator affirmat [illegible] dona dei [illegible] clementia dona
[illegible] esse [illegible] sacerdotium et imperium, illud quidem divinis ministrans, hoc autem
humanis praesidens et utraque ab uno eodemque principio procedentia, fa[illegible] epistola
[illegible] Philippi regis Francorum in epistola ad Bonifacium 8. [illegible] extravagantes [illegible]
tam de maioritate et obedientia, in qua epistola [illegible] Franciam eiusque regem in temporalibus
subiici papae, quod quidem factum [illegible] quam pontifex in extravaganti meruit
[illegible] narrat historia huius extravagantis [illegible] annodo
[illegible] ergo ex his auctoritatibus satis [illegible] pontificem non posse
cognoscere de imperatore et regibus et causis eorum nec eos [illegible]
[illegible] spiritualium et temporalium.

Caesaris [illegible] confirmat idem argumentum supra [illegible] regem hebraeorum
[illegible] legitur Saulem vel Davidem vel ullum alium regem hebraeorum
[illegible] sacerdotibus quoad temporalia neque eis obedisse in illis imo Nathan pro
[illegible] apellat Davidem regem dominum suum per illa verba [illegible] referentur
in [illegible] lib. 3 regum cap. 1 ibi domine mi rex [illegible]
[illegible]
[illegible]
imo quod [illegible] solvit tributum [illegible] pro se et pro Petro [illegible]
ut refert Urbanus papa l. in cap. tributum 23 quest. 8 [illegible]
[illegible]
[illegible] refertur in cap. solite de maioritate et obedientia [illegible]
[illegible] christianus [illegible] regibus [illegible] illo tempore [illegible]
[illegible] ad romanos cap. 13 [illegible] refert [illegible] quest. 8
et in cap. omnis anima l. [illegible] praecipit ut omnis anima [illegible] sit sub-
limioribus potestatibus, [illegible]

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~, idem [illegible] quia [illegible] deo [illegible]

ribus [illegible] et quod [illegible] ne [illegible] nec [illegible]

[illegible] se [illegible] quia semper et maxime deo militare debet, [illegible]

sex [illegible] cap. si papa distinct. 40 ergo non debet esse penes pontificem potestas

[illegible] et puniendi reges et imperatores propter rationes adductas [illegible]

ex his satis constat ratio [illegible] ~~[illegible]~~ – ulterius

ne naturali [illegible] confirmatur ++ quia singula officia singulis personis

esse committenda cap. 1 distinctione 89 cap. cum singula 32 de praebendis lib. 6

nemo itaque [illegible] leg. consulta cod. de [illegible] at monarchia

[illegible] sive [illegible] sacerdotium; et [illegible] imperium sive [illegible]

quia duo sunt [illegible] et officia distincta, nonquomodo [illegible]

[illegible] et [illegible] cap. duo sunt 96 distinct. facit etiam ex [illegible] ratione

[illegible] illud quod refertur in leg. nemo itaque [illegible] ibi quia ad [illegible]

[illegible] neutrum bene geraret et etiam ibi pluribus [illegible]

est ad singula [illegible] et in cap. quod [illegible] 3 cap. [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ saltem [illegible] concordat ergo [illegible]

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ spiritualis [illegible] non est [illegible] quia

~~[illegible]~~ [illegible] est potestas spiritualis [illegible] illud quod [illegible]

[illegible] concordare potest non [illegible] de rege primo romanorum [illegible]

[illegible] et dionisius halicarnaseus de rege primo romanorum [illegible]

~~[illegible]~~ instituit ipse sacra et qui illa [illegible]

~~[illegible]~~ instituit prospiciens vir prudens [illegible]

simul et sacerdotio ~~[illegible]~~ satisfacere, et eandem gubernationem [illegible]

[illegible] fuit eius successoribus [illegible], moyses ille primus [illegible]

[illegible] cum potestate in temporalibus [illegible] haberet [illegible]

[illegible] non [illegible] curare et ita [illegible] est

arone fratre suo ~~[illegible]~~ [illegible] et ~~[illegible]~~ [illegible] solummodo [illegible]

[illegible] exercendi temporalia ergo [illegible] potestates distinctae sunt [illegible]

[illegible] doctrinis [illegible] una ab altera non dependet, [illegible] debuit [illegible]

~~[illegible]~~ [illegible] innocentius quartus pontifex quod potest deponere [illegible]

imperatores ex iustis causis et [illegible] transferre cum [illegible]

[illegible] temporalibus [illegible] cap. 1 [illegible]

ulterius [illegible] est [illegible] ubi [illegible] veniendo [illegible]

ratione [illegible], deponitur ab imperio, [illegible] veniendo [illegible]

[illegible] praestitum sedi apostolicae, sed hoc non potest sustineri, ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] non est [illegible] sufficiens ad [illegible] in [illegible] imperii, [illegible]

[illegible] 21 [illegible] ubi in eo textu manifeste [illegible]

~~[illegible]~~ canonici qui [illegible] iuramentum [illegible]

esse potius periurium afirmat pontifex et [illegible], ibidem [illegible]

canonicos [illegible] canonicatibus et beneficiis, sed mandat ut poenitentiam

competentem pro ipso facto, ergo similiter debuit [illegible] innocentius quartus [illegible]

[illegible] imperatori [illegible] iniungere propter periurium non vero [illegible]

possessione imperii, et [illegible] difficultas [illegible] sequentibus [illegible]

+ ~~quod [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

++ quod pontifex non habet potestatem temporalem nec eam potest exercere in [illegible]:

n. 6

+ imperator

[illegible] in cap. [illegible] 34 [illegible] 22

in eo canonicu[m] [illegible] fecerunt contra auctoritatem [illegible]
[illegible] etenim episcopalia [illegible] [illegible] non [illegible] eos, ergo [illegible] pontifex [illegible]
[illegible] ex [illegible] cap. [illegible] ergo [illegible] imperator [illegible] in nostro
[illegible] aliquid faceret contra auctoritatem sedis apostolicae et obedientiam debitam, non
debuit deponi ab imperio, sed [illegible] modo penitentia [illegible] et eo
[illegible] [illegible] potuerit a dignitate [illegible]; confirmatur hoc [illegible] ex
[illegible] rebus [illegible] [illegible] cap. pervenit 2 [illegible] ubi [illegible] pontifex
[illegible] cap. [illegible] [illegible] solvere roderico clerico [illegible]
[illegible] clerici qui [illegible] solvere [illegible] noluerint predicti cleri ei solvere, quia
quam [illegible] solvisset [illegible] noluerint [illegible] ab officio et beneficio; [illegible]
[illegible] fuit suspendantur ab officio et beneficio [illegible] ab officio et beneficio sed
[illegible] [illegible] non imposuit penam depositionis ab officio et beneficio sed
tantum suspensionis, suspensio in eo differt a depositione quod suspensio non
privat [illegible] a dignitate vel beneficio, depositio vero privat, ergo sequitur per [illegible] [illegible] modo, quod [illegible] imperator
in nostro textu non debuit imponere [illegible] [illegible] ab imperio, sed
[illegible] [illegible] penam depositionis vel privationis ab imperio [illegible]
[illegible] suspendere illum [illegible] tempus ad [illegible] cap. [illegible]
sicut fecit [illegible] pontifex, cum illis clericis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]; ulterius hoc [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] non puniuntur graviori pena sicut [illegible]
[illegible] constat quod [illegible] [illegible] imperatorem, nam [illegible] ex cap. quicumque [illegible] quest.
[illegible] [illegible] imperatorem, [illegible] [illegible] [illegible] quadra
quod in foro penitentiali [illegible] tantum [illegible] [illegible] quadra
ginta dierum imponitur [illegible] que [illegible] penitentia que adulterii
[illegible] imponitur cap. [illegible] 22 quest. 1, in foro autem
iudiciali [illegible] non admittitur ad [illegible] cap. [illegible] cap.
[illegible] 22 quest. 5 cap. testimonium cap. sicut [illegible]
[illegible]. et quod ei non defertur iuramentum [illegible]
[illegible] docet [illegible] menochius de arb.
[illegible] casu 190 n. 12 [illegible] de delictis cap. 28 [illegible] pena [illegible]
[illegible] n. 28 ergo [illegible] constat quod non debuit [illegible] pontifex pena
[illegible] [illegible] ab imperio [illegible] imperatorem [illegible]
[illegible] [illegible] remanet [illegible] ex
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] dicit in nostro
[illegible] [illegible] facit [illegible] quod [illegible] et legatos [illegible]
textu [illegible] imperatore [illegible] debuisset propter hoc deponere imperatorem [illegible]
[illegible] non debuisset [illegible] [illegible] [illegible]
nam pena est constituta [illegible] [illegible] quis [illegible]
[illegible] excommunicationis pape [illegible] [illegible] [illegible] excommunicationis
[illegible] quest. [illegible] cap. [illegible] [illegible] sententia excommunicationis
cap. [illegible] [illegible] cap. [illegible] [illegible] sententia excommunicationis [illegible].
[illegible] argumento [illegible] [illegible] [illegible]

Margin notes (left):
[illegible]
[illegible]
num. 127
[illegible]
cap. contingit 36

9

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ et confirmatur primo exemplo nam cum veneti propter

quia statuta quae fecerunt contra libertatem ecclesiasticam, et detinuerunt

carcere quosdam clericos et dignitates propter quod commisse, unde sacrilegium et p

summus pontifex excommunicavit venetos et totam terram venetie, interdicto subjecit

et non processit ad tollendum et auferendum dominium venetis quamvis vere

et contumaces fuissent obedientiae et devotioni sedis apostolicae, ut late constat

in monitorio et excommunicatione expedita ab ipso pontifice paulo

anno domini 1606 quod monitorium stat apud valenzuela belasquez

defensione ipsius monitorii adversus venetos ~~[illegible]~~ in principio pro ut

doctissimi ergo satis rigide [illegible] innocentius quartus # ~~[illegible]~~ cum imperatorem

fredericum circa privationem imperii processit allegatum = ~~[illegible]~~

[illegible] suspicionis de heresi quod [illegible] probata ut in nostro textu; non

[illegible] movere propter solam suspicionem ad privandum fredericum imperio

[illegible] ex dignanti textu in c. [illegible] de praesumptionibus. ubi in eo

[illegible] clare quod propter vehementem suspicionem non debet quis [illegible]

hereticus [illegible] de heresi, ergo fredericus ratione suspicionis de

si non potuit privari imperio, tamen hereticus non [illegible], ulterius quia

in nostro textu formam statutam a jure canonico non servavit in hoc

casu circa suspicionem et purgationem [illegible] quia in cap. excommu

nicamus 13 § quam de hereticis et in cap. cum contumacia 7 de hereticis in 6

cavetur quod si aliquis suspectus sit de heresi debet ei injungi purgatio, ut

innocentia ejus detegatur, et si noluerit se purgare a suspicione excommuni

[illegible] est, si vero intra annum in excommunicatione perseveraverit, tamquam hereticus

[illegible] condemnari debet, confirmari potest idem argumento ex cap. quanto 8

[illegible] ubi agit de clerico qui suspectus erat de incontinentia

[illegible] forma innocentiae 3 quod si suspicionem [illegible] non purgaverit

procedatur ad condemnationem ejus [illegible] manifeste colligitur quod

[illegible] in nostro textu processit pontifex non servata juris solemnitate in suspicione her

et sine ea solemnitate privavit imperatorem ~~[illegible]~~ imperio [illegible]

que nascebatur [illegible] ut propter eam deponeretur ~~[illegible]~~ =

, ulterius nec privari potuit imperator fredericus regno

Sicilie, quamvis non solvisset feudum sedi apostolicae per novem annos, ut dicitur

nostro textu, quia quamvis jure canonico dispositum sit non solventem [illegible]

[illegible] ratione alicuius rei [illegible] privetur possessione in feudo [illegible]

quod vulgariter dicitur cadere in commissum textus in cap. [illegible]

§ 1 Cod. de jure emphyteutico in glossa biennium, autentica qui rem cod. de sacro

[illegible] ecclesiis [illegible] 28 versiculo [illegible] [illegible] 8 [illegible]

[illegible] cap. 31 [illegible] tamen quamvis imperator

[illegible] ratione regni [illegible] non solvisset feudum per ~~[illegible]~~ novem [illegible]

annos non debebat ~~[illegible]~~ privari regno; constat a contrario ex textu [illegible]

[illegible] in cap. constitutionis 6 de religiosis domibus, ubi [illegible] quod [illegible]

[illegible] non solvit feudum episcopo [illegible] ratione [illegible] monasterium

operandus fuit

sic lecto [illegible] glossa in dicto cap. [illegible] communiter [illegible] difficultatis [illegible] vehementi [illegible] suspicioni [illegible] in cap. excommunicamus [illegible] glossa [illegible]

n° 8

[illegible] in cap. [illegible] juramento cap. 3 in 6

per quadraginta annos et pontifex innocentius non potuerit [illegible]
[illegible] ecclesia [illegible] in feudum data, sed sufficit, ut feudum non solutum per illos
quadraginta annos solveret episcopo [illegible] et [illegible] recognoscens
[illegible] feudum annuatim solvendum, et ideo non est sufficiens ratio privationis
[illegible] possessione [illegible] in [illegible] census non solutum per quadraginta
annos feudum, ergo census non solutum feudum [illegible] imperatore per novem
annos [illegible] regni siciliae non debuit [illegible] innocentius 4. removere illum
a [illegible] regno; [illegible] confirmans [illegible] quaedam 10 [illegible] juramento [illegible]
[illegible] [illegible] instrumento feudo [illegible] non solutione
[illegible] quia autem pontifex fuit contra
[illegible] privatum ea [illegible] quia [illegible] dubitatione ergo
[illegible] 10 [illegible] feudum per mille an
[illegible] quamvis non solvisset feudum [illegible] ratione juramenti
[illegible] privaretur eam [illegible] feudum data [illegible] nec
in cap. [illegible] removetur, sed in nostro textu [illegible] juramentum [illegible]
[illegible] constat imperatorem fredericum [illegible] juramentum [illegible]
[illegible] pro regno siciliae, ergo [illegible] privari eo
quamvis non solvisset a [illegible] per novem annos [illegible] quia [illegible]
+ aquin. n. 9 — [illegible] quod [illegible] non solutum feudum, [illegible] regni [illegible] ad dominium
scilicet ad pontificem, ut [illegible] providebat, natta non est [illegible]
+10+ [illegible] [illegible] ratio dubitandi supra adducta — [illegible] enim
[illegible] pontificis [illegible] regni siciliae [illegible] [illegible] quia [illegible]
[illegible] pontifex [illegible] regno [illegible] imperatoris frederici [illegible]
[illegible] quandoque [illegible] privatus feudo, dum vixerit [illegible]
ecclesia retinet [illegible], [illegible] delinquente revertitur feudum
ad eius successorem, ut [illegible] notavit petrus de [illegible] in nostro cap. [illegible]
et [illegible] hoc [illegible] [illegible] textus [illegible] 488 cornelio
+ ad [illegible] — [illegible] legis [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] damnata fuit [illegible]
[illegible] — [illegible] hereditate cornelio felici [illegible] cornelius felix
[illegible] delictum, [illegible] bona [illegible] [illegible] quod propter delictum
[illegible] hereditatis, [illegible] quod propter delictum [illegible] post morte
[illegible] filius debet [illegible] hereditate [illegible] vixerit, [illegible]
eius [illegible] filius [illegible] hereditate cornelio felici successori,
[illegible] non est in voluntate fisci auferre bona quae debentur successori
[illegible] propter delictum antecessoris ergo similiter modo in feudo [illegible]
+ [illegible] — [illegible] et melius [illegible] ex textu in cap. licet [illegible] 6 de [illegible]
[illegible] successoris regni [illegible]
[illegible] propter delictum [illegible] quod fecerat [illegible]
[illegible] privatur successione [illegible]
[illegible] fratri eius minori, et in cap. [illegible]
[illegible] in regno et [illegible] in nostro textu [illegible]
[illegible] negligentia prelatorum [illegible] 6. ubi in eo textu [illegible]
pontifex innocentius 4. dedit coadjutorem [illegible] regi portugaliae propter
eius omissionem et negligentiam in gubernatione [illegible]

~~in regno et qui numquam dispositio contra ... fuerat~~ et ideo
ideo fecit pontifex affirmando in dicto cap. grandi quod esset sine
filium legitimum filii sui successori scilicet quod regnum haberet et post
ille parentis ~~[illegible]~~ regnum confirmavit ergo nimirum modo non
debuit pontifex regnum siciliae applicare filio et successori imperatoris
propter delictum parentis et debitum feudi ... pontifex retinere
regni federicus ~~[illegible]~~ promovetur cum obligatione prestandi illud filio federici
juxta doctrinam legis statim ... 48 ... ergo ...
... et sequela ... ex ...
... quod regnum ... ad ...
... pontifex ... regnum ...
... inspectatoris,

sed his rationibus ... minime refragantibus ...
... est nostri textus conclusio ... defensanda ...
... ad ...
... affirmando ... utramque potestatem scilicet spiritualem et temporalem esse
romanum pontificem spiritualem ~~[illegible]~~ in actu, temporalem vero in habitu
... adductam potestatem temporalem contra reges ...
... spiritualis ... contra regem angliae,
... conveniunt scilicet ... contra ... cap. ...
... pontificis cap. 21 n. 6 et cap. 22 et 23 ...
... 49 ... contra venetos parte 1 n. 62, ...
2 parte § 6. ... proposito, ex ... pagina ...
... confirmari ... praedicta ...
... cap. 1 ... ~~[illegible]~~ ut evellas
~~[illegible]~~ et dissipes, aedifices et plantes, ... omnes ...
... non solum de potestate spirituali ... temporali ... gladio
... sacerdotes veteris legis ... gladius spiritualis etiam
... moyses enim sacerdos fuit ... moyses et aaron
~~[illegible]~~ ... quod ... cap. 2 ... 22 ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ... exodi cap. 32, et ... leviticum ...
... exodi cap. 32 et ... in cap. ... 23 quaest. 4 ...
... 23 quaest. 3 cap. ... 23 quaest. 4 ...
... cap. 31 ... pontifex habere ~~[illegible]~~
materialem ... temporalem ... est ...
... contra venetos parte 1 n. 24 ...
... melchisedech ... gladium ... genesis cap. 14
melchisedech rex salem proferens panem et vinum erat enim sacerdos dei
... ad hebraeos cap. 7 ... melchisedech rex salem
... lib. ... antiquitatum judaicarum capite ...
... cap. ... melchisedech ...
... in ... melchisedech ... vetus ... melchisedech
melchisedech ... samuel propheta ... sacerdos fuit, et ...
... utramque gladium habuit ... regum cap. ...

+ juxta doctrinam ... alvari vallasco ... parte 1 quaest. 43 n. 4 —

n. 10

+ et concertationem ... eloni

+ ... anno

~~[illegible]~~ tradit plura nicephorus calixtus libro ecclesiasticae historiae cap. 4 tum ex [illegible] lib. ecclesiastici cap. 46. ideo quod samuel gladio usus est in agag rege quem occidit eo quod pepercisset populo amelechitico ut habetur in lib. 1 regum cap. 15 iosephus lib. 6 antiquitatum cap. 8; similiter heli summus pontifex et iudex politicus fuit quadraginta annis ut habetur ex lib. 1 regum cap. 4 ex [illegible] testimonia; et helias propheta eximius occidit prophetas idolatras baal ex lib. 3 regum cap. 18 [illegible] quod etiam [illegible] cap. ea vindicta 23 quaest. 4; eodem gladio usus est Joiada summus sacerdos in athaliam feminam regnantem illis temporibus in iudea quam non solum regno privavit sed occidi ab exercitu iussit ~~[illegible]~~ ex lib. 4 regum cap. 11 palatios rubios de iustificatione regni navarrae 2 part. § 8. similiter legitur in lib. genesis cap. 8 et 9 quod noe obtulit deo holocaustum et edificavit altare quod sacerdotis ministerium erat et simul ipse gubernavit arcam et fuit rex et exercuit totius orbis iurisdictionem spiritualem et temporalem; si autem sacerdotes predicti et pontifices habuerunt potestatem gladii temporalis et exercuerunt ut dicta exempla demonstrant multo magis eandem habere potest summus pontifex, ut divus bernardus ex excellentiora verba refert circa summum pontificem, tu primatu abel, gubernatu noe, patriarchatu abraham, ordine melchisedec, dignitate aaron, auctoritate moises, iudicatu samuel, potestate petrus, unctione christus, tu es cui claves tradite, cui oves credite sunt, ~~[illegible]~~ plura circa hoc cumulavit ~~[illegible]~~ valenzuela velazquez adversus venetos partes n. 25 cum sequentibus.—

n. 11 Que omnia certius procedunt si inspiciatur quod pontifex vicem gerit Christi domini qui in hoc seculo ~~[illegible]~~ fuit verus sacerdos, sed legislator, princeps et rex universi orbis iuxta illud Isaie cap. 33 ubi dominus legifer noster et pater futuri seculi et princeps pacis, itaque Christus dominus in hoc mundo [illegible] usus est utraque potestate scilicet spirituali et temporali [illegible] quoniam papa [illegible] imperatorem [illegible] dominus fecit flagellum de funi[culis] [illegible], et constat ex eo, nam quando dominus fecit flagellum et nummulariorum mensas [illegible] et eiecit ementes et vendentes de templo, et [illegible] ut constat ~~[illegible]~~ [illegible] videtur usus suprema et regali potestate, ut constat ~~[illegible]~~ ex evangelio sancti mathei cap. 21, ~~[illegible]~~ eandem potestatem temporalem semper dominus exer[cuit] ~~[illegible]~~, [illegible] cum liberavit mulie[rem] [illegible] quocumque [illegible] ex illo evangelio sancti [illegible] a morte temporali ex illo evangelio [illegible] dominus [illegible] Joannis cap. 8. [illegible] Christus dominus tanquam rex et dominus [illegible] transtulit in petrum [illegible] gladium et potestatem utramque, [illegible] petrus cum abscidit auriculam et ex ~~[illegible]~~ potestate temporali usus fuit [illegible] materiali gladio auriculam malchi ex illo Joannis cap. 18. annaniam et saphiram + temporali morte multavit, actuum apostolorum cap. 5. nicephorus calixtus lib. 2 historiae ecclesiasticae cap. 2; non enim reperitur quod unquam [illegible] dominus [illegible] petro gladium temporalem, ~~[illegible]~~

+ [illegible] criminalia

~~[illegible]~~ sicut non sustu dixit converte gladium in vaginam sed ad
tum quodque enim est verbum domini significativum, et ideo iuxta de
iudicij quantis 3 argentis ~~[illegible]~~ ipse de auro et ag
legato leg. [illegible] intrepetes. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ et in donum confirmationem [illegible]
[illegible] in cap. omnes 22 distinct. [illegible] Nicolaus papa ita inquiens
[illegible], romanam ecclesiam solus dominus fundavit, et super petram fidei
[illegible] nascentis erexit, qui beato petro vite eterne clavigero terreni simul
et celestis imperij iura commisit et illius privilegio fungitur cuius au
[illegible] fulcitur, per quem textum omnes doctores resolvunt communiter
[illegible] temporale esse concessam petro et successoribus, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ # et propterea [illegible]
dominicas [illegible] in spiritualibus et temporalibus ~~[illegible]~~
[illegible] questiones,

[illegible] ex communicationis [illegible] ad eas [illegible] pertinere [illegible] [illegible] legitimi [illegible] decisa [illegible] sequiturta [illegible] 2 part. 86.

pro 12 , confirmari potest ~~[illegible]~~ quod potestatem [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] imperatorem iuxta
imperium [illegible] ad germanos et dedit eis potestatem eligendi imperatorem iuxta
in cap. venerabilem 34 de electione [illegible] in cap. ad apostolice in fine de
[illegible] et reiudicata in 6. et vacante imperio summus pontifex iudicat [illegible]
clementina pastoralis [illegible] de reiudicata, et extravagans [illegible], ne sede vacan
[illegible] est remissio in administranda iustitia, pontifex [illegible]
[illegible] cognoscere potest cap. licet ex suscepto cap. ex tenore de foro competenti, et
persona [illegible] veluti pauper vel vidua oppressa iniustitia [illegible]
iudicij [illegible] pontifex cognoscere potest cap. significantibus [illegible]
[illegible] aliquid actum fuerit pontifex [illegible] illud [illegible]
occidente [illegible] vel mandantes occidere [illegible] cap. l de homicidio in 6,
etiam [illegible] antiquum [illegible] ipse declarat veluti quando [illegible]
[illegible] gravatus restituere hereditatem paternam debeat [illegible]
[illegible] iuxta decisionem [illegible] in cap. [illegible] cap. [illegible] testamentis,
nulla ratio [illegible] potest [illegible] in iudicijs [illegible]
[illegible] et [illegible] providere, [illegible] potestate
[illegible] habet [illegible] in vagina [illegible],
[illegible] casibus et alijs similibus evaginare et exercere potest exerc[illegible]
gladium temporalem, et quid [illegible] potest quod refertur a nicolao papa
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ in cap. auctoritate 15 quest. 6. ~~[illegible]~~ in romanum
et spirituali simul et temporali gladio [illegible] sequuntur, [illegible]
[illegible] cum [illegible] ergo utrumque gladium penes [illegible]
[illegible] non [illegible] gallicanis [illegible] gladij [illegible]

† in 63

[illegible] hec [illegible] confirmari potest [illegible] ecclesia
[illegible] est [illegible] iuxta illud apocalipsis cap. 21 vidi [illegible]
[illegible] novam [illegible] hoc est ecclesiam militantem veluti ex [illegible]
[illegible], secundum [illegible] clementine [illegible] versiculo [illegible]

fidelitatis, et ita est una ecclesia sicut et triumfans iuxta illud cant. canticorum n° cap. 6 una est columba mea quod enim de ecclesia militante intelligit sanctus+ [illegible] in cap. loquitur 24 quest. 1 et habetur in simbolo fidei quod refertur in cap. firmiter, de summa trinitate et fide catholica ergo; sicut in triumfante ecclesia unus est princeps omnium, ita in militante erit unus monarcha omnium et habebit utramque potestatem spiritualem et temporalem quia sicut oportet unum esse caput unius corporis, alioquin monstrum diceretur cap. quoniam in plerisque LX de officio ordinarii leg. non fuerit liberum ff. de statu ho[minum] [illegible] et domini [illegible] ergo oportet ut unum sit caput ecclesie, [illegible] ratione naturali potest probari, quia nemo rationem absolutam habeat; [illegible] dat quod non habet+ cap. quod autem de iure patronatus [illegible], et quod maior potest, id quod potest minor cap. illud 95 distinct. [illegible], et quod plus licet, licet etiam quod est minus cap. cui licet de regulis iuris in 6. [illegible], at papa dedit potestatem eligendi et faciendi imperatorem iuxta iam citatum caput venerabilem 34 de electione, papa dat potestatem gubernandi temporalia, et ipse gubernat spiritualia maiori ratione ipse temporalibus, ut constat ex cap. illud de maioritate et obedientia et est maior imperatore, ergo poterit papa gubernare temporalia, facit alia ratio naturalis que dictat, eius esse iudicare de mediis, cuius est iudicare de fine, leg. [illegible] de iudiciis [illegible], ut ars medicine, cuius finis est sanitas iudicat de mediis sanitatis cap. [illegible] 19 de homicidio, et ars militaris cuius finis est victoria iudicat de iis que pertinent ad eam, at certum est potestatis pontificie finem esse felicitatem eternam et omnes in illam dirigere, et potestas secularis quod tamen medium tendendi in eum ut est in cap. principes 23 quest. 5 ibi per regnum celeste proficiat per terrenum facit ad hoc cap. regum 23 quest. 5 [illegible]. ergo ad romanum pontificem pertinet iudicare de potestate seculari, et concludit alia ratio quia sicut corpus est propter animam, ita temporalia sunt propter spiritualia, et ut finis corporis est anima, ita finis temporalium sunt spiritualia et per consequentiam potestas temporalis est propter spiritualem, ad quam ideo potestas spiritualis iudicat de temporali et dirigit illa, velut medium quo tenditur in suum finem, ut hoc rationando videmus in intellectione ad textum in cap. novit ille 13 de iudiciis notabiliter 3 n. 17.

+ cypria
nus

+ cap. nemo
79 de regulis
iuris in 6.

Ex quo propositum concludi potest, hac evidenti consideratione, nam si pontifex non posset se vindicare temporali potestate contra resistentes potestati spirituali, et conantes inferre damnum ecclesie, non posset utique plene consulere regimini ecclesie ut debebat, quod minime dicendum est, quia cuicumque conceditur regimen sive officium aliquod, censentur concessa omnia sine quibus officium sive regimen nequit expediri [illegible] cap. [illegible] de officio delegati cap. suspicionis 29 de [illegible] et [illegible] est de iurisdictione omnium iudicum nam pro defensione [illegible] ad ordinem faciendum [illegible] ad concordiam statu pacifico reipublice censetur data potestas compellendi ad concordiam [illegible] etiam particulares ergo concessa potestate spirituali summo pontifici censetur concessa potestas temporalis ad bonum regimen ecclesie et ad salutem animarum, hec enim opinio definita est postea in extravaganti

n° LA

1 a.

virum sancta de maioritate et obedientia, primo quatenus habet sub esse romano pontifici, ~~quod dicere omnem~~ esse de necessitate salutis omni humane creature, sed quatenus per se mediante qui in potestate petri temporale gladium esse un male verbum attendit domini proferentis, converte gladium tuum in vaginam,
tercio ibi uterque est in potestate ecclesie, spiritualis gladius et materialis,
ro ibi oportet gladium sub gladio esse et temporale auctoritate spirituali subiici,
ti, quinto ibi lex divinitatis est, infima per media in suprema reduci, sexto
spiritualis potestas terrenam habet instituere et iudicare si bona non est, sep
ibi spiritualis iudicat omnia et alia refert bonifacius 8 in predicta extra
Ex quibus ergo catholicus urget apud romanum pontificem esse utramque potestatem
terminacte, alteram scilicet in habitu et, + ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible] habere duplex gladium [illegible]~~
~~extravagantis [illegible]~~, valens ut a videtur in doctissimo tractatu adversus hereticos parte 1 n. 40 lelius iordanus
tatu de romane sedis origine cap. 8. n. 3 6 et 31, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ =

+ plura circa hoc prosequi tur

n. 15.

Vetusta ergo hec sententia quod utriusque gladius spiritualis et temporalis residet penes pontificem, non obstat dubium quod solet opponi,

++ exib. Joannis cap. 18.

++ quod quando petrus evaginavit gladium contra malchum, iussit dominus ei ut gladium mitteret in vaginam videbatur per hoc quod dominus ei tollere potestatem temporalem, per respon[sionem] tamen ipse tribuit petro et successoribus eius potestate temporale, secundum communem intelligentiam illius loci quam refert anastasius germonius lib. 3 de sacrorum immunitatibus cap. 13 n. 18. quod christus dominus non precipit ut omnino gladium illum abiiceret, sed tantummodo mandavit ei ut eum in vaginam mitteret quasi dominus dixisset servandum esse gladium in opportuna tempora, quod fuit significare penes ecclesiam esse gladium materialem in habitu non semper in actu exercicio nisi quando conveniens et expediens esset in ordine ad finem supernaturale = neque obstat quod opponitur ex auctoritate pauli ad romanos cap. 13 ubi docetur quod non est potestas nisi a deo, et ex potestas imperatoris regis vel alicuius magistratus non est nisi a deo, et ex proverbiorum per me reges regnant ergo videbatur quod hec potestas temporalis non est concessa pontificibus, sed ~~[illegible]~~ regibus et imperatoribus immediate a deo, sed facile respondetur, quia quamvis potestates sint a deo derivantur tanquam a prima causa, non immediate derivantur, sed mediante ea que causa secunda est et instrumentalis, nam in potestate ecclesie esse sicut claves temporis et celestis ~~[illegible]~~ imperii cap. omnes 22 distinct. et sicut habet potestas temporalis a pontificia, ut tamen pontifex quando deberet ad finem supernaturalem ut docte prosequitur pacificus[?] lib. ~~[illegible]~~ lib. 13 de iudiciis n. 11 divus thomas de regimine principis lib. 3 cap. 10 et n. 19 et 20 vasquez ~~[illegible]~~ ad tit. 3 cap. 20 n. 1 = omnis et iam distare possunt illa verba pauli apostoli ad romanos cap. 13 omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit que verba etiam referuntur in cap. unam

+++ neque obstat quod caput in competenter A1. distinct. 2 quest. 7 ubi leo pontifex a se subiicit iudicio imperatoris ludovici 2, si contra fidelitatis aliquid in ipse commisisset, quod ~~respondetur~~ quod hoc fecit pontifex ex humilitate et ad tollendum scandalum voluit manifestare se enim in ipso fidem et innocentiam in nostro pro hoc nostri imperatori aliquando iudicium eius uel potestate, ut docte scripsit spinosa[?] cap. 1 et 2 genus[?] lib. 1 cap. 7 et sotus[?] michael[?] lib. 1 de sacris[?] historiis cap. 3 n. 92 quia [+ n. 16.] pontifex a nemine iudicari potest cap. si papa 6 distinct. 40 cap. nemo 13 cum quinque seq. 9 quest. 3.

omnis anima potestatibus [illegible] ubi expresse manifeste deducitur omnes homines sive clericos sive seculares debere subiici imperatoribus, ~~[illegible]~~ cum verbum anima quod refertur in eo textu pro homine accipitur iuxta illud Exodi cap. 1 ~~[illegible]~~ omnes animae quae egressae sunt de femore Jacob septuaginta quod quidem ponderat Medina de restitut. quaest. 15 ad quod respondetur Divum Paulum loquutum fuisse in praedicta epistola et textu de homine tantum christiano laico et seculari, respondit et debere eum superiori scilicet regi vel imperatori, non vero loquitur de ecclesiasticis quae ecclesiasticae personae subiectae sunt eminentiori potestati scilicet pontifici nam verba Pauli quantumvis sint generalia restringuntur ad habiles et capaces subditos imperatoris vel regis ubi bene hoc probat legi ~~[illegible]~~ leg. [illegible] ut gradatim [illegible] legis [illegible]. Quamquam [illegible] conciliis [illegible] et quia quaecumque generalia verba intelliguntur ~~[illegible]~~ iuxta naturam subiecti ~~[illegible]~~ vel secundum naturam personae cui diriguntur [illegible] [illegible] et ita illud verbum Pauli potestatibus loquitur de regibus et imperatoribus ergo soli seculares subditi videntur eis esse subiecti, nam generalia verba ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ porrigi nequeunt ad eos qui sunt extra eorum iurisdictionem ut sunt ecclesiasticae personae, ut bene exponit [illegible] [illegible] [illegible] parte 4 n. 206 [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] explorati dicti capitis omnis anima [illegible] in verbo vos subditi ~~[illegible]~~ ponitur allegata auctoritas divi Augustini ~~[illegible]~~ in interpretatione eius loci ait glossa quod dicta divi Augustini [illegible] fuisse laicis quemadmodum clare [illegible] vos subditi esse [illegible] dicta fuisse ~~[illegible]~~ [illegible] maioritate et obedientia nam constat ex cap. magnum [illegible] cap. solitae [illegible] dicta auctoritas quia [illegible] de [illegible] ait [illegible] Petri religi [illegible] iuxta textum in cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. significasti [illegible].

Nec obstat [illegible] divus Petrus ~~[illegible]~~ in prima epistola 1 cap. 2 dicat subiecti igitur estote omni humanae creaturae propter deum sive regi quasi excellenti [illegible] tanquam a deo missis quia sic est voluntas dei cuius auctoritatis meminit [illegible] in practicis cap. 31 [illegible] contraria [illegible] politicae cap. 18 n. 25, nam [illegible] facile expediri potest adhuc difficultate [illegible] [illegible] quod sanctus Petrus [illegible] cap. [illegible] maioritate [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] in prima epistola canonica scripsit ~~[illegible]~~ [illegible] voluit ut subiecti essent ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] non autem [illegible] ratione iurisdictionis, sed [illegible] humilitatis [illegible] humanae creaturae ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ quod [illegible] ~~[illegible]~~ sed [illegible] ~~[illegible]~~

[Left margin notes, partly cut off:] [illegible] cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Valentiniani [illegible] [illegible] Marcellino [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... + ad argumentum

++ [illegible] dicto cap. omnis anima [illegible] in verbo [illegible]

~~[illegible]~~ parte 4 q.º 33

licet contra opinionem andree delaterra quod christus dominus dixit regnum meum non est de hoc mundo ut constat ex illo Joannis cap 18. ubi ex eo videtur [illegible] christum dominum non venisse ad regnandum in temporali regno, neque [illegible] rex aut imperator, sed solum ad redemptionem generis humani, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap 13 illo ergo videtur dicendum gladium [illegible] temporalem [illegible] pontificem [illegible] vicarium christi, ad quod respondetur quod ex hac difficultate [illegible] colligitur pontificem non habere temporale, quia quamvis [illegible] illum habere reges et imperatores [illegible] ad executionem gubernationis et administrationis reipublice, cetera pontifices illum habent excellentiori [illegible] scilicet ad correctionem regum et imperatorum et subditorum quatenus [illegible] sint fuerit ad finem supernaturalem et salutem animarum, quod minime negat auctoritas sancti Joannis evangeliste, dicto cap 18.

c. 18. et hec superior potestas que est in ecclesia et pontifice, admissa et amplexa fuit a constantino magno imperatore ut refertur in [illegible] tantinus 96 distinct. ubi ipse constantinus non solum verbis sed etiam [illegible] predictam superioritatem ecclesie declaravit, nam quarto die [illegible] sui deposuit diadema et clamidem purpuream ceptrum et alia insignia imperialia ad maiorem reverentiam [illegible] cui civitatem romanam et alias provincias donavit, ut referunt [illegible] reges et platina in vita silvestri pontificis, et quod magnus constantinus [illegible] [illegible] est, eandemque donationem confirmavit imperator [illegible] gallus, filius [illegible] magni imperatoris [illegible] ~~[illegible]~~ cap 63 distinct, ~~[illegible]~~ et [illegible] valida [illegible] donatio ut constat ex dicto cap [illegible] tinus distinct 96. cap fundamenta de electione in 6. doctor [illegible] pater medina [illegible] in [illegible] tomo [illegible] disputat 28. et [illegible] hanc superioritatem ecclesie agnoscunt alii imperatores in authentica [illegible] domini [illegible] relinquens, et in authentica ut clerici apud [illegible] [illegible] conveniantur, ~~[illegible]~~ et in authentica de ecclesiasticis in principio [illegible], [illegible] alium [illegible] confitentur imperatores nisi quia potestas [illegible] est temporalis [illegible] pontifice est, unde ex his venit intelligendus [illegible] [illegible] ille qui [illegible] de iudiciis ubi innocentius 3 pontifex procedit [illegible] reges francorum pro violatione iuramenti et pacis ~~[illegible]~~ [illegible], [illegible] dum in [illegible] comparare [illegible] in gladium quem [illegible] spiritualem in [illegible] temporalem [illegible] reducere potest [illegible] gladium ad actum [illegible] scilicet iuramenti violati [illegible] fracte, [illegible] ~~[illegible]~~ cap 1 de [illegible] [illegible] periculum [illegible] [illegible] ut [illegible] iurisdictio temporalis [illegible] ad actum [illegible] que fuit sententia aperta capitis [illegible] 13 [illegible] et [illegible] ~~[illegible]~~ sanctus gregorius [illegible] ~~[illegible]~~ in cap quoniam distinct 10. + [illegible]

[illegible]

+ videndus sed la vel [illegible] superiore parte q.º 95 -

[illegible] doctrinam, quod ratione peccati pontifex utroque gladio [illegible] ti, omnes seculares [illegible] ad iudicium ecclesiasticum in qualibet causa et negocio ~~[illegible]~~ si [illegible] actor affirmaret quod reus peccavit iniuste detinendo [illegible] vel [illegible], quod [illegible] ~~[illegible]~~ iurisdictionem secularem, contra literam textus in dicto cap. novit ille, in quo asserit Innocentius 3 pontifex quod non intendit perturbare aut minuere iurisdictionem illustris regis francorum; ad quod respondetur, quod [illegible] argumento et ~~[illegible]~~ specie proposita, nullatenus pontifex vel prelati ecclesiastici [illegible] ~~[illegible]~~ cerent de ~~[illegible]~~ causa secularis, nisi actor probaverit reum facere contra conscientiam ~~[illegible]~~ in detentione talis ~~[illegible]~~ rei ~~[illegible]~~, vel si alle garetur aliqua causa conexitatis ~~[illegible]~~ propter quam laicus debet sub iudici in foro ecclesiastico videlicet ratione periurii, vel pacis fracte, vel aliis causis de quibus fit mentio in cap. cum sit generale 8. cap. extravagantissa 6 cap. licet ex suscepto 10 cap. ex tenore 11 cap. ex parte 15 de foro competenti, alia plura circa hanc solutionem excogitavit doctissimus cardinalis Zabarella in suo repetito cap. novit ille, 13 de iudiciis ÷

unde ex doctrina proxime relata venit intelligendus et inter pretandus difficilis textus huius regni hispanie in leg. 11 tit. 1 lib. 4 ~~[illegible]~~ nove recopilationis ubi in ea sub certis penis iubetur, quod laici non subiiciant se iurisdictioni ecclesiastice, neque debent obligari cum iuramento ~~[illegible]~~ in contractibus prophanis celebratis cum scriptura publica, aliasque ait predicta lex regia quod nulle erunt scripture ~~[illegible]~~ confecte, et ~~[illegible]~~ et tabelliones amittent [illegible] in quibus scripture confecte fue rint, sed huiusmodi lex huius regni videtur esse ~~[illegible]~~ contra ~~[illegible]~~ ecclesiastica [illegible] contra quod dictum est ante in cap. novit ille, ex eo quia [illegible] circa iuramentum nihil disponit, [illegible] et declaratio et interpretatio iuramenti, ad solos ecclesiasticos pertinet, ut refertur in cap. venerabili 34 de electione cap. novit ille 13 de iudiciis [illegible] quia iurisdictio ecclesiastico iudici ad quiritur ratione iuramenti cap. cum laicus [illegible] de foro competenti in 6. ubi ipsum coram ecclesiastico iudice ad eius forum ratione iuramenti cause huiusmodi cognitio noscitur pertinere, et in dicto cap. novit ille, item affirmatur, adeo ~~[illegible]~~ etiam, quod heres illius qui iuravit [illegible] in iudice ~~[illegible]~~ complere iuramentum possit compelli per ecclesiasticum [illegible] argumento ex [illegible] cap. [illegible] de sepulturis, [illegible], cum ergo hec [illegible] in cap. licet universis 6. [illegible] prohibitio iuramenti ex lege regni iam [illegible], videatur, ~~[illegible]~~ esse repugnantem libertati ecclesiastice, [illegible] momenti ex regula [illegible] authentica cassa et irrita [illegible] contra libertatem ecclesie [illegible] ~~[illegible]~~ sed ~~[illegible]~~ [illegible] dictam legem re gram iustam esse, et nullo modo contrariam libertati ecclesiastice, ut defen dunt Covarrubias in cap. quamvis pactum 1 parte §3 n 8 de pactis in 6.

Antonius gomes tomo 2 variarum cap. 14 n. 28, Joannes gutierres in auth. sacramenta puberum cod. si adversus venditionem n. 143 et faciliter [illegible] liter ad argumentum supra, quando iuramentum iam intervenit, impetatur relaxatio vel absolutio iuramenti a iudice ecclesiastico, ita resolvit [illegible] [illegible] in ... n. 8. [illegible] iuramentum non esset praestitum, [illegible] tandem lex positiva civilis potest impedire ne [illegible] ... ut iudex quae sub conditione ... facti ... faciendum impedit quam factum taliter ... [illegible] ... unde [illegible] ... iuramenta praestanda, non vero iam [illegible] ... nullo modo ... potest ... de libertate ecclesiastica, quia principi concessit ... ut ... provideat ut iuramenta non apponantur ... refert a[z]evedo ... 12 et 14 ... doctor ... iurando ... n. 81 cum sequentibus =

n. 19 -

... cum potestate temporale exercuit noster pontifex innocentius 4 ... fredericum 2 imperatorem germaniae et regem siciliae, eius privationem ... et regni propter eius scelera et crimina, privatione ... fuit, ... exeo quia violavit iuramentum ... pacem initam inter ecclesiam et imperium, ... obligatus tempore quo electus fuit in imperium; periurium enim gravis... crimen est ... impunito, vel ... cum ... trahantur ... cap. ... ... redemptione ... quod ... crimen ecclesiastici ... et ... ecclesiastici possit puniri ... cap. novit ille 13 ... cap. ultimo de foro competenti ... apud omnes nationes ... religio iuramenti fuit, ... semper fuit ... contra ... iuramentum ut constat ex alexandro ab alexandro libro ... nugnalium cap. 10 in fine, apud romanos censores erant qui gravius ... ... quam de iuramento violato; ut constat apud ciceronem ... officiis et apud aulum gellium lib. 7 noctium atticarum cap. 18, fredericus ... tor nullatenus servavit pacem initam inter imperium et ecclesiam committens con... praeceptum evangelicum quod dominus nobis reliquit, ibi pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis ut legitur ex ... mathei cap. 10 ... nis. bella 23 quaest. 1, ... enim ... christi domini ... pacem ... testamento relicta, imperatores enim et principes specialiter ... tenentur et obligati sunt ad ... pacem ... ut constat ex cap. ... tione 1 cap. 1 de treuga et pace ... ... canonica in cap. qui contra ecclesiae, 24 quaest. 1. quod illis qui ... contra pacem ecclesiae, si ... aut dignitatem habeat ... ad hoc ... refert glossa in ... in verbo pacem

... secundum cum ... imperatoris fuit sacrilegium, ex ... ... ut caperentur omnes episcopi qui ad concilium lugdunense generale ... ... et ... cum tribus cardinalibus legatis ... missi fuerant per partes ... ad concilium ...

+ ut constat ex dicto textu et ex historia ... fonte ... anno 1220 ... et ex ... iurando ...

+ iuramentum et

n. 20

ut constat ex licentiis ipsius federici quas refert glosa in ... prout in verbo felicis omnes prelati papa mandante vocati, et ... legati veniant ... quod crimen sacrilegii gravissimum est, nam ... est lex ... in hoc genus cod. de episcopis et clericis ... facta ... iure autem canonico ... pena excommunicationis ipso facto et reservatur absolutio sedi apostolice cap. si quis suadente diabolo 17 quest. 4, quamvis in cap. quisquis 17 quest. 4 ... pro sacrilegio ... [illegible] ... cationis ... et penitentie ... tamen ... personam ... que ... in ... et locum ... excommunicatio ... cap. ... dubium ... de sententia excommunicationis cap. religiosi cap. eos qui de sententia excommunicationis in 6. leg. ... 3. unde cum hoc crimen mixti fori sit utrique tam ecclesiasticus quam secularis index possunt de eo cognoscere, cap. cum sit generale de foro competenti, tamen ... concurrunt respectu diversarum penarum, et unus alium non debet impedire ... unde si agatur ad penam corporalem index secularis debet cognoscere ... leg. ... in hoc genus cod. de episcopis et clericis, si ad excommunicationem vero ... iudex ecclesiasticus ... ut late prosequitur doctor ... in cap. cum sit generale de foro competenti ... in ... lectione 33 et federicus imperator crimen lese maiestatis commisit quotiescumque fecit capere et incarcerare cardinales ... [illegible] ... nec novissime statuit Bonifacius octavus in cap. felicis de penis in 6. ubi si aliquis perditum fecerit aliquid contra cardinalem sedis apostolice, eum incarcerando, dicit pontifex quod ipse committit crimen lese maiestatis, quia tale crimen committitur, machinans in ... vel in consiliarios ipsius leg. quisquis cod. ad legem Iuliam maiestatis ... et ... ipsius ... machinans ... cardinalem ... non potest facere testamentum ... erit infamis et donationes debent confiscari ... testamento aliquid accipere ... sine ... item ... et domus eius debet destrui ... item si ab ecclesia obtineat aliqua feuda vel beneficia ipso facto sit privatus eis feudis vel beneficiis, ... [illegible] ... ut ... ut constat ex ... cod. ... et in crimine lese maiestatis ... cod. ad legem Iuliam maiestatis et in crimine ... cap. ... de episcopis captis et incarceratis ... in clementina 1 de penis penas promulgavit concilium viennense ... quod tantummodo mandavit capere cardinales et episcopos et quamvis ex parte federici dicatur quod tantummodo mandavit capere cardinales et ... [illegible] ... tamen mandans capere et apprehendere cardinales et personas ecclesiasticas incurrit in penas contentas ... cap. felicis, ut probatur ex cap. mulier

... refert ... historia ... felicis de penis in ... anno domini 1221

+ textum ... +

... [illegible]

mediens 6 § l. de sententia excommunicationis extrauag. ubi mandans clericum

esse excommunicatum est sicut percutiens: ubi uir ille dicitur facere qui

alium facit ~~[illegible]~~ leg. non ideo

aliusfacit leg. liber homo in principio ff ad legem aquiliam, et qui causam

dat uel operam delicto tenetur ~~[illegible]~~ ap[illegible]

num § 2 ibi uero in capitulo ~~[illegible]~~ de iniuriis ~~[illegible]~~ sed ponatur

presuppositum quod ~~[illegible]~~ si federicus imperator mandauit ~~[illegible]~~

nales et ~~[illegible]~~ episcopos et antequam ~~[illegible]~~ apprehenderentur penituit de man

~~[illegible]~~ concesso, nihilominus incidit in excommunicationem et sacrilegium, nisi

caruit mandatum ita ut reuocatio a mandatario peruenerit argumento

[illegible] si mandatum ~~[illegible]~~

si si ... ff ad senatusconsultum macedonianum leg. 1 ff quod iussu cap. mand

cap. ex insinuatione de procuratoribus ~~[illegible]~~; sed si ponatur quod manda

ante iniectionem manuum et capturam ecclesiasticorum moriatur, tunc non

excommunicatus nec sacrilegus quia mandatum morte extinguitur man

~~[illegible]~~ cap. relatum est licet 30 de officio et potestate

delegati quia ecclesia non ligat sub terra, sed etiam mortuum sepultum cap.

2 causa 24 quaestio 2 ubi ... papa ait quod ecclesia ligare potest uel soluere uiuent

uero mortuo; sed si ponatur quod non mandauit sed ratum habuit quo

iniuriam ecclesiasticorum factam, et tunc incidit in penas excommunicationis

legis quia ratihabitio mandato comparatur cap. ratihabitionem 10 de regulis

in 6 ibi ratihabitionem retrotrahi et mandato non est dubium comparari,

~~[illegible]~~ ratihabitio ~~[illegible]~~ leg. 15 quaestio ff de ui et ui armata

~~[illegible]~~ capitulum ad ... de restitutione

~~[illegible]~~

Tertium crimen fuit imperatoris federici scilicet heresis, quod

euidentes constabat apud omnes illius temporis ut refert emiricus

in suis annalibus anno 1243 in 6 in fine, qui quidem ait quod

rator sacrificia ~~[illegible]~~ negligit, fide catholica recte

~~[illegible]~~ et multis ... amicos habebat ... pontifex dicit quod suspectus de heresi erat non leuibus sed euidentibus ... mentis, propter quod crimen notorium imperator, sed etiam pontifex de

bebat cap. si papa 6 distinctio 40. suspectus enim de heresi si se non purgauerit

et per annum sic steterit ... ut hereticus

excommunicatus ... quae de hereticis et idem est in excommunicatione

contumacia in causa fidei cap. cum contumacia de hereticis in 6. pena

hereticorum ... est depositio excommunicatio bonorum

tio et traditio potestati militari, ut ... infirmatione de

hereticis ... et cognitio huius criminis ad

pertinet ... cap. ut inquisitionis 18 in fine de hereticis in 6

... inquisitoribus ... ut notat ... de catholicis

... sententiam ... heresis, propter

tam crimina grauissima, potuit ... pontifex ... pote...

misse ... per partes ~~[illegible]~~ ...

Respondetur quando [illegible] inductus ad actum excommunicando et privando imperatorem ab imperio et regno, et etiam propter inobedientiam ecclesie et pontifici nostro, nam cum monitus esset pluries, ut se purgaret super his criminibus et ad unitatem ecclesie veniret, despexit monita et [illegible] ecclesiastica [illegible] imitans duritiam faraonis qui monitionibus et flagellis durior fuit effectus nec convertere voluit cap. [illegible] sor 23 quest. 4 ex illo exodi cap. 7 et obturans more aspidis aures suas nam veni noster pontifex [illegible] exemplo aspidis ad destinationem imperatoris nam aspis unam aurem calcat in terram, alteram obturat cauda ut incantationem audire non possit, ita imperator Federicus obturavit aures suas monitionibus nostri pontificis, ignorans quod omnes imperatores et reges debent obedire summo pontifici # quem deus prefecit ut dominus [illegible] per venerabilem cap. ecce constitui te super reges et regna per superioritatem regalis potestatis [illegible] est mandans domino [illegible] [illegible] dominus dixit ad Samuelem sacerdotem, audi vocem eorum scilicet filiorum israel petentium sibi regem et constitue super eos regem quem debeant reges et imperatores summo pontifici obedire et illi subditi sint, et totam eo [illegible] [illegible] in cap. solite de maiori[tate] et obedientia quia licet conditione pontifex sit homo dignitate tamen est super omnes homines, et altior regibus et felicior angelis [illegible] hec verba dominus dixit per sanctum Lucam in evangelio cap. 10 loquens de pontifice [illegible], qui vos audit me audit et consequenter qui eos honorat deum honorat et qui eos [illegible] sequitur deum persequitur et qui eos spernit deum spernit; semper [illegible] principes debent obedire pontifici [illegible] libenter percipere, exemplum sumentes de Atila gentili rege hunnorum, qui cum ecclesiam devastaret, [illegible] Leo papa ad eum accessit, et consequenter fuit pontifex [illegible] quod obtinerat cum magno obsequio et reverentia, Atila quod [illegible] separatus esset pontifex ab Atila, regis erga pontificem cum ergo [illegible] interrogaverunt magnates [illegible] quare ultra solitum morem tantam reverentiam exhibuisset [illegible] pontifici, respondit rex quod vidit iuxta pontificem [illegible] sacerdotali forma venustiorem [illegible] evaginato gladio sibi terribiliter mortem minantem, nisi omnia que ille expetisset impleret. [illegible] refert [illegible] parte 4 56 [illegible], et aliud exemplum [illegible] et reverentie [illegible] de Valentiniano imperatore christiano [illegible] circa obedientiam [illegible] et pontifici, in hec verba [illegible] prorupit cum ageretur de eligendo [illegible] episcopo. talem itaque in pontificali constitue sede cui et nos qui gubernamus imperium, sincere nostra capita submittamus, et eius monita, cum tanquam homines deliquerimus, necessario velut curantis medicinam suscipiamus referuntur hec verba [illegible] distinctione 63 propter inobedientiam ergo ecclesie et pontifici multa regna [illegible]

cap. esto subiectus distinct. 96 [illegible] ubi [illegible] pontifici tuo et [illegible] parentem [illegible]

[illegible] 23

dispertita fuerunt et ingessit in profundum malorum devenerunt
refert nicolaus pontifex primus in epistola ad michaelem imperatorem
ubi dixit quod quum et ipsa plantatio florentissime, [illegible]
veteranum grecorum imperio ac christiana pietate et [illegible]
corporum [illegible] [illegible], in miseram tunc [illegible]
tunc et tirannide devenere, non aliam causam nisi [illegible]
propter heresim et apostasiam et inobedientiam erga ecclesiam
et romanos pontifices, sicut etiam videmus regnum anglie in
[illegible] statu esse ex eo quod sanctus thomas cantuariensis archiepiscopus
cum gladio mortuus fuit tempore henrici secundi regis [illegible]
et quod defendit constanter obedientiam prestandam esse sedi apostolice
et repugnavit fortiter legibus et statuta statuta a rege contra
libertate ecclesiastica, de quo facit mentionem textus in [illegible] sicut
[illegible] polidorus virgilius libro [illegible] historiarum anglie, pag.
218. [illegible] in historia anglie, lib. 1 cap 38; et
[illegible] regni [illegible] decretum [illegible]
regis ut se caput ecclesie in suo regno esse [illegible]
monarquia ecclesiastica lib. 29 cap 2 et sequentibus, quare [illegible]
et alias videmus [illegible] sed ipsius [illegible]
nonnullis [illegible] et ignominiosis regi [illegible], et [illegible]
civitates conduxisse, ubi [illegible] autoribus [illegible]
sa morte, cardinalis eduardi regis anglie, [illegible] et civitates
non ob aliam causam quam propter inobedientiam erga romanum
pontificem et ob violationem ecclesiasticorum privilegiorum et [illegible]
ecclesiasticarum, [illegible] ut bobadilla in politica [illegible]
de principiis christiani cap 15 [illegible]
[illegible] parte [illegible] n. 207 consequenter
[illegible]

florentissime res provincie, — *# 6 9 [illegible]* — *n. 24.* — *+ federici imperatoris.*

criminal [illegible] potest pontifex exercere suam [illegible]
potestate circa privationem imperii et regni sicut fecerunt [illegible]
regibus et principibus [illegible] quam plura
exempla invenimus in historiis ecclesiasticis [illegible]
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ innocentius 8 pontifex [illegible]
[illegible] regem ferdinandum neapolitanum, et regno privavit, [illegible]
quod obedientiam prestitit romano pontifici, ac solvit censum [illegible]
eodem [illegible] debito ut refert platina in vita innocentii 8. [illegible]
[illegible] pontifex privavit [illegible] administratione [illegible] et [illegible]
regni francorum childericum regem, et substituit in regno pipinum

— et iniquitates suas

[illegible] cardinalis magni, ubi fit mentio inter alias quaestiones [illegible]

[illegible] Aemilius lib. 2 de gestis francorum in vita Childerici regis 3, et [illegible]

[illegible] lib. 6 cap. 20 n. 3, et [illegible] pontifex [illegible]

Innocentius 4 [illegible] adversus Sanctium 2 Portugalliae regem [illegible] propter in

capacitatem eius ad gubernationem regni concessit [illegible] Alphonsi fra

trem [illegible] reservata successione filiis legitimis eiusdem regis San

tii si quem haberet, ubi fit mentio inter [illegible]

negligentia praelatorum circa hunc textum [illegible] doctorum [illegible]

[illegible] palatio [illegible] in tractatu [illegible] regni

[illegible] historia refert Henriques [illegible]

Navarrae § 7 in secunda parte [illegible] Adrianus summus pontifex privavit

[illegible] anno domini 1245 n. 30; Adrianus summus pontifex [illegible]

regno [illegible] Longobardorum rege quia [illegible] inter [illegible]

[illegible] pontifex auxilio cardinalis magni [illegible] 63 [illegible]

[illegible] quaestione 8 [illegible] Adrianus papa [illegible] de regno Italiae

[illegible] monarchiae [illegible] cap. 9 [illegible] pontifex privavit regno Navarrae Joa

[illegible] regis; Julius 2 pontifex [illegible] regni

[illegible] ut constat ex [illegible] historia

[illegible] Navarrae prima parte [illegible] sed [illegible]

[illegible] Hispaniae [illegible] lib. 20 cap. [illegible]

[illegible] summus pontifex [illegible] quia [illegible] inter [illegible]

[illegible] non debent [illegible] argumento textus in [illegible]

[illegible] competenti, nam cum pontifex [illegible]

[illegible] Christianis [illegible] quia cum pontifex

[illegible] deponere reges [illegible] quam [illegible]

[illegible] universalis [illegible] hominum [illegible]

omni, adeo spectat universalis [illegible] christiani [illegible] ad

[illegible] imperator in leg. [illegible] in fine cod.

[illegible] ecclesia, pertinent, nam [illegible] refert constitutionem imperatoris

[illegible] episcopali iudicio [illegible] constitutum est [illegible]

[illegible] in qua inter alia constitutum [illegible] elegerint sine

[illegible] constitutio

[illegible] et imperatores

[illegible] audientia sanxerunt

[illegible] in leg. [illegible] cod. de episcopali audientia [illegible] et est clarior [illegible]

[illegible] quemcumque, [illegible]

[illegible] pontificis [illegible] inter Christianos [illegible]

[illegible] quodque

[illegible] episcopos tamquam

[illegible] quare [illegible]

[illegible] maxime,

[illegible] modo [illegible]

intendebant; [illegible] omnia [illegible] sacerdotum [illegible]

[illegible] est [illegible]

cardinalis [illegible] imperii cap. 2

+ quia cum erat remissus negligens [illegible] in administr[illegible] justitia inter [illegible]

hunc textum inter [illegible] Adrianus [illegible] 63 in [illegible] tempore [illegible] cap. [illegible]

+ Ferdinandus

n. 25

+ contra [illegible] procedit

+ [illegible]

episcopali [illegible] 8.

Ab honore et dignitate et ipsi vasalli [illegible] inter christianos [illegible]
et deprivatur in ecclesia catholica —
, necnon iam deductum est quod summus pontifex ex sua gratia [illegible]

n° 26. praelato eo auctoritatem habeat in principes ~~[illegible]~~ et reges; cum vel
in lege veteri prophetae, qui gerebant vices summorum sacerdotum, multoties
reges delinquentes increpaverunt et castigaverunt eos aliquando propter
demerita eorum regno privarunt, primo nathan propheta ut habetur
in sequenti pagina in libro 2 regum cap 12 fortiter correxit david regem, dicens uriam
hethaeum percussisti gladio et illius uxorem ~~[illegible]~~ [illegible], quam ob rem non
recedet gladius de domo tua in sempiternum, 2° ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ; daniel
propheta cum nabuchodonosor rex babylonis destruxisset templum
hierosolymitanum, et asportavit maiorem partem vasorum templi; propter eius
perfidiam et contemptum religionis, iussit deus ~~[illegible]~~ eum a regno de
iici et ut bestia [illegible] nam septem annis fenum ut bos comedit
quousque in caelum oculos levavit misericordiam dei sensus illi redditus
est et quanto tempore vixit semper laudavit deum et glorificavit ut
+ latius stat in daniele cap 4 et 5; item propheta daniel protulit sententiam
privationis regni adversus baltasar regem filium nabuchodonosor
ob profanata eadem vasa sacra, et transivit regnum in regem
persarum ut stat in loco nuper citato dicti cap 5 ~~[illegible]~~ danielis;
et similiter ~~[illegible]~~ ipse sedecias rex iuda qui quidem regno fuit
privatus et pessima morte periit eo quia prophetam hieremiam
+ ut stat laesit ex illo hieremiae cap 29, alia quamplurima exempla
sunt quae refert eruditus vallenzuela velasquez in tractatu [illegible]
[illegible] partes n° 26 et consequentibus, ~~[illegible]~~ [illegible]. doctissimus
~~[illegible]~~
[illegible] in libro contra regem angliae, lib. 3 de primatu summi
pontificis cap 23. unde deduco ex dictis ~~[illegible]~~ quod cum sacerdotium
~~[illegible]~~ legis gratiae sit perfectius sacerdotio legis veteris
ad verba pauli apostoli in epistola ad hebreos cap 7 et ~~[illegible]~~
in cap [illegible] sacerdotio 3 de constitutionibus. si enim sacerdotes
veteris legis ~~[illegible]~~ privationes regnorum efficere
poterant, multo fortius poterit efficere summus sacerdos novae legis
hic est pontifex cuius dignitas excellentior est, alias propterea
+ et in pontifice et principium ~~[illegible]~~ dicitur sacerdotum, ad similitudinem
ut ~~[illegible]~~ habetur in cap sacrosancta distinct 22, et ~~[illegible]~~
impleri quod in veteri sacerdotio observabatur iuxta cap.
venerabilem § rationibus versiculo sane, qui filii sint legitimi
ubi [illegible] quod in sacra pagina [illegible] in deuteronomio
debet observari [illegible] summus pontifex [illegible] vicem
illius prophetae, de quo [illegible] mandato ex libro deuteronomii cap 18
prophetam suscitabo vobis de fratribus vestris [illegible]

[illegible] temporali et eterna [illegible]
[illegible] et [illegible] Deuteronomio cap. 17 [illegible]
[illegible] sacerdotis [illegible] quod pro tempore
[illegible] fuit [illegible] sacerdoti [illegible]
cum capitibus [illegible] qui auctoritas deponendi pontifice ex
pontificio [illegible] cap. [illegible] gradationibus qui filii sunt
legitimi [illegible]
[illegible] ut [illegible] epistola ad [illegible]
[illegible] et [illegible] cap. [illegible]
[illegible] cap. [illegible]; qui [illegible]
pontificium [illegible], addiscerit [illegible]
[illegible] cap. qui [illegible] cap. [illegible] cap. [illegible]
[illegible] non est [illegible] si pontifex corrigat
castiget et deponat principes seculares [illegible] causa
[illegible] contra
[illegible] et [illegible] romane ecclesie
[illegible] imperatore, [illegible]

[illegible] privacione regni [illegible], quod habebat in feudum a sede
[illegible] a sede apostolica [illegible] multe cause [illegible] adeius depositi-
onem [illegible], quia non solverit [illegible] per novem annos, et secundum
dispositionem nostri iuris canonici qui non solverit [illegible]
feudum ecclesie [illegible] privari debet [illegible] in feudo
cap. [illegible] de [illegible] cap. querelam [illegible] de iureiurando, [illegible]
[illegible] confirmatione [illegible] parte cap. 31 [illegible]
[illegible] alia causa fuit, delicta commissa a [illegible] ecclesiasticos [illegible]
vasallos, nam quia feudum pontificis [illegible] ecclesiasticas [illegible] habens feudum
[illegible] feudo ecclesiastico, quia vasallus [illegible] servari personam
a domino obligatus est propter fidem [illegible] cadat [illegible]
[illegible] domini, [illegible] quam [illegible] petrus [illegible]
[illegible] cod. [illegible] vel [illegible] quia rebellis
[illegible] cap. [illegible] habet ab eo
contra dominum [illegible]
[illegible] cod. ad legem [illegible] maiestatis, [illegible]
[illegible] 318 [illegible] volumine 4 [illegible] ingratitudo feuda
[illegible] vasalli, quia est [illegible] ingratitudo amittendi
[illegible] cap. de forma 22 quest. 5, [illegible] Seneca [illegible]
[illegible] beneficiis, [illegible] maximaque vitia nullum est frequen-
[illegible] quam ingratitudo [illegible] et quia [illegible] maxi-
[illegible] ingratitudo et [illegible]
cod. de [illegible] ingratitudine [illegible]
[illegible] ingratitudine [illegible] et sic eciam legitime

n. 21

[illegible] hodie, secundum legem [illegible] licet legem [illegible] 8 [illegible] feuda [illegible] non [illegible] consequens [illegible] pontifice

+ argumento [illegible] capitulis [illegible]

proximiorum reducitur ad illegitimitatem propter ingratitudinem
et eius [illegible] commutatur servatur [illegible]
propterea Baldus in l. finali Cod. de libertis et eorum liberis
Haec videas quae [illegible] quaest. 5 n. 89 + ipsam cum
ne [illegible] privavit Federicum regno Siciliae propter eius in-
gratitudinem et inobedientiam sedi apostolicae, a qua erat feuda-
tarius regni, et consequenter privavit ipsum a regno, verum etiam suc-
cessores scilicet filium suum Conradum, nam propter delictum patris filius etiam pri-
vatur regno, praecipue propter crimen haeresis commissum a patre et crimen
maiestatis et crimen laesae maiestatis, quae humana crimina fere commissa fuerunt
a Federico, et coadiuvata dicuntur fuisse a Conrado filio Federici in-
[illegible] ut refert eruditus [illegible] in annalibus ecclesiasticis
[illegible] quod ipse Conradus [illegible] sequutus fuit delicta patris
[illegible] sancti Francisci et sancti Dominici qui ad Romanam curiam
[illegible] pluribus cruciatibus usque ad mortem torquebat,
quamvis in filio Federici non consideremus talia crimina, attamen sufficit
delicta patris ut filius etiam puniatur privatione regni. De crimine
haeresis certum est quod filius privatur et punitur in successione paterna
ex delicto ipso commisso a patre, ut affirmant iura in cap. quicumque
2 cap. statutum de haereticis in 6. cap. vergentis de eodem; de crimine schis-
matis est textus in cap. unico [illegible] de schismaticis in 6. schismaticus
[illegible] dicitur [illegible], quia nullus schismaticus est qui non [illegible]
et intendat haeresim [illegible] sanctus Hieronymus [illegible]
quos refert in cap. inter haeresim 24 quaest. 3 et glossa in cap. [illegible]
tione, nam ille qui recedit ab obedientia pontificis [illegible]
[illegible], nolens communicare et superbe obstinato corde ei sub-
schismaticus est et etiam haereticus reputatur + [illegible]
fundamentum [illegible] regni [illegible]
a principe [illegible]
in filiis schismaticorum [illegible] privari omnibus bonis paternis prop-
ter delicta parentum, et [illegible] continuato [illegible] =

De crimine vero laesae maiestatis humanae habemus textum singularem in
[illegible] in principio Cod. ad legem Iuliam maiestatis et in cap. [illegible]
[illegible] 6 quaest. 1 + ubi expresse deducitur quod conspirantes contra principem
et eos qui sunt de latere principis ut sunt senatores et cardinales respective
in crimine laesae maiestatis incidunt, sicut consequenter effecti sed solo tam
et cogitatione, ultore gladio debent puniri et bona fisco confiscari; et
ipsorum conspiratorum habeantur [illegible] ab omni successione tam paterna
quam materna ex testamento [illegible] sint perpetuo
egeni et pauperes et infamia paterna semper eos comitetur [illegible]
[illegible] sint [illegible] tales ut [illegible] egestate laborantes sit
solatium et vita supplicium, ecce quomodo propter crimen laesae maiestatis
[illegible] commissa filii puniuntur et [illegible] adhuc [illegible]
[illegible] et consequenter a successione [illegible] regni [illegible]

+ [illegible] 28

+ Raynaldum in 1245 n. 6

[illegible]

+ ex [illegible] anno 1304 n. 1.

n. 29

+ leg. [illegible]

vel dignitatis, vult ergo imperator in dicta leg. quisquis, quod filii eorum qui conspirant contra principem in perpetuo egestate et turpitudine vivant sicut pre terea filii talium infames quia infamia paterna est semper connexa cum eis et consequenter fiunt incapaces regni, dignitatum et honorum, quia in famibus porte dignitatum patere non debent leg. 2 cod. de dignitatibus de exceptionibus pre dictis captandis Daniel de Tistino d. 81 cap. interdictis ex de exceptionibus rationem talium cap. infamibus de regulis iuris in 6. ratio dictorum est quia velit imperator ~~[illegible]~~ in filiis veram quam paterno supplicio de relinquere in quibus ~~hereditarii~~ paterni hoc est hereditarii criminis exempla metuenda et quia lex semper presumit esse heredes paternorum criminum et malitie paterne successores ideo reputandos indignos ~~[illegible]~~ ratione delicti paterni ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, ut notarunt Salicetus et alii multi in dicta leg. quisquis, exempla enim ~~[illegible]~~ parentum filiis preiudicant ut in leg. si libertatis cod. de liberali causa lib. 12 et cap. venerabilem

32 de electione versiculo est igitur ubi inter cetera impedimenta que debeat obiciendum contra electionem imperatoris, erat precipuum persecutio divulgata quam progenitores eius pre ~~[illegible]~~ fuerunt in apostolica ecclesiam exercere, ex quibus verbis colligit ibi glossa quod in filiis parentum exempla metuantur unde illud ~~similiter~~ sepe solet similis esse filius patri, hec est unica causa proditorum quia filius spurius non potest promoveri ad ordines ut notat glossa in cap. 1 de filiis presbiterorum in 6 # et facit ad confirmationem leg. qui contra ~~[illegible]~~ patronatus ubi si pater contra legem etiam sententiam libertum admiserit... dum adegerit, preiudicat filii et libertis eius in iure patronatus, ad idem etiam facit leg. 181 ff. si quis aliquem testari prohibuerit ubi delictum patris aliquem testari prohibendis nocet filiis ut liberis, et ad idem etiam textus in leg. non potest vetere relicta in testamento, ad idem etiam textus in leg. si quis filium cod. de inofficioso testamento ubi in hac ~~[illegible]~~ patris nocet filio, et ~~[illegible]~~ quod notatur in leg. divo marco cod. de questionibus quod aliquando ex delicto patris filius perdit privilegium nobilitatis, ~~[illegible]~~ ~~libertorum et de~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ quod delicto ~~patris~~ ~~preiudicat~~ ~~[illegible]~~.

Alia enim ratio potest reddi propter quam filium rebellium et inobedientium puniuntur ex delicto paterno scilicet turpitudo criminis et enormitas eius, nam propter enormitatem criminis non habet locum distinctio leg. cum ~~[illegible]~~ ff. de interdictis et relegatis inter paterna et avita bona; siquidem gravitas delicti est ipsa causa

in dicta leg. quisquis

in verbo defectus quia exempla in contrarium patrie in filio spurio timentur, ut non possit ad ordines promoveri sine dispensatione.

33 in fine

nu. 30

317

transgredienti terminos et regulas iuris, et hoc conceditur iudicibus
inferioribus iuxta doctrinam relatam cum fundamentis a [illegible] praelatis
videlicet in dicto tractatu de retentione regni [illegible] parte 9 87 in
verbo de filiis exheredandis, multo fortius poterit summus pontifex id
hoc facere, qui quidem est super omnes reges et principes et super omnia
iura et contra illa dispensare potest illaque in totum evertere
et alia de novo condere ut dicitur in c. proposuit [illegible] de concessione
praebendae et per consequens potuit regem Siciliae regno privare
respectivum itaque quod eorum filii non succedere debeant, quamquam demum
casu quo non essent participes delicti successione culpa actuali
sed sola poena quae ex delicto paterno resultabat, quamvis iura canonica
super hoc nihil disposuissent, cum pontifex ratione universalis
potestatis quam habet in mundo possit talia iura condere vel sententiam
praesertim quando iam est constitutum a iure civili et canonico, ex dicto c.
unico de sequestratione in 6 et in c. felicis de poenis in 6 ubi poena in
filios et nepotes insequentium et agentium in cardinales et pontificem
tam etiam de iure civili quod plenius disponit in dicta l. quisquis
§ filii vero Cod. ad legem Iuliam maiestatis, ad quod ius civile in defectu
iuris canonici potuit haberi recursus cap. leg. imperatorum cap. si in
auctoritate dist. 10 cap. 1 de novi operis nuntiatione

n. 32 Sed contra supradicta solet opponi textus in leg. [illegible] ius
patronatus ubi si pater crimen perduellionis commisit, ius tamen
paternorum sed libertis manet, et in leg. cum ff. ad legem Iuliam maies-
tatis ubi si pater crimen laesae maiestatis commisit et propterea fuit dam-
natus eius bona liberis conservantur et in leg. cum ratio § ff. de bonis
damnatorum, et authentica bona damnatorum Cod. de bonis damnatorum ubi
dicitur quod ex quocumque delicto paterno reservatur filiis legitima
in bonis paternis, sed ad ista iura faciliter respondemus quod cor-
recta sunt hodie per legem quisquis Cod. ad legem Iuliam maiestatis iuxta doc-
trinam Baldi ad eundem textum et ad textum in leg. 1 Cod. de bonis libertorum
= respondere possum primo textus in leg. emancipatum ff. de senatoribus ubi dis-
ponitur quod filius senatoris gaudet privilegio et dignitate patris si
natus est antequam pater eius sit remotus a senatu, secus vero si
[illegible] postea quia tunc non gaudet aliquo privilegio, videlicet
secundo in nostro textu quod filius Conradus Federici imperatoris
non debebat privari dignitate regni Siciliae quia natus erat
antequam pater praedicta crimina commisisset, secundo ex leg. [illegible]
ff. de senatoribus ubi habetur quod delictum senatoris non tollit
dignitatem filiis antea natis quaesitam, tertio ex cap. non
tantum [illegible] sunt verba non imputantur filiis

peccata parentum, quae post eorum nativitatem a parentibus commissa fuerunt 378
quarto, quia filii vel nepotes nati post commissum crimen a parente, dicun-
tur nati ex sanguine infecto et corrupto et ideo puniuntur tamquam
criminis quodammodo participes et paternae audaciae successores, hoc non
potest considerari in filiis iam natis ante delictum commissum, ut
bene ratiocinatur Antonius Gomes tomo 3 variarum resolutionum
[illegible] de crimine laesae maiestatis cap. 2 n. 16 [illegible]
[illegible] regni [illegible]

n. 32. [illegible] His tamen textibus non obstantibus, contrarium de iure verius est nam in cri-
mine laesae maiestatis divinae vel humanae, delictum paternum nocet filiis
et nepotibus, indistincte sive sint filii nati ante vel post delictum nam lex quisquis
§ filii vero cod. ad legem Iuliam laesae maiestatis loquitur generaliter, cir-
ca poenam privationis bonorum erga filios delinquentis patris ergo sic debet intelli-
gi, et in cap. statutum versiculo sane de haereticis in 6. indistincte et generice
imponitur ista poena privationis et inhabilitationis filiorum, et in l. fina-
li versiculo final. cod. de bonis proscriptorum ubi dixit quod in crimine
laesae maiestatis poena privationis et inhabilitationis transit ad heredes et
descendentes, et tamen illa lex loquitur indistincte in filiis natis ante de-
lictum commissum vel post, ergo nostra opinio tamquam vera et magis defen-
denda est, et eam multis fundamentis defendit etiam Antonius Gomes tomo
3 variarum cap. 2 de crimine laesae maiestatis n. 6 in fine, ubi deducimus
quod filii parentis qui crimen laesae maiestatis divinae vel humanae
commisit sive nati sint ante delictum parentis sive post, semper priva-
ri debent bonis et actionibus paternis et inhabilitationibus [illegible]
[illegible] nec resultat [illegible] illa iura superius relata, scilicet textum
in l. emancipatum ff. de senatoribus et alia huiusmodi, quia debent intelligi
quando privilegium vel praerogativa transit ad filios ratione dignitatis
paternae, nam [illegible] privilegium, in nostro vero casu poena pri-
vationis transit ad filios [illegible] ex delicto parentum et ideo [illegible] poena
[illegible]
[illegible] filii puniuntur pro [illegible] patris
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] crimen laesae maiestatis humanae [illegible] divinae [illegible]
filii vel nepotes proditoris qui commisso crimine laesae maiestatis humanae, non
[illegible]
[illegible]

[illegible] non obstantibus [illegible] filii [illegible] ad legem Iuliam maiestatis.

extraneorum ut supradictum est; tamen filii vel nepotes illius qui commisit crimen
lese maiestatis divine, licet non possint succedere patri relapso ... qui
crimen commisit cuius bona confiscantur, tamen bene possunt succedere
omnibus aliis ascendentibus et collateralibus et extraneis tam ex testamento quam
ab intestato, quia in hoc delicto non repellitur prohibitum, ut communiter
consuluerunt ... Covarruvias ... cap. 2 de crimine lese
maiestatis ... , et ratio differentie potest esse quia in crimine
lese maiestatis humane, ... filiorum et [illegible]
dentium ipsius delinquentis, ... paterno
[illegible] delinquente ... [illegible] sed in
crimine lese maiestatis divine, ... [illegible]
... nec eius descendentes ... pena non extenditur
ad secundam [illegible] ... inter [illegible]
a ... in supradictis criminibus, pena ... paterna et
habilitationis filiorum circa bona patris et [illegible] extendatur ad
posteriores ... dicendum quod sic ex dispositione
in lege filii appellatione ... eodem titulo ... appellatione
... filios ... continentur; sed hodie, attenta dispositione ...
in ... ubi ... in crimine
maiestatis divine, pena privationis descendentium extendatur
... ad nepotes quando masculus commisit crimen ...
... filios quando femina illud crimen commisit idem dicendum
venit in crimine lese maiestatis humane ut ...
... Covarruvias ... cap. 2 de crimine lese maiestatis

Itaque ex dictis recte infertur quod filius Conradi
... imperatoris Federici propter delicta patris iusta ... privatio
... fuit a possessione regni Sicilie, ... imperio ... ad filium
nulla ... poterat esse ... per electionem datur
... ; nam cum iste ... imperium, ... non attenditur ... successionem
... non attenditur ... ad successionem fuit qui ...
pontifex Gregorius ... ut multi affirmant ... fuit qui ...
... imperium ... septem electores Germanie, ... tres
... et quatuor seculares, prelati sunt archiepiscopus ...
... Moguntinus, Treverensis et Coloniensis, et seculares
comes palatinus, dux Saxonie, marchio Brandeburgensis et rex
Boemie, isti septem eligunt imperatorem ex concessione ...
... reservata summo pontifici confirmatione et coronatione
electi imperatoris si dignus est confirmat ... sin ...
... electionem propter defectus quos recenset textus in ...
... 34 de electione et electi potestate, ...

+textus in lege cognovimus ... authentica idem est de ... cod. de hereticis

53

316

unde ex omnibus premissis iam manifeste constat quod ... ad rem ... quare noster pontifex privavit Federicum imperatorem imperio Germaniae, et regno Siciliae, quia nimirum crimina ... commisit ... ecclesiam ... et ... naturalia ... et ... fuerunt ... potuit noster pontifex ... et ... exercere ... potestatem temporalem ... ut doctor ... imperatorem ... et ... ut ... in ... 108. et alii

... iam supra ... = unde non obstant rationes dubitandi supra

\# n° 31 adducte, ... in n° 3, 4 et 5 nostre repetitionis, quia omnes ille auctoritates loquuntur de ... differentia potestatis temporalis et spiritualis, et quod pontifex non habet potestatem temporalem in actu et exercitio, ... nos non nega... nus, sed dicimus quod habet eam in habitu et quod reducitur ... eam potestatem ad actum quando convenienter fuerit ad finem super naturalem et ad ... animarum, ... et puniendo reges et imperatores ut satis constat pred... ... in n° 10 consequenti ... neque obstat illa extravagans Clementis ... meruit ... relata ... in fine ... nostre repetitionis relata ... quia ... in temporalibus ... ... sed ... sicut ... crimina perpetraverint ... quando ... sicut erat dispositio ... contra finem supernaturalem, sicut erat ... in extravaganti unam sanctam ante constitutionem Bonifacii ... de maioritate et obedientia;

n° 35. ... illa dubitandi ratio relata ... in n° 6 ... responsio ... quod ... debent ... debent ut ad honores ascendant ... infames ... capitulares ... cap. querela ... de elect. cap. 28 ... cap. quicumque 6 quest. 1 ... consequenti ... nostris ... in n° 38 consequenti, unde non obstat caput sicut nostris ... et ... ecclesie, ... in ... poenitentiam ... consequenti ... caput ... quia in eo

110

textu, nondum illi dicuntur erant confirmati, posteriori [illegible] probab[ilis]
per cruorum nondum facta erant et ideo tantummodo suspendu[ntur]
ab exercitio et beneficio, sed si probatum fuerit tunc ait pontif[ex]
quod debeant degradari ut ex litera textus et glossa in [illegible] const[at]

n.o 36

[illegible]) neque obstat ratio dubitandi in num. 1 adducta, ad quod respondet[ur]
quinquennalis propter sacrilegium incurratur in poenam excommunicatio[nis]
ipso facto, ex cap. si quis suadente diabolo 17 quaest. 4 et aliis iuribus
in ratione dubitandi allatis ~~etiam incurrunt privilegium ultra excom-~~
~~municationem [illegible] honorum et dignitatum [illegible]~~, nos vero loqu-
~~[illegible] in cardinales [illegible]~~ de quo ultra
ur, de sacrilegio commisso in cardinales et episcopos
excommunicationem committentes in talibus poenas sacrilegii pri- (confiscationis bonorum)
vandos bonis, et regni seu dignitatibus, ut late explicui in nu-
meris 20 et 21, neque facit contrarium exemplum venetorum, nam
antiquam sententiam a sacro pontifice, paulo post privationis neque
venetiarum, venerunt ad obedientiam pontificis ut late constat ex re-
lata [illegible] in dicto num. 1, vel quia paulo pontifici
visum fuisset, ~~nam~~ minima commissa a venetis non esse sufficientia
ad privationem venetiis, sed solum ad excommunicationem et inter-
dictum, neque obstat caput literas 14 de praesumptionibus, ~~quia [illegible]~~
~~[illegible]~~ cum [illegible] notatis
dictum 1. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~, nam in nostro textu formam et ipsissima
verba servavit noster pontifex, monendo federicum imperatorem, ut se
purgaret omnibus suis criminibus et ad unitatem ecclesiae veniret,
noluit facere obstinatione maxima, itaque recte privari potuit
ut haereticus contumax, in privatione imperii et aliorum honorum, ut
late in num. 22 nostrae repetitionis

n.o 37

[illegible]) neque obstat altera ratio dubitandi in num. 8 nostrae repetitionis
adducta, ex cap. constitutus 6. de religiosis domibus, ad quod respondetur
~~[illegible]~~ textum hunc intelligendum esse, de censu solvendo, non vero de
nam quamvis census non solvatur per multos annos [illegible]
non cadit in commissum, et ita in eo textu videtur, ut census non s[olvendo]
per quadraginta annos episcopo ab ecclesia solveretur, † quod [illegible]
pro ut dixi in feudo ut in nostro textu et in cap. finali de loc[ato]
ut bene [illegible] in num. 27 nostrae repetitionis, ratio est quia in feu[do]
et [illegible] dominium utile transfertur in emphyteutam, remanente d[ominio]
directo apud dominum, ex qua conditione datum censetur, [illegible]

† namque illa iura loquuntur tantummodo de sacrilegio commisso in clericos

† [illegible] nomine confirmationis [illegible] cap. 3 num. [illegible]

ulius haberet eiusque res 2o inter locatorem et locatam; ad v...
in contractu emphiteutico in recipiente transferatur contra dictum dominium
utile et directum, et sic nullius remanet [illegible]
utile et utile per constitutionem dicti emphiteutae, ~~non obstat~~
~~et~~ loquitur de censuali contractu, ~~et~~ quia illud verbum pensionis
in dicto capitulo constitutus legendum est census ut notat glossa
et alii in dicto loco n. 28. et Bartolus ... n. 3 et 4 —

= neque obstat capitulum querelam 10 de iure iurando quia potius
confirmat quam infirmat nostram conclusionem, si quidem in eo
non negatur quod feudum si non observatum in contradictionem venit
calere in consilio, etiam si iuramentum non fuisset interpositum;
~~ et in eo~~ ... ~~querela~~ ...
~~...~~

n. 38. Neque obstat ultima ratio dubitandi a Bulla
in n. 9. ex Leg. statutis ... et ... Cornelio Felino ...
quia ille textus non loquitur de crimine lesae maiestatis
et illa ... bona ... transferuntur
... n. 3 in cap. ad apostolicae loquitur de
crimine lesae maiestatis divinae et humanae, per quod
...
crimine ... veniunt etiam possessores ... notabe
... n. 28 consequentibus, ...
... neque obstat textus in capitulo ...
cap. ... nam ...
... aut filii et ...
++ glossa in dicto cap. ... de ... in ... de ...
... ut ... textu ... in ... et ... in ...
... virginis ...

~~[illegible] ~~

~~[illegible] ~~

Ante el [illegible] apostolico [illegible] y [illegible] el [illegible] iudicial

Ad textum in c. eum qui 7. de preb. in 6.

N. Ex pluribus habentibus litteras ad prebendam, ille prefertur qui prior est in data, licet alius prius suas presentauerit, Vel in ecclesia Receptus fuerit =

Probatur hec nostra conclusio ex c. Vigui 22. c. si postquam 13. c. si tibi absenti 17. c. si a sede 31. hoc nostro titulo de preben. c. dilectus 27. de prebend. in antiquis. c. si eo tempore 9. c. tibi qui 12. c. si proponente 13. c. duobus 14. de Rescript. in 6. c. eam te. 7. c. ad aures 8. c. capitulum sancte crucis 30. c. mandatum 38. de Rescriptis in antiquis, c. 2. de decim. in 6. ~~c. ultimus e siquando de 2a Exsuicatione~~, faciunt l. 27. ff. 29. tit. 13. § 5. et l. 12. tit. 4. lib. 2. Recopil. = illustrant, et exornant nostram conclusionem preter antiquiores omnes repetentes ad hunc textum, et ad predicta iura scilicet ~~Hostiensis~~, Abbatem Panormitanum, Cardinalem Zabarelam, Antonium de Butrio, ~~...~~, Felinum, et alios, expresse Anastasius Germ. Andr. Balensis Innocentius Cironius in paratitlis ad hunc titulum et ad titulum de Rescriptis in antiquis, Enricus Zoesius in comm. ad eosdem titulos ~~Ambrosius ... in singulis decretalium, in nostro titulo et tit. de Rescript.~~ Lib. I. de rescript. ~~Quintilianus Mandosius Reg. 12 Chance~~ de lib. 2. c. 30. Gomez in Regula de iure quesito non tollendo q. 1. ~~...~~ Flamin. Parisius de Resign. benefacior. ~~...~~ Ant. Cucus institut. maior. ~~...~~ Presses Iohann. Barb. lib. 3 variar. c. 16. lib. 1 q. 6. et lib. 8 q. 8. Nicolaus Garcia de beneficijs. 5. p. c. 1. § 1. ~~...~~ Rapheus de Ct in c. omnis pastor de pactis ... 2. § 4. ~~Marius Ant. Vamar ... ~~ forma ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ... beneficialium 3. p. q. 148; Molina ~~...~~ exudite suo more de Hispanorum primogenijs lib. 2. c. 7. Valenzuela consilio 96, et plures plura... referens ~~...~~ D. Ioannes de Solorzano de Indiarum gubernat. t. 2. lib. 2. c. 8. ct 9. Barbosa in collectanea ad nostrum textum et ad predicta iura =

Sed licet hec nostra conclusio tot iurium, et interpretum authoritatibus fulcita persistat, adhuc tamen quamplurime sese offerunt dubitandi rationes eam ancipitem reddentes = Et in primis quatenus in ea asserimus, priorem in data preferri debere secundo fortiter oppugnatur ex eo, quod vulgaris Regula docet ea, que postea fiunt, prioribus derogare, ~~quando ea non ...~~ l. ~~...~~ 6. ~~...~~ ff. de iure Codicillor. Valenzuela consilio 63. quod etiam in legibus militat, ~~...~~ et ~~...~~ ~~...~~ sed et posteriores ff. de legibus ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ ~~...~~, et consequenter dicendum est priorem in data debere preferri secundo = hoc quidem roboratur ex eo, quod, cum duo eandem rem in solidum habere, et possidere non possint l. si ut certo 5. § si duobus vehiculum ff. commodati l. hereditatis 19. § Pater ff. de castrensi peculio et traditis a Gratiano t. 5. disceptation. forensium c. 900, necessarium est ut dicere vel primum mandatum, Vel Rescriptum Pontificis illusorium esse, vel ipso facto primum reuocatum manus ~~...~~ eadem re, ut ~~...~~ ex eadem ratione in legatis contingit, que diuersis temporibus, vel scripturis de eadem re duobus ~~...~~ reperiunt. l. si qui 16. ff. de Vulgari l. 3. in princip. l. sicut 5. ff. de adimendis Leg. leg. si pluribus. N. 1. ff. de leg. 1. Vbi docemur eo ipso tacitam ademptionem in persona primi fieri videri, Vt docent Duarenus de iure accrescendi lib. 1. c. 7. et plures referens Ant. Gomez 2. t. variarum. c. 1.; hoc idem in iure canonico obseruatum videmus cum una eadem que prebenda duobus conceditur. cum ea inter duos diuidi non possit iuxta concilium Turonense et si unus illam obtinuerit alter maneret sub expectatione, quod est 3a concilium Lateranense, quod vel neuter habere debet ut statuit Pontifex in c. tue fraternitati 20., et in c. dilectus 25. de prebend. in antiq. Vel saltim 2us debet preferri l. iura allegata iura, quod prouisione nec Pontifex in presenti asserit quod prior in data semper debet posteriori in ipsa preferri.

8

2º adversus nostram 3am, quatenus in ea asserit quod etiam si 2us litteras presentaverit prius, adhuc prior in data debet preferri 2º quam parte sic insurgo, talis enim redit hoc assertum ex eo, quod licet rescriptorum data, et promotas multa attendi debeant, ut satis probatum manet in exornatione nostrae 3ae saepe tamen eorum presentatio plationi locum facit, et occupationis vicem obtinet, ut probatur ex textu in c. capitulo sancte crucis 30. c. plaerumque 23 c. Abbate 40 c. cotexum de rescriptis in antiquis, c. ut debito, principium, de appellat. c. non iniuste de procurator. et multis alijs, que tradit Gonzalez de litteris gratiae, et iustitiae, tit. de mandato de providendo § iam dico, et late Cogner de primarijs precibus pag. 24. ubi — qui prius presentavit diploma prefert alteri, cui de prebenda facta est collatio, et alios congerens Valenzuela consilio 104, et 128.

3º nostra 3a quatenus in ea asserit quod prior in data debet preferri 2º non solum si litteras prius presentaverit, sed etiam si receptus iam fuerit, difficilis redditur ex eo, quod ille, qui prius rei possessionem adeptus est, alteri preferendus est, qui ad eamdem similiter admitti desiderat, probatur ex textu in l. quoties 15. ff. de rei vindicat. cui consonat textus in l. 59. tit. 5 p. 5 per quem recte docet Baldus et reliqui DD. ibidem eum esse potiorem in dominio, cui prius res tradita, licet alius titulus praecesserit, et idem exequuntur ad donationes, et alios contractus ~~innumeri~~ refert Cobarr. lib. 2. variar. c. 19. Ant. Gomez in l. 45 tauri, unde etiam inferunt in officialibus Regis quod ille, qui primus fuit adeptus officij possessionem, prefertur ei, qui habuit privilegium ex textu in c. 1. de maior. et obedien. plures refert Valenzuela consilio 34. Mastrillus de Magistratibus lib. 4. c. 14. Solorzan. de Indiar. [illegible] lib. 2. c. 9 = quod tandi ratio auget ex eo, quod in feudis ille, qui prius in vestitura, seu rei apprehensione prefertur ei, qui prior est in tit. c. si facta si de feudo fuerit controversia inter Dominum, et ... lum in usibus feudorum, ubi Baldus nº 2. inquit, consiteor, quod prior in possessione ... habet iura potiora = et sequitur Iason in l. traditionibus C. de pactis, ~~et fere innumeri~~ ~~et sequitur Serradeus de feudis~~, § 2a igitur omnes ius asserit nec Bonifacius in praesenti quod prior in data, semper debet preferri 2º, etiam si secundus prius litteras presentaverit ~~in~~ possessionem ~~fuerit apprehensus~~ prebende fuerit ...

Sed his licet fortissimis dubitandi rationibus minime refragantibus dicendum est, verissimam, et hinc consonam esse nostram 3ae decissionem, et ex eo deductam 3am ~~quatenus in ea asserimus~~ sed antequam eius decidendi rationes proponamus ut clarior ad eam additus pateat, praemittendum est, quod in promissionibus beneficiorum dupliciter fit gratia a Pontifice vel imperfecte, ut referunt, vel perfecte; imperfecte autem fit per mandatum de providendo, alieni ordinarij rectum, et hoc triplici litterarum genere, quales sunt monitoriales, preceptoriales executoriales; utebantur quidem erant in usu summis Pontificibus, in mandatis de conferendis beneficijs; utebantur primo litteris monitorijs, veluti primarijs precibus, quae monebant ordinarios collatores, ut beneficia conferrent impetrantibus has litteras, et quia ordinarij non facile exequebantur per illas litteras monitorias voluntatem summi Pontificis inventae sunt aliae, dictae preceptoriales, quae praecipiebant ordinarijs conferre beneficia mandatarijs, quia tamen nec praecisse per illas tenebantur ... mandatum ordinarij, et alijs conferebant beneficia, quam mandatarijs, et collatio valebat ... filius 27. de prebendis in antiquis idcirco aliae litterae postea inventae sunt dictae executoriales, quas dabant executores, qui cogerent ordinarios conferre mandatarijs beneficia, et de his ... harum litterarum loquuntur iura in c. eam te 7 c. statutum 19 c. litteris 39 c. capitulum sanctae crucis ... rescriptis ~~...~~; ~~verum et~~ unde non obstantibus praedictis formulis poterat ordinarius beneficium conferre alteri, quam mandatario, et licet ita faciens delinqueret sustinebatur colla...

unde accedit etiam nostra ratione decidendi quod minor prior est in [illegible]
etate, prior est in iure quia ad prelationem attenditur data cap. si
a sede [illegible] de prebendis in 6. in litteris super [illegible] impetratis [illegible]
[illegible] concessa, si pro aliis non [illegible] argumento textus in cap.
duarum cap. mandatum de rescriptis in antiquis [illegible]
[illegible] in loco publico, late confer [illegible]
[illegible] lib. 2 variarum cap. 1 = accedit etiam alia [illegible]
[illegible], quod in pignore [illegible], et [illegible] traditio [illegible]
[illegible] prior preferebatur quia illico [illegible] ipsi instituit ad [illegible]
[illegible] creditor [illegible] tradit [illegible] potioris in pignore habea
[illegible], quamvis contrarium defendit Joannes [illegible] = limitatur autem
[illegible] confirmatorio 1 parte cap. 30 n. 2 in fine;
[illegible] decidendi ratio casu in quo prior indulta fuit negligens
et [illegible] in non presentandis litteris [illegible] tempus competens
vel assignatum in litteris, vel tacite vel expresse concessum, ut
secundus in gratia possessionem prebende assecutus fuit, tunc prior indulta
amittit gratiam textus in cap. si [illegible] de prebendis in 6. [illegible]
[illegible] ad hoc affert [illegible] addit. ad cap. [illegible] n. 6 [illegible] in cap. [illegible]
12 de rescriptis in 6. n. 12 = limitatur etiam nostra decisio
n. 9 — concessio [illegible] in cap. quamvis 13 de prebendis in 6. ubi [illegible]
[illegible] diversis temporibus impetraverunt litteras a pontifice ad
certam prebendam vacantem, prefertur secundus priori quia
[illegible] textu, secundo fuit gratia concessa de dignitate cui anne
xa erat prebenda vacans ideo [illegible] prefertur secundus [illegible]
[illegible] prebende illi dignitati = limitatur etiam casu
in quo si prebenda esset sacerdotalis, et secundus impetrans
haberet etatem requisitam ad sacerdotium, non vero primus impe
trans, secundus enim prefertur primo iuxta textum in cap. [illegible]
[illegible] de rescriptis in 6. = unde etiam queritur quid si [illegible]
[illegible] pontifice concesse, [illegible] ad eandem prebendam et non constat [illegible]
[illegible] temporis et [illegible] cui conferenda sit prebenda; [illegible]
[illegible] in cap. duobus 14 de rescriptis in 6. quod ille qui [illegible]
[illegible] presentaverit [illegible] prefertur, [illegible] medio
ad [illegible] vacationem prebende, vel beneficiorum, quam [illegible]
[illegible] cap. [illegible] cap. quamvis 6 cap. [illegible]
16 [illegible] in 6; [illegible] quod [illegible] quod [illegible]
[illegible] advocationem bonorum [illegible], [illegible]

[illegible]
dicto, Antonius Xaverius [illegible]
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

C. Si Sedi 6 de concessione prebend. in 6.° nisi clausula irritans illis mandatis fuisset adiecta, veluti, si Pont. in suis litteris dixisset, et quidquid contra factum, et attentatum fuerit, sit irritum, et innane, c. 1. de conc. prebend. in 6.° quae quidem clausula ita valide operatur, ut censeat mandatario cum hac clausula beneficium, quod vaccat, vel vacabit affectum ante praesentationem mandati, et praefert alijs mandatarijs, postea impetrantibus mandatum praesentan tibus, et receptis c. tibi qui de rescript. in 6.° de his autem litteris, et earum formulis late, et erudite scripsit Joannes Bartus de benef. sect. 7. c. 2. sed gratia quae his tribus litterarum generibus superassignatis imperfecta vocatur ab Augustin. Barbos. in collectanea ad num. trium, et est ratio, quoniam in simili gratia, vel concessione nullum Ius in re, vel ad rem tribuitur illi, in cuius favore fuit facta concessio, sed solum Ius implorandi officium Iudicis cui fuit directum mandatum, ut illud adimpleat, quousque processum sit ad receptionem vigore talis mandati c. ad audientiam, ubi glos. Abbat. ~~Ioann.~~ feling, et alij, c. penult. ~~de conc. prebend. in 6.° licet apud nos celebris in l. 1. tt. 3. lib. 1. recopilat. et exemplurimis~~ ~~ea~~ sed ~~praesentandum~~ more docet D. Joann. de Solorzan. de Iure Indiar. t. 2. lib. 2.° c. 8. = ~~sed~~ ~~praesentandum~~ ~~est haec mandata de providendo sublata iam fuisse per concilium Trident. ...~~ ~~c. 19~~ =

=Perfecta autem gratia est, quando ipsemet Pont. providit de beneficio, et alicui illud contulit, ~~et ex~~ ~~mandato~~ tt. et facta collatione c. si post quam ... de praebendis in 6.° ~~et ex~~ ~~Quin~~tiliano ~~Mandatis~~, ~~et alijs~~ docet Aug. Barbos. in collectanea ad num. tertium num. 4. de huius generis gratia absque dubio loquitur. nec tamen, ut ex eius verbis manifeste deprehenditur ibi, eum, cui a sede Apostolica alicuius ecclesiae canonicatus est collatus etc.=

Ergo iam evidens ~~ratio~~ est decidendi ratio, scilt. quod quando Pontifex contulit alicui bene ficium, vel prebenda vaccante, et ei praetitit titulum, licet alij eodem modo postea conferatur, primus est preferendus licet secundus prius possessionem apprehenderit, eo, quod Pont. per ipsam gratiam et collatione prebende transfert dominium in concessionarium ~~sine aliquo neque Iuris neque facti adminiculo~~, ~~neque~~ sine necessitate apprehendendi possessionem, ut exemplurimis erudite docet D. D. Joannes de Solorzano d. t. de Iure Indiarum, lib. 2. c. 9. pro quo adducit expressis tamen in c. si post quam 13. hoc num. tt. de prebendis in 6. ubi dicit, quod eo ipso, quod quis ab authoritate Apostolica canonicus fuit effectus habet Ius quesitum in prebenda, si forte vaccat vel ad proxime vaccatura, ita ut alteri postea conferri nequeat.=

=Cui decidendi rationi in confirmatione accedunt, et aliae Iuris rationes, scilt. quod semper primo nominatus intelligitur magis dillectus a nominante, et ut talis semper praeferendus ~~... traddidit a D. Joanne ... ecclesiae ... et demonstr.~~ ~~ac alias plurib. traditis~~ ~~a D. Joanne~~ ~~Gutierrez~~ de Usufructu. c. 4. ad quod etiam exp. Valenzuela ~~consil.~~ 113. D. D. Joann. del Castillo de usufructu. c. 4. ad quod etiam exp. se facit quod l. 12. tt. 19. lib. 2. recopilationis iubetur Camerae receptoribus, ut Regias gratias super Iuribus Cameralibus datas secunda date anterioritatem et non aliter nec alio modo persolvat, de quo post Azevedum ~~...~~ adv. ~~...~~ ~~Curia~~ Bollaños in curia Philippic. 2. parte lib. 2. c. 12.

Quibus accedit, quod quando Princeps, vel Pont. concedit alicui, quod iam antea alij concesserat, et non apponit clausulam derogatoriam primae concessionis in secunda praesumitur Princeps circumventus, et ea impetrata per obreptionem, aut subreptionem, vel saltem per oblivionem priorum litterarum concessisse. tamen expressius in c. ex parte de officio de leg. ubi notant DD. ea Manenkio omnino videndus in l. 6. tt. 10. lib. 5. recopilationis = vel saltem tales 2.de grae extortae et credantur importunis precibus, vel ~~mutuo~~ continua inhiatione petentium taliter enim extortis quivis ~~...~~ denegarunt Imperat. in l. 1. C. de petitionibus bonorum sublat. lib. 10. l. 3. C. de Paganis ~~l. vnic. C. de fenat. ...~~ l. 2. C. de canone frum. lib. 11. l. 2. C. de fundis limitrof. lib. 12, et summ. Pont. in c. si quando de Rescrip. in antiquis. c. ult. de Rescrip. in 6.° c. 2. de conces. prebendae eodem libr. c. 1. de relig.

domibus l.6. 6.° c. cum in iuventute de purgat. canonic. c. tue fraternitatis 20. de praebend. c. ~~Cuius de elect.~~ c. miramur. 61. dist. et pluribus docent, et illustrant. Noster ~~D.~~ D. Fran.que de Amaya in l. unic. C. de collat. donat. Bobad. in politic. lib. 3. c. 10., nec mirum est credere, Pontif. et Imperatores ob importunitatem flecti solere, cum et ipse Deus aliqua ob importunas preces fecisse legatur. ad illud. Luce c. 11. saltem propter importunitatem dabit ei, et Divus Hieron. de Cananea loquens scribit, quod precibus non potuit, taedio impetravit, que omnia pergit, et exudite suo more considerat D. D. Joann. de Solorzano 2. t.° de Iur. Indi. lib. 2. c. 8.

Ex hac etiam sic illustrata decidendi ratione patet, aut nihil obstant ea, q. pro dubitandi ratione adduximus, nam tunc is praefert, qui possessionem prius apprehenderit cum par est causa, et equale ius ex vulgari Iuris Regula, quod in pari causa potior est conditio possidentis l. in pari 128. ff. de R. I. cum caeteris vulgatis, at negamus parem esse in nostro casu utriusque causa, et equale ius, cum et nuper probavimus in nostra decidendi ratione totum dominii ius virtute collationis residere penes primum obtinentem. Cui etiam favet alia Iuris Regula. scilicet qui prior est tempore, potior est iure c. qui prior de R. I. in 6.° tunc enim possessio prius apprehensa prodest, cum de prioritate non liquet c. si a Sede de praeb. in 6.° c. duobus 14. de rescriptis in 6.° = Nec exemplum feudi, quod attulimus aliquid facit contra nos, nam feudum pertinet illi, cui primo investitura facta est licet alius postea possessionem apprehenderit, nam investitura in feudis tribuit ius dominii, sicut collatio in beneficiis, ~~ut docet Schraderus in tractat. de feudis~~ = Nec etiam aliquid facit contra nos exemplum legati in dicti, quod quidem duobus separatim relictum primo intelligitur datum, et secundo datum, nam ultimarum voluntatum ea est natura, et proprietas ut magis postrema semper praevaleat voluntas ut tradunt omnes fere interpretes in §. posteriore instit. de leg.; et latius docent Duarenus de iure accrescendi lib. 1. c. 7. Anton. Gomez. t. 2. Varar. c. 10.

n. 11 Ex his infero interpretatione ad textum in c. si proposte 13. de rescript. in 6.° in quo talis proponitur species, literis ~~ad~~ alicui mandavit Papa, ut cuidam de canonicatu in ecclesia Bituricensi ~~et praebenda~~ provideret autoritate Apostolica si ad id accederet Episcopi, et Capituli ~~eiusdem~~ Ecclesiae consensus, postmodum alius ex collatione sedis Apostolicae, vel executoris dati providit dictam praebendam fuit assecutus, et in ea receptus, ~~postquam impetratori accessit Episcopi, et Capituli consensus~~, querebatur quis ex iis duobus esset praeferendus, et ait Pontif. secundum esse praeferendum. ecce textus in quo ex duobus qui autoritate Apostolica data fuit praebenda, non 1.us in data, sed qui prius possessionem apprehendit praefertur. ergo male in nostra [illegible] assertum est, priorem in data semper debere praeferri licet 2.us prius possessionem apprehenderit = Cui difficultati respondetur in dicto [illegible] pro [illegible], ideo in hoc textu 2.um praeferri priori, quia gratia prioris fuit conditionalis, cuius conditio adimpleta fuit post receptionem 2.i ~~postquam coepit habere gratiam~~, que gratia attenditur dicitur non a tempore datae. sed a tempore existentiae conditionis sine eo, quod detur retroactio locus, quod quidem probat ~~ibi~~ glossa ~~Ex de Canonicis~~ c. super eo. §. de conditionibus appositis et ex lege civili ex §. ex conditionali instit. de verbor. oblig. l. potior ff. qui potiores in pignore habeantur quamquidem solutionem fere omnes sequuntur interpretes, et praecipue Petrus de Ancarrano in repetitione ad textum in dict. c. si pro te 13. de rescriptis in 6.°

n. 12 Sed salva ~~eorum pace~~ haec solutio omnino falsa est. nam adimpleta conditione reddit actum purum et ea tamquam si adiecta non esset, intelligitur vires habere ab initio, non ante a existentia conditionis, ut est textus expressus in l. necessario 8. §. quod si pendente ff. de periculo et commod. rei vendit. ubi ait IC. quod venditio conditionalis, postquam extitit conditio, ~~a tempore~~ est quasi contracta in praeteritum, id est ab initio, vel a tempore contractus l. hec venditio ff.

8

d. ff. de contrahenda empt. pro qua doctrina confirmanda quamplurima possem afferre, sed ut brevitati consulam ea libenter ommitto, videndis tr. Henricus Zoesius in comment. ad Pandect. ad titulum de conditionib. instit. et in Comment. ad decret. ad tit. de conditionibus appositis = Neque aliquid facit pro predicta solutione tex in §. in conditionali instit. de verbor. oblig. ubi ait Imp. Iustin. quod ex conditionali obligatione non datur actio, sed tantum est spes debitum iri, et recte quidem, dum pendet conditio nihil aliud est quam spes, sed existenti ea altius valebit ab initio cum praallegatum duxi principium. = Etiam tex in d. l. potior §. 1. in quo ff. qui potiores in pignore hab. nihil probat, nam ibi proponit quemdam cum primo conventione fecisse, ut si ab eo pecunias acciperet hypothecam haberet, postea ab alio pecuniam accepit, qui rubat quis esset preferendus in hypotheca, et ait consultus 2um preferri, quasi nihil fecisset 1us cum ab eo potuisset pecuniam non accipi, quasi non esset materia, super qua caderet validitas primi contractus hypothecarii, quod optime explicuit ipsemet Iuriscons. in § prox. sequenti, ubi ait, quod si quis a 1o pecuniam accepisset et hypothecam ei constituisset sub conditione, deinde idem pure fecerit cum 2o, existente conditione primus est preferendus, quia perinde habet. ac si illo tempore, quo stipulatio interposita fuisset sine condit. facta esset, quod d. aperte glossae solutionem destruit, et nostram confirmat opinationem. Destat igitur tex in c. super eo de conditionib. appositis ubi proponit quod si aliquis matrimonium contraxit sub ea condit. si Pater assensum prebuerit pendente condit. non potest cogi ad matrimonium consumandum, sed tunc cum Pater assensum prebuerit, et recte cum nondum adimpleta sit conditio, ea autem adimpleta matrimonium remanet ab initio validum, et virtute primi consensus ita, ut novus non requiratur. ut ex tex in c. unico de conditionib. appositis hoc lib. 6o et ex pluribus docent Thom. Sanc. de Matrim. lib. disp. 8. Basilius lib. 3. c. 14.

Hinc autem difficultati poterat Respondere, quod id[illegible] in d. c. si propter 2us preferr. primo quod primum provisus fuit a delegato, 2us vero ab ipso summ. Pontifice quo casu semper ob dignitatem conferentis, 2us est preferendus, quod expresse probat. ex tex in c. dudum 14. hoc nro tit. de prebendis in 6o. ubi preferri videtur is, qui a Rom. Pontif. habuit prebendam in aliqua eccla, ei, qui eam habuit a legato illius provincie virtute generalis concessionis de providendo sibi datae. et alter DD. sunt referentes in d. c. dudum, ex quibus docent Coquier de primar. precib. pag. 24. Mastrillo de magistrat. lib. 4. c. 14.

= Sed hec solutio nequit sustineri ex eo, quod eodem modo, quo dicit provisus a Pontifice vel authoritate Aplica ille, cui ipse Pontif. prebendam contulit, dicitur etiam provisum a Pontifice vel authorit. Aplica ille, cui prebendam contulit delegatus virtute mandati Aplici. ut tex in d. c. si pro te innuit, et est tex expressus in c. 1. qui 12. hoc n. tit. de prebendis in 6. docet pluribus allatis D. D. Ioann. de Solorzano. de Iure Indiar. t. 2 lib. 2. c. 9. et post eum Fonduti var. resolut. beneficial. 3. 9. c. 148

Nec aliquid facit tex in d. c. dudum 14. h. n. tit. de prebendis in 6o contra solut. allatis nam loquitur de legato, qui virtute generalis concessionis a Pontif. datae contulit quem Pontifex providendo prevenit, apud quem eadem, et maior remansit potestas ut ipse Pontifex ait in d. c. dudum ut late docet Fonduti d. q. 148.

Simul hypotheca, deinde a 1o pecuniam accepit

[illegible]

1213

cap.

182 n 19

Quare verissimam huius rei solutionem ~~inferri~~ ~~putabam~~ esse iudico ex iis, que supra premi-
6 ~~tta~~ttebam, ex differentia, scilicet inter gratiam perfectam, et gratiam imperfectam, hec quidem
nihil aliud tribuit, quam ius implorandi officium Iudicis cui directum est
mandatum ~~c. ad audientiam el 2° cum aliis §. notariis de receptione provende~~; gratia autem
perfecta dominium tribuit c. postquam 13. §. n. tt. de prebend. in 6.° Unde cum in d.c.
si pro te de rescript. in 6. gratia primi fuisset imperfecta, duplicit, et conditionalis, et mandati
licet enim una tollatur imperfectio per conditionis existentia, altera tamen remanet
gratia ante 2ª fuit perfecta, quia fuit facta per collationem a summo Pontifice ut
ex ipso textu constat, que absque alio adminiculo ius dominii prestat d.c. postquam
13. §. n. tt. Unde merito 2° prefertur 1°, non obstante regula nostri textus de priori in data
semper preferendo licet 2° prius possessionem apprehenderit, que militat in pari causa
et equali iure ut in nostra decidendi ratione supra docuimus. [illegible]
[illegible]

Inferior interpretatus ad textum in cap. Capitulum Sancte Crucis 3. de res-
criptis in antiquis [illegible] [illegible] negligentie [illegible], [illegible] tempore
sit ut sit negligens [illegible] [illegible] Solorzanus [illegible] [illegible] 2 [illegible] 2 [illegible]
29 et 30

interpretatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genere [illegible] species derogari, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex n° 33.

Possunt etiam interpretari [illegible] in cap. dilecto 29 et cap. dilectus 27 [illegible] in antiquis

4

Cp. 7 respondis in o.

Deinde in dicta [illegible] 2° etiam [illegible]

[illegible]

[illegible] 6 [illegible]

[illegible]

~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] de [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad tex. in cap. statutum 3. de praebendis in 6.°

Conclusio, si Romanus Pontifex benefitia vacantia in curia intra mensem a die vacationis numerandum non contulerit. possunt episcopi ad quos alios de iure pertinebat collatio illa conferre, quae decisio adeo singularis est, ut nullo iuris nostri testimonio fulciatur. illustrant tamen eam ordinarii omnes relati a Barbosa, in collect.a ad hunc tex. et Gonzalez ad reg. 8. Cancell.e §5. pemiali Cobarrubias lib 3. variarum, cap 20. Azor 2a p.te moralium lib 3. cap 28. §7. Garcia de Benefitiis. 9a p.te cap 1. Gomez, in regula de trienali, §31. Simoneta de reservationibus. q. 30. Rebufus, in praxi, tit.o de reservat.e n.o 2. Staphileus, de litteris gratiae in preludio, n.o 20. et tit.o de vi. et effectu clausularum, §6. Gaspar Perusius in tract.u de reservationibus, §4. Barbosa. de potest.e episcopi, allegat.e 57. Zerola in praxi episcopali. 2.a p.te verbo reservatio. Sanchez lib 2. de matrim.o disp.e 37. =

Cuius decisionis vera ratio est, quod ideo episcopus libere conferre potest beneff.a in curia vacantia. si a Pontifice, cuius dispositioni reservata erant, non conferantur intra mensem a die vacationis numerandum ne scilicet benefitiorum in curia vacantium reservatio ecclesiis dispendiosa, et animabus periculosa sit, diuturnae enim benefitiorum vacationes propter ecclesiarum detrimentum, et animarum periculum sunt sacrorum canonum statutis prohibitae, ne cadente Pastore dominicum gregem antiquus hostis dilaniet. cap obeuntibus. 63. dist.e cap postquam 11. 40. dist.e cap quia sit. 6. de elect.e in 6. cap cum inter 18. cap ne pro defectu 41. eo de tit.o in antiquis, quae ratio specialiter in hac re exprimitur, in cap si apostolica, 34. hoc eodem tit.o ubi Greg. Pontifex decrevit, patrochialia beneff.a in curia vacantia. apostolica sede vacante non esse successori reservanda, sed posse per eos ad quos eorum collatio pertinebat. libere conferri, ne istorum vacatio diuturna periculum valeat animabus afferre. volens ergo Pontifex occurrere animarum periculis, et ecclesiarum indemnitatibus providere statuit in nostro canone, ut post mensem a die vacationis numerandum. vacantia in curia benefitia per ordinarium collatorem conferri possent, et confirmatur ex Concilio Tridentino sess. 24. cap 19. ubi decretum, ut generaliter provisionem omnium benefitiorum curam animarum habentium ad episcopos pertinere. quocumque modo beneff.a vacaverint, etiam si in curia, vel in mensibus Pontif. reservatis. quamvis in istis mensibus facta ab episcopis provisione. collatio, et institutio autoricabilis ad Pontificem Maximum pertineat, et hac ratione bullae necessariae sunt, quae ab ipso Pontifice expediri debent, tradit ex pluribus Garcia de benefitiis. 5.a p.te cap 4. §2. per totum =

Verum decisionem nostri tex. multiplices dubitandi rationes. patitur.

Et primo, quatenus tradit Pontifex vnius mensis spatium prefixum esse ad conferenda benefitia in curia vacantia, intra quod si non conferat episcopus illa conferre potest, dificilis redditur ex eo quod beneff.a vacantia ne diu sine pastoribus et ministris sint debent saltim intra sex menses idoneis conferri personis, vt probant disereti Canones in cap. licet 3.o cap. litteras 4. cap. vlt.o de suplenda neglig. prelatorum cap. 2. in fine cap. quia diuersitatem 9. cap. ex parte 10. cap. dilectus 12. cap. pastoralis de concess. prebende, cap. de multa 18. § is quoque de prebendis, clem. vnica 1.a de concess. prebende, 1. 8. tt.o 16. p.a 1.a iuntisque dilligenter congerit Anton. August. in epitome tt.o 4. tt 3. explicant Rebufus in rep.e cap. 2. in fine de concess. prebende, Garcia de benefitijs 10. parte cap. 2. Barbosa de potestate episcopi allegat. 48. Gutierrez lib. 1. canonicarum cap. 23. et si hi ad quos ius conferendi beneff.a pertinet intra sex mensium spatium negligant conferre ad superiores gradatim ius illud devoluitur d.o cap. 2. vers. si autem episcopus de concess. prebende, d.o cap. licet 3.o Garcia d.a 10. parte cap. 3. Barbosa de potestate episcopi alleg.e 126. Petr. Greg. lib. 17. sintagm. cap. 9. Lambertinus lib. 2. de iure patronatus 2.a parte art. 3. q. 1.a igitur beneff.a que in curia vacant intra predictum semestre debent conferri, et consequenter vnius mensis spatium minus recte conceditur ad ea conferenda Pontif. in nostri tex. decis.e

Difficultate hac oppressi non nulli existimauerunt huius iuris nullam posse rationem reddi, arg.to tex. in l. non omnium ff. de legibus, non obstante vt dificultatem diluamus, aduertimus predictum Canonum dispositum procedere in benefitijs extra curiam Romanam vacantibus, ad que conferenda episcopo predictum sex mensium tempus iure datum et concessum, et necessarium fuit ad transferendum episcopi negligentia ... tionem facere benefitiorum potestatem conferendi, et diuoluendam ad proximum superiorem, non tamen in benefitijs vacantibus in curia, in quo viget nostri tex. dispositio, quo casu non agitur de transferenda aut diuoluenda potestate conferendi ab inferiori ad superiorem, sed potius de diuoluenda de superiori ad inferiorem, tamen vnius mensis spatium Pontifex sibi constituit, ad quem benefitiorum in curia vacantium collatio pertinet, vt celerius ecclesijs consulatur, ne diuturnarum vacatio maxima afferat dispendia, d.o cap. cum inter, cap. ne pro defectu electi, d.o cap. si appostolica 35. hoc tt.o in 6. atque ita potuit Pontifex predictum licet breue temp.s sibi assignare, vt res de facili ad suam naturam reuertatur, arg.to tex. in cap. ab exordio 34. dist.e l. si vnus § pactum ne peteret ff. de pactis, et ideo elapso hoc mense episcopus beneff.a in curia vacantia potest conferre intra predictum semestre, nam licet Pontif. habenti vnum mensem succedat, ... cum proprio iure illa benefitia conferat ordinarius tempus habere debet, arg.to tex. in cap. vnico § fin. de iure patronatus in 6.o ita dificultatem soluit glosa verbo numerandum, quam communiter probatam et receptam esse testatur Menchaca lib. ... successionum creat.e § 8.

plia ... ...

Preterea eadem nostri tex. decisio, que probat mensem Pontif. concessum ad conferendum ...

beneff.a in curia vacantia esse a die vacationis numerandum. Vrgeti semper dubitatio quod scilicet semestre ad conferenda beneff.a iure communi non a die quo vacant, sed a die scientiæ vacationis numeratur, vt decisum est in cap. Licet, 3. de supplenda neglig.a Prelat. cap quia diversitatem 5. de concess. prebende, d.a L. 3. tit. 8. p.a 1.a docent Azor. 2.o p. moralium tit. 6. cap. 26. q. 10. Selua 3.a p. de benefitijs, q. 99. Garcia plures referens d.a 10 p. cap. 2. igitur mensis Pontif. prescriptus ad conferenda beneff.a in curia vacantia, cedere debet a die scientiæ, non vero a die vacationis, contra quam in nostro canone decernitur. hac dificultate pressus Guillelmus, relatus a Glosa hic. verbo numerandum, asserit mensem non currere Pontif. a die vacationis benefitij, sed potius a die scientiæ, et notitiæ vacationis. et ita supplendum, et intelligendum esse nostrum textum. eaductus ratione, quia cum vacatio benefitij in facto consistat, eius ignorantia excusare debet. cap. ignorantia. de Reg. iuris in 6. L. 1. L. regula, cum alijs. ff de iuris, et facti ignorantia, sed hæc expositio manifeste ex verbis nostri textus convincitur, ibi, pattiens a die, quo vacauerit numerandum, quæ ostendunt reservationis mensem currere a die vacationis benefitij tantum, non a die scientiæ, et ita elapso hoc temporis spatio, licet ad Pontif. notitia vacationis non pervenerit, posse eppum beneffitia huiusmodi libere conferre =

Reiecta igitur hac solutione, vt dificultati respondeamus, breuiter observandum duximus in iure nostro duplex reperiri tempus continuum scilicet, et vtile, continuum illud est, quod ita continuo currit, vt diebus feriatis, et non feriatis presentibus, et absentibus scientibus, et ignorantibus cedat. nostro cap. statutum 3. de rescript. in 6.o L. genero 8. ff de his qui not. infam.a L. nunquam 31. § 1. ff de vsucap. L. 1.a § dies, ff quando appellandum sit. L. liberis 8. C. de iure deliber. L. 1. cap. 29. ff ad L. Iul. de adult. L. 4. § stichus, 5. L. verum 24. § fin. ff de statu liberis. L. vlt. C. de temporibus in integ. rest. Cuiac. lib. 2. observ. cap. 18. Menoch. de recup. rem. 1.o et alij relati ab Amaia, lib. 1. observ. cap. 10. dicitur que continuum vulgari significatione ut consequenter numeratur prout cedit habitum, et currit, sicut constituta ... numeratur, prout cedit habitum, et currit, sicut constituta, docet Pichard. in § petenda, n.o 5. instit.a 7.o ff quemadmodum servitutes amitt. docet Pichard. in § petenda, n.o 5. de bonor. posses. vtile vero tempus continuo opponitur, eoque significatur tempus quo creditibus vtilibus, quibus agendi potestas fuerit constat, et scientibus tantum modo cedit, cap. licet 3. de suplenda neglig.a Prelat, cap quia diuersitatem, de conced. prebende, cap nos quidem, de test. cap. 1. de in integrum restit.e in 6. cap. consertationi, de appellationibus. eodem tit. L. cum sex. 55. ff de ædilitio edicto, L. 2. § dies. ff. quis ordo. L. miles 11. § quidam. 5. ff de adult. L. 3.a in fine, ff de accusat. L. 1. § dies. ff quando appellandum sit. L. 1. C. de annali except.e L. annus, 61. ff de calumniatoribus. cum alijs. docent Sanchez lib. 7. de matrim.o disp.e 37. Donellus lib. 16. comment. cap. 8. Amaya ubi proxime =

His observatis, respondemus sex menses prelatis ad conferenda beneff.a iure dati vtiles esse, non continuos, et ita non a die vacationis, sed a notitie ipsius.

currere. vt expresse dicitur in d.° c. licet. c. quia diversitatem. supra allatis, mensis vero Pontif. ad conferenda beneff.a in curia vacantia. in iure c. prestitum continuum esse. non utile. et ideo a die vacationis currere. non expectata ipsius notitia et discrimen ... quia quoties tempus statutum, et prefixum iure est. in odium negligentis utile est, nec ignoranti currit, quia ignorans negligens dici non potest, et non censetur negligere quum nisi prius sciat, et actum consulto agere negat. d.° c. quia diversitatem, c. vidua. 2. § 6. c. 1. et 2. de in integ. rest. in 6.° c. consertationi, de appellat. eod. tit. c. nos quidem. 3. de testi. si vero concedatur tempus in favorem alicuius ad agendum actum non in odium ipsius, cui datur continuum et ignoranti, et impedito labitur. vt post glos. singularem verbo numerandum in hoc textu. docent. Garcia d.a loco c. 2. Rebufus in repetit. dicti c. 2. de conces. prebende. ad fin. versu. 3 quaeritur. Cou. in d. § 3. n.° 7. de testi. et cum tempus sex mensium prescriptum sit in odium Prelatorum collationes benefitiorum facere negligentium et ad coercendam ipsorum negligentiam, et hec esse nequeat, stante eorum probabili ignorantia, merito indictis iuribus decretum est tempus hoc non nisi a die notitie vacationis currere. iniquum enim esset prelatos excipere negligentie, nisi ignorantia iusta interveniente ex vacat. benefitiorum orta, que in facto potius quam in iure consistit, arg. tex. in l. regula, ff de iuris et facti ignorantia. Mensis vero tempus in odium Pontificis concessum est, sed in favorem ecclesiarum, ad vitandas earum diuturnas vacationes, iure nostro prohibitas. et ita currit a die vacationis. nec expectata Pontif. scientia. docet glosa. hic verbo numerandum que sequuntur. Dominicus n.° 9. Ancarani n.° 12. Cou. d.° n.° 7. Guttie. lib. 2. practicarum q. 91. Rebufus in concordatis tit.° de Regia ad Prelaturas nominat. § 1. glosa. a die =

Sed hec solutio infringi videtur, ex sequentibus, et primo, ex eo quod si prefatum tempus ad vitanda ecclesiarum dispendia, que ex diutina vacat. oriuntur, et cohibendam Prelatorum negligentiam prescriptum non a die vacationis beneff.a sed a die notitie ipsius debet currere. nihil aliud fucursum esse videtur, sed adhuc eadem possunt remanere in commoda. ex dissimulat. Prelati se postea ignorasse affirmantis, imo via fraudibus, et litibus aperitur in probatione scientie, vel ignorantie, ac ideo vt ecclesiarum dispendia omnino cessent, et via fraudibus precludatur, finisque litibus imponatur, quod magnopere Ius intendet, et finem litibus. de dolo, et contumacia. c. 2. cum vulgatis, de re iudicata predictum semestre non a die scientie, sed ab ipso vacationis die currere debebit. 2.° ex eo etiam quod semestre prelatis ad conferenda beneff.a concessum in favorem ecclesiarum prestitum esse videtur ne contingeret beneff.a diu vacare, ac sine rectore esse. vt decisum est. in c. 2.° in fine ibi, ne diu maneant in suspenso, quae probant semestre constitutum fuisse, ad conferenda beneff.a in favorem ecclesiarum ne diu vacarent. igitur cum tempus datum in favorem alicuius ad agendum non in odium ipsius, cui datur continuum sit. et ignoranti, impeditoque labatur, huiusmodi tempus currere debebat a tempore ignorantie. vel vacat.

non vero a tempore scientie =

Verũ sic dificultates eludimus, q̃ scilicet verũ sit Ius nr̃ũ cuvare frau dibus, et litibus occurrere, vt p̃sertim in specie de qua agimus, clem. vnica in fine. deprehend. tamẽ cũ de Iure cõmuni benefitiorũ puisio ad Prelatos expectat, cp ex frequ. de instit. cp cõquerente, cũ allijs de off. ordinarij. et bona sua singulis eppũ illesa deberent seruari, cp per uenit. 11 q. 1. cp qa monasticũ, de relig. Domib. Iuris tamen dispositia de cõferendis intra semestre benefitijs aliogũm ad superiorẽ devolvẽdis locũ obtinet tantũ, data prelatorũ negligentia, que cũ ignorantia non inveniatur, nihil mirũ si etiã, in eclesiarũ dispendia tempus vtile pre fixũ sit. nec ignoranti currit, q̃ semestre, principaliter in odiũ prela torũ, et ad cõvincendã eorũ malitiã Iure cõstitutũ fuit, et secũdario, et in cõsequentiã in faborẽ eclesiarũ, ne diu maneant in suspenso. vt p̃ bat sic intelligendus tex. in d. cp 2. de cõcess. prebende, vnius vero mẽ sis spatiũ Pontif. ad cõferenda benefficia in curia vacantia, prestitutũ. ñ in negligentiã Pontif. sed in merũ faborẽ eclesiarũ, et gratia prela torũ ordinariorũ, datũ fuit, qq. ex vi reformationis Pontifitie adẽ pta erat facultas ea benef. cõferendi, et p inde cõtinuũ tempus est, vt a vacationis die currit, docent Cobarrub. d. n. 9. Garcia d. tract. de Benefitijs, 10 p.te cp 2. =

Sed adhuc superius traditis refragari videtr Greg. 9. in cp bij qq. 60. de elect. in antiq. quo loci scriptũ est tempus sacris canonibus sta tutũ eligendi prelatos (triũ scilicet mensiũ in cathedralibus, et regu laribus eclesijs. in minoribus autẽ dignitatibus. et benefitijs sex mẽ siũ, cp obeuntibus, 63. dist. cp post quã 50. dist. cp ne p defectu, 11 de elect. cp nulla. 2. de cõcess. prebende) impeditis etiã electoribus, cu rrere, igitr ñ vtile. sed cõtinuũ tempus est. agnouit dificultatẽ glosa ibi, vb. currit, quã vt soluat, existimat, in hoc canone non agi de Canonicis absolutẽ et simpliciter impeditis eligere, sed tatũ de impeditis quo ad usq superioris cõsensus exploraretur, ut cõstat ex vb. tex ibi, qq. interdicitur, et absq superioris licentia eligere ñ presumpsit, que vb. ñ absolutũ et simplicẽ electionis interdictũ important, sed p̃diu suadent, eo p̃hibitũ facta canonicis respexisse, et absq superioris licen tia eligere prelatũ, non psumerent, et cũ p ipsos canonicos staret, quo minus is cõsensus peteretur. mirũ ñ e, si tempus eligendi ratione negli gentie ob ñ petitã licentiã currat a die, quo in mora fuerunt huius modi cõsensus explorandi. vt manifeste p̃bant vb. cp sig tex ibi, ex quo in mora fuerunt huiusmodi postulandi, mora enim ipsis nocere de buit, cp mora, de Reg. Iuris in 6. l. mora, ff de usuris. faciunt tex in l. qui potest. 134. ff de Reg. Iuris. l. qq. diebus 40. ff de cõditione, et Demonst. sequitur glose interpretationẽ Panorm. in cp 2. n. 11. de cõcess. prebende,

docet et ita hunc canonem exponit Lambertinus, de iure patronatus 2a parte art. 8. q. 1a ubi interpretatur canones in cap. cte. cap. 1 in 6to, cap. cum de iure patronatus, in quibus impeditis impedimentum tollere non valentibus cernit tempus, ad eligendum, vel presentandum hunc prefixum, quem videbitis =

Ratio dubitandi

Rursus ea de mente decisio. que decernit ecclesiastica beneffa que Romani Pontif. collationi ex eo quod in curia vacaverant, reservata sunt, posse a mense adie vacationis numerandum, si a Pontif. collata non fuerint, per episcopum intra propriam Diecesim habitantem, non extra, conferri; Siquidem leviter ex eo quod ea que ad Iurisdictionem pertinent voluntariam extra territorium possunt exerceri. cap. quia fronte de appellation. L. pen. de off. Legati. cap. ut pendente, clem. Archiepo, et ibi glosa, verbo celebrare de privilegiis. L. 2. ff. de off. proconsulis. L. emancipari, ff de adopt. L. 9. et ibi Greg. Lopez, tit. 9. p. 1. docent Covarrub. lib. 3. variarum cap. 20. Osvaldus lib. 17. comment. cap. 9 litt. C. Beneffitiorum autem collatio voluntarie Iurisdictionis est, et ideo iure communi potest eppus. extra propriam Diecesim beneffitiorum collationem facere, cap. ult. iuncta glosa verbo terminos. de off. Legati, cap. post electionem 4. de concess. preb. facit tex in cap. quod sicut 28. ubi notat Abbas, no. 2. de elect. illustrant Menochius ta. de comutat. ultimarum voluntatum, cap. 9. Covarr. d. cap. 20. no 8. Gonzalez Regule 8. Cancellarie, glosa 62, per totum. Selva, de beneffitiis. 3a parte q. 40, et 63. igitur potest eppus existens in aliena diecesi ecclesiastica beneff. conferre et consequenter, in institutione nostri tex minus recte statutum esse videtur beneffa vacantia in curia post mensem conferri posse ab eppo in propria quidem Diecesi non in aliena =

Cui Difficultati responderi solet. discrimen constituendo, inter voluntariam Iurisdictionem alicui Iure communi, et ordinario competentem et eam que iure spirituali, vel privilegio competit. illa enim potest extra territorium exerceri, ut in dictis Iuribus cautum est, hac tamen nemo utitur extra territorium, docent Curtius Junior in L. ult. col. 1. ff de iurisdict. omnium iudicum. Osorius in L. 2. ff de off. proconsulis. Socinus, Reg. 264. Romanus singulari 18. et cum potestas conferendi beneff.a in Diecesi vacantia ex iure communi competat eppo. cap. conquerenti. de off. ordinarii. cum aliis. potest ab eppo corporaliter extra propriam Diecesim existenti exerceri. ut probant canones supra adducti. potestas vero conferendi beneff.a in curia vacantia, post mensem de iure spirituali eppo competit, atque ideo extra territorium exerceri non potest. Et ita tex constitut. quem ita exposuit, non Vulgaris eruditionis vir. Ludovicus Romanus in suo singulari conclusionum opere, singulari 18. Hec interpretatio aliena prorsus est, a Pontif. in iuditio. et verum, et palam convincitur ex eo quod eppus, iure ordin. collator est omnium benefitiorum, que sunt in Diecesi. cap. cum venerabilis. de exceptionibus, cap. novit. et quanto, de his que fiunt a Prelatis, L. 1. tit. 16. p. 1. docent late Selva de beneffitiis, 1a parte q. 1a et q. 22. que collatio interim dum viget Ius reservationis

Suspendditur, ea tamen cessante, et extincta, p lapsus mensis restituatur, et adhuc comune, potestas conferendi beneff.a reducitur, ut in nro textu apertissime pbatur, explicat Cobarr. 2° cp 20. nº 9. Reiecta g interpretat.e hac, dicendum est, q licet beneff.a omnia in diocesi vacantia possint ab eppo extra ppriam Diocesim existenti libere conferri, ut constat ex d.° cp. pat electis §. 9. de concess. prebende, et alijs ss. congestis iuribus, tamen in nro canone exigi presentiam eppi in Diocesi, ad conferenda beneff.a in curia vacantia elapso mense, n ea ratione, q collatio suorum benefitiorum iure spirituali, et privilegio eppo competat, in hoc casu, (ut putabat Romanus) sed ad evitandas aliquorum fraudes, qui constituebant procuratores, ut statim elapso mense in curia, vel foro pxima beneff.a conferrent, et Romani Pontif. collats. pvenirent, ne ulterius pontifice ea beneff.a conferre atq ita potestas conferendi n simpliciter ad eppum elapso mense, ptinet, sed ad eppum existentem in ppria Diocesi, q quidem constitutum est ad vitandum nimiam conferendi diligentiam ordinariorum constituentium Rome viccarios, ut pvenirent Pontifices collationes, ut post mensis lapsum providerent predicta beneff.a adnotauit glosa hic vb.° pse ipsos, quam singularem, et comuniter receptam testatur Cobarr. ubi proxime =

Talis decisio.

Postremo nra constitutio, quatenus pbat eppo in remotis agente viccarium generalem posse conferre beneff.a in curia vacantia elapso mense ad eppum devoluta, turbari videtur ex reg.a vidilicet, q scilitet viccarius generalis eppi, vi, et ratione generalis comissionis beneff.a eclesiastica conferre n potest, nisi benefitiorum collatio specialiter ab eppo eidem delegata, et specialiter comissa sit, ut pbat disertus tex. in cp fin. de off. viccarij in 6. quo in loco Pontif. perpendens rerum hanc dignitatem esse statuit collats. beneff.um minime censeri comissam ab eppo viccario quem generalem constituit, nisi expressim eius delegatio, et comissio fiat, quia sub generali delegatione ne que quam continerentur, ea que in specie verosimiliter quis n esset concessurus, cp licet. eodem tt.° et tt. cp si eppus. depenit, ex remiss. in 6.° cp in generali, de reg. iuris, eodem, illustriant, Cobarr. lib 3. variar. cp 20. Flaminius lib 7. de resign.e beneff.um q 24. Barbosa plures referens de potestate eppi allegat.e 54, igitur decisio nra minus recte decernere videtur viccarium generalem eppi beneff.a in curia vacantia elapso mense conferre posse, cui respondemus verum esse viccarium generalem n habere potestatem conferendi beneff.a ex comiss.e generali ut in d.° cp fin. decursum est, q illustriant precitati Doctores, quemadmodum ratione generalis delegationis eidem potestas n e inquirendi, corrigendi, aut puniendi subditorum excessus, nec privandi quemquam beneff.a eclesiastico, off. aut adm.° hec siquidem maiora, et graviora sunt, quam ut ad generalem delegats. veniant, cp licet. de off. viccarij in 6. Sanchez lib 3. de matrim. disp.e 29. et ibi. Cobarr. lib 2. variarum cp 9. Moneta, de comutat.e ultimarum voluntatum cp 9. Barbosa d.a allegat.e 54. neq aliud in nro canone suaderi, qui in viccario pcedit habenti specialem comissionem conferendi beneff.a et paria ostendunt vb.a illa tx. quatenus id canonice sit concessum, que vb.a specialem comissionem ab eppo viccario factam important, ex qua

176

cum pro iure posit. benefitiorum facere collat. ut ind.o c. p. fin. de certis ... inrys n eue Pontif. intra decim. asseruisse, hunc Vicarius benef. ... reseruata, elapso mense posse libere conferre docent, et post gls. fin. ... explicant Geminianus, Anchar.anus, et alij =

Cui doctrine obest dificilis tex. in c. p. ex frequ. de instit. ubi expresse ... vicarium generalem posse benef. conferre ecclesiastica, contra nuper tradita, et ... hec constitutio plures habet interpretationes, quas refert Covarr. d.o c. p. 20, ... conuenientior est, que ex supra obseruatis colligitur, ut demum Viccarius ... conferre benef. n ex generali commissione exercendi Iurisdictionem, sed ... et ratione specialis delegationis, ut colligitur ex illis tex. ... ibi. qui ... de iure possunt, que ... n. loquuntur generaliter de omnibus Viccarijs ... sed ad ea restringere, qui conferre possunt, hoc enim euincit relatiu... quis. quo restringendi ... habet, L. ea tamen, ff de legat. 3.o L. omnes ... et ibi interpretes, ff de iust. et iure. n autem possunt omnes, sed hi tantum quibus ... benef.rum collatio specialiter commissa est, docet Covarr. d.o n. 7. =

Sed aduersari nostre constitutioni expenditur tex. in Extrau. ... de prebendis. inter communes. ubi Bonifacius. 8. huius libri sexti ... lator benef. in curia vacantia Pontif. prouisioni reseruauit, sine mensis limitat. igitur etiam post mensem possunt benef. hec a Pontif. conferri, difficultate hac oppressi plures relati a Garcia d.a 4.a p.te c. p. 10, § 1. existimarunt nostrum tex. corrigi per dicta Extrauagante Communi, alij vero contendunt illum tex. reuocatum fuisse per nostrum decius. quia ille tex. editus fuit a Bonif. ... mo anno sui Pontificatus. liber autem sextus. anno 4, sui Pontificatus et ideo verius videtur per nostrum tex. sublatum videri tex. in d.a Extrauagante quia alias frustra noster tex. positus fuisset in hoc volumine libri sexti ita docent plures relati, a Garcia. d.o § 1. n.o 99 = Sed his omnibus dicendum est Bonifatium 8. confirmasse in d.a Extrauaganti nostri tex. decius. cuius de limit. restrict. et coarctat. quo plene colligitur ex illo tex., in quo reseruatio benefitiorum pretexitorum in curia vacantium limitatur ad illa tantum benef.a quorum vacatio non excedat unum mensem connumerandum ad ... illius tex. sed erat adhuc intra illum, et ideo illius mensis limitatio ... petenda est, et subintelligenda in reseruat. benefitiorum que vacare in futurum ... nostri tex. decius. ita Garcia vbi proxime. Barbosa ... tanea ad hunc tex. =

Ad Cap. 1.um De Iudiciis in 6.

1. Qui cum hi ut non essent, vel alter, ipse agere, ipse et defendere cogebatur, neq. procuratorem constituere poterat, qui eius nomine in iudicio esset. Neminem alieno nomine in iudicio consistere nisi in quibusdam causis, quas rex recenset excepit, § pro populo; ut de popul. act. Libertate. et pro tutela; in adquirenda etc mane & hosp. Et pupillo defendendo populo enim ut persona fictitia ... nostri ... Verum per ... agendi ... Seius autem persona non habet ... ac reg. iuris l. 7. de iure deliberandi pupillus ... habent facultatem causam sit ... iudicio ... et ... Sempronius Populus et pupillus in iudicio esse non possunt ... introductum ... procuratores antiqui iure non Constituebant ... monet ... in p.co. inst. de his per quos agere possit et intimat ... in l. 1. de procurat. et Castella ... in l. 1. proemio ... part ... l. fratrem cod. de procur. ... procuratores expendendi ... iure indicant ... animadversione Petri ... in proemio 29. de reg. iur. Franciscus ... lib. 2 historic ... Franc. Balduinus Pithar. Otomanus et Gothofredus in d. p.co. inst. de his per quos agere possumus ... vi, parabilia c. de procuratoribus Donel. lib. 18 comm. c. 9. Oswaldo illegem in nott. ... Graecos Conservari solitum fuisse ... ex Quintiliano Otomanus Polity et Oswaldus ut supra ...

2. Et quidem iure et merito prohibitum erat ne procurator constitueretur qui negocium habebat personaliter. Contrahere et fieri enim non debet is qui vult a ... aliis litigare ... et plerumque cum procuratore ... et ... Donellus d. c. ... in ... n. 9. et ... esse ... ex l. 1. 2. et 3. de alienatione iudicii mutandi causa facta et l. 1. c. ne liceat potentioribus cum procuratore aut ... causa et plerumque ... in aliena ... esse non debeat alterius Causam facere deteriorem l. ne in aliena 2. 9. ... ne in aliena 26. de receptis arbitris l. solvendo 29. de negotiis gestis neque ... postumum ... l. 1 §. ... de aqua pluvia arcenda.

3. Sed licet hec ita essent paulatim licere Coepit procuratorem iudiciis intervenire et primum ... hostilia ... alieno nomine agi ... videlicet ... pupilli ... in d. p.co qui apud hostes essent aut reipublicae causa ... in eorum ... intellexisset quae ultima ... interpretati ... de his qui tutores vel curatores ... vel absentes ... nomine Ceterarum rerum ... agi permissum est quoniam ad hoc ... absente ... facultas esse ... et proinde maiori remedio succurrendum et quoniam maior necessitas est ... sequendi Statim rem ... ne depereat ut animadvertit Otomanus ... 3. postea quoque et aequo et bono institutum fuit ut maior sexaginta annis vel morbo impeditus procuratorem constitueret ut ex Cicerone (si Cicero est) lib. 1 ad Herennium Comprobat Oswaldus ... Sane antiquo iure non ... deferebatur enim iudicium ... has Causas ... dominus Comparere non ... ut ... ex l. 2. §. si quis iudicio ... Rutionibus.

4. Tandem moribus receptum fuit ut possent homines per procuratores litigare. Cum enim non Semper ipsi domini litibus adesse possint aut morbo aut absentia aut aliis occupationibus impediti vel tantum verecunda Cogitatione iudicia fugientes utile fuit et ne ... actiones tempore perituras amitterent eos actores essent vel ... in defensa Causa relinquerent procuratores dare qui actiones moverent vel alias motas exciperent nam ut loquitur Ulp. in l. 1. §. 2. de procurat. usus procuratoris perquam necessarius est ut qui rebus suis ipsi superesse vel nolunt vel non possunt per alios possint vel agere vel Convenire docet Imperator in d. p.co et ... in proemio ... 9. par. ... exponunt Scribentes in ... Donellus Oswaldus et Pithardus ... lib. 28 ... in l. actus legitimi de reg. iur. et hic Sane ... Summi iuris ... introduxit ... utilitas et Causarum necessitas a necessitate ... l. ergo 40. ff. de legibus ... existimo, sed ... lib. 14 obser. c. 26. et alibi. Otomanus lib. 9. obser. c. 29. alibi. Merillus lib. 1. obser. c. 36) et alia multa utilitas et necessitas ... introduxerunt ... de negotiis gestis l. 1. de ... et utilitatis ... l. iusto 44. §. nondum de usucapionibus.

5. Ex hoc recepto iure cepit postea procuratores dari a quocumque qui iure non prohibebatur. Unius namque fuit ut libera esset procuratoris constitutio et ... absente adversario et ignorante fieri potest ut docet Iustinianus in §. procurator d. tit. de

de his a quos agere possunt decesserit etiam lex l. de libertate ut si oes procuratores ut
possint quibus ut depromi prohibitum n. est vnde cognoscendum quin possint conteri enim tam
h. vnde recte Pauius in l. muticius 43. ff. de procuratoribus dicit cum quaerit an alieni procu
rem habere liceat inspiciendum erit an prohibeat procuratorem dare quod non edicto prohibe
Consonat de jure regio lex 5. tit. 5 part. 3. ubi notat Gregorius lopez et Iacobus Cuiac. lib.
ad edictum in d. l. 43. ff. de procu. fend. in ronali et Donell. ubi supra. Discrimen enim est in
quae ex permissione sunt et edicta prohibitoria non in his in quibus varia est retrospic
inquirendum est utrum permissum sit vnde cum quaeritur an filius famil. vel peregrinus possit
facere testamentum respondendum non posse ut in l. qui in potest. ff. de testam. l. pr. C. de heredibus inst. quam
cum testandi facultas soli Romanis ciuibus et patribus famil. concessa fuit l. i. ff.
fam. ubi legis duodecim tab. Peregrinus autem quod ciuis non est et similiter familias qui
non est potestate testari non possunt quoniam permissionem n. habent exempla alia habem
cum praetor 12. § i. de pactis l. i. et 3. de Collegiis

6. In prohibitoriis edicti secus fit ij enim solum in dicuntur
qui prohibentur expresse in testibus nam oes admittuntur ad testimonium qui n.
quoniam edictum illud prohibitorium est l. i. de testibus ubi doctores et Cod. eum haud ij si
licet omnes matrimonium contrahere posse quicumque n. prohibentur quoniam et edictum in
prohibitorium in nostra specie animaduertit otiens. in summa tit. de procuratoribus n. 3
in expresse n. injusto textu ad [illegible] extra de procurat. glossa et doctores [illegible] illud in
i eodem tit. h. lib. 6. Pitiar. ubi in princ. tit. n. 5. et n. 13. et in § procurator. n. 6.

7. Ex eodem principio decendit quod A. S. antiquo quam procurator
permitterent nisi in casibus quos supra diximus Certum est tum quia alieno nomine age
nolebat permissionem probare debere non infecunda at cum procurator vbique liber esse
etiam prohibitorium edictum esset et proinde qui dixit procuratores instituere non potuisse probare
casus exceptionis ut in his nostris docet Bolla in d. l. mutius § 4. gregorio lopez in d. § vbi
et probatur ex his quae docent interpretes in l. ab ea parte § de probationibus

8. Ex eodem etiam libera facultas decendit ut hodie ubi certus
ratores numero vocamus nos procuradores del numero quos in dos locis vtiles esse docet
badilla lib. 3. Politic. cap. 14. n. 19. quemcumque eorum posse a iudice compelli ut si numera
sit etiam inuitus procurationem suscipiat cum procurator n. detur inuitus l. filius 8. § in
de procuratoribus l. inuitus 17. C. eodem tit. ubi doctores et Gailius lib. i. obs. c. 43. id
loci in his procuratoribus qui in officio publice utuntur ut ex fastione [illegible] ut Gailius
m. Pitiar. in d. § procurator n. 34. fav. in ronali in d. § inuitus et in [illegible]
gratis ut animaduertit quesada in quaestionibus iuris C. 31. n. 26. Bobadilla d. c. 14.

9. Ex eodem etiam deducitur ut qui simpliciter citatur ut in
iudicio compareat liber sit uel ipsum comparere uel procuratorem mittere nam
sit procuratoris dandi causa ut liberetur si voluerit ita docet glossa in c. fin. ubi doctores
de maioritate et obedientia et doctores in c. cum causa penultimo de iuramento
ubi Decius notabili 2o et Socinus ibidem et de Citationibus art. 20. n. 28. et art. 31. n.
rite doctores in l. fin. Cod. de procuratoribus Gailius d. lib. i c. 48. in 4o. et [illegible]
22. § qui in ius vocando et cognitor de quo eodem dicitur a procuratore vidimus
in [illegible] c. 9. Donellus lib. 18. comment. c. 3. ubi Scaldus litt. D.

10. Multa ex eodem principio inferre possumus quae omittimus intentei
rasse vera ad nostram decisionem pendent nam ex dictis vera ejus decidendi ratio nam cum tam
sit cuicumque solitus procuratorem dandi delegatus iudex qui litigantes coegerit ut ipsi
compareant contra hanc iustam libertatem facere videtur ac proinde nam personaliter pars com
parere n. posse certi iuris est quoniam cum beneficium iuris sit ut qui molestam litium volunt
et tribunalium horrorem declinare velit possit procuratorem dare ex ea quae dictam
fant recte relatos Mascardus de probat. conclusione 1006. ubi de mandatis et primero Vig
nio 2. comment. tit. de excusationibus n. 68. quesada in quaest. iuris c. 31. apud Bobad

l. n. 20. et 21. D. cz. in l. pnti & fin. c. ai hij qui ad lc. ... unt enim experientia

juris ostituere quis ... petit uius beneficium au ferendum n. ... 28.

dist. c. fin. de secundis nuptijs c. ... de reg. iuris ... lib. 4 ... introductio

... quis ... de re iudicata neq ... in hominum utilitatem

introductum ... praeiudicare debet l. nulla 29. ff. de legib. et haec decidendi

rone ad ... Doctores

Ca autem dubitandi ro afferri ... Papae legatus eius

11 Vicem gerat c. sane extra de officio et ... iudicij delegati c. ... dist. delegatus enim

personam delegantis refert et eius qui mandavit iurisdictione ... mandata de

officio eius cui mandata est iurisdictio ... iurisdictione ... l. et ... retro

... vice mandantis fungitur ... Unde ... Pontifex qui vicem gerit ... de translatione episcopi notant Doctores in dictis iuribus

et ... in ... ff. de officio eius ... multa refert quod cuiuscumque delegati ... et

... Pontifex ... sive ... personaliter compareat in ... di

... Pontifex ... Pontifici delegatus ... eius vicem gerat ... iurisdictio

... iubere ...

Confirmatur ... dubitandi ... Pontifex ...

12 forum ostituere et ius reddere ... et Dioecesanus ... iurisdictio ...

... c. ... permittendum ... extravaganti ... in prooemio ...

et obedientia docent ... Gonçales in Regula ... cancellariae ... in prooemio ...

... Pontifici ... et delegato Pontificis ... vicem gerit Pontificis et

... beneficio lib. ... c. ... delegato ... de competenti ...

... Pontificis ... et forum ... notat Speculator ... de competenti ... delegato Pontificis

... n. 2. ... lib. 2. c. 64. ... Cardinalis ... 2 ... iudicijs ... 2 ...

... animadvertit Cardinalis ... eius personam refert ...

... et alia multa quae ... Pontificem expectat ... in quacumque causa ...

... comparitionem iubere ... Respondendum ... Pontifex ...

... dubitandi ... intelligendum ...

13 Pontificis ... eius vice fungi ... delegatio ... in ... iurisdictione ...

... quatenus delegato ... delegatio ... ad ... in ... delegati ...

... dist. ... 3. ... c. ... 29. ... in sexto ... delegati ...

... Pontificis ... dist. ... 349 ... mandatu Principis

... animadvertit ... Geminianus ... n. ... in ... Doctores ...

... c. ... Geminianus ... n. 9. ... Doctores in l. ... de ...

delegatione ... mandatum ... in ...

et ... personaliter compareat ... in ... rem ... ... 124 ... specialiter ...

... partes ... personaliter comparere ... non ... neque ...

iurisdictionem ... et delegantis ... beneficio ... in iudicio compareat ...

... Pontificis ...

... Rota ... et 3. lib. 2. ...

... quadam ... delegati ... adeundum ... tamen ... Pontificem expressit ...

... causa delegati ... Pontifice ...

14 a Sede Apostolica mandatum ad hoc receperit specialiter ... in ...

... et Pontifex ... suprema ... Pontifex ... in ...

... et ... expresse ... c. ... delegato ... notat ...

... de rescriptis et ... 2. ... lib. 3. c. 19. ...

... animadvertit ... 33. ...

... in Summa ... lib. 3. c. 97. ... c. ...

lib. 3. c. 39. et multi ... in ...

... lib. ... c. 27. ... lib. 2 ...

87

[illegible] possint [illegible] procuratoris dandi [illegible] sufficere poterunt etiam [illegible] delegati [illegible] in delegatione specialiter [illegible] n. [illegible] a [illegible] in Primo habetur. Ubi [illegible] notant Monachus Dominicus et alij [illegible] Baldus et [illegible] in d. c. penultimo [illegible] columna [illegible] d. tractatu de Citationibus art. 20 n. 26 et 28.

15. Confirmatur hec doctrina nam [illegible] a Principe [illegible] l. 1 § 2 a quibus appellari [illegible] Decianus [illegible] in tit. de appellationibus § [illegible] in c. Pastoralis de appellat. n. 17. [illegible] lib. 1 decis. [illegible] Rolandus a Valle lib. 1 [illegible] Francus in Rubrica de appellat. n. 9. Rebuffus tractatu de appellatio. art. 3 glosa ultima [illegible] lib. 9. de [illegible] c. [illegible] n. 38. [illegible] Conradus in tractatu de potest. [illegible] 22. parte 3 [illegible] debet [illegible] ex Caietano et Menochio [illegible] n. 91 etiam delegati appellari [illegible] et appellationi [illegible] [illegible] Criminalis [illegible] n. 78. [illegible] de appellat. [illegible] n. 194 [illegible] Donelli lib. 28 c. 6.

16. [illegible] Causa delegata fuerit appellatione remota appellatio [illegible] [illegible] a quibus appella. non [illegible] de maioritate et obedientia c. [illegible] de electione [illegible] c. pastoralis c. [illegible] de appellatio. notant ordinarie [illegible] in c. [illegible] n. 9 de rescriptis [illegible] n. 47. [illegible] [illegible] n. 4 et n. 90 et 220 [illegible] et in communi [illegible] [illegible] appella. remota [illegible] lib. 28 c. 6. [illegible] [illegible] libera cum sit appellatio delegatus principis [illegible] non potest nisi in delegatione [illegible] auferatur.

17. [illegible] ex recusatione [illegible] qui etiam delegatus recusari l. [illegible] Francus in Rub. de appellat. [illegible] 2. [illegible] n. 7. et in c. [illegible] n. 9. [illegible] de appella. q. 16 limit. 1. n. 229. Bocadella lib. 2 c. 22 n. 199. [illegible] ad Donell. lib. 27. c. 29. litt. [illegible] nisi Causa fuerit delegata cum clausula [illegible] remota [illegible] non debet [illegible] in [illegible] n. 9. et Rub. de appella. n. 27. [illegible] lib. 7. [illegible] c. 63 Lancellot. de attentat. in [illegible] de attentat. recusatione [illegible] n. 22. recusationis enim beneficium auferre Pontifex non [illegible] nisi [illegible] [illegible] de Citatione personali [illegible] docet glosa in c. [illegible] de [illegible] et in c. [illegible] personaliter de dilationibus. Sed etiam [illegible] d. art. 20 n. 29. [illegible] delegatus apostolicus [illegible] personale [illegible] [illegible] non parebit [illegible] speciale ad id [illegible] ex his que notat [illegible] in l. ceterum de iudiciis et in c. [illegible] generali de [illegible] Dominicus in [illegible] n. 9.

18. [illegible] ex dictis ordinarium iudicem [illegible] non posse [illegible] [illegible] cum [illegible] de [illegible] delegato [illegible] ordinarium [illegible] [illegible] maior erat [illegible] ratio ex his [illegible] [illegible] docet [illegible] Dominico [illegible] n. 59. Francus [illegible] n. 26. [illegible] de procuratoribus

19. [illegible] personaliter [illegible] [illegible] Principis [illegible] Ceteri [illegible] non possit ad [illegible] non poterunt [illegible] in delegato [illegible] ex regula nemo [illegible] n. 26 [illegible] Dominico in [illegible] in 9. et [illegible] communiter.

20. [illegible] ne debemus [illegible] [illegible] personaliter [illegible] [illegible] personaliter [illegible] [illegible] n. 26 [illegible] in exemplum [illegible] Dominici [illegible] [illegible] in [illegible] 1 de [illegible] 2 [illegible] [illegible] in [illegible] Editione videndi [illegible]

lib. 2 Feliciay c. 1 n. 3. Menadoza de Affirmando iudic. libro [illegible] lib. 3 c. 43 et 44.
alleg ad Donellum lib. 8. [illegible] c. 29. litt. D. sunt in quo [illegible] honore [illegible]
[illegible] in exemplum deducere [illegible] Doctores peregrinationem [illegible]
[illegible] peregrinationis [illegible]
[illegible] in [illegible] honorem [illegible]

21 [illegible]
[illegible]
[illegible] aliter [illegible] recipere non [illegible]
[illegible] Primum [illegible]
[illegible] Menochio lib. 1. [illegible] c. 22 [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible] et quib. nulli [illegible] videre [illegible]
[illegible] facultates [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] delegare non possint docet [illegible] in [illegible] officio [illegible]
Baldus in l. [illegible] de re iudic. Mascardus [illegible] lib. 2. [illegible]
[illegible] c. 22. litt. [illegible] c. 47 [illegible]

22 [illegible] haec [illegible]
appellatione remota [illegible] ca [illegible] n. 16 notant Doctores in [illegible]
[illegible] delegare appellatione remota ut expresse docet Pontifex in c. [illegible]
[illegible] delegati [illegible] glossa et [illegible] in l. [illegible] de sent. et interlocutionibus [illegible]
[illegible] in aquibus appellari non liceat [illegible]
[illegible] revocationis [illegible] n. 3. [illegible] dispositione iuris nemine [illegible] excepto
[illegible] delegatis [illegible] personales [illegible]
[illegible] mandatum acceperit [illegible] n. et potest [illegible] potestatem [illegible]
[illegible] in delegatione [illegible] hac facultas [illegible]
[illegible] ex [illegible] transferri [illegible] et [illegible] iudicis delegati [illegible]
[illegible] Decernit [illegible] ex eodem [illegible] de latere [illegible] decisionem

23 [illegible] personaliter non obstit [illegible]
delegati qui de latere mittuntur c. [illegible] officio delegati [illegible]
[illegible] caeteri delegati non liceat c. [illegible] et c. fin. eodem tit. [illegible] de sent. [illegible]
[illegible] de officio delegati [illegible] nam cum Cardinales sint [illegible] honoris [illegible]
[illegible] de officio delegati [illegible] Mascardus in [illegible] Cardinalis [illegible]
Barbosa eodem [illegible] in praeludio n. 3. glossa in d. c. [illegible] et in d. c. [illegible] n. et possunt [illegible]
[illegible] in iudicio [illegible] omnes delegati [illegible]
[illegible] personaliter [illegible] delegati de latere [illegible]
de [illegible] in re actione = 2°. quoniam [illegible] beneficium [illegible]
tollere [illegible] legatus a latere [illegible] derogare [illegible]
in [illegible] delegato [illegible] ostendere [illegible] Conrado et aliis [illegible]
[illegible] c. 12 n. 211 = 3°. nam [illegible] requiriti [illegible]
legato [illegible] appellatione tollere n. [illegible] aliud quoddam [illegible]
[illegible] docet [illegible] in c. 2 de rescriptis et [illegible] glossa in c. fin. de [illegible]
ad innocentium [illegible] Legati [illegible] Cermonius [illegible] n. 222 [illegible]

† c. quod ad [illegible] de officio delegati in [illegible] mandati [illegible] requisita [illegible] quoniam legatus [illegible] appellatione [illegible]

[illegible] Deducto 6. Patriarcha personam [illegible]
2 [illegible] Sunt autem quatuor in ecclesia [illegible] Constantinopolitano Alexandrino et [illegible]
[illegible] quibus annumerat [illegible] cum [illegible]
[illegible] ex multis [illegible] Barbosa de [illegible] p. [illegible] c. 1 n. 37 et n. 18.
Cermonius [illegible] cap. 7. mentio autem de Patriarchis [illegible] c. 22 [illegible]
per totam et alibi [illegible] et in novella 123. et 131 et in [illegible]
[illegible] referunt Cermonius [illegible] et Barbosa n. 2 [illegible]

iurisdictionem habeant ut refert Greg. Lopez in l. 12 et 13 d. tit. 9. p. 2. Petrus Lopez in c. [illegible]
[illegible] de officio ordinarii [illegible] de quatuor Patriarchis [illegible] Condam
tit. 4. Varias c. 24 et soleant [illegible] superioribus [illegible] Catanus in catalogo [illegible]
Gambara de officio legati lib. 2 in [illegible] n. 19. et in aliis Barbosa [illegible] n. 3
hac exhibitione patriarchica [illegible] eisdem [illegible] legatis
latere apprehendi et fratres [illegible] militant in patriarchis patriarchas [illegible] minoritum
sunt quos Cardinales ut Eugenius [illegible] quae refert Barbosa n. 23. [illegible]
antiqua et in d. l. [illegible] enim ante [illegible] legato a latere
[illegible] legato de latere qui maiores auctoritatis est et [illegible]
[illegible] multo minus [illegible] Patriarcha ut dignitate [illegible] iurisdictio [illegible]
ordinaria idem [illegible] dicendum est de Primate Archiepiscopo et Metropolita.

25. Pendit 7. ex dictis ut [illegible] ecclesiastici [illegible]
[illegible] iubere non potest alicuius [illegible] clericos [illegible]
in [illegible] appellationis interventu [illegible]
[illegible] et [illegible] potestati et ad Principem recurrere [illegible]
[illegible] 36. tit. 9. lib. 2. recopilationis de [illegible] Acebedo [illegible] et
l. 13. tit. 13. p. 2. Covarru. q. 35. practicarum [illegible] Bobadilla lib. 2. Politicorum c. 16. a n. [illegible]
[illegible] de [illegible] per [illegible] in multis [illegible] Regia [illegible] c. 2 [illegible]
quo interposito [illegible] tribunalia Regia vim facere [illegible]
admitti in his Caulis [illegible] admissoenim recursu ad Regem [illegible]
Hispania admitti et [illegible] multis [illegible] provinciis ut probat Salgado d. c. 2 [illegible]
n. 299. sequentibus [illegible] probatur.

26. Primo [illegible] vim facit iudex qui appellationem [illegible]
in causis quae appellationem admittunt [illegible] l. 36. tit. 9. lib. 2. recopilationis
etenim vim facit qui procuratori [illegible] facultatem admittit in causis in quibus [illegible]
enim [illegible] et proinde nemini [illegible] appellatio interponitur
[illegible] iniustitiam [illegible] executio [illegible] notat Bald. in l. unica n. 9. [illegible]
momentanea possessione [illegible] Amadeus [illegible] attentatis c. 2 [illegible]
Limitone 28. n. 9. Pontanus de spolio lib. 4. c. 3. n. 10. [illegible] iniustitiam notoria admittitur
facit vim qui appellationi [illegible] ad personalem [illegible] 3. quoniam
[illegible] legitime interponitur appellatio [illegible] 378. [illegible]
n. 3. [illegible] 2. tomo. n. 349. [illegible] procuratore [illegible] delegati
[illegible] facultate recte appellabitur.

27. Confirmatur [illegible] si quis dato fuerit tutor et iustam [illegible]
[illegible] si iudex [illegible] de quo in tit. [illegible] differens [illegible]
[illegible] appellatio legitime interponitur l. 2 [illegible] si quis tutor [illegible] appellatione [illegible]
excusationis [illegible] excusationis [illegible]
denegandae [illegible] appellari potest quomodo intelligenda sunt [illegible]
l. 4. ff. de excusationibus [illegible] de tutoribus datis l. tutor 20. de administratione tutorum [illegible]
tutor eodem tit. [illegible] de appellationibus [illegible] de excusationibus [illegible] Baldo [illegible]
[illegible] iudex admittenda non admittit [illegible] appellatio [illegible]
[illegible] potest appellari facit enim [illegible]
[illegible] tutor 7. [illegible] appellatione c. de appellationibus [illegible]
appellatio legitima [illegible] facere iudicem.

28. Interlocutoria [illegible] appellatio concedi non [illegible]
et noviori ecclesiastico et Regio Concilio Tridentino Sessione vigesimaquarta de reformatione
[illegible] vigesimo et [illegible] vigesima septima titulo quinto [illegible]
[illegible] nihilominus [illegible] in nostra quaestione appellatio admitti quoniam
[illegible] interlocutoria sit sententia habet gravamen quod reparari non possit [illegible]
[illegible] persona [illegible] semel [illegible] fuerit [illegible] reparari non poterit
notat [illegible] de appellationibus [illegible] 47. [illegible]
appellati [illegible] Concilio Tridentino [illegible] Regia plures referens Salgado [illegible]
[illegible] plures [illegible] interlocutoria sententia appellatio [illegible]
Cauls [illegible] quoniam quoties [illegible] interlocutoria continet [illegible]

facit

possit l. 4. de rebus ... in bello ...

in facto et personis coherens ut in nostra g. irreparabile dixit. docet Valenzuela in cap. sup. ca. 12 § 16. n. 16 et § 18 extra de appellationibus Patiang de aprobationibus lib. 1. cap. 5. 8. n. 40. et duobus sequentibus. Cuius doctrine ratio ex eo pendet quia factum nullatenus in factum fieri, de captivis et post liminio reversis. nostat Baldus in l. 2. § si ... de eis Abbas audientia feliciter in cap. suborta 21. n. 4 de sententia et re iudicata Salgado d. cap. 1 n. 24 = Salgado d. cap. 1 n. 24. Cum ergo quod expetitur ... ubi personaliter compareat ... tamen subeat personis coherens et in facto consistens legitime appellat ab interlocutoria ac provinciali Regio auxilio ecclesiastici iudicis violentia ... predictas leges coercenda est neminem invenit qui in specie hanc questionem definiat. in simili ... casu vim fieri scribit Salgado d. p. 2. cap. 3. an. 13. cum scit mulier que ab solvenda a iudice est iubetur aut personaliter compareat tunc enim ... propter similes rationes Regias precedentibus subanaliter ... continuation docet =.

29 Si vero causa delegata sit cum speciali clausula ut personaliter presentiam iubere possit iusta nostri decisionibus nullam vim delegatus facit qui alterutram partium cogerit personaliter ad iudicium = ... inquiri potest utrum ... principe appellationis remedio potest iudex ecclesiasticus personalem presentiam iubere ... mandato appellatio fuerit interposita. cui ... non desinat vim fieri declarandum sit videtur autem vim nullam facere quia appellatio non admittit in ea causa. in qua procedit remedium appellationis. cum enim a sententia definitiva prohibita appellatio ab interlocutoria quoque prohibita intelligitur docet Bart. et Angelus in l. 2. § fin. ff. ... appellari non liceat Greg. lop. in l. 13. tit. 23. part. 3. glosa ... quam ... scripsit Salgado in d. tractatu p. 2. cap. 6. an. 4 nihilominus verius ... vim facere iudicem quia huic appellationi non detulerit C. ... distinguo in hac questione cum Salgado d. cap. 6. an prohibita sit ... que ad ... effectus ... consilium videtur ... meam sententiam quam apud neminem ... videtur ... ratio nobis probo =

30 L. quoniam sententia per quam iuris beneficium admittitur in iuriosa est ... exequi non debet l. 4. § condemnatus ubi notant DD. ff. de re iudicata ... de atentatis 2 p. cap. 12. limitatione 25. Salgado ... cum ... iubet iudex admitti beneficium ut supradicti sint inter locutoria que personaliter ... iuris ... et ab eius executione recte appellati ... cum in causa procedit appellatione ... remota ... his que notat Salgado d. n. 11 = ... ab interlocutoria ... legitimatione personarum ... principalium ... procuratoris legitime appellati ... causa prohibita appellatio sit ... Menochio de arbitrariis ... 4 n. 8. 24 et aliis multis probat Salgado in ... ab interlocutoria in qua ... prohibita ... pronuntiatus recte appellatio interponitur ... quoniam ... gravamen ... irreparabile est ... appellationis ... definitivis ... appellari ab interlocutoria ... interlocutoria recte potest. l. 13 tit. 23 ... concilio Tridentino ... 24 de reformatione cap. 20. probat Salgado n. 81 ... remota ... quoniam ... prohibita sit appellatio que ... effectus ... personaliter litigandi ... infectum fieri non potest ... appellationis ... reparari potest personaliter ... limitatio ... Salgado ... 53. 55. ad 80 =

31 Huiusmodi interlocutiones de iudicibus ... summi Pontifices ... sermone ... litigantes personaliter vocare ... in presentia delegatus iudex ... facere posse ...

posse

si mandatum ad hoc acceperit speciale unde necessario infertur multo magis posse Ponti-
ficem personalem presentiam iubere fieri enim non potest ut maiorem in alium transfereat pote-
statem quam ipse habet ita authores communiter in nostro textu et ibi glosa in § fi.
de maioritate et obedientia cap. finali de dilationibus cap. cum dilecti de dolo et con-
tumacia cap. cum dilecti de dolo et contumacia et in § final. de procuratoribus et in hac
re contrarios sunt interpretes varii autem in ratione reddenda enim in his relegati sunt de-
nique Abbas in cap. quoniam in ecclesiis de constitutionibus ideo existimat personaliter posse
citare Pontificem vel alium qui sit Princeps supremus quando iusta causa in eis semper pre-
sumpta sit que profecto ratio necesse est necessario quoniam in quocumque iudice iusta
causa semper presumitur l. 2 a. C. de officio civilium iudicum § quod non arbitramur
in cap. in § sententia de renuntiatione notant ubi in l. Bal. Aug. in l.
ubi pupillus sui educari debeat Paulus de Castro Ib. 2 d. silio 270 Menochius de pre-
sumptionibus Regula 3 presumptione 9 ubi plures refert.

32 2o quoniam et si Pontifex nullam iustam causam haberet ad personalem presentiam iube-
ndam adhuc posset procuratores dandi beneficium auferre quoniam enim hoc benefi-
cium ut dictum est ex iure positivo provenerit illud prohibere Pontifex poterit ex
libito auferre cap. proposuit de concessione preb. et de ubi notant Doctores quo-
bus enim non teneat Pontifex sine iusta causa positivas leges abrogare potest etiam
sine sit ex plenitudine potestatis se habere dicitur in cap. ad honorem de auctoritate
et usu palii cap. per venerabilem qui rationibus qui filii sint legitimi clementina Pastoralis
de sententia et re iudicata clementina unica de immunitate ecclesiarum clementina in-
ter lite pendente cap. decreto 2 q. 6. docent Belarminus de Romano Pontifice lib.
cap. 9 Azor institutionum moralium cap. 2 lib. 4 cap. 24 cum aliis sequentibus Alexander cap. 6. 2
silio cap. 2 consilio 87 omissa bacata et alia Ancarani in
33 re l. veriusque credimus ideo pontificem personaliter citare posse quando ex § aliquis ex cer-
scientia personaliter vocat ut coram se compareant dandi procuratoris beneficium qui alias
habeant adimere videtur ait glossa in cap. 1 de constitutionibus Ib. l. verbum deprehensorum
tueris l. quibus 57 de re iudicata l. 5 C. de necessariis servis conducunt quem sequitur San-
chez lib. 8 de matrimonio disputat. 4 et in specie docet Baldus in cap. pervenit de iure
calumniae Abbas ibidem notandi Spinus d. art. 22 de citationibus n. 28 etiam sine
causa iuris auferendi addit ex his quae cum Innocentio Felino et aliis docet Paulus
consilio 5 n. 84 volumen 4 prosequitur Marius de iuris dict. 2 p. cap. 37 n. 3 cum
bus sequentibus quae omnia de saeculari quoque supremo Principe accipienda
decent qui potestatem habeat condendi leges et derogandi potest enim personalem
ritionem iubere et cum facultate quamquam ex iure positivo potest procuratorem dare posse
adimere valebit etiam nulla existente causa ex his quae docent Ordinarii § 1 instit.
cap. 1. 5 Bart. in l. ottima maior de sententia ex communi l. lib. 2 § in prin.
in princip. 2 lege in princip.
34 Plane cum Pontifex in toto terrarum orbe supremus
clericorum iudex et laicorum quoque in his rebus quae ad iudicium ecclesie pertinent 27
per totam et 21 cap. duobus 3 q. 6. cap. significasti de elect. confinis in analo-
tionis et Thurrettino cap. cuncta per mundum 9 q. 3 ubi glosa et DD. et in cap. gravit
subtilissimi Marta de iuris dict. p. 1 a cap. 9 in ex Pacifice extravagantis unam san-
de maioritate et obedientia Baronius tomo 1 anno 34 an 200 Bozius iuris
ua 3 et 12 Belarminus de Romano Pontifice in multis locis Ioannes
de primatu Petri Castro de heretica lib. v. Papa et 1. Flaminius de resignat. bene-
ficiorum lib. 12 q. 13 n. 132 ex qua fit quod ubi personaliter vocare potest in his

que ad eius iuris ditionem expectant

C. l. de Iudiciis in 6°

An Rectores in p[arochialibus] [illegible] ... in 6.

Prouidetur a Clem.te 3. quod cum olim fuerit ab ap[ostoli]ca sede statutum ut Diocesani locorum nullum ad aliquam Eccl[esia]m recipiant ad presentationem religiosorum nisi tantum ei de prouentibus ipsius Ecclesiae coram eis fuerit assignatum quod exinde competentem sustentationem habere et episcopalia iura soluere valeant aliaque onera debita supportare nonnulli religiosi exempti a Diocesanorum iurisdictione de prouentibus parochialium Ecclesiarum in quibus olim patronatus seu rectorum praesentatio pertinet ad eosdem, tantum percipiunt annuatim quod rectores Ecclesiarum ipsarum non possunt commode sustentari et episcopalia iura persoluere, ac alia incumbentia eis onera perferre, propter quod saepe personae idoneae non inueniebantur quae huiusmodi Ecclesias uellent recipere sicque minus idonei praeficiebantur in graue animarum periculum Pontifex autem qui nunc nouorum edit iuris nunc antiquorum innouat utilitatibus subditorum soliciti prouidere curat in illis praecipue per quae animarum saluti consulitur sic per hoc salubre remedium adhibere volens praesenti decreto statuit et mandat dictis huiusmodi olim per eandem sedem ap[osto]licam prouidi factum ad omnes patronos Ecclesiarum religiosos tam exemptos quam non exemptos et alios porrigi et extendi et in omnibus inuiolabiliter obseruari contraria quauis non obstante consuetudine hactenus [illegible] seruata et obtenta =

Ex quo decreto hanc dicimus [illegible] deduximus Episcopum non debet instituere rectores ad presentationem regularium in ecclesijs quarum prouentus habent, nisi prius tantum ei assignetur quantum ad soluenda episcopalia iura aliaque debita onera supportanda et congruam sustentationem sufficere possit non obstante contraria consuetudine, probant iura in cap. de monachis 12. cap. auaritiae 20 cap. in lateranensi 32. §1. cum expositum 33 de preb. in antiq. cap. cum et plantare § in ecclesijs de priuileg. cap. ad hoc dispositio vicarij cap. extirpandae § qui uero de preb. cap. 1. de capellis monachorum in 6o cap. 2. § ubi autem de decimis in 6o cap. sicut de supplenda neglig. prelator. cap. 1. de capellis monachor. in antiq. cap. carne 6. cap. statuendum 7. 16. q. 2. Clem. quia regulares de supplenda negl. praelator. Clem. ne in agro § caeterum de statu Monachor. Clem. 1. de iure patronat. Clem. 1. de excess. prelat. Concilium Trident. sess. 7. de reform. cap. 7. et sess. 25. de regularib. cap. 11. Rota decis. 5. de officio vicarij in antiq. et decis. 2. de excessib. prelat. Alias 273 in nouis [illegible] p. 1. [illegible] firmant ultra ordinarios ad textus tum repetentes et relatos a Barb. in collect. n. 1. Lambertinus de iure patronatus lib. 2. p. 3. q. 10. principali Rebuffus in tract. de congrua portione n. 8. cum segq. Flores de Mena lib. 1o Variar. qq. q. 20 art. 2. Gonzalez ad reg. 8. Cancellariae glosa 3. § 3. Corrasius de beneficijs 1. p. cap. 8. [illegible] Variar. resolut. p. 1. q. 36. et 58. et [illegible] in 2. p. q. 187. Garzia de beneficijs p. 11. cap. 7. n. 8. Ospeda de incompatibilitate beneficiorum 2. p. cap. 15 Barb. de pot. Eppi allegat. 72. Rochus de Curte de iure patron. Verb. onerosus q. 9. =

Sed decisio nostra quae tradit regulares patronos presentatis ad Ecclesias parochiales teneri congruam portionem [illegible]

i.e. redditus assignare ex quo possint commode sustentari et debita onera supportare et ea assignata reliquos ecclesiarum proventus ad ipsos patronos pertinere, dicitur dub. hinc quod scilicet Patroni Rectores duntaxat in ecclesijs patronatus presentandi ius habent cap. quoniam 3. cap. illud cap. nobis 25. de iure patronatus cap. decernimus 1. cap. ult.o et ibi DD. de decim. pro curatione quod tradit Barbosa et plures ab illo relati de pot. Eppi allegat. 72. Lambertinus de iure patronatus p. 1. lib. 2. q. 6. art.o 1. et 19. Rochus de Curte eodem tract. verbo honorificum q. 1. nec possunt beneficia patronatus aliquid ex ecclesiarum fructibus percipere vel se intromittere de omnibus redditibus clerici presentati dimittere tenentur cap. praeterea 23. de iure patronatus 6. tit. 6. q. 1. non deben. el nitus haerederos tomar ni enagenar ninguna dela yglesia tit.o 15. part.a 1. etiam si regulares patroni sint qui in suos usus proventus ecclesiae quia ad praesentationem eorum pertinent nequeunt convertere, sed duntaxat possunt ad eas vacantes infra tempus a iure statutum idoneos presentare rectores qui eis praeesse valeant et ut probat diserte text. in cap. sicut 2. de supplenda neglig.a praelator. in antiq. ubi decisio tenet docet regulares patronos congruam tantum portionem presentatis patronis assignare ut reliquos proventus sibi retinere huiusmodi decretis consentanea non est

His tamen et alijs consulto omissis dub. tenitur non obstantibus vera est nostri text. decisio 113 ... ut percipiam non nulla scitu digna animadvertenda duximus et ... quamquam licet regularibus secularia beneficia conferri non possint sed regularia regularibus secularia saecularibus sit conferenda per text. cap. inter quatuor de religiosis domibus cap. post de regul. ecclae cap. beneficium ... 6. ... alijs ... Garcia de beneficijs 7. ... Gonzalez 8. Canzellaria gloss. 7. et 8. Cou. in cap. 2. de test. Moneta de commun. cap. ult. volunt. cap. ... et seqq. tamen saecularia haec beneficia varijs modis regularibus subijci vequennimus ... ad eos spectare ratione iuris patronatus quod in ecclesijs obtinere solent et tunc bene ... capere aliquid ex redditibus ecclae patronatae cap. sicut de supp.a neg. prael. ... tantum ... id quod consequi quilibet Laicus patronus cap. ... 13. de iure patronatus notant ... ind. cap. de monach. 12. n.o 6. h. tit. Lambertinus d.o lib. 2. ... 3. q. 20 nisi tempore fundationis ... authorit. Eppi. aliquos proventus sibi reservaverint cap. praeterea de iure patronatus habent regulares unam praerogativam praelaici patronis quia post dum eccla vacat infra tempus ad ... tandem ... fructus recipere nec impedimentos usus ... et successori reservent et in ecclae ... convertant cuius custodia ad ipsos pertinet cap. bonae 51. de appellat. quod in patroni Laici non ... cap. ... 4 de off.o de off.o ordinarij ubi omnes DD. Pan. in cap. ... n.o 8. de iure patronatus Lambertinus d. lib. 2. p. 2. q. 1. art. 29. ... illud cum ... regularibus et alijs patronis competit quod si ad inopiam redacti fuerint possint in memoriam dicti beneficij ... pro ... percipere cap. nobis 25. de iure patronatus cap. quinque 3. 16 q. 7. ... ipsi patroni ad inopiam pervenerint debet ei alimenta subvenire ... libertatis ... beneficij ... lg. ... solent lg. fin. ff. de liberis agnoscendis ... 1. in fine ... liberorum docet Lambertinus lib. 3. de iure patronatus p. 3. art. 1.

Possunt etiam benefa. saecularia ad regulares pertinere ... ... tatis ... authorizabilis quia ad curam animarum ut per glo. ... regulares in ... cap. de monach. notat ...

Panormitanus n° 5. versiq. ubi ad menti in clem. 1. de excemb. plur. ubi omnes DD. docent. Lambert. d. q. 10. ... in terminis hoc casu possunt regulares aliquid ex ecclesiae fructibus percipere Clem. ... de supp. negl. praelator. ubi regulares ... potestatem ... beneficia conferendi prohibentur mensis ... beneficia applicare in praejudicium et utilitatem eorum quem ... conuertere aut nouas illis pensiones imponere ... de supp. negl. praelator. eorum ... potestas ... in auferendo ... inferendo ... nec Episcopus ... plenissimam habet potestatem ... tituendi in sua diocesi beneficia ... ex frequenti de institut. ... conjuncto in fine de haereticis ... de religiosis domibus ... venerabilium in fine de exceptionibus ... omnes basilicae ... nullus omnino 16. q. 7. ... conquerente de off. ordinarij ... 10 ... cum personae ... et si privilegijs de privilegijs in 6° ... quae tradit Gonzal. ad reg. 8. cancell. § 1. prooemiali Lambertin. de iure patronatus lib. 2. ... q. 1. art. 3. Petr. Gug. in d. ... conquerente ... 8. ... et de beneficijs ... 38. Barb. plures referens de pot. Episc. allegat. 57. ... ecclesiarum seu beneficiorum fructus attingere ... iura episcopalia ... canonibus sibi debita ... quia cognouimus 16. 10 q. 3. ... de off. ordin. in 6. et ideo fortiori ratione regulares inferiores Episcopo potestatem hanc de iure speciali habentes non possunt ad temporalia ecclesiarum bona manus extendere ea ... suis usibus applicare docent Panorm. Lambertinus ubi supra =

Alio etiam modo regulares beneficia secularia habere solent quoad bona temporalia tantum modo quod scilicet fructus alicuius ecclesiae ... legitimo monasterio solemnitate legitima incurrente ... eos in proprios usus conuertere possint quandoque enim Papa ... Episcopus de venia capituli regularibus inopia laborantibus ecclesias quo ad temporalia concedebant ut possent percipere redditus et in ... utilitatem conuertere ... pastoralis 7. de donation. ... pastoralis 4. de his quae fiunt a praelato ... pastoralis ... de privil. ... 5. n° 12. ... Garzia de beneficijs p. 12. ... n° 45. et 47. ... instit. moral. ... 6. ... 28. q. 12. Boecius decas 345 Lambert. d. q. 10 n° 2. ... fructus integre perciperent ... iuris patronatus ... unionis et ... legitime facta deducta ... congrua portione vicario seu rectori quae sufficere ... d. ... de monach. ... auaritiae de praeb. ... de praeb. in 6. Clem. 1. de iure patronatus ... de capellis monach. in 6. ... de diuersis ... ibi ... in 6° quo casu ... pleno iure eccla ad religiosos pertinere dicebantur ... in lateranensi ... de praebend. ... cum et plantare ... in ecclesijs de privilegijs ... regulares ... temporalia idest fructus decimas et alios redditus perciperent ... etiam spiritualia habent et iuris dict. quasi episcopalem exercent tum ... pleno iure ad eos ecclesiae parochiales pertinent quia regimen in spiritualib. et temporalib. et iura quasi episcopalia habent ... quoniam de privil. d. ... in lateranensi de praebend. ... cum et plantare ... in ecclesijs eod. ... argumentum a contrario ... n° 16. Cardinalis n° 1. de privil. docent ... gratian. ... 364. Marta de clausul. clausula 85 Mena lib. 1. variar. d. q. 10 n° 16. et sequitur Rebuffus de congrua portione q. 10. n° 32. Barb. de potest. Episc. allegat. 86. exemplo plebi arbitrij pleni ... pleni dominij plenae ... de ... in lege fidei commissa 11. § quamquam

ff. de leg. 3° lg. q tamen 7. § Pap. ff de recepti arbitrii lg. 4. ff de alim. entis legatis lg. qui usus fructus 36. § 1. in fin. ff de usu fructu in eod. q. semper servi pleno iure ff dicuntur quorum proprietas ut usus fructus ad eum pertinet lg. suos 38. ff de leg. 3. lg. mater C. ad L. F. Sextianum ut haeres pleno iure institutus etiam in usufructu institutus intellig. lg. ult. § similimodo C. de bonis quae liberis Mantica de coniecturis lib. 6. n° 6. Menoch. lo. 4. praesump. 140 retinet tamen eppus in eis cathedraticum et procuratorum cp. vitiis 26. q. 2. inexrabilis de censib. cp pastoralis de donat. lg. 5. n° 22. part. 1. ubi Reg. loquitur

Nova ratio dubitandi –

7° decisio haec quatenus tradit eppalia iura persolvere eccla parochiales regularium monasteriis unitam tenui in signum subiectionis et superioritatis recognitae difficilis redditur et licet parochiales ecclae saeculares in signum subiectionis et superioritatis recognitae proprio eppo eppalia solvere teneantur cogente cp conquerente de off° ordin. cp. placuit cp illud 4. cap. 2. nimirum cp. decernendum cum aliis 10 q. 3. tradit plura P. Greg. in select. d. q. conquerente et dubiis regg. monasteriorum tamen ecclae ab hac pensioni solut. exemptae sunt ut probatur inter caetera 8. 10. q. 3. ubi cum quidam eppi parochianas ecclas indiscreto moderamine gravarent et in exactionibus superflui existerent adeo ut usque ad extremum necessitatis quasdam ecclas perducerent statuit solum can. 7. cp. 4. ne unusquisque eppus amplius quam duos solidos per singulas suae dioecesis ecclas annua illat. sibi curaret inferri exceptis monasteriorum ecclesiis quae ius hoc eppale solvere non tenentur ex quo plane deducitur a solvendis iuribus eppalibus monasteriorum immunes M. liberas ee. agit txt nec minus recte probare videtur iura eppalia persolvere dioecesano eppo debere ecclas parochiales a monast. spectantes

Cursus ob. exam. pro et txt can. exposit. in his ecclesiis quae non pleno iure pertinent ad religiosorum monasteriis habent tantum ius perpetuum annexum gubernandi beneficia et eorum bona solum pro deducti iurib. supsunt non tantum administrat. sacram. parochianis neque utitur aliis spiritualibus tenere regulares deputare vicarios perpetuos cum congrua portioni assignanda dioecesani authoritate instituendos ut animarum curam gerant etc. sui ministerii iniunct. ut probant canones in txo cp. 1. cp extirpandae § 1. cp in lateranensi cp exposuisti cp. 3. Chris de praebend. cp cum et plantare § in ecclesiis de privil. cp. 1. de capellis monachorum cp. un. in 6. Clem. 2. de iure patronat. Barbosa d. allegat. 72. Menochio lib. 1. q. 1. S. Reg. in praxi beneficiali lib. 1. tit° de unionibus Azeda de incompatibilit. beneficiorum p. 1. cp. 1. modo quo id tenentur efficere rectores in ecclesiis instituti quorum munus et vices cp pastoral. 27. de rescript. cp. 7. perpetuae de fide instrumentor. d. cp exposuisti d. cp 1. de capellis monachor. cum aliis ob quod vicarij dicuntur qui vicariam gerunt et munera subeant lg. 4. § legatus lg. vicarius 13 ff de legationib. lg. 1. et 2. C. de off° ma lg. 1. § a praelatis de leg. 3. lg. 1. et 2. C. de off° eius qui vicem lg. sive re § f. lib. lg. si noxalis § denique lg. si servus meus ff de peculio lg. 1. C. de servis reip. Man. Pirrhonius de V. S. V° vicarius, Gonzalez ad reg. 8. glossa 55 §. enim vicarij alij perpetui temporales alij perpetui qui in perpetuum parochialibus ecclesiis canonice instituti deserviunt et reservata beneficiis ecclesiarum habere dicuntur habeant ius recipiendi redditus ecclarum pro sua congrua portione assignata

Muneri Annexione ri in perpetuu canonica institut. datur dep. ut expri canones ind. 4 ex tirpandae cp de monach. cp in lat. exarensi de oberto cp 5. ffetus de p. de institum. cp postulasti de rescriptis cp. 1. de capelli monachor. cp. 1. eod. tit. in 6. cp. 1. 2. 3. et 4. cp fin. de off. vica rij clementina 1. dein de patronat. cp. destitutus 8. cp. Michael 41. de filijs psbiteror. Rebuffus in praxi tit. de vicaria perpetua pstorum Gonzalez ubi sup. nº 20 et 21 = temporales Vicarij st q solummodo ad tpus et ad voluntatem instituentis nominantur u. dn. tij. Vicarius n accipiant req. eis in perpetuu firmantes benefa ecclesias n habent. deqq. st etiam canones cnp. tpori 16. q. 1. cp. 1. ne sede vacante cp pervenit 28. de appell. cp. 7. de statu et qualit. cp. Dexeo § porro de elect. in 6º clem. 1. de excessib. praelatorum cretan. extrava ulis Iohannis 22. § antes autem de p6. Conc. trid. ss. 24. de reform. cp 18. Petrus Greg. lib 15. sinag. cp 24 et seqq. et lib. 1. partitionum tit. 27. cp6. Azor 1. p. moral. tit. 3. cp. 6. fere pstotum Gonzalez ubi sup. nº 22. et seqq =

In nisi vero Ecclijs quas regulares pleno iure habent q. sibi eis in temporalib. et spiritualib. simul subijciuntur posse ipsi Vicarios ponere temporales ad non tuos removiles clem. 1. vini quids vinctagl. tit. ad menig de excesb. platoz. clem. 1. de supp. tra reg. la platoz. docent post gloss. ibi tit. demensa et gla tit. habererent n clem. 1. de rescript. Cardinalis et alij Barbosa d. allegat. 72. Rebuffus de vicaria pperpetua nº 6. Gonzalez d. gloss. 5. § 3. nº 24. discriminis vero ut. q in ecclesijs n pleno iure subiectis Regulares Vicarior. psentatis habent et institutio Eppo spectat d. cp. in Lateranensi d. cp. et plantare primo cp. 2. ad quem de iure in omnibus Ecclijs institutio et destitutio ptinet cp. quaerente 16. de offo ordinarij cp. ex freqq. de instit. cp ex innunto § fin. de haereticis nisi spati privilegio eius ptori pot. ab eius iurisdict. eximantur aut alijs inferioribus pleno iure subijciantur cp auditis cp olim de praescriptionibus et ideo cum ab Eppo constituantur perpetui esse debent nec posse p ipsum nisi ex rationabili causa amoveri cp. ad haec de offo vicarij cp. 1. de capellis monachor. in 6. in huius modi autem Ecclijs pleno subiectis institutioni locus n est. sed principali titulus est penes ipsum monasterij cui unita st et propterea numquam vacare dicuntur et ita Vicarij temporales et nutu instituentis Garzia da pte 11. de beneficijs cp. 2. arº 3. late Mena d. q. 20. refert plures Barba d. allegat. 72. quae resolutio licet de iure antiquo procedat tamen aliqui recipit antiquam ex decreto Concilij trid. ss. 7. de reformat. cp. 7. quatenus decernit ut Eppi deputare possint Vicarios perpetuos in quacumq. beneficijs curatis quocumq. modo unitis Ecclijs. Cathedrali. collegijs et monasterijs etiam exemptis nec pugnat aliud eiusdem Concilij decretum ss. 25. de regul. cp. 11. dum supponit in ecclesijs monasteriorum vicarios temporales removiles poni posse quia licet ind. cp. 7. caveatur posse Eppos deputare vicarios perpetuos id tamen n stricte servari de bet sed totum in arbitrio Epporum ponitur et ideo cum Eppi sui necessitate non subijciantur lg. non quid q. 40 ff de iudicijs nihil impedit quominus in d. cp. 11. supponatur deputari posse Vicarios temporales si id utilius viderint Eppi expedire sicut in spe quam ponit Pius 5. in sua constitut. quae incipit ad exequendum ubi decernit deputandos n esse vicarios perpetuos ob loci

q° Vicarij ex monach. deputanti quos ipse Epus idoneos iudicauit prosequitur [illegible]
Clericatus Mena d. q. 10 an° 40 Sanch. lib. 7 in precepta decalogi cap. 29 n° 192 [illegible]
bossa ubi supra n° 190 =

Cum ergo Vicarij perpetui in ecclesijs parochialib. monasterior. pleno iure subiectis [illegible]
marum curam exerceant et sacra munera persoluant illaq. laudabiliter [illegible]
et necessarij sacri canones censuerunt eis portionem illis assignare quae aduitq honore [illegible]
gendoq ac onera subeunda quae muneri iniuncto accedunt sufficiens sit et ita commode [illegible]
possint ne mendicare in opprobrium ordinis sacerdotalis cogantur cap. diaconi 5. 93. dist.
ab argut° in cap. episcopus [illegible] de prebend. et iura episcopalia [illegible] in cap. conquaerente
offo ordinarij persoluere et hospitalitatem erga pauperes exercere eorumq. indigentias [illegible]
nare de altari enim uiuere debent qui altari seruiunt [illegible] cap. ex his [illegible]
et q. ad onera [illegible] repelli non debent a mercede cap. charitas cap. [illegible] cap. [illegible]
12. q. 2. cap. extirpandae in principio de prebend. cap. ad ex officio [illegible] de praescript. [illegible]
si sufficientem [illegible] Ecclesiarum portionem Vicarij non haberent haec omnia onera
supportare non possent quae ex iniuncto minime eis incumbunt et pene nullus inueniretur
Sacerdos qui ulla haberet peritiam litterarum quo parochiani instrui possent minusque idonei
[illegible] deseruntur ecclesiae in graue animarum periculum quare [illegible] destruxa [illegible]
ibi decernendo commodo sustentari et episcopalia iura persoluere ac alia incumbentia

ratio decidendi - onera supportare [illegible] quod saepe contingit quod non inueniantur personae idoneae quae [illegible]
modi ecclesias velint recipere [illegible] frequenter minus idonei deseruntur ex quo pericu-
minent animarum dictus [illegible] Clemens 3. hic decreuit non debere Epum presentatos a
regularibus in ecclesijs parochialibus instituere nisi prius congrua ipsis assignata
portio quod licet de iure antiquo decisum inueniatur in cap. sicut de supplenda neglig. [illegible]
cap. de monach. 12. q. extirpandae 20 q in lateranensi de prebend. [illegible]
tamen [illegible] hoc ad omnes religiosos exemptos et non exemptos [illegible] certitudine [illegible]
bata ut stricius postea innouatum fuit in clem. 1. de iure patronatus explicant [illegible]
ordinarios in dd. [illegible] locis Azor 2. p. moral. 16. 3 cap 6. Rebuffus in tract. [illegible]
n° 8.

Hic [illegible] non obstant ad [illegible] supra tractata dubitationes Nam [illegible]
spondimus eam procedere et tunc locum habere cum parochiales Ecclesiae [illegible]
patronatus aut collationi beneficiarij ad regulares spectant eorum nomine neq. integros
prouentus nec partem illorum percipere [illegible] eos rectoribus dimittere tenentur [illegible]
[illegible] de iure patronatus faciunt [illegible] in cap. [illegible] nos de [illegible] cum filijs [illegible]
q. 7. cap. [illegible] Epum 16. q. 5. clem. [illegible] de supplenda neglig. [illegible]
[illegible] regulares Ecclesiae non habent [illegible] huius patronatus [illegible]
[illegible] quando [illegible] legitima [illegible] facta quo [illegible] recipere
et in propriam utilitatem [illegible] conseruari Ecclesijs [illegible] statum et [illegible]
portione Vicarij [illegible] quos sufficiens deducta ut supra probabimus [illegible]

notant Panor. in d. cap. de monach. 12. n° 22. Garzia de beneficijs p. 12. n° 2. Rebuf
fus d. tract. de regula n° 36. neq. solutio haec infringitur ex illius rationi ibi de
quentibus parochialibus ecclesiis in qq. monachi obtinent patronatus ex qq. deduci videtur regu
lares patronos esse ecclesiae n. ratione unionis quoad temporalia facta et ratione iuris patro
natus ad illos pertinere. Et consequenter dicendum videtur ut patronos habere ius percipien
di redditus ecclesiarum et non solum decimas non habere cum aliis convenire quoniam respondi
mus evenire frequenter ut religiosi qui ius patronatus in aliqua ecclesia habent postea uni
onem eius quoad temporalia consequantur cap. pastoralis 19. de privilegijs et cum dicunt tunc
ius patronatus quod antea habebant non mirum si patroni dicantur id quod sentire videtur
textus ibi ecclesiae in qq. ius obtinent patronatus seu rectoris praesentatio substinet adeo
quae verba ostendunt nunquam religiosos habere ius patronatus in ecclesiis unitis nunquam
vero praesentationem ad illos pertinere sine iure patronatus quod tum obtinent cum ecclesia libera monas
terio fuit unita, quod si haec non placeat solutio dicendum erit eadem ratione patronos appellari religiosos
virtute tamen quia statim ac facta fuit ecclesiarum unio et quoad temporalia concessio quodammodo ius pa
tronatus consequuntur licet antea illud non habuissent, siquidem praesentandi in eisdem rectores opera
rios ab Episcopo instituendos potestatem habent quemadmodum veri patroni ad ecclesias patronatas clericos praesentant,
in qua praesentandi facultate praecipua pars iurispatronatus versatur cap. decernimus 37. 16. q. 7 cap. quoniam 3.
cap. nobis 25. de iure patronatus docent Abbas in d. cap. de monachis n° 8. ibi com. in cap. 1. de ca
pellis monachorum. Rochus in suo tract. de iure patronatus verbo competens allium q. 28. Gregor. Lopez verbo
laicorum temporales in l. 5. tit. 22. p. 1. =

Non obstat 2. dubitandi ratio ut satisfaciamus breviter commemorandi sumus bimembris ecclesiae duplicis Episcopalis authori
tatis legi scilicet Dioecesanae et legi iurisdictionis in qq. tota ius et potestas Episcoporum consistit cap. conquerente cap.
dilectus de off° ordin. cap. 1. de statu monachorum cap. si ex laicis 10 q. 1. cap. inter caetera 10. q. 3. cum pro u
tilitate cap. ne quislibet 16. q. 1. cap. fin. 18. q. 2. cum alijs docent Azor 2. p. moral. lib. 3. cap. 32
q. 2. Rodriguez qq. regularium tom. 2. q. 63. art. 2. Barb. de potest. Episcopi tit. 1. cap. 1. n° 16. Sebast.
Caesar. de eccles[ia]stica hierarchia 1. p. disp. 6. Lotherius de re beneficiaria lib. 1. q. 12. Dioecesana lex
est qua Episcopus percipit cathedraticum synodaticum procurationes diximationes charitativum subsidium ac
denique caetera omnia a qq. monasteria iure com. sunt exempta = lex vero iurisdictionis est quae obe
dientiam et subiectionem rerum institutionem correctionem et reformationem iurisdictionis poenitentiae iniunctionis sacrorum colla
tionem causarum audientiam eaque omnia complectitur in qq. monasteria dioecesano iure com. subijciuntur d. cap.
conquerente cap. dilectus de off° ordinarij cap. cum olim decennio. cap. interdicimus 16. q. 1. cap.
fin. de capellis monachorum et celebri glosa in d. cap. si ex laicis docet pluribus relatis Barb. d. n°
16. copiose explicat Petrus Gregor. in select. di. cap. conquerente cap. 5. et seqq.

His ita praehabitis respondemus monasteria omnia quoad legem iurisdictionis subijci Episcopo in cuius territorio
sita sunt ut probant d. canones in cap. conquerente cap. dilecti de off° ordinarij cap. interdicimus 16. q. 1. cap.
quidam 10 cap. hortamur 18. q. 2 cap. ad xenodochijs de religiosis domibus nisi privilegio aliquo
[illegible] sint cap. cum dilectus eod. tit° exempta autem esse a lege dioecesana Episcopi ob favorem
religionis et ideo iura Episcopalia et ideo iura Episcopalia non teneri solvere cap. 1. cap. quaesitum 5. 18 q.
2. cap. cum pro utilitate 34. 16. q. 1. cap. 1. 10 q. 1. Rodrig. 2. tom. qq. regul. q. 66. art. et 2. Barb.
de pot. Episcopi allegat. 87. Petr. Greg. ubi supra cap. 11. et q. 15 ecclesiae autem saeculares monasterijs

regu laris unita et legitimo modo subiecta ab Diocesana lege exempta non sit ad
quaelibet solvenda tenentur ut innuo textu deciniis et alijs in corpore supra adductis ut glossa
relligendi text in clem. 1. et 2. decensib. q. tit quatenus docent regulares debere solvere
lia et subire onera nisi se tueri possint speciali Pontificis privilegio t consuetudine procedunt in monas
habentibus ecclesias saeculares subiectas quae ecclesiae antequam monasterio subijcerent solvere d
xant Episcopo canonica iura ac proinde censentur monasterijs unitae cum suo onere arg. tex
ex literis de pignoribus cap. pastorali de decimis cap. quod monasterijs de religiosis domibus d
et lor. 7. p. moral. tit. 9. cap. 14. q. 6. Barbosa ubi supra n° 46. nec contrarium probat
in d. cap. inter caetera 8. 10. q. 2. quod sub dub. rane expendentur ratione bonitate
met monasterijs quae diocesana lege exempta sit in de ecclijs parochialib. eorum quae nullam
eni exemptionis prerogativa ut post glossam ibi dd. monasteriorum docent Turre Cremata
chid. et alij –

Solvimus Tertium dub. et simul decidendi rationem ostendimus super denique in nulla iuris
creta interpretari et 1° interpretandus est tex in cap. unius 1. 16. q. 2. ubi docemur religiosos in parro
ecclijs a catholicis Episcopis eorum monasterijs unitis et subiectis non tantum posse Rectores u
etiam instituere ita ut presbiteri ecclijs praepositi per Abbates ordinentur et instituantur ut
ecclesiae monachis traditae per suos sacerdotes instituantur et ibi licentiam monachis damus
ecclesiarum investitores fieri quae verba probant praesentatione et institutione presbiterorum in his
ecclijs ad religiosos pertinere contra id quod in nostro cap. decernitur in quo a regularibus praesentan
res et ab Episcopo instituuntur augetur difficultas ex cap. sane 6. cap. statuendum 7. eadem causa
in quibus traditur in parochialib. ecclijs monachorum presbiteros ab ijs delegatos esse per Episcopum
tituendos ita ut praesentatio ad monachos institutio ad Episcopum spectet cuius difficultas
ratione gratia dicimus discrimen statuendum esse inter casum quo ecclesiae parochiales monasterijs
laris pleno iure hoc est quoad temporalia et spiritualia subiectae sit et inter casum quo non pleno
idest quoad temporalia tantum subijciuntur 1° enim casu ad regulares praesentatio pertinet
et institutio pertinet, dibinc enim leges habet et saeculares ut cuius est possessio eius
institutio et cum ecclesiae pleno iure monasterijs traditae monachorum sint eorum quoque
institutio esse debet et in hoc casu procedit tex in d. cap. unius in quo de ecclijs pleno iure
tis religiosis loquitur Pontifex ut textura et verba canonis apte demonstrant et probat etiam t
Clem. 1a. versi quidam praeterea et versi quodam etiam de excessibus praelatorum in altero
casu institutio et destitutio ad regulares non spectant sed presbiteri ab illis praesentati ab
Episcopo sunt instituendi et in hoc casu procedunt tex in nostro cap. secundo cap. sane cap. statuend
16. q. 2. in quibus ideo regulares presbiteros non instituunt sed duntaxat praesentant quae ecclesiae pleno
ad eos pertinebant docent post glossam in d. cap. unius dd. tradita et c. 1. d. q. statuendum Tur
Cremata et Archid. et ibi Rodolius dd. competens q. ult. Barb. de pot. Epi. a Alleg. 70

2° interpretandus est tex in cap. ex literis in fin. de iure patronatus ubi Rector praesentatus
ab Abbatissa in ecclesia parochiali cuius ius patronatus obtinet monasterium Episcopo re
respondere Abbatissae de spiritualib. et rebus temporalib. ecclesiae competens ratione
tenetur ut constat ibi itaquod si Abbatissa obtineat adduximus institutionis illi de temporali
debeat respondere ubi deducitur monasterijs patronum de reb. temporalib.
rationem eligere Vicario sive rectore nominato et diligenter ...

Eccla pertinere contra quibus supra pro nri tis interpretatione docuimus augeri diffi
cultas ex txu in cap. filijs 31. 16. q. 7. ubi traditur extat patrono tantum competere solicitudinem
et curam in bona eccla sui patronatus dispensentur eoque nomine posse id denunciare
Epo ut corrigat administrationem vero ipsorum bonorum ad Rectores Ecclarum et ad Epos
plenam potestatem et huius dictum pertinere igitur non potest Abbatissa patrona in ipse dicti
optis ex litteris a Vicario presentato rationem ex temporalib. redditi exigere quam difficultas
ut effugiant interpretes frequentius putant in hac re separandum esse patronum Laicum ab Ec
clesiastico et Laicus non posse de rebus temporalib. a Rectore presentato rationem exigere
id munus ad Epum pertinere d. cap. filijs cap. noverint 10 q. 1. cap. praeterea de iure pa
tronatus patrono vero Ecclesco id munus exigendarum rerum permittatur de quo accepi
unt txu in d. cap. ex litteris 7. ubi de Abbatissa sermo habetur et de iure patronatus
ad ipsum Monasterium pertinente defendunt plurib. relatis Lambert. lib. 3 de iure patro
natus art. 5. q. 7. principal. 1. Rochus de Curte eod. tract. Vb. honorificum q. fin.=

Sed solutio haec fundata in discrimine patroni laici et ecclesci proxime dementita est
est enim verius patronum ecclesticum quatenus talem numquam de rebus temporalib. Ecclae pa
tronatae rationem exigere posse a Rectore seu Vicario a se nominato quia ratione huius
patronatus nihil aliud patrono ecclesco sacri canones permiserunt quam solicitudinem
et curam demonstrandi Epo quae viderint corrigenda et ind. c. filijs et ind. c. praeterea aperte
cavetur et expressius traditur in Trident. s. 25 de reform. cap. 9. ea igitur reiecta verissime respo
ndemus txu in d. cap. ex litteris procedere eo casu quo monasterium fructus Ecclae parochialis
percipiebat non ratione huius patronatus sed potius virtute unionis et decisionis a superiore
solemnitate debita facta nam tum Vicarius perpetuus presentatus ibidemque institutus in spiri
tualibus Epo manet subiectus neque cum eccla non pleno iure monasterio subiecta sit ibi tan
tum presentatis competit institutio ab Epo curam rane non immerito Vicarius seu Rector nomi
natus de plebis cura quoad spiritualia attinet cogitur respondere at vero in temporalib. ra
tionem competentem monasterio reddere tenetur quia deducta congrua portione reliquos fructus ad id
solum capit et monasterio restituatur itaque sensus dicti capi ex litteris ut mihi esse videtur
ut denotet in huiusmodi eccla cuius proventus ex vi unionis non iure patronatus ad
monasterium pertinent, tenuis rectores in spiritualibus Epo obedire in temporalib. autem rem
competentem monasterio reddere cuius Ecclae statim atque facta fuit unio quoad temporalia mo
nasterium ius patronatus consequutum fuit licet antea illud non habuisset cum plerumque ius et patroni
habent presentandi scilicet ad ecclas patronatas rectores d. cap. nobis de iure patronatus
cum Vulgatis monasterijs competat et ob id patronus dicitur monasterium iuxta ea quae tradit
mus probant interpretatam hanc sic expendit txus in cap. in lateranensi de preb. cap. cum et plantare
in ecclesijs de privilegijs cap. Ianae 6. cap. statuendum 7. 16 q. 2. docet Rebuffus ubi supra=

Plurius interpretandus est txus in cap. 7. generaliter 13. de iure patronatus ubi si religiosi etiam exempti
in ecclijs parochialib. ius patronatus habuerint vel ratione feudorum emptorum aliter ue
adquisitorum tamen modo Epo ius parochiale minuere non possunt quia decissio ea ratione

procedit nam cum religiosi exempti ius patronatus cuius Ecclesiæ adquisierint ratione
emptionis universitati bonorum quibus illud inhærebat ex literis de iure patronatus iure
quæ tradit plures referens Barb. de pot. Epi allegat. 71. nam ratione unionis quo
temporalia et spiritualia tamen possunt rectores Ecclesiæ instituendos presentare neque ius
tuendi habent sed illud manet ad quem antea pertinebat quia in eos non potest plus iu
transferre quam habebat transferens eo quod autem de iure patron. l. nemo plus ff. de
l. traditionibus cum vulgatis C. de pactis docent Rochus verbo differens alicui n° 70 et
relati a Barbosa allegat. 72.

D. aprut L Jeznel Vendrjino

Jh. Maria & Joseph.

Decisio Clementinae quamvis unicae de foro competenti sic proponitur, quod causam prae
buerunt Episcopi mediolanensis et bicensis ut Clemens noster hanc constitutionem constitueret
quod expulsi fuerunt a suis sedibus praedicti Episcopi a dominis eorum temporalibus, scilicet
Ghibellinis et Saxonibus, dubitatum fuit an praedicti episcopi expulsi extra territorium suum
possint exercere iurisditionem contentiosam contra subditos suos Duces, Marquiones et ceteros fau
tores, et Conciliarios, noster Clemens especiali iure et ex iniuria facta praedictis episco
pis, et consecuenter ecclesiis suis recte concessit eisdem ut sua iurisdictione exerceant contra
predictos expulsores petita prius licentia quamvis non obtenta ab episcopo in cuius ter
ritorio tribunal constituere intendit. Ceterum noster Clemens distinguit quod si
in diocesibus eorum episcoporum possit eam iurisdictionem per officiales exercere, in tali casu
denegatur episcopis expulsis tribunal constituere in alieno territorio. Sequitur
Clemens dicendo quod si expulsio episcopi a suis sedibus facta sit et non ausi
citare vel convenire in alieno territorio praedictos expulsores quia ipsi sunt ma
gis iniqui et potentes ut non facile citatio ad personas vel ad domos eorum
confici possit, tunc noster Clemens affirmat quod credatur praedictis episcopis
in tali casu praedictos expulsores citentur peremptorio termino in valvis ecclesia
rum vel insignium locorum ut facile ad eos notitia edicti publici perveniat,
ex qua specie talis deducitur conclusio, quod licet sacris Canonibus prohi
bitum sit ut episcopus in aliena diocesi iurisdictionem exerceat, speciali iure quando
expulsus est a bea et non possit per se vel per alium in suo territorio eam exercere
permittitur in alieno territorio scilicet in locis insignibus civitatibus
maioribus sue diocesis firmare tribunal contra iniquos expulsores
ad sententiam proferendam et iniuriam puniendam. Probant haec verba Clemens
cap. novit de off. delegati cap. pastoralis de rescriptis cap. 7 de constitutionibus in 6
in a pastoralis 2. De Sententia et re Iudicata cap. cum episcopus de off. ordi
narii in 6° cap. 1. de maledicis cap. Romana 1. de poenis in 6° ~~cap. 1. de pri~~
vilegiis cap. nisi cum pridem § propter malitiam de renuntiatione cap. 1. de feriis
cap. episcopum 9 quaestione 2. cap. placuit 7a q. 1. cap. inter memoratos cap. dilectio 16
q. 3. Concilium antioquenum Canone 13 et 22. Synodus constantinopolitana
canone 2. et 13 Concil. cartaginense can. 20. pontifex Calixtus in epistola
la 2. et anacletus quos congessit Gratianus in cap. non mutati et in cap. epi
copus 9. q. 1a de re civili l. extra territorium de iurisdictione omnium iudicum l.
ultima eodem titulo Paulus in l. 3 de off. Iudicis Ulpianus in l. 1 de off. proconsulis
Honorius et theodosius in l. dudum de decurionibus libro 10 Gratianus Impe
rator in l. extra provinciae territorium 16. C. theodosii de acusationibus
l. 1. § in initio de off. praefecti Urbi. illustrant Covarrubias in practi
cis in q. 11. idem in eadem praxi cap. 1. idem lib. 3 variar. cap. 13 flores de mena
lib. 2. variarum quaestione 11. Gutierrez practicarum quaestionum lib. 3. q. 31. Cardinalis tus
cus tomo 2. conclusione 320. lit. P. Barbosa de apelationibus significatione verborum
utriusque Iuris apelatione 80 Goncalez ad Regulam 8 Cancelariae glosa 43
no 12. Sanchez de Matrimonio lib. 3 disp. 29 Sironius lib. 1 tit.
cap. 10

Sed licet haec nostra conclusio illa parte in qua asserit quod nove et de speciali
conceditur episcopis expulsis hoc quod dificile videtur ex eo quod non
nove in Concilio Bienensi statutum hoc fuit immo potius antiquis canoni
cis determinatum et praevisum decretum Clementinae. Ut constat ex Concilio
antioqueno Canone 18. quod retulit Gratianus in cap. siquis episcopus

non

D. Sixt.e ubi siquis episcopus sit electus et ordinatus in aliqua parrochia et non sua culpa ad eam ire non possit sed protervia impiorum afirmat Pontifex quod non amitit honorem et ministerium sui ordinis, quae verba a li[...] intelligunt quod iste episcopus potest cognoscere de subditis alterius episcopi sed haec intelectio non adaptatur concilio antiocheno immo potius clare firmat quod non amitit honorem et ministerium sui ordinis quoad subditos suos ergo iam ante concilium Vienense stabilitum erat episcopum expulsum iurisdictionem suam exercere posse non vero noviter et iure speciali stabilisset a nostro Clemente = Ulterius augetur dificultas ex cap. 3. de causa possessionis et propietatis ubi canonici illius eclesiae a loco ubi electio episcopi facienda erat reiecerunt clericos conventuales qui de consuetudine suffragia habebant in predicta electione. Pontifex Inocentius 3us dixit quod isti clerici non amisserunt iurisdictionem propter expulsionem ad electionem faciendam restituendos esse ergo iam ante concilium Vienense expulsi non amitebant suam iurisdictionem = Nonnumquam suffragatur dubitandi ratio nam qui episcopos eiiciunt et expelunt a suis sedibus hoc non faciunt animo privandi eos a iurisdictione sua sed iniuriandi ut verba nostri textus continuant scilicet aflingendi et eiiciendi eos. Sed in tali cassu non amitunt iurisdictionem ergo inmerito asseritur a Bonifacio de Vitalinis et Sanarelli in nostra Clementina quod nova indulgentia requiritur ut sic expulsi exerceant suam iurisdictionem. Ulterius si concedamus quod ex nova indulgentia a Clemente nostro conceditur predictis clericis expulsis expresse repugnat dispositioni iuris cum agitur in nostra Clementina de iniuria directe illata episcopis Mediolanensi et Vicensi sed in tali specie non possiunt isti iudices esse contra expulssores propter principium quod nemo potest in sua causa ius dicere lg. unica C. ne quis in sua causa lg. qui iurisdictioni ff. de iurisdict. lg. Iulianus 7. in p.o de iudicis lg. Senatus 16 ff. de off.o presidis ergo cum agitur de causa ipsorum episcoporum debet eis denegari cognitio propter rationes quas afert Cujacius lg. unica =

2a dubitandi ratio deducitur ex aliqua verba nostri textus quae manifeste opponuntur dispositione iuris chanonici, primum verbum in quo afirmat Clemens quod in diebus festis citatio fieri debet in personis expulsorum obstat manifeste cap. omnes dies dominicos, in quo dicitur omnes dies dominicos et festivos observandos esse absque mercatura citatione et sententie ab omnibus fidelibus, late exsequitur Doctissimus P. Suarez tomo 1 de religione lib. 2 de diebus festis cap. 4 = alterum verbum opponitur etiam dispositione iuris nam ait Clemens § quod iste episcopi expulsi non possunt trahere vel aducere subditos vel expulsores eorum ultra duas dietas diecesis obstat manifeste cap. statutum de rescriptis in 6 ubi Bonifacius [illegible] dignitatibus et chanonicis eclesiarum chatedralium tunc predicti delegati ad cognitionem causarum dati debent de here in locis insignibus nec trahere debent vel aducere actores vel reos non debent predicti legati vel delegati deducere ultra unam dietam [illegible] cognitio ad episcopum pertinet ultra dietam deducant ergo isti expulsi episcopi subditos suos non [illegible] ad dietas [illegible] ultra unam = Alterum verbum nostri Clementis est a dispositione manifeste in quo Clemens dixit quod sententia lata ab ipso episcopo contra expulsorem debet ista sententia non ab episcopo expulso, sed ab episcopis vicinis in eorum territorio competente denuntiari et publicari talem sententiam, sed obstat expresse textus in cap. 1 ubi si aliquis fregerit pacem et treguam iubet episcopo ubi ratione belli pacem et treguam facta est quod fecerat excomunicatio[nem] [illegible] violantes pacem unus quisque episcopus lata in suis subditis publicet et denunciet quo modo ait textus pertinet publicatio et denuntiatio sententie ad illum, vel ad illos quorum [illegible] ergo similiter in nostro textu non debet publicari sententia lata ab episcopo expulso episcopis vicinis

Episcopi = Alterum verbum nostrae Clementinae repugnat etiam dispositioni iuris, namque affirmat quod solummodo episcopo ex officio credatur affirmanti quod dixerit citationem fieri facere et a propalso [illegible] res ad hoc ut possit edictum in ecclesiis et locis insignibus positum eos vocare, dubitatur manifeste textus in Cap. veniens, Cap. licet de testibus, Cap. quoniam de probationibus, ubi depositioni unius non est credendum, quoniam non debet credi soli episcopo nec depositioni illius =

§ Sequitur ultimo noster textus Clemens quod citatio debet fieri ad domum, vel ad personam, sed in hoc casu disputatio est an sufficiet citationem facere in domo rei non reperta persona et videtur insinuare hoc textus in lege scire oportet § sed autem ff. de escusationibus tutorum ibi in facie, vel in domo ubi (?) Clementina ibi personaliter, vel ad domum = nihilominus dicendum est ex his peti citatio secundum nostram Clementinam ibi personaliter rei et citetur dicendum est Julio Claro in praxi, quod si legitima non est citatio nisi fuerit persona reperta et citetur quod nullius habere potuerit ut probatur ex lege § permittitur ff. de liberis agnoscendis ibi si quoque nullius habere potuerit ad domum citatio fiat, textus optimus in Cap. Causa de dolo et contumacia, Cap. si adversarius final de, quando ad domum citabitur alter postea in persona eo quod mittatur in possessionem ita quod si alter iudex prius ad domum citaverit alter postea in persona debet citari posterior dicitur prebemisse ideo quod hodie praxis frequentissime ut saepe vidi post personam debet citari non reperta ad domum, ita intelligo nostram Clementinam et legem scire oportet § sed autem ff. de escusationibus.

[illegible]

Ad tx̄y, in clement.ª vnica.

De inmunitate Ecclesiarum.

A Licenciato D. Didaco de Corral, et Arellano

De materia huius tituli et tex. disputant preter ordinarios in variis locis Hieronimus Albicanus, Joannes de Vselbes, et Remigius de Gon. omnes in tractu de inmunit.e Ecclesiarum, et de personis confugientibus ad eas, Everardus in topicis legalibus, loco a verisimili, an. 3. Bertachinus, de Gabellis, 2.ª p.te q. 7. Otalora, de nobilitate, 2.ª p.te cp. 1. Parladorius, rerum quotidianarum, cp. 3. § 1. Cobarrubias, lib. 2, variarum, cp. 20, Nabarrus, lib. 3, consiliorum, pag.ª 346, super hoc titulo in decretalibus, vbi ... quatuor consilia, idem Nabarr. in manuali, cp. 27. n.º 119. Paz in praxi, 1. tomo quinta parte, cp. 3. § 3. per totum. Rodericus Suarez, in l. 2.ª tt. delos ... quinto quo reta, Gutierrez, practic. Questiones, li. 1. q. 3. n.º 40. et lib. 3. q. 1.ª 2.ª 3.ª et 4.ª 9. q. n.º 9. et 6. Bernardus Diez, in praxi canonica, cp. 123, vbi Salzedo, Zerdo in collectanea, ad decretales, collectanea, 94. Joanes a Medina, in codice, de restitut. q. 19, et elegantem Bobadilla, in sua politica, de corregidores, lib. 2, cp. 14 per totum et cp. 18. an.º 292, et alii authores inferius referendi.

Pro cuius materie breui cognitione, et declaratione; sequentes articuli constituendi sunt.

1.us articulus est, inmunitatem ecclesiasticam nihil aliud esse, quam exceptione, et libertate ecclesiastica a quibuscumque muneribus, quam definitionem deducunt ex textu, in ... aduersus de inmunit.e ecclesiarum, et ... Legis 1.e ff. de iure inmunitatis, Silvester, in summa, v.o inmunitates, in princ.o, Ostiensis, eod. v.o Abbas, in rubrica ... Joannes Monachus, in rubrica, eod. tt. in 6. Bonifacius, in eade rubrica, in ... et dicitur ab inquodest sine et munus, ... munerabus, ... Cobarrubias, 3.º lib. 2. variarum, cp. 20. in princ.º

2.s obstare ... aduersus ... distinctione tex. in extrauaganti 1.ª ... cendiarios, ... inter ... cuius ... dicit Caietanus, in verbo, inmunitas, § vlt.º inmunitatem ecclesiasticam a libertate ecclesiastica, max.e differre, nam libertas ad personas, inmunitas vero ad ecclesias, res et templa pertineat, quatenus in d.a extrauaganti, inmunitas, et libertas ecclesiastica ponantur tanquam diuersa per dictionem et ... rubricam, ff. de ... et demonstr. et rubrica, ff. de ... et facti ... Vnde infert Caietanus, violantem inmunitatem ecclesiarum, non incurrere in censuras violantium libertatem ecclesiasticam, nec e conuerso, cum non debeat aliqua extentio fieri in penalibus, quod idem asserebat Summa Aurea, v.o inmunitas, § 24. nam huic dificultati respondet Cobarrubias, 3.º cp. 20. n.º 1. ... praedictis extrauagantem, inmunitatem ecclesiarum a libertate ecclesiastica distinguere, non autem ecclesiasticam inmunitatem, et libertatem differre, ... quod verum est.

= Clericalatus et de immunitate ecclesiastica etc. potest esse primum premissum hic invenitur etiam contradiccio Clementinam cum multis juribus.

Secundus articulus est clericos, et bona quelibet ecclesiastica immunitate gaudere ab omnibus collectis, tributis, oneribus, impositionibus, et quibuscumque aliis muneribus, sed in dubitandum ea immunitas Iure Pontificio, Civili, Regio, naturali et divino procedat nullo iure relaborant Interpretes, et inprimis Iure Pontificio comprobari certissimum est, ut constat in cap. non minus, et cap. adversus, extra, cap. 1. et cap. clericis, in princ. et in... de... in 6. cap. quamquam, de censibus, eodem titulo cap. secundum canonica, cap. tributum, quamvis, et cap. sanguineus, 23. q. ... cap. pervenit, 96. dist. cap. si Imperator, ad finem, 96. dist. Concilium Lateranense, decisione 9. Concilio Parisiensi relato ind. cap. secundum, Tridentino, sess. 29, de reformat. cap. 20, et ex Bulla in Cena Domini, casu 17, ibi: qui vectigalia, et alia onera clericis etc. Cuius verba refert Bobadilla, in sua Politica, d. lib. 2, cap. 18, num. ... litt. B, et explicant Covarrub. cap. 31, practicarum, fere per totum, Azebedo, in l. 11, tit. 3, lib. 1, ... Emanuel Rodriguez, in explicatione Bulle cruciate, § 9, num. 34, vers. Lo segundo, ... rum, in cap. novit, 3 notabili, de iudiciis, et in manuali, cap. 12, num. 201, et cap. 27, num. 226, plures relati a Bobadilla, d. cap. 18, num. 243. Glosa, litt. F, et a Bernardo Diaz, regula, ... clerici. = l. 1. et 2. et authentica, item nulla communitas, C. de episcopis et clericis, ... 16, tit. 2, lib. 16, Codicis Theodosiani, relata in glossa, in qualibet, 23 q. 8. =

Iure Regio constat ex sequentibus, tit. 6, et l. 1. cum sequentibus, tit. 11, partita 1, l. 20, tit. fin., partita 3, l. 1, tit. 3, lib. 1, ... menti, l. 3, in quaderno Gabellarum, l. 1, fere per totum, tit. 4, lib. 1, recopilationis, et l. 6, tit. 9, eiusdem recopilationis. Iure naturali patet ex his, que tradit Caius Iulius Cesar, in commentariis, lib. 6, de bello Gallico, columna 4, ubi refert Druides olim in Galia, qui rebus divinis intererant, sacrificia privata ac publica procurabant, religiones interpretabant, et ad quos magnus adolescentium numerus concurrebat discipline causa, tiae vacatione, omniumque rerum, precipue tributorum, que una cum reliquis solvere tenebantur, habuisse immunitatem, que locum adducunt Dueñas, d. regula, 99. et Bobadilla, ubi supra, d. cap. 18, num. 245. Glosa, litt. E, et probatur ratione, nam que insunt omnibus ea non casu aliquo contingere, sed naturalia esse intelliguntur, ut videre, et hominem bipedem esse. et ut ait Tullius, 9. Tusculanarum, consensus omnium vox est nature, ... exploratum est, ut ex variis historiis constat, nullam unquam ita immanem et barbaram fuisse nationem, que aut Deum sibi non finxerit, aut ab aliis traditum non susceperit, ... que non constituerit Dei aliquos esse cultores, et eorum personas bona loca, que huiusmodi usui destinata summo honore non fuerit venerata propter ipsum Deum, ad quem hec referuntur. Unde merito dicitur optimum esse rationem, que pro religione ... a I.C. to. in l. sunt personae, ff. de religiosis et sumptibus funerum, 9. cum ibi, ... iure ducebantur instinctu, sacerdotes semper plurimi fuerunt habiti, ... honore, cultu, et summa veneratione existimati, manifeste apparet immunitatem hanc, qua clerici hodierno die gaudent, a iure naturali fuisse =

Tandem Iure divino maior dubitatio est, et pars affirmativa probatur ... tibus: 1. ex libro Hesdre, ... cap. 7. ubi legimus regem Artaxerxem divino ...

[Left margin:] Se prueba por derecho real que no debe pechar el clerigo tributo.

[Left margin:] Se prueba por derecho divino.

spiritu protulisse hæc Verba, Vobis quoq notũ facimus de vniuersis sacerdotib. et leuitis cantoribus, et Xanitoribus, et ministris domus Dei, vt vectigal, et tributũ, et annonã ñ habeati potestatẽ imponendi super eos &c. quibus verbis liuce de apparet à Deo per os illius Regis fuit promulgatũ, bona sacerdotũ ad tributũ cogi ñ posse, =

2º. cstat ex illo Genereseos. cp 47. vbi hoc de est. Pharao Imperauit, vt e Egipti regiones emeret, easq Imperio suo subijceret. terrã sacerdotũ excepit, eãq liberã esse relegiosi ssime iussit, =

3º. ex cap 27. Leuitici, vbi ait Dominus. q semel fuerit Deo sacratũ, santũ santorũ erit Domino, hoc est, sanctissimũ, et amplius ad prophanos vssus, quo nẽo modo ñ reuocandũ =

4º. expresse pbat txs. in cp quãquã, de censibus in 6, ibi, cũ igitur ecclesiæ ecclesiasticæq personæ, ac res ipsarũ, ñ solũ iure humano, quinimmo, et diuino a sequlariũ personarũ exactionibus sint immunes, &c. =

5º. probat Pontifex, ind. cp ñ minus, de immunitate ecclesiarũ. vbi clare ostendit hanc immunitatẽ a iure diuino ortũ habere, dũ dicit. tot onera frequenter imponi clericis, vt deterioris conditionis factũ subeus sacerdotiũ videatur; quæ sub Pharaone fuerit, qui legis diuinæ notitiã ñ habebat. =

6, facit insignis locus ex testimonio David Profete, psalmo, 104. dicentis nolite tangere christos meos, quo in loco christus exemisse videtur a Principibus seqularib. christos eius, idest. sacerdotes, =

7º. adidẽ notari solet locus ex nobo testamento apud Matheũ, cp 17. vbi christus cũ ab eo exigeretur census Petrũ interrogat dicens Reges terræ a quibus accipiunt tributũ a filijs suis, an ab alienis. cũq Petrus respondisset ab alienis christus colegit conclusionẽ filij; ergo liberi sunt &c. cuius loci argumento colligitur christũ exemisse a tributis Principũ sequlariũ clericos, qui filij eius dicuntur, et qui sub christo, et Petro, qui caput est ecclesiæ fuerunt significati =

8º. pro hoc facit txs. in cp. ñ imperator, 96, dist. vbi Ioannes Papa testatur ex diuina institutione clericos ñ a principibus seqularibus, sed ab ipso Romano Pontifice, et eius Prelatis esse Iudicandos. =

9º. his accedit testimoniũ Constantini Imperatoris, qui presidens in sancta Synodo quæ apud Nicenũ congregata est cũ querela quorundã clericorũ conspiceret coram se deferentes, ait, vos a nemine Iudicari potestis, quia ad Dei solius iuditiũ reseruamini, vt refert Gracianus, in cp sinnua, 11, q. 1. et in cp futuram, 12. q. 2. =

10, facit Diui Hieronimi sententia, in comentarijs sup Matheũ. d. cp 17. dũ dicit clericos tanquã regni filios immunes esse a tributis. =

11º. facit quod tradit D. Augustinus, lib 2, questionũ euangelicarũ q. 23, vbi sic loquitur, in omni regno, intelligendum est, liberos esse filios, idest, ñ esse vectigales, multo ergo magis liberi esse debent in omni regno terreno filij regni illius, sub quo sunt omnia regna terræ =

Tandẽ facit txs. in cp nimis, 30, de iure iurando, vbi dicit Pontifex, de iure diuino exemptos esse clericos ñ habentes temporalia, ad prestandũ iuramentũ fidelitatis. =

Quibus fundamentis in hanc opinionẽ maxime inclinat et fere omnes canonistæ

[Left margin, beside items 5–6:] Possunt vero immunitati standi adici ex fundamentis iuris diuini et naturali quod in iure politico a genere non videtur ... iudicio ✶

[Left margin, at foot:] ... fundamenta ... circa materiam ... et fundamenta di... ... clerici ... Eccl. —

504

Confirmatio Ecclesiae clericorum ... a gravi ...

ut videre est ex Glosa. Ho. et docente, ind.° cp si Imperator, 96. dist.ª Glosa, Verbo, et dec [illegible]
no, ind.° cp. quaqua, qua dicit immunes, Panormit. in cpl. ... nisi de ... preterea
ind.° cp n minus, n.° 17. et in conc. 13, p.te 2.ª Silvius, in cp 2, n.° 1, de maiorit.e et obedientia
Francus, in cp. extra, Roett.ª 466. Guido Papa, decis.e 372. Bertrandus, ... 182, n.° [illegible]
Volumine 1.° Dueñas, 2.ª regula, 99. alias 100. Menchaca, de sucessio ... creatio ne, [illegible]
an.° 9. Naburrus, in cp novit, de Iudeis, 6.° notabili Corollario primo, in [illegible]
Didacus Perez tomo 1.° ordinamenti, columna, 77. Gutierez in l. nemo po [illegible]
n.° 107, de leg. 1.° Azevedo, in l. 4. tt.° 3. lib. 1. recopil. n.° 6. Flaminius, de re [illegible]
tione beneficiorum, lib. 7. q. 9. n.° 9. Casaneus, in consuetudinibus Burgundie, regu [illegible]
§ 4. Glosa 1.ª an.° 78. et alii relati per Bobadilla. 2.° cp 18. n.° 292. Glosa, litt.ª D. [illegible]

Sed contraria sententia [illegible]
sunt gravissimi authores dicentes hanc exceptionem et immunitatem non esse [illegible]
ductam a Iure Divino, sed a Iure positivo, et ante omnes illa defendit Innoc. [illegible]
ind.° cp. 2, de maiorit.e et obedientia, et postea sequuntur Alciat. in cp cum non ab [illegible]
re, lectura 2.ª n.° 2 de Iudeis. Cobarr. cp 31. practic. n.° 2. Medina in co. [illegible]
restitut.e questionis 1.e Valascus, de Iure emphiteutico, consultat.e 100, n.° 2. [illegible]
dus, in centuria legali, loco a verisimili, n.° 2. Molina, de Iust.ª et Iure, disp. [illegible]
21, vers.° tertia conclusio. Palacios, in 4, dist.e 29, disput.e 3.ª conclus.e 3.ª Vellarmin. [illegible]
de clericis, cp 28, Soto, Vitoria, Ledesma, et alii relati a Petro Henrriquez, [illegible]
summe, de indulg. lib. 7, cp. 24. n.° 1. =

Pro qua sententia facit 1.° text. in cp 2, de maiorit.e et obedientia, ibi, qui non obe [illegible]
Principi, morte moriatur, que verba generalia, et non solum comprehendunt lai [illegible]
verum etiam clericos. 2.° facit quod tradit Divus Paulus, cp 13. ad Romanos, relatus [illegible]
omnis anima, de censibus, ubi ait, omnis anima subiecta est potestatibus [illegible]
rioribus. et infra, ideo tributa prestatis, illud omnis anima includit c [illegible]
ricos, teste chrisostomo, et illud, tributa prestatis, dicit etiam clericis, ita clerici [illegible]
eximantur privilegio principum obligantur solvere tributum. =

3.° facit Urbani testimonium, in cp tributum, 23. q. 8.ª ubi ait, tributum in ore piscis [illegible]
to Petro, inventum est, quia de exterioribus suis, ecclesia tributum reddit. =

4.° facit, quod tradit Divus August. Ambrosius, in oratione, de tradendis basilicis [illegible]
dicit, si tributum petit non negatur, agri ecclesie solvunt tributum. =

5.° Iesum Christum ipsum, qui omnium caput. Pilato fuisse subiectum, in eiusque potestate [illegible]
dicente christo. non haberes potestatem in me ullam nisi tibi datum esset desuper =

6.° facit, nam nihil debet dici esse de Iure divino, quod ex ipso Iure divino non constat [illegible]
tradit Medina, 2.ª q. 29. sed predicta exemptio clericorum non potest ostendi in [illegible]
divino. nam ad testimonia supra adducta facile respondebimus, quia recte sequitur [illegible]
immunitatem esse tantum Iuris positivi =

7.° hic suffragatur Pauli testimonium, actuum, cp 25. qui cum videret suam causam [illegible]
que tractari ad Cesarem appellavit, et ab ipso tanquam a Iudice competenti Iudicari [illegible]
= 8.° facit, quod tradit Divus Ambrosius, in cp magnum, 11 q.ª 1, ubi dicit, si cen [illegible]
sum Dei filius solvit quis tu tantus es, qui non putet esse solvendum. =

Que fundamenta quamvis videantur ex eo clericos non esse exemptos a Iure divino sed positivo, et sunt rationes ... quae sunt adducenda contra caput ... in decretalibus quod convenit ... clementina ...

7.º facit, quod tradit Divus Hieronimus, in commentarijs super Matheu, d.º cap. 17, vbi notan
do viros Ecclesiasticos de arrogantia, qui tributa soluere recusant, ita loquitur Dominus
noster, et secundum carnem, et secundum spiritum filius Regis erat, vel ex David stirpe gene
ratus, vel omnipotentis Verbum Patris, ergo tributa quasi Regum filius non debebat, sed quia
humilitatem carnis assumpserat, debuit adimplere omnem iustitiam, nos quidem infelices, qui
Christi censemur nomine, et nihil dignum tanta facimus maiestate, ille pro nobis, et cruce
substinuit, et tributa reddidit, nos pro illius honore tributa non reddimus, et quasi filij
Regis a vectigalibus immunes sumus; quem locum adducit Lucrardus, d.º loco, a verisimili
n.º 8; tamque facit pro supra dicta sententia lex 50, tt.º 6, part. 1.ª, in illis verbis, esto les
dieron los emperadores, los Reyes, e los otros señores de las tierras, por honrra e por
reuerencia de santa Yglesia; quibus manifeste probatur hanc immunitatem non esse
proditam a iure Diuino, sed tantum a iure positiuo.

[illegible] ratio [illegible] quod [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible]

Qua opinione retenta, non obstant contraria fundamenta, non primum ex illo Esdre 1, cap. 7, namque
respondetur licet, Regi Artaxerxe, gratia illa sacerdotibus, et Leuitis illius populi fuisse,
vt nec vectigal, nec tributum aliquod illis imponeretur, sic gratia ipsius Esdre, vnde
quod Artaxerxes statuit, non potuit esse, non diuinum, sed humanum ius, vt docet Medina
ind.ª q. 19, vers. ad secundum.

[illegible] sitque [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] ad argumenta [illegible] [illegible]

Ex qua solutione infertur declaratio ad illud Geneseos, d.º cap. 47, nam licet Joseph terram
omnem Egipti tributariam fecerit, Pharaoni preter terram sacerdotalem, id tamen nihil adiungit,
nam beneficio Regis postulante id recta ratione fuit factum, vt resoluunt Medina,
vbi sup. vers. denique, et Pater Molina, d.ª disput. 31, vers.º 3, concluss.º

Non obstat 3.m ex d.º cap. 27 Leuitici, nam verissimum est, Deo semel sacratum, non posse amplius
in humanos vsus se conuerti, quod nos non negamus, secus tamen est in nostra specie, nam
non ex eo, quod bona temporalia sint clericorum, dicuntur sacrata, et dedicata.

Non obstat 4.m et 5.m et vltimum fundamentum ex d.º cap. quamquam, de censibus, lib. 6, d.º cap. non
minus, extra, hoc tt.º, et d.º cap. nimis, de iure iurando; nam multipliciter solet responderi,
1.º ius diuinum ibi sumi pro canonico, quod ad modum in varijs iuris partibus acci
pi solet, vt videre est, in cap. 2, de priuilegijs, lib. 6, et in d.º cap. nimis, ibi, iure diuino,
concilij finalibus illius textus verbis, ibi, sacri authoritate concilij prohibemus; sed hec
interpretatio nullo modo potest defendi, quia licet quodam modo posset adaptari ad
textum, in d.º cap. quamquam, non tamen conuenit verbis d.i cap. non minus, que non admittunt hanc
diuisionem.

Vnde 2.º respondetur, supradicta iura procedere in causis ecclesiasticis, vel quod ad
net ad personas, non vero quo ad bona, sed facile conuincitur, nam Pontifices expresse
dicunt clericos, et eorum bona libera esse a vexationibus.

3.º responderi solet, Bonifatium 8.m et Alexandrum 3.m in d.º cap. quamquam, et in d.º cap. non minus,
nomine iuris diuini intelligere exemplum, quod habetur in scriptura sacra, nimirum
Geneseos cap. 47, et Esdre 1, d.º cap. 7, quam declarationem adducit Robertus Belarminus,
d.º tract.u de clericis, lib. 1, cap. 28, vers.º respondetur, Dominicus Soto, sed defendi non potest,
nam Alexander 3.us in d.º cap. non minus, nomine iuris diuino solum funcit exemplum, ex
dicto cap. 47, et alijs iuribus, potius expresse dixit Pharaonem Legis diuine notitiam non
habuisse, nisi velis dicere, se retulisse Pontifices ad ius diuinum noui testamenti.

nempe ad cp. 17. Diui Mathei, quod ego non intueor, neque non est expendendum exemplum a
pisse ex d.o cp. 19. quod nihil facit ad rem, vt superius videbimus, in eius explicatione;
potest. Robert. Bellarmi. vbi supra. licet a supra dicta interpretatione non discesserit,
tamen assignat, cui ego proclivior sum. Videlicet. supra dictos Pontifices, nempe Alex
3us. in d.o cp non minus. Innocentius 3us. in d.o cp minus. et Bonifatius, 8us. in d.o cp quamquam
omnes Iuris Pontificii professores fuerunt, vt constat ex platina. historia Pontificali
et alijs authoribus. in sententia ea communi fuisse, et opiniones illa sua aperuisse, et
aliquid definiuisse, neque non loquuntur per modum definiendi rem controuersam, sed simpliciter
et obiter id asseruerunt, ac ideo non debet sumi argumentum, ex textu, et quae ibi dicimus, in
clement. 1. in fine, de praebendis, et in clement. unica. vbi notant DD.es de probatione
et in cp. si Papa, de priuilegijs. lib. 6. et ex l. ex facto agitatur, ff. de heredibus, instituen
cum vulgatis. =

Rursus etiam non obstat fundamentum 6.us ex illo psalmi, 104, nolite tangere christos m
neque respondendum est, eo in loco, solum praecipue in Iuria Dei ministres irrogetur, de
quibus Principes etiam seculares intelliguntur, vt explicat Pater Molina. vbi s
versic. tertia conclusio. in fine. =

Item etiam non obstat. 7us. fundamentum, ex d.o cp 17. Diui Mathei, neque Dominus n
loquutus fuit ibi, de seipso tantum, facit enim hoc argumentum, filij Regis liberi sunt a
butis, quia nec soluunt parentibus suis, cum sint omnia parentis, et filiorum bona, n
alijs regibus, quia eis non subsunt; at ego filius sum summi, et supremi Regis, igitur nu
homini tributum debeo, itaque Dominus, cum ait quod liberi sunt filij solum dicit se non fuisse
gatum ad soluendum tributum, de ceteris hominibus nihil dicit, alioquin eximeret
tiam omnes christianos, cum omnes sint filij Dei, qui super baptismum renati sunt,
explicat Bellarminus. vbi supra. vers. secundo dico, vbi aduersus hanc sol
obijcit aliqua argumenta, et ea facile diluit. =

Non obstat 8.us et 9us. fundamentum ex d.o cp. si Imperator, et d.o cp. continua, neque
in d.o cp si Imperator, respondeo, quod cognitio. ibi non debet referri ad
fori, sed ad examen, quod ad ordines requiritur, vt ex illius textus litera. N
licet ad textum, in d.o cp continua, respondendum esse in eo textu non probari exemptionem
esse Iuris diuini, sed duntaxat illud, nempe Christianissimum Imperatorem nol
clericos iudicare, itaque querela in eo textu relata, repulsa fuit ab Imperatore
ex defectu potestatis, sed voluntatis, vt explicat Augustin. Moula in Empo
Iuris. ad tit. de Iurisdict. omnes Iudicum, q. 12, n.o 6. non ut veles d. ere illa duo
intelligenda esse in causis spiritualibus. quae Dei iudicio reseruatae sunt, [illegible]
[illegible], quod secus est in causis ciuilibus. et temporalibus clericorum, ex textu in cp cum
vers. 96. dist. et notata per Doctores. in cp de canonimus. de Iudicijs. =

Non obstat 10.us fundam

ex testimonio Diui Hieronimi, neque respondendum est, eo in loco Diuum Hieronymum
non voluisse probare ex Euangelio, clericos esse liberos a tributis, sed solum a
congruentia quando, cum liberati fuerint, ideo enim dicit eos quasi filios
tributa non soluere, et addit aliam causa, nimirum charitate honoris, ait enim
honore, clericos tributa non soluere, itaque [illegible]

ob honorem christi facta, clericos libera sunt, ita Bellarminus vbi sup.ª vers. ad testim.

Tandem non obstat Diui Augustini sententia, neque omissa declaratione Diui Thomae 2.ª 2.ª q. 104, art. 6, et alia Cornelij Iasoris in comment. 3.ª cap. 17, ex sententia Alfonsi Tostati, olim Diui Bartholomei collegae, q. 191, ind. cap. 17, et Caietani, d.ª q. 104, art. 6. Respondet Bellarminus, quod Augustinus dixisset, non haberi in verbis Domini, sed colligi solum per consequentia probabile, neque Dominus de filijs veris et naturalibus loquitur, ex quo non sequitur clericos iure diuino immunes esse a tributis, et ceterum de hoc articulo.

Textus aut cuius est, clericos, etiam si velit sponte tributi soluere non posse in consulto Romano Pontifice. Ut constat ind. cap. non minus, et ex d. cap. aduersus, extra, de immunit. Concilio Trident. sess. 25, de reformat. cap. 20, et Bulla in coena Domini, casu 3, et facit text. in cap. exigit, in fine, de censibus, lib. 6, et explicant Cardinalis in presenti notabili. 1, Thomas Parpalia in repetitione legis placet, C. de Sacrosanctis ecclesijs, Ioannes Mauritius in l. vnica, C. de muneribus, in quo loco muneras exui consequentia, vel honores agnoscarit, lib. 10, Dueñas, d. regula decima, ampliatione 1.ª et alij relati per Remigium de Goni in tract. de charitatiuo subsidio, q. 61, art. 10. et ratio huius constitutionis est, quia priuilegia concessa clericis intelliguntur concessa fauore ecclesiae, non fauore personarum, et ideo his priuilegijs renunciare non possunt, auth. text. in cap. si diligenti, de foro competenti, neque assignant Remigius de Goni, d.ª q. 61, n.º 19, et 26, et Dueñas d.ª ampliatione 1.ª Pena autem secundum temporis varietatem immutata est, neque ab Alex.º 3.º ind. cap. non minus imposita ex communicatio aduersus exigentes tributa, et omnes qui consilium, fauorem, vel auxilium prebent, non tamen excommunicantur, qui de licentia Episcopi, vel clerici, absque ulla coactione, ad releuandas communes necessitates, vbi laicorum non suppetunt facultates, subsidia prestant. Postea tamen in hoc ab Innocentio 3.º ind. cap. aduersus innouatum fuit, dum statuit, etiam libere et sponte clericos non posse soluere predicta tributa eis imposita, nisi ad hoc summi Pontificis accedat authoritas, et consensus. Quibus constitutionibus illud additum fuit in odium Philippi Francorum Regis, per Bonifatium 8.º in cap. clericis, in princ. et in 6.º, hoc tit. lib. 6, videlicet: Imperatores, Reges, Duces, Comites, et alias quaslibet personas non posse absque authoritate Sedis Apostolicae tributa ecclesiasticis imponere, nec ipsos ecclesiasticos ea soluere, aut promittere, vel se soluturos sponte per viam mutui sub sentionis subsidij, vel donij consentire, sub pena excommunicationis ipso facto incurrendae, cuius absolutio Summo Pontifici reseruatur, et sub pena interdicti aduersus quaslibet vniuersitates in illud delictum incidentes, et aduersus dantes illis auxilium; postea vero per Benedictum 11 declaratum fuit Bonifacij decretum habere locum tantum quoad laicos tributa a clericis exigentes, et dantes illis auxilium, non tamen quoad soluentes et liberaliter prestantes, cuius decisio extat in extrauaganti, quod olim, de immunitate Ecclesiarum.

Sed cum ex predicta Bonifacij constitutione, et eius asperitate et rigore, et declaratione Benedicti 11, nulla scandala, magna pericula, et grauia incommoda sequerentur, Clemens 5.

Hasta aqui esta escrito [illegible]

Un conscientia Romano Pontifice [illegible] [illegible] tributum [illegible] incipit explicatio [illegible] [illegible] clementina et [illegible] ratio [illegible] [illegible] ✶ [illegible] [illegible] in principio [illegible] immunitate [illegible]

Talis exhibenda

fol

Maximus, in presenti revocat predictis Bonifacii constitutione, et supradictis eius declarationes, et alias declarationes, [redacted] et quidquid excetis scriptum est, q̃ fuisse facere potuit, d. tex. in c. p. statutum, in principio de rescriptis l. 6. et aug. tex. in c. suggestum, de principi debet, de sanguinit. et affinit. et c. felicis, de censibus l. 6. et statuit inviolabiliter observandum esse, quod super his provisum fuerat, in Lateranensibus concilijs celebratis sub Alexandro, et Innocentio 3. de quibus in d. c. n̄ minus, et in d. c. adversus, q̃ Iurium decisiones hodie etiam approbate existunt per sacrum concilium Tridenti, d. c. 20, et nobisime per Bullam Cene Dni. d. casu, 18. vbi imponitur excomunicatio contra exigentes tributa clericis, et consilium, opem, vel auxilium prestantes, et adversus clericos ea sponte solventes, n̄ tñ eius absolutio reservatur Summo Pontifici, vt ex ipsa Navarrus in Manuali, d. c. 17. n̄. 201. et d. c. 27. n̄. 71. et n̄. 119 =

Ex quo infero sequentes declarationes; 1. est, excomunicatum ex viribus constitutionis Bonifacij d. q̃ revocata habita est pro infecta in presenti absolutione non indigere, q̃ cum Romanus Pontifex, ea, que Iuris sunt positivi, vult haberi pro nullis, et infectis, n̄ solum ea que vult haberi pro talibus anihilantur, sed etiam facta virtute illorum, vt in specie probat expresse glossa, verbo infectis, in presenti, quam sequuntur Card. Panormit., Immola, Petrus Bannuel, et alij in presenti, et Panormit. consil. 84. 1. p. te et relati per Navarrum in c. p. accepta, de restitut. spoliatorum, in sexta ad 8. oppositionem, n̄. 16. =

2.ª declaratio est, sufficere vnam admonitionem ad hoc, vt incurrant excomunicationem, tributa imponentes clericis, d. tex. in d. c. adversus, et in d. c. n̄ minus, traddita per Navarrum, d. c. 27. n̄. 119, neque in regulariter ad constituendum aliquem in contumacia monitione necessaria sit, vt in d. tres denunciationes, c. quomodo et quando Iudex, et in c. p. constitutione, de sent. excomunicationis l. 6. quorum Iurium regula limitanda, peric. et in omni casu, quo tiranus, vel potens est citandus, seu monendus tradunt Baldus in c. p. 1. de militte vassallo, qui contumax est, in vsibus feudorum, Felin. in c. p. 1. de testibus, Ancaranus, in d. c. n̄ minus, et Hypolitus, singulari, 91. =

3.ª declaratio est gubernator n̄ incurrere supradictis excomunicationem, qui vt debuit impositionem tributo contradixit, quamvis non dimittat officium, vt notant Panorm. in d. c. adversus, Abbas, et Silbester, verbo excomunicatio, nono, casu 9. et Navarr. d. n̄. 119. et ratio est, contra dicens tantum, quantum et quo animo debebat, n̄ peccat, aug. tex. in c. p. efficere, Paulus, 43. dist. et sine peccato n̄ incurritur excomunicatio maior, d. tex. in c. nemo, et in c. p. nullus, 11. q. 3. et traddita per Navarrum, in manuali, d. c. 27. n.

4.ª declaratio est incurrri predicta excomunicatione propter onera mere personalia, et mixta, que imponuntur personis, et bonis clericorum, n̄ autem propter onera realia, extra ordinaria, que immediate spectant ad bona, vt ad reficiendum iter, vel calles, qui est ante predium, vel domum sua, vt N. Navarrus, in d. c. 27. n̄. 119. =

5.ª declaratio est, nostrum textum habere etiam locum in munere, mixto, extra

vt scit esse ratio [illegible] contra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

quod pp[ro]pter aliquã nobã causã imporitã, vt pro ponte, vel fonte faciẽndo, aut reficiendis, et instaurendis muris Ciuitatis, quod est munus mixtum, pro opinione tenet Glosa, in cp. generaliter, 16. q. 1.a verbo, a collationibus, et eã sequuntur Abbas, in d.o cp. n. minus, et cons. 3. lib. 2. et Gregorius, in l. 94. tt.o 6. part. 1.a neq obstat txs. in l. ad instructiones. C. de sacrosanctis ecclesijs, et in l. ad portus. C. de operibus publicis, quorum huius argumenti contraria sententia probat Glosa, in d.o cp. n. minus, vbo. ad releuandas, quã dicunt communis iudicatus, et Auth. n. in d. l. ad instructiones, Ripa lib. 2. responsorum, cp. 20. et 25. Barth. in l. nullus, C. de cursu publico, li. 12. Jasson, in l. si ex toto, ff. de leg. 1. Rextrandas, consilio, 123. lib. 1. Remigius, de Goni, in tractatu, de caritatiuo subsidio, q. 74. et alijs [illegible] referendi. =

Resolutio [illegible]

Nã multipliciter responderi potest, 1.o dicta leg. ad instructiones, n. habere locum hodie, et esse correcta per textum, in authent.a item nulla communitas, C. de episcopis, et clericis, 2.o omnia iura contraria opinione allegata esse principaliora, quã clericos, et ecclesias comprehendere n. possunt, vltimo respondent innumeri authores n. teneri contribuere ecclesias, nec clericos, etiam in concernentibus publicã vtilitatis, nisi vbi facultates laicorum n. sufficiunt, et cum authoritate Pontificis, [illegible] txs in d.o cp. aduersus, teneantur soluere, quando opus publicum n. est mere voluntarium, aut vtile tantum, sed nimis necessarium, quomodo est conciliãda hec opinionis diuersitas, que colligi potest, ex traditis per Alexis, in pragmatica panis, 1.a conclusione. Glosa, verbo, iusto, n.o 62, et conclus. 9. n.o 63. [illegible] de nobilitate, 2.a p. te cp. [illegible] n.o 13. Auilesius, in capitulis pretorum, cp. 23. glosa, verbo, de n. orden. [illegible] durus, in [illegible] de capitulis, 2.a p. cp. 14. Gregor. in d. l. 94. verbo, e nlas quentas, Azebed. in l. 12. tt.o 2. lib. 1. recopil. et Zeuallos practicarum questionum, q. 498. n.o 6. itaque predicti authores, resoluunt, tempore imminentis necessitatis, posse Principem imponere collectas, etiam clericis, quod ego ita admitto, [illegible] versatur vtilitas, et necessitas publica, ut n. minus clericos, quam laicos concernat, predicte necessitatis remedium [illegible] faciat, quod habetur lib. 4. regum, cp. 16. vbi Joas Rex Israel, precessitate vrgente tulit omne aurum, et argentum, et vniuersa vasa, que inuenta sunt in domo domini, et lib. 4. regum, cp. 18. vbi Ezechias, similiter dicit omne argentum, quod repertum fuerat in domo domini, vt necessitati patrie subueniret, qua de re preter supra allegatos disputat Cassaneus, in catalogo Glorie mundi, 5.a p. consideratione 24. n.o 162, cum sequentibus. et in consuetudinibus Burgundie, tt. de iustitie, § 4. [illegible] Rimunaldus, consilio, 2. n.o 20. Vecianus, responso, 14. n.o 20. Rolandus a Valle, consilio, 7. n.o 1. volumine, 4. et relati a Zeuallos, vbi supra, n.o 4. et 11. =

[illegible]

6.a declaratio est, vt quotiescumque tributum, aut munus est reale, videlicet annexum patrimonio, teneatur clericus illud soluere, vt constat ex textu, sic intelligendo, iuncta glossa, in cp. 1. de censibus, et cp. n. tributum, 23. q. 8. l. rescripto, § fin. et l. fin. § patrimonij, iuncta Glosa, ff. de muneribus, et honoribus. Glosa, in d. [illegible] ff. de censibus. l. 1. et l. [illegible]

C. de episcopis, et clericis, et facit lex alienatio, ff de contrahª. em. ut, et l. via constit... si fundus, ff de servit. rustic. pred. ita resoluit Navarrus, in manuali, d. cp 27. n. 115, Bobadilla, in sua politica, d. cp 18. lib 2. nº 274, et 219, et Alex... terminis, lib 3, et lib 1. recopil.

Ex quo dicit speculator in tt. de clericis... nº 10, vers. alij dicunt, quod si patrimonium laicorum sit descriptum, et obligatum tributis, et collectis, postea pro omnibus teneatur, etiam si quaeratur ecclesiae qui adquiritur cum suo onere, et hipoteca, quam sententiam sequitur Bartholus, in d. rescripto, in fin. et in dª. l. placet. et in d. l. unica, C. de mulieribus, et in quo loco, tt. Angelus, consil. 24, et 206, Decius, in cp ecclesiae sanctae Mariae, nº 42, de constitutio... Stephanus Aufrerius, in clement. 1ª, de offitio ordinarij, 2ª regula, Otalora, de ... litate, 2ª parte cp 1. nº 8, Guido Papae, decis. 79, Dueñas, dª regula, 100, falencia, et est communis opinio secundum Egidium Bemasium, in tract. de collectis, in subiicitur, nº 14, quae fundatur ex eo, quod bona obligata ad tributa, et onera transeunt cum sua causa, et onere, quod multis argumentis probat Barbatia, consilio, 1º lib 3.

Verum contrariam sententiam defendunt Ancarranus, in d. cp non minus, et in ... consil. lib 6, et in consilio, 303, Abbas, in d. cp non minus, et in consilio, 26, lib ... Im... in cp fin. de vita, et honestate clericorum, Baldus, in l. fin. C. si sine sepu... vel reliquis, et consilio. 112, lib 2, ubi dicit quod opinio Bartholi non valet... festuca, quam sententiam dicunt communem, Iasso, in dª. l. placet, Remin... de ... de caritativo subsidio, in fin. 2ª fallenciae, et Bobadilla, dª politica, lib 2. nº 274, et n. 289, et nº 270, et razo est, quia secundum opinionem Bartholi ... munus extraordinarium, de quo loquimur, fieret ordinarium, quod fingere est impo... quia extraordinarium munus nunquam debetur, antequam eius distributio fiat ... dum exigentia causae, ac proinde obligare, et hipotecare modo predia pro tributo ... munere devendo, sunt contrarium est, quia hipoteca non potest esse sine debito principa... l. eius qui in provincia, ff si certum petatur, l. cum principalis, ff de regulis iuris ... l. debitor, ubi notat D. D. ff ad Trebell., quia cum hoc munus non debeatur eo tem... quo distributio fit, quia ... praedia sunt facta ecclesiae, vel clerici evidenter ... quitur non teneri clericum praestare illud onus, quae opinio praxi servanda est ... nisi haec quaestio indigeat noba decisione secundum Caldezinum, consilio. 2º de ... et contra hunc articulum, videlicet, inmunitatis, et exemptionis ecclesiis, et ... sonis clericorum concedi a soluendis tributis ... multas ampliationes, et limita... tiones praxi servandas, et omnino videndas adducunt praeter sup... gatos, Dueñas, dª regula, 100, et Bobadilla, dª politica, lib 2. cp 18, a nº 1... et ac termes de hoc art.º

Quartus articulus est, ecclesias gaudere hac inmunitate, ut omnes ... exceptis, qui ad eas confugiunt invitum extrahi non debeant. ut extat ... cum in ecclesia, cp inter alia, cp penult. et cp fin. extra, de ... cp praese...

... fall ...
... iglesia ... mentira

cp minor, cp rex, cp ... et cp defferunt, 17, e 4, authent. de mandatis princi-
pis, § sed neq, coll. 3, ... presenti cap totu, C. de his qui ad ecclesias confugiunt,
quibus consonat lex 2, tt 11, part. 1, et disputant plures relati in princ. huius re-
petitionis, presertim Covarrubias, lib 2, variarum, cp 20, Julius Clarus, lib 9, recepta-
rum, § fin, q. 30, Remigius de Goni, in tractatu, de inmunitate Ecclesiarum, ... Paz
in praxi, 1 tomo, 4 partis, cp 3, § 3. Aberndanus, de exequendis mandatis, ... p 22
Bobadilla, in sua politica, lib 2, cp 14, p totu, et Joannes ... in 1, 1, ff ad ... Silanianum;
ratio enim huius inmunitatis est, propter charitatem, et pietatem proximi, vt refu-
gium, et solamen loca sacra prestent miseris, qui fragilitate humana, aut casu,
aliquod crimen commisserunt, et postea honores, et reverentiam, que locis sacris diui-
no cultui dicatis, debetur, vt notat Suarez de Visqu..., in tract. de inmunitate
ecclesiarum, lib 1, columna fin, Paz vbi sup. n.23, et Bobadilla, n. 1, pro qua ratio-
ne faciunt sequentia fundamenta: primum quod habetur, 3. Regum, cp 9, ibi, sanctificaui
domum hanc, quam edificasti, vt colere tur nomen meum ibi, in sempiternum, et
erunt oculi mei, et cor meum ibi, cunctis diebus; quibus verbis, Salomoni edifi-
canti templum Deus magna priuilegia, et inmunitates concessit; =

2. facit quod ab Alfonso Rege
Castelle, qui meritissime sapiens nuncupatur, traditur in l, fin, tt. 10, part. 1, in
illis verbis, muy guisada cosa es, que los lugares do consagran el cuerpo de nuestro
señor Jesuchristo, sean amados, e honrrados, e guardados, =
3. facit, nam si idolorum templa, et Principum statue inmunitate hac gaudebant
antiquitus, vt sup. diximus, quanto magis templa Dei, que christus domum suam
appellat, vt habetur Mathei, 12, et 21, cp. hac inmunitate gaudere debent =
4. facit, quod traditur numerorum, cp 35, vbi iussit Deus, quasdam ciuitates constitui in
presidia homicidarum, et fugitiuorum, =
5. facit, quod legitur Exhodi. cp 21, Josue, cp 20, Deuteronomij, cp 19, et Regum, 3. cp
1, 2, et 3. quibus cauetur, altare Dei hoc priuilegio institui, vt ad id confugiens, ex
trahi, aut diuelli ad punitionem inuitus non posit, =
6. facit, quod de Gentilium templis ... lib. 10, vbi dicit delictis, et homicidijs
... fuisse aras, et templa, nam apud Plautum in Mostelaria, actu 1. zena, 5.
legitur, ... seruum ... et ... punietur, ad ... confugiere
et apud eundem Plautum in Rudente, actu 3. cena, 3. ... admonet palestram,
et Ampelisca, vt in ara asideant, ne per vim abducantur; =
7. facit. Athenis olim fuisse aram misericordie, quam Herculis nepotes, post
quam is ... migrauit, collocarunt, vt esset eis assilum, a qua nemo abduci
posset, timentes insidias eorum, quos ... aflixerat, vt refert Stacius, lib. 9.
ibi, =

fama est defensos acie post ... paterni.
Numinis Herculeos ... fundasse nepotes.

et idem lib 31, Thebaicos, ibi =

Vrbe fuit media nulli concessa potentum.
ara Deum mitis posuit clementia ...

8. facit, nam qui ad statuam Cessaris confugiebant, nexu soluebantur, inmunes

manebant, et in eos manus iniectionem erat, ut constat ex l. quis sit fugitivus, § 1,
apud Labeonem, vers. neque quidem, ff de aedilitio edicto, l. 2, iuncta Glosa, ff de his qui
tur., § ult. instit. eodem tit. l. capitalium, § qui ad statuas, ff de poenis, l. 1, § 1, ff de off. prae-
fecti urbis, et l. unica, C. de his qui ad statuas confugiunt. Unde inquit Seneca,
servis ad statuas confugere, quanto magis licere debet liberis, et ingenuis. Et Suetonius
Tranquilus in Tiberio nobilissimae calumniatus modo ad statuam Augusti, modo ad
citus confugere velle Pandatariam relegavit. &a. =

9o facit, quod de Asilis, quae apud veteres passim constituebantur, erant namque loca
unde fas non erat quemquam rapere: scribit Iuris consultus Ulpianus in d. quis sit fugiti-
vus, § apud Labeonem, in princ. Virgilius 8. Aeneydos, ibi: =

Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer Asillum
Retulit.

Et Ovidius lib. 3. de fastis ibi:

Romulus ut saxo lucum circumdedit alto,
Cuilibet huc dixit confuge, tutus eris.

Et Iuvenalis satyra 8. ibi:

Et tamen ut longe repetas, longe revolvas,
Nomen ab infami gentem deducis asillo.

Qua de re videndi sunt Cornelius Tacitus, Tucidides, Titus Livius, et alii com-
mentarii authores relati a Cobarrub. d. cap. 20, n. 2, in fine. =

Ult. facit, quod de templo apud Lacedemonios Palladi, et apud Epheseos Dianae, de
Iovis servatoris ara Athenis sepulchro, et aliis idolorum aris, Principum statuis
imaginibus, quae hac immunitate gaudebant, diffuse, et eleganter refert, Alex.
ab Alex. lib. 2, dierum genialium, cap. 20, ubi Andreas Tiraquellus, in eius annot.
Cobarrub. d. cap. 20, eleganter Bobadilla, d. lib. 2, cap. 14, a n. 1, usque ad n. 13, et R.
de Boni, in d. tract. de immunitate ecclesiarum, ab ampliatione 1a cum seqq.

Sed in hoc articulo sequ-
declarationes constituendae sunt, 1a est, hanc immunitatem ecclesiarum non esse de
divino statutam, sed tantum iure positivo, ut notant Cobarrub. d. cap. 20, Farina-
rus, 2o tomo criminalium, lib. 6, cap. 29, a n. 2, Prosperus Farinacius, 1o tomo crimina-
tit. de carceribus, q. 28, n. 1, et Bobadilla, d. cap. 14, n. 3, et praeter alia fundamenta
ta a supradictis authoribus, optime facit decretum Sacri Concilii Tridentini, sess. 25 de re-
formatione, cap. 20, ubi nulla fit mentio Iuris divini, sed tantum refertur sacris con-
ad suppositivum, dicens hanc immunitatem inviolabiliter esse observandam, secundum
sacros canones, concilia generalia, et Apostolicas sanctiones ad pietatem religionem
quam protexerunt statuerunt. =

Neque obstant illae authoritates sacrae scripturae, quas supra retulimus, quarum
contrariae sententiae acerrime defendunt Ioannes Ireneus, in d. l. 1. ... ad
Anastasius Germonius, lib. 3, de sacrorum immunitate, cap. 16, n. 4, et seqq. et
pius de Boni, supra a n. 9, in princ. nam respondendum est, Leges veteris test. adventu
ti expirasse, cap. translato, de constitutionibus, et notant Divus Thomas, 1a 2ae q. 9
1o et q. 104, art. 3, et Magister, in 4 sentent. dist. 3, et l. evangelica non esse hanc
nitatem concessam evidenter probatur; tum quia non apparet concessa ex sacris evangeliis.

quia a christo iesu, nulla lex instituta fuit, preter naturalis iuris precepta, nisi ea
que ad sacramenta, et articulos fidei pertinent omnino. authore Diuo Thoma. 1. 2. q. 108.
art. 1. et 2. et collibeto. 4. art. 13. at ista immunitas iurisdictionalis non est, neque ad sacramenta,
neque ad fidei articulos pertinet, ergo non est de iure evangelico instituta, vt explicat Couarrubias, d. cap. 20, n. 2. vers. secunda conclusio: itaque recte colligetur iure tantum positiuo
esse inductam hanc immunitatem ecclesiarum. =

Sed contra hoc videtur obstare, nam ecclesia, domus Dei, et orationis est, vt constat ex d. cap. 12
et 21. Diui Mathei, et ideo non debet esse tutella refugii delinquentium, ne sit eorum spelunca, quo argumento dicit Ferrara, in practica, libello in forma inquisitionis, iura canonica
tribuentia hanc immunitatem ecclesiis esse facta sine ratione, quod etiam probat Molinaeus,
ad Alexandrum, consilio 149, in prime. n. 47. dicens hanc immunitatem tribuere incentiuum
delinquendi honoribus, et ideo esse minus iustam, arg. text. in cap. 1. 40. dist. l. conuenire,
ff. de pactis dotalibus. cap. quemadmodum, et illud, de iure iurando. subdit quod ea ratione motus
Tiberius Caesar, in toto orbe, asilla substullisse, exceptis duobus, quod refert Corrasius
lib. 9. miscellaneorum, cap. 22. =

Sed his non obstantibus, quamuis nec lege diuina naturali probetur, hec immunitas inducta,
iure tamen positiuo rationabiliter iuste, sancte, et legitime, statuta fuit, ad christianae
religionis vtilitatem, vt supra diximus. =

Nec obstat argumentum in contrarium, quia respondendum est, ecclesiam non recipere malefitia, nec
delicta, sed illa perpetrantes, tantum defendere, ne suplitio sanguinis puniantur, quae
gremium numquam clausit, nec refugium, atque solamen aliquod denegauit ad eam fugientibus =

Declaratum est, hac immunitate gaudere ecclesias non solum consecratas, et in quibus continuo seruatur Eucharistiae sacramentum, et diuina offitia, et ministeria celebrantur; verum etiam ecclesias non consecratas, interdictas, et in quibus diuina offitia non
sint celebrata, dum tamen authoritate Episcopi fuerint fundatae, vt probat text. in cap. pen. extra, de immunitate ecclesiarum, vbi illa verba text. in qua diuina ministeria celebrantur, sunt explicanda, idest, celebrari possunt, secundum Panormitanum, ibi, n. 9. Maineri, in l. nemo, de
rio, n. 21. ff. de regulis iuris. Paz, in sua practica, d. 1. tomo. 5. partis, cap. 3. § 3. n. 24.
Cobarrubias d. cap. 20, n. 4. Remigius de Gonni, vbi supra, ampliat. 1. et Iulius Clarus, d. lib. 9,
§ fin. q. 30, n. 4. et videndus est text. in l. 2. tit. 11. part. 1. Pariter etiam hanc immunitatem habent hospitalia authoritate Episcopi constructa, secundum Archidiaconum, in rep.
definiuit, 16. q. 4. et allegatos a Cobarrubias d. n. 4. vers. tertio constat. Remigio ampliatione, 6. Rodericus Suarez. in l. 2. tit. de los gouiernos, q. 9. et Paz vbi supra, n. 24.
et facit ea ratio, nam hospitalia authoritate Episcopi constructa religiosa effecta sunt
nec possunt ad vsus humanos redire, l. text. in cap. ad haec de religiosis domibus.
Similiter Eremitoria, et oratoria non priuata, sed constructa authoritate Episcopi, gaudent predicta immunitate,
secundum Hostiense, et Panormitanum, in d. cap. penult. Remigius, d. ampliatione,
1. n. 6. et Paz, vbi supra, n. 29. et Iulius Clarus, d. q. 30. n. 6. vers. sed quid dicendum.
Conceditur etiam predicta immunitas non solum ecclesiis, sed etiam quadam[illegible]

circa ecclesiæ matrices, cum sicut antiquitus, 17 q. 4, et triginta passibus, circa alias sint, cum definiuit, et cum nisi quas, eade caa, et q. ita ex Osualdo. Panormit. Henrico, et al defendit Cobarrub. 2º cp 20. nº 9, declarans passum quinque pedes, pedem autem decem, et digitos transuersos continere, et ad hoc pporitum ex varijs humanitatis authoribus nulla curiose adducens, vbi etiam, nº 6, dicit fugientem ad sacerdotem eucharistiam in manibus portantem, immunitatem hanc habere; quæ sententia vera est, et tenent Gom 3º tomo, de delictis, cp 10, nº 2, Menchaca, de successionum progressu, 1ª p., lib. 3, § nº 99, Remigius, vbi supra ampliat. 1 8. Clarus, d. q. 30, nº 24, et q. 98, nº 2, vbi sup. nº 36, et Odraldus, consilio, 94, Bobadilla, d. cp 14, nº 86, et alij relati ab immunitas, d. cp 20. =

3ª declaratio est ab hac regula, excipi publicum latronem, et nocturnum depopulatorem, qui si ad ecclesiam confugerat, extrahi potest, text. in d. cp inter alia, extra, tit. d. cp sicut, 17. q. 4, et in l. 4, tit. 11, part. 1, et in ordinatione Lusitaniæ, lib. 2, tit. tradita a Paz. in sua praxi, d. § 3. nº 64, cum tribus seqq. et Cobarrub. d. cp 13, vbi explicant, quis sit publicus latro, et depopulator, et quare magis isti casus excipiantur in d. cp inter alia, quam alij. =

Sed an simplex fur gaudeat prædicta immunitate, maior dubitatio est, cum in d. cp inter alia adjiciat illam qualitatem, vt sit publicus latro, et in hoc resol est idem in simplici fure, ex consuetudine, et communi praxi esse seruand tant Cobarrubias, d. nº 13, Iulius Clarus, d. § 30, nº 14, Paz vbi sup. nº 70, 1º tomo criminalium, tit. de Carceribus, cp 28. nº 91, Gutierrez, lib. 1, practica 21, Decianus, 2º tomo criminalium, lib. 6, cp 28. nº 6. et relati a Bobadilla, nº 22, Glosa, litt. M. =

4ª declaratio est, raptorem virginum, non gaudere immunitate ecclesiæ, text. authent. de mandatis Principum, § sed neque, et in l. fin. tit. 11, part. 1, et no Hipolitus, in l. vnica, C. de raptu virginum, nº 109. =

Neque obstat text. in d. cp inter alia, vbi non excipiuntur, nisi tantum duo casus respondendum est, censeri etiam exceptos omnes similes, et in quibus eadem, aut ior militat ratio, vnde cum hoc crimen raptus, grauissimum sit, et reipublicæ modum perniciosum, et simile his, quæ in d. cp inter alia excipiuntur, prædi immunitatem habere non debet. =

Deinde etiam non obstat text. in cp de raptoribus, 36. q. 1, vbi expresse deciditur tores ab ecclesia extrahi non posse; nam respondendum est, quod ibi statuitur pertine ad iura vetera, quæ hanc immunitatem licentius largiebantur, vt resoluit d. cp 20, nº 8. =

5ª declaratio est, homicidam proditorem, et qui alium inuidiose occiderit, han munitatem non gaudere, vt constat ex text. in cp 1, de homicidio, ibi, ab altari euelles eum, vt moriatur; constat enim illum text. deductum esse ab ea lege, quæ cp 21, refertur, nam et Ioab, qui duos Principes inuidiose occiderat, cum alta confugisset iussu Salomonis apud ipsum altare occisus est, 3. Regum, cp 2, et

Josephus lib 8, antiquitatum, cap 1, ita explicat ex Abulense d. cap 21, exodi, et a authoribus Speculator, in tract. de delicto, 2a parte, n.o 49, Boerius, decis.e 109, Remig. fallentia, 13, et Bobadilla, ubi sup.a n.o 34, ubi extendit hanc exceptione, in eo, qui proditore animum habet occidendi, licet non fuerit mors secuta, et dicit salmant. ... praxi fuisse observatum, et alij relati a Cobarrub. d. cap 20, n.o 7, ubi allegat legem finalem tit.o 11, part.a 1.a, et disputat quis dicatur proditor, et vide omnino lege 13, tit.o 25, ... recopilationis, et eam pondera, in illis verbis, salvo ... que provare, ... et exqq.bus verbis videtur posse in ... indubio omnicidium presumi non secure factum, =

6.a declaratio est, infideli, et pagano non gaudere hanc immunitatem, ea ... ratione, quia habet Paganus tutelam con... ponit habere in Ecclesia, qui anima non vult committere preservatione, cum is, qui Ecclesiam ... pugnet immunitate, eius non gaudeat, ... in cap ult.o extra, de foro ... glosa, per textum, ibi, in l. 1. C. qui ad ecclesias confugiunt, quam defendunt Abbas, ind.o cap, inter alia, n.o ... Cobarrub. d. cap 20, n.o 11, vers. 13, Julius clarus, ind.o § fin. q. 30, n.o 17, et 18, Tiberius Decianus, 2.o tomo criminalium, lib 6, cap 26, n.o 2, Joannes de Vrichis, ind.o tractatu, de immunitate Ecclesiarum, conclus.e 13, n.o 17, cum duobus seqq.bus Gregorius, in ... tit.o 11, part.a 1.a Glosa, verbo defiende, et alij relati a Bobadilla, d. cap 14, a n.o 90, Glossa, litt.a ... = 7.a declaratio est hereticum blasphemum, vel ... non gaudere predicta immunitate, non solum in ipso crimine heresis, ... ratione alio ... proxime precedentis declarationis, nam frustra ... implorat auxilium, qui contra eius nititur voluntatem, ut ind.o cap. ultimo, extra, de ... quam sic defendunt Remigius, ind.o tract.u fallencia, 1. d. ... 24, ... de hereticis q. 11, n.o 19, Paz ubi sup.a n.o 108, Simancas, de catolicis institutionibus, tit.o 16, n.o 69, Navarrus, in manuali cap 29, n.o 20, Bobadilla, d. cap 14, n.o 93, et Cobarrub. d.o cap. 20, n.o 11, vers. 14. =

8.a declaratio est, pro perpetrante aliquod crimen in ipsa Ecclesia, abea ... duelli posse, ut constat ex d.o cap ult.o ... immunit.e Ecclesiarum, et ex d.a l. 4, tit.o 11, part.a 1.a et l. 3, tit.o 2, lib 1, recopil. unde, ... ea redditur ratio, quia indignus est, ecclesie auxilium exhibere, et qui ... delinquit cum iniuria ... templi, argum.to capitis, quia frustra, de ... ergo in ecclesia delinquens ea spe, et fiducia delinquisse videtur, ut ab ipsa defendatur, alioquin crimen non commisurum, et ideo gravem iniuriam ecclesie facit ab ea ... mandans, et delinquendi occasionem, ut notant Cobarrub. d. cap 20, n.o 19, Clarus, d. § ... n.o 19, Quesada, diversarum questionum, cap 1, § fin. Menoch. de presumptionib. lib 5, presumptione, 10, n.o 9, Gutierrez, practicarum questionum, lib 3, q. 1.a n.o 8, Gomezius ... mo, cap 10, n.o 2, vers.o tertius casus, Navarrus, in manuali, cap 29, n.o 20, et Bobadilla ubi sup.a n.o 14, Glosa, litt.a A =

9.a declaratio est in excomunicato, qui hanc immunitatem habet, ut tradit ... d.o cap 20, n.o 11, vers.o 12, Julius Clarus, d.a q. 30, Gregor. ind.a l. 4.a glosa, 1.a et Bobadilla [redacted] cap 14, n.o 49, =

10.a declaratio est, sacrilegum non habere immunitatem, ut notant Capella Tolosana decis.e 422, Boerius, decis.e 110, n.o 10, Remigius, fallencia, 34, Franciscus ... decis.e 934, tomo 1.o Decianus, d.o 2.o tomo criminalium, lib 6, cap 26, n.o 7, et alij relati a Bobadilla, d.o cap 14, n.o 76. =

11.ª declaratio est Assasinis, hoc est, eis, qui pecunia, alio ve pretio adducti homines occidunt percutiunt ve, vt notant, et explicant Couarr. d.º cp. 20, n.º 9, et sequenti, Remigius, § 19, n.º 4, Paz, d.º § 3, n.º 133, Gutierrez, t.º 3, practic., q. 1, a.º 91, et Bobadilla, d.º cp. 14, n.º 7

12.ª declaratio est, Iudicem, vel ministrum tempore sindicatus ad ecclesiam, non gaudere eius immunitate, praesertim si sit debitor fiscalis, aut aliorum publicorum, vt argument.º txt. in l. vnica, C. de his qui ad ecclesias confugiunt vel intra sacrosanctos terminos, C. vt Iudices, tam ciuiles, quam militares, defendunt Ruteus, in tract. de sindicatu post principium, vt.º officiali, cp. 8, n.º 6, Auiles, in capitulis pretorum, cp. 1, Vb.º dadiuas, n.º 29, Paz, in prima d.º § 3, n.º 179, Macrinus liber, in l. 1, C. de his qui ad ecclesias confugiunt, Montaluus, in l. 1, ttº 1.º fori, glosa, l. Vbº. a la Iglesia, et Bobadilla, d.º cp. 14, n.º 77.

13.ª declaratio est, perpetrantem turpissimum, et nefandissimum peccatum contra naturam aduersus quos insurgunt leges, et armantur iura gladio vltore, vt dicit Imperator in l. cum vir, C. de adulteriis, non habere hanc immunitatem, vt tradunt Salzedo, in additionibus ad Bernardum, in practica criminali, cp. 86, Humada in scholiis ad Gregorium, in l. 4, part. 1.ª, n.º 4, et 9, Bobadilla, in d.º cp. 14, n.º 19, et 20. = 14.ª declaratio est, interficientem quem in singulari certamine, quod monomachia appellat Niccolaus Papa, in c. monomachiam 2, q. 4, non gaudere immunitate ecclesiae, vt respondens ad txt. Concilii Tridentini, sess. 25, de reformat. cp. 19, et ad legem Regni 10, tt.º 8, l. 8, recopil. defendit, et licet in mantua, ma, anno 1578, praxi fuisse seruatum, Bobadilla, d.º cp. 14, n.º 39, cum duobus sequentibus =

15.ª declaratio est, in simplicibus debitoribus aere alieno grauatis, qui si ad ecclesiam fugiunt, ab ea extrahi, vt ex txtu., in l. 2.ª, in fine, tt.º 11, part. 1.ª, defendunt praxi seruari, Gutierrez, t.º 1, practic., q. 1, n.º 14, Azebedo, in l. 13, tt.º 2, lib. 1.º, n.º 2, et seqq., Couarr. d.º cp. 20, n.º 14, et Bobadilla, d.º cp. 14, a n.º 62, vbi hunc articulum eleganter disputat. =

Vlt.ª declaratio est, clericum, et subripientem monialem, fabricantem monetam, falsam, maleficum, et percutientem imagines, parricidam, eum qui veneno aliquem occidit, raptorem ecclesiae, crematorem, et incendiarium alicuius domus, vel cuiuscumque rei obligatum ad obnoxium publicis tributis, idem obligatum ad priuatis mercatores, et camsores, vel agrorum terminos euellentes, et mouentes, seruum a domino fugientem, et alios non gaudere, si ad ecclesiam confugiunt, eius immunitate, immo potius inde extrahi posse, vt latissimus omnes declarant, et disputant Bobadilla, d.º cp. 14, Couarrubias, d.º cp. 20, Paz, d.º § 3, Clarus, d.º § 30, Remigius, in d.º tractatu, per totas fallencias, et alii ab eis relati

Hic absoluitur noster txt. ad laudem Dei, et Virginis Mariae absque peccati originalis labe conceptae, Amen.

Finis huius Clementinae

Nicolai Pontificis Velata in cap. nullus 5. 32 dist. [illegible] Nullus Missam audiat Presbiteri quem scit concubinam indubitanter habere aut subintroductam mulierem. Unde etiam ipsa sancta Synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit. [illegible] Nicolai Pontificis qui [illegible] Castitatis habuit quo [illegible] ut nullus audiat Missam illius Presbiteri quem concubinam aut [illegible] habere [illegible] Fratrum [illegible] debeant excomunicari quem excomunicatio [illegible] in suo sacro ordine ministrante [illegible] quam [illegible] auditores [illegible] interpretibus [illegible] sic se habent. Nullus audiat Missam Presbiteri quem sciuerit concubinam habere et qui ea audierit [illegible] qui celebrauerit excomunicati permaneat. Probant [illegible] in cap. [illegible] Praeterea [illegible] 32 dist. Probant [illegible] in cap. [illegible] cap. [illegible] de cohabitatione clericorum et mulierum cap. quaesitum [illegible] de temporibus ordinat. cap. de homine [illegible] de celebr. Miss. cap. Sciscitantibus [illegible] 25 [illegible] cap. Sacerdotes 33. [illegible] cap. [illegible] 25. [illegible] cap. [illegible] 20. [illegible] Trid. [illegible] 22 de [illegible] cap. [illegible] Archidiaconus [illegible] celebrare Missam [illegible] probat [illegible] 43 [illegible] 6 [illegible] Nostrae [illegible] Archidiaconus [illegible] Peremarq [illegible] Conc. Trid. [illegible] Salcedo [illegible] cap. [illegible] Gutierrez [illegible] canonicarum quaest. [illegible] 44 [illegible] Alma Mater [illegible] de Cen. [illegible] 26 [illegible] Nicolas Garcia de Beneficiis 7. p. cap. [illegible] quaest. 82 [illegible] ad 37 [illegible] Augustinus Barb. in collect. ad [illegible] Decret. collectanea 49 [illegible] quos de More [illegible] ad Predicta [illegible]

Nam [illegible] Nostra [illegible] Verissima [illegible] tamen difficilis redditur [illegible] desiderat [illegible] quia [illegible] concubin[illegible] Presbiteri Diaconi aut subdiaconi in suo ministerio ministrantis ita ut [illegible] super [illegible] habere [illegible] parte [illegible] Sed naturali [illegible] parte audientium sacra [illegible] tempore [illegible] sanctum [illegible] nulla culpa [illegible] ut [illegible] audiendo et celebrando [illegible] Nicolai quod talis Presbiter [illegible] Missa [illegible] audiat [illegible] Missam [illegible] Valet quia Missa [illegible] Sacerdotis [illegible] tradit [illegible] Augustino [illegible] Sacra [illegible] in homine malo [illegible] in homine Bono sunt [illegible] Divo Augustino [illegible] cum [illegible] in homine malo cap. [illegible] Cap. [illegible] 85. [illegible] 6. [illegible] Bono aliquis [illegible] Sacramenta [illegible] in homine malo [illegible] 37. [illegible] Malitia [illegible] audire Missam clerici [illegible]

Dubitatur sequens [illegible] Probant [illegible] cap. [illegible] Mulieres in domibus [illegible] Mulieres [illegible] domibus [illegible] Author [illegible] Aliis [illegible] aliis de cohabitatione [illegible] Presbitero Diacono aut subdiacono [illegible] episcopo [illegible] Persona [illegible] Missa audire [illegible] Dubitatur [illegible] clerici concubinarii Missam audire [illegible] Verissimum [illegible] Nostri [illegible] ut demonstrare [illegible]

Femina [illegible] concubina [illegible] Missam audire [illegible] communicatis [illegible] clerici concubinarii [illegible] consortis Feminis [illegible] huius Dubitationis [illegible] animadvertendum [illegible] Missam Diaconi et subdiaconi [illegible] clerici concubinarii [illegible] crimen [illegible] clerici concubinam habere [illegible] secundus [illegible] clericus [illegible] celebrant [illegible] Publicus [illegible] evidentia [illegible] officio [illegible] ut [illegible] in [illegible] cohabitatione clericorum et mulierum [illegible] Probant [illegible] Nostri [illegible] Concubinarii [illegible] in Clement. [illegible] Trid. [illegible] de Reform. [illegible] cap. [illegible] integros fructus illius auferre [illegible] Beneficii [illegible] fructus [illegible] parte [illegible] Suarez de Cen. [illegible] 31 [illegible] Verbo concubinarius [illegible] Nostro [illegible] ut [illegible] Missam clerici concubinarii [illegible] Missa [illegible] concubinarii audiri [illegible] extravaganti [illegible]

Ut p̃ sumat quod vive n̄ videtur nisi per sudiciis superioris fuerunt Publicati et denuntiati tanq̃
- tales concubinarii Potuit Auiña Barb. Canediz folijs s.to Citatis et Gutierrez to.o 2 Cann. quest. cap. 3 n̄
Ex quib; descendit nostri textus Vera v.o decidendi que in hoc dixit q.a qui talle delictum perpetraverunt
puniri in lo quod tanto honore digni n̄ sint ut confunt de Celsas ad gratias reddeant penitentia
et ut caeteri sti fideles a b [illegible] ce retragant in lucius Vei Confirmati facit q̃ Sacerdotes [illegible]
Domini comissus u. ut.a y el n.o que comunca his presupositis — Praein n̄ o Osteint dubitan
Vanus s.o adducte n̄ . quaquam nabamus Missis Sive Mali sive Boni hominis semper valida est quoniq hoc
ver Verus fatemur, Verus hoc Dupliciter Potest inteliji Aut quanus ad id quod est essentiale in ea s. Corpus
[illegible] a quocumq̃ dicatur, qualiter Bona est quia opus operatum qualiter Bonum et Virtuosus est, Vel quo
ad id quod est anexus Sacramento et qualiter secundarius s.t orationes deprecatorias, quas Fuerint
et Desfuncti et in hoc casu Missa Boni Sacerdotis Melior est q̃ n̄ illis habet efficaciam ex opere operato sed
ex opere operantis ideo caeteris paribus Melius e audire Missam Boni Sacerdotis quo Malo. —
tunc quibusq obstant Authoritates supra Vertates quas dicebamus nec tum homini Bono nec tum
ne Malo Frequenda est Sacramenta quia licet fateamur Sacramenta n̄ dependere ex Bonitate
aut ex Malitia Ministri, tamen hoc quod in nostro textu proponit est statuto Venerationis causa et
hoc ut tales Sacerdotes Facilius penitentiam agant et caeteri in tale crimen n̄ incidant — Deinde
n̄ obstat posterior desicion ibi deducta ex D. Cani: et Appostolorum y vir el Papel [illegible]
el se interpreta y remitir los textos diciendo q̃ solo se an de interpretar los textos que habla
de los clerigos concubinarios que celebran Missa —

Ult. textus cominus et Prague ut nostra Decisione varius in Primis Intuera [illegible] fuit dificile
elegans Gregorij. Decretus ubi in cap. quesitum Hinc de temporib; ordin. Ubi proponit Sacer
a alius clericus comisit adulteria homicidia Periuria aliaq crimina et dubitat de his an de
Mitti deberet in susceptis ordinibus Ministrare, cui dubio Respondit Pont. ita quod si illa
na predicta ordine Judiciario Probata n̄ fuerint Vel alias notoria n̄ fuerint predicti clerici
vos homicidis post penitentiam iam susceptis Vel suscipiendis ordinibus impediri, Ubi.o n̄ Penitentiam
neant ne in susceptis ordinibus Ministrent. licet ergo ubi innuerunt Sacerdotes Gravia Crimina
mitentes et inter ea adulterium quod Gravius e quo Concubinatus et eiusdem Generis et speciei et tam
illis Permittit ut possint Ministrare libere in suis ordinibus, ergo n̄ erit e aliis Concubinaris
racio Missam celebrare Prohiben, Unus hinc difficultatem Respondendum Existimat Pale Siue a
Censura Princip. 21 secte y n.o 3.o dicendo ideo domine clericus tantam Gravi crimine deprehensum
ut adulterium et Concubinatus in suis ordinibus Ministrare quoniam Penitentia fuit facta de illis
natura ea est ut omnia Pecata deleat y en el Papel de Penitencia — Unus n̄ dic
penitentiam ad hoc sufficere videntur difficiliora illa Verba nisi talia crimina fuerint Notoria
videntur denotare quod si crimina notoria fuerint n̄ posit celebrare concubinarius q.a quidem
ab Prohibetur ex hoc solum per argumentum a contrario sensu cohectur q.d infirmum est Maxime ad inducendum
[illegible] ut testatur idem Suarez Ubi s.o n.o 3 circa fine — Adhuc tamen remanet quaedam Diffi
in d. cap. quesitus Ult. de temp. ordinat. quatenus ibi statuit Diaconus et Subdiaconus Legere post
et Cantare Evangelium et Epistolas in Ecclesia sit in nostro textu n̄ solum hoc prohibeat Presbitero Missam
imo et Diacono et Subdiacono ita ut nec in altare celebrare debeat adesse Sed facile hoc dissolvitur si dic
nam in d. cap. quesitus respectu Diaconi et Subdiaconi n̄ agi de crimine Concubinatus sed
de alijs delictis quibus illi erant irretiti ut ex contextura eius dum textus apparet et diximus videri
in d. cap. quesitus verbo n̄ Penituerint. Sed hanc solutionem obstare videtur textus in cap. [illegible]
33. distin. Ubi proponit quidam eps ante Episcopatum habuit concubinam [illegible] et nato et suscepto
nod post Predictum Episcopatum Ulterius habuisset ad eam cum Malo ut obiicit, Frequenti [illegible]

Et in d. cap. Scribitur quod est inter quaedam quam ... presbiteri clerici ... quasi caeteri ab ... Clerus a b. eo Divinis audire ... Sacramenta Dupplici ... tradic ... in eod. cap. de ... [illegible]

Sub Captivitate commisit hi Praecipiens ut nullo modo accederet ad Ministrandum seu immixte
illius Concubine se post episcopatum scivit ee Maculatum, et ut Depositus permaneat Episcopus qui ta
le Crimen perpetravit. Ecce ubi quamvis Praesumptio adsit imponitur Depositionis poena
D.o Praedicto Epus [illegible] quod poenitentia correctus possit Ministrare et quod tamen possit
licet Missam fidelis audire. Attigit hanc Difficultatem Card: Turrecremata in d. cap. habuisse
Ut q. lex [illegible] dat hoc Verbi Depositio Supponendum ee verbum Suspensio quam sensus sit hunc Epus
Suspensum ee a Ministerio Sacrificii usq. ad Poenitentiam egerit ad quod probandum adducit
Textum in cap. quoniam ut quis [illegible] ubi Verbum Depositionis ponitur pro Verbo Suspensionis o Textum in
Cap. si quis Episcopus [illegible] ubi Contrarium Accidit quae solutio licet non tamen a Praedicto Cardinali
Turrecremata admittatur verum etiam ab aliis admittatur [illegible] respuenda est propterea quod correctus Commit-
[illegible] Dixit [illegible] Epus illum Deponendum ee quoniam tam grave Crimen Commiserat, cum enim
ipso quod [illegible] in tanta Dignitate Maculat Deuet poena Puniri [illegible]
Suarez de Censuris D. [illegible] sect. 7 [illegible]

Cursus [illegible] interpretatio ad textum in cap. tanta e(st) laus ~~[illegible]~~ 7 de Simonia 7 [illegible]
el Dopo del sr D.o Fontibus
[illegible] ad textum in cap. Cum sendo 47 28 Dist. [illegible]
Deinde [illegible] interpretatio [illegible]
Amplius Deducitur interpretatio ad textum in cap de homine [illegible] de Celebratione Missarum
Ver la Glosa Panormitano

oli

Relectio ad tex. in cap. excele [illegible] Rex 102. 11 q. 3.

[illegible] excellentissimi [illegible] explicatur.

1 [illegible] sous [illegible] Nicolai Pontificis decretum quod extat in cap. excel. [illegible] Rex 102 q. 3. [illegible] [illegible] [illegible] quaesivit a sancto Pontifice [illegible] [illegible] quid videlicet agendum foret de illis qui communicant cum excommunicatis [illegible] [illegible] Cui [illegible] Pontifex respondit [illegible] distinguens, si [illegible] [illegible] ex necessitate, aut ignorantia eos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex voluntate tali [illegible] communicatio, [illegible] aliter [illegible] eos absolvi nisi [illegible] satisfactio [illegible] [illegible] fuerit. Ex quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habuisset [illegible] habet: communicans cum excommunicato maiori excommunicatione incidit [illegible], [illegible] voluntarie hoc fecerit, si vero ignoranter [illegible] [illegible] ad fuerit, non incurrit excommunicationem. Probant hanc [illegible] tex. in cap. sicut apostoli cap. excommunicatos, cap. [illegible], cap. si quis laicus, cap. quod communicantes [illegible] [illegible] haec [illegible] 11. q. 3. [illegible] [illegible] nobis 2. cap. [illegible] 9. cap. dilectus [illegible] cap. dilectus 20 cap. significavit [illegible] cap. exceptionem 12. [illegible] de exceptionibus cap. intelleximus de iudiciis, cap. [illegible] cap. [illegible] cap. [illegible] [illegible] excommunicato [illegible] cap. decrevimus cap. [illegible] [illegible] 4. lib. 6. cap. si celebrat de clerico excommunicato, cap. [illegible] 27 q. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] D. Ioan. [illegible] [illegible] [illegible] Cobb. in cap. [illegible] mater. [illegible] Petrus. Gregor. lib. 4. [illegible] 16. cap. 2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Enrriqz [illegible] 13. de excommunicat. cap. 2. Balbo [illegible] [illegible] a Barbo. [illegible] cap. [illegible] de ex [illegible] Frechia [illegible] de excommunicat. 3. [illegible] [illegible] [illegible] et alii plures relati a Barbo. [illegible] [illegible] cap. [illegible]

3 [illegible] haec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] redito ex [illegible] [illegible]. Prima [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diximus [illegible] communicans cum excommunicato incidere in minorem excommunicationem, etiam [illegible] [illegible] [illegible] excommunicatio [illegible] [illegible] quam ecclesia prohibere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] temporale [illegible] ecclesiae [illegible] iuxta tex. in cap. [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] communicantibus [illegible] [illegible] [illegible] ergo ecclesia [illegible] poena imponere [illegible] communicantibus cum excommunicato [illegible] Angelo [illegible] [illegible] excommunicati iuxta illud Matthei [illegible] [illegible] quod [illegible] ab ecclesia [illegible] [illegible] Ethnici [illegible] excommunicati [illegible] excommunicati [illegible] [illegible] Ethnicus et publicanus, et [illegible] [illegible] [illegible] excommunicati [illegible] Pauli 1. ad Chorinthios. 20. [illegible] [illegible] [illegible] infidelium [illegible] [illegible] [illegible] iuxta illud Pauli 1. ad Chorinthios. [illegible] excommunicatis [illegible] [illegible] communicantibus poenas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] excommunicatis [illegible] incidere in excommunicationem [illegible] communicantes cum excommunicato [illegible] ignorantia [illegible] [illegible] defectu [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] excommunicationem iuxta tex. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] excommunicationem [illegible] [illegible] [illegible] ergo quemadmodum [illegible] [illegible] excusari, nec ignorantia. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] excommunicato [illegible] incidere in excommunicationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] communicare cum excommunicato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pontificiam dispensatione [illegible] [illegible] [illegible] necessitas, talis communicatio [illegible] [illegible] [illegible] cap. nuper [illegible] de sent. excommunicat. [illegible] [illegible] [illegible]

His dubitationibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] communicante cum excommunicato [illegible] [illegible] [illegible] excusari [illegible] maiori excommunicatione in minorem incidere, necessitatem [illegible] ignorantia [illegible] [illegible] excusari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] sciendum [illegible] [illegible] excommunicandi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et iuxta [illegible] cap. nemo 11. q. 2. [illegible] illud Mathei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Belarm. lib. [illegible] Pontifice, cap. 22. Cobb. in cap. alma mater. [illegible] [illegible] [illegible] 2. [illegible] [illegible] ecclesia [illegible] [illegible] facultas excommunicandi [illegible] [illegible] inobedientes, quemadmodum [illegible] hanc habet potestatem. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] excommunicationis ratio, [illegible] [illegible] [illegible]

o ' 2

necnon, et scriptura auctoritate vestigiis exdmunicationis fuerunt, siquidem Adam prohibitus fuit ab esu ligni scientiae, quasi ab eius dmunicatio exdmunicatus Genes. cap. 2 et postea peccato fuit e Paradiso eiectus, Genes. cap. 3, sicuti habet textus in cap. ... 24. q. 3. ... Cuius rei adfuit etiam memoria apud Gentiles et Romanos, ut refert Josephus de bello Iudaico lib. 2 cap. 7. Alexander ab Alexandro lib. 3. dierum genialium cap. 9. qua pericuit ... imaginem de exdmunicatione habere iudicantes, disserunt, siquidem sunt ... exdmunicatio vero ... ecclesiastica quae ... = Est itaque exdmunicatio ecclesiastica censura quae separat hominem ab Ecclesia ... sacramentorum receptione, de suffragijs et fidelium orationibus, ut docent Abilae ... 2. ... cap. 1. Bonac. ... q. ... refert Suarez, Barzq. et alios. est maior et minor, maior est, quae privat sacramentorum receptione et fidelium ... minor vero quae tantum privat receptione sacramentorum, cap. ... de ... exdmunicat. cap. ... de clerico exdmun. ... Marius Alterius de censuris lib. 1. ... 1. cap. ...
... haec divisio in maiorem et minorem exdmunicationem ex eo difficilis redditur, nam aliae sunt exdmunicationes, siquidem ... quaedam exdmunicatio non privat absolute a receptione sacramentorum ut constat ex cap. placuit 28. dist. ubi dicitur ... qui ad ... accedere ... debuerint ecclesiae dmunione debet esse. ... ergo est exdmunicatio quae privat dmunione sacramentorum in ... ecclesia ... simpliciter et absolute, ... gravior ... procedere tempore antiquo, quo quis ... fidelium ... gradus, et quaedam illi denegabantur ... = Nec ... obstabit dicere peregrinam dmunionem et laicam delinquentibus imponi solere ut ... textus in cap. ... 50 dist. cap. quisquis 24. dist. ... anathema ... ut ... ex cap. ... homine ... quae ... antiquo ... ut docet Belarmin. 2 tom. ... de eucharistia cap. 24. Suarez de sacramentis q. 79. art. 4. Baronius et alii quos refert et sequitur Barzq. in 3 part. 3. tom. disput. ... cap. 8. n. 33. qui praedicta peregrinam et laicam dmunionem ... =

Dicere enim ... minoris exdmunicationis illos esse ... receptione sacramentorum ... maior vero ... receptione sacramentorum, sed etiam dmunione fidelium ut probat textus in cap. ... exdmun. cap. nobis 2. de ... ita ut exdmunicatus maiori exdmunicatione ... habeat ... neque ... ut docet ... in cap. ... de ... exdmun. in 6. ubi adducit ... ... exdmunicationis maioris ... et tradunt ... et Bonac. ... qui ... ut ... exdmunicato ... minorem ... in ... Nicolao ... ut dmunicans exdmunicato maiori exdmunicatione ... Cuius rei ratio ... quia ... exdmunicato ... consentire ... exdmunicatus ... tardius se humiliet, et ... peccato mortali, ... ignorantia ... per ... quotidie ... domesticis et ... dmunicatio ... ut ... cap. quoniam multos 11. q. 3. ... rationes quae refert Suarez ... praedictas rationes adducens =

Vi ... dubium ... quia ... 15
... et dmunicationis ... temporale, ... temporalia ... ad ... ordine ad spiritualia, ut docet Vitoria ... n. 14. =
Nec magis ... difficultas, quae dicebamus ignorantiam non excusare ab incurrenda exdmunicatione, siquidem ... constat ... excusare ut probat textus ... cap. ... ignorantia ... sit, cap. 2. de translatione episc. ... cap. ... non excusat ...

... ...

fuit impositus [illegible] et [illegible] catholica et censura ecclesiastica, quo casu [illegible] Deum [illegible] catholica fides, si ab eius communicatione quis non se abstineat [illegible] excommunicat. [illegible] hanc solutionem [illegible] lib. 1. cap. 6. q. 2. [illegible] cap. [illegible] n. 3. [illegible]

supra =

12 Denique non obstat posterior difficultas, deducta ex illo cap. nuli 6. [illegible] excommunicat. ex quo [illegible] Romani Pontificis [illegible] quis [illegible] communicet [illegible] excommunicato, [illegible] hanc [illegible] itaque respondendum [illegible] privilegium communicandi [illegible] excommunicatis [illegible] cap. [illegible] potestatis Pontificis, [illegible] dispensare potest [illegible] iure ecclesiastico, cap. [illegible] ex defectu voluntatis, [illegible] intelligitur [illegible] gratia [illegible] ex qua resultat [illegible] ecclesiasticae potestatis, sicut ex eiusdem voluntatis [illegible] cap. [illegible] 9. [illegible]

[illegible] Concubine 55. [illegible] excommunicationis [illegible] Clericos [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] communicantes cum excommunicato [illegible] excommunicat [illegible]
[illegible] minori [illegible]
[illegible] cap. [illegible] § 3. n.° [illegible] 4.° [illegible] 22. [illegible] art.° 4. col. 11. [illegible]
[illegible] 4. cap. [illegible] § 3. [illegible]
excommunicat ab homine [illegible]
[illegible]
[illegible] excommunicat. [illegible] n.° 4. [illegible]

n.° [illegible]

[illegible] excommunicat

[illegible] minori excommunicat [illegible]
[illegible] excommunicat [illegible] nullius [illegible]
[illegible] minori excommunicat [illegible] excommunicat [illegible] minori excommunicat [illegible]
[illegible] minori excommunicat [illegible]
[illegible]
[illegible] Celebrat. 2.° [illegible]
[illegible] recipit [illegible]
[illegible] sacrato [illegible] excommunicat [illegible] minori excommunicat [illegible]
[illegible] cap. 3. [illegible] cap. 22 n.° 17 [illegible]
60. n.° 105 [illegible]

n.° 17

[illegible] excommunicat [illegible]
[illegible] nullus recipiat [illegible]
[illegible]
[illegible] excommunicat [illegible] cap.
[illegible]
[illegible] excommunicat minori excommunicat. [illegible]
n.° 21 [illegible] cap. 22 n.° 23. [illegible]
[illegible] excommunicat minori excommunicat [illegible] n.° 108

n.° 108

[illegible] excommunicant [illegible]
[illegible] minori excommunicat. [illegible]
[illegible] excommunicato [illegible]
[illegible] cap. 7 [illegible] 3. [illegible] n.° 25 [illegible] Navarro [illegible] cap. 27. [illegible]
[illegible] cap. 12. n.° 6. [illegible] n.° 27, [illegible] excommunicat [illegible]
[illegible]
[illegible] excommunicati. [illegible] cap. 14 n.° 2. Suarez [illegible] 15 [illegible]
n.° 11. [illegible]
[illegible] cap. [illegible] n.° 3. [illegible] 119 § 3. [illegible] cap. [illegible]
[illegible]
[illegible] 4. [illegible] 73. [illegible]
[illegible]
[illegible] excommunicato [illegible]
[illegible]

[illegible] n.° 7. [illegible]

[illegible]

Pontifices non teneri in quibus quae aliis respectibus quantumvis arduis requirere consilium Cardinalium aut aliorum eo quod iurisdictionem suam immediate a Deo acceperunt ut supra expressum est, ita tenent Glossa notabilis in cap. Anastasius 19 distinctione in qua dicit quod quamvis de urbanitate et ex quadam laudabili consuetudine in arduis negotiis Pontifices adhibere soleant consilium cardinalium et consiliorum, et quamvis saepe de consilio fratrum aliquid fecisse Pontifices reperiantur, sicut facti sunt et fecisse dicitur in cap. unico de schismaticis in cap. super eo de haereticis hoc nostro lib. 6 et in cap. nostro de renuntiatione eodem lib. 6 nullatenus tamen ad talia facienda Pontifex artaretur. Et ita resolvit ex communi maiorum calculo Ostiensis ubi supra, Cevedo lib. 5 titulo 10 § 3 novae recopilationis num. 1 de los de su consejo, Antonius Azorius institut. moralium lib. 2 titulo 2 circa finem, Stephanus Essar de ecclesiastica hierarchia cap. 2 de cardinalibus n° 8.

[in] cap. per venerabilem ... qui filii sint legitimi ... incompta ... decet ... electione

Ex quibus ergo constat quod Pontifex valet libere papatui renuntiare absque Cardinalium consensu, unde et si aliqui existimaverint in manibus eorum faciendam esse renuntiationem, verum est sufficere ut pontifex se abdicet a Pontificatu, neque enim intelligitur facta renuntiatio in manibus Dei, qui solus superior pontificum est, unde verificatur quod renuntiatio fit in manibus superiorum, ut docet Azorius ubi supra et ex eo Machado in Perfecto Confessore.

Reservator adrenuntiationem text. in cap. primo 1. de renuntiatione libro 6. Cum
speciem in hunc modum figurari velit, Celestinus Pont. Max. cum implicaret
se esset negotijs ac diei Ecclesiastici consuluit Cardinales circa abdicationem
Pontificatus, resolutio ejus propositioni fuit a Cardinalibus declarata
quod bene poterat, ergo renuntiationem propria autoritate facere, ipse enim
Celestinus summus ... gravatus infirmitate et negotijs renun-
ciabit dignitati Pontificali tempore quo Pontifex Bonifacius Cardi-
nalis esset, collegium sacrum propter renuntiationem Celestini convenerunt ad
electionem faciendam et unanimes fuerunt in nostro Bonifacio quo-
que auctoritate rumore exultationem circa id. ... posset renun-
ciare dignitati S. Norum Volens tollere omnem dubitationem ...
nostra ... posse Pontifices abdicationem facere sui dignitatis,
... facti ... deducitur ... conclusio Romanum Pon-
tificem ... potest libere renuntiare Papatui sicut Celestinus fecit hanc conclusionem
probat ... text. in cap. Mirum... 10. cap. quidam 12 de renuntiatione ...
antiquis, text. in cap. ... 7 quaest. 1 cap. si Papa dist. 40 cap.
si quis Abbas 18 q. 2 cap. alius 15 q. 6 cap. ... 81. dist. cap. excommunica-
mus de haereticis in antiquis. cap. non nos. dist. 40 cap. praeterea dist. 23
cap. ... 8 q. 2 ann. S. Synodi 1 et 2 Constantinopolitanam. ...
et ... = Probant hanc conclusionem praeter ordinarios communi-
ter Alexander ... Alex. institutione moralium par. 2 lib. 4 cap. 6. ... Alexan-
der lib. 7 cap. 20 D. Joannes de ... tom. 2 ... lib. 3 cap. 26. num. 77 ...
... de resignatione beneficiorum lib. 2. q. 1 num. 4 ... ad ... 8.
Cancellariae ... num. 16 Ant. ... instit. moralium lib. 2 ... 2 ...
... Bar. ... lib. 1 cap. 1 num. 221 ...
libro 8. ... cap. 1 ... lib. 1. historia Pontif. cap. 4 ... 10
... in confirmatione ... anno 1295 Albanus ... de ...
ecclesiae lib. 1 cap. 18. Santus ... 3 q. ... num. 23 Cardi. ...
... 48 ... Paulus ... moralium lib. 1 q. 60 ...
... lib. 1. num. 10 et 11 Cardi. ... in cap. ...
... 7 q. 1 ... in ... lib. 2 cap. 14 ...
... num. 9 Joannes ... in ... de renun-
tiatione ... q. 1 ar. 8 Bonifa. ... in ...
Papae ... q. 4 ar. 8 ... Barb. ... compen-
dium ... num. 39 ...
Romanum ... ad nostrum ... in cap. 1 de renuntiatione ... 6. = . Sed licet ...

+ canon non autem 7 q. 1 cap. in clementinis Romani § sane de electione =

Verissima videatur ingentes dubitandi rationes insurgunt ad[versus]
eum et imprimis dicendum est quod renuntiatio effectum sortitur ex [illegible] auc-
tate renuntiantis sed in manibus superioris adveniente consensu acceptatione
tione ipsius = probat. cap. admonet. de renunt. quod in dubiis cap. Sena
dixerunt in antiquis ex contrario prohibetur ne ecclesia destituatur
debito ministro ideoque qui sine auctoritate superioris dimittit beneficium
revocari potest ad ipsum quia renuntiatio non redderit eius communicari debet
tex. in eo [illegible] verb. [illegible] q. 1 [illegible] glossa in cap. admonet de renun. [illegible]
beatus lib. 3 [illegible] de advocatarum cap. 1 Azor Institutionum Moralium 2 p. lib. 2 c.
glosa dicitur Indiarum libro 3 cap. 26 ergo Romanus Pontif. nec latenus po[test]
renunciari pontificatui cum non habeat superiorem qui possit obtinere
nec abdicationis et renun. a sua praescripta Unde sequitur doctrina Boni[fa-]
cij 8. non posse hac in parte sustineri cum contraria sit dispositioni can[onum]

Elisit difficultas quia nullus potest ademere potestatem nisi ille qui
contulit, sed dignitatem Pontificiam Papa a christo Domino nostro acceperit im[me-]
diate omnemque ecclesiasticam jurisdictionem [illegible] ministrari communicare [illegible]
quitur nullum alium posse ademere eam jurisdictionem nisi christum Dominum nostrum
cap. beatissimi 24 q. 1. cap. loquitur eadem causa et quaestione Pater Azor
institutionum moralium lib. 3 cap. 3 o Turrecremata in suma lib. 2 cap. 3
Pontifex se abdicare non potest Pontificatu

Ulterius impugnatur constitutio nostri Bonif. ex eo quod nemo potest facere statuta
et legem per quam ipse ligetur quia nemo potest sibi ipsi imperari l. ea ponem
ff. de recepti arbitris cum certum sit alter illum qui judicat et judicatur debere
medius personarum cap. nullus 4 q. 4 quia quod par non ligat parem cap. inn[ova-]
decet in antiquis ergo constitutio nostra Bonifacij 8. non potest sustineri
cum [illegible] ab eodem Pontif. in eundem specialiter [illegible]
minus et dispositionibus iuris

2 argumentum Secundo dubitandi ratio insurgit adversus nostrum Bonif. ex eo quod
Romanus Pontif. est Episcopus Romae cap. [illegible] 21 dist. cap. [illegible]
nal de penit. [illegible] sed Episcopus in dissolubili nexu conjunctus est cum ecclesia
cap. inter corporal. 2 de transla. episcopi ergo Pontifex non potest renun-
ciare dignitati Pontificiae

Iubet discursus hunc quod indissolubilis nexus a jure divino dimanari nos[citur]
recolligitur recte ex dicto cap. inter corporal. in illis verbis dubitari non [illegible]
quam Dominus noster hoc conjugium spirituale sua divina traditione dissol[vendum]
reservaverit, sed Romanus Pontif. circa ius divinum dispensare non po[test]
~~recta~~ cap. ultimo de consuet. cap. sunt quidam 25 q. 1 ergo Roman[us]
Pontif. speciali iure non potuerit hoc conjugium dissolvere per renuntiationem [illegible]
ej

Ulterius in Romano Pontif. amplius hoc consideratur adversus consti[tutionem]

Nam Pontifex totius Ecclesiae Universalis Magistratum obtinet cap. Ultimo de foro competenti cap. 2 de summa trinitate sed qui magistratum habet eum sua sponte iuris dictione mandare lex 1 ff. de officio eius atque non potest illi renunciari lex. lege 20. de officio praesidis lex. ultima codi de defensore civitatis lib. 11 ergo Romanus Pontif. renunciari Pontificatui non poterit

Tertio et Ultimo pugnandum est contra Bonifatium summum Antistitem nam Celestinus 5. qui se abdicavit Pontificatu et propter eum nostra Bonifacius hanc constitutionem edidit. Ut in memoria posterorum esset. fecisse constat refert Spondanus, ne Celestinus rediret ad Pontificatum, propterea non debebat Pontifi cari ista constitutio, maxime cum redderet detrimentum Celestini = Ut verius pro dictus Zelestinus post mortem ipsius in numerum sanctorum fuit relatus propter egregia miracula et vitae santitatem et non nominatus fuit Celestinus sed sub nomine Confessoris S. Petri Celebratus fuit in catalogo sanctorum Unde sequitur quod refert Spondanus anno 1295 num. 3 quod Nomen eius Zelestinus sub tacitum fuit eo quod renunciavit dignitati Pontif. quia delictum erat renunciatione dignitati favere. si quidem nomen ipsius Zelestini non fuit relatum in catalogo sanctorum

Sed his rationibus dubitandi et ambiguendi minime refragantibus veritas adeo certissima est nostri textus conclusio sed antequam ad decisionem pervenimus aliqua praenotare libet. Et in primis dicendum est quod renuntiatio ut latius sit eius abdicatio s. cessio spontanea proprii iuris nam dicitur propri iuris cap. 3 cum non habet ius resignari alteri non potest lex si libertis cod. de legatis lex tradere ff. de adquirendo rerum dominio. summitur autem in nostro textu renuntiatio expressive pro abdicatione dignitatis s. beneficii ecclesiastici obtenti et dicitur libera non vero coacta cum coacta nullius momenti erit renuntiatio cap. super hoc 5 et renunti. eiusdem et communiter dividitur in tacitam et expressam tacita est illa quae fit nulla declaratione verborum, sed ubi quis acceptat secundum beneficium primo renuntiare videtur cap. de multa 28. de praebendis s. si militiam saecularis sit ex cetur renunciare beneficio si quod habeat cap. in audientia 27 de sententia excommunicationis = expressa vero est illa quae fit verbis accommodatis adhoc, et q. dupliciter consideratur pure et simpliciter s. sub conditione pure enim fieri dicitur quod in manibus superioris sine ulla actione, conditione, modo renuntiatio fit cap. tuam nos de simonia rebus sub in titulo de resignatione pura conditionalis vero est quod sub conditione s. modo renuntiatio fit, cap. ex parte cap. final de pactis et tamen circa renuntiationem Episcopi sive sit pura, sive conditionalis cum ex vinculo indissolubilitatis nexus datur inter Episcopum et Ecclesiam potest a solo a Romano Pontif. quae ex suppositione provenit, ratione renuntiationis

Cap. nisi cum pridem cap. quidam 12 de renunt. in antiq. Pater Suarez tomo 3
de religione lib. 1 cap. 16 Et ait Summus Pontif. sicut supra dus positive cap.
posuit 2 de consequentia praebenda potest libere renuntiare Pontificia dignitate
Videbimus cum plurima exempla Romanorum Antistitum hanc renuntiationem fecit
Nam constat et Clemens Primus fuisset nominatus successor a S. Petro ne exemplo
aliis relinqueret nominandi successores renuntiabit Pontificatui ut refertur in
Ketus & c. 2 de ... etiam Clementis. Nam cum S. Ursula cum virginibus mille
Romam venisset ipse Ciriacus monitus divinitus ab Angelo renunciabit dignitati
Haveret se cum aliis virginibus sumptis duobus Diaconis et palmam martirii
rebit. Ut narratur in historia S. Ursulae. Constat etiam Marcellinum Pontif. cum co
apparentibus thus in templo coram obtulisse accusatus fuit coram ... Sinuessa
plari confessus fuit. Ut refertur in cap. nunc autem dist. 21 postea renuntiabit
Pontificatui deinde Celestinus 5 qui Nicolao 4 successit et succepit celeri Gubernaculum
1294 qui in seculo nomen Multos habebat. eremita Montis Moroni
explebat et in summum Pontificem electus renuntiabit Papatui volens redire ad
vitam solitariam. Cui successit Bonifatius 8. qui hanc constitucionem
declarabit circa abdicationem et renuntiationem Pontificatus plura de hac re
gerit Cirianus Spondanus Episcopus Apamiarum anno 1295 num. 2
Cael Rousel lib. 1 historia Pontificia cap. 4 num. 10 Marcus Ant. Sabellic.
in rapsodia historica tomo 2 lib. 7 Ciriac. Rodericus Acuña cum relatis
Gerardus 54 dist. et omnes scribentes in Martirologio di 19 Mai ubi Ba
et utrique et alii historiographi omnes ad annum 1294 quibus addendi Flamini.
Parisius de resignatione beneficiorum lib. 2 cap. 1 et lib. 9 q. 1 num. 11 Gonzalez ad
8. Cancellariae glossa 5 in proemiali nu. 16 Albarus Pelagius de planctu Ecclesiae lib.
cap. 10 Pater Azor par. 2 institutionum Moralium lib. 4 cap. 6 quaesito 5 et
Et diximus in nostro tit. cum libere potest Pontifex renuntiare dignitati nam illud
libere accipiendum est et absque poenis et nullitate renuntiationis potest Pontifex
facere libere. Verum si absque justa et legitima causa renuntiet, peccabit
batur ex cap. cum periculosum 7 q. 1 ubi habet adeundum
de causis iustis et legitimis plura adduxit Flaminius Parisius et Gonzalez in locis
superius relati
Secundo praenotandum est quod libere et quod renunciare dignitati Pontif. potest ex justis ca
scilicet si inhabilem et inabilem se consideret tanto muneri obeundo v.g. seu senio
confectus vel infirmitate gravatus aut magnitudine negotiorum oppressus
aut alia ratione impeditus nam in nostro cap. 1 de renunti. in 6. Marcellinus
Romanus Pontif.: si se insufficientem cognoscat ad regendam universalem Ecclesiam
libere renuntiare poterit sine peccato. Verum tamen cum peccato sine justa causa
Ceterum ut validitatem habebit renuntiatio ut ait Pater Azor ... institu
tutionum Moralium lib. 4 cap. 6 quaesito 3. Unde quaerit aliquis cum quo po
amittat Pontifex per renuntiationem et dimendum potestatem ordinis non amittit

Non amittere sed solum modo Iuris dictionis usum cum caracter Ordinis inde=lebilis esse potuerit ea quae sunt Ordinis exercere ut contingit in Episcopis= renunciantibus episcopatui ut inuit Tex. in cap. 1 de ordinatis ab Episcopo qui renunciavit Episcopatui ibi Glossa et Azor in loco supra citato

Tertio et Ultimo praenotandum est. quod dubitare non potest Pontificem posse abdicari ab dignitate libere nec ad effectum renunciationis indigere consensu Cardinalium et Cleri ut probant auctoritates interpretum quos adducuntur a Pare Azor in loco citato = nec huic resolutioni obstat aliquorum Doctorum sententia esse limitatum Pontificem non posse expedire ardua negotia absque concilio cardinalium ut constat ex cap. super eo de haereticis in 6. et alii laudati ab Azorio par. 2 iis institutionum Moralium libro 4 cap. 6. atque non maioris momenti causa possit in summa cum renuntiatio Sedis Apostolicae ergo non potest peragi absque concilio Cleri et Cardinalium qui vices eius suscipient = respondendum est cum doctrina aliquorum interpretum Romanum Pontificem non debere sed licet a se mere consilium cardinalium in arduis et magnis negotiis quia cum hac potestas et Iuris dictio recepta fuit a Deo immediate ipse absque concilio omnia peragere poterit = ut notat docte Glossa in cap. Anastasius 19 dist. inquiens quod quamvis ex urbanitate seu de consuetudine et iure ducto soleant Pontifices ad libero consilium in negotiis maximi ponderis ut constat ex plurimis fragmentis Iuris Cannonici scilicet ex cap. per venerabilem qui filii sint legitimi cap. super eo de haereticis in 6. cap. 1. hoc nostro tit. de renunt. in 6. Nullus tenetur tamen ad talia facienda Pontifex arctatur ut bene resolvit Azor ex communi interpretum calculo Acebedo in lib. 5. tit. 20 leg. 3 nov. recopilationis Sebastianus Gavar de ecclesiasticae hierarchiae disp. 2. de Cardinalibus num. 8 et alii laudati in illustratione nostrae conclusionis = ex his ergo constat libere Papam posse renunciare Pontifex valet absque assensu Cardinalium ut et si aliqui quod esse stimaverint facienda esse renunciatione in manibus eorum verum est sed licere ut Pontifex se abdicet a Pontificatu tantum intelligitur facta renuntiatio in manibus Dei qui solus supra Pontificem est et ideo verificatur facta in manibus superioris ut late Azor et alii laudati supra

Ex his praemissis et praenotatis igitur ratio decidendi ad nostram Pontif

[illegible] Pontifex potest libere papatui renunciare — Decius in cap. ex parte n. 20 de rescriptis, Alvarus Pelagius de planctu ecclesiae lib. 2 cap. [illegible] Jacobatius de conciliis lib. 2 art. [illegible] lib. 3 n. 3 [illegible] 3 [illegible] summa n. 23 Albertinus de agnoscendis q. 30 [illegible] Parisius de resignat. Benefic. lib. 2 q. 2 n. 4 et n. 19 [illegible] quaest. q. n. 3

Verum nostri [illegible] [illegible] ultimum conclusio ex eius verbis [illegible] impugnatur ex eo quod renunciatio [illegible] tunc effectum sortitur cum [illegible] voluntate resignantis et renunciantis [illegible] superioris consensus interveniente [illegible] et approbatio cap. admonet cap. quod in dubiis cap. finali de renunciatione [illegible] lib. [illegible] ut docet [illegible] in ecclesia [illegible] ipso [illegible] utroque [illegible] superioris authoritate dimittit Beneficium revocari potest ac [illegible] monitus redierit excommunicari cap. [illegible] 7 q. 1 docet Glossa in cap. admonet de renunciatione [illegible] Robertus lib. 3 [illegible] cap. [illegible] Azorius institutionum moralium 2 p. lib. 7 cap. 20 et Romanus Pontifex superior [illegible] habet [illegible] ergo [illegible] Pontifici [illegible] cum [illegible] valet.

[illegible] difficultas ex eo quod non omnis superior [illegible] habet potestatem conferendi beneficia habet ius approbandi renunciationem et resignationem [illegible] [illegible] potest conferre et admittere ut docet Glossa et Panormitanus [illegible] cap. admonet de renunciatione [illegible] Joannes Baptista [illegible] Pontificum Selectarum [illegible] 221 theorema 248 [illegible] in nullo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ergo [illegible] potest admitti renunciatio [illegible] sedis Pontificis cap. [illegible] 2 q. 1 cap. [illegible]

[illegible] decisioni nostrae aliud opponitur quod nullus [illegible] potestatem [illegible] Pontificiam potestatem [illegible] confert [illegible] a Christo recepit immediate [illegible] [illegible] cum aliis ecclesiis [illegible] communicandi [illegible] ut docet [illegible] institut. Moral. 2 p. lib. 3 cap. 30 [illegible] [illegible] Pontifex se valet abdicare [illegible] Pontificia [illegible] in [illegible] Bonifacius [illegible] [illegible] igitur [illegible] Turrecremata de summa [illegible] 2 cap. 38 Bellarminus

[Marginal notes, left column:] [illegible] Tuscus [illegible] 46 [illegible] Azorius institutionum moralium lib. 2 [illegible] cap. 8 Paulus [illegible] lib. 2 q. 100 [illegible] ad regulam [illegible] [illegible] lib. 6 [illegible] Barbosa lib. [illegible] ecclesiae cap. [illegible] institutionum [illegible] Maior lib. 2 [illegible] [illegible] authoritate [illegible] ecclesia [illegible] ut docet [illegible] Turrecremata [illegible] lib. 2 cap. 30 [illegible] [illegible] correctionum [illegible] 79 [illegible] Turrecremata [illegible] lib. 2 cap. 93 [illegible] lib. 4 cap. 7 q. 2 [illegible] cap. [illegible] 24 q. 1 cap. [illegible] 22 [illegible] q. 1 Turrecremata

716

non potest sibi ipsi imperare l. penult. ff. de arbitris, sed ita infer-
tur: qui indicat (iudicat) iudicandum debet esse maiorem extenditur per
formam cap. nullus 49. 9. 4 item quia non indigeat pari sunt cap.
innotuit de electione in antiquis ergo multo minus debet iudicare
se ipsum cum ergo constitutio nostra imperet pontifices diiuga-
tur nullam electam existat unum duritiam sub invidiae.

Ac similiter docuit in conclusione nostra illud scilicet quod est
uti spiritale matrimonium contractum cum ecclesia solum dei authoritate
dissolvitur et licet de renuntiatione ita spirituale vinculum
quod est inter ecclesiam et episcopum electum confirmatum et conse-
cratum nisi romani pontificis authoritate qui vices dei gerit
dissolvitur cap. inter corporalia de translatione episcoporum
ergo romanus pontifex nequit pontificiam dignitatem sine dei
absoluta dimittere

Vis tamen insuper habitis arbitrandum rationis asserendum est post decre-
tum domini nostri ... in cap. 1 de renuntiatione lib. 6 dubitari
non posse an pontifex papatui renunciare valeat certum ergo
quod pontifex valet se abdicare et liberi a pontificia dignitate
ad effectum renuntiationis indigere consensu cardinalium et ecclesiae dicitur
omnino probatur authoritate interpretum omnium quos adduximus
in nostra illustrationem conclusionum et ex verbis nostri textus ibi libere
se valeat renuntiare ex quibus convincitur neutiquam aliorum consensum
seu consilium desiderari nec huic resolutioni obstat a ... quorundam
... expressum scilicet pontificem non posse ardua
ecclesiae negotia tractare absque cardinalium consensu et consilio quod
... in cap. super eo de hereticis in 6 cardinalis ...
et archidiaconus ... ab ... constitutionum ...
... 2 lib. 4 cap. 3 q. 19 at qui non maiori ... causa
potest interveniri quam renuntiatio sedis pontificiae ergo eam peragere
non potest absque consilio ecclesiae et cardinalium qui vicem ... ecclesiae
... respondendum quod celeberrimi fama ... docent

ip l derenunte inb.

ad cap 1 de reiy fectione lib 6

Ad Clement. Unic. de officio Vicarij.

312

Clemens 5.us in Concilio Viennensi celebrato anno 1311. [illegible] proponit [illegible] ex quibus curam animarum habentibus [illegible] quibus in illis triplex continetur [illegible] prohibitio; de qua in cap. de multa [illegible] de praebendis, ex qua obtinentes beneficium curatum, aut personatum, si [illegible] compellendi esse ipsum relinquere, extendendam esse ad Vicarios perpetuos, ita ut Vicariam perpetuam [illegible] aliam adeptus [illegible] teneatur deserere. = 2.o sequens est, ut suscipiens regimen ecclesiae infra annum ad sacros ordines promoveri [illegible] ut vicarius perpetuus [illegible] [illegible] eiusdem anni ordinari debeat. Denique [illegible] noster Clemens ut ita [illegible] ad sacros ordines promovendus vigesimum quartum annum compleat, et vigesimum quintum tangat, quomodo [illegible] ad [illegible] Vicarius perpetuus nec possit Vicariam obtinere in minori [illegible]. [illegible] Clemens [illegible] clem. unica. [illegible] ad [illegible] tempora permittente transitum faciemus. [illegible] ab origine repetamus illud [illegible] antiquum [illegible] expedit proponere, neminem posse suo beneficio [illegible] obtinere, nec hoc generaliter semper obtinuit, imo varie tractu temporis evenire. [illegible] tempus fuit [illegible] nascente [illegible] in [illegible] puritate pluralitatis [illegible] cap. [illegible], cap. Clericus 21 q. 1. [illegible] fuit tempus quo pluralitatis [illegible] exprimere [illegible], cap. singula [illegible] dist., cap. quia nonnulli de clericis non residentibus cum pluribus aliis Trid. [illegible] cap. 2 4. 25. [illegible] nec [illegible] satis [illegible] est [illegible] successit tempus quo [illegible] fuerunt statuta adversus talia [illegible], quarum [illegible] fuit plura obtinentes beneficia unum eligere, cetera dimittere compellendos esse cap. referente 7. cap. praeterea 14. de praebendis et dignitatibus, cum poena cum facile frustraretur [illegible] successit tempus, [illegible] Concilii Lateranensis sub Alexandro 3.o [illegible] cap. quia nonnulli, [illegible] fuit [illegible] beneficiis [illegible] privandum esse, [illegible] appellationibus, [illegible] negligentibus [illegible] executio aut raro, aut numquam fiebat cap. de multa de praebendis. [illegible] advenit tempus [illegible] fuit [illegible] [illegible] in praesenti primum beneficium ipso iure vacare, et crescente [illegible] 2.o [illegible], cum [illegible] [illegible] avaritia detrahebat [illegible] tempus fuit Joannis 22 in extravaganti execrabilis de praebendis et dignitatibus [illegible] irregularitatis quoad ordines, [illegible] uno retento cetera omnia dimittenda, [illegible], Concilium Tridentinum sess. 7. [illegible], [illegible] sess. 24. cap. 17. [illegible] cap. de multa [illegible] confirmavit; [illegible] quam plurima [illegible] percurrere. Clemens [illegible]. [illegible] [illegible] in omnibus beneficiis [illegible] generaliter [illegible] de [illegible] ad Vicariam perpetuam [illegible] decrevit [illegible] magna pericula quae [illegible] [illegible] Vicaria perpetua [illegible] Vicariam [illegible] obtentione, ut [illegible] satisfaciam promissioni sequentia [illegible] Vicaria [illegible] [illegible] ad aliud promoveatur, primaria ipso iure vacat [illegible] prout [illegible] in cap. 1.o cap. 1.o de officio Vicarii [illegible] in nullis cap. referente 7.o cap. ad haec 13. cap. praeterea 14. cap. cum non ignoret 15. cap. de multa [illegible] de praebendis de clericis non residentibus cap. dudum 54. de [illegible] Clementina [illegible] 3.a [illegible] de praebendis et dignitatibus cap. [illegible] cap. unica [illegible] cap. clericus 2.o 21 q. 1.a cum pluribus aliis [illegible] Cardin. Zabarella, Immola, Ancarranus, [illegible] in praesenti [illegible] de Monte Laudino [illegible] [illegible] 8.a Cancellariae, gloss. § 3.o [illegible] [illegible] cap. 15 [illegible] [illegible] Vicarii [illegible] Rebuffus [illegible] de Vicariis perpetuis n.o 11. Jacobus [illegible] cum pluribus [illegible] lib. 1.o q. 1.a Barbosa tomo 2.o lib. 3. iuris ecclesiastici cap. 6. cum pluribus [illegible]

[illegible] Licet haec conclusio [illegible] cum pluribus corroborata [illegible] fulcita [illegible] esse. Videatur [illegible] sequentia [illegible] Vicarius perpetuus [illegible] [illegible] [illegible] obtinere potest [illegible] [illegible] in ecclesia cap. ad haec de officio Vicarii. ergo [illegible] Vicariam obtinere potest [illegible] [illegible] ratio [illegible] cap. de multa continet [illegible] [illegible] cum Vulgatis [illegible] restringenda [illegible] [illegible] in cap. odia de reg. iuris in 6. cum Vulgatis. Ergo cum [illegible] [illegible] debet extendi ad Vicarios qui [illegible] vicesima [illegible] alterius [illegible] ecclesiae. [illegible] Nec [illegible] [illegible] proprio rectori cap. si diligenti de praescriptionibus [illegible] [illegible] de praescriptione triginta [illegible] 40 annorum. Denique augetur [illegible] ratio [illegible] [illegible] Vicarius [illegible] Vicarius [illegible] gaudet [illegible] privilegio [illegible] Legationibus [illegible] [illegible] gaudet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debet incommoda sentire [illegible] [illegible] C. de caducis [illegible] cum Vulgatis de R. I. in 6. Ergo [illegible] [illegible] praedictas poenas non [illegible] Vicarii = [illegible]

[illegible] Clementis [illegible] [illegible] Vicarius [illegible] quam gerit [illegible] [illegible] Loco succedit, [illegible] succedunt ergo Vicarium [illegible] Vicarii [illegible] de Legationibus, Zabarella [illegible] [illegible] qui vices alterius gerit [illegible] C. de officio [illegible] vices gerit cap. [illegible]

[illegible] de [illegible] accipitur [illegible] appellat [illegible] officio [illegible] [illegible] Canoni [illegible] [illegible] Vicarius [illegible] Patriarchis, [illegible] Archiepiscopis, qui [illegible] Vicarios habent.

Ubi omnes DD.res de officio Vicarij cum in iure varie sint species alij sunt Vicarij in iurisdictione alij sunt in beneficio in iurisdictione illi dicuntur qui aut gerunt vices Episcopi in spiritualibus habetur Hostiensis in summa tit. de officio Archipresbiteri nro 2. aut qui in aliquibus Diocesis ad certos actus deputantur et foranei vocantur ita glossa in clem. 2a verbo foraneus de rescriptis et in cap. 1o eodem verbo de officio ordinarij lib. 6o verbis DD.res in rub.a ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio qui in beneficio adsunt alij sunt perpetui alij temporales. Perpetui Vicarij dicuntur qui Episcopi auctoritate, et canonica institutione constituuntur in Parrochiali ecclesia quibus ex annuis ecclesiae proventibus portio asignatur tamquam laboris et operis merces ut colligitur ex cap. extirpandae §. qui vero ubi omnes DD.res de praebendis et dignitatibus cap. suam eodem tit. ac in 6. cap. 1. cap. ad haec cap. fin. de officio Vicarij Ancarranus Immola et Bonifacius in praesenti Vicarij vero temporales illi dicuntur qui sine Episcopo in locum alterius subrogatur ad tempus et ad nutum et voluntatem eius qui eos substituit cap. 1. 95 distinctione cap. generaliter de officio Vicarij in 6o late Petrus Greg. lib. 15 syntagmatis cap. 24 nro 17. Veluti quando quis habet duas ecclesias Parrochiales aeque Principales unitas sunt enim unus est curatus utriusque et debet tenetur. statuere Viccarium perpetuum in altera vel ad tempus cap. 1o ne sede vaccante hoc etiam tunc accedit cum unitur beneficium simplex tunc enim non solet constitui. Viccarius perpetuus, vel temporalis. Docet glossa et communis in praesenti et plurima exempla prosequuntur. Oxeda de incompatibilitate 1 p.te cap. 15 nro 8 Gonçalez. d. gloss. 5. § 3o nro 12. = Ex quibus omnibus Vicarij duntaxat illi qui perpetui sunt aequiparantur in iure et ut rectoribus ecclesiarum quae in tribus consistit 1. quoad pluralitatem beneficiorum ut quemadmodum duo beneficia Curata habentia curam animarum incompatibilia sunt cap. de Multa cum similibus ita etiam duae Vicariae perpetuae sunt incompatibiles et per receptionem 2ae amittitur 1a. DD.is iuribus et auctoribus testantibus. 2o aequiparantur quoad sacerdotium ut quemadmodum beneficia Parrochialia obtinentes ad sacerdotium promoveri debent cap. licet canon de elect. in 6o ita similiter qui ad Viccariam perpetuam deputantur mediante canonica institutione ad sacerdotium intra eundem annum promoveri debent. = Demum 3o a similitudine in aetate nam sicuti hi qui ad Parrochiales promovendi sunt debent vigesimum quintum annum suae aetatis attigisse d. cap. licet canon ~~Oxeda de incom~~ ita similiter hi qui ad Viccariam sunt promovendi tradunt. Oxeda de incompatibilitate 1 p.te cap. 24 nro 19. Gutierrez consil. 1o nro 12. Sacerdotes Stroctius Ubesius cum pluribus ab eo relatis. Verius Sicandiz est Viccariam perpetuam esse beneficium ecclesiasticum cap. ad haec extra de offic. cap. postulasti de rescriptis Gonçalez ad reg. 8 cancellariae gloss.a 5.a § 3 nro 19. et propterea reg.a Cancellariae loquens de eo qui beneficium habet locum obtinet in Viccario perpetuo similiter etiam reg.a de annali et de beneficijs reservatis ut docet ipse Gonçalez ubi sup. nro 19.

quibus ita constitutis Verum enim dubium est dicunt hoc Viccarium perpetuum obtinentem aliam habere obsesse a ratione quia nam cum idem periculum animarum in Vicarijs inveniatur quod invenitur in beneficia obtinentibus eadem quae residentia in Viccarijs perpetuis requirat cap. extirpandae de officio Vicarij cum etiam grex Parrochiae sibi commissi indicatur cap. providee hoc tit. utique et aliud cum curae exercitium nimis aptius Parrocho residente merito lex. Ius antiquum de rectoribus ecclesiae loquens ad Vicarios perpetuos extendi nam ubi eadem est ratio idem ius debet esse iuxta textum in leg. illud ff. ad leg. Aquiliam sive ergo Viccarius perpetuus dicitur ecclesiae prelatus Bonifacius in praesenti nro 26. et ecclesiae rector nam sacerdos qui plebem et populum sibi commissum regit rector appellatur cap. 3o de vita et honestate clericorum approbant Cardinalis Ancarranus et Bonifacius in praesenti [illegible] accedit huic rationi nam licet Principalis rector habeat ius directum in beneficio et curam Viccarius perpetuus habet ius utile in re tamquam emphiteuta et conductor leg. 1. ff. si ager vectigalis et quemadmodum isti conductores, et emphiteutae preferuntur veris dominis in rebus quae ad eorum spectant officium leg. 1a et 2. Ancarranus hic nro 5o. ita

Viccarij perpetui potius exercitium animarum suscepit praefertur rectori principali volenti exercere ubi curam fori poenitentialis. Ut DD. omnes in praesenti fatentur, minus enim ut est si intelligatur Clemens. quod in praesenti requisita quae in rectoribus principalibus ius antiquum probabat. Unde constituit solutio istius difficultatis quod produbitandi erat adductam.

R.

Et si ergo Viccarius perpetuus nunc est rector ecclesiae et rector curae animarum quod sufficit ut ipse unum tantum modo Viccarium obtineat. Unde quod rector non habet exercitium curae non ligatur poena proposita quod potius hoc incumbit Viccario perpetuo ita Bonifacius in praesenti et Archidiaconus et Cardinalis repugnent. Neque obstat argumentum de Viccarius ex dicto filiis et de Viccariis nam procedunt quod qui gerit vices alterius ex deputatione ipsius principalis tantum in c. quod ex deputat. legitime Segoviensis docet Navarra lit. 2. atque ideo non procedunt in Viccario perpetuo ecclesiae parrochialis qui auctoritate episcopi constituitur ut cap. ad haec extra de off. vic. Unde Bart. ind. l. filius decurio asserit quod Viccarius a rectore deputatus non debet gaudere immunitatibus quibus gaudet rector scilicet si ab ipsa universitate eligatur ob absentiam rectoris.

Ex quibus omnibus sic praemissis infero in primis in praesenti

v. de Barbosa 1.° 1. ecclesiast. lib. [illegible] 46 n.° 50.

non Clementem curatis aliquid novi induxisse quatenus hoc nec iura antiqua Pontificia loquentia de rectoribus parrochialibus ad Viccarios perpetuos earundem ecclesiarum extendimus ex consequentia nam Pontifex in praesenti verbo Verbo volumus quod ius nobis induceat novitatem. Verbum volumus de foro competenti Cardinalis et omnes scribentes in praesenti contra quod doctrina notat [illegible] 1.° et 2.° de officio Viccarij. Ubi constituitur Viccarius perpetuus plures Viccarias non posse obtinere ergo frustra Clemens curatis in praesenti de verbo aliquid dicitur obstitisse cum iam antea constitutum esset. Quo dubio non obstante ad hoc dicendum est [illegible] Clementis. atque nobis constitisse nec obstare quod quod facere [illegible] neque [illegible] non [illegible] Viccario perpetuo poena privationis ipso iure [illegible] sequeretur Viccario [illegible] tantum modo perceptiebat. Ne [illegible] sequeretur ut glossa fin. ... sent. quod sequitur Immola et Lavareda.

Curis infero [illegible] decisionis [illegible] procedere quod ecclesiae parrochiales si actualiter curatae [illegible] duntaxat habeant curam in habitu veluti si amiserint parrochianos ex [illegible] incursu [illegible] non [illegible] veniat [illegible] in iure Clementinis 16 q. 1.ª non vacat 1.ª per secundum et [illegible] promotus non incurrit poenam in iure habitus [illegible] principali [illegible] sit necessitas residendi et exercitium curae animarum sequens [illegible] procedere in ecclesiae actualiter curata quae cessat ratio illa sequitur poena deinde [illegible] ex [illegible] verbis ubi curam habentibus quae significant [illegible] et actualiter curam et habitat parrochianorum [illegible] habere [illegible] docent ita [illegible] cap. [illegible] de clericis non residentibus Joannes Andreas et alij ind. cap. et canon. Arcatrius Immola et Bonifacius in praesenti. Neque obstat quod ecclesia [illegible] habeat parrochianos remanet [illegible] parrochialis et iura ecclesiae [illegible] ut omnes fatentur [illegible] cap. et canon. [illegible] requirit quod parrochialis sit ecclesia [illegible] poena locum habeat ergo sive parrochianos habeat sive non [illegible] ut [illegible] poena locum non habeat. Nam huic considerationi respondendum est [illegible] ind. cap. et canon [illegible] procedere [illegible] ad [illegible] ecclesiae parrochiales quod consistit circa exercitium curae ergo curae exercitio cessante [illegible] habebit locum [illegible] adiungere [illegible] de iure patronatus.

[illegible] excad [illegible]

Ut infero obtinentes Viccarias perpetuas ecclesiae parrochiali si consequantur 253

Secundo Vicarius habens curam animarum non posse resignare. Primo Vicarius in favorem alicuius nec cum perpetua Vicarie et beneficia curata sint in presenti equiparanda, nullus admittendus per recept. 3. aliarum similium. Ut ex litt. tex. et expressius reddendo consta Vacauit si per adeptionem 2 et per consequens [illegible] 1a in favorem alicuius resignari docet Flaminius de resignat. beneficiorum lib. 3 q. 17 n. 115 et 118. idq. procedit q. res habet perpetuum Vicarium consequenter fuerit facilitam possessionem alicuius curati beneficij nec tunc eodem modo vacauit ipso iure Vicaria Ortega de incompatibilitate 1 p. cap. 19 n. 18. atq. ideo resignari non poterit nam postea beneficium amittit ipso iure nullum ius remanet beneficiario et nullum ius habet in se ipso ergo cet. illud resignandi in favorem alterius ita Felinus in cap. 1 in ma. de rescriptis Navarrus consilio 1o. in pro.

Precipit 2o. non. Clemens quintus ut ad sacros ordines ecclesie Vicarij intra annum promoueantur statutum ergo erat in cap. cum in cunctis 7 § inferiora de elect. ut quilibet beneficium curatum habens statuto tempore ordinarie ita ut sic mandato eo hoc non faciens [illegible] privaretur beneficio hoc ad Vicarios perpetuos extendi Clemens quintus voluit [illegible] secunda et [illegible] conclusio quicumque habet ecclesie Vicarij infra unum annum [illegible] ordinari q. sic docent Immola Bonifacius Zanardus in presenti.

§. Et hec quidem verissima sit [illegible] videtur [illegible] dictatione nec quilibet electus ad beneficium ad Vicarium et ad aliquid q. habet dignitatem admitti debet infra annum ad subdiaconatum perueniat hoc privat excepto in [illegible] de elect. [illegible] ergo ut predicta Vicaria q. detineat non exiget ad sacerdotium promotionque et facultate non obstante dicendum est. Verissimum esse puto dictus [illegible] accidenti vat. animad vertendum ergo posse episcopum dispensare cum Vicario perpetuo [illegible] studium ut non teneatur ad sacerdotium [illegible] [illegible] excepto de elect. lib. 6 docet Zanardus et Bonifacius in presenti [illegible] hoc [illegible] nam [illegible] generaliter permittit episcopos dispensare cum his qui detinent ecclesias parrochiales Vicarias aut ut [illegible] illas detinent ergo cum illis dispensare poterit [illegible] studiorum tempore: [illegible] [illegible] [illegible] dubitandi [illegible] ubi dispensatio [illegible] memorato ergo [illegible] si non ad sacerdotium saltem ad subdiaconatum promoveri debeat.

Nec sine rat. statuerunt intra annum ad sacros ordines [illegible] anni Vicarium promovendum clero. nam cum Vicarius ecclesie presit ut sacramenta administret aliaq. q. plurima saluti animarum necessaria exerceat que non posset exerceri. [illegible] constitutiones [illegible] ordinum [illegible] si [illegible] promover exigatur. Ex quibus in fero interpretatione ad textum in cap. nemo dinceps § 15 de elect. lib. 6 ubi hec proponit. Episcopus Vacaverit ecclesia episcopus [illegible] eam concessit pastori. contendebant de iure patronatus querens utrum episcopus possit infra [illegible] a tempore [illegible] cedere et posse [illegible] Bonifacius [illegible] perge et quere que [illegible] necessaria [illegible] fructus ecclesie habere possit et art requiri q. commendatarius ad eum [illegible] vigesimum quintum annum et [illegible] attingat [illegible] q. ipse sit in sacerdotio [illegible] [illegible] ab initio in sacerdotio sit [illegible] ergo [illegible] a iure statutum [illegible] [illegible] nihilominus dicendum est hunc [illegible] non loqui in ecclesia parrochiali [illegible] in commendatione [illegible] q. exerceat ea que sacerdotes exercere possunt que [illegible] [illegible] ubi commendare presumat ante beneficium et commendam [illegible] [illegible] glossa [illegible] nemo [illegible] commendare Cardinalis in presenti Immola [illegible] adulti [illegible] infero interpretatione ad textum [illegible] de [illegible] Vicarij [illegible] [illegible] agat de illis qui regebantur in Vicarijs perpetuis ecclesie [illegible] [illegible] residere tenentur et se in presbyteros ordinari statum compellendos per subtractionem proventuum et fructuum ergo annum a iure statutum [illegible] [illegible] Bonifacius de [illegible] in presenti n. 8 in presenti [illegible] hunc [illegible] [illegible] ius antiquum [illegible] Vicario [illegible] erat prefixus terminus sic erat arbitrarius die [illegible] intra clem. [illegible] annum [illegible] beneficiarijs [illegible] concessit [illegible] perpetuis Vicarijs [illegible] in presenti Clemens [illegible]

die 6. Junij anno 1648.

Edictus ad tertium concursum secundum legem 19 de Henricis iuris pontificii cathedrae sexti Decretalium, quae vacavit morte D. Doctoris Petri Bays. Ioanni provisa fuit in D. Firmenich, et Decretalium minor in Navarro, die 4 Julij anni 1648.

Ad tx. in clem. 1ª de sepulturis, a Doctore Salazar.

Sed antequam eius sententiam penetremus, pauca de eius inscriptione praelibare. Auton in tx. fuit est Clement. 5. in concilio Viennensi celebrato anno Dni. 1311. de cuius hist.ª et processu lato calamo pertractant Robertus Bellarmin. lib. 2. de concilijs, cap. 9. Pater Azor, 2.ª p.te institut. moral. lib. 9. cap. 17. nouiter Spondanus in continuat. Baron. d.º anno 1311. circa eius epigraphe.

Aliud ita rectius praelibatis, casus ex facto contingens ita se habet: Eppus, certis ex causis Ciuitatem interdicto ecclesiastico subiecit; quaesitum est, an durante interdicto, si aliquis decesserit, et ellegerit sepulturam in loco exempto a iurisdict. episcopali, possit sepeliri; cui difficultati respondit conc. in dicto concilio Viennensi, quod exempti, vel non exempti, si corpus sepulturae ecclesiasticae tradiderint, exceptis casibus a iure concessis praeter audaciam et temeritatem ipsorum, sint excommunicati, simulque scienter et consulto sepelientes in coemeterijs excommunicatos publice, et palam vsurarios nominatim interdictos, a qua minime absoluantur, donec arbitrio episcopi Dioecesani satisfactio fuerit subsequuta his, quibus fuerat iniuria irrogata, non obstante quouis dicto priuilegio, sub quorumcumque verborum forma concesso. hactenus species Clem.ae nrae. d.ª 1.ª

Declaro ante quae ab omnibus Interpretibus, in praesentiarum deducitur, haec est, breui verborum ambitu plura continens: excommunicantur sepelientes tempore interdicti in cemeterijs in casibus a iure non permissis, et qui scienter sepeliunt excommunicatos publice, aut nominatim interdictos, siue vsurarios manifestos; comprobant tex. in cap. quicumque 9. 11 q. 3.ª cap. quibus, cap. quaesitum, cap. fratres 13 q. 2.ª tex. in cap. 1. extra de regul. 21. 1. 2.ª tex. in cap. placuit, 13. q. 4. tex. in cap. cum ad monasterium, de statu monach. cap. ... de raptoribus, cap. consuluisti, de decimat. ecclesiae, cap. sacris, de sepulturis, cap. super eo, de raptoribus, cap. similiter, de praebend. vel altaris, tex. in cap. ex priuilegio, tex. in cap. quod inter de priuilegijs, tex. in cap. quod inter, de penitentijs et remissionibus, tex. in cap. a nobis, de priuilegijs in 6. tex. in cap. 2. de haere ticis eodem lib. tex. in cap. vsuras, de vsuris, eodem lib. cap. a nobis, de sent.ª excommunic. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 13. et sess. 23. cap. 19. de iure Regio. l. 15. lib. 9. part. 1.ª L. ... part. 1.ª L. 10. t. 9. eadem part. illustrarunt praeter antiquiores Canonicae Iurisprud. proceres tex. in loculentos commentatores, Ioannes Andreas, Panormit. Guillelmus de Monte Lauduno, Mathaeus R.us Paulus de Leazar, Petrus Ancharranus, Ioannes de Turre cremata, Ioannes de Lignano, Gonzelinus, Cardinalis Francisc. Cobarr. Bonifac. de Vitalinis, Vivianus et alios ad hunc tex. repetentes, et ad tex. in cap. sacris 12. de sepulturis, Angelicus Praeceptor in additionibus ad 3.ª part. q. 17. art. 12. et 13. Ang. Gobinus, de censuris, tabula 2.ª cap. 9. § 9. et de officio eppi, cap. 17. n.º 4. Auila, eodem tract. p.te 2.ª cap. 6. disp. 4. dubio 2. Franciscus Suarez, disp.e 17. de censuris, sect.e 4.ª n.º 5. Nabarrus in manual. cap. 27. n.º 137. Petrus Gregorius, lib. 2. sintagm. cap. 13. Cobarr. lib. 3. variar. cap. 3. n.º 9. vbi eius additionatores Cornelius Pr... et Ioannes Vffelius; Menoch. de arbitrarijs lib. 2. cent. 3.

casu 23. Azebedo in coment. ad lib. 4. noue recopil. tit. 4. l. 18. ... quos
fert Barbosa in p̄senti, et in collect. ad tex. in cap. ad hec, de priuilegijs, et de officio
parochi, p. 3. cap. 26. Bernardus Diaz in praxi, cap. 89, et in eius notis Salzedo =
His

et Pij, et Concil. decretis. Interpretumq authoritatibus, veluti fulcris firmata validissi[me]
substinetur conclusioni n̄re sententia aliqua tn̄ aduersus eā adducere operepretium duxi,
ipsā anxie premere videntur; quibus expositis, amplius elucebit conclusionis n̄re
vt igni, ꝗ obstantia illustratus, clarior flamma emicabit, et in primis illud vtra
contrario ineluctabile argumentum, ꝗ sane dubiosā reddit valde decisionē n̄ram, ngo criminal[ia]
quatumuis grauissima morte extinguuntur, Sarmient. sui lib. 8. select. cap. 9, n̄. 2, tex.
ex publicorum, 20, de publicis iuditijs, l. sciendum, 98. ff. de oblig. et action. l. vnica, C.
delictis defunctorum, vbi scientificus Cuyac. et suauis prudentissimus Donellus, Ant.
Gomez, varia. resolut. tom. 2 de delictis, cap. 1, n. 89, ingeniosissimus Abbas, lib. 4. ...
8, et longa auctorum serie, noster Preceptor Pichardus, n. 51. instit. de perpetu. et temp.
actionibus, tex. est apud nos celebris, in cap. quesitum, 30. 13. q. 2. vbi a Patribus Concilij ...
cernitur publicos latrones ecclesiastica sepultura non esse priuandos, redicatur ...
... vindicare, quam iniuste in n̄ra ... deciditur vsurarios publice, et palam praui[tatem]
hanc exercentes excomunicatos, publiceq interdictos ecclesiastica fore priuandos
tura, cum ea pena locum ꝗ habeat, nisi post mortem, quo tempore, delictum finitum, et exti[nctum]
fulcitur hec ratio, sequenti consideratione, nam excomunicatus tantum priuatur comunione sa[cramentorum]
rum, et fidelium lucuienta, patet ex cap. excomunicatos, 17, cap. cum excomunicato, 8, cap.
comunicauerit, 11. q. 3. cap. 1, cap. si celebrat, de clerico excomunicato, ministrante,
sepulturę traditio adviuentes ex his conventionibus pertinet, nam nec cum eo potest lo[qui]
comunicare, aut manducare, quo nequaquam ex comunicationis sententia debu[it]
tringi = augeri amplius; nam delicta suos debet auctores, nec quis excul[pabi]l[is]
puniri debet, tex. in cap. crimine, cap. nullus, cap. si impunantur, 1. q. 4. sed pena interd[icti]
est tantum modo imposita propter peccatum superiorum, cap. non est vobis, 11, de sponsalibus,
Carrubias, in cap. alma mater, 1. p. §. vlt. de sent. excomunic. lib. 6, igitur inferiores
debent puniri priuatione ecclesiasticę sepulturę ob delictum sui superioris, nec
ientes debere excomunicare, precipue. cum ex nullo modi facto opus meritorum
quatur, nam licet viuis primo consulendum sit, deinde debemus mortuis, qui cum m[ortui]
longe miseratione digni sunt, hoc ꝗ erga illos exhibetur, max. misericordię op[us]
merito indicatur, ꝗ mitissimus Rex dauid, presentiens bene precatus fuit his,
ꝗ Ionatę cadauera sepelierunt, probatur, ex lib. 2. Regum. cap. 2. hec cum est gratia, quę
Salomon dicebat mortuo non esse prohibendam, dum ecclesiastici cap. 2, ait mortuo non
gratiam, idest, sepulturam, vt interpretantur PP. Concilij Trid. ... in ecclesiast[ico]
f. 2. ꝗ et natura feruenter admonet, vt quę viuis fame, et siti enectum ...
nunc sensibus omnibus destitutum misericordia prosequamur, sepulchroq;
in hominum domicilio inferamus, ꝗ sane ... ꝓprię natura, id prę[dicant]
animalium scriptores obseruarunt. et si dum ingrauis colligendis toto ...

occupatae earum aliqua vel onere, vel casu ceciderit, caeterae illa quasi ad tumulum ea in loca, quae sub cavernis ab horreo separata sunt, efferunt, ac propemodum funus ducunt, ita Plutarcus lib. de solertia animal. paulo ante medium, aliaque quiplura cupit circa funerandi pietatem, videat Petrus Gregorius lib. 33 syntagm. cap. 21, Iulius Laxorum, varia rum lucubrationum lib. de prisco funerandi ritu. Paulus Saplerianus in comment. ad D. Davidis lib. de funere hebraeorum; igitur minus recte in nostro textu, mortuos sepelientes puniuntur, sicque et opus pietatis et charitatis exercentes, ob quod laudandi, et honorandi, minime vero erant puniendi.

His difficultatum procellis, varie hinc inde nostrae conclusionis iactatur naucula, sed in tranquillum portum sedatis his fluctibus perducemus, et inprimis aliqua in praesentiarum praelibare operae pretium duxi, ne an dabatarum more disceptatio procedat, et inprimis omissa sepulturae antiquitate, tam apud hebraeos, quam Gentiles, caeterasque nationes alias, omissisque variis ritibus circa sepulturam adhibitis, de quibus videndi sunt Ricard. Iulius Labrius, Petr. Gregor. et alii sup. lato calamo relati Thom. demp. ad Rosinum, dic. Ro. in Paralip. ad caput vltim., vt eorum admonitus ecclesiasticus tantum vella conabarum scire oportet veteres Christianos in primitiva ecclesiae primordiis tanto honore coluisse ecclesias, miraque religione venerose, vt iudicarent nefas esse in eis aliquem sepeliri, cap. nullus, cap. vbicumque 6, cap. placuit, 7, cap. praecipiendum 13, 139. 2a, cap. abolendae, de sepulturis, in tantum vt neque imperatoribus quidem in ecclesiis sepulturae concessae fuerint, namque foris in porticu Divi Petri corpus Constantini magni collocatum fuisse, docet Divus Chrisostomus in homilia 66, ad Populum, et ex eo Nicephorus Calixtus lib. 19. historiae ecclesiasticae cap. 9 et postea ab hac Lege suscepti fuerunt Pontifices, Abbates, sacerdotes, et caeterae personae religiose, et expectatae virtutis, vt patet ex concilio Tiburiensi, cap. 17, Moguntiacum co. cap. 52, Bracharensi 2, can. 18, posteaque Imperatoribus concessum fuit. Vt tradit Hlo ragius lib. 4. Historiae ecclesiasticae cap. 30. vedens iura caesarea prohiberent cadavera in vrbe sepeliri, vt ex prisca illa decemvirali Lege manifeste deducitur, ibi, mortuum in vrbe ne sepelito, Iulius Paulus lib. 1. sentent. § 2, ea ratione ne divina sacra pollerent, existimabant enim, quod si mortui intra vrbis menia sepelirentur, sacra polui aeremque putre fieri, vnde publica loca extra vrbem, et porta exquilina habebant, de quibus Apianus Alexandrinus lib. de civilibus bellis. vnde christiani aliunde sepeliri debebant, vt in caemeteriis, namque albo priscis nascentis ecclesiae temporibus, caemeteria in certa fuisse tradit Durantius de ritibus ecclesiae lib. 1. cap. 23. adeoque Christiani caemeteria in honore fuerunt, vt ea magna religione collerent, vtpote in quibus reliquiae maiorum venerabantur, vt tradit Varonius lib. collerent, vtpote in quibus reliquiae maiorum venerabantur, vt tradit Varonius, Le maistre, de bonis et possessionibus ecclesiae lib. 1. cap. 19, vnde in anno, 226, et intelligitur noster textus. Vbi in caemeteriis, dum prohibet ne excommunicati, et interdicti, ac vsurarii sepeliantur in caemeteriis, ex eo quia adhuc vigebat

150

sepeliendi mortuos in cęmenterys, qui usq ad eo viguit, ut nullus fidelis in loco non religioso sepeliri posit, cap. nemini, et timemus, 13, q. 2a, ea eleganti ratione, scilicet, martirum et sanctorum, quibus ęcclesia dicata est, patrocinio, et intercęssione relevarentur, q minus in ecclesiis, et cęmenterys ab immundis spiritibus vexarentur, ut docte consideravit Durantius, et Benedictus, quos refert Doctissimus Barbosa, de off. Parochi, cap. 26. ab hoc tamen beneficio plura hominum genera ob delicta arcebantur, primo enim infideles, Pagani et heretici, cap. excommunicamus, et credentes, de hereticis; secundo decedentes in torneamentis, cap. 1, et 2, de torneamentis, quod hodie confirmatur a Concilio Tridentino, sess. 25, de reformatione, cap. 19, Hugolinus, sup. Gratianus, discept. forens. cap. 40; tertio qui semel in anno fuit confessus, cap. omnis, de penit. et remiss.; 4o religiosi propria bona habentes, cap. monachi, de statu monachorum; 5o occidentes seipsos, cap. placuit, 23, q. 5; 6. non solventes decimas, cap. prohibemus, de decimis, alii q., quos post Menochius, et Moneta refert Barbosa, d. cap. 26, inter quos non ex nostro textu, sed ex antiquis Iuribus excommunicati ab [illegible] ęcclesiastica sepultura arceantur, cap. consuluisti, 7, de consecrat. ęcclesię, vel altaris; publici usurarij, cap. que quidem, 2. de usuris, lib. 6; notorie interdicti, cap. ut privilegia, 23, de privilegijs, unde si queratur, quid in nostro textu, noviter constituatur, cum id iure communi constitutum, ac prohibitum fuisset, respondeo penam adversus sepelientes excommunicatum ipso iure incurrisse; ad huc non esse positam ullo Pontificis decreto, ex gravamine, ut non absolvatur, nisi prestita satisfactione arbitrio, ut notat glosa, in presenti, verbo nulletenus, Navarr. ubi sup. secundo etiam Ius novum in Clementina apparet, videlicet antiquitus sepelientes excommunicatum pariter excommunicatus remansisse consuluerit; hic tamen hec pena restringitur ad sepelientes tamen publice excommunicatos non oculte, deinde, quia iure communi exempti, et privilegiati sepeliebant absq ulla pena passim excommunicatos interdictos, et usurarios, que [illegible] exemptiores coerciguntur a Clemente nostro, in presenti, ita ut sive exempti, sive non exempti sepelientes excommunicatos, pari excommunicatione ferantur.

Nec hoc sine ratione constitutum est, namq disponente iure nostro; quibus vivis non communicamus, nec defunctis communicare debemus, textus in cap. 1, 24 q. 2a, cap. sacris, de sepulturis, at communio cum excommunicato, publice usurarijs, et palam interdictis in vita prohibita est, cap. cum excommunicato, cap. excommunicatos, 11 q. 3a, cap. 1, de usuris lib. 6, quo nec eis defunctis communicare debemus, augeturq namq in terrea, que referuntur ad res sacras, enumerata sola illa, que intercedit tradendo corpus defuncti ęcclesiastice sepulture, d. cap. non sit, 13 q. 2. q. nec communicatio detur cum illis, nullus debet eo sepelire, plurima ex[illegible] iuris, ex quadam similitudine, deducta ex l. 2a ff de cadav. punitor. ubi dicitur cadavera eorum, qui in insula deportabantur, et relegabantur, non posse post mortem in civitate transferri, sed etiam post mortem pena manere, tradidit huius [illegible] interpres, Primicerius hispanus, Scępola, eximius Pres. Covarrub. lib. 2, cap. 1, ex eadem etiam ratione, [illegible] venit, ut tempore interdicti ęcclesiastica [illegible] fidelibus denegetur, nisi privilegio suffulti sint, q eis eo tempore [illegible]

[illegible] [illegible], invenit [illegible]

inter fideles non sit, cap. alma mater, de sent. excommunicationis quae in sententia, de sent. excommunicationis in 6. et cum ecclesiastica sepultura sit quodammodo communicatio inter fideles iuste eo tempore denegatur, Cobarrubias, ubi supra et Zabarela in presenti; animaduertendum tamen est, nostrum procedere textum, hisantum duobus casibus, quando sepelitur notorius percussor clerici, vel excommunicatus nominatim, et publice denunciatus, ex doctrina Martini quinti in extrauagante communi. ad euitanda scandala promulgata in concilio Constantiensi, nam ceteri excommunicati etiamsi sint publice, dummodo non sint denunciati, non priuantur fidelium communione, ergo nec sepultura, sed enim nec in veritatis lucem aperiamus, in iuste dubitandi rationes nebulescant Styli ad ipsas vomere in vertendum indictus relectioni modus euincet, et de primo.

Hic potest alia dubitatis ledu... supresstu textu.

Nec obstat 1.ª ratio dubitandi; nam licet crimine morte extinguantur, tamen iuste defunctus punitur poenis inuersis in vita propter delicta perpetrata, nam licet ecclesia tantum habeat potestatem circa viros tamen in corporibus mortuorum poenas exequi, et declarare recte potest, si illustrandus et intelligendus textus, in cap. 2. episcopus, quando ab hereticis, et argumentum sic facile diluitur; nam respondetur, nostrum textum intelligendum esse de interdicto speciali, nam duplex est interdictum generale aliud, et aliud speciale, ut tradit Cobarrubias, ind. cap. alma mater, ille enim qui dedit causam interdicto iuste punitur priuatione sepulturae, illi vero, qui non causam dederint, iure communi non poterant sepeliri, inspecto tamen huiusmodi priuilegio, et aliis casibus a iure permissis, iuste possunt sepeliri, et sepelientes non puniuntur.

Ad ultimum argumentum respondeo, quod licet opus pium sit, cadauera tumulare, et funus ducere, sed tamen procedit in sepulturis eorum, quibus lege ecclesiastica prohibitum non est; unde cum a iure prohibitum sit, excommunicatos, interdictos, et usurarios, in ecclesia sepeliri, eos sepelientes, utpote sanctiones ecclesiasticas euertentes merito puniuntur, praecipue cum in nostro textu id facerent, in contemptum clauium ecclesiasticarum, ut luculenter probatur ex illis nostri textus verbis, nec sine contemptu clauium ecclesiae: iuste ergo excommunicationis gladio feriuntur, ullo exemptionis priuilegio non obstante.

His ergo sedatis dificultatum fluctibus, aliqua Pontificum responsa pandemus, et inprimis precarii iure accipit nostrantis lon sententia, in cap. super eo, 2. de raptoribus incendiar. et violator ecclesiarum, hanc ibi proponit speciem Eugenius 3. in concilio Mel... densi, quidam nefando ausu, et iniqua prauitate in ecclesiarum violatione fuerant deprehensi, ait, quod penitentia eis erit deneganda, et non solum his, verum etiam violentis raptoribus, et quod nisi prius cum possint, ablata restituant, vel emendationes se reddi derint benefitium eis penitentiae penitus denegatur; simul ecclesiasticae sepulturae benefitium eis interdicatur, per concilium, et asserit, quod nullus clericorum eorum sepulturae intersit, neque ab eis elemosinam recipere audeat, prosequitur, et in calce textus, affirmat, quod si aliquis presbiterorum, vel clericorum contra hoc decretum sepulturae in esse ausus fuerit, vel eorum elemosinas accipere presumat, audinis, seu

seu damnum irrecuperabiliter senciant, et ecclesiastico benefitio penitus priuentur: et sic precipua Clementis nri. sup.a constituitur sequenti consideratione ariete, ait Clemens, q. inter essentes, et sepelientes eos, qui prohibiti sunt ecclesiastice sepulture tradi excommunicationis gladio feriuntur: ast ind. ca. super eo, de raptorib. Q. ordinis damnum, et ... tur, irrecuperabiliter paciuntur, q. aut perpera concilius Vienense, in clement.a nra aut minus recte Meldense decrevit. Vlterius infert, hic latet scopulus, nam aperitur in clement.a nra aduersus sepelientes, et sepulturae interessentes, satisfactione p... tita arbitrio Diecesani, penam extingui, satisfactio non admittitur ind. cap. siquidem ibi asseritur. damnum ordinis irrecuperabiliter sentire, ecclesiastico benef.o priuari cur tamen vari.e cum idem delictum, et eadem in vtraque parte ratio puniendi: sed vt hos vitemus scopulos. sequentis discriminis splendenti Pharo emicabit solutio: asserendum est, quod ... na inter hos cassus discriminis ratio splendit, nam raptores etiam si violenti sint, et eis ecclesiastica sepultura denegetur, tamen cum excommunicationis nodo irretiti non existant ... essentes eorum sepulturae, et eos tumulantes non incurrunt ipso facto excommunicat... noster autem clemens. q.us loquitur de excommunicatis publice, nominatimq. interdictis ... vel manifeste vsurariae grauitate exercentibus, quos sepelientes ex nra Clemen... excommunicatione maiori affici certum est, = Vlterius ex eodem textu omnino euerti... sup.a nra, q. si maius delictum est, excommunicatos publice, vel nominatim interdict... sepelire, quare si satisfiat his, quibus iniuria irrogatur, absolutionem excommunicat... nis consequentur, et ind. cap. asseritur. irrecuperabiliter damnum ordinis sentire ... cui difficultati Panorm.s respondet ex mente Ioannis Andreae: Verbum, illud. irrecupe... biliter, positum fuisse ad denotandum, quod eppus proprius non potest hunc ad ordinis am... restituere, q.a inquit, requiritur Summi Pontificis dispensatio; quae sup.a, etiam tene... Glosa, in cap. cupientes, de elect.e in 6; sed salua pace tanti Autoris asserendum cen... verbum illud, irrecuperabiliter, intelligendum esse, quo ad ipsum eppum, vt ita suspensi ... tales raptores, donec eppus cum eis dispenset; quae solutio probatur ex textu, in cap. quia ... omnibus, de vsuris, deducto ex concilio Lateranensi sub Alex.o 3.o cp. 14. ibi, et donec a... arbitrium eppi satisfaciat, ab offitij sui maneat execut.e suspensus =

Vlterius venit illuminan... tex. in cap. quamquam, 2, de vsuris, lib. 6. vbi vel religiosos, et clericos decreuit Gregori... X, in concilio Lugdunensi, sepelientes vsurarios manifestos penis Lateranensis concilii subiac... quae pena erat suspensio ab offitio suo, donec ad arbitrium eppi sui satisfaciat, vt paulo a... dicebamus. et probatur ex cap. quia in omnibus, 3.o de vsuris, vbi statuit Alexander 3.us ... concilio Lateranensi, sepelientes vsurarios manifestos. executione offitii suspensos ... nere: tunc sic insurgo. aduersus clementem nram; enim vbi solum imponitur pena susp... sionis ab offitio sepelientes vsurarios manifestos; ... Canonicas sanctiones ... tenus propositas. imponit Clemens noster sup.a, excommunicationis ipso facto incur... verum ex cap. adductis obuia est, et ad manum huius artissimi nexus liberalis solutio ... pe. ind. cap. quamquam, de vsuris, non negatur. sepelientes manifestos vsurarios esse exco... municatos, imo potius affirmat, nam ex eo quod necessaria est dispensatio ab ...

colligitur non posse celebrare ex eo, quod suspensi erant propter excommunicationem, et donec eos episcopus absoluat, et suspensionem tollat, absque dubio non poterant celebrare, vnde nihil statuitur aduersus conclusionem nostram, siquidem vt incepi, etiam si excommunicationi subijciunt, ob quam non poterant celebrare, =

Ex qua Iuris peritissima paremia, quam vltra commune galea dotauimus; micat Concilij Lateranensis decretum, can. 9, vbi ex querimonia, et questione pluriuum episcoporum preuentum fuit ad notitiam Patrum sacri Concilij, quod templarij, et hospitalarij, et alij religiosi professionis excedentes priuilegia, seu induita a Sede Apostolica contra episcopalem iurisdictionem multa presumebant, interque refert Concilium, quod tempore interdicti, ab episcopis positi mortuos apud predictas ecclesias sepelire presumebant. contra quos decernunt sacri Concilij Patres, quod si templarios mortuos ausi fuerint sepelire tempore interdicti subiaceant, interdicto ecclesiae, in quibus mortui hi sepulti erant, et quod degerunt irritum, et inane habeatur, ex quo decreto Concilij Lateranensis constat nullam penam infligi sepelientibus, sed tantum ecclesias, in quibus sepeliuntur mortui, tempore interdicti remare interdicto subiectas, quo minus recte Clemens noster, dum punit sepelientes fideles tempore interdicti = Cui dificultati respondeo; nam in dicto canone, 9, tantum agitur. vtrum interdicta essent ecclesiastica, in qua sepeliebantur a templarijs, et hospitalarijs christiani tempore interdicti, quia respectu priuilegij eis concessi intentabant nullo interdicto debere, nec posse affici suas ecclesias, ob quam causam Patres Concilij decreuere. contra ex eo, quod isti templarij, vel hospitalarij abvtebantur indultis eis concessis, ecclesias, in quibus humabantur corpora defunctorum, interdicto subiacere [illegible]; sed non disputat Concilium, de penis imponendis transgressoribus constitutionem ecclesiasticarum prohibentium tempore interdicti fideles ecclesiastice tradi sepulture, quia hoc relinquerunt Iure communi =

Deinde infero interpretationem ad nobile decretum Concilij Salisburg. Prouincial. in causa fidei, ac morum sub Everardo Archiepiscopo. anno Domini 1420, tempore Martini, quinti Pontificis Max. can. de sententia excommunicatione, suspensione, et interdicti, ibi sancitur; vt quicumque intra cementerium loci interdicti, aliquod corpus, seu corpora defunctorum sepelire presumpserit, aut operam, aut auxilium prebuerit, et aliam facere presumentibus, excommunicationis penam ipso facto incurrantur; a qua nisi per Methropolitanum [illegible] commiserint, absolui [illegible], vel Diocesanum, vel eum, cui super hoc suas vices specialiter commiserint, absoluantur, quod decretum mirum in modum nostram decissionem confirmat, siquidem ipsamque fere verbis precepit, quod nostrum Concilium Vien. iubet. sed addit vltra Clemens quoniam absolutionem, satisfactione prestita, non solum posse prestari ab episcopo Diocesano, sed etiam ab Archiepiscopo Methropolitano, vel eo, quem vices suas habuerit; sed decretum huius Concilij, quatenus asserit mortuos sepultos tempore interdicti exhumandos esse; dificile redditur ex eo, quia interdicti tempore sepulti exhumandi non sunt, maxime quando causam interdicto non dederant, nec nominatim erant interdicti, quod verissimum esse credo; quia ecclesia solum prohibet actum sepeliendi, non vero effectum, [illegible] quam iam mortuum sepulturae traditum esset, exhumare defunctorum cadauera, maximum, et execrabile delictum iudicatum fuit amatoribus nostris, et proximum sacrilegio, varijsque penis audatiam eorum creatos, cum et lapidem tunc mouere, et terram mouere, et cespitem euellere

pximus, sacrilegio maiores nri semper habuerint, vti disertissime probat ex text. in l. qui sepulchro, 4.ª, tex. in l. pergit audacia, 4.ª C. de sepulchro violato, tex. in l. sunt 43, ff de religios. et sumpt. funer. vnde pulchre, et strictissime Diui fratres edicto ad nuerunt ne vero sepulturæ traditum, idest terra conditum corpus inquietetur, tex. in l. Diu 39, ff de religios. et sumpt. funer. et hinc Paulus eleganter scribit, quod qui corpus perpetuæ sepulturæ traditum mandauerit, et solis radijs ostenderit piaculum comittit, videndus Cujac. obseru. cap. 13, qui lato calamo diuiti penna, plura cumulauit Pieridum delicijs, omnique litteratura cultissimus. D. D. Laurentius Ramirez de Prado, in pentecontarco, cap. 37. re tamquam delectum patrareta, solum prohibet Ecclesia actum sepeliendi, non vero effectum, por quod mortuus sepultus est, non enim inhibet fideles corpora semel sepulta in loco sacro, manebit late, et splendide exponunt Hostien. in rubrica clem.ª Vbi cis, et in cap. anol..., ... excomunic. et scientificus Suarez, de censuris, disp.e 39, sect.e 1.ª n.º 20, igitur con nonicas sanctiones statuitur, ind.º canone, exhumanda esse, defunctorum cadauera; huic anxietati sine Duce, Rmi existimabam, decretum d.i concilij salisburgensis in gendum esse de laicis officium sacerdotale vsurpantibus, et tempore interdicti sepelien corpora defunctorum, quæ exhumari precipit predictum concilium, non vt inhumata remaneant sed vt iterum religiose, et deuote cum clericorum orationibus, et psalmodijs sublato inter dicto, sepeliantur plausibilius, vtinque vestræ censuræ hæc solutio videatur melioris in terpretationis asserenti prouissime assentiar, libentissime subscribam. adquod pa... ...rem cui vices comittit, quod subrogatus sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, l. 10, §. ... ff si quis cautionibus, ——

Interpretor tex. in cap. quod in te, de pœnit. et ... vbi tempore interdicti sepeliunt; Respondeo, non pulsatis campanis, et ... ssa voce, nullo priuilegio suffragante; cum quibus finitur rrua clement.ª vtinque ad laudem Dei omnipotentis ——

§ finis — rrua clement.ª —

In Concilio Bracharensi primo cap. 34 statutum est, si quis vim [illegible] sibi, aut per ferrum, aut per venenum, aut per praecipitium, vel suspendium, vel quolibet alio modo violentam mortem sibi intulerit, pro ipso in oblationibus ecclesiae nulla commemoratio fiat, neque eius cadaver ad sepulturam deducatur, quod idem Patres statuerunt observandum esse in eo qui propriis sceleribus punitur. Ex quo decreto [illegible] sex aserturm colligitur inter huiusmodi [illegible] [illegible] exponendum. Primum sic se habet: [illegible]. Non debet fieri commemoratio in missa ecclesiae oblationibus pro illis qui sibi voluntarie mortem violentam intulerunt, vel veneno, ferro, aut quolibet alio modo. Probant hanc conclusionem [illegible] quinque 4. 22 q. 8. cap. [illegible] q. 13 q. 2 cap. ex parte 3. cap. significavit et [illegible] alii de corpore vitiatis cap. 1 et reliquis, et Venerabilis [illegible] cap. 2. et finali. Illustrant hanc assertionem Turrecremata ad [illegible] textum Archidiaconus et alii antiquiores. [illegible] Quintiliano Sylvestro, praxi canonica cap. 17. Azor institutionum moralium 1 p. lib. cap. 31. q. 9. [illegible] lib. 2 [illegible] cap. 1 n. 11. Menochius de arbitrariis casu 284. n. 85. Lara de capellaniis lib. 1 cap. 1. n. 13. Antonius Gomez tomo 3. variarum cap. 3. n. 8. et refert Julius Clarus et alios praticos, et Barbosa in collectan. ad [illegible] textum n. 1. et sequentibus. =

Verum aliquis hanc nostram conclusionem confirmare [illegible] et [illegible] rebus ex receptis [illegible] Prima ratio [illegible] secundum Divus Augustinus in epistola 107. Divus Chrysostomus et alii ecclesiae Doctores posuerunt orationem [illegible] et fieri pro [illegible] mortuis, et [illegible], et omnibus illis qui sunt a ecclesia [illegible] alieni, ut ad fidem [illegible] [illegible] sed [illegible] mortem sibi intulerunt [illegible], nec alienis [illegible] fideles [illegible] ergo [illegible] pro [illegible], licet et pro illis qui mortem violentam sibi intulerunt [illegible] debent [illegible] [illegible] videtur [illegible] filiis communicare [illegible] [illegible] communicatio non est denegandam [illegible] absolute [illegible] communicatio [illegible] communicatione cadavere in textu cap. [illegible] 6. q. 4. et 2. =

Nouerit etiam [illegible] assertionem non [illegible] sequeretur [illegible] est mortem assumere propria authoritate per [illegible] dicitur, siquidem legitur plures sanctos seipsos interemisse, ut dicitur de Sansone, et aliis [illegible] martyribus [illegible] sicut in carceribus [illegible], et [illegible] illis [illegible] [illegible] [illegible] exempla [illegible] D. Thom. 2a 2ae q. 123. art. 1. et 2. et [illegible] Paulus [illegible] [illegible] fugere noluisse [illegible] [illegible] carceris [illegible] virtute aperti [illegible] Probatur haec ad hanc probandam libertatis in gratia [illegible] [illegible] Pauli [illegible] [illegible] [illegible] 9. 8. [illegible] illis [illegible] licet enim etiam sexus naturalibus [illegible] [illegible] [illegible] probatur [illegible] [illegible] [illegible] est tam sanctus, qui martyribus [illegible] multisque aliis personis propria authoritate mortem assumere [illegible] [illegible] pro illis non est orandum, praecipue [illegible] licitam exercentes [illegible] non debeant. =

Denique [illegible] sequeretur [illegible] si propter aliquam rationem mortem sibi inferant propria authoritate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illorum qui tales [illegible] [illegible], sed D. Divus Hieronymus in epistola ad Galatas cap. 6. [illegible] in [illegible] 13 q. 2. ait in praesenti saeculo orationibus [illegible] [illegible] [illegible] ante tribunal Christi venerimus, nec Job, nec Daniel, nec Noe rogare posse pro quoquam, sed unumquemque portare onus suum, igitur [illegible] D. Hieronymus [illegible] [illegible] [illegible] quisque onus suum debeat portare, [illegible] [illegible]

praedicti criminis gravitate non esse sumendum quo auxilio sibi mortis, et omnibus hoc sit denegatum =

His praesuppositis, minime refragantibus, dicendum est verissimam esse nostri textus assertionem cuius decidendi rationem et facile demonstrare possumus animadvertimus inter Dei mandata illud praeceptum quintum, non occides, cuius natura, et effectus ille est, ut non tantum referatur quo ad alium, verum etiam quo ad semet ipsum, et prohibet occidere animam, ut scribit Divus Augustinus lib. 1 de civitate Dei, et post ipsum D. Thom. ubi supra et refertur in cap. si non licet 23 q. 5 ubi dicitur quod si non licet alium occidere cur se ipsum occidere liceat. Cuius criminis [illegible] causa plures poenae in iure appositae fuere et inter eas [illegible] ut ex [illegible] [illegible] ex lege [illegible] de [illegible] ut tradunt Cobarrubias et Antonius Gomez ubi supra et hoc praeceptum ita in nostro iure est acceptum ut illius [illegible] prohibitum sit homini cuius liber membri mutilationem facere; ita ut si fuerit sacerdos irregularis [illegible] efficiatur ut ex [illegible] 3° ut significavit de corpore vitiatis [illegible] quod tradunt [illegible] dicto cap. 17 Suarez de censuris disp. 51 sectione [illegible] et alii plures quos refert [illegible] in Collectaneis ad dictum caput significavit Collectanea 69 fere per totum =

Deinde animadvertimus se ipsum quem posse occidere [illegible] modis [illegible] et mediate, [illegible], [illegible], et [illegible] ea intentione ut inde mors sequatur. [illegible] [illegible] id est permittendo se ab aliis occidi et dicere [illegible] mediate ferro laqueo et aliis modis de quibus in nostro textu. Primo casu si eo animo [illegible] [illegible] sint [illegible] ut mors inde sequatur peccatum mortale et [illegible] hoc non est orandum; [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ut animadvertit [illegible] 22 q. 147 art. [illegible] et hoc peccatum [illegible] est contra charitatem [illegible] aliquo modo contra iustitiam. 2° vero casu id est quando permittit quis se ab aliis occidatur regulariter peccat [illegible] fortasse pro fide [illegible] et [illegible] martyrii = Tertio vero casu neque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] semper peccat qui voluntarie mortem sibi [illegible] modis in eo [illegible] positis [illegible] [illegible] legitur Fagundez ubi supra =

Inde iam proponenda venit nostra assertio [illegible] [illegible] [illegible] orandum non est pro eo qui [illegible] [illegible] voluntarie quoniam [illegible] homo non est dominus membrorum suorum [illegible] [illegible] ad L. [illegible] [illegible] anima sua quae preciosior est corpore; [illegible] alium interficiens irregularis efficitur et aliis pluribus poenis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homicida [illegible] [illegible] in L. cum [illegible] 23 § excipitur ff. de aedilitio edicto § penultimo ff. de bonis eorum qui [illegible] et [illegible] illud vulgare qui sibi non parcit nobis vel mihi quomodo parcet. Talis enim occisio est contra inclinationem naturalem et contra charitatem secundum quam quilibet debet se ipsum diligere = Accedit in huius rei confirmationem quod vita hominis est donum Dei et [illegible] potestati subiecta [illegible] qui se ipsum vita privat in Deum peccat [illegible] enim pertinet iudicium mortis et vitae secundum illud Deuteronomii 22 ego occidam et vivere faciam. Sic [illegible] voluntatem domini cuius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod magis [illegible] in observatione praeceptorum diminutio

Domino obedire debemus et praecipue in conservatione iuris. Accedit et illud quod praedictum crimen grave est quia propter Ecclesia praecepit ad illud detestandum ut pro illis suffragia non emittantur. Dum tamen voluntarie mortem arripuerint et impaenitentes decesserint. Adducunt hanc decidendi rationem Covarrubias supra citatus loco supra citato.

Quod vero iam non obstant dubitandi rationes superius adducta in 1.a qua dicebamus pro infidelibus orandum esse ex D. Augustini et Chrysost. authoritatibus. Nam dicendum est Sacerdotes sacri[illegible] et orare Ecclesiam pro infidelibus recte posse fieri ut illi donent fidei et ut lumen veritatis accipiant et etiam cathecumenis ut in fide confirmentur et non exinde sequitur quod debeant fieri pro illis qui voluntarie mortem acceperint. Neque inverit dicere quod cum illis erat communia iniuria et quod sic deberet esse [illegible] nam illud quod proponitur in dicto cap. Sane 2.4 q. 2 debet intelligi respectu aliorum fidelium qui propria manu mortem non assumpsere neque tam atrox delictum commisere ut docet Suarez citatus [illegible] n.o 4.

Deinde non obstat 2.a rationibus adducta ex eo quod martyres morti se offerant quoniam hi actus et si sit mortis proximus tamen est mediante [illegible] ex bono fine et ex iusta causa et [illegible] neque ad exemplum hoc debet trahi siquidem ad quam talis fidei praedicationem opportebat eos non fugere et ratione ob potius quod illis [illegible] memoria in [illegible]. Quod tunc de Sansone et aliis Sanctis feminis quarum memoria [illegible] Ecclesia Celebrat adducit Augustin. potest intelligi ut ipse animadvertit divina inspiratione interveniente. Neque ad probandam praedictam libertatem quidquam facit Luis Consalv. Card. Authoritas relata in d. L. peculium § si servus ff. de pecul. quoniam praedicta verba procedunt de facto non vero de iure, ibi namque prohibet ut nemo in se ipsum saeviat ut ex nostro textu constat etiam dictum est.

Denique non obstat postremi argumentis dubitandi adducta ex D. Hier. authoritate relata in cap. in praesenti Sabalo de 13 q. 2 quoniam duplicemver potest intelligi aut dicendo procedere in illis qui moriuntur in peccato mortali quasi sensus sit orabit animum non prodesse mortuis impaenitentibus quia tales permanent quales ex hinc decesserunt. Vel melius dicendo praedicta verba esse intelligenda pro tempore Iudicii universalis ubi ultima [illegible] sententia [illegible] nulla datur misericordia interim tamen dum tale tempus advenit orationibus et suffragiis fieri posse et prodesse in purgatorio existentibus ut docet Bellarm. in d. lib. 1 cap. 1 n.o 13 cum seqq.

Veniam ad solutionem praedictam ad 2.m dubium. Opponi videtur Concilium Illiberitanum Canone 60 ubi ait Si quis idola fregerit et ibidem fuerit occisus non recipiatur in numerum Martyrum ergo non recte dictum est Martyrum [illegible]

permissionem eo Deo offerre pro fide. quoniam omissis pluribus solutis quas adducit
D. Ferdinandus de Mendoza lib. 3. in confirm. Concilii Illiberitani cap. 95 frangendum
idola frangentem in numerum Martyrum non recipi quoniam intempestive
et inconsideratum illud faciebant. quippe Christiani moti exemplo
Divae Eulaliae desiderabant idola frangere et hoc facientes fideles conturbabant
et perturbabant adeo ut eandem quoniam intrepide vitam terminabant
statuerunt PP. praedicti Concilii ne in numerum Martyrum reciperentur
ut animadvertit Spond. in Epitome anno 303 n. 11 et post eum [illegible]
de Iure Indiar. lib. 2 cap. 20 circa finem ubi ait frangendum praedictorum idolorum
valde utilem fuisse in Indiis Occidentalibus quoniam facilius hoc facto
barbari ad nostram fidem convertebantur tanquam deficientibus illis suis
Diis =

1. In 1.o insuper instruct. ad Alex. 3. inquit de reliquiis et veneratione sanctorum ubi pro
ponitur quendam hominem in ebrietate constitutum ex ipsa periisse et reprehendit
fideles eum tanquam Sanctum venerantes dubium quod movet est quoniam
pro in ebrietate pereuntibus vix Ecclesia permittit orationem et quod nemini licet
aliquem venerari pro Sancto absque Romanae Ecclesiae authoritate etiamsi
miracula faciat = Ecce textus ubi propter huius hominis propria authoritate
idest ebrietate occasum in eo stante permansere ubi pro eo vix orandum sed
etiam quandoque probabiliter pro eo non orat Ecclesia = Notat textus decimus
ebriosis inter ebrietatem assiduam et casu evenientem 1.o casu peccat mortaliter
et pro eo non est orandum 2.o [illegible] pro eo debet orare Ecclesia et sic debent intelligi
praedicta verba vix = † = apparet [illegible] quasi ait nullus pro Sancto colendus et si miracula
faciat absque Romani Pontificis authoritate obstant textus in cap. [illegible]
quando 1.o de consecratione dist. 3. [illegible] Episcopi [illegible] sufficere ad hoc ut festum
in suis dioecesibus servetur quod illis placuerint [illegible] absque Romani
Pontificis authoritate aliquos Sanctos [illegible] ascendere et eis dies festos dicare = Sed
hi textus intelliguntur [illegible] procedere [illegible] in tempore quo Romani Pontificis
[illegible] sufficiebat authoritas. hodie vero necessaria est expressa [illegible] quae alia
alia adducit [illegible] lib. 2 instit. moral. lib. 5 cap. 6 Barbosa de potest. episc.
[illegible] alleg. 47 [illegible]

2. Hinc infero [illegible] ad Innocentium 3. [illegible] in cap. ii de sepulturis ubi praeponitur
quendam sollicitasse mulierem de stupro quae ut illud vitaret ex ponte in flumen
submersa fuit dubitat Pontifex an Ecclesiastica sepultura donari debeat et pro illa
orandum et respondit Pontifex [illegible] illi dedi [illegible] textu decisio [illegible]
sed [illegible] quoniam [illegible]
in flumen cecidit [illegible] textus decisio

[Margin notes:] [illegible] ad Innocentium 3. [illegible] [illegible] quoniam [illegible]

3° Deinde infertur instar ad textum [illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] si
fures et latrones in furando fuerint occisi pro quo orandum ni [illegible]
non auctoritate propria authoritate mortem [illegible] et [illegible]
ni [illegible] in nostro textu [illegible] = [illegible] dicendo idest pro furibus et latronibus
ni [illegible] quoniam [illegible] mortali accesserit permissum est [illegible] occidere
ni solum pro defensione vitae et [illegible] cap. 2 [illegible] de homicidio
neque [illegible] obstat quod dicere quod Ecclesia judicat de occultis [illegible] sequi [illegible]
[illegible] occultum et manifestum [illegible] et [illegible] occultum et [illegible]
sepultura Ecclesiastica nisi [illegible] aliqua signa sint contritionis [illegible]
[illegible] Concilium [illegible] debent intelligi [illegible]
1° de [illegible] sup. [illegible] = [illegible] quatenus dicit [illegible]
[illegible] Diacono confessionem factam fuisse [illegible]
circa finem =

4 Deinde infertur instar ad textum [illegible] 2395 [illegible]
Infertur [illegible] neminem posse propria authoritate mortem assumere et si [illegible]
[illegible] periculum [illegible] in nostro textu absolute
[illegible] ut quis se occidat. Duplicem respondet [illegible] in hoc textu [illegible] dicendo
[illegible] neminem occidi posse etiam
illa verba [illegible] intelligi [illegible] sensus sit [illegible] tanquam emendationem [illegible]
pro castitate. Verum quamvis hoc sit verum [illegible] Dei aut inspiratione eius [illegible]
[illegible] adducit D. Aug. [illegible] lib. 1° de Civitate
servandam castitatem se occiderunt [illegible]
Dei =

5 Deinde infertur instar ad textum [illegible] quod [illegible] quicunque
clericus decesserit in bello aut in rixa aut in ludis [illegible] in oblatione
neque [illegible] sepultura [illegible] intelligi de secularia
ni [illegible] aut [illegible] =
[illegible] de [illegible] =
[illegible] instar ad textum [illegible]

6° Deinde [illegible]

[illegible]

[illegible] licet [illegible] manu [illegible] Capitulo [illegible], [illegible] Collat[illegible] [illegible]
[illegible] notari [illegible] licet nullus [illegible] propria authoritate [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] Capitulo [illegible], [illegible] servandus [illegible] [illegible]
[illegible] = [illegible] dicimus [illegible]
[illegible] nulla ratio [illegible] liceat [illegible] authoritate
[illegible] nec [illegible] servandus [illegible] nec [illegible] [illegible] illud [illegible]
[illegible]
[illegible] Colla[illegible] [illegible]
[illegible] taliter [illegible]
[illegible] Thomas [illegible] art. 7. [illegible]
[illegible] de homicidio [illegible] de delictis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in Collatione [illegible] =

[illegible] interpretatio ad [illegible] cap. quicumque [illegible]
[illegible] in bello, aut [illegible] nec in [illegible] pro [illegible]
[illegible] Ecclesiastica [illegible]
[illegible]
[illegible] Ecclesiastica [illegible] = [illegible]
[illegible] quaecumque [illegible]
[illegible]
[illegible] debet [illegible] sepultura [illegible] significat Ecclesiastica [illegible]
[illegible] oblationibus, ex [illegible] de sepultura [illegible] ad illa, [illegible] Ecclesiastica [illegible]
[illegible] dubitatio ibi [illegible] = Archidiaconus, Bellamera, [illegible]
[illegible] Clerico nec oratio nec oblatio [illegible]
[illegible] sepulturae [illegible] correlativis = [illegible]
[illegible] 29. [illegible] = [illegible]
[illegible] in bello, aut [illegible]
[illegible] bello [illegible] Concilij [illegible]
[illegible] Clerici [illegible] cap. quicumque 6. 23. q. 8. [illegible]
[illegible] =

[illegible] explicandus [illegible] difficilius [illegible]
[illegible] depraedando occiderunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] cap. [illegible] =
[illegible] latrone [illegible] cap. [illegible]
[illegible] C. de [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] homicidio, [illegible] latrones = [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] depraedando [illegible] =
[illegible]
[illegible] 45. [illegible]
[illegible] =

[illegible] licite [illegible]
[illegible] Felinus [illegible] 22 [illegible]
[illegible] lib. 4. [illegible]
[illegible] Zachias [illegible] Controversiam [illegible]
[illegible] de homicidio [illegible]
[illegible] Thomas [illegible]

Resp. ad [illegible] disp. 6. [illegible] Ex quibus [illegible] ideo [illegible] de [illegible] [illegible] latronibus, [illegible] in peccato mortali decedere [illegible] Catholica [illegible] cap. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] et latrones peccat lethale [illegible] explicat Molina [illegible] [illegible] Suarez [illegible] cap. 7. ibi nec fures [illegible] Matthaei [illegible] ad vitam ingredi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debent [illegible] [illegible] cap. 2. de [illegible] [illegible] [illegible] =

Hinc decedit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. [illegible] 24. [illegible] [illegible] [illegible] cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Sebastianus [illegible] de sepultura [illegible] [illegible] sepultura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =

Ad [illegible] [illegible] cap. [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] D. Thomae [illegible] Decret. [illegible] n. 44. [illegible] =

2a. diff. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =

Postremo diff. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

in Concilio Florentino in decreto Eugenii 4.i de sacramentis. = [illegible] ex superioribus [illegible]

Diacono [illegible] autenticus nec inveniri in Veteribus Gratiani libris [illegible], nec [illegible]

Decreti cap. 73: ubi [illegible] Concilii Triburiensis [illegible] ergo [illegible] nec in [illegible] Concilio [illegible]

[illegible] diacono, [illegible] Antoninus [illegible] decretales [illegible]

[illegible] explicant. [illegible] = [illegible]

[illegible] de solemni [illegible] poenitentiis, [illegible] de sacramentali absolutione [illegible]

[illegible] admitti debet [illegible] =

Quapropter [illegible] solutione [illegible]

[illegible] diacono [illegible]

[illegible] diaconus [illegible]

[illegible]

[illegible] diacono. = [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] =

[illegible]

[illegible] Voluntario [illegible]

[illegible]

[illegible] =

[illegible]

[illegible] canonica [illegible]

[illegible] =

[illegible]

[illegible]

[illegible] =

Hoc Concilium Toletanum celebratum fuit sub Heraclio? Imperatore, Vitaliano [illegible] maximo anno [illegible] ... Canon 58 [illegible] no 73.

Concilij Toletani 4. Regula cap. 48. Monachum aut paterna devotio, aut propria professio facit etc. species haec est, quod de filijs impuberibus sub patris potestate constitutis, ex quo parentis iussu religionem ingressus fuit, ad pubertatem perveniens abijciens met religione, cum dubitabat an posset etc. ingredi Concil. Toletano statuit minime posse iterum ad seculum revertere quod Sane difficile est cum constans ac evidens iuris principium sit posse impuberem a patre religioni oblatum, postquam ad annos pubertatis pervenerit resilire. Unde praedictum Concil. iuris principio non adversetur. Hinc debet intelligi quod ipse filius qui tempore pubertatis reclamare potuit tacuit consensisse enim videtur religioni quod adstringitur non vi paternae traditionis a patre factae sed ex vi ratificationis subsequentis. Ut inferius latius ex qua facti specie talis deducitur bimembris conclusio: propria professio, aut paterna devotio Monachum facit quae probatur ex cap. 2. cap. significatum 11. cap. cum virum 12. cap. cum simus 14 de regularibus. cap. ad apostolicam 16. cap. sicut nobis 17. eodem titulo de regularibus. tex. in cap. 1. et in cap. constitutum 3. eodem titulo de regularibus lib. 6° tex. in cap. 1° de desponsat. impub. tex in cap. de illis eodem titulo tex. in cap. addidistis 2. tex in cap. quicumque 4. cap. illud 10. cap. quem progenitores 6. cum alijs similibus. hac nostra 20 quaestio 1. cap. 1° cap. puella 20 quaestio 2a. cap. si unqualibet eadem causa et quaestio ex iure Regio comprobat tex. in lege 4. et 5. titulo 7 part. 1a. Tenent Turrecremata, Belamera Cardinalis et alij antiquiores in presenti, Abbas Panormitanus, Innocentius, Hostiensis, Anania Cardinalis et Anearranus in cap. 2° de regularibus et transeuntibus, et Divus Antoninus 2a parte summae [illegible] et Lessius de iustitia lib. 6. titulo 11 cap. 2° § 8. notabile 1° Aragon 3. tomo 16. cap. 2° § 4. Lessius de iustitia et iure lib. 2. cap. 40 dubio 10. n° 65. Suarez tomo 3°. de religione lib. 5° cap. n° 13. et lib. 6 cap. 3 n. 13. Thomas Sanchez lib. 4° summae cap. 18. Divus Thomas 2a 2ae quaestio [illegible] art. [illegible] Silvester in summa de religione [illegible] in summa verbo tempore et [illegible] 3. art. 12. Silvester in summa. et religio ...

Sed nostra conclusio [illegible] tamen impugnari videtur ex sequenti consideratione quia sacra religio [illegible] fieri involuntarium Deo semper displicet exigit servitium illarum ac iucundum reprobatur ex textu in cap. [illegible] 3° inquit voluntarium non est 10. 15 quaestio 1a. Unde Ambrosius lib. 1° de Iacob et Vita beata cap. 3. [illegible] miles religioni ac Deo [illegible] non sibi invitus legit Christus ergo filius impubes a patre tanquam invitus ... Augetur que difficultas hac quoniam [illegible] debet tex in cap. presens 20 quaestio 3. — ... de Patria potestate [illegible] qui vitae potestatem vendendi et occidendi filios tex in l. [illegible] ... cum magis multo melius poterit filium religioni dare patribus qui filios [illegible] ad perfectam pubertatem perveniat [illegible] in perpetuum offerre ita ut etiam si ad [illegible] ita dicitur in cap. puella 29 quaestio 1a. — Qua dubitandi ratione non obstante vera et vivi Concilij Toletani decisio, Pro cuius verissima decidendi ratione et cuius [illegible] perfecta cognitione sciendum est [illegible] monachos appelari ex [illegible] quod a coniugijs abstinerent, et solitudinem peterent, tradit Dionisius cap. 6. Ecclesiasticae Hierarchiae ubi hac monachos appelat qui rebus divinis [illegible] relictis monadi [illegible] placere contenderent, Vel illi dicuntur qui vitam observant contemplativam [illegible] et 8. 16 quaestio 1a. ita quod mendicantes proprie monachi non appelantur cum ... quorum monachorum complurima sunt species ... cum omnibus observantia, quorum monachorum complurima sunt species Alij Abbates, Alij Priores, Alij conventuales, Alij simplices monachi. Seu regulari dicuntur aliquos res spectat a vita et moribus secularium, Leges [illegible] quasi mundo iam mortui ... in cap. si cupis 16 quaestio 1a. docet Belarminus lib. [illegible]

Hic quedam adumbratio fuerit ... ante [illegible] divinitati [illegible] quendam exercitium ... in Lege Moysi [illegible] filios [illegible] Apostolorum ... cap. 4. Numeri ... quorum vita Monachi cap. 1°

Primus sciendum est nomen Monachorum usum ~~[illegible]~~

Adeo antiquum est, religionis ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ vita cum semper laudabili [illegible]

~~[illegible]~~ cap. 6. ~~[illegible]~~

quamplurimi loci Ue[illegible] Sequuntur duplici q modo predicti religio mancipantur
parentum pia denotatione, propria professione ut ex uno textu constat et ex d. c. omnium
de Regularibus. Parentum oblatione fit cum Pater filium filiamve impuberem
monasterio tradidit. Propria vero professio fit aut expresse aut tacite, expresse si
religioni nominatim se adstringat quocunque verbo dummodo per illa intendat se
religioni vovere, ac Deo tradere. que in manibus Abbatis, vel alterius superioris, aut
simplici monachi a prelato mandatum habentis fieri debet docet Lesius de Just. et Jure
c. 41 n° 57. tacite religioni offertur quando verbo vel alio indicio mentem suam declarat
veluti si masculus inter et femina religionis habitum per annum gestaverit
de Reg. in 6. + Clem. ac los eorum 4° dum tamen per triduum transacto anno, ut
ait capl. 5°. cap. 3. eodem tit. t. 6. hec enim sub communi observabantur, Concilii Tri. Sess.
25. c. 5 de regular. fuit sublata predicta tacita professio ita docent Bellarmin.
Loco citato c. 2. Valdensis in tit. de Regul. et tran euntibus ad Relig. c. 2.
Alij quos refert. —

Dubium. Respondetur. Ratio obscuram per oblationes a patre filijs
religioni factam, etiamsi impuberes venerint, [illegible] ex eorundem proveniet fabrica, cum [illegible]
[illegible] et quod destinatur habere, quorumque interest cultui divino dicari, non tamen
petijs, imo dum ad annos pubertatis pervenerint, eo quod cum impuberes sint etiam invito pater religio
offert, eidque tamen postea nisi volentes non mancipantur, nam quamvis filius parentibus obedire teneatur, in religione
[illegible] ad domesticam gubernationem pertinentibus. ingressus vero religionis maxime ardua res est, in qua
post pubertatem duret, taciturnitas, que eorum demonstret, exigitur. ita docent Sanchez ubi s. n° 28. Suar.
cap. 2. n° 3. et 4. mirumque non est in dicto Toletano statui a patre oblatos reclamare posse, dicat quidquid
[illegible] Basilius lib. 7. de matrimo cap. 5. n. 1. cum sequentibus. Unde superius adducta dubitandi ratio non obstat. Nam
et si verum est Deum semper ministros voluntarios optare tamen cum filius religioni a patre
offertur voluntas que in ipso non est ab ipsomet parente suppletur, seu voluntarius judicatur,
nec enim interest quod posset vendere illum ex juribus superius allegatis, utcumque peregit religioni
astringat cum longe dissimilis unaquaeque ratio sit religio ad cultum spectat divinum, cetera
vero ad domesticam pertinent fabricam docet Sanchez et Suarez locis superius citatis

Et ex qua Ad adindicatur inprimis est fors interpretationem
ad Concilium Wurmaciense quod refertur in cap. addidit 20 q. prima ubi querendo
an infantes annis constituti a patre religioni oblati fuerint, quesitum fuit, utrum pueri cum
ad annos pubertatis pervenerint possent de monasterio exire respondetur minime posse, quia
redire quia nefas est ut oblatis a parentibus Deo filijs voluptatis frena laxentur
ex quibus verbis aperte deducitur semel filium religioni oblatum eidem semper obstrictum esse. Cum hoc etiam
Basilius lib. 7. de matrimo cap. 5 asserunt filius a patre religioni traditus semper, etiamsi voluerint reclamare
obstrictos remanere, Sed nihilominus dicendum est predictum Concilium intelligendum esse, quando filij a parentibus
religioni oblati non reclamarunt, quia hic enim obligati eum [illegible] traditus [illegible] quod ea [illegible] post vero pubertatis annos venissent ad saeculum redire petierant. et [illegible]
cum nobis cum alijs de regularibus, et transeuntibus ad religionem. Nec obstat quod lex generaliter loquatur, nam
non est in iure, et maledictis, ratiam supplicatur arg. textus in cap. Si qua mulier 32. q. 1. cum cap. 1. de divortijs, ita
res d. lib. 9 cap. 3. n. 13. Ad hec solutio oppugnari videtur ex predictis ultimis verbis ex quibus constat causam [illegible]
modi obligationis non esse ipsius affirmationis imo potius ex oblatione paterna, cum contra ire nefas [illegible]
Sed nihilominus dicendum predicta posteriora verba de illis intelligi qui tanquam tempore quo re-
clamare debuerant tacuerint hos ergo parenti oblatum tradere nefas esse ita Suarez d.
Lib. 6° cap. 3° n° 13. Quis autem [illegible]
[illegible]
[illegible]

~~ita ergo a religione ... [illegible]~~
~~[illegible] ad ... Alexander ... [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

in foro interpretatur ~~[illegible]~~ quincumque 4°

~~verba~~ 2a ad Concil. Triburiense relatum in cap. quem progenitores 6° haec verba 20 q. 2a ex quo tales deducitur species. Parentes filium in monasterium desiderarunt quem in ecclesia coepit canere et legere ipse monasterium deserere desiderabat et uxorem ducere quaeritur quid faciendum sit et respondetur quod si a monasterio discesserit reducatur ad ipsum et si uxorem usurpaverit dimittere compellatur. ergo sola patris oblatio sufficit omni filii voluntas requiritur. sed respondendum est ideo filium a parente religioni oblatum non posse discedere monasterium quoniam post tridium non reclamavit consensisse eum videtur. et ex vi taciturnitatis obstrictus remanet ita interpretatur Suarez [illegible] n° 2 cum sequentibus.

Hinc inde interpretatur Alexander 3 in appendice Concilii Lateranensis sub ipso celebrati qui parte 50 cap. 10 sequentem casum proponit quidam vir [illegible] nomine compulsus timore Magistri qui eum litteras erudiebat in monasterio habitum religionis suscepit in ecclesia S. Augustinis quique infra annum e monasterio exivit post 9 annos in seculo vagabundus adhuc quid de hoc faciendum sit quaerit, respondet Romanus Pontifex quod si ipse a parentibus oblatus fuerit nec quatuordecim annum adimpleverit et infra eandem aetatem voti penituerit eum in seculo voluerit remanere eum ab ipso voto fecit absolutum. Sin a parentibus oblatus fuerit seu si quatuordecim annum compleverit sive post completam professionem factam [illegible] eum ad eandem annum compleverit sive post completam professionem factam ... ut filius ad aliam religionem transire compellas. ergo sola patris oblatio sufficit ut filius adstringatur imperpetuum religioni. sed huic difficultati satis faciendum est dicendo praedictum filium ideo obstrictum esse in religione permanere quoniam consensit sic quod non ex vi oblationis sed ex vi proprii consensus postea subsequuti ita Suarez ubi supra.

Aliam interpretatur [illegible] in cap. quicumque 4. haec verba 20 q. 1a. quo in loco filii a parentibus monasterio oblati perpetuo ubi addesse debent probat exemplo sequenti nam Anna Samuelem quem natum et ablactatum Deo obtulit cum pietate qui in monasterio templi quo a matre fuerat degravatus permansit et ubi oblatum est deservivit ergo parentum oblatio sola sufficit perpetuo filii in monasterio adsunt. sed huic difficultati respondendum est ideo in hac specie sola parentis oblatio sola nimis filium obstrictum esse quia eius subsequutus fuit assensus alias parentis oblatio sola minime sufficeret ita Suarez insuper allegato loco.

Concilium Toletanum [illegible] 4 cap. interpretatur ~~[illegible]~~ in cap. 6° relatum in cap. [illegible] habet 20 q. 2a ubi filios ~~[illegible]~~ [illegible] habet aliquo habet ex parentibus religioni oblati semper in monasterio adesse debent nec ad secularem habitum reverti possunt ergo sola oblatio patris sufficit ut perpetuo [illegible] adsint quod patet ex illo verbo [illegible] sed cum eadem superiori [illegible] haec consensu

obiet. Dicendo praedictus filius obstrictus ec. in monasterio perpetuo ad esse ex vi rati fecit et consensu ab ipso facti. ita Suarez ubi supra. Sed haec solutio impugnari videtur ex quod parentibus eiusdem capitis si in qualibet, ex quo constat usque ad decimum annum posse patrem filium religioni vovere, cum quod in aetate ad decimum quartum, et tunc non judicetur capax. Sed dicendum est consensisse filium, et ideo que obligatum esse. Praedictique capitis sensus in hoc non parum difficilis est, cum edoceat filium traditum esse religioni non solum a patre, imo a matre. quod quidem utrum a matre possit fieri controversum est. Alii dicunt patri hoc solum concedi; quoniam filius in sua potestate mater non habet § feminae instit. de adoptionibus cum vulgatis, adeo ut pater etiam renuente possit filium religioni tradere. Huius opinionis author est Calderinus in 4 dist. 38. q. 5 art. 1. Alij vero plures adducunt divisiones. Sed certius est matrem, ac patrem utroque posse quemlibet posse filium religioni mancipare, quod ex sequenti fundamento patet, nam in spiritualibus patria potestas non attenditur, unde cum patria potestas iure civili moribusque populi Romani introducta sit, § 1. de patria potestate, iure quae naturali ad obedientiam patri, ac matri exhibeatur, l. 2. ff. de iustitia et iure cum vulgatis mirum non est in hoc tam a matre quam a patre filium religioni oblatum esse. plures referens docet ita Thomas Sanchez lib. 4. cap. 18. n. 15.

Iterum interpretor textum in cap. oportet 20. q. 1. ubi dicitur infantes cum voluntate, et consensu parentum religioni oblatos ibi perpetuo adesse debere, atque deinde publica esse a religione quamplurimum testimonio interveniente resilirent; cum publice factam fuisse rescindantur, argumento textus in cap. licet. 20. q. 1. quod ex sola parentum oblatione filius religioni adstringuntur. Ad huius difficultatem respondendum est dicendo ideo filium obstrictum esse, quia consenserat sic adstrictus manet ex eo subsequenti assensu, et praecedenti traditione. ita tradit Suarez ubi supra.

Alterius interpretor epistolam 1. sancti Bernardi in qua sequens proponitur casus. Robertus domini Bernardi consanguineus a suis parentibus monasterio Cluniacensi cum fundo oblatus fuit. Ex libero postea ad Cisterciensem ordinem migravit ubi, per annum ad hoc professionem fecit postea quod adversus Cluniacenses venisset, fuit ecce. Item eum Cistercienses quod petant in qua facti contingentia praecepit Papa quod cum ipse Robertus oblatus fuisset a parentibus religioni Cluniacensi ubi debeat permanere etiam si professionem emiserit in Cisterciensi religione ex qua specie agere colligitur solam patris oblationem sufficere ut filius perpetuo in religione commorari debeat. Sed dicendum est ideo in ea religione Cluniacensi permanere debere quod cum iam religioni certe esset adstrictus, et ipse oblatus fuisset, eiusmet Cluniacensibus eorumque met consensu praedictus Robertus minime inde queat compellatus permanere. =

Textum interpretor eum in cap. cum virum 12. de regularibus, et transeuntibus ad religionem; proponitur quandam puellam infra annos discretionis traditam fuisse a parentibus monasterio ubi que habitum assumpsisse postmodumque ipsa de monasterio exiens cuidam militi se copulavit, quaeritur an ad monasterium redire tenetur an cum milite debeat in coniugio perseverare. Cui quaestioni licet illa puella in religione remanere debere, quod parentum oblatio sufficit ut perpetuo religioni obstringatur — sed dicendum est ideo ad religionem teneri ex eo quia tacitum quam cum milite coniungeretur professionem emiserat sic quod non ex traditione a patre facta sed ex professione ab ipsa met celebrata obstringitur. ita docet Suarez et s. a. =

Tertio interpretor textum in cap. cum simus 14. extra de regularibus. ubi talis proponitur species quidam miles cum filio suo 14 annorum ad monasterium accessit, ad quod monasterium cum suis bonis se transtulit ibique filius suus habitum monachatus assumere fecit quod cum ipsi puero monastica disciplina displiceret, egressus fuit monasterium et bona paterna postulavit abbas ipsius monasterij asserebat illa nequaquam bona danda ec. cum mater quaesierit decem annorum ex tenerit Papa consultus Celestinus 3. respondit quod si dictus puer ad annos discretionis pervenerit et habitum retinere noluerit non esse ad hoc nullatenus compellendum quod tunc liberum est ei arbitrium habitum dimittere

Et bona paterna postulare quae ipse scilicet eam quod filius a parente religioni oblatus reclamare se.

Entre las acciones humanas, S.res no ay acto que mas necessite de summa prudencia, y recto juicio, que al referir meritos, y hazañas propios para conseguir el deseado premio; aqui se embaraça el mas attento discurso, crece el amor propio solicitando communes aplausos, y atropella la mas deuida modestia; aqui naufraga el mas prouido Piloto; es posible S.res que tengo de ser yo coronista de mis titulos que puede decir deniminimo quesito [illegible] el que merezco esta Cath.a de Decreto, maiormente quando reconosco como tan domestica la cortedad de mis meritos, y las lucidas prendas de todos estos S.res oppositores a quienes venero con el respecto deuido, y ultimamente la grandeça de este premio = Pero considerando ser forçoso a cada uno el hauer de refferir los studios, y trauajos que tiene hechos en esta Universidad p.a conseguir lo que dessea procurare hacerlo con la breuedad possible aiustandome con lo que se halla en este testimonio del secret.o de esta Universidad, sin salir de el un punto. = Pero a S.res mis primeros studios, y que en los años de cursante sustente varias y diuersas veces conclusiones prouniuersitate que me presidieron estos S.res y mis maestros hauiendo entre ellos sustentado cien-to y quatro todas de diferentes materias canonicas por ciertas competencias = Pero no pue-do dexar de decir a V. S.ras como antes que reciuiesse el grado de Bachiller tenia studiadas las quatro assignaturas de prima del S.r D.or Don Martin de Bonilla, las oras de esta Cath.a de Decreto del S.r D.or Martin Lopez de Hontiberos y las quatro de visperas del S.r M.or Fernan Arias y aun en este tiempo cierto de oposicion en la facultad de Canones como buenos y lo otro saben muchos de estos S.res que me estan oiendo, y en particular el S.r D.or Juan Rodriguez de Arm.o Claro esta S.res que estos actos serian flores, y arrojos de la niñez, pero no puedo dexar de suplicar a Vmd.s attiendan que quien tubo tales principios en la facultad de Canones, tiene obligacion precisa de hallarse oy con progressos de mucho fundamento, si los desamparos o razo-con rosoeto a mis [illegible]. = Con estos principios me gradue de Bachiller en la facultad de Sus canones por Abril del año de 1639, con cuia obligacion naciera en mi nueuos alientos, y tubi varios de studiar con todo cuidado y vigilancia para poder salir competente de la decen-cia que pide este puesto a la pretension de las Cath.as de la facultad de Canones; cerca de cinco años estube gastando en ellos mis ocupaciones fuera mis libros, y mas entre otros la assis-tencia a los actos litterarios de esta Universidad, bien pudiera referir a Vmds muchos y libros que en este tiempo studie, y muchos actos que en Academias particulares presidi pero no lo [illegible] lo habran tenido de el hauerme honrado assistiendome a mis actos, y arcedonde [illegible] pasarlo y conseruelacion. = Por fines del año passado de 1643 [illegible] de las Cath.as de la facultad de Canones, el verano siguiente me honraron estos S.res y mis maestros con el grado de L.do para el qual hice los actos publicos que se acostumbra y los secretos en la Capilla de Santa Barbara: de la suerte que procedi en estos actos y las honras que

que v[uestras] s[eñorías] me hicieran no necesitaba de referirlas pero el agradecerlas si. = En el discurso de mis
estudios hasta que fui Cath[edrátic]o los primeros años de pretendiente ley los quatro libros de la instituta
imperial, y haviendo cumplido con esta funcion ley las reglas de derecho canonico, lectura en que se
aprende lo que se deve conocer, y haviendo las acavado todas, tome el tit[ul]o de rescriptis, ley las materias
mas canonicas, como son de simonia, de voto, de decimas, de iure iurando y otras muchas
y despues ley varias repeticiones a textos de los Decretales, poniendo en quadernos los que
era menester para una leccion de opposicion, de el tit[ul]o de electione, de sponsalibus, de appellationibus, de officio [illegible]
de filijs presbiterorum, de servis non ordinandis, de clericis peregrinis y otros muchos que por notorios seria
y constar de este testimonio, leyendo siempre todos los cursos y veranos sin hacer [illegible]
[illegible], en los quales y despues substitui muchas veces las cath[edr]as mayores de esta Univer-
sidad por enfermedades de esos s[eño]res mis m[aestro]s y otros que an faltado. Cada curso presidi dos actos
de conclusiones, uno de leyes, y otro de canones; fui continuo repliqueante, ley de opposicion en todos
libros las veces que me toco = Con estos estudios. Con estos titulos me honro el Consejo por fin
del año pasado de mil y seis[cient]os y quarenta y ocho con la Cath[edr]a de Decretales menos antigua, haviendo en[trado] a
proposito la mas antigua el s[eño]r lic[encia]do D[o]n Alonso de los Rios oydor de la R[ea]l Chanc[illerí]a de Valladolid
esta la lleve en competencia de los s[eño]res Don Alvaro de Benavides, Don Diego de Vitoria, Don
Diego Bernardo de Quiros, el d[oct]or Don Juan Cornejo, Don Suero Quiñones de Llanos, y otros mu-
chos s[eño]res. Claro esta fue dicha mia, si bien se continuo en la cath[edr]a de [illegible] que el año
siguiente de quarenta y nueve me dio el Consejo en competencia de todos los dichos s[eño]res, y ley
estas cath[edr]as con la puntualidad que es notorio, dos años leyendo en ellas sus assignaturas, y va-
cando la cathedra de Sesto por fin del año pasado de seis[cient]os y cinquenta me honro el Con-
cejo con ella declarandome unas veces por vencedor de dichos s[eño]res oppositores, y otras veces con mu-
cha causa por vencido por los s[eño]res D. Alvaro de Benavides y Don Diego de Vitoria llevan-
dome el uno la cath[edr]a de Sexto y el otro la de V[ísper]as [illegible] = El año pasado de cinquenta y dos
en competencia de todos estos s[eño]res me honro el Consejo con la cath[edr]a de Visperas más anti-
gua que oy tengo, estas y las demas he rexentado y leido sus assignaturas con la puntualidad y
cuidado que es notorio no haviendo en todo este tiempo faltado un dia, ni dexado xamas su leccion hasta
que fuese dada la hora del relox de estas escuelas, si las he rexentado con decencia, o no
remitome a quienes lo an visto, y experimentado, quando en ellas no hubiera seguido otra honrra
mas que el haver tenido en mi general quantas comunidades de colegios cursan oy en esta
Universidad, era bastante credito, para quien tampoco merece, ademas de que bien se save
y lo diran esos s[eño]res que lei a una propia hora que a[que]llos, de canones y quatro cathedras de
lo mas generales = Finalmente s[eño]res para la pretension de esta cath[edr]a de Decreto me assiste
veinte años de estudios, la mayor p[ar]te de ellos en la facultad de canones, el estar graduado de
lic[encia]do por ella ocho años a, he leido de oposicion en este gen[er]o treinta y dos veces en todos
libros, Decretales, Decreto, Sexto y Clementinas, siendo con variedad y materias judiciales,

Canonicas, morales, y sacramentales. He presidido en este puesto catorce actos de conclusio-
nes todas pro Universitate; en ambos derechos, en la facultad de Canones la materia
de la inmunidad Ecclesiastica, la residencia de los Clerigos, la incapacidad de los hijos
de los sacerdotes, y otras a este modo; en Leyes la materia de donationibus inter virum
et uxorem, los Senados cons.tos Tertuliano y Orficiano, y desta calidad hasta el numero
referido, unos de punto, y otros de pensado, sin haber perdonado temeridad alguna
pues de puntos de ocho dias presidi mañana y tarde el § ... de transactionibus, y
la ley si solus de adquir. her.da He replicado a los actos de una y otra facultad innumera-
bles veces, y no es este acto de tan poca estimacion que no se le agregue de parente juicio de V.md y
mucho, maiormente haviendolo exercido en las occasiones que ha havido en la capilla de
Santa Barbara = Diez años a que trato a la pretension, en cuio tiempo hice quantos
actos fueron imaginables, va para cinco años que lleve la prima Cathd. tengo tres años
de Cathr.a de Propiedad, soy el inmediato en antiguedad de grado en mi facultad a los dos
mas antiguos, aunque no me igual respecto de sus grandes studios y merecimientos y
a todos estos S.res Oppositores he vencido en rigurosa opposicion, a todos excedo en antigue-
dad, y numero de actos, dexo la calidad de ellos a su juicio de V.md =
S.res estos studios, estos titulos, y travaxos, estas y otras muchas razones que pudiera referir
a V.md en abono de mi pretension todo ello junto lo tengo por nada para la consecucion
de tan gran Cath.a como es la de Decreto de esta Universidad, quisiera hallarme con
muy maiores titulos, y servicios, y todo me pareciera poco; pero si por mi dicha, por mi fortu-
na, o por mexor decir por disposicion divina en concurso de tantos y tan lucidos oppositores
me hallo el mas antiguo de todos, el que mas numero de actos tiene, con la Cath.a de Visp.as y
mas antigua no parece ay razon para que V.mds dexen de honrarme con esta Cath.a una
de dos, S.res, o V.mds an de informar por mi, o an de decir que los ... de mi antigue-
dad a que venci a estos S.res son motivo para quitarme esta Cath.a, lo uno es consiguiente, pues
... el Cath.o de Visp.as mas antiguo a subido de la
de tiempo inmemorial a esta ... y siempre he procedido ... y trava-
de Decreto. Lo otro no parece facil de persuadir, pues en este año ...
xando como en los demas. Ninguno de estos S.res en esta occasion pierde, y solo mi credito
y reputacion se aventura, pues soy el que tengo maior Cath.ra y mas servicios; pluguiera a Dios
del Cielo S.res que se trocara la suerte y que no fuera yo el perdidozo, que mi ambicion recono-
ciendo lo poco que merezco nunca pudiera aspirar mas que una Cath.a de ... en esta Universidad
maiormente quando veo en este general tantos y tan grandes hombres que merecieron ...
y que aunque no an conseguido la prima Cath.a cierto para mi gran confusion, pero ...
disposiciones divinas que assi lo permiten, y parece tienen dispuesto que ... esta
Cath.a de Decreto = Concluio ... la prima ... suplicando a V.mds

134

traigan â la mem.ª aquel tiempo quando Vacó la Cath.ª de Decreto por el S.or Don Alvaro de [illegible]
uides, quien huvo en esta Vniversidad que no me hubiera yo por Cath.co de Decreto, la voz comun
y publica fue esta; y si bien mis [illegible] se frustraron por haberme llevado con toda
justificacion el S.or Don Diego de Vitoria la Cath.ª de V[illegible] y consiguientemente la
de Decreto; Pero en estas ocasiones quien fue el competidor sino yo, y pareció
con alguna razon, pues hasta la Cath.ª de Sexto siempre fermi dicha Vacante [illegible],
â tanto tiempo que pasaron estas [illegible], aun y pedio [illegible] luego parece, que quien hubo
bre esta Cath.ª y quien la [illegible] tiene y de justicia conseguirla. = Vltimamente
La Cath.ª de Decreto es tan canonica y tan moral como todos V.m.ds saben; Veinte años
â que estudio esta facultad por los libros que estos S.res mis maestros me an enseñado. Y en
[illegible] apuntaciones, si me corren obligaciones de saber mas que otros y otras razones que
en uno y otro particular se vienen â los ojos de qualquiera; ni la presencia de V.m.ds ni mi modestia y
attencion me permiten el que las proponga; sólo su justificacion su cristiandad su rectitud y entereza me
[illegible] que justicia me an de honrar con sus influxos, y su piedad me
[illegible] gracia junto con el perdon de estos [illegible] Ms. [illegible] =

Veinte años

Desde la [illegible] â trasladado p.r estar la letra algo dificil.} [illegible]a que estudio esta facultad p.r los libros q.e estos S.res mis m.tros
me han enseñado. Y en ella tengo trabajos, y tengo apuntaciones.
Y me corren obligaciones de saber mas que otros, y otras razones que
en uno y otro particular se vienen â los ojos de qualquiera, ni la
presencia de V.ds. ni mi modestia y attencion me permiten el que las
proponga: sólo su Justificacion, su cristiandad, su rectitud, y entereza
me ~~[illegible]~~fianza en q.e de Justicia me han de honrar con sus influxos, y su piedad
me [illegible] q.e fuere de gracia junto con el perdon de estos ~~[illegible]~~ actos q.e
con todo rendimiento â Ustedes pido.

Si ecclesia regularis in secularem, et econtra e vicat. et omne ita docet Rotiss in praxi beneficiali tit. de erect. ecclesiae in Cathedralem n.° 2 cum sequentibus.

Exquibus omnibus eam certe recte Monasterium in ecclesiam Cathedralem erectum non Archidiacono sed potius Episcopo subiectum esse. Neque huic obstat illa 1.a dubitandi ratio quam proponebamus ex eo quia monasterium [illegible] religiosum conditionis ex erectione aut mutatione ecclesiae deterioris fieri non debere neque [illegible] in ultimis verbis [illegible]. Sure malo [illegible] ubi docet quando compensationis illi fieri [illegible] ex eo quod Monasterium a [illegible] iurisdictione eximebatur et sic conditio deterior efficiebatur, cum ergo Archidiaconus aliquam in recompensationem accepisset [illegible] hunc eius conditio deterior non fit; et iniqua videtur haec recompensatio [illegible] Archidiaconum nonpotuit [illegible] Monasterium in Episcopatum fuisset erectum, siquidem Monasteria non solum a lege Archidiaconi verum a iuris dictione Diocesani exempta sunt, ut probatur ex cap. [illegible] ex Laicis 10 q. 1.a [illegible] Sanctus Gregorius in Concil. Lateranensi proquiete Monachorum [illegible] ergo exempta sunt Monasteria a iurisdictione Archidiaconi et quid recompensatio [illegible] nulla [illegible] fuit facta [illegible] difficultatis [illegible] [illegible] solet an Monasteria, et Monachi Episcopi in quorum [illegible] sita sunt sint subiecta, et pro utraque parte quam plurima adsunt Conciliorum ac Patrum testimonia [illegible] Ut ea componamus sequens distinctio est consideranda. Episcopi auctoritas et potestas dupliciter potest considerari, alia circa exactionem decimarum, oblationum, et alia similia et ab his iure communi sunt exempta; aut consideratur circa obedientiam quae in dando et faciendo consistit, et hinc [illegible] Monasteria iure communi Episcopo subiecta sunt, quam distinctionem tradit [illegible] 2 tit. [illegible] cap. [illegible] 2. neque hanc distinctionem impugnat [illegible] Sequente [illegible] officio ordinarii ubi [illegible] episcopalia omnia tam [illegible] quae pertinent ad decimarum exactionem quam quae ad obedientiam praestandam spectant Episcopis concedenda esse respondet [illegible] distinctio [illegible] defendi nequit et haec difficultas facile dissolvitur. Dicendo Capellas illius Monasterii de quibus in dicto cap. conquerente [illegible] de officio ordinarii [illegible] esse ecclesias Parrochiales, sic quod earum naturam sortiri. Unde et Archidiaconi potestas minor sit quam Episcopi, et per sequens videtur [illegible] nulla compensationis facienda [illegible] Archidiacono potest, et ex immemoriali consuetudine et ex [illegible] [illegible] iurisdictionem in Monasteria [illegible] cap. fin. de officio Archidiaconi [illegible] [illegible] Archidiaconum habuisse ex [illegible] privatum [illegible] ergo non est aliqua compensatione facienda, siquidem iurisdictio praedicti Monasterii ablata fuit ita docent [illegible] et Fr. [illegible] Cesar de ecclesiastica hierarchia in [illegible] 23 dist. [illegible]

Neque obstat aumentum dubitandi rationis superius propositae quo asserebamus erectionem praedicti Monasterii in ecclesiam Cathedralem tamquam Pontificia auctoritate deficiente invalidam fuisse [illegible] superius adductis, cuius difficultatis dissolvendae causa non nulli existimarunt Episcopos [illegible] [illegible] illis primis temporibus quibus permixti erant populi [illegible] sub una fide variis [illegible] et moris observarentur quo tempore [illegible] [illegible] esse putant et haec expositio facile [illegible] ex eo [illegible] [illegible] habet Gregorius [illegible] cuius temporibus iam haec ecclesiarum Cathedralium erectio reservata erat Romano Pontifici quare ac et aliis solutionibus omissis dicendum est [illegible] Romani Pontificis auctoritatem interveniesse generaliter et specialiter, et hac de causa recte potuisse Archiepiscopum Colocensem [illegible] Monasterium in ecclesiam Cathedralem erigere, hoc enim privilegium quam plurimis Episcopis, et Archiepiscopis concessum fuisse ex historiis colligitur [illegible] [illegible] Archiepiscopo [illegible] D. D. Gonzales de Mendoça concessit Alexand. [illegible] ut erigeret Granatensem et Almeriensem ecclesias de qua re videndus est D. D.r Petrus Salaçar de Mendoça Lib. 1. Gestis Cardinalis Mendoça cap. 64. et 70.

Et licet verum sit erectionem ecclesiarum in Cathedralem ad Pontificem tantum pertinere tamen haec sententia impugnatur ex concil. Lateranensi 2. cap. 5. relato in cap. felix. 10 q. 1.a et ex concil. Africano

decreto in cap. multis Concilijs eadem causa et q. quibus in decr. statuitur tantummodo expectandum esse consensum illius Episcopi in cuius diocesi ecclesia que est erigenda, ergo ecclesiarum erectio non ad Romanum Pontificem, sed ad Episcopum spectat = Ad horum difficultatum enodationem nottandum est ecclesiasticam Iurisdictionem et potestatem Domini Petro, eiusque successoribus datam fuisse, ut probatur Matthei cap. 16. ibi tu es Petrus etc. et cap. ult. Ioannis ibi pasce oves meas, cap. Solite de maioritate et obedientia extravagantes. Unam sanctam eodem tit. docet Bellarm. lib. 1. de Roman. Pont. cap. 11 et 12. Suarez de leg. tom. lib. 4 cap. 1 cum sequentibus, sed cum impossibile esset singulas orbis provincias et personas ipsas adire, inductum fuit, ut dioceses dividerentur, inque inferioris ordinis Pontifices crearentur qui cum civitates auxerentur, et publica utilitas exposceret recte possent ecclesias noviter erigere quod tamen intelligendum est Pontificis auctoritate factum fuisse, hodie vero competit nemini preter Romanum Pontificem posse erigere ecclesias in cathedrales nisi ipse sit eis specialiter concessum. Ita Monetta de commutat. ultimarum voluntatum cap. 11 n. 278.

ex omnibus
omnibus et precipua infero interpretationem ad eundem textum, quatenus in eo asseritur Monasterium Senense in ecclesiam cathedralem erectum fuisse eiusque ecclesie Episcopum denominatum difficile mihi esse videtur ex illa consideratione nam certissimum est iure neminem posse simul Abbatem et Episcopum esse ut in dictat. ex cap. presbyteros. 38. et ex cap. hinc etiam est, 39. 16. q. 1a quibus in textibus asseritur neminem posse simul et Abbatiam et dignitatem episcopatus obtinere quemadmodum eorum generis esse potest. ..us obtinere beneficia incompatibilia cap. referente cap. de multa de prebendis simulter precedere videtur posse duplicem incompatibilem dignitatem que obtinere quomodo ergo in nostro textu hic episcopus potuit exercere illud duplex munus episcopatus scilicet et Abbatie quem difficultatem et dissolvam illud principium est assignandum scilicet posse quemquam esse Episcopum sicut sunt Monachi vitam regularem peragentes, ut probatur ex textu in cap. causa 9. de iudicijs ubi Episcopus Cummenses simul est Abbas et episcopus eiusdem Monasterij quod etiam probatur ex textu in cap. 1o. preside Speculante, et in cap. 2. ubi Patriensis Episcopus simul duas dignitates scilicet et Abbatie et episcopatus obtinet et probatur ex cap. nullus 28. sed in de elect. lib. 6. unde cum in nostro textu episcopus sit Episcopus et Abbas eiusdem Monasterij nihil obstat quod posset simul utrasque tamquam predictas dignitates obtinere nec huic obstant textus in cap. presbyteros 38. 16. q. 1a. nam eis decesio procedit quando diverse sunt ecclesie cum ex preter incompatibilitatem, maiorem tamen difficultatem habet textus in cap. hinc etiam est 39. q. 1a. nam aut in eo docemur abbatiam non posse in episcopatum mutari aut Abbatem non posse in episcopum quod omne iuris principijs repugnat quare aliquam solutionem omissis dicendum est. Ibi Gregorius specialiter statuisse Abbatiam in episcopatum erigi non posse nisi ipse occas. episcopatus Abbatie aliquod detrimenti pateretur quod in textu eiusdem xenodochij specialiter provenisse asserendum esse recte ergo in nostro textu episcopus ille cum unitatem fuisset ecclesia illa duplicem dignitatem potuit obtinere ita glossa in d. quod hinc etiam est verbo Abbates.

Quinto infero interpretationem ad textum difficilem in cap. ad aures tit. 5. de ecclesiis edificandis ubi Urbanus 3us de erect. cuiusdam ecclesie secularis in regularem egit cum autem suum qui abbas constitutus erat in ecclesia seculari creatus fuisset, qui in ecclesia regulari deservebat ecclesiam illam secularem in regularem erigere quare a Romano Pontifice petit ut hoc privilegium concederetur, et respondet Pontifex ita, ut ad erectionem si Episcopus diocesanus consenserit in hac specie potest de erect. ecclesie secularis in regularem sui Episcopatus celebrandi etc. hic Pontifex expostulat consensum illius Episcopi sub cuius iure dictae erat illa

Secularis certe eodem modo quo supra [illegible] debuit interuenire consensus archidiaconi
que [illegible] illius Monasterii habere ceptum est; sed quoad hanc partem [illegible]
Lutio [illegible] [illegible] mente et intentione Pontificis fuisse, ut Monasterium
illud transferretur in ecclesiam Cathedralem seu Archidiaconi consentiret siue non quod
[illegible] [illegible] patet cum si renueret Archidiaconus procedit [illegible] quod
in dispensat[ione] alias tribuendum esse [illegible] ad audientiam [illegible] quod Rex [illegible]
non fuit generaliter [illegible] cum illa [illegible] si episcopus diocesanus consentiret
[illegible] habens quod si diocesani iurisdictioni eximeretur illa diocesani ecclesia
teneretur [illegible] Ut [illegible] in dispensationem dare [illegible] non est
necessarius consensus requiri, — sed [illegible] quoad eam partem
[illegible] asseritur necessarium esse speciale Pontificis mandatum ad hoc ut ecclesia se-
cularis irregularis erigatur. Sequitur iuris principium est. Secularem ecclesiam irregularem
per episcopum inconsulto Pontifice erigi posse probant [illegible] [illegible]
[illegible] ordinationibus capitulo [illegible] eodem [illegible] si episcopum. 129. [illegible]
elegantier Moneta [illegible] n°. 329 et [illegible] relatum [illegible] quod [illegible]
[illegible] 29 [illegible] 2. ad finem quatenus asserit episcopum non posse sine
Pontificis permissu ecclesiam secularem irregularem erigere [illegible] [illegible]
respondendum est cum glossa in dicto capitulo ad audientiam. [illegible] sequitur Moneta
[illegible] [illegible] indulgentia [illegible] necessaria Pontificis auctoritas ad
hoc ut episcopus ecclesiam secularem in cathedralem erigere possit [illegible] hec indulgen-
tia quoad alia debet intelligi [illegible] ad hoc. Et si [illegible] indulgentiis impetrauit
facilius moueatur. Diocesanum ad consentiendum [illegible] ad hoc Ut episcopus possit [illegible]
mutat[ione] [illegible] exercitii facere quod alias de iure non posset [illegible] possit
[illegible] [illegible] ecclesiam tradit Abbas in dicto capitulo posses n°. 6 quorum [illegible]
[illegible] hec indulgentia [illegible] effecit elegantier Moneta [illegible] Citato
[illegible] episcopus inconsulto Pontifice possit ecclesiam secularem in secularem erigere tamen
non potest ecclesiam regularem in secularem commutare [illegible] que [illegible]
[illegible] 3 [illegible] ratio, [illegible] a Moneta [illegible] non [illegible] que simul [illegible]
[illegible] facta sunt episcopi auctoritate [illegible] commutari in statum secularem [illegible]
[illegible] [illegible] ecclesiam [illegible]
[illegible] irregularem cum potius augeatur quam diminuatur. Merito statutum est ni consentiente Sum-
mo Pontifice fieri non posse, — sed hec [illegible] maxime ad [illegible]
[illegible] interquatuor [illegible] de religiosis domibus ubi [illegible] [illegible]
Patriarcha [illegible] dubium [illegible] consultus [illegible] ecclesia [illegible] regulares possint
in seculares erigi seu mutari, et post quam generaliter [illegible] ecclesiam regularem
ad seculares clericos non transferri [illegible] quod si efficiantur regulares propter [illegible]
ut efficiatur seculares absque auctoritate Summi Pontificis poterit erigere ergo [illegible]
[illegible] superius [illegible] non potest cum [illegible] dissoluenda [illegible] [illegible]
asserit secularem hanc ecclesiam [illegible] [illegible] habitationis quia
effecerunt regulares qui illam habitauerunt. [illegible] hec solutio [illegible] non potest [illegible]
[illegible] euidenter apparet ex dicto capitulo interquatuor hoc est ecclesiam regularem quoad
omnia illis [illegible] fuisse. Quare hac solutione omissa [illegible] glossa dicendum [illegible]
[illegible] per regularem; [illegible] esse secularem quia non tantum [illegible] fuerunt

[illegible] [illegible] ecclesiam [illegible] [illegible]

regulares. Vixq. etiā homines Arbitror, [illegible] quā Seculares qui [illegible]
Religiosi Monachi subrogandi quotiescumque propter talem officium sedis authoritas [illegible]
Et ecclesia Regularis in Secularem erigatur. ita Moneta [illegible]. =

Rursus interpretatur [illegible] ad audientiam de ecclesiis [illegible]
[illegible] simplex ecclesia erat in quadam villa, quae adeo distans erat a parochiali, ut tempore hiemali [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] desiderabat sed ecclesia simplex in curatam erigi, tanquam [illegible], Quaeritur in hac an ut haec ecclesia
simplex in curatam erigatur Episcopi sufficiat assensus, an vero authoritas Pontificia necessaria sit. Quamvis respondeat [illegible] Episcopi assensum [illegible]
[illegible] quemadmodum [illegible] Episcopi authoritas sufficiens fuit ad [illegible] erectionem, ita similiter [illegible] sufficere [illegible]
et necessariam [illegible] Papae authoritas. = Sed ut hanc difficultatem diluamus in primis animadvertendum adhuc ut ecclesia simplex in curatam
erigatur, [illegible] necessaria esse. 1º ut [illegible] requirat aliquam [illegible] ab ea, qualis [illegible] quod ecclesia illa parochialis adeo sit [illegible] [illegible]
[illegible] subditi ministerijs divinis adesse, quod eadem [illegible] ad audientiam [illegible]. 2º requiritur ut interveniat assensus [illegible] [illegible]
[illegible] eius authoritate deficiente, et [illegible] [illegible] [illegible] talis [illegible] non valet. [illegible] 9. de [illegible]. Deinde
necessarium ut assensus rectoris ecclesiae illius [illegible] [illegible] [illegible] ecclesia simplex, interveniat, alioquin [illegible] [illegible]
non valet [illegible] [illegible] [illegible] generetur ex tali [illegible]. ita tenet [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde requiritur
[illegible] adsit, [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible] [illegible] ad audientiam c. de [illegible] [illegible]
Dignitatibus. Rursus requiritur quod ecclesia [illegible] [illegible] habeat dotem, ad quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible]. Denique [illegible] [illegible], qui [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod licet [illegible] [illegible] sit necessaria Papae authoritas, [illegible] debeat sufficere authoritas Episcopi, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] de simplici ecclesia in curatam, [illegible] [illegible] sufficere [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]

Deinde [illegible] c. [illegible] 6. de [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], ut [illegible] licet et [illegible] quando dignitatis [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
habentibus [illegible] fieret. ad quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] necessaria Papae authoritas, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in Cathedralibus ecclesiis creandis erat [illegible] [illegible] Dignitatis [illegible] [illegible] necessaria. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romani [illegible] authoritas necessaria esse. =
Ut hunc [illegible] intelligamus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dignitatis necessaria [illegible] authoritas Papae [illegible] [illegible]
[illegible] 22. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
licentiam a Romano Pontifice impetrasse. [illegible] [illegible] exloquitur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facere [illegible] [illegible]
impetrari [illegible]. [illegible] [illegible] solutionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] velle efficere [illegible] [illegible] [illegible] Dignitatis [illegible] necessaria fuit [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] Dignitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 328 =

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 328. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

Relectio ad Illmum. Virum de ... De causa unde quae mihi sors obtulit explicanda pro obtinenda Cathedra sexti Libri Decretalium die 30. Mensis Octobris anno 1645.

Verba quae adesta Patres conscripti merito... celebrari Nobilissimi rogati ... Florentissima Iuventus ... adesta agredior ad explicat... huius medij solita sorte oblati ... nati qui continetur sub Rubro libri 1. sexti Decretalium ... de ... quod Decretum celebratum fuit auctoritate Gregorij X.i in Concilio Lugdunensi 14 generali anno Christi 1274. cuius explicatio ... concluditur quam ... in primis facti speciem ... ad ... Romanorum ... non nullis Iuris Consultorum ... Caesarum Decretis Romanorum ... oraculis, authorum ... testimonijs ... in 2a vero parte ... rationem dubitandi aliquas obiectiones proponam quibus omnino ... in 3a vero parte ... contraria Iuris principijs esse videatur ... et obiectio ad rationem decidendi accedens aliqua ... quibus ... pro contraria parte adiectis satisfacere intendam quibus ... finire ... ad laudem omnipotentis Dei Patris et Filij et Spiritus Sancti, necnon intemeratae Virginis Mariae absque labe peccati originalis conceptae, Apostolorum Petri et Pauli ... Patris ne ... ex sacro fonte ... Patris mei Dominici, Maximorum Doctorum ... mei Francisci, et ... de alexandria, et ... et ... Patronos atque ... mei ... [illegible]

Cedat etiam in aliqualem Recordationem illius magna ... principis ... ad praedicandum nobis concedit ... facti speciem proposita a Gregorio Decimo in Concilio Lugdunensi XIIII ... quidam Vir cum vinculo ex Communicationis Maioris ligatus esset ... iudice ordinario vel delegato cum absolutionem ... per ... impositum iudicij absolutus ex ... et ... fuisset an ipsa absolutio valuit ... in dicto Concilio ... Maioris ... nec ... respondit Gregorius Decimus in dicto ... Conclusio, absolutio a Sex timore ex qua specie ... +Iuramentum cadentis in constantis viri Communionem ... nullum obtinet ... de Mulierie cap. cum locum cap. ... de sponsalibus cap. ... et Veniens cap. ad id cap. ... cap. ex litteris de sponsat. ... in matrimonium ... de muliere § ... ff. de ... cap. accedens de procuratoribus

Cap. Sin quis clerici de Voventes. Confirmant atque illustrant iidem Commen-
tarii super ordinarios auditores Surii, et Geminianus, et Innoc. et magistri
Angelus Cl. in 1 quaest. 29. quaest. Vivia art. 3. Covar. ancap. alma mater 4
§ 12. n. 3. Vacch. Curet. in Clement. ad Sexy. anceps dirimunt [illegible]
in collectaneis ad Decretales collectanea 93 n. 1. Suarez de Censuris dis-
tat. 23 sect. 4 n. 11 et disp. 7. sect. 3. n. 5 [illegible]
ex communicat. tam part. in ban. extra bullas Cong. In disputat. quarto §
n. 7. Diana 3 p. tract. 9. resolut. 69. et alii plures ab eo relati =

Sed licet haec nostra Conclusio nam
tot tantis testimoniis corroborata sit difficilis redditur ex sequentibus obiectionibus
1. nescitur. enim nos omnia metu gesta mero iure valent, simulq. si mitu
ff. de dolo § metus causa L. si metu. 84. ff. de adquirend. hered. L. 6. ad
et § Cod. de eo quod ex L. interpositas C. de transactionibus, quoniam inst.
de exceptionibus cap. sicut cap. Verum de iure iurando cap. abbas cap. ad
aures 3 cap. ad audientiam cap. in dilect. 6. Sed de eo de Simonia. Si ergo absolu-
tionem metu data concessa viri sententiae vigore obtinuit, et per consequens dicendus
esset non recte proba. asserere absolutionem metu extortam invalidam.

Deinde obstat nos baptismum receptum metu
cadente in constantis viri validus est, et per consequens imprimit Characterem
ad Marcum de baptismo. ergo absolutionem metu extorta debet valere.
Item obstat nos iuramentum debet signatur actus cui adheret L. si quis pro
ff. de fideiussoribus. L. si quis inquilinus 112. ff. dolo ff. de leg. 1. §
ff. de non numerata pecunia, et ~~[illegible]~~ omnis actus
cui iuramentum accedit est validus metu extortus ergo similiter absolutio
metu extorta debet valere siquidem nulla disparitas inter utrumque casum
possit constitui.

Sed his, et aliis obiectionibus non refragantibus, procul dubio
licet dicendus verissima esse nostra decisio, scilicet absolutionem excommuni-
cationis metu extortam nullius esse, quam ut percipiamus, cuiusque ratio decidendi demon-
strandus imprimis animadvertendus est duplicem esse vim, alteram quidem absolutam, seu præ-
cisam alteram vero conditionalem. Vis absoluta seu præcisa nuncupatur ea quae omnino voluntati
repugnat, omnemque consensum ab agente excludit, et definitur ab Aristotele 3 Ethicorum c.
Violentus est quod fit ab extrinseco passo non conferente vim, ubi est non occurrente aliqua
voluntate ad actum violentum, ut si exempli gratia aliquis Christianus religionis professor
vi quae traheretur ad idoli templum, eiusque manus vi inferretur ad adolendum idolis
ritibus omnino repugnante voluntate, et si aphetorsia manu quisquam chirographum
obligationis cogatur subscribere, quibus casibus cum omnino voluntas deficiat
et qui hanc vim patitur potius pati quam agere videatur excusatur a culpa, et
consequenter [illegible] ut elegantur docet Innocentius 3 in c. maiores §. item
ritur de Baptismo. Ulpianus in L. 1. ff. de eo quod metus causa Paulus in L. 2. ff. [illegible]
Sanchez lib. 4. de matrim. disput. 1. n. 1. = Et qua doctrina intelligendi sunt tex. in
L. si vir uxori 36 si quis plane L. vim passam 39. ff. ad L. Iuliam de adulteriis, et
in L. foedissimae 20. C. eodem tit. ex quibus iuribus constat mulierem quae affuit

quae apud [illegible] et alibi per Virum adulterum perpetravit adulterii peccatum incurrere: ratio est, Nam cum predicta circa delictum, pura et absoluta loquantur, in qua nulla voluntas, nullusque consensus invenitur, idcirco ingerit adulterii ab uxore per vim absolutam commissum ei imputandum in culpam venire, nec a marito accusari posse. Sanchez lib. 1º [illegible] cap. 7º nº 9. Diog. in cas. proposito 32 q. 5ª asseritur. Lucretia peccavit precise a filio Tarquinii cognita ob adulterium excusari quia sentit innocentem. 8 § sequens in cap. discretionis 6º de eo q cognovit consanguineam uxoris asserit uxorem peccatum precise cognitam carnaliter a consanguineo sui mariti non privari petitione debiti ex ignorantia participans non fuisset statuit Basiliº in tractatu de matrimº lib. 10 cap. 7, nº 6. Sanchez lib. 1º de matrimº disputat. 30 nº 1º. iuxta doctrinam intelligendi iis [illegible] [illegible] proposuit ff. de [illegible] costalando, ubi precise precise muliebra [illegible] credito non [illegible] et [illegible] in cap. cita nº 32. q. 5ª. Ubi de casu virgini precise sicut absolute corrumpitur virginitatis virtus illesa manet, ut tenet Navarr. in manuali cap. 16. nº 1º. Illi autem appellatur metus

seu metus conditionalis qui facit conditionalem voluntatem veluti cum ei adest [illegible] metus coactus obsequendi mortis vitandi. Hic enim quis simpliciter et absolute voluntatem ad [illegible] de seriatim non habeat secreto metu [illegible]. tamen [illegible] quid [illegible] attento metu habet voluntatem, et per consequens omnia metu conditionali gesta [illegible] obtinent ratio est quia voluntas coacta est voluntas secunda q. [illegible] simpliciter § de metu ff. de [illegible] met. ca. cap. Maiores § item queritur de baptismo ita docent D. Thomas 2. 2. q. 6ª art. 6º Conn. in 4. decretalium [illegible] cap. 4. § 1º nº 12. Sanchez lib. 4º de matrim. disputat. 1ª nº 5. Basiliº Legionensis lib. 4º de matrº cap. 2º nº 2 et 3 iuxta doctrinam intelligendi [illegible] in cap. [illegible] coactus cap. q compulsus a domino 22 q. 5 ubi asserit coactus pro vita redimenda peierando committere [illegible] indigne ratio est quia ad committendum illud peccatum voluntas secunda quae adfuit et potuit nullo casu mori quam peccatum committere obstitit fuit ex potius quilibet mala pati quam malo consentire, tenetur quis et ita intelligenda est illa auctoritas relata lib. 2º Mac[habeorum] cap. 6. ubi potius eligebat Eleazarus mori quam carnes porcinas comedere et auctoritas divi Augustini relata a Gratiano in cap. sicut 32 q. 1. [illegible] satius est mori fame quam idolothytis vesci. et illud factum Hermenegildi relatum a Gratiano in cap. fin. 24 q. 1. ubi cum compulsus esset sanctus Hermenegildus a patre suo metu conditionali ut e manibus episcopi arriani sanctissimam eucharistiam sacramentum reciperet [illegible] illud assumere [illegible] assumptionem [illegible] secunda [illegible] videretur assentire haeresi Arrian.

Unde praemittendum est metum conditionalem alium quemcumque intrinsecum alium vero extrinsecum. Intrinsecus appellatur illud quod ca[usa] intrinseca [illegible] naturali nemine cogente evenit quia incutitur per morbum naturae ut ad [illegible] Deo nonnisi actus liberi veluti cum quis in naufragio [illegible] votum [illegible] tunc enim valet votum quia provenit ab intrinseco, et nullo incutiente ad illum [illegible] quo sensu loquuntur [illegible] in cap. porrecta cap. sicut nobis de regularibus [illegible] Covarr. [illegible] 2ª cap. 3. § 4 nº 16. et [illegible] accusationis imperatores Diocletianus et Maximianus rescripserunt alienationem, seu promissionem metu vitandae accusationis factae rescindi non posse quia metus non erat [illegible]

Ut alienatio seu promissio fieret [illegible] ab alio fine et [illegible] vide l. si in nostro [illegible]
ff. de eo quod metus causa [illegible] libertatem timore servitutis ingerendo [illegible] a suo
patrono ob ingratitudinem ab eo commissam [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] patrono ne in servitutem redigeretur [illegible] Paulus [illegible]
metus causa non competere ratio est, neque [illegible] metus servitutis [illegible]
sit ut competat actio de eo quod metus causa l. 1 ff. eodem [illegible]
non [illegible] ad finem consensus [illegible] extorquendi [illegible]
fine non dicitur metus ab altero incussus [illegible] libertate eorum non
datur predicta actio [illegible] ita Iacobus Cuiatius lib. 11 ad edictum
Pauli in l. 1ª et in l. similiter [illegible] in [illegible] ad eum
[illegible] metus autem extrinsecus nuncupatur ille qui imponitur ab aliquo
ad finem illius aliquid consequendi veluti si aliquis imponeretur metus ut
aliquid promitteret [illegible] l. 7 [illegible] adsit voluntas [illegible]
absolute et involuntaria promissio = + + +

Quibus suppositis [illegible] decidendi
[illegible] dicendum est [illegible] omnia [illegible] [illegible] inconstantes
[illegible] nuncupatur ille [illegible] vir constans [illegible]
[illegible] sunt [illegible] voluntas coacta [illegible] l. simi-
liter § [illegible] ff. de eo quod metus causa [illegible] 84 ff. [illegible]
[illegible] specialiter et nobiliter a Greg. 10 in Concil. Lugdunen. [illegible] generali
statutum fuit ne claves ecclesiasticas contemnerent [illegible] absolutio a
vinculo excommunicationis suspensionis interdicti nullius [illegible]
qua ratione tradiderunt [illegible] Bonacina
[illegible] relatis [illegible]

Ex qua [illegible] decidendi [illegible]
explorare an [illegible] non solum loquatur de absolutione excommunicationis
maioris [illegible] de absolutione excommunicationis minoris [illegible]
est sententia altera affirmativa altera negativa affirmativam [illegible] de-
fendunt Suarez Navarr. et [illegible] quos refert Bonacina
loco citato [illegible] sententiae [illegible] fundamentum [illegible] quando [illegible]
generaliter loquitur generaliter debet intelligi [illegible]
[illegible] Gregorii 10 generaliter statuit absolut[illegible]
ab excommunicatione metu extortam nullius momenti esse [illegible]
ex absolutione excommunicationis maioris [illegible] excommuni-
cationis minoris intelligi debet, negativam sententiam defendunt [illegible]
[illegible] et Reginaldus quos refert et sequitur Bonacina [illegible]
[illegible] probatur ex sequentibus fundamentis 1º [illegible]
excommunicationis simpliciter intelligitur excommunicatio maior [illegible]
ut constat ex auctoritate Greg. 9 [illegible] simpliciter de sententia ex-
communicationis [illegible] simpliciter de absolutione excommunicationis
ergo de maiori debet intelligi [illegible] de minori = + [illegible]
[illegible] ex eo [illegible] in verbis generalibus [illegible]

l. similiter
§ [illegible]
[illegible] +

ex [illegible]
[illegible] metus
[illegible] et metus
[illegible]
[illegible] ex verbis
[illegible]
ex illis [illegible]
[illegible]
[illegible]
absolutio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Catholici [illegible]
[illegible] Gre-
gorii 10 [illegible]
[illegible] absolutio ab
excommunicatione [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] +
[illegible]

Abstulit sors difficile Pelagij Decretum relatum in cap. De praesentium 20 16 q. 1ª ubi proponitur fuisse petitum supplicatum a quibusdam mulieribus nobilibus Pelagio Pontifici Maximo ut illis dignaret quendam Monachum qui illis faveret qui litigia curaret digno facto consilium Pelagius prae oculis habens munerum ac personarum diversitatem minime quae de... promiserunt adimpleri statuit ac decrevit defensorem petitum ab his mulieribus minime esse admittendum ...

Ex qua facti specie conclusio quae communiter ab interpretibus deduci solet ita se habet. Monachi in Religione approbata professionem de iure emittentes, nec procuratores nec iudices nec advocati in causis civilibus aut criminalibus esse possunt, nec in aliis quibuslibet ministeriis debent occupari. Quae solutio probatur ex cap. Monachi 35. 16 quaest. 1ª cap. Placuit 8 eadem causa et quaest. cap. 1 de postulando cap. unico de sindico cap. sed nec et insuper cap. secundum 6 ne clerici vel Monachi cap. si religiosus de elect. lib. 6 cap. 2 de testam. lib. 6 clement. Religiosus 9 de procuratoribus ...

Verum licet praedicta nostri ... decisio sequente ... dubitandi ratione nam si propter aliquam rationem prohibuerint religiosis ne iudicum procuratorum aliud ve forense officium exercerent, ea esset maxime ne fortasse secularibus negotijs imbuti divino cultui ut expedit non deservirent ... nec ...

... de testibus et attestat. ubi proponitur in causa cuiusdam Monachi admitti non debere eos testes nec fidem illis adhibendam nisi cum iuramento deposuerint, quamtumcumque religiosi existant verba ... Monachos admitti non debere ad actus forenses. ... Facit in confirmationem huius rei quod proponitur in cap. fin. 77 distinct. ubi proponitur Monachum nolentem ... honestatis ... aut notarium fieri et defensorem ... nominare, igitur non recte a nostro Pelagio praedictis mulieribus ... denegatur Monachus qui eos defendat et qui suo nomine in iudicio valeat ... Denique facit in confirmationem huius dubij et illa consideratio nam Abbas Monasterij recte potest hoc munera ... cere absque alicuius licentia superioris cap. ... 12 quaest. 1 cap. contingit 9 de transact. cap. sopite 14 de ... aperte probatur, procuratores ... esse quod non recte hoc religiosis in nostro textu denegatur ... aut omnibus sit permittendum aut omnibus denegandum.

Qua dubitatione non obstante nec quidquam in contrarium faciente dicendum est ... nostri textus decisionem videlicet Monachos ab omnibus forensibus et iudicialibus actibus debere separari, cuius ratione ut demonstrem non nulla animadvertenda veniunt ... secundum ... religionem approbatam ingrediente per annum probationis in ea profitente ita divino cultui mancipari et illa Monastica vita quam semel elegit ... exponit ... matrimonium spirituale ... quod est fortius cap. inter corporalia de translat. Episcopi, qui cum votis ... obedientiae ac paupertatis ... iterum ad ... reddire nequeunt ... in regula semel ... cum ... ni gratia quae plurima illis in nostro Pontificio ... prohibita invenimus ... ut sententias sanguinis proferant cap. clericis 5 cap. ... sanguinis ne clerici vel Monachi cap. tua ... de homicidio cap. ex litteris de raptib. Praelatum cap. 4 2 et 5 de purgat. vulgari ... de censuris disp. 21 sect. ... n. 3 ... ne clerici vel

+

7 Monachi & de Purgat. vulgari Thomas Sanchez d. lib. 6 cap. 14 n.o 23 in nullo alij per ipsis [illegible]
adeo ut si Monachi sanguinis item protulerint aut artem chirurgicam exercuerint cum alicuius membri [illegible]
vel adust. irregularitatis notam incurrant, quamtumvis hoc expresse religiosis non sit prohibitum, nec sine [illegible]
quid tale illis denegatur, quippe cum in sacram. Eucharistiae, christus Dominus noster, continetur qui auctor est pacis [illegible]
& preciosissimo sanguine pacem attulit ideo statutum fuit ut religiosi & sacerdotes qui tractant Eucharistiae [illegible]
hanc pacem & mansuetudinem christi exempla demonstrent quapropter iuxta ea Canones predicta illis prohibita

Rursus religiosis etiam prohibetur ut possint eligere sepulturam cap. fin. de sepulturis lib. 6 cuius rei ratio proponi [illegible]
desiit nec velle nec nolle habere non debet esse [illegible] Monet quod proponitur in cap. de uxore [illegible] de sepulturis
videlicet posse eligere sepulturam quia talis electio spectat ad illud tempus quo solvitur a lege viri idest morte
similiter religiosus cum per mortem liberetur poterit eligere sepulturam nam discendum est quandoque in iure aliquid prohiberi [illegible]
tato solo effectu quandoque vero etiam initio prohibito unde quamvis religiosus per mortem a iugo obedientiae liberetur
quia tempore vitae non habet voluntatem nequit ea declarare eligendo ubi post mortem sepeliatur ut eleganter tradit
Panormitanus in d. cap. de uxore & Franciscus in d. cap. fin. & Thomas Sanchez d. lib. 6. cap. 14 n.o 2. verum hoc cessat in
casu quo religiosus decedat in (tunc) remoto monasterio quippe tunc potest sepulturam eligere quod probatur ex cap. nimis iniqua
excessibus prelatorum ubi arguitur & reprobatur quorundam clericorum consuetudo qui religiosorum decedentium extra sua monasteria
electo sepulchro corpore deferri cogebant quapropter si in itinere decedant non electa sepultura sepeliendus erit in
parochiali tantum secularium nisi fortasse aliud monasterium ut docent Emanuel Rodriguez quaestionum regularium
tomo 1. quaest. 60 art. 3. Thomas Sanchez ubi supra penes quos non nulla alia inveniuntur quae libenter omitto

9 Amplius religiosis prohibitum est tutelam alicuius personae suscipere sive sit testamentaria sive legitima sive [illegible]
ut aperte probatur ex Gilio (Pelagiano) relato in cap. fin. 86 dist. ubi l. 14 tit. 16 partita 6. adeo ut quidquid [illegible]
trinitas sit & inane ut docet Azor. th. 1. institut. moralium lib. 12 cap. 11 quaest. 3. adeo etiam ut miserabilium personarum
tutelam non possint gerere licet non nulli defendere conentur moti auctoritate textus in cap. 1. 88 dist. ubi dicitur [illegible]
cogendos esse ad subeundum munus tutelae personarum miserabilium non enim valet argumentum de clericis & religiosis
quapropter nulla est ratio cur ad hoc possint obligari cum nec bona possideant quae pro administranda tutela [illegible]
obligationi subiiciant & tutelae munus valde sit alienum a statu religioso ideo quod existimo, nec posse esse tutores nec ad [illegible]
munus dicere cogi docet Gregorius Lopez in d. l. 14 tit. 16 partita 6. verbo no puede [illegible]

Rursus religiosis prohibetur ut possint fideiussores esse cap. penult. de fideiussor. l. 2 tit. 12 part. 5. [illegible]
[illegible] plurima alia illis prohibita inveniuntur quae lubenter omitto ut ad nostram assertionem [illegible] illud
unum non omitto videlicet magna reprehensione dignum esse & absque fundamento dixisse Rebuffum in praxi beneficiorum
tit. de dispensat. cum regularibus n.o 27. religiosis denegari ut ad gradum doctoratus possint promoveri adducit
hoc textus in cap. non magnae & in cap. cum specula ne clerici vel monachi ubi statuitur ipsis [illegible] civili aut medicinae
incumbere non posse quod fundamentum [illegible] respondit est ideoque constituo religiosos [illegible] superioris licentiam
ad doctoratus gradum promoveri posse debuerit in sacra theologia & canonico & quod magis [illegible]
in civili dum operam iuri civili praestiterint cuius rei ratio ex eo provenit quia nullum hoc prohibitum invenitur
sed tantum quod audire possint quod ita [illegible] pluribus relatis docet Thomas Sanchez ubi supra [illegible] quibus [illegible]
tale concedatur & quibus denegetur = Expectat huc [illegible] in Clementina 1.a de elect. [illegible]

Descendit hinc veniunque proponenda ratio nostrae decisionis ideo quod in nostro textu statuitur non posse religiosos
procuratores iudices aut advocatos esse aliisque secularibus negotiis amoveri quia eo quod religiones [illegible]
natura professi sunt tamquam cultui divino dicati iudicant divinis qualitatibus ac [illegible] quapropter claustro [illegible]
debent esse contenti ut alias dicebat Eusebius papa quod sicut piscis sine aqua caret vita ita sine monasterio monachus

Sedeat itaq. Solitarius et taceat quia Mundo Mortuus est Deo autem Vivit, Vt Proponit. In cap. Placuit 16 quest. 1.
Vbi religiosus Denegatur Mortuus sepelire ad ecclesias seculares transire filiumq. de Baptismo Accipere quam rem nunc
prosequerer si quamtumvis ab hinc aliena non Indicarent Consulatt de illa qui nobis in Arduis consilium Prebet qui huic
Vniversitati immo toti orbi nobiliora scripta dedit numquam satis laudatus Praeceptor Meus D.r Martini Lopes de Montoya
in tractatu de Baptismo artic. 6. n. penult. et fini ubi q. Religiosi in tam perfecto Statu sunt Constituti Minus non est eos
a praedictis Muneribus Arceri Integro Text. Expectat huc quod proponitur ab Innocentio 3.o in cap. 2. de Iudicijs lib. 6.

Alter mi papel

Nec tunc obstant Dubitandi rationes superius adductae quibus dicebamus Abbatem posse Procuratorem esse suis et
subditis, nam dicendum est ideo Abbatem tale Munus posse exercere quia ipse non est Subiectus alicuius Potestati prae
sumitur namq. illud facere quando Iusta Causa adfuerit quando quidem aliter ut expedit geri non potuerit quo casu
id illis permissum esse testatur Panormitanus in dictis Iuribus. Nec Magis obstat text. in d. cap. fin. Dicit enim namq.
dicendum est illud Verbum Defensor significare contrarium qui defendit inimicos ab ingressu ecclesiae quo casu
praedicta solutio displiceret quae verissima est poterat dici ibi non agi de Monachis Professis sed tantum de Novitijs
hi enim in praedicta prohibitione non continentur quia non religiosi ut docet Thomas Sanchez ubi supra

Hac decidendo etiam in diversis interpretandum venit Difficile et Elegans Honorij 3. Decre-
tum in cap. Nuper 51 de testibus et attestationibus Vbi proponit quemdam Presbiterum intrasse Ordinem fratrum Minorum aliquo
tempore ibi permansisse postmodum professione non facta praedictam religionem deseruisse qua propter illius Monas-
terij Superior praedicti cuius fratres molestavit eum ad ut ad religionem reverteretur quapropter petijt ab Honorio 3.o
ut super hoc illi provideret praecepit Honorius episcopo [illegible] ut si res aliter se haberet idest non professionem [illegible]
emisisset praedictum presbiterum absolvat et tanquam a praedicto honere immunem demonstraret quo facto fuit
orta quaestio inter eos et ex parte Monasterij Custos fuit nominatus ut causam gereret qui ad probandam
suam intentionem testes produxerat fratres illius Monasterij Dubitatur in hac specie utrum si iuramentum non praestitum est
Vt eorum dictis fides sit adhibenda Respondit Honorius nullius testimonio quantumcumque religiosi sit fides adhibenda
nisi sit Iuratus quia eo casu quo religiosi cum iuramento testes esse voluerint recte poterunt [illegible] non recte in negotio
[illegible] statuit religiosos a forensibus negotijs omnimode semotos esse. Nam multi ex antiquioribus difficultatem hanc senserunt
Vt q. eam dissolvant varias adducunt solutiones ut latius [illegible] referunt Panorm. et Ioannes Andreas in d. cap. Nuper
n. 3 cum sequentibus qui inquirunt utrum possint esse religiosi testes in causis civilibus [illegible] [illegible] certum est religiosos
testimonium dicere posse in causis civilibus dummodo tamen sit Superioris adsit licentia nam licet qualiter qualiter actum iudicialem
exercere videantur tamen cum pecunias non tractent nec Deo suo Muneri desinunt satisfacere immo potius id eo animo
faciant ut Veritas elucescat non est minus eorum testimonium admitti, quandocumque ergo Superioris licentia et utilitas
Monasterij adfuerit non tantum poterunt religiosi testimonium dicere immo et Procuratoris Munus exercere aut quodcumque
aliud Ministerium licet alias prohibitum efficere ut aperte colligitur ex dictis Iuribus et nos inferius latius dicemus
quod autem in d. cap. Nuper et licentia Superioris et utilitas Monasterij intervenisset aperte ex eo colligitur
nam illi Vindicarunt Presbiterum quem fratrem suum dicebant. Idem tamen Michi videtur difficile
quod proponitur in d. cap. Nuper videlicet non esse credendum nisi illis qui cum iuramento deposuerint cum certum sit Roma-
num Pontificem in hoc posse dispensare ex ea quae tradit Petrus Gregorius lib. 1. de rescriptis cap. 11 n. 6. Covarr. lib. 2.
variarum resolut. cap. 13. n. 2. cum sequentibus. Sed dicendum est ideo non fuisse admissos testes absque iuramento
non quia Pontifex non posset in hoc dispensare sed quia noluit quippe si debet recte docet. Denique ut nihil in-
tactum relinquam difficultatem Michi movet hic omni iure reprobatur esse domesticum testimonium [illegible]
et filius familias [illegible] de [illegible] ordinandi [illegible] in hac specie praedicti fratres religiosi cum ex eodem Monasterio sint
non debuerunt ad testimonium admitti. Sed distinctio est adhibenda in eo casu quo aliquid [illegible]
quod sit alicuius privati ob [illegible] quo Monasterij causa agitatur. in casu testimonium domesticum reprobatur

2º 3º omnimode admititur quia causa non est singularium sed Monasterij et sic non dicuntur testificari in propria quod mani feste promitt. ex textu in cap. Insuper 6. et ex cap. cum venerius in de testib. et attestationib. et propter prelatus et clericus in causa sua ederit testimonium. Diare pose nisi causas agant tradunt Cobb. Practic. quaest. cap 18 nº 4 per totum Precept. Juannis de Balboa in cap. 3º loco de probat. nº 5º. Non nulli et alij quos refert sequitur. Anedo Colectanea 156 ad textum ind. cap. cum nuncius 12 et denique post eos Doctissimus et Sapientissimus Magister Dominus Dr. D. Antonius Graña in sua Catena aurea in repetitione ad textum ind. cap. Insuper 6 de testibus et atestat. ubi de more suo interpretatur textum in cap. et si christus de iurando non nulla alia dicta poterant opponi ~~que~~ legentibus mitto ut ad aliorum iuris expositionem deveniam contentus hac sola explicatione dicti cap. nuper adnotasse =

el cap. nº officij 11 § ... [illegible] ... el cap. ... [illegible] ... monachi, ubi ... [illegible]

[illegible] =

[illegible]

[illegible]

[illegible]

2º. [illegible]

[illegible]

2.3. [illegible]

3.3. [illegible]

[illegible]

Quare cum [illegible] prohibitione de religiosis loquatur extendatur ad Canonicos regulares, [illegible] de ratione, quod [illegible]
de Canonicis regularibus [illegible] de [illegible] Canonicis [illegible] expressis
[illegible] de religiosis, ac de Canonicis regularibus [illegible]
[illegible] Canonicis regularibus [illegible]
[illegible] Barb. in Collect.
[illegible] =

n.° 12 [illegible]
[illegible]
[illegible] Canonicos regulares [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] =

n.° 4 [illegible]
n.° 19 Clericus in [illegible] Clericis in sacris ordinibus, aut in
[illegible]
[illegible]
[illegible] Clericos [illegible]
[illegible] Clerici [illegible]
[illegible]
[illegible] Clericis [illegible]
[illegible]
[illegible] cap. 57. n.° 22 [illegible] n.° 40 [illegible]

n.° 19 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] =
[illegible]
[illegible]
[illegible] Clericis in sacris ordinibus [illegible]
[illegible] cap. 19.
[illegible] =
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] =

n.° 20 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] =
[illegible]

[illegible] derelinquo professo, quippe Clericus [illegible] Quilibet potest exercere, religiosus [illegible] [illegible] [illegible]

n.o 21. [illegible]

[illegible]

n.o 22. [illegible]

[illegible]

n.o 23. [illegible]

[illegible]

[illegible] sibi sponsa [illegible] matrimonium [illegible] spirituales [illegible]
et matrimonium spirituale etiam [illegible] dissolvere [illegible]
[illegible] = Ad quod respondetur, Romanum pontificem [illegible] matrimonium
spirituale [illegible] vel lege divina, sicut est reservatum carnale matri-
monium juxta illud Matth. quod Deus conjunxit homo non separet. (Solvunt
enim pontifices [illegible] confirmanda decreta canonum ubi episcoporum
facere [illegible] Episcopi [illegible] et [illegible] matrimonium spirituale) nihil [illegible]
[illegible] matrimonium carnale, matrimonium spirituale, non vero matrimonium
[illegible] pontifex potest dissolvere spirituale [illegible] spirituale [illegible]
carnale, neque [illegible] matrimonium [illegible]
fiat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] =

[illegible] immunitati [illegible] ecclesiasticarum [illegible]

primo advertendum est quod duae immunitates considerantur, una quae res
respicit ecclesiam; de qua nunc est noster sermo; secunda immunitate
quae respicit personas ecclesiae; quas Constantinus imperator voluit
eximi ab omnibus muneribus et oneribus; extant celebriora vestigia
huius magni imperatoris in leg. 1 et 2 cod. de episcopis et clericis; quod
etiam piissimus imperator Justinianus sanxit in leg. generaliter
cod. eodem tit. de episcop.; quae de verbo ad verbum refertur [illegible]
in cap. generaliter 16 quaest. 1; ulterius clerici et personae ecclesiasticae
immunes sunt privilegio imperatorum; a sordidis muneribus, ut sunt
calcis coquendae, arenae fodiendae, [illegible] quae enumerantur in
leg. maximarum de excusationibus munerum tit. 10; a prorogationibus
et [illegible] immunes sunt; nec enim fieri possunt procuratores,
tractores, leg. officiales cod. de episcopis et clericis, cap. [illegible] delegatis
ad [illegible] ordinandis [illegible]; denique tamen liberi debent
esse ab omnibus adscriptitiis conditionibus cap. 16 [illegible]
Caroli magni, constitutiones vero imperatorum sanxerunt non ex-
cusari debere eos clericos ab extraordinariis muneribus; extra-
ordinaria enim munera dicuntur illa, ad tempus et ex [illegible]
indicuntur, veluti angariae, et perangariae, belli tempore
expressus est textus in leg. nemine 11 cod. de sacrosanctis ecclesiis; verum
et instructiones itinerum [illegible], de quibus fit mentio
in leg. 7 cod. de sacrosanctis ecclesiis, et etiam reparationes et constructiones
murorum et portarum urbis, de quo fit mentio in [illegible]
[illegible] in cap. [illegible] de immunitate ecclesiarum [illegible]
23 quaest. 8; [illegible] omnibus imperatoribus. [illegible] clericos ab omnibus
[illegible] cap. 16 [illegible] quidem liberos [illegible] ratio sanctissima [illegible]
neribus personalibus et extraordinariis [illegible]
[illegible] propter consecrationem quae eos divinis [illegible]
[illegible] Deum precari debent; inde [illegible]
sacerdotibus ab imperatoribus concessa fuit; quod veteres [illegible]
equum; et divus Ambrosius ostendit in cap. convenior et in cap. [illegible]
[illegible] 23 quaest. 8; cum enim ab imperatore [illegible] una ecclesia, [illegible]
Ambrosio episcopo [illegible] ipse respondit quod [illegible]
[illegible] tradere; [illegible] scilicet sua domus [illegible]

+ [illegible]

[illegible] [illegible]

sionis est domini [illegible] [illegible] consideret, cum multis ali-

sanctissimis exemplis prosequitur predictas sanctas auctoritates in dict.

cap. convenior 23 quest. 8; unde sequitur quod veteres sanctissimi

episcopi propria bona habentes imperatori solvebant, sed non bona eccle-

siis; quod etiam apud ethnicos sacerdotes usitatum fuit qui

ae sensoria adscripti erant, ~~[illegible]~~ exacti [illegible] tributis habe-

bus non vero, de re [illegible] [illegible], ideo exi-

gebant imperatores ut non solverent tributa clerici christiani

de bonis non vero de bonis ecclesie, itaque cum hoc modo [illegible]

decreta imperatorum circa immunitatem clericorum sunt intelli-

genda; scilicet ut agatur possessiones clericorum [illegible] [illegible]

non vero possessiones ecclesie, que sacre et publice sunt, cap. [illegible]

12 quest. 2; que habentur a clericis proprio et peculiari [illegible]

nomine in his immunitas non sequitur, sed debent [illegible]

dominationem [illegible] cap. magnum 11 quest. 1; [illegible] hoc facie-

bant imperatores ne immensum crescerent patrimonia clericorum in per-

niciem ceterorum hominum, quibus quidem clericis licebat possidere

integrum <u>[illegible]</u> sine ullo servitio, ut ex [illegible] [illegible]

[illegible]; ita sunt intelligenda precepta imperialia et regia, que

olim immunitatem clericis dederunt, cum limitationibus dictis

quorum receptorum formulas inveniuntur in concilio Aureli-

anensi 1 canone 7 — postea vero tempore imperatorum ~~[illegible]~~ poste-

riorum, scilicet Justiniani in leg. sancimus cod. de sacrosanctis ecclesiis

omnia bona tam ecclesiastica quam [illegible] [illegible], [illegible]

esse a tributis principum secularium; ex iure [illegible] probatur

ex cap. ecclesia sancte Marie de constitutionibus, et cap. quamquam de censibus

in 6. cap. ~~[illegible]~~ quia nonnulli cap. clericis de immunitate ecclesia-

rum in 6, in extravagante quod olim de immunitate ecclesiarum; conci-

lium Lateranense sub Alexandro 3 canone 19, et concilium Lateranense sub

Innocentio 3 canone 46; — de jure regio idem probatur ex leg. 5 tit. 6

et leg. 1 tit. 11 partita 1; [illegible] tit. 3 lib. 1 ordinamenti —

Magna vero consideratio et dubitatio est apud [illegible]

[illegible] an exemptio [illegible] et immunitas personarum [illegible] [illegible]

[illegible]; propter varietatem [illegible] et testimoniorum [illegible]

[illegible] et [illegible] autores; sed [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

113

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de esto
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] de
[illegible] sea
[illegible] del [illegible]
[illegible] en
[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] Magdalena [illegible] [illegible]
Magdalena [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] que siempre
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

166

[illegible]
[illegible]
[illegible] sea
de padre [illegible]
[illegible]

D. Andrés de Aranda capitán

Cesar, imperatores ergo [illegible]

[illegible]
[illegible]

in L depositionibus in 6 ratione multas multas dubitandi invenies
quas breviter, circa finem solutiones textus anno 41 et in glosa ad
textum alias rationes dubitandi invenies assignatas in verbo item = primum
premissum in ultimo versiculo, in materia citatis sine rationum dubitandi
secundum premissum dottius ex parte huius tomo 1 de religio. fo
86 cap. 13 versiculo = ultimum premissum in glosa adnotatum
L depositionis in 6, in verbo item =

Diximus L depositionem in negligentia prelatorum in 6 plures rationes
dubitandi assere[?] auxes ad dicitur aput, et solutiones ad casum
primum premissum erit ratio decidendi, nos ad dictum
que incipit anno 11, secundum premissum erit ex [illegible]
servire ecclesiastico [illegible] cap 7 et 71 [illegible]
9 ex textu in negligentia prelatorum [illegible] =
tertium premissum ex [illegible] cap 9 [illegible]
[illegible] =

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] =

[illegible]
[illegible]
primum premissum [illegible]
[illegible] =
secundum premissum [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... primi [illegible] [illegible] in 6. = [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] invenies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in 6 = [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in 6 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =

Quaestio romana L de filio ordinario in 6 rationes dubitandi invenies apud nos; primum praemissum circa divisionem provinciarum invenies apud nos in cap. ut animarum de constit. lib. 6 n. 12 et 13 = postea prosequeris in secundo praemisso cum Barbosa in practica cap. 9 n. [illegible] usque ad quartum = et postea aliqua dicis in quibus potest [illegible] archiepiscopus in prima instantia cum Barbosa de universo iure ecclesiastico lib. 1 cap. 7 n. 71 cum sequentibus = postea ad ultimum praemissum ingrediens, quod [illegible] [illegible] [illegible] dubitandi; =

[illegible] romana L [illegible] in [illegible] lib. 6; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de appellat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. [illegible] [illegible] [illegible] honor; et aliud argumentum ex cap. [illegible] de filio [illegible] [illegible] [illegible]; plures [illegible] [illegible] invenies apud Barbosa de universo iure ecclesiastico lib. 1 cap. 7 n. 71 cum sequentibus ubi archiepiscopus [illegible] [illegible] in prima instantia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rationes dubitandi; = primum praemissum et secundum [illegible] [illegible] et [illegible] praemissa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in cap. L de [illegible] [illegible] [illegible] filius, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] praemisso [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. [illegible] n. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] ... [illegible] = [illegible]
... [illegible] = ... premissi ... electionem [illegible]
... premissi ad [illegible] ...
... electione ... [illegible] = [illegible]
premissi ... caput [illegible] ...
numero 5 usque ad 9 = tertio premissi ... caput
... electione ... [illegible]
... = [illegible] ...
... electione ... [illegible]
... = [illegible]
... explicat ... capite =

(Margin: [illegible] ... electionem ... cap. 24 ... [illegible] =)

Ad ... commissa ... electione ... [illegible]
... textus ... usque ad 4, ... numero 13 usque ad 16, et ... 20 usque
ad 21 ... 24 usque ad 26 = [illegible] ...
... electione ... usque
ad 10 = ... [illegible] ...
= premissa explicat ... [illegible]
omnes partes ... [illegible] ... =
... premissi ... [illegible]
... debeat ...
... [illegible] ... prima parte
... cap. 9 n. 14 et 13 et ... 20 ... [illegible]
... 1261 ... 49 =

(Margin: [illegible] ... premissa ... [illegible] ... =)

[illegible] ... electionem ... [illegible]
... [illegible] ... usque ad 21 =
... usque ad 21 et ...
... premissi ... 20 usque ad 21 et ...
... [illegible]
... 31. [illegible]

(Margin: videre ad ... [illegible])

Capi ... ergo ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Capit ordinarii et de consilio ordinarii in vi rationes dubitandi et [illegible]

duo ex eodem capite = et alia ex [illegible] commissione [illegible]

dicta quid de [illegible] ad premissa

ad premissa repetitio [illegible] de [illegible]

[illegible] = et alterius premissa ex [illegible]

ad [illegible] textum [illegible] = [illegible]

[illegible] textus [illegible] textu in

[illegible] de [illegible] ad hoc [illegible]

textu [illegible] ordinarii [illegible] in verbo nullius ad finem

[illegible] = ratio decidendi ex [illegible]

Dicta quid [illegible] non [illegible] repraesentatori [illegible] ratio [illegible]

[illegible] adhoc caput = [illegible] ratio dubitandi [illegible]

et est [illegible] in hoc capite [illegible] = primo [illegible]

[illegible] ad [illegible] = secundo

[illegible] quod [illegible]

[illegible] ex [illegible] =

[illegible] = [illegible]

[illegible] ad [illegible]

[illegible]

[illegible] ratio decidendi =

Dicta quid [illegible] de [illegible] ratio dubitandi

[illegible] = primum premissa ex [illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] = [illegible]

[illegible] in 10 [illegible]

= [illegible] premissa [illegible]

ratio decidendi ex [illegible] =

Ill.ᵐᵒ S.ʳ En fee de las muchas onras que Vmd siempre me hace me atrebo a cansarle por este papel por no poder ir a b. l. m. de Vmd que lo e sentido oy y mañana

Un amigo me a metido en la pretension del presidio rato desta ciu.ᵈ y me a dicho que saque cartas de los collegios para esta pretension y para que el S.ʳ Obispo de Valladolid me haga esta m.ᵈ estimare mucho que Vmd me la saque y si se dignare remitirmela para que yo la imbie por el correo y siempre estoy a la obediencia de Vmd cuya Vida g.ᵉ Dios como deseo y e menester salam.ᶜᵃ a 2 de febrero de 1670

B. l. m. de Vmd su m.ᵒʳ serv.ᵒʳ

D.ᵒʳ frey Don Alonso de Ceballos y Gutierrez

S.ʳ Don Ant.ᵒ diez de la concha

Quaerit nonnullos fundi de [illegible] ratione [illegible]
standi alter [illegible] ad dignum textum = ad premissa [illegible]
[illegible] ex parte [illegible] de matrimonio [illegible]
[illegible] ad 10 = secundum premissum examinatio
ex eodem [illegible] capitulo [illegible] 9 et 10 [illegible]
[illegible] remisso = [illegible] quod [illegible]
matrimonium [illegible] idem [illegible]
[illegible] ratio [illegible]
[illegible] referenda =

[illegible]
[illegible] = premissum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] remissum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] =

[illegible]
[illegible] apostolica [illegible]
[illegible] = ad primum [illegible]
[illegible]
[illegible] primo capitulo [illegible]
[illegible] 27 = secundum premissum [illegible]
[illegible] facta inter meos [illegible]
[illegible] concilium Lateranense et
[illegible]
[illegible] caput [illegible]
[illegible] =
ad secundum [illegible]

Caput primum [illegible] illa [illegible] ex sede [illegible] ratione ad [illegible] gratia ad caput illa [illegible] [illegible] ex sede [illegible] [illegible] = [illegible] ex [illegible] 131 = adp[illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] beneficii [illegible] [illegible] n. 38 [illegible] ad 91 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] secundum [illegible] [illegible] ad 62 = [illegible] [illegible] [illegible] 91 [illegible] ad [illegible] = [illegible] [illegible] n. 63 [illegible] = ratio [illegible] [illegible] in cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =

Caput ex [illegible] [illegible] nec clerici vel monachi [illegible] prima ratio [illegible] est [illegible] [illegible] nec clerici vel monachi [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illis super quaestionibus [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nec clerici vel monachi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] primum et secundum [illegible] ex [illegible] 5 et 7 et 8 et 12 = [illegible] primum et secundum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] episcopus et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =

[illegible] rationes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in cap. non magnopere [illegible] nec clerici vel monachi [illegible] [illegible] = [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ratio [illegible] [illegible] in cap. non magnopere =

Caput ut [illegible] nec clerici vel monachi [illegible] prima ratio [illegible] [illegible] 3 nec clerici vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non magnopere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] = secunda ratio [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lib. 6 cap. 8 n. 75 = alia ratio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lib. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] n. 3 [illegible] = [illegible] primum et secundum [illegible] ad 93 [illegible] [illegible] [illegible] lib. 6 cap. 8 n. 38 [illegible] [illegible] lib. [illegible] cap. 8 n. 89 et n. 9 [illegible] ad 95 [illegible] = [illegible] ex [illegible] [illegible] lib. [illegible] cap. 8

edi. Cuetas. io n.° 98

†

Con toda estimacion executara la accion que
Vmd me ofreze de su servicio si huviera llegado
el caso de la segunda visita de este obispado
que en la primera he reconocido el mal cons-
que davan en su distrito, con que asta aora
aunque a mis capellanes no he tenido lugar ası
aun espero que se deve a Vmd. q. la raya
aliento no es bien de present, y que se tuviere
a los Religiosos la intencion de Vmd. que mis
deseos en su conveniencia y en lo demas que
sea de la de Vmd. estimare exquite la mortifi-
cacion que me queda. Guarde Dios a Vmd. mu-
chos años como le Ruego. Zamora 9 de Junio 1630

B. L. M. de Vmd. su mayor servidor

El obispo de Zamora

S. D. Andres de la Concha y Zapata

n.º 6. Caput [illegible] de [illegible] [illegible], rationes dubitandi [illegible] [illegible] ex glossa in [illegible] quod [illegible] et [illegible] de [illegible] [illegible] ex glossa [illegible] [illegible] decidendi [illegible] n. 2; [illegible] ex eadem glossa loco [illegible] n. 10 et 11 = ultima ratio ~~[illegible]~~ dubitandi, deducitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in glossa [illegible] [illegible] relata per glossa = ad primum praemissum et [illegible] [illegible] [illegible] de religione [illegible] de simonia cap. 28 [illegible] deducitur ex [illegible] [illegible] [illegible] n. [illegible] [illegible] 19 = [illegible] praemissum [illegible] circa intelligentiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de donationibus ecclesiarum [illegible] sine autoritate episcopi fieri non [illegible] etiam [illegible] religiosi glossa in [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] = si volueris aliquid [illegible] vide [illegible] patronatus [illegible] [illegible] = [illegible] in [illegible] in verbo eidem [illegible]; ratio decidendi deducitur ex glossa loco citato n. 9 in fine =

[illegible] Caput [illegible] de [illegible] [illegible] in 6 = rationes dubitandi invenies in glossa in [illegible] [illegible] 6 [illegible] n. 3 et 4 et n. 7 et 8 et 9 = [illegible] ad praemissa [illegible] praemissum ex eadem glossa loco citato in ratione decidendi n. 10 et 11 et 12 = et n. 2, = secundum praemissum et tertium deduces ex glossa n. 10 et 11 et 12 = et [illegible] [illegible] in concilio tridentino sessione 24 [illegible] [illegible] cap. 3 [illegible] [illegible] caveant et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] consilio 2: et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =

[illegible] Caput [illegible] de consecratione ecclesiae [illegible] in 6 rationes dubitandi glossa in [illegible] textu in verbo sanguinis [illegible], et in verbo seminis = ad praemissa [illegible] [illegible] ex [illegible] glossa [illegible] [illegible] episcopi [illegible] 28 n. 30 [illegible] ad 42 = [illegible] praemissum [illegible], ex eadem [illegible] [illegible] n. 2 [illegible] ad 42, cum [illegible] [illegible] = [illegible] [illegible] textus [illegible] [illegible]

Caput unicum de clericis non residentibus in 6 conclusio est, canonici divinis horis non interessentes privantur distributionibus quotidianis non obstante qualibet consuetudine, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] textus in qua dicitur ex causa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rationabili, difficile [illegible], ex [illegible] consideratione quia pontifex [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ quamcumque consuetudinem manifeste contradicitur, et hoc colligo, nam si [illegible] distributiones quotidianas, ex [illegible] ut canonici in absentia non [illegible] [illegible] [illegible] consuetudinem [illegible] [illegible] [illegible] per consequentiam omnem illam consuetudinem ut [illegible] [illegible] [illegible] canonicus [illegible] distributiones, cum [illegible] consuetudo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. 13 ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contra [illegible] pontificis; ex textu [illegible] in [illegible] constitutione [illegible] contra [illegible] [illegible] locati, ubi [illegible] ait ille qui operas [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] tempore infirmitatis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] canonicus impeditus [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], impeditur ergo [illegible] canonicus impeditus [illegible]

[illegible]

mercede distributionum quotidianarum carere, quia sicut et in hoc in leg. sicuro non accipit ex corpore nisi reliquam canonicus ergo non recte pontifex sedu[lo] ... limitationem [illegible] textu, ad ... debuto textu in leg. si pensionem in principio ... [illegible] ... qui si aliquis pensionem acceperit ut capitaneus et ... impeditus fuerit modo vel alia causa ut ... [illegible] ... pensionis, ... et ... quia non potest ... propter morbum quod ... , ergo simili modo canonicus qui obligatus ... impeditus ... distributiones quotidianas ... beneficia ... impedimento ... accipere ... et si acceperit tenetur ad restitutionem aliis canonicis qui non defuerunt ipsis horis; [illegible] huic doctrinae alludit textus in leg. ... [illegible] ...

... rex alfonsus ... [illegible] ... quod ... ad ... ; ... qui ... quod ... ; ... in hoc ... infirmo ... ; ergo vel canonico qui famulus est ecclesiae distributionem quotidianam non debet tempore quo aegrotus est ... non potest interesse horis canonicis propter quas distributiones habent. ‡ Ulterius suffragatur huic dubitandi ... limitationi ponti[ficis] ... quia pro utilitate ecclesiae absens distributiones acquirit; sed sicut impedi[tus] infirmo non acquirit ut probavi ita nec pro utilitate ecclesiae absens ... ex ... textu in cap. cum non deceat 30 de electione in 6. ubi bonifacius asserit, quod quidam canonicus absens fuit ab ecclesia sua pro utilitate ipsius, ... ad impediendam quandam electionem minus dignam ... qui ... ad ... sedem apostolicam, et cum dubitaretur utrum iste canonicus absens pro utilitate ecclesiae percipere possit fructus prebendae suae, et distributiones ... [illegible] ... respondit bonifacius quia cum praedecessor suus nicolaus 3 ... canonicum iter arripientem ad sedem apostolicam pro utilitate ... non ... augmento suae ecclesiae, non debet perdere fructus quos si praesens esset non amitteret, exceptis distributionibus quotidianis. ex hoc textu ... nicolaus 3. statuit distributiones quotidianas non debere canonico, ... absenti causa utilitatis suae ecclesiae; sed hoc ... bonifacius 8. ut constat ex ... huius textus in cap. cum non deceat; sed idem bonifacius est auctor ... in cap. ... de clericis non residentibus qui expresse contrarium affirmat dicendo propter utilitatem ecclesiae distributiones quotidianas canonici absentes acquirere debent, cum hanc differentiam constituerit ... bonifacius fecit, ergo ... concluditur noster pontifex

Secunda dubitandi ratio ... ad ... distribuit quotidianas ex ... fundatur in cap. cum ... 6 ... qui ... pontifex affirmat, quod canonici ... statutum ... fructus praebendarum ... distributiones quotidianas perciperent, et similiter statuerunt, ut canonici qui ... electi fuerint, et ... eligendi ... statutum et consuetudinem, et petierunt ... ut ... et ... confirmaret, quod quidem ... , ... statutum ut ... canonici perciperent fructus, sed hoc ...

+ Solutio ... in ... variantes ... qui respondet ... quaestionem.

+ huic textui in cap. cum non deceat, respondet ... in cap. ... [illegible]

sine exclusione aliorum canonicorum, quia hoc non poterant facere, se [illegible] illam regulam quod quisque viventibus in habere consentiat ipse servare debet [illegible] obtinendi [illegible] commodi [illegible] rectorale [illegible] a [illegible] impartitur ex suo statuto: ex quo textu diximus [illegible] argumentum contra [illegible] confirmat generaliter consuetudinem [illegible] canonici [illegible] fructus [illegible] distributionum, ergo non videtur [illegible] textu [illegible] qui consuetudinem [illegible] distributiones in absentia [illegible] textui responderetur quod textus in dicto cap. [illegible] loquitur, de consuetudine introducta [illegible] de non residendo in beneficiis simplicibus, et [illegible] poterant percipere fructus [illegible] quorum [illegible] non [illegible] considerari [illegible] [illegible] cap. [illegible] sed consuetudo [illegible] ex [illegible] nostri capitu[li] [illegible] non residentibus [illegible] ut in [illegible] fructus simplicium beneficiorum, adquirantur. ergo [illegible] [illegible] textus [illegible] [illegible] defendi et [illegible] destruitur decisio nostri textus ex [illegible] capitulis [illegible] [illegible] consuetudinis [illegible]

contra nostrum textum permittit, enim, ut propter [illegible] canonicorum [illegible] canonicis certa que [illegible] esse certa distributio quotidiana est assignata. hoc enim [illegible] [illegible] canonici recipientes certa pecunia, ut ad horam [illegible] [illegible] principaliter propter pecunia; et consequenter canonicam [illegible] [illegible] non [illegible] Confirmo hoc [illegible] [illegible] textu in cap. [illegible] 39 de simonia, [illegible] [illegible] textu [illegible] quod consuetudo erat introducta in [illegible] partibus, accipiendi certum [illegible] pretium. pro [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ordinatione [illegible] et [illegible] [illegible] consuetudinem tanquam simoniacam et pravitati [illegible] [illegible] et [illegible] pontifex, [illegible] [illegible] [illegible] simoniacam quia [illegible] [illegible] [illegible] textu reprobari [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] distributio [illegible] [illegible] quod [illegible] confirmavit ex [illegible] textu [illegible] [illegible] 29 de simonia, ubi agit [illegible] [illegible] pecunia, [illegible] [illegible] [illegible] cap. 13 [illegible] [illegible] [illegible] n. 6 [illegible] n. 8 [illegible] duodecimo = [illegible] [illegible] textu [illegible] beneficiis non residentibus [illegible] [illegible] cap. [illegible] n. 7 folio 13 =

Allegavit unicum de sponsalibus in 6. pro prima ratione dubitandi sic se habet:
quamvis irrita fuerint sponsalia, ex qualibet causa, scilicet consanguini-
tatis vel tamen religionis, et ob rationem consensus adhuc non oritur
impedimentum publicae honestatis; + et sic secundo quia si non oritur impe-
dimentum, valeant sponsalia et irrita sint aliunde est dispositum, non oritur im-
pedimentum publicae honestatis quia quamvis consensus sit in non [illegible]
libero, naturalis tamen, nec nolle nec velle potest, casus si religiosus
decisione in 6. ergo non est conformis iuridis dispositio capitis unici
de sponsalibus ultimus, quia dispositio nostri textus non potest sustineri quia
generalis quia si contrahentes sponsalia ignorantes tunc existens sponsa-
lia non oritur impedimentum publicae honestatis. ratio est, quia error
impedimentum nullum consensum prestare potest in ista textu in leg. Si per
errorem ff. de iurisdictione, ergo non recte debuit in nostro textu
~~quando [illegible]~~ quod impedimentum publicae honestatis solum
modo non nascitur nisi quando est dispensatus notorius ad non contrahendum
sponsalia: sed est in casu proposito non nascitur impedimentum
quamvis dispensatus non sit expressus; et alio exemplo, si contrahentes
nimis contrahentes scirent quod erant consanguinei, nihilomi-
nus aliunde sequitur dispensatus ut ex irritatione sponsalium non nascatur
impedimentum publicae honestatis ut ab argumento probatur l.
leg. non dubium Cod. de legibus, sed in isto casu est [illegible] dispen-
satus aliunde et non nascitur impedimentum publicae honestatis ergo
in nostro textu non recte requiritur quod sit expressus dispen-
sus contrahentium ut non nascatur impedimentum publicae honesta-
tis, = ulterius sic argumentor a contrario sensu, nihil obest ut dispensatus
expressus sit in contrahendis sponsalibus ut ex eis nullum impedimentum ori-
atur, quia sufficit ut contrahant de facto sine consensu, ut scandalum
oriatur in proposito vel republica et precise scandalum oritur ex
facto contracto, quia ratio potissima inducendi aliunde predictum impe-
dimentum fuit scandalum sed hoc non tollitur sive fuerint sponsalia, cum
sunt contracta, vel sine eo, ergo sine expresso dispensu in sponsalibus nascitur
impedimentum publicae honestatis propter rationem dictam; unde sequitur quod
tanquam considero scandalum quando consanguineus vel ille qui voto
castitatis contraxit sponsalia et non attendo an contraxerit [illegible]
consensu vel sine eo, ut impedimentum oriatur, ergo non invenio ra-
tionem quare non sufficit [illegible] [illegible] 8. ut asseveret, irrita sponsalia ra-
tione consanguinitatis vel voti castitatis, ex parte contrahentis non ex [illegible]
oritur impedimentum honestatis publicae, sed ratione consensus [illegible]
sunt contracta ~~[illegible]~~ traxerunt sponsalia = +

Secundum argumentum debuit [illegible] ad [illegible] capitis nostri
[illegible] quod consensus est necessarius in sponsalibus ut ex eis nascatur impe-

+ ut nulli erga positum [illegible] bere con- consanguineos sponsi

Ad confirmationem nostri textus invenies [illegible] ad [illegible] et in cap. ad audientiam de sponsalibus. et in cap. litteras de desponsatione impuberum.

+ [illegible] [illegible] infra tit. 1. de matrimonio [illegible] 68 [illegible]

17 ut ex eis [illegible] oriatur impedimentum publicae honestatis, quod difficile videtur
ex textu [illegible] in cap. juvenis 3 de sponsalibus in antiquis, ubi quidam juve-
nis contraxit sponsalia ~~[illegible]~~ cum puella minore septennio, et duobus [illegible]

+ [illegible]

[illegible] non posuit ad implendum quod debebat, postmodum contraxit
ipse videns matrimonium cum consanguinea illius puellae, interrogatur
a summo pontifice an ex illis sponsalibus primis oriatur impedimentum
ut matrimonium contractum postmodum cum consanguinea sponsae dirimi
[illegible] respondet pontifex impedimentum oriri ex sponsalibus cum puella
septennio constituta, ex quo deducitur quod ista puella non habuerat aetatis constitutae
scilicet canonicae ut ratificaret consensum ad matrimonium quod requi-
ritur, [illegible] de sponsalibus impuberum, et nihilominus ~~[illegible]~~
sine consensu puellae inducitur impedimentum publicae honestatis ut
[illegible], cum alia consanguinea puellae non possit contrahere, ergo
[illegible] consensus in sponsalibus attamen inducitur impedimentum publi-
cae honestatis [illegible] quod in eo indicatur quod [illegible]
[illegible] consensum in istis sponsalibus ~~[illegible]~~, quamvis [illegible]
[illegible] matrimonium [illegible] est, [illegible]
[illegible] de sponsalibus impuberum, ubi [illegible] imperfecta,
[illegible] sponsalia contraxit cum puella quae [illegible] postea vero [illegible]
[illegible] cum praedicta puella erat iam [illegible] septennium, vir iste contra-
xit matrimonium cum matre ipsius puellae [illegible] an matrimonium
sit, respondet pontifex, quod matrimonium est cum matre illius puellae
[illegible] sponsalia non induxerunt impedimentum publicae honestatis, ergo [illegible]
[illegible] ratio quae affertur in cap. juvenis 3 de sponsalibus. ad [illegible]
[illegible] quae ex illo textu [illegible] conclusionem + ulterius [illegible]
[illegible] contra nostrum textum ex hac [illegible]; nam si sponsalia cum consen-
su inducunt publicam honestatem, ut in nostro textu, tamen inducere [illegible]
[illegible], [illegible] ergo si frater contraxit sponsalia de futuro cum femina
et postea frater illius matrimonium contraxit cum eadem femina [illegible]
[illegible] matrimonium, [illegible] impedimentum publicae honestatis [illegible]
[illegible] et communiter respondetur [illegible]
matrimonio lib. 7 de matrimonio cap. 68 n. 14 quod matrimonium ultimum
in isto casu est irritum et non inducit impedimentum publicae honestatis
[illegible] sponsalia prima validum fuerunt quamvis a fratre contracta; [illegible]
[illegible] ex nostro textu colligitur, quia sponsalia prima [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] ex quo principio [illegible] constituto, [illegible] in isto casu
fuit matrimonium contractum cum fratre, et hoc non inducit impedimentum
publicae honestatis, ut [illegible] valent sponsalia, ergo ex matrimonio
nullo [illegible] impedimentum publicae honestatis + = ulterius [illegible]
[illegible], quod habet uxorem fratris praemortui ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible], [illegible] impedimentum ut frater ~~[illegible]~~ contraxisset
~~[illegible]~~ cum uxore fratris, ut constat ex lev. [illegible] ergo, nullum impedi-
mentum [illegible] textu =

Margin notes:

+ [illegible]

V. [illegible] in cap. [illegible] de sponsalibus [illegible] n. 6.

[illegible] est [illegible] ex [illegible]

+ 3 [illegible] ratio

[illegible] sponsalia

+ [illegible] 68 n. 17

[illegible] remissio primum deducitur ex [illegible] libro 7 de matrimonio cap.
68 [illegible] ad 9; secundum remissio [illegible] usque ad 10 — et tertia
remissio [illegible] 28 usque ad 23 — [illegible] alibi [illegible] in eodem libro 7 cap.
69 [illegible] consequentibus. et postea ratio decidendi — ultima
remissio [illegible] tollere, et ponere [illegible] quaestionem
afert Basilius Ponce lib. 7 de matrimonio cap. 36 [illegible]
ad 4 [illegible] Bonifacius [illegible] in nostro cap. [illegible] statuit et
[illegible] responsalibus [illegible], et dicit quod sic respon-
det quae ad alia iura, et in num. 4 [illegible] praedicti Basilii est
ratio decidendi. —

Ad textum in capite [illegible] de cognatione spirituali in 6. prima ratio dubitandi
deducenda est ex repetitione quam habeo in cap. veniens 6 de cognatione
spirituali in antiquis; illa prima ratio dubitandi [illegible]
— [illegible] ratio [illegible] ex meis manuscriptis ad [illegible]
simulatione 12 [illegible] — alia ratio dubitandi, ex [illegible]
[illegible] ad [illegible] de cognat. spirituali in fine, et adducis [illegible]
finali de cognatione spirituali in 6 ubi, in ceteris sacramentis non
[illegible] dicta cognatio spiritualis ergo nec in baptismo — alia ra-
tio dubitandi ex [illegible] difficilimis [illegible]
[illegible] ad interpretationem est caput [illegible] quibus et caput
illud finale 30 quaestione 1, solutionem dat eis Basilius Ponce lib.
de matrimonio cap. 39 [illegible] et in num. 6 — primum et secundum re-
missio [illegible] ex Basilio Ponce libro 7 de matrimonio cap. 37 [illegible]
totum, et medullam capitis deduces — tertia remissio [illegible]
[illegible] ex eodem Basilio loco citato in cap. 39 a num. 1 usque ad 9 et meliora
deduces cum medulla; et [illegible] a num. 9 cum sequentibus
[illegible] quibus finitur haec repetitio vel remissio —

Videatur in capite [illegible] ad interpretationem in repetitione ad caput veniens 6 de cognatione spirituali in antiquis in fine repetitionis.

Ad textum [illegible] periculoso 1 in principio de statu regularium in 6, prima ratio du-
bitandi ex celebri textu in cap. infirmante 7 [illegible]
non servat clausuram mulier professa huic textui respondet [illegible]
4 de religione lib. 1 tractatu de obligatione religiosorum cap. 8 num. 1, [illegible]
[illegible] est [illegible], quod noster textus loquitur de monialibus [illegible]
[illegible] in congregatione, non vero de [illegible] professis in domo [illegible], et vulgo [illegible]
[illegible] tertiariis [illegible] — alia ratio dubitandi, quod pontifex in
nostro textu non potest obligare moniales ad observandam clausuram quam non
professae fuerunt, ut a simili probatur; et refert speciem capitis [illegible]
32 quaest. 1, et speciem capitis [illegible] causa 20 quaestione 2; et [illegible]
compellitur ad observantiam clausurae quam non promisit cap. [illegible] 7 [illegible]
[illegible] afert [illegible] ad [illegible] caput periculoso in verbo praesentes

+ tu[illegible] et 5 — et tribe ad uoc[?] data incur ad istam fe[?]cellacionib[?] in antiquis [illegible] in [illegible] ambiguo significavit, in dicto verbo [illegible] = ad [illegible] dubitandi contrarium quod [illegible] mat, ut perpetua sex in perpetua clausura in glosa [illegible] textus perpetua; et contra textus in cap. licet et de regularibus in antiquis, ubi monachus professus transire de [illegible] monasterio ad aliud, indice textus [illegible] fe[?] = [illegible] monachus potest eligi ad regimen alterius monasterii, ut probat a simili [illegible] de electione [illegible] stanti [illegible] glosa ad [illegible] textum in verbo perpetua = ultima ratio dubitandi bona [illegible] ex [illegible] tomo de religione in tractatu de obligatione religiosorum lib. 1 cap. 8 num. 1 [illegible] ubi [illegible] de [illegible] = ad premissa primum [illegible] ex [illegible] tomo 4 de religione in tractatu de obligatione religiosorum lib. 1 cap. 8 a num. 1 usque ad 9 [illegible] = [illegible] usque ad 19 [illegible] = [illegible] ex [illegible] loco [illegible] lib. 1 cap. 9 num. 1 usque [illegible] ex [illegible] loco [illegible] lib. 1 cap. 10 num. [illegible] ad 6 = tertium [illegible] ex [illegible] loco [illegible] usque ad 4 = [illegible] militarium ordinum sancti [illegible] lib. 6 cap. 19 [illegible] in [illegible] ultimo loco num. 1 usque ad 12 = et [illegible] ex clausura [illegible] ex [illegible] tomo 4 de religione in tractatu de obligatione religiosorum lib. 1 cap. 9 num. 17 =

[illegible] de voto et voti [illegible] in 6. [illegible] secunda ratio dubitandi, deducendo sunt ex mea repetitione de continentia clericorum quam [illegible] ex [illegible] in ultima repetitione [illegible] [illegible] argumenta, in [illegible] 3 et 4 et sunt bene [illegible] ratione dubitandi et [illegible] ratione [illegible] textus, quod sacerdotes qui habent [illegible] ex [illegible] castitatem ordinibus [illegible] matrimonium [illegible] nullum est si contrahant. [illegible] argumenta sunt [illegible] [illegible] ex [illegible] textu [illegible] = ego autem [illegible] argumentor contra [illegible] textum, nam [illegible] Bonifacius 8. [illegible] castitatem [illegible] religiosa ad [illegible] matrimonia [illegible] ordinis, et professione religiosa ad [illegible] matrimonia [illegible] contracta [illegible] professionem [illegible] ordinis contrahenda [illegible] [illegible] Bonifacius [illegible] comparatione, ex eo quia [illegible] ordine [illegible] castitate [illegible]

+ tet[illegible] [illegible]

sed quod votum facit servandi castitati simplex solo non dissolvit sponsalia de presenti, ut notadi in cap. veniens cap. ex publico de con versione coniugatorum,+ adverso religiosus qui ante professionem contraxit etiam regulare sponsalia de presenti contraxit, post professionem dissolvunt tur, ratio meo videri est quia mortui sunt mundo cap. placuit 16 qu. 2 et sicut mors naturalis dissolvit sponsalia sic ita mors civilis induct professio dissolvit ut constat ex cap. 2 veniens cap. ex publico de conversione coniugatorum ergo recte dubitatur quod non est recta equiparatio quam facit Bonifaciana constitutio in professo et in sacerdote quoad dissolvenda sponsalia de presenti; siquidem ut notavi in cap. alia est causa in quo... 2 quod alia est causa clerici alia monachi

ultima ratio dubitandi,+ quod post professionem matrimonium contracta dissolvuntur, difficilis est hec doctrina, ex epistola ad Vivilium et scripta ad Pomponium, cum rogatus esset ille sanctus ut diceret quid faciendum esset de virginibus que post votum castitatis nupserant, in epistola ait: casus non videri separari, sed penitencia publica eis iniungi debet, ergo post professionem matrimonium contractum non annullatur; alias constat sicut Augustinus libro de bono viduitatis cap. 9 et 10 qui ait, falsam esse sentenciam dicencium, non esse vera coniugia illa que post votum castitatis emissum a virginibus talia contraxerunt, et idem affirmatur in concilio Tridentino canone 19 quod refertur in cap. quod quod 27 quest. 1 et in concilio Illiberitano canone 13 quod refertur in cap. virgines 27 quest. 1 et in concilio Calcedonensi canone 15 quod refertur in cap. sicut quia virgo 27 quest. 1 ubi ex his decretis conciliis que referuntur a Graciano in dictis canonibus quod virgines sacrae idest professe, si coniugia ineant non dissolvuntur, sed penitencia eis iniungitur, ergo sic similiter in nostro textu monachi professi si coniugia contraxerint non debent dissolvi sed penitencia eis iniungi, sicut in his canonibus asseritur ○

primo premittendum est quod nostrum caput emanavit ad declarationem textus in cap. quod votum quidem simplex vel vovens, in quo erat dubium inter votum solemne et simplex, et quos effectus haberat, aliquid indicat caput in suis dicendo quod votum solemne non solum impedit sed dirimit matrimonium post contractum, simplex vero solummodo impedit, sed non dirimit, noster Bonifacius hanc dispositionem confirmat et explicanda est differencia voti solemnis et simplicis; votum solemne est quando quis ex animo vovet sit ex animo continencia; simplex vero est quando quis ex animo vovet quod intra animum sit servaturus perpetua continencia = alio ac differ cia constitutum divus Thomas in ... 2 quest. 88 articulo 7 quia ... tia votum solemne consistit in benedictione et consecratione veram religionis ... in ... ad contrahendum matrimonium, quamvis dicat ...

+ et in cap. extra vagante ... 27 in ...

2 hec est ... est ... ... de ... ad ... in ... ordinare

+ adverte illa parte in qua asserit Bonifacius 8

o ... ... divus Thomas ... de matrimonio lib. 1 ... cap. 26 ... prope ...

8 prosequitur verum premissum capitis unici de voto -

Quamvis dicat pater Thomas Sanchez quod licet differentia [illegible]
[illegible] quod [illegible] solemnis [illegible] professionis [illegible] benedictionem fit in
aliquibus religionibus ut in religione sancti [illegible] tamen
in [illegible] quod [illegible] quod benedictio [illegible]
[illegible] in professione sed [illegible] est quaedam caeremonia accidentalis; omi[illegible]
[illegible] forma et modum voti solemnis quas refert
pater Sanchez de matrimonio lib. 7 cap. 29 n. 3 et 4; quod [illegible]
[illegible] dicitur quod votum solemne [illegible] quando publice et [illegible]
[illegible] vel iuramento, et quod specialiter
[illegible] quoad dirimendum matrimonium post contractum solem[illegible]
[illegible] quando ex [illegible] ecclesie est annexum castitatis voto [illegible]
[illegible] ordinis sacri, vel per professionem factam in [illegible] religioni[illegible]
[illegible] apostolicam approbatis; [illegible] ut in nostro textu ma[illegible]
[illegible]; simplex vero est omne aliud votum, [illegible]
[illegible] extra [illegible] ab ecclesia

+ [illegible] hoc explicato nunc assero quod votum solemne religionis per professionem
dirimit matrimonium post contractum [illegible] probatis hoc
[illegible] apud patrem Sanchez lib. 7 de ma-
trimonio disp. 26 n. [illegible] et postea prosequens dicendo
quod [illegible] matrimonio [illegible] Sanchez
[illegible] refert n. 2 [illegible]
[illegible] remisisse, et in n. 4 eius
[illegible] remisisse [illegible]
quod in ultimo [illegible] dicitur = secundum premissis, deduces
quod iure ecclesiastico [illegible] dirimit matrimonium post
contractum, [illegible] quod iure naturali [illegible] nullum est ma-
trimonium hoc [illegible] Sanchez lib. 7 de matrimonio disputat
28 n. 10 et 11 [illegible] differentia inter graecos et latinos clericos
[illegible] = postea prosequens cum rationibus propter
[illegible] matrimonio [illegible]
[illegible] latina et occidentali [illegible] in mea repetitione de [illegible]
[illegible] quatuor rationes; [illegible]
[illegible]
matrimonio disputat 29 n. 21 et 22 = ratio decidendi [illegible]
[illegible] textu

6 Rapit religiosus [illegible] testamentum [illegible] ratio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

religiosi et clerici ad virtutem ultimae voluntatis defunctorum, sive [illegible] religiosi [illegible] licentiam [illegible]

[illegible] executores [illegible], in quo textu supponitur ut ait glossa

religiosi [illegible] licentia superioris ut possint esse executores

testamentarii ergo [illegible] textus [illegible] indigent licentia

[illegible] effectum [illegible] et quamvis [illegible], nam textus [illegible] licentia superioris esse

[illegible] constitutione [illegible] licentia superioris fuit ex

[illegible] quamvis [illegible] non [illegible] fuit ex

[illegible] constitutione, sed hac [illegible]

[illegible] exhibet [illegible] significat

[illegible] prohibetur, religiosi [illegible]

[illegible] executores [illegible], ergo [illegible]

[illegible] textus [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~

[illegible] secundo [illegible] ponitur nulla esse

[illegible] executores testamentarios [illegible] religiosi [illegible]

[illegible] superioris [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] quod [illegible] considerant [illegible]

[illegible] quamvis [illegible]

[illegible] textus [illegible]

[illegible] textus [illegible]

[illegible]

[illegible] tenent [illegible]

[illegible] ergo [illegible] ut executores

[illegible] quod [illegible] tenent, quamvis

testamentarii [illegible] licentia [illegible] superioris [illegible] religiosi

~~[illegible]~~ quod [illegible]

[illegible] et illud [illegible]

[illegible]

[illegible] quod [illegible]

[illegible] textus [illegible]

[illegible]

[illegible] dubito [illegible] textus [illegible] requiritur licentia

[illegible] esse executor [illegible]

[illegible] quod [illegible] textus [illegible]

[illegible] textus [illegible]

[illegible]

+ [illegible] ultimae voluntatis [illegible] religiosi [illegible]

+ [illegible] cap. 11 [illegible]

officiu adversantes [illegible] nisi simul [illegible] [illegible] aliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ergo [illegible] quod [illegible] [illegible] est ut [illegible] ergo [illegible] quod nulla erit licentia [illegible] sine utilitate [illegible] [illegible] [illegible] =

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

[illegible] premissa [illegible] cap. [illegible] [illegible] secundu premissu [illegible] ex patre [illegible] [illegible] num. 26 [illegible] premissu [illegible] ex patre sanchez [illegible] num. [illegible] usque ad 10 et [illegible] cap. 11 num. usque ad 6, et secundo premissorum usque ad 10 et in [illegible] usque ad 13 = tertium premissu ex eodem sanchez loco citato num. [illegible] ad 22, et [illegible] [illegible] in eodem sanchez loco citato num. 43 et 44 =

[illegible] legitimum 2 de appellationibus in 6, rationes dubitandi [illegible] [illegible] in cap. cum speciali 61 de appellationibus [illegible] [illegible] num. usque ad [illegible] sunt optime, et aliae rationes dubitandi [illegible] [illegible] in dicto cap. cum speciali 61 = ad premissa ex eodem [illegible] in dicto cap. cum speciali, primum et secundum a num. [illegible] usque ad 23 = tertium premissu a num. 23 usque ad 30 [illegible] = [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod hec decretalis [illegible] [illegible] [illegible] legitime [illegible] ad declarationem capitis [illegible] [illegible] [illegible] delegati, et capitis cum speciali 61 de appellationibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] ad definien[dum] [illegible] quod iudex [illegible] statuere posset tempus arbitrio ad definien[dum] [illegible] [illegible] [illegible] iudex [illegible] [illegible] = ratione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] delegati [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] num. 9 =

[illegible] 3 de appellationibus in 6, rationes [illegible] dubitandi invenies in doctore [illegible] in cap. [illegible] 2 de [illegible] [illegible] [illegible] num. 2 usque ad 10 = primu premissu [illegible] ex eodem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a num. 10 usque ad 17 secundum premissu ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible] [illegible] in 6 a num. usque ad 10 = [illegible] premissu

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nominitat

[illegible] adiuta[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cap. 8.

premissu[m] [illegible] consuetudine ecclesie, [illegible], apud eum de
[illegible] non putamus [illegible]
[illegible] ad [illegible] in 1 [illegible]
ad 8. Et in secundo [illegible] n.o 20 = [illegible]
vide [illegible]
[illegible] ad 67 =

[illegible]

[illegible]
[illegible] n.o 20 [illegible]
[illegible]
[illegible] et quarto n.o 9 [illegible] ad 15 =

[illegible]

hij ẽ ẽẽt. necessario quaeri praescriptionum Costrinus primus ... de illius origine vel auctore aliqua n'absonum erit disputare, ~~sentio~~ q.° habet. egit. in C. Vigilanti de praescript. Cstrinum legislatorem primum introduxisse praescriptionem triennii, vel etiam ut egit in 2 tom. de Illiors Cusfigius. quodquidem iuri civili absconditum adeo n'esset. et tamen est. nulla enim talia vestigia inveniunt. sed potius primum Theodosium magnum cum olim iure antiquo adversus malae fidei possessores actiones in rem erant perpetuae, sempiternae et nullis reculis interitures, itemque actiones in personam et mixtae inprouinciis; quibus leges certum tempus n'praescripserant, ut stat ex Petro Fug. lib. 40 Sintag. C. 5. n.° 36. at primum fuisse Theodosium magnum qui omnibus suis action. praescript. 30 annos ~~praeposuit~~ opposuit stat ex nouella Valentiniani, et Theodosij Junioris de 30 annos praescript. in qua hoc ius Valentinianus tribuit Theod. patri suo, unde Theodosio ~~Juniori~~ Seniori praescriptionum introductionem deberi manifeste stat, n'Costrino, ut extat in d. C. Vigilanti, nec ut aliqui putarunt Theodos. Juniori moti ex eo, quod cum nulla habeat Theodos. magni constitutio de hac re, et Theodos. Junioris extet in l. 3. C. de praescrip. 30. ann. ubi imperator eodem modo statuit praescriptionem, et similiter triennio subtrahit pupillarum seu aliorum pupillaris aetatis, creditoris vel domini. putavisse tamen aliquis ut notat Cuiac. lib. 18 observat. C. 26. d. leg. 3. abscribendam Theod. Seniori quae nec idem Cuiac. nec ego assentior. ea enim ratione mouet ad id ut soli Theodosio Juniori illam legem adscribat. scilicet ex inscript. ad Asclepiodotum cui solum pasimalibi pluribus in locis legit. Theodosium suas constitutiones dirigisse. ~~ex~~ et ex villois ... subscript. quem manifestum est esse Theodos. Junioris ex ordine imperatorum, qui ubique seruat in legum disposit., et ex mente quam fecit ubi, patris, et patrui sub eadem subscript. in l. ult. C. Theod. de inofficioso test.° l. ult. Cod. Theod. de cognit, et procurationibus l. penult. eodem C. Theod. de collationibus, Abavus enim fuit Theodosius Mag. pater Arcadius patruus Honorius ut ex Baronio et plerisque Historiographis manifeste stat; ~~[illegible]~~ Alio etiam argumento probat Cuiac. superiori loco ~~[illegible]~~ dictam legem tertiam n'esse Theodosij magni forte ex sup.ª d. nouella de 30 annor. praescript. ubi enim refert Valentinianus fuisse in constitut. Theodosij magni (quae desideratur) verbum omnia quo nulla actio excluderetur nulla exciperetur quale verbum nequaquam extat in d. l. 3. neque in l. 1. C. Theod. de actio. certo temp. finiendis n'est igitur Theodosij Senioris ut vere Sidonius Apollinaris scribit fuisse auctor introductionem Theodosij ≠ Senioris ex constitut. quae n'extat apparet manifeste ex d. nouella de praescript. 30 ann. ubi Valentinianus patri suo talem praescriptionem tribuit unde Theodosio Juniori n'potest admodari cum nunquam soleant imperatores collegas suos patres nominare, sed potius suos antecessores ut Alexander Antoninus appellat in l. ult. C. de ...

Quo uero in aliquibus Rebus usucapio nec etiam equitas potest locum habere forte quia aliqua deficiunt vel circa possessionem vel circa rem que impediunt quominus usucapio sit et in actiones non possunt usucapi quia nec possideri ut pote incorporales ut l. 3 de usucapion. l. unic. c. eodem introducebantur ut suggerente equitate qua litibus finem claudi omnes actiones silentio excluderentur. id est per prescriptionem que Regulariter est 30 annorum ut l. 3 l. 4 c. de prescriptionibus exceptis quibusdam Rebus in quibus fabore aut aliquo modo amplius vel minus temporis Requiritur ad prescriptionem ut puta Res ecclesie, pauperum usibus destinate, ciuitatis quibus omnibus centum anni Requiruntur ad prescriptionem l. 23 c. de sacrosanctis ecclesiis ~~quod mutatum fuit ecclesie in nouela 1 nouel 131 cap. 6 in Rebus tamen ciuitatis nihil innouatum unde centesima adhuc~~ manet ~~prescriptio~~. Actiones etiam quedam maiorem prescriptionem desiderant quam 30 annorum ut est actio hipotecaria aduersus heredem que per 40 annos prescribitur. l. 7. § 1 c. de prescript 30 ann. Veniamus ad extraneum —

Olim quidem actiones personales nullo tempore poterant prescribi quia duplici fiebat ratione primo erat quoniam ex neglectu agendi personaliter neque dominium erat in quaestione neque agrorum cultura deserebatur. et hinc erat ut in deficere Videretur. Ratio que usucapiones et prescriptiones induxit etiam et ipse erant deficiens. 2 ratio erat quia is qui non soluit quod debet sciens non potest detinere ex in mala fide et in iure ciuili antiquo in bona fide non cessabit ~~ulla~~ lucratiua possessio hinc etiam erat ut hec quasi possessio non sit sentiens illi non debet et negaretur prescriptio. Verum huic posteriori Rationi poterat obijci quia aliquando in qui tenebatur personali actione nullam improbitatem in non soluendo poterat committere forte quia debitori successit nec in sua culpa fuit quominus solueret. Sed huic obiectioni facile succurretur ex illo iuris principio quo docemur heredem in iure ac vitium defuncti succedere — et hinc fieri ut non prescriberet. —

Verum est que supra de bona et mala fide tradidimus prepositis utrum prescriptio bonam fidem Requirat necessario in vestigandum et quid utroque iure ciuili et canonico obseruetur animaduertendum. Nostro igitur iure canonico Requiri bonam

fide probatur ex quo Vigilatus et quo ultimo de praescriptioni habet quo potior de Regulis juris in 6º aqui se puede V.m meter a explicar textos de los canonicos quo traerá Barbosa quos yo omito por no auer visto ... d. hoc quod diximus nempe jure canonico necessariam esse bonam fidem ad praescriptionem videbatur pariter limitationem ad actiones reales tantum non vero extendendum ad personales ea nempe de causa quo niam cum in praescriptione actionum personalium nullus fauor et nullum factum possidentis ... praesumatur, sed tantum negligentia et odium non agentis inde videbatur non ofensurum mala fide praescriptioni personalium actionum et quidem sentit Costalus ad l. 6 de servitutibus urbanorum praediorum. Verum huic opinioni non potest assentiri cum jure canonico tantum videatur bene menti et refragetur malae et potius desertum esset jus odii negligentis unius quam famulatur mala fide alterius exindeque regulariter tam in realibus quam in personalibus actionibus mala fides jure canonico praescriptionem ofendi ex traditis juribus sentior manifeste probari.

Civili vero jure omnes actiones licet mala fide possideantur per praescriptionem tolli quae triginta annorum tollit quaestioni est ex eo quod Teodosius autor praescriptionis 30 annorum nominatim de eo non cauit nec mentionem fecit si dixisset enim licet nominatim praeventi exceptione non sit complexa ut dixit Zeno in l. 2 cc de quadriennii praescriptione tanquam si specialiter haec enumerata sint ut Anastasius l. cc. de praescriptione 30 annorum vero esset extra controversiam verum cum hoc omiserit et privilegium non videatur abrogata nisi quae specialiter hinc factum ut dubitetur ab aliquibus verum hec mi nutie non quatenus igitur et si ab initio Res vi possessa sit cuilibet possessori poderit 30 annorum praescriptionem obevit Reibitium cum et actio furti per praescriptionem extingui tur ubi non poterit mala fides excusari l. 3 l. 4 cc de quadriennii praescriptione l. 1 § 1 cc. de annal except. unde et si vi possessis idem obtinebit nisi forte specialiter praescriptioni derogetur per aliquibus privilegium quale fuit illud a Justiniano imperatore concessum titionum similiter quod recensetur et verba scribuntur a Cuj. lib. 20 observat cap. 12

Diximus regularem praescriptionem stare ex 30 annorum tempore d. hoc non procedere in ecclesiis romanis ubi 100 anni requiruntur ex l. 23 cc de sacrosanctis ecclesiis extat tamen 40 annorum s... paucis praescribi res ecclesiasticas in Novel. 3 et novel. 131 cap. 6 quae loco communiter intelligunt interpretes derogationem l. 23 de sacrosanct. eccles. ut est apud Donel. lib. 5 cap... quo final

Et alii scribunt Jerin auth Cap. 11 obseruat [illegible] et de praescript § 31 ad L. 23 existimat loqui d. L. 23 de Orientalibus ecclesiis novellam authenticam de occidentalibus

Diximus etiam praescribi longiori tempore puta 40 annorum Res civitatis in dispute reddit. ex L. 9 de praescriptionibus ubi nullo modo nec tempore praescribi Res civitatis affirmatur ex parte d. fauste excerte Respondebitur. Si animadvertas ibi loqui d. de Rebus privatis quae in dominio sunt civitatis. d. de publicis Rebus quarum proprietas nullius est.

longius tempus etiam ad praescriptionem 30 Requirare 30 annorum desiderat omnes actiones quae semel litis contestatione in judicium deducuntur. et deinde silentio omisse de eam 40 annis praescribuntur in L. 2 C. de praescript. et in L. 1 § 1 in fine C. de annali except.

De praescriptione Rerum Ecclesiae

[illegible] ... scilicet ... [illegible]

[illegible] quod Episcopus contraxit cum sua Ecclesia [illegible]

[illegible] nulla [illegible]

[illegible] scilicet communis [illegible]

[illegible]

6 [illegible]

[illegible]

[illegible] nec [illegible]

[illegible] communis [illegible]

[illegible] ecclesiae [illegible] historiae romanae [illegible]

[illegible] romanus [illegible] et tamen [illegible]

[illegible] historia romana [illegible]

[illegible] ecclesiae [illegible]

[illegible] ecclesiae [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] spiritualibus [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] quod

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] quae [illegible]

[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible]

[illegible] quod [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] habere [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] facilius [illegible]

[illegible] =

[illegible] [illegible] [illegible] fortius est [illegible]

[illegible] translatione [illegible] [illegible]

spirituale [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

poterit [illegible] spirituale [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] spirituale [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] dissolvitur [illegible] [illegible]

auctoritate romani pontificis [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] spirituale [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] coniugatorum, et similiter potest [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] = contrahere matrimonium [illegible]

[illegible] [illegible] professionem religionis matrimonium

non dissolvitur [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

matrimonium [illegible] [illegible]

[illegible] matrimonium [illegible] dissolvitur [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

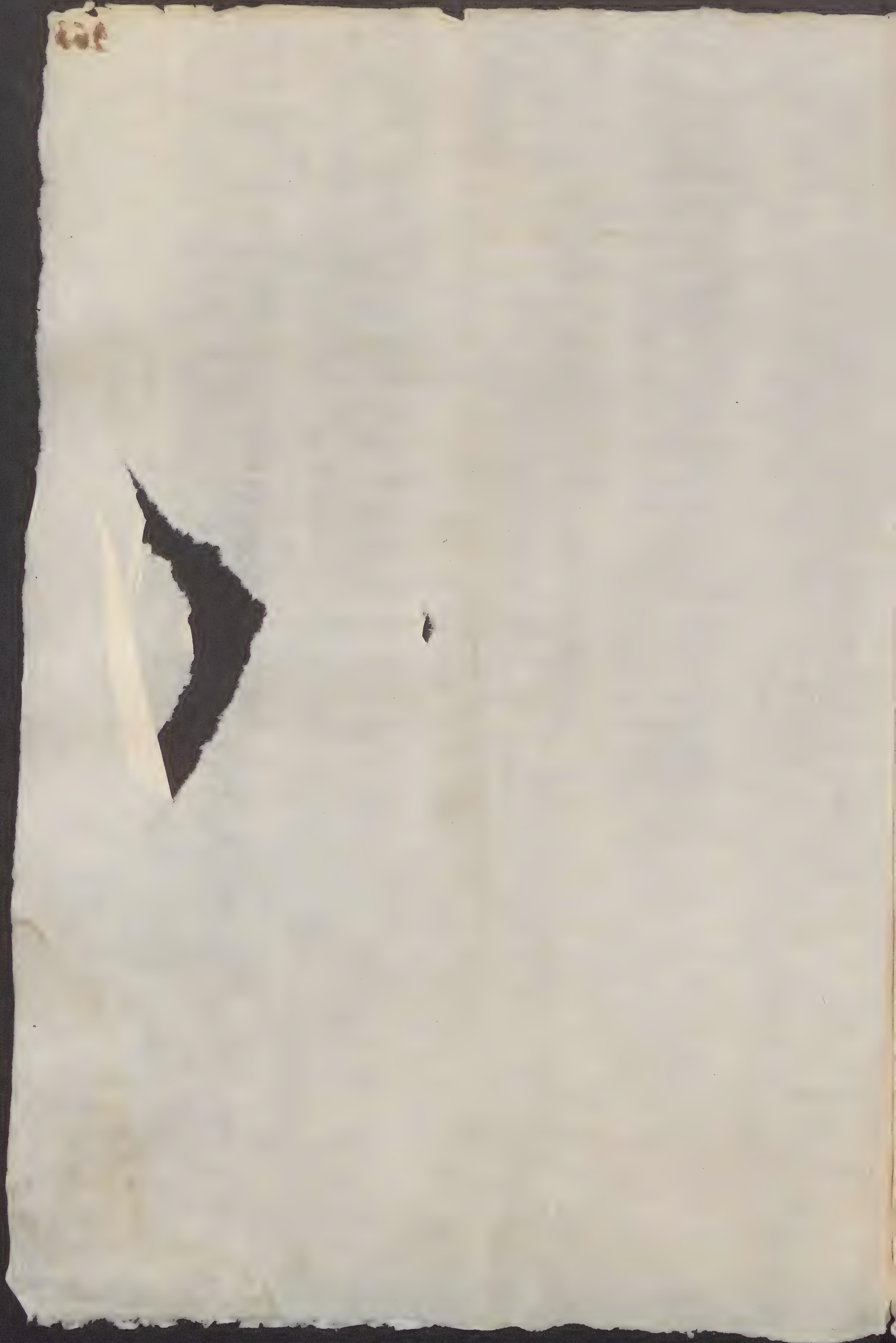
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] =

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

In Lamovinū de religiosis domibus in [illegible] ationes [illegible] andi ac [illegible]
~~et~~ in cap. final. de religiosis domibus in antiquis n. 3 et 6 et 7 et 8
et 10 et 11 et sequentibus ubi nonnullas [illegible] in scriptis infra [illegible]
additio ad caput final. in antiquis = Ad premissa primum re-
missum latum et doctum ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fundamento ubi [illegible] n. 2 cum sequentibus [illegible]: et docto-
rum remissive, et postea plures ex [illegible] [illegible] [illegible]
que videnda sunt apud Gratianum [illegible] solutionibus [illegible]
q. in dicto cap. final. in antiquis, et postea [illegible] dicendum
notatum in gratia circa excommunicationem in [illegible]
ubi intelligitur extravagans [illegible] de religiosis
domibus = unde [illegible] secundum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quarta [illegible] circa applicatione
collegiorum et locorum institutione; erit remissum ex[tra]
solutione gratie, in dicto cap. final. in n. 10 ad [illegible]
[illegible] collegiis illicitis = et ad praxim postea [illegible]
[illegible] cum nostro collega [illegible] [illegible] et regia
jurisdictione cap. 11 an. 208 usque ad n. 329 et [illegible]
[illegible] 329 et 330 [illegible] remissive = postea [illegible]
[illegible] dicendi ex gratia in dicto cap. final. n. 2 =

9

Rectius ergo ultimus deficiente suo argumento deduc
tus ex l. sicut. 20. in fine cum l. seq. et l. 16. de peric. et
comod. pro quarum solutione negandum est in illis speciebus commisceri venditio
ne et locatione, ita ut simul occurrant, hoc enim fieri non posset propter contrarios
eorum effectus, affirmandum tamen est concurrere sucessive, et diversis
temporibus, diversis temporibus, ita ut finiatur antecedens contractus per existentiam
alterius qui supervenerat, ut accidit in l. quod si ab initio 10. de reb. cred.
et in l. 7. §. si pecunia 34. depositi. in quibus depositum iure celebratum fuit,
et mutuum sub conditione, et existente conditione mutui tollitur depositum, et accidit
etiam in alia difficili, et vexatissima specie l. si fundus 16. §. fin. de pignor.
quam recte accipiunt Leotardus de usuris q. 69. Bachovius de pignor. lib. 1.
cap. 15. n. 8. Martius lib. 3. singul. opinion. cap. 7. n. 4. in qua sucessive con
currunt emptio, et pignus eiusdem rei; quod quidem contra hanc genuinam expositionem nebu
las effundat A. Fab. decis. 83. err. 8. sic simili in casu de l. 20. in fine
cum l. seq. et in l. 16. de peric. et comodo. quamvis tradita fuit res vendita, non
tamen ex ea traditione translatum fuit dominium, cum nec pretium numeratum fuisset,
nec fides de eo habita esset, l. quod vendidi 19. l. ut res 53. de contrah. emp.
§. venditae. inst. de rer. divis. cuius rei evidens est argumentum, quod interim
dum pretium solveret conductus pro diis voluit venditor, quare propter adhuc non solu
to pretio venditor dominium habebat, et pro ipsius conductore possessionem retinebat.
d. l. 20. de peric. et comod. (pro cuius explicatione in sua specie videndi sunt A.
Fab. in ration. ad illam. Cujac. in recit. §. possessionem. de act. empti. Fab. in
decis. 63.) soluta tamen pecunia finitur locatio adquisito iam dominio emptori, et merces
locationis tantum debetur pro tempore anni. de l. 21. h. t. et ita concurrunt hi contractus successive,
Robertus lib. animadu. cap. 14. quod idem dicendum est in l. commissoria, in qua quamvis re
gulariter dominium transferatur, tanquam habita fide de pretio pro illud tempus, quod condi
tioni assignatum est, quod quidem contrarium extendat Menchaca lib. 3. controv. cap. 63. non si
fides de pretio non habeatur dominium non transfertur, quod accidit, si vendi[illegible]
ter possessionem tradiderit l. quod ea lege C. de pactis inter emptorem, vel si in terim
locet rem, quia tunc traditio non videtur, cuius possessio pro venditore retinetur mediante
eo cum conductio rei propriae consistere non possit. de l. 45. cum sa. de reg. iur. et sic in
telligenda de l. 22. non dissimulabo tamen eius dissimilitudinem cum casibus d. l. 20.
in fine cum l. seq. in quibus confirmato contractu per solutionem pecuniae sustinetur locatio

ant

antecedenti tporis et in d. lg. 22. ii nisi quo cassu inepta facta sit ve non soluta pecunia, quasi aliud sit, si pecunia soluta eet, ut tunc ii subsisteret locao; et qd id vero sensu, nq soluta pecunia extitit et tradd. idioe anti quali dnij translatio apparet, quia ppter ii poset dsistere educta nisi inepta res eet, ~~qe pacta~~ at in superiori ibg cassibg dicta fuit voluntas dni hendij scilet, ut dsisteret locao donec pretiy solutij eet, qe pactio impedit dnij translao, toto ~~illo~~ illo tpe, quo pecunia ii soluit, ut pbatr ex partic. illa donec. qe discernit tpo anii à subregii, et sic ii apparet retro dnij translatio, et pe coent dsistit dductio dfraba venditione in tpore anti, et pe expositioe etiã pdict. legis, ut dprehendantr sub pri traddito in d. lg. 20. infr. ubi videndi sit. Cujac. lib. 16. obs. cap. 24. Robertij 1. animadu. cap. 11. et Cujac. sub noe Mercatoris. d. cap. 11. Fab. in ration. ad tx in d. lg. 20. §. ult. cy seq. neqz obstant etz d. lg. 13. et lg. qui pro. 54. in fin. h. t. nq ibi Estimatio, qe emptione facit fuit facta in instrum. fundi, et in eo ii dsistit locao, sd in prdio, qe facere solebant locatores, ut instrumentij dductori periret, et ita ii dcurrunt locao et venditio in eadz re, sd in diversis, ut notat Fab. in eis, quid tn dicendy eet si res, qe locata fuit, Estimato redderetr, et an in eo cassu maneret locao, dsulendy Barbosa in lg. sicut certo. 5. §. et si forte. ff. dmodati, et ex eo Panormitatg in cap. 1. d. dmodato, et cy Felicio, et Azore Gibalin. d. usuris. lib. 3. cap. 8. ar. 9. s. 4.

10. Restat dy requisitij substantiale locationis, qd extat in verbis deffinitionis ibi: certa mercede dceditr. qqg dcemur intervenientij mercedis p opera, aut p usu rei regri, alias ii dici locao, qe merces aliqn dicitr pensio. lg. 9. §. ult. d. lg. 3. C. h. t. reddity et redacty in lg. liberto. 24. d. annuis legatis. lg. defuncta. 58. §. pen. d. usufruc. lg. fundo. 38. d. usufr. legato. naulij, aut vectura, lg. ex dducto. 15. §. itz. 6. h. t. lg. cy eniz. 39. d. Gbij. 1. lg. ult. ad lg. Rodig. pretiy in lg. 10. in fin. d. adq. poses. lg. ult. in fin. ad lg. Rhodig. quomodocyqz qe pdicta merces appelletr, debet precise pacisci, ut locatio dcatr. d. lg. 10. in fin. d. adq. poses. lg. 1. §. siqs servy. 9. ff. dpositi. lg. 2. ff. h. t. lg. 3. §. ait Pretor. nautg Caupones. lg. si vir. 52. d. donation. inter. lg. 5. §. at cydo. lg. sibi pollienda. 22. d. pscr. verbij. et ex eo si locatio dcatr ii interveniente mercede d. ficit substantia, et locao ii e. lg. si cut emptio. 20. §. siqs. 46. h. t. d. lg. si vir. 52. de donation. intr. quemadmodu

empo

Emptio sine pretio contrahi non potest. leg. 2. ff. h. t. leg. 2. § 1. leg. sequentibus. de contrah. Empt. de quibus in istis casibus locatio et emptio non consistant ex defectu substantialium, valet tamen ut donatio, seu donationis ad instar in empt. Probatur ex leg. cum in vendit. 36. leg. sequens 38. de contrah. empt. leg. 3. 8. et 9. C. eod. leg. ult. pro dono in locat. leg. sequens 46. ff. h. t. cum aliis adductis, ratio est, quia plus valet quod agitur, quam quod simulate accipitur integra rubrica C. plus valet quod agitur, quod ita procedit nisi quando contractus ita fiant inter personas, quibus prohibita est donatio, tunc enim nec valet, quod agitur donatio. leg. sequens donationis. de contrah. empt. leg. si sponsus 5. § circa venditiones. leg. si vir. 54. de donat. inter. leg. vir uxori 17. ad Velleian. leg. 8. § 1. ad leg. Iul. repetundo. et de quo casu debet interpretari. leg. d. cum 54. de O. et A. quod diximus tamen non valere locationem, et venditionem sine pretio, et mercede non debet intelligi quoniam intervenit pretium, quamvis vile. tum rei venditae, vel locatae, tunc enim venditio, et locatio valent ut tales. de leg. 5. § circa venditiones. de donat. inter. ratio est, quia licet contrahentibus se invicem decipere. leg. item si pretio. 22. inf. h. t. leg. in causae. 16. § Pompon. 4. de minoribus. cum ille sit contrahentium animus, ut unus carius locet vel vendat, et alter vilius conducat, et emat, quo sensu intelligitur. leg. imaginaria. 16. de R. I. neque accedente pretio quantumvis vile non est imaginaria venditio, ut transeat in donationem, nisi fiat inter personas quibus prohibita est donatio ex d. leg. quia tunc vile pretium in ductum praesumitur potius fraudandae prohibitionis causa, quam ex affectu vilius emendi, quo casu contrahentium deceptio non praesumitur, nec contra d. leg. 16. de R. I. poterit opponi. leg. nuda. 55. de contrah. empt. quam capio de venditione celebrata inter personas prohibitas donare, ut tunc nec valeat venditio, ut donatio, neque dicitur primus in ea venditores pro non facta esse, et postea subiicitur: et ideo neque alienationis eius res intelligitur. quibus verbis declaratur non valere alienationem, ut excludatur donatio, neque pro venditione alienationem non valuisse quod declaraverat directe, cum dicit venditionem pro non facta esse, vel possunt intelligi. de leg. 16. et de leg. 55. prout illustrant pro illarum explicatione, et totius propositi doctrina D. Fab. et Gotofr. in d. leg. 16. Cujac. quaest. Pap. in d. leg. 32. de donation. inter. et tract. 4. ad Affric. in d. leg. 17. ad Velleyan. et in recitat. ad d. leg. 55. Fab. in ration. ad d. leg. 38. de contrah. empt. et in d. leg. 16. § 1. [illegible] Gro cum pluribus de empt. et vend. n. 4. et cum aliis [illegible] ver. [illegible] opusc. cap. 18. Haec omnia procedunt si hoc impositum sit in mercede, sint nulla facta mercede, aut vili inter personas, quibus donatio prohibita est, sed si merces pacta sit in ipso pacto non imaginarie, nec simulate etiam si ex post facto remittatur merces, aut pretium, nihilominus venditio, et locatio remanerent, leg. 5. § circa venditiones. de donat. inter. leg. si quaeverit. 56. de pactis. iuncto Fab. in ration. ad tex. in d. leg. 2. § 4. aliter Castro ubi supra

11. Sed quod diximus quocunque pretio interveniente quantumvis vili locationem contrahi debere facile redditur ex d. lege 46. h. t. et leg. 10 in fin. de adq. possess. ubi locatio uno nummo facta non tenet, dixerunt enim pro hac sustinenda difficultate Iº res harum prudentum nummum nummus unus nec mereri nomen pretij quantumvis vilis, et 2º ita non satis factum substantiæ locationis, quæ in mercede consistit, ut dicebamus, et ex eo quod nummus dexteritas pro mercede constituitur, sat apparet contrahentes donare potiusquam locare voluisse, et ex eo consultum pretium uni nummo opponi in d. leg. 10. in fin. de adq. posses. exponunt ita Cujac. lib. 10. quæst. Pap. in d. leg. 52. de donation. inter. Hotom. in Epitom. ad n. ... Giphanius in Altorfina ad d. leg. 10. de adq. posses. D. Santos des Nostro ... in parte laudatus in academia ad h. tit. Ner Præceptor ubi supra n. 3. Castro ubi supra nec omittendus Castrensis in d. leg. 46. h. t. qui dixit adeo uno nummo fieri non posse locationem, quia non est numerus sed prius numeri, et locatio sine pretio consistere non potest, et pretium in non consistit, quia uno nummo facta sustineri non potest cum unitas sit prius numeri; Sequitur Ant. Fab. in ration. ad d. leg. 46. aliquando tamen sustinetur locatio uno nummo facta, quod ex necessitate remedij loco, expediendi alicuius utilitatis causa à iure permittitur, ut accidit in leg. si usus fructus 66 de iure dot. et admittunt eius interpretes supra relatis. Conscius lib. 1. disputation. cap. 16. Schifordegher ad Fab. lib. 1. tr. 12. q. 14. et in illo tamen, et in cæteris imaginarijs venditionibus D. Seter. d. cap. 18. cum 2. seqq. et præ cæteris D. Laurentius in ubi supra omittimus, ne extra traditionem divagare videamur transcribendo, quæ albo lapillo à prædictis notata, et à vobis notanda sunt.

12. Manuducimur enim ex dictis ad celebrem, vexatamque controversiam, quæ sine detrimento tractationis præteriri non posset, utrum merces locationis debeat consistere in pecunia numerata? quaeve autem sustineatur si merces in alijs rebus detur? et quidem quod præcise debeat consistere in pecunia numerata, et de ea paciscendum sit inter contrahentes, alias non locationem, sed aliud innominatum contractum contrahi probant iura in leg. 5. §. at cum do. de præsc. verb. ubi si aliquid, ut tamen aliquid facias non est locatio, nisi pecunia detur: quia non aliter contrahitur locatio quam si merces consistat in pecunia numerata; idque in leg. 1. §. si igitur deposit; ibi: sed quia pecunia non datur præscriptis verbis erit actio, et faciunt leg. 2. h. t. iuncto §. præterea. inst. h. n. 7. ubi comparatur locatio venditioni, quæ non aliter consistit, quam si interveniat in pecunia numerata. leg. 5. §. 1. de præsc. verb. leg. pretij 9. C. de rescind. vend. §. 2. inst. de empt. et vend. probat etiam hoc illud sibi benè expenditur leg. si convenerit 23. communi divid. ubi si convenerit inter socios, ut alternis annis unusquisque fructus ex communi fundo perciperet, inquit consultus non

Conclusiones de maiorat.

1 [illegible] ma maiorat. inter descendentes substituto
ns perpetuo possident et si vocati n. sint ab in
stitutores ex natura maioratus. Mol. 1. c. 4. n.

12.

n. posse agi actione ex conducto, quia nulla intervenit merces, id est, quia non intervenit in pecunia numerata, neque in fructibus ~~locationis consistere debet~~ i.e. intervenie[bat], et tamen nullus appellavit, quia merces locationis consistere debet in pecunia numerata. Adde etiam Africanum, in eleganti, et similis speciei ab ante ff. diversa, in leg. [h]ac distinctio. 35. §. 1. h. t. ubi in eodem casu quo fundus communis erat, et convenit, ut alternis annis socii uterentur, ut nascatur ex illa conventione actio locati, et conducti ponit African. formulam conventionis fuisse ibi: ut alternis annis certo pretio eum conductum haberemus. sentiens non aliter posse dari ex locato actionem quam si merces consisteret in pecunia numerata, neque si conventio fuisset facta, ut alternis annis uterentur, sine eo quod pretium assignatum esset, tunc ex defectu mercedis deficeret actio ex locato. d. leg. si convenerit. 23. communi dividundi. quae fundata illa à nobis probanda utraque manu est, propter leg. patriam 1. tit. 8. part. 5. ibi: casi otra cosa recibiese, ca no fuesen dineros contados, noseria alloguero, mas seria contrato innominado. Cum quo probant Donellus lib. 13. comm. cap. 6. et in notis Osuald. lit. S. A. Fabr. in ration. ad text. in d. leg. 35. §. 1. h. t. Gifan. in leg. si olei. 21. C. h. t. Cujac. in leg. 5. C. h. t. Hotom. in Epitom. ad h. tit. n. 10. et 11. Mudera animadvers. fundat Pich. et alii apud Precep. nostr. lib. 2. sect. 1. cap. 1. n. 4. fundat etiam praed. dominus D. Hieronim. de Horoz lib. 3. cap. 9. n. 3. et 4.

13. Sed contra praed. dominus sic fundatus opponunt text. in leg. et hec distinctio. 35. §. 1. vers. quod si ipsius ff. h. t. leg. let. 8. leg. olei. 21. C. h. t. in quibus consistit locatio sine eo quod merces consisteret in pecunia numerata, sed in certa fructuum ponderatione, aut mensura; accedit particularia locatio, cujus fit mentio in leg. sed si merces. 25. §. vis maior. h. t. leg. cum duobus. 52. §. si in coeunda ff. pro socio. leg. si pascenda. 8. C. de pactis. et apud Plin. Iuniorem lib. 9. epist. 35. et apud Lucium lib. 21. historiae. ubi Flaccus agrum publicatum frumento locavit, quae partiaria locatio dicebatur, quoties fundus dabatur, ea lege, ut colonus partem fructuum ex illo perceptorum domino praestaret, et colonus partiarius appellabatur ad differentiam illius, qui nummis colebat. leg. si aper. 26. §. 1. de furtis. d. leg. 25. §. vis maior. h. t. quorum iurium auctoritate contra expressa iuris testimon[i]um ante opposita; audent multi ex interpretibus magni nominis [...] re locationem consistere posse sine eo quod merces consistat in pecunia [...] est ita Cujac. à se dissentiens tr. 8. ad Afric. in d. leg. 35. §. 1. Merillo[?] lib. 1. Variant. cap. 24. Connan. Menoch. Pinel. et alii apud Mudaeum lib. 11. cap. 6. lit. J. et plures apud Preceptor. nostr. ubi supra n. 3. quos transcribit [...] n. 3. sed praedictos interpretes reijciunt dura animadversione non antiqui, et nunc addimus leg. 1. §. ult. ff. mandati. in hac tamen controversia Ner Greg. Lopez, Mudera distinguit inter locationem fructuum, et rerum, ut in illa merces consistere debeat

debeat in pecunia numerata, in hac v.º posit distere in aliis rebus negotioruz

q̃z distintionẽ probarunt Oṽald. Sifan. Flaubler. Pich. et ante eos Salicetus

et Loristus, quos refert nr̃ Preceptor. quamvis expresse n̄ probet, sequitur tñ predictã

distinctionẽ Merill. d. cap. 24. et qd n̄ sequatur Preceptor nr̃ dict. nũ. de quibus

apparet ex eo qd n.º 6. 7. et 8. totus ẽ ut respondeat d. lg. 11. lit. cũ 1.º expens

qd n̄ faceret, si adqeuisset predictẽ distinctioni cũ qua satisfactũ eius erat, sicq

qz omnes loquuntur de locatõe rerũ, hoc ita dixi, quamvis nec morũ, nec otiũ nobis sit

q.ª Orox ibi d. n. 4. videns nullã vañ differẽ intr utrusq casus prestari pos

sse, ut previdit meus affecte et patria diuncti ssimus dd. Laurent. Santos. d.

cap. 3. acriter invehitur in nr̃ũ Preceptorẽ, sicut facit in oẽs Salmanticen

ses professores, quasi liceret intr canoros Cygnos raucũ anserẽ strepere

(ut vbis Symachi utar) petit q.º ab ipso vañ differẽ intr locatorẽ factorũ, et re

rũ, q.ª (ut inquit) Auctores relati ab eo nullã prestant, à quo, et male,

plus petit, sic q.ª si ipse preceptor alios Auctores refert ita sentientes, no

se auctorẽ huius diffẽ facit ab ipsis eã petere debuit, n̄ autẽ ab eo, q obligaõẽ

n̄ agnoscit alios referendo, imò recipit, sicq q.ª si ab eo petit, q.ª auctores re

tulit in ipsa relatione Interpretũ, qz transcribit, et agnoscit Orox accep

tũ facit predictũ, qz suponit obligaõẽ, cũ ab ipsis autoribus plures differẽ ra

tiones prestentur. 4.º prestat Oṽald. d. lg. 1. que reddite anteà fuerunt

à Madera, in quo sanè pred. Interpretẽ, vel doli, vel satis culpẽ reũ

deprehendimus, q.ª si vidimus (ut par erat) predictos Interpretes quos refert,

n̄ nisi decipiendi lectores causa dicere potuit nullã Interpretũ vañ pre

stitisse, vel si n̄ vidit ignavie id tribuitur scriptoribus precipuè cũ omittens

illis, cuius manibus teritur Oṽald. sciler et sic maior sit culpa, cũ referat

si n̄ legerit, que omnes legunt, aut legere debent.

14. Retenta igitur superiori sñã, ita ut n̄ desistat

locaõ nisi merces in numerata pecunia paciscatur, et intermisa potius qz omi

ssa distinct.º Oṽaldi, et Madere, qz refert Nr̃ Precep. n̄ obstat sic fun

damentũ d.ª riorũ deductũ ex d. lg. si olei. 11. C.º h. t. cui aliq cũ Acursio re

spondent ibi, d.ªctũ innominatũ fuisse celebratũ, sumentes vbũ Locasti.

impprie p̄ vbũ dedisti; qq statũ obijcitur, qd inquiunt Imperatores, d.ªctũ

bonẽ fidei habitũ fuisse, qd d. d.ªctu innominato do ut facias, aut è d.ª

dici n̄ pst, cũ d.ªctũ innominati pereant actiones stricti iuris, excepta

Estimatoria, et que nascitur ex verũ pmutaõe. §. actionũ. 18. inst. d. action.

Et n̄ obstat hoc fundamtũ exclusio pred. nũ. A. Fab. in ration. ad tx. in

d.

d. l. 35. §. 1. h. t. retinet in d.o q. si olei d.cus fuisse innominatus, nec obstare nequit predicta v.ba, q. supponunt d.cus bonae fidei parere, et ante eius docuit Castrens. in d. l. 25. §. vis maior. ita et q. retenta oppinione Accursii n. relatis Castrense, et Fab. respondet Oroz ubi s.a n. 13. quagg. ... sic oppono; aliud supponunt Imperatores, et aliud ponunt, in d. l. ... ut sciat distinctionem verè inter suppositiones, et positiones etc. supponunt q. bonae fidei d.cus esse, ponunt qd alter maiorem olei ponderationem obtulisset, n. liceat resiliri à d.co bona fide gesto, id si d.cus innominatus esset, admisso d.a Justiniani qd innominati d.cus bonae fidei essent, posset à d.co recedi, etsi ex q.te dantis fundamentum ... impletum esset d.cus, l. si pecuniam. §. cum vulgari. d. condict. caus. dat. l. ex placito. 3. C. de rer. permutat. q. n. potest intelligi predictum etc. d. d.co innominato, et ita à predictis auctoribus quotidie dum vixeris expostulabo solutionem syllogismi, id si Ant. Fab. n. tacuisset in loco s.a relato inique ab ipso solutionem obligationis à Fab. d.cus expostulare.

15. Quae ergo dicendum est pro solutione d. l. et ceterarum, quae p. d.ria oppinione adducunt, qd merces locationis debet poni in pecunia numerata, statim d.hentes paciscant d. fructibus ex fundo perceptis mercedis facte loco dandis, tunc salvatur substantia locationis, nec transit in aliud genus d.cus ex vulgata regula, qd deducitur ex l. pretii. 9. C. d. rescind. vend. l. manifesti. 17. q. operas. 20. C. d. solution. vestigium locationis ita facte n. vulgariter deprehendo in l. 35. §. 1. v. h. t. ex qua primum fundamentum deducebant Auctores d.rie sse, ibi enim dicitur locationem ita d.cus, ut fructus mercedis nomine pensarentur, q. sentit Jurisc. mercedem factam fuisse in pecunia numerata, q. si s.o mercedem in fructibus paciscerent, d.hentes n. esset alia merces diversa, à fructibus, cum qua fructus pensandi essent, pro quibus adde ad alia singe Ant. Fab. in ration. ad illum etc. et addo l. si adder. 19. §. si dnus. 3. h. t. unde cum utilius tandem dnus, qd colonus esse solvere potius in fructibus qd nummis predia locare, et manere adhuc locationis d.cus, salvaret qd eius substantia mercedem paciscebant, qd satis cum fructibus pensabatur, et sic manebat locatio. argum. etc. in d. l. pretii. 9. etsi ea esset voluntas d.hentium, id qd locandi genus usitatissimum esset, ut constat ex d. l. 19. §. si dnus. d. l. 35. in fin. h. t. et ex notatissimo Plinii loco, d. lib. 9. epist. 37. adeo invaluit, ut etiam si omitteret certam mercedem in pecunia numerata pactio, in cuius locum fructuum portio subrogaretur, sustinebat d.cus, et huc referenda est parciaria locatio, de qua in d. l. 25. §. vis maior. et in ea manere propriam locationem, certum est ex eo, qd tota impropietas

tis dixit Consultus, quasi societatis iure quod ita senserint Donarus et alii apud nostrum Praeceptor. ubi supra n. 6. quos transcribit, et sequitur Noz ubi supra n. 13. et bene id firmatur omnium opinio, quam sequuntur laudatus Praeceptor, et Merillus lib. 1. Variantium. cap. 24. quo admisso non obstabit argumentum.

\#

Ad tx. in cap. 1. de transl. at. episcopi.

Proponit Innocentius 3us. Sec. vbi lauq. vbi his talis Communiter de adm.ione ecclesiæ putanda atque elijcienda seducit conclusio: translatio Episcoporum et tandem nisi Ro. Pontificis propria authoritate fieri consuevit; Comprobant Can. 14. et 15 Apostolorum Concilium Nicænum can. 15. et 16. de quo in cap. siqui 7. q. 1.a et in cap. non oportet eadem causa et q. Concilium Meldense Can. 30 de quo in cap. siquis d.a 7. q. 1.a Concilium Cartag. 5. Can. 5. de quo in cap. placuit et can. 8. de quo in cap. constitutum d. 7. q. 1.a Concilium Antiochenum Can. 3. et 21. de quo in cap. siquis et in cap. Episcopum d.a 7. q. 1.a Concilij Calcedonense Can. 5. de quo in cap. protex. eos d.a 7. q. 1.a Cap. siquis Episcopus cap. remoto, cap. temporis qualitas cap. pastoralis officij cap. eos cap. mutationes d.a 7. q. 1. cap. quorundam 74 dist. cap. relatio cum seqq. 21 q. 1.a cap. et si vnanimiter de postulatione prelatorum. cap. bone memoriæ in fine eodem tit. cap. si specialis 3. de off.o legati. = illustrant eandem mei tex. materiam. Cardinalis n.o 1. et 3. Immola n. 2. Abbas n. 3. et 4. Maior in 4. dist. 38 q. 1. art.o 2. Petrus Ledesma de matrio q. 53. art. 3. post 3. vel etiam sec. Sanchez lib. 7. de matrimonio disp. 2. n. 18. Suarez de Religio.e tomo 3. lib. 1. cap. 16. per totum qui plures refert cum Divo Thoma in confirmationem suæ sententiæ. erudite et eleganter Sebastianus Cæsar 1.a p.e relectiony de Ecclesiastica Hierarchia disp. 6. n.o 14 cum sequentibus. =

Sed et si firmissima Innocentij doctrina videatur ingentem tamen patitur dubitandi rationem ex difficultate textus in cap. inter corporalia sanè in tit.o de translatione Episcopi ubi Proponitur authoritate cuiusdam Archiepiscopi quendam Episcopum per metropolitanum suum confirmatum ad aliam ecclesiam consulatur; ergo non spectat Pontificis authoritas ut transferatur ad maiorem ecclesiam. = Augetur difficultas ex textu in cap. fin. de postulatione prelatorum ubi proponitur quosdam ecclesiæ canonicos, aliquem in Episcopum electum, propria authoritate in aliam ecclesiam transtulisse, et non deficiente papæ authoritate ergo perperam in nostro textu constanter affirmatur papæ authoritatem necessariam esse. =

His sic Pro nostri textus dubitandi rat. breviter animadversis certum est veritatem esse nostri Innocentij 3i doctrinam. Pro cuius veriori intelligentia et nostri textus vera decidendi ratione animaduertendum est quod licet per consecrationem Episcopus contrahat vinculum cum ecclesia ad quam ordinatus est iure divino, cum non? Quam quæstionem Hostiensis in suma lib. 1. de translatione Episcoporum probat licet divino vinculum contrahere quæ doctrina confirmatur ex textu ind. cap. inter corporalia ibi, Dubitari non debet quin omnipotens Deus spirituale coniugium, quod est inter Episcopum et ecclesiam suo tantum iudicio reservaverit, dissoluendum. etc.a = Pro eadem etiam facit Caietanus

2ª 2. q. 184 art. 6. q. asserit Episcopos teneri Iure divino ad perpetuo servitium Ecclesiæ, id est per vinculum cum Ecclesia generali vi muneris ne[illegible] Iul divino. = Eandem etiam amplectitur Vazquez 3. p. tomo 3. disp. 241. c. 1. 3. et probans vinculum inter Ecclesiam et Episcopum esse Iul divino contra Iure quod comprobat multis Pontificum decretis, et alijs quamplurimis Autorum authoritatibus quas ne ut in Sacro Collegium nisi Episcopis Spatij tamen eamque [illegible] limitam. Et ad Contrariam tanquam veriorem libenter accedo. =

Contrariam vero sententiam mihi veriorem visa fuit affirmans vinculum inter Ecclesiam et Episcopum contrac[tu] humano Iure Sumano procedere, nam Episcopus tantum ligatur Ecclesiæ Iure Sumano seu pontificio ita viri Iuris professores sequuntur in d. cap. Inter corporalia de trans. Episcopi. Cardin. n. et 3. Sanchez de matrimonio Ey. S.ª relatus. Sebastianus Cesar loco citato.

[illegible] sacramento ... Dei [illegible] sacrae [illegible] cap. [illegible] episcoporum. 3.
81 distinct. [illegible] ex [illegible] concilio episcopos, Presbiteros
et Diaconos, necnon qui sacramentis divinis ministrant, [illegible] ac castitate observare
debere, quemadmodum et [illegible] sacri antistites, Dei sacerdotes, necnon et levitae [illegible]
[illegible] ab uxoribus antea obtentis omnimodo abstineant, ex quo decreto [illegible]
[illegible] praedicta authoritate deducta est illustranda, sic se habet: Episcopi, Presbi-
terique et Diaconi, ceterique qui sacramentis divinis inserviunt, [illegible] continentes omni-
bus debent esse, et castitatem [illegible] uxores non habeant, et ab antea ob-
tentis se abstineant. = Probatur haec veritas [illegible] cap. [illegible] cap. 2, cap. 4, cap. 6, et 7, cum pluri-
bus aliis hac materia 31. distinct. cap. cum in praeteritum 3. cap. 4. 8. 9. distinct. cap. 1. cap. presbiter
[illegible] cap. [illegible] 13. cum aliis. 28. distinct. cap. 1. cap. [illegible] 11. 32. distinct.
9. cap. [illegible] cap. unico, [illegible] lib. 6. extravagantium [illegible]
cap. 1. et 2. qui clerici [illegible] cap. [illegible] exornant hanc conclusionem Tri-
dent. [illegible] sess. 24. de matrimonio cap. 9. [illegible] Tom. Sanchez de
[illegible] archidiaconus, et Acuña ibidem. Tom. Sanchez de
matrimonio lib. 7. disputatione 28. n. 2. Azor. tom. 1. institutionum moralium lib. 5.
[illegible] Basilius lib. 7. de matrimonio cap. 29. n. 2. Suarez tom. 3. de religione [illegible]
cap. 12. [illegible] Soto de iustitia et iure lib. 7. q. 6. art. 1. cum seqq. [illegible]
9. cap. 13. cum plurimis seqq. [illegible] ubi plura [illegible] id quod antea adduxit, et de-
[illegible] disciplinae [illegible] relatos. =

[illegible] adnumeratis [illegible] authoritatibus [illegible] aestimata [illegible] sit, differ-
[illegible] considerationem, quia hoc est absolute castitatem servare, et abs-
tinere [illegible] saeculares laici, non solum matrimonium [illegible] videlicet,
[illegible] considerent [illegible] matrimonium [illegible] ut de-
[illegible] generis humani propagatione [illegible] et decenter sine hac observatione. Sacerdo-
[illegible] lege [illegible] Clerici [illegible] ministerio sacra-
[illegible] lege nova orientale [illegible] observarunt, nec observant
[illegible] castitatis, necessitate [illegible] observatio personis ecclesiasticis iniungitur, prae-
[illegible] fornicationis, et sacrilegii pe-
[illegible] hominis [illegible] manifesta fornicationis, et sacrilegii pe-
[illegible] ministrantes, qui semper [illegible] est. = Angelus [illegible]
[illegible] ministrantes [illegible] Apostolos elegit caelibes, [illegible]
[illegible] Dominus [illegible] Apostolos elegit caelibes, [illegible]
[illegible] Andream, [illegible] omnes [illegible] exemplo [illegible] apud Paulum 1.
Timotheum 3. episcopum oportere irreprehensibilem esse unius uxoris virum, [illegible]
[illegible] permittebatur [illegible] = Denique [illegible]
[illegible] castitatem [illegible] ecclesiasticis [illegible]
[illegible] observandam [illegible] ab illis [illegible]
[illegible] matrimonio [illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] denegatur. =

Hac [illegible] castitatem debere observare [illegible]
[illegible] in sacris [illegible] novas [illegible] matrimonium

Belarminus lib. 2 de clericis, cap. 18.

Secernens [illegible] omnia, et seculi [illegible] quidem [illegible] go erit nobis [illegible]

antea.
~~postea~~ contracto vir. Cuius assertionis decisiva ratione ut propriamus [illegible] valde [illegible]
maxime necessaria animadvertenda sunt, et [illegible] primo animadvertimus quod episcopi [illegible]
teri, et Diaconi Latinae ecclesiae a tempore apostolorum castitatem ac continentiam observantiam [illegible]
fuisse ita ut minime quod talibus dignitatibus constituti, matrimonium possent contrahere imo, et [illegible]
[illegible] esset, cap. 1. de clericis coniugatis, cuius [illegible] exempla [illegible] ipsi apostoli quorum [illegible]
postquam ad apostolatum fuit vocatus, uxorem accepit, ut de Ioanne evangelista, Iacobo, et Paulo
et Andrea, refert Suarez d. lib. 9. cap. 14. [illegible] [illegible]. Quod idem fere respectu Clericorum ec-
[illegible] orientali observabatur, nec si essent in sacris constituti, et postea matrimonium contraherent [illegible]
[illegible] vir, nisi forsan qui ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ ordinabantur protestati essent se velle matri-
monium contrahere iuxta text. in cap. Diaconi [illegible] 28. distinct. docent, Suarez, et Basilius. locis su-
pra citatis, Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 19. Baronius anno [illegible] 8[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ecclesiae [illegible] [illegible], si vero matrimonium [illegible] erat contractum [illegible] ad [illegible]
clericos Latinos, et orientales, Clerici Latini [illegible] poterant ad sacros ordines ascendere [illegible]
[illegible] [illegible]. Graeci vero orientales [illegible] facere poterant iuxta text. in cap. cum olim
6. de clericis coniugatis, nec obstat text. in cap. [illegible] 28. distinct. [illegible] prohibetur [illegible]
graeci sacerdotes, eoque matrimonium [illegible] intelligitur de matrimonio contracto post
ordinis susceptionem, docent Suarez, et Sanchez ibi supra Vazquez 3. tom. tertia parte disput.
[illegible] 243. cap. 6. per totum = Respectu vero subdiaconorum quamvis [illegible] dictae continentiae, et castit-
observantia valde controversia, nos tamen [illegible] [illegible] [illegible] ecclesia [illegible]
temporum varietate id observatum fuisse quandoque enim permittebatur in una provincia quam
in alia prohibebatur, [illegible] subdiaconatus ordo [illegible] [illegible] ab Urbano 2. [illegible]
ut cap. [illegible] de [illegible] qualitate, ut docent Sebastianus Cesar [illegible] cap. [illegible] 2 [illegible]
dis[illegible] lib. de subdiaconorum [illegible]. Barbosa de iure eccl. lib. 2. cap. 37. ubi interpretant
textum in cap. finali, 6[illegible] distinct. et in cap. [illegible] 32. distinct. [illegible] qua alias [illegible]
tinct. =
Quum animadvertimus ecclesiasticos sacris ordinibus initiatos [illegible] ad servandam continentiam [illegible]
castitatem [illegible] matrimonium contrahant, [illegible] [illegible] hocque procedere [illegible]
divino, ut [illegible] potius ex iure eccl. quod sacris ordinibus [illegible] continentiae [illegible]
praecepto divino quod prohibeat clericis in sacris [illegible] ordinationis illa [illegible], ut
[illegible] Suarez et Basilius locis supra citatis, Divus Thomas 2a 2ae q. 88. artic. [illegible]
Hinc ergo provenit [illegible] personae ecclesiasticae castitatem et [illegible] debere servare quia sa-
[illegible] divinis [illegible] debent, [illegible] quibuslibet aliis muneribus exime-
tur, [illegible] obligatione impediretur atque distraherentur [illegible] coniugati [illegible] apostolus [illegible] ad
[illegible] cap. [illegible] cum illi debeant esse hospitales, et in pauperes misericordiam exercere
quando [illegible] habeant, quapropter [illegible] haec omnibus illis fuit prohibitum [illegible]
quoniam ipsi [illegible] supremo ordine [illegible] [illegible] ecclesiae sponsus, cap. [illegible]
[illegible], cap. [illegible] translat. episcopi, Presbiteri etiam qui [illegible] sunt [illegible]
ctione sui status ad [illegible] et [illegible] corporis, et sanguinis domini nostri Iesu [illegible]
Diaconi propter magnam participationem et cooperationem quam ad [illegible] ministeria [illegible]
habeant, et ob hanc eandem rationem idem [illegible] subdiaconis [illegible] cuius [illegible] Haec [illegible]
refert exempla Suarez ubi sup. =
[illegible] capitulis, [illegible], et [illegible] [illegible] =

Unde [illegible] obstat dubitandi ratio [illegible] adducta, qua dicebatur castitatem tanquam contra-
riam et repugnantem iuri naturali... maxime malis effectibus, et observationem non de necessi-
tate esse [illegible] propter pericula quae [illegible] proposuimus, nam verbi dicendum
est quod [illegible] licet praedicta omnia... cum status clericalis sit perfectionis
et necessitas ad hoc ut cultus divinus augeatur et catholica ecclesia per [illegible] minis-
tros dis ordinatos, ideo praecipitur praedictis qualitatibus esse adornatos, praesumiturque [illegible]
eos [illegible] talia [illegible] fuerint recte [illegible]
[illegible] posse unitasque praeterita status [illegible] tenent Sotus, et
[illegible] = Nec magis obstat primum argumentum praedictae [illegible]
[illegible] quod dominus noster discipulos suos non caelibes [illegible] designavit
nam dicendum est quod tunc temporis caelibatus religiosus non [illegible] et [illegible]
est magna, [illegible] successores [illegible] et Dibus
Petrus habuisset uxorem quod [illegible] ad exemplum [illegible]
habere non debet. neque [illegible] Divi Pauli authoritas, [illegible] oportet episco-
pum esse unius uxoris virum, quia licet diversimode intelligi sole-
at [illegible] auctoritate praecipi, ne quis episcopus eligendus, sit bi-
gamus, permittitur tamen unam uxorem habere [illegible] propter [illegible]
[illegible] posse episcopi fieri [illegible]
[illegible] = Denique non obstat illa [illegible] quae dicebamus
[illegible] ex veteris testamenti figuris et praecipue ex arca Noe, [illegible]
[illegible] quoniam [illegible] non sacramentorum veritas, sed quaedam umbra inveniebatur,
[illegible] personarum [illegible] et genus humanum propagarent [illegible]
[illegible] descendentes [illegible] ad statum clericalem et religiosum, quia [illegible]
[illegible] ut docet Soto, ubi supra = Ex quibus decidendum [illegible] in [illegible] ad ter-
tium [illegible] 40. 27. [illegible] ubi statuitur episcopos, presbyteros, diaconos, subdiaconos, canonicos
regulares [illegible] professos qui uxores copulare praesumpserint separandos esse, [illegible]
[illegible] propterea [illegible] matrimonium nullum esse, et [illegible] Romano [illegible]
declarata [illegible] Innocentius secundus [illegible] matrimonium [illegible]
domini 1139. [illegible] quia
[illegible] Graecis [illegible] fuit [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]
prohibetur [illegible] et praecipitur [illegible] in ecclesiastici [illegible] = [illegible]
[illegible] matrimonium [illegible]
[illegible] solutionem [illegible]
in tempore primitivae ecclesiae usque ad annum 1139 [illegible]
[illegible] matrimonium clericis [illegible]
prohibitionem [illegible] matrimonium [illegible]
[illegible] epistolis [illegible]
[illegible] matrimonium clericis [illegible]
[illegible] debent intelligi quo ad [illegible]
ob penam [illegible] gravis delicti a clericis [illegible] matrimonii [illegible]

professionis in tempore primitivae ecclesiae ita docet Basilius, & lib. 7 de matrimonio
cap. 27. cum n° 2 quod praedicti lex authoritate motus in illo tempore monachi, ac eorum ma-
trimonia a monachis celebrata in tempore primitivae ecclesiae reg. ad annum 1139. vali-
da esse usque ad praedictum tempus Innocentius 2us ea annullavit, eadem ratione quia deerat ea
praecedentibus tantum professi fuerant, inspecta tamen ex [illegible], ad quod probandum adducit Di-
vus Hieronymus cap. 9. quod refertur in cap. quod quod. 24. q. 1. et Divus Tiburitanus in
13. q. extat in cap. Consequenter ende [illegible], et qui eisdem authoritatibus probant monachum matri-
monium contrahentibus poenam tantum imponi, non vero a vinculo matrimonii separari, ergo quia
ante praedictum tempus matrimonia valida erant. Quantumcumque tamen haec ur [illegible]
retinere, sive prohibitio tantum adsit, sive irritatio eius tempore periculum in continentia cessat
& castitas observata, cum omni tempore ecclesiastici ab uxoribus suis debeant abstinere
ut iam praediximus, et docet Basilius ubi sup. =

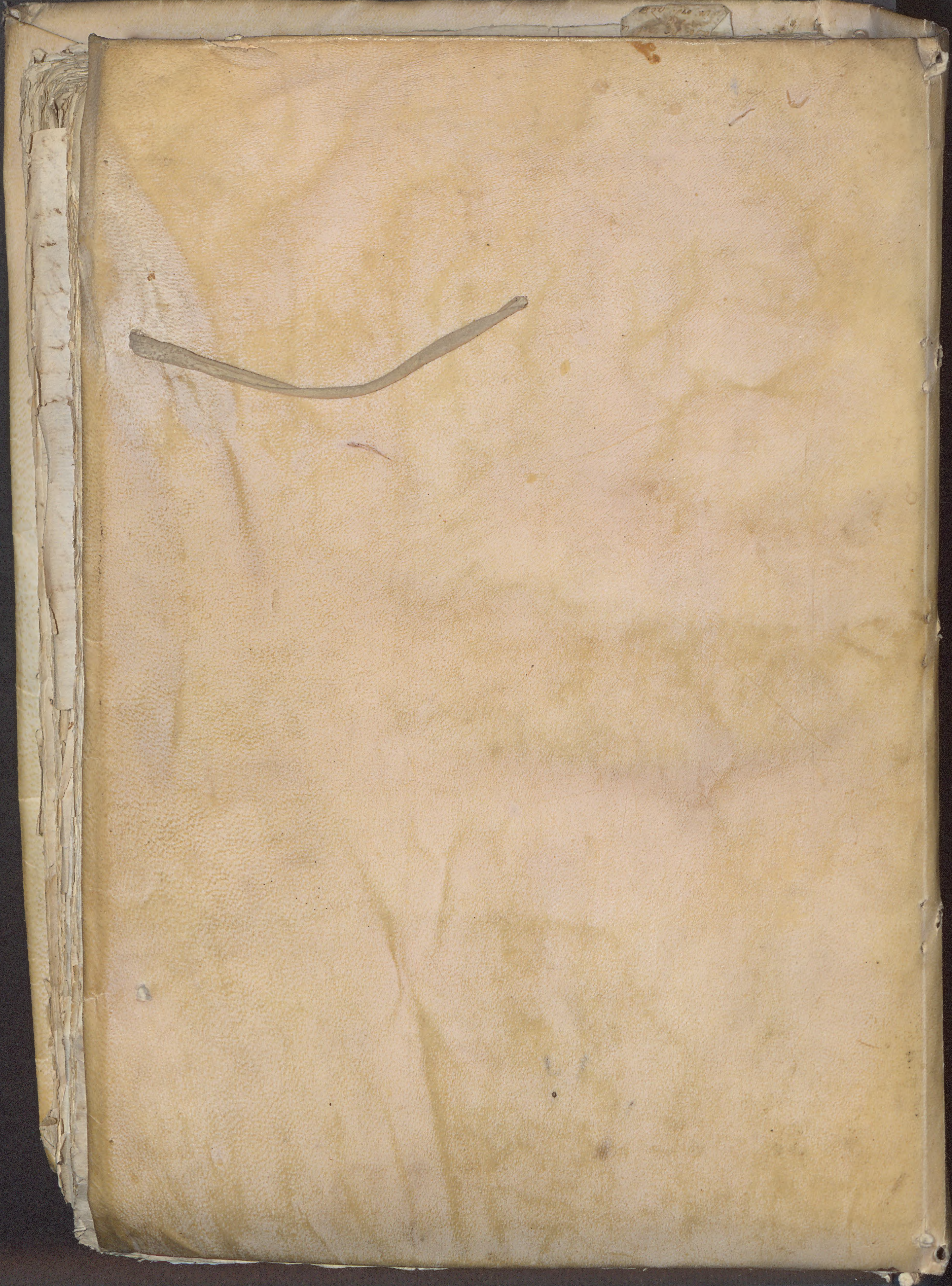
Secundo ex eadem decidendi ratione infertur interpretatio ad Divi Nicenum canonem
3º relatum in cap. Sed dicit, 10. 32 distinct. iuxta decisionem cap. Nicena Synodus 12. 3. distinct.
quibus authoritatibus consideratis earum integritatem agnitudo illis qui se sponte se abscindunt
et statuerunt ut de ponitentia [illegible] tali facienti promoveri [illegible] alias proponitur in
2º et 3º decisionibus Tricialis refert factum Leontii Presbiteri Antiocheni, qui cum esset
accusatus de damnatione cuiusdam feminae se ipsum castravit ut liberius cum ea domum habitaret
ex quo facto occasio fluxit ut in eodem canone statuerit ut nequis clericus habitet quorum
praeter matrem, sororem sub introductas mulieres retinere, nisi forte undequaque nulla erat
suspicio, et denique quaestio fuit de illis clericis qui antequam ordinarentur coniugati erant,
possent ne cum uxoribus cohabitare, refert Paphnutium episcopum divinitus [illegible] ordi-
nati his qui caelibes ordinati essent, postea uxores duxerint, et post nuptias ordinati
illis permitti, cuius quae sententia Synodus acquievisse refertur, = ex cuius textu ubi qui post
nuptias sunt ordinati recte permittitur authoritate nicenae synodi cum uxoribus antea
habitis cohabitare, ergo clerici matrimonio antea contracto retinere possunt, nec
illis castitatis et continentiae observatio recte iniungitur. Nonnulli vero [illegible] usque
anno 325. existimant cum praedictus auctor praedicta decisione interpretatur Baronius an-
nalium ... cum in prohibitione absolute insuper Presbitero Diacono, et alijs perso-
nis ecclesiasticis, ne mulieres habeant sub introductas nisi forte matrem, sororem, amitam
et [illegible] idoneas personas quae suspicionem fugiant, uxores tamen non recenseantur
[illegible] praedictas, non vero suspectas, neque uxores quas maius periculum adest, itaque [illegible]
[illegible] hic non contraditione [illegible] =

Deinde infertur interpretatio ad canonem quintum apostolorum, illis verbis, episcopus
aut presbiter aut Diaconus uxorem suam nunquam praetextu religionis abiiciat, quod
refertur in cap. Si quis docuerit, 28. distinct. ex quibus authoritatibus aperte
colligitur ipsi cum Presbiteri et Diaconi uxores habere, nec posse eas all[icere]
[illegible], praetextu religionis, igitur cum illis permittatur debere, et cohabitare, non rete-
[illegible] illis prohibetur et castitas, et continentia iure iniungitur. Pro [illegible]
[illegible] n° 28. vel n° 29. =

Relectio ad tiq̃ cap. 1o. de translatione epi.

De Translatione epi. =

259
4

Relect. Iur. Utriusq. t. 2.